8
2
1

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
32 L
13

8.-2.f.1.

Digitized by Google

A VI b 24
Digitized by Google

Digitized by Google

OFFICINA
IO: RAVISII
TEXTORIS
NIVERNENSIS.

NVNC DEMVM POST TOT EDITIONES
Diligenter emendata, aucta, & in longè commodiorem ordinem reducta,

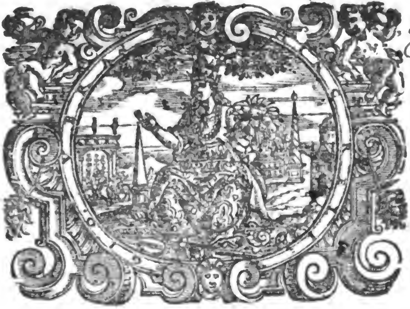
Cui hac editione acceſſerunt.

Eiuſdem Rauiſij Cornucopiæ libellus, quo continentur loca diuerſis rebus per orbem abundantia.

Item eiuſdem autoris, non vulgaris eruditionis Epiſtolæ, nunc recens accuratius caſtigatæ, & propè innumeris mendis abſterſæ.

Ac geminus Index rerum, verborumque omnium copioſiſſimus.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

VENETIIS, MDCLXIX.

Apud Michaelem Milochum.

Superiorum Permiſſu, & Priuilegio.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAPITVM, SIVE TITVLORVM, OFFICINAE *RAVISII TEXTORIS.*

BIBLIOTECA NAZ. CENTRALE ...

INDEX.

DE DIIS, EORVMQVE CVLTV.

Titulus I.

DE diuerſorum de Deo opinionibus, columna. 1

De ijs, qui deos primum coluerunt. 2

De dijs ſupernis. 3

De dijs infernis. ibid.

De dijs marinis. ibid.

De dijs nemorum. ibid.

De dijs ſcelectis. ibid.

De dijs diuerſis. ibid.

De Nymphis. 7

De Gratijs. 8

De Sybillis. 9

De Parcis. ibid.

De ſacerdotibus veteris legis. ibid.

De ſacerdotibus deorum gentilium. ibid.

De Veſtalibus virginibus. 10

De Prophetis. 11

De diuinatione. ibid.

De vaticinijs. 12

De augurijs. 14

De aruſpicio. 16

De deorum feſtis diebus. ibid.

De celebritatibus præcipuis gentilium. 17

De ſacrificiis humano cruore factis. 20

De variis gentilium ſacrificiis. 21

De vocabulis quibuſdam ad religionem ſpectantibus. ibid.

De deorum quorundam certis ac propriis ſacrificiis. 22

De deorum ornamentis. ibid.

De locis diis quibuſdam ſacratis. ibid.

De deorum curribus, & quibus animalibus eorum vehicula trahebantur. 26

De deorum amaſiis. 27

De prodigiis & portentis. 29

De contemptoribus deorum. 31

De hæreticis. 33

DE MVNDO.

Titulus II.

DE quatuor elementis. 36

De ventis diuerſis. ibid.

De fontibus diuerſis. 37

De lacubus, paludibus ac ſtagnis. ibid.

De fluuiis præcipui nominis. 38

De fluuiis auriferis ac gemmiferis. 42

De fluuiis infernalibus. ibid.

De aquarum mirabili natura. ibid.

De fluuiis reciprocis, amaris, & quibuſdam aliis. 43

De montibus præcipui nominis. ibid.

De montibus flammiferis. 44

De montibus frigidiſſimis. ibid.

De montibus vitiferis. ibid.

De montibus diis diuerſis ſacratis. ibid.

De montibus vrbis Romæ. ibid.

De columnis Herculis. ibid.

Digitized by Google

De arboribus diuerſis. ibid.
De arborum ſpeciebus aliis. 52
De deorum, ac dearum arboribus. 53
De ſyluis diuerſis. ibid.
De leguminibus diuerſis. 54
De fruticibus diuerſis. ibid.
De hortis memorabilibus. ibid.
De floribus hac violis diuerſis. ibid.
De herbis diuerſis. ibid.
De animalib. quadrup. & eorum natura. 56
De animalibus, quorum miniſterio ſuſtentati homines. 68
De animalib. ab hominibus māſuefactis. ib.
De animalibus. hominum miniſteria implorantibus. 70
De animalib. quorum miniſterio vſi homines. ibid.
De brutis animalibus, quæ ſepulchris ac ſtatuis honorata ſunt. 71
De equorum & equarum celebrium præſtātia. 72
De equis Achillis. 74
De equis Martis. ibid.
De equis Solis. ibid.
De equis Plutonis. ibid.
De canib. eorumq; fidelit. ac ſolertia. ibid.
De vermiculis diuerſis. 75
De ſerpentibus diuerſis. 77
De piſcibus diuerſis. 81
De animalib. volatilibus, ſiue auibus. 92
De auium differentiis. 102
De auium ac aliorum animalium inimicitiis. ibid.
De auium ac aliorum animaliū vocibus. ib.
De auibus diis diuerſis. 103
De Harpiis ac monſtruoſis auibus. ibi.
De gent. ac popul. variis ritib. ac morib. ibid.
De Centauris. 125
De populis ac hominibus, qui re aliqua clari & inſignes. ibid.
De gentium propriis epithetis. 126
De gentium diuerſorum ornamentis ac inſignibus. ibi.
De miraculis quibuſdam naturæ. ibid.

DE TEMPORE, ET EIVS PARTIBVS. Titulus III.

De anno, & eius partibus. 129
De menſibus. 130
De temporis infiniti poeticis deſcriptionibus. ibid.
De diei ortus poeticis deſcriptionib. 132
De meridiei poeticis deſcriptionib. 134
De crepuſculi ac noctis deſcriptionibus poeticis. ibid.
De media noctis deſcriptionibus poeticis. 137
De æquinoctii deſcriptionib. poeticis. ibid.

DE HOMINE. Titulus IIII.

De corporis humani partibus & quibus planetis ſingulæ partes tribuātur. 138
De membris corporis humani, & quibus zodiaci ſignis tribuantur. ibid.
De corporis humani viribus, quæ ab elementis proueniunt. ibid.
De patria ac natali ſolo illuſtrium virorū. ibidem.
De iis, qui multos habuerunt liberos. 139
De iis, qui ſumma ſenectute liberos genuerunt. ibid.
De nouercis quorumdam hominum. ibid.
De nutricibus diuerſorum. ibid.
De obſtetricibus. 140
De fratribus vterini. ibid.
De ſpuriis ac nothis. ibid.
De denominationib. hominum à gene. ibi.
De denominationibus a naturalibus ſeu accidentariis caſibus. 141
De votis ac optatis hominum diuerſis. 143
De diuitiarum excellentia & diuitibus. ibi.
De paupertate ac pauperibus. 146
De fortuna ac felicitate. 149
De iis, qui ex humili fortuna clari aut diuites euaſerunt. ibid.
De iis, qui ex proſpera fortuna ad humilem redacti ſunt. 151
De mulieribus ac vxoribus quibuſdam illuſtribus. 152
De mulieribus bellicoſis & maſculæ virtutis. 153
De Amazonum rebus præclare geſtis. 156
De bellis, ac aliis quibuſdam malis à mulieribus exortis. ibid.
De mulieribus, quæ maximi quandoq; boni autores fuerunt. 158
De mulieribus, quæ ob diuerſas cauſas virilem habitum ſunt mentitæ. ibi.
De ancillis quibuſdam. 159
De ſeruis diuerſis. 166
De ſeruorum quorundam nominib. ab officiis ac aliis quibuſdam rebus deſumptis. ibid.
De ſeruis ac libertis diuerſorum. ibid.
De iis, qui viribus & robore corporis excellentes fuerunt. 161

De

De gigantibus. 165
De belluarum ac monſtrorum domitoribus. 167
De liberatorib. quibuſdam à ſummis periculis. ibid.
De iis, quæ hominib. difficilia ſunt factu. 168
De pumilionibus ac parua omnino ſtatura hominibus. ibid.
De Aloidis & Tindari filiis. ibi.
De Cyclopibus. ibid.
De Curetum ac Corybantum officiis ac inuentis. ibid.
De hominibus ventroſis & macilentis. 169
De iis, qui in varias formas tranſmutati ſunt. ibi.
De pulchritudine formæ. 170
De iis, qui fuerunt deformiſſimi. 175
De morbis diuerſis. 176
De appellationib. eorum, qui diuerſis morbis laborarunt. 184
De iis, qui morbis aliquibus infecti & affecti fuere. ibid.
De eunuchis & ſpadonibus. 185
De balbutientibus. 186
De motis. ibi.
De malè olentibus hominibus. ibid.
De iis, qui lippitudine laborarunt. ibid.
De ſtrabonibus, luſcis ac monoculis. ibid.
De cæcitate excæcatis. 187
De claudicantibus. 189
De furioſis ac maniacis. 190
De morte ſubitanea. 191
De iis, qui febre moriui. 192
De iis, qui ventris profluuio mortui ſunt. 193
De iis, qui morbo articulari mortui ſunt. ib.
De iis, qui morbo intercutis interier. ibid.
De iis, qui peſte ac epidymia labe, &c. ibid.
De peſtilentiis memorabilibus. ibid.
De iis, qui apoplexia mortui. ibi.
De iis, qui ſanguinis profluuio mortui. 194
De iis, qui podagra mortui. ibid.
De iis, qui pediculari morbo ſunt abſumpti. ibidem.
De iis, qui diuerſis morbis ac caſibus ſunt mortui. 195
De iis, qui aquis ſubmerſi interierunt. 196
De iis, qui ſuis caſibus aut naufragis nomina aquis impoſuerunt. 199
De iis, qui ab equis ſunt occiſi & diſcerpti. ibidem.
De iis, qui equorum lapſu ſunt mortui. ibid.
De iis, qui à ſerpentibus ſunt occiſi. ibid.
De iis, qui ab apis interfecti. 201
De iis, qui à leonibus ſunt dicerpti. ibid.
De iis, qui à canibus laniati ac occiſi ſunt. ibidem.
De iis, qui ferarum morſu ſunt extincti. 202
De fumo ac vaporibus ſuffocatis. 203
De iis, qui in latrinis perierunt. ibid.
De gaudio & riſu mortuis. ibid.
De iis, qui in actu venereo mortui, ibi.
De crapula nimioque cibo & potu mortuis. 204
De iis, qui ſiti ac fame perierunt. ibid.
De fulmine tactis atque exanimatis. 206
De terra abſorptis. 207
De iis, qui ſcalarum ruina perierunt. ibid.
De iis, qui ſagittis confoſſi ſunt. ibid.
De iis, qui aut lapidibus obruti ſunt, aut murorum ruina perierunt. ibid.
De iis, qui veneno extincti ſunt. 209
De iis, qui ſibi variis modis mortem conſciuerunt, aut ſe aliis occidendos commi. 211
De iis, qui optima valetudine diu vixerunt. 224
De viris illuſtribus, qui longè à patria ac in aliena terra mortui ſunt. 225
De iis, qui mortui reuixerunt. 226
De iis, qui in mortuos crudeliter ſæuierunt. ibidem.
De ſepulturis, ac vario apud diuerſos in humani ritu. 227
De animæ ſubſtantia diuerſæ philoſophorū opiniones. 229
De partibus corporis quibus anima principatus tribuitur. ibid.
Anima quid recipiat ab influxu planetarum. 230
De loco ac quiete animarum poſt hanc vitā variæ diuerſorum opiniones. ibi.
De animarum ſedibus apud inferos. 231
De furiis infernalibus. ibid.
De diuerſis inferorum iudicibus. 232

DE MAGISTRATV.
Titulus V.

DE diuerſarum gentium regibus. ibid.
De tyrannide, ac diuerſarum, &c. 233
De ritibus candidatorum vel, &c. ibi.
De legibus, ac quomodo, item à quibus primum promulgatæ. ibid.
De legiſlatoribus diuerſarum gentium. ibid.
De Ægyptiorum legibus. 234
De legibus Lacedæmoniorum. 235
De Romanorum legibus diuerſis. 236
De tribunitiis magiſtratibus, & quæ tribunorum iura & poteſtas. 238

De

De cenſorum iure ac poteſtate. ibid.
De cenſoria pœna, item in quos & qualis ferebatur. 239
De iudiciorum & ſuffragiorum notis. ibid.
De ſuppliciorum diuerſis generibus. ibid.
De exilio, & exulibus. 241
De ijs, qui capti in carcere obierunt. 243
De iugulatis ac ſtrangulatis. ibid.
De collatis. ibid.
De præcipitatis. 244
De crucifixis ſuſpendio mortuis. ibid.
De combuſtis. 246
De excoriatis. 247
De nuncijs ac legatis. ibid.
De ponderum nominibus ac valorib. 248
De menſuris. ibid.
De ſtadijs diuerſis. 249
De numeroſo militum exercitu. ibid.
De bellis, in quibus multum cruoris effuſũ eſt. 251
De bellicoſis viris ac illuſtribus victoribus. 252
De inſtrumentis atq; tormentis bellicis. 258
De armorum varijs generibus ac bellicis inſtrumentis. 259
De nominibus diuerſis ad rem militarem ſpectantibus. 260
De ſagittarijs ac iaculatoribus peritis. 264
De telorum bellicorum gladiorumque diuerſis generibus. 266
De proprijs diuerſarum gentium armaturis. 268
De deorum diuerſis ſceptris ac armaturis. 269
De vinculis diuerſis compedibus. ibid.
De coronis ac præmijs militaribus. ibid.
De ijs, qui de diuerſis regibus & populis triumphauerunt. 270

DE ARTIBVS ET ARTIFICIBVS Titulus VI.

De nouem muſis. 273
De præceptoribus & pædagogis. ibid.
De Gymnaſijs. 274
De memoria claris. ibid.
De ijs qui memoria exciderunt. 275
De alijs quibuſdam qui facienda obliuioni tradiderunt. ibid.
De viris doctis in magno precio ac honore habitis. ibid.
De ijs, qui literarum & literatorum fuerũt amantiſſimi. 278
De indoctis ac ijs qui literas oderunt. 281
De mulieribus doctis. ibid.
De ijs, qui multa ſcripſerunt. 284
De ijs, qui de rebus modicis opera ſcripſerunt. ibid.
De laborioſis, ac diuerſarum artiũ peritis. ibidem.
De bibliothecis memorabilibus. 285
De magia. ibid.
De veneficis. 286
De Aſtrologis. 288
De Hyadibus. 290
De Heſperidibus. ibid.
De Pleiadibus. ibid.
De Geometris. 291
De Sophiſtis. ibid.
De Oratoribus. 292
De Poetis latinis. 294
De Poetis Græcis. 300
De ſynonimis quibuſdam poeticis. 305
De argumentis poeticis ab impoſſibili deſumptis. 314
De poeticis deſcriptionibus, quibus docemur aliquid longe lateque fieri. 320
De poeticis deſcriptionibus, quibus magnus ac frequens numerus exprimitur. 321
De poeticis deſcriptionibus quibus curſus velociſſimus exprimitur. 323
De præconibus. 324
De muſica & inſtrumentis muſicis. ibid.
De muſicis ac cantoribus. 325
De ijs, qui citharædicam artem exercuerũt. ibidem.
De ijs, qui tibia cecinerunt. 327
De ijs, qui tuba claruerunt. 328
De Syrenarum cantu. ibid.
De Hiſtoriographis. ibid.
De Medicis & Pharmacopolis. 332
De Vnguentis varijs ac pharmacis. 335
De oleo. 338
De potionibus diuerſis. ibid.
De excrementis purgationibus humorum. ibid.
De Grammaticis. 339
De notis Hieroglyphicis. 341
De hiſtrionibus ac fabularum actoribus. 342
De diuerſis ludorum generibus. 344
De ſpectaculis varijs. 345
De ſpectaculis magnificis impenſis editis. 346
De arte Athletica. 348
De Athletis, luctatorib. ac pancratiſtis. 345
De gladiatoribus. 347
De curſoribus velociſſimis. 348
De pictoribus ac picturis diuerſis. 353

Digitized by Google

De mulieribus, quæ picturæ artem exornarunt. 355
De pigmentis. ibid.
De coloribus. ibid.
De ſculptoribus cœlatoribus, ſtatuarijs, ac marmorarijs. ibid.
De ijs, qui artibus fabrilibus excelluerunt. 358
De architectis nobilioribus. 359
De diuerſorum ædificiorum ac locorum conditoribus. 360
De ſeptem orbis miraculis. 361
De alijs operibus & ædificiis ſumptuoſis. 362
De lanificijs ac textura peritis. 364
De tonſoribus ac vario apud diuerſos tondendi ritu. 365
De arte fullonica. ibid.
De figulis. ibid.
De re nautica. ibid.
De nautis. 366
De Argonautis. ibid.
De periculis marinis. 367
De nauigiorum diuerſis generibus. ibid.
De nauium proprijs nominibus. 363
De vocabulis ad rē nauticam ſpectantibus. ibidem.
De piſcatoribus & vrinatoribus. 370
De piſcinariis. ibid.
De venatoribus. ibid.
De aurigis ac equorum domitoribus. 372
De ianitoribus. 373
De portitoribus vel portarum cuſtodibus. ibidem.
De paſtoribus & armentariis. ibid.
De coquinaria & cocis diuerſis. 378
De veſpillonibus vel cadauerū tumulatoribus. ibid.
De mangonibus, ac aliarum profeſſionū hominibus. ibid.
De denominationibus à variis artium profeſſionibus. ibid.
De artificum officinis. 380
De repoſitoriis rerum diuerſarum. ibid.
De diuerſorum artificum operibus. ibidem
De ciborum diuerſis ſpeciebus. 381
De panificiis placentarum diuerſis generibus. 386
De menſarum deliciis, ac cibis quibuſdam delicatiſſimis. ibid.
De cibis quibuſdā hominibus gratis, ac diuerſo populorum victu. 387
De veſtitu ac variis veſtimentorum ſpeciebus. ibid.
De gentium diuerſarum proprio ac viſitato veſtitu. 395
De veſtimentis quibuſdam me moralibus. 396
De calceamentorum diuerſis generib. ibid.
De poculorum vaſorumque diuerſis generibus. 397
De ſacculorum variis nominibus. 404
De ſubſelliorum diuerſis ſpeciebus. ibid.
De vehiculorum variis generibus. ibid.
De diuerſarum rerum inuentoribus. 407
De iis, qui propriis inuentis perierunt. 410

DE VARIIS VIRTVTIB. AC VITIIS. Titulus VII.

De religione culta ac ſeruata. 411
De charitate in patriam. ibid.
De amore coniugali. 413
De maritis, qui vxores ſuas interfec. 414
De vxoribus, quæ maritos ſuos occiderunt. 415
De amore & indulgentia parētum in liber. ibidem.
De amore filiorum erga parentes. 416
De parentibus, qui proprios filios occiderūt. 417
De filiis, qui parentes ſuo. interfecerunt. 419
De mutuo fratrum ac ſororum amore. 420
De fratrum ac ſororum interfectoribus. 421
De parricidio ac parricidis. 423
De ſeruorum amore ac pietate in dominos. 424
De amicitia vera ac animis rectè coniūctis. 425
De iuſtitia, ac eius cultoribus. 427
De iniuſtitia, eiusq; amatoribus. 428
De proditione, periurio ac perfidia. 429
De fide ſeruata. 430
De veritatis ſtudio. ibid.
De aſtutia ac fraude. ibid.
De conſtantia ac patiētia in rebus aduerſis. 431
De magnanimitate. 435
De bonorum & ditiarum contemptoribus. 436
De arrogantia, ſuperbia ac ambit. 437
De ira & odio. 440
De inuidia. 442
De alienæ laudis ac virtutis æmulat. 443
De lite, rixis ac contentionibus. ibid.
De audacia ac temeritate. ibid.
De metu ac timore. 444
De mollitie ac hominibus effœmin. 445

De

De ſtultitia, ac iis qui parum ſapientes iudicati ſunt. 446
De crudelitate & immanitate. ibid.
De ſeueritate. 453
De clementia & humanitate. 454
De modeſtia & verecundia. 456
De ſilentio ac taciturnitate. ibid.
De libera & importuna loquacitate. 457
De conuiciis in autores retortis. 458
De adulatione ſiue aſſentatione. ibid.
De liberalitate ac munificentia. 459
De hoſpitalitate. 463
De auaritia, ſorde & illiberalitate. ibid.
De fœnore & vſura. ibid.
De prodigalitate. 465
De ingratitudina. 467
De latrocinio. 469
De ſacrilegio. ibid.
De pyratis & prædonibus. 470
De temperantia ac ſobrietate. 471
De vita auſtera ac ſolitaria. 472
De ſobrietate ac abſtemiis. 474
De gula, voracitate ac uinolentia. 475
De caſtiſſimis. 478
De libidine ac laſciuia. 482
De meretricibus. 486
De lenonibus & lenis. 488
De hominum amaſiis. ibid.
De deorum ac hominum amaſiis. 490
De procis diuerſarum mulierum. 491
De riual. ſiue eiuſdem puellæ amatoribus. 492
De diuerſarum puellarum raptorib. ibid.
De Zelotypia. 493
De adulterio. ibid.
De inceſtu. 495
De Sodomia, cinædis, pedicon &c. 497
De animalium amatoribus. 498
De iis, qui à diuerſis animalib. &c. 499
De ocio, ignauia & ſocordia. ibid.
De ſomno & ſomnolentia. 500
De ſomni miniſtris. ibid.
De ſomni & mortis affinitate atque cognatione. ibid.

FINIS.

Digitized by Google

DE
DEIS EORVMQ; CVLTV.

TITVLVS I.

DIVERSORVM DE DEO OPINIONES.

FVERVNT quidam, qui mundum vniuerſum Deum eſſe affirmarunt, de quibus Origenes in lib. aduerſus Celſum quinto.

Stoici primum Deum eſſe mundum, & Platonici ſecundum, ex cæteris Græcis aliqui tertium mundum dixerunt.

Thales Mileſius Deum dixit mentem, qui ex aqua cuncta formauerit, qui nec principium, nec finis habitus ſit.

Anaximander & ipſe Mileſius, ſtellas & aſtra deos eſſe cęleſtes putauit, nihil diuinæ menti attribuens, vt ait Auguſtinus.

Sed Cicero de Natura deorum ait, eum natiuos deos longisq. interuallis orientes occidentesq. affirmaſſe.

Anaximenes & ipſe Mileſius, infinitum aera dixit, cui omnes cauſas attribuit, & deos ex aere ortos credidit. Auguſtinus & Cicero.

Democritus Abderites, Deum exiſtimauit mentem eſſe igneam, & mundi animam. Cicero & Arnobius.

Pithagoras Deum ita definiuit; Deus eſt animus, qui per vniuerſas mundi partes, omnemq. naturam commeans atque diffuſus, ex quo omnia quæ naſcuntur animalia vitam capiant. Meminit Plutarchus in vita Numæ.

Lyſis & Philolaus dixerunt numerum ineffabilem, aut maximi intimiq. numeri ſummitatem Deum eſſe. Origenes.

Archelaus Apollodori Athenięſis Phyſicus, ex terra omnia facta eſſe dixit, eamq. vniuerſorum principium eſſe voluit. Epiphanius.

Pherecides, eodẽ autore tradente, dixit terrã ante oĩa factam eſſe, cui & diuinitatẽ tribuit.

Heraclius Epheſius deos ex igne credidit, vt Varro & Auguſtinus tradunt. Idem credidit Hippaſus Metapontinus, teſte Simplicio Anaxagoras Clazomẽ. homęomerias rerum principia putauit, & diuinum animum ſenſit rerum omnium effectorem, teſte Auguſtino. Alii verò infinitam mentem Deum ſtatuiſſe ſcribunt.

Prodicus Deus, quatuor elementa deos ſtatuit, item ſolem & lunam, ex his enim vitalem virtutem exiſtere credebat. Epiphanius.

Diogenes Apolloniates aerem dixit rerũ eſſe materiã quidem, de qua oĩa fierẽt. Sed aerẽ ipsũ cõpotem diuinę rationis, ſine qua nihil ex eo fieri poſſit. Auguſtinus & Simplicius.

Cleãthes Aſſius, Stoicus, æthera eſſe ſummũ Deũ ſtatuit, ſecundũ pleroſq. vt verò Arnob. ait, mentem modò, animum modò, æthera, plerunque rationem Deum eſſe diſſeruit.

Straton naturam ſtatuit Deum eſſe, vt idem Arnobius memoriæ prodidit

Antiſthenes Athenienſis, multos quidem ait populares deos, vnum tamen naturalem ſummæ totius artificem eſſe.

Chryſippus Cilix, Stoicus, nunc naturalem vim diuina rationa præditam, nunc diuinam neceſſitatem Deum prædicabat.

Zeno Cirticus diuinam naturalemq. legem Deum eſſe putauit, & ſimul æthera. Arnobius;

Xenophanes Colophonius omne quod eſſet, vnum, immutabile, ac mente Deum eſſe voluit: & vt Theophraſtus ait, vnum & vniuerſum, omneque Deum eſſe prodidit. Simplicius.
Parmenides Eleates commenticium quiddam coronæ ſimilem, quam ϛεφάνην appellat, cōtinentē ardorem lucis, orbem qui cingit cęlum, quē Deum vocat Cicero & Simplicius.
Empedocles Agrigentinus, quatuor naturas, ex quibus omnia conſtare cenſet, diuinas eſſe voluit quas & naſci & extingui putauit. Cic. de Nat. deor.
Theodorus qui ἄθεος cognominatus eſt, dicebat nugas eſſe quæ de deis ſermones habentur, nec deos eſſe, quare oēs ad furta, periuria & rapinas hortabatur. Theodorus & Epiphan.
Prothagarus Abderita negabat ſeſe omnino habere de deis quid liqueat, ſint, non ſint, qualesve ſint.
Xenocrates Chalcedonius deos octo eſſe prodidit: quinq. in ſtellis vagis, vnum qui ex omnibus ſideribus, ſeptimum ſolem, octauum lunam conſtituit.
Plato Athenienſis, nec æthera, nec rationem, aut naturam, ſed vt eſt, Deū appellat, ab eoq. mundum hunc perfectum, mirabilemque eſſe fabricatum.
Xenophon Socraticus formam Dei veri negabat vigeri poſſe, & ideo quæri non opertere quid aut qualis ſit. Arnob.
Ariſton Stoicus Deum in ſua ſubſtantia comprehendi non poſſe affirmabat.
Ariſtoteles vnam mentem mundo præeſſe, & omnium cauſam eſſe ſtatuit.
Speuſippus vim naturalem, animalem, qua omnia regantur, Deū eſſe ſtatuit. Vt Arnobius, ita ſcribit.
Alcmeō Crotonites ſoli ac lunæ, reliquiſq. ſideribus, animoq. præterea diuinitatem dedit, neque (vt ait Cicero) non ſenſit ſeſe mortalibus rebus immortalitatem dare.
Ecphātus Syracuſanus, Deū mētē & aīam eſſe exiſtimauit: vt Origenes memoriæ prodidit.
Brachmanæ Indiæ Sapientes, Deum lumen dicebant, non vt ſolem vel ignem, ſed rationē qua occulta myſteria ſapientibus videntur. Vt ait Origenes.
Stoici vt plurimum Deum diuinam ſubſtātiam, intelligibilē, & ignea eſſe decreuerūt, forma carentem: ſed tranſmutari in quæcunque velit, & aſſimilem fieri crediderunt. Quē philoſophi aſtra & cœleſtia omnia, quæ mouentur deos putabant. Lactantius & Cicero.
Heraclides Ponticus tum mundum tum mentem diuinam eſſe putauit, & mutabilem. Dei formam eſſe voluit: quin & terram & cœlum in deos retulit.
Epicurus Atheniēſis ex atomis deos ſuos conſtituit, & eos quidem corporeos putauit, ab hominibus tamen diſcretos, hominum tamen figura.
M. Terentius Varro Deum ait ſe arbitrari animam mundi, ipſumque mundum Deū eſſe.
Cicero Deum ità definit; Deus eſt mens ſoluta quædam, & libera & ſegregata ab omni concretione mortali, omnīa ſentiens & mouens.
Origenes ex Epicuri ſententia, ſempiternos deos & incorruptos ait, ſed nihil prouidere.

DEOS QVI PRIMVM COLVERINT.

Aethiopes, qui ātiquiſſimi eſſe ferūtur, deos primum ſe coluiſſe affirmabant; quod & Diodoro veriſimilem eſſe videtur; apud eos alij deos ſempiternos, alii mortalis & corruptibilis naturæ participes eſſe putauere.
Phœnices de deis & rerum principijs miranda tradiderunt, qui Dagonam & Chamum coluerunt magna veneratione.
Atlātides Africæ populi ab ſe deorum genus manaſſe afferebant, qui primum Deū οὐρανὸν idest cęlum apud ſe regnaſſe prædicabant.
Augilæ & ipſi Africæ populi, nullos omnino Deos putarunt præter defunctorum manes, à quibus reſponſa petere ſolebant ſepulchris incubantes.
Phrygum item Theologia de eorum origine his non valde ab ſimilia afferebat.
Perſæ nec ſtatuas nec aras erigebant, deos verò putabant Cęlum, quem Iouē exiſtimabāt. Solem colebant, quem Mithran vocabant. Item Lunam, Venerem, Ignem & Tellurem. Præterea Ventos & Aquam.
Iudæi, vt Corn. Tac. autor eſt, mente ſola vtrumque numen intelligebant.
Apud Gręcos Ceclopem primum omnium Iouem appellaſſe, ſimulachra reperiſſe, aras ſtatuiſſe, victimas immolaſſe, Iſidorus memoriæ prodidit.
Germani priſco tempore (vt Tacitus ſcribit) nec deos cohibere parietibus, neque in vllam humani oris ſpeciem aſſimilare, ex magnitudine cęleſtium fas arbitrabantur.

DE DEIS

DE DEIS SVPERNIS.

Dei ſuperni ſunt, Dæmogorgon, repertus in viſceribus terræ.
Saturnus inuentor falcis: cuius ſeculo ætatem auream floruiſſe dicunt.
Iupiter Saturni filius quem poetæ cœlo præeſſe, pulſo parente fingunt, ibique fulminare.
Apollo, qui propter īterfectos Cyclopes, diuinitate priuatus, Admeti regis Theſſaliæ pauit armēta. Fertur inuētor medicinæ. Triplex eſt ei⁹ poteſtas. Vocatur Sol in cęlis, Liber pater in terris, Apollo ī inferis Muſis præeſt: armatur arcu, ſagitis & clypeo. Perpetua iuuēt⁹ eidē tribuitur. De⁹ eſt poetarū, vatū & augurū Genit⁹ fertur in Delo eodē partu, quo Diana.
Bacchus Iouis filius, & Semeles, bis genitus, & fulminata matre natus ex femore Iouis; dictus propterea Femorigena. Vinum reperit, vniuerſū orbem peragrauit; debellatis Indis, primus omnium triumphauit. Sacrificas habuit & ſacerdotes, quę dicūtur Bacchæ, Menades Tyades & Mimallonides, Perpetuam iuuentutem habere fertur, vt Apollo.
Mercurius deorum nuncius, Deus furum, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, Deus facundiæ, Argi centoculi interfector.
Mars Deus belli & armorum, apud Thraces natus, frater Bellonæ, cuius miniſtri finguntur Impetus, Diſcordia, Ira, Furor.
Hercules monſtrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odioſus Iunoni, cuius mandato portenta ſubegit: combuſtus in Oeta propter indutum pallium Neſſi cruore tinctum.
Vulcanus Deus ignis, fulminum fabricator, maritus Veneris.

DEÆ SVPERNÆ.

Cybele vxor Saturni, vecta leonum iugo, Deum mater.
Venus, nata maris ſpuma, dea amorum, vxor Vulcani, mater cupidin's & Gratiarum, facibus amicta, ceſto incincta.
Themis, quam Deucalion & Pyrrha conſuluerunt ſuper humani generis reparatione.
Iuno Saturni filia, Deum regina maxima cœlicolum coniunx & ſoror Iouis, Dea diuitiarum, quæ nubentibus præeſt & parientibus.
Cæres dea frugūm, Saturni, & Opis filia, legum latrix apud Siculos: vnde & legifera vocatur à Marone.
Minerua nata ex Iouis cerebro dea ſapientiæ, diſciplinarum & morum.
Diana Iouis & Latonæ filia, dea virginitatis, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, in īferis vocatur Proſerpina. Vnde à triplici poteſtate vocatur Triformis. De hac Catullus ait: Mōtiū domina vt fores, Syluarumq; virentiū, Saltuūq; reconditorum, Amniūq; ſonantiū, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potēs triuia & noto es dicta lumine Luna.

DEI INFERNI.

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Radamanthus.

DEÆ INFERNÆ.

Proſerpina, Megæra, Cimæra, Thiſiphone, Clotho, Lacheſis, Atropos.

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemō, Pollux, Caſtor, Nereus, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glauc⁹.
De Protheo deo maris, Virgilius l. 4. Georg. Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates Ceruleus Protheus. Altior vocatur Vertumnus. Propertius lib. 4. Quid mirare meas tot in vno corpore formas? Accipe Vertumni ſigna paterna dei.

DEÆ MARINÆ.

Amphitrite, Thetys Doris, & Nereides.

DII NEMORVM.

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

DEI SELECTI.

Dij ſelecti dicebātur, quorū maior erat poteſtas. Fuerūt aūt vigīti numero duodecim mares: Ianus, Iupiter, Saturnus, Genius, Mercurius, Apollo, Mars, Vulcanus, Neptunus, Sol, Orcus, Liber pater. Octo fęminę: Tell⁹, Ceres, Lucina, Iuno, Diana, Minerua, Ven⁹, Veſta.

DE DEIS DIVERSIS.

Aſſyrij Deo quem ſummum habebant & venerabantur, Adad nomen dederunt. Quæ dictio ſignificat vnum. Subiungunt eidem Atergatim deam: his autem duobus omnem rerum poteſtatem tribuebant.

Achilles in Epyro olim vt deus colebatur, autor Plutarchus.

Æolus habitus eſt veterum deus. Vnde Iuno apud Vergil. ſic eum alloquitur: Æole, namq; tibi diuum pater, atq; hominum rex. Et mulcere dedit fluctus, & tollere ventos. Deus æris vocabatur Aeſculanus.

Agonius deus dicebatur, qui rebus agendis præerat.

Gallis Romam aduentātibus, audita eſt noctu vox quædam, quæ eius rei magiſtratus monebat. Ex eo tempore Aius deus à Romanis cœpit honorari. De hoc meminit Cicer. li. 1. de Diuin. Budæus lib. 4. de Aſſe Nempe, inquit, quòd Aius ille locutus, arcanum nihil eſſe ſinit eorum, quæ in aula geruntur.

Alcino⁹ rex Phęacū, fingitur de⁹ hortorū, quod hortos & pomaria diligētiſſime curauerit. Statius; Quid biſera Alcinoi laudē pomaria? Verg. lib. 2. Georg. Pomaq; & Alcinoi ſyluæ.

Anaitis dea colebatur à Lydis, eiusq; miniſterio nobilitate præſtantes puellas dedicabant, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, velut anguſtiores factæ, mex viris nubunt.

Anculi & Anculæ putabantur dij & deæ ancillarum. Angerona dea à Romanis culta eſt, quum tota ciuitas angina laboraret. Sacra eius dicebantur Angeronalia. Simulachrum fingebatur digito labris admoto. Pli. l 2. Nanque diua Angerona cui ſacrificatur ad diē xiii. Calend. Ianuarias, ore obligato obſignatoque, ſimulachrum habet.

Ariſteus deus mellis. Vnde Ouid. lib. 1. Faſt. Flebat Ariſteus, quòd apes cum ſtirpe necatas. Viderat incœptos deſtituiſſe fauos.

Arungus fuit deus, qui mala à frugibus auertebat, vt Robigius autor Gel.

Atergatis dea colebatur à Syrijs. Strabo: Trans Euphratem eſt Bambyce, quam Edeſſam & Hierapolim vocant, in qua Atergatim Syriam deam colunt.

Bona dea colebatur à Romanis mulieribus. Ab eius ſacrificijs arcebantur mares. Tibul. lib. 1. Sacra Bonæ maribus non adeunda deæ. Ea fuit Dryas Fauni filia vel vxor, quæ virilem aſpectum adeò refugiſſe fertur, vt nūquam proſpecta ſit in publico. Maximo opprobrio datum eſt P. Clodio, quòd eius ceremonias violaſſet, adulterata Pompeia Q. Pompeij filia, & Sylle nepte. De hac Iuuenalis: Nota bonæ ſecreta deæ.

Bubona dea boum & armentorum.

Carna dicebatur dea cardinis. Ouid. li. 5. Fa. Prima dies tibi Carna datur, dea cardinis hæc eſt, Numine clauſa aperit, claudit aperta ſuo. Hanc deam veteres vitalibus humanis præeſſe opinabantur, petebātque ab ea, vt iecinora, corda, & alia quæ ſunt intrinſecus viſcera, ſalua conſeruarentur. Huic templum dicauit Brutus.

Caſtor & Pollux inter numina maris ponūtur. Pli. l. 2. Et ob id Polluci & Caſtori id, numē aſſignant, eosq; in mari deos inuocant. Catull. Iam prece Pollucis Iam Caſtoris implorata, Tale fuit nobis Mallius auxilium.

Conſum appellarunt deum conſiliorum, cuius aram ſub terra inuentam fuiſſe dicunt. Eius feſta vocabantur Conſualia; autor Plautus in Romulo.

Deuerram deam uenerabantur, ut ſcopis domum poſſent uerrere.

Dice erat dea & præſes iudiciorum, quæ lites & cōtentiones dirimebat. Eius miniſtri vocabātur Dicaſtę, quaſi litium diremptores. Simulachrum Apollonij Tyanei ſub Herculis Alexiaci nomine conſtitutum adorabatur ab Epheſijs, teſtis Lactant.

Ianus deus, qui euntibus præerat, vel deus anni. Cuius imaginem quum Phœnices vellent exprimere, draconem finxerunt in orbem redactum, caudamq; ſuam deuorātem, vt appareat mundum in ſe reſolui.

Empanda vocabatur dea, quæ rebus parentibus præerat.

Fellenus deus fuit Aquileienſium tutelaris ac præſes.

Feronia fuit nemorum dea, Verg. Et viridi gaudens Feronia luco.

Fidium ſunt qui Iouis filium dicant, à fide. Plaut. per deum Fidium credis iurato mihi. Fuit apud veteres Romanos in honore maximo, adeò vt templa cum ſacrificijs meruerit. Cultus eſt à veteribus in Quirinali iugo Nonis Iun. Ouid. in Faſt. Quærebam nonas ſancto Fidio ne referrem.

Flora, dea florum. Ouid. l. 6. Faſt. Hunc meus impleuit generoſo flore maritus: Atque ait, Arbitrium tu dea floris eris.

Foco & hor nomina ſunt deorum in hiſtoria Saxonis Grammatici.

Furina ſignificat deā furū. Secundum Ethruſcos tamen deam ſortium, ad dirimendas lites.

Hebe

Digitized by Google

Hebe Iouis filia, Herculis vxor, dicta eſt dea iuuentutis. Catullus: Hebe nec lõga virginitate foret.
Horchia erat dea Ethruriæ vrbis, cui dicatũ eſt fanũ. Ab ea vicus Horchianus sũpſit nomẽ.
Hymenæum Veneris filium, & deum nuptiarum fecerunt. Eius laudes Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlii cumulatiſſimè ſcribit.
Hyppona dea erat equorum, quam ſtabularũ colebant. Eius ſimulachrum locabatur, in ſtabulis Iuue. Sat. 8. Iurat Solam Hipponam & facies olida ad præſepia pictas.
Ianus (quem poetæ bifrontem faciunt, quòd vt opinor, finem & principium ãni videat, aut quòd præterita ſciuerit, & præuiderit futura) templum habuit Romæ, apertum belli tẽpore, clauſum verò dum pax erat.
Iſis vxor Oſyris, & Anubis, fuerunt Aegyptiorũ numina: quorũ hũc canina ſpecie reuerebantur. Lucanus li. 8. Nos in tẽpla tuam Romana accepimus Iſim, Semideosq; canes, &c.
Lauernam appellarũt deam furum, à qua & Lauerniones dicti ſunt fures. Horat. l. 1. Epiſt. Pulchra Lauerna. Da mihi fallere, da ſanctum, iuſtumq; videri.
Leucothoe dicitur dea maris. Latini maturam vocant. Ouid. Leucothoe Graii, Matuta vocabere noſtris. Propert. li. 2. Quæq. tibi excepi tum dea Leucothoe.
Libitina habita eſt dea ſepulchrorum & exequiarum, quã Pompilius inſtituit coli. De hac Hor. li. 3. Carm. Non omnis moriar magnaq; pars mei. Vitabit Libitinam.
Limentinus deus præerat liminibus.
Mania fuit dea & mater lariũ, cui ꝓ familiariũ ſoſpitate mactabãtur pueri. Verũ Iuni' Brutus conſul, hoc ſacrificii genus cõmutauit. Nã capitibus alii, & papaueris ſupplicari iuſſit.
Meditrina dea erat medicamentorum, à medendo. Eius ſacra vocantur Meditrinalia.
Mellonia putabatur dea mellis.
Mena credebatur præeſſe menſtruis mulierum.
Murcea dea, quæ reddebat murcidos homines & deſidioſos.
Miagrus erat deus muſcarum. Aliter vocabatur Myodes & Achor. Plutar.
Nundina erat dea Romanorum, à nono die nuncupata, qui Luſtricus dicitur. Die Luſtrico pueris imponebantur nomina, maribus nono, fœminis octauo, inquit Macr.
Ormaſdes fuit Perſarum deus Plutar.
Oſyris maritus fuit Iſidis, & rex Aegypti, quem à Typhone fratre inter fectum Aegyptij in forma bonis coluerunt, & frequenter immerſum aquis, quę ſiuerũt cũ luctu, vocauerũtque Apim, quę dictio eorum lingua ſignificat bouem. Tibul. l. 1. Te canit, atq; ſuũ pubes miratur Oſyrim Barbara Memphitẽ plaudere docta bouẽ. Primus aratra manu olerti fecit Oſyris, Et teneram ferro ſollicitauit humum, &c.
Palici Dij colebãtur ĩ Sicilia. Horũ aũt genealogiã Macrob. hũc ĩ modũ ſcribit. Iuxta Simetũ Siciliæ fluuiũ nĩpha Talia, cõpreſſu Iouis grauida metu Iunonis optauit, vt terra ſibi dehiſceret. Qd & factũ eſt. Sed vbi venit part' maturitas, recluſa terra infãtes emerſerũt.
Pan fingitur deus paſtorum. Vergilius in Buc. Pan curat oues, ouiumq; magiſtros.
Patultius dicebatur & Cluſius Xenon apud Macrob. teſtis eſt, Ianũ in Italia primũ Dijs ſacra feciſſe, & ritus ſacrorũ ĩſtituiſſe Simulachrũ eius fingebatur, manu dextra trecẽtorũ & ſiniſtra lxv. numerũ continens ad exprimendã anni dimenſionem, Varijs autẽ nominibus eum appellabant, quæ quoniã in Epithetis noſtris iam poſita ſunt, non repetimus.
Pecuniam quoque inter dearum numina repoſuerunt.
Pomona dea hortorum, & pomorum. Ouid. li. 14 Rege ſub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas. Inter Hamadryades coluit ſolertius hortos, &c.
Portunus deus, qui portubus præerat. Aliter vocatur Palemon & Melicerta.
Priapus deus & cuſtos hortorum falcem habuiſſe fingitur, cuius motu aues & furunculos terret. Colu. Inguinibus puero prædoni falce minetur.
Proſa & Poſtuerta deæ fuerũt, ita appellatæ à recti peruerſiq; partus poteſtate, ac nomine.
Pyto credita eſt dea eloquentiæ: hanc Latini Suadam nominant.
Razenna deus erat Ethruſcorum, qui coniugijs præerat.
Robigo dea, & Robigus deus, quos Romani opinabantur à ſegetibus rubiginem auertere. Eorum ſacra vocabantur Robigalia.
Rumiliam veteres dixerunt deam, quæ lactentibus adhuc infantulis præerat. Nam Ruma dicitur mamma. Vnde agni ſubrumi.

Salacia Dea dicebatur a concitando ſalo Pacuuius. Hinc ſæuitiam Salaciæ fugimus.

Sciam veteres deam à ſerendo, & Segeſtam à ſegetibus appellabant; Simulachra Romæ habuerunt, ætate Plinij.

Stercutius Fauni filius, ob artem ſtercorandi deus habitus eſt.

Syluanus deus eſt pecoris, & aruorum. Verg. lib. 8. Syluano fama eſt veteres ſacraſſe Pelaſges, Aruorum pecoriſque deo.

Syluani ruſticorum ſunt numina, vt etiam Fauni & Panes. Plinius l. 12. Quin & Syluanos, Faunoſque & deorum genera ſyluis ac ſua numina tanquam cœlo attributa credimus.

Tethym deam eſſe maris indicat illud Vergilianum l. 1. Georgicorum; Teque ſibi generũ Tethys emat omnibus vndis.

Thalaſſij numen, Romani etiam in nuptijs inuocabant. Catul. Luſiſti nucibus, lubet iã ſeruire. Thalaſſio. Vide Liuium lib. 1. Dec. 1. Plutarchum in Romulo.

Tutanus, & Tutilina dei à tutãdo dicti ſunt. Ennius deos Æuiternos & Æuintegros vocauit, quòd integra eorum ætas atque perfecta ſit. Deos quum dicimus, tam de fœminino genere, quàm de maſculino intelligere poſſumus. Ver. de Venere: Deſcendo, ac ducente deo flammam inter hoſtes Expedior. Vnde & Lunum deum pro Luna, veteres dixerũt.

Vacuna dea, quæ præerat ocioſis & vacantibus: huic ſacrificabant agricolæ, quũ poſt collectas fruges quieſcebant.

Vallonia putabatur præeſſe vallibus.

Vitula dea quæ iuuenili præerat lætitiæ. Nam veteres Vitulari dicebãt, Pro Gaudere. Volupta dea voluptatis credita eſt.

Zamolſis Pytagoræ diſcipulus, cum præceptore ad Ægyptios penetrauit, quorum ritus, & cæremonias quum ad Getas adduxiſſet, ibidem haberi cœpit numinis loco. Inter deos etiam numerantur Æſculapius deus medicinæ Genius naturæ, Harpocrates ſilentij, Momus reprehenſionis, Cloacina cloacarum.

Vitunus deus credebatur vitam largiri, Sentinus ſenſum.

DE MVLTITVDINE DEORVM.

Heſiodus memoriæ prodidit, triginta deorum millia in orbe terrarũ habita fuiſſe. Tertullianus ait, trecentos Ioues, vel, ſi mauis. Iupitros à M. Varrone enumeratos. Reperiuntur alij quã plurimi dei, vt Fabulanus, Vagitanus, Pilumnus, Picumnus, Cunina, Leuana, Edulica, Pontina, Statilinus, Statanus, qui pueris præſunt, quũ iam poſſunt ſtare. Fabulanũ & Vagitanum dixerunt, quum fandi & vagiẽdi principiũ eſſet. Picumnum & Pilumnũ poſuerunt pro dijs coniugalibus Cuninam deam infanculorum exiſtentiũ in cunis Leuanam, cuius ope de terra leuarentur. Edulicam, & Potinam, deas eduliorum & potus. Libentinam deam libidinum, & præſidem. Poſuerunt etiam Adoneam, Albeonã, Volunam, Volunum, Feſſoniam, ad hominum vſum Pelloniam ad pellendos hoſtes. Agenoream, Strenuum, Stimulam, quòd ad aliquid agendũ excitarent. Numetiam ad numeros. Habuit Febris ædem in palatio. Ad morbos poſuerunt Angeronam, Proſam, Poſtuertã, Orbonam Sententiam, quæ dicendis ſententijs præerat. Carmentam ad fata, Camœnas ad cantus In coniugijs, menſtruis, partu, funeribus deos confixerunt Deuerram, Intercidonem, Domi ducum, Domicium, Manturuam, Virginenſem, Subigum, Præmam, Partundam, Populoniam, Menam, Tellumonem, Rufonam, Neniam. Ad frumenta & ſegetes Tutulinam, Nodinum, Volutinam Patalenam, Hoſtilinam, Cloram, Lactucinã, Maturam, Auerruncum, Runciam, Spinenſem propter ſpinas, Fructeſam propter fructus. Rurinam ruri tribuerunt, Collinam collibus, Iugatinum montium iugis Forulũ foribus, Terminum terminis. Palem paſtoribus, Empandam paganis, Arculum, arculis, Fornacẽ fornacibus; vnde facta Fornacalia. Adiecerunt Tanagream, Allocutium, Anteuortã, Larundam, Monteam, Februm, Larentiam, Mutinum, Albutum, Maieſtam, Veniliam, Bonum euentum, Vetumnum, deum Hetruriæ.

Permiſſum, non fuit in vrbe Roma, deos alios aſſumere, quàm quos ſenatuſcõſultum iuſſiſſet. Vnde in libris pontificum ita ſcriptum erat: Separatim nemo ſit, habens deos nouos, ſiue aduenas; niſi publicè aſcitos priuatim colunto. Diuos (qui cœleſtes ſemper habiti) colunto. Conſtructa à patribus delubra habento.

Veteres Pudicitiam, Concordiam, Mentem, Spem, Honorem, Clemẽtiam, Fidem numero deorum adſcripſerunt. Sed & templum Honori, dicatum eſt; autore Plinio.

Sed &

Sed & quædam animalia, atque etiam res aliæ, apud antiquos numinum loco habitæ ſunt Troglodite adorant Teſtudines, autore Plinio. Aegypti Allium & cepas pro deis colunt, & Crocodilum habent in honore maximo, cui etiam ſacra faciũt maximè Ombitæ Ægypti populi, qui ſacros dies eidem conſtituerũt, vt Græci Olympia Ioui. Et ſi contingat liberos ab eo rapi, parentes gaudent, exiſtimantes ſe deo placere, cui eſcam genuerint. Serpentes etiam coluntur à Phœnicibus. In Gadera Hiſpaniæ vrbe, templa fuerunt Senectuti & Morti conſacrata. Senectuti quòd eam ætatem vt rerum magiſtram, venerarẽtur: Morti, vt communi quieti, & portui miſeriarum.

Paupertati quoque, & fortunæ ſacra conſtituere.

Fluui quoque diuinis quondam honoribus culti ſunt, habueruntque ſimulachra; quædam humana facie, quædam bubula. Apud Lacedæmonios Plutarcho teſte, templa Timori, Riſui, & Morti dicata ſunt. Ægypti Solem & Lunam deos fecerunt. Apud eoſdem Feles, Ibis, Aquila, Hircus pro deis habentur. Columbæ colebantur à Syriis, Anſeres à Romanis, propter ſeruatum Capitolium anſeris clangore. Apud Theſſalos capitale erat, Ciconiam occidiſſe. Qui Syenem incolunt, Pharos piſces venerantur. Qui Meotim habitant, Oxyringos piſces habent in honore.

In Ambracia Leænam colebant, vt vindicem libertatis; quòd tyrannum interfeciſſet.

Delphici Lupum, quòd ſacrum aurum in templo expilatum, & defoſſum refodiſſet. Samii Ouem, quòd aurum itidem ſurreptum è templo indicaſſet. Argiui Serpentem. Tenedii prægnantem Vaccam, cui fœtæ miniſteria veluti puerperæ exhibent. Draco apud Albã in luco iuxta templũ Iunonis Argiuæ colebatur à virginibus, quem certis diebus adibãt, eumque ſuis manibus paſcebant. Aſpides Ægyptii habebant in honore ac deliciis, quas vna cum pueris educabant. Muſtella colebatur à Thebanis.

Medioxumus deos antiqui minores vocauerunt. Plaut. in Ciſtel. Ita medii deæque, ſuperi atq; inferi & Medioxumi. Idem deos vocat Patellarios, qui patellis, & vaſis ſacrificio, ac commodis pacabantur. Ouid. Fert miſſos Veſte puta patella cibos, Plautus ipſe. Dii me omnes magni minutique, & patellarii.

Semones eos vocant, qui habẽt, quicquid a media regione æris ad terram patet: Semidei à nobis appellantur. Fulgentius Semones appellat deos, qui cœlo digni non cenſerẽtur, ob meriti paupertatem, cuiuſmodi ſunt Priapus, Hippo, Vertumnus. Fuerunt in Italia dii municipales, vt Cruſtuminorum Deluentinus, Narnienſium, Viridianus, Æſculanorum Ancharia, Volcinienſium Nortia.

NYMPHÆ DIVERSÆ.

Aegeria vxor Numæ, quæ colebatur in Aricino lacu. Oui. Aegeria eſt quæ præbet aquas deagrata Camœnis, illa Numæ coniux, conſiliumque fuit.

Aegle filia Solis & Neeræ. Verg. Timidisque ſuperuenit Aegle, Aegle Nayadum pulcherrima.

Agaue nympha, à nimio ſplendore. Clotho & Galathea. Verg. lib. 9. Aenei. Quales Nereida Clotho. Et Galatea ſecant ſpumantem pectore pontum.

Cymodocea vna fuit earum Nympharum, in quas mutatæ ſunt naues Aeneæ Verg. lib. 10. Aen. Quarum quæ fandi doctiſſima Cymodocea, Pone ſequens dextra puppim tenet.

Cerceis Nympha, à texendo.

Deiopeia Verg. l. 1. Æneid. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ. Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam ſtabili, propriamque dicabo.

Dynamene etiam nomen eſt nymphæ.

Dione Oceani & Thetyos filia, Veneris mater.

Electra Oceani filia, & vxor Atlantis, quæ filiam habuit eiuſdem nominis matrẽ Dardani.

Erate Oceani filia Eudora itidem.

Eurybia quæ ſtellas, & luciferum genuit.

Eurymone mater Leucothoes.

Halia nympha marina, vt Heliocopis, & Iantha. Oceani filiæ.

Item Ianira, Iæra, Lata, quæ Iouis furta cum Iuturna patefecit Iunoni.

Lege à ſuauitate cantus.

Meneſtho, Marcia, Latini mater, quæ templum habuit in Minturnenſium litto.

Horatius, Et innantem Maricæ littoribus tenuiſſe Lyrim.

Digitized by Google

Mintha Plutonis pellex, quem Proſerpina mutauit, in mentham.
Panope, Sagaritis, cum qua ſe miſcuis Atys Phrygius.
Syrinx nympha Arcadiæ, quæ nympharũ precibus mutata eſt paluſtres in calamos, quum acrius eam inſequeretur Pan ruſticorum deus Mar. l. 9. Sæpe ſub hac latuit ruſtica frõde Dryas. Dumque fugit ſolos nocturnum Pana per Agros, &c.
Teleſto, Thyella, Thyca, Torrebia, ex qua Iupiter ſuſcepit Cariũ, Lydiæ modulationis inuentorem.
Xantha, Xantho, Vergiliana, Zeuxo, Amathyea, Amphinone, Amphitoe, Amphyto, Callianaſſa, Galianira, Creſeis, Plaxaura.
De nymphis filiabus Doridis. Propter. lib. 1.
At vos æquoreæ formoſa Doride natæ.
Candida felici ſoluite vela choro.
Niſæe, & Cymothoe, nomina ſunt nympharum apud eundem li. 12. vbi ait: Et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent Candida Niſæe, cærula Cimothoe.
Verg. l. 4. Georg. Enumerat quaſdam his uerbis.
Drymoque, Xantoque, Ligeaque, Phillodoceque.
Niſoque, Spioque, Thaliaque, Cymodoceque.
Cydippeque, & flaua Lycorias, altera uirgo.
Clioque, & Beroe ſoror, Oceanitides ambæ,
Atque, Ephyte, atque Opis, atque Aſia Deiopeia.
Et tandem poſitis uel Arethuſa ſagittis.
Inter aquas Clymene curam narrabat inanem Vulcani. Idem lib. 5. Aen.
Læua tenent Thethys, & Melyte, Panopeaquæ uirgo, Niſeque, Spioque, Thaliaque, Cymodoceque.
Pholoe nomen Nymphæ apud Statium lib. 2. Syluarum.
Pontanus lib. 2. de Stellis quaſdam alias ponit his verbis.
Mox cærulæ Tyro.
Flauaque Laodicæ, Panopæaque, Cymothoeque.
Et Thysbe, & niueo conſpecta Peloris amictu.
Puniceoque ſinu Xantho, exertiſque papillis.
Niſæe, longaque coma ſpectabilis Acte,
Atteque, Opiſque, Orithiaque, Teſpioque,
Et niueis Galatea genis, Arethoſa lacertis.
Idem At blanda Hyale non lumina torquet A puero.
Reperiũtur & aliarum nomina, vt Eurymone, Perſa, Plione, Clymene, Melantho, Idothea, Corufice, Glaucis, Liminotia, Amphutoe, Doto, Protho, Pheruſa, Doxa, Nimertis, Dianaſsa, Amathia, Leonthadome, Neno pene, Thero, Lycaſte, Agaperte.
Porrò Nymphæ maris vocantur Nereides, & Oceanitides: Fluuiorum, Nayades, Fontium, Napeæ; Nemorum, Dryades: Arborum, Amadryades: Montium, Oreades; Pratorum, Hymnides; Politianus in Ruſtico: Vdacboros agitat Nays, decurrit Oreas Monte ſuo, linquunt faciles iuga celſa Napeæ; Nec latitat ſub fronde Dryas.

GRATIÆ ET CHARITES DEÆ.

Quas vocamus Gratias Latinè, Græci Charites vocant. Heſiodus poſuit Aeglen, Euproſynen & Thaliam. Homerus vnam ex his Paſytheam vocant. De Euphroſyne Bap. Pius: Geſtibus Euphroſyne blandus amor oculis. Pingũtur autem facie virginum, hilari vultu, veſtibus lucidis & fluentibus: item vt iuuenes, manibusque complexis ſeipſas inſpicientes. Inducuntur a poetis ſaltantes verno tempore. Vnde Horatius.
Iunctæque nymphis Gratiæ decentes.
Alterno terram quatiunt pede.
Angelus Politianus in Ruſt.
In medijs reſoluta comas, nudata papillas.
Ludit, & alterno terram pede Gratia pulſat.
De Paſythea Statius lib. 2. Theb.
Non hoc Paſythea blandarum prima ſororum fingũtur Iouis & Eurynomes fuiſse filię, et Veneris pediſſequæ.

Digitized by Google

SIBYLLÆ.

Fuerunt primis ſeculis puellæ vaticinio ſpiritu afflatæ & futura præſagientes, quæ Sibillas dixerunt. Decem autē ſcribit fuiſſe Varro. Cumana proprio nomine vocatur Amalthea, à Vergilio Deiphobe. Tyburtinam veteres Albuneam appellarunt. Polian. in Nutricia quaſdam enumerat his verbis.

Quum & veteres prompſere Sibyllæ,
Carmen Amaltheæ, & fati Marpeſia diues,
Herophileque Idæa genus, prædoctaque Sabbe,
Demoque, Phigoque, & veri gnara Phaennis,
Et Carmentha parentes, & Manto, & Pythia, longos.
Phœmonoe commenta pedes, & filia Glauc.

Deiphobe. Sed hæc fortè nomina ſunt aliarum Phœbadum. Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni figlia genita eſt. Prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptū Lactantius ſcribit, Amaltheam eandem eſſe cum Herophile, ſeu Damophile. Qui omnium vaticinia volūt cognoſcere, videant Lactantium.

PARCÆ, DEÆ FATALES.

Parcæ ſeu deæ fatales, dicuntur à poetis, Clotho, Lacheſis, Atropos.

Ceſelius Vindex apud Gellium li. 3. ponit alia eorum nōmina, vt Nonā, Decimam, Mortā; citatq; verſū hūc Liuij poetæ antiquiſſimi, Quando dies aduenit, quā pro fata Morta eſt.

Finguntur autem Dæmogorgonis filiæ, ſecundum Ciceronem, Herebi & Noctis.

Alio nomine vocantur Fata. Seneca, Multi ad fatum venere ſuum, dum fata timent.

Dicuntur inſuper meriti vitam hominum fuſis & flaminibus, quæ ex ſua colonēt, & deducunt. Vnde & Lanificę vocātur a poetis. Martial. l. 1. Lanificas nulli tres vxorare puellas. Contigit, obſeruant quem ſtatuere diem.

Feruntur eſſe inexorabiles, nulliſque precibus moueri, vt quam impoſuerunt rebus ſeriem, commutent, aut vitæ exitum prorogent, quem naſcentibus nobis conſtituerunt. Vnde Seneca. Nulli iuſto ceſſare licet, Nulli ſcriptum proferre diem.

Earum autem officia poetæ diſtinguuntur; vel velint vnā eſſe, quæ vita hominis ordiatur, aliam quæ contexat, tertiam quæ filum rumpat, ac finiat. Prima eſt Clotho, quā Statius Ferream vocat, Grandæuam Seneca, Improbam & Sedulā Pōtanus. Secunda eſt Lacheſis, Dura Ouidio, Inuida Martiali, Ferrea Claudiano dicta. Tertia Atropos de qua Stat. lib. 4. Theb. Hos ferrea neuerat annos Atropos. Sunt qui numero Parcarū ponāt Ilithiā.

SACERDOTES VETERIS LEGIS.

Sacerdotes legis fuerūt Salomō, Hieroboan, Nadab, Behaſa, Hela, Zambri, Achab, Otozias, Iorā, Heliſeus, Hieu, Ionas, Zacharias, Sellū, Manahen, Phaceias, Ozee, Aarō, Eleazerus, Phinees, Abiud, Acchito, Samuel, Hely, Abiathar, Sadoch, Achimas, Azarias, Vrias, Gonnias, Eleachin, Chelcias, Soreas, Ieſus huius filius, Ioachin, Melchiſedech, Simeon, Iad, Onias.

SACERDOTES DEORVM GENTILIVM.

Appollinis ſacerdotes fuerunt, Panthus Othrij filius. Verg. li. 2. Aeneidos, Panthus Othriades arcis Phœbique ſacerdos.

Anius rex. Verg. li. 3. Aen. Rex Anius, rex idem hominum Phœbique ſacerdos.

Lycas. Vergilius, lib. 10. Inde.

Lycham ferit exertum iam matre perempta, Et tibi Phœbe ſacrum.

Hemonides. Idem li. 10. Nec procul Hemonides Phœbi Triuiæque ſacerdos, Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Phœbades dicuntur Phœbi ſacerdotes.

Cotys rex Thraciæ ſacra quædam inſtituit Baccho, quæ Cotytia dicuntur.

Fœminæ Bacchi ſacerdotes dicuntur Thyades, Mænades, Bacchæ, Eleides, Mimallonides, Aedonides, Euhyades, Baſſarides, Triaterides.

Thyades, Valerius Flaccus lib. 6. Arg: Mox rapuere Deum iamiam quodcūq; paratæ Thyades, infuſis per ſua colla comis.

Mænades. Mart. li. 11. Ad matrem fuget Pentheus, ad Mænades Orphæus.

Bacchæ. Ouid. li. 6. Faſt. Diſſimulata deam Latias Saturnia Bacchas Inſtimulat.

Eleides. Idem in Epiſt.

Nunc

Nunc feror, vt Bacchi furijs Eleides actæ.
Mimallonides, Idem lib. 1. de Arte.
Ecce, Mimallonides ſparſis in terga capillis.
Ædonides Lucanus lib. 1.
Ædonis Ogygio decurrit plena Lyæo.
Euphyades Horat. li. 1. Carm. Non ſecus in iugis ex ſomnis ſtupet. Euphyas-
Baſſarides. Sidonius. Rotat Enthea thyrſum Baſſaris. Idē, Ite Baſſaridas, vel inſulatos Aram ad thuricremam rotare myſtas.
Triatetides. Stat. li. 4. Theb. Et atra ſacrum recolit Triateris Ophelten.
Cæteris Polybetes. Verg. lib. 6. Æn. Treis Antenoridas, Cereriq; ſacrum Polybetem.
Fuit & Soſtratus Cereris ſacerdos: autore Cornelio Tacito.
Alphitus. Ouid. li. 5. Metamor. Cererisque ſacerdos Alphitus, albēti velatus tempora vitta.
Cybeles Choreus. Verg. li. 11. Fortè ſacer Cybelæ Choreus, olimq; ſacerdos, Inſignis longe Phrygijs fulgebat in armis.
Meliſſa fuit ſacerdos Cybeles, à cuius noīe cęterę eius deæ ſacerd. Meliſſæ poſtea dictæ sūt
Fuit & Barthabaces Cybeles ſeu Opis ſacerdos. Plu. ī Mario; Per ea tēpora aduenięs & Barthabaces, magnę matris ſacerdos, nunciauit, deā in tēplo ad ſe locutā, victoriā prædixiſſe.
Galli quoque ſacerdotes erant Cybeles.
Dianæ Tauricæ ſacerdos fuit Iphigenia, Agamemnonis & Clytemneſtræ filia.
Megabyzus ſacerdos erat Dianæ Epheſiæ eunucus, à cuius nomine cæteri dicti ſunt Megabyzi. Plinius li. 15. Pinxit & Megabyzi ſacerdotis Dianæ Epheſiæ pompam. Idē: Epheſi verò eſt Megabyzi ſacerdotis Epheſiæ Dianæ ſepulchrum.
Fuit & Myzos Dianæ ſacerdos, immodicus ſui nominis præco & oſtentator. Hinc Myxos appellamus huiuſmodi homines ventoſos, qui plus æquo ſibi tribuunt.
Herculis Potitius. Verg. l. 8. Iamq; ſacerdotes primusq; Potitius ibant.
Teron. Sylius lib. 2. Iam noua molitus ſtimulato milite Therō, Alcidæ tēpli cuſtos at æque ſacerdos.
Fuit & Pinarius cuſtos ſacrum Herculis, autore Macrobio.
Iunonis Calybe. Verg. li. 7. Æn. Fuit Calibe Iunonis annuus templiq; ſacerdos.
Alcyone. Ouid. l. 11. Ante tamen cunctos Iunonis tēpla colebat, Proq; viro (qui nullus erat) veniebat ad aras.
Martis ſacerdotes erant Salij, quos in portandis ancilibus ſaltare mos erat. Hi per vrbem cum tripudijs canebant quædam carmine admodum obſcura, quæ nec ipſi intelligebant inuuunt verba Fabii.
Hypeccauſtria ſacerdos erat Mineruæ apud Solos.
Plinius lib. 34. ait, Lyſimachen fuiſſe Mineruæ ſacerdotem annis 64.
Neptuni Laocoon Troianus. Verg. lib. 2. Æn. Laocoō ductus Neptuno ſorte ſacerdos Solemnes taurum ingentem mactabat ad aras.
Veneris ſacerdos fuit Mera. Statius li. 8. Theb. Ægeæ Veneris quos Mera ſacerdos Ediderat prohibente dea.
Sethon rex fuit apud Ægyptios poſt Amyrtæum quem Herodotus in Euterpe Vulcani ſacerdotem fuiſſe memorat.
Hierophantæ erant Athenienſium ſacerdotes, qui cicutæ ſorbitione ſeipſos caſtrabāt, quo caſtius in ſuo ſacerdotio durarent ac perſiſterent.
Cor. Cethegus & Qu. Sulpitius flamines fuerūt apud Romanos, qui ſuo ſacredotio priuati ſunt: hic, quod inter ſacrificādum apicem (quem flamines ferebāt) de capite cadere permiſiſſet: ille, quod exta victimæ non ritè admouiſſet.
L. Bebius flamen fuit Quirinalis, vt Plautius Hypſeus.
Corii ſacerdos fuit funerarius.
Cinarades & Baſilides, nomina ſunt ſacerdotem apud Cor. Tacitum.

VESTALES QVÆDAM VIRGINES.

Oppia vna fuit ex Veſtalibus, quæ cōperta ſtupri, viua defoſſa eſt: Siroz filia Veſtalis virgo læſi dānata pudoris, Cōtegor hoc viuēs Oppia ſub tumulo. Liuius 22 Duę quoque fuerunt Claudiæ Veſtæ ceremoniis addictæ. Fuit & Fōteia Veſtalis, ſoror M. Fōteii: qui cū Galliæ exercitii pręeſſet, accuſatus eſt prouincię malè adminiſtratę. Marcia itē, inceſti dānata Mi-

nata Minutia propter elegãtem corporis cultum venit in ſuſpicionem libidinis: vnde & viua defoſſa eſt Floronia conuicta ſtupri, ſibi mortem intulit, metu grauioris ſupplicij. Poſthumiam Veſtalem nimius corporis cultus ſtupri quoque ſuſpectam fecit. Pontificũ tamen abſoluta eſt ſententia. Liuius lib. 4. & 2. & 22.

Stupri damnata eſt Sextilia, vt etiã Tutia Liuius. Thraci Caiæ, ſiue Suffetiæ ſtatua poſita eſt Plin. Plutarcus in Gracchis ait, Liciniã fuiſſe vnã è Veſtalibus. Vbi dia Veſtalis fuit quã Meſſalinam miſit ad pacandum Claudium maritum ſuum, quẽ iratum ſibi intellexerat,

PROPHETÆ.

Prophetarum nomina apud Eccleſiaſticos ſunt, Eſdras ſcriba Hebræus, Neemias Artaxerxis pincernas. Agabus. Item Amos, Aggeus, Achias, Baruch, Delbora, Ezechiel, Eſaias, Helias, Enoch, Symeon, Moyſes, Dauid, & alij plerique.

Moſes ſeu Moyſes, Hebræorum dux, vaticino ſpiritu omniũ maximè claruit. Ei Dominus in monte Synai gloriam ſuam patefecit. Seruanti oues apparuit in rubo ardẽti, qui tamẽ non comburebatur. Deum vidit: quod mortalium nemini contigit vnquam. Decalogi præcepta accepit in tabulis eneis, quæ dedit filijs Iſrael. De Moſe Iuuenalis: Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.

Dauidem Eccleſiaſtici omnes ſacrorum vatum principem fuiſſe fatentur. Idem Politianus: An memorem Solymos præluſtria nomina vates, Pſallẽtemque Deo regem, qui turbine funde. Icta Philiſtæo ſecuit per ora giganti.

Claruit Daniel Spiritu prophetico. Scripſit librum partitum in decẽ viſiones. Suſannã falſo accuſatam liberauit à morte. Floruit ætate Nabuchodonoſor Caldæorum regis, à quo captiuus ductus & enutritus eſt. Datus eſt leonibus in prædam, à quibus tamen euaſit illæſus. Sabellicus: Fatidico iuueni, mirabile dictu, Sæpius obiecto ſæui parſere leones.

DIVINATIO.

Colophonius Xenophanes diuinationem negauit: cõtra verò Democritus comprobauit.

Chryſippus duos libros ſcripſit de Diuinatione, vnum de oraculis, vnũ de ſomnijs. Diogenes Babylonius vnum duos Antipater, quinque Poſidonius.

Diſcipulus Antipatri Panætius, dubitauit, an eſſet vis vlla diuinandi Cic. ait, Diuinationem eſſe earum rerum (quæ fortuito putantur) prædictionem atque præſenſionem.

Duo ſunt diuinandi genera; alterũ artis, vt in extis pecudũ & in ſortibus: alterũ naturæ, vt ſomniorũ, & vaticinationum. Diuinatio cõiectura nititur, vltra quã progredi nõ poteſt.

Porrò diuinationem Græci Manticen appellant, i. ſcientiam rerum futurarum. Hanc ſciẽtiam primi excogitauerunt Ægyptij, & Chaldæi ex obſeruatione ſiderum.

Cilicum & Piſidarum gens, & his finitima Pamphylia, volatibus auium cantibusq; declarari res futuras crediderunt.

Apud Perſas magi congregabãtur in fano commentandi cauſa, vt augurarẽt ac diuinarẽt.

Arte carent diuinatores, qui non ratione aut coniectura, ſed concitatione quadam animi futura præſentiunt.

Sagire, eſt acute ſentire; hinc Sagaces, qui multa ſcire volũt. Qui ſagit, priuſquam res oblata eſt, præſagire dicitur. Hinc præſagatio diuinatio, quæ exarſit acrius, furor appellatur, quum abſtractus à corpore animus diuino inſtinctu concitatur.

Apud Lygureos Thraciæ populos, Antiſtites oracula reddituri, multo prius vinoſe ĩgurgitabant; Cõtra vero apud Clarios, futura prædicturi aquã prius large hauriebãt. Diuinatio quæ per aquã fiebat, Hydromãtia dicitur. Axinomãtia erat diuinatio per ſecurim. Lecanomãtia per peluim, in qua aqua mouebatur à dæmone, & vox tenuis ĩdex futuri reddebatur. Geomantia erat illa, quã de pũctis terræ fixis cõflibant. Pyromãtia erat, quã de varijs figuris ex flamma glomeratis colligebant. Capnomãtia erat diuinatio per fumũ. Capyromantia, quæ de ſpeculis ex diſſultãtibus imaginibus trahebatur. Æromãtia, quæ fiebat ex aere. Coſchinomantia ex cribo. Cleromãtia ex ſortib. Phyſiognomia ex mẽbrorũ natura. Chyromantia ex manibus. Batanomantia ex herbis Gaſtromãtia ex amphora ventroſa, quæ à puero ſolebat introſpici. Augurium ex auibus Extiſpicium ab extis.

Cæterũ fidem non eſſe diuinaculis adhibendam, Phauorinus apud Gelliũ arguit, hoc modo. Aut enim (inquit) aduerſa euenta dicunt, aut proſpera. Si proſpera, & fallũt; miſer fias fruſtra expectando: ſi felicia promittunt, eaq. ventura ſunt, expectatio te ſpei, ſuſpenſum fatigabit, & futurum gaudij fructum ſpes tibi iam deflorabit. Si aduerſa dicant, & mentiantur,

Digitized by Google

tiantur,miſer fias fruſtra timendo,ſi aduerſa,& non mentiantur,iam inde ex animo miſer fies,antequàm è fato fias.

VATES.

Vaticinia quæ explicãtur cõiectura,aut euẽtis notata ſunt,artificioſa dicũtur,nõ naturalia.

Abaria filius cuiuſdam Seuthæ inter Scythas, ſcripſit oracula quæ nuncupata ſunt Scythica.vide Cel.cap.22.li.9.

Albigerius Carthaginenſis, fuit adeo diuinandi peritus,vt dæmonibus afflantibus reſponderet quicquid egiſſet quiſque,aut õnino cogitaſſet.Quod teſtatur Auguſtinus, qui illis ipſis vaticinijs ſe plerunque ſcribit interfuiſſe.

Apollonius è Iyana ciuitate Græciæ,rerum futurarum præſagijs fertur claruiſſe. Præuidit enim Cilicem quendam laſciuum hominem intra diem tertium occiſum iri:& contigit. Aiebat,ſe cuncta facere Deo conſultore, & duce dæmone; ſcireq; omnium linguas & hominũ cogitationes introſpicere,futura præuidere,& iam præterita diuinitus cognoſcere.Somnia interpretabatur,& declarabat portenta:damnabat animalium ſacrificia.Eius vitam compendioſe ſatis deſcribit Volaterranus.

Aruns vates fuit Thuſcus,cuius peritiam in diuinãdo deſcribit Luca. Hæc propter placuit Thuſcos de more vetuſto Acciri vates,quorũ qui maximus æuo Aruns incoluit deſertæ mœnia Lunæ,Fulminis edoctꝰ motus,venaſq;calẽtes Fibrarũ,& motus errãtis aere pẽna.

Aſtylus Centaurus,Ixionis filius, quum diuinandi peritia clareret, fratres ſuos monuit ne bellum contra Lapythas molirentur Idem prædixit Neſſo vulnus,quod Herculis ſagittâ erat accepturus.Ouid. Aſtylus ille etiam metuenti vulnera Neſſo,Ne fuge ad Herculeos inquit,ſeruaberis,arcus.

Aſtyphilus Poſſidoniates,vir fuit vaticinii peritus, qui Cimoni Atheniẽſi(quo cũ in ſũma familiaritate viuebat)mortẽ prędixit ex pręcedẽtib. ꝓdigijs,autor Plutarchꝰ in Cimone.

Branchum ferunt Apollinis fuiſſe filium,cui pater diuinandi artem cõceſſerit Statius: Primoq;æqualis honori Branchus. Strabo ait, eum ſacerdotem fuiſſe delubri Apollinis Didymei Mirandula in hymnis.Hinc quoque Brãchiaco vatem ſtimulauit ab axe Delius, innumeris ſubigens ambagibus orbem.

Carmentis Euandri mater,erat præſaga,& monitrix rerum futurarum. Prius vocabatur Nicoſtrata:verum vbi carminibus dare incœpit reſponſa, Carmentis vocata eſt. Verg.li. 8.Matriſq;egere tremenda Carmentis nymphæ monita, & deus autor Apollo. Martianus Capella; Alij quoque huius generis homines,in diuinandi vſum, & præſciẽtiã procreati,vt Carmentis in Archadia,ab effuſo per vaticinia carmine dicta.

Caſſandra Priami filia,quũ Apollini copiã ſui corporis promiſiſſet,ab eodẽ vates facta eſt; quum autẽ non ſtaret promiſſis,iratus deus fecit,vt eius vaticiniis nõ adhiberetur fides. Hæc prædixit futura ex Helenæ raptu infortunia.Propertius li.3.Certa loquar,ſed nulla fides;neq;enim Ilia quõdam verax Pergameis Phœbas habenda malis.Sola Parim Phrygiæ fatum componere,ſola Fallacem patriæ ſerpere dixit equum. Ille furor patriæ fuit vtilis.ille parenti,Experta eſt veros irrita lingua deos.Idem lib.4.& Verg.li.2. Aeneidos.

Choreus ſacerdos fuit Cybeles diuinandi peritus.Verg.li.11.Aureus ex humeris ſonat arcus,& aurea vati Caſſida.

Chryſes vates fuit Iunonis,cuius filiam Chryſeidem,quum Græci rapuiſſent,dea iniuriam vlciſcente,peſtilentia in ſuis caſtris laborarunt.

Demophoon fuit vates qui periculum Alexandro imminere prædixit, autor Curtius;cuius verba citaſſem,niſi timerem calumnias eorum, qui tantã teſtimoniorum multitudinẽ, vt nauſeabundam,refugiunt.

Eurycles vates fuit,qui de ſe ſuiſq;incommodis aliquid ſemper diuinabat.Hic per aſſiſtentem dæmonem vera vaticinabatur:propterea Euryclitæ dicuntur omnes diuinaculi.

Eurypilus vates fuit Græcus, quem Sinon Virgilianus ait Apollinem conſuluiſſe ſuper ſimulato Græcorum reditu in patriam,vbi ait.Suſpenſi Eurypilũ ſcitatum oracula Phœbi, Mittimus:iſq;aditis hæc triſtia dona reportat.Eſt & Eurypilus vates medicinę apud Pli. li.11.Nat.hiſt.

Elenus Priami filius,vaticinio claruit,autore Virgilio; apud quẽ Aeneas ſic eũ alloquitur li.3.Aen.His Vatẽ agredior dictis,ac talia quæro Troiugena interpres diuũ, qui numina Phœbi,&c.Ouid.lib.13.Meta.Quam ſum Dardanio(quem cæpi)vate potitus. Cicer.

lib.1.

Digitized by Google

lib.1.de Diu.Quid Aſia rex Priamus,nonne & Helenum filium,& Caſſandram filiam, diuinantes habebat?

Heleus vates fuit,Polycrati Samiorum tyranno familiaris autor Herodotus.

Hyrtia filia fuit Seſoſtris regis Ægypti,diuinationis perita, quæ futuram patri monarchiã prædixit.

Idmon Apollinis & Aſteriæ filius,& ex Argonautis vnus,claruit etiam vaticin.Hunc à ſerpente occiſum ferunt Sen.in Medea;Idmonem,quamuis bene fata noſſet,Conſcidit ſerpens Libycis arenis.

Labyſſa mulier fuit fatidica in Bohemia, quæ filiam habuit Craco nomine,rerum quoque futurarum peritam.Volat.in Geo.

Lampon fuit ſacrificus,& vates oraculorũ,ſolitus iurare per anſerem, velut auẽ auguralẽ.

Lamus Apollinis fuit filius,qui fatidico ſpiritu magnum apud veteres nomen adeptus eſt.

Laocoon vates fuit Troianus, qui prædixit Græcos in fatali Sinonis machina deliteſcere, Troianoſque obiurgauit,quod eam in vrbem admiſiſſent.Verg.lib.2.Æn.Autor.

Manto filia Tyreſiæ(à cuius nomine dicta eſt mantua)fuit etiam fatidica,& rerũ futurarũ præſaga.Verg.l.10.ille etiam patrijs agmẽ ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mãtus, & Thuſci filius annis,Qui muros Matriſque dedit tibi Mantua nomen.Ouid.l.6.Met.& Stat.l.10.

Martha nomen eſt mulieris fatidicæ,quam in lectica ſtãtem honorificè circumduxit Marius,& ſacrificia,ea iubẽte,celebrauit.Hanc ſenatus,quòd futura obſeruaret,& prædiceret libertate donauit autor idem Plutar.in Mario.

Nilthas nomen eſt vatis,quo in explicandis prodigijs Dion vſus eſt.Plutarchus in Cimone

Plinius libro 7.ait, maximam fuiſſe diuinitatem Melampodi apud Græcos,apud Romanos Martio.

Mopſus fuit omnium vatum peritiſſimus,vnus eorum,qui Argonautis futura prædixerũt. Cum hoc in certamen deſcendit Calchas,victusq;dolore animi in fata conceſſit,vt iam diximus.Adagium fluxit in vulgus,Mopſu certior:de eo,qui citra mendacium futura præuidet,& nunciat.Fuit Mopſus Ampici filius.Ouid.lib.10.Seneca in Medea.Val.Flac. lib.1.Arg.Fuerunt & alij eiuſdem nominis,vt Mopſus Tyreſiæ filius: alius etiam,à cuius nomine Attica regio Mopſopia vocata eſt.

Nautes nomen eſt vatis Troiani,apud Verg.l.5.Æn.qui dum incẽſæ ab Iride in Sicilia cõburerẽtur Æneæ naues,docuit hoc ipsũ fieri Iunonis odio,vt Latio Troianos auerteret: monuitq;Æneam ipsũ,vt non ſuccumberet calamitatibus,ſed inuicto perſiſteret animo.

Olenus Calenus nomen eſt vatis,apud Plin.l.28.vbi ait; Quum in Tarpeio fodientes delubro fundamẽta,caput humanum inueniſſent,miſſis ob id à ſenatu legatis,Ethruriæ celeberrimus vates Olenus Calenus præclarum id fortunatumq;cernens,interrogatione in ſuam gentem transferre tentauit.

Ophioneus fuit Meſſeniorum vates,qui ſemper à natali die luminibus captus, priuatim & publicè vaticinia peregit.

Peripoltas,vates fuit ex Theſſalia,qui Ophelten regem ſuosq; in Bæotiam populos deducens familiam multis deinde temporibus nobiliſſimam ex ſe reliquit.

Phæmone virgo prima delphici Apollinis vates fuiſſe dicitur, carmenq; Heroicum inueniſſe.Plin.l.10.Phæmonoe Apollinis dicta filia,dentes ei fuiſſe prodidit.Luc.l.5.Phæmonoem errore vagam,curiſque vacãtem.Corripuit,cogitque fores irrumpere templi,&c. & Statius lib. 2. Syl.

Philochorus Atheniẽſis fuit vates Eratoſthenis tempore,qui extinctus eſt inſidijs Antigoni Macedoniæ regis,quod veniſſet in ſuſpicionem cõtractæ cum Ptolemęo rege amicitiæ. Hic ſcripſit Atthidis l. 17. qui continẽt res geſtas Athenienſium, & reges & magiſtratus vſq;ad Antiochum deum.Scripſit etiam libros quatuor de Vaticinio.

Polybius Corinthius,filio Troiam proficiſcẽti, & multis alijs mortẽ pr̨edixit autor Cicero.

Polyxo nomen eſt Phœbadis apud Val.Flac.lib.1.Argon.Tunc etiam vates,Phœbo dilecta Prolyxo.

Protheum filium Oceani & Tethyos,poetæ vatem faciunt.Verg.l.4. Georg.Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates Cæruleus Protheus.

Prylis Mercurij tuij filius,diuinandi adprimè peritus.Hinc adagium,Leſbius Prylis:in hominem ſagaci coniectura.

Scirus

Scirus vates fuit Eluſinius, à cuius nomine Mineurua Sciras dicta eſt.

Soſipatra mulier genere Lyda, vxor Aedeſij ſophiſtæ, ſpiritu fatidico, & futurorum præſago fuiſſe prædicatur, atque etiam à quibuſdam numinibus educata ferta.

Soſtratus vates fuit, qui per furorem multa prædixit Græcis, vt Xerxis aduentũ in Græciã.

Spurina vates Cæſarem monuit, vt idus Martias caueret, Tranquillo teſte: eoque die interfectus eſt imperator, quem cauendum eſſe prædixerat vates.

Amalthea, Marpeſia, Heriphile, nomina Sibyllarum, aut aliarum Phœbadũ apud Tibullũ libro 2. Quicquid Amalthea quicquid Marpeſia dixit, Heriphile Phœbo grataque quod monuit.

Politianus quaſdam Phœbades, atque vna viros diuinandi peritos his verbis enumerat.

Quin & veteres promp ſere Sibyllæ.
Carmæn, Amalthæa, & fati Marpeſia diues,
Herophileque Idæa genus, prædoctaque Sabbe,
Demoque, Phygoque, & veri gnara Phaennis, & Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos.
Phemonoe commenta pedes, & filia Glauci.
Deiphobe nimium viuax, & Martia fratrum.
Nomina, lymphatusque Bacis, ſubterque Triones.
Natus hyperboreos Ollen, inque Attide terra.
Clarus honore Lichas, Dodoniadesque columbæ.

Symachiam Matt. Capel ait vnam fuiſſe ex Sibyllis has duas numero ſolum ponit dicens: Quas non decem (vt aſſerunt) ſed duas fuiſſe non neſcis, id eſt, Herophilam Troianam Marmenſis filiam, & Symachiam Hippotenſis filiam, quæ Erithræa progenita, etiam Cumis vaticinata eſt.

Theano & Euexippe filiæ cuiuſdam Scedaſi, Spartanis cauenda oracula præcinuerũt. Poſtea tamen ab adoleſcentibus eiuſdem loci conſtupratæ, & in puteum coniectæ ſunt.

Quod vbi reſciuit pater animi dolore ſeipſum interfecit.

Thraſybulus fuit inter Elæos quiſpiam multis præſagijs nobilitatus, quo etiam titulo ſimulachrum meruit in Olympia.

Trophonius vates fuit quiſpiam, ſpeluncam habitans, in quam qui deſcendebant perpetuò erant agelaſti, & irriſibiles, Hinc adagium natum: In Trophonij antro vaticinatus eſt: de homine maxime triſti, & prænimis ſeuero. Mirandula in hymnis; Phœbeique antrum fundens conſulta Trophoni.

Thyodamas filius fuit Melampodis, diuinandi quoque peritus. Statius lib. 8. Inſignẽ fama ſanctoque Melampodem cretum Thyodamanta volunt, quò cum ipſe arcana deorum Partiri, & viſas vni ſociare ſolebat Amphiaraus aues, tantæque haud inuidus arti, Gaudebat dici ſimilem, iuxtaque ſecundum.

Cælius ſcribit, fuiſſe in patria ſua mulierculam nomine Iacobam, ex cuius ventre immũdi ſpiritus acclamati futura prædicerent, ac vnum ex his Gincinnatulum fuiſſe nũcupatũ, qui & præterita & futura percontantibus reſponſa dabat mirifica, Interrogatus tamen de futuris, mentiebatur ſæpe numerò.

A V G V R E S.

Actius Nauius augur fuit, qui nouacula cotem præſcidit, ſpectante Tarquinio. Quo factũ eſt, vt Tarquinius ipſe in rebus dubijs eo augure ſemper vteretur, & populus de ſuis rebus ad eum deferret.

Amphiaraus Oiclei filius, augur fuit, & vates Græcus, quem quum Adraſtus rex in bellum contra Thebas vellet ducere, recuſauit; ac ne cogeretur, ſeſe occuluit, quòd præuideret ibidem ſe periturum. Fraude tamen vxoris Eryphiles (quã monili corruperat Adraſtus) proditus eſt, & inuitus in bellum tractus, vbi terræ hiatu abſumptus eſt Statius lib. 1. & 3. & 7. Thebaid.

Amphilochus rex fuit & augur inter Argiuos. Mirandula in hymnis; Amphilochi aut montius adijt male ſana ne faſtos.

Ariſtander & Cleomantes nomina ſunt diuinaculorum apud Plutarchum in Alexandro. vbi ait. Quod prodigium conſpicatus Alexander, accitis ariolis Ariſtandro, & Cleomãti Spartano aperit.

Aſilas

Digitized by Google

Aſilas nomen etiam eſt auguris, qui ſuppetias tulit Æneæ contra Turnum Verg. l. 10. Tertius ille hominum diuumque interpres Aſilas, Cui pecudum fibræ, cęli cui ſidera parent. Et linguæ volucrũ, & præſagi fulminis ignes, Mille rapit dẽſos, atque horrẽtibus haſtis.

Calchas augur fuit. Teſtoris fil. qui tempore belli Troiani Græcis oracula reddidit. Verg. li. 2. Aeneid. Hic Ithacus vatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. Idẽ prædixerat, Græcos omnes Troia diruta in patria ſoſpites redituros. Quod ſecus accidit: nã multi apud Caphareum Euboiæ naufragium fecerunt. Quo liquet, veterum vatũ præſagia non ſemper vera extitiſſe. De Calchante Ouid. lib. 12. At veri prouidus augur, &c. Idem li. 2. de Arte. Statius li. 3. & Cicero libro primo, de Diuinatione. Ferunt, hunc Calchantem cum Amphilocho Amphiarai filio ab expeditione Troiana redeunte, ad Apollinis Clarij lucum diuertiſſe, repertoque ibidem Mopſo, quædam propoſuiſſe. Quæ quũ ſoluiſſet, aiunt Calchantem animi ægritudine periſſe. Quo ab Heſiodo talis memoratur; Mirabor ſanẽ, poteris ſi dicere ficus, &c.

Pherecyde apud Cælium ſcribit, Calchantem ſue oblata interrogaſſe, quod porcellos geſtaret? Mopſum vero reſpondiſſe, Tres, atque ex his vnam feminã. Quem vbi vera locutum, patuit, illum ægritudine intabuiſſe.

Callias vates Eleus, qui Amyclis vaticinia reddidit.

Cleander quoque nomen eſt vatis Arcadici, apud eundem Herodotum.

Euenius vates fuit apud Apolliniates, initio paſtor: quo dormiente, quum lupi LX gregem inuaſiſſent, ouesque ad vnam trucidaſſent, re cognita, vocatus eſt in ius, & iudicium ſententia excæcatus, mox tamẽ inſitam obtinuit diuinationem, habuitque filium Deiphonum, qui ductus à Corinthijs exercitui vaticinabatur; autor Herodotus in Calliope.

Iapys Iaſij filius, nomen auguris apud eundem, Verg. l. 12. Iamque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iaſides, acri quondam cui captus amore, Ipſe ſuas artes, ſua munera lætus Apollo Augurium citharamque dabat, celeresque ſagittas, &c.

Mæon nomen eſt vatis, & auguris apud Statium li. 2. Theb. dicentem: ille hæc præuiderat omnia doctus Aeris, & nulla deceptus ab alite Mæon.

Maſſurius & Muuius, nomina ſunt augurum Romanorum, apud Plin. li. 10. c. 7.

Fuit & Megiſtias patria Acarnanius oriundus à Melampode, clarus vaticinio. Nam proſpectis extis futura prædicabat. Fuit ætate Leonidæ Spartani. Her. li. 7.

Melampus filius Amythaonis, medicus fuit, & augur peritiſſimus. Propter. li. 2. Melampodis fama diuinationis artibus nota eſt.

Perialla antiſtes fuit mulierum apud Delphos vaticinantium ætate Cleomenis.

Rhamnetes augur fuit, chariſſimus Turno. Verg. li. 9. Rex idem & regi Turno gratiſſimus augur; Sed non augurio potuit depellere peſtem.

Romulus vrbem auſpicato ipſo optimus augur condidit, & inde Auguribus reges vſi ſunt, nec ſine auſpicijs olim res gerebantur.

Theocritus nomen eſt auguris apud Plutarchum in Pelopida.

Tolunnius nomen eſt auguris, qui pro Turno bellauit in Aeneam. Verg. li. 12. Expediuntque manus, primusque Tolunnius augur.

Tyburtum Plin. lib. 16. ait fuiſſe Amphiarai filium peritum augurij, à quo Tyburtes populi originem traxerunt multò ante Romam conditam.

Thyreſias rex Thebarum, & augur fuit, qui conſultus à Ioue, vtrum maior eſſet in Venere libido, viri ne an feminæ; quum feminæ dixiſſet, ira Iunonis excæcatus eſt. Quam eius cæcitatem Iupiter vaticinio penſauit; alij excæcatum fuerunt, quòd Mineruam in fronte nudam conſpexiſſet. Ouid. li. 3. Metamorph. At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam facta dei feciſſe Deo) pro lumine adempto ſcire futura dedit, pœnamque leuauit honore. Statius libro ſecundo Thebaid. Longæui vatis opacos Tyreſius vultus, vocemque & vellera nota induitur.

Terentius Varro in libris Antiquitatum ſcribit, Vectium in augurandi diſciplina nobilem fuiſſe, eumque affirmaſſe, futurum Romani imperij terminum poſt MCC. annos.

Vmbricius apud Suetonium in Galba, nomen eſt auguris. Nam illo die, inquit, ſimul cum Diluculo & Galba, præſentibus amicis ſacrificabat in palatio augur Vmbricius. Cor. Tacitus: Sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ, aruſpex Vmbricius triſtia exta, & inſtantes inſidias, ac domeſticum hoſtem prædicit.

Lituus

Digitized by Google

Lituus clariſſimum erat inſigne auguratus,quo Romulus regione direxit,quum vrbem condidit.Erat autem Lituus bacillum leniter à ſummo inflexum.Tiberius Grac.augurū & aruſpicum diſciplinam comprobauit.

ARVSPICES.

Tages primus omnium aruſpicij diſciplinam dedit Ethruſcis. Ouid. Met.l.6.Indigenæ dixere Tagem,qui primus Ethruſcam. Edocuit gentem caſus aperire futuros.
Apud Græcos aruſpex fuit Tiſamenus Antiochi filius,qui apud Delphos reddebat oracula
Habuerunt etiam Græci alium aruſpicem Leucadium,Hippomachum nomine.
Tarchon fuit dux & aruſpex in Ethruria,cuius meminit Verg.
Galeotæ vates fuerunt in Sicilia & Attica,à Galeote Apollinis filio. Hos ſolebat conſulere Dionyſius.
Cicero lib.primo de Diuinatione ſcribit,Deiotarum regem fuiſſe peritum auſpicij,ac nihil vnquam geſſiſſe niſi auſpicato.
SaxoGrāmaticus ait,Vgerū vatē fuiſſe ætatis incognitę,& ſupra humanū terminū prolixę
Paulus Diaconus ait Baudolinum quendam vitæ ſanctitate conſpicuum prophetico ſpiritu claruiſſe,regnante apud Longobardos Luitprando.
Fuit & eo tempore alter Theolapius nomine, qui præſago ſpiritu multa prædixit futuri.
In Telineſſo,Cariæ vrbe,claruit aruſpicum diſciplina.
In Syria Caldæi cognitionem aſtrorum & ingeniorum ſolertia an tecelluerunt.
Ethruria facilè interpretabatur, quí quæque pottenta ſibi vellent. Propterea antiqui Romanæ vrbis principes filios Ethruriæ populis dabant in diſciplinam.
Phryges,Piſidæ, & Cilices Arabiæ auium ſignificationibus obtemperabant: quod & fecerunt Vmbri.
Fortuna,Caſus,Euentus,nihil aliud,quàm quum aliquid ſic cecidit & euenit, vt vel non cadere ac euenire,aut aliter cadere atque euenire potuerit.
Conſtat,falſa quandoque aruſpicum fuiſſe vaticinia & conſilia.Nam Cæſar quum à ſūmo aruſpice moneretur,ne in Africam ante brumam tranſmitteret,tranſmiſit tamen Quod niſi feciſſet,vnum in locum omnes aduerſariorum copiæ conueniſſent.

DEORVM FESTA QVIBVS VOCENTVR NOMINIBVS.

Feſta ſeu ſacrificia Bacchi vocantur Bacchanalia,Orgia,Trieterica,Nyctelcia,Liberalia, Dionyſia,& Corytia,à Coryde rege Thracum,qui ſacra Baccho inſtituit.
Bonæ deæ Gynecia:nam Græci eam vocant Gynæciam;autor Plutarchus in Cæſare.
Carnæ deæ cardinum,Carniæ: quæ fiebant Spartæ.
Sacra Cereris vocantur Cerealia, & Teſmophoria, vt Ceres ipſa Theſmophoros,ideſt legifera. Plin. li. 24. Quoniam matronæ in Theſmophorijs Athenienſium caſtitatem cuſtodientes ijs folijs cubitus ſibi ſternunt.Plur. ait,Adonia fuiſſe ſacra Cereris.
Fauni Lupercalia,quæ Februario menſe fiebant.
Floreæ deæ,Floralia.
Herculis Nemea ab Argiuis inſtituta,ob leonem ab ipſo interfectum in Nemea ſylua.
Ioui Dijpolia,ſeu Diaſia,teſte Cælio.
Iunonis Herea,quòd iuno ipſa Herea diceretur.Ennius apud Ciceronem lib.1.de Officiis; Vos ne velit an me regnare hera.Vbi per heram nonnulli Fortunam intelligunt.
Laurentiæ Laurentialia.
Mercurii Mercurialia,& Hermæa.
Mineruæ Panathenea.Erant autem agones Gymnici, quos Theſeus in honorem deæ primus Athenis inſtituit;autore Plutarcho.Erant etiam Mineruæ Quiquatria,quæ fiebant quinque diebus poſt atrum diem.Ater autem dies erat poſt Idus.Ouid. Vna dies media eſt,poſt fiunt ſacra Mineruæ,Nomina quæ à iunctis quinque dies habent.
Muſarum Muſæa.
Opis(quæ Cęli & Veſtæ filia,& Saturni vxor dicitur)Opalia.
Palis dea paſtorum,Palilia,paſtorum feſta Apud Tibul.li. 2. Ad madidum Bacchum ſua feſta Palilia paſtor.Concinet.
Priapi Phallagogia. Nam phallum antiqui virile membrum appellabant: autor Theodoritus Cyrenenſis.
Proſerpinæ Cocytia, à Cocyto infernali fluuio.

Digitized by Google

Romuli vel Martis Quirinalia.
Saturni Saturnalia,& Chronia:nam Saturnus ipſe Chronos dicitur à Græcis.
Solis Mitriaca,quoniam Perſæ Solem appellant mitram. Apud eos autem fiebant hæc ſacrificia in antro,educto cornibus boue,quem deo immolabant.
Vertumni ſeu Prothei,Vertumnalia.

DE VARIIS CELEBRITATIBVS ac feſtis diebus.

Agonia & Agonalia ludi erant,qui fiebant in honorem dei Agonij,vel in monte,quem illi Agonem vocabant.Agonias etiam veteres dixerunt hoſtias,ab agendo.Ouid.l.1.Faſt. Alex.l.6.cap.8.
Aletides ſacrificia Athenienſium erant,qui pro Icaro & Erigone agebātur. De his Hygin⁹.
Amburbium, ſeu Ambaruale,ſupplicationes erant, quę fiebant in ābiendis vrbibus agriſq. luſtrādis.De hoc intellexit Lucan.l.1.dicens. Mox iubet & totā pauidus à ciuibus vrbem.
Ambiri,& feſto purgantes mœnia luſtro Longa per extremos pomœria cingere fines.
Talia erant apud Romanos Vinalia,qualia apud Thebanos Dionyſia.
Anacalypteria apud Græcos dies feſtus fuit Agricolarum, quæ ſubiectis ex agris frugibus in honorem Cereris & Bacchi celebrabatur vt Philochorus memoriæ prodidit.
Anaria ſolemnitas apud Græcos in honorem Caſtoris & Pollucis facta eſt. Nam Anaces ipſi dicti ſunt;de qua Gyraldus in Nauigijs,& in Dioſcuris.
Angeronalia Angeræ deæ erant ſacra,quæ ideo fiebant, vt in rebus gerendis felicius omnia ſuccederent Auguſt.
Antheſphora feſtiuitas in Proſerpinæ honorem apud Græcos fiebat, quæ à legendis floribus dicta eſt.Ouid.Claud.
Anthiſtera Græcorum celebritas in Anthiſterione menſe agebatur, in qua, vt à Latinis in Saturnalibus,ſerui conuiuijs liberalibus excipiebantur.
Apaturia feſtiuitas fuit apud Athenienſes,quæ quatriduo celebrabatur menſe Aprili. Eius meminit Xenophon in primo Hellericon.Eraſ.in prouerb.Profectus ad Apaturia rediit Thergelion.
Armiluſtrum ſacrificium erat apud Romanos, in quo armati rem diuinam faciebant tubiſque canebant ſacrificantes.Tertullianus in Apologetico.
Aſcolia feſta fuerunt apud Atticos,quibus inter vtres ſaltantes bacchabātur, vnde & ab vtribus nomina ſumpſerunt.Horum meminit Verg.in Georg. & Gyrandus in quarto de Poetarum hiſtoria.
Boedromia celebritas apud Athenienſes, quæ excurſioni cuidam ſimilis erat,quæ & Mēſi Boedromioni nomen dedit.Gyraldus in libello de Annis & menſibus.
Caprotinæ feriæ Nonis Quintil celebrabantur eo die in Latio Iunoni Caprotinæ mulieres ſacrificabant,& ſub caprifico faciebant,ipſius arboris lac offerentes. De his Alex. ab Alexand.l.4.cap.20.Macrob Plutarch.in Romullo & Camillo,item in Parallelis.
Carmentalia annis ſingulis in Carmentæ honorem à matribus familias xviii.Cal.Feb. fiebant,in quib.aliquid ſcorteum aut ſua morte peremptum attuliſſe,piaculum erat Alex. ab Alex.l.6.cap.8.Ouid.l.1.Faſt.
Cerealia erant,feſta in laudem & honorem Cereris(quæ frugum erat dea)inſtituta.
Chariſtia feſta erant,in quibus cognati & conſanguinei conuenire ſolebant,& inuicē mutua dona dare Oui.in Faſtis.Hæc autem fiebant xi.kalen.Mart.Vide Valer.Max.l.2.
Chytri feſtum fuit apud Atenienſes per celebre, in quo omne femineum genus in colla coquere ſolebant,Dionyſio & Mercurio operantes vt Theopompus ſcribit.
Compitalia,vt Feſtus ait, erant feſta,quæ in compitis agebantur. Varro Laribus compitalem diem attributum ait,vbi viæ competunt.
Conſualia ſacrificia fiebant in honorem Conſi,qui habebatur deus conſiliorum,xvii. kalend.Septemb.
Cotytia feſta barbarica fuerunt,quorum meminit Horatius & Ver.quæ à Cotytto dea denominata ſunt.Vide Gyraldum in Cotytto dea.
Daſpa Genus erat ſacrificij,quod fiebat hyeme ſeuiente.
Diabatiria ſacrificia erant, quæ apud Græcos in tranſitu aliquo fiebant; de quibus Plutarchus in Lucullo.

Digitized by Google

Diamaſtigoſis maxima fuit ſolemnitas apud Lacedæmonios, cuius cū alij, tum Tertullianus in Apologetico & in libro ad Martyres meminere. In eo autem ſacro ante aram 2 nobiles adoleſcentes quoq. flagellis affligebantur, aſtantibus propinquis. Plura leges apud Philoſtratum in vita Tianei Apollonij.

Diaſia Milichij Iouis feſta apud Athenienſes fuere, vt Suidas & Lucianus in Charidemo docent meminit & Ariſtophanes, agebantur autem, vt Heſichius ſcribit, cum peculiari quadam triſtitia.

Elaphebolia feſta apud Græcos fiebant menſe Februario, in quibus cerui Dianæ Elapheboliæ ſacrificabantur, vnde & menſes Elaphebolion dictus eſt.

Emploria celebritas fuit apud Athenienſes, in qua mulieres plexis capillis procedere ſolebant. Heſichius.

Encenia feſtum erat dedicationis apud Græcos; de quo Gyral. lib. 17. Hiſtor. deorum.

Epheſtria Thebis feſta fuerunt ob Tireſiam inſtituta, in quibus ipſius ſimulacrū virilibus veſtimentis exuebatur, & muliebribus induebatur, moxq. illis ademptis iterū virilia imponebant: alludentes ad ipſius Tireſiæ fabulam, de qua poetæ Græci & Latini per multa.

Equiria equitum erant feſta, in quibus equorum curſu certabatur, de quibus Varro & Ouid. qui ait, bis in anno celebrati, 13. Idus Martij & 18. Apr.

Exitiria feſta apud Græcos erāt in quibus primitiæ deis offerebātur, vt Grāmatici tradūt.

Farreatio in nuptijs fiebat farreo libo. Aliter vocabatur Confarreatio. At quum diſſoluebantur nuptiæ, Diffarreatio.

Faunalia feriæ Nonis Decembr. in Fauni honorem celebrabantur, quarum meminit Horatius in Odis. & Alex. ab Alexan. lib. 3. cap 18.

Feralia feſta erant, in quibus epulas ad ſepulchra defunctorum ferebant, de quibus Var.

Fontanalia ſacra erant fontium, quæ fiebant coronatis pueris & fontibus. Varro & Feſtus.

Fornacalia xii. kalen. Martij celebrabantur, quæ dicta ſunt à Fornace dea, in cuius honorē hæc feſta inſtituta erant.

Forbicidia, vt inquit Varro, à fardis bobus dicta ſunt; alij verò à fordis cædendis appellari putant. Celebrabantur autem hæc feſta ad xvii. kalend. Maias, Feſtus, Ouid.

Furinalia ſeu Furnalia, deæ Furinæ feſta erant.

Gamelia ſolemnitas nuptialis erat apud Græcos, in menſe Gamelione, in quo Iuno Gamelia culta eſt.

Hecatombe ſacrificium erat centum victimarum, vel quia centum Peloponneſi vrbes id faciebant. Iuuenalis Saty. 12. Exiſtunt qui promittant Hecatomben. Capitolinus.

Helenophoria feſta erant apud Athenienſes, in quibus myſteria agebantur, quæ appellata ſunt ab Helenis, id eſt iſtis, quæ vimine contextæ erant. De his Iulius Pollux lib. vlt.

Hiacynthia feſta in Laconia celebrabantur in Appollinis honorem, ob Hiacynthum puerū ab eo adamatum, cuius fabulam Ouid in Metamorpho. copioſe exequitur.

Hilaria lætitiæ erat celebritas, quæ agitur viii. Calend. April. de quibus Macrobius & Vopiſcus in Aureliano.

Hiacynthina erant quædam ſacra nocturna.

Hypecauſtria, vt ſcribit Plutarchus in Quæſt. apud ſolos Mineruæ ſacrificantes vocabant, quòd ibi multa ſacra, & myſteria fierent auertenda malæ.

Hyſteria Græcorum ſacra erant, quæ de ſuæ fiebant.

Inferiæ ſacra ſunt etiam mortuorum. Sueto. in Caligula: Inferiaſque his annua religione publicè inſtituit.

Græci Dionyſium colebant, cognomento Lamptera, id eſt facularem: eiuſque feſta vocabant Lampteria. Ferebant enim noctu faces ad templum vini patris tota vrbe conſtitutis.

Lampadum feſtus dies apud Græcos erat triplex, in honorem Mineruæ, Vulcani & Promethei inſtitutus, de quo feſto Suidas.

Laurentalia 10. Cal. Ian. celebrabantur in honorem Laurentiæ: de quibus Cicero ad Brutum. Feſtus & Varro.

Lemuria ſacra erant ſedandis Lemuribus Remi mēſe Maio celebrata, vt Ouid. & Porphirion tradunt. Alij autem vocāt Remuria. Vide Alexandrum ab Alexandro lib. 4. cap 20.

Liberalia feſta erāt in honorem Liberi patris inſtituta, quæ & Bacchanalia & Dionyſia appellabantur. Item Orgia: quæ tamen non eodem tempore fiebant. Feſtus, & Macrobius.

Digitized by Google

Lucaria feſta Romani celebrant in luco, in quo fugati à Gallis ſeſe occuluerat. Faſtus Plutarchus, Tacitus.

Lupercalia erant ſacra inſtituta ab Euandro rege Arcadum in honorem Panos, propter Romulum & Remum nutritos à lupa in Auentino monte, vbi fiebant. Luperci dicebātur miniſtri horum ſacrorum. Statius lib. 5. Syl. Et tua multum Verbera ſuccincti formidauere Luperci.

Matralia matris Matutæ Iunio menſe peragebantur. In his liba ruſticana ſumebant: nec ad ea ſacra ancillis accedere licebat. Agebantur autē Calend. Mart. de his Horatius, Ouid. & Acron. Gram.

Meditrinalia ſacra erant, quæ fiebant in honorem Meditrinæ, deæ medicamētorum. Varro & Feſtus.

Megaleſia Magnæ matri Non. Aprilis agebantur, quod ipſa accerſita ex libris Sibillinis ab Attalo rege Pergami prope murum Megaleſion in templum eius Deæ. Vnde aducta Romam. Ouid. Varro.

Metagetnia feſtiuitas in honorem Apollinis Metagetnij apud Græcos celebrabatur ſecūdo Græcorum menſe, de qua Gyraldus li. 17. Hiſtoriæ deor.

Minuſcula feſta, quæ & Munuſcula dicta ſunt à muneribus Idus Iul. celebrabantur.

Monophagorum celebritas fuit apud Ægiēſes, quam copioſe deſcribit Plutarchus in quæſtionibus Græcis, & Athenæus.

Munychia erant feſta Palladis, à Munychio Athenarum portu, vel à Munychio rege quodam, eorum autore.

Nephalia Græcorum erāt ſacrificia, quæ ſine vino celebrabantur, vt teſtis eſt Iulius Pollux & Suidas.

Nouendium ſeu Nouendiale, ſacrificium erat exequiale, quod fiebat nono die poſt mortē alicuius. Horatius: Nouendiales diſſipatæ pulueres.

Nudipedalia erant quædam ſacra, quæ ſacerdotes nudis pedibus faciebant Hieroſolymis.

Nyctilea Bacchi ſacrificia, quæ nocturno fiebant tempore.

Oeniſteria Athenienſium fuit celebritas, quam pubeſcentes ephæbi peragebant: antequā lanuginem comamue attonderent, Herculi vero vini certam menſuram inferebāt & libabant. Huius meminit Pollux & Heſychius.

Onophagia Græcorum erant feſta, Bachanalibus haud abſimilia, de quibus Arnob. lib. 5.

Opalia deæ Opi menſe Decembri fiebant, de quibus Varr. & Macrob.

Ornea ſacra erant Priapi, quem Corinthij Orneum vocabant. Celebrabant autem hæc feſta Nymphæ ad Alebedum prope Colophonem.

Oſcophoria Athenienſium fuit celebritas, in qua pueri ingenui pubeſcentes eligebantur, qui ferrent ὄσχας, id eſt ramos ac palmites cum ſuis racemis in templum Mineruæ Sciriados, Heſychius & Nicandri interpres.

Palilia vel Patilia, Palis deæ erat ſolemnitas, dies vrbis Romæ natalis, celebrabantur autem XII. Cal. Maij. de his Ful. Sapinus li. 1. c. 2. de Antiquitatibus vrbis Romæ.

Palatual ſacrificium erat quod Romæ fiebat in palatio.

Pammilia celebritas fuit apud Græcos, de qua copioſe Liljus Gyraldus in hiſtoria deor. in Oſiri.

Pannathena Athenarum & Mineruæ in primis feſta erant, quæ ſingulis quinque annis celebrabantur, quæ & Magna Sacra appellabantur. De his Suidam leges & Ariſtophanis commentatorem.

Panhellenia ſacra totius Græciæ, Panionia totius Ioniæ erant, de quibus Strabo, Suidas, Arpocration, & alij.

Parentalia ſacra erant funeſta, quæ fiebant ab antiquis in honorem mortuorum Cuiuſmodi ſunt Anniuerſaria noſtra.

Parentare eſt hoc ſacrificium facere. Cicero in Philip. Vt parentalia cum ſupplicationibus miſcerentur. In parentatione abſumebantur fabæ, quod in eis mortuorum animas eſſe dixerit. Blondus lib. 2.

Plynteria feſta erant Cereris apud Græcos, qui dies inter nefaſtos repoſiti fuerunt Poll. l. 8. In his à Solone permiſſum fuit tria iurare numina, Iceſion, Carthaſion, & Hecaeſterion, quæ ſunt Iouis cognomina. Xenophon. li. 1. Hellenicon.

Digitized by Google

Popularia ſacra, quæ ab omnibus ciuibus fiebant, nec erant priuatarũ familiarum, ſed omnium communia, vt à dijs impetrarentur, quæ ſpectabant ad communem populi ſalutē.

Populi fugia Menſe Iunio à Romanis celebrabātur, vt docet Macro, & Var. Sunt autē ideo dicta, quod eo die repentè tumultu fugerit populus in bello Gallorum cum Romanis.

Proterua fuit ſacrificij genus, in quo quicquid ex epulis ſupererat, incēdio dabatur. Auſonius; Capripedes agitat quum læta proteruia Panas. Albidius adoleſcens quum vniuerſū patrimonium decoxiſſet, & ædes vnas (quæ ſupererant) rerum deſperatione dediſſet incendio, ferunt Catonem hoc in eum cauillo vſum fuiſſe, Hic proteruiam facit. Facere autem proteruiam, adagium eſt in prodigos, qui omnia abſumunt vſq; ad aſſem.

Pynepſia celebritas apud Athenięſes erat, quæ à pyanis fabis nūcupata eſt, dicata Apollini. hæc vero Panopſia à cæteris Græcis dicebantur, & in Octobri menſe agebantur. Suidas.

Quinquatria, quæ & Quinquatrius. Mineruæ dies xv. Kal. April.

Quirinalia feriæ erant in Quirini, i. Romuli honorem inſtitutæ, quæ agebantur XII. Kal. Maij de his Ouid. & Var.

Refugium VI. Kal. April. ſacrum verò VI. Kal. Iul. celebrabātur in commemorationem regum exactorum Ouid.

Rubigalia dies erant feſti, inſtituti ab antiquis ad amoliendam frugum rubiginem. Quales ſunt noſtro tempore Supplicationes Amburbiæ, & Ambarua es, quæ fiūt vt fructus terræ agricolarum voto reſpondeant. Plin. l. 18. Rubigalia Numa cōſtituit, quæ nunc aguntur ad ſeptimum kal. Maij, quoniam tunc fere ſegetes rubigo occupat.

Scęnophegia erant tabernaculorum feſta, in quib. Iudæi faciebant tabernacula ad ſimilitudinem eorum, in quibus habitauerant, quum peruagarentur Ægyptum.

Scira celebritas fuit peculiaris Athenienſium, in qua vmbracula & ſcenæ fiebant, de qua Gyraldus copioſe in libello de Annis & menſibus.

Septimontium feſtum Romanorum fuit inſtitutū, cum ſeptimus collis vrbi eſſet additus, in cuius celebritate in locis ſeptem ſacrum factum fuiſſe, teſtis eſt Var. Palatio, Suburra, Velia, Fagutali, Cœlio, Oppio & Ceſpio, quo die per vrbem vehiculis vehi piaculum fuit. Vide Plut. in cauſis Rom.

Terminalia die 21. Feb. celebrabantur, in honorem Termini, qui ſolus loco cedere noluit, cum cæteri dij loco dimouerentur. Liuius.

Thargelia feſtus dies apud Athenienſes fuit, Apollini & Dianę ſacer, & à quo mēſis April. denominatus eſt Vide Gyraldum in libello de annis & Menſibus.

Theœnia apud Athenienſe in Bacchi honorem faciebant, vt notat Heſych.

Theophania celebritas fuit, quæ Delphis agebatur, cuius Herod. li. 1. meminit.

Theoxenia celebritas & ſacrificium apud Græcos erat, quod omnibus ſimul Deis exhibebatur, vt teſtes ſunt Pollux & Heſychius.

Tyia feſtum erat Bacchi apud Elæos, in quo vacuæ hydriæ, templo obſerato, vino implebantur noctu.

Trieterica feſta Bacchi erant, quæ Latinè Triennalia dici poſſunt.

Tubiluſtria, quæ & Luſtria dicta ſunt, celebritas fuit apud Rom qua tubæ ſacrorum in atrio Saturio expiabantur die 23. Martij, quòd ſacrum agnæ fiebat. Var. & Feſt.

Vinalia feſta, duplicia fuere, vt Varro, Plinius & Feſtus oſtendunt. Altera vinis deguſtandi IX. kalen. Martii, cum vina pura eſſe putabantur. Altera quæ Ruſtica vinalia dicta ſunt quæ XII. kal. Septemb. vel XIIII. teſte Feſto, quo die Veneri ædes dicata fuit.

Vortumnalia à Vortumno dicta ſunt, cuius feriæ (vt ait Varro) menſe Octobri celebrabantur; de quibus Alexander ab Alexandro l. 8.

Vulcanalia in honorem Vulcani celebrabantur menſis Sextillis die XXVIII.

DE SACRIFICIIS HVMANO CRVORE FACTIS.

Porrò Orgia Orpheus inuenit in Thracia.

Matris deorum ſacra Phrygii quotannis crudeliſſimis certaminibus faciebant.

Rhodii hominem Saturno ſacrificabant.

In Salamine inſula homo Diomedi immolabatur.

Diana Taurica humanis placabatur victimis.

Dioniſio apud Chios homo crudeliter diſcerptus ſacrificabatur.

Lacedemonii hominem Marti immolabant.

Phenices

Digitized by Google

Phœnices in bello & peſtilentia amiciſſimos homines immolabant Saturno; eidem in Creta ſacrificabantur pueri.
In Laodicea Syriæ virgo immolabatur Palladi.
Arabes ſingulis annis puerum immolantes ſub ara ſepeliebant.
Græci priuſquam prodirent in bellum, humanas victimas dijs offerebant.
Ariſtomenes Meſſenius CC. homines Ioui ſacrificauit.
Athenienſes bello petiti, & victi à Minoe rege Cretæ, propter interfectum Androgeum eius filium, cogebantur quotānis ſeptem mares, ac totidem fœminas in Cretam mittere ſacrificandos.
Scythæ quoſcunque aduenas repererint, Dianæ immolabant.
In Pella Theſſaliæ ciuitate ſingulis annis homo immolabatur Peleo & Chironi.
Galli Eſum, & Teutatem humano cruore placabant.
Lactantij tempore Latialis Iupiter ſanguine colebatur humano.
Carthaginenſes ab Agathocle victi, quum iratum ſibi Saturnum crederent, ducētos ei nōbiliſſimos iuuenes immolauerunt, autor Lactan.

DE SACRIFICIIS QVIBVSDAM ALIIS.

Apud Lyndum oppidum Rhodiorum, fiebat ſacrificium in honorem Herculis, quod probris & cōuicijs peragebatur. Hinc adagium natum, Herculi Lyndio ſacrificare, ideſt ſacris deuotionibus vti.
Ritum ſacrificij, quod fiebat in honorem Cybeles, Ouid. in Faſt. ſic exprimit.

Arduas iamdum reſonat tinnitibus Ida,
 Tutus vt infanti vagiatore puer.
Pars clypeos ſudibus galeas pars tundit inanes.
 Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit, priſcique manent imitantia facti.
 Æra dea comites, raucaque terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro ſcutis tympana pulſant,
 Tibia dat Phrygios (vt dedit ante) modos.

Salij ſacerdotes Martis, eidem ſacra faciebant ſalientes.
Victimarum ſuperſtitio emanauit ab Hiperbio Martis filio; vt placet nonnullis, quòd animal primus occiderit, vt Prometheus occidit bouem.
Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, niſi tota victima ab imo contremuiſſet, mēbris omnibus abitatis.
Phaſelitæ populi falſos piſculos dijs immolabant.
Cares verò canem. Hinc Caricam victimam dicuntur immolare, qui viliſſima largiuntur.
Libabatur etiam vinum, ſed merum.
Prope Aſopum fluuium habitatores ſingulis annis diem vnum ſacrum faciunt Eumenidibus quibus prægnantes oues immolant.
Amaſtris Xerxis regis vxor, pro ſalute propria decem defodit viuos homines.
Beroſus prodit, fuiſſe apud Babylonios feſtum Saceas nomine, ſolitum agi quinque diebus, quibus ſerui imperabant dominis.
Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos a conuiuio reijciebant. Apud Romanos ſacrorum autor fuit Numa, qui inſtituit colere deos fruge, & mola ſalſa ſupplicare.

DE VOCABVLIS, QVIBVSDAM ad religionem ſpectantibus.

Vocabula ad religionem ſpectantia ſunt, Ceremoniæ, Sacrificium, Cōſecratio, Superſtitio, Dedicatio, Piaculum, Iuſiurandum, Hoſtiæ. Mola erat far toſtum, ſale aſperſum, Sacrificare eſt petere, vt detur venia.
Litare eſt propitiare, vel ſacrificium ritè facere.
Holocauſtum ſeu Holocauſtoma, ſacrificium erat, in quo exta victimarum aris ſuper poſita comburebantur. de quo Ver. Et ſolida imponit taurorum viſcera flammis.
Pinque ſuperque oleum fundens ardentibus extis. Ioſephus: Quando (inquit) tota victima, quæ immolatur, intenditur, id ſacrificium nomen holocauſtomatis habent.
Hoſtia erat victima, quæ immolabatur cæſis hoſtibus. Sacrificabatur autem Laribus quorum ope victi credebantur hoſtes. Ouid. Hoſtibus a dominis hoſtia nomen habet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

Ianual erat genus libi, quod ſoli Iano immolabatur.
Iuſta ſacrificia erant, quæ mortuis impendebantur: quæ tamen præcipuè fiebant his, qui viuētes bene de republica, aut priuatis etiam hominibus, meriti fuerint. Horum meminit Liu. l. 1 Dec. 1. vbi de Pontificis Max. officio loquitur, & Feneſtella cap. 8. Pōponius Lætus cap. 10. de Romanorum ſacer. Sic Exta Catilinæ facta eſſe legimus apud Ciceronem in oratione pro Lu Flacco, qui in lib. de Legibus Platonem Iuſta funerum reieciſſe ait ad religionum interpretes.
Paſtillum autore Feſto, fuit genus libi rotundi, quod diis offerebatur.
Stata erant certa ac ſtabilita, ſtatutisque diebus fieri ſolita. Cato. Sacra ſtata ſolemnia ſancta ſeruaſti.

DEORVM VICTIMÆ.

Æſculapio Priſci medico, Phœbi filio Gallum ſacrificabant; autore Cælio. Baccho Caper & Aſinus immolabantur: Caper, quòd eius vites roſiſſet. Vergilius l. 2. Georg. Nō aliam ob cauſam Baccho caper omnibus aris Cæditur. Ouid. l. 2. de Ponto; Nec dabit intonſo iugulum caper hoſtia Baccho. Martial. libro quinto. Vite nocēs roſeas ſtabat moriturus ad aras Hircus, Bacche tuis victima grata focis. De Aſino Plin. lib. 24. Ferulæ aſinis gratiſſimæ ſunt in pabulo: cæteris verò iumentis præſentaneo veneno: Qua de cauſa id animal Libero patri aſſignatur, cui & ferula. Herodotus ait. Porcum etiam fuiſſe immolatum Baccho.
Cereri mactabatur Porca, quòd hoc animal eiuſdem fruges violaſſet. Ouid. lib. 1. Faſtor. Prima Ceres grauidæ gauiſa eſt ſanguine porcæ, Vlta ſuas merita cæde nocentis opes. Nam ſata vere nouo teneris lactentia ſuccis Eruta ſetigeræ comperit ore ſuis.
Dianæ Cerua immolabatur, Ouid. lib. 1. Faſt. Quæ ſemel eſt triplici pro virgine cæſa Dianæ, Nunc quoque pro nulla virgine cerua datur.
Sabæi, & Theſſali Canes Dianæ etiam immolabant. Idem Ouid. Exta canum pluuiæ, vidi mactare Sabæos, Et quicunque tuas accolit Hæme niues.
Fauno Capra. Ouid. l. 2. Faſt. Cornipedi Fauno cæſa de more capella, Venit ad exiguas turba vocata dapes.
Herculi Mœnetius Actoris filius Taurum primus ſacrificauit, propter fulmineum taurum ab ipſo Hercule interfectum: de quo Seneca in Herc. Oet. vna eſt Geryon ſparſus manu, Taurusque populis horridus centum pauor.
Iſidi Inachi filiæ Anſer. Ouid. l. 1. Faſtorum: Nec defenſa iuuant Capitolia, quò minus anſet Det iecur in lances Inachi lauta tuas.
Maię Sus prægnans mactabatur, autore Macrobio lib. 1. Satur. De victimis deorum, vide Ouid. lib. 15. Met.
Mineruæ Capra, quòd caprarum morſus exitialis ſit oliuæ, quam illa amat. Plin. lib. 8. Oliuam lambendo quoque ſterilem faciunt: eaque ex cauſa Mineruæ immolatur.
Neptuno Taurus. Stat. l. 5. Achil. Cæruleum regem tauro veneratur auūque Nerea. Verg. Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.
Nocti Gallus gallinaceus immolabatur. Ouid. Noctæ deæ noctis criſtatus cæditur ales, Quòd tepidum vigili prouocat ore diem.
Priapo etiam immolabant Aſinum, quòd quum hic Deus Lotidem nympham dormientē furtim ſtuprare vellet, intempeſtiuo aſini clamore coitu fuiſſet impeditus, eumq; excitata virgo manibus reieciſſet magno omnium (qui aderant) riſu. Ouid. lib. 1. Faſt. Cæditur, & rigido cuſtodi mitis aſellus: Cauſa pudenda quidem, ſed tamen apta Deo.
Carthaginenſes vſque ad excidium vrbis ſuæ Ingenuos pueros Saturno ſemper immolarunt, autore Curtio l. 4. de geſtis Alexandrinis. Quod genus ſacrificii Tauricæ Dianæ factum legimus in Scythia.
Soli Perſæ immolant Equum Ouid. l. 1. Faſtorum: Placet equo Perſis radijs Hyperiona cinctum, Ne detur celeri victima tarda Deo.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis. Tridens Neptuni, Framea Martis. Herculis Claua, Bacchi Thyrſus.

LOCA DEIS QVIBVSDAM SACRA.

Æſculapium Apollinis filium colebat Epidaurus vrbs Peloponneſi. Plin. libro quarto, In eo Epidaurum oppidum Aeſculapij delubro celebre. Ab Epidauro dictus eſt Epidaurius.

Ouid.

Digitized by Google

Ouid.li.15. Æquore placato patris Epidaurius aras Linquit.
Cos ciuitas ſeu inſula eidem ſacra faciebat. Colebatur etiam Pergami Martialis l 9. Pergameo poſuit dona ſacrata Deo.
Trica vrbs Theſſaliæ templum habuit Æſculapio ſacrum. Dolopibus & Pindo vicinum.
Ariſteum mellis Deum colebat Arcadia. Verg.l.4. Georgicorum Tempus & Arca dij memoranda iuuenta magiſtri.
Amori loca ſacra fuerunt Colchorũ regio, & Idalium nemus Catullus. Sancte pater cuius hominum qui gaudia miſces, Quique regis Colchos, quique Idalium frondoſum.
Theſpienſes & Pariani populi in Helleſponto Amorem ſumma veneratione proſequuntur, eiuſque ſacra vocant Erotidia.
Apud Ægyram vrbem Achæorum, Amor colebatur cum Fortuna, ſub eodem tecto.
Apollini ſequentia in primis loca ſacra fuerunt. Parnaſus mons Phocidis biuertex, vbi è ſpelunca reddebantur oracula, teſte Lucano, Verg. in Bucolicis, Nec tantum Phœbo gaudet Parnaſia rupes.
Gryneum nemus, ſeu oppidum in Ionia, ſacrum Apollini habuit fanum. Verg. in Bucolicis His tibi Grynei nemoris dicatur origo, Nec quis ſit lucus quo ſe plus iactet Apollo, Ab hoc nemore Apollo ipſe dicitur Gryneus. Verg.l. 4. Italia Lyciæ iuſſere capeſſere ſortes.
Phaſelis mons in Lycia, vbi Apollo oracula reddebat. Autor Ætnæ: Dexter mihi carminis autor Apollo, Seu tibi Dodone potior, te cumque Phaſellis, Seu te Cynthos habet.
Cynthus mons eſt imminens Delo, vbi Apollo celebre templum habuit, qui propterea Cynthius dicitur. Horatius: Intonſum pueri dicite Cynthium.
Delos inſula maris Aegæi, Cycladum vna in qua natus eſt Apollo. Prius Ortygia dicebatur vnde Apollo Delus & Ortygius. Ouid.l.2. de Arte: Et Paros, & Glario Delos amata Deo. Idem l. 13. Metam. Tibullus l.2. Delos vbi nunc Phœbe tua eſt?
Claros fuit etiam vna Cycladum, in qua Apollo colebatur, qui inde Clarius dictus eſt. Valerius Flacus. Nec Clarii nunc antra Dei quercusque tonantis Argue rem.
Delphi oppidum fuit Phocidis, vbi etiam Apollo colebatur, qui propterea Delphycus vocatur. Seneca: Ambage nexa Delphico mos eſt deo Arcana tegere.
In Patara Lyciæ ciuitate ſex anni menſibus dabantur Apollinis reſponſa.
Tenedos Aegei maris inſula, ſacra fuit etiam Apollini.
Chryſa Phrigiæ ciuitas; itidem & Cilla vrbs ſacræ fuerũt Apollini. Oui.l. 13. Me Tenedon. Chryſenque & Cillam Apollinis vrbes Et Syron cepiſſe.
Chriſſa vrbs Phocidis, ſacrum etiam habuit Apollini templum.
Colebatur etiam in Cyrrha oppido Phocidis. Statius l. 3. Sylu. Aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.
Colebatur etiam apud Terapnas vrbem Laconiæ. Stat.l.3. Thebarum: Tænareumque cacumen Apollineasque Therapnas.
Soracte mons eſt in Phaliſcis, quondam Apollini ſacer. Verg.li. 11. Summe Deum ſancti cuſtos Soractis Apollo.
Apollo apud Rhodios in tãto honore habitus eſt, vt ibidem Coloſſum habuerit inter ſeptẽ orbis miracula numeratum: Politianus, Confer aut vaſti molem Rhodos aurea Phœbi.
Hyperborei, ſeptentrionales populi, frugum primitias Delo mittebant Apollini quem præcipuè colebant author Plinius.
Acrephnia vrbs fuit Phocidis, vbi Apollo Acrephnius.
Molloes locus fuit in Leſbo, vbi templum erat Apollinis.
In Entreſi Phocidis vrbe Apollo etiam reddebat oracula.
Tegyra vrbs Bœotiæ ſacra fuit Apollini, a qua Tegyreus dictus eſt.
In Mileto Ioniæ Aſiaticæ vrbe fuit oraculum Apollinis, qui propterea dictus eſt Mileſius. Apuleius: Dei Mileſij vetuſtiſſimum percontatur oraculum.
Bacchus Thebis colebatur, qui propterea & Dircæus appellatur. Horat.l.1. Car. Vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos inſignes.
Naxos vna Cycladum, coluit Bacchum. Claudianus; Herculis & Bromii ſuſtentat gloria Thebas. Plin.l.4. Nec cedentes Athenis claritate, quæ cognominatur Bœotiæ Thebæ, duorum numinum Liberi, atque Herculis (vt volunt) patria.

Apud Niſam vrbem Arabuæ ferunt Bacchum à Nymphis educatum fuiſſe. Hinc Bacchus dicitur Niſæus, Stat. l. 4. Theb. Omnipotens Nyſæe puer.
Callichoros fluuius eſt apud Heracleam Paphlagoniæ, Baccho ſacer, ꝙ ab India reuertens chorū ibidem conſtituerit. Valer. Flac. li. 5. Argon Præterit & feſta vulgatum nocte Lyci Callychoron, nec vana fides, his Bacchus in vndis Abluit Eoo rorātes ſanguine thyrſos.
Tamaritę populi Hircanis proximi, Bacchum ab India victorem redeuntem hoſpitio ſuſceperunt, eique ſacra ſolemnia conſtituerunt, actis circum torcularia choreis quandiū ſpumarent muſto.
Cererem venerabatur Eleuſis vrbs Atticæ, quòd ibidem frugum vſum & agriculturæ dea docuiſſet. Vnde & Eleuſina vocata eſt. Verg. li. 1. Georgicorum: Tardaque Eleuſinæ matris voluentia plauſtra.
Colebatur etiam in Ætna monte, Enna & Catana vrbibus Siciliæ, à quibus locis vocatur Aetnea, Ennæa, Catanenſis, Claud. Aetneæ Cereri proles optata virebat Vnica Syl. l. 1. Nec Cerere Ennæa, Phario nec victa colono. Lactan. De Cerere Catanenſi vel Ennēſi: quarum alterius tanta fuit religio, vt adire tēpli eius ſecreta penetralia viris nefas eſſet.
Cyberem deorum matrem colebant ſequentia loca. Ida & Dindydimus Phrygiæ montes. Virg. l. 10. Alma parens Idæa deum, cui Dindyma cordi. Hinc Cybele Dindymene. Mart. Non per myſtica ſacra Dindymenes.
In Phrygia Galli Cybeles miniſtri in honorem deæ inter ſe concertabant, & digladiabātur ad effuſionem ſanguinis Demum cruore vbertim manante, concurrebant ad aliquem fluuium deæ ſacrum. ibidem cultros & plagas loturi. Romani hoc faciebant ad Almonē fluuium, proximum Romæ, 11. Calend. April. Valer. Flacus. l. 8. Argon. Sic vbi Mygdonios planctus ſacer abluit Almo, Lætaq; iam Cybele.
Reatæ Vmbriæ ciuitas Syllius l. 8. Magnæque Reāte dicatum Cœlicolum matri.
Berecynthus mons Phrygiæ, à cuius nomine Berecynthia dicta eſt Cybele. Vergilius lib. 5. Aeneid. Qualis Berecynthia mater Inuehitur curru Phrygias turrita per vrbes.
Peſinuntium oppidum Phrygiæ, à cuius nomine dicta eſt Peſinunticà. Apul. l. 11. Inde primigenij Phryges Peſinunticam nominant deum matrem.
Dianæ ſequentia loca ſacra fuerunt. Parthenius Paphlagoniæ fluuius. Valer. Flac. l. 5. Argō. Et fatis tibi Tiphy negatum Parthenium, ante alios Triuiæ qui creditur amnis.
Cynthus mons imminens Delo, in quo nata eſt cum Apolline Hinc vterq; Cynthius appellatur. Stat. l. 11. Theb. Illa ſuas Cyntho comites agat.
Epheſus vrbs Ioniæ, ſeu Lydiæ, in qua templum habuit magnificum, inter ſeptem orbis miracula numeratum.
Bauron vrbs Atticæ, vbi etiam colebatur.
Colebatur & in Auentino & Algido montibus Italiæ Horatius: Quæque Auentinum tenet, algidumque Quindecim Diana preces virorum Curet.
Colebatur etiam in Delo. Verg. Notior vt iam ſit canibus non Delias noſtris.
Item in tauro Scythiæ. Lucan. l. 1. Et Taranis Scythiæ non mitior ara Dianæ.
Colebatur Faunus in arcadia Ouid. l. 2 Faſt. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Idē li. 4. Stabat Menalio ſacra relicta Deo.
Fortunam Antium maritima vrbs Latinorum habuit in honore maximo, cui etiam ſacra fecit, templumque erexit magnificum. Vnde Horat. l. 1. Carm. Odiua, gratum quæ regis Antium.
Rhamnus ſeu Rhamnis, oppidum fuit in Attica, in quo Nemeſis & Fortuna colebantur, Hinc vtraque Rhamnuſia appellatur. Verg. in Cyri. Haud fallor, quod te potius Rhanuſia fallat.
In Præneſte vrbe Italiæ colebantur Sortes & Fortuna, quæ propterea Præneſtinæ vocantur, Proper. l. 2. Nam quid præneſtis dubias ò Cynthia ſortes, Quid petis Aeimœnia Thelegoni? Syll. Sacriſque dicatum Fortunæ Præneſte iugis.
In Orchomeno Bœotiæ vrbe, templum fuit dicatum Gratiis ſeu Charitibus.
Herculi ſacrum fuit Tybur oppidum vicinum Romæ: quod inde vocatur Herculeum. Martial. l. 1. Tiburim Herculeum migrauit nigra Lycoris.
Bœotiæ Thebæ etiam Herculeum coluerunt, qui propterea Thebanus dicitur. Propertius. li. 3. Cymbala Thebano concrepuere deo.

Gadibus

Digitized by Google

Gadibus quoque (vbi columnas poſuit) templum habuit Hercules, in quo quidẽ tẽplo Iulius Cæſar animaduerſa Alexandri Magni imagine ingemuit, & quaſi pertæſus ignauiã ſuam, quòd nihil dum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet. De gadibus Liuius. Annibal Gades profectus, Herculi vota exoluit. Hinc Gades Herculeæ dicuntur.

Tyrintha ciuitas Argis vicina, Herculem nutriuit, & vt deũ venerata eſt. Vnde & Tyrinthius appellatur. Vergilius l.7. Aen.

Poſtquam Laurentia victor.
Geryone extincto Tyrinthius attigit arua.

Iſim Inachi filiam, & deam Aegyptiorum, ſequentia loca habebant in honore. Paretoniũ vrbs Aegypti, Pharos. Memphis, & Mareotis pars Aegypti.

Aegyptum ſacrã fuiſſe Iſidi, Prop. docet lib.2. dicens: An tibi non ſatis eſt fuſcis Aegyptus alumnis? Copton quoque inſula eſt in Aegypto, ſacra Iſidi.

Iouem Creta inſula, centum vrbibus memorabilis, aluit, atq. ſacra fecit: vnde & Cretæus dicitur. Vergilius.l.3. Aen. Creta Iouis magni medio iacet inſula ponto, Mons Idæus vbi, & gentis cunabula noſtræ.

Cyreus Atticæ, ſacer erat Ioui, vt etiam Homole mons Theſſaliæ, ſeu Bœotiæ, à cuius nomine Iupiter Homolius dicitur.

Colebatur etiam in Ida, in Latio, in Lybia, vbi erat eius oraculum, in Elide. Vnde Verg. eũ vocat Idæum, Lucanus Latialem, Latinum Ouidius & Lyb. cum, Elæum Propertius, quoniam in Elide quinto quoq. anno celebrabantur ludi Olympici in eius honorem. Iunonem ſequentia loca coluerunt.

Carthago vrbs Africæ. Verg. lib.1. Aen. Quam Iuno fertur terris magis omnibus vnam, Poſthabita coluiſſe Samo: his illius arma, Hic currus fuit.

Colebatur etiam in Proſimna ciuitate. Sta.l.1. Theb. Hinc celſæ Iunonia tẽpla Proſimnæ.

In Samo inſula maris Icarij, habebatur in honore præcipuo: nam & ibidẽ fuerat nutrita. Ouid.l.8. Etiam Iunonia læua Parte Samos fuerat.

Argos & Mycenæ vrbes Achaiæ, Iunonem, quoq. venerabantur. Horat.l.1. Ca.

Thaliſci populi Iunonem coluerunt. Ouid. lib.6. Faſt. Adde ſenem Tatium Iunoni colasque Thaliſcos.

Latona colebatur in Delo, quod Apollinem & Dianã ibidem peperiſſet. Verg. lib.3 Georg. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.

Loca Marti ſacra ſunt, Thermodon fluuius Scythiæ, & Rodope mons, quoniam fertur natus in Thracia. Claud. Flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem.

Colebatur & in tota Thracia, & apud Getas. Vnde Odryſium eum vocat Statius, & Geticũ Sythonium Pontanus, & Threicium.

Ithynus fuit domicilium Mineruæ in arce Athenienſi. Catull. Vnigenamque ſimul cultricem montis Ithini Pallada.

Pyreus mons Atticæ, ſacer fuit Mineruæ.

Colebatur & in Aracyntho Aetoliæ monte, à quo Aracynthia dicta eſt. Stat. de Diana & Pallade.l.2. Theb. Illa ſuas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho.

Ne à Cycladum vna, ſacra fuit etiam Mineruæ, autor Plin.l.4. Hiſt. cap.12.

Præcipua eius dignatio fuit Athenis, vbi & artes inueniſſe fertur, atque etiam vrbem ipsã condidiſſe: hinc Athenæ, Attica, Cecropia & Mopſopia dicitur. Horat.l.1. Car. Sũt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis vrbem Carminem perpetuo celebrare. Alcomeneũ fuit oppidum Bœotiæ cuius conditor iuſſit ibidem coli Mineruam.

Libethris fons Magneſiæ ſacer fuit Muſis, vt etiam Hippocrene, aquarum nomine dicuntur Libethrides & Hippocrinides. Verg. Nymphæ noſter amor Libethrides. Eam ob cauſam Feſtus Auienus Camœnalem vocat Hippocrenem, vbi ait: Lympha Camœnalem fugit procul Hippocrenem;

Sunt & alia loca ſacra Muſis, vt Sicilia, vnde Sicilides dicuntur à Vergil. Aonia ſeu Bętia Helicon, mons Bętiæ.

Timpla, locus vicinus Parnaſo. Aganyppe, fons Bętiæ: Sebethus, fons apud Neapolim. Theſpiæ, oppidum Bętiæ: à quibus omnibus locis Epitheta meruerunt. Vidi in Capite de Muſis.

Digitized by Google

Nemeſis, dea vltionis & indignationis (quæ ſuperbos punit & vaniloquio) templũ habuit in Rhamnunte Aſiæ oppido, à quo Rhamnuſia dicta eſt, vt Fortuna. Ouid. l. 3. Meth. Dixerat; aſſenſit precibus Rhamnuſia iuſtis.

Neptunus templum habuit in Tænaro Laconiæ promontorio, à quo Tænarius dicitur. Proper. l. 1. Tænarius facili preſſit amore Deus.

Oncheſtus vrbs Bœotiæ, habuit etiam templum Neptuno ſacrum.

Oſyris Deus colebatur apud Ægyptios. Tibullus li. 1. Te canit, atque ſuum pubes miratur Oſyrim Barbara Mephitem plaudere docta bouem.

Plutoni apud Elæos delubrum ſacrum fuit, ſemper clauſum & obſeratum præterquam quòd ſemel tantum quotannis aperiebatur. Plutonem autem ideo colebant Elæi quòd eius præſidium ſenſiſſent contra vim Herculis.

Priapum Lampſacus vrbs Helleſponti coluit. Ouid. l. 6. Faſt.

Lampaſcos hunc ſoli ſolita eſt mactare Priapo.

Proſerpina Cereris filia colebatur in Sicilia, teſte Plutarcho; vnde & Sicula vocatur a poetis Seneca; Vidiſti Siculæ regna Proſerpinæ? vbi primam huius dictionis Proſerpina corrupit, quod eſt inuentu rarum.

Colebatur etiam in Enna vrbe Siciliæ. vnde Ennæa quoque dicitur. Lucan. l. 6. Eloquar immenſo terræ ſub pondere, quæ te contineant Ennæa dapes.

Solem Scythæ vnicum deum putant, cui equum immolauit.

Veneri ſequentia loca ſacra ſunt; Amathus inſ. maris Ægæi à qua vocatur Amathuſia & Amathuſis. Verg. l. 10. Eſt amathus, eſt celſa mihi Paphos atque Cythera, Idaliæq; domus.

Colebatur etiam in Cypro inſula, & Papho eiuſdem inſulæ vrbe. De Cypro & Memphi, Ægypti vrbe (vbi etiam fanum habuit) Hort. l. 3. Carm. O quæ beatam diua tenes Cyprũ, & Memphim carentem Sithonia niue. A Cypro dicitur Cypria, Cypris, & Cyprigena. Mant. in Faſt. Cyprigenæ campos & regna per ardua Phœbi.

De Papho & Gnydo Horat. l. 3. Carm. Quæ Gnydon, Fulgenteſq; tenes Cycladas & Paphũ. Stat. l. 1. Syl. Non ſecus alma Venus quam ſi Paphon æquore ab alto, Idaliaſq; domos, Erycinaque templa ſubiret.

A Papho Paphia, & Gnydo Gnydia dicitur. Plin. l. 7. Praxiteles marmore nobilitatus eſt, Gnydiaque Venere præcipuè. Præcedentia exempla docent, Idalium numus & Cyclades & Cythera ſacra fuiſſe Veneri.

Ab Eryce montes Siciliæ, ſibi ſacro, dicta eſt, Erycina. Hort. l. 1. Carumium.

Siue tu mauis Euricina ridens

Hypæpa vrbs proxima Tmolo ſacra, fuit etiam Veneri. De hac vrbe Ouid. de Arachne.

Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis.

Vulcano Imbros inſula Thraciæ ſacra eſt, quem inde Imbranium vocant. Val. Flac. Protæque acceſſerat Imbros.

Inter Liparam & Theraſiam inſula eſt Theraſia Vulcano ſacra autor. Plin. l. 3.

Præcipuus Vulcani cultus fuit in Lenno inſ. à qua lemnius dictus eſt, vt Lennos ipſa Vulcania. Oui. l. 13. Nec præantiadem quod habet Vulcania Lemnos. Verg. l. 8. Ænei. Hæc pater Æolijs properat dum Lemnius oris.

De alijs locis, in quibus dij habiti ſunt in honore, Ouid. l. 3. Faſt.

Pallada Cecropide, Mennia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypſipylæa colit.
Iunonem Sparta, Pelopeiadeſq; Mycenæ,
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Mars Latio venerandus erat, quia præſidet aruis. Lactant l. 1. de falſa Religione: Summa veneratione coluerunt Ægyptij Iſidem, Mauri Iubam, Macedones Gabyrum, Pæni Vranum, Latini, Faunum, Romani Quirinum, Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanus, Naxos Liberum, Apollinem Delphi.

CVRRVS DEORVM QVIBVS animalibus trahantur.

Currus Bacchi, Lyncibus & Tygribus Propertius de Ariadna rapta à Baccho; Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis. Ouid. in Epiſt. Phædræ, Inque capiſtratis tygribus alta ſedet. Idẽ li. Met. Quem circum tygris ſimulachraque inania lyncum. Idem li. quarto Metam. & libro pri-

Digitized by Google

libro primo de Arte. Verg.l.3.Georg.Quid lynces.Bacchi variæ.
Cybeles leonibus.Verg.l.3.Et iuncti currum dominæ ſubire leones.Ouid.l.10.Dente premunt domito Cybeleia frœna leones.Catullus: Vbi iuncta iuga reſoluēs Cybele leonib.
Dianæ ceruis.Claud.Dixit,& ex templo frondoſa fertur ab Alpe Trans pelagus,cerui collum ſubire iugales.
Iunonis Pauonibus.
Leucothoes deæ marinæ,Delphinis,Ver.in Cyri: Illa etiam magnum iunctisque piſcibus æquor,Et glaucobipedum curru metitur equorum Leucothoe.
Lunæ bobus. Martis equis.
Neptuni quis. Verg.l.5.Iungit equos curru genitor,ſpumātiaque addit.Frœna feris,manibusque omnes effūdit habenas, Sylius li.3.Extremamque petit Phœbæa cubil ia Thetyn Frenatis Neptunus equis.
Oceani Balænæ. Currum Tritonis piſces. De his omnibus Polit.in Ambra.
Biſtoniis Mars inſtat equis. Tu iungis olores
Phœbe Therapnæos, Getica Mars fulgurat haſta.
Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis.
Lyncas agit Bromius,pauos Saturnia pictos.
Tardos Luna boues,annoſas Delia ceruas,
Gryphes Hyperboreos Nemeſis, Cytherea columbas,
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.
Item Ioan.Franciſcus Mirandula:
Paphios non iungit olores.
Cypria,terribilem non concinit agida Pallas.
Non volucres ſequitur ceruas pharetrata Diana.
Nectere odoriſſe quos loris aſsueta Lacones.
Non iunctis fertur Iuno ſuper æthera pauis.
Dum Samon aut tecta inuiſit Carthaginis alta.
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.
Saturni draconibus ſiue ſerpentibus.
Solis equis.
Thetidis Delphinis,quemadmodum & Leucothoes. Tibul.Vecta eſt frænato cætula piſce Thetys.
Veneris cycnis.Ouid.10.Iunctiſque peraerea cycnis.Carpit iter.Syl.l.7.Tū matris currus niueos agitabat olores.Statius l.1.Syl.Thalamique ingreſſa ſuperbum Limen Amiclæos ad fræna citauit olores. Statius l.3.Dū petit,& molles agitat Venus aurea cycnos. Hor. l.4.Carm.ad Venerem; Tempeſtiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Comeſſabere maximi.

DEORVM AMASII.

Ganymedem in primis fabulantur poetæ Iouis eſſe amaſium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit,&,in cœlū euexerit,Verg.Quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis.Ouid.l.10.Rex ſuperum quondā Phrygij Ganymedis amore Arſit.
Endymionem formoſum paſtorē Luna fertur adamaſſe,adeò vt cælo relicto,in mōtē Lathmium eius oſculandi gratia pleſumque deſcenderit.Pōtan.Ad Stellis.Ouid.l.3 de Arte. Prop.l.2.Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem.Dicitur & nudæ cōcubuiſſe deæ.
Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules,ſecumq; duxit cum Argonautis.Vbi quū aquas hauriens puer vrnæ pōdere fuiſſet demerſus, multis clamoribus ab ipſo Hercule cōuocatus eſt.Hinc natum adagium,Hylam vocare.Val.Flac.l.3. Arg.Rurſus Hylam & rurſus Hylam per longa reclamat Auia reſponſat ſyluæ, & vaga certat imago. Prop.l.1.
Adamauit etiam Hercules Abderum puerulum,non minori,quam Hylam,affectu.
Hyacinthus Apollinis fuit amaſius. Ouid.l.10.Te quoque Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus, Triſtia ponendi tempus ſi fata dediſſent.Plin.2. Hyacinthum comitatur fabula duplex,luctum præferens eius,quem Apollo dilexerat.
Adamauit etiā Apollo Branchum puerum Theſſalum,quem mortuum ſuis templis ſacrū haberi voluit.Itē Daphnem puellam,Penei fluminis filiam,quam fugientem in Laurum conuertit.

Digitized by Google

conuertit. Mantuanus; Quo ſtuduit verbis Daphnem facundus Apollo flectere?

Ampelos puer ſpecioſus, Baccho adamatus eſt. Ouid.l.3. Ampelon intonſum Satyro Nymphaque creatum Fertur in Iſmarijs Bacchus amaſſe iugis.

Adonis Cinaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit chariſſimꝰ. Ouid.l.1.de Arte; Ne te prætereat Veneri ploratus Adonis. Prop.l.2.& Pont.l.1.de Stellis.

Cephalus & Tithonus chariſſimi fuerunt Auroræ, De Cephalo Ouid.l.3 de Arte: Lathmiꝰ Endymion non eſt tibi Luna pudori, nec Cephalus roſeæ præda pudenda deæ. Prop.l.2.

Atys puer Phrygus, Cybeles fuit amaſius Catullꝰ; Tenerū vidit Atyn prope marmor Pelagi. Facit impetum; ille demens fugit in marmora fera. ibi ſemper omne vitæ ſpacium famula fuit Ouid. 10. Hirſuto vertice pinus Grata deum matri, ſi quidem Cybeleius Atys. Exuit hac hominem truncoque induruit illo.

Amauit Hippolytum Diana, cum ob formam, tum rarā in forma à caſtitatē. Pindari poetæ, eiusq; carminum amatorem fuiſſe Pana, fabulantur, autor Plutarchus in Numa Pōpilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit nympha, quam à Pane deo mirè adamatam ſcribit Ouid.

FILII DEORVM.
& Herum.

Filii Acherontis; Aſcalaphus, Alecto, Teſiphone, Megæra, Victoria, Styx, Æoli: Machareus, Miſenus, Criteus, Salmoneus, Iphiclus, Siſyphus, Cephalus, Athamas, Canace, Alcynoe,

Ætheris: Iupiter primus, Cælius.

Agenoris tertii: Polydorus, Phœnix, Cadmus, Labdacus, Taygeta, Europa.

Amphionis; Archemorus, Antegores, Tantalus, Phadimos, Sipolos, Xemarchus, Epinitos, Aſticraria, Pelopeia, Cheloris, Cleodoxe, Ogune, Phytia, Nerea.

Apollinis ſecundi; Mopſus, Linus, Philiſtenes, Garamas, Branchus, Philemon, Orpheus, Ariſteus, Nomius, Actous, Argeus, Æſculapius, Arabs, Lapyta, Eurinome, Pſice.

Atlantis; Hyas, Eudora, Ambroſia, Pyrilide, Croni, Phito, Polixo, Thyenes, Electra, Maia; Steropes, Celeno, Taygeta, Acyone, Meropes, Calypſo.

Bacchi; Hymenes, Thyoneus, Thoas.

Beliprisci: Danaus, Ægyſthus, agenor.

Cadmi; Semele, Agaue, Autonoe, Ino.

Cælii: Vulcanus primus, Mercurius.3. Toxius Titanus, Iupiter ſecūdus, Oceanus, Ops Tetys magna Venus magna.

Dæmogorgonis; Litigium, Pan, Clotho, Lacheſis, Atropos, Polus, Python, Terra, Herebus;

Fauni, Acys, Eurimedon, Latinus.

Herculis Oxias, Creontiades, Tyriomachus, Dyichoötes, Ithones, Cromis, Agilis, Ilus, Sardus, Cirnus, Diodorus, Triptolemus, Theſſalus, Auentinus, Telephus, Lydus, Lamitus.

Herebi; Amor, Labor, Metus, Dolus, Morbus, Pallor, Somnus, Charon, Dies, Æther, Gratia, Inuidētia, Fraus, Pertinacia, Egeſtas, Miſeria, Fames, Querela, Senectus, Tenebra, Mors.

Heſpæri; Ægle, Heretuſa, Heſperetuſa.

Iouis primi; Apis, Sol, Mercurius, Tritopatreus, Epuleus, Dionyſius, Hercules, Liber pater; Epaphus, Scytha, Minerua, Diana, Proſerpina.

Iouis ſecundi; Apollo, Tityrus, Bacchus, Amphion, Zetus, Calas, Lacedæmon, Tātalus, Hercules, Arcas, Diana, Paſythea, Egiale, Euphroſynæ, Minerua.

Iouis tertii; Acheus, Amor, Caſtor, Pollux, Palliſtus, Iarbas, Myrmidon, Xanthus, Lucifer, Orion, Minos, Sarpedon, Rhadamanthus, Archiſius, Tantalus, Dionyſius, Perſeus, Aon; Æacus, Pylumnus, Mercurior, Vulcanus, Hercules, Aeolus, Venus, Proſerpina, Helena, Clytemneſtra, Mena, nouem Muſæ.

Laomedontis, Lampus, Clition, Ioetaon, Titon, Priapus, Antigona, Heſiona.

Latonæ; Apollo, Diana.

Martis, Cupido, Enomaus, Tereus, Aſcalaphus, Iaſmenus, Parthaon, Zeſius, Phlegyas, Euānes, Hiperius, Etholus, Remus, Romulus, Britona.

Mercurii, Eudorus, Myrtilius, Lares, Euander, Pan.

Mercurii ſecundi, Cupido, Auſtolius.

Minois, Androeus, Glaucus, Deucalion, Ariadna, Phædra.

Neptuni, Dorus, Amycis, Phorcus, albiō, Borgiō, Thara, Poliphemus, Tilemus, Brones, Steropes, Pyragmō, Naſicheus, Meliō, Acterion, Aon, Meſappus, Buſyris, Pelaſgus, Nauplius,

Sicanus,

Sicanus,Situllus,Celeno,Aello,Ocypete.
Oedipi:Etheocles,Polynices,Antigona,Iſmena.
Paridis:Daphnis,Ideus.
Pelopis:Atreus,Thyeſtes,Phyſtenes,Lyſidice.
Priami;Paris,Hector,Helenus,Caor,Troilus,Deiphobus,Polydorus,Lyacon, Eſacus, Anthyſus,Iſus,Deucer,Dimocoontes,Echemon,Cremenon,Gorgiton, Cebrion,Phorbas, Doricon,Pammon,Eliphon,Agaton,Hippothons,Aganon,Lacoontes,Miſtor,Iphates, Theſtorius,Tymœtes,Polytes,Creuſa,Caſſandra,Iliona,Laodice,Lycaſte.Mediſicaſtis, Polyxena.
Promethei:Pandora,Iſis,Deucalion.
Saturni:Pluto,Chiron,Ficus,Neptunus,Iupiter tertius,Cromis,Veſta,Ceres,Glauca.
Solis:Phaethon,Miletus,Phetuſa,Salempeti,Dirce,Paſiphae,Oeta,Cyrce,Ægina.
Terræ:Tartarus,Taygetes,Antheus,Nox,Fama.
Titani.Hyperion,Briareus,Ceus,Typhō,ſeu Tipheus,Enceladus,Ægeō,Iapetus, Aſtreus, Alous,Palenes,Rumchus,Purpureus, Lycaon, Aurora.
Vlyſſis:Telemachus,Telechonus,Auxonij.
Tantali;Niobe,Pelops.
Vulcani:Erictonius,Cacus,Ceculus,Tullius,Seruilius.

PROGIDIA ET PORTENTA DIVERSA.

Cœlum ſanguinea ſpecie apparuit,quum rex Philippus Græciam inuaſit.
Stellæ circa ſolis orbem viſæ ſunt, Auguſto Cæſare in prima iuuenta vrbem intrante,poſt mortem patris.
Circa Solem arcus apparuit,L.Opimio,& Q.Fabio conſulibus.
Trini Soles apparuerunt,Sp.Poſthumio,& Qu.Minutio conſulibus.
Lunæ trinæ viſæ ſunt,Cn.Domitio,& L.Annio conſulibus.
Clypeus ardens ab occaſu ad ortum ſcintillans.L.Valerio,& Cn.Mario conſulibus.
Relatum eſt,cœlum lacte pluiſſe & ſanguine, M.Acilio,& C.Portio conſulibus.Itē carne, L.Volumnio,& Seruio Sulpitio conſulibus. Item ferro in Lucanis, paulò antè quàm L. Craſſus à Parthis occideretur.
L.Paulo,& C.Marcello conſulibus,lana pluit,& lateribus coctis. Armorum crepitus & ſonitus tubarum auditi ſunt è Cœlo Cimbricis bellis.
Tertio conſulatu Marij, viſa ſunt ab Amerinis & Tudertibus arma cœleſtia ab ortu & occaſu inter ſe concurrentia,pulſis ad extremum quæ ab occaſu erant.
L.Martio & Sex.Iulio conſulibus in agro Mutinenſi duo montes inter ſe concurrerunt, crepitu maximo aſſultantes,& recedentes,& inter eos flamma fumoq; exeūte. Quo cōcurſu villæ omnes eliſæ ſunt Animalia permulta(quæ intra fuerunt)exanimata ſunt.
Tiberio principante,maximus poſt hominum memoriam terræmotus factus eſt, quo 12. vrbes Aſiæ vna nocte proſtratæ ſunt.
Quum Dionyſius iunior ſuo principatu pulſus eſt, accidit prodigium, vt vno die in portu dulceſceret mare.
Inter initia Marſici belli Alcippe mulier peperit elephantum:& quædam ancilla ſerpentē.
Natus eſt Hippocentaurus in Theſſalia,& eodem die mortuus eſt.
Quo anno Saguntus deleta eſt ab Annibale,puer in eadē vrbe reuerſus eſt in vterū matris.
Annotatum eſt antiquis prodigiis,canem locutum fuiſſe,& ſerpentem latraſſe,quū pulſus eſt regno Tarquinius.
Bouem quoque locutum fuiſſe,proditur veterum monumentis.
C.Lepidus apud Plinium teſtis eſt arbores locutas Oliua in totum ambuſta renixit.
In Bœotia deroſæ à locuſtis ficus germinauere.
Laodiceæ aduentu Xerxis platanus in oleām mutata eſt.
Paulo ante mortem Cæſaris,equorum greges comperti ſunt pabulo abſtinere,vbertimque flere.Pridie verò quàm interficeretur autē regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ ſe inferentem,volucres varii generis diſcerpſerunt.
Ante mortem Caligulæ ſimulachrum Iouis Olympii tantum cachinnum repentè edidit,vt machinis labefactis opifices diffugerint.
Ante mortem Sergij Galbæ,quum oppidatim victimæ cederentur,taurus ſecutis ictu conſternatus,

ſternatus,rupto vinculo eſſedum eius inuaſit,& totum cruore perfudit.
Neronis principatu arbores ſedem mutauerunt.
M.Lepido & Qu.Catulo conſulibus,in villa Gallerij locutus eſt gallus gallinaceus.
Cecinere galli nocte tota, qua Matthæus vicecomes primum ſuſcepit filium,vnde Galleaceo inditum nomen.
Neapolis ſub Nicolao quinto Pontifice Maximo terra tremuit, eoque motu multa hominum millia periere.
Seruio Tullio adhuc puerulo dormienti flamma emicuit circa caput.
Tempore belli,quod Romani gerebant in Veientes,Albanus lacus ſolitum ſtagni modum exceſſit.
Dū L.Sylla cōſul ſociali bello in agro Nolano immolaret, ſubitò ab vna parte aræ prolapſus eſt anguis;quo viſo Poſthumus aruſpex ſuaſit, vt exercitū in expeditionē educeret.
C.Volumnio & Seruio Sulpitio cōſulibus,bos mugito in humanum ſermonem conuerſo, locutus eſt.De his conſule Valerium maximum.
Puer infans ſemeſtris in foro Boario triumphum proclamauit. Alius cum elephantino capite natus eſt.
Traditur etiam in antiquis prodigijs lapides in agro Piceno pluiſſe.In Gallia lupū vigili è vagina gladium abſtuliſſe. In Sicilia ſcuta duo ſanguinem ſudaſſe; metentibus cruentas ſpicas in orbem decidiſſe, aquas ſanguine mixtas fluxiſſe. Secundo etiam bello Punico bouem dixiſſe,Caue tibi Roma.
C.Hoſtilio Mancino, in Hiſpaniam ituro, talis vox ſine autore vllo peruenit ad aures Mancine mane.
Quum T.Gracus conſul in Lucanis ſacrificaſſet,angues duo ex occulto prolapſi, hoſtiæ quam immoluerat,iecur ademerunt:demum in eaſdem latebras ſe retulerunt. Idem quoque ſecundò ſacrificanti accidit.
M.Craſso in Parthos ituro datum eſt pullum paludamentum, quum exeuntibus in præliū album aut purpureum dari ſoleret.
Quum Pompeius Dirrhachio egreſſus in Cæſarem proficiſceretur, eius ſigna apum examinibus obſcurata ſunt;quo portento Iupiter eum à bello reuocauit. Sonus tympanorū Pergami abditis delubris editus eſt. Palma viridis Trallibus in æde Victoriæ ſub Ceſaris ſtatua enata eſt.
In exercitu Xerxis aduerſus Græciam contracto equæ partu lepus editus eſt. Eidem priuſquam Athenas deleret, de inuadendis Lacedæmonijs cogitanti, hoc accidit Infuſum namq; pateræ eius vinum ter in ſanguinem conuerſum eſt.
Midæ puero dormienti,formicæ in os grana tritici congeſſerunt: vt Platoni mel & fauos apes intulerunt.
Anno quo Hieroſolymas deleuit Veſpaſianus,ſidus in cœlo apparuit gladij figura,vrbi imminens. Apparuerunt & currus varijs cęli regionibus vagantes;viſæ ſunt armatæ acies concertare in nubibus.
Sedente in Pontificatu Ioanne vndecimo, Genuæ fons ſanguinis prodigioſæ fluxit; Paulo poſt vrbs ipſa à Sarracenis capta eſt.
Pridie quam Veneti Liguſtico bello vincerentur,corui diuerſis inter ſe agminibus cōflixere,ita vt ſanguis ſupernè cadens naues ipſas cruentaret.
Imminente Romanis primo ciuili bello,ignis ex haſtis ſubito emicuit,qui vix potuit extingui Tres corui pullos ſuos in viam productos laniarunt;quod ex laniatu ſuperfuit, retulerunt in nidum.Mures aurū in templo roſerūt.Capta ex his fœmina quinos muſculos in muſcipula enixa eſt, & tres ex illis deuorauit. Tubarum clangor in aere concrepuit.
Triumuiralibus copijs ad Bononiam contractis,ſedit aquila ſuper Octauij tabernaculum, duosq;hinc & inde coruos inceſsantes vehementer afflixit.Quod vniuerſo exercitui futurum Trium virorum diſcordiam portendebat.
Moyſes(cuius virga ſe in draconem conuerterat, ac demum priorem acceperat formam) rubum vidit incombuſtum.
Daniel quum Suſis eſſet in Meſopotamia,concidiſsetq;in faciem terræ motu,iuſsus poſtea cæleſti voce ſurgere,ipſumq;cœlum intueri,arietem vidit in aere multi cornem.
Eodie quo virgo Chriſtum peperit,oleum Romæ in tranſtyberina regione erupit,& diem

totum

totum perpetuo manauit fluxu. Quo die Chriſtus affixus eſt cruci, ſol à ſexta hora diei ad nonam obtenebratus eſt.

Mauricio Imper(qui Gregorio Pontifici erat infeſtiſſimus)apparuit homo ignotus monaſtico habitu cum gladio, quem Imperatoris ſtatuæ circumferens, prædixit Mauricium gladio periturum: vt accidit.

Dario Babylonem obſidenti vox à muris edita eſt, vrbem ipſam tunc à Perſis captum iri, quum mula pareret. Quo præſagio omnes capiendæ vrbis deſperatio iam ceperat, donec Zopyri Perſæ mula enixa eſt.

Anno quo Merò excidit principatu, oleæ & prata in contrarias ſedes tranſiere.

Antè paulo quam Auguſt. Imp. factus eſſet, bos in ſuburbano Romæ, ad arantem locutus eſt, fruſtra ſe vrget: non enim frumenta, ſed omines breui defuturos.

Sedente in pontificatu Leone 7. Sol per aliquot dies veluti ſanguinolentus apparuit. Quod prodigium calamitoſa peſtis ſecuta eſt.

Anno 1157. Chriſtianæ ſalutis, figura crucis in luna publicè viſa eſt. Imperante Henrico 7. & ſedente in pontificatu Clemente V. tres Lunæ ſimul apparuerunt.

Anno ſalutis 1348. Imperante Carlo quarto, ceciderunt è cęlo quædam beſtiolæ, quarum corruptio & fœtor peſtem attulerunt.

Anno ſalutis 1356. ſedente Caliſto tertio, natus eſt in Sabinis vitulus biceps. Romæ apud Veneris portam cecidit è cœlo ſanguis. Carnes in Liguria.

Imperante Henrico Quarto, monſtrum ſupernè bicorpor natum eſt in agro Britannico.

Imperante Henrico Quinto, in agro Hemiliano & Flaminio ſanguis pluit Idib. Iunij.

Regnante apud Gallos Ludouico duodecimo, & ſedente in pontificatu Iulio ſecondo mõſtrum natum eſt Rauennæ, habens cornu in capite, vtrinque alas brachia nulla, pedem vnum, oculum in genu, vtrunq. ſexum, in medio pectore ypſilon, & crucis effigiem.

Quum Roſcius eſſet in cunabulis noctu lumine appoſito, experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu.

Lacedæmone in Herculis fano arma ſonuerunt, eoſdemque die Thebis valuæ clauſæ ſua ſponte ſe aperuerunt, ſcuta ſublime prius fixa humi reperta ſunt.

CONTEMPTORES DEOR.

Glaucus quum ſacra Veneris contemneret, illa irata equabus furorem immiſit, quibus vtebatur ad currum, eumq. morſu dilacerauerunt.

Aiax Oilei filius, Caſſandram in templo Mineruæ ſtuprauit: dea facinus vlciſcente, fulminatus eſt in mari, dum euerſo Illio redire vellet in patriam.

Pentheus Echionis, & Agaues filius, dum ſacra Bacchi deſpicaretur, à matre, cæteriſq. Mænadibus interfectus eſt. Propertius; Pentheo in triplices funera grata greges.

Lycaon rex Arcadiæ, quum Ioui pararet inſidias, ab eodem mutatus eſt in lupum, vt fabulantur Poetæ: Vnde Iupiter apud Ouid. lib 1. Meth. ſic loquitur: An ſatis, ò ſuperi, tutos fore creditus illos, &c.

Alcithoe fuit etiam contemptrix Bacchi. Ouid. libr. 4. Met. At non Alcithoe Mineias origa cenſet, &c.

Triſichton Theſſalus, Cereris (quam aſpernabatur) lucũ abſcidit; vlciſcente dea ad tantam redactus eſt famem, vt ſua ipſe membra corroſerit Ouid. lib. 8. Met. Pater huius erat, qui numina diuum Sperneret, & nullos aris adoleret homines, &c.

Pretides filiæ Prœti Argiuorum regis, Iunoni ſe præferentes, ab eadem mutatæ feruntur in vaccas. Alii fabulantur hoc factum, quòd Venerem ſpreuiſſent.

Atalanta & Hippomenes Venereo concubitu templum Cycles profanarunt. Vterque demum leones facti ſunt, vlciſcente numine: autor Ouid. lib. 10. Met.

Diomedes Tidei filius, Venerem in bello Troiano leſiſſe fertur. Ouid. l. 1. Eleg. Peſſima Titides ſceleris monumenta reliquit, ille deam primus perculit.

Theopolemus & Hiero fratres, Apollinis fanum expilarunt. Quo facto, pœnam iudicij reformidantes domo profugerunt, autor Cicero in quinta Verrina.

Callippius Syracuſanus Iolli Baccho ſacra facere neglexit. Iratus deus, tantam ei ebrietatem immiſit, vt repertam in tenebris filiam nefando coitu ſtuprauerit.

Contemptor eius numinis Armitus ebrius factus eſt, & Medulinæ filiæ vlciſcente deo ſe commiſcuit.

Capaneum ſcalarum repertorem(quem poetæ fulminatum fuiſſe dicunt)deorum cõtemptorem vocat Statius l.1.Theb.vbi ait;Sed enim ipſe manu prægreſſus auorum Facta, diu tutò ſuperum contemptor,& æqui impatiens.

Phlegyas rex Lapytharum, & Ixionis pater, templum Delphici Appollinis incendit. Hinc ad inferos detruſus,ibidem grauiſſimè punitur. Virgil. libr. 6.Æn. Phlegyaſque miſerimus omnes admonet, & magna teſtatur voce per vmbras. Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.

Salmoneus Aeoli filius,Iouis fulmina in aere ſimulabat,vt Deus in Elide crederetur,Virg. lib. 6. Æn.Vide & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & ſonitus imitatur Olympi.

Celmis vnus fuit ex Idæis Dactylis,qui matrem deorum Rheam violauit ſtupro.

Diagoras Melius, Athenienſium ſacrorum myſteria & ceremonias adeò neglexit, vt permultos auerterit à religione.

Idem arcana myſteria(quæ non licebat profanis inuulgare) omnibus detexit.Propterea Athenienſes eum in exilium pepulerunt talento propoſito,ſi quis hominem compertum occidiſſet.

Demonax philoſophus Adriani tempore,adduci numquam potuit,vt ad Eleuſina ſacra ac myſteria accederet.Propterea accuſatus à populo,vt religionis contemptor,factum excuſatur: teſtatus ea ſacra meritò eſſe ſibi ſuſpecta, quæ in occulto fierent. Nam ſi bona eſſent,dicebat ea manifeſtari oportere: ſi mala debere refugi.

Anaxagoram Clazomeniũ Athenienſes in vincula coniecerunt, quod ſolem ignitum dixiſſet eſſe lapidem,non Deum;quem tamen illi pro Deo habebant.

Inter contemptores Diuum numeratur Mezentius à Virgilio l. 7. vbi ait: Primus init bellum Tyrrhenis aſper ab oris Contemptor diuum Mezentius.Fuit enim impius in homines ſine Deorum reſpectu,inquit Macrobius.

Cambyſes rex Perſarum,templa & leges ludibrio habuiſſe fertur. Vbi enim potitus eſt Ægypto,Vulcani templum ingreſſus, riſu & conuicijs inſectari cæpit. Alia etiam ſimulachra per ſummam iocorum licentiam cauillatus exuſſit. Apertis item conditorijs mortuorum,cadauera introſpicere maximæ duxit voluptati.

Lycurgus rex Thracum,contemptor fuit Bacchi: propterea vlciſcente numine crurib.ſuis aſciam illiſit,dum vellet amputare vites.Propertius l.3.Veſanumque nouam nequicquã in vite Lycurgum. Propterea à poetis Bipennifer & Securiger appellatur, quòd ſecuri ſeipſum offenderit. Ouid. l. 4. Metam. Penthea tu venerande, ſecurigerumque Lycurgum.

Herodotus ſcribit, Cleopem Aegypti regem templa omnia obſeruaſſe, ne populus ſacrificaret Dijs.

Amaſis quotieſcunque accuſabatur furti(erat enim maximus prædo)cauſam deferebat ad Deos,velut iniuſtè accuſatus hominum querimonia. Cõuictus à Dijs, neque eorum tẽpla curæ habuit,nec illis ſacrificauit,tanquam malè de eo mererentur,quod falſa (vt dicebat)oracula redderent.Herod.l.3.

Teuthis fuit quiſpiam princeps,qui ad expeditionem Troianam cum Græcis nauigare volens,dum in Aulidis rupes impegiſſet; indignatus Palladem vulnerauit haſta. Vnde exitiali morbo correptus eſt.

Xerxes rex Perſarũ,notatur impietatis,quòd Neptuno maris Deo compedes,& Soli tenebras minaretur. Stroza pater. Nec veluti Xerxes, Neptuno vincla minamur, Claſſibus inſolitum quum patefecit iter Idem Templa in Græcia inflammauit, quòd parietibus includerent Deos, quibus omnia deberent eſſe patentia ac libera, quorum hic mundus omnis templum eſſet ac domus,autor Cicero l 2.de Legibus.

Milites Alexandri, qui Meleſiæ Cereris templum ad prædam irruperant, flamma obiecta,priuati ſunt oculis.

Non erubuit Pyrhus, Achillis filius,Priamum ſenio confectum ad aram Iouis Ercæi interficere Virg.l.2.Æn.Hoc dicens,altaria ad ipſa tremẽtem Traxit,& in multo laplantem ſanguine nati Implicuitque comam læua,dextraque corruſcum Extulit,& lateri capulo tenus abdidit enſem.

Pyrrhus quoque è Sicilia rediẽs,theſauros Locrenſis Proſerpinæ,intactos ad eam diẽ, ſpo-

liauit, & impoſuit claſſi, quæ poſtera die vicinis Deæ littoribus illiſa naufragium fecit.

Heroſtratus templum Epheſiæ Dianæ toto orbe nominatiſſimum, & inter ſeptem orbis miracula nominatum, incendio dedit, vt immortalitatem nominis ſibi compararet.

Euarix rex Gothorum, templorum aditus ſpinis obſerabat & ſepiebat, vt introeundi raritas obliuionem religionis induceret. Clericos carceribus iucludebat. Nullum omittebat tormenti genus, in quo feritatem ſuam non exerceret.

Brenus dux Gallorum, Senonum templum Apollinis Delphici cauſa prædæ ingreſsus, ira numinis ſe interfecit. autor Valerius & Iuſtinus lib 2. & 4.

Pub. Clodius Pompeiam. Q. Pompeij filiam, & Syllæ neptem, inter publicas Bonæ deę ceremonias adulterauit.

Fuluius Flaccus in cenſura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ tēplo detraxit, & in ædem Fortunæ equeſtris, quam Romæ faciebat, tranſtulit. Poſt quod factum negatur mēte conſtitiſſe. Quin etiam per ſummam animi ægritudinem expirauit, quum ex duob. filijs in Illyrico militantibus alterum deceſſiſſe alterum grauiter vulneratum audiſſet.

Pleminius Scipionis legatus, theſaurum Proſerpinæ apud Locros ſpoliauit; nec inultus. Nā poſtea in carcere teterrimo genere morbi conſumptus eſt.

Leo Armenius Imperator, parta de Bulgaris victoria, Diuorum imagines deleri penitus iuſſit; paulo poſt à Michaele Traulo per inſidias iugulatus eſt.

Theophilus quoq; Imperator poſt Michaelem Traulum, quum ſanctorum imagines itidem odio haberet, multos earum cultores ad mortem cædi iuſſit.

Leo Imperator apud Conſtantinopolim ſanctorum imagines depoſitas incendit: iuſſitque Romano Pontifici, vt idem feceret, ſi Imperialem gratiam ſibi promereri vellet.

Tertius poſt Neronem ſæuijt in Chriſtianos & religionem Catholicam Traianus Imperator, ſub quo Clemens 3. Pontifex, Simeon Hieroſolymitanus epiſcopus, Ignatius Antiochenus Epiſcopus paſſi ſunt.

Imp. quoque Decius multa Chriſtianorum millia dedit morti. Quod etiam fecerunt Valer. & Calend. filius. Vnde pater à principe Turcarum Deo volente captiuus abductus, in miſera ſeruitute conſenuit.

Diocletianus per annos 4. eadem rabie debaccatus eſt in Orthodoxæ fidei cultores.

Therō rex citerioris Hiſpaniæ, furore correptus templum Herculis apud Gades expugnare voluit, & incendio dare. Iratus Deus fecit, vt eius naues improuiſo igne corriperentur. autor Macrobius.

Genſericus princeps Vandalorum, quum Carthaginem cepiſſet, omneſq; interfectis ciuibus in ius ſuum vertiſſet, animum ad Eccleſiarum ſpoliationem adiecit, quas ſacris vaſis exinanitas, & ſacerdotum adminiſtratione priuatas equorum ſuorum fecit ſtabula.

Athanaricus Gothorum rex, multos itidem Chriſtianos varijs tormētorū generibus enecauit. Alios detruncauit gladio; quoſdam in exilium pepulit, & ibidem fame & ſiti languere ad mortem coegit. Hinc iuſta numinis ira miſerum exhalauit ſpiritum, ſanguinis fluxu toto corpore erumpentis.

Imperante Conſtantino, Manuelis filio, quum Curiæ Conſtantinopolim cepiſſent, nullæ ſcelerum facies defuerunt; nulla dignitatis, ſexus aut ætatis habita eſt ratio: ſtupra cædibus, cædes ſtupris additæ. Templa ſanctorum diruta ſunt. Oſsa martyrum canibus, & ſuibus obiecta. Redemptor ipſe iterum cruci affixus, luto limoq; deformatus eſt. Nullum omiſsum eſt ludibrium quod prius exercuiſsent Iudæi, Princeps tātæ feritatis Othomanus, vbi ſatis in ſanctorum reliquias & ſimulachra ſæuitum eſt, feritatem conuertit in vtriuſque ſexus homines; quos omnes more porcorum gregatim occidit, præter nonnullas liberali forma fæminas, quas ad maiorem libidinis ignominiam reſeruauit. Hoc autem factum eſt in annum ſalutis. 1453.

HÆRETICI NONNVLLI.

Acephali duas in Chriſto negabant naturas, nullo eius opinionis autore. Vnde & traxerunt nomen.

Adamiani, exemplo Adami nudi, ac ſine vllis veſtibus degebant, eoque modo cum fœminis verſabantur; aſſerentes, illud vita melius putandum eſse, quod ad naturam magis accederet. Crinitius cap. 6. lib. 16.

Ætius Sophiſta Antiochenus, primum Chriſtianus, Arrianorum ſectę poſtmodū adheſit:

Vnde Antiochia pulſus eſt, & Atheos vocatus.

Almericus hæretichus dicebat, Ideas in mente diuina creare, & creari. Hunc Innocentius III. cremari iuſſit Lutetiæ. Volaterranus.

Alogij hæretici verbum negabant, eſſe Deum, ſpreta Apocalypſi.

Apelles hæretichus dicebat, in Chriſto fuiſſe corpus phantaſticum: prophetias non recipiebat, quòd ſeſe reſcinderent, & implicarent contradictionem.

Apollinaris iunior dicebat, animam à Deo verbo facto non aſſumptam: aut ſi aſſumpta eſſet, non habere mentem. Huic propterea Chriſtianorum commercio interdictum eſt.

Ammonius Alexandrinus, præceptor Origenis, fuit à puero Chriſtianus, prouectior verò factus, ad philoſophiam ſe conuertit, deſerta fide orthodoxa.

Aquarij fuerunt hæretici quidam, qui ſolam aquam afferebant in calice ſacramenti.

Arrius Alexandrinus, Armodis filius, filium Deum ab æterna patris, ſubſtantia ſeparabat: Ad quam hæreſim refellendam iuſſu Conſtantini Imperatoris celebrata eſt, ſynodus Nicena, cui interfuerunt Alexander & Phanutius præſules. Item Athanaſius diaconus cum 308. alijs præſulibus, qui explosa Arrij ſententia, filium patri conſubſtantialem fecerunt. Arrius in exilium pulſus, magnam nihilominus turbam hominum in ſuam traxit ſententiam, ſed non impune. Nam dum in latrina corporis excrementa egereret, animam cum inteſtinis emiſit. Ex Ruffini hiſtoria.

Barbara Sigiſmundi Imperatoris côiunx ſtultas vocabat virgines pro Chriſti nomine paſſas, quòd voluptatis gaudia non guſtaſſent. Dicebat, animas cum corporibus interire, nec futuram aliam vitam poſt hanc quam viuimus.

Baſilides ſcripſit in Euangel. 24. commentarios, confinxitq; prophetas quoſdam, vt Barbâ & Barcob, alios que barbaris nominibus nuncupatos. Hic inſtar Pythagoræ ſectatores ſuos quinquennio ſilere iuſſit.

Berillus Boſtrenæ vrbis Arabiæ præſul dicebat Chriſtum redemptorem ante humanitatê non extitiſſe, nec propriam diuinitatis habere ſubſtantiam, ſed tantum patris in eo habitaſſe. Quem eius errorem ita repreſſit Origenes, vt tandem eum ad meliorem reuocauerit autor Euſebius.

Carpocrates hæreticus Simonis maghi ſuperſtitiones imitatus eſt, quas palam tradebat.

Cerdo hæreticus aſſerebat, duo fuiſſe côtraria principia. Eius aſſeclæ dicti ſût Cerdomani.

Cherinthus dicebat, regnum Chriſti poſt reſurrectionem Hieroſolymis futurum, vbi mille annis homines libidini, & voluptatibus induſſiſſent.

Donatus natione Afer, dicebat filium eſſe minorem patre, & ſpiritum ſanctum filio.

Ebion putauit Chriſtum purum eſſe hominem, ſine vlla deitate, perfectum tamen, & omni virtute cumulatiſſimum. Eius ſectatores vocantur Ebionitæ.

Eluidus Auxentij diſcipulus, fatebatur virginê peperiſſe, verum poſtea côgreſſam viro, dicebat alios ſuſcepiſſe liberos, fratres Domini. Inſanam eius opinionê côfutat Hieronym.

Eudoxius præſul Côſtâtinopolitanus, fuit imitator Arrianæ ſectæ, Valêtis principis ętate.

Eunomius præſul Cyzicenus diuinitatem negabat in Chriſto. Plurima ſcripſit contra fidê; & diſſerendi leges ſuas ſectatoribus reliquit. Hunc Greg. Nazianz. & Greg. Niſſenus præſules ſuis argumentis confutarunt.

Eutyches Conſtantinopolitanus diſcernebat Chriſtû à verbo Dei. Negabat pręterea Chriſti carnem ſimilem eſſe noſtræ, duasque in eo naturas inficiebat. Aiebat ipſum Chriſti corpus è cœlo deſcendiſſe, & in Virginis vterum tanquam Solis radios penetraſſe. In hunc celebrata eſt quarta Synodus. Volaterranus.

Euſebius Nicomediêſis præſul, ſecutus eſt Arriû, cui & multos peperit aſſeclas. Fauſt' Afer ſecta fuit Manicheus. Scripſit libros in orthodoxâ fidem, quibus abûde reſpôdit Auguſt.

Helcheſaitæ quædam de Scripturis refutabant, & quædam rurſum admittebant nouæ ac veteris legis teſtimonia. Paulum Apoſtolum penitus reſpuebant. Librum. quendam circûferebant, quem dicebant de cœlo lapſum; cuius verba ſi quis audiſset, delictorum veniam conſequeretur.

Himeto baptiſtæ apud Iudæos vocati ſunt hæretici, qui ſeipſos & ſua veſtimenta quotidie abluebant. autor. Crin.

Iouinianus nuptias virginitati præferebat, ſecutus opinionem Stoicorum de virtutû & vitiorum æqualitate. Eius ſcriptis reſpondit Hieron.

Manes

Digitized by Google

Manes hæreticus, imperāte Aureliano Romam venit è Perſide. Hic ponebat duo principia inuicem contraria. Dicebat ſe natum ex Virgine,& in montibus educatū. Ponebat vnicam in Chriſto naturam diuinam. Eius vero humanitatem dicebat eſſe phantaſticam, cauſatus, non eſſe veriſimile, Deum pati voluiſſe. Contra vero Paulus præſul Antiochenus affirmauit, Chriſtum ſimplicem fuiſſe hominem, maximum alioqui prophetā. Vide Euſeb. de hoc Manete. Sectatores eius dicti ſunt Manichęi.

Marcion hæreticus bina principia, binosq; deos ponebat: bonum. ſ.& malum.

Meletius præſul in Aegypto Arrianis adhæſit, habuitq; multos aſſeclas, eos maxime qui Petro, præſuli Alexandrino, aduerſabantur.

Menander magnus, genere Samaritanus ſeruatorem ſe vocabat ex Olympo ad hominum ſalutem demiſſum. Docebat nullo pacto Angelos ab hominibus vinci poſſe quā magicæ artis diſciplina. Varias paſſim hæreſes diffudit, quarum lolio multorum oculos vitiauit.

Meſſaliani cuiuſdam dæmonis effectum expectabant, quem ſanctum Spiritum arbitrabātur. Reijciebant opus manum, tamquam malignum Somnio & ocio indulgebant. Eius ſectæ principes fuerunt Datoſius, Phæbas, Dalphidius. Teodorus in hiſtor. Trip.

Montanus Phryx nationa, vocabat ſe paracletum, Multos in ſuam traxit hæreſim,& in his Priſcam,& Maxillam: quas eo redegit inſaniæ, vt relictis viris, eum ſequerentur eiusq; inſpiratione ſpiritum profecticum habere ſe crederent. Sectatores habuit qui Cataphygę dicuntur. Hi Spiritum ſanctum ſibi, non Apoſtolis infuſum prædicabant.

Monothelitæ duas in Deo voluntates negabant, diuinam. ſ.& humanam; quum tamen res aliter ſe habeat. Nam Chriſtus multa vt homo voluit & fecit. Multa item vt Deus. Contra hos celebrata eſt ſexta Synodus, Anno ſal. 585. Sectæ huius princeps fuit Sergius præſul Conſtantinopolitanus autor Paulus Diac. de geſtis Longobar.

Nouatus presbyter Rom. ſectam inſtituit Nouatianorum, qui ſe mundos,& puros appellabāt. Hic in tantam lapſus eſt dementiam, vt eos (quibus Euchariſtiā præbebat) prius iurare cogeret, ſe nunquam Cornelium Pontificem ſecuturos.

Epiſcopus fuit in parte Ægypti, Nepos nomine, qui dicebat, Sanctos in terris cum Chriſto mille annis regnaturos in libidine & voluptate.

Neſtorius Germanicus, pręſul Conſtantinopolitanus, cœlum ſuis ſectatoribus promittebat Chriſtum hominem tantum eſſe pręddicabat, duas negando naturas. In hunc celebrata eſt tertia Synodus ſub Theodoſio iuniore.

Nicolaus (à quo Nicolaitarum ſecta orta eſt) legem matrimonij reſcindebat: volebatque promiſcuos eſſe concubitus. Euſebius.

Nyctages vniuerſam noctem ſomno & quieti concedebant: decentes, naturæ genium violari atque corrumpi, ſi ipſo noctis tempore vigilaretur.

Paulus Samoſatenus homo multæ arrogantiæ, & nullius propè ſapientiæ, pſalmos ſolitos cantari vetuit. Hisq; alios ſuffecit, quos in ſuam ipſe laudem conſcripſerat. Negabat filiū Dei de cælo deſcendiſſe, ſed in vtero Virginis initium habuiſſe.

Praxeas Aſiaticus plures negabat perſonas in trinitate: ſed eundem patrem & creaſſe omnia,& in cruce pependiſſe, quòd (vt dicebat) communicata pluribus monarchia autoritatem principatus minuit. Huius argumentis reſpondit Tertul.

Photinus pręſul Smyrnæus, humanam ſolum naturā in Chriſto poſuit, inſtat Ebionitarū.

Pollio Macedonius dicebat, Spiritum ſanctum nihil habere commune cum patre & filio. Fatebatur tamen filium patri ſimilem.

Sabinus præſul Herculæ, ſecta fuit Arrianus. Is chriſtianos omnes (qui in Synodo Nicena ab Arrio defecerant) idiotas vocabat & ignauos eosq; infirmitate ingenij lapſos dicebat.

Sabellius hæreticus, negabat Chriſtum Dei, filium primogenitumque omnis creaturæ: atq; etiā Spiritus ſancti auferebat intellectum, ponebat vnicam in trinitate perſonam. Hinc variæ factiones,& malorum germina pullularunt. Eius ſectatores Sabelliani dicuntur. Sunt qui Sabinum & Sabellium eundem faciant.

Simon magus natione Samaritanus, multos artibus magicis & ope dæmonum eluſit Romæ imperante Claudio principe, ita vt numinis loco habitus ſit, & honore ſimulachri decoratus, cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO. Eum Samaritani omnes & Deum fatentur. Sūt qui dicant, eum, cum per aera deuolaret. Precib. cecidiſſe, eaque ruina miſeram exhalaſſe vitam.

Digitized by Google

Symmachus vnus ex interpretibus Bibliorum, putauit Chriſtum ex concubitu Ioſeph & Mariæ natum. Quam inſaniam probare voluit ex Euangelio Matthæi.

Templarij hæretici emerſerunt anno poſt imperium Auguſti 1030. Hieroſolymis in tantã ſanctitas opinionem venerunt, vt breui tempore multas diuitias, ac tẽpla ſibi compararerint: a quibus Templarij dicti ſunt, quòd frequẽtes & aſſidui verſarentur in templis. Idem Chriſti ſacris impudentiſſimè abdicatis in quædam flagitia diuerterũt. Conflauerunt enim ſimulachrum quoddam miro artificio, cui hominis cutem ſuperinduxerunt, collocatis in fronte binis carbunculis, oculororum vice promicantibus. Hoc autem loco numinis reuerebantur. Morientium cadauera reſoluta in cineres cæteris dabãt in potũ, vt in ea ſecta firmiores eſſent. Natum ex Templarij virginiſq; coniugio torrebant igne, ſimul ex humore deliquato ſuum perũgebant ſimulachrum. Nefanda maſculorum libidine conflagrabant. Damnati ſunt autem in Viennenſi Concilio, & deuorati flammis ſententia Clementis Pont. Max. qui Benedicto ſucceſſit.

Theodorus Coriarius humanam tãtum naturam tribuebat Chriſto. Fatebatur tamen verbũ Dei in eo habitaſſe ob excellentem virtutem, Mariamq; non Dei, ſed hominis tantũ matrẽ eſſe. In hũc celebrata eſt 5. Synodus, Iuſtiniani principis & Vigilij pontif. tempore, ãno ſalutis 540. vbi ſancitũ eſt, vt Maria Theotocos, ideſt, Dei mater, vocaretur. Eũ ſ. l. 5.

Tertullianus patria Cartaginenſis, quum in fide aliquandiu perſtitiſſet, tandem clericorũ Romanorum contumelijs ad Montani dogma delapſus eſt.

DE MVNDO

TITVLVS II.

ELEMENTA QVATVOR.

IGNIS, aer, aqua, terra. Summum eſt ignis, vnde ſtellarum collucẽtium apparent oculi. Proximum Aer, ſeu ſpiritus, qui vitalis eſt, & per cũcta rerũ meabilis, & vnicuique confertus. Eius vi ſuſpenſa cum quarto Elemẽto Terra libratur in medio ſpacij. Ouid. l. 1. Faſtorum, de Chao loquẽs: Lucidus his aer, & quæ tria corpora reſtant. Ignis, aqua, & tellus vnus aceruus erant. Idẽ l. 15. Met. Quatuor æternus genitalia corpora modus Continet ex illis duo ſunt onerosa, ſuoq; Pondere in inferius tellus atq; vnda feruntur. Et totidem grauitate carent, nulloq; premente. Alta petunt, aer, atque aere purior ignis. Verbis multo pluribus eorũ poteſtatem deſcribit & naturam: vide locum.

VENTI DIVERSI.

Veteres iuxta poſitionem cardinũ tantum quatuor ventos principales à ſingulis cœli partib. flare credebant, autore Vegetio. Sed poſterior ætas experimento duodecim comprehendit. Ab Oriẽtali cardine oritur Apelioris, i. Subſolanus, cui à dextra iungitur circius, ſiue Chorus: à ſiniſtra Eurus ſiue Vulturnus. Meridianum cardinẽ poſſidet Notus, i. Auſter: habetque à dextra Leuconotum, à ſiniſtra Libanotum. Occidentalem cardinẽ tenet Zephyrus Huic à dextra iungitur Lipis, ſiue Africus: à ſiniſtra Iapix, ſiue Fauonius Septentrionalẽ cardinem ſortitus eſt Aparetias, ſiue Septentrio: cui à dextra hæret Traſias, ſiue Gratias: ſiniſtra Boreas, i. Aquilo. Hi ſæpe flant ſinguli, interdũ duo, & magnis quãdoq; tempeſtatibus tres ſimul flare conſueuerunt Horum impetu maria, quæ ſua ſponte tranquilla ſunt vndis æſtuantibus ſæuiunt. Horum etiam flatu pro natura temporũ vel locorũ ſerenitas redditur, & rurſus in procella ſerena mutantur. Hæc præcedentia docẽt tres eſſe ventos vniuſcuiuſque cardinis. Nunc priuatim de quibuſdam loquendum eſt.

Boreas dicitur à boatu, Latinè vocatur Aquilo. Flatus eſt violẽti, & ſonori. Nubes diſcutit, & ſerenum reddit aerem: vnde & Sudificus vocatur, & Nubifugus. Columell Nec tam nubifugo Borea Latonia Phœbe Purpureo radiat vultu. Homerus apud Gelium. Sudificusq; ſimul Boreas mala plurima voluens. Hieronymus ventum hunc appellat Scopam viarum, ſeu Scoparium, quòd difflando perpurget, quicquid in via obiacet.

Vulturnum,

Digitized by Google

Vulturnum,quòd inter Eurum & Notum ſit,nonnulli Euronotum vocant.
Caurum Græci Argeſtim vocant. Fauonius Græcæ vocatur Zephyrus,a Poetis pater florũ appellatur,& genitabilis.
Auſtrum aliter Noton vocant,quòd nebuloſus ſit,& humectus. Exitialis eſt hic ventus,& morboſus,potensq;ad excitandã fulmina,vnde Lucret.lib.5.
Altitonans Vulturnus,& Auſter fulmine pollens.
Virgilius videtur innuere,ventum Iapiga occidẽtalem eſſe,quum dicat, Cleopatram è nauali prælio fugientem in Ægyptum vento Iapige ferri. Eſt & vẽtus nomine Cæcias, nubes attrahens.
Atabulus nomen eſt etiam venti apud Horat.lib.1.Sem ſcribentem: Incipit ex illo montes Apulia notos Oſtentare mihi,quos torret Atabulus.
Sunt & alij,qui vocantur Eteſiæ & Prodromi,qui in ortu Caniculæ ſtatis anni temporibus ſpirare ſolent.Lucr.Puluerulenta Ceres & Eteſia flabra Aquilonum.
De regionibus quatuor ventorum,qui præcipui dicũtur,ſic ſcribit Manil.l.4.Aſtron. Totidem venti de partib.eiſdem Erumpunt,ſecumq;gerunt perinania bellum. Aſper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auſter amat medium ſolem Zephyrusq; profundum. Ouid.l.1.Triſt.Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:Nunc Zephyrus ſero veſpere miſſus adeſt; Nunc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab arcto. Nunc notus aduerſa prælia fronte gerit.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

Acidalus fõs eſt in Orcomeno oppido Bœotiæ, Veneri ſac.quę ꝓpterea vocatur Acidalia.
Argannippe fons eſt itidem Bœotiæ,ſacer Muſis;quæ inde vocãtur Aganippides.Ouid.l.5. Met.Fonte Meduſęo & Hyanthęa Aganippe.
Albunea fons iuxta Tibur.Virg.Lucosq;ſub alta Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro Fonte ſonat.
Arethuſa fons eſt aquæ dulcis,prope Syracuſas, vt Cyane.
Berbinus & Gargaphius nomina ſunt fontium apud Herodotum.
Cabura fons eſt Meſopotamiæ,cuius aqua iucundè olet,vt iam diximus.
Callirhoe fons Athenis propinquus,Statius l.12 Et quos Callirhoe nouies errãtibus vndis. Implicat.Caſtaſius fons eſt in radicibus Parnaſi ſacer Muſis qui alio nomine Caballinus dicitur,à Caballo,id eſt,equo,cuius vngula excuſſa eſt.
Chryſorthois fons fuit apud Trœzenios.
Ciſſuſa fons eſt,in quo obſtetrices Bacchum infantem lauerunt. autor Plut.in Lyſandro.
Eodem teſte Palma & Oliua duo ſunt fontes prope Delon.
Clitorius fons eſt Arcadiæ,qui potus vini tædium afferre dicitur.
Cymothoe fons eſt in Attica,vt etiam Larine.
Cymothoe fons eſt Achaiæ;autore Plinio.
Dirce fons eſt Thebanus,in quem Dirce Lyci vxor conuerſa eſt.Lucan.l.3 Fatidica Cephiſus aqua Cadmeaque Dirce.
Dircenna & Nemeta nomina ſunt fontium apud Martial.l.1.ſcribentem. Auidum rigens Dircenna placabit ſitim.Et Nemera,quæ vincit niues.
Hippocrene fons eſt Bœotiæ,quem Poetæ fabulãtur equi vngula natum. Ouidius l.5.Met. Fama noui fontis noſtras peruenit ad aures,Dura Meduſæi,quem prępetis vngula rupit.
ymira,Scelerhbe,& Stomacace nomina ſunt fontium apud Plin.
lagia fons Siciliæ in agro Syracuſano.
Largæa nomen eſt fontis apud Plin.
ligris fons eſt apud Heſperios Æthiopas:autore Plin.
lmacis fons eſt in Caria.
betos fons prope Neapolim.Statius l.1.Syl.Et pulchra tumeat Sebetos alumna.
lpiſſa nænem eſt fontis frigidiſſimi,cu us aqua Tyreſiam extinxiſſe dicitur.
ıme fons eſt in Africa,ex quo canoras effici voces prodidit Varro.

LACVS, PALVDES, ET STAGNA.

ticus Apolloniæ; Acheruſia palus eſt Campaniæ Acronius lacus eſt Alpinus. Albanus, Albani montis.
ſanctus Lucaniæ.

Digitized by Google

Aſconius Bithyniæ.

Auernus lacus eſt Cāpaniæ,Diti ſacer.Bœbeis Theſſaliæ;Candebœa Syriæ. Caulas Iudææ.

Caconicus Siciliæ.

Cymius Ethruriæ.

Daſtylitus & Loncanidis nomina ſunt paludum apud Plutarch.

Eptabolus nomen eſt lacus apud Vitruuium.

Fucinus Italiæ.Mart.Fucinus & pigri taceantur ſtagna Neronis.

Geneſareth apud Corn. Tacitum.

Gygeus Lydiæ.

Lemanus lacus prope Gebennas.Lucan.lib.1.Deſeruere tentoria fixa Lemanno.Lerna palus Græciæ inter Argos.

Meotis Scythiæ.

Licomedes Æthiopiæ.

Lucrinus Campaniæ.

Mareotis Ægypti:Miris palus fuit Ægypti.Perguſa Siciliæ, Salapia, palus Apuliæ. Sanaus Aſiæ,qui circumnaſcente abſynthio inficitur. autor Plin.Serbonis palus prope montem Caſium.Sipus palus ad Sipuntem,Diomedis ædificium. Spartha Antropatiæ, ſalicis ferax.Stymphalus.Arcadiæ.

Teſprotiæ Ambratiæ. Thraſimenus lacus agri Peruſin Syll.Thraſimenus in altos aſcēdat citius colles.

Thesbitis lacus per quem tranſit Tygris fluuius.

Velinus agri Veſulani.

Zoroanda lacus eſt, quem efficit Tygris fluuius.

FLVVII PRÆCIPVI NOMINIS.

Acis fluuius eſt Siciliæ,ex Ætna ſcaturiens,de quo Ouid l.4.Faſt.Præterit & ripas herbifer Acis tuas.

Achelous fluuius Græciæ,è Pindo Theſſaliæ mōte ſcaturiens, Aetoliā ab Armenia diuidit.

Albis fluuius Germaniæ Lucan.Fundat ab extrema flauos Aquilone Sueuos Albis & indomitum Rheni caput.

Albula fluuius eſt,quem nunc Tiberim dicimus. Virg. libro 8.Amiſit verum vetus Albula nomen.

Almo fluuius Italiæ,in quo ſimulachrum Cybeles alluebatur.Lucan.Et lotam paruo reuocans Almone Cybelem.

Amaſenus Volſcorum fluuius.Virg.lib.12.Ecce fugæ medio ſummis Amaſenus abundans Spumabat ripis.

Amphryſus fluuius Theſſaliæ, apud quem Apollo diuinitate priuatus pauit armenta Admeti regis.Lucanus;Irrigat Amphryſus famulantis paſcua Phœbi.

Anauros,fluuius Theſſaliæ,ex Pelio monte defluens,& nullas ſpirans auras: vt docet ratio nominis.Lucanus.Quique nec humentes nebulas,nec rore madentem Aerea, nec vētos tenues expirat Anauros.

Anio ſeu Anienus fluuius Italiæ, nomen ſumpſit ab Anio rege ibidem ſubmerſo; cadit in Tiberim.Sillius lib.12.Ad genitorem Anio labens ſine murmure Tybrim.

Apadianus fluuius Theſſaliæ velociſſimus.Lucan.Et gurgite rapto Apadianus.

Arar fluuius Galliæ Narbonenſis, defluens in Rhodanum, adeo lentus,vt difficile ſit iudicare,vtram in partem defluat.Sillius l.15.Quorum ſerpit Arar per rura pigerrimus vndæ. Dicimus etiam Aratis in recto caſu Claudian. Quos Aratis velox, Rhodanus quos tardior ambit. Noſtro tempore vocatur Sagona.

Arnus fluuius Thuſciæ in mare Tyrrhenum influens. Marullus:Exul.Ethruſci ſtreperem ſonandam Vallibus Arni.

Araxes fluuius Armeniæ ortum habet à quodam monte,qui Abō,ſeu Aban dicitur. Lucanus; Armeniumque bibit Romanus Araxem.

Arax fluuius ortum habet in montibus Pyrenæis, & defluit in mare Tyrrhenum Lucan. lib.1.Mitis Arax Latias gaudet non ferre carinas.

Atheſis fluuius Italiæ celeriter fluens, effunditur in Adriaticum mare. Lucan.l.1.Siue Pardiripas,Atheſim ſeu propter amœnum.

Aufidus

Digitized by Google

Aufidus fluu. Apuliæ. Horatius, Dicant, quàm violens obſtrepit Aufidus.

Bactros fluuius eſt in finib. Scythiæ Aſiaticæ, à quo Bactra regio & nomen ſumpſit. Lucanus l. 3. Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros Includit gelido.

Betis fluuius Hiſpaniæ, dedit nomen regioni Beticæ. Stat. l. 2. Syl. Gaio nobilior Melethe betis Lucan. libro ſecundo; Thetymque fugacem Qui ferit, Heſperius poſt omnia flumina Betis.

Bragada fluuius eſt Africæ, apud quem M. Artilius ſerpentem 120. pedum longitudine baliſtis & tormentis expugnauit: leniter fluit. Vnde Lucan. l. 4. Qua ſe Bragada lentus agit.

Boryſthenes flu. eſt Thraciæ, multis fontibus copioſus, & concurſu multorum amnium adoleſcens. Ab eo Thraces vocantur Boryſthenidæ.

Caycus fluuius eſt Myſiæ, à Teutranta Troiadis parte defluens. Lucan. l. 3. Et gelido tellus perfuſa Cayco.

Cayſter fluuius Lyciæ, cycnis abundans, Proper. Si quà ve olorigeri viſēda eſt ora Cayſtri.

Cephiſus fluuius Bœotiæ ortum habet in radicibus Parnaſi. In eius ripa fuit olim templum Temedis, ad quod acceſſerunt Deucalidon & Pyrrha eam conſulturi ſuper humani generis reparatione. Vnde ab oraculo illo fluuius vocatur fatidicus. Luc. l. 3. Bœoti colere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephiſus aqua.

Calybs flu. Hiſpaniæ, cuius accolæ vocantur Chalybes, qui ferrum effodiunt, & ibidem temperant. Lucanus l. 4. Non Calybem gentes penitus, &c.

Chalybes flu. ex radicibus Tauri montis ſcaturiens Syros & Paphlagones interluit, & in Euxinum mare euoluitur.

Cinge fluuius eſt rapaciſſimus, ex Pyrenæis montibus in Iberum fluens. Lucanus: Qua Cinge pererrat Gurgite.

Cinyps Lybiæ abundat hircis, qui propterea vocantur Cinyphij. Claudianus de laudibus Stiliconis; Quos vagus humectat Cinyps.

Clitumnus fluuius, eſt Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues reddit. Propert. l. 3. Hic Amo Tyburne fluis, Clitumnus ab Vmbro Cramite.

Cremera fluuius Italiæ, apud quam 306. Fabij pugnantes à Veientibus interfecti ſunt.

Cydnus fluuius Ciliciæ. Tarſum vrbem præterfluit. Nomen ſumpſit à candido colore, quę Syr. Cydnū vocāt. Solinus ait, ortū eius eſſe ignotum. Strabo verò ait, naſci in Tauro. Tibu. l. 1. At te Cydne canā tacitis qui leniter ūdis Cęruleus placidis peruada ſerpis aquis.

Danubius flun. Scythæ, ortū habet in quodā Germaniæ monte. Acceptis 60. amnibus euoluitur in mare. Alio nomine vocatur Iſter. Horatius: Non qui Profundū Danubiū bibunt.

Daunus fluuius Apuliæ. Horat. Et qua pauper aquæ Daunus agreſtiū Regnator populorū.

Enipeus Theſſaliæ fluuius, apud quem Cæſar & Pompeius congreſſi ſunt bello, lentus eſt, ſed mixtus Apidnao fit velociſſimis. Lucanus. Numquamq; celer, niſi mixtus Enipeus.

Eridanus fluuius eſt, nulli amnium claritate inferior, autore Plinio. Naſcitur in imis radicibus Veſuli montis. Mox paruis fontibus adoleſcens, ita demum augetur aliis amnib. vt ſe per ſeptem oſtia effundat. Velociſſimus eſt, alio nomine vocatur Padus. Verg. l. 3. Georg. Et gemina auratus Taurino cornua vultu Eridanus.

Euenus fluuius deſcēdens à Thracia, nomen ſūpſit ab Eueno homine ibidē ſub merſo. Calydoniā præterfluit. De hoc Ouidius l. Met. Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad vndas.

Euphrates fluuius Meſopotamiæ, ortum habet in paradiſo terreſtri Secundum Strabonē, in Niphate monte Armeniæ. Celeri curſu Armenios & Cappadoces diſſerminat. Nomē interim mutat, pro varietate locorū. Sūt qui opinētur, eum ſuo alueo nōnunquā egredi, & inſtar Nili Meſopotamiam irrigare. Vnde ſumpſit nomen à fertilitate, quæ accolarum lingua vocatur Euphrata.

Eurotas fluuius Lacone, Spartam alluens Ouid. l. 2. Metam.

Gallus fluuius Lycaoniæ, aqua ſua potos in furorem vertit. Ouid. l. 4 Faſt. Inter ait viridem Cybelen, altasque Celenas Amnis it inſana nomine Gallus aqua.

Galeſus fluuius Calabriæ, quinque millibus paſſuum diſtans à Tarento. Stat. l. 2. Syl. Blanda Therapnæi placeant vineta Galeſi.

Ganges fluuius eſt Indiæ, cuius origo dubia eſt. Tendit in Orientē, augetur 19. fluuijs nauigabilibus: deinū ſeptē oſtijs erumpit in mare. Tātæ magnitudinis eſt, vt vbi minus occupat latitudinis, octo millia paſſuū cōtineat; vbi plurimū, centū. Altitudinis nuſquā minus

viginti paſſibus.reperitur.Hunc Cyrus rex Perſarũ in 460.alueos diuiſit, ob amiſſũ ibidem equum præcipua bonitate.Lucan.l.8.Qua rapidus Ganges,& qua Myſæus Idaſpes.

Garumna fluuius à Pyreneis montibus defluens, Celtas ab Aquitanis dirimit.

Auſonius: Aequoream liquite propter amice Garumnam.

Hebrus fluuius Traciæ,ortum habet ab Oeagro flumine, à quo vocatur Oeagrius. Virg.l.4.Georg. Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus.

Hypanis fluuius Scythiæ, ex magna palude profluens: Propert.Quãtum Hypanis Veneto diſſidet Eridano.H'c fluuius fert folliculos quoſdã acinis maiores, quibus quadrupedes erumpunt, quæ in pomeridianum tempus vſque viuunt,& volant: mox declinante ſole marceſcunt,& languent;occidente vero emoriũtur,vita non vltra vnum diem peracta.

Iberus fluuius vlterioris Hiſpaniæ,nomen impoſuit regioni.Cantabros alluit, & Balearicũ ingreditur mare.

Idaſpes fluuius Indorum celebratiſſimus,aurum & gemmas habere dicitur. Statius. lib. 8. Theb.Ceu modo gemmiferum thyrſo populatus Idaſpem.Parthiam alluit, multas facit inſulas.Nomen ſumpſit ab Idaſpe,antiquiſſimo Indorum rege.

Indus maximus eſt fluuius in iugo Caucaſi montis, quod vocatur Paropanyſus, aduerſus ſolis ortum effuſus. Sãdus ab incolis appellatur autore Plin.Vnde viginti recipit amnes, ſed clariſſimos,Idaſpem quatuor alios afferentem,& Cantabram tres. Per ſe vero nauigabiles, Aceſinum & Hypaſin. nuſquam latior eſt quinquaginta ſtadijs, aut altior. 25. paſſib.In occaſum verſus Oceano infunditur.

Iordanis fluuius in Iudea eſt,eximiæ ſuauitatis Oritur ad radices Libani ex duobus fontibus,Ior & Dan nomine,qui ſimul iuncti,& fluuium & fluuij nomen perficiunt.

Imera fluuius Siciliæ, in duos alueos diuiditur, quorũ alter aquas voluit ſuaues, & optimi ſaporis,tenditque in mare Tyrrhenum alter amarus decurrit in Libycum mare.

Inachus fluuius Argiuorum,nomen ſumpſit ab Inacho rege.De hoc Lucan.l 6. Ne fortior vndis Labitur auecta pater Iſidis.

Iſara fluuius Rhodano ſe commiſet.

Iſter,vt iã diximus,alio nomine vocatur Danubius.Propterea à poetis vocatur Binominis, à duobus nominibus.Ouid.l.2.de Ponto.Stat vetus vrbs ripæ vicina binominis Iſtri.

Ladon fluuius eſt Arcadiæ, Apollini ſacer. de quo Claud. Plurima Parrhaſius tunc inter corpora ladon Hæſit.

Liger ſeu Ligeris,fluuius eſt,aquitanos à Celtis dirimens, vt aliqui volunt. Sunt enim qui Galliam Celticam ad Garumnam vſq. protendant. Hic fluuius nauigabilis eſt, multũq. abſumit terræ, ſolito non contentus alueo. Maior eſt eius latitudo quam Sequanæ, ſed minor multo profunditas.

Linceſtus fluuius aquas habet tantæ virtutis,vt inebrient inſtar vini.

Linternus & Lyris,fluuij ſunt Campaniæ.Virg.Et vmbroſæ Lyris per regna Maricæ Labitur Lyris ex Apenninis montibus: Fregellas alluit, demum labitur in lucum ſacrum, quem Minturnenſes religioſiſſime colunt.

Lycormas flu.eſt Aetoliæ.Seneca Nec præcipitem voluere amnem Flauus rapido fonte lycormas.

Marſya fluuius, nomen ſumpſit ab illo tibicine, qui in Apollinem certare auſus eſt; Commiſcet ſe Mæandro,quo cum Icareo infunditur mari.

Matrona fluuius, Celtas à Belgis dirimit: leniter ſatis effluit: Sequanam ingreditur prope Lutetiam,& vnà occidentalem intrat Oceanum.Octauo à Parhiſijs miliari.Septentrionem verſus cõtingit,& alluit celebre multique nominis cœnobium Gorncium nomine. Vulgares aiunt hunc fluuium eo eſſe fato ſeu periculo,vt quotidie prædam aliquam ſibi corripiat,quod accidit ex vorticoſis foueis & voraginibus,quibus vbique ſcatet.

Mæander flu.eſt Phrygiæ,ſeu Mæoniæ,adeo flexuoſus & reciprocus, vt in fontem reuerti videatur.Lydiam diſterminat à Caria.De hoc Ouid.l.9. Non ſecus ac liquidis Phrygius mæander in vndis.

Melas Beotiæ fluuius,Mineruæ ſacer,abundat oliuetis.Potos greges,ſi albi fuerint,nigros reddit: in hoc contrarius & diſſimilis Cephiſo.

Meles fluuius eſt Aſiaticus,Smyrnam alluens.

Metaurus fluuius Vmbriæ,deſcendens in Adriaticum ſinum.

Mintius

Digitized by Google

nt'us Venetiarum fluuius, ex Benaco ſcaturiens, delabitur Mantuam. Polit. O ſacris Minti celebrare Muſis.
Mella fluuius Galliæ Belgicæ.
r Sabinorum, ſeu Vmbrorum fluuius aquas habet velut ſulphureas.
lus Ægypti fluuius, plurimum trahit limi. quo arua fæcundat in certa eſt eius origo. Vnde Claudianus. Et arcanos: Nili de prendire fontes. Eccleſiaſtici dicunt, eum à paradiſo terreſtri ſcaturire. Varijs in locis mutat nomina. Septem oſtijs infūdit ur Oceano. Ouid. l. 1. Met. ſic vbi deſeruit madidos ſeptemfluus agros Nilus. Arundines profert, quarum membranulæ ſimiles sũt papyro. Vnde Ouid. l. 15. Perque papiriferi ſeptemflua flumina Nili. Crocodilos habet, & Hippotamos. Alueum egreditur, & totam Aegyptũ ſtagnantibus vndis alluit.
umycius fluuius eſt Italiæ, in quo Æneam ſubmerſum ferunt nonnulli.
yphates Medorum ſeu Armeniorum fluuius, cadit ab eiuſdem nominis mõte. Sidonius: Aut vt Tigriferi pharetrata per arua Nyphatis.
axes fluuius Cretæ, de quo Virgilius: Pars Scythiam & rapidum Cretæ veniemus Oaxē.
rontes fluuius Syriæ, de quo Ouid. l. 2. Met. Arſit & Euphrates, Babylonius arſit Orōtes.
ctolus Lydiæ, aureas voluens arenas.
dus Italiæ, qui alio nomine vocatur Erydanus. Poetæ fabulantur in hunc cecidiſſe Phaetontem excuſſum polo, vnde & Phaetonteus dicitur. Martial. l. 10. Et Phaetontei qui petis arua Padi.
neus fluuius Theſſaliæ, Macedoniam dirimit à Magneſia. In eius ripa poetæ fabulantur Daphnem in laurum fuiſſe conuerſam: quæ propterea vocatur Peneia.
rmeſſus fluuius Bœotiæ, ſacer Muſis, à cuius nomine vocantur Permeſſides.
aſis celebratiſſimus eſt Colchorum fluu. Lucā. Colchorū qui rura facit ditiſſima Phaſis.
enus Belgas diuidit à Germanis. Mirabile eſt, quod de huius natura ſcriptū legitur. Aiūt enim, fluuium hunc Celtarū infantes intra ſuum ſinum coniectos, ſi polluta matris pudicitia eſſent ſuſcepti, tāquam impuri lecti vindicē rapidis vorticibus ſuffocare cōſueſſe. Quos autem ſenſiſſet legitimo & impolluto natos matrimonio, in portum placidis aquis extuliſſe. Hoc legitur in quadam Politiam epiſtola ad Iacobum Cardinalem Papienſem.
hodanus fluuius velociſſimus, ortum capit in Alpibus; tardum Ararim Proxime Lugdunum ſecum arripit: auctus demum Iſara & Druentia, duobus oſtijs in Tyrrhenum mare diffunditur.
ubicon fluuius Italiæ, de quo Lucan. Fonte cadit medico, paruiſque impellitur vndis Puniceus Rubicon.
rnus & Sebethus fluuij ſunt Campaniæ.
quana fluuius Galliæ, Celtas dirimit à Belgis, Parhiſiorū Luteriam alluit, multiſque afficit commoditatibus. Eo enim comportantur ligna, vina, & cætera quæ vrbi conducunt.
coris fluuius Hiſpaniæ, iuxta Ilerdam. Lucanus l. 4. Placidis prælabitur vndis Heſperios Inter Sicoris non vltimus amnes.
mois fluuius Troadis, apud quem Venus ex concubitu Anchiſæ genuit Æneā. Vir. Tūc ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ Alma Venus phrygij genuit Simoentis ad vndam;
erchius fluuius Theſſaliæ, de quo Ouidius l. 1. Met. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipheus.
rymon fluuius Thraciæ, à cuius nomine Traces vocantur Strymonij.
gus fluuius Hiſpaniæ aurifer.
nais fluuius Scythiæ, ex Riphæis montibus defluens.
ermodō fluuius eſt eiuſdem regionis, ad cuius ripas Amazones feruntur habitaſſe. Ouid. 4. de Ponto: Et tu fœmineæ Thermodon cognita turbæ.
manus Venetorum; de quo Lucanus l. 7. Atque Antenorei diſpergitur vnda Timani.
ebia fluuius Italiæ, ex Apennino in Rhodanum influens, nobilitatus ſecunda Annibalis victoria, & clade L. Sempronij conſulis.
bris, quum prius Albula diceretur, nomen ſumpſit à Tyberino rege ibidem ſubmerſo.
gris fluuius Armeniæ maioris.
ens fluuius Italiæ, ex Alpibus decidit in padum.
inthus fluuius Troadis. Vir. Non Simois tibi, nec Xāthus, nec Dorica caſtra De fuerint.

Hæc

Hæc ſunt nomina fluuiorum præcipui nominis. Infinitam aliorum turbã omiſimus de induſtria.

FLVVII AVRIFERI
&gemniferi.

Tagus Hiſpaniæ Iuuenalis: Quod Tagus & rutila Pacto lus voluit arena.

Hermus Lydiæ.Stroza filius: Quodue metalli feris egerit Hermus aquis.

Idaſpes Indiæ.Claudianus;Auriferum veniam poturus Idaſpem.Stat.l.8. Ceu modo gemmiferum Thyrſo populatus Idaſpem.

Pactolus Aſiæ.Lucan.l.3.Paſſaq;ab auriferis tellus exire metallis Pactolon. Virg.l. 10.Pactoluſque irrigat auro.

Arimaſpus Scythiæ fluuius,aureas quondam habuit arenas.

Item Padus Italiæ, Ganges Indiæ,Aurigeus Carmoniæ, Theodorus, Hyberniæ, Ticinus Galliæ,Rhenus Germaniæ.

De fluuiis quibuſdam auriferis Claud. Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas precioſa Tagi,non ſtagna rubentis aurea pactoli,totumque exhauſerit Hermum,Ardebat maiore ſiti.

FLVVII INFERNALES.

Styx,Lethe,Cocythus,Phlegeton.Acheron.De his Syllius l.13. Latè exũdãtibus vrit Ripas ſæuus aquis Phlegeton.& turbine anhelo Flammarum reſonãs ſexoſa incẽdia torquet. Parte alia torrens Cocytus ſanguinis atri Vorticibus furit,& fumanti gurgite fertur. At magnis ſemper diuis,regique deorũ Iurari dignata palus, picis horrido riuo, Fumiferũ voluit Styx inter ſulphura alimũ.Triſtior his Acheron ſanie,craſſoque veneno Æſtuat, & gelidam eructans cum murmure arenam,Deſcendit nigra lentus per ſtagna palude.

AQVARVM MIRABILIS NATVRA.

Aquæ Sinueſſanæ in Campaniæ regione ſterilitatem fęminarum,& virorum inſaniam Abolere produntur.

In Aenaria inſula calculoſis mederĩ.

Iuxta Romam Albulæ aquæ vulnerib.medentur,autore Plinio.

Lacus Amphion vitiligines tollit.

Cydnus Ciliciæ amnis podagricis medetur.

Lucogei fontes inter Puteolos & Neapolim oculis & vulneribus medentur.

Reatinis paludibus vngæ iumentorum indurantur.

Cerome fons eſt, ex quo bibentes oues nigræ fiunt:ex Mele verò alio fonte, albæ. Si ex vtroque biberint,fiunt variæ.Teſtis Eudicus apud Plinium.

Crathis fluuius candorem facit bobus,ac pecoribus Syberis nigritiam. Sybarim quoque ſi bibant homines,nigriores fient,& criſpo capillo: ſi ex Crathide,fient candidi,& porrecta coma.

In Luſis Arcadiæ fonte mures viuunt,& conuerſantur.

Eurytlus Aleos Amnis pilos gignit in corporibus.

Qui ex Clitorio Arcadiæ fonte bibunt,vini tædio afficiuntur.

Marſiæ fons in Phrygia ad Celenarum oppidum ſaxa egerit. Et Cyzice fonte potantes, amorem deponunt.

Grannone fons eſt calidus,qui in vinum additus,triduo calorem potionis cuſtodit in vaſis. Mognuntiaci fontes ſunt calidi in Germania,quorum hauſtus triduo feruet.

In Sillia Indorum ſtagno nihil innatat,ſed omnia merguntur. Auernus lacus ſuperuolantes aues enecat,& arboribus folia decutit.

In Africæ lacu Apuſudamo,omnia fluitãt.& nihil immergitur,vt in Phintia Siciliæ fõte.

Olachas fluuius eſt in Bithynia, cuius gurgite periuri notantur pati velut flammã victem.

In Cantabria Tamarici fontes habentur in augurio.

Lycus fluuius in Leontinis,tertio die necat,ſi quiſquam biberit.

Coaſpis & Eulei fluuiorum ſuaues adeò ſunt aquæ,vt reges Parthorum ex his bibant.

Cabura fons eſt Meſopotamiæ,cuius aqua iucunde olet.

Apud Bectros amnis Ochus, & Ixartes deferunt ſalis ramenta. Præcedentia hæc ſumpta ſunt ex Plinio.

Clitumnus fluuius eſt Meſopotamiæ,cuius aqua pota cãdidos boues reddit.Propertius.l.2.

Qua for-

Digitized by Google

Qua formoſa ſuo Clitumnus flumina luco.
Integit, & niueos abluit vnda boues.
In Catiſto Euboiæ aquæ feruntur eſſe calidæ, quæ vocantur Alopiæ Tib.l.4. Cretæis ardês aut vnda Catiſtia campis.
Anygri aqua in Peloponeſo admodum fetet.
Afrodiſius fluuius ſteriles reddit mulieres.
Axus fluuius eſt Macedonum, cuius aquam ſi biberint greges armentorum, nigros periũt fœtus.
Belus Phœniciæ fluuius, arenas habet accomodas vitro.
Croconus ſeu Crocaculus, fluuius eſt Brutiorum, in quem ſi quid côijciatur, lapideo dureſcit cortice.
In Meandro flluuio naſcitur neſcio quis lapis, qui pectori alligatus, Inſaniam parit.
Melas flu. Bœotiæ, potos greges, ſi alibi ſint, nigros facit, Cephiſus verò, ex nigris albos reddit. Caſſinitius flu. Thraciæ, equos aqua ſua potos efferat.
Virgulta in Silarum fluuium Samnitum demiſſa, lapideſcunt, Sillius l.8. Nunc Silarie quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt. Duritiem lapidum merſis innoleſcere ramis.
Pontus fluuius Thraciæ, ardentes habet lapides, qui contrariã carbonibus retinent naturã.

AVCTARIVM.

Fluuij reciproci ſunt Mæander, & Euripus. de Mæandro Prop.l.2 Atque etiam vt Phrygio fallax Mæandria campo Errat, & ipſa ſuas decipi tunda vias. De Euripo ſene, Euripus vndas flectit inſtabilis vagas, Septemque curſus flectit, ac totidem refert, Dum laſſa Titã mergat Oceano iuga.
Fluui ſubeuntes terras, & rurſum emergẽtes ſunt Lycus in Aſia, Eraſinus in Argolica, Tygris in Meſopotamia.
Flluu. paradiſi terreſtris ſunt quatuor, Ganges, Nylus, Tygris, Euphrates.
Oſtie Nili ſunt Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Peluſiacum, Teniticum, Phaniticũ Mendeſicum.
Oſtia Danubij ſunt, Peuſe inſula, Naracuſtoma, Caloſtona, Pſeupoſtomõ, Stenoſtoma, Boreoſtoma, Ammian. Marcell.
Fluuij amari: Eſicius, Ipanis, Lenti, Arar, Arſama, Cæphiſus, Claues, Mintius.
Veloces et rapidi; Araxes Armeniæ, Atheſis, Calliæ, Cinga Hiſpaniæ, Padus Galliæ, Rhodanus Galliæ, Eraſinus Nemeæ, Euphrates Paradiſi, Oaxis Scythiæ, Pitermus Marſorum, Tibris Hethruſcorum, Vulturnus Campaniæ, Tigris Armeniæ, Rhenus & Danubius Germaniæ Limoſæ Bixa, Nilus, Oaxis, Orcaria. Reciproci Mæander, Euripus, Eliſos, Himantus. Infames: Angier, Glanes, Litra, Dulces, Coaſpis. Euleus Mintius.

MONTES PRÆCIPVI NOMINIS.

Abila, mons eſt Mauritanæ, oppoſitus Calpe Hiſpaniæ; Acantius, Magneſiæ: Acaton, Aetoliæ: Actium, Epyri, vbi Antonius & Cleopatra ſuperati ſunt ab Auguſto; Acontius, Magneſiæ: Acroceraum, montes ſunt inter Armeniam & Hiberiam. Horat. Infames ſcopulos Acroceraunia. Acrocorĩthus. Poloponneſi: Aga, maioris Armeniæ; Agolonius, Arcadiæ: Agragas, Siciliæ. Alburnus Luſitaniæ Ancoranus Mauritaniæ. Apœnninus dicitur totus Alpium globus; Aracynthus mons Ætoliæ Mineruæ ſacerd. Virg. Amphion Dyrceus in Actæo Aracyntho. Argæus Cappadociæ; Arpendus, Pamphiliæ, Artemiſius, Arcadiæ. Aſcræus; Bæotiæ: Atlas Mauritaniæ; Athos, Macedoniæ. Aruiſium, Campaniæ: Andriceis, Ciliciæ: Ætna, Siciliæ, Aulon Calabriæ.
Albus Africæ, Bebius Campaniæ, Berecynthus Phrygiæ Brileſus Atticæ.
Caphareus Euboiæ, Calpe Hiſpaniæ, Capitolinus vrbis Romæ, Carina Cretæ, Carmelus Phœniciæ, Caſinus Campaniæ, Caſſyrus Perſidis, Caſius Syriæ: Caucaſus Scythiæ, Caulõ Calabriæ, Chymæra Lyciæ, Cillene Arcadiæ, Cynthus Deli. Cyrrha Phocidis, Ciceron Bœotiæ, Citorius Paphlagoniæ, Clarius Colophoniæ, Cophantus Bactrianorum, Corax Ætoliæ, Coricus Siciliæ, caphareus Euboiæ.
Daunus Apuliæ, Dyndimus Phrygiæ, Dodona Chaoniæ, Dyrrhachium Epyri.
Ebon Palæſtinæ, Ephraim Iudææ, Elcome Macedoniæ, Erymantus Arcadiæ, Erix Siciliæ.
Falernus Campaniæ, Ferraria Hiſpaniæ, Gagus minoris Aſiæ, Gargaus Phrygiæ, Garganus Apuliæ, Gaurus Campaniæ, Gebenna Anernorum.

Hæmus

Digitized by Google

Hæmus Theſſaliæ,Hymettus Atticæ,Helicon Bœotię.
Ida Phrygiæ,Idalius Cypri,Inarime Prochitæ inſulæ,Iſmarus Thraciæ.
Lacinium Italiæ,Lathmus Cariæ,Libanus Phœniciæ,Lycabeſos Atticæ,Libethrus Ætolię, Muſis ſacer.Lyceus Arcadiæ,Lelybeus Siciliæ.
Malea Laconiæ,Marathon Atticæ,Mænalus Archadiæ,Miſænus Campaniæ.
Neptunus Siciliæ,Niphates Armeniæ,Nyſa Indiæ.
Oeta Theſſaliæ,Olympus Macedoniæ Oſſa & Othrys Theſſaliæ.
Pachinus Siciliæ,Palatinus vrbis Romæ,Pangæus Thraciæ,Parnaſus Phocidis, Parthenius Arcadiæ,Pelion Theſſaliæ, Pireneus mons Hiſpaniam dirimens à Gallia Pholoe Theſſaliæ,Pelorus Siciliæ,Pindus Theſſaliæ.
Quirinus vrbis Romæ.
Rheticus Germaniæ,Riphæi Scytiæ,& Rhodope Thraciæ:
Scillaceum Italiæ,Sigæum Aſiæ,Sipylus mons inter Lidiam & Phrygiam,Sithon Thracię, Silanius Hyberniæ,Somorus Syriæ.
Tabor Galileæ,Taburnus mõs in Samnio,Taygetus Laconiæ,Tarpeius vrbis Romæ, Taurus Scythiæ,Tetricus Sabinorum,Tmolus Ciliciæ Tempe Theſſaliæ Veſæuus Cãpanię.

MONTES FLAMMIFERI.

Ætna,Siciliæ.Stat.l.5.Theb.Vbi ignifera feſſus ſuſpirat ab Ætna Mulcibes.Lucã.l.1. Et ardent ſexmillia bella ſub Ætna.
Lypara,quæ eſt vna ex Æolijs inſulis.Sil.l.14 Nam Lypare vaſtis ſubter depaſta caminis, Sulphureũ vomit exeſo de vertice fumum;Aſt Ætna eructat tremefactis cautibus ignes.
Ænocauma mons eſt æternis ardens ignibus;autor ẽ Plinio.
Chimęia mons Lycius.Pontanus;Oraque flammiuoma rutilent afflata Chimera.
Horatius;Me nec Chæmæi ſpiritus igneæ Diuelet vnquam.
Vesbius ſeu Veſæuus:Valer.Flac.l.3.Arg.Vt magis Inarime,magis vt mugitor ãhelat veſbius.Item Bebius,Caymæra,Pachinus,Peon,Pentonia,Cophantus, Pitenaidis Veſęuus.

MONTES FRIGIDISSIMI.

Argeus,Sython,Riphei,Petra Trinon,Alpes.

MONTES VINI FERACES.

Cecinus,Caulon,Maſſicus,Parmes,Gauranus,Arniſius,Cæcubus,Surrencinus.

MONTES DEORVM.

Apollinis montes ſunt Cynthius & Caſinus;Bacchi Cytherõ & Parnaſſus. Cybeles, Cybelus,Dyndimus,Berecinthius,Gargarus,Azam.Iouis Merops Capitolinus, Palatinus Veneris Erix & Idalius Mineruæ Aracynthus.Mercurij Cylenus.Muſarũ Aganippe, Aon, Caſtalius,Helicon,Libethris Iunonis Actea,Lacinium,Dianæ Parnaſſus,Cinthus.

SEPTEM MONTES, IN QVIBVS ROMA SITA EST.

Capitolinus ſeu Tarpeius,Auentinus,Palatinus,Cælius maior,& minor,Exquilinus,Viminalis,& Quirinalis.De his Tibullus libro ſecundo;Carpite nũc tauri de ſeptem mõtibus herbas,Dum licet,hic magnæ iam locus vrbis erit.Propertius,Septem vrbs alta iugis,toto quæ præſidet orbi.Ver.Septemque vna ſibi muro circundabit arces.

COLVMNÆ HERCVLIS.

Abyla & Calpe montes ſunt in extremis Iberiæ finibus,non procul Gadibus,& arteia,quos Herculis columnas vocant.Plin.l.3.Proxima autem faucibus, vtrinque impoſiti mõtes coerceant clauſtra Abyla Africæ,Europæ Calpe laborum Herculis metæ.Quam ob causã indigenæ columnas eius vocant,creduntque perfoſſas excluſa antea admiſiſſe maria,& rerum naturæ mutaſſe faciem;Syllius;At laudibus olim Terminus Herculeis Calpe.

ARBORES DIVERSÆ.

Abies arborum pulcherrima eſt,& rectiſſima,quæ in tranſuerſum poſtea renititur põderi, nec prius rumpitur,quam carie deficiat.Pars eius inferior eſt enodis,& vocatur ſapinus. Superior nodoſa & durior.Situs eius in montibus.Expetitur nauigijs & trabibus,& plurimis vitæ operibus.De hac Ouid.l.10.Reſina huic arbori vitium.Gignit pilulam, quæ in medicina vim habet vtendi.Folia non amittit,quę habet pectinũ modo.Terna edit germina,inter ſquamas,corticem ſpargit.Semen reddit poſt vergiliarum occaſum. Ramos habet in cœlum tendentes,nõ in altera pronos Cacuminibus ramorum deciſis moritur. totis verò detruncatis durat. Et ſi infra ramos preſcindatur,quod ſupereſt viuit. Si verò

cacumen

Digitized by Google

acumen tantũ auferatur, emoritur tota. Laudatiſſima eſt in Alpibus, Apennino, Vogeſo monte, Corſica, Bithynia, Põto, Macedonia. Deterior Arcadia: quoniam ibi facile putreſcit. Abietis vmbra ſatis perniciciosa eſt. Ab abiete fabri lignarij vocãtur Abietarij. Et opus abiegnum, abiete factum. Hinc equus Troianus à Prop. & Polit. vocatur Abiegnus. Stat. l. 6. Thebaidis abietem vocat audacem, quòd naues marinis ſe exponant periculis. Hic autem ait: Hinc audax abies, & odora in vulnere pinus.
iron arbor eſt breuis & fruticoſa.
er ferè eſt amplitudinis tiliæ, arbor operum elegantia & ſubtilitate nobilis. Multa eius genera. Album candoris præcipui. Alterum criſpo macularum diſcurſu in Iſtria & Rhetia præcipuũ. Vilius Craſſiuenium vocatur. Vide alia diſcrimina Aceris radix contuſa, iecinoris dolorib. vtiliſſimè imponitur. Germinat paulo ante æquinoctium vernum. Semen reddit meſſibus Acernæ trabes dicuntur, quæ ſunt ex eius ligno.
achne arbor eſt ſylueſtris, ſimilis vnedoni, folio tantùm minore, & numquam decidente, cortice non ſcabro, ſed qui circumgelatus videri poſſit, tam triſtis eſt aſpectu. Fertur ſemper frondere.
culus arbor eſt glandifera, cuius fructu veſcebantur homines ætatis aureæ ſub Saturno. Sacra eſt Ioui. Huius ramis fiebat corona ciuica. Semen reddit autumno. Tantũ radice deſcendit in terra, quantum corpore eminet in aere.
urnacum arbor eſt colore nigricante.
us arbor nullũm fert fructum, aut ſemen. Prouenit in locis aquoſis. Vnde Sillius l. 3. fulminea ſonipes religatus dicitur alno. Pinguis eſt ei vmbra, folia craſſiſſima. Vtilis e. nauigijs. Lucanus l. 3. Syluaq; dodones, & fluctibus aptior alnus. Stat. l. 6. Theb. Alnus amica fretis, nec inhoſpita viribus vlmus.
ygdalus arbor eſt fructifera, cuius fructus duro et carnoſo integitur cortice. Prima oĩũ arborũ floret menſe Ianuario. Ante maturitatẽ facile fructum amittit. Serẽda eſt ab occaſu arcturi ad brumam. In hãc arborem poetæ fabulantur mutatam fuiſſe Phyllidem.
yris arbor eſt infructifera, quæ ſterilitatem penſat, odore fragrantiſſimo.
aſtrum arbor eſt venenata in Sardinia.
na arbor eſt media inter pinum & piceam, piceæ tamen ſimilior, vnde etiam Pinus picea vocatur.
ifolia arbor eſt ex Illicis genere, quam Græci Smilacẽ vocant. Bacchas habet ſine ſucco. Folia ei non decidunt, quæ habet aculeata. Germinat verno tẽpore Sata in domo aut villa, veneficia arcet. Flore eius aquam glaciari tradit Pythagoras apud Plinium. Hanc arborem Theophraſtus Crateogonon vocat.
amum arbuſcula eſt aromatica, vni Iudææ cõceſſa, viti ſimilior quàm mirto. Ea ſeritur malleolis. Frequẽs eſt in mõtibus. Suſtinet ſe abſque vllis adminiſculis. Excreſcit in bina cubita. Trima fructifera eſt. Eius ſuccus vocatur Opobalſamum omnibus odoribus anteferẽdum. Lignum Xylobalſamum. Inciditur vitro, lapide, vel oſſeis cultellis Capitur Balſamum pro arboris ſucco.
ium arbor eſt nigra, magnitudine oleæ, folio, & robore ſimilis caprifici. Naſcitur apud Bactrianos, habet naturam gummi. autor Plin. l. 12. c. 9.
la arbor eximij candoris, qua fiunt circuli vaſis vinarijs idonei. Gaudet frigidis locis. Bitumen ex ea quondam excoquebant Galliæ. Vtilis eſt conficiendis ciſtis, & ſportellis, flexibili crate.
us arbor eſt tonſilis, & ſemper virens, viſcum producens & ſemen, quod Cartegõ dicitur. Ea fiunt multi foratiles tibiæ. Vnde & pro muſico inſtrumento nonnũquã accipitur Seneca: Tibi multi foro tibia buxo ſolemne canit. Fiũt & laudatiſſimi pectines, & ũguẽtariæ pixides. Plurima reperitur in Pyreneis & Citoro montibus Commẽdabilis eſt ducia & pallore. Plin. tria ponit eius genera, Gallicum amplitudine procera. Oleaſtrum grauis odoris, in omni vſu damnatum. Tertium ſylueſtre, ſemper tonſile. Montes amat. Folia eius ſunt concaua, quæ non decidunt. Spiſſiſſima eſt arborum. Non fluit in aquis, nec cariem ſentit, nec vetuſtatem.
uncepes arbor eſt folio lato & molli, peculiaris Cretæ & Siciliæ.
ificus appellatur ficus ſilueſtris, erumpens in ſaxis ruptis. Fructus eius nunquam maureſcit.

Carpinus

Digitized by Google

Carpinus arbor eſt nota,quæ alio nomine Acer dicitur. Montes amat.Ex eo quondam fiebant faces nuptiales.

Caſtanea fructum ſignificat & arborem.Fructus integuntur ſpinoſo cortice.Virg.Stant & iuniperi,& caſtaneæ hirſutæ.

Cedrus arbor procera eſt,nec tamen oneroſa.Folia habet cupreſſinis ferè ſimilia,lignū iucundi odoris,& tineis imperuium & infeſtum. Propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile eſt,ab iniuria blattarum,& tinearum maximè conſeruandum.Hor.Speramus carmina fingi poſſe linienda Cedro,& leui ſeruanda Cupre ? Vel quòd eius oleū illitum res omnes conſeruet à tineis & carie. Duo ſunt minoris Cedri genera, Lyria, & Phœnicia.Differunt folio,nam quæ durum,acutum & ſpinoſum habet, vocatur Oxycedros,ramoſa,ac nodis infeſta,altera odore præſtat.Duo item genera Cedri maioris.Florifera fructum non fert,Fructifera non floret. Et in ea antecedentem fructū ſtatim nouus occupat. Semen eius ſimile.Materiæ æternitas,ideoq; ſimulachra deorū ex ea factitauere,Reſinam fundit ad faciendas pices.Montes amat.Folia nō amittit, quæ habet capillata.Laudatiſſima eſt in Creta,Africa & Syria.Rimam fiſſuramque nō capit ſponte.

Ceraſus nomen ſumpſit à Ceraſunti Ponti ciuitate. Fructus vocatur Ceraſum, & interim pro arbore capitur Ceraſi Romæ non fuerunt ante Victoriam Mithridaticā Luculli. Is anno 680. Vrbis conditæ aduexit è Ponto.In Ægypto nulla cura potuere gigni. Ceraſorum,teſte Plin.Aproniana maximè rubent,nigerrima ſunt Actia,Cæciliana rotūda. Iulianis gratus ſapor,adeò teneris,vt geſtarum non tolerent.Principatus Duracinis in Belgica,Luſitanis,& in ripis,Rheni Deraſis ſuccus eſt ſanguineus.Conſtant cute & ſucco. Gaudent aquoſis montibus.Inſeruntur poſt brumam,dempto cortice,Præcoces fiunt & matureſcunt calce radicibus admota. Ceraſus capitur etiā pro fructu. Proper. Hic dulces ceraſos,hic autumnalia poma.

Citrus arbor eſt peculiaris Mauritaniæ,in Atlante mōte.Romanis olim gratiſſima, & maximè expetita ad menſurarum & lectorum vſum.De his intellexit.Luc.l. 10. Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes, quales ad Ceſaris ora. Non capto venere Iuba Huiuſmodi Citreæ menſæ fulciebātur eboreis pedibus,vt his verbis liquet. Citrus.Mauruſia folium habet arbuſti aut lauri.Arborem hanc Græci Medicam vocant.

Cornus arbor ramos habet duricie & rigiditate ſimiles cornib.Propterea vſus eius bellicis haſtis & iaculis dicatus eſt.Vnde & plerūq; accipi ſolet pro telo.Syl.l.10. Vix prima momordit Tegmina Callaici cornus tremebunda metalli.Ver.l.10.Volat Itala cornus.Exitialis eſt apibus hæc arbor,nam flore eius deguſtato,aluo concita moriuntur Succus eſt ei ſanguineus.Montes amat,& primo Fauonio germinat.Nullam habet medullam.

Corylus arbor gaudet planis locis Ea olim fiebant faces nuptiales,vt carpino Graciles ſunt eius trunci,lata folia,delicati fructus,& ſecundis menſis expetiti,colurna dicūtur opera quæ fiunt eius ligno.

Coſtus arbuſcula eſt aromatica,cuius radix fragrat odore præſtātiſſimo. Stroza,filius,Accumulanſque roſas & odore germina coſti. Antiqui ſupplicabant thure,& coſto.

Cotinum Plinius ait arbuſculam eſſe in Apennino,colore inſignem.

Copreſſus ſeu Cypariſſus,arbor feralis ſuccisa nō regerminat. Propterea in exequijs adhibita eſt,vt funebre ſignum Virg.Et ferales ante cupreſſos Conſtituunt.Stat.l 5.Syl.Hilareſq;hederas plorātā cupreſſus Excludit ramis. Plantabatur in funeſtis nobilium domibus,eiuſq; ramis rogorum intexebantur latera.Lucan.l.3 Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus Hæc arbor moroſa eſt natu,fructu ſuperuacua,baccis toruā,folio amara odore violenta,& ne vmbra quidem gratioſa,Diti ſacra.Naſcitur in Creta. In Enaria tantū ſuccisa regerminat.Pacem fūdit acerrimam ſapore.Aquas odit.Folia habet carnoſa quę non amittit. Trifera eſt,nam baccæ eius colliguntur mēſe Ianuario,Maio & Septembri. Cariem non ſentit,aut vetuſtatem. Semper nitorem ſeruat Eius ſemē gratiſſimum formicis.Triticum ſeruat à vermiculis,vt folia.

Cynacanthe arbuſcula acinos inſtar vuæ producit Latini Caninam ſentem,& Vuam ſpineam nominant.

Cynnamum ſeu Cynnamomum arbuſcula eſt aromatica,pręſtans odore dulcis & Cinereī coloris,cuius ſuccus ad multa remedia vtilis eſt.Naſcitur in Æthiopia,India,& Sabæis.

Cyperum habet Ægyptus, ſemine Coriandri ,candido & odorato, quod in oleo coquitur.

Hæc

Digitized by Google

e arbor eſt ocyſsima. Protinus enim floret, & ſemen profert.

tem Plinius ait arborem eſſe ad vnguenta vtilem. Laudatur Hammoniaca maximè, nox Ægyptia, deinde Syriaca duntaxat in ſitientibus locis odorata, pingui lachryma.

gus arbor eſt glandifera, cuius glans triangula cute includitur. Folium eius butem tenue & leuiſſimum eſt, celerrimè flaueſcens, gignens ſuperne paruulam baccam, viridem, cacumine, aculeatem. Fagi glans muribus gratiſſima eſt, qui propterea vna proueniunt grata eſt etiam glitibus & turdis. Fertilitas eius alternat omnium ferè arborum glãs fagina omnium dulciſſima eſt, vt qua obſeſſi homines durauerint in oppido Chio. Huius arboris cortex in magno vſu eſt agreſtum. Ligni honos præcipuus fuit in vaſis. Manius Curius iurauit, ſe ex præda nihil attigiſſe, præter guttũ faginum, quo ſagrificaret. Virg. Pocula ponam Fagina cælatum, diuini opus Alcimedontis. Vtilis eſt etiam capſis & ſcrinijs, fagus, propter lentorem plicabilem.

erulam Plinius aſcribit arborum generi. Et naſcitur in calidis locis. Nulli fruticum leuitas maior, propter quod facilius bacculorum vſum ſenectuti prebet. Eius radix candida. Ea incisa, lac e manat. In ferula optimè ſeruatur ignis. Procedit in Ægypto.

icus arbor breuitate radicum cito ſeneſcit. Laudatur Iudæa rubens oliuæ magnitudine craſſitudine cubitali, ramoſa materia valida, viridi cortice, folio triliæ, ſed molli: Hircana dulcior noſtris. & fortior, vt quæ modios 270. ferat. Calcidica, Lydia, Mamillana, à ſimilitudine mammarum Calliſtrutia ſapore præſtans. Item Africa, Rhodia, & Tiburtina Ficubus omnibus mollis eſt tactus. Maturis frumenta intus, matureſcentibus ſuccus lactis, percoctis mellis. Seneſcunt in arbore. Præſtantiſſimæ ſunt in Ebuſo inſula Dulci ſunt ſucco & lacte in capite, in corpore non. Item nullus ijs odor. Folia ſunt latiſſima. Fructum ante maturitatem facile perdunt Non florent: pomum habent ſupra folia, quæ ſerius naſcuntur. Fertiliores ſunt inferiore parte, quam cacuminibus. Vtiles ſunt faciendis ſcutis Naſcuntur in his vermes, qui vocantur Ceraſtes His maxime pernicioſa eſt vermiculatio, quam ſentiunt Laborant & radicibus madidis. Serotinæ fiunt, ſi primæ groſſi (quum magnitudinem fabæ exceſſere) detrahantur.

Fraxinus dicitur fragoſis locis, in quibus naſcitur Procera eſt, & teres, & pennata folio. Achillis haſta multũ nobilitata. Materia eius ad multa eſt vtilis. Quæ naſcitur in Ida Troadis mõte, adeò ſimilis eſt Citro, vt ementes fallat ſublato cortice Eius duo ſunt genera. Lõga enodis, altera breuis, durior fuſciorq. laureis folijs. Ampliſſimã habet Macedonia; quã Bumeliã vocant. Diuiduntur in ſitu. Cãpeſtris criſpa eſt, Mõtana ſpiſſa, Folia fraxini iumentis mortifera ſunt, cæteris ruminantium innocua. Succo expreſſo ad potũ contra ſerpentes & impoſita vlceribus opifera eſt. Tantaque eſt vis, vt nec matutinas, nec occidentes ũbras ſerpens arbori eius attingat, adeò vt ipſam procul fugiat. Si ea frõde gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignes potius fugiet, quam in fraxinũ. Floret fraxinus priuſquã prodierint ſerpentes, nec ante condita folia dimittit. Gaudet aquoſis mõtib. Meſſibus reddit ſemen Obedientiſſima eſt quocunq. in opere, faciendis haſtis melior Corylo, Cornu leuior, Sorbo lentior. Ouid. lib. 10. Et coryli fragiles, & fraxinus vtilis haſtis.

Hebenus arbor eſt indiæ, teſte Virgilio, quam Herodotus Æthiopiæ maluit tribuere. Non fluit in aquis, neque ſentit cariem, neque vetuſtatem. Meridiano Æthiopiæ cardine ſyluæ hyberno maximè virent. Scobem eius oculis vnicè mederi dicunt, lignoq. ad cotem trito, cum paſſo caliginem diſcutit. Ex aqua vero & radice albugines oculorum. Cæſa hæc arbor dureſcit in lapidem. Dicimus hoc Hebenum, & hæc Hebenus, teſte Seruio. Virg. lib. 2. Georg. Diuiſæ arboribus patriæ, ſola India nigrũ fert Hebenum. Lucan. Hebenus Mareotica vaſtos. Non operit poſſes.

Hedera ſemper viret: ſtare non poteſt ſine adminiculo Muros amplectitur quadã laſciuia, adeò vt erodat. Viuaciſſima eſt omnium arborũ. Eius racemus vocatur Corymbus Virg. Diffuſos hedera veſtit pallente corymbos Hæc arbor inimica eſt ſatis omnibus Flos eius ſimilis eſt roſe ſylueſtri, niſi quod caret odore. Triplicem facit ſlin. Candidam, Nigram; & tertiam quæ vocatur Helix. Huius arboris folij olim coronabantur poetæ. Et folia nõ decidunt. Sacra eſt Baccuo. Se ipſam propagat. Duplex in foliis color, viridis & flauus. Propterea Sidonius eam bicolorem vocat, vbi ait; Quoties per frondea lora Flectis penniferos hederis bicoloribus armos.

Hippocriſſes arbor eſt hederacei generis.

Ilex eſt

Ilex eſt glandifera. In carpentarijs fabricis circa Elim & Lacædemonem, vbi non naſcitur, pro ea vtantur Subere Duplex in hoc arborum genere ſexus repetiri fertur. Glans Ilicis breuis & gracilis. Maſculas ilices negant ferre. Huic arbori folia ſunt aculeata, quæ non decidunt. Nullo flore exhilaratur. Nouus in ea fructus cum autumno pendet. Ciuica corona primo fuit ilignea, poſtea magis placuit ex æſculo. Deformatur interim nodis. Lucan. libro tertio. Procumbunt orni, nodioſa impellitur ilex.

Iuglans odio diſſidet cũ quercu. Iuglandes nuces gemino proteguntur operimento. Optimæ ſunt Perſicæ. Earum cortice tinguntur lanæ, & ruffatur capillus primum prodeuntibus nucleis. Pingueſcunt vetuſtate. Aquas odit iuglans Inferiore parte fertilior eſt. Nõ facilè ſentit cariem. Eius vmbra grauis eſt, & noxia capiti humano, omnibuſque ſatis.

Iuniperus arbor frequens eſt in locis arenoſis. Viret coma perpetua. Cariem nõ ſentit, aut vetuſtatem. Non floret. Eadem eſt iunipero virtus, quæ & cedro. Medulla eius vſque ſolidior eſt, quam Cedrus, Lignum apprimè durum. Vnde Mantuan in Quercu Iulia: Addã & Iuniperos, cariẽ impenetrabile robur. Vaſta eſt hæc arbor in Hiſpania, maximiſq. baccis. Montes amat: ſpinas habet pro folijs Flexuoſa eſt, & intricata. Combuſta odorem reddit, & pollutum purgat aerem.

Larix arbor vſtis radicibus nõ repullulat, Mõtes amat. Incorrupta ei vis, humori cõtumax. Nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi conſumitur, quam lapides. Et folia sũt pungentia, quæ non decidunt. Florem neſcit. Terra edit germina Corticem ſpargit inter ſquamas, Larix & Acies arborum ſunt altiſſimæ, quibus ſuccisis, humor diu fluit. Larix neſcit cariem, validè pondus ſuſtinet.

Laurum arborem Græci Daphnem vocant, ab eiuſdem nominis puella, quam Apollo adamauit. Spectatiſſima eſt in Parnaſo. Coniecta in ignem maximos crepitus edit. Vnde, & in maleficijs amatoriis incendi conſueuit tanquã amantium querimonias repræſentãs. Virg. in Buc. Baphnis me malus vrit, ego hanc in Daphnide laurum. Credita eſt inſuper aduerſas venena remedium habere. Hinc laureum, baculum geſtare dicebãtur, qui periculum fœliciter effugiſſent. Arborum ſola non percutitur fulmine. Olim dum incendebatur, ſi crepuiſſet abundè, felicitatem portendi opinabantur. Tibullus: Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudere coloni. Contra verò, ſi tacita deflagraſſet, inauſpicatiſſimũ arbitrabatur omen. Propertius: Et tacet extincto laurus aduſta foco. Magorum ſuperſtitio promittit Lauri folia (ſi noctu puluillo ſubijciantur) veritatem ſomniorum conciliare. Efficacis eſt auxilij in numinum afflatu, & futurarũ rerum præſagijs. Claud. de Raptu Proſer. l. 2. Ilex plena fauis, venturi præſcia laurus. Ea olim coronabantur ſacerdotes & diuinaculi. Lauri fructus Daphnidas vocant. Dicabatur olim triumphis. Ouid. l. 2. Eleg. Ite triumphales circum mea tempora Lauri. Plin. ſcribit, nullum genus Lauri fuiſſe quondã in Corſica. Perpetuò viret. Sacra eſt Apollini. Portata inter armatos hoſtes, erat iudiciũ pacis & quietis, vt Oliua. Stat. l. 12. Pacifera Lauro crinem vitiiſq. decorus. Tiberis princeps, tonante cœlo ea ſe coronabat cõtra fulminum motus. Adhibebatur olim purificationibus vrbis Pinguis eſt eius ſuccus. Amat loca montoſa. Folia non amittit. Primo Fauonio germinat. Inimicum eſt ei frigus. Ignem cum hedera excutit. Folia rubigini ſunt obnoxia, ſi arbor fuerit inter ſegetes ea peſte laborant. Lauri folio annum faſtidium purgant palumbes, graculæ, merules & perdices.

Lentiſcus arbor trifera eſt. Maſtichen reſinam ſudat inſtar gummi. Baccifera eſt. Plinius citat verba hæc Ciceronis de lentiſco; Iam verò ſemper viridis ſemperq. grauata lentiſcus triplici ſolita eſt grandeſcere fętu, Terfruges fundens, tria tempora mõſtrat arãdi. Eius ligno fiebant olim dentifricia, & dentiſcalpia. Martialis; Lentiſco melius, ſed ſi tibi frondea cuſpis. Defuerit, dentes penna leuare poteſt. Lentiſcum mandere, Prouerbio dicebatur, qui nimio comendi corporis ſtudio ſuperfluebat. Nam dentium cura olim vt delicatis probro dabatur.

Liguſtrum arbor eſt, cuius ligno aptiſſimæ fiunt teſſeræ. Succus eius neruis, articulis, algoribus: folia veteri vlceri cum ſalis mica, & oris exulcerationi proſunt.

Lotõ habet Africa. Præcipuã Syrtes & Maſamones Magnitudo eſt huic arbori, quæ pyro. Ligno, color niger. Expetitur ad tibiarum cantus, vnde & pro tibia plerunq. ſolet accipi. Politianus in Manto; Dant & multiforã modulanda ad carmina Lotõ. Eius radice fiebãt olim cultelli & capuli, Baccas profert. Cariem non ſentit. Florem amittit, cuius ſuauitate

homines

Digitized by Google

homines rerum omnium obliuiſci dicuntur. Lotophagi populi nomen inde ſumpſerunt, quòd frequens apud illos reperiatur. Aquas amat. Mart. lib. 4. Veteres eam Apollini ſacram fecerunt, quod ante ſolis ortum folia implicet, proſurgente autem explicet paulatim. Eſt & eiuſdem nominis herba.

Malachra arbor eſt magnitudine oleæ, folio roboris, fructu caprifici. Eius fructum Bdelliū dicunt, quod eſt genus gummi.

Malobathros arbor eſt Syriæ, folio cōuoluto arido colore, ex quo exprimitur oleum ad vnguenta. Sapor eius ſimilis eſt nardo. Hoc vnguentum vrinam cit. Oculorum epiphoris vino expreſſum medetur.

Melia arbor fructum parit ſuauiſſimum.

Meſpili arboris fructus vocatur Meſpilum. Pallad. Meſpilaque exarmata pugnacib. horrida membris. Eius folia priuſquam decidant, rubeſcūt. Multas habet radices altas & inextirpabiles. Non fuit hæc arbor in Italia Catonis æuo. Infeſtatur vermiculis ruffis & piloſis.

Morus arborum vltima floret exacto iam frigore. Vnde prudentiſſima vocatur à Poetis. Politianus in Ruſtico; Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus, Ante quidē ſapiēs nunc ambitioſa, nec vllum. Quæ pariat pomum, ſed ſerica penſa miniſtrat. Fructus eius vocantur Mora, quæ cum prius albæ eſſent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta ſunt. Pontan. Atq. in ſanguineam morus poſt verſa figuram. Fructib. ſuccus in carne vinoſus, trini coloris: candidus primò, mox rubens, maturus niger. Tingunt manus ſucco, quando maturi ſunt, acerbi minimè. Serenda eſt hæc arbor ab idibus Februarij in æquinoctium. Montes amat. Tardiſſimè ſeneſcit, fructibus minimè laborans.

Myrrham arbuſculam aromaticam habet Arabia, altitudine quinum cubitorum, cortice duro & in torto, guttis eiuſdem nominis ſponte ſtillantibus. Eius virtus eſt, vt corpora vindicet à putredine.

Myrtus baccas parit optimi ſaporis. Amat littoria. Virg. l. 4. Geor. Pallenteſque hederas & amantes littora myrtos. Sacra eſt Veneri, Odoratiſſima eſt in Aegypto. Eius oleo ineſt quidam vini ſapor. Nobilitata eſt ouali corona. Creſcit quandoque in locis planis. Anguſta ſunt eius folia, quæ non decidunt. Vita eſt breuiſſima.

Oleæ, ſiue Oliuæ arbori folia non decidunt. Sacra eſt Mineruæ. Nefas erat olim, eam in profanis vſibus polluere, vt nec propiciandis quidem numinibus ex ea altaria accenderentur. Ea coronabantur equitum turmæ, idibus Iulijs, & minoribus triumphis ouantes. Fructus cōſtat nucleo, oleo, carne, amurca. Arbor ipſa tardè creſcit. Morſu capræ fertur ſterileſcere. Immunis eſt à carie & vetuſtate. Cōuenit inter autores, arborem hanc durare annis ducentis. Inimiciſs. eſt ei pluuia circa Virgilias. Gaudet cinere & calcarijs fornacib. Fuit olim arborum maxima in Betica. autore Plin. Vermiculationem patitur, & fungum. Rami eius portati olim præſtabant indicium pacis. Virg. l. 8. Paciferęque manu ramum prætendit oliuæ.

Ornus arbor montes amat. Naſcitur in ſaxoſis montib. Procera eſt, & tamen infrugifera. Rugoſus & aſper eſt eius cortex.

Pola arbor eſt maior pomo, & ſuauitate præcellentior, cuius fructu (qui Ariena dicitur) ſapientiores Indorum viuunt. Folium alas auium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duum. Arbor ipſa fructum è cortice mittit admirabilem ſucci dulcedine, vt vno quaterno ſatiet.

Paliurus arbor eſt fructuoſa, cui Cyrenaica regio ſuam poſtponit Loton. Eius nucleus non ſimul manditur iucundus per ſe, & vino ſuauior, Germinat concepto vere.

Palmis abūdat Iudæa. Reperiuntur etiā in Europa, ſed ſteriles. In maritimis Hiſpaniæ fructum ferunt, ſed immitem; dulcem in Africa, ſed ſtatim euaneſcētem. Orientales ex his vina conficiunt, & nonnullæ gentes panem. Terra feruida & ſabuloſa habet frugiferam palmam. Gaudet & riguis. Coma eius eſt in cacumine & pomum non inter folia, ſed inter ſuos ramos. Folia cultrato ſunt mucrone lateribus in ſe bifidatis. Huic arbori eſt in ſe vterque ſexus, vt omnibus alijs. Mas in palmite floret, fœmina citra florem germinat tātum, ſpinæ modò. Pomum palmæ eſt oblongum, non vt oliuæ orbiculatum. Arbor portat in trimatu. Genera eius 49. nonnulli poſuerunt. Fructui dulcis eſt ſuccus, nullum lignū. Arbori folia non decidunt. Longum eſſet, in compēdium quoque redigere, quod de ea multis admodum verbis ſcripſit Plin. propterea ſatis nobis erit vnū adijcere, quod ex.

Ariſtot.& Plutarch.teſtimonio ſcribit Gell.l.3.cap.6.Si ſuper palmæ arboris lignum(inquit)magna pondera imponas,ac tam grauiter vrgeas oneresque, vt magnitudo oneris ſuſtineri nequeat,non deorſum palma cedit, nec intra flectitur,ſed aduerſus pondus reſurgit,& ſurſum nititur, recuruaturque. Propterea in certaminibus palmam ſignũ eſſe placuit,victoriæ;quoniam ingenium eiuſmodi ligni eſt, vt vrgentibus prementibusque non cedat.

Perſicus nomen ſumpſit à Perſide,vnde primum aducta eſt.Hæc arbor in Rhodo floret, nec fructum parit.

Picea arbor eſt feralis,& funebri indicio ad fores poni ſolita.Vnde Virg.de tumulo Miſeni loquens ait:Procumbunt piceæ,ſonat icta ſecuribus ilex Tonſilis eſt & reſinoſa,montes amat.non floret. Eius vmbra ſatis perniciosa eſt. Cortex eius vſui eſt agreſtibus ad vaſa & corbes.Folia ſunt inſtar pectinum.

Pinus arbor non floret.Folia habet capillata,quæ nõ decidunt. Firmiſſima eſt aduerſus cariem & tineas.Vmbra eius necat germina.Sterileſcit,ſi quis cacumen auferat,nec tamẽ emoritur.Eius erucæ vocantur Pytocampæ.Exciſa nullam remittit ſobolem,ſed prorſus emoritur. Propterea Crœſus(vt eſt apud Herodotum in Erato) minabatur ſe extirpaturum Lampſacenos pini in morem.

Pinaſter vocatur ſylueſtris pinus,mari altitu line,& à medio ramoſa,ſicutPinus in vertice, Copioſam parit reſinam.Folia non amittit.Ea ſunt prætenuia & mucrone aculeata.

Platanus arbor latè ſpargit ramos.Sterilis eſt. Nec ad alium vſum olim adamabatur quam vmbrarũ,quibus adeò placuit, vt mero infuſo enutriretur. Hinc genialis vocatur à poetis.Stroz.fil.Nec Veneris myrto,aut platanis genialibus vllam.Indulget veniam,Sub ea celebrabantur conuiuia.Nam Plin.ſcribit,Licinium Mutianum conſulem ſub vna fuiſſe epulatum cum 12.comitibus,& Caium principem ſub alia cũ duodecim conuiuis.Poetæ fabulantur, Iouem cum Europa ſub platano concubuiſſe. Non eſt alia maior eius cõmẽdatio,quam ſolem æſtate arcere,hyeme admittere.Idem Plin. ſcribit,Antãdri Platanum circumdolatis iam lateribus reuixiſſe,& vitæ fuiſſe redditam.Hæc arbor citò germinat.Lata habent folia.Iucunda eſt eius vmbra.Erat in vſu apud Romanos in villa aut hortis vrbanis ad vmbras inambulationum, quæ ad ocium literarum primum inuentæ ſunt.Iuuen.Sat.1.Frontonis Platani conuulſaque marmora clamant. Mart.viduã vocat Platanum,velut ſterilem, libro tertio, vbi ait; Non ocioſis ordinata myrtetis. Viduaque platano,tonſilique buxeto.

Pomus & Pomum vocabula ſunt generalia. Nam Poma dicimus omnium arborum fructus,ſiue molles ſiue duros,cibu idoneos.Nuces verò ea tantum vocamus poma,quæ duro teguntur operimento.

Populi tria sũt genera,teſte Plin.Alba,Nigra & quæ vocantur Lybica,folio minima ac nigerrima. Alba folio bicolor,ſuperne candicans,inferiore parte viridi.Nigrè folia sũt circinatæ rotunditatis in iuuneta,vetuſtiora fiunt anguloſa.Populorum folijs gratiſſima eſt lanugo Fluuios amant.Virg.Populus in fluuijs,abies in montibus altis Sacra eſt Herculi Pediculus ei tremulus,vmbra nulla.Folia inter ſe trepidantia. Cito germinat, nullũ ſemen aut fructum parit.Placet vitibus,vtilis eſt ſcutis faciendis.

Prunus arbor Pruna pariens,quorum diuerſa genera ponit Plin.ſed omnium laudatiſſima ſunt Damaſcena.Columella,Armenijsq.& cereolis,prunisq.Damaſci.Stipãtur calathi. Pruna ſylueſtria vbique naſcuntur,Aquoſo ſunt ſucco.Arbor rarò creſcit in montibus.

Pyrus arbor dicta eſt,quòd ex lato in acutum fertatur,inſtar pyramidis. Cruſtumina pyra cunctis gratiſſima ſunt, proxima Falerna à potu, propter copioſum ſuccum. Turbinata ſunt figura, quibus eadem proprietas vini, quæ & pomis. Vinoſo ſunt ſucco. Folia arboris circinata.Ipſi arbori vita eſt admodum breuis. Fructus facilè perdit. Naſcitur quãdoque in montoſis locis. Pyri ſylueſtres tardè germinant.

Rhamnus arbuſcula eſt ſpinoſa, gaudens ſaxoſis locis, & petricoſis. Architrenius.Nec ſimulat ſparſa criſtatam cuſpide Rhamnum.

Rhododaphnes arboris folia veneno ſunt quadrupedibus, homini verò contra ſerpentes præſidio,ruta addita,& è vino pota. Pecus etiam & capræ, ſi aquam biberint, in qua ea folia maduerint, mori dicuntur.Arborem hanc ſunt qui Nerium vocent, ſempiternum frondæ roſæ ſimilitudine,& caulibus fruticoſum.

Ricinus

Digitized by Google

Ricinus arbor eſt altitudine oleæ, caule ferulaceo, folio vitium, ſemine vuarum gracilium & pallidarum. Frequens eſt in Ægypto.

Ridica arbor eſt, pedamentis apta.

Robur arbor eſt glandifera, quæ præter fructū plurima alia gignit, vt quædam veluti mora, quibus fructus ineſt nucleis oliuæ ſimilis. Item pilulas nucibus non abſimiles, intus habētes floſculos molles, lucernarum luminibus aptos. Nam ſine oleo flagrant. Gignunt & culices, & quædam alia. Montes amat. Folia habet ſinuoſa. Terna edit germina, & inter ſquamas corticem ſpargit. Carnoſas habet radices quas in profundum agit. Terenides patitur. Duriſſima eſt arborum. Non facile, vetuſtatem ſentit, aut cariem.

Salix arbor eſt viminoſa, & multis perticis ſe ſurrigēs. Infructuoſa eſt et infrugifera, amaro cortice. Virg. Florentem cythiſum & ſalices carpetis amaras. Plicatilis eſt, lenta, colore glauco, ventis agibilis, amat litora, & humilia loca. Ouid. Amnicolæq; ſimul ſalices & aquatica lotos. Columella aptiſſimo epitheto eam vocat Perticalem, dicēs perticalis ferè ſalix eundem agrum quem viminalis deſiderat, melior tamen rigno prouenit, atque ea taleis conſeritur. Quum germinauit, ad vnam perticam ſummittitur. Pampinatur inſtar vineæ, vt in lōgitudinem potius quàm ramorum latitudinem euocetur. Sic culta quarto cæditur ãno, & vinculis præparatur. Abſciſſa cito repullulat. Mutationem loci facile patitur in iuuenta Semē ocyſſime perdit, & ante maturitatem, ob id dicta ab Homero frugiperda. Citò germinat Longa ſunt eius folia, & non multum lata. Quum flaueſcunt ruunt ſua ſponte. Eius ſemenum mulieri ſterilitatis medicamentum eſt, & propterea faciendis ſcutis aptiſſima autore Plinio, breuis ei vita. Fructus ante maturitatem abit in araneam. Sed ſi prius colligatur, ſanguinem reijciētibus prodeſt. Varia ſunt ex ea medicamenta. Cinis corticis e ramis prius clauum & callum aqua mixta ſanat. Vitia cutis in facie emendat magis admixto ſucco ſuo, qui triplex eſt. Folia cocta cum cæra trita imponuntur podagricis. Cortice & folijs, in vino decoctis, ſanantur nerui. Flos tritus cum folijs furfures purgat in facie. Folia contrita & pota intemperantiam libidinis coercēt & in totum auferunt vſum, ſæpius ſumpta. Alio nomine vocatur Siler Virg. Sponte ſua veniunt, camposq; & flumina latè. Curua tenent, vt molle Siler, lentæq; geniſtæ.

Salſi cortex arbor eſt glandis amaræ, quam nullum animal contingit, præter ſues.

Sambuco plurima eſt medulla. Ocyſſime floret. Eius interiora mire firma eſſe traduntur, ita vt venabula ex ea præferantur omnibus. Conſtat ex cute & oſſibus. Cæditur tempeſtiuè, quum decorticatur. Cortice eſt inextricabili, & carie ſubnaſcente ei, materiaque nigreſcente. Numeratur à Plinio inter eas quæ faciendis ſcutis aptæ ſunt.

Similax arbor hederæ ſimilis ſpinoſa & denſis cauliculata genibus. Fruticoſa ramis. Folio hederaceo, paruo, non anguloſo flore candido, & lilium olente. Fert racemos inſtar labruſcæ, colore rubro. Lugubris eſt, ob eiuſdem nominis virginem, quæ amore iuuenis Croci in hūc fruticem mutata eſt. Ea fiunt codicilli. Admota auribus leuē ſonum reddit.

Sorbo folia vniuerſa decidūt, infeſtatur vermiculis ruffis & piloſis, & ita emoritur. Gaudet aquoſis montibus.

Spinus arbor eſt prunifera. Virg. Et ſpinos iam pruna ferentes.

Sycomorus dicitur ficus fatua, nomine Mariſca Habet multitudinem lactis. Fructus non egreditur ex ſummitatibus ramorum, ſed ex ramis ipſis. Grana eius ſunt minora granis ficuum. Nec matureſcunt, niſi radantur inſtrumento ferreo, Frequens eſt apud Rhodum locis frumentarijs.

Suber minima eſt arbor, cuius lignum nō ſolum nō mergitur aquis, ſed alijs quoque rebus alligatū facit ne mergãtur. Hinc adagium. Subere leuior. Vſus eius anchoralibus nauiū, piſcantium tragulis & cadorum obturamentis, & in hyberno fœminarū calceatu. Apud nos vtuntur etiam viri. Et folia non decidunt. Non facilè ſentit vetuſtatem aut cariem. Iuuatur detracto cortice, quod tamē omnibus ferè arboribus exitiale eſt. Lignum foraminoſum eſt, & lene. Politianus. Multiforumque replet operoſa examina ſuber.

Taxus ſimilis eſt abieti Bacchas profert venenatas, præcipuè in Hiſpania Hinc pleriq; Toxicum dictū arbitrantur vt taxicum, mutata litera Claudianus; Qualis peſtiferas animare ad crimina taxus Feralis eſt. Ouid. l. 4. Eſt via decliuis funeſta nubila taxo. Eius fumo necãtur mures. Eſt in Arcadia adeò venenata hæc arbor, vt ſi quis ſub ea dormiat, aut capiat cibū, protinus emoriatur. Plinius ait eſſe innoxiã, ſi in ipſam clauus æreus infigatur.

D 2 Ea paſſæ

Ea paſtæ apes mel conficiunt amariſſimum, Frequens eſt in Corſica. Virg. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Tęda arbor liquorum, ſeu picem ſtillat, & abundat liquido ſucco. Ea optimę fiunt faces, quę propterea Tædæ vocantur, vt Ceres tædifera, quòd in perquirenda Proſerpina tædas inflammauerit. Ouid. l. 3. Faſt. Quos cum tædifera nunc habet illa dea. Grata erant flammis & lumini ſacrorum. Hanc mares duntaxat ferebant. Montes amat.

Terebinthus arbor ſoliditatem habet in ſpeciem buxi. Reſinam emittit odoratã quæ inde vocatur Terebinthina. Maſcula eſt ſine fructu Fæminarũ duo ſunt genera. Alteri fructus rubẽt lentis magnitudine, alteri pallent: Fraquẽs eſt & magna in Syria: Fruticoſa in Macedonia. Lenta eius materies, & fidelis ad vetuſtatem Lignum nigri ſplẽdoris. Flos racemoſus oliuæ modo. Denſa folia, quæ non decidunt. Fert folliculos emittentes quæ iam animalculas ceu culices, & lẽtorẽ reſinoſum, qui cortice erumpit. Meſſibus reddit ſemẽ.

In Tilia mas & fæmina differunt. Materies maris dura eſt, nodoſo ruſſior, & odoratior. Cortex craſſior, & detractus inflexibilis. Nec ſemen fert aut florem, vt fæmina, quæ craſſior arbore materie candida præcellensq; eſt. Succus foliorum & corticis dulcis eſt. Fructus eius nullum animalium attingit. Inter corticem & lignum tenues habet tunicas multiplici membrana, è quibus vinacula fiunt, quæ vocantur tiliæ, quorum tenuiſſimum vocatur Phylira. Horatius: Diſplicent nexæ Phylira coronæ. Materies terenidem nõ ſentit. Proceritas ei permodica, verum vtilis. Montes amat. Erat quondam apta ſcutis. Germinat paulo ante æquinoctium. Molliſſima eſt & calidiſſima, quia citiſſimè aſcias retundit. De hac Virg. Nec tiliæ leues, aut torno raſile buxum.

Vnedo arbor fructum emittit eiuſdem nominis, ſimilem fragis, ſed in honorum, quia vnus tantum mandi poteſt. Vnde inditum arbori nomen Ei folia non decidunt. Fructus ipſe anno maturescit. Iuba apud Plin. teſtis eſt, eſſe in Arabia vnedones quinquaginta cubitorum altitudine.

Vlmus amica eſt vitibus. Pontanus: Tecum inter ſalices, ſub amica vitibus vlmo. Græci duo eius faciunt genera, Montoſam, quæ ſit amplior. Campeſtrẽ, quæ fruticoſa Gumos profert. Semen eius vocatur Samara. Folia eius ſunt ramuloſa. Citò germinat. Rigorem fortiſſimè ſeruat, ob id cardinibus, aſſamentisq; portarum vtiliſſima.

ARBORVM GENERA DIVERSA.

De varijs arboribus meminit Virg. l. 1. Georg. Fluminibus ſalices, craſſisque paludibus alni Naſcuntur ſteriles ſaxoſis mõtib. orni. Littora myrtetis lætiſſima: deniq; apertos Bacchus amat colles, Aquilonẽ & frigora taxi. Itẽ Oui. l. 10. Et Stat. l. 6. Theb. Et Claud. l. 2. de Rap.

Porrò arborum ſucci varij ſunt: Vinoſus Pomo, Pyro, Mirto: Pinguis, Oliuæ, Lauro, Nuci, Iuglandi, Amydalis: Dulcis, Vuis, Ficis, Palmis, Aquoſus Prunis Differũt & colore ſucci. Sanguineus Moris, Ceraſis, Cornis, Vuis nigris; albis candidus, lacteus in capite Ficis, in corpore non item. Spumeus Malis, nullus Perſicis.

Ferales ſunt Picea, Taxus, Cupreſſus.

Veteres eas arbores vocabant infelices, quæ ſunt in tutela inferum deorum, vt quæ baccã nigram, nigroſque fructus ferunt. Cato. Infelices vocat arbores infrugiferas. Plinius Damnatas religione, quæ neque ſeruntur vnquam, nec fructum ferunt.

Felices vero putantur Quercus, Æſculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, Pyrus, Malus, Vitis, Prunus, Cornus, Lotos.

Arbores montanæ ſunt, Cedrus, Larix, Teda, Abies, Robur, Caſtanea, Tilia, Ilex, Iuniperũ Terebinthus, Populus, Ornus, Cornus, Carpinus.

Montes & valles amant, Abies, Robur, Caſtanea, Tilia, Ilex, Cornus.

Aquoſis montibus gaudent, Acer, Fraxinus, Sorbus, Fagus, Carpinus.

Folia non decidunt Oleæ, Lauro, Palmæ, Myrto, Cupreſſo, Pinis, Hederæ, Rododaphnæ, Abieti, Larici, Pinaſtro, Iunipero, Cedro, Terebintho, Rubo, Ilici, Aquifolio, Suberi, Taxo.

Aquas odore Cupreſſi, Iuglandes, Caſtaneæ, Laburnum.

Cariem & vetuſtatem non ſentiunt Cupreſſus, Cedrus, Hebenus, Lotos, Buxus, Taxus, Iuniperus, Oleaſter, & Olea.

Arboretum, Quercetum, Vepretum, Dumetum, Oliuetum, Pinetum, Senticetum, Carectũ, Æſculetum, Buxetum, Populetũ, Salictum, Vepretũ, Lauretum, Myrtetum, Meſpiletum, Ornetum, Rhamnetum, vocantur loca, in quibus creſcunt eiuſmodi nominis arbores.

ARBO-

Digitized by Google

ARBORES DEORVM, ET DEARVM.

Apollinis Laurus & Lotos. Virgil. in Batrarum; Laurus item Phœbi decus. Apollo apud Ouid. l. 1. Meta. Daphnem alloquens: At quoniam coniunx mea non potes eſſe, Arbor eris certe, dixit, mea: ſemper habebunt. Te coma, te citharæ, te noſtræ Laure pharetrę. Veteres quoque Loton Apollini ſacram fecerunt, quod ante ſolis emerſum ſua folia implicet, proſurgente autem ſenſim ac paulatim explicet.

Bacchi arbor Vitis & etiã Hedera. De vite, autor Opucul de Nuce, Sępe tuas igitur Liber mi ratus es vuas, Mirata eſt oles ſæpe Minerua ſuas. De hedera, Ouid. l. 3. Faſt. Cur hedera hęc cincta eſt? hedera eſt gratiſſima Baccho. Ferula et aſſignatur Libero patri; teſte Plin.

Cybeles arbor Pinus Cybele apud Virg. libro 9. Pinea ſylua mihi multos dilecta per annos Ouid. lib. 10. Hirſutaque vertice pinus Græta deum matri.

Herculis populus Virg. in Bucol. Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho, Formoſæ myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo. Plen. l. 12. Arborũ genera, numinibus ſuis dicata perpetuo ſeruantur, vt Ioui æſculus, Apollini laurus, Mineruæ olea, Veneri myrtus, Herculi populus.

Iouis Æſculus & Quercus. De Æſculo Virg. l. 2. Geor. Nemorumq. Ioui quæ maxima frõdet Æſculus. De quercu Ouid. lib. 1. Metam. Et quæ deciderant patula Iouis arbore glãdes. Item l. 7. Sacra Iouis quercus de ſemine Dodonæo.

Mineruæ Oliua. Virg. lib. 2. Georg. Palladia gaudent ſylua viuacis oliuæ. Ouid. lib. 6. Metamor. Illic incumbens cum Palladis arbore Palmæ.

Panos Pinus. Propertius l. 1. Fagus & Arcadio pinus amata Deo.

Plutonius Cupreſſus. Plinius lib. 16. de ea loquens: Diti ſacra, & ideo funebri ſigno ad domos poſita.

Veneris arbor eſt Myrtus. Virg. l. 5. de Ænea: Sic fatus, velat Maternam tempora myrto Venus apud Statium l. 1. Syl Maluit & noſtra laurum ſubtexere myrto.

SYLVÆ.

Albunea vetus fuit Etruſcorum ſylua, ad quam populus Romanus confugiebat oraculorum gratia.

Prope Ariciam, oppidum Italiæ fuit nemus Aricium, Dianæ ſacrum. Lucan. libro 6. Parua Myrcenæ quantum ſacrata Dianæ.

Diſtat ab excelſa nemoralis Aricia Roma.

Arduena ſylua Galliæ, incipiens à Rheno per fines Treuerorum, Eberonum, & Me naprorum 10. millibus paſſuum longitudine per mediam Belgicam in Oceanum tendit.

Arſium Plutarchus ait eſſe lucum, prope quem Aruns Tarquinij filius & Brutus vna concurrerint bello.

Bacenis ſylua eſt Germaniæ ampliſſima, Cheruſcos à Sueuis dirimens.

Calidonia ſylua eſt Britanniæ, à cuius nomine Britanni ipſi vocãtur Calidonij. Lucan. l. 6. Cylidonios fallit turbata Britannos.

Carmon lucus eſt in Meſſenia.

Liuius l. 8. ab vrbe condita de Ciminia, Ethruriæ ſylua, hunc in modum ſcribit: Sylua erat Cimina, magis tum inuia atque horrenda, quàm nuper fuere Germanici ſaltus: nulli ad eam diem ne mercatorum quidem adita, eam intrare haud ferè quiſquam audebat.

Clarium nemus Colophoniæ olim ſacrum fuit Apollini.

Coricum erat propinquum Thebis.

Daunia Apuliæ ſylua, nomen accepit à Dauno parte Turni.

Poetarum carminib. laudatiſſima ſyluarum eſt Dodona Chaoniæ, quum propter vsũ glãdis ibi repertum, tum ob ſimulachrum Iouis Dodonæi, & columbas, quæ quercubus inſidentes reddebant oracula.

Grynæum nemus eſt in Ionia Apollini ſacrum, in quo Mopſus & Calchas de diuinandi peritia venerunt in certamen.

Hercynia ſylua eſt Germaniæ, cuius quondam latitudo habuit iter nouem dierũ. Plin. ait, in ſeptentrionali plaga eſſe Hercyniam ſyluam roborum vaſtitate intacta, in qua colles occurſantium inter ſe radicum repercuſſu attolluntur.

Hyrcania ſylua miræ vaſtitatis & multiplici belluarum genere referta, nomen dedit regioni eiuſdem nominis.

Ida ſylua eſt Cretæ, & Phrygiæ, in qua Paris ſententiam tulit de pulchritudine dearum.

Digitized by Google

De Cretæa Mart.lib.4.Conſcia Dictæum qua tulit Ida Iouem.

Idalium nemus eſt Cypri,Veneri ſacrum,quæ Idalia propterea dicitur.

Marathonia ſylua fuit in Attica,in qua Theſeus taurũ toti regioni formidoloſum occidit.

Micana ſylua Galliæ.

Nemea ſylua eſt Græciæ,inter Cleonas & Phliuntem oppida,in qua Græci Nemeæ à ſacra inſtituerunt in honorem Herculis, ob leonem ibidem interfectum. Ibidem etiam fiebãt agones in memoriam. Archemori filii Lycurgi regis,qui negligentia nutricis Hypſipiles fuerat occiſus à ſerpente.De hac Martial.lib.1.Proſtratum Nemees, & vaſta in valle leonem,Nobile & Herculeum fama canebat opus.

Pholoen mons eſt,& ſylua Theſſaliæ.

Parthenium nemus eſt Arcadiæ, in quo virgines ſolebant exerceri venationibus.

Pelion mons & nemus Theſſaliæ , ortu Chironis illuſtratum . Tegæa ſylua Arcadiæ Pana Deum ruſticorum numen venerabatur.

LEGVMINA DIVERSA, ET FRVMENTA.

Eruum, Vitia, Cicer,Cicercula,Faba,Lenticula,Lens,Phaſeolus,Piſum,Lupinum,Fabago, Milium, Panicum.

Frumenta ſunt & fruges,Far,Siligo,Triticum, Ador.

Frugum peſtes Lolium,Tribulus,Carduus,Lappa,Rubus,Auena,Paliurus Virg. Pro molli viola,pro purpureo Narciſſo Carduus & ſpinis ſurgit Paliurus.

FRVTICES DIVERSI.

Cythiſus,Myrica, Capparis,Chamæmyrſine,Erica, Gnaphos,Goſſipion Helenicium, Laſerpicium,Myrſinites,Ophioſtaphyles,Oxymyrſine, Rhododendrus, Scammonia, Tamarix,Tithymalus,Vlex,Amomum,Chamelæa,Claritoblepharon,Cynſtraton, Elleborine,Epipactis,Erix,Geniſta,Ophcoſtaphyle,Phycos,Pyroſachne, Pytuſa, Plocamon, Quiſquilium,Rubus,Saripha,Scorpio,Spartum,Thymelæa Tragon,Lentiſcus,Nardus, Cinnamon,Scioton,Siſarum,Tragacanthe.

HORTI CELEBRES
& memorabiles.

Pheacũ regio(cuius rex fuit Alcinous) hortos habuit tãta pomorũ varietate nobiles, vt præ maturis primis,noua ſtatim renaſcerẽtur,vt diximꝰ in noſtro Cornucopiæ. Iuuen.Illa iubebit Poma dari,quorũ ſolo paſcaris odore,Qualia perpetuis Phæacũ Autumnꝰ habebat.

In hortis Heſperidum Poetæ fabulantur fuiſſe arbores auriferas, quarum cuſtos eſſet inſomnis Draco.

Epicurus primus omnium hortos Athenis inſtituit, quum antea ruri tantum haberentur, non in vrbibus. Hinc epicurus hortorum magiſter appellatur. Laertius refert, Epicuri ſcholam fuiſſe in horto. Iuuen Suſpicit exigui lætum plantaribus horti. Laudantur etiã horti Adonidis,& penſiles,qui fuerunt in aſſyria, ſiue illos fecerit rex Cyrus, ſiue Semiramis.

Lucanus hortos habuit cultiſſimos,in quibus ſepultus eſt.

Mecœnas quoque hortos habuit Romæ pulcherrimos in Eſquilijs, ad quos propter amœnitatem loci plerumque diuertebat Octauius.

FLORES, ET VIOLÆ,
& alij frutices odorati.

Roſa,Lilium,Calta,Bacchar,Combretum,Lotos,Crocus,Hyacinthus,Abrotonum, Amarachus,Saliunca,Poliõ,Amethyſtus.Cyamon,Holochryſos,Chriſitis,Origanũ,Thymus Conyza,Cytemis,Narciſſus,Amaranthus,Epithymõ,Oenãthe,Phrygma,Roſmarinus , Anethum,Acanthus,Anemuna Cherintha, Liguſtrum, Vacinium, Conuoluolus, Cyanus,Cyclaminus,Siſymbrium,Tymbra,Satureia,Caſia,Melilotos Lyrium, Lichnis.

HERBARVM DIVERSA NOMINA.

Abſinthium,Aconitum,Aegolethron,Alcibiadiõ,Alga,Aloe,Altercum,Amygdalite,Anagyris,Anchuſa,Andrachne,Anethum,Anthemis,Apium,Apiaſtrum,Aſclepion,Atter[illegible]ũ, Atractylis,Atriplex, Aruncus, Abrotonum, Acanthus, Achanon,Achemenis, Acinos. Acopon,Acros,Acoros,Agrios,Acta,Action,Adianthum,Adipſo,Aegilops,Aegicore , Aethiopis,Aparicum,Aglaophotis,Aizoon.Albucum,Alcana,Alectorolophos,Alypon, Alyſma,Alyſſon.Alopecuros,Alſine,Altercãgenũ,Althea,Alũ,Amomũ,Ampeloleuce,

Amule-

Amuletum,Anabaſis,Anagallis,Anacampſoretis,Anarrhinos,Andriala,Androſæmum, Anemona,Anodyton,Anthalium,Anthericus,Anthillis,Anthriſcum,Anticellium, Antirrhinos,Aparine,Apate,Aphrodes,Aphrum,Apioſiſcas,Apronia,Aproxis,Arachiona, Arochos,Archezoſtis,Arctios,Argemone,Aros,Arſenogonon,Artemiſia,Aſaron,Aſcalonia,Aſyla,Aſphodelus,Aſplenum,Aſſarum,Aſter,Ateramnum.

Balis,Balotis,Batis,Batrachion,Bechion,Beta,Betonica,Blachnon,Blataria,Botrys,Brabilla Byrenia,Bryon,Bromos,Brotis,Bubenion,Bucera,Bucolicon,Buphthalmos,Bupleuron, Buſelinum,Baccar Barbula,Blattaria.

Cacalia,Cactos,Cacubalum,Calla,Calligonon,Callio, Callitrachia, Callithrix,Chamæciſſos,Chamæleuce,Canaria,Cantrabrica,Capnos,Capparis,Carduus,Caryte,Caſia,Catãnache,Caulis,Cemos,Centaurion,Centũculum,Ceratia,Cherinthã,Ceſtros,Chalceos, Chamæacta,Chamæcyſſus,Chamedaphne,Chamæmilon,Chamæmyrſine,Chamæpeuce,Chamæpitys,Chamæſice,Chamecypariſſos,Chamedris,Chamælon, Camæpithyos, Chamærops,Chamæpelos,Chenamychon,Chenapodis,Chironia, Chondrylon, Chondris,Chryſippeia,Chryſocome,Chryſothanon,Chryſotheles,Cyclaminus,Cicorion,Cicuta,Cinare,Cynocophalia,Cynogloſſo,Cynoides, Cynomyais, Cynomorion, Cynops, Cynoſorchis, Cypariſſias, Cyperus, Circea, Circion,Cytiſus,Clemacleonicion,Climenos,Cincon, Cnidos, Cochla, Colocaſia, Combretum, Coniza, Conſigilis, Conſiligo, Corcorus,Cordylis,Coricon,Corymbia,Corymbite, Corion, Coris, Cocyledon, Coronea, Crateogenon, Crategis, Cremon, Crepis, Crethinos, Crocus, Cunila, Cærefolium,Canabis,Carduus,Carex,Carminothum,Carpophyllos,Centaurea,Chibis,Conſolida,Corambla.

Dactylos,Damaſomos,Dendroides,Digitellum,Dimenum,Diopteris,Diphonon, Diſprõ, Dodechateum,Dolychos,Dorypetron,Doris,Dracunculus,Dictamus.

Echite,Elaphoboſcum,Eulomon,Ephedra,Ephemeron,Ephydros,Epictymum,Epimediũ, Epipactis,Epipetron,Equiſelis, Era,Erica,Erigeron,Erineon,Eringe,Eriphia,Eris,Eriſimone,Eriſichale,Eritheles,Eruca,Eruilia,Euphorbia,Exedum,Emphraſinum.

Farfigium.Filix,Fœnum,Fragum.

Gentiana,Glaſtum,Gnaphalium,Galeopodolon,Gallion,Gelotopylis,Geranium,Glauciõ, Glyciſtis.

Hali,Haliamon,Haliacabum,Helenium,Heliocallis, Heliotropium, Heliſcopium, Helleborus,Hemianos,Heptaleuros,Heraclion,Herma,Hermerocalles,Heroion, Hibiſcum, Hyoſcyamus,Hioſcyris,Hypericon, Hypocheris, Hypociſthis, Hypogeſſos Hipogloſſa, Hypophæſton, Hippolapathos, Hipposelinum,Holcus, Holochryſos,Holoſteon,Hippuris,Hyſge.

Iberis,Iris,Iſchemon,Iſoetes,Iſopyron,Ixine,Ixio,Intybus.

Lactuca,Lada,Lago,Laſſione,Latace,Lathyris,Lauer,Lemonium,Letophyllon, Lecãthe, Leucacata,Leucatemum,Leucographis,Libadion.Libanotis,Lingulaca,Loſos,Lapſana, Lectipes,Leonina,Leontopetalon,Leocopodium,Lilium,Linoyſtois, Linoſtrophon, Lithoron, Lolium.

Magyderis,Malua,Marathrum,Muſſaris,Maſtos,Mecon,Melanipodion, Melanion, Melilotos,Melitena,Menta,Mentaſtrum,Meſoleucon,Myagros,Myectonon, Myophonon, Myoſoron,Myſitite,Myrtis,Moly,Molibdena,Mollon,Marrubium, Medica, Mellealotos,Mandragora,Muratis,Muſcus,Myrtopetalum.

Naſturcium,Nautea,Nepenis,Nepenthes,Nepete,Nyctegreton.

Ocymum,Oenanthera,Oethum,Ononis,Onopyxos,Onopordon, Onoſma, Orchis, Orto,Oreoſelinum.Oſyris,Oxalis,Oplicis,Origanum,Oſerites,Olus.

Paliurus,Panaces,Papauer,Parietaria,Parthenis,Pẽtaphyllon,Perdicium, Perſonata, Peruinca,Petroſelinum,Phleos,Pycoſtallaſſion,Piperites, Plantago, Polygalon, Polygonaton,Polypodion,Polytrichon,Portulaca,Pſeudocaſia, Pulegium, Pyrethrum, Pæderos, Pæonia,Panax,Pancration,Pappus,Paralitus,Pentapetes, Peplion, Periclymenos, Petilium,Phernion,Phyllantes,Phlox,Phonos,Picris,Piſtanã,Polemonia, Polychaitos, Polygonon,Polum,Polypodion,Polytrichon,Potamogeton,Poterios,Pſeudanchuſa, Pſyllion,Pieris.

Radicula,Raphanus,Regiaſcopa,Rhexia,Rhodora,Rhus,Rhopalos,Rubia,Ruſcus,Ruta.

Digitized by Google

Saliunca,Salnia,Sāpſucus,Sandix,Sanguinaria,Sardoa,Saturſa,Satyrion,Scandulaca,Scādis,Scorpiuros,Sedum,Serpillum,Syderion,Syderitis,Sili,Silicia,Sinapis,Siſer, Sparton, Stygmon,Symphcrium,Sabina,Sacopenium,Sagapenium,Sagitta,Samolum,Sādix, Sarapias,Saxifragum,Scylla,Scythice,Seraphium,Seſama,Sicilon,Syce,Silybum,Silphion, Syrum,Siſarum,Spartania,Splenion, Stachys, Staphylinos,Stomatice ; Strycnon, Strumea .

Thapſia, Thelictonon, Teucria, Teuthrion,Theligonos,Thelypſeris,Theriſſaga,Theſion, Thlaſpe,Thymus,Tymbra,Thyſſelium,Tithymalus, Triorchis, Tragopogon ,Trichomanes,Trifolium,Trientalis,Tragonia .

Veratrum, Verbena,Verrucaria,Vitreolum,Vnicaulis,Vrtica,Vlua .

Xiphion .

Zoophthalmos, Zopyrocheron .

ANIMALIA DIVERSA.

Alces ſimiles ſunt capris figura & pellibus,ſed aliquanto maiores.Crura habēt ſine nodis , & articulis.Propterea in ſomno arboribus adhærent ſtantes.Quas vt capiant venatores, arbores ipſas penè totas amputant,ita vt facili impulſu valeant proſterni.Itaque decidētibus illis,cadunt & alces, ſpinæq;nequeunt exurgere Grandia habent ſuperiora labra . Retrogradiuntur in paſcendo,ne in priora,tendentes inuoluantur .

Aper porcus ſylueſter dētatus eſt,& excellit feritate.In morbis medetur ſibi hedera.Solidū aprū Primus Romanorum in epulis appoſuit P.Seruilius Rullus . Apris maribus nō niſi anniculis apris cubitales ſunt dentium flexus gemini ex roſtro.Totidem à fronte ceu vituli cornua exeunt.In Creta & Africa nulli reperiuntur apri Multi ſunt in Macedonia . Apri cerebrum cum ſanguine laudatur contra ſerpentes;iecur item inueteratū, & potū cum ruta & vino.Item adeps cum melle & reſina. Aprio tam grauis eſt ſua vrina,vt niſi egeſta ſit fugæ non ſufficiat,& velut deuinctus opprimatur .

Aſinorum duo ſunt genera. Feri quos Onagros vocant;manſueti,vt noſtrates. Viuūt aſini exiguo pabulo,vt folijs,ſpinis,carduis,ſtramine.Tolerātiſſimi ſunt plagarum,& penuriæ Propterea tardius deficiunt,quam vllum aliud armentum.Negligētiam cuſtodis fortiſſimè ſuſtinent Laborem vt famem patiuntur.Rarò afficiuntur morbis;apti ſunt ferendis ſarcinis & oneribus Propterea Columella meritò ait eos ruri neceſſarios eſſe.Impatientes ſunt frigoris.Hinc Pōtus & Scythia,regiones frigidiſſimæ,aſinis carent.Tertio mēſe coire incipiunt;vbi partus eſt ocyſſimus ſed à trimatu legitimus.Aſinæ ſingulos pariunt, nonnunquam etiam gemellos.Pariturae lucem fugiūt,& tenebras quærūt, ne ab homine conſpiciantur.Viuunt annos 30 & amplius.Fœmina viuacior eſt mare. Per ignes ad fœtus tendunt, quum tamen interpoſitum riuum contingere horreant.Propterea ſicco tramite eunt ad potum,nec pontes tranſeunt,quorum trabes diſcuneatæ aquam deorsū oſtentant Feralas amant,quæ ceteris iumētis præſentaneo ſunt veneno.Pediculis carēt: ex mortuorum tamen cadaueribus gignūtur ſcarabei.Fœminæ ſi non peperent;priuſquam dentes amittant, quod ſolet accidere menſe 30. ſterilitas certa. Laborant morbo , quem Malidam vocant.Quod vitium in capite oritur.Aſini Indici armātur cornibus. Aſini iecur inaſſatum comitialibus prodeſt, ſi ieiuni comederint. Cinis quoque vngularū aſininarum binis coclearibus potus,comitiales ipſos adiuuat,& eiſdem ſtrumas diſcutit. Aſinini lactis potus addito melle,prodeſt dyſentericis.Prouocat & nitorē cutis. Propterea ferunt Poppeam Neronis vxorem eo lacte faciem ſibi perunxiſſe.

Aſpalacum habet Bœotia,vnde ſi transferatur,ſtatim perit.

Bos in re pecuaria primā habet autoritatem.Eſt enim ſocius hominum in ruſtico opere, & Cereris miniſter. Propterea olim cautū fuit lege,ne quis occideret.Ex eius cadauere naſcūtur apes mellis matres Ætatis quatuor sūt gradus in genere bubulo.Prima eſt vitulorum,Secūda iuuēcorum,Tertia boum nouellorum. Quarta vetulorū.Vacca ſterilis vocatur Taura,prægnans Horda.In hoc armēto præcipui ſunt qui ſunt membris,piloſis,nigrantibus cornibus,latis frondibus,oculis magnis & nigris,auribus cōpreſſis, ſpina leniter remiſſa,apertis naribus,labris ſubnigris,ceruicib.craſſis & longis à collo , corpore āplo & bene coſtato,latis humeris,bonis clunibus,ad inferiorem caudæ partem frequētibus pilis,ſubcriſpis,curibus potius minoribus,rectis genulis eminulis,diſtantibus inter ſe pedibus non latis,neq;ingredientibus qui diſplodantur, nec quorum vngulæ diuaricēt.

Commodè

Commode paſcuntur boues in nemoribus, vbi virgulta & frons multa. Macra vacca facilius concipit, Propterea ante admiſſuram non debet impleri cibo, aut potione, menſem vnum. Contrà verò tauri ante admiſſionem herba, palea & fœno implendi ſunt, & à fœminis, ſecernendi. Quum taurus vaccam inijt, ex eius deſcenſu, cognoſcitur, an mas conceptus ſit, an fœmina. Si quidem ſi mas eſt, abit in dexteriorem partem: ſi fœmina, in ſiniſteriorem. Non oportet inire fœminas ante bimatum, vt trimæ pariant, Et melior erit fœtus, ſi quadrimæ. Idoneum tempus ad concipiendum eſt à Delphini exortu, vſque ad dies quadraginta. Vaccæ menſibus decem ſunt prægnantes, quas paſci oportet in locis viridibus & aquoſis. Æſtiuo tempore infeſtantur tabanis, & quibuſdam beſtiolis. His frondem ſubſterni oportet, quo mollius quieſcant. Æſtate ducendæ bis ad potum, hyeme ſemel. Locus frigidus facit eas macreſcere. Vaccæ probantur, quæ ſunt maximis lateribus, frontibus latiſſimis, oculis nigris & patentiſſimis, cornibus venuſtis, & nigrantibus, piloſis auribus, compreſſis malis, caudis ampliſſimis, vngulis modicis & cruribus. Campania boues albos & exiles gignit, Vmbria vaſtos & albos, Etruria & Latium compactos, & ad opera fortes, Apænninus & Gallia vegetos, & labori aptiſſimos. Ælianus ait, taurum cornupetam alligato dextro teſticulo cohiberi. Morbi bonum ſunt podagra & ſtruma. Concipiunt vno initu, quod ſi aberrauerint, vigeſimo poſt die fœmina reperit marem. Tauri non ſæpius, quam bis die ineunt. Boues ſoli animalium retrò ambulantes paſcuntur Fœminæ viuunt ad annos 16. Mares ad 20. Robur eis in quimatu, pingueſcunt lauatione calidæ aquæ. Domitura boum fieri debet in trimatu: ante, præmatura eſt, poſtea ſera. Fuit hoc animal tantæ curæ apud Romanos, vt in exilium pulſus ſit, qui bouem occiderat ad comedendum omaſum. Boues lapillum habent in capite, quem expuunt, ſi necem timeant. Ludos bonum cauſa celebratos Bubecios vocabant. Seruius omnium & boum effigie æs ſignauit. Fons eſt in Narbonenſi prouincia. Orge nomine, in quo herbæ naſcuntur adeò bobus expetitæ, vt merſis capitibus eas inquirant. Boues ſe olfactantes, ſeque lambentes contra pilum, & tempeſtatem præſagiunt. Eorum fimum vtile eſt aluearijs. Scabie ſi inficiantur, ea ſanatur Corcoro herba. Bupreſtis herba eſt venenum bobus. Nam ea guſtata, diſſiliunt. India boues habet vnicornes & tricornes. Habet & atrociſſimos tauros ſylueſtres, maiores agreſtibus, colore fuluos, oculis cæruleis, præſtantes curſu, cornibus mobilibus, quorum tergora ſilices æquant duritiam, & omne reſpuunt vulnus. Bouem primus occidit Prometheus.

Biſontes prolixas habent iubas, figuram cerui, medium in fronte inter aures eorum. Repetiuntur in Germania. Mar. l. 1. Illi ceſſit atrox Bubalus atque Biſon.

Bonaſi iuba ſunt equina, cætera ſimiles tauro, cornibus ita reflexis, vt pugnæ ſint inutilia.

Bubali boues ſunt agreſtes, quos nonnulli Biſontes eſſe putant. Martialis diſſimiles facit, vt præcedens carmen indicat.

Camelus bina in dorſo habet tubera: vnum in pectore, cui incubat, quum genua reclinantur. Papillas quatuor, caudam aſino ſimilem, genitalia retrò, genua ſingula in ſingulis cruribus, pedes biſulcos, vt bos dentatus. Sitim quatriduo tolerat. Equos odit. Bibiturus aquam pedibus obturbat. Peruenit ad annos 50. quidam ad centenos. Caſtratis feritas tollitur, & augetur robur. Coituri latebras quærunt Crura poſteriora gerunt cõuerſa. Paſcuntur apud Orientales inter armenta, vbi iumentorum loco ſeruiunt. Fortiores fiunt coitu negatu. Cameli cerebrum areſactum, potumque ex aceto, comitialibus morbis prodeſt. Fel cum melle potum auginæ, Cauda areſacta ſoluit aluum, Fimi cinere cum oleo criſpantur capilli. Fœminæ vterum ferunt duodecim mẽſibus à trimatu, pariunt vere: iterumque poſt annum implentur à partu. Dulciſſimum eſt lac camelinum.

Camelo pardis (quam Athiopes Nabim vocant) collo eſt equino, pedibus bouinis, camelino capite, maculis rutilum colorem diſtinguentibus. Romæ viſa eſt circenſibus ludis dictatoris Cæſaris.

Canes fideliſſimi ſunt homini, vt mult is exemplis docet. Pli. Propterea Athenienſes Canẽ publicè alendum, mandauerunt quod in Æſculapij templo cuſtos adhibitus compilantẽ ſacra indicaſſet. Proemphanæ canẽ habẽt pro rege, motu eius imperia augurãtes. Tẽplũ fuit apud Ætnã, qd ſoli cuſtodiebãt canes, caſtè adeũtib. innocui, pollutis verò īfeſtiſſimi

Beſtiam,

Beſtiam,& furem prædicant ſuo latratu. Dominos amant, comitantur, cuſtodiunt, excubant pro foribus. Nomina ſua & vocem domeſticam agnoſcunt. Itinera quamuis longa meminere, magno memoriæ argumento. Lacedæmonij hoc animal tẽplis omnibus arcebant, quod impurum ſit & palam coeat. Romani placandis caniculæ ardoribus ipſum immolabant. Generoſi ſunt in primis Laconici, Arcadici, Locrẽſes, Iberici, Cretici, Moloſſici Hyrcani, Indici, Elymei, Melytæi paruuli ſunt, & dominis ſuis inter delicias. Inhumantur apud Moloſſos. Annui ſunt eis partus, & ad pariendũ annua etas. Gerunt in vtero ſexagenis diebus. Gignunt cæcos, qui quo largiore alũtur lacte, eo tardius viſum recipiunt. Non tamen vltra viceſſimum primum diem, nec ante ſeptimum. Optimus eſt in fœtu, qui nouiſſimus cernere incipit. Mares 4. anno gignere incipiũt fęminæ tertio vſo; in nonum. Poſtquam pepererunt, coeunt non ante ſextum menſem. Sunt quæ 72. diebus vterum ferant, quarum catelli 12. diebus cecutiunt. Tenentur libidine diebus ad ſummũ 14. Lacearum craſſum eſt, & craſſius quam cæterorum animalium, præterquam ſcrofæ, & leporis. Fęminę confidentes meiunt, mares crure potius elato. Parit canis quinque aut ſex, interdum duodecim. Nec mari nec fœminę permittenda venus ante annum, quia ſi teneris concederetur, vires carperet. Quos nolumus eſſe generoſos, eos oportet nõ educari alienæ nutricis vberibus, quia lacu aternum magis prodeſt ad incrementa corporis. In canibus ætatis indicium dentes arguũt. Nã iuuenibus albi ſunt & acuti, ſenibus nigri & obtuſi. Viuunt annis 14. Mutant dentes quos caninos dicimus. Canũ alij ſunt venatici, ad feras; alij villatici, ad armentorum & villarum cuſtodiam. Boni canes debent eſſe formoſi, magnitudine ampla oculis nigrantibus & raris, naribus congruentibus, labris ſubnigris, acutis dentibus, & labro rectis capitibus & auriculis magnis, & flaccis, craſſis ceruicib. & collo, inter nodijs articulorum longis, curibus rectis, pedibus magnis, digitis diſcretis, vnguibus duris & curuis, talo fermẽtato, & molli corpore à ſummis fęminibus ſuppreſſo ſpina neq; eminula neq; curua, cauda craſſa, latratu graui, hiatu magno colore albo, Fœminæ debent eſſe mammoſę æqualibus papillis. Villatici debẽt eſſe neq; mitiſſimi, neq; nimis crudeles, quòd hi domeſticos etiam inuadãt, illis facile adulẽtur fures. Degeneres ſunt, qui caudam ſub aluum reflectunt. Infeſtantur tribus morbis, angina, podagra, & rabie. Rabioſi quicquid mordẽt, in rabiem vertunt. Rabies in eis cognoſcitur quũ potum & eſcam auerſantur, largam ſpumantemq; pituſi tam naribus, & ore proficiunt, torue & ſolito triſtius intuentur, in omnes paſſim ſine latratu irruũt æquè feras, hominesq; tã ignotos, quam familiares mordent: aquæ metu afficiuntur, vt ea viſa pili plerũq; inhorreſcant, & nonnũquam ex ea formidine emoriantur. Quo etiã metu afficiuntur ab ijs demorſi. Eorum autẽ rabies peſtifera eſt in primis homini, Syrio ardẽte. Radix ſylueſtris roſæ (quã Cynorrhodam appellant) remedio eſt aduerſus eorum morſum. Laborant & ſcabie canes, fiuntq; pulicoſi, & his ſcatent vermibus, quos Plinius Ricinos appellat.

Capræ dicuntur à carpendo teſte Varone, quòd virgulta carpãt, & agreſtibus paſcãtur fruticibus. Maleficæ ſunt frondibus & arboribus, oliuæ maximè, quam ſi lambendo cõtigerint, depaucrintq; ſterileſcere faciunt & enecant. Amant dumeta, potius quàm ſitum cãpeſtrem, aſperisq; locis & ſylueſtribus optimè paſcuntur. Nam nec auerſantur rubos, nec offenduntur vepribus. Cytiſſum maxime amant, Ocymum verò aſpernantur, quòd inſaniam faciat. Alſioſæ ſunt, & obnoxiæ frigori, propterea melius ad hybernos exortus ſtabulantur. Iubet Columella, vt diligens paſtor earum ſtabula quotidie conuertat, neque permittat ſtercus aut humorẽ conſiſtere, lutumve fieri, quòd cuncta hæc capris ſint inimica. Varro ait, ſtabulum caprile lapide aut teſta ſubſterni oportere, quo minus ſit vliginoſum, & lutulentum. Subſtituenda item virgulta, ne oblinantur; Capris glans non eſt permittenda, niſi affatim dari poſſit. Nam citra ſatietatem data facit, vt abortum pariant. Laudantur mammoſæ, & abundantiſſimæ lactis. Debent eſſe firmæ, magnæ, corpore leni, & crebris pilis tecto. Meliore ſunt ſemine, quæ bis pariunt. Deſiſtente autumno exigunt à grege in cãpo hircos in caprilia. Concipiunt Nouembri menſe. Martio pariunt turgentib. virgultis. Reddunt fætum quarto poſt conceptum menſe. Pariunt frequenter duos, interdũ quaternos, ſed raro. Implentur terno & quaterno coitu. Viuunt ãnos octo. Coeunt quandiu viuunt. Crebrò loca permutant, ſummeq; de pactorũ fruticũ folum contingunt. Sterileſcunt nimia pinguedine. Oculis nõ lippiunt. Cornibus inter ſe quandoque pugnant, quibus ſunt cornua, nã non omnibus. Auribus ſpirant, nõ naribus.

Noctu

Digitized by Google

Noctu cernunt non minus,quàm interdiu.Propterea caprinum iecur veſpertinam aciẽ his reſtituit quos Nyctiiopas vocant,Semper febriculoſæ ſunt. Sole in occaſum decliu i auerſæ iacent, & ſeſe non contuentur. Vilus quem habent penſilem in mento , vocatur Aruncus,quod ſi quis vnam earum traxerit,aiũt reliquas ſtupefieri. Guſtato pulegio ad balatum concitãtur.Differunt à capreis,quòd hæ ſylueſtres ſint: illæ domeſticæ;In Africa naſcuntur agreſtes,equi altitudine.Sũt & in regione Caſpia eadem magnitudine,ſine cornibus colore albo,villis longis & tonſilibus,qui lauis Mileſſis certant. Apud Mẽdeſios populos capræ coluntur,& captarij ipſi maximo afficiũtur honore. Sũt & in parte Africæ tonſiles , ex quorum villis nautæ rudentes conficiunt . Habitatores Sardiniæ pellibus caprarum vtuntur pro veſtimentis.Peſtilentia quandoque vexantur,Qua quum agnoſcuntur correptæ,ijs omnibus ſanguis detrahendus eſt. Ebulliẽte earum ſanguine . mollitur Adamas,Fel vaſe in terram concluſum congregat ranas, iecur comeſtum prodeſt contra viſus obſcuritatẽ. Vngularum cinere perunctæ ex aceto ſanantur alopeciæ. Earum cornibus vel pilis accenſi fugantur ſerpentes. Cinis potus ve l illitus prodeſt cõtra ictus. Fimus in aceto decoctus,& illitus contra ictus ſerpentum.Caſeus cũ origano ad morſus aliarum beſtiarum.Lac contra canthàridas remedio eſt.Sanguis decoctus cũ medulla,ſumitur contra toxica.Lacte etiam caprino tollũtur lendes Vrina calefacta & in ſtillata prodeſt auribus.Fel cum vino ſumitur cõtra cicatrices,albugines, & caligines Caſeus ſiccus ex aceto & melle purgat vlcera . Caprearum ſanguis cum palam marina pilos detrahit.Lacte caprino perunctæ gingiuæ faciles dentiones faciunt.Fel ſacrificatæ capræ oculis illitum,vel ſub puluino poſitum ſomnos allicit.

Catoblectus ſimilis eſt tauro,terribilis aſpectu,ſupercilijs altis & extãtibus, oculis ſanguineis,& minoribus paulo,quàm ſint bouini,ſemper in terram aſpicientibus iuba equina, quam ad certamen erigit.Frendens ore aperto haurit aera .

Cepphus pedes poſteriores pedibus humanis & cruribus,priores manibus ſimiles .

Cerui vrgentibus canibus vltro confugiũt ad hominem, viaſq.humanis tritas veſtigijs minus cauent,quàm ſecretas,& feris opportunas.Concipiũt poſt arcturi ſidus.Vterũ ferũt octonis menſibus.Pariũt interdum geminos. A cõceptu ſeparãt ſe. Relicti mares libidine pruriunt.Fodiunt ſcrobes;tunc eorum roſtra nigreſcunt donec imbribus abluant.Feminæ ante partũ purgant ſe herba,quæ dicitur Siſelis,ad faciliorẽ partum.Paſtæ redeũt ad fœtus,quos exercent curſu,& fugã meditari docent.Ducunt etiã ad prærupta,& ſaltum demõſtrat,Mares deſiderio libidinis ſoluti auidè petũt pabula, pingues facti redeũt in latebras.Fugiunt audito canũ latratu,mulcentur cãtu & fiſtulis.Erectis auribus acutẽ audiũt;iiſdem depreſſis ſurdeſcunt Timidiſſimi ſunt,& admodum ſtupidi,adeò vt equo aut buccula propius accedente iuxta venantem non cernãt:aut ſi cernunt,arcũ & ſagittas mirentur.Maria tranãt gregatim nãtes ordine porrecto, & capita imponẽtes precedentium clunibus,alternatimq.ad terga redeuntes Natant in odore terrarũ,quas nõ vident. Cornua habent mares quæ amittunt omnibus annis ſtatuto veris tẽpore. Cornib. amiſſis deliteſcunt, vt inermes.His accenſis odore fugãtur ſerpẽtes, & comitiales morbi deprehenduntur. Ætatis iudicia arguũtur,in illis ſingulis ãnis ramos adijciẽtibus vſq. ad ſerennes.Sunt qui dicant,fœminis quoque naſci cornua.Euripides:Ceruam(inquit). cornigerã manibus Achæorum tradam. quam pro tua mactabunt filia. Et poetæ Ceruã ab Hercule expugnatã,aiunt cornigeram fuiſſe.In ceruis etiam ſenecta dẽtibus declaratur.Tunc enim aut paucos habent aut nullos, nec in corn bus imis ramos, qui prominẽt ante frontem iunioribus.Caſtratis neque decidunt cornua,neq.naſcuntur.Quandiu carent cornibus noctu procedunt ad pabula:nam interdiu non audent , imbelliæ ſuæ & infirmitatis conſcij. Vbi creuerunt,ea ad arborem experiuntur.Si firma viderint in apertũ prodeunt,ſecuriores ſolito.Pugnant cum ſerpẽtibus. Cauernas inueſtigãt,nariuq. ſpiritu extrahunt renitentes.Propterea aduſto cornu ceruino odor ſerpẽtes ipſos abigit.Febrẽ non ſentiunt quin potius huic morbo medentur.Centenos excedunt annos.Cornua in locis inacceſſis proijciunt,ne imbelles inueniãtur.Felle carent, vermes habẽt in capite.Eorũ caro manè cõmãducata vitã hominis augere dicitur.Nulli ſunt in Africa cerui. Vulnerati iaculis ſanãt ſe dictamo herba, quam primi monſtrauere. Extractos cauernis ſerpentes mandunt.In Helleſponto nõ cõmeant in alienos fines,& circa Arginuſſã,elatũ non excedunt montem,in quo fiſſis ſunt auribus Viciſſim ad alias trãſeũt fęminas,& ad prio-

Digitized by Google

ad priores redeunt. Pariturae ceruae paſcuntur Siſeli. Quum ſentiunt ſe grauidas, lapillum deuorant, qui in excrementis repertus, aut in vulua partus cuſtodit, ad alligatus. Vuluas pilo ceruino ſuffiri prodeſt. Ceruina pellis vocatur Nebris, quoniã nebrus eſt de genere ceruorum. Ceruorum ſanguis tenuis eſt & aquoſus Mar. Seruos fugitiuos nuncupauit Ceruos, ab huius animalis celeritate. A cuius timiditate viri ceruini dicuntur homines minus meticuloſi.

Chameleontem habet Africa, ſed frequentiorem India. Crura eius recta ſunt. Latera vẽtri iunguntur, vt piſcibus, & ſpina ſimili modo. Roſtrum habet ſuillo non multũ diſſimile. Caudam prælongam, quæ in tenuitatem deſinit, viperinis orbibus ſe implicans. Vngues aduncos. Motus ei tardus, vt teſtudini. Corpus aſperum, ut Crocodilo. Oculi in receſſu cauo, tenui diſcrimine prægrandes & concolores corpori, qui nunquam operiuntur: nec pupillæ motu, ſed totius oculi, verſatione circumaſpiciunt. Celſus eſt & hianti ſemper hore. Solus animalium nullo alio quam aeris alimento nutritur. Colorem mutat oculis, cauda & toto corpore, redditque ſemper quæcunque proximè attigit, præter rubrum & candidum. Hunc adagium, Chameleonte mutabilior: in verſipelles & varios homines. Cæterum defuncto pallor eſt, ſanguis in corde & circa oculos tantum. Viſcera eius ſunt ſine ſplene, latet hybernis menſibus.

Crocutam voces hominum & pecorum imitãtem, cui acies perpetua in vtraque oris parte nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Crocutas Plinius ait omnia dentibus frangere, protinusq. deuorata ventrem conficere. Hyeme plurimæ gignuntur in Africa. Mares figulis ſi fœminarum gregibus imperitant, grauidas cuſtodiunt, timent enim libidinis æmulos; morſu natos mares caſtrant. Grauidæ latebras petunt, & furtim volunt parere, haudentque copia libidinis. De hyena Mant. Eſt in eis pietas crocodili, aſtutia hyenæ.

Caniculi ex leporum genere ſunt, ſed aliquanto breuiores. Quorum tanta olim frequentia extitit apud Baleares inſulas, vt famem populatis meſſibus attulerint. Terram excauant, in quam, ſi vrgeant canes, ſe impenetrant; nec illinc extrudi, aut extrahi poſſunt, niſi cõiectis intro Viuerris, animalibus eorum generi infeſtis. Nulli ſunt in Ebuſo.

Damæ timidiſſimi ſunt è genere caprearum. Gregatim incedent; & quandoq. deſiliunt in fuga. De his Mart. Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum; Imbelles damæ, quid niſi præda ſumus.

Daſypodem Plinius diſtinguit à lepore aliquot in locis, vt l. 8. cap. 59. vbi ait: Lepus omniũ prædæ naſcens ſolus præter Daſypodem ſuperfœtat. Idem l. 10. Daſypodes omni menſe pariunt & ſuperfœtant, ſicut lepores, à partu ſtatim implentur. Qua in re Plinium carpit Budæus dicens, idem eſſe Daſypodem & Leporem, quod & verbis. Ariſtotelis, & multis alijs confirmat argumentis. Plin. patrocinatur Cęlius, facitq. Daſypodẽ diuerſũ à lepore.

Dorcas aliter vocatur Caprea, Martial. Tam diſpar aquilæ columba nõ eſt, Nec dorcas rigido fugax leoni. Non lippit hoc animal. Noctu cernitur inter diunon. In Lycia Dorcades non tranſeunt montes Syris vicinos.

Eale fera eſt, magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigro, vel fuluo, maxillis apri, cornibus cubito maioribus, iiſdẽque mobilibus, quę alterna in pugna ſiſtit, variatq. infeſta aut obliqua.

Elephas animalium maximum eſt, & humanis ſenſibus proximum. Patriũ enim ſermonẽ intelligit. Reminiſcitur officiorum, quæ didicit. Ducitur gloriæ voluptate. Solem, Lunã, & ſidera veneratur. Regem adorant Elephãtes, genua ſubmittunt, coronas porrigũt. Indis minores ſunt Arabici. Viſi ſunt qui per funes inceſſerint. Plin. ſcribit vnũ tardioris ingenij in accipiẽdis, quæ tradebãtur, ſæpius caſtigatum verberibus, eadẽ illa meditantẽ noctu repertum fuiſſe. Apud eundem Mutian. teſtis eſt, fuiſſe quẽdã, qui doctus Græcarum literarum didicerit, atque hæc ſcripſerit, IPSE HÆC EGO SCRIPSI, ET SPOLIA CELDICA DICAVI Dentium candore iuuenta in his intelligitur. Homine in deſertis obuio & oberrante, clementes ſunt, atq. etiã demonſtrãt viam; Animaduerſo hominis veſtigio intremiſcunt inſidiarũ metu. Subſiſtunt ab olfactu. Circumſpectãt iras proflant, gregatim ingrediũtur. Agmẽ ducit maximus natu. Cogit ætate proximus, Amnem trãſituri minimos præmittunt, ne maioribus alueũ atterẽtibus, creſcat gurgitis altitudo. Suttum & Aiax, nomina ſunt duorum Elephantium apud Plin. Gaudent phaleris

argenteis

argenteis. Victi vocem victoris fugiunt. Pudore nunquam coeunt, niſi in abdito. Mas quinquennis. Fœmina decennis Fæmina ini turbiennio, quinis cuiuſq; āni diebus. Adulteria non nouere. Nulla propter fœminas inter ſe mouent prælia. Memoria clarent; nam aiunt fuiſſe quendam, qui in ſenecta nouerit rectorem ſuæ iuuentutis. Tanta ſunt clementia in animalia minus valida, vt in grege pecudum occurentia manu dimoueant, ne quid obterant imprudentes: nec niſi laceſſiti noceant. Infirmos, feſſos, aut vulneratos in medium agmen recipiunt, & per vices ſubeunt. In Africa foueis capiuntur oberrantes. Troglodytæ qui venatu elephantum viuunt, arbores eorum itineri propinquas inſcendunt, inde nouiſſimum agminis ſpeculati extremas in clunes deſiliunt, neruosque feriūt ſecuri. Fęminæ pauidiores ſunt maſculis, Domantur fame & verberibus. Domiti militant, & turres armatorum in hoſtes ferunt, & in Oriente magna ex parte bellā cōficiūt. Proſternunt acies, & proterunt armatos, Terrentur minimo ſuis ſtridore, territique retrocedunt, non minore partium ſuarum pernicie. Decem annis (vt nonnullis placet) vterum ferunt. Hinc adagium Citius parient elephanti. Secundum Ariſtotelem biennio tātum ferunt, nec amplius quam ſingulos gignunt. Multi viuunt annis ducentis. Iuuenta eorum 60. anno incipit. Gaudent amnibus, circa quos vagantur. Frigoris ſunt impatientes, inflationem & profluuium alui ſentiunt. Terram edíſſe ijs tabificum eſt, niſi ſæpius mandunt. Deuorant etiam lapides. Truncos habent in cibatu gratiſſimo. Palmas proſternunt, & iacentium aſſumunt fructum, mandunt ore, ſpirant, bibunt & odorantur. Murem odere adeò, vt ſi pabulum in præſepio poſitum ab eo attingi viderint, faſtidiunt: In potu quandoque hirundines hauriunt, à quibus maximè cruciantur. Ventres habent molles, duriſſimum in dorſo tergus, muſcarum tædio afficiuntur. Dentes in tantam magnitudinem exereſcunt nonnullis, vt poſtium vicem in domicilijs præbeant, ijsq; fiāt ſepes, & pali in ſtabulis pecorum. Elephantes habent Africa, Mauritania, Æthyopes, & Troglodytæ: maximos India. Certant cum draconibus.

Equi bimi in vtroque ſexu concipiunt, ſed pullos generant debiliores, quàm qui trimi. Equa fert vterum menſes 11. & 12. parit Colu. placet, vt & maribus & fęminis concedatur admiſſura circa æquinoctium vernum; partim vt reuoluto anno eodem tempore pariat, partim etiam quòd hoc armentū libidinis furijs maceratur, ſi prohibeatur coitu. Fœminæ tanto coeundi ardore plerunque mouentur, vt maſculorum penuria. Venerem ſibi figurent, verſæque ad meridiem auſtro concipiant vēto. Quod aiunt fieri in vlteriore Hiſpania. Vnde Virg. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum, Illas ducit amor trans Gargara, transque ſonantem Aſcanium, ſuperant mōtes & flumina tranant: Continuoque auidis vbi ſubdita, flamma medullis, Vere magis, quia vere dolor redit omnibus, illæ ore omnes verſæ in Zephyrum ſtant rupibus altis, Exceptantque leues auras, ac ſæpe ſine vllis Coniugijs vtero grauidæ (mirabile dictu) Saxa per & ſcopulos & depreſſas conualles Diffugiunt. Plin. ait, hanc rabiem mitigari coma tonſa, Apuleius teſticulorum amputatione. Pariunt equæ ſingulos, quandoque gemellos. Parituræ erigunt, ſtantesque enituntur: quum tamen cæteræ quadrupedes iacentes pariant. Ariſtoteles equis vitam annorum viginti quinque aſcribit. Plinius, tamen ait, mares ad annos 33. generare, & fœminas gignere ad annos. 40. Ariſtoteles ſentit, mares minus viuere quam fœminas, quoniam debilitantur coitu. Contra verò Plinius breuiorem facit equarum vitam. Qui domi aluntur, minus viuunt, quam qui in grege. Fęminæ finem creſcendi faciunt poſt annos quinque, mares anno addito Mares citius perficiuntur in vtero, quam fęminæ, Partu edito, non ſtatim generoſa impletur equa, ſed intermiſſo tempore Dum peperit, carūculam quandam ex fronte pulli (quam Hippomanes vocāt) deuorat: eoq; deuorato pullum melius amat. Nā ſi alia equa præriperet, partum ad vbera non admitteret mater. Equæ plerunque macreſcunt deſiderio pullorum abſentium. Propterea dimittendi ſunt in eadem paſcua, quib. mater. Tanta eſt in hoc genere charitas, vt amiſſa parente reliquæ fœtæ educent orbum. Fęminæ grauidæ hyberno tēpore tecto continendæ ſunt non anguſto, ne aliæ conceptum elidāt Pullus poſtquam genitus eſt, terram ante triduum ore non attingit. Equus dentes habet quadraginta. Dum bimus eſt, & ſex menſium, medij dentes & ſuperiores & inferiores cadunt. Dum quartum annum attingit, deiectis dentibus caninis alij naſcuntur. Intra ſextum annum molares cadunt. Omnes ſeptimo complentur. Senectute plus ſolito cādeſcunt, quum cæte-

ris anima-

ris animalibus nigreſcant; Plures ſunt dẽtes maribus quam fœminis. Vitæ ſunt breuioris quibus pauciores; vinaciores, quibus plures. Equi ſuas matres, & filias ſuperueniunt. Sunt tamen exempla, quæ cognatam libidinem eis odioſam eſſe doceant. Equi ducũtur gloriæ cupiditate. nã victores exultant, & victi dolent. Camelum reformidant, adeò vt nec eius aſpectum ſuſtinere, nec odorem ferre valeant. Aquam amãt turbolentã in potu, vt videre eſt: nam priuſquã bibant, limpidam pedibus interturbãt. Quatriduanam ſitim poſſunt tolerare, ſed poſtea auidiſſimè bibunt Fruge & herba veſcũtur, & potu pingueſcunt. Examinato eorũ corpore naſcuntur veſpæ & crabrones Fœminæ caput affixum palo in hortis fugat erucas. Æthiopia pẽnatos equos generat, & cornibus armatos. Fluuiatiles vocãtur Hippotami. Quod ad eorum bonitatem ſpectat, & generoſam indolem. Varro probat equum breui capite nigris oculis, membris non confuſis, naribus nõ anguſtis, auribus applicatis, non anguſta iuba, crebra, fuſca, ſubſcriſpa, ſubtenuibus ſetis implicatã in dexteriorem partem ceruicis, lato pectore & pleno, humeris latis, ventre modico, lumbis deorsũ versũ preſſis, ſcapulis latis, ſpina duplici, cauda ampla, curibus rectis æqualib. introuerſis genib. rotundis, vngulis duris, toto corpore venoſo. Columella: Cum verò natus eſt pullus, inquit, cõfeſtim licet indolem exiſtimare, hilaris, intrepidus, ſi neque cõſpectu nouæque rei auditu terretur, ſi ante gregem procurrit, ſi laſciuia & alacitate interdũ & curſu certaminis æquales exuperat, ſi foſſam ſine contractione tranſilit, pontem flumenq; trãſcendit. Corporis verò forma cõſtabit exiguo capite, nigris oculis, naribus apertis, breuibus auriculis, ceruice molli, lato pectore, grãdibus armis & rectis lateribus inflexis, vẽtre ſubſtricto, teſtibus paribus & exiguis, cauda longa & ſecta, cripaq; mollibus & altis cruribus rectiſque, tereti genu paruoque, neque introrſus ſpectãte, rotũdis clunibus, fœminibus toroſis, duris vngulis, concauis & rotũdis, quib. coronæ mediocres ſuperpoſitę ſint Sic vniuerſum corpus compoſitũ, vt ſit grande, ſublime, erectum ab aſpectu quoque agile, & ex longo (quantum figura permittit) rotundũ. Varij poetarum verſus naturã & indolẽ generoſi equi exprimẽtes, citantur à me in Epithetis. Qui videre volet, habeat ſibi.

Erinacei cibos hyemi præparant, arbores conſcendunt, è quibus excutiũt poma, quæ demũ voluptati ſuis infigunt ſpinis, portantque ad canas arbores. Mutatione Aquilonis in Auſtrum, cõdentes ſe in cubile, præſagiunt, vbi ſenſere venantem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi poſſit, præter aculeos. In deſperatione verò vrinã ex ſe reddunt tabificã, tergori ſuo ſpiniſque noxiam, propter quod ſe appeti ſentiũt. Vrina exinanita præcipua eſt dos tergoris. Si verò tergus ipſũ ea fuerit aſperſum, ſpinæ fiũt putres & deciduæ. Propterea nunquã niſi in extrema ſpe maleficio illo ſe perfundit. Calidę aquæ aſperſu reſoluitur pila, in quam ſe conuoluerunt. Apprehenſi altero è poſterioribus pede ſuſpendio & fame necantur. Si interficerentur aliter, tergori noceretur. Eorũ cute expoliuntur veſtes. Nulli reperiuntur in Creta.

Feles antiquitus non erant manſuefactæ. Viuebãt in agris, inde vrbes & domos repleuere. In genere felium mas ſalaciſſimus, eſt, fœmina amantiſſima fœtuũ. Tetro odore offenduntur: ideo excrementa ſua terra operiunt, ne ab homine premantur, aut ne prodãtur odore. Noctu vident non minus quam interdiu. Inſidiantur muribus: vocantur à nobis Cati & Catæ. Mant. in Buc. Sicque repugnabant votis contraria vota. Non ſecus ac muricatus: ille inuadere pernam Nititur, hic rimas oculis obſeruat acutis. Idem in Nicolao Tolentino feles vocat rectiuagos, vbi ait: Putes vlulare lupos, grunire ſagaces Vulpeculas, grunire ſues, certare canendo rectiuagos, feles Viuunt ſex annos.

Fibri Pontici teſtes ſibi amputant, propter quos intelligunt ſe venatoribus vrgeri. Hoc animalis genus aliter appellatur Caſtor, horrendi adeò morſus, vt arbores iuxta flumina perinde ac ferro cædat. Hominis parte comprehenſa, non prius morſu reſoluit, quam confracta concrepauerint oſſa.

Glires genitores ſenio confectos alunt inſigni pietate. Senium finitur hyberna quiete. Cõditi enim hi cubant, ruſus æſtate iuueneſcunt, hyemem integram dormiunt. Mart. l. 5. Somniculos ille porrigit glires. Apud eundem hoc animal ſic inducitur loquens: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo Tempore ſum, quod me nil niſi ſomnus alit.

Hippolaphus animal eſt forma cerui & equi cõpoſitum, cerui magnitudine, villo et barba hircinis.

Hirci obliquis ſunt oculis, & ad nares reſpicientibus. Sex menſes hybernos ſupra ſiniſtrum latus di-

Digitized by Google

latus dicuntur iacere, quum dormiunt. Ab æquinoctio hyberno totidem menſes ſupra dextrum. Hircorum rabies mitigatur, ſi mulceatur barba. Olidi ſunt maximè: vnde & Hircoſos vocamus homines graueolentes. Polit. Non olidi coniunx hirci. Hirci pro fęminis pugnam ineunt. Vt tamen placet nonnullis, facilè permittunt fœmellas ſui generis iniri, etiamſi viderint.

Hyena ſexum alternatim mutat, & naturam, nũc fœmina. Vim habet ſoporiferã, qua actos in prædam canes enecat. Quin etiam ſimulato hominis vomitu, eoſdẽ illectos interficit. Collum eius & iuba continuitate ſpinæ porrigitur, flectique niſi circumactu totius corporis nequit. Sermonem humanum inter paſtorum ſtabula mentitur, nomẽque alicuius ediſcit, quem euocatum foras lacerat. Sepulchra eruit inquiſitione corporũ. Oculis mille ſunt varietates, oculorumq. mutationes. Vmbræ eius contactu canes obmuteſcunt. Et in veſtigio hæret, quodcunque caſualiter luſtrauerit. Ex Hyenæ coitu Leæna parit.

Hyſtrices aculeatas habent pinnas quas iaculi modo intorquẽt Hinc adagiũ, Spinoſior hyſtrice: in homines agreſtes & inamęnos Calphurnius; Venit & hirſuta ſpinoſior hyſtrice barba. Sunt ex Erinaceorum genere, maioribus tamen aculeis, quibus ora urgentiũ canũ figunt. Hybernis menſibus ſe condunt. Partus conceptos hiſtricum cinis continet.

Leo ſuperbum eſt animal, cuius præcipua generoſitas arguitur, quũ colla & armos veſtiũt iubæ. Quod contingit conceptis ex leone; nam geniti ex pardis carent hoc inſigni, vt fęminæ. Leo vbi pardi coitum ſentit in adultera leæna, ſuppliciũ ſumit, & tota vi conſurgit in pęnam. Propterea leæna culpam & odorẽ flumine abluit, aut conſcia ſceleris, & maſculi metu fugientem adulterũ comitatur. Fęmina primo partu parit quinq. catulos, & per annos ſingulos vno minus ab vno ſterileſcit. Parit adeo paruos, vt vix poſt ſecũdum menſem ingredi valeant, quod accidit verno tempore. Naſcuntur apertis oculis. Vrinã mares crure ſublato reddunt vt canes, coeuntq. auerſi Rati ſunt in potu, alternis dieb. veſcuntur. Triduo quandoque inediam ferunt. Quum quid deuorauerunt ventri moleſtiũ aut periculoſum, iactis in fauces vnguibus euellunt, ne nimia corporis ſarcina fugã impediat, ſi fugiendum ſit. Leo non paſcitur cum læna, ſed ſeparatim errat. Camelorũ carnes appetunt. Vrbes fame coacti interdum adeunt, & in homines ſæuiũt; præcipuè ſenio confecti. Tunc enim per corporis imbecillitatẽ, & dentium defectionẽ venari nequeũt. Propterea Africani ſibi timentes, captos leones propę poſtes vrbiũ crucifigunt, vt cæteros pœnæ ſimilis abſterreãt metu. Paſti & ſaturi faciles ſunt & exarmati. Leæna pro catulis dimicans, oculos in terrã defigit, ne venabula expaueſcat. Leo caninos tantũ dentes mutat 6. ætatis menſe. Obliquo poſt partũ ingrediuntur itinere, ne cubile deprehendatur. Solida habent oſſa, & minimè vacua. Dolis carent, & ſuſpicione, nec limis intuẽtur oculis, nec eo modo conſpici volunt. Leo ſi in venatu videatnr erubeſcens dare terga, ſeſe paulatim recipit, ſi multitudine opprimatur remotus ab aſpectu venãtium, fugã propere molitur, turpitudinem abſconſione purgari exiſtimãs. Saltu caret in fuga, quo vtitur, dũ quid inſectatur. Vulneratus percuſſorem obſeruat acutiſſimè, & qui quantalibet appetit multitudine. Fugit interdũ demiſſa in crura cauda, vt canũ degeneres. Infirmus eſt parte illum contra ictus, reliquo corpore multas patitur plagas, vimque ſummã gerit in pectore. Oculos habent glaucos, ſplendeſcentes, & concauos, non valde rotũdos, nec admodũ proiectos. Quicquid momorderit, aut vnguibus lacerauerit, ates inde ſanguis & quędam ſanies profluit. Diu viuunt. Nam pleriq. reperiũtur dentibus defecti præſenio. Hoſtem aggreſſuri caudæ verbere excitant ſibi furorẽ. Modicè dormiunt. Quieſcentũ oculi ſublucent. Dormientibus cauda non mouetur, qua vigilãtum quoq. arguitur animus. Immota enim index eſt clementiæ & tranquillitatis; erecta verò, & quaſi ſpineſcẽs iracundiam arguit. Tria ſunt quibus terrentur maximè: Rotarũ orbes circumacti curruſq. inanes: Gallinaceorum criſtæ & cantus. Omnium maximè ignes reformidant. Videtur ex natura ſolis ſubſtantiam deducere. Nam impetu & calore cætera præſtant animalia, vti Sol ſidera. Præterea oculis ſẽper igneis & patentib. cernuntur, vt Sol patẽti igneoq. oculo terram conſpicit. Hanno Carthaginen. primus omnium leonẽ manſuefecit: propterea relegatus quòd hoc ipſum affectatæ tyrannidis ſpeciem præſeferret, aut quòd videretur exoraturus quicquid petiuiſſet, qui ignaras ſocietatis humanæ beluas demulceret Qui in caueis leonũ curã gerunt, vocantur Leontocomi. Nigri ſunt leones in Syria. Eorum adeps cum roſaceo cutem in facie conſeruat à vitijs, & quotidianis febribus medetur. Eo adipe peruncti faciliorem apud reges, & populos gratiam dicuntur mereri.

Leontopha-

Digitized by Google

Leontophanus animal eſt odioſum leoni,à quo cum rapitur & exanimatur,vrinam ſpargit ipſi leoni exitialem.Reperitur iiſdem in locis,quibus leones.

Lepores dormiunt oculis apertis.Quieſcunt interdiu,noctu vagantur.Locũ natalem amãt Cãpeſtres parui ſunt,& valde pernices. Montani magnitudine excedunt. Omnes curſu accliui ſunt velociores,propter priores pedes poſterioribus breuiores. Excitãt ſe ad fugã auribus in tergum declinatis. Flexuoſo curſu canes plerumque decipiunt.Fęmina enixa ſuos fœtus multis locis diſpertit & abſcõdit,accipitres reformidat.In vulpem ſi inciderit euadere curſu contẽdit.Vulpes vero dolum opponit celeritati. Nam in medio curſu fingit deſiſtere,& quieſcit.Paulo poſt leporem nihil ſibi timentẽ inſectatur acrius,& cubile inuadit. Præterea ferunt leporem vltro citroque cõmeare, vt confuſis veſtigijs cubile deprehendi nequeat. Archelaus apud Pli teſtis eſt,lepori tot eſſe annos ætatis,quot ſunt corporis cauernæ ad excrementa. Benigna eſt natura & innocua, & omniũ prædæ naſcens.Solus præter daſypodem ſuperfœtat Illati in Ithacam lepores moriuntur. Pariunt omni menſe.Circa Brilerum & Tharmen & in Cherroneſo ad propontidem bina habẽt ieciuora.Veteri ſuperſtitione creditum eſt;eos olim ſeptem diebus formoſos fore,qui leporem eſitaſſent. Vnde Mart.Cum leporem mittis,ſemper mihi Gellia mandas,Septem formoſus Marce diebus eris. Si verum dicis ſi verum Gallia mandas, Ediſti nunquam Gellia tu leporem Lepus ab aurium magnitudine vocatur Lagos.

Leucocruta fera eſt perniciſſima, aſini magnitudine, cruribus ceruinis, collo cauda & pectore leoninis, capite milui, biſcula vngula,ore ad nares vſq. reſciſſo,oſſe perpetuo vice dentium.Imitatur humanas voces.Ea eſt,aut ei ſimilis,quam Crocutam diximus.

Luporum rapax eſt natura & ignobilis.Nam vbi caulas intrauerunt,non ſolum interficiũt quod ſatis eſt ad ventrem,ſed & totum gregem paſſim iugulant.Dicuntur vocẽ ad pręſens tẽpus adimere ei quem priores conſpexerint.Virg.Lupi Mœrim videre priores.Sęuiores ſunt qui frigida naſcuntur plaga, quam in Africa, aut Ægypto. Habent in cauda amatorium virus exiguo in villo,qui tamen non idem pollet niſi viuenti fuerit direptus. Coeunt toto ãno non amplius quam dies 12.In ſumma fame veſcuntur terra Graſſantur noctu Animalia cornua inuadunt à tergo Flumina tranant ſeriatim, omnes præcedẽtiũ caudis mordicus apprehenſis.Sacri ſunt Appollini & Latonæ,quòd & parienti aſtiterint. In Mareotide Aegypti parte piſcatoribus aſſiſtunt more domeſticorum canum,& partẽ prædæ ab eiſdem accipiunt alioqui,retia & omnem apparatum conſcinderent. Pereunt guſtata herba,quæ ex argumento vocatur Lycoctonia.Lupis oculi noctu ſplẽdent,& lucem iaculantur.Ferunt,lupi roſtrum inueteratum veneficijs reſiſtere.Ob id villarũ portis olim præfigebatur.Veſtigia lupi calcata equis afferunt torporem.Excrementa ſuffuſionibus proſunt,adeps cõtra lippitudines.Luporum iecur ſimiles eſt equinæ vngulæ.In Olympo Macedoniæ monte,& in Creta inſula non ſunt lupi. Nullos etiam fouet Britãnia.In eodem genere ſunt Lupi ceruarij,quibus in fame mandẽtibus ſi reſpexerint,obliuionem cibi ſurripere aiunt,digreſſoſque quærere aliud. Congrediuntur cum leonibus Hominem à ceteris animalibus oppreſſum vlciſcũtur. Lupus à Gręcis dicitur Lycos Lycanthropia vocatur melancholica affectio, qua qui afficiuntur, vocantur Lycanthropi, quoniam lupos imitari videantur.Exiliunt quippe noctu,& inter ſepulchra diuerſantur ad diem vſq.Ferunt lupos in magna armenta certantes, ventrem explere terra,vt illa ſarcina factus oneroſior non tam facilè excutiatur,ſeu reſiſtat fortius.

Lynx eſſe dicitur de genere luporum ceruariorum;Eſt autem vario collo & maculoſo tergore. Virg.l.1.Aen.Succinctam pharetra & maculoſæ tegmine lyncis. Eius vrina vertitur in Lyncuriam gemmam duritie calculi.Ouid.E quibus vt memorant,quicquid veſica remiſit, Vertitur in lapides, & congelat aere tecta. Gẽma illa in quam glaciatur humor lyncum, ſimilis eſt calculis & igneo colore fulgens, lynces acutiſſimo ſunt viſu. Mammas habent in pectore: ſacræ ſunt Baccho.

Mantiachoram habet India magnitudine leonis,pelle villoſa & purpurea,vultu & auribus prope humanis,triplici vtrinque dentium ſerie,qui acuti ſunt,& caninis paulo maiores. Oculis item viſis,& ferè noctuinis,vnguibus leoninis,cauda bifida,aculeis vtrinque cuſpidata, quos pro telis iaculatur. Veſcitur humano cadauere. Excellit curſu;propterea Indi catulos eius venantur,priuſquam aculeati ſint.

Meles ſufflata cute diſtenta,ictus hominum & morſus canum arcent.

Monceros

Digitized by Google

Monóceros caput habet cerui,pedes elephanti,caudam capri,mugitum grauem,vno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente.Hæc fæta nunquam capitur viua.

Monops reperitur in Mæonia,magnitudine tauri.Fugiens igneum neſcio quid & acutum, exercet;in quod ſi inciderint venatores,ta ben incurrunt,qua facilè pereunt.

Mulus gignitur ex aſino & equa. Eximius eſt ferendis oneribus.Mula gignitur ex equo & aſina,animal tarditatis indomitæ.Conceptū ex equo ſi ſequatur aſini coitus, abortu perimit,ſed non equus cōceptum ex aſino.Fœminæ à partu 7.die impleri poſſunt.Fatigati mares melius implent. Equo & aſina genitos mares antiqui vocabāt Hinulos ſeu Hinuleos.Horat.Vitas hinuleos me ſimilis Cloe.Mulæ non pariunt,niſi prodigioſè:quoniā ex duobus diuerſis generibus genitæ ſunt.Theophraſius apud Plinium teſtis eſt,mulas in Cappadocia parere.Mulæ calcitratū inhibet crebrior vini potus. Generantur etiā mulæ ex equa & onagris manſuefactis,veloces curſu,eximia duritia pedū,rugoſo corpore,indomito animo,ſed tamen generoſo.Naſcūtur apud Indos muli ex aſino & equa agreſtibus Athenienſes mulum emeritum(cuius labore in extruendo tēplo vſi fuerant)publicè aluerunt,data lege,ne quis hordeum appetenti auerteret. Aiunt Puluerem,in quo mula ſe volutauerit,corpori inſperſum mitigare ardores amoris.Varro l.ſecundo de Re ruſtica ait, mulas non vbique ſteriles eſſe quamuis ſint in Italia. Nam Mago & Dionyſius apud eundem teſtes ſunt, mulam & equam cum conceperunt,duodecimo mēſe parere.

Mus araneus eſt muris magnitudine, muſtellina ſpecie,ore oblongo, cauda gracili,ordine dentium quadruplici,frequens in Britania.Græci Mygalem vocant.

Pontici mures guſtu ſunt ſagaciſſimo.Cōduntur hyeme,vt alpini, quibus magnitudo media eſt.Pabulum in ſpecus conuehunt.Faſcem herbæ mas & fęmina ſupini cauda mordicus apprehenſa detrahunt ad ſpecum, Ideoq. illo tempore detrito ſunt dorſo. Reſident in clunes,binis pedibus gradiuntur,prioribus vt manibus vtantur.

Muribus magna eſt dulcedo furandi. Varia ſunt eorum genera in Cyrenaica regione. Alij lata fronte,alij acuta,alij pungentibus pilis ex Erinaceorum genere.Ex Gyaro inſula incolas aliquando fugauerunt,ferrumq.poſtea roſerunt.Conduntur hyeme Murium cinis cum melle inſtillatus,aut cum roſaceo decoctus aurium dolores ſedat.

Maſimones animalia caprarum inſtar villos ferunt.Reperiuntur in Germania.

Muſtellarum tria ſunt genera.Gales,Ictis,Meles.Teſticuli muſtellæ mulieri alligati,partus continent.Hoc animal infeſtum eſt ſerpenti,cui congreditur commanducata ruta, quā ſcit eſſe ipſi ſerpenti inſenſam & exitialem.Colitur à Thebanis.Timidiſſima eſt muſtella.Gaudet latebris.Melim(de quo iam ſumus locuti)foinam vel foinum dicimus.Calentius.Et laqueo vulpes,& decipe caſſe foinas.

Nicades animalia ſunt in Samo inſula grandi magnitudine, quorū voce abrūpitur tellus.

Onagri ſunt aſini ſylueſtres.curſu pernices in Mauritania,ſed cito deſiſtentes & āheli à venatoribus capiūtur.Reperiuntur in India agreſtes,equi magnitudine, capite penè rubēti,oculis cæruleis,vno in frōte cornu,magnitudine cubitali,ab radice albo,ī cuſpide purpureo,parte media nigro diſcriminata.Talos habēt & felle carēt Onagri pręcipui ſūt in Phrygia & Lycaonia.Pullis eorū ceu pręſtātibus ſapore Africa gloriatur,quos Laliſiones appellant.Onagrorū oſſa cōfracta & decocta pro ſunt contra venenum leporis marini.

Onocentaurus anticam corporis partem ſimilem habet humanæ,poſticam aſininę,albo colore,curſu velociſſimo. Captus amore libertatis mauult inedia perire,quam cibum manu raptoris oblatum comeſſe.

Orygem perpetuo ſitientem habet Africa. Quod tamen animal liquorem habet in veſica magni contra ſitim remedij.

Ortus reperitur circa Erithreum mare,colore vario,magnitudine canis, ore vſq.ad genas albicante,inde lineis aureis ad ceruicē pertinentibus,dorſo plano,maculis incurſātib.aureis pedibus,prioribus albis,poſterioribus nigris,māmis duab.vnam menſurā implentibus.

Oues quadrupedū ſunt manſuetiſſimæ.In admiſſura ſi fęminas cupiunt,auſtrū obſeruant; ſi mares,aquilonē.Oues Arabicæ caudam trium cubitorum per humū voluūt. In Chio ſunt minutiſſimę inopia pabuli, quarū tamen lacte caſeus fit laudatiſſimus Agni ſtatim à partu matrem agnoſcunt,circaq.illam petulca geſtiunt laſciuia. Probes oues debēt eſſe corpore amplo, molli & denſo, villo & ventre piloſo, cruribus humilibus. Omnes infirmu ſunt capite. Viuunt annos decem. Arietes agnas faſtidiunt ſenectam ouium

conſectantur. Generant in vtroque ſexu à bimatu ad nouennos annos. Coeunt à tertio idus Maias ad 13. Calend. Auguſti. Gerũt partus dieb. 150. Arietis ferocia cohibetur cornu iuxta autem terebrato. Dextero texte præligato fœminas generat, læuo mares. Tonitrua ſolitariis ouibus abortus inferunt. Propterea congregari debent, vt cœtu iuuentur. Oues tectæ molliores ſunt. Colonicæ in paſcuo elegãtiores. Plinius laudatiſſimas oues & lanas facit Apulas & Italicas. Tertium locum dat Mileſijs. Circa Tarẽtum & Canuſium ſummam quoque nobilitatem habent & in Aſia Laodiceæ. Oues frequentius quàm vllũ aliud animal infeſtantur ſcabie, quam facit macies, vt maciem exiguitas cibi. Huic morbo niſi occurat, vnica totum pecus coinquinabit. Nam oues contagione vexantur. Agni ſi laborant morbo, non debent admitti ad matres. Tondendarum ouium tempus eſt Iulio. Olim multaio non niſi ouium, bonumque impendio dicebatur. Lac ouillum dulcius eſt bubulo, & magis alit. Veruex dicitur, cui inuerſi ſunt vel adempti teſticuli. Aries, qui generat. Feriunt Arietinis cornibus defoſſis aſparagum gigni. Laberius poeta vocabat arietes Reciprocicornes, & lanicutes, quòd reciproca habeant cornua, & cutem lana opertam. Vernex ſectarius dicitur, qui gregem agnorum præcedens ducit.

Pardus bene olet, quo odore cæteræ agreſtes feræ inuitatæ, proprius accedũt, quas ille inuolat. In Caria & Libya reperiuntur ad modum perlongi, animo imbelles, ſaltu agiles, pelle adeò dura vt ferro non cedat. In prioribus pedibus qui nos habet digitos, poſterioribus quaternos. Fœmina frequentior eſt iuuentu. Ex pardorum genere eſt Bitis, qui ſi à muliere aſpiciatur, eam in morbum adducit.

Pantheris verſi colores ſunt maculæ, qui color cũctas quadrupedes ſollicitat, ſed oris toruitas deterret. Propterea capite ipſo occultato, pãtheræ reliquas feras dulcedine illectas corripiunt. Feruntur habere in armo ſimilem lunæ maculam, creſcentẽ in orbes, & pari modo curuantem cornua. Pantherarum mares ſunt Pardi. Scaurus in ædilitate ſua 150. miſit. Põpeius Magnus 410. Auguſtus 420. Tactis aconito carnibus & guſtatis, necãtur. Vngulum mucrones in corporis vaginas recondunt, ne refringantur & hebetentur. Solæ animalium odoratæ ſunt. Earum oculi in vmbris refulgent, hebetantur in ſole, & lõgius quam cæteri nitent. His tantum terrorem afferunt Hyenæ, vt ne conentur quidem reſiſtere; quinetiam aliquid de corio earum habentem non appetunt. Et ſi pelles vtriuſq. contrariæ ſuſpendantur, aiunt decidere pilos Pantheræ. Pantherarum carnibus viuunt Agriophagi populi. Pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuè ſi & allium fuerit incoctum.

Phartaga animal Indicum, ſimile terreſtri crocodillo, magnitudine Melitæi catulli, pelle ſquamoſa & aſpera, qua etiam ferrum hebetatur.

Phryna animal eſt, à quo ſi quis inſpiciatur, dies aliquot maciem contrahet, & pallorem.

Poephagus eſt in India, equi magnitudinem duplo excedens, cauda nigrante & ſpecioſa, mulieribus Indicis ad ornatum capitis expetita. Animal alioqui timidiſſimum. Nam obuios quoſque refugit præciſa ſponte cauda, obquam ſe appeti ſuſpicatur.

Rinoceros vnum habet in nare cornu. Centaurus in elephantum, cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ. In dimicatione aluum eius maximè petit, vt partem molliorem. Par ei longitudo, crura multò breuiora, color buxeus.

Salamandra habet ſpeciem lacerti. Nunquam prouenit, niſi magnis imbribus à ſerenitate deficiens. Ignẽ tactu extinguit veneni ſui frigiditate. Nihil gignit. Nullus eſt in hoc animali ſexus, teſte Pli. Si arbori irrepſerit, omnia poma ĩficit veneno & eos qui ederint, necat, frigida vt nihil aconito diſtans. Saliua eius in quacũq. corporis parte diſperſa, omnẽ toto corpore decutit pilum. Hoc eius venenum extinguitur ab iis, qui veſcũtur illa. Ranatum marinatum ex aceto & vino decoctarum ſuccus bibitur contra Salamandras.

Scyri tempeſtatem præuident, obturatiſque (qua ſpiraturus eſt ventus) cauernis, ex alia parte fores aperiunt. Caudam habent villoſam pro tegumento.

Simijs figura eſt homini proxima. Imitãtur quicquid ab homine fieri vidẽt. Propterea venatores hac ratione eas plerunque fallunt. Nã in radicibus arborum (in quas illæ repſerunt) aqua ſe perungunt, demum vaſculum viſco plenum aquæ loco reponunt. Quo quũ oculos & ora perunxerunt ſimiæ facilè capiuntur. Falluntur, & alio modo: quũ ſcilicet relictis dedita opera à venatorib. calceis ſeſe impediũt. Triſtes ſunt luna caua: noua lætantur. Fœtus amant maximè. Catulos (quos in domibus peperere) omnibus demonſtrãt, gaudent-

gaudentque tractari,& quandoque amplectendo necãt. Ex Simiarum genere ſunt Cercopytecci maximi magnitudine,cauda quinum cubitorũ,barba propenſa,humana coma, alba facie,reliquo corpore nigrantes. Confugiunt ad arbores. Verſantur in montibus Indiæ. Capiuntur eo(quo diximus) modo. Alexandri exercitum quandoque terruerunt. Item Sphinges villoſæ,mammis prominentibus,quæ mãſuefiunt facilè & feritatis obliuiſcuntur. Callitriches toto fere aſpectu differunt à cæteris. Barbam habent in facie, latã caudem. Viuunt in Æthiopico tãtùm ſolo. Satyri facie ſunt admodũ grata. Cynocephali formam habent. Simiarum,humani geſtus æmuli,& puerorum amatores, quibus etiam mulgenda præbent vbera. Cynoproſopi capite,dentibus & pelle ſimiles ſunt canibus, reliqua hominibus,veloces curſu,vnguibus manuum præacutis,Petiti ad aquas cõfugiunt. Propterea captu ſunt difficiles. Cæpus faciem habet Satyro ſimilem,cætera inter canem & vrſum. Manticora & Crotuca ſunt etiam de genere ſimiarum,imitanturque hominũ geſtus & ſermones.

Sues bis anno pariunt,vterum ferunt menſibus tribus. Vicenos quandoque enituntur porculos,ſed tam multos educare nequeunt. Inire incipiunt octauo menſe. Admiſſura eſt à Fauonio ad equinoctium vernum. Implentur vno coitu, mares poſt trimatum nõ generant. Fæminæ ſenio confectæ cubantes coeunt. Fœtus comedunt nonnunquam. Viuunt ad annos 15.nonnulli ad vicenos. Aiunt,ſuem exoculatum citò emori. Obnoxij ſunt anginæ & ſtrumæ. Cruor in radice ſetæ dorſo euulſæ, & caput obliquum in inceſſu,indicia ſunt infirmitatis. Præpingues penuriam lactis ſentiunt. Gaudet volutari in luto. Facilius in dextrum iacent,quàm læuum. Veteres exiſtimabant animam eis pro ſale datam,quòd ad eſcam tantum nati ſunt. Caſtrantur quandoque fœminę. Pingueſcunt adeò,vt Plinius ſcribat, ſoricem in corpore cuiuſdam præpinguis nidificaſſe. Bis anno pariunt. Porcus olim ſacer erat Cereri Et in feriendo partis fœdere quondam mactari ſolebat. Sues mares ſunt ſalaciſſimi,& annicula ætate commodè progenerãt, ac etiam ſemeſtres implere poſſunt fœminam. Columella ait, fœminam idoneam eſſe ad reddendos partus vſque ad annos ſeptem:quæ quanto fœcundior eſt,eò ſeneſcit citius. Caſtrati ſues celerius pingueſcunt,Melius paſcuntur in agris paluſtribus,quam ſitientibus. Gaudent & ſyluis glandiferis, ac pomiferis. Amant & radiculas aquatilis ſyluæ. Maribus in coitu plurima eſt aſperitas. Tunc inter ſe dimicant indurantes attritu arborum coſtas. Fœminæ in partu aſperiores. In Arabia ſuillum genus non viuit. Sues in coitu ſpumam ore fundũt. Verres ſubantis audita voce,niſi admittatur,cibum non capit in maciem. Fœminæ tantum pleræque efferantur,vt hominem lacerent,candida maxima veſte indutum. Quæ rabies mitigatur aſperſo aceto. Fœminæ prægnantes coeunt. Suibus quandoque ſerpentes ſunt in pabulo. Galenus ſuillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Phoryne dicitur ſuilla pellis Porrò Verres dicitur porcus non caſtratus.

Talpæ oculis capti, frumentum in area populantur, Græci blactas vocant. Similes propè ſunt muribus. Terram excauant, in qua effodiunt ſibi cubilia, dicente Virg. Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Tarãdum animal habet Scythia,dorſo & magnitudine tauri,pelle verſicolore,qua Scythę ſcuta conficiunt,ferro impenetrabilia. Tarãdis cornua ſunt ramoſa, vngula bifidia, villus magnitudine vrſorũ. Colorem oĩum arborũ,fruticum & locorũ(in quib. latent)reddũt.

Thoes animal eſt de genere luporum,venatu viuẽs innocuum homini,habitum, non colorem mutans,hyeme hirtum æſtate nudum.

Tragelaphus naſcitur iuxta Phaſim fluuium Colchorum,ſpecie cerui,barba tantum & armorum villo diſtans.

Tygris ĩ India & Hircania reperitur,mirãdę velocitatis animal. Maribus nõ eſt cura ſobolis. fęminis verò præcipua. Propterea ſi venator equo inſidens catulos eius abſtulerit, Illa vbi vacuum cubile reſpicit,prædonẽ mira celeritate proſequitur, Raptor verò audito ei' fremitu,vnũ ex catulis in viam proijcit. Quẽ quum illa refert ad nidum, priuſquam poſſit regredi,nauem cõſcẽdit pręd o. Mox reuerſa Tygris,vbi nullũ vindictæ locum ſupereſſe videt,ſæuit in littore. Lucanus I Ocyor & cęli flammis, & tygride fęta Tranſcurrit. Apud Praſios,Indiæ polulos,reperiuntur Tygres duplici leonum magnitudine. Tres dẽtiũ ordines habere dicuntur. Itẽ aculeos in cauda,quos vt ſagittas iaciunt. Tygrim in cauea manſueſactum primus omnium Romæ oſtendit Auguſtus: Claudius verò quatuor.

Vrſi minores ſunt elephantibus,colore & figura tauri,mira velocitate,in feras & homines æquè ſæuiunt. Reperiuntur in Germania .

Vrſi coeunt hyemis initio,ambobus cubantibus,complexisque. Deinde ſeparatim abeũt in latebras,in quibus pariunt triceſimo die & plurimum quinos,ſine oculis & ſine pilo. Vngues tamẽ prominent. Hos partus lambẽdo paulatim figurant Raro viſa eſt pariẽs vrſa. Mares 40. diebus latent. Fęmine 4. menſibus. Latebram ſi nõ habeant,fruticum & ramorum congeriæ ædificant molli fronde conſtratam,ventisque & imbribus impenetrabilẽ. Primis 14. diebus adeò graui ſomno premuntur , vt ne vulneribus quidẽ excitari queãt. tuncque veterno pingueſcunt. Ab his diebus priorum pedum ſuctu viuunt. Fęta dies 14. immobilis manet. Sine cibo dies 40. Fętus ridentes pectori admotos fouent , eodem incũbitu, quo volucres oua. Vere procedunt,ſed pingues mares ad laxanda inteſtina concreta Aron herbam deuorant. Eorum oculi hebetantur crebro. Inualidiſſimi capite ſunt vrſi. Ideò ſi vrgente vi aliqua præcipitare ſe velint,ipſum manibus operiũt,& inflictis in arena colaphis quandoque exanimantur. Suſpenſi taurorum cornibus eoſdem pondere fatigant. Sunt ſolertes in maleficia. Nõ gignuntur in Africa. Vrſi reſupinata ſerpit ad fętus & latebram,in qua paritura eſt,ne veſtigia venatoribus ſpeluncam prodant. Saturitati occurrit vomitione:quam ſibi excitat commanducatis formicis. Si venatores inſtẽt catulos partim dorſo,partim ore rapiens fugit in proximam, arborem . Fęmina ſæuior eſt,& fortior mare. Vrſus erectus duobus aliquando Pedibus ingreditur. Carnes depaſcitur etiam putres. Vrſi ſunt in Myſia adeo venenati,vt ſolo afflatu canes perimant. Apud Roxolanus inueniũtur pleriq;manſuefacti. Vrſi in longiori itinere ſine calceatu fatiſcũt. Viuunt fruge, fronde,vindemia,pomis,apibus,cancris & formicis, Aiunt,eorum manus id eſt, anteriores pedes, eſſe inter eſitandum prædulces, & inſigni ſuauitate , quòd frequenter partem hanc agitent, cum apprehenſione,tum inceſſu .

Vulpes vaſrum eſt animal, Echinis infeſtum, quos quum aliter propter aculeos nequit ſuperare,reſupinat,& inuerſos in ventrem(qui mollis eſt)lancinat, eoque modo interficit. Vexatus veſparum multitudine impenetrat ſe in concauum locum, extenta forinſecus cauda:cui quum ſe implicuerunt veſpæ,egreditur,& ad murum ſiue arborem confugiẽs eas ibidem perfricando excutit,& atterit, mortuasque depaſcitur . Inſidiatur & piſculis ripam oberrans, caudaque in aquam demerſa, cuius villi quum ſe obuoluerunt , extrahuntur quaſi defoſſi. Vulpes inimici ſunt Milu's. Gallinaceos nõ attingunt, qui vulpinũ iecur comederint. In Tracia amnes gelatos lacusq;non niſi ad paſtus ituri redituri que tranſeunt. Nulli reperiuntur in Creta. Odorem reddunt graueolentem. Martial. Hic olidam clamoſus ages in retia vulpem Vrgentibus à tergo canibus, caudas ſuas lotio perfundunt,hisque inſectantium proprius canũ ora diuerberant:qua moleſtia affecti canes, inſequi deſiſtunt .

ANIMALIA QVORVM MINISTERIO ſuſtentati homines .

Helias propheta cibum accepit à Coruo in torrente,cui nomen Carith.

Ferunt & Iouem educatum fuiſſe à Capra , à cuius nomine dictus eſt Aegiochus Politanus in Nutritia: Si quidem Cretæa fertur in Ida Capra Iouem puerum fidis aluiſſe papillis .

Polyphemus Cyclops nutritus eſt à Lupa . Sillius libro decimo quarto : Aetnæo Polyphemus erat nutritus in antro, Atquæ inde antiquæ nomen feritatis amabat, Vbera præbuerat paruo lupa .

Telephus Herculis filius, ex Auge nympha, repertus eſt inter frutices , quum adhuc eſſet infans, Cerua paſtum ſuppeditante . Ouid. in Ibin : Nec leuius doleas , quàm qui bibit vbera cerua .

Peliam Neptuni & Tyrus filium,nutriuit Equa :

Alexandro Priami filio (cui poſtea Paridi fuit nomen) alimentum ſuggeſſit Vrſa .

Ægyſthum Thyeſtis & Pelotiæ filium educauit Capra, à qua & nomen ſumpſit .

Camillam reginam Volſcorum armentalis Equæ mammis & lacte ferino nutriuit pater Metabus,autore Virgilio .

Benelope ab Icaro & Peribea parentibus in mare proiecta, à Penelopibus auribus nutrimẽtum ſuſcepit,atque etiam nomen, quum prius Arnea diceretur .

Plato

Plato quum tener adhuc infans dormiret in cunis, Apes non paruã mellis copiam dormiẽtis labellis inſtillare viſæ ſunt. Qua in re conſulti prodigiorum interpretes, futurum prædixerunt, vt aliquando ex eius lingua melle dulcior flueret oratio teſtis Plutarchus.

Philonomia Victimi & Arcadiæ filia, paſtoris cuiuſdam concubitu prægnans facta quum gemellos Paraſium & Lycaſtum peperiſſet, metu patris ambos abiecit in Erymanthum, vbi in concauam quercum delati, Lupam repererunt, quæ abiectis proprijs catulis, eoſdem lactauit. autor Plutarchus.

Midæ Phrygio (quum puer eſſet) dormienti Formicæ in os tritici grana congeſſerũt. Quod ex aruſpicum reſponſo portendebat eum mortalium fore ditiſſimum. autor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Cirus (qui poſtea rex fuit Perſarum) Aſtyagis aui mandato expoſitus, nutritus eſt à Cane Sidonius: Non Cyrum Aſtyagis loquor nepotem Nutritum vbere quem ferunt canino.

Decreto Semiramidis mater, ſpecioſi adoleſcentis coitu prægnans facta, dum opprobrium timeret, natã mox puellam in deſerta expoſuit ſylua, volucroſa quidem, & referta multis auibus, quæ Semiramidam ipſam nutriuerunt, dato ex re nomine. Syrorum enim lingua Semiramis auitium ſignat.

In ore Steſichori infantis cecinit Luſcinia. autor Plin. lib. 10. cap. 29.

Remum in primis & Romulum ferunt à Lupa nutritos fuiſſe, quos Amulius auus perdendos expoſuerat Prop. l. 2. Tu criminis. autor Nutritus duro Romule lacte lupæ.

Habidem Hiſpaniæ regem, Feræ, Canes, Sues & Cerua, incredibili pauerunt humanitate.

Egidio Athenienſi in deſerta ſolitudine degenti. Cerua miniſterium præbuit & alimentũ.

Paulo primo Anachoretæ, ſolitariam in latebris ferarũ vitam agenti, Coruus quotidie dimidiatum panem afferebat. Quum autem eò veniſſet Antonius, vt Paulum ipſum videret, coruus integruum attulit panem, & propter nouum hoſpitem cibum duplicauit.

Eraſmo Campano epiſcopo (qui Diocletiano imperante floruit) inter vaſtas nemorum ſolitudines Coruus paſtum attulit.

Laxatus è ſpelunca Leo famelicus in Darium martyrem, non ſolum non ei nocuit, at etiam ab alijs feris eum tutatus eſt, ſub Imperatore Numeriano.

Apes innocuæ ſederunt in ore Ambroſij infantis.

Aues Baſilio epiſcopo in heremo pabulum miniſtrarunt.

Corbiniani epiſcopi Rameuntis, quum Vrſus aſinum deuoraſſet, deuorati loco ſarcinam vectauit, imperante preſule.

ANIMALIA AB HOMINIBVS manſuefacta.

Pythagoras Vrſam omnibus formidoloſam & conſpicuam feritate, apud ſe demulctam & educatam aluit. Quam dimiſſurus, verbis neſcio quibus, & quodam velut iureiurãdo adegit, vt nulli cunctarum animalium faceret iniuriam. Abiens illa ſe coniecit in latebras ſyluarum, ſummaq. fide præſtitit, in quod adiurata receſſerat. Idem boui ſegetes abrodẽdi quum verba quædam magica in aurem ſufflaſſet, eumque monuiſſet, vt in ferendo agricolis damno parceret, aiunt obedientiſſimum bouem à lacerandis frugibus deſtitiſſe. Credat qui volet. Hæc tamen prodit Cælius ex veterum monumentis.

Ferunt, Aiaci Locrenſi manſuetum fuiſſe, quo cum bibebat & verſabatur.

Tyrrheo pecoris magiſtro, Ceruus fuit manſuefactus, & quem Syluia puella pectebat ornabatq. violis. Virgilius l. 7. Aen. Soror omni Syluia cura Mollibus intexens ornabat cornua ſertis. Pectebatq. ferum, puroque in fonte laudabat. Ille manum patiens, mẽſeque aſſuetus herili. Errabat ſyluis, rurſusq. ad limina nota. Ipſe domum ſera: quamuis ſe nocte ferebat. Ouid. l. 10. Idem ait de Ceruo Cypariſſi, his verbis; Gratus erat Cypariſſe tibi, tu pabula ceruum Ad noua, &c.

Porus (quem Alexander debellauit) habuit Elephantum, qui rectore iubente procumbebat in genua, & ſe ſubmittebat. autor Curtius.

Hanno Carthaginenſis primus omnium Leonem manſuefecit.

Sertorius Ceruam habuit, quam in expeditionibus ſuis habebat ſemper comitem, fingens Dianæ eſſe numen, à quo res gerendas auſpicaretur.

Agrippina cõiũx Claudij Cęſaris, Turdum habuit, imitantẽ ſermones hoĩum, ætate Plinij.

Habebant & Cæſares iuuenes Sturnum & Luſcinias, Græco Latinoque ſermone dociles.

Digitized by Google

Tygrim Romæ oſtendit in cauea manſuefactam diuus Auguſtus.

Paulus Leonenſis Draconem manſueſecit.

Philippus apoſtolus Draconi imperauit, vt innocuus abiret in latebras. Quod & fecit Draco, nam nil prorſus iniurius.

Seuerus abbas Paſſerem habuit manibus ſuis intrepidè aduolantem, & porrectum capientem cibum.

Didymus abbas & Anachoreta, Colubros & Serpentes innocuos pedibus conculcabat.

Edimundi Angelorum regis & martyris abſciſſum caput, Lupus alioqui ſæuiſſimus intactum ſeruauit, & illæſum.

Syluestres aues relicto nemore, intrepidæ aduolabant ad Maxentium abbatem Pictauienſem, eius manu tritici grana, & fruſtula panis roſtro decerpentes.

Sindrigal Lituaniæ princeps poſt Vitoldum, Vrſam habuit, quæ omnibus matutinis relicto nemore domum eius accedens fores pedibus percutiebat, apertoque oſtio porrectũ capiebat cibum.

Thoas Achaicus Draconem domi diu fouit. Conſiderans demum quàm periculoſum eſſet ſerpentem alere, ipſum in ſolitudines procul tulit, atque ibidem reliquit. Quo facto rediens, quum incidiſſet in latrones, & inſtantis periculi metu acclamaſſet, audita hominis voce, aduolauit Draco, & aduerſus vim latronum ſuppetias attulit.

ANIMALIA HOMINVM.

miniſterium implorantia.

Mentor Syracuſanus Leonem in Syria repertum quum expaueſceret, timenti protinus ſeſe oppoſuit fera, eiusque veſtigia cœpit lambere, ſimilis adulãti donec ille ex pede Leonis (in quo tumorem, & vulnus animaduerteret) ſurculum ingentem extraxerit, ipſumque Leonem liberauerit cruciatu.

Helpis Samius viſo in Africa Leone, pauidus arborem conſcendit. Tum Leo ad arborem procumbens hiatu miſerationem quærebat. Habebat enim ingentem ſpinam pedi infixam, quam quum reuelliſſet Helpis, gratiam retulit, feram venatus agerendo.

Androdus a domino Africam prouinciam adminiſtrante, quotidianis verberibus ad fugã coactus, receſſit in deſerta Libyæ; vbi cum obuio Leoni ad genua ſua prouoluto ingentẽ Stipem è cruento pede reuelliſſet, conceptamq. ſaniem vulnere intimo expreſſiſſet, ferũt beſtia in hoſtimentum beneficij Androdo aliquot poſt annis comitem adhæſiſſe, & optionis (quas venaretur) carnes præparaſſe Pertæſus demum vitæ illius feriniæ Androdus quum reliquiſſet antrum, ſatis inauſpicato comprehẽſus eſt à domini ſatellitibus, feriſq. adiudicatus. Vbi idẽ Leo (qui inuenatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarum beſtiarum tutatus eſt. Petentibus propterea cunctis (qui aderant) pœna ſolutus eſt Androdus, eique populi ſuffragio donatus leo. Quem quum tenui loro reuinctum compitatim per vrbem traheret, ſequentes cum plauſu dixiſſe feruntur. Hic eſt leo hoſpes hominis: Hic eſt homo medicus leonis.

ANIMALIA QVORVM

miniſterio vſi homines.

Expoſitus famelicis Leonibus in prædam Daniel propheta, euaſit incolumis.

Heraclides philoſophus Draconem habuit manſuefactum, euntique & quieſcenti ſolitum adeſſe, & aſſiſtere velut comitem.

Martes rex Aegypti, Cornicem habuit adeò cicurem & manſuefactam, vt quoquo iuſſiſſet ille, epiſtolas deferret non ignorans quo tranſuolandum eſſet, aut vbi conſidendum.

Cælius prodit, Cynocephalos in Aegypto litterarum ductus perdidiciſſe, & ſaltationum geſticuloſos motus.

Plinius ſcribit, Panteram patri cuiuſdam Philenis, affectatoris ſapientiæ, blãditam fuiſſe, vt delapſos in foueam catulos traheret ille.

Niciæ venatori in foueam lapſo, Canes multis latratibus dolorem teſtati, ſubſidium ferre voluerunt, eumq. apprehenſa mordicus veſte illinc extrahere.

Fuit & Coruus Romæ, qui ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis in roſtra & forũ deuolans, Tyberium. Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntẽ populum Roman. ſalutabat.

Cecinna Volaterranus equeſtris ordinis, cõprehenſas Hirundines victoriæ nũcias amicis

emittebat

Digitized by Google

emittebat cum literis,quas earum pedibus ferendas alligabat.

Columbæ epiſtolas pedibus annexas, obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere Decio Bruto mittente.

Habuit Macarius confeſſor in deſertis nemorum locis vicinam cellæ ſuæ Leænam cuius catulis cæcis quum reſtituiſſet,viſum, fera obſequij memor, eidem pelles ouium & pecudum (quas venabatur) afferebat.

Zozymo abbati paruit agreſtis Leo.

Adrianus Imperator geminos Leones inuſitata feritate horribiles, & diuturna frendentes inedia, ad concerpendum raptim Eleutherium epiſcopum laxari imperauit. Qui tamen non ſolum non nocuerunt ſancto,at pedibus eius aduoluti,innocua reclinauerũt capita.

Vrſus laxatus fouea ad inferendam mortem Cerbonio epiſcopo, relicta feritate eundem cœpit amplecti & circumlambere.

Eodem modo laxatus in Domitillam virginem Vrſus,poſita feritate ad eius pedes manſuetus decubuit.

Chriſtiana virgo Viperis & Aſpidibus (quarum ſimulachra excitabat neſcio quis magus) deuota,euaſit incolumis & illæſa.

Helenus abbas fatigatus ſarcina (quam ferebat) Onagrũ iuſſit accedere, & dorſum oneri ſubmittere. Paruit fera,& quam longa ſancto placuit,onus ipſum peruexit. Idẽ à reperto Crocodilo flumen præteruectus eſt,quum neque pons adeſſet,neque appareret portitor.

Liberalis epiſcopus(qui ſub Adriano paſſus eſt) poſt varia tormẽta, famelico Leoni deuotus,fera ad eius pedes innocua procumbente,illæſus permanſit.

Diuerſæ quoque & horrendæ feritatis beluæ laxatæ ſunt ad deuorandũ Mammetem martyrem,quæ tamen ſæuitiæ prioris immemores,ad eius pedes exarmatæ ſe prouoluerũt.

Pontianus martyr (qui paſſus eſt ſub imperatore Antonio) geminos Leones in ſuam mortem laxatos exarmauit.

Vrſi laxati ad interficiendum Pontium epiſcopum, decubuerunt ad eius pedes innocui.

Reperiuntur & alij ſancti feris,& beluis expoſiti, qui tamen mortem illam effugerunt, vt Andronicus Epheſius, Albanus, Blandina virgo, Baſilides, Benignus presbyter, Thelca, Dorotheus, Quiriacus, Priſca, Pontianus, Probus, Taracus, Flocellus, Germanicus, Venantius, Martinus, Martina virgo, Mymas, Magnus martyr, Mammes, Theodoſia.

Eutycius Vrſum habuit ſibi obſequioſum,& obedientem.

Mandato Euſtorgij Mediolanenſis epiſcopi, Lupus iugo ſe ſubmiſit,& currum traxit, quo tria magorum corpora aduehebantur in Italiam. Prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipſe voluebatur.

BRVTA ALIAQVE ANIMALIA honorata ſepulchris aut ſtatuis.

Auram Atalantæ canem quum Calidonia ſuis peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulchrum erectum eſt.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater,ab Hercule ceſus,in Iberia monumẽtum habuit.

Herodotus l. 2. ſcribit. Feles mortuas magno luctu defleri ab Ægyptijs demum ad ſacra tecta deferri, vbi ſalitæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes quoq; in ſua quiſque vrbe tumulant ſacratis in loculis. Vrſos qui ſacri ſunt,& Lupos non multo vulpib. grandiores eo ſepeliunt loco, vbi iacentes inueniunt Crocodilum(vbi mortem obijt)ſale cõditum ſacris in vrnis ſepeliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamnonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.

Marthes rex Ægypti Cornicem habuit imperio mitem adeoque cicurem, vt quocunque fuiſſet ei imperatum literas deferret; ſciens quo tranſuolandum, vbi ſidendum, quieſcẽdumve foret. Propter quod obſequium adeo mite, nulliusque ſtipẽdij in dignum, rex dignam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ægre capit fidem, ſi cui videor hoc finxiſſe, videat Cælium l. 13. cap. 58 qui ex Græcorum monumẽtis hoc ipſum aduocat.

Apud Perſas equi, apud Moloſſos canes ſepulchra & exequias meruerunt. Vnde Stat. li. 2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosque canes fleuere Moloſſi: Et volucres habuere rogum, ceruusque Maronis. Item Stroza filius, Sues de more Moloſſa vetuſto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

Digitized by Google

Tygrim Romæ oſtendit in cauea manſuefactam diuus Auguſtus.
Paulus Leonenſis Draconem manſueſecit.
Philippus apoſtolus Draconi imperauit, vt innocuus abiret in latebras. Quod & fecit Draco, nam nil prorſus iniurius.
Seuerus abbas Paſſerem habuit manibus ſuis intrepidè aduolantem, & porrectum capientem cibum.
Didymus abbas & Anachoreta, Colubros & Serpentes innocuos pedibus conculcabat.
Edimundi Angelorum regis & martyris abſciſſum caput, Lupus alioqui ſæuiſſimus intactum ſeruauit, & illæſum.
Syluestres aues relicto nemore, intrepidæ aduolabant ad Maxentium abbatem Pictauienſem, eius manu tritici grana, & fruſtula panis roſtro decerpentes.
Sindrigal Lituaniæ princeps poſt Vitoldum, Vrſam habuit, quæ omnibus matutinis relicto nemore domum eius accedens fores pedibus percutiebat, apertoque oſtio porrectũ capiebat cibum.
Thoas Achaicus Draconem domi diu fouit. Conſiderans demum quàm periculoſum eſſet ſerpentem alere, ipſum in ſolitudines procul tulit, atque ibidem reliquit. Quo facto rediens, quum incidiſſet in latrones, & inſtantis periculi metu acclamaſſet, audita hominis voce, aduolauit Draco, & aduerſus vim latronum ſuppetias attulit.

ANIMALIA HOMINVM.
miniſterium implorantia.

Mentor Syracuſanus Leonem in Syria repertum quum expaueſceret, timenti protinus ſeſe oppoſuit fera, eiusque veſtigia cœpit lambere, ſimilis adulāti donec ille ex pede Leonis (in quo tumorem, & vulnus animaduerteret) ſurculum ingentem extraxerit, ipſumque Leonem liberauerit cruciatu.
Helpis Samius viſo in Africa Leone, pauidus arborem conſcendit. Tum Leo ad arborem procumbens hiatu miſerationem quærebat. Habebat enim ingentem ſpinam pędi infixam, quam quum reuelliſſet Helpis, gratiam retulit, feram venatus agerendo.
Androdus a domino Africam prouinciam adminiſtrante, quotidianis verberibus ad fugā coactus, ſeceſſit in deſerta Libyæ; vbi cum obuio Leoni ad genua ſua prouoluto ingentē Stipem è cruento pede reuelliſſet, conceptamq. ſaniem vulnere intimo expreſſiſſet, ferūt beſtia in hoſtimentum beneficij Androdo aliquot poſt annis comitem adhæſiſſe, & optionis (quas venaretur) carnes præparaſſe Pertæſus demum vitæ illius ferinæ Androdus quum reliquiſſet antrum, fatu inauſpicato comprehēſus eſt à domini ſatellitibus, feriſq. adiudicatus. Vbi idē Leo (qui inuenatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarum beſtiarum tutatus eſt. Petentibus propterea cunctis (qui aderant) pœna ſolutus eſt Androdus, eique populi ſuffragio donatus leo. Quem quum tenui loro reuinctum compitatim per vrbem traheret, ſequentes cum plauſu dixiſſe feruntur. Hic eſt leo hoſpes hominis: Hic eſt homo medicus leonis.

ANIMALIA QVORVM
miniſterio vſi homines.

Expoſitus famelicis Leonibus in prædam Daniel propheta, euaſit incolumis.
Heraclides philoſophus Draconem habuit manſuefactum, euntique & quieſcenti ſolitum adeſſe, & aſſiſtere velut comitem.
Martes rex Aegypti, Cornicem habuit adeò cicurem & manſuefactam, vt quoquo iuſſiſſet ille, epiſtolas deferret non ignorans quo tranſuolandum eſſet, aut vbi conſidendum.
Cælius prodit, Cynocehpalos in Aegypto litterarum ductus perdidiciſſe, & ſaltationum geſticuloſos motus.
Plinius ſcribit, Panteram patri cuiuſdam Philenis, affectatoris ſapientiæ, blāditam fuiſſe, vt delapſos in foueam catulos traheret ille.
Niciæ venatori in foueam lapſo, Canes multis latratibus dolorem teſtati, ſubſidium ferre voluerunt, eumq. apprehenſa mordicus veſte illinc extrahere.
Fuit & Coruus Romæ, qui ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis in roſtra & forū deuolans, Tyberium. Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntē populum Roman. ſalutabat.
Cecinna Volaterranus equeſtris ordinis, cōprehenſas Hirundines victoriæ nūcias amicis emittebat

Digitized by Google

emittebat cum literis, quas earum pedibus ferendas alligabat.
Columbæ epiſtolas pedibus annexas, obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere Decio Bruto mittente.
Habuit Macarius confeſſor in deſertis nemorum locis vicinam cellæ ſuæ Leænam cuius catulis cæcis quum reſtituiſſet, viſum, fera obſequij memor, eidem pelles ouium & pecudum (quas venabatur) afferebat.
Zozymo abbati paruit agreſtis Leo.
Adrianus Imperator geminos Leones inuſitata feritate horribiles, & diuturna frendentes inedia, ad concerpendum raptim Eleutherium epiſcopum laxari imperauit. Qui tamen non ſolum non nocuerunt ſancto, at pedibus eius aduoluti, innocua reclinauerũt capita.
Vrſus laxatus fouea ad inferendam mortem Cerbonio epiſcopo, relicta feritate eundem cœpit amplecti & circumlambere.
Eodem modo laxatus in Domitillam virginem Vrſus, poſita feritate ad eius pedes manſuetus decubuit.
Chriſtiana virgo Viperis & Aſpidibus (quarum ſimulachra excitabat neſcio quis magus) deuota, euaſit incolumis & illæſa.
Helenus abbas fatigatus ſarcina (quam ferebat) Onagrũ iuſſit accedere, & dorſum oneri ſubmittere. Paruit fera, & quam longa ſancto placuit, onus ipſum peruexit. Idẽ à reperto Crocodilo flumen præteruectus eſt, quum neque pons adeſſet, neque appareret portitor.
Liberalis epiſcopus (qui ſub Adriano paſſus eſt) poſt varia tormẽta, famelico Leoni deuotus, fera ad eius pedes innocua procumbente, illæſus permanſit.
Diuerſæ quoque & horrendæ feritatis beluæ laxatæ ſunt ad deuorandũ Mammetem martyrem, quæ tamen ſæuitiæ prioris immemores, ad eius pedes exarmatæ ſe prouoluerũt.
Pontianus martyr (qui paſſus eſt ſub imperatore Antonio) geminos Leones in ſuam mortem laxatos exarmauit.
Vrſi laxati ad interficiendum Pontium epiſcopum, decubuerunt ad eius pedes innocui.
Reperiuntur & alij ſancti feris, & beluis expoſiti, qui tamen mortem illam effugerunt, vt Andronicus Epheſius, Albanus, Blandina virgo, Baſilides, Benignus presbyter, Thelca, Dorotheus, Quiriacus, Priſca, Pontianus, Probus, Taracus, Flocellus, Germanicus, Venantius, Martinus, Martina virgo, Mymas, Magnus martyr, Mammes, Theodoſia.
Eutycius Vrſum habuit ſibi obſequioſum, & obedientem.
Mandato Euſtorgij Mediolanenſis epiſcopi, Lupus iugo ſe ſubmiſit, & currum traxit, quo tria magorum corpora aduehebantur in Italiam. Prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipſe voluebatur.

BRVTA ALIAQVE ANIMALIA honorata ſepulchris aut ſtatuis.

Auram Atalantæ canem quum Calidonia ſuis peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulchrum erectum eſt.
Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule ceſus, in Iberia monumẽtum habuit.
Herodotus l. 2. ſcribit, Feles mortuas magno luctu defleri ab Ægyptijs demum ad ſacra tecta deferri, vbi ſaliæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes quoq; in ſua quiſque vrbe tumulant ſacratis in loculis. Vrſos qui ſacri ſunt, & Lupos non multo vulpib. grandiores eo ſepeliunt loco, vbi iacentes inueniunt Crocodilum (vbi mortem obijt) ſale cõditum ſacris in vrnis ſepeliunt. Viuenti gemmas & in aures appendunt.
Lethargus Hippamnionis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.
Marthes rex Ægypti Cornicem habuit imperio mitem adeoque cicurem, vt quocunque fuiſſet ei imperatum literas deferret; ſciens quo tranſuolandum, vbi ſidendum, quieſcẽdumve foret. Propter quod obſequium adeo mite, nulliusque ſtipẽdij indignum, rex dignam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ægre capit fidem, ſi cui videor hoc finxiſſe, videat Cælium l. 13. cap. 58 qui ex Græcorum monumẽtis hoc ipſum aduocat.
Apud Perſas equi, apud Moloſſos canes ſepulchra & exequias meruerunt. Vnde Stat. li. 2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidoſque canes fleuere Moloſſi: Et volucres habuere rogum, ceruuſque Maronis. Item Stroza filius, Sues de more Moloſſa vetuſto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

Xanthippus dux Lacedæmoniorum canes familiares ac domeſticos curauit humandos: V. um præcipue in arce, cui loco Cynoſſephium extitit cognomentũ autor Plutarchus.

Agrigenti complurium equorum tumulis ſuperpoſitæ ſunt Pyramides. Plin.

Cimon Athenienſis equabus (quibus in Olympico certamine tertium vicerat) ſepulchra erigi prope ſuum monumentum iuſſit. autor Plut.

Ceruus Syluiæ (qui vulnere violatus, cauſa fuit belli inter Troianos & Latinos) roſis & tumulo ornari meruit.

Alexander equum habuit, Bucephalum nomine, qui regio inſtratus ornatu, nullum alium ab Alexandro ſeſſorem admiſit, alios paſſim reijciẽs. Propterea rex defuncto duxit exequias, vrbemque muro circumdedit nomine eius.

Romæ fuit coruus, qui humano ſermoni aſſuefactus omnibus matutinis euolans in roſtra Tyberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum ſalutabat. Quem quum poſtea neſcio quis ira percitus occidiſſet, à populo factum ægre ferente, ſaxis obrutus eſt, funusq; aliti innumeris celebratum exequijs. Plin. l. 4. cap. 10.

Cæſaris quoque dictatoris equus neminem alium dorſo recepit. Idem hominis ſimiles pedes habuiſſe fertur, hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædem autor Plin. Statuam eius graphice deſcribit Stat. l. 1 Syluarum.

Equus Auguſti Cæſaris mortuus tumulo honoratus eſt.

Saxo lib. 5. Danicarum hiſtoriarum ſcribit, Arſuitum Biornonis filium cum cane & equo fuiſſe humatum.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

Cyllarus equus fuit Caſtoris Virg. l. 3. Georg. Talis Amiclei domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graij meminere poetæ, vbi Pollucem pro Caſtore equorum domitore poſuit poetica licentia vt, Quas illi Philomela dapes: pro Progne.

Lampon, Panchates, Pelorus, Campaſus nomina ſunt equorum apud Syll. l. 9. De Lampone ſcribit hoc modo. Euolat ante omnes, rapideq; per aera curſu Calaius Lampon fugit, atque ingentia tranat, Exultans ſpacia, & ventos poſt terga relinquit.

De Panchate, Sed proximus ibat Aſtur Panchates, patrium frons alba nitebat Inſigne, & patrio ſpes omnis concolor albo.

De Peloro, Cyniphio rector radiabat frõte Peloro Camphaſus, ipſe aſper, nec qui ceruicis Armaret Applauſu blandos ſonitus clauſumque cruento Spumeus admorſu gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus. Nõ vnquam effuſum ſinuabat deuius axem.

De Tago Sillius. li. 1. Iam Tagus auratis agnoſcebatur in armis.

De Gargano ibidem Sillius l. 4. Theb. Nos Gargane vocant ſuperi ad maiora, vides ne Quantus erat Chirixus? iam nunc tibi præmia pono.

Pholoe, Iris, Thoes, nomina ſunt equarum Admeti apud Stat. l. 6. Theb. ſcribentem: Nominibusque cient Pholoen, Admetus & Irim, Funalemque Thoen.

Alia equorum nomina ab Statio ponuntur his verbis; Rapidum Danaetus: augur Aſchetõ increpitat, meritumque vocabula cygnum Audit, & Herculeum Styrion Cromis, Euneon audit Igneus Æthion, tardumque Cydona laceſſit Hippodamus Phariumq; Thoas rogat ire Podarcem.

Herpe nomen eſt equæ matris Pelori. Statius vbi ait, Eductum genitrix effuderat Herpe nobilis.

Idem de Circo, Percuſſus vocibus altis Spectantum Circus, fertur ſublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina ſunt equorum apud eũdem l. 16. vbi ait; Tũ Lamus & Sicoris, proles bellacis Illerdæ, Et Theron potator aquæ ſub nomine Lethes.

Mezentius pater Lauſi, equum ſuum, Rhebum nomine, his verbis alloquitur apud Virg. l. 10. Rhebe diu (res ſi qua diu mortalibus vlla eſt) Viximus, aut hodie victor ſpolia illa cruenta, &c.

Æthon fuit equus Pallantis, Euandri filij, quem Virg. li. 11. ait in exequijs domini ſui collachrymaſſe. Poſt bellator equus poſitis inſignibus Æthon It lacrymans, guttisque humectat grandibus ora.

Pegaſus Neptuni & Meduſæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophõ expeditionẽ ſumpſit cõtra Chimeram. Hic ſaxo in Helicone pedis vngula percoſſo fontẽ nomine Hippocrenem.

nem aperuiſſe dicitur. Ouid. l. 1. Faſt. Suſcipe, Gorgonei colla videbis equi: Creditur hic cæſæ grauida ceruice Meduſæ Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis: Huic ſupra nubes, & ſubter ſidera lapſo Cœlum pro terra, pro pede penna fuit. Idem l. 4. Met. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adraſto. Stat. l. 1. Syluar. Hunc & Adraſteus viſum extimuiſſet Arion. Proper. l. 2. Qualis & Adraſti fuerit vocalis Arion, Triſtis ad Archemori funera victor equus. Stat. huius equi virtutem & alacritatẽ l. 6. deſcribit hoc modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifeſtus Arion. Igne iube, &c.

Equum Alexandri Bucephalum à capite bonis nominatum, & talẽtis 13. emptum teſtis eſt Cares apud Gellium: Vbi ornatus erat, armatusq; ad prælium, nullum, alium ſeſſorem, præter dominum, admiſit. Idem in bello Indico ſagittis vndiq; perfoſſus, regem è medijs hoſtibus, licet exanguis, & moribundus, viuaciſſimo curſu retulit, atq; vbi extra teli iactũ portauit, domini iam ſuperſtitis ſecurus ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander penſauit, oppido in honorem equi cõdito, vt docet. Plin. l. 6. & 8. vbi ait. Propter quæ rex defuncto ibidem duxit exequias: vrbemq, tumulo circundedit nomine eius. Curt. ad hũc modum ſcribit: Excepti ſunt quidam, inter quos equus regis Bucephalum vocabant, quẽ Alexander non eodem (quo cæteras pecudes) animo æſtimabat. Nam ille nec in dorſo inſidere ſuo patiebatur alium, & regem (quum vellet aſcendere) ſpõte ſua genua ſubmittens, excipiebat, credebaturque ſentire, quem veheret.

De Harpyia, & Pegaſo Politian. in Ambra: Quos. Zephyro peperit geminos Harpyia Podagre.

Claudianus in ſextum Honorij conſulatum, equos Rhæſi Thracum regis commendat ſequentibus verſibus:

Craiaq; retulerat raptos ad caſtra iugales.
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia muſis)
Impetus exceſſit Zephyros, candorq; pruinas.

Æthon apud Hom. l. 8. Iliad. nomen eſt vnius equorum Hectoris.

Harpyna & Pſylla equæ fuerunt Oenomai, quibus contendebat curſu in procos filiæ ſuæ Hippodamiæ. Hos ſuis verſibus dignatus eſt Lycophron.

Plinius ait, equam Hecratidis Theſſali, quamuis pregnantem viciſſe in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe ſcribit equum Cyro fuiſſe immitem, & effrenem Paſacẽ nomine.

Cimon Athenienſis equabus ſuis (quibus ter Olympia vicerat) monumenta erexit.

Equus Tyberij Cæſaris videbatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap. 26. l. 8.

Parthenia & Eripha equæ fuerunt Marmacis, vnius ex procis Hippodamiæ, quas Oenomaus puellæ pater iugulauit, & poſtmodum ſepelire iuſſit.

Boriſthenes equus fuit Adriani Imperatoris, quo in venando propter alacritatem plerũq; vtebatur. Dion Caſſius ait, Imperatorem mortuo ſepulchrum feciſſe, columnamque erexiſſe cum epigrammate inciſo.

Iulius Cæſar, autore Tranquillo, vtebatur equo inſigni, pedibus propè humanis, & in modũ digitorum vngulis ſciſſis; quem maxima cura aluit, honorauitque ſtatua, quòd aruſpices eo Imperium orbis terræ ſignificari dixiſſent, tum etiam quòd nullum alium ſeſſorẽ reciperet.

Biorno quidam inter Danos clariſſimus, equũ habuit præſtanti corpore, & tanta velocitate præpetem, vt quem cæteri nequirent, indefeſſus obſtrepentem vorticem ſolus ſuperaret

Artibus Perſarũ dux equum habuit, qui primo pugnæ cõgreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibusq; & impulſu longè lateque faciebat ſtragem, autor Herodotus.

Gellius ſcribit, equũ Cn. Seij de genere equorum Diomedis progenitũ, & à Cor. Dolabella centum millibus ſeſtertijs emptum, fuiſſe inuſitata magnitudine: ſed eo tamen fato, vt quiſquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miſerè periret. Quod experti ſunt, Marc. Ant. Cor. Dolabella, C. Caſſius, eius poſſeſſores.

Equus Nicomedis Regis Bithyniæ, tanto fuit in dominum affectu, vt eo mortuo oblatum recuſauerit cibum, & inedia ſe confecerit.

Equus Antiochi, capto vel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis, alumni ſui victorem, domitis frænis excuſſit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plin. l. 8. cap. 42.

Equus.

Digitized by Google

Equus à Dionisio Syracuſarum tyranno relictus in ſalebra & luto, vbi ſe expediuit, domini, licet ingrati veſtigia tamen ſecutus eſt.

Nero equas habuit Hermaphroditas ex agro Treuerico, quas carpento ſuo ſubiuges oſtendebat.

Equus Auguſti ſepulchrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomen eſt equi apud Mart. l. 3. Epig. vt Corithæ nomen equæ apud Iuuenal. Sat. 8. De Hirpino Mar. Hiripni veteres qui bene nouit auos. De vtroque Iuuen. Sed venale pecus Corithæ poſteritas, & Hirpini, & ſi rara victoria ſedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte edificarũt acernisq; trabibus contexuerunt, Epeo machinæ autore. De hoc Proper. l. 3. & Luca. l. 1. Durateum, id eſt ligneum vocat, vbi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu. Inflammaſſet equus nocturno Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba paſti, famem ſitimque multos dies perferũt ad quod alluſit Propert. l. 4.

EQVI ACHILLIS.

De Balio & Xantho Politianus in Ambra: Balium Xanthumque iugales, Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge: Et te captiuo funalem Pegaſe collo Ignotus extimulat. Claudianus. Et flauum Xanthum ſpreuiſſet Achilles. Virg. l. 3. 3. Georg. Martis equi bijuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

Hi duo numerantur à Seruio inter equos Achillis. Poetæ tamen Pauorem & Terrorem Martis equos faciunt: vnde Stat. Fræna miniſtrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

De his nominibus Oui l. 2. Met. ſcribit, Interea volucres Pyrois, Eous, & Æthon Solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implét, pedibusq; repagula pulſant, Pyrois Pyroentis flectitur, vt Simois. Val Fla. l. 5. Argon. Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Sũt qui dicãt, Xãthũ inter equos Solis numerari, propter dictũ Martialis: Quid cupidũ Titana tenes? iã Xanthus & Æthõ. Fręna volũt. Thomas Radinus. Equi quatuor, qui aurei licet forent, colore tñ quiſq; proprio noſcebatur; Pyrois rubẽs, Eous candicans, Æthõ coruſcãs, Phlegõ nigricãs, hinnitib. flãmiferis elatis narib. auras implebãt, erraticis curſib. vagabantur incerti. Sabellicus, Hic equidem ambiguè vergit, qua lucidus Æthon.

EQVI PLVTONIS.

De quatuor primis nominibus Claud. l. 1. de Raptu ſic meminit.

Orneus crudele micans, Æthonisq; ſagitta.
Ocyor, & ſtygij ſublimis gloria Nycteus.
Armenti, Ditisq; nota ſignatus Alaſtor,
Stabant ante fores iuncti ſæuumq; fremebant,
Craſtina venturam ſpectantes gloria prædam.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Agrus canis fuit Vlyſſis, qui reuerſum ab expeditione Troiana dominũ poſt annos viginti fertur agnouiſſe.

Atalanta, Arcadica venatrix, canem habuit Auram nomine, quam quum interfeciſſet aper Calidonius, ſepulchro ab indigenis ornata eſt.

Chiron canis fuit Codri poetæ pauperrimi. Iuuenalis: Et recubãs ſub eodẽ marmore Chirõ.

Durides canis fuit Lyſimachi, qui accenſo domini rogo iniecit ſe flammæ: autore Plin. l. 8.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis tricorporis ſeruabat armenta. Hunc Hercules vna cum domino interfecit. Incolæ mortuo ſepulchrum erexerunt.

Graucis nomẽ eſt catellæ, qua Arethuſa abſentis mariti deſiderium ſolabatur. Propert. l. 4. Graucidos & catulæ, vox eſt mihi grata querentis, &c.

Fuit Hippocentaurus canis Xenophontis.

Hylax itidem nomẽ eſt canis. Ver. in Bu. Neſcio quid certẽ eſt, & Hylax in limine latrat. Iſſa nomen eſt catellæ, quam Publius habuit in delicijs. Martialis; Iſſa eſt paſſere nequior Catuli; Iſſa eſt purior oſculo columbæ: Iſſa eſt blandior omnibus puellis; Iſſa eſt charior Indicis lapillis; Iſſa eſt delicia catella Publi.

Lælaps

Digitized by Google

ps canis eſt apud Ouid.l.7.Met Poſcor & ipſe metu conſenſu lælapa magno(Munerà c nomen)iamdudum vincula pugnat Exuere ipſe ſibi.
purus apud Theocritum in Daphnide & Menalca,nomen eſt canis;apud Herod. rus: apud Ariſtophanem Acalentis.
argus Hippammonis,qui etiam cum mortuo domino tumulatus eſt.
ſca nomen eſt canis apud Virg. in Buc. dicentem. Excipere inſidijs multum latrante ycifca. Palladius Soranus; Non lepus intrepidum timido fugat ore lyciſcam.
ra canis fuit Icarij patris Erigones,cuius ductu Erigone ipſa cadauer patris ab agreſtius interfecti reperit.
ud hiſtoricos legitur Perſes, fuiſſe catellus filiæ Æmiliæ Pauli.
aſter. Pontanus in Lepidina; Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaſter Latrat, pſa fuga ſpem,inſidiasque reliqui.
mnus etiam nomen eſt canis,fictum à Baptiſta ſcribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in auro Præcipiti ſequitur luſtra ferina pede.
ertagus canis eſt apud Mart. Non ſibi,ſed domino venatur Vertagus acer Illæſum leporẽ qui tibi,dente feret.
mber Verg.l.12. Ac viuidus Vmber Hæret hians. Sed fortaſſe Vmber,vocabulum eſt appellatiuum,pro cane Vmbriæ.Val.Flac.l.6. Argon.
olantes. Stroz pater: Ille pedum curſu præſtans, animoque volantes Occubuit trucibus teſtis acerba feris.
Ouid.l.4 Met. Actæonis canes enumerat his verbis; Dum dubitat videre canes primusque Melampus: Inde ruunt alij rapida velocius aura,Pamphagus, & Dorceus &c.
Alia quorumdam nomina ponuntur apud Cœlium ex Aeſchylo: vt Corax,Harpyia,Charon,Lycitas.
Hylax,Harpalagus,Lyciſca,Tygrina,Melampus,Falco, Serpens,Ragonia, Ichthia,Helor, nomina ſunt canum apud Mantuanum l.4.
Celebrantur etiam Catenarius & Lucernarius,& canis Attalli,qui tanto fuit oris rictu, vt oblatum cibum deglutiret.
Fuit & Ariſtogiton canis Cymachi.
Alcibiades inuſitata magnitudine canem emit 70.minis,quem amputata cauda ſpectante populo ducebat vinctum, vt garrulorum & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet,ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Pulch.teſtis.
Biorna quidam inter Danos ſpectatæ virtutis adoleſcens,canem habuit horendæ acerbitatis, & formidoloſæ, quæ ſola plerunque biſſenos viros oppreſſit, & Offoti giganis inter paſcua tutata eſt armentum.
Canis Pyrrhi Epyrotarum Regis, in rogum domini ſe coniecit. De natura canum quoniã prolixe,& abunde locuti ſumus in Epithetis noſtris,plura loqui nunc ſuperſedimus.
Cætera nomina canum,leguntur apud Xenophontem in lib.de Vent.

VERMES DIVERSI.

Aranem vermis eſt lanuginoſus,& ſerpentis in modum repens,quo diſſecto inueniri dicũtur intus vermiculi duo, qui ad alligata mulieribus ceruina pelle ante ſolis ortũ præſtãt ne concipiant.Flores arborum populatur,& ita quandoque abrodit,vt ſterileſcant.
Aſilus aculeum habet in ore. Latiuſculis quibuſdam beſtiolis(quæ in fluuijs ſupernatant) enaſcitur, freques propterea iuxta aquas,Oeſtrum aliter ſeu Oeſtrus appellatur. De hoc Verg.lib.3.Georg. Eſt lucus Silari circa ilicibuſq. virentem Plurimus alburnum volitans, cui nomen Aſilo, Romanum eſt Oeſtrum Graij vertere vocantes,Aſper,acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis Diffugiunt armenta, fugit mugitibus. æther. Concuſſus. Aſiliũ quidam Tabanum vocant, alij diuerſum faciunt. Tabanus autem naſcitur ex ligno,in quo plurimus eſt humor.
Aſiotrion vermis eſt,cuius morſu genua labefactantur.
Tenebras amã: Blatræ, vitam lucemq.fugiunt,in balneis maximè humido vapore prognatæ. Virg.l.4.Georg. Lucifugis congeſta cubilia blatris.
Bombix arancarum inſtar fila ducit tenuiſſima,quib.precioſæ admodum veſtes fiunt,quæ vocantur Bombycinæ Aliter vocatur Bombylius & Necydalus.
Brucus vermiculus eſt volitans,ſed ſine alis,qui herbas erodit.

Bupreſtis

Digitized by Google

Buprestis ſimilis eſt ſcarabeo. Fallit inter herbas bouem, vnde meruit nomen deuoratuſq; ne tacto felle ita inflammat, vt rumpat.
Campe genus eſt vermis, arborib. & herbis hortenſib infeſtiſſimum. Col. l. 11. Nec ſolú teneras audent erodere frondens Implicitus conchæ Limax, hirſutaq. campe.
Cantharides vermiculi ſunt virides aureis ſparſi maculis, quorum ſuccus inſtar eſt veneni. Ouid. in Ibium: Centaridum ſuccos dante parente bibas. Hinc adagium natum, Muſca cantharis. de homunculo abiectiſſimo.
Cantharolethrus brachia habet, & in cauda ſpiculum.
Cẽtipeda vermis eſt piloſus, multis pedib. arcuatim repens: Eſt & Chryſalis genus vermis.
Ceraſtes vermis vbi tantum eroſit, quantũ ad corporis volutationẽ ſatis eſt, generat aliũ.
Chryſalis vermiculus duro cortice mouetur ad tactum aranei.
Cicidelæ veſpere lucent per aura. Græci Lampyrides vocant.
Cnypis vermiculus eroſo ligno ſemper locum mutare nititur Hinc adagium, cnypis in loco ſtare non potens; in homines incoſtantes.
Conuoluolus vermis eruca minor, rodit pubeſcentes vuas.
Coſſi gignuntur ex ligno. His veteres in cibo vſi ſunt.
Crabrones ex putridis equorum carnibus enaſcuntur.
Eruca vermis tenaciter hæret, repit in olerum folia, & abrodit, præſertim braſſicas. Olitã arborem turpi facie depſtam relinquit. Naſcitur tempore humido & lento.
Galba vermiculus eſt exilis, qui naſcitur in æſculis.
Gurgulio vermis eſt frumenti vel fabæ. Virg. l. 1. Georg. Populantque ingentem fatis aceruum Gurgulis, atque inopi metuens formica ſenectæ.
Ips cornua & vites rodit, vt Cips frumenta, Trips, ligna. Sis veſtes, Is vitra, Midas fabam.
Lampyris noctu lucet. Latinè vocatur Noctiluca ſeu Nicedula.
Litra vermiculus naſcitur in lingua canum, qui ſi catulus eximatur, nec rabidi fiunt, nec faſtidium ſentiunt.
Melolanta genus eſt ſcarabei, colore viridi naſcens.
Millepeda nomen ſumpſit à pedum multitudine.
Mylochos eſt de genere blattarum, naſcitur circa molas.
Myrmecion caput habet ſimile formicæ, aluum nigram guttis albis diſtinctam. Eodem torquet dolore, quo veſpæ.
Onyſtus multipes eſt, fuſci coloris, ſub lapidibus viuens, aut figulinis vaſis. Tactus arcuat ſeſe, & in formã pilæ cõtrahit. Aliter dicitur Tylus. Is eſt, qui aliter Multipeda vocatur.
Papiliones vermes ſunt, ex quorum ſtercore enaſcuntur Tineæ. Lucernarum luminibus aduolant. His contrarium eſt iecur caprinum. Cæras depaſcuntur, & relinquunt excrementa, quibus Teredines gignuntur. Eorum aduentur veris initium indicat.
Petauri generantur ſordibus aridis ſoli.
Phalangiũ ſimile eſt formicæ, ſed maius tamen, ruffo capite, reliqua parte corporis nigra, albis inter curſantibus reſperſum guttis acerbius pũgit, quam veſpa. Viuit circa furnos, & molas. Ab eo percuſſis ſi alterum eius generis oſtendatur, remedium affert.
Pyrauſta vermis eſt de ſpecie araneorum, fauis pernicioſus. volitat ad lucernas tantiſper, dum cumbuſtis alis pereat. Hinc adagium, Pyrauſtæ gaudere gaudium; de momentanea & breui lætitia.
Pyro campæ venenato ſunt morſu. Naſcuntur in pinu arbore.
Raucæ vermes naſcuntur in radice quercus.
Rhagio ſimilis eſt nigroacino, ore minimo, ſub aluum breuiſſimis pedibus, tamquam imperfectis. Quos momordit, eodem afficit dolore, quo Scorpius.
Ricini vermiculi ſunt, quibus infeſtantur canes.
Rutili aridam terram, fodiunt fauoſque in modum ſpongiæ fiſtuloſæ medicato melle conficiunt.
Sanguiſuga vermis eſt aquatilis, cruoris appetens. Aliter vocatur Hirudo. Horatius in Arte Non miſſura ouem niſi plena cruore.
Soli fuga genus eſt formicæ venenatæ, lucem refugiens. Vnde inditum nomen. Huic contrarium eſt cor veſpertilionis.
Tarmes vermiculus carnem exedit. Vitruu. lib. 2. de Architectura. Sed ea quòd habet in ſe plus

Digitized by Google

ſe plus caloris, procreat & alit tarmitem, ab eoq; vitiatur.
Eſt & inter materiarum peſtes Teredo vermis dictus, quòd dentibus terat & erodat.
Tinea libros, & veſtes abrodit. Horat. l. 1. Epiſt. Aut tineas paſces taciturnus inertes.
Tipula ſex habet pedes. Tantæ leuitatis eſſe dicitur, vt ſuper aquã currens nõ deſidat. Plautus: Neque Tipulæ pondus leuis eſt, quam fides lenonia.
Triphæ ſimiles ſunt culicibus. Sunt & alia pleraque nomina, vt Chryſalis, Cymex, Gollotus, Gryllus, Hipacontinus.
Voluox vermiculus eſt prærodens pubeſcentes vuas. Aliter appellatur Conuoluolus.
Xylophagus albus eſt & obeſus, nigro capite. Naſcitur in cariæ lignorũ, quæ corrodit. Hũc in Ponto & Phrygia comediſſe, luxuri eſt.

SERPENTVM QVORVNDAM NOMINA.

Acontia telli modo ſerpendo ruit.
Ammodites ſerpens eſt concolor arenis, quibus ſe impenetrat. Lucan. l. 9. Concolor exuſtis, atque indiſcretus arenis Ammodites.
Geminum caput habet Amphiſibena, hoc eſt, ad caput & ad caudam, tãquam parum eſſet vno ore fundi venenum, inquit Plin. Capite intrinſecus nitibundo, ſerpit tractibus orbiculatis. Luc. l. 9. Et grauis in geminum ſurgens caput Amphiſibena.
Auget genus eſt ſerpentis, qui Cruciator & Spartarius dicitur.
De morſis ab Aſpide nullum eſt remedium, prærerquam ſi confeſtim partes contactæ amputetur. Vnde natum adagium, Morſus aſpidis, de malo immedicabili. Nam, vt ait Ælian⁹, eius morſus immedicabilis eſt, præcipuè ſi de rana guſtarit. Nec ab vllo vincitur, prçterquam à muliere, quæ vel aſpectu contactuq; ſolo necat. Nicander apud Eraſmum: Aſpida crudelem cuius ſuper omnia morſus. Immedicabilis eſt. Aſpis nunquã vagatur ſine compare. Quod ſi contigerit alteram interimi, protinus altera perſequitur percuſſorem, in medijs quoque fori turbis agnitum: Ictus ab hoc ſerpente, intra quatuor horas emoritur. Color huic niger, quãdoq; cinereus, interdum fuluus. Bellum gerit internecinum cũ Ichneumone; cui quoniam ſe imparem videt Ichneumo, multo ſe tergorat luto. Itaq; vbi ad certamen venitur, aſpis nihil poteſt arripere morſu, præter loricam terream: quo fit, vt obliquo capite hoſtem ſpeculatus Ichneumon, eius fauces arripiat, monſtrumque exanimet Luc. l. 4. Aſpidas, vt Pharias cauda ſolertior hoſtis Ludit, & iratas incerta prouocat vmbra, &c. Porrò Ægypti reuerentur Aſpidem, & in delicijs vna cum pueris educant, adeò manſuefactam, vt menſis aſſiſtat, & vna comedat pultem farinæ ex melle appoſitã. Eorum reges in diademate aſpidis figuram portant, quòd imperij firmitatem portendat. Aſpis quos percuſſerit, in mortiferum ſomnum redigit; ũde ſomnicuoſa dicitur. Luc. l. 9. Aſpida ſomniferam tumida ceruice leuauit. Cinna apud Gell. Somniculoſam, vt Pœnus aſpidem Pſyllus. Perrumpit õnes difficultates, permeat ſpacia, nec niſi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Hebetes habet oculos, non in fronte, ſed in temporibus. Gigni quãdoque Aſpidas quinum cubitorum in libris eſt obſeruatum.
Baſiliſcus in ſolitudinibus Africæ habitat. Candida in capite macula, velut diademate quodam, ornatus eſt. Acutiſſimum habet caput, os rude, oculos & colorẽ ad nigredinẽ vergentes. Palmum non excedit, ſolo tamen halitu ſerpentem quemlibet magnum ſuffocet, tanta eſt veneni acuitate. Eum ſi quis vel baculo attigerit, paulo poſt moritur. Hũc Plin. Regulum vocat. Sibilo omnes fugat ſerpentes. Nec flexu multiplici, nec vt reliquç corp⁹ impellit, ſed celſus & erectus in medio incedens. Necat frutices, rumpit ſaxa, non contactas modò, verum & afflatas exurit herbas. Talis vis malo eſt. Huic tamen exitio eſt muſtellarum virus, eius cauernis illatum hominem ſi inſpiciat, ſolo intuitu perimit. Luc. l. 9. Sibilaq; effundens cunctas terrentia peſtes Ante venena nocẽs, latè ſibi ſubmouet omne Vulgus, & in vacua regnat Baſiliſcus arena.
Boa ſerpens, in tãtam exereſcit magnitudinem, vt in aluo occiſæ repertus ſit infans, imperante Claudio. Alitur primò bubuli lactis ſucco, vnde meruit nomen. Mant. Turpi Boa flexilis aluo.
Cæcinia paruu eſt, & gracilis ſerpens, nullius propẽ veneni.
In Canthariorum genere non reperitur fçmina. Mas in orbem ſinatus ſe 18. dies fouet, mox fçtus paulatim excludit. Propterea Ægyptij ſtatuis virorum fortium hoc animal impreſſerunt, quòd nulla muliebri mollitia virtus effeminata viris conueniat.

Digitized by Google

Cæcilia ſerpens eſt,qui à cecitata meruit;nomen.Col.li.7.Eſt & magnorum animalium noxium virus:nam & Vipera & Cæcilia ſæpe,quam in paſcuis bos improuide ſuccubuerit,laceſſita onere morſum imprimit.

Cenchris crebras habet maculas in milij ſimilitudinẽ.Rectè ſerpit.Luc.l.9 Et ſemper recto lapſurus limite cenchris.

Ceraſtis in corpore eminere dicuntur quadrigemina cornicula,quorum motu,reliquo corpore occultato, ſollicitat ad ſe aues.Luc.l.6.Aut viuentis adhuc Libycæ membrana Ceraſtæ Stat.l.1.Crinalem attollit longo ſtridore ceraſten.

Chelydrus eundo ſeſe conuoluit per terram. Luc.Tractique via fumante Chelydri.Emittit fumum, qua ſerpit.Mãt.Clades fumoſa Chelydrus. Pamphilus; O quæ fumiuomos geris Chelydros.

Cherſydros ſerpens tam in aquis,quàm in terra moratur.Luc. Natus & ambiguæ coleret, qui Syrtidos arua cherſydros.

Coluber vmbras nemorum incolit. Bibiturus venenum prius euomit, ne ipſum cum aqua exhauriat. Nullum hominem reformidat,audacior inueſtitum.Colubri in aqua viuentis fel habentibus & adipem, Crocodilus nihil poteſt nocere. Dicimus & colubra in fœmineo.Ouid.in Ibin:Pectoraq;vnxerunt herebeæ felle colubræ.

Crocodilus quadrupes eſt.Fit ex minimo maximus.Ex ouo enim ad 22.cubitos excreſcit. Quatuor menſes hyemales non comedit. Elinguis eſt,ventre,dorſo & cauda prælongus, ſquamis prædurus,oſtrearum modo obtectus. Audax in fugientes in perſequentes timidus.Sexagenis diebus oua parit ſexagena totidemque diebus fouet.Dentes habet,& mẽſes viuit eodem ferè numero.Inſidiatur his qui aquarum eũt.Si in potu hirundines hauſerit,aduerſus ſolem in littore dehiſcens extenditur. mox auis Trochilus,dapis illecebra captus, roſtro oris prælõgo hirudinem extrahit:quia etiam dormientem excitat Crocodillum, ſi ab Ichneumone hoſte parari videat inſidias. Hoc animal venerantur Ægyptij, eique ſacros dies ſtatuerunt.Et ſi contingat liberos ab eo rapi,parentes lætantur,tanquã ſe Deo placere exiſtimantes, cui eſcam genuerunt. Contra verò Tẽtyri populi reijciũt, captumque arbore ſuſpendunt, & multis prius affectum vulnerib. poſtmodum comedunt.Reperitur in Nilo. vnde Plin.Crocodilum,inquit habet Nilus, quadrupes malum. Oua parit humi.Diem in ſicco agit,totam noctem in flumine. Oculos habet ſuillos, dẽtes magnos prominentes atque ſerratos.Inferiorum maxillam nõ mouet, ſed ſuperiorẽ inferiori admouet.Vngues habet robuſtos,pellemque circa tergum impenetrabilẽ. Inter aquas cæcus,ſub die perſpicaciſſimus.

Diſpas minor eſt Vipera quos momordit, inardeſcunt ſiti;quam quum multo potu volunt extinguere, acrius incendunt,& ea paulo poſt emoriuntur. Vnde & nomẽ traxit. Dipſa enim Græcè dicitur ſitis,& Dipſao ſitio.Duas habent in cauda nigras lineas,corpore reliquo albicante,eius venenis reſiſtunt Lauri folia,cortex & baccæ. De Dipſade Luc. l.9. Stabant in margine ſiccæ Aſpides,in medijs ſitiebant Dipſades vndis.

Draco bellum & odium genuinũ exercet in Elephantem,eiuſque oculos & iugulum petit, donec humi concidens Elephas,ſimul & Draconem mole corporis occidit Oculos habet æſtimatione gẽmarum.Dentes graciliores apro.Criſtati ſunt mares. Vnde Oui.l.4.Met. Lubrica perlucent criſtati colla draconis.Ferunt,Indorum reges duos Dracones aluiſſe, alterum octogenum, alterum verò nonagenum cubitorum magnitudine Epyrotæ Dracones in Apollinis templo venerabantur,ob interfectum Pythonem.Trãquillus ſcribit, Tiberium Imperatorem habuiſſe Dracone in oblectamentis,quem ex cõſuetudine manu ſua cibaturus,quum conſumptum à formicis inueniſſet,monitus eſt,vt vim multitudinis timeret Plin.l.32.ſcribit,Draconẽ non habere venena,& primum eius ſpondylum, ideſt vertebram,mulcere aditus poteſtatem,eiuſq;adipem à venenatis refugi. Aciem habet clariſſimam,vnde & ſeruandis theſauris plerunque adhibitus eſt:vt pomis Heſperiadum,& aureo velleri apud Colchos,ſicuti volunt poetæ.Antiqui præterea Æſculapio ſacrum facere,vt vigilantiſſimũ,quod febri maximè conuenit. Aciẽ habet peracutam. Ferunt,Herode apud Iudæos principante,puellã iam nubilem,& cõſpicuam forma,adamatam à Dracone,ipſumq;Draconẽ amatoris inſtar prurientem ad virginis lectum plerũque acceſſiſſe,& inibi decubuiſſe.Cuius rei tædio ſimul & horrore percita puella,ſeceſſit longius,& integrum mẽſem abſuit,vt tam turpis beluæ amoris obliuionẽ induce et.Res

tamen

Digitized by Google

tamen aliter ſe habuit. Nec enim deſijt quotidie ad amaſiæ reditum, vſq. eò loci deuolare. Quum ergo rediiſſet exoptata pridem puella, decumbentis cruribus ſe implicuit Draco, eamque conuerberauit cauda; molliter tamen & amatoriè, vt interim palpo ferūt zelotypi. Si quis in hoc mihi deroget fidem, ſciat me ipſum veritatis loca afferere nolle, ſed cum Græcis loqui & ſcribere, quibus mentiri proprium eſt & genuinum. Porro oculis Draconis inueteratis, & cum melle tritis, inunctos non paueſcere ad nocturnas imagines etiam pauidos cordis, ait Plin. Apud eundem Xanthus hiſtoriarum autor teſtis eſt, occiſum Draconis catulum reuocatum ad vitam à parente, herba, quam Balin nominat. Dracones habet India tantæ magnitudinis, vt elephantes (quibus cum certant) circūflexu facile ambiant, nodiq. nexu perſtringant. Indicis pares habet Aethiopia, vicenum cubitorum. Apud Aſachæos Aethiopum populos naſcuntur maximi, qui crurium modo impliciti erectis capitibus velificant ad meliora pabula.

Echidna putatur eadem eſſe, quæ & vipera. Capitur & pro hydra ab hercule occiſa. Ouid. lib. 3. Faſt. Sanguine Centauri Lernçæ ſanguis Echidnæ. Mixtus ad auxilium tempora nulla dabat. Capitur & pro quocunque ſerpente. Ouid. lib. 10. Metam. Pars quoque Lernææ ſerpens eris vnus Echidnæ.

Enydris ſerpens eſt maſculus & albus. Viuit in aquis. Gaza Lutritem conuertit.

Hæmorrhois ſerpēs eſt, morſu ſanguinem elicit. Moratur in petroſis receſſibus, colore parti ſanguineo, partim nigro. Tardè pigreq. ſerpit, nec niſi obliquo itinere. Lucan. l. 9. At non ſtare ſuū miſeris paſſura cruorem. Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes.

Hydri in aqua viuunt, nulli ſerpentium inferiores veneno. Horum iecur ſeruatū, aduerſus percuſſos ab ijs auxilium eſt. Poetæ fingunt. Hydram ſerpentem fuiſſe numeroſis capitibus, quarum quum vnum ab Hercule demebatur, mox renaſcebantur geminà. Percuſſis ab Hydra odor grauis excitatur; afficiunt inſuper obliuione rerum, videturque nebulam præ oculis habere, in horrorem ac rabiem dirigi. Tertia demum die pereunt.

Iaculus arbores ſubit, è quibus vi maxima turbinatus penetrat quodcumque animal obuiū fecerit fortuna Lucan. Et Natrix violator aquæ, iaculique volucres.

Ichneumon naſcitur in Aegypto, aſpidem odit vſque ad bellum, eiuſque oua ſectatur, & inuenta perdit, vt à fœtu ſibi timere deſinat Martial. libr. 7. Delectat Marium ſi perniciosus Ichneumon.

Lacertarum duo ſunt genera Maiores, quæ & virides dicuntur: Minores, quas Calcides vocant. In vtroque genere mas Lacertus dicitur Virgil. Nunc virides etiam occultant ſpineta lacertos?

Natrix ſerpens aquas inficit veneno Lucanus l. 9. Et Natrix violator aquæ. Mant. in Alphonſo: & Natrix inimicus aquis.

Mepaſcorpium ſignificat. Cic. l. 5. de Finibus. Serpere anguiculos, natare anaticulas, volare merulas. cornibus vt videas boues mepas aculeis, ſuam cuique eſſe naturam.

Pharras dum ſerpit, ſulcum in terra facit cauda, & ſuper eam fere ābulat. Fuluus eſt colore, oculis velox, ore lato, morſu nō maligno. Propterea veteres Æſculapio ſacrū fecerūt. Pedes habet prope caudam Lucan. l. 9. Et contentus iter cauda ſulcare Pharias.

Prophyrus parui eſt magnitudine, capite cādidiſſimo, reliquo corpore purpureo. Innocuus eſt morſu, quia edentulus. Inuenitur in vadoſis Indiæ locis. Captum in colę cauda ſuſpēdunt, & defluentem ex ore viuentis liquorem excipiunt vaſculis æreis.

Preſter quem momordit ex templò reddit immobilem & alienum mente, mox pilis perfluentib. cū pruritu ac ventris ſolutione abſumit. Lucan. l. 9. Oraq. diſtendens auidus ſpumantia Preſter. Idem Naſidij à preſtere percuſſi mortem hoc modo deſcribit; Naſidium Marſi cuſtodem torridus agri Percuſſit preſter: illi rubor igneus ora ſuccendit, tēditque cutem pereunte figura: Miſcens cuncta tumor toto iam corpore maior, Humanumque egreſſa modum ſuper omnia membra Efflatur ſanies latè tollente veneno. Ipſe latet penitus congeſto corpore merſus, Nec lorica tenet diſtenti corporis æſtum. Mant. Et inflatis preſter qui faucibus æſtum Expuit.

Pythō à poetis ſerpens fuiſſe dicitur natus ex putredine terræ poſt diluuium Deucalionis, Hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus eſt Pythius. De hoc Ouidius lib. 1. Met. Sed te quoque maxime Python Tū genuit, populisq. nouis incognite ſerpēs Terror eras, tātum ſpacij de monte tenebas. Hunc deus arcitenens, & nunquā talibus armis

Ante,

Digitized by Google

Ante,niſi in dam's capreiſque fugacibus vſus, Mille grauem telis exhauſta pene pharetra.Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.

Salamandra figuram habet lacerti, nunquam niſi magnis imbribus prouenit, à ſerenitate deficiens.Huic tantus rigor,vt ignem tactu extinguat,nō alio modo quam glacies. Populos improuidus necare poteſt.Nam ſi arbori irrepſerit,omnia poma inficit veneno,& eos qui ederint, necat frigida, nihil acconito diſtans. Quinimo ſi contacto ab eo ligno vel pede cruſta panis incoquatur, idem veneficium eſt, vel ſi in puteum cadat. Eius venenum ab ijs extinguitur,qui veſcuntur illa.

Salpinga formam habet tubæ,eiuſque latebra calcata mortifera eſt.Lucan.l 9. Quis calcare tuas metuat Salpinga latebras.

Sepa ſpecies eſt lacertæ,quæ in vino pota morſus ſuos ſanat.

Seps modicus eſt ſerpes,cuius tamen ictu percuſſa putreſcunt membra nam quicquid momordit,in putredinem reſoluitur. Lucan lib. 9. Oſſaque diſſoluens cum corpore tabificus ſeps Odorem quem attigit,reddit.Quatuor dentibus armatus eſt.

Serpens latet hyberno tempore,æſtiuo prodit. Senectutem fertur exuere, quòd in anguſto foramine(cui peruim ſe impenetrat)veterem deponat pellem.Tibull.Crudeles diui ſerpens nouus exuit annos,Formæ non illam fata dedere moram; Viſū longo ſitu amiſsū, feniculo recuperat.Ferunt ſerpentem baculo ſemel percuſſum,exanimē reddi:ſed ſi iterum feriatur,reuiuiſcere.Plutarchus ait,Serpētes ex hominum cadaueribus,medijs medullis gigni,ſicut apes ex bobus gignūtur,ex equis fuci,ex aſinis carbones. Terra,autore Plinio,Serpentem non recipit homine percuſſo.Serpentum morſus non petit ſerpēs.Ferunt ictus ſaliuæ,maxime homini ieiunioris,vt feruentis aquæ contactum fugere:quod ſi in faũces penetrauerit,etiam mori.His inimiciſſima eſt muſtella Serpētes Pſyllis Marſiſq. populis non nocent.Nunquam in trifolio aſpiciuntur.Habentes Onichilum & Staphilinum herbas non feriunt.Lyſimach'æ herbæ odorem fugiunt.Incluſæ circũlo Beronicæ herbæ,nequeunt exire, quin ſeſe interimunt flagellando. Dextri earũ oculi ad alligati contra epiphoras proſunt, ſi viuæ dimittantur. Ægrè extrahuntur,prætercquã læua manu.In India adoleſcunt ad tantam magnitudinem,vt ſolidos hauriãt ceruos tauroſq. Apud Rhindacum amnem in ponto ſuperuolantes,quamuis altè perniciterq.alites hauſtu raptas abſorbent.Earum frequentia nomen fecit Ophiuſæ inſulæ,Populi ſunt Orientales,Candet nomine,qui veſcũtur ſerpentibus His aduerſantur cancri.Quum ſol eſt in Cancro,torquentur. Oua pariunt.Coeunt amplexu adeò circumuolutæ ſibi,vt vna exiſtimari,biceps poſſit.Cornu ceruini odore fugatur,& nidore galbani.Vinum appetunt. Plin. ait, viſas eſſe pedibus anſerinis Hederam amant, & Fraxinum oderunt, De remedijs aduerſus earum morſus,vide Plinium,

Scincos ſimilis eſt Crocodilo, minor Ichneumone: contra venena præcipuum antidotum Item ad inflamandam virorum venerem.Naſcitur in Nilo.

Scythale tanta præfulget tergi varietate,vt notarum gratia videntes retardet.Et quoniam reptando pigrior eſt,quos aſſequi nequit,miraculo ſui captat ſtupētes, Pellem exuit hyberno tempore.Luc.Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.

Sipedon reptilis eſt, Hæmorrhoide aliquanto velocior. Iter obliquat. Morſu profunde penetrat,plaga mox putreſcente.

Spondylis ſerpens omnes perſequitur. radices autore Plinio.

Stellio ſerpens eſt lacertæ ſimilis,circul is quibuſdam,& velut lucentibus guttis,in modum ſtellarum depictus.Eius morſus hominem ſtupidum facit,rarò tamen interficit.Fel in aqua tritum muſtellas congregare dicitur.Rore tamen viuit.Nullum animal fraudulētius eſt.Vnde crimen Stellionatus,& Stellatura dicuntur.

Viperæ fœtus enecta matre prodeũt,vt inter piſces Acus.Mas in coitu exanimatur,capite in os fœminæ inſerto,præque voluptate ab ea occiſo.Sola ſerpentiũ Vipera terra cōditur cæteræ arborum aut ſaxorũ cauis.Oua parit vnius coloris,& mollia,vt piſces.Tertia die intra vterũ catulos includit; deinde ſingulos diebus ſingulis parit, viginti ferè numero. Ita cæteri tarditatis impatientes,prærumpunt latera,& matrem enecant Mantuanus.Et emoriens in fauſto vipera partu. Viperam ferunt exuſtã, & in cinerē delapſam, mederi ſuo morſu author Lactant. Apollonius apud Philoſtratũ viperã eſſe viſam refert,ſerpentes quos peperiſſet,lambentem quaſiq.expolientem. Legitur in Theophraſti monumē-
tis vipe-

Digitized by Google

ris viperarum morſib.tibicinem ſcitè modulateq;adhibitum mederi Ab iis demorſos ferunt nemini vulnus ſuũ velle patefacere, niſi quos eadẽ vi morbi quandoq;iactatos cõpererint, ceu qui non experti ſunt naturam morbi neſciant. In Phœnicia ſolo Viperarũ halitu pernecantur homines.Quod radicum illis ſuccreſcentium potentia creditur fieri.

DE PISCIBVS DIVERSIS.

Scripſerũt de Piſcium natura Oppianus,Ariſtoteles,Plinius,& aliquot alij magnæ celebritatis viri: qui quoniam acutè adeò & diligenter negociũ hoc attigerunt vt nihil poſteris reliquiſſe videantur,vacantis eſſet operæ,multa moliri velle poſt illos,quorum nec vmbram quidem poſſit quiſquam pertingere. Propterea ſatis erit nobis, quædam admodũ pauca decerpere,quæ notiora & maiori emolumẽto futura videbuntur.Nam nihil indiſcuſſum relinquere velle,illud eſſet retexere telam Penelopes.Dicamus ergo de piſcibus, quorũ nomina apud autores frequẽtiora ſunt.Piſcis Græcè Icthys dicitur,ũde Ichthyophagi populi Troglodytis vicini,qui veſcuntur piſcib.Ichthyopolæ, piſcium venditores, qui & Cetarij vocantur:Ichthyopolium forum piſcarium.Capiũtur piſces hamis,naſſis, tragulis excipulis,qui piſcantur hamo,vocantur Hamiotæ, vt faciebat Auguſtus animi laxandis gratia.Tranquillus ſcribit,Neronem aureo rete piſcari ſolitum.

Piſcum alii teguntur corio & pilis,vt vituli,hippotami:alii corio tantũ,vt Delphini: Cortice,vt teſtudines;Silicum duritia,vt Oſtreæ,cõchæ:Cruſtis,vt locuſtæ:Cruſtis & ſpinis, vt Echini:Squamis,vt Carpio: Aſpera cute,vt Squatina, qua lignum & ebora poliuntur; molli,vt murenæ:alii nulla,vt Polypus Quę pilo veſtiuntur,animal pariunt.Spirãt piſces nam pulmonem habẽt,aut aliqua pulmonis loco viſcera. Annotata eſt enim in quibuſdã æſtiuo calore anhelatio,& in aliis oſcitatio.Interim quoque dormiunt.Oua pariunt quæ ſquamis integuntur.Coeunt plerumque in occurſu paruo contactu,mẽſibus Martio, Aprili,Maio;Autumno pauci,vt Salpa & Sargus Piſciũ alii ſunt plani, vt Rhõbi & ſoleæ; aliqui longi,vt Murenæ,conger.Placet Ariſtoteli nullas eſſe piſcibus mammas,nec meatum vllum genitalium perſpicuum,ſed excrementorũ tantum locum. Partes quoque audiendi,odorandi,ſentiendi,nullas eſſe perſpicuas præter oculos. Sũt qui gregatim errant more armentorũ:volant aliqui,vt accipitres,hirundines,ſæpiæ. Sentiunt hyemem procelloſam,cuius horrore multi limo ſe prouoluũt,alii ſub petris glomeratim conſepti quieſcunt,nonnulli iam petunt,quòd ſentiãt ſummis pelagi tempeſtatibus obnoxias.Redeunte verò ſerenitate proſiliunt,& libenter littus proſpiciunt. Partu differunt inter ſe. Lupus bis anno parit,Mulus ter;cæteri ſemel,ac diuerſis temporibus. Pragnãtes gaudẽt aquis dulcibus.In Africa tamen feruntur viuere nonnulli in feruenti palude. Sũt qui colorem mutant,nam menæ hyeme candidæ fiunt,æſtates nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida,vere varia. Amicitias inter ſe,& inimicitias exercent. Inimici ſũt Delphinus & Balæna, Cæſtres & Lupus,Muræna & Congrus. Sunt & qui docilitatem neſcio quam præ ſe ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fiſtula euocati veniunt ad augurium,teſte Plinio.Hierapoli Syriæ in illacu Veneris,æditu orum vocibus parent vocati,exornati auro veniunt adulantes. Sca puntur,ora hiantia manibus inſerendis præbent.In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram. Melanuri in mari panẽ abiectum rapiunt,iidẽq;ad nullum cibum(in quo hamus ſit)accedunt.

Acipenſer piſcis eſt,qui ſquamis ad os verſis cõtra aquam nãdo meat,Fuit olim in magna menſarum dignatione,& inuenturatus,vt docet Cicero libello de Fato,apud quem dicitur Scipioni Numantio acipenſerẽ eſſe paucorum hominũ. Quod etiam docuit Plautus ſcribens.Qui mihi in mari Acipenſer latuit,cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Acus piſcis eſt gracilis iuſtum vteri tempus non expectans, ſed abrumpens vterum & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto ventre, multitudine partus exigui precij Græcè dicuntur Bellones.De his Mart.l.10.Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Æluri piſces ſunt, quorum oculi ad vices Lunæ aut ampliores fiunt,aut minores.

Alec piſcis eſt,qui ſola aqua nutritur.Mart.Cui portat gaudens ãcilla paropſide rubra Alecem,ſed quam protinus illa voret.Diminutiuũ eſt Alecula Col.l.9.Datur Cammarius, & riualis Alecula,vel ſi quæ ſunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur etiam Alec pro ſalſo liquamine.Mart.l.3.Capparin & putricepas alece natantes.

Aloſa piſcis eſt de Clupearum genere,qui alio nomine Chryſſa dicitur.Aloſæ dicũtur eſſe laudatiſſimæ in Tyberi.

Digitized by Google

Anguillæ piſces ſunt oblongi,volubiles,& ſerpentib.ſimiles,qui piſcium ſoli exánimes non fluitant. Dicũtur Anguillæ,quòd anguibus ſimiles ſint, Viuunt annis 8. durant ſine aqua ſenis diebus. Generantur ſcopulorum attritu,ſine coitu ſine ouo,nec eſt alia earum procreatio. Frequẽtes habet lacus Benacus,autore Plinio. Veſcuntur limo, & edulijs, ſi quis apponat,ſed plurimæ dulci humore viuunt. Gaudent aqua ſẽper affluente & effluente, quæ niſi limpida fuerit,breui intereunt. Æſtiuo tẽpore de lacu in piſcinã translatæ viuere nequeunt:hyeme vero mutationẽ loci tolerant facillime. Reperiuntur in Gange tam inuſitata magnitudine,vt tricenos pedes impleant. Optimæ & pingues capiuntur in Timauo lacu. Reperiuntur etiã in limoſis locis prope Syracuſas,tãta multitudine,vt piſcari volentibus lata adhæſit præda. De anguilla Iuuena. Sat.5. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ. Ariſtoteles ait anguillam neque marem eſſe,neque fœminam.

Anthia piſcis eſt, frequens apud Chelidonias inſulas. Celeriter capitur, paruo nauigio & concolori veſte,eademq;hora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpacio eſcamq;proijcit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. Poſtremo greges innumeros adducit,quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum vnum hamo teneri viderint ſpinis (quas in dorſo ferratas habent) lineam ſecare traduntur,eam qua tenetur extendentes,vt præcidi poſſit.

Aphyæ piſciculi ſunt,qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem, Prouerbium eſt de rebus, quæ celeriter intereunt & abſumuntur, vel quæ ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis admotus igni protinus decoquitur.

Aries piſcis, eſt qui graſſatur vt latro, & grandium nauium in ſolo ſtantium occultus vmbra,expectat ſi quem nandi voluptas inuitet,raptamq; prædam abnatans metegit.

Aſtacus piſcis eſt,qui ſi longius à mari exportatus dimittatur,ad eundem irrepit locum,vbi captus fuerat.

Attilus piſcis eſt inertia pingueſcens, Frequens eſt in Pado,adeò vt ad mille quandoque libras capti ſint, qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni,ceruice firmiſſima, oculis patẽtibus atque amplis,dorſo cæruleo,ventre albẽte,corpore linea aurei coloris diſcriminato,quæ à vertice ad caudam deſinit.

Auratæ piſces sũt omnium timidiſſimi,qui in maris reflexu ſub littoralium arborũ radicibus ſe occulunt ibiq;frõdium agitatione exterriti,facilè capiuntur, quadam velut deditione. Eorum viuaria primus inſtituit Sergius Aurata,inde nomen adẽptus; Martia. Nõ omnis ſenoẽ preciumq; Aurata meretur, Hic piſcis nomen accepit ab auri colore. Commendantur Auratæ,quæ ſunt ex Lucrino lacu. Coeunt attritu ventris,& oua concipiũt.

Balæna piſcis eſt omnium maximus,qui partum lacte nutrit:ſpirat non brachijs ſed fiſtula quadam In frõte gerit ora. Fertur ſumma aqua, hebetatur ſenſib. ob corporis molẽ: propterea duce indiget,qui prælõgus & albus,& capite procero,anguſta cauda præit,extremaque Balenam contigit,& tanquam temone ad eam regẽdã vtitur. Sole ardẽte Balęna interdũ exit ad littus,& proſtrata,dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternum iugerũ,& elephantis quintuplo maiores. Sunt & prægrãdes in mari Britanico. Iuu. Sat. 10. Quantum delphinis Balęna Britanica maior. Balænis infeſtæ ſunt orcæ.

Barbo piſcis eſt,geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine vocatur Mulus, Vnde & Ciceron in Paradoxis Mulos vocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt, vocem quandam mugitui ſimilem reddens.

Callionymis piſcis habet multum fellis in dextero latere,in ſiniſtro vero iecur.

Cancri piſces ſunt multipedes, & præpoſtere gradientes, vt Calentius in Croaco graphice deſcribit: Illis dena pedum veſtigia, denaque in arcus Crura recuruantur, laterumque à margine ludunt Ambiguumque iter eſt &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ velocitatis,vt comprehendi nequeant.

Canicula piſcis eſt fœtus ſuos a partu natantes deuorans, vt eos ab omni iniuria tueatur.

Cantharus piſcis eſt Zelotypus, qui pro conſorte ad internecionem cũ ſuo genere pugnat.

Carpio piſcis eſt nobis frequens,& in Benaco laudabilis.

Cephalus ẽt nomẽ eſt piſcis. Ambroſius: Ille ſin⁹ maris Cephalos alit,lupos,ille,ille ſaxatiles Sordidi ſunt cephali sũmo pelago quandoq; vrinantes ſeſe abluunt. Oua eorũ nõ attigũtur,vnde et numeroſi sũt. Quũ adoleuerũt corripiũtur à ceteris. Marini flumineis pręſtãt.

Ceſtreus

Digitized by Google

Ceſtreus piſcis eſt,qui reliquis mutua deuoratione victitantibus,ſolus ab aliorum carnibus abſtinet,deoque non capitur eſca,ſed in limum abdit ſe quo ibidem paſcitur.Vbi verò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus eſſe tutum. Nonnulli ferunt hunc piſcem deuorari à Congro,vt Congrum à Murena.Theod.Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cetus piſcis eſt maximus in Atlantico mare Ambroſ. Virtute mitigauit mare, Diſciplina cetos ſtrauit Plin. l.32. ſcribit,cetos ſexecentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intraſſe in flumen Arabiæ. Sunt enim tantæ magnitudinis, vt ſi aquis ſupernatent,inſulæ videantur. Dicimus etiam cete,neutro genere,& plurali numero.Stat. l. 1.Achil. Armigeri Tritones eunt ſcopuloſaque cete.

Cetarij dicuntur maiorum piſcium venditores.

Channa piſcis eſt mollis carnis.Hyatulam Gaza conuertit.

Chorace piſcis hinnas habet vtrimque maximas, caudam auri fulgore purpureis diſſectã lineis.

Citharedus piſcis eſt, qui à cauda ad verticem lineas habet inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas,vnde nomen accepit,frequens in mari rubro.

Clupea piſciculus eſt, qui venam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens Sylurum ipſum morſu exanimat.

Cochleæ tam aquatiles quàm terreſtres exuunt ſe domicilio,binaque cornua protendunt, contrahuntque.Oculis carent,ideo corniculis prætentant iter.

Concha eſt de genere cancrorũ.Conchæ & Oſtrea dicuntur piſces teſtæ firmioris. Et rectè ipſæ duriores vocãtur conchæ.Ouid.Oſtreaq.& conchis tuta fuere ſuis.Colum Implicitus conchæ limax.Cõchis optimis abũdãt Lucrinus.Bibaga Indiæ inſula,& mare rubrũ.

Congrus ſeu Conger etiam genus eſt piſcis,quem inter ſaxatiles ponit Plin.Similis eſt ãguillæ,duriore tamen carne,& ſapore inferior,Grillum Nicander vocauit.

Coracini piſces ſunt.Nilo peculiares.Martial.Princeps Niliacis raperis coracine macellis, Pelleæ prior eſt gloria nulla gulæ.Coracinus oculos frequenter mouet.

Cordillæ piſciculli ſunt, de quibus Mart. l. 3. Ne nigram cito raptus in culinam, cordillas madida tegas papyro.

Coruus piſcis marinus fuluus eſt,è ſtagno nigricans,alga veſcitur,& bis parit in anno.

Cybium piſcis eſt ita ſciſſus,vt medium pateat æquè in omnes partes ad ſimilitudinem teſſerarum.

Cyprinus piſcis eſt fluuialis palatum habens carnoſum pro lingua.

Dactylus piſcis eſt è genere concharũ,ab humanorũ vngium ſimilitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine,alio fulgore claret,lucet in ore mãdentiũ,in manib. in ſolo,& veſte,decidentib.guttis;vt etiam natura illa videatur eſſe in ſucco,quẽ habẽt in corpore.

Delphini piſces ſunt puerulorũ amatores.Fœmina mulieris inſtar habet vbera, quibus copioſo lacte mares paſcit; Parui vnà gregatim natant; Parentes fœtus comitantur etiam adultos.Citò adoleſcunt. Decem annis ſummam proueniunt magnitudinem; agũt vere coniugia.Pariunt catulos decimo menſe,& æſtiuo tempore.Viuunt annis 30. In terram quandoque erumpunt incerta de cauſa,& ſtatim tellure tacta moriũtur.Linguam hãbẽt contra naturam aquatilium,mobilem,breuem & latam, non differẽtem ſuillæ;Hominẽ amant,arte muſica mulcentur;Pro voce gemitum edunt humano ſimilem; Dorſum habent repandum,& roſtrum ſimum,vnde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigijs veniunt,alludunt etiam,& quamuis plena prætereunt vela;Nullũ eſt animal quod celeritate non excellant inuiſa: Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur, vt cuſtos. Plin.ait,viſos eſſe,qui defunctum portarent, ne laceraretur à beluis.Si quis eorum captus fuerit, cæteri adnatant, ſupplicantum ſpecie captum repoſcentes. Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinem terreſtris,reliquũ corpus, vt cęteri piſces. Squamas habet præduras, aculeoſque ſolo tactũ venenum relinquentes. Apprehenſus dextra manu renititur: correptus verò læua obſequitur.

Echeneis piſciculus eſt,qui naues quamlibet impetuoſo vento concitatas,adhærẽs retinet. Plin.Eſt(inquit)paruus admodũ piſcis,petris aſſuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente,naues tardius ire creduntur.Inde Latini Remoram vocant,& Remiliginem. Lucan. lib. 6. Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In medijs Echeneis aquis

Digitized by Google

oculique draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum vtero ſiſtere, partusq. ad puerperium continere.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas, ingredi eſt his in orbem voluit, propterea de tritis ſæpe aculeis inueniũtur: Ora habent in medio corpore in terrã verſa. Oua amara numero quina. Sæuitiam maris præſagiũt, ac propterea: correptis ſe muniũt lapillis, & calculũ arripiunt, ne fluctibus excutiantur. Oua habent plenilunijs hyeme. Frequẽtes sũt Achini apud miſenum promõtoriũ. Horat. Miſeno oriuntur Echini. Capitũ Echinum ſi cõcerpſeris in fruſta, & in mare proieceris, paulo poſt partes conuenire ac reuiuiſcere aiunt.

Elops piſcis inter raras delicias quondã habitus eſt; alio nomine accipenſer dicitur Pli. cõmendat Elopem Rhodium. De Elope ſic ſcribit Ælian. Elopem quidã exiſtimãt eſſe quẽ Homerus piſcem ſacrum appellauit; inuentu ratum, nec niſi in mari Pamphilio, captus trahitur magno acclamantum plauſu.

Encraules piſces ſunt minutiſſimi, albo colore, præda cæterorum, qui turmatim conglobatimq. adeò feruntur, vt ſcapha aut remis vrgentibus diſſociari nequeant.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet Arcadia.

Gerres, piſces ſunt viliſſimi, & ſalſi, ex genere locuſtarum. Mart. l. 3. Teque iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Garus piſcis eſt, cuius fel recens, & inueteratum vino auribus vtiliſſimũ eſt; autore Plinio.

Galeus piſcis eſt, paſtinacam piſcem venenatum proſequitur; autore Plin.

Glanij piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem charitate teneri dicitur, vt paruos fœtus nunquam deſerat, præſtoque adſit eis contra noxia. In periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtoteles eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Gobio piſcis eſt præſtãtis ſaporis, & parui nutrimenti. Alb. præſtat nigro. Laudatiſſimus olĩ menſibus adhibebatur. De hoc Iuuen. Sat. 12. Ne cupias mulum, cum ſit tibi gobio tãtũ. Dicimus & gobius. Mar. In Venetis ſint lauta licet cõuiuia terris Prĩcipiũ cęnæ gobi⁹ eſſe ſolet. Gobiones arena gaudẽt, gregatim degũt: ũde & ĩter piſces gregales numerãtur.

Grues piſces frequentes ſunt in Corinthio pelago, magnitudine pedum. 15. Os & ceruicẽ habẽt graui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pẽnarum eius. Sunt graciles & prolixiæ, ſubſultimq. natant. Fęminæ libidine accenſæ maribus blandiuntur, eosque ſalientes patiuntur. Huic genitura in aquas decidente, ex mari velut parente procreantur.

Hygrophęnix piſci eſt in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore ſemper hianti. & oculis viridantibus, zonis diſtinctus binis: altera à brachiis ad caudam aurea altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercruſtantibus cæruleis.

Hippocampus piſcis eſt, cuius ventrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit, contra canis rabioſi morſum auxilium ſentiet.

Hirci piſces ſunt in Cyrenaico & Sardoo mari, oberrãtes cum Delphinis. Mares alba vitta frontem habent redimitam. Fęminæ verò ſunt criſtatæ, vt galli gallinacei. Rapaciſſimi ſunt, vt qui homines nauig aque inuolent. Spiritu graui & vehementi, quo odore velut inſtrumentò ad cæterorum prædam vtuntur. Vitulos marinos inſectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Iulides piſces ſunt ſaxatiles & morſu venenato.

Labrax piſcis eſt lato oris rictu, qui eſcam totam vnà cum ære faucibus corripit, atque ob id facilè capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Aſiæ ciuitatem eſſe dicitur Vnde adagium. Labrax Mileſius; inauidum & voracem.

Lagnis piſcis eſt ſobolis amantiſſimus. Nam vbi fœmina enixa eſt, mas curat communes fętus, tutaturq. ab inſidijs, atque etiam hamum deuorat. Similis eſt propè Siluto. Frequẽs reperitur apud Mæandrum & Lycum Aſiæ, itemq. apud Strymonem Europæ fluuios.

Lampetra piſcis eſt à lambendis petris nomen adeptus.

Leo piſcis regitur concha, Carabo ſimilis, præterquàm quòd gracilior eſt. Eius brachia cancris ſimilia ſunt.

Leptus marinus gignitur in limo vna cum Aphyis, quibuſcum aliquãdo capitur. In magno mari reperitur, oĩa ſimilis terreſtri, pręter villos, quos aculeatos & erectos habet. Natat ĩ sũma aqua. Velociſſimus eſt, ac propterea difficilis captu; nec ũquã ad naſſas aut hamos accedit. Si quis eũ attigerit aut manu, aut baculo (dũ ĩ morbo eſt) animi defectũ incurret.

Locuſtæ.

Locuſtæ piſces ſunt Polypis inimici.& Murenis,qui obliquis cornibus procedunt metu.Gignuntur in limo,ſed diuerſo:in cænoſo Oſtrea,in arenoſo Conchæ. Incolæ Caſſij mõtis contra terreſtres Locuſtas Iouis auxilium implorant. Theſſali, Illyrij & Lemnij ab his etiam infeſtantur.Magneſij & Epheſij ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternum pedum longitudinis, cruribus & femoribus ſerrarum vſum præbentes quum inaruerunt.

Loligio piſcis eſt, qui extra aquam ſeſe efferens volitat: caput habet inter pedes & ventrẽ, & cruorem nigrum inſtar atramenti. Vnde Horat. Hic nigræ ſuccus loliginis.

Lucerna piſcis eſt.qui lingua ignea per os exerta ſecenis noctib. lucet eodem Plinio teſte.

Luſcius piſcis eſt denticulatus, de quo Auſonius; Luſcius obſcuras alga cęnoque lacunas Obſidet.

Lupus piſcis marinus,dictus eſt à voracitate & quod ſolus natet.Lenis eſt & mollis.Cæteros marino inſectatur maximè. Habet neſcio quem lapidem in capite. Fluuialis potior eſt marino Præſtantiſſimi ſaporis capitur in Tyberi fluuio,inter duos pontes,autores Plin. De hoc Mart.l.9. Appetitur poſito vilis oliua lupo.Idem; Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Aequoreo dulces cum ſale paſtus aquas. Hic piſcis ret circũdatus, arenas arat cauda; atque ita conditus euadit. Cum quo & Mugil mutuo flagrat odio. Plin.ait, Luporum laudatiſſimos eſſe, qui apellantur Lanarì,à candore molliciaque carnis;

Lutariæ dicuntur teſtudines, quæ in dulci aqua viuunt Has Græci Emydas vocant.

Margari piſces ſunt rotunda ſpecie,qui gregatim natant,regẽ ſectantes more apũ;quo capto,cæteri attoniti,capiũtur facillimè,in mari rubro,in locis prominentib.ac portuoſis: cõdũturq.ĩ dolijs ſalſamẽtariis,donec exiccata carne dureſcãt in lapidẽ aurei coloris.Reperiũtur in Indico,& Britãnico oceano,In terra nõ ĩueniũtur niſi foſſiles,& adulterini.

Melandria piſcis eſt cæſis quernis aſſulis ſimilima.

Melanuri piſces ſunt omnium timidiſſimi.nam tranquillo cælo & mari ima pelagi petũt, ſeque petris multa obductos alga condunt.Per brumam verò cum cæteros viderit piſces vndis agitatos & ventis profundum petere,illi tunc confidentes ſuperiora repetunt,iuxtaque littus ſpuma tempeſtatis & procellarum operi feruntur ad ora piſcatorum incogniti.Veſcuntur obuiis quibuſcunq.Ad hamum non accedunt,capiuntur ſagena.

Merula piſcis pluribus fęminis ſui generis congreditur, easq. in receſſu petrarum abditas tanquam in thalamis, ſecum continet. Zelotypus eſſe dicitur, puerperium & mas curat aſſiſtendo,cibumq.fęta adminiſtrando.

Meryx piſcis eſt,qui ruminare dicitur.

Miluago piſcis eſt,quæ quoties cernitur extra aquam volitãs,tempeſtates mutari,Trebius Niger apud Plinium autor eſt.

Minutal piſcis eſt maximus,quem Apitius addito loquamine,oleo & vino condiebat. De hoc Mart.Hinc exituarium coquo Minutal.

Mugil piſcis eſt capitoſus,omnium(qui ſquamis teguntur)velociſſimus,adeò vt trãſuerſa nauigia interim ſupernatet. Videtur eius natura,quod abſcondito in metu capite,totum ſe occultari putet. Coitus tempore,marem lineæ alligatum & in mare proiectum, fęminæ ſequuntur ad littus, & mares fęminam partus tempore. Bellum habent mugiles cum Lupis.Sciunt eſſe in eſca hamum,inſidiasque non ignorant. Auiditas tamen tanta eſt,vt cauda verberando excutiant cibos.

Mullus piſcis ter anno parit,Maritimorum voraciſſimus eſt. Alga veſcitur,& humano cadauere.Moriens apparet verſicolor,cum multiplici ſquamarum rubentium mutatione. Binas libras maximus nõ excedit.Geminam habet barbam in labro inferiore.Hinc Barbatuli mulli dicuntur à Cic.l.ad Att.2.vbi ait,Noſtri autem principes digito ſe cęlum putant attingere,ſi nulli barbatuli in piſcinis ſint,qui ad manum accedant. Volaterr.putat,Mullum eum eſſe,quem hodie Barbum dicimus, De mullo Mart. l.2. Mullum dimidium lupumque totum.Idem: Spirat in aduecto,ſed iam piger æquore mullus Langueſcit;viuum da mare,fortis erit.Feneſt.ait, Mullum accepiſſe nomen à colore molliorum calciamentorum. Cum expirat,verſicolori ſquamarum mutatione niteſcit. Aſinus Celer tempore Claudii Mullum octo millibus nummum emit. Mulos ſeptentrionalis gignit Oceanus,& pars Occidentis proxima.

Murena piſcis eſt lõgitudine anguillæ,parit quocũq.tempore,eiuſq.oua citiſſimè creſcũt.

Digitized by Google

Vocantur à Latinis Plutæ,quod in ſuperficie aquarum fluant,& ſupernatēt. Quū in ſūmis aquis apricantur,ſole torrefactæ,amplius ſe curuare,aut aquis mergere nequeunt. Vnde Mart.Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo,Non valet exuſtum mergere ſole cutem. Fuit olim Murena in tantis delicijs,vt nomē Liciniorum familiæ dederit, teſte Varrone,& mortua defleta ſit in piſcina, & alia inaures ab Antonia Druſi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia,vbi præpinguedine in ſummum pelagus erumpit.Habet etiam delicatam vrbs Hiſpaniæ Tarteſſus nomine, adeò vt inter cibos electiles numerata ſit,autore Gel.Murenis infeſtiſſima eſt ferularum natura,hamum deuorant, admouentq. dentibus lineas, atque ita erodunt Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantum ſexus eſſe, & concipere è ſerpentibus, & ob id ſibilo a piſcatoribus euocari.Animam habent in cauda,qua percuſſa exanimantur,verum ictu capitis rarò. Laudantur inter ſaxatiles.Congros odio proſequuntur.

Murex eſt piſcis marinus ex genere concharum,qui & Cōchylium dicitur. Plin. Cōchylia & purpuras omnes ore atterit.Ex eius humore fit colore purpureus Vnde & pro purpura ſolet accipi.Horat.Thebis Afromurice tinctæ veſtiunt lanæ. Frequēs eſt hic piſcis,& nobilis apud Tyrum,vbi vſum purpuræ præbet.Virgil.l.4.Æneid.Tyrioq.ardebat murice læna. Muricum ciuis cum oleo tumores tollit, & mãmas cum melle efficaciter ſanat Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore purpurarū inſtar,mutuoq.attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaluant.Pariunt vere.De Murice Martial. Sanguine de noſtro tinctas ingrate lacernas.Induis,& non eſt hoc ſatis,eſca ſumus.Horat.Murice Balano potior Lucrina peloris.

Mus araneus piſcis eſt,qui viſa orbita currus ſtatim vti pedicis impeditus,capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt,quæ obruunt terra,ac demum trigeſdie refodiunt,& fęnus ad aquas ducunt.

Muſculus piſcis eſt,qui iter Balænæ,oculis eius pondere ſuperciliorum obtuſis, prænatans dirigit,oculorumq.vice fungitur,frequens eſt hic piſcis in Stymphali Arcadiæ.

Muſtella piſcis eſt murenæ ſimilis, cui ſecundas in delicijs partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirundinem eam vocant, à ſimilitudine paluſtris hirundinis,quæ ſanguinem ſugit.

Myrinum Ariſtoteles ait eſſe murenæ marem, qui generat, ſed tamen hoc differre, quòd Murena,varia & infirma ſit;Myrinus vnicolor,& robuſtus,dentesq.extra os habeat.

Myrus piſcis eſt,ſeu ſerpens maximus,cui ſi eruatur oculus,frontiq. hominis appendatur, ophthalmiam dicitur ſanare,piſci verò renaſci.Ferunt præterea altero eum capi lumine,qui viuentem non dimiſerit.Plin. & Gaza Oculatum eum vocant.Volater.putat eūdem eſſe cum Lampetra.

Mytylus piſcis eſt in arenoſis ſponte prouenïens. Nullius eſt ſaporis, ſed craſſitudini gingiuarum,ſordidiſq.vlceribus medetur.Mart.l.3.Sumitur inciſo Myrilus ore mihi.

Narica piſcis eſt minutulus, qui à nando nomen ſumpſit. Plautus apud Feſtum. Naricam bonam atque Canitam.

Nautillus alius piſcis,dictus quòd nauigantis effigiem habeat,à quibuſdã Pōpilus dicitur.

Orca piſcis eſt magnitudinis miræ, infeſtus balænis Plin. ſcribit Orcæ reflatu depreſſum quandoque nauigium fuiſſe, & immerſum in oculis ſuis,quam in Oſtienſi portu debellauerit Claudius Imperator.

Orchis piſcis eſt rotundus & ſine ſquamis, totusque capite conſtans & omnium duriſſimus autore Plin.

Orcynus piſcis eſt, qui mira ſagacitate hamū vi deorſum trahit, vt ſeſe illidat petris & abſoluat laqueo,aut laxato vulnere proſiliat.

Orphus piſcis eſt oblongus,anguillæ ſimilis.

Oſtrea ſeu Oſtreæ piſces ſunt operti concha,qui nō vulgarem in cibis gratiam habēt.Sergius Orata optimū ſaporē Lucrinis adiudicauit, quæ etiam cōmendat. Mart. Ebria Baiano veni modo cōcha Luchrino Horat.Nō me Lucrina iuuerit Cōchylia.Oīum oſtrearū,cōchyliorū & cōcharū corpora Lunari poteſtate augeri,& rurſus minui,teſtis eſt Plin.

Oria piſces aurem habent ventri coniunctam.

Oxyringus os habet prælongum, in modum roſtri,oculos fulgentes, alba ſupercilia dorsū viridans,pennas priores nigras,reliquas albas,caudam prælongam & viridem, quam aurea linea mediam diſcriminat. Colitur Aegyptiis vt Crocodilus.

Papuri

Digitized by Google

Paputi piſces integuntur cruſta. More ſerpentum ſenium exuunt,renouata cruſta. Vocantur à Palladio Cancri marini.

Pauo piſcis eſt varij coloris,rubentibus lineis, è genere ſerratorum ſolitariorum.

Pardalis piſcis eſt ſimilis terreſtri,colore & maculis.

Paſſer planus eſt,nomẽ traxit à paſſare auicula. Optimus in cibis iudicatur. Paſſer & Rhõbus ſitu tantum corporum differunt. Dexter reſupinatus eſt illis, paſſeri læuus.

Paſtinaca piſcis eſt quandoque natans;interdum etiam volitans. Roſtrum habet præacutũ & venenatum,& cui nullum ferè ſit remedium. Paſtinacæ iecur decoctũ in oleo, pruritum & ſcabiem non hominum modò,ſed & quadrupedum efficaciſſimè ſedat. Eiuſdem radi⁹ ad alligatus vmbilico faciles partus facit. Pinnas nõ habet. Latrocinatur ex occulto tranſeuntes radio,quod telum eſt ei figens. Argumẽtum magnæ in hoc piſce ſolertiæ eſt,quòd cum ſit piſcium tardiſſimus,Mugilem omnium velociſſimum in ventre habere quandoque reperiatur. Contra ſuum ictum remedio eſt,cinere ſuo ex aceto illito.

Pectunculus piſcis eſt de genere mollium, extra aquam ſeſe efferens ſagittæ modo pectũculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gel. Laudatiſſimi pectines reperiũtur Mitylenis,teſte Plin.& Tarenti,dicente Horat. Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentũ. Mobiles ſunt pectines,adeò vt plerumque retibus exiliant,& penè putentur volare.

Pediculus piſcis eſt paraſitus Delphini. Eius enim prædam & eſcam ſectatur, quam libẽter impertit:propterea pediculi pingues ſunt,& obæſi.

Pelamides appellantur Thynni,quum annuum tempus exceſſerunt:morãtur in luto. Iuuẽ. Sat 7. Quod vocis precium ſuccus Peraſunculus & vas pelamidũ Horum piſcium copiã habent Alyzones populi;reperiuntur & in anguſtis Byzantij.

Peloris piſcis eſt de genere concharum,dictus à peluro promõtorio,vbi ſcatet. Horat. Mutice Baiano potior Lucrina peloris. Pelorides Plin.teſte emolliunt aluum.

Perna piſcis eſt ex concharum genere, frequens circa Pontias inſulas. Stant autem pernæ veluti ſuillo crure longo in arena defixæ, hiantesque qua limpitudo:eſt pedali nõ minus ſpacio. Cibum venantur,dentes in circuitu marginum habẽt pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo grandis caro eſt;autore Plin.l.32.

Phagrus nomen eſt piſcis ãguillæ ſimilis,& ſaxatilis.

Phari piſces ſunt,quos venerantur,qui Syenem incolunt.

Phocæ piſces ſunt,qui à mugitu boues marini dicũtur. Virg.l.4. Geor. Et turpes paſcit ſub gurgite phocas Hic piſcis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudũ more,& coit inſtar canum. In ſomno mugit,vnde & vituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Pholis piſcis eſt de genere Rhomborum:qui mucore ſuo ſpumaque cubile ſibi ſubſternit.

Phuca piſciculus,ſolus piſcium in alga nidificat.

Phyſalus piſcis eſt colore ſmaragdi,venenatus; qui ſi capiatur, more pilæ, aut veſicæ intumeſcit.

Phyſeter piſcis eſt marinus,inuſitata magnitudine,de quo Ruſus in Arati Phænomen. Delphinos virides,& Phyſeteras anhelos. Hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Pinna immobilis inhæret ſaxis, cuſtodẽque habet Pinnotherem, quo cum priuatur ſtatim perit. Hic ei dapes ſuggerit,piſceſque in prædam deducit. Plin. vbi de Canchis loquitur: Pinnotheres,inquit,vocatur minimus ex omni genere,ideoque opportun⁹ iniuriæ. Huic ſolertia inanibus oſtrearum teſtis ſe condere,& cum accreuerit,migrare in capaciores.

Plantaniſtæ roſtrum habent & caudam Delphini. Reperiuntur in Gange Indiæ magnitudine 15.cubitorum.

Polypus piſcis eſt de genere mollium,à pedũ multitudine nomen adeptus. Fraudulentus eſt & colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos piſces,prædonẽ non agnoſcentes,caſſibfurtiuæ artis includit:reddit enim colorẽ petrarũ,in quibus delitet. Tãta eſt in eo voracitas,vt nec à ſuo quidẽ genere abſtineat. Carabum piſcem expaueſcit,adeò vt cõiectus in retia vbi ille fuerit,quandoq;captus ſtatim exanimetur. Æſtiuo tempore niſi ſunt Polypi exire in agros maritimasq;arbores fructuum auiditate ſcandere. Tãta eſt ſalacitate, vt effœto corpore nulla ſit ei aut natãdi,aut prædam aſſectãdi facultas. Fœminæ breuior eſt vita,& facilius capitur. Rapaces ſunt eius pedes. Vnde natũ prouerbiũ de hominibus furacibus apud Plaut in Aſin. Ego noui bos(inquit)Polypos:quicquid attigerint,tenent. Item aliud,polype mẽtem habes:in hominem,qui moribus eſt verſatilibus. Eſt etiam po-

Digitized by Google

lypus narium morbus.Martial.l.12.Naſutum volo,nolo polypoſum.

Pompilus concha munitur,quam cōnexā turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta teſtā deprimatur.Tranquillo reſupinat carinæ modo,acetabulis vtrimq;pro remis vtēs, & cartilaginem(quam in medio retinet)pro velis pandens.Si quando metus belluarum inuadentium ingruit,repleta concha ſub vndis ſeſe demittēs latitat. Rurſus vitato periculo reſiſtit. Profunda petit,ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum alijs ſuæ ſpeciei.aſſultansq;circa conglobatur.Eadem eſt fere nautili natura.

Porcum Græci Aſtragoriſcum vocant,Cum capitur,more porcorum grunnit.Apipō apud Plin.maximum piſcium eſſe tradit.

Priſtis piſcis eſt marinus anguſti corporis & longiſſimi. Dicitur autem priſtis ab vndarum ſectione.Scindunt enim fluctus mirum in modum propter tenuitatem Priſtin.Græci ſectionem vocant.Plin.ſcribit priſtes eſſe in mari indico 200.cubitorum.

Pſitta piſcis eſt,quem nonnulli paſſerem dicunt.Ariſt.Torpedo occulit ſeſe,& paſtinaca,& aſellus,& rana,& pſitta,& ſquatina.

Pulmones marini in pelago dierum hyemem portendunt.Montiū item ſonitus,nemorūq; mugitus prædicunt.Eorum cineres adalligati profluuia purgant.Pulmonibus ſi cōfricetur lignum,ardere videtur,adeò,vt facula ita præluceat.

Purpura(quam aliqui Porphyram vocant)conchyliorum voraciſſima eſt. Linguam habet prælongam,ſemperque vibrātem,per quam potitur præda,quam affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingēdis lanis,præcipue ſi lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædā augētur inſigni magnitudine,vt quę ad Sigæum & Lectum Idæ promontoria gignūtur. Aliæ paruæ ſunt,vt in Euripo,& Caria.Marinæ magnæ ſunt & ſcabræ. Capiūtur tēpore verno,quum fauos extruunt.Flos inde extrahitur ſpecie membranæ candicantis,qui cōtritus manum inficit. Purpuræ viuunt annis ſeptenis. Latent ſicut murices cōtra canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoque attritu lentorē cuiuſdam ceræ ſaliuant.Succū(quo tinguntur lanæ)euomunt cum vita. Propterea piſcatores viuas capere contendunt.Capiuntur paruulis rariſque cōchis,textis veluti naſſis in alto iactis.Ineſt his eſca,quam appetunt purpuræ,porrectiſque linguis infeſtant. At illæ aculeo extimulatæ claudunt ſeſe,comprimuntque mordentes,ita pendentes auiditate ſua purpuræ tolluntur.

Rana piſcis eſt notiſſimus,lato vētre,cæruleis variegat⁹ maculis,Græcè Batrachos dicitur. Ranarum terreſtrium quædam in vepribus tantum viuunt,dicunturque Rubetæ, quibus in terra & in humore vita eſt. Aquatiles coeunt noctu extra aquam, mare fœminā inuitante Hydrum maximè reformidant,quo accedente, clamore ſe glomerant, & aduerſus eunt turmatim.Earum coaxatio ſolito maior pluuiam portendit.In Seripho inſula mutę ſunt.Hinc adagiū,Rana Seriphia:in elingues. Theophraſtus aquarum eius regionis frigiditati hoc tribuit.Ranæ inſidiantur apibus aquantibus,nec earum ictus ſentiūt.Prima lingua eis cohæret,intima abſoluta à gutture,qua vocem mittunt.Rana,quæ ab augmēto piſcatrix dicitur,ſetas habet quaſdam à cilicijs extantes,ac prolixas,quarū adminiculis natura monſtrante ſtruit inſidias,latitans in limoſis,auijsque locis. Frōtem cum ſetis videndam loco eſcæ piſciculis porrigit.Illi accurrentes,deceptique,ac paulatim in arctū deducti ab ea rapiuntur.De eius vſu in medicinis,vide Plin.Eodem ferè modo Rana piſciculos agit in præda.Cartilaginem habet pro ſpina:autore Plin.

Rhombus piſcis eſt planus,in delicijs quōdam habitus.Laudatiſſimus fuit Rauennæ.Mart. Quamuis lata gerat patella Rhombum.Rhombus latior eſt tamē patella Commēdatur ēt Rhōbus adriatici maris.Iuuen.Sat.4.Eſt etiam Rhōbus inſtrumentū incātatorū, quo fila torquebantur,vt apud Mart.l.9.Quæ nunc Theſſalico lunam deducere Rhombo.

Sagittarius Echini ſpecie,oculos habet ſolidos,& prolixos.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino.Inuenitur in Rheno & Rhod.

Salpa piſcis coqui non poteſt,niſi ferula percutiatur.Reperitur apud Ebuſum.

Sargus Mullum ſemper comitatur,ātris inhabitat.Ex animalibus maximè capras ſolicitatur prodeſt eius caro contra Preſteris morſum.

Scarus piſcium ſolus natando veſcitur & ruminat. Hunc piſcim è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus claſſis ſub Claudio principe, & inter Oſtienſem & Campaniæ oram diſſeminauit.Fuit quondam in honore mēſarum. Æliabus hūc fallaciſſimum

Digitized by Google

laciſſimum piſcem eſſe teſtatur, Venerisque gratia in prædam agi; fœmina eius geher's per littus ducta. De Scaro Oppianus inquit. Hic Scarus ſaxa frequentat. Quin mites inter piſces clamore tremendo intonat, & ſolus pallentes ruminat herbas Mart. l. 5. Hic piſcis incluſus naſſis non fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit, ſed auerſus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque retrorſum ita erumpit: quem luctatum eius ſi fortè alius Scarus extrinſecus videat, apprehenſa mordicus cauda, nixum iuuat erumpentis. Tranquillus ſcribit, Scarorum iecinora fuiſſe in patina Vitelij inter lautiores ciborum primitias, in hac (inquit) Scarorum iecinora, phaſianorum, & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathio vſque fretoque Hiſpaniæ per nauarchos, ac triremes commiſcuit. Quod autem iecinora Scarorum & viſcera iucundioris ſint ſaporis, docet Martial. in Xen. vbi ait; Hic ſcarus æquoreis qui venit obæſus ab vndis. Viſceribus bonus eſt, cætera vile ſapit. Quintilianus ait, Scarum non capi in noſtro mari. At eundem capi in Siculo, docet Petronius Arbiter dicens: Ingenioſa gula eſt, Siculo ſcarus æquore merſus. Ad menſam viuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horat. Non me Lucrina iuuerint conchyla, Magisve Rhombus aut Scari. Si quis Eos intonata fluctibus Hyens ad hoc vertat mare. Eois fluctibus, dixit propter mare Carpathium, quod eſt in oriente.

Scolopendra, quam Gaza Centipedem vertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eam attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac ſi cõtigiſſet vrticam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine capite caudaq; extantibus per vndas in modum triremium ferri vtentes pro remigio pedibus ſublatis, quos habẽt plurimos. Theophraſtus apud Plinium ſcribit, Otretieres populos à ſcolopendris deletos. Porrò ſcolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scombrus de genere eſt Thynnorum, vnde ſalſamenta fiunt. In aquis ſulphureũ præfefert colorem; extra aquam vero, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria inſula maris Hiſpani meruit nomẽ. Martial. Heſperius Scombri temperet oua liquor. Plin ait, ſcombrum laudatiſſimum eſſe in finibus Carthaginis.

Scorpius ſiccioris eſt canis, bis ãno parit, alga veſcitur. Varius eſt. Ic eſius medicus dixit, ſtagnorum Scorpios nigrantes eſſe, marinos verò fu uos. Similitudinem habet cum ſcorpena, licet Ariſtoteles diſcrimen ponat.

Sepia veneno ſo eſt morſu. Quũ videt inſidias parari ſibi, effuſo atramẽto (quod habet pro ſanguine) ſeſe abſcondit. Perſ. Nigra quod inſula vaneſcat ſepia lympha. Sepiarũ mares varij ſunt, & nigriores, conſtantiæque maioris. Percuſſæ tridente fœminæ auxiliãtur. At fœmina icta mare fugit. Sepiæ atramento tanta vis eſt, vt in lucerna addito Æthiopes videri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plin.

Silurus tãta eſt in prolem charitate, vt abſumpta fœmina, mas oua ſeruet, ſæpeque vna capiatur, dum filios captos ſubſequitur. Peculias eſt Nilo, quanquam & in Danubio repeciatur. Ambroſius.

Captus eſt Silurus, & inutilis præda detecta eſt. Idem. Et Silurum qui minorũ piſcium viſceribus album replet.

Simiæ piſcis, ore & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fului circa collũ maculis. Pinnas auium modo pandit, volanti ſimilis.

Sola plana eſt lata, numeratur inter cibos lautiores.

Lynci impoſita medetur.

Sparulus piſcis eſt exiguus & velociſſimus. Martial. Res tibi cum Rhombo eſt, at mihi cũ ſparulo.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum cõuertit) latiorem in naſſis plagam, vnde proſiliat, quærit. Palatum carnoſum habet pro lingua.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ; omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, lutoque aluntur. Nam captæ limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ, quàm raræ, quòd minus altæ adhærent. Spongiæ molliſſimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Maleam. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectũ ineſſe his apparet, qui vbi auulſorem ſenſere, contractæ multo difficilius extrahuntur. Quod etiam fluctu pulſante faciunt. Viuunt eſca, quia minutæ in his cõchæ repertæ ſũt

Digitized by Google

Putreſcunt in apricis locis. Ideoq; optimæ ſunt in gurgitibus viuentibus. Fiſtulas habent quaſdam, per quas paſci exiſtimantur. Viuunt longo tempore. Peſſimum genus eſt earũ, quæ Aplyſiæ vocantur, quia erui non poſſunt.

Squatina de genere planorum, cutem habet rigidam, qua propter aſperitatẽ ligna & eburnia poliuntur. Numeratur inter Cartilaginea.

Stella inſidiatur conchilijs. Eius natura tanti eſt feruoris, vt omnia contacta duret. Paruam intus habet carnem, extra verò eſt durior callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere nõ poſſe, Stella marina vulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo æreo ianuæ.

Strombi è genere conchatum, regem habent, quem ſequuntur, quocunque cõceſſerit. Hũc capienti aut aſpicienti bonum omne portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma propoſita eſt illum expiſcantibus.

Synohon piſcis eſt ſociabilis. Carne veſcitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, vt (quum piſces minores inſectantur) venter procidat, quòd is ori coniunctus ſit.

Reperiuntur Teſtudines marinæ, & quæ & in aquis dulcibus viuũt, quas Lutarias appellamus. Teſtudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis ſtatim ad mare redit, Mox diebus ſexaginta peractis, iterum ad oua reuertitur, quæ arena refoſſa vt iã animata comperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum connexũ ſcaphæ magnitudine æquat. Et in Taprobane inſula vſum lecti domibus ligneis præbent. Chelenophagi populi teſtudinũ ſuperficie caſas integunt, & carne veſcuntur. Troglodytæ cornigeras habent, quarum cornibus natando; remigio ſe addiuuant.

Thymallus piſcis eſt precioſus, de quo Ambroſius: Neque te (inquit) inhonoratum noſtra perſecutione Thymalle dimittam, cui à flore nomẽ inoleuit, ſeu Ticini vada te fluminis, ſeu mœni Atheſis vmbra nutrierit, flos es. Quid ſpecie tua gratius? quid odore fragrãtius? Quod mella fragant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Cubitalis eſt eius magnitudo. Medius eſt inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus, herbam vnde cognominatur, ſpirat, ad hamum non accedit.

Thynnus piſcis eſt altero captus oculo, quare natãdo partem (qua videt) terram verſus applicat. Hinc adagium, Thynni more videre: quũ quis oblique aſpicit, Vbi bruma deprehenditur Thynnus, hybernat ibidem: mox vere procedente, multi vna exeunt in pontũ Euxinum, ac maiores ſoli præeunt, cæteri gregatim, veluti pecudes, ſubſequũtur, connexis inter ſe corporibus, vt mutua iuuentur vmbra contra ſolis æſtus Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande veſci prodit. Membratim cæſi ceruice & abdomine commẽdantur edulio recenti, cætera aſſeruãtur ſale. Præcipua (inquit Pli.) magnitudine Thynnos inuenimus talenta 15. pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occaſum. Reliquo tempore latent in gurgitibus imis, niſi tempore aliquo euocati, aut pleniluniis. Pingueſcunt in tantum, vt dehiſcant. Non excedunt biennium. Thynnoſcopos Budæus vocat homines, è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynnarii dicũtur.

Torpedinem ſi quis attigerit, morbo afficietur, à quo illa ſuum nomen traxit. Quo etiam modo piſces in prædam agit. Occultat enim ſe limo, & ſupranatãtes afficit torpere, quos emergens deuorat.

Torſio ſimilis eſt Delphino, præterquam roſtro. Diſtat & triſtitia aſpectus. Abeſt enim illa laſciuia maximè. Tamen roſtris caniculatum maleficentia aſſimilatus. Hũc gignit mare Ponticum.

Trichias nonnulli Sardas vocant: Iſtrum ſubeuntes non remeant. Plin. Intrantium (inquit) pontum, ſoli non remeant Thrichiæ.

Trigla piſcis eſt, qui à noſtris Mullus, & Barbo dicitur.

Triſſæ laudatiſſimæ reperiuntur in Tyberi. Eas hodie vocari Romæ Lacias, Florẽtiæ Cleopias, Neapoli Aloſas, tradit Volaterranus. In Ægyptio circa Meroë ſtagnum Triſſas flebilibus numeris & melodiis eſcæ vice deceptas expiſcantur.

Tritonem Romæ ſe vidiſſe Pauſanias dicit, colore rãnarum paluſtrium, ſquamoſo corpore, brachijs ſub auribus, naſo & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus, digitisque ſimilibus concharum teſtis, cauda ſub aluum vice pedum, vt Delphini.

Digitized by Google

Trochus eſt ingens corpore,ceruice & ſpina prominentibus, vt ſupra vndas conſpiciatur: Seipſum init. Quare Theodorus Gaza cum Maſculo fœminam vertit.

Trocta piſcis eſt voraciſſimus Dentes habet continuos.Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis ſuæ ſpeciei piſcib.Delphino congreditur,& depugnat.

Vertibulum piſcis dicitur à teſte Durici,adhæret ſuæ teſtæ,qua contegitur;habet duo foramina exigua,quibus humorem recipit & reddit.

Voligo piſcis eſt a volando nominatus. Aliter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & Phoca dicitur, animal eſt amphibium tam in aquis quàm in terra degens. Fœtus parit in terra, paulatimq; ad vndas aſſuefacit,ſed non ante duodecimum diem.Breuiſſimus eſt à partu,poſtea tamen euadit maximus,albus vẽtre & dentib.frendens. Ipſe imbellis & animo degener,non tantum viribus quam vaſtitati corporis fidit. Veſcitur piſcibus & humano cadauere: vnde & piſcantibus ſtruit inſidias.Pedes habet à ſcapulis manibus ſimiles modo vrſæ,pedesque poſteriores quinis diſcretos digitis.Nunquam percutitur fulmine.Nullum animal grauiore premitur ſomno. Vnde Mart.Dormitis nimium glires,vituli que marini. Iuba apud Plinium tradit,vitulos marinos ternas heminas capere Miteſcunt interdum.Pilo veſtiuntur.Cantum modo cohærent.Numquã plures geminis pariunt, Educant mammis fœtum; interficiuntur difficulter, niſi capite eliſo. In ſomno mugiunt. Tenent diſciplinam, vocemque pariter & viſu populum ſalutant.Pinnis quibus in mari vtuntur,humi quoque vice pedum ſerpunt.Aiunt dextris eorum pinnis vim ſoporiferam ineſſe, ſomnosque allicere ſubditas capiti.Eius oculi in mille colores tranſeunt,ſicut hyenæ.

Vrtica adhæret ſaxis. Manum in fame depaſcitur, vt Polypus, Ora in medio corpore continet,& de medio ſaxo quaſi de teſta viuit,adnatãteſque circa aſſultanteſque piſciculos corripit,Noctu vagatur,noctuque mutatur.Veſcitur carne. Vim habet prurituu mordacem,vt terreſtris vrtica. Frontis eſt carnoſæ.Noctu pectines,& Echinos perquirit.Dum admotam ſibi manum ſentit, colorem mutat & cõtrahitur.Tacta vredinem mittit,paululumque ſi fuerit interualli,abſconditur. Ora ei in radices eſſe traduntur,Excremẽta per ſumma tenui fiſtula reddit.

Vua marina in vino putrefacta, ijs qui inde biberint,tædium vini affert.

Non reperiret finem hæc hiſtoria, nec etiam vires & ingenium ſufficerent, ſi ſingulorum naturas verbis cõſequi vellem.Nam præter ſluuiatiles piſces,Plinius ponit 176. genera animalium in mari viuentium.Multos dedita opera omiſmus,quorum hæc ſunt nomina, Nereides,Elephanti,Rotæ, Dromontes. Cornutæ,Gladij,Serræ,Hippotami,Percæ, Aſelli,Alopeca,Box,Batis,Banchus,Balanus,Vranoſcopus,Cinædi,Chametrachea,Clycimerides,Colycia,Pẽdactylides,Bales Echinophoræ,Cucumis,Cynopus,Cynoſdexia, Erythinus,Hippus,Hippurus Halipleurus,Mena,Merix,Hormylus, Myſtocetus, Ophidion, Oſtria, Phytarus,Tyndarides, Perdices,Rhina,Sargus,Scylla;Purus,Scorpena, Sciadeus,Sciena,Smyrus,Scepini,Simarides,Tronus,Thurianus,Theſſa,Tethea,Vrene, Bophyrus,Orphus,Rhacinus,Mormyra,Teragus,Labrus Epoda,Channe ex ſeioſa concipiens,Glaucus æſtate nunquam apparens,Pomphilus ſemper nauigiorum curſum comirans,Chironus in aquis nidificans,& alia prope infinita huiuſmodi.

DE VOLATILIBVS, ſiue auibus.

Accipiter auis eſt rapax & prædatoria,dicta ab accipiendis auibus De qua Martial.Prædo fuit volucrum famulus,nunc aucupis idem decipit,& captas nõ ſibi mæret aues.Imbelles volucres inſectatur, vt columbas. Aucupatur hęc volucris quadã ſocietate cũ homine,maximè circa Amphipolim Tracię,vbi homines ex ſyluis,& arũdinetis excitãt aues illi ſuperuolantes depriment.Captas cum ijs diuidunt aucupes Iones Cymindin vocãt. Accipitrum genera 16.ponit Pli.Cucõ claudum altero pede,proſperrimi augurij nuptialibus negotijs & rei penuariæ.Triorchem à numero teſtium.Buteonẽ Romani vocant. Eſalona Gręci vocãt,qui ſolus omni tempore apparet. Varius eſt omnium in prædamodus.Alij non niſi ex terra auem rapiunt.Alij circa arbores volitantem Alij ſedentem in ſublimi. Aliqui volãtem in aperto. Accipitres Maſſiliæ humi fętificant,nec alibi naſcuntur.Non comedunt auiũ corda.Nocturnus accipiter Cymindus vocatur,rarus in ſyluis, minus interdiu videns,bellum gerit internecinũ cum aquila.Odit hæc volucris & refugit radi-

git radicem ſyluestris Aſparigi. Propterea aiunt, tutas eſſe villaticas aues, ſi quis eam extruxerit in villa.
Achantis auis eſt ſtridula, quæ paſcitur ſpinis & carduis. Vnde & Carduelis dicitur. Virg. lib. 3. Georg. Littoraque Alcyonem reſonant & Achantida dumi. Gaza Ligurinũ interpretatur.
Ædon Græcè, nobis Luſcinia dicitur. Calphurnius: Vocalē ſuperet ſi turpis Aedona bubo.
Ægocephalus auis eſt, ſyene carens.
Æmatopodes aues ſunt aquatiles, peculiares Aegypto.
Æſalus auicula eſt, quæ oua corui frãgit. Ouid. Neſcius aſſumptis Priamus pater Æſalon alis
Alauda palmam habet elatam in capite inſtar Galeritæ. Vnde & Galerita à Græcis dicitur Corydalus, vocabulo Gallico Alauda. Hanc Plin. & Tranquillus aiunt Legioni dediſſe nomen, quæ Alauda vocabatur. De qua Cicero ad Atticũ: Antonius, inquit, cum legione Alaudarum ad vrbem pergere, pecunias municipijs comparare. Alaudarum duo sũt genera: alterum terreum, criſtatum; alterum gregale, minore corpore, & ſine criſta.
Alciones aues ſeptem dieb. nidificant ante brumam, & totidem ſequentib. pariũt. Duplex eſt earũ genus; alterum vocale, arundinibus inſidẽs: alterum mutum, ampliore corpore. Antiqui eas Alcedones vocabant. Dies illi ſeptem quibus pariunt, Alcionides & Alcedonia vocantur. Ouid. l. 11. Metam. Perque dies placidos hyberno tempore ſeptem Incubat Alcyone pendẽtibus æquore nidis. Eſt Alcion paulo maior paſſere, colore nigro & cæruleo, qui Cyaneus pocatur. Dum procelloſum eſt mare, ſi Alcionum oua objiciãtur, inducunt tranquillitatem. Ferunt inſuper eas hãc à Ioue gratiam conſecutas, vt in tempore ſollicitudinis ſuæ ſerenos quatuordecim dies in hyeme accipiant. Hinc Propertius tempeſtate vexatus eas alloquitur & inuocat, l. 1. Et merito (quoniam potuit fuiſſe procellam.) Nunc ego deſertus aliquot Alcyonas. Minores Alcyones canunt in arũdinetis. Collo ſunt gracili & procero. Raro apparent, nec niſi circa ſolſtitia, & in bruma: in aqua oua deponuntur. Pariture Alcyones nidum inſtar conchę ſpinis incredibili duritia ſubtexerunt, deinde ad mare deferentes, vndis imponunt, atque illis ſe conſtipantes, dum vehuntur, fętificant. Piſcibus viuunt. Pariunt oua quina.
Alectorides aues roſtro ſunt oblongo, curſu agiles, hominem amant. Capiuntur inter ſedes hortorum & vinearum.
Aluc auis eſt nocturna, maior gallo gallinaceo.
Anſeres ſtomacho ſunt calidiſſimo: Gaudent herbis riguis, & frigidis. Laurum, non attingunt. Cor eorum olim fuit laudatiſſimũ inter menſarum cupedias. Scipio vel Mettelius, aut vt alij malunt, Seſſius, primus docuit anſeris iecur eſſe optimi ſaporis, Propter quod olim ſeruabatur in corte. Martialis l. 3. Vagatur omnis turba ſordidæ cortis Argutus anſer, gemmeique pauones.
Anas iuxta paludes parit, & ſtatim à partu aquas petit, aquilam formidat. Huius auis pectus tantũm & ceruix gulæ dabatur. Martial. Tota quidem ponatur anas, ſed pectore tantum, Et ceruice ſapit, cætera redde coquo. Volant Anates protinus in ſublime, atque è veſtigio cœlum petunt, etiam ex aqua. Purgant ſe herba ſideritè, quum quid moleſtum comederunt. Anates Ponticæ venenis viuunt.
Anthus aquatilis eſt magnitudine frigillæ.
Apiaſtra auis meruit nomen ab apibus comedendis.
Apodes carent vſu pedum, ſpecie ſunt hirundinum, nidificant in ſcopulis. Cernuntur toto mari. Circumuolitant naues. Nulla his requies, niſi in nido; aut pendent, aut iacent.
Aquila alitum regina dicitur, quòd altiſſimè volet; ideoq; armigerum Iouis eam poetæ vocãt. Cõgreditur magnis animalibus, vt ceruo, cuius cornibus inſidet, puluerulentas alas de induſtria concutiẽs, vt viſu & oculis præpeditus decidat in curſu mortuusq; fiat præda. Ferunt Aquilæ pẽnam alijs etiam rebus conſertã non putreſcere. Pullos ſuos probat ad Solem, quem ſi ſuſtinere nequeãt, vt degeneres excludit. Opperit nõ ſenio, nec ægritudine, ſed fame. Creſcens enim roſtri ſuperioribus aduncitas impedit, ne cibũ queat carpere. Quum ſenuit, grauantur eius pennæ & oculi. Cui rei vt medeatur, quærit fontem, calorem in ſe colligit, & ſanatur. In fontem ter ſe mergit, eoque modo redire fertur ad iuuentutem. Hinc Pſalmographus. Renouabitur, vt aquilæ, iuuentus tua. Plutarchus in Mario ſcribit, Aquilam geminos tantum pullos parere, Propterea nõnulli mẽtitum aſſerunt
ferunt

ferunt Muſeum,qui ſcripſit,Aquilã tres pullos parere,duos ſubſtrahere, & vnum alere. Aquilorum genera ſex ſunt,teſte Plin. Melenatos,colore nigricans,minima magnitudine,quæ ſola Aquilarum fœtus ſuos alit,cæteræ fugant. Conuerſatur in montibus. Secũdi generis Pigargus,albicante cauda. Tertij Morphos,cui vita eſt circa lacus, nigerrima eſt aquilarum,prominẽtiore cauda. Teſtudines frangit è ſublimi iacẽdo: qua forte perijt Æſchilus poeta. Quarti Percepturus,vel Pernocterus,morãs per lacus,ſpecie vulturina, alis minimis,reliquas magnitudine antecellens, ſed imbellis & degener,nam ſuccumbit coruo. Eiuſdem ieiunæ ſẽper auiditatis eſt & querulæ murmurationis. Sola aquilarum exanima fert corpora. Cæteræ quum occidere,conſidunt. Quintum genus Halietus,ceruice magna,lata cauda,circum mare verſatur. Sextum Gneſion magnitudine media,colore ſubrutilo,rarum aſpectu. Reliquæ aues,quas aquila petit ad prædam,gregatim ſæpenumero volant,vt reſperſu pennarum hoſtem excæcẽt. Nidificat in petris & arboribus. Ameridiano tempore operatur,& volat,prioribus horis ignaua ſedet,donec impleantur conuentu hominum fora. Eius pennæ mixtas auium pennas deuorant. Ex volatilibus nunquam fulmine tangitur. Pugna eſt illi in draconem, qui propterea eius oua conſectatur auiditate malefica.

Ardea auis dicitur velut ardua,quòd in ſublimi volet. Virg. Notasque paludes Deſerit, atque altam ſuperuolat Ardea nubem. In medijs arenis triſtis imbrem indicat, & etiã quũ altior volat Lucan. l. 5. Quoque auſa volare Ardea ſublimis pennæ confiſa natanti. Eius tria ſunt genera. Pulla natura ſagax & victus prouida, colore paruo Reliqua duo pulchra. Ardeam Gaza Erodiom vocat.

Agatylis auicula eſt nidum filis lineis intexens aditu anguſto.

Aſiones capiuntur ſaltatione quadam ridicula,quam ſcopam vocãt. Maiores ſunt noctuis, colore plumbeo,alis albo ſparſis,duabus pennis à cilijs ad tempora pendentibus.

Aſterias auis eſt ex Ardearum genere,dicta à colore aſtrorum. Docilis eſt humanæ vocis, frequens in Ægypto.

Attagen ſeu attagena, auis Aſiatica inter cibos electiles quondam numerata eſt, maximè quæ in Ionia naſcitur,autore Gellio. Hinc Attagen Ionicus vocatur. Plin.

Attagen maximè Ionius celebratur, vocalis aliàs: captus verò obmuteſcens,quondam maximus exiſtimatur inter raras aues.

Bubo auis eſt feralis, debilis ad volatum,in cauernis locisque deſertis commorans. Noctu volitat ſolus. Deſerta incolit,deſolataque & inaceſſa loca. Non habet cantum vocalem, ſed gemitum. Propterea viſus in vrbib. ſuſpicionem affert, & portentũ futuri mali. Quũ capitolium intraſſet, Sexto Papellio Iſtro,& L. Pediano conſulibus,vrbs luſtrata eſt. Plumæ ſunt ei velut aures. Bubonis pedes vſti cum pulegagine herba auxiliantur contra ſerpentes. Eius cor impoſitum ſiniſtræ mammæ mulieris dormiẽtis efficit,vt omnia ſecreta pronunciet. Aiunt præterea,ferentes ipſum in pugnam fortiores fieri. Item ſanguine pulli bubonis criſpari capillum. Cinis oculorum eius collyrio mixtus, claritatem oculis facere promittitur.

Caladrius auis eſt albi coloris.

Caprimulgi aues ſunt maiores paulo merulis,eodẽ ferè aſpectu, quæ nec interdiu vident, nec videntur. Nocturno tempore ſunt furaces. Dicunt autem Caprimulgi,quod ſtabula intrent,caprarumque vberibus propter ſuccum aduolent. Qua iniuria vbera moritur, & capræ cæcitatem contrahunt.

Caſſita auicula eſt,quæ habitat & nidulatur in ſegetibus. Feſtiuus eſt de ea apologus apud Gell. l. 2. cap. 29.

Carduelis auicula eſt,capite rubro,alis luteis albo nigroque diſtinctis. Semine carduorum paſcitur,vnde illi inditum nomen. Cardueles imperata faciunt autore Plin. nec voce tantum,ſed pedibus & ore pro manibus.

Catarracti Iuba apud Pli. teſtis eſt,eſſe dentes oculosq; igneo colore cætero cãdidas tradẽs. Duobus ſẽper ducibus vtuntur. Altero,qui ducat agmen: altero verò,qui cogat. Scrobes excauant roſtro,inde crate conſternunt & operiũt terra, quã prius egeſſerũt In his fœtificant. Binæ ſunt fores omnibus ſcrobibus. Orientem ſpectant,quibus eunt in paſcua: occidentem,quibus redeunt. Aluum exoneraturę ſubuolãt ſemper & cõtrario flatu. Eas habet inſula,in qua tumulatus eſt Diomedes. Hinc Diomedæas aues nõnulli vocãt,cuius

ædem

ædem pleno gutture & mandentibus pennis quotidie perluunt & purificant. Propterea poetæ fabulati ſunt, Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.

Cærulea auicula eſt ſaxatilis colore ſui nominis, & tenui roſtro.

Cenchris auis eſt ex accipitrum genere, quæ aliter à tinnitu vocis appellatur Tinungulus.

Cepphus aius eſt multis operta plumis, exiguo corpore, quæ vociferatur pariẽs. Hinc adagium, cephus parturit: in eos qui magna pollicentur.

Cercos auis eſt de genere accipitrum, altero claudicans pede, quam aliter Bureonem dic aiunt.

Certhia ingenio eſt audaci, voce clara, nidificat in arboribus.

Cenalopex dicitur ex vulpis & anſeris forma, audax in felem & aquilam, à quib. infeſtatur. Fœtus tanta charitate complectitur, vt aucupii obuium ſeſe offerat, quo fugæ tempus præbeat ſuis pullis. Frequens olim fuit apud Britannos, & in menſarum delicijs.

Chlorio auis viridis, magnitudine turturis quæ hyberno tempore non deliteſcit, ſed æſtiuo per ſolſtitium apparet, malè volat. Docilis eſt & ingenioſa, tota lutea.

Cicina auis eſt nocturna.

Ciconiæ lingua carent. nutriuntur a Theſſalis contra ſerpentes, quos perimunt. Quo nã è loco veniant, aut quo ſe referant, in compertum adhuc eſt. E longinquo venire nõ dubiũ eodem quo Grues modo illas hyemis, has æſtatis aduenas. Parentes ſenio confectos nutriũt inſigni pietate. Propterea Ælianus ait, eas deorum beneficio in quibuſdam inſulis conuerti in homines. Et Petronius arbiter ciconiam vocat pietatis cultricem, his verbis; Ciconia etiã grata peregrino hoſpita, pietatis cultrix, gracilipes, choraliſtria, Anis exul hyemis, titulus tepidi temporis, Nequitiæ nidum in cacabo facit meo. Imago eius olim ſolebat inſculpi in ſceptris regum, quo eorum pietas induſtria indicaretur. Veniunt Ciconiæ è longinquo, eodem modo grues. Atituræ congregantur in loco certo, & ſic comitatæ vt nulla ſui generis reliquatur, niſi forte captiua. Certauræ in ſerpentes Origano herba ſe fouent. In Fidenate agro nidum non faciunt.

Cinclus auicula eſt palmipes, iuxta mare viuens. Aſtuta eſt hæc volucris, & difficilis captu capta nihilominus ſubitò miteſcit. Cu'um cõtinuo mouet, debilis eſt poſteriore corporis parte Propterea quum non ſit aptus congerendo ſibi nido, incubat alieno. Hinc prouerbio, cinclos dicimus pauperes.

Circanea meruit nomen à circuitu, quem facit volitans.

Ciſſa auicuta eſt imitatrix humanæ vocis.

Clitinam quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Apud Nigidium Subis, quæ aquilarum oua frangat.

Cloreus aquis eſt coruo inimica, cuius oua noctu exquirit, vt ille huius.

Coccyx auis nidulatur ſemper in nidis alienis, maxime palumbium. Eſt de genere accipitrum, licet aduncos non habeat vngues. Procedit vere, occultatur ortu caniculæ. Aliter vocatur Cuculus. Interficitur à ſuo genere, mutat vocem. Parit ſingula oua, raro bina. Subijcit pullos quòd ſciat ſe inuiſam cunctis auibus, ac propterea non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni ſe fefellerit.

Collurio veſcitur iiſdem cibis, quibus merula, capitur hyemali tempore.

Columbus propter genuinum timorem nidificat in ſummis locis, Fœtui plerũq. indulget. Vnde ſacer Veneri eſſe creditur. Patientib. fœminis mares ſubueniunt, & cui incubant, quum illæ nequeunt. Bina pariunt oua, primum mas, deinde fœmina, Fidem ſeruant in matrimonio. Mutua ſemper illis ante coitum eſt exoſculatio. Nihil illis fęcundius, quadragenis diebus concipiunt, interuallum tantum ad æquinoctium faciẽtes. Varro ponit duo genera Columborum, Agreſte, quod in turribus & columinibus villarum habitat; Domeſticum, domi paſcitur Columbæ communem ſeruant domum. Nec niſi cęlibes & viduæ relinquunt. Imperioſos mares, etiam iniquos ferunt. Nam tũc ſuſpicio eſt adulterij, quamuis natura non ſit. Tunc pleno gutture obmurmurant, & plerunq. roſtro feriũt. Facta demum conciliatione ſeſe oſculantur. Æqualis vtrique ſobolis amor. Hinc fęmina tardius ad pullos intrante oritur interdum caſtigatio. Quum bibunt, colla non reſupinãt. Largè bibunt iumentorum modo, purgãt ſe herba, quæ vocatur Helxine. Viuũt colũbæ annis octonis. Legumina amant, quæ vocãtur Craca. Amicæ ſunt pauonibus, aquilis & accipitribus odioſæ.

Commen-

Digitized by Google

Commendatur fides & caſtitas Cornicum in matrimonio. Nam extincta cõſorte viduitas manet impolluta. Propterea antiquitus in coniugijs vocabatur ad auſpicium concordiæ & pudicitiæ. Noctuæ aduerſantur cornices, inuicemq; oua ſibi ſuffurantur. Inauſpicatæ ſunt garrulitatis. vnde Virg. Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix. Volantes pullos aliquandiu paſcunt. Inauſpicatiſſimæ ſunt fœtus tempore, qui accidit poſt ſolſtitiũ. Nucum duritiã ſi roſtro perfringere nequeant, in altum volantes in ſaxa & tegulas iaciunt, iterum ac ſæpius donec quaſſatam perfringere valeant. Ardeolas amant. Coturnicis cerebrum coctum, & in cibo ſumptum, remedium eſt ad cerebri & capitis dolores. Si contra aquam clangores dederit perfundens ſeſe, pluuiam præſagit. Virg. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce, Et ſola in ſicca ſecum ſpaciatur arena.

Corui media æſtate ſitiunt, in cuius initio profluuio ventris ſunt obnoxij, propterea tunc abſtinent ab humore. Eorum oua proſunt atrandis capillis. Tauros inuadunt, & ex omni corpore oculos appetunt maximè. Humanam imitantur vocem vnde & in hiſtorijs Romanorum legimus fuiſſe coruum, qui Romanũ populum nominatim ſalutaret, maximè Germanicum & Truſum Cæſares. Mart. propterea eorum Saluatorẽ vocat. In regionib. fœcandis gregatim volant: ſterilib. bini incibi & eſcæ penuria, patentes ſenio confecti pullos conceperunt. Hinc adag. MALI Corui malum ouum. Cameleontem occidunt, qui ne victoribus noceat, lauro in feſtum vitus extinguunt. Cloreum oderunt, cuius oua ſuffurantur. Eſalon quoque auicula eorum oua frangit. Generãt ante ſulſtitium. Ægreſcũt ſexagenis diebus. Pariunt quinos Ore coeunt. Inauſpicatum præſagium afferunt, quum glutiunt vocem, velut ſtrangulati. Corui aquatici naturaliter caluent. Corui ſingultu quodam latrantes & ſe concutientes ſi continuauerint, vẽtos præſagiũt: ſi verò carptim vocem reſorbebunt, ventoſum imbrem.

Corydus vtiliſſima eſt auicula, quæ quum non ſit canora, ſtrepet tamen vtcunq; inter aues mutas. Hinc adagium natum, Inter indoctos etiam Corydus ſonat.

Coturnix aliter dicitur Ortygometra à ſono vocis. Hinc etiam Delos Ortygia à coturnicũ multitudine. Coturnicib. veneni ſemen gratiſſimus eſt cibus. Propterea damnatæ ſunt menſæ, tum etiam propter comitialem morbum, quem ſolæ animalium ſentiunt præter hominem: Ad nos antè veniunt quàm grues. Terreſtres ſunt potius quàm ſublimes. Nidulantur in ſegetibus aut gramineis locis. Auſtro non volant, aura tamen vehi volunt propter modicas vires, & pondus corporum. Quum redire volunt, comitatum ſolicitãt, ne quam rapiat Accipiter. Eas vulgus nunc appellat Quales.

Crex auis eſt pugnax, & ad comparandum victum ingenioſa.

Curruca auicula eſt, quæ alienos pullos nutrit, ſuos eſſe putans. Fouet.n. oua Cuculi. Iuuẽ. Stat. 6. Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis Exorbes.

Cycnus auis eſt candida, maior anſere, argutæ vocis, qui imminente morte dulciſſimè cãtat, & velut funus propinquum deplorat. Ouid. Sic vbi fata vocãt, vdis abiectus in herbis Ad vada Mæandri concinit albus olor. Poetæ fabulantur, Cygnum fuiſſe amatorem Phaetontis, poſtq; eius ruinam mutatum fuiſſe in hanc volucrem, Mitis eſt, infeſtatur ab aquila, cui tamen fortiſſimè reſiſtit Habitat in locis amœnis circa fluuios. Frequens eſt, apud Canycum & Cayſtrum, vt docuimus in Cornucopia. Pythagoras opinabatur immortalem eſſe animam cygnis, ac propterea lætari imminente. Sacri ſunt Apollini, ob præſagium finis. Mutua carne veſcuntur inter ſe. De his Lucr. l. 4.

Cynnam vulgus auis Arabica, nidificat in ſurculis Cynami. Eius nidos accolæ, niſi ſagittis & plumbatis iaculis diſijcere nequeunt, quod faciunt mercedis gratia.

Cypſeus auis nidum facit ex luto in modum Cyſiellæ. Cypſeli ab alijs vocantur Apodes. Nidificant in ſcopulis.

Drepanis auis eſt ſine pedibus, rariſſimè apparens.

Epops auicula eſt ſordida & criſtata, quæ aliter à ſono vocatur Vpupa.

Eſalos auis de genere accipitrum, quæ apparet omni tẽpore. Aliter vocatur Buteo. Infeſta eſt coruo, cuius oua etiam frangit.

Erithacus auis eſt ſolitaria, quæ nunquam ferè in eodem ſaltu niſi vna reperitur. Hãc Gaza Siluiam & Rubeculam interpretatur. De hac ortum eſt adagium, Vnicum arbuſtum haud alit duos Erithacos: in eos qui eodem munere concorditer fungi nequeunt.

Falco auis eſt rapax & prædatoria, curuatis & aduncis vnguibus, de genere accipitrũ. Varij autem

rij autem

Digitized by Google

tij autem generis ſunt Falcones,& quem Britanicũ vocant,aquilæ magnitudine capreolos inuadens. Alium vocant Gyrofalcum à gyro & circuitu, quo in minos vtitur, vt eas agat in prædam. Tertium Montanum. Quartum Peregrinum, cuius generis Falcones nidificant in altis montibus. Quintum Gibboſum, quòd breuitate colli, & alis eminentibus, inſignis gibbo videatur.

Ficedula nomen ſumpſit à ficubus, quibus veſcitur. Martialis: Quum me ficus alat, quum paſcat dulcibus vuis, Cur potius nomen non dedit vua mihi.Formam & colprem mutant ficedulæ.Hoc ſolum nomen habet autumno.Poſtea Melanchorphi vocantur.

Frigilla dicta eſt à frigore,quo cantant & viget;æſtate moratur in locis calidis, hyeme frigidis.

Fulica auis eſt aquatilis,degens prope ſtagna & lacus.Nomen ſumpſit à fuluo colore.Paulò magior eſt columba. Pullos aquilæ ante tempus excluſos nutrit. Matutino clangore tempeſtatem præſagit,& cùm ludit in littore.Vir.l.1.Georg. Quumque marinæ in ſicco ludunt fulicæ.

Galeritæ pluma habet ſimilitudinem galeri,Vnde & nomẽ ſempſit.Ea aſſa,& in cibo ſumpta,coli vicium efficaciſſime ſanatur,autere Plinio.

Galgulus auis eſt,quam ſi inſpexerit affectus, morbo comitiali, ſanari dicitur: contrà verò auis emori.Aliiur ligno,frequens eſt in Peloponeſo.

Gallinarum varia ſunt genera Cortales quæ corte aluntur. Ruſticæ ſimiles ſunt ferè villaticis,quæ decipiuntur ab aucupe. Numidicæ,varijs ſparſæ plumis,aliter vocantur Melagrides à Melagri tumulo,quas poetæ fabulãtur ex filiabus Oenei(qui Melagri fuit filius) mutatas fuiſſe in has volucres.Albertus Magnus ſcribit, Gallinam fuiſſe apud Macedones, quæ duodeuiginti oua fecerit, & ex quolibet eorum duos ſuſceperit pullos. Aiunt Gallinas non poſſe interfici ab aſpide, quo die ciminum animal fœtidiſſimum comederint. Villaribus Gallinis religionem ineſſe, ſcribit. Plin. Nam inhorreſcunt edito ouo, ſeſeque excutiunt, & circum purificant aut feſtuta aliqua ſeſe & oua luſtrant. Gallinas ſaginare Deliaci cæpere. Vndecim annis ante tertium Punicum bellum.Lege. C. Fannij conſulis interdictum eſt,ne quid volucrum in cænis proponeretur, præter Gallinam vnam, quæ non eſſet altilis. Gallinis inimiciſſima eſt pituita, maximè inter meſſis & vindemiæ tempus.Pipire eſt gallinarum, & boum mugire.

Gallus nũcius eſt lucis,Latonæ charus, quod ei pariẽti aſtiterit. Mortua fœmina oua incubat,gloriam ſentit,noſcit ſidera,it cubitum cum ſole,imperitat ſuo generi,& regnum,in quacunque domo fuerit,exercet.Certant inter ſe galli ſtudio gloriæ.Canunt in victoria & ſe principes teſtantur. Victi occultantur, lucemq; & hominum aſpectum refugiunt, Gradiuntur alta ceruice,& elatis criſtis.Cœlum crebro aſpiciunt, in ſublime falcatas erigunt caudas. Terrori ſunt Leonibus. Vnde Lucret. Quem nequeunt contra rapidi conſtate leones, Inque tueri,ita continuò meminere fuga. Nimirum quia ſunt gallorum in corpore quædam ſemina,quæ quum ſint oculis immiſſa leonum,Pupillas interfodiunt, acremque dolorem præbent,vt nequeant contra durare feroces.Pugnaciſſimi galli olim naſcebantur apud Tanagram, & Rhodum. Secũdus honor fuit Melicis,& Chalcidicis, teſte Varrone.Nobiles quondam habiti ſunt in auguriorum obſeruatione. Victoriam Beotijs aduerſus Lacedæmonios præſagiuerunt, quum tota nocte ceciniſſent. Caſtrati deſinunt canere.Pergami omnibus annis gallorum,ceu gladiatorum ſpectaculum publice edebatur.Plin.ſcribit,Alectorias geminas repertas fuiſſe in ventriculis Gallinaceorũ, criſtallina ſpecie, & magnitudine fabæ Gallinacei non attinguntur vulpibus, qui iecur eius animalis ederint. Acini Liguſti ſanant Gallinaceorum pituitas. Sacri ſunt Soli, cui venienti aſſurgunt, quo cum eunt dormitum, vt diximus Contra ſerpentes & miluos progallinis dimicant. Vnicus gallus ſufficit multis gallinis. Huius naturam ſcitè ad modum & ingenioſe deſcribit Politianus in Ruſtic. dicens: Adde gregem cortis, criſtatarumque volucrum,&c.de Gallis item & gallinis vide Varronem lib.de re Ruſt.cap.9.

Grauia volucris eſt littoralis colore cinereo,nidificans in petris.

Gloria,quam Gaza Lingulacam vertit,linguam exerit.Quum peregrinatur,duci pœnitentia in volatu propter laborem. Reuerti demum incomitatam piget, & ſequi. Nec vnquã plus vno die cœpto volatui inſiſtit,& in proximo hoſpitio conſidit. Verũ inuenitur alia antecedente anno relicta.Simili modo in ſingulos dies inquit Plin.

Graculi

Digitized by Google

Graculi coluntur in Lemno propter locuſtas,quarum exitio occurrũt aduerſo volatu. Loquaces ſunt,& obſtreperi.Graculæ annum faſtidium lauri folio purgant, Graculi verò à pabulis recedentes hyemem præſagiunt.Graculus ab Ariſtotele vocatur Coraias;à coruina nigredine,roſtro tamen rutilo,docilis eſt,& facilè manſueſcens.

Grues æſtate aduenæ æthera tranant trianguli figura. Lapides pedibus librant contra vim ventorum.Gerunt bellum cum Pygmæis.Ducem quem ſequantur eligunt.Habent in extremo agmine diſpoſitos, qui viciſſim acclament, ne qua deeſſe videatur;itẽ qui gregem voce contineant.Ex his nonnullæ excubias agunt nocturnas,lapillũ pede ſuſtinentes,qui laſſatis ſomno decidens indiligentiam ſono coarguat.Cæteræ dormiunt, capite ſubter alam condito,alternis pedibus inſiſtentes de his Lucanus l.5.Strymona ſic gelidũ bruma pellente relinquunt Poturæ te Nile grues, &c. Cæterum grues ſilentio volantes per ſublime ſerenitatem præſagiunt.feſtinantes verò,tempeſtatem.Ferũt eos nullis omnino laboribus delaſſari,qui neruos ex alis & cruribus gruis habeãt, Purgãt grues ſucco paluſtri. Dicuntur aliter Naupliadæ volucres, & Palamedis aues: quoniam Palamedes Nauplij filius earum ordine tres literas repperiſſe fertur.

Gryphem habet India,quadrupedem volucrẽ,recuruis vnguibus, dorſo nigrũ,priori parte purpureũ,alis albicantibus,ore aquilino,igneis oculis,difficilem captu,niſi rapiatur pullus & inuolucer.Nidificat in altis montibus.Cõgreditur cuiuis ferè animali,equis infeſtus eſt maximè, aurum fodit apud Bactrianos in deſertis locis propè accidentes abigit. Nidos ex eo ſibi texit.Ad quod diripiendum numeroſæ hominum turmæ ſimul eũt magno ſuo periculo;Superat elephantos & dracones,& omnia animalia,præter Tygridum quem propter leuitatem nequit arripere.

Harpa auis eſt,bellum gerens cum Triorche.

Heredius auis eſt littoralis,frequens in Diomedæa inſula. Veſcitur cõchis,quas per calorẽ diſcuneatas inuenit.Blanditur Græcis aduenis,vt nonnulli volunt.

Hirundines auiculæ ſunt loquaces,& garrulæ,quæ auerſæ coeunt præter naturã cæterarũ auium.Deficiente Luna imbre ſeſe perfundunt,& humi obuoluuntur, donec materiam repererint,qua nidum ſibi ſternant.Quinque numero pariunt,quos magna nutriunt æquitate.Nã portionem ſingulis alternant,& diſtribuunt,habita ætatis ratione.Incipiunt enim à primo ſenſim ex ordine continuantes ad minimum natu. Si viderint pullos ſuos non ſat molliter iacere,lanã ab ouium dorſo execunt,& iacentibus ſubſternunt.Quinetiã excæcatis herba quadam viſum reſtituũt.Ariſtoteles ait eſſe albas in Samo inſula, quib. excæcatis lumen iterum reſtituitur.Cecina Volaterranus cõprehenſas.Hirundines nuncias belli mittebat amicis, in nidum priſtinũ redire ſolitas Hybernis menſibus diſcedũt. Hirundines Solæ ex his quæ aduncos non habent vngues,carnibus veſcũtur.Thebas nõ ſubeunt, quòd vrbs illa ſæpe numero capta ſit. Conſtructos luto nudos ſtramento roborant. Inopia luti puluerem aqua pennis madefactum ſpargunt. Nidum ipſum mollibus floccis & culmis conſternant.Pullorum excrementa magna munditia egerunt. Sũt nõnullæ, quæ ripas excauant, & in terra fœtificant. Non ſunt obnoxiæ rapinis cæterorum auium. Ex volucribus indociles ſunt Hirundines,vt ex terreſtribus mures Bis anno pariunt.Oriuntur ante delphini ortum. Oam deprehenſæ intereunt.Tempeſtatem præſagiunt,ſi iuxta aquam volitantes ipſam penna ſæpe percutiant.Chelidoniam herbam inuenerunt,qua oculis pullorum in nido viſum reſtituunt, erutis etiam oculis: Hirundinẽ ſub tecto ne recipias:Adagium eſt,quo monemur,vt à conuentu & contubernio verborum hominum caueamus.

Hybris auis ex accipitrum genere,raro interdiu apparet.Nam tunc modyce videt.Contra verò venatur noctu. Pugnat cum aquila acriter adeò, vt ambæ mutuo aſſultu implexæ quandoque deferantur in terram.

Ibis auis Ægyptia duplex eſt,altera nigra,altera verò Ciconiæ propè ſimilis,quæ ſerpentib. veſcitur.Cicero libro primo.de Natura deorum:Velut Ibs maximam vim ſerpẽtum cõficiunt,quum ſint aues excelſæ,cruribus rigidis,corneo proceroq.roſtro.Auertunt peſtẽ ab Ægypto,quum volucres angues ex caſtitate Libiæ vento Africo inuectas interficiunt, atq.conſumunt. Ex quo fit,vt illæ viuæ nec morſu noceant,nec odore mortuæ. Eam ob rem inuocantur ab ipſis Aegyptiis Ibes. Hæc auis aduncitate roſtri per eam partem ſe perluit,qua ciborum onera reddi ſolent.

Digitized by Google

Immuſulum aliqui arbitrantur eſſe vulturis pullum. Miſſucius apud Plinium opinatur eſſe pullum aquilæ, priuſquam albicet cauda.
Incendiaria auis dicta eſt, quod incendijs naſcatur. Ea eſt inauſpicatiſſima. Propterea ea viſa vrbes quandoque luſtratæ leguntur.
Lagopus auis pedes habet leporino villo, vnde inditum illi nomē. Nam Lagos Græcè dicitur lepus. Latine. Candida eſt reliquo corpore, & columbarum magnitudine Martial. lib. ſeptimo. Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.
Larus auis eſt nigra, habitās prope aquas, in quib. degit, vt etiam in terra. Voracis & rapacis eſt naturæ, latoq. oris rictu. Hinc Larus hians, prouerbio dicitur homo auiditatis nimiæ.
Linx auicula eſt, colore vario, lingua ſerpentina quam menſura quatuor digitorum porrigit, vnguibus grandibus, & ſtridula voce. Hanc aliqui Torquillam vocant.
Luſciniam Græci Philomelam vocant. Hæc dum oua quodam velut ſinu corporis & gremio fouet. ſpacioſæ noctis laborem aſſiduis fallit canticis Verno tempore frondeſcentibus arborum ramis dies 15. continuos perſiſtit in cantu. Vnica hæc auis paruo corpuſculo, paruulifq. faucib. varios emittit cōcētus, & diuerſa cantica, quæ tot exquiſitis tibiarū tormentis ars hominum excogitauit. Hæc auis cecinſſe fertur in ore infātis Steſichori. Concertant inter ſe, victa morte finit ſæpe vitam, ſpiritu prius deficiente, quā cantu. Iuniores verſus accipiunt, quos imitentur: Audiunt diſcipulæ intentione magna, vicibusq. recitant, Intelligitur in docente reprehenſio & correctio. Durat hæc argutia 15. diebus. Aeſtu aucto, aliam habent vocem, non modulatam aut variam. Mutatur & color; hyeme non cernuntur. Pariunt vere primo complurimum ſena oua. Hæc & alia multa habet Plin. qui ingenium exercuit in luxurioſa tantillæ auiculæ deſcriptione. Idem ait, Cæſares iuuenes Luſcinias habuiſſe Græco & Latino ſermone dociles. Præterea meditantes in diem, & aſſiduè noua loquentes, longiore etiam contextu.
Memnoniæ quæ ad ſepulchrum Memnonis apud Ilium quotannis aduolant, ſpeciem habent accipitrum, carne tamen abſtinent.
Mergus nidificat in arbore initio apud mare Tempeſtatem præuidens reuolat ex æquore, & ad littus contendit cum clamore. Virg. Iam ſibi tū curius malè temperat vnda carnis Quum medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq. ferunt ad littora.
Meropes auis eſt, quæ alio nomine vocatur Apiaſtra, à comedendis apibus.
Meropes contra naturam cæterarum auium retrouolantes feruntur. Rubentibus ſūt cruribus, & ore præ longo Genitores ſuos reconditos paſcunt, pallido intus colore pennarū, ſupernè cyaneo, priori ſubrutilo. Nidificant in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine.
Merula ſola volat, & ſollitaria paſcitur. Ex nigra ruffeſcit. Canit æſtate, hyeme balbutit, circa ſolſtitium muta. Bis anno parit, turdum amat.
Maluus auiū rapaciſſimus ſectatur etiam cadauera. Mas in hoc genere (vt Ælianus putat) non inuenitur. Fœmina Auſtro aut. Euro ſeſe pandens concipit, & pullos parit. Inſidiatur pullis gallinaceis & anſerinis. Molliter volat. Latet hybernis menſibus, non tamen ante diſceſſum hirundinum. Plinius ait, Miluos ſolſtitijs affici podagra. Flagrāt odio coruorum, & vulpium. Eorum iecinora efficaciſſima ſunt ad inunctiones omnium viciorū. De miluo Mart. l. 9. Hinc propè ſumma rapax miluus in aſtra volat.
Monedula auis eſt auri & argenti furaciſſima, vnde ſecundum aliquos etymum trahit à moneta, quam ſurripit. Ariſtoteles ponit tria eius genera, Graculum. Lupum, quæ parua eſt & paraſita: Tertiam palmipedem, in Lydia & Phrygia frequentem. Condit Monedula ſemina in theſauros cauernarum.
Monticula auis longa cauda, nomen accepit à montibus, in quibus habitat.
Monticula auis, ſemper mouet caudam.
Nocticorax ſeu Nycticorax. nocturnus appellatur coruus. Hæc auis nigra eſt & ſola clamat; habitatas domos refugit, deſertas amat.
Noctua auis eſt inauſpicata. Architrenius: Diuitibus ſupremus honos, prænuncia fatis Noctua præcedit. Hæc Pyrrhi cōtra Argos copias mouētis inſidit haſtæ, & ſiniſtrā ei portēdit fortunā Non cernitur in Creta. Noctu videt, canit & volat ſola. Ouid. lib. 11. Si quādo luce vagantem Noctis autem cernūt. Mar. Capella; An mage noctiuide tibi traditur alitis vſus. Odioſa eſt cæteris auibus, in quas aſtuta vtitur dimicatione. Nā maiore circundata multitudine, reſupina pedibus repugnat, collectaq. in arctum, roſtro & vnguib.
tota tegi-

Digitized by Google

tota tegitur. Ei auxiliatur accipiter, fœdere quodam naturæ,inquit, Plin.Nigidus apud
Plin.teſtis eſt,noctuas ſexagenis diebus hyemis cubare,& nouem voces habere . Noctua
in imbre garrula tempeſtatem præſagit.Cõtraria eſt apibus,veſpis, carbonibus & ſãgui-
ſugis. Eius cerebrum vel iecur cum oleo infuſum prodeſt auriculis. Frequentes fuerunt
Athenis noctuæ:hinc factum adagium Noctuas Athenas mittere: in eos,qui potẽtiorib.
& nullarum rerum indiges aliquid mittunt .

Oenãthe auis ſtatos latebræ dies habet.Exoriẽte Syrio occultata ab eiuſdem occaſu prodit.

Oenas auis eſt magnitudine columbi,quæ capitur autumno .

Onocratalus auis eſt ſimilis ferè cygno,quæ collum in aqua mergẽs, ſpiranſq;ſimilem red-
dit ſonum aſinino ruditui.Quicquid comedit,in fauces congerit,diuq;cõtinet. Martial.
l.11.Turpe Rauennatis,guttur.Onocrotali. Onocrotalos habet Gallia ſeptẽtrionalis o-
ceano proxima .

Ophiomachus auis eſt dimicans in ſerpentes,vnde accepit nomen .

Otides ſimiles ſunt perdicibus,quæ præ pinguedine corporum,alis attollere ſe ſe nequeũt .
Quapropter quum videant ſe canum latratibus obnoxias,deliteſcunt inter frutices .

Otus bubone minor eſt,noctuis maior,aureis plumis eminentibus.Aſionem Latinè vocãt.
Imitatrix alioqui auis,& quodam genere ſaltatrix. Arripit quandoq; lapidum ponduſcu-
la,aut guttur arena replet,vt aduerſo ventorum flatu volet ſtabilita .

Ortygometra eſt,quam dicimus coturnicem,cuius vocem quum ſentiunt aucupes, parari
diſceſſum intelligunt .

Palumbi viuunt ad annos 30.Hyeme muti,vere vocales . Sunt autem ſylueſtres columbæ .
Nidificant in arboribus & ſepibus.Duo ſunt eorum genera.Vnum quod Vinaginem di-
cunt,ab vſu Liaruſcæ.Alterum,quod Torquatum,à torque quo videntur inſigniti. Mar.
l.13.Inguina torquati tardant hebetantq;columbi, Non edat hanc volucrẽ qui cupit eſ-
ſe ſalax Quum ad ſenectam venerunt,ſpoliantur vnguibus.Pariunt poſt ſolſtitia bis in
anno oua terna,nec tamen plus duobus educant. Palũbes incubat fœmina poſt meridiẽ
in matutinum.Cætero mas Purgant ſe Lauro. Hyeme,abeunt.

Paralus auicula gregatim volans colore cinereo .

Parra auis eſt inauſpicata,quæ oriente Syrio nõ apparet,donec occidat.De hac Horat.l.3.
Carm.Impios parræ recinentis omen Ducat .

Paſſeres ſalaciſſimi ſunt,& argutiſſimi,vita breuiſſima . Mares diutius anno nõ viuere ar-
gumentum eſt,quia nullus veris initio apparet.Nigrities quæ eſt in roſtro,æſtate incipit .
Fœminis longior paulò vita. Mart.Et arguto paſſere vernat ager .

Pauo concipit tertio vitæ anno,quo ferè varietate colorũ induitur.Viuit ãnos viginti qui-
que.Glorioſus eſt,& inuidus.Erecto pennarum flabello ſeipſum miratur.Fimum ſuũ re-
ſorbet hominum vtilitati inuidens.Eius caro dura & concoctu difficilis. Saminus Pauus
(vtrumq;enim dicimus)numeratur inter cibos electiles. Expãdit colores aduerſo maxi-
mè ſole,quia ſic fulgẽtius radiat.Omnes oculos pennarum cõtrahit in aceruum. Cauda
ãnuis vicibus amiſſa pudibundus quærit latebram,donec renaſcatur. Pauonem cibi gra-
tiã primus occidit Romæ Hortenſius orator.Ferunt Alexandrum Magnum Pauone pri-
mum in India viſo admiratum fuiſſe,& edicto caviſſe,ne quis tam ſpecioſum animal in-
terficeret.Columbas amant mutuò. Pauones Sacri ſunt Iunoni .

Pelicanus, vbi pullos ſuos necatos videt à ſerpentibus, latus ſibi fodit roſtro,& educto ſã-
guine vitam reſtituit mortuis.Hieronymus. Pelicani(inquit)quum ſuos à ſerpente filios
occiſos inueniunt , lugent, ſeque & ſua latera percutiunt , & ſanguine excuſſo corpora
mortuorum ſic reuiuiſcunt.Volaterranus ait Pelicanum eſſe,quem Primus Plateam vo-
cat.Eſt autem Platea auis aquatilis,conchas deuorans:quas vbi calore ventris concoxit,
euomit,vt poſtea diſcuneatas,comedat facilius .

Perdices aues ſunt ſalaciſſimæ.Oua perdunt mares,ne cura incubatus Venerem impediat.
Ad aucupes accedunt velut deditionem facturæ,vt pullis tempus præſtent ad fugã;quos
vbi ſecuros vident,protipiunt ſeſe , eoſq;ſequuntur,& voce acclamant. Fœmina paritura
ſtipulis & multa terra ſe circumuallat aduerſus inſidias. Septimo die pullos excludit parit
oua 15.Sacra eſt Ioui & Latonæ Paphlagoniæ perdices ferũtur eſſe duplici corde, autor
Theophraſt.apud Gell.l.16.Perdices ouis ſtragulũ molle puluere cõtumulãt , nec in quo
loco peperere,incubant.Et ne cui conuerſatio ſit ſuſpectæ , nidos transferunt & pullos ,

Capto duce totius gregis,ſinguli facile capiuntur,atque etiam circa cõceptum fęminæ; contra aucupem fœmina exeunte,vt rixando abigat eum.Si cõtra mares ſteterint fęminæ,aura ab iis flante,prægnantes fiunt.Hiantes autem exerta lingua per id tẽpus æſtuãt & ſuperuolantium afflatu cõcipiunt,interdum voce tãtum maſculi audita. Quod eſt argumentum maximi caloris Venerei,De his maiora multo Plin.Purgãt ſeſe lauro. Nullæ reperiuntur in Bæotia.

Phalacro coraces peculiares ſunt Balearibus inſulis.

Phalerides aues ſunt aquatiles in Seleucia Parthorum.

Phaſianæ aues,à Phaſi Colchorum fluuio ſumpſerũt nomẽ. Geminas ex pluma aures ſubmittunt,ſurriguntque.Pediculis infeſtantur,& interimuntur,quandoque niſi ſeſe pulueꝛent.De his Iuuen.Sat.11.Et Scythicæ volucres, & Phœnicopterus ingens. Martial.l.13. Argoa primùm ſum deportata carina.

Phęnicem vnum in toto orbe habet Arabia,aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collũ cætera purpureum,cauda cærulea,roſeis pennis diſtincta, facie criſtis ornata,& plumeo apice caput hon eſtante.Quorundam eſt opinio neminem extitiſſe,qui viderit veſcentẽ. Sacer eſt ſoli:viuit annos 660.Seneſcens caſſia thuriſque ſurculis conſtruit nidum,quem odoribus replet,& ſuper emoritur.Ex oſſibus deinde & medullis naſcitur vermiculus, ĩde fit pullus,qui priori funeri iuſta reddens,totum nidum defert in vrbem quandam Pãchaiæ,Soli ſacram,ibiq;in ara deponit.Plin.ait,allatum fuiſſe Phęnicẽ in vrbem Romã, Claudii principis cenſura,anno vrbis 800. Mart. l.6.alludit ad nidum huius volucris,dicens:Quod ſemper caſſiaq;cynnamomoque.Et nido nigri alitis ſuperbe Fragras.De hac Ouid.l.15.Vna eſtq;reparet,ſeq;ipſa reſeminet ales. Aſſyrii Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,ſed thuris lachrymis,& ſucco viuit amomi,&c.Phęnicem Virg. reparabilem vocat,vbi de animalium ætatibus loquitur,dicens:Alipedem ceruum coruus ter vincit,at illum.Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales. Viuacem Ouid. nobilem Plin. Phariũ Statius,Longæuum Claudianus,Gangeticum Auſonius,Aſſyrium Stroza.

Phœnicopterus auis eſt,habens rubras pennas, cuius linguam præcipui ſaporis eſſe docuit Apitius Martial.l.3.Nomenque deditque rubentibus pennis Idem l.13.Dat mihi penna rubens nomen, ſed lingua guloſis Noſtra ſapit.

Phęnicurus auis eſt rubra cauda. Vocatur Erythacus hyeme.

Phoicus auis eſt harpæ contraria.

Picus auicula eſt aduncis vnguibus,arbores excauãs,in quibus pullos educat.Sacer eſt Marti,ũde & Martius appellatur.Numeratur inter auſpicatas aues. Pica diſſimilis pico Eodẽ die commutat voces.Nidificat in arboribus.Parit oua 9. Expreſſior eſt ei loquacitas,quã Pſytaco.Adamat verba,quæ loquitur.Nec diſcit tantum,ſed diligit.Emoritur victa difficultate verbi.Et niſi ſubinde eadẽ audiat,memoria fallitur.Plinius ait, eas facilius diſcere,quæ glande veſcuntur,& quinos habent digitos in pedibus.Nullæ tamen duobus primis vitæ annis.Omnibus lata eſt lingua,quæ ſermonem imitantur humanum.Mart.l.7. Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet.

Porphyrio auis eſt roſtro & cruribus prælongis & rubentibus,quæ auium ſola morſu bibat Omnem cibum aqua tingit,quem pede ad roſtrum veluti manu affert. Laudatiſſimus eſt in Comagena.

Pſytacos humanæ vocis imitatores habet India.Virides ſunt toto corpore,torque tãtũ miniato in ceruice.Quæ accipiunt verba,pronunciant.Salutant Imperatores.In vino laſciui ſunt,duritiam eandem habent in capite, quam & in roſtro. Quum loqui diſcunt, ferreo verberantur radio,aliter non ſentiunt ictus.Quum deuolant,roſtro ſe excipiũt, cui innituntur. Amici ſunt turturibus.Plin.ait,ſyluam eſſe Gagandem, in qua primum viſi ſunt pſytaci.De Pſytaco Claud.in Eutropo.Qui neutrum inuitant precio, tradũq;palato Sydereas Iunonis aues,& ſi qua loquendi Gnara,coloratis viridis defertur ab Indis.

Pynge auis rapax,noctu volitat,& venatur more aquilæ,cum qua plerumque dimicat.

Pygargus auis eſt de genere aquilarum, albicante cauda.

Pyralis auis eſt inimica turturi.

Pyrrocteres luteo ſunt roſtro,peculiares apibus.

Querquedula auis eſt ſemper in aquis natans. Aliter Sanqualia dicitur.

Regaliolus auis eſt de volatu cum aquila diſſidens.Vocatur hoc nomine,tãquam rex auiũ.

Vocatur

Digitized by Google

Vocatur aliter Throchilus.Regaliolum aues diuerſi generis diſcerpſerunt, pridie quàm Cæſar interficeretur manibus coniuratorum.

Riparia auis nomen ſumpſit à ripis,in quibus habitat.

Ruſtica auis eſt ſimilis perdici,roſtro tamen lõgiore.Mart. Ruſtica ſum perdix,quid refert ſi ſapor idem,Charior eſt perdix,ſi ſapit illa magis.

Sanqualem autem Maſſurius apud Plin.oſſi fragam dicit eſſe.

Satyria auis eſt,quæ aliter Coruus appellatur.

Spinturnix auis eſt inauſpicata,quæ alio nomine vocatur Incendiaria.

Stritomellus auis aliter dicitur Marinus paſſer.

Strix auis eſt nocturna & inauſpicata,nomen ſumpſit à ſtridore l.6.Quod trepipidus bubo, quod ſtrix nocturna quæruntur.Horat.Plumamq.nocturnæ ſtrigis.Hæc infantes noctu inuadit Plin.ait,non eſſe fabuloſam,ſtriges vbera infantium labris immulgere.

Struthius auis eſt grandi corpore & graui.Fæmina vocatur Struthio Hiero.Penna autem Struthionis ſimilis eſt pennæ herodii & accipitris.Sunt qui eundem eſſe velint cũ Struthiocamelo Sunt autẽ Struthiocameli auium grandiſſimi.In Africa & Aethiopia altitudinem equitis equo inſidentes vincunt & celeritatem.Pennas habent:cætero nõ sũt volucres,nec à terra tolluntur.Vngulas habent ceruinis ſimiles,quibus dimicãt biſulcas,& comprehendendis lapidibus vtiles,quos in fuga cõtra ſequentes ingerunt pedibus. Quũ colla in fruticibus occultarunt, latere ſeſe exiſtimant. Eorum qua propter amplitudinẽ vſum vaſorum præbent.Naturaliter caluent. Soli auium palpebras habent.

Sturnis proprium eſt caternatim volare,& quodam pilæ orbe circũagi,omnibus in mediũ agmen tendentibus.Plin.ſcribit,Cæſares iuuenes ſturnum habuiſſe Græco & Latino ſermone docilem Hæc auis maculoſa eſt,magnitudine merulæ.

Vulgus Sturnellum vocat,Græcè vocatur Pſarus.

Subis auis eſt,quæ aquilarum oua frangit.

Sylla auis eſt,in cuius ventre reperitur Chlorites gemma herbacei coloris.

Terrancola auis eſt Alandæ prope ſimilis, præterquam quòd apicem non habet in vertice.

Tinũgulus auis terret accipitres adeo,vt eius vocẽ reformidẽtPropterea amatur à colũbis.

Tragopanades auis maior aquila,cornua habet curuata in tẽporib. caput phęniceũ, cæteras partes ferruginei coloris.Aliter vocatur Tragopa,ab arietis cornib.hãc habet Aetiopia.

Throchillus auis Crocodilo amica,& obſequioſa, nam ſanguiſugas linguæ eius adhærẽtes deuorat.Aliter uocatur Regaliolus.

Truo auis,quæ aliter vocatur Onocrotalus.Cæcili⁹:proh dij immortales,ũde ꝓceſſit truo.

Turdi in cacuminibus arborum nidificant luto. A coitu decem diebus oua matureſcunt in vtero.Loquaciſſimi ſunt,ſed peculiaris ſurditas eiſdem aſcribitur.Hinc adagiũ,Surdior turdo. Fertur hæc auis præcipui eſſe ſaporis. Hor. Nil melius turdo nil vulua pulchrius ampla.Inaſſarus turdus cũ Myrti baccis prodeſt Dyſentericis,& vrinæ.Turdis color æſtate circum collum uarius, hyeme concolor. Frequentes in Germania sũt tempore hyberno.Agrippina vxor Claudii Cæſaris,turdum habuit imitantem ſermones hominum, ætate Plinii. Turdorum fimus optimus eſt ſtercorandis agris.

Turtures vere occultantur,pennaſq.amittunt.Cum bibunt,colla non reſupinant.

Octonis uiuunt annis.Bis anno pariunt oua plurimum terna. Pyralim uolucrem oderunt, Pſytatis amicæ.Purgant ſe herba,quæ uocatur Helxine.Earũ fimus albugines extenuat. Turtur erepta compare ſemper gemit,& caſtitatem ſeruat. Virg.Nec gemere aeria ceſſabit Turtur ab ulmo.

Veſpertilio ſola uolucrum animal parit,habetq.pro pennis membranam.Pullos nutrit lacte vbera admouens;infantes amplectitur,ſecumq.deportat.Vnicam habent coxendicẽ,culices amat in cibatu,ſola uolucrum dentes habet Habet etiam mammas.

Vipiones appellantur minores grues.

Vlula auis eſt luctiſona & funebris, quæ ab ululatu meruit nomen. Fel eius prodeſt ad albugines,ſuffuſiones & caligines,adeps ad claritatem.

Vpupa auis criſtata,ſemper commoratur in fimo.Colorem mutat,criſtam habet plicatilẽ. Cor eius laudatur in lateris doloribus.

Vultur ſeu Vulturius,a uix rapax,tarde uolat propter corpis molem.Cadauera ſectatur & carne uiuit. Aiunt,hanc auẽ concipere ſine maſculorũ ſemine,& ſine cõiũctione generare,

Digitized by Google

rare,natoſq ex ijs in multa ætatem procedere ad annum vſq. centeſimum Clarēt odoratu vultures.Nigri præualent.Nidificant in altis rupibus:nidos nemo attigit. Fętus ferè cernuntur bini. Vmbritius apud Plin.ait,parere oua 13. Biduo præſentiunt futura cadauera.Fugantur vnguento Comedunt ſemen Sileris. Aulio ſunt contra ſerpētes.Hermodorus Ponticus apud.Cælium teſtis eſt, Vultures eſſe omnium animalium innocētiſſimos,quia nihil prorſus attingant eorum,quæ ſerant homines,plantent,alant. Animātiū præterea nullam interimant, volucribus quoq.vel mortuis abſtineant,quodā cognationis intellectu. Præſtantiſſimi habebantur in auguriis,vt indicāt vrbis Romæ primordia. Euro grauidæ fiunt.Membra tabida affectāt.Catull. Lingua exerta auido ſit data vulturio. Quum cœperunt oua edere, aliquid afferunt ex Indico tractu, quod eſt tanquā nux intus habens quòd moueatur,ſonumq.ſubinde reddat. Quod vbi ſibi appoſuerunt, multos fœtus producunt,ſed vnus tantum remanet,qui Immuſulus vocatur Ferūt,per quingenta millia paſſuum à vulturibus præſentiri cadaueris putorem.

AVIVM DIFERENTIÆ.

Aues in auſpicatæ sūt Cornix,Coruus,Bubo,Noctua,Parra,Auis incēdiaria. Quibus adduntur ex aliorū animalium genere diuerſo,prægnans canis,lupa, rana,fęta vulpes,muſtella & lepus.Horat.l.3.Carminū;Impios Parræ recinentis omnē ducat & prægnās canis,aut ab agro rana decurrēs lupa Lauinino,Fœtaq.vulpes,Rumpat & ſerpens iter inſtitutum.

Ades nocturnæ ſunt,Bubo,Picus,Trogo Cornix,Noctua.

Auium aliquæ ambulant, vt Cornices. Saliunt aliquæ, vt Paſſeres & Merulæ Currunt, vt Perdices,Ruſticulæ.Ante ſe pedes iaciunt,vt Grues & Ciconiæ.Aliæ expandunt alas,pādenteſq.rato interuallo quatiunt;aliæ tota latera pandunt. Quædam compreſſis pennis volant;aliæ iaculantur ſe in ſublime, in rectum,in pronum. Aliæ videntur ab alto cadere; aliæ ſalire. Auium fęcundiores ſunt fugaces, quam fortes. Aquilæ clarius cernunt, quàm homo. Vultures ſagacius odorantur. Liquidius audiunt talpæ obrutæ terra.

AVIVM ET ALIORVM.
animalium inimicitiæ.

Bellū inter ſe gerūt Cornices & Noctuæ,Miluus,& Coruus,Aquila & Trochilus. Coruus & Clorio,Noctuæ,Miluus & minores aues,Turtur Pyralis,Brenthus Phagrus, Muſtella Cornix,Ichneumones Veſpæ,aquaticæ Anates Gauiæ,Harpe & Triorche,Accipiter,Sorices & Ardeolæ,Egithus auis cum Aſino,Vulpes & Nili Angues, Muſtellæ & Sues,Eſalon auicula & Coruus,Theos Leones,Araneus Serpēs,Leones Galli,Hyena pardalis, Scorpius Scalabotes, Vulpes Cycnus, Tauri Cornices. Canes Damæ & Lepores,Lupus Ouis & Capra,Equi & Gryphes, Delphinus Balæna,Ceſtreus Lupus, Murena Congrus. Elephantes oderunt Murem, adeo vt ſi pabulum in præſepia poſitum contingi ab eo viderint, faſtidiant. Bellant & cum draconibus perpetua diſcordia. Cameli odium gerunt naturale aduerſus equos Hoſtis eſt Elephanto Rhinoceros.Muſtellarum virus exitiū eſt Baſiliſco.Aſpis bellum habet cum Ichneumone.Ceruis pugna eſt cum Serpēte. Lacertæ inimicæ ſunt Cochleis. Leontophonum odit Leo. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ. Conchis apertis inſidiantur Polypi. Polypum lacerant Congri. Lupus marinus caudam prærodit Mugili.Pręlium eſt Aquilæ cum Ceruis & Dracones,Cybindo cum Aquila, corpioni cū Stellionibus,Salamandrę cum Teſtudine,Ranis cum Apibus,Formicę cum Sorice,Apibus,Salamandræ cum Crabronibus Apes infeſtantur ab Hirundinibus.

Contrà verò amici ſunt Pauones & Columbæ,Turtures & Pſytaci,Merulæ & Turdi.Cornix & Ardeolæ. Oues Capris conueniunt,Palumbes Perdicibus, Larus Graculo, Harpa Miluo,Muſculi Balęnis,Columbæ Tinunculis.

AVIVM ET ALIORVM ANIMALIVM VOCES.

Varii ſunt auium cātus.Gallis expergificus,Bubonibus gemullus,Vlulis,querulus,Noctuis ſtridulus,Cicadis obſtreperus,Hirundinibus per argutus,Luſciniis dulcis.Turdus trutilat Cturnus piſitat,cacabat Perdix,gratitat Anſer,Turtur & Colūba gemūt,Palumbę plauſitant,Anates terriniunt,Grus grunt,Cycnus dranſat,Accipiter pipat, Miluus lipit, Galli cucurrunt,Gallina gracillat,pupillat Pauo,truſat Hirūdo,Aquila clangit,Vultur pulpat, crocitat Coruus,Graculus frigulat,glotorat Ciconia, Paſſer pipit, Cuculus cuculate Gicada fritinit,Apes bombilant,Bubo bubat,Stryx & Veſpertilio ſtridēt, Noctuaici cubat.

Vlulæ vlulant, Regulus & Merops zinzululant. Thomas Rhadinus de vocibus auium ſic meminit;

meminit;Philomela ſi quidem mille vocum diſcrimina cõtexebat. Pſytacus & Pica loquuntur vario mentiebantur homines. Cuculabat cuculus,zinzilulabat Regulus,modulans odis Merulus cõtinebat,Parus tinninabat,Acredula militabat, Turdus aderat trutilans,Sturnus piſitans, Perdix cacabans, Palumbes paluſitans, Anſer gratitans,Hirundo trinſans,Ciconia glotorans,Coruus crocitans,Graculus frigulãs, Pauo pupillans, Vultur pulpans,Accipiter pipans.Caudebat & cycnus drenſare, Grus gruere,Turtur & Colũba gemere,Paſſer pipire,Miluus hiando lipire,Aquila clangere,Anas terrinire, Gallus cucurrire,Gallina gacillare.Quod ad cætera ſpectat animalia, Tygres rancant, Leones rugiunt, Lynces fremunt,Vrſi vncant, Lupi vlulant, frendent Apri, Elephantes barriunt, Cerui,& Onagri glocitant,Tauri mugiunt,Equi hinniũt,Verres quirritant, Aſeli rudũt & oncant,Arietes blaterant,Oues balant,Sues grunniũt,Hircus mutit,latrat Canis. Vulpes gannit,vagiunt Lepores,Mures mintrant,Muſtellæ dintriunt, Grilli grillant, Serpẽs ſibilat,Rana coaxat.

AVES DEORVM.

Halcyones Thetidis. Virg.l.1.Georg. Non tepidum ad ſolem pennas in littore pandũt Dilectæ Thetidi halcyones.

Columnæ & Cycnus Veneris. De columbis Propert.l.3. Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ. De Cycno Stat.l.3.Syll. Et molles agitat Venus aurea cycnos. Horat. l.3. Carm Et Paphum iunctis viſit oloribus.

Pauo Iunonis. Ouid.l.1.Met. de Argocentoculo; Arge iaces,quodque in tot lumina lumen habebas. Extinctam eſt,centumque oculos nox occupatus Excipit hos,volucrisq;ſuæ Saturnia pennis collocat,& gemmis caudam ſtellantibus implet.

Corrus & Cycnus Apollini. Ouid.l.3.Metam. Sed ales ſenſit adulterium Phœbeius. Apollo apud Ouid l.2.Faſt Imea,dixit,auis; ne quid pia ſacra moretur. Stroz.pater: Albus erat quondam volucris Phœbeia coruus.

Noctua Mineruæ Ouid.l.2.Faſt. Et ſine lite loquax cum Palladis alite cornix.

Picus Martis. Ouid.l.2.Faſt. Martia picus auis gemino pro ſtipite pugnant. Et lupa.

Aquila Iouis. Syl.l.4. Donec Phœbeo veniens Iouis ales ab ortu. Virg.l.1.Æn. Æthereа quos lapſa plaga Iouis ales aperto,Turbabat cœlo.

Phœnix Solis. Manil.apud Plin.teſtis eſt,Phœnicem in Arabia ſacrum Soli eſſe. Claudiã.de laudibus Stiliconis: Conueniunt Aquilæ,cũctæq;ex orbe volucres,Vt Solis mirẽtur axẽ.

Cataractas Plin.vocat aues Diomedæas.

Aures Palamedis ſunt Grues,quoniam Palamedes ex earum ordine literas quaſdam fertur inueniſſe. Vocantur etiam Naupliadæ, à Nauplio Palamedis patre. Politiam. Clangunt Naupliadæ volucres,& peruia pennis Nubila conſcribunt.

HARPYIÆ.

Harpyias Seruius ait fuiſſe Neptuni & Terræ filias,volatiles,vultu virgineo, vncis manib. De his Virg.l.3.Aen. Strophades Graio ſtant nomine dictæ Inſulæ Iouio in magno quos dira Celeneo,&c. Eis autem inditum eſt nomẽ à rapina quæ Græce Harpyia dicitur. Hic Harpax rapinator, Harpagare rapere: Harpeſax, Harpedophorus falcifer Poeta aiunt, eas à dijs immiſſas fuiſſe ad polluendas dapes Phynei regis Arcadiæ,quòd is filios interfeciſſet;fugatas demum à Zeto & Calai Argonautis,& filijs Boreæ. Heſiodus ait,eas fuiſſe Iris ſorores ex Thaumante genitas. Valer.Flac.l.4.Argon.eas vocat Typhonides,id eſt,filias Plutonis,qui dicitur Typhon.

Ælio ex etymologia Græca dicitur, quaſi alienum tollens; Ocypete citius auferens: Celeno nigrorem ſignificat. Quartam Homerus addidit Thyellam. Morabãtur autem in Stymphali Arcadiæ lacu,vnde Arcadiæ & Stymphalides vocantur. Lucan. l.5. Vnguibus Arcadicæ lucres Stymphalla colentes. Virg.in Opuſculis; Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto. Idem: Deiicit horriſono quinto Stymphalidas arcu. Vocantur etiã Phineæ à Phineo rege. Seneca in Thy. Phinæis auibus præda fugacior. Sydonius Harpyias poſuit pro cruentis raptoribus qui lucro immoriũtur,vbi ait: In foro Scythæ, in cubiculo viperæ,in exactionibus Harpyiæ,in collocutionibus ſtatuæ.

POPVLORVM DIVERSI MORES,

& ritus varii ordine literarum.

Ab origines antiquiſſimi Italiæ populi,vagi erant,& ſine laribus.

Digitized by Google

Abydenis mos fuit,ſi quem ciuem aut hoſpitem conuiuio exciperent, vt poſt vnguentũ & coronas infantes a nutricibus inducerentur,circumferenturq;ſuauiandi.

Aegypti diuinarum rerum peritiſſimi fuerũt,vnde Macrob.Aegyptum vocat artiũ matrẽ; Ab Ægyptiis Græci diſciplinas omnes mutuati ſunt. Diem obſeruabãt à media nocte in aliam Hominũ.ſunt antiquiſſimi. Olim gaudebant vnguentis Eorum mulieres ſeptennos quandoq;vno edebant partu. Seruat omni menſe,vbicumq; imbres æſtiui non ſunt. Apud eos aliqui ſingula annorum milia vixiſſe produntur,ſed hoc intelligendum eſſe de annis menſtruis,qui terminantur lunæ ſenio.Cæpas,& allium inter Deos habent: Apim bouem colunt pro numine,& quædam animalia,vt canem,felem,accipitrẽ,ibin,lepidotum,& oxyrinchum,piſces.Crocodilum etiam venerantur, quem mortuum in vrnis ſepeliunt. Crocodili adipe ægrotos vngunt. Braſſicam non edunt. Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum aſſeruant cadauera, vnguentis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus,& in agnitione rerum indaganda ſagaces.Furta õnia impunè permittunt.Ventrem mortuorum eximunt,vt omnium peccatorum causã. Fl.Vopiſcus ſcribit,Ægyptios eſſe verſificatiores,epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propenſos.Primi omnium Solem,& Lunam Deos putauerunt,Solem Oſirim,Lunam Iſim nuncupantes.Idem ait,Ægyptios eſſe Ventoſos,furibũdos,iactãtes,iniurioſos, & auidos rerum nouarum.Imperator Adrianus ad Seruianum Conſulem ſcribẽs dixit, homines eſſe ſeditioſiſſimos,vaniſſimos,& iíurioſiſſimos Et Qu.Curtius eos infamat vt gentem vanam,nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentiſſimè ea obibant munia,quæ nunc geruli,& vectandis corpore oneribus quæſtum faciebant. Vnde Ariſtophan.apud Cælium:Curius impoſuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Ægyptij quidem tollerent,centum.H nc adagium,Ægyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis procliues in vinum,cuius quum eſſent inopes, excogitauerũt potionem exhordeo. Viginti millia vrbium habitauerunt regnante Amaſi. Frequẽtiſſimè afficiuntur elephantiaſi morbo,propter calores & æſtum.Sale abſtinent,nec panibus veſcuntur ſale conditis. Ammianus Marcellinus,celebris autor, vocat Ægyptios genus hominum controuerſum,& aſſuetudine perplexius litigãdi ſemper lætiſſimum, ſubfuſci ſunt, atrati, gracilenti,aridi,ad ſingulos motus excandeſcentes,controuerſi & rapoſcones acerrimi.Olim apud eos mulieres cauponabantur, & inſtitoria obibant munia.Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi ventrem exonerant,in publico verò veſcuntur;dicentes, ea quæ ſunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honeſta, in propatulo. Mulier neque dei, neque deæ vlla ſacerdos eſt, ſed viri deorum omnium & dearum. Sacerdotes deraſi ſunt in funeribus. Omnes capillos nutriunt, barbam tamen tondent. Veſcuntur cum feris, alii frumento, alii hordeo. Viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas Potant in poculis æneis, quæ ſingulis diebus purgant. Linea ſemper ferunt veſtimenta. Virilia circumcidunt mundiciæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie, frigida interdiu ter, noctu his Fabas neque ſerunt, neque alibi natas comedunt. Robuſta habent capita Salubri ſunt corpore aeris beneficio, qui nunquam mutatur,Pane veſcuntur,quem ex fario conficiunt. Victant piſcibus partim crudis ſole arefactis,partim ſalſugine conditis. Coturnicibus item, anatibus, & quibuſdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedunt, ac in via deflectunt,venientibuſque aſſurgunt è ſedili. Anni rationem primi excogitarunt:deinde in portiones duodecim,quæ de Lunæ ſenio Menſes nuncupantur, diſtribuerunt. Primi aras excitarunt,conflauerũt ſimulacra,& templa conſtruxerunt. Olim veſcebantur herbis,paluſtriſque caule, quem Agroſim vocant Onera capitibus geſtare virorum eſt, humeris fœminarum. Feminæ ſtantes vrinam egerunt,viri ſedentes Mauribus nulla neceſſitas alendi parentes, filiabus ſumma. Literas habent bifarias, ſacras & populares. In Deorum cultum magno feruntur feruore & ſtudio. Sacerdotes amiculis vtuntur lineis,calceis papyraceis Suillum pecus deteſtantur adeò,vt ſi quis porcum attigerit, cum indumẽtis omnibus in flumine abluatur. Propterea ſubulcis interdicitur templis omnibus. Laneas veſtas intuliſſe templo,prophanum.Scelus item,inuolutum eis cadauer condidiſſe. Decedẽte aliquo,mulieribus familia caput, & vultum ſibi defor mat luto:excurrit deinde per vrbem,ac plangit, Viri ſe cõuerberãt nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi aſſeruatur,ne venerea fęditate à ſalinariis,quibus incumbit ſepultura,inquinetur. Apud eos Amaſis regis

edicto

edicto cogebatur quotãnis vnuſquiſq; deſtinato magiſtratui ratiocinari, quo ſe foueret artificio. Quod ſi quis nõ faceret, pœna erat illi extremum ſupplicium. Proripiẽtes ſe ex lectulis ſolebant ſuffire corpus reſina, vt aerem expurgarent diſgregatione.

Æthiopes Heſperij ſolebant crines in nodum complicare. Mart. Atquè aliter tortis crinib⁹ Æthiopes. Aethiopes ipſi omnium ſunt nationum ſerui. Viuunt ſine inſtitutis &, legibus Finitimorum præda ſunt, & cæterorum manicipia. Parentes ipſi liberos vendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re vtebantur auro, quàm pœnalibus catenis. qui ſunt ab ortu ſolis, proſſimos habent crines: qui ex Africa criſpiſſimos.

Afri paſtores quadrimis filijs verticis venas, adhibita lana ſuccida, inurebant cõpeſcẽdis è capite fluxionibus. Propterea inter omnes proſpera vtũtur valetudine. Afræ mulieres ſuper veſtem nudas geſtant caprarũ pelles fimbriatas, & rubricatas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore pruſtituto ex paſſiuo cõcubitu dotẽ ſibi quærũt ex patria cõſuetudine.

Agathyrſi populi Scythis vicini, abundãt auro. Capillos habent cæruleos, quos vna cũ toto corpore diuerſis coloribus inficiunt. Virg. l. 4. Aen. Creteſq; Dryogeſq; fremunt, pictiq; Agathyrſi. Mant. in Apollonia. Vſque Melanchlenos, vſq; ad pictos Agathryrſus. In cõmune cum mulieribus coeunt. Nihil liuoris aut odij mutuo exercent.

Agrigentini impendio & ſumptu magnifico menſas parabant & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare, ac ſi victuri perpetuo forent: itemq; conuiuari, velut ſemper morituri. Vtebantur lechytis & exiſtris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Agniophagi veſcuntur leonum & pantherarum carnibus.

Alani Scythiæ populi, carne veſcuntur, nec panem manducant. Semper ſunt pugnaces. Vnde Lucan. l. 8. Et ſequeret duos æterni Martis Alanos. Patientiſſimi ſunt laboris: nã centum miliaria curſu continuo interdum conficiunt.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore ſunt prægrãdi, nec inuenuſto ingenio minimè fucato, aut ſubdolo. Vltra centum numerando non progrediũtur. Pondera, menſuras, modum ciuilitatis & agricolationis non norunt. Linguarũ apud eos varietates 26. Deos habent Solem, Iouem, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet poſt regem. Sacris præeſt ſeruus, & ſacræ religioni. Seruorum plerique nummis affl itu vaticinantur. Præcipuum ex his ſacerdos annuis epulis ſaginat, mox ad immolationem producit. Admotus aræ ſeipſum gladio confodit. Plurimus ſenectuti habetur honos. Precioſa cum mortuis infodiunt, licet meminiſſe mortuorum habeant ſceleris loco.

Alexandrini fallaces fuerunt, alia ſemper cogitantes, alia ſimulantes.

Amazones Scythiæ mulieres, dextras mammas naſcentibus fœminis inurebant, ne ferẽdis armis eſſent impendimento. Maſculi ſexus liberos interficiebant. Imperabant ſine viris. Veſcebantur lacertis & teſtudinibus.

Ambrones Galliæ populi, quum ſubita maris inundatione ſedes ſuas amiſiſſent, animam rapinis adiecerunt, & latrocinijs.

Andabatæ populi clauſis pugnant oculis.

Andrimarchię virg. nupturas exhibẽt ſuo regi qui pulchriorẽ et gratiorẽ ſibi deuirginat.

Androgynæ populi ſunt in Africa vtriuſque naturæ, vicibus inter ſe coeuntes. His dextra mamma virilis eſt, leua muliebris.

Anthropophagi Scythię populi, humana carne veſcũtur. Bibũt ex oſſib⁹ humanorũ capitũ.

Aquilerenſes tanta fide contra Marium pro Senatu fuerunt, vt funes de mulierum capillis necterent, quibus ſagittas excuterent, penuria neruorum.

Arabes mitrati degunt, intonſo crine. Barbã abradũt, præterquàm in ſuperiore labro. Duas habent æſtates, ac toties hyemes, ſolſtitia quatuor quæ ſũt inter æquinoctialẽ & tropicũ Cancri, & Capricorni. Sagittas inficiũt veneno. Fratres filios honore anteeũt, quia maiores natu. Cõſanguinei omnia habent cõmunia. Maximus tamẽ ætate in omni re pręcedit cæteros. Cõmunis itẽ vxor, imò verò vna omnib. Ingreſſurus ad eam, baculũ ante fores deponit. Omnes enim baculũ geſtant. Eo viſo, reliqui cõgreſſu parcunt. Illa tamẽ noctes agit cum ſeniore. Matri coire, non cẽſetur impium. Congreſſus cũ alterius ſãguinis fœmina cẽſetur adulterium, quod morte plectitur. In prædia inimicorum lapides aggerant, quo ſignificant interituros mala morte, qui ea coluerint, inſidijs eorum, qui lapides poſuerunt. Abundant balſamo. Præter cæteros mortales fidem ſeruant inuiolatam. Dionyſium & Vraniam ſolos deorum eſſe arbitrantur. Quiſq; permanet in patrio inſtituto.

Arcades

Arcades ſuis titulis, ſuoque auſpicio nullum hoſtem vnquam ſuperarũt, verum alijs ſuppetias ferebant per ſæpè. Eorũ vetuſtiſſima eſt origo adeò, vt glorientur ſe priores fuiſſe luana. Seneca in Hippolyto: Aut te ſtellifero deſpiciens polo. Sidus poſt veteres Arcades editum. Colebant Pana deum pecoris Ouid. l. 2. Faſt. Pana Deum pecoris veteres coluiſſe geruntur Arcades, Arcadijs plurimus ille iugis.

Areopagitæ Athenienſium magiſtratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de ſtatu Reipub. prouidebant, idque ſub Dio.

Arij Germaniæ populi habebant nigra ſcuta, tincta corpora. Nigras ad prælia nocte legebant, quiſque formidine atque vmbra feralis exercitus terrorem inferebant, nullo hoſtium ſuſtinere nouum ac velut infernum aſpectum.

Arimaſpi Scythiæ populi, vnum habent in fronte oculum, vnde & nomen traxerunt. Nam Arima Scytharum lingua vnum ſignat, Spus vero oculum.

Apud Armenios rubẽtes. quandoque viſuntur niues, quod loca illa ſcateãt minio. Perſicis diis inmolant, & Anaitidem colunt, eiusque miniſterio nobilitate præſtantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, mox traduntur viris velut, auguſtiores factæ: Arcubus clarent Armenii vnde Stat. l. 1. Syl. Arcuq; ponenda fugaci Armenia.

Artbabatitæ inſtar ferarum quadrupedum ſunt vagi.

Aruerni olim gloriabantur ſe oriundos à Troianis ac propterea dici volebant Romanorũ fratres. Luc. l. 1 Aruerniq; auſi Latios ſe fingere fratres, Sanguine ab Illiaco populi.

Arymphæi populi ſunt prope Riphæos montes, iuſtitiæ & æquitatis obſeruantiſſimi & mira tranquillitate inter ſe degentes. Sedes illi nemora, alimenta baccæ. Capillus iuxta fœminis virisq; in probro exiſtimatur. Ab ipſo natali dicuntur eſſe calui, ſimilesq; natibus & ingenti mento. Studioſi non ſunt rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur eſſe, nihilque armorum poſſident. Controuerſias finitimorum dirimunt.

Asbitæ populi Libiæ quadrigis vehuntur.

Solebant Aſſyrii ægrotos in viis proponere, & exquirere à prætereuntibus, ſcirent ne remedium aliquod morbi. Coma vtebantur non admodum magna Defunctos melle cõdiebant, & cera Clypeos geſtabant & pugiones Clauas item ligneas ferro inductas, ac ligneos thoraces. Deum quem ſummum habent, Ad vocant: deam vero Adargatim.

Aſtomi Indiæ populi ſunt ſine ore corpore toto hirti. Veſcuntur frondium lanugine Habitu tantum viuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantum radicum florumque varios habent odores, ſyluestrium malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus. Grauiore paulo odore non difficulter exanimantur. Plinius libro ſeptimo.

Athenienſes crudeliſſimè ſæuiebãt in eos, qui à ſua ditione defecerant, adeo, vt decreto iuſſerint manuum dextrarum pollices abſcindi Æginetis quòd rebellaſſent, ne amplius haſtam ferre poſſent, aut remis inter nauigandum vti. Mityleneos vero eãdem ob cauſam cum puberibus iugulari ſtatuerunt, & Samiorum fronte, ſi corriperẽtur, inuri ſtigmate. Apud eoſdem tanta fuit ſepulchrorum cura, vt peremptos bellos, ſi quis dux honeſtare ſepulchros neglexiſſet, capite plecteretur. Nefas non putabant ſororem in matrimoniũ capere. Lanificium, oleum, vini vſum, ſerendique frumenta docuerunt. Pueros ſtatim ab initio erudiebant, vt nandi, vſum, propter bella naualia, & literas cõdiſcerent Laborarũt tamen auaritiæ nota adeo, vt prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & imprudentiſſimi. Vnde Atticus aſpectus dedit etiam prouerbio locum. Inſuper adulatores maximi. Publicis conſiliis diuinos quoſdam ſacerdotes adhibebãt. Lubrici erant tum ad iram tum miſericordiam. Suſpiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuique ferẽdam erant promptiſſimi. Si quem mortuũ reperiſſent in via, ſepeliebant. Nunquam imolabãt bouem cuius opera in curru, aut aratro fuerant vſi. Nulla prius puella tradebatur viro, quàm ſacrũ Dianæ obiiſſet: Capillorum cinnis aureas addebant circadas.

Atlantes degneres ſunt humani ritus, neque vllorum nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur, vt exitialem ſuis agris. Neq; inſomnia viſunt, qualia cæteri mortales. Nulla veſcuntur animante.

Apud Atrios populos qui vel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Auſes popu-

Digitized by Google

Auſes populi Africæ capronas è fronte demiſiſſe gaudent. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma ſunt, lapides, & fuſtes. Si qua ex ictu deceſſerit, falſa cē‑ſetur virgo. Quæ omnium præſtantiſſimè deprælíata eſt, à cæteris, armis decorata, ſubuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiſcuus illis cum muliere cōgreſſus.

Axones accolæ Axonis fluuii in finibus Remorum longis vtebantur haſtis Lucan. l. 1. Longisque leues Axones in Armis.

Babyloniorum mores corruptiſſimi fuerunt, & ad irritandas voluptates aptiſſimi. Liberos & coniuges cum hoſpitibus ſtupro coiri (modo precium flagitii daretur) parentes maritique permittebant. In vinum & ebrietatem maxime erant effuſi. Fœminarum conuiuia ineūtium in principio modeſtus erat habitus, deinde ſumma quæque amicula auferebāt profanato pudore. Ad vltimum opus ima corporum vel amenta proiiciebant, non meretrices tantum, ſed matronæ & viri, apud quos commoditas habetur vulgatis, & corporis vtilitas: autore Curt. l. 5. Duabus vtuntur tunicis, vna linea vſque ad pedes demiſſa, altera ſuper hanc nea. Capita mitris velant, vnguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorum ſinguli geſtant. Vbi virgines factæ ſunt nubiles, omnes vnum in locum congregāt, eaſq. circumſiſtente virorum frequentia, præco ſigillatim vendit ſecundum ordinem formæ & pulchritudinis Medicis nō vtuntur Sepulchra eiſdem ſunt in melle. Vbi vir & maritus coiuerunt, ſub diluculum abluuntur ambo, nec vllum vas prius attingunt, quam ſe acqua perfuderint. autor Herod.

Bactriani horridis ſunt ingenijs, & à Perſarum luxu abhorrentibus autore Curt. Senio vel morbo confectos canibus deuorādos obiiciunt, ad hoc de induſtria enutritis, quos ſepulchrales vocant. Mille quondam vrbes habitarunt. Apud eos qui pauca furātur, ſputis dehoneſtari ſolent. Bellicoſi ſunt & potentiſſimi.

Barcææ mulieres guſtu uaccinæ & ſuillæ carnis abſtinent.

Bathylli populi madent unguentis. autore Plin.

Belgæ optimè regebant currus cameratos. Lucan. Et docilis rector mōſtrati Belga Couini. Cæſar in commentarijs ait, Belgas eſſe Gallorum fortiſſimos, quod ad eos minimè commeent mercatores, qui compertent, quæ ad mollitiem & effęminādos animos pertinēt.

Berbicæ certā ætatis metam tranſgreſſos perimūt, viros immolātes mulieribus præfocatis.

Biſaltæ Scythiæ populi nutriūtur equorum ſanguine permixto lacte, ut docet Virgil. libro tertio Georg.

Bithyni conſcendebant montium cacumina, ibique Iouem conſalutabant.

Bęotii rudes fuerunt & agreſtes, maleque audierunt ſtoliditatis nomine. Hor. Bęotum in craſſo iurares aere natum Plut. ſcribit Beotos ab Atticis fuiſſe notatos tanquam brutos, ſtupidos & pingues, propter edacitatem.

Boryſthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Proper. Gloria ad hybernos lata Boryſthenidas.

Brachmanes indorum ſapientes dicebant, præſentem vitam eſſe veluti cōceptum vitalem: mortem vero egreſſum ad veram vitam. Item mūdum habere tempus initiale. tēdereq. ad interitum. Deum vniuerſorum opificem per cuncta meare. In philoſophiæ communionem vxores non admittebant. Abſtinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & veritatem præcipuè amplexabantur amiculis.

Britanni antiquitus omnes ſe inficiebant glaſto. Eſt autem Glaſtum herba ſimilis plātagini. Propertius; Nunc etiam infectus de mēs imitare Britanos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Mart. Barbara de pictis veni Baſcauda Britannis. Erāt olim capillis promiſſis, inhumani ſuis hoſpitibus. Horat. Viſam Britannos hoſpitibus feros. Nullam autem aliam ob cauſam ſe inficiebant, quam vt ea ratione horridiores viderentur hoſtibus. Apud eos fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, vxores olim habebant communes. Propter vim & audaciam nullum habebant ad prælia adiumentum.

Ferunt Brutios paſtores pecudibus equabusq. miſceri ſolitos.

Budini populi Scythiæ pediculos eſitant. Cæſijs ſunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Burgundiones dicti ſunt, quod olim vicos habitarent, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Byzantij notati ſunt à Græcis, vt acolaſti, & intemperātes, quòd in Venerem & vinum ferentur præcipites; plurimum enim verſabantur in caupona.

Cadurci

Cadurci populi Galliæ in tormentis culcitrarum ex ſuo lino palmam obtinuerunt.

Calabri quum pyris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos bellariorum vice domum auferre iubent: Horatio teſte.

In Calingis Indiæ gente.quinquennes concipiunt fęminæ.Octauum vitæ annum non excedunt.

Calleci erant ſine Deo & numine.Mulieres monilia geſtabant ferrea,comamq.circumnectebant galeticulo atri coloris ſuperiecto.

Campani in Italia ſemper ſuperbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum,& vrbis pulchritudine.

Cantabricæ mulieres oppreſſæ bello filios leguntur interfeciſſe,ne in hoſtiles manus venirent. Opere ruſtico ſumptum ſuum exercebant: Puerperæ viris ipſarũ vice decumbentibus adminiſtrabant. Editum infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiã Cantabros olim iuris hoſtium factos,& patibulo affixos,in tanta ſupplicii duritate nihilominus perinde ac geſtantes Pæana ceciniſſe. Eiuſdem quoque gentis illud erat, vt viri vxoribus numerarent dotem,filioſque ex aſſe hæredes conſtituerent.

Candei ſeu Ophiopai veſcuntur ſerpentibus,quarum fertiliſſima eſt eorum regio.

Cares populi mercede cęperunt militare,ac proinde vt viliores paſſim infamati ſunt. Hinc adagium,Homunculus ex Caria Canem dijs immolabant: vnde & Carica victima tranſijt in prouerbium, de vili munuſculo.

Carmanis fuit peculiare, vt percuſſa faciei vena profluẽtem inde cruorem vino permiſcerent,propinarentq. amicitiæ finem ſtatuentes,ſanguinem guſtaſſe mutuum. Mox verò vnguentis caput collinire,repercutiẽdis vini exhalationibus. Apud eoſdem nemini licebat vxorem ducere, niſi prius caput occiſi hoſtis ad regem detuliſſet. Rex autẽ interfectorum caluarias in regia locabat. Linguas vero faucibus exertas, & minutatim conciſas,paneſque permixtas illis porrigebat deguſtandas,qui attuliſſent.

Carthaginenſes humanas hoſtias immolabant Herculi. Fraudulenti erant & mendaces,nõ genere, ſed natura loci. Non ſolum optimos, ſed & ditiſſimos cenſebant magiſtratibus admouendos. Impoſſibile enim putabant, eum qui egeſtate premeretur, rectè & incorruptè magiſtratum gerere poſſe.

Caſpii parentes incluſos fame necant,quum annum 70. ætatis exceſſerunt. Si quem autem aduolantes aues vnguibus ac roſtris concerpſerint,felicitatis argumentum ſuſpicantur: ſi à feris aut canibus conuellatur,non ita ſuſpicantur, Quod ſi à nullo attingatur, deflent perinde ac infeliciſſimum.

Caſyri Indorum ad Scythas verſi humanis corporibus veſcuntur.

Cor. Tacitus ait,Gattis Germaniæ populis dura eſſe corpora,ſtrictos artus,minacẽ vultũ, & maiorem animi vigorem. Multum habent rationis ac ſolertiæ. Præponũt electos,audiunt præpoſitos. Noſcunt ordines,intelligunt occaſiones,differũt impetus, diem diſponunt, vallant noctem. Fortuna inter dubia, virtutem inter certa numerant. Plus reponunt in duce,quam in exercitu. Oblato elephãti precio pudicitiam amatoribus ſubſternunt fœminæ nullo inde præfloratæ diſpendio Virgines quum eſſe nubiles ceperint, in publicum à parentibus producuntur accurrente iuuenum multitudine,ex qua datur illis optio eligendi,quem virum velint.

Cauci ſeptentrionales populi altos habitãt tumulos & caſas nauigiis ſimiles, à quibus quũ recedit mare,fugientes cum aquis piſces circa tuguria uenantur. Nullas habẽt pecudes, neque aluntur lacte ut finitimi. Vlua & paluſtri iunco funes nectũt ad prætexenda piſcibus retia. Captum manibus lutum ventis magis, quam ſole ſiccant Potus nõ niſi imbre ſeruato ſcrobibus in veſtibulo domus.

Celenophagi Carmaniæ populi,non alia quam teſtudinum carne viuunt.

Cercopes populi fuerunt in Epheſo notæ fraudulentiæ qui conati ſunt ipſi etiam Ioui imponere. Hinc adagium,Cercopum cętus: de improborum conuentu.

Cercyræis populis,quoniam crebris ſeditionibus agitabantur, moris erat geſtare flagra ingentia,anſis eburneis exornata.

Chalcidenſes ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi uice numinis colebant ignem.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam,in Põto Optimo abũdãt metallo. De his Val. Flac. lib.4.

Digitized by Google

l.4.Argon.Non ita ſit metuenda tibi ſæuiſſima quanquam Gens Chalybum,duris patiēs cui cultus in aruis,Et tonat afflicta ſemper domus ignea maſſa. Idem l.5. Nocte ſub extrema clauſis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Chij calentes mero quum Spartam veniſſent,intraſſentq;ad curiam Ephororum in curru-libus magiſtratuum ſellis ventris onera preſummam fœditatem deiecerunt. Hinc natū adagium,Chius omnia percacans.

Choromandæ ſunt ſine voce,ſtridoris horrendi,hirtis corporibus,oculis glaucis,dentibus caninis.

Cilices hircos habent villo tonſili,vnde veſtes conficiunt,quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mart.l.7.Qualem forcipibus mittit ſupinis Tonſur Cinyphio Cilix marito.Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine,ob aſſiduas hoſpitū deprædationes, & piraticam,quam exercebant.

Cimbrorum mulieres amicos ſuos & affinitate ſibi coniunctos ſolebant interficere, quos videbant in bello turpi fuga ſalutem ſibi quærere: autore Plutar.

Cimmerij populi perpetua caligant obſcuritate.Homerus apud Eraſmū: Illic ſunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta. Illos haud nunquam radijs ſol aſpicit ardens,Nec quando aſtriferam curru petit arduus axē, Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo,Sed nox incumbit miſeris mortalibus atra. Ouid. fingit domum ſomni eſſe in hac regione,vbi ait, Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu Mons cauus ignaui domus & penetralia ſomni, Quò nunquam radijs oriens mediusve Phœbus adire poteſt,nebulæ caligine mixtę Exhalantur humo,dubiæq;crepuſcula lucis. De his Tibull.l.4.Commerion etiam obſcuras acceſſit ad oras, Queis nūquam candente dies apparuit ortu,Seu ſupra terras Phœbus,ſeu curreret infra.

Cirni qui Corſicam incolunt,viuunt annis centenis quadragenis.

Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos à conuiuio reficiebant, vt ſacrificarent liberius.

Coloponij & Caſtabalenſes propter bella cohortes canum habuere, quæ primæ dimicabāt in acie, nunquam detrectantes.

Apud Creſtones populos ſinguli plures habent vxores. Quum autem vir aliquis moritur, tunc oritur magna diſceptatio inter fœminas,quæ nam illum charius adamaret viuētē. Id vbi compertum eſt,quæ beneuolentiæ & amoris palmam meruit, ad mortui tumulū ducitur exornata,ibiq;à propinquis mactatur,& humatur cum viro.

Cretenſes ingrediebantur prælia præcinente tibicine.autor Gell. Apud eos erant ſapientes, quos Prophetas vocabant,qui non tantum abſtinebāt carnibus,ſed & coctis omnino cibis. Apud eoſdem lata quoque legē paſſim permittebatur Venus maſcula,amplexabanturq;pueriles amores vſque ad ſtuporem.Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum vſu principatum olim tenuerunt.Hinc natū adagium per ironiam dici ſolet.Cretēſis neſcit pelagus Maſculis amoribus in tantum flagrabant, vt adamatos vi corriperent amorem conciliabat non tam forma quàm roboris prę̄ſtantia.Infamati ſunt improbitate,perfidia mendacio,& ignauia.Liberæ conditionis pueri leges mandabant memoriæ, mox deorū hymnis animum adijciebant.

otoniatæ erant egregij athletæ, adeò vt in palæſtra victoriam ſæpenumero portarent.

iretes inſtar mollium puellarum comam fouebant,nec ſuccidebant.

clopes & Læſtrigones humana carne olim veſcebantur.

renæi eò deliciarum prouecti ſunt,vt legum conditorē habere Platonem cōcupinerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam,indignos duxit, quibus obſequeretur.

ziceni notati ſunt timiditatis & molliciei.

ud Dacos & Sarmatas mares corpora ſua ſuccis herbarum liniunt.

rdanei ſub Illiride populi ter tantum in vita balneis operam dabant. Apud Danos fœmiæ pleræq;formam ſuam in virilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes croſæ delitias,corpus & animum patientia ac labore ſolebant durare, totamque fœmieæ leuitatis molliciem abdicantes, virilem exercere ſæuitiam. Bella pro baſijs intenta-ant,manus telorum, non telarum obſequiis exhibebant. autor Saxo Grammaticus.

bices delicta omnia,etiā minima,vltimo digna ſupplicio cenſent, Tellurem deā agnount.Rebus diuinis nullā adhibent fœminā,ſed nec in menſam admittūt.Septuagenario andiores iugulāt,aduocato ad epulas proximo quoq;Vetularū carnibus nō veſcūtur,

ſed præ-

Digitized by Google

ſed præfocatas modò condum. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præſtitutam, ſepeliunt.

Apud eluſinios capitale, erat quicquam ex miſterijs in vulgus efferre, cuiuſmodi erāt apud Rom. ſacra Bonæ deæ.

Epheſij habebant notulas quaſdam & voces magicas, quibus vtentes, in omni negocio victores euadebant. Hinc adagium, Epheſijs vti literis.

Eſſedones Scytharum Aſiaticarum populi, ſolent parentum funera cantu proſequi, & conuocatis vicinis cadauera ipſe alijs carnibus admixtis abſumere, & ex oſſibus capitū cōficere ſibi pocula. Apud eos quoties pater alicui deceſſit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntque, & mortuum alijs commixtum carnibus ei exhibēt, à quo inuitati ſunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumq; inaurant, eoque pro ſimulacro vtuntur, & quotannis ceremonias eidem faciunt. Iuſtitiam obſeruāt diligentiſſimè. Vxores æquè fortes ſunt ac viri.

Eſſei Iudæorum populi abſtinebant vino, carnibus & vxoribus. Ieiunijs ita aſſueuerunt, vt ipſa in naturam verterint. Apud eos proprium nemo aliquid poſſidet. ōnibus in medio poſitis communiter vtuntur, habitant ſimul, & conueniunt quaſi ſodales. Quumque pro communi vtilitate faciant omnia, alia aliorum negocia ſunt, quæ certatim peragunt, nō frigus, non calorem, nō aliquam mutationem aeris formidātes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Queſtorem deponunt; is omnia diligentia procurat, quibus egēt. Pleriquc ex his nullas ciuitates colunt, neque ſeruos habent, quando omnes velut mater eadem genuit natura. Triplici regula vitam tranſigunt, amore in Deum ardentiſſimo, virtutis cultu diligentiſſimo, charitate in proximum, feruentiſſima.

Apud Epizephyros Locros ſi quis ſalutis cauſa vinum hauſiſſet largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod ſcelus.

Faneſii populi in oceano ſeptētrionali tam grādes habēt aures, vt iis nuda integāt corpora.

Fenni Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas, non arma, non equi, non penates. Victus herba, veſtitus pellis, cubile humus; ſola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperabant. Idē venatus viros pariter ac fœminas alebat. Paſſim enim comitabātur, partemque prædę petebant. Viuebant in ſyluis, quod beatius arbitrabātur, quam ingemere agris, illaborare domibus. autor Cor. Tac. Galli ſagittas helleboro collinebant, quòd ſic tranſfixæ feræ multò viderentur ad cibum delicatiores. Reſcindebant tamē partes, quæ ambibant vulnus, propter hellebori contagium Cicero ſcribit, Gallos iuſiurandi ac deorum religione non commoueri. Nam cæteræ gentes, inquit, pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt; Galli contra omnium religiones. Quinimo & cū dijs immortalibus bella geſſere & impetu hoſtili Delphicum oraculum inuadere ſunt auſi. Si quādo verò metu perciti propitiandos deos arbitrātur humanis hoſtiis templa fœdant. Strabo tamē ait, Gallos eſſe ſimplices, & nulla morum malignitate. Vnde Martialis. Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæſar Gallorū cōſilia inceſſit, vt ſubita & repētina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, verum affectos grauiorib. morbis aut periculis, homines pro victimis immolare conſueuiſſe. Hominē præterea diuinationi deſtinatum in tergo ferientes, ex ipſo impatientiæ & torquendi modo vaticinia concipiebant. Quoſdam ſagittis cōfigebant, patibulo et iā in ſacris ædibus ſuffixos. Arbitrabantur inſuper ſe prognatos à Dite patre. Propterea temporum ſpacia metiebantur non dierū, ſed noctiū numero. Veſtes ferebāt intonſas, variique coloris, quas Braccas vocant. Dicti ſunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur, quòd eorum corpora lactis inſtar albeſcerent, ob vehemētem hyemem. vnde Vir. Virgatis lucēt ſagulis, tum lactea colla Auro inuectuntur. Martialis. Igna meus Gallis & lactea corpora, nomen à candore datum. Veterum Gallorum mores lōgè diſcrepant ab his, qui nunc viuunt. Liberos enim ad conſpectū ſuum venire prius nō patiebantur, quàm per ætatem adoleuiſſent, ac ſubeundis militarib. periculis eſſent idonei. Viuentes amicis mutuò cōcedebant, quę apud inferos creditoribus exoluerēt debitores. Viri quantas ab exore pecunias nomine dotis accepiſſent, tantū idem domeſticarum fortunarū æqua æſtimatione cum dote conferebant. Quicquid inde fructuum ſuccreſcebat, aſſeruabatur, eratque eius, qui alteri fuiſſet, ſuperſtes. Viri in vxores, ſicut in liberos, vitæ & necis poteſtatem habebant Si qua veneficii fuiſſet cōuicta, à mariti ſui propinquis incendioque cruciatib. conſumebatur. Quæ viuentibus chara fuiſſent cum eiuſdē defūctis

in funere

Digitized by Google

in funere cremabantur,vel ipſa etiam animalia.De Rep.niſi in publicis cōcilijs, nemini licebat loqui.Qui vltimus in conciliū venerat,morti dabatur. Et qui tumultuatus eſſet, miniſter publicus veſtes reſcindebat,adeò vt reliquæ partes prorſus eſſent inutiles.Prolixas nutriebant comas.Veſtes auro pictas geſtabant,& hirſutis vtebātur ſagulis.Promiſſis vtebantur ſeminalibus.Pro tunicis ſciſſos gerebant amictus,vix pudēda nateſq. velātes,lana quidem aſpera & oblongis villis.Vnde Mart.Me pinguis Gallia veſtit. Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam.Haſtas alij,alij arcus,pleriq. fundas,nōnulli fuſtes in bella ferebant, oblongiſque vtebantur gladiis. Humi corpora reſpinabant ad quietem.Strabonis ætate ſtramentis ſedentes cœnitabant, Lacte & ſuilla carne veſcebantur: feroci omnes ingenio;Ducebātur maiore belli,quā agrorū ſtudio. Torques aureos penſiles collo portabant.Victoria efferebantur,ſtupebant dicti.Eorum(quos in bello cecidiſſent)capita equorum ſuorum ceruicibus appendebāt.Mercurium præter cæteros deos venerabantur,quem omnium artium prædicabant inuentorem.Ituri in pugnā, quicquid manubiarum inde retuliſſent,vouebāt Marti.Fraudātes aliquid ex præda, graui ſupplicio puniebant Nullum abſq. philoſopho faciebant ſacrificium.Exiſtimabāt enim per diuinæ naturæ conſocios ſacra fieri oportere,tāquam diis propinquiores. Horū interceſſione,bona à dijs cenſebant petenda,quorū conſilio in bello & pace vterētur. Vnde & Druydæ vetuſtiſſimi eorū ſacerdotes,ſolebant curare ſacrificia publ.& priuata Religiones item interpretari,adoleſcētes diſciplinis inſtituere,rerū naturalium cauſas ſcrutari, de cæde,de finibus cæteriſq. controuerſiis agnoſcere,ita vt ſi quis decreto non ſtetiſſet, eidem ſacrificiis interdicerent.Sacerdotes ipſi hominum congreſſum & ſermonē declinabant,ne contagine polluerentur.Vnus omnibus præerat;in cuius defuncti locū, ſuffragio alius ſufficiebantur Animas credebant nō interire, ſed in alia migrare corpora Multa de ſideribus diſputabant,de mundi & terrarū magnitudine,de rerū natura & poteſtate. Tanta fuit Gallicarum mulierū virtus, vt inter infeſtas ciuilis furoris acres quādoq.ſe immiſerint,& lachrymis precibuſque obliterata diſcordia pacem procurauerint, Propterea quum de bello aut pace conſultabāt mulieres adhibebātur. Hæ ſi qua incidiſſet cōtrouerſia,ſedebant arbitriæ. Vehiculis vtebātur, quæ Eſſeda vocamus,apud Celtas primum repertis. Virg. Belgica vel molli melius feret eſſeda collo. Syllius ait, Celtas ex vacuis mortuorum parentum capitib.inauratis pocula ſibi factitaſſe,hæc eius verba. At Celtæ vacui capitis circundare gaudent Oſſa (nefas) auro,& menſis ea pocula ſeruant. Quamuis autem Galli artium & diſciplinarum ignari a pleriſque iudicati ſint,antiquius tamen apud ipſos,quam Latinos aut Græcos floruerunt literæ. Nā vt ſcribit Beroſus,anno 4.Nini,literis & legibus Celtas formauit Samothes,Dis cognomento, & Celtiberos Tubal,a quibus demū mille poſt annis Græci ſuas acceperunt non a Cadmo.Nam quas primū aduexit rudis paulò āte excidiū Troianū Cadmus quintus eas à Galatis traxerat, quas Galatæ & Mæones prius à Gallis ſuſceperant. Nō ergo Galli à Græcis, ſed potius à Gallis Aſia & Græcia cū colōnis etiam literas & diſciplinas ſuſceperunt.Aliquot deinde annis poſt repertū literarū vſū regnauit apud Celtas Sarron qui vt hominū cū recentum ferociā contineret,publica primus inſtituit gymnaſia,à quo Celtarum theologos & philoſophos vocauerunt Sarronidas.Quin etiā dea illa dicēdi præſes Pytho nomine,quam alii Suadam,Suadelam,Leporem,Flexanimam,Græci Pſychagogē vocant, maximi loco numinis habitus eſt apud Gallos.Quo tēpore Romani longè lateque imperabant,nulla gens vixit Romano populo magis formidoloſa. Cum nulla vnquā gente Romanus ipſe populus intra extraq Italiam maiore hominum ſtrage,maioribus ducum & exercituum periculis debellauit.Nam licet ex eorum exercitu centum hominum milia quandoq.deſiderata ſint,nihilominus tamen animoſi pugnā acrius inſtaurabāt,pudorem vlciſcebātur,ad vnum interfici,aut interficere volentes Certarūt Romani cū finitimis de principatu,cum Carthaginenſibus de imperio,cum Gallis de vita ſemper. De his Strabo lib.4. Vniuerſa,inquit,natio,quam hæc ætas Gallicam vel Gallaticā nominat,Martis ſtudio & animorum ardet impetu,conferendæ pugnæ alacritate impigra,ſemperque ſpectātes in Boream,aut oceano propiores,cōferendis pugnis ſunt audaciores.Florus de omnib.ſic inquit:Galli Senones,gens natura ferox morib.incondita, ad hæc ipſa corporū mol. perinde ac ramis ingētibus adeo omni generi terribilis fuit, vt planè nata ad hominū interitum,& vrbium ſtragem videatur. Hi quōdam ab vltimis oris & cingēte omnia Oceano , ingenti

Digitized by Google

no, ingenti agmine profecti, quum media vaſtaſſent, poſſis inter Alpes & Padum ſedibus ne his quidem contenti per Italiam vagabantur. Romam quin etiam aggreſſi, vniuersũ populũ in Capitolium ſe ſuaq. omnia recipere compulerunt. Quaqua verſum tranſibãt, non fulminantes, ſed planè fulmina videbantur, dolebatque expertem cruoris victoriã ſibi concedi, ac ſine ruina tranſitum patere. Titus Liuius auidas armorũ Gallicas gentes ſemper fuiſſe ſcribit. De his etiam Trogus apud Iuſtinum libro quarto; Galli, inquit, abũdanti multitudine, quum eos non caperent terræ quæ generant, trecẽta millia hominũ ad ſedes nouas quærendas. velut peregrinatum miſerũt. Ex his enim portio in Italia cõſedit, que & vrbem Romam captam incendit: & portio in Illyricos ſinus per ſtrages barbarorum penetrauit, & in Pannonia conſedit Gens aſpera, audax, bellicoſa, quæ prima poſt Herculem Alpium inuicta iuga, & frigore intractabilia loca tranſcendit. Ibi domitis Pannoniis per multos annos cum finitimis varia bella geſſerũt. Hortãte deinde ſucceſſu, diuiſis agminibus alii Græciam, alii Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere. Tantusq. terror Gallici nominis erat, vt etiam reges non laceſſiti vltro pacem ingẽti pecunia mercarentur, Libro item 25. ait, Ea tempeſtate Gallorum iuuentus tantæ fecũditatis fuit, vt Aſiam omnem velut examine aliquo implerẽt. Denique neque reges Oriẽtis ſine mercenario Gallorum exercitu vlla bella geſſerunt, neque pulſi regno ad alios, quam ad Gallos, confugerunt Cantus terror Gallici nominis, ſine armorũ inuicta felicitas erat, vt aliter neque maieſtatem ſuam tutã, neque amiſſam recuperare ſe poſſe ſine Gallica virtute arbitrarentur.

Garamantes matrimoniorum expertes, paſſim cũm fœminis degunt, nullas habent ſedes. Sub ciliciis ſemper agunt. Mulieres ſeruilia vbiq. miniſteria ſemper faciunt.

Gamphaſantes nudi præliorum expertes, nulli externo congregantur. Obuios quoſque fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Geloni Scythiæ populi ſolebant ſe pingere. Virg. l. 2. Georg. Eaſque domos Arabũ, pictosque Gelonos Claudianus; Membraq. qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus. Sanguinẽ equinum bibebant lacte, Virg. Biſaltæ quo more ſolent, acerq. Gelonus, Quum fugit in Rhodopem, atq. in deſerta Getarum, Et lac concretũ cum ſanguine putat equino. Sidonius. Aut ad paludicolas Sicãbros, aut ad Caucaſigenas Alanos aut ad Equimulgos Gelonos Sunt præterea ſagittarii. Virg. lib. 8. Hinc Lelegas, Caraſque ſagittiferoſque Gelonos Finxerat. Multas ſinguli habent vxores. Val. Flac. lib. 7. Argon. Hei mihi vel ſæuo coniunx non vna Gelono De hóſtium cutibus ſibi indumenta, & equis tegmina, conficiunt. Contenuti viuunt ſuis finibus. Horat. lib. 2. Carm. Intraque præſcriptum Gelonos exiguis equitare campis.

Getæ nullos habent in agris limites, ſed fruges liberos & cõmunes. Horat. lib. 3. Car. Viuũt rigidi Getæ, Immetata quibus iugera & liberas Fruges & Cererem ferunt, Nec cultura placet longior annua; Gaudent ſagittis & pharetris. Ouid. lib. 5. Triſt. Iuncto pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarum pellibus. Idem Ouid. lib. 4 de Ponto Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æſtas Littore, pellitos inter agenda Getas Bibunt, & equinum ſanguinem permixto lacte. Sido. Solitosq. cruentum Lac portare Getas, & pocula tingere venis. Nõveſcuntur carnibus. Solebant olim mortuis vxores interficere Ouid. de Getis ſcribit. In quibus eſt nemo qui non Corytum & arcum, Telaque vipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux vultus, veriſſima mortis imago, Non coma, non vlla barba reſecta manu. Dextera nõ ſegnis fixa dare vulnera cultro, Quem vinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem ſuorum lætitia proſequebantur.

Getuli inſidiunt equis exornatis Luca. Semperque paratus. Inculto Getulus equo.

Germani fœminas quaſdam fatidicas tamquã deas habuerũt. Magnas olim ferebant lanceas & haſtas, anguſta & breui ferro, quas framcas vocant. Hoc telo & ſcuto cõtẽti erãt equites. Pedites & micilia ſpargebant nudi, aut ſagulo leues. Scuta lectiſſimis coloribus diſtinguebant. Corpora ſuorum etiam in dubi s prælijs referebant. Scutum reliquiſſe præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex virtute ſumebant. Nec regibus infinita erat ac libera poteſtas. Neque animaduertere, nec vincere, nec verberare quenquam, niſi ſacerdotibus licebat. Ad matres & cõiuges ferebant vulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebãt pugnãtibus, adeo vt memoriæ prodatur, quaſdam acies inclinatas, & iam labentes, à fœminis reſtitutas cõſtãtia

precum,

precum, & obiectu pectorū. Nec earū conſilia aſpernabātur. Mercuriū colebant cui certis diebus humanis litabāt hoſtijs Herculē, & Martē cōceſſis animalib. placabant. Lucos & nemora conſecrabāt, deorumq; appellabāt nominib. Auſpicia & ſortes obſeruabāt maximè. Equorum quoq; præſagia & monitus experiebātur, obſeruatis eorumdem hinnitibus. Nec vlli auſpicio maior habebatur fides. De minoribus principes conſultabant, de maioribus omnes: ita tamen vt ea, quorum penes plebem arbitrium erat apud principes pertractarentur. Dierum numerum non computabant vt nos, ſed noctium. Silentiū per ſacerdotes, quibus ius erat coercēdi, imperabatur. Rex vel princeps dicturus audiebatur magis autoritate ſuadendi, quā iubendi poteſtate. Si diſplicebat ſententia, fremitu aſpernabantur: ſi placebat, frameas concutiebant. Erat diſtinctio pœnarum ex delicto. Proditores & trāsfugas arboribus ſuſpēdebant. Ignauos & imbelles, & corpore infames cœno ac palude, iniecta inſuper crate, mergebant. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumq; numero conuicti multabātur. Principes qui iura per pagos vicoſq; reddebant, nihil neq; publicæ, neq; priuatæ rei, niſi armati agebant. Nemini tamen prius licebat arma capere, quam ciuitas probaſſet. Tunc autem principū aliquis vel pater, vel propinquus ſcuto frameaq; iuuenē ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuentę honos. In acie turpe erat principi à ſuis virtute vinci, turpe comitatui virtutem principis non æquare. Infame verò, & per omnem vitā probroſum ducebatur, ſi quis ſuperſtes deceſſiſſet relicto principe. Principis pugnabat pro victoria, comite prīcipe. Si aliqua ciuitas longa pace aut ocio torpuiſſet, earum indigenæ adoleſcentes petebāt vltro eas nationes, quæ bellum aliquod gererent, quia ingrata erat genti quies. Pigrum & iners putabāt ſudore acquirere, quod potuiſſet parari ſanguine. Dum ceſſabāt à bellis, nō multum venatibus, plus per ocium tranſigebant dediti ſomno ciboq; Fortiſſimus quiſq; fœminis ſenibusq, & infirmiſſimo cuiq; rei domeſticæ curam delegabat, ipſe quieſcens. Gaudebat finitimarū gentium donis. Nullas habitabāt vrbes, nec patiebātur inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi, vt fons, vt campus, vt nemus placuerat. Vicos locabāt, nō tamē connexis aut cohærētibus ædificijs. Suam quiſq; domū ſpacio circumdabat, ſiue admerſus caſus ignis remedium, ſiue inſcitia ædificandi. Apud illos nullus erat cementorū aut regularum vſus. Materia ad omnia vtebantur informi, & citra ſpeciem, aut delectationē. Aperiebant & ſubterranes ſpecus, quos multo fimo onerabant, ſuffugium hyemi & receptaculū frugibus. Tegumen omnibus erat ſagum, fibula vel ſpina conſertum. Locupletiſſimi veſte diſtinguebantur, non fluitāte, vt Sarmatę & Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artꝰ exprimente. Gerebant & ferarum pelles. Nec alius fœminis quam viris erat habitus, niſi quòd fœminæ ſæpius lineis amictibus velebantur, eoſq; purpura variabāt, & partem veſtis ſuperioris in manicis non extendebant, nudæ brachia & lacertos. Contenti erant ſingulis vxoribus exceptis paucis, qui non libidine, ſed ob nobilitatē multas ducebant. Dotē non vxor marito, ſed vxori maritus afferebat. Intererant parentes, & munera probabāt, non ad delicias muliebres quæſita nec quibus noua nupta cometetur, ſed boues, ſcutum cum framea & gladio. In hæc munera vxor accipiebatur, atq; inuicem ipſa armorum aliquid viro afferebat. In ipſis auſpicijs matrimonij nupta monebatur venire, ſed laborum periculorumq; ſocia, idem in pace, idem in prælio auſura paſſuraq; Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denūciabāt. Literarum ſecreta viri ac fœminæ ignorabāt. Pauciſſima erant adulteria. Adulterā, acciſis crinibus nudatā coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnē vicum verbere agebat. Nemo illic vitia reddebat. Infantes nudi erāt in domibus. Sua quemq; mater vberibus alebat, nec ancillis, aut nutricib. delegabātur. Nullū erat deliciarū diſcrimē inter dñm et ſeruū. Inter eadē pecora, in eadē humo degebant. Serra iuuenū venus: nec niſi iam prouectis ætate & viribus concedebātur matrimonia. Sic cuiq; liberi erant hæredes ſine teſtamento parentum. Si defuiſſent liberi, ſuccedebant propriores cognatione. Conuictibus & hoſpitijs indulgebant amiciſſimè, adeò, vt nefas haberetur, quemcumque mortalium arcere tecto. Hoſpites externos pro fortuna quiſque paratis excipiebant epulis. Abeuntibus, ſi quid popoſciſſent, moris erat concedere. Separatæ ſingulis ſedes, & ſua cuiq; menſa. Diem noctemq; continuare potando nulli erat probrum. Crebræ in compotationibus rixæ, quæ ſæpius cæde & vulnerib. quàm conuicijs tranſigebātur. Poſtea tamen cōciliabantur facile, & deponebāt inimicitias. Nuda erat oīum mēs, & ſecreta pectoris aperiebāt licētia loci. Potus erat

his humor ex hordeo aut frumẽto, in ſimilitudinem vini corruptus. Cibi ſimplices. agreſtia poma, recens fera, & lac concretum. Famem explebant ſine apparatu & blandimẽtis. Aduerſus ſitim non eadem temperantia. Spectaculorum genus habebant hoc vnũ. Nudi iuuenes, quib. id ludicrum erat, inter gladios & frameas ſaltu ſe conijciebant. Exercitatio parabat artem, ars decorum. Aleam ſobrij inter ſeria exercebant, tanta lucrandi perdẽdi ve temeritate, vt quum omnia defeciſſent, extremo ac nouiſſimo iactu de libertate & de corpore contenderent. Victus voluntariam ſubibat ſeruitutẽ, & quamuis iunior ac robuſtior, alligari tamen ſe, ac venire patiebatur. Seruos huius conditionis per cõmercia tradebant, vt ſe pudore victoriæ exoluerent. Verberare ſeruum, ac vinculis & opere exercere, infrequens erat & rarum. Solebant tamen occidere, non diſciplina & ſeueritate, ſed impetu & ira, vt inimicum. Fœnus & vſuras neſciebant. Agri pro numero cultorum per vices ab vniuerſis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum virorum certis lignis cremabantur. Struem rogi nec odorib. nec veſtibus cumulabant. Sua cuique arma inijciebantur. Sepulchrum ceſpes erigebat. Monumentorum arduum honorem aſpernabantur. Lamenta & lacrymas citò ponebant, dolorem ac triſtitiam tardè. Fœminis honeſtum erat lugere, viris meminiſſe. Hæc præcedentia de Germanorũ morib. colligimus ex Cor. Tac. Priuſquam pubertatem attigiſſent, neſciebant operimenta, corporum nuditate gaudentes. Latrocinijs non abſtinebant. Crudis quandoque veſcebãtur carnib. Fœminarum congreſſum ante viceſimum annum ſine probro non appetebãt. De his Seneca; Quid, inquit, Germanis animoſius? quid armorum cupidius, quibus innaſcuntur innutriunturque, quorum vna illis cura eſt, alia negligentibus? Quid induratius ad omnem patientiam? Hos tamen Hiſpani Gallique, necnon Aſiæ Scythiæq; molles bello viri, antequam legio viſatur, cædũt ob nullam rem aliam oportunius, quam ob iracũdiam. Horat. Germanos vocat cæruleos, propter cęſios oculos. Nam qui ſub ſeptẽtrione agunt, immanibus ſunt corporibus, candido colore, directo capillo & ruſo, cæſis oculis, & multo ſanguine. Qui vero ad axem meridianum vergunt, breuioribus ſunt corporib. colore fuſco, capillis vibiatis, oculis nigricantibus, curibus inualidi, ſanguine exiguo.

Gnidanum populorum Africæ vxores fimbriarum copia perſtrepunt. Precium ad cõcubitus eſt. Quò pluribus quoque viſitur exculta, eo plauſibilior eius forma.

Græci nõ erubeſcebant vinũ bibere vnguento mixtum. Mẽdacii notã præter cæteros mortales ſibi cõpararũt. Claruerũt tñ ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Hor. in Arte: Graiis ingenium, Graiis, dedit ore rotũdo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.

Gymnites Æthiopiæ nudi degunt.

Gymnoſophiſtæ torporem animi, atq; ocium oderant. Nudi degebant in ſyluis: ab exortu ad occaſum perſtabant contuẽtes ſolem immobilibus oculis. Feruẽtib. arenis toto die alternis pedibus inſiſtebant, apud eos omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis conueniebant ad cibum. Magiſtri perrogabãt, quid frugi ab ortu ad illud diei tempus feciſſent. Qui nihil habebant, quod offerrent, impranſi foras ad opus trudebantur.

Haliſones Scythiæ populi, neſcuntur cæpa, lente, alio & milio.

Hammonii populi Africæ, diſperſis tuguriis habitant. Medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatum.

Apud Hebræos lege cauebatur, ne hoſtem in ſepultum quidẽ relinquerẽt. Doctrina his fuit ſecretior; & quaſi diuinitas quædam, vt Moſis volumina, & prophetarũ vaticinia docẽt.

Hedui olim dicti ſunt fratres Romani. Cor. Tac. ait Heduos õnium primos ſenatorum in vrbe ius adeptos fuiſſe, datumque id fœderi ãtiquo; quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Romano vſurparent.

Helluſii & Oxiones Germaniæ populi erant, ore & vultu humano, reliquo corpore ſimiles feris. autor Cor. Tacit.

Heniochi populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Hepitacometæ Barbari ſunt in Ponti regione, quorum non nulli ſuper arbores deguunt, alii in turribus.

Heruli populi nudi pugnabant, verenda corporis duntaxat operiẽtes, ſiue vt expeditius percurrerent, ſiue vt illatum ab hoſte vulnus viderunt nihil facere. autor Paulus Diaconus.

Heſſeni populi in Occidẽtali Iudææ parte, viuunt ſine fęmina, omni venere abdicata, & ſi pecunia. Tanta libertatis ducuntur auiditate, vt principem vnum ſolumq; fateantur Deũ

Speciem

Digitized by Google

Speciem mortis nulla expaueſcunt,cognatorum negligũt ſupplicia,amicorum interitus non magnifaciunt. Animas putant immortales, quas aiunt à corporibus abſolutas tãquã è longa & graui ſeruitute lætitia perfundi maxima,& ferri ſublimes,vtraq; Oceanũ degere in locis peramœnis,qui nulla infeſtantur intemperie.

Himanto podibus natura eſt ſerpendo ingredi.

Virg.l.9.de moribus Latinorum ſic ait: Caniciem galea premimus, ſemperque recentes. Conuectare iuuat prædas,& viuere rapto.Idem:Durum à ſtirpe genus,natos ad flumina primum. Deferimus,ſæuoq; gelu duramus & vndis.

Hircani canes nutriunt,quibus obijciunt mortuos. Veſcuntur venatibus: abũdãt tigribus: teguntur ſeminibus,plerique marinis muribus ſuſtentantur.

Hirpiæ familiæ fuerunt in agro Phaliſcorum,quæ annuo ſacrificio, quod fiebat in Soracte monte,ſuper ambuſtam ligni ſtruem ambulantes non comburebantur.

Hiſpani quondam oblectabantur capillorum longitudine. Vnde Mart. Hiſpanis ego cõtumax capillis, Crinem ſibi ſine vllo artificio formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam generoſa animalia. Hiſtorici ſcribunt,Hiſpanos inquieto eſſe ingenio, auidoq; in nouas res.Olim hoſtem adoriebantur punctim magis quam cęſim. Propterea gladijs vtebãtur breuitate habilibus mucronatisque.Ibant in bellum induti prætextis purpura tunicis,cãdore miro fulgentibus.

Homolotti populi diſſecto in minimas particulas boue fędus iungunt.

Hyperboreis ſeptentrionales popoli,excoriatas beluarũ pelles habent pro veſtimentis. Vir. l.3. Georgicorũ: Talis Hyperboreo Septem ſubiecta trioni,Gens effrena virum Riphæo tunditur Euro,& pecudum fuluis velantur corpora ſetis. Annoſo viuũt æuo. Domus ijs nemora lucique,et deorum cultus.Diſcordiam & omnem ægritudinem ignorãt,viritim gregatimque degentes.Satiati vita,indulgent epulis & voluptatibus. Demum ex quadã rupe in mare deſiliunt.Erugum primitias.Delon.mittebat Apollini. Viuunt ãnis mille.

Hyporeæ Æthiopiæ populi,atri coloris,tota corpora rubrica allinunt.

Iberi iacula ferebant,multis hamis ferreis cõſerta Ferinis erãt moribus.Neque enim aluebant ex iorio,quod intra cloacas diutius aſſeruatum eſſet,lauacra comparare.detrimẽtis deniq;contuſi dentifricia ſibi & coniugibus quærentes. Cubitabant humi.Res plurimas minimi faciebant, & auaritiæ ſtudio ſemel tantũ interdiu cibum capiebant. Erãt & Hydiopotę.Veſtibus vtebãtur precioſiſſimis.Mortuis tot erigebant obeliſcos,quot hoſtes interfecerant illi,dum viuerent.Maleficiorum infamia laborarunt. Seruos mactabant, inde concipiebant vaticinia.Mirandula in hymnis: Afflictos Lunæ ſeruos mactabat Iberus,Captiui & iugulo fundebat carmina vates.

Indi vxores plurimas habent.Apud eos lex eſt,vt vxor clariſſima cum defũcto marito crematur cum veſtimentis & priſtino habitu,quod Propert.l.3.laudat his verbis.

Felix Eois lex funeris vna maritis.
Quos aurora ſuis rubra colorat equis.
Namque vbi mortifera iacta eſt fax vltima lecto,
Vxorum fuſis ſtat pia turba comis:
Et certamen habet lethi,quæ viua ſequatur.
Coniugium pudor eſt non licuiſſe mori.
Ardent victrices,& flamma pectora præbent.
Imponuntq; ſuis ora peruſta viris.

Vinũ conficiunt ex palmis,ex caſtaneis oleum. Arboribus ſuis veſcuntur. Arundines habẽt amplitudinis arboreæ.Pane vtuntur hordaceo. Corpora vſque ad pedes carbaſis velant: Soleis pedes, capita linteis vinciunt: lapelli ex auribus pendent, Brachia & lacertos auro colunt. Telaq;ſagittatores excutiunt,ſunt fere trium cubitorum,ferriq; tanta vi, vt neq; clypeus,neque thorax,aut aliud pectoris munimentum queat obſiſtere. Ante expeditionem Liberi patris,nullas habebant domos, nullas vrbes, nulla deorum immortalium tẽpla,nullam ſacrorũ curam. Viuebant paluſtris. Tegebantur ferarum pellibus Victi demũ à Libero patre ædificarunt vrbes,leges acceperunt, templa conſtruxerũt,arates inſueuerunt. Coluerunt Herculem Gigãtis nomine. Iuſtitiam tãto obſeruarunt cultu, vt exteras gentes nunquam appetiuerunt bello. Defunctis ſepulchra non erigunt. Expertes sũt ſeruitutis. Capillum curant. Mentum habent intonſum,reliqua facie depilata. Furti ſe alli-

Digitized by Google

gaſſe,ſcelus apud eos nefariũ.Litem raro norunt.Teſtibus non indigent,aut obſignatio- ne vlla.Vinum neſciũt,prӕterquam rei diuinӕ cauſa. Potus illis ex oriza,ex hordeo fere cibus.Incolumitatem exercitio quӕrunt,& perfrictionibus.Strigiles ex hebeno corporũ expoſitioni adhibent. Venerantur inter deos Iouem pluuium Gange fluuium,indigetes genios.Si à rege abluantur capilli,feſta dies agitur.Lunӕ curſu tempora metiuntur.To- tum iter odoribus complent,per quod rex trãſiturus eſt.Eius lecticam ſequũtur armati, corporisq.cuſtodes.Apud eorum ſapientes occupare fati diem,pulchrum eſt,& viuos ſe cremari iubent Expectatam mortem pro dedecore vitӕ habent,nec vllus corporibus ho- nos redditur,quӕ ſenectus ſoluit. Deos putãt quicquid colere cęperũt,arbores maximè quas violare capitale eſt. Rex vbi ſe publicè viſendum prӕbet, prӕcurrunt cum argẽteis thuribulis miniſtri, qui vniuerſum iter odoribus laborant. Ipſe autem geſtatur lectica, margaritis hinc inde propendẽtibus.Licet amictus auro & purpura. Lecticam muniunt corporis cuſtodes,circumpendentibus auiculis,quas ad hoc imbuunt.Regia fulcitur,au- ratis columnis,quӕ nulla non hora patet volẽtibus.Vbi rex incumbit ornamẽto capitis, tunc admittuntur legationes,& redduntur populis iura. Si quãdo prodire velit in vena- tionem,ferӕ leporarijs incluſӕ conficiuntur in conſpectu meretricum.Si aliquando lõ- gius eundem ſit,meretrices ipſe vectantur curru,quem ducunt elephantes Impudicis & proſtitutis mulieribus vti ſolẽt,dum volunt vacare genio. Itaque relictis domi vxoribus illas ſibi aſciſcunt,nõ prolis,ſed voluptatis gratia. Vxores vero adhibẽt in rebus honeſtis tantum: ubi ſcilicet aut proli vacant,aut prӕter modũ nõ laſciuiunt,ne nimio luxu cor- rumpant,quas eſſe pudicas uolunt.Nec unquã permittunt geniales illas & liberas uolu- ptates coram uxoribus exerceri, quӕ aliquam pudicitiӕ iacturam afferre poſſunt; Vbi ſomni tempus acceſſit,regem uino grauem,dormientemque,cubiculo inferunt pellices, Dijs noctium & tenebrarum patrio ritu aduocatis cũ cantu.Filij ſenio confectos patres interficiunt,& eorũ carnibus ueſcuntur:teſte Herodoto.Matronӕ celebres ſunt pudici- tia. Oblato tamen elephanti precio,pudicitiam amatoribus ſuſternunt,nullo inde prę- floratӕ famӕ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cӕperunt,in publicum à parentibus producuntur. Accurrente adoleſcẽtum multitudine, datur illis optio deligendi ſibi virũ ex tota iuuenum turba Fęnus ignorant.Maximum opinatur nefas,uel iniuriam pati,uel facere Proinde nulla illis ſyngrapha,nullum depoſitum.Quum quis ӕgrotat,familiares illum interimunt ac demum epulantur. Nullam animantẽ occidunt Nihil ſciunt,herba uictitant,domos parandas non putant.Coitus in propatulo eſt,ſicut pecorum.Herod. l. 5.capite quinto.

Apud Indos duo erant Gymnoſophiſtarũ genera,Samarei & Brachmanes.Samarei comis oryxa,aut farina tantum alebantur.Rex eos colebat ut deos,illorum precibus pacem re- gno conciliari exiſtimans.Exiſtimabant animã eſſe in ſeruitute,quandiu concludebãtur corpore:liberam uerò, ubi ſeparata eſſet. Propterea uoluntariam plerumque mortẽ op- petebant.Hos domeſtici beatos exiſtimabant.eos uerò qui ſupereſſent,deflebãt infelices.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbium. Primi unguẽti,coronarumq. in conuiuijs dandarum,& ſecundӕ menſӕ cõſuetudinẽ repererunt.Hinc Horat. Motus doceri gau- det Ionicos Natura uirgo.

Apud Iudӕos quinquageſimo quoque anno debitӕ relaxabantur pecuniӕ,donabanturque ſerui libertate.Quӕ vilius veniſſent,redibant ad poſſeſſores.

Lacedӕmonij ſummi bellatores, non cornuum tubarumve ſignis, ſed tibiarum modulis in prӕlijs vtebantur,nõ vt excitarentur,aut euibrarentur animi,ſed contra,vt moderatio- res modulatioresque fierent:nihil in principijs prӕliorum ad ſalutem virtutẽque aptius rati,quàm ſi permulcti ſonis mitioribus, non immodicè ferocirent autor Gellius.Furã- di vſum concedebant impunè, non ob turpia lucra,neque ad ſumptum libidini prӕben- dum comparandamve opulentiam, ſed pro exercitio diſciplinaque rei bellicӕ, quod & furandi ſolertia, & aſſuetudo acueret animos adoleſcentium, & inſidiarum aſtus, & vi- gilandi tolerantiam,& ob repẽdi celeritatem aptos procliueſque redderet.Regibus ſuis augures dabant aſſeſſores, ante belli congreſſum Amori ſacrificabant, quod is vnus victoriam pariat. Lexerat, vt ſenes iam effœti, qui deſperabant prolem, eligerent ali- quem ex adoleſcentibus, eumque ad vxores ſuas admitterent; & natum inde par- tum vt ſuum & legitimum educarent.Gerebãt in ſcutis ſuis Lambada literam, inſignio-

ris notӕ

ris horæ gratia. Solebant inſuper liberorum ſuorum indolem experiri publicè verberibus admotis, illoſq; hortari, vt flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros ac ſemianimes rogare, vt vulnera præberent vulneribus. Vnde Cic. Cretũ quidem leges, inquit, itẽ que Lycurgi laboribus erudiunt iuuentutem, vt nando, currendo, eſuriendo, ſitiẽdo, algendo, æſtuando. Spartæ pueri ad aram verberibus ſic accipiuntur, vt pleriſque ſanguis à viſceribus exeat. Nonnunquam etiam quum ibi eſſem, audiebam ad necem, quorum nõ modo nemo exclamauit ũquam, ſed ne ingemuit quidem. Literas modo pro neceſſitate diſcebant. Reliquarum diſciplinarum nihil omnino admittebant. Parebãt honeſte, labores conſtantiſſimè tolerabant. Pugnando vincere volebãt, aut interire. Furabãtur impunè ex cibariis, quicquid vellent. Sordidi tamen erant, & præparci omnes. Nam parua, & precii propè nullius magnifaciebant, & admirabãtur, ardebantq; auiditate pecuniæ. Erãt & inhoſpitales. Si quidem nõ omni tempore licebat peregrinis adire Spartã, ſed præſtitutis diebus. Quoſcunque plectendos cenſebant, noctu plectebãt. autor Herodot. Præcones, tibicines, & coqui paterno ſuccedebãt artificio & coquus ex coquo, tibicẽ ex tibicine, præco ex præcone gignebatur omneſq; perſeuerabant in paterno opere. Ex inſtitutis Lycurgi ſponſus noctu clam accedebat ad ſponſam extincto lumine, & cum ea quadam velut religione timidus coibat, & verecũdus. Antequam rex pugnam iniret, ſacrificabat Muſis, quo modo & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Lacones breuiſſimi erant in ſermone. Propterea vulgi verbum erat. Facilius multo eſſe philoſophari, quam Laconum ſermonem imitari.

Lacyadæ, ſeu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda membra impinguebant quos habebant adulterii compertos.

Læſtrygones humana carne veſcebantur.

Leõtinos, Siciliæ populos quũ expugnaſſet, Phalaris, adẽptis armis ad cõpotationes ac voluptates eos reiecit, ne rebellionem pararẽt. Hinc adagium, Semper Leõtini iuxta pocula.

Leprei populi deprehenſos in adulterio, per triduum vinctos circa ciuitatem ducebãt mox toto vitæ tempore, habebãt contemptibiles. Adulteræ vero mulieres diebus vndecim in foro ſtare diſcinctæ cogebantur, tunica perlucida circumueſtitam.

Lesbii fœdiſſimi fuerunt in venereis, adeo, vt ne capiti quidem parcerent. Quam fœditatẽ excogitauerunt ipſi, & in muliere experti ſunt primi. Vulgo quoque male audierunt ob vanitatem. Lesbytari verbum eſt irrumare, libidinari, & laſciuire, quod turpidinem fellationis & irruminationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Leuca populi Galiæ Belgicæ, & Remi fuerunt optimi iaculatores. Lucan. li. 3. Optimus excuſſo Leucus Remusq; lacerto.

Libyci quos in venatione vel pugna elephantes attriuerint, magnifice ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Lotophagi populi Africæ, veſcuntur fructu arboris, quæ dicitur Lutos Politan. in Nutritia. Nec ſeniles Cicenas fortunatoſq; ciborũ Lotophagos. Solebant hi populi ſuos defunctos in mare abiicere, parum intereſſe aſſeuerantes humo ne, an aqua, an igne diſſoluerẽtur.

Lucani erãt admodũ iuſti, & hoſpitales, Apud eos lege fuit ſancitũ, ne quis poſt occaſũ ſolis inuenientem hoſpitem exigeret. Quod ſi feciſſet, agebatur, reus, eiq; dicebatur, mulcta.

Luſitani apti erant inſidiis. Inſpectis humanis extis futura collectabant. Dextras captiuorũ preciſas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugna inibãt. Hircum habebant inter epulatum delicias. Strabo. lib. 3.

Lydi primi omnium caupones fuerunt & inſtitores Aleæ vſum, teſſeratarum, & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum ſuperſtitionibus.

Furaces erant adeò, vt non diſcederent, niſi re aliqua prius ſublata. Fuerunt inſuper molles & libidinoſi, adeò vt non tantum noctu vacarẽt voluptati venereæ, verum etiam in meridie laſciuerint, fœdum opus manibus peragentes.

Lydorum mulieres paſſim ſubſtratæ amatoribus, hoſpitali benignitate eoſdem, plerumq; cõfouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipſæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priuſquam coniugium inirent, ſeipſas proſtituebant. Si poſt coniugium deliquiſſent, veniæ ſpes nulla.

Lyricæ populi Scythiæ, venatione victant hoc modo: Conſcenſis arboribus quas habẽt frequentes,

 quentes,

Digitized by Google

quentes,inſidiantur feris. Singulis adeſt canis & equus in ventrē cubare edoctus,humilius ſubſidendi gratia. Vbi quis feram ab arbore vidit,ſagitta percutit,percuſſam,ſi fugiat conſcenſo equo perſequitur, comitante cane.

Macæ ſumma capitis curioſius detadunt,relictis in medio capillis,quos ſuccreſcentes cura detundent.

Macedonibus nullum fuit tam ſolemne militiæ munus,quàm ſuos ſepelire. Eorum regibus lege cautum eſt,ne victis hoſtibus trophæum erigerent. Lege cauebant eos capiſtro cingi,qui nullum hoſtem interfeciſſent.

Machyles populi Africæ comam in occipitio connutriunt capilloſq; decutiunt in ſiniſtra parte Minio linunt corpora,ſeq; à Troianis prognatos fabulantur.

Magnetes populi Theſſaliæ,optimi ſunt equorum domitores. Luc. Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis.

Mandi Indorum,locuſtis viuunt. Trecentos habent vicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ ſemel tantum pariunt.

Mardi Perſarum populi ſpecus in montibus fodiunt,in quo ſe,coniuges ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne veſcūtur,Ne fœminis quidem pro natura & habitu molliora ſunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Veſtis eſt ſuper genua. Funda vinciunt frontē Hoc & ornamētum capitis & telum eſt. Fuit hæc gens cultu vitę aſpera,& latrocinijs aſſueta.

Marſi populi in Italia. Circes filijs orti,vim habuerunt naturalem contra ſerpētes,& venena:adeò vt eorum ſaliua icti ſerpentes,vt feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius li.16. cap.11. Gens,inquit,in Italia Marſorum orta fertur eſſe à Circes filio Marſo. Propterea Marſis hominibus vi quadam gentili datum, vt ſerpentium virulentorum domitores ſint,& incantationibus, herbarumq;ſuccis faciant medelarum miracula.

Maſſagetæ Scythiæ populi, quum per deſerta diſcurrunt, equorum ſuorum ſanguinem cū lacte bibunt. Claudian.l.1.in Ruff. Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax Maſſagetes. Seneca in Oedip. Lata à Maſſagetis qui pocula ſanguine miſcet. Lucanus; Longaque Sarmatici ſoluens ieiunia belli,Maſſageteſq; fugit equo volucreſq. Geloni. Senio confectos in fruſtra conſecant. Qui intereunt morbo,feris obijciuntur in prædam. Solem præcipuè venerantur,cui equum immolant. Reliquos deos habent neglectui. Singulis ſua ſunt coniugia,ſed & cum alienis congreſſus,non tamen clandeſtini. Coeūt in propatulo Morbo emori turpiſſimum putant. Clarent equeſtri & pedeſtri militia. Arma illis arcus, gladius,thorax,& ſecuris ænea. Aureis cinguntur zonis, gladijs diademate cultis,habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent,& habent modicum ferri,quū cæteris metallis abundent. Inſulares victitant radicibus herbarum Indumenta faciunt ex arborū libris. Potum ſucco pomis expreſſo. Piſcibus etiam aluntur. Tegumenta corporum è phocarum corijs ſibi conſuunt. Filij ſenio confectos parentes interficiunt. Quum afficiūtur deſiderio libidinis, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra, palam cum mulieribus ſine pudore coeunt. Herodo.lib.2.

Maſſylli populi Libyæ,equos habent,quos virga,non fræno gubernant. Martialis. Et Maſſylæum virga gubernet equum. Lucan.l.4. Et gens quæ nudo reſidens Maſſylia dorſo, Ora leui flecti,frænorum neſcia,virga. Maſſilienſes luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur:comis vnguento delibutis capilliſq;religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ,vt in Mileto factum eſt,& quondam apud Romanos.

Mazax populus prope Naſamones,peritiſſimus eſt iaculandi. Luc l.5. Æquaturuſq; ſagittas Mœdorum,tremulum quoties torſit miſſile Mazax.

Megarenſes olim male audierunt,tanquam fraudulenti ac ficti, quòd aliud ſentirent,aliud loquerentur.

Melanchleni populi in Scythia nigris integuntur veſtibus, ab eſu humanæ carnis nō abſtinent.

Mendeſii populi Ægypti,capras & hircos venerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Memiſmini Æthiopiæ viuunt lacte Cynocephalorum, quorum armenta paſcunt, maribus interremptis,niſi ſobolis cauſa.

Meſenii Militera nota ſe cognobiles præbebāt. Lacedæmonii Meſſenios, quod iterū & iterum de-

rum deſciuiſſent, in ſeruitutem redegerũt: eosq. durius etiam quàm reliquos ſeruos tractarunt, ne denuò res nouas molirentur. Hinc adagium, Seruilior Meſſena.

Mœdis operimenta corporum ſunt, Tyra, Citaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Carent equitandi ſolertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regnum eſt, uxores multas ſibi quærere: mulieribus decorum, uiros habuiſſe complures. Paucitas deformat, & infelicitatis genus putatur ſi quaternarium non exceſſerint. Qui ad Aquilonẽ vergunt, ex frugiferis arboribus alimentum ſibi conquirunt, ex tollis amygdalis panem conficientes Poma perſiccant, teruntq. inde conglobant in maſſas. Vino vtuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt.

Veſcuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Monomeri populi ſunt ſeptentrionales, ſingulis cruribus ſaltuatim currentes, viuaciſſimæ pernicitatis. autor Gell.

Moloſſi populi Epyri optimos habent canes venaticos: Mart. l. 12. Retia dum ceſſant, latratoresq. Moloſſi.

Moſini populi Aſiæ Septentrionem verſus, turres ligneas ſubeunt. Notis corpus omne perſignant. In propatulo veſcuntur: Promiſcuè Venerem exercent. Palam reges deligunt, vinculisq. & arctiſſima tenent cuſtodia.

Meſinæci populi è lignis deſiliunt in peregrinos, aſſultatione ſanguinaria.

Myconij liguritores fuerunt, & alienæ appetẽtes menſæ. Hinc adagium, Myconius vicinus, in eum qui non vocatus ad conuiuium accedit.

Muſi deorum culti adeò mancipati fuerunt, vt extandis animalibus abſtinerent. Viuebant melle, lacte, & caſeo.

Myſorum populus vſque fuit vilis & contemptus, vt ſequẽti prouerbio locum fecerit, Myſorum poſtremus. Finitimorum poſtea incurſationibus malè vexabantur. Hinc etiã orta parœmia, Myſorum præda: de his, qui impunè à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Nabathæi dediti ſunt cumulandis diuitijs. Apud eos mulcta dicitur publicè ijs, qui rem aliquo modo imminuerint. Creſcentibus opibus augetur honos. Rara inibi ſeruitia. Miniſtris vtuntur plurimum cognatis, vel ſibi vnuſquiſq. miniſter eſt. In conuiuijs plura duodenis exiccaſſe pocula ignominioſũ eſt. Rex quandoq. ſibi & alijs miniſtrat. Vrbes habẽt nullis clauſas mœnibus. Vtuntur camelis equorum vice. Perfuncta fato corpora habent ſtercoris loco. Regis cadauer in ſterquilinium deijcitur. Sol illis ſacratiſſimum numen.

Naſamones populi Africæ, naues Syrtibus illiſas ſpoliant: Lucanus: Quas Naſamon gens dura legit, qui proxima ponto: Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis Syrtis alit, nam littoreis populator auenis. Imminet, & nullos portus tangente carina. Nouit opes, ſic cum toto commercia mundo. Naufragijs Naſamones habent. Et Mãtuã. l. 1. de Cala. Naſamonum ſingulis adſunt vxores plures, cum quibus palam congrediuntur, prætento baculo. Nuptiali cæna diſcumbentium ſingulos adit noua nupta Veneris gratia. Cõgrediuntur illi domo allatum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum ſcientiam aucupantur incubantes manibus; Fidei ſanctio maxima, idem ſibi propinaſſe poculum. Sedentium habitu mortuis aſſtituunt, id ipſum inter moriendum attendentes, vt ſedentes expirent. In diuinationibus ſua ſequuntur ſomnia. In præſtãda fide de manu alterius vterque ſumpto poculo bibit. Quòd ſi defuerit humor, collectum è terra cinerẽ lingunt.

Nerui Galliæ populi, vergentes in occidentem, Belgas quondam increpabãt, quòd ſe populo Rom. dediſſent. Vnde à Lucano dictum eſt: Multumque rebellis Neruius, & cæſi pollutus ſanguine Cottæ.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici populi ſunt iuxta Pannoniam, ferro nobiles. Mart. Grato non pudeat referre verſu Sæuo Bilbilin optimam metallo, Quæ vincit Chalybasque, Noricoſque, Et ferro Plateam ſuo ſonantem.

Numydæ ſeu Nomades mapalia ſua plauſtris circumferunt. Propterea vagi vocãtur à Luc. l. 4. Alueos nauium inuerſos etiam habuerunt pro tugurijs. Apud eos medius locus erat honoris locus, autore Saluſtio. Lacte, ferina carne, & elephãtis veſcũtur. Viuũt in tabernaculis. Omnes eorum vita occupatur in paſcẽdis gregibus, Equos regunt nõ fræno, ſed virga, vide Virg. In frenos vocat Numydas Syllius: Hic paſſim exultãt Numydæ, gens, in-

 ſcia fræni,

ſcia frænis Queis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis. Vxoribus perindè ac ſeruis vtuntur. Nullas certas habent ſedes.

Ophiogenes populi ſunt in Helleſponto, qui ſerpentū ictus contactu leuant, & manu impoſita venena extrahunt corporibus. Plin. l. 6. cap. 2.

Pamphagi omnia mandunt.

Pandæ, ſeu Pandæi, Indorum populi, ſoli regnantur fęminis.

Pandoræ, Indorum populi, degunt conuallibus. Viuunt annos ducentos. In iuuentute cādido ſunt capillo, qui in ſenectute nigreſcit.

Pānoni feroces fuerūt & idonei bello. Auſonius. Armiferis alui quos ego Pannoniis. Et alibi: Saluere Auguſtū iubeo, natumq, patremq, imperiis grauidos qua ſecū Pannonios. Mira fuit eius gentis in victu lautitia. Oēs cuiuſq. ætatis culinariā norūt artem. Auidiſſimi erant audiendi, ſtupendi, non ita Veſtitu in patria neglectus. Alibi nō ita erāt negligētes.

Paramedeſidæ agreſte hominum genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti ſunt. Tuguria lateræ primo ſtruunt in montibus foramine ſupernè relicto, vnde lumen accipiunt. Altis præmuniunt niuibus.

Priani populi in Helleſponto Amorem inter deos venerantur.

Parthi & Perſæ vnguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriā in bibēdo quærūt, & quanto plus bibunt, tanto magis ſitiūt. Dediti ſunt crapulis, veſcuntur cicadis. Fętido ſunt halitu propter indiſcretos cibos, & nimium vini hauſtum. Quandocunq. rex ad eos proficiſcitur, vnuſquiſque pro facultate ſalutāt, & cum muneribus, reclinatis poplitibus regum pedes oſculantur. Commiſcebantur ſuis matribus, autore Tertulliano. Nā & parentibus cum liberis ſtupro coire fas eſt. Rex latet ſemper ſub ſpecie cuiuſdā maieſtatis. Multas habet vxores, quibus alternatim concumbit. Currum eius affectant ut armatorū decem millia, haſtis argento corruſcātib. ſpiculis auro præfixis. Regii currus latera ornātur deorum ſimulachris. Iugū collucet gemmis. Eorum Magi nihil præter olera & farinam in cibum recipiunt. Herodotus ait, Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti. His quādoque imperauit Gallus, qui propterea vocatur auis Perſica. Furta impune permittunt. Vino hilares, de dubiis rebus conſultant. Statuas non erigunt non templa conſtruunt, nō aras, licet regem inſtar numinis venerentur. Conſcenſis mōtibus Ioui hoſtias immolāt. Rem quoque diuinam faciūt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ & Vētis. Nefas & maximū ducunt probrum, aut vomuiſſe, aut egeſſiſſe corporis excremēta aliquo ſpectante. Liberorū diſciplina ternario perficitur numero, vt equos agitent peritè, ſagittas doctius excutiant, & vera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriēniū, filius nō admittitur in conſpectum parentis, vt ſi in ipſa infantia cōtingat puerum perire, pater minus afficiatur. Inhoneſtum eſt referre, quæ factu ſunt turpia. Turpe quoque, quicquam cuiquam debere. Item in flumen vrinam profudiſſe, aut ſpuiſſe, vel omnino manus abluiſſe, piaculum opinantur. Fluuios enim colunt religioſiſſimè. Natalitiam cęnam quotannis rex apponit. Eidem ſingulis annis ebrietas ſemel permittitur. Quum Mithræ Deo diuina res peragitur, ſaltat etiamnum. Equitare inſuper, & ſaltare diſcunt, exiſtimantes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgēt, quàm ſe expleuerint cibo. Homines amant adunco naſo, quòd eiuſmodi fuiſſe Cyrū regem prodant annales. Vbi licentius volunt indulgere conuiuiis, non vxores, verum pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad menſam accumbunt, & vna cōmeſſantur. At quum laſciuire volunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno ſuccedit, eius natalem quicunque in regno ſunt celebrant, ſimulque in poſterum quotannis eandem lucem ſacris feſtis vniuerſa Aſia proſequitur. Omnes ferè ſunt ſubnigri, velliuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & ſuperciliis rapandis, nō indecoris barbis, capilliſque prolixis hirſuti. Omnes promiſcuè vel inter epulas feſtoſque dies gladijs cincti cernuntur. Pro opibus quiſque aſciſcit ſibi matrimonia plura, vel pauca. Nemo poſt ſatietatem ſuperfluos accipit cibus. Abundāt inanibus verbis, magnifici, graues & terri, minaces iuxtà in aduerſis rebus & proſperis, callidi, ſuperbi, crudeles, vitæ neciſque poteſtatem in ſeruos & plebeios vendicantes. Cutes viuis hominib. detrahunt. Nec miniſtranti apud eos famulo hiſcere licet, vel loqui, vel ſpuere. Ingratos ante omnia ſeueriſſime puniunt. Ad iudicandum, vſu rerum ſpectati, & alienis nō indigentes conſiliis, deſignantur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum

minarum mira pulchritudo.Nihil apud eos pingitur vel fingitur,præter varias cædes & bella. Liberos inſtituunt,vt non niſi vera loquantur.& à mendacio abſtineant. Mentiri turpiſſimum putant. Regi non licet quempiam interficere.Ab infantia vtuntur pileis & tyaris.Vnde & fragilia habent capita.Corruptiſſimi fuerũt luxu & deliciis,&c.Qui plura de Parthis ſcire volet,pater Herodotum,Cælium c.2.l.5.

Peladij Indorum populi, nihil in ſacrificijs aliud à diis petebãt, quàm iuſtitiam, arbitrati ſe omnium rerum compotes futuros,ſi eam conſequerentur.

Peluſiotæ non comedunt cæpas.Capillum tondent ſeneſcente Luna.

Phariſæi delicijs & molliciei minimè indulgebãt.Proſequebãtur quod dictabat ratio. Maiores natu venerabantur,vt ne verbo quidé læſos vellent.Fato geri omnia credebãt.Neque tamen liberi arbitrii poteſtatem auferebant.Iudicium Dei futurum ſentiebant;nam & animas fatebantur immortales.Bonas aiebant migrare in aliena corpora,malas trãſmitti ad æterna ſupplicia.Tantam ſuæ virtutis concitarunt opinionem,vt numeroſi populi multitudo ad eos videndos conflueret.Dicti ſunt Phariſæi ab inſtituto vitæ, quod à cæteris abiuncti puriſſimè viuerẽt.Nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur ſegregatio.Quieſcebant in anguſtis tabulis, aut etiam ſpinis,vel lapidibus,ad cõprimẽdas corporis titillationes Decalogum ſcribebant in membranulis,legebantque in frõte.Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaſelytæ populi in Pamphilia piſciculos ſalſos diis immolabant,& Cabro deo ſalſamentis rem peragebant diuinam.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuẽtione ſiderum,literatum,nauiliumq.ac bellicarum artium.

Phigalei qui Meſſenijs adiacent,vino adeò gaudent,vt non alibi quã in caupon ijs habitent, hoſpitibus domos elocantes cum vxoribus.Hoſtilis tubæ ne in ſomno quidem ſonum perferunt.

Pictones vberrimos calce agros quondam fecere.autore Plinio.

Pontici populi aduerſus frigoris iniuriam braccis vtebantur.Ouid. Pellibus & laxis arcent mala frigore baccis.

Pygmei ſunt cubitales: infeſtantur à grauibus.Inſidẽtes arietum caprarumque dorſis,& ſagittis armati,veris tempore vniuerſo agmine ad mare deſcendunt, & oua pullosq.earũ alitu conſumunt.Ternis menſibus eam conficiunt expeditionem aliter futuris gregibus nõ reſiſterent.Caſas luto,pennisq.& ouorum putaminib.cõſtruunt.Nõnulli in cauernis degunt.Horum omnium longiſſimi.non longiores ſunt,quam pedes duos & quadrãtẽ.

Pſylli populi ſunt Africę,quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpẽtibus ex cuius odore ſopirent eos.

Pſyllorum finib.quodam tẽpore cùm Auſter perquàm validus & diuturnus flauiſſet, eoq. flatu vniuerſa eorum aqua exaruiſſet,dolore moti conſtituerunt vlciſci iniuriam illam. Propterea cõmuni edicto omnes ſumptis armis in Auſtrũ,perinde quaſi hoſtẽ iure belli profecti ſunt. Atque,ita profecti, vẽtus magno ſpiritus agmine venit obuiã,& vniuerſos eum omnibus copiis,armisq.& cumulis arenarũ & montibus operuit.Eaq. ruina oẽs ad vnum perierunt autor Herodotus.Romæ in publicum egredi toga tæ cogebãtur mœchæ.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis,animique præpauidi.Hinc adagiũ Rheginis timidior.

Rhodienſes ſacrificium quoddã peragebat, vbi res iurgiis & verbis malè ominantis peragebatur. Quum Dianæ Lydiæ ſacrificabant, dies aliquot apud aram deæ cõuiuia prorogabant,atque inibi perpetuo manebant.

Sabarcæ Indorum regebantur populi,non regum imperio autor Curtius.

Sabæi ditiſſimi ſunt ſyluarum fertilitate odoriferà, auri metallis, agrorũ rigui mellis,cęręque prouentu Corpora defunctorum non pluris faciunt quam ſtercora. Quinetiã reges ipſos inter ſterquilinia reiiciunt.

Sabinorum ſacerdotes æneo cultro tonderi ſolebant.

Sadducæi dicebant mortalem eſſe animam,ſimulque cum corporibus interire. Fatũ negabant.Deum conſtituebant extra omnem mali patrationem,inſpectationemque.

Sæmii gymnaſium Amori nuncuparunt,inſtitutis ſacris,quæ vocantur Eleutheria.

Sarabaytæ ſacerdotes Aegypti, habitabant in foraminibus petrarum, induti porcorum & boum

boum pellibus, cincti funibus, diſcalceati, & ſanguine cruentati. Cauetnis demum excũtes paupertatem & abſtinentiam præuaricabãt, & barbam ſpectante populo ſibi peruellebant, nummisque tali aſtu & commento adeptis, remeabant in ſuas ſpeluncas, & in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Sardi ſeu Sardiani, vænales olim pronunciabantur, quum quis ludos ederet in Capitolio. Hinc adagium, Sardus vænalis.

Apud Sardos parentes ſenio confecti fuſtibus cædebantur à filijs, & mox cõtumulabãtur. Turpe ſi quidem putabant, multo ſenio confectum ſuper eſſe diutius. Magiſtratibus cogebantur ratiocinari vnde viuerent.

Sarracenorũ mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit, pari ſorte sũt bellatores, ſe minudi, coloratis ſagulis pubetenus amicti, equorum adiumento pernicium, graciliumque camelorum per diuerſa reptantes in trãquillis vel turbidis rebus. Nec eorum quiſquam ſtiuam apprehendit, vel arborem colit, aut arua ſubigẽdo quæritat victũ ſed errant ſemper ſine lare, ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga, vxoreſque mercenariæ, conductæ ad tempus ex pacto: Atque vt ſi ſpecies matrimonii dotis nomine futura coniux haſtam & tabernaculum offert marito ita autem quoad vixerint, latè vagantur, vt alio loco mulier nubat, alio pariat, liberosq. procul ducat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus vniuerſis caro ferina eſt, lactis abundãs copiat herbæ multiplices, & quæ per aucupium capi poſſunt, volucres.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti ſunt, & villoſi toto corpore, gaudentque ſyluarum latebris, & hominum commercia refugiunt.

Sauromatæ ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, vagi ſunt, & mutãt domicilia. Stat. l. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresque domorum Sauromatas quaties? Sãguinem equinum permixto potant lacte. Tanta ſunt barbarie, vt pacem non intelligant, Promiſſa ſunt barba, & longis capillis: propterea vocantur intonſi. Sene Intonſis teritur qua via Sarmatis. Inepti ſunt ad pedeſtrem pugnam, autore Cornelio Tacito.

Ætate beati Hieronymi Scoti veſcebantur humanis carnib. Et quum per ſyluas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen paſtorum nates, & fęminarum papillas ſolebant abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebãt coniugem, ſed pro libidine more pecudum laſciuiebant.

Sciopodes in maximo æſtu humi iacentes reſupini, vmbra pedum ſe protegunt.

Scipto vini perpetuis ferè niuibus rigent, crudisque ferarum carnibus veſcuntur, quarum pellibus indumenta ſibi conficiunt autor Paulus Diaconus.

Scythæ populi domos habent volubiles in plauſtris. Hora. l. 3. Carm. Cãpeſtres melius Scythæ, Quorũ plauſtras vagas ritè trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes vocat, l. 3. vbi ait. Tinxere ſagittas Errãtes Scythiæ populi Duodenos dies durãt in fame & ſiti, virtute cuiuſdam herbæ, quæ vocatur Spartanea. Strepunt equitatus gloria. Quũ vident ſe magnopere indulſiſſe potui, arcuum chordas pulſare cõſueuerunt, vt diſſolutũ voluptatib. animũ ad priſtinam continentiã reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant, & interfectorũ caluarias habent pro pateris. Vtũtur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiſſimã regionem, quam inhabitant Solent inter epulas honoris cauſa mortuos vorare. Sagittarũ aciem tingũt viperina ſanie, & humano sãguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem viperas, vbi iam perierunt, diebus aliquot ſinunt liqueſcere: mox vbi ſatis cõputreuerunt, in ollam ſanguinẽ hominis vnius totum infundunt, adobruuntq. ſterquilino, vaſe diligenter obturato. Vbi verò ſanguis ipſe cõbuit, eximunt, & ſaniei viperinę commiſcent Scythotauri furtorum licentia victũ ſolet ſibi comparare. Aduenas cædunt hoſtiarũ loco Scytharum pleriſq communia ſunt omnia præter enſem & cyathũ. Vxores itẽ, & liberi ſunt inter promiſcua. Simpliciſſimi fuerunt olim, & ęquitatis obſeruantiſſimi. Eò demũ improbitatis peruaſerunt, vt cunctis ad quos accederẽt, nares pręciderẽt. Iracundi ſunt. Peculiare eſt iis & Sarmatis, manib. defuncti viri vxores interficere. Pabulo & pecori non aruo ſtudent Tympana ex corio curribus ſuis alligant hyemi & imbrib. defendendis. Amiciuntur ferarũ pellib. Furta maximè execrantur, vt qui communia habeant omnia, & immunita Ebrietas plus nimiò frequẽs eſt. Hinc Scythiſſare verbum eſt inebriari. In ſolennibus conuiuijs circũfertur ingẽs patera, quam nulli accipiunt, niſi qui ex hoſtibus aliquot interfecerunt. Nullas habẽt vrbes.

nulla mę-

nulla mœnia extructa. Domos ſecum ferunt ſinguli. Viuunt ex pecorib. Simulachra aras & delubra nō putant facienda, præterquam Mart. Inopes ſunt lignorum. Propterea quū pecudes excoriant, oſſa quoq; carnibus denudant, & ſuccenſis oſſib. carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum virum ceperint, eius ſanguinem portant. uoſcumque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiūt participes prædæ, quam arripuerint. Hoſtium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operies ediderunt, afficiuntur probro. Abundant vaticinatoribus, qui cum virgis diuināt: Quum rex aliquos afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis fœminis. In faciēdis fœderibus vinum ſanguine mixtum epotant. Regi nullus vænalitius miniſtrat. Eo mortuo, quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur, ac totidem præſtantiſſimi equi.

Selenetidas mulieres Herodotus ait oua parere, indoque naſcentes homines quinquennes decies eſſe nobis ampliores.

Seres populi orientales, ex ſuis arboribus depectunt lanas tenuiſſimas, quas Bombyces vermiculi aranearum inſtar conficiunt ex tenuiſſimis filis. Verg. l. 2 Georg. Velleraq; vti folia depectant tenuia Seres: Auſonius: Iam pelago volitat mercator veſti fluus Ser: Seneca Quæ Phœbæis ſubditus furiis, legit Fois Ser arborib. Idem; Et quocunq; loco iacent Seres vellere nobiles iuſtiſſimi ſunt, & ducenteſimum vitæ annum excedunt Rutilas habēt comas, oculos cæruleos. Frugaliſſimi ſunt, & pacatioris vitæ cultores, vitantes reliquorū mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla ſermonum vice, rerum precia ſolis proponunt oculis. Nihil ipſi comparāt aduectitiū. De his Martianus Capella. Seres, inquit, vndis aſpergunt arbores ſuas, vt lanugo, quæ ſericum creat, poſſit admitti. Aliarum gentium homines aſpernantur ac refugiunt.

Sicambri Germaniæ populi ad vtranq; Rheni ripam habitātes flauos habent capillos, quos, vbi ſatis creuerunt, quodam artificio in nodum complicant Mart. l. 2. Crinibus in nodū tortis venere Sicambri. Claud. Flauam ſparſere Sicambri Cæſariem.

Siculi pollēt acumine & vafricia Propterea Maternus eos acutos vocat, & Apuleius lib. 11. Trilingues Vnde Sicillitare verbum Plautinum, eſt aſtute loqui.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirſutos, puſillos tamen & geſtādis viris inualidos, ſed qui iuncti currui perniciſſimi ſunt.

Sodii populi prope Bactritanos, lęti ad mortem feſtinant alacri etiam corporis motu.

Sorbutæ populi Æthiopiæ ex Africæ parte dicuntur eſſe octonum cubitorum.

Apud Socianos. Callorum populos, rex ſexcentos apud ſe habebat ex prudentioribus, qui regi ipſi conuiuebant, & commoriebantur volentes adeò, vt nō ſit inuentus, qui periculū ſubterfugeret.

Soritæ Indorum piſcibus viuunt, quos vnguibus diſſectos ſole, & torrēt, & ita panem ex ijs faciunt.

Spartani olim ſuſtulerunt omnem vſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrumq; prætulerunt nummo ex eadem materia percuſſo.

Suaui gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sueui Germaniæ populi ſolebant obliquare crinem, nodoque perſtringere. Principes habebant ornatiorem capillum quàm plebei. Quoſdam eorum mores deſcribit Pontan. l. 5. de Stellis, dicens:

Helueti, Vſipetesq; atque effero corde Sueui,
Queis vnum prædæ ſtudium ac durare ſub ipſis.
Corpora fluminibus, geloq; aſſueſcere dextram.
Non vrbis, non cura domus, agriue colendi:
Venatu ducum vitam, atque è lacte liquente;
Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint.
Bella placent, fuſusq; hoſtili e corpore ſanguis.

Sybaritæ populi Calabriæ delicijs & voluptatib. adeò indulſerant, vt luxurioſa omnia dicerētur ſybaritica. Hinc ſybariticus luxus, & ſybaritici libelli, id eſt īpudici. Conuiuia celebraturi anno prius per vocatores fœminas inuitabant, quò luxu, ſ ſeis gemmis, auro, vnguentis, & veſtib. exquiſiti, impendij cultæ, omnium ora in ſe conuerterent. Erāt & faſtu præturgidi. Hinc adagiū, Sybaris per plateas. Artes quæ ſono conſtant à ciuitate reijciebant, ne qua ratione interpellaretur queis. Quin gallos quoque in vrbe nutriri nolebāt.

Habebant

Habebant in delicijs exiguæ ſtaturæ homunculos & catellos. Diuites ſi quãdo ruſticatũ ire vellent, curru vehebantur adeo lento, vt diurnum iter tribus vix diebus conficerent.

Syracuſani olim erant opibus florentiſſimi, voluptatibusq; ac delicijs addictiſſimi. Vnde & Syracuſana menſa tranſijt in prouerbium.

Syri leues ſunt, & rebus nouãdis magnopere procliues. Ludis præterea, celebritatibusq; dediti. Perunguntur oleo precioſo, & liniuntur vnguentis. Maximam diei partem inconcenationib. abſumunt & potu Maſculis à xiv. anno, Fœminæ à xij. vſque ad lxv. tributo obligãtur. Fortunam colũt, Proni ſunt in cachinnos, & ſcommata Diuino cultui ſatis dediti. Vnde Stat. l. 1. Syl. Quod ramis pia germinat Damaſcus Operoſiſſimi ſunt in hortis. Hĩc adagium, Multa Syrorum onera. Nec caruerunt mollicieі nota. Hinc Syriſſare verbum, eſt molliter viuere.

Taprobanes inſulæ incolæ ædificia habent modicè ab humo extantia. Item aurum & argẽtũ, & marmor teſtudini ſimile. Preterea gẽmas & margaritas præcipuæ bonitatis. Apud eos annona nunquam augetur. Neq; ſunt fora, neque lites. Herculem colũt. Populus regem eligit, ſenecta clementiaq; venerandum, & liberos nõ habentem. Et ſi poſtea gignat abdicant, ne fiat hæreditarium regnum. Rectores ei dãt 30. Nec niſi multorum ſentẽtia quiſquam damnatur capite. Appellatio eſt ad populum. Rex ſi delinquit, morte multatur nullo interminente, ſed aduerſantibus cunctis, & commercia etiam ſermonis negãtibus. Agros diligenter colunt. Pomis abundãt. Voluptas eſt piſcatu, teſtudinum maximè, quarum ſuperficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tapyri populi ſunt in Parthia, vxores qui ſuas aliis viris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos ſuſceperunt. Vino perinde ac vnguento oblinuntur. Iuſtitiam obſeruant. Strabo. 12.

Templarii hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno 1030. poſt imperium Auguſtinũ Frequentes & aſſidui verſabantur in templis vnde tractum nomen. Simulachrum habebãt ſummo factum artificio, cui hominis cutem ſuperinduxerant, & binos præ fulgentes carbunculos ſub ipſa fronte collocauerant, qui permicabãt oculorum vice. Huic autem ſimulachro ſacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & conſtantiores ſe futuros putabãt. Eos verò qui ex Templari virgineſq; coniugio fuiſſent nati, ſubiecto igne torrebãt, ſimulq; ex humore deliquato ſuum perungebant ſimulachrum, quo maiorem probarent religionem. Tenebantur amore maſculorum fœdiſſimo. Damnati ſunt tandem in Viennenſi cõcilio & concremati, quotquot reperti ſunt.

Tentyritæ ſeu Tentyri, ſolo aſpectu & olfactu fugant crocodilos.

Thraces calculos colore diſtinctos pro experimento cuiuſcunque in vrnam cõdunt, ac ſupremo die ſeparatos dinumerant, atque ita de vnoquoque pronunciant. Feruntur eſſe tã fragilis memoriæ, vt quaternarium numerando non poſſint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicoſi ſunt. Vnde & Martem natum apud eos fabulantur poetæ. Vino ſe largiꝰ ingurgitant. Liberos in mercato venundant. Virgines nõ aſſeruãt, ſed quibus libuit viris incumbere, permittunt. Vxores ſeruant vehementer, eaſque à parentibus coemunt. Punctis notas eſſe frontes, nobile iudicatur; non eſſe notatas punctis, inobile. Ocioſum eſſe, habetur pro honeſtiſſimo: agricolatorem, pro cõtemptiſſimo. Spoliis bellicis & rapto viuere pulcherrimum: E diis colunt Martem, Liberum, Dianam Reges etiam Mercurium per quem ſolum iurant, & à quo progenitos ſe aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hoſtiis conuiuantur, priuſque deflent, deinde combuſta ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſto inſuper tumulto, varii generis certamina proponũt, præcipuè monomachiam, id eſt, ſingulare certamen.

Apud Thrauſos populos Thraciæ edito puero propinqui aſſiſtentes lugent, miſerias huius vitæ recenſentes quæ paſſurus ſit infans ille. Hominem fato ſunctũ per luſum & lætitiã terræ mandant, inferentes quot malis liberatus ſit ille. Multas habent vxores, quæ ſi cõtingat viſo hominem exuere, certatim contendunt eius mortem ſequi.

Tybareni, populi Scythiæ in Aſia, quos amãt, ſenio confectos ſuſpendũt in patibulis. Iuſtiſſimi ſunt, nec prius bello congrediuntur cũ aliquo, quam diem, locũ horam hoſti ex fide denunciauerint. Si quãdo inibi pepererint mulieres viri velut ægritudine ſimulata in lectulis decumbunt, vt puerperæ, hiſque iacentib. præminiſtrant vxores. Luſum amplexãtur ac

tur ac

tur ac riſus, quod in illis maximam felicitatis partem arbitrentur eſſe conſtitutam.

Tonemphoæ canem habent pro rege, motu eius imperia augurantes.

Troglodítæ populi ſpecus excauant, quas habent pro domibus. Victus illis ſerpētũ carnes, ſtridor non vox, adeò ſermones commercio carent. Aſſidui ſunt in venationibus, & mira clarent velocitate: nam ſemper Æthiopis velociores ſunt equis.

CENTAVRORVM NOMINA.

Eurytius, Neſſus, Aſtylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Meden, Pyſerior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Adas, Euronymus, Hyreos, Hymbros, Ceneus, Alphidas, Elops, Pactrus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharchus, Branor, Hedanus, Lycetus, Hypaſon, Thereus, Ripheus, Demoleon, Phalageon, Hylō, Echinous, Damus, Doſyllus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Theboas Pyretus, Ethodus, Epidupus, Odites, Styphelas, Bromus, Antimaches, Elymus, Pyremus, Latreus, Monychus, Hyllonome fœmina; Maris.

Ixion Phlegyæ filius, vt fabulantur poetæ, Cētauros genuit ex nube, qui propterea vocātur: Nubigenæ, & ab Ixione patre Ixionidæ. Virg. l. 7. Ceu duo nubigenæ quum vertice montis ab alto. Deſcendunt Cētauri. Ouid. l. 12. Certe mihi ſæpe referre Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat. Finguntur præterea fuiſſe humana facie, & equino tergo, vnde Semiferi, Bimēbres, Bicorpores, & Seminares vocantur. Virg. in Opuſculis. Centaurusque biformis adeſt. idem lib. 8. Aen. Tu nubigenas inuicte bimembres, Hylæumque Pholũq. manu, tu Creſſia, mactas Prodigia. Stat. li. 9. Semiferæ rea talis Cētaurus ab Oſſa Deſilit in valles. Ouid. libro duodecimo. Nos ſeminari ſuperamor ab hoſte. Hoc autē ideo fingitur, quoniam equos domare, & equo pugnare primi omnium excogitarunt. autore Plin. Bellum gerunt in Lapythas. Victi ſunt ab Hercule. Aliter etiam vocantur Hippocentauri.

POPVLI ET HOMINES
re aliqua inſignes & clari.

Scythæ equitatus & equorũ gloriam ſtrepunt, inquit. Plin. Equo inſidere primi docuerunt Theſſali. Vnde nata apud eos de Centauris fabula.

Seres orientales populi nobiles ſunt vellere, vt iam docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi ſagittis. Lucan. l. 7. Tũc & Ithuræi Medique Arabesque ſoluto Arcu turba minax nuſquam texere ſagittas. Catullus: Seu Sacas ſagittiferosque Parthos.

Thuſci aruſpicio. Tibul. l. 3. Vera monent Thuſcis exta probata viris. Vnde Ethruſcũ aruſpicem Vitruuius, Thuſcum Sidonius vocant.

Hylas ceſtu, Phegeus palæſtra, Lycus ſtadijs & curſu clari fuerunt. Auſoniis; Clarus Hylas ceſtu, Phegeus clarus arte Palæſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadijs.

Pollux palæſtra. Stat. l. 2. Syl. Siue catenatis curuatus mēbra palæſtris Staret, Amyclæa cōceptum matre putares.

Caſtor equis. Idem Stat. l. 5. Syl. Nō toties victorem Caſtora gyro, Nec fratrem ceſtu virides plauſere Terapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerũt Marſi, Vmbri, Pſylli venenis; Aegyptii & Babylonij, Aſtrologia. Lacones, breuitate, Scythæ, Cretēſes, & Geloni, ſagittis, Curetes, ære: Aegyptij ſiſtro, Tyſſagetæ & Lycæ, venatibus, quibus viuunt; Bœotij, palæſtra, & gymnitis exercitationibus: Athenienſes, naualibus: Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexādrini, Dolis; Beroſus, Aſtrologia; Grammatica, Apollodorus; Hippocrates, medicina. Archimedes, geometria; Euclides, numeris: Lynceus, viſu: Chiron & Alcon, arcu: Cicero, eloquio: Cyrce, venenis; Crœſus, diuitiis Nireus, forma; Execeſtides, peregrinatione: Amphion & Orpheus, lyra: Ariſteus, melle: Alcinous, hortis: Amazones, peltis & ſecuri: Argus, viſu; Annibal, ſtratagemate, Alexander, magnanimitate, Plato & Ariſtoteles, philoſophia, Arachne, lanificio, Archilochus, iambis, Typhis, arte nautica, Caro, grauitate. Numa, religione, Regulus, fide, Scæuola, conſtantia, Radamanthus, iudicio, Apelles, pictura, Praxiteles, ſculptura, Traianus, bonitate, Apollonius, temperantia, Cyneas, memoria, laborare, Cleantes, Zoroaſtres, magia. Hippolitus, pudicitia, Manzus Florentin. ſphæriſterio Mangiolinus, latrunculis, Scæuola, pila Arte citharædica, Mitylenæi, Tibiarum modulis, Thebani, Alexandrini, Grammatica, Geometria, & Philoſophia, Arte ſtatuaria, Athenienſes. Coroniatæ. medicina, Aeginitæ, athletica Sidonius de quibuſdam ſic meminit.

Digitized by Google

Pollux tum ceſtu laudatus, Caſtor habenis,
Pallas tum criſtis, Delia tum pharetris.
Alcides claua, Maiors tum luſit in haſta.
Artas tum virga, nebride tum Britanius. Item:
Axe Pelops, curſu Hippomenes, luctaq; Achelous.
Aeneas bellis, ſpectatus Gorgone Perſeus.

GENTIVM PROPRIA EPITHETA.

Apuleius eruditos appellat Ægyptios, ſicuti Iudæos ſuperſtitioſos, Nabathæos mercatores, Fluxos veſtium Arſacidas, Frugum pauperie Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos eſſe fallaces. Vopiſcus ſcribit, Aegyptios eſſe ventoſos, furibundos, iactantes, iniurioſos, auidoſque nouarum rerum.

T. Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, vt numerum Hiſpanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis ſenſum, Romanis pietatem aſcribunt.

Io. Picus Mirandula. ponebat in Hebræorum doctrina, myſteria & prodigia, in Græcorum diſciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius vocat Britannos hoſpitibus feros, Perſas infidos.

Iulius Maternus ad Mauortium Lolliannm ſcribens: Quædam (inquit) gentes ita à cœlo formatæ sũt, vt propria ſint morum vnitate perſpicuæ Scythæ immanis feritatis crudelitate graſsãtur. Irati fiũt regali ſemper nobilitate præfulgidi. Galli ſtolidi. acuti Siculi, luxurioſi ſẽper Aſiatici, & voluptatib. occupati, Hiſpani elata iactãtię animoſitate prępoſiti.

Blondus vocat Afros fraudolentos, Ligures duros, Campanos ſuperbos.

Chriſtophorus Longolius Pariſienſis in oratione de Laudibus diui Ludouici & Frãcorũ, vocat Britones duros, vafros Normanos, religioſos Francos, induſtrios Flandros, mites Lotharingos, faciles Andeuagos, bellicoſos Vaſconos, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones, ac Pictauos, Narbonenſes fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos Senones, verſutos Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Inſignia Scytharum fulmen, Gallorum olim Buffones, nunc Lilia, Romanorũ Aquilæ, Sus Phrygium, geminæ rotæ Corallorum, Thraciæ Mars, arcus & Pharetræ Perſarum, Anglorum leones & roſæ.

MIRACVLA QVÆDAM NATVRÆ, CVM ALIQVOT alijs prodigijs & portentis.

Miracula naturę vocamus, quæ præter conſuetudinem accidũt, idque rariſſimè, cuiuſmodi ſunt ſequentia.

Cæcilius Agrippa ex vtero matris egreſſus eſt in pedes. Hinc ab ægro partu traxit nomen.

Ammonius Alexandrinus philoſophus, Origenis præceptor, Aſinum habuit ſapientiæ auditorem.

Ferunt Anaxagoram Clazomenium, Catonem, & M. Craſſum nunquam riſiſſe, L. Pomponium nunquam ructaſſe, Antoniam numquam expuiſſe, Zenophãtum riſum cohibere nequiuiſſe.

Epimenides Cretenſis miſſus ab Agiſarcho ad ouium cuſtodium, dormiuit in ſpelunca annos quinquaginta. Polyſtratus & Hippoclides Epicuri diſcipuli, eodem die nati, eodem die mortui ſunt.

Philetas Cous Elegiographus fertur fuiſſe corpore tam tenui, vt neceſſe fuerit plantis eius plumbium adhibere, ne ventorum flatu raperetur.

Telephus Herculis filius iuſſu aui expoſitus in ſyluis nutritus eſt à cerua.

Ceneus, Iphis, Tyreſias ſexũ feruntur mutaſſe. Pontanus in Stellis: Pœniteat generis tamẽ. & ſe Cenea malint, Aut in fœmineam penitus tranſire figuram. Auſonius: Mœret in antiquam Ceneus reuocata figuram.

Martia mulier Romana partu fulmine exanimato ſuperuixit.

Plinius ait, ad Cutilias aquas opacam eſſe ſyluam, quæ nunquam die ac nocte eodem loco viſitur.

In Tarquinenſi lacu duo nemora olim circum ferebantur, nunc triquetram figuram edẽtes, nunc rotundam, nunquam quadratam.

Fanum Veneris habet Paphos, in cuius aream nunquam impluit.

Iuxta Har-

Digitized by Google

Iuxta Harpaſa oppidum Aſiæ cautes eſt horrenda,vnico tamen digito mobilis; ſi toto corpore impellatur,reſiſtens.

Locris & Crotone nunquam fuit peſtilentia.

Licinio Craſſo & C Caſſio Longino Conſ.Caſini puer factus eſt ex virgine.

Licinius Mutianus apud Plin.prodit,viſum à ſe Argis Ariſtonem, cui nomē Areſtuſę fuiſſet.Nupſiſſe etiam,mox barbam & virilitatem proueniſſe.vxoremq;duxiſſe.

Plinius ipſe ait,ſe vidiſſe in Africa mutatum in marem die nuptiarum L.Coſſicium ciuem Tiſdritanum.

M.Curius & Cn.Papyrius Carbo cum dentibus nati ſunt,quo etiã modo nata eſt Valeria.

Filius Pruſiæ,Bithyniorum regis, in ſuperna oris partem habuit os vnum continuum vice dentium.

Riſit eo die, quo genitus eſt Zoroaſtres,eique cerebrum ita palpitauit,vt impoſitam repelleret manum.

Orionis corpus 46. cubitorum in abrupto quondam monte Cretæ repertum eſt.

Eutimenis filius triennio in tria cubita adoleuit.

C.Mecœnas vltimo vitæ triennio ſomnum oculis non vidit vllo hore momento.

Reuixit in rogo Aureola conſularis,crematus tamen:quoniam præ valente flamma ſubueniri non potuit.

Cęlius Tubero prætura functus,relatus eſt à rogo.

Hermotinii Clazomenii anima relicto corpore errabat,et vaga è lõgīquo multa enũciabat

Confidius funere locato reuixit,& locatorem funeris extulit.

Non eſt alienum à miraculo,Elephantibus intellectum eſſe ſermonis patrii,& obedientiã, officiorumq;(quæ didicerint)memoriam; Item amoris & gloriæ voluptatem, Solis & Lunæ venerationem.Regem adorant,genua & ſubmittunt,per funes ambulant. Mutianus apud Plinium teſtis eſt,fuiſſe quendam, qui ductus literarum Græcarum didicerit, atque hæc ſcripſerit, Ipſe ego hæc ſcripſi,& ſpolia Celtica dicaui.

Copas apud Plinium ſcribit,Demarchum Parraſium in ſacrificio(quod Arcades Ioui Lycæo humana hoſtia faciebant) immolati pueri exta guſtaſſe, & in lupum conuertiſſe, ac decimo demum poſt anno priſtinæ reſtitutum formæ.

Suffoſſum à cuniculis in Hiſpania oppidum,à talpis in Theſſalia,à ranis ciuitatem in Gallia pulſam, à locuſtis in Africa ; ex Gyaro inſula à muribus fugatos, Amyclas à ſerpentibus deletas,aſcribendum eſt miraculo.

Cecinna Volteranus.Equeſtris ordinis captas hirundines victoriæ nũcias amicis mittebat, in eundem nidum poſtea remeantes.

Philarcus apud Plin.teſtis eſt,Aſpidem in Ægypto fuiſſe,quæ ad menſam cuiuſdam ventitans,ibidem ſit enixa catulos;Quorum vnus quum hoſpitis filium occidiſſet, recognita, mater extremum de eo ſupplicium ſumpſerit, nec poſtea redierit in tectum.

Nicolaus quidam Calapiſcis cognomento, ex Apulia oriundus, ita à puero vrinationi inſueuerat,vt poſtea inter marinas beluas remaneret illæſus dies multos.

Albertus Magnus ſcribit,mulierem fuiſſe in Colonia Agrippina,quæ per dies 30. durauerit ſine cibo. Fuiſſe item virum melancholicum,qui captiuus in carcere ſeptem hebdomadas ieiunus manſerit.

Cicero apud Plin teſtis eſt,in nuce incluſum Iliada Homeri,carmen in membrana ſcriptũ.

Achemenis herba coniecta in hoſtes, facit eorum agmina trepidare, & terga vertere. autor Plin.

Pyrrho regi pollex fuit in dextro pede,cuius tactu Lyenoſis medebatur.

Albertus Magnus ſcribit, quandam fuiſſe mulierem in Germania, quæ 60. filios peperit, quolibet partu quinque,e quorum numero nullus ad dimidium annum peruenerit.

Alterius meminit Auicenna, quæ duos & viginti abortiuos ediderit.

Ion Chius prodit apud Cæliũm,Herculem fuiſſe triplici dentium ſerie.

Ferunt vetuſtiſſimum quendam fuiſſe Marin nomine,antica corporis parte humana,poſtica vero equina,qui equum primus inſcenderit, anno 123. vixerit, ac ter mortuus,ter itidem reuixerit.

Anates Ponticæ venenis viuunt.

Matreas feram habebat,quæ ſemetipſam vorabat.

Fuit quiſ-

Digitized by Google

Fuit quiſpiam nomine Philinus,qui tota vita nullo vſus eſt potu,nullo cibo,præterquàm lactis.
Smyndirides Sybarita dicebat, ſe nec orientem, vidiſſe Solem, nec occidentem,annis plus minus viginti: quod etiam de ſe prædicabat Ponticus Heſticus.
In Coa inſula ouis de grege cuiuſdam Nicippi leonem peperit, præter ritum naturæ, quod Nicippo tyrannidem portendebat,quam mox aſſecutus eſt.
Græci Æſopum,Herculem,Tyndareum & Glaucum,reuixiſſe dicunt.
Abaris fuit Hyperboreus, qui per vniuerſum orbem terræ ſagittam circumtulit, nihil omnino comedens.
Quo tempore Bocchorus Dynaſtes præerat Ægyptijs agnum locutum ferunt.
Cælius ait, ſe duorum ferè ſtudiorum ſpacio à mœnibus vrbis patriæ vidiſſe cornicem albã, capite nigricante.Hinc,Cornix alba,prouerbio dici ſolet,res inuentu rara.
Sunt qui veritati & hiſtoriæ tribuant, Gryllum à Circe deformatum fuiſſe in brutum.
Ælianus prodit, ceruum à Ptolomæo Philadelpho ita educatum,vt Græcè loquentem magiſtrum perſpicuè intelligeret.
In partem miraculi pono,quod Scipio Africanus annis 54. nihil emerit, nihil vẽdiderit,nihil ædificauerit,libras argenti 33.auri tres tãtum moriens,reliquerit, cuius tamen poteſtate victa fuerat Carthago.
Plutarchus in lib.de Orac.ſcribit,Cleonem ex Daulia multos quibus vixerat annos nulla vnquam inſomnia vidiſſe. Quod & Traſimedi contigit.
Theon Stoicus dormiens paſſim ambulabat, quo etiam morbo laborauit ſeruus Periclis adeo vt dormiens in ſumma tecta repeteretur.
Scribit Cælius,Buddam gymnoſophiſtarum principem,è latere ſuo virginem generaſſe.
Ferunt & principem Philoſophorum Platonem natum de virginis partu,Perictione eiuſdẽ matre Apollinis oppreſſa phantaſmate.
Amore laſciuo & Venereo puellã vrſus adamauit. Vide in capite de Hominibus adamatis abrutis.
Herodotus in Euterpe ait,ſuo tempore hircum palam coiuiſſe cum muliere.
Xerxe in Græciam copias parãte,mula peperit mulum,maſculis fœmineiſque genitalibus.
Ex vna mure geniti 120. Item apud Perſas prægnantes in vtero parentis repertas ſcribit Plin.lib.10.cap.95.
Euriphæus cireneus habuit in ſuperiore maxilla vnicum os continuum vice dentium.
Timarchus,Neſtoris Cyprij filius,habuit vtrimque geminum dentium ordinem.
Agrippina Claudij Cæſaris vxor turdum habuit imitantem ſermones hominum,quo tempore Plinius hiſtoriam ſuam ſcribebat.
Habebant & Cæſares iuuenes Sturnum & Luſcinnum.Græco Latinoque ſermoni aſſuefactas,& aſſidue noua loquentes,longo etiam verborum filo.
Atys Crœſi filius ſemeſtris locutus eſt increpundijs, dum videret hoſtilem gladium paterno imminere iugulo.
Fauſta mulier è plebe Oſtiæ duos mares,ac totidem fœminas vno edidit partu.
In Labra,Iouis Gnydij fonte, anguillæ veſcuntur carnibus humanis,& additas inaures accipiunt.
Idem faciunt in Cabura Meſopotamiæ fonte.
In Lymira,fonte Liciæ Apollini ſacro,terfiſtula euocati piſces ad augurium veniũt & obiectas carnes diripiunt.
Hierapoli Syriæ in lacu Veneris vocati parent ædituorum vocibus, ornati auro veniunt adulantes, & ſcalpendos ſe præbent.
Cornelius Ruffus,Manij Curionis in conſulatu collega,dormies excæcatus eſt,quum id ſibi accidere ſominaret.
Echeneis paruulas naues quamlibet impetuoſo ventorum flatu agitatas,remoratur, ſi carinis adhæreat.
Formicæ viuæ mortuas ſepeliunt, magna in ſuam ſpeciem charitate.
Lacydi philoſopho anſer perpetuus adhæſit comes, ab eius latere nunquam diſcedens.
Circa fontem Gangis populi ſunt Aſtomi ſine ore, corpore toto hirti, veſtiti frondium lanugine,halitu tantum viuentes & odore quem naribus trahunt.

Zoroaſtres

Digitized by Google

Zoroaſtres annis viginti caſeo vixit in deſertis.
De miraculis Aquarum loquemur in capite de Fluuijs.
Eo tempore, quo Veturia Coriolanũ filium ab obſidione vrbis repulit, Fortunæ muliebris ſimulachrum bis locutum eſt.
Seruij iulij ſtatua (quum ædes Fortunæ conflagraſſet) inuiolata permanſit.
Pamphilius Pheræus cæſus in acie, decem diebus iacuit, biduoque poſtquam inde ſublatus eſſet, impoſitus rogo reuixit.
Vxor Nauſimenis Athenienſis, quum liberos in inceſtu deprehendiſſet, horrore facinoris permota vocem amiſit.
Egles, Athleta Samius, quum videret ſortitionem inter ſocios non bona fide fieri, indignatione motus, vocalis factus eſt, quum ſemper antea fuiſſet mutus.
Gorgias Epyrota in funere matris ſuæ vtero elapſus, lectum ferentes conſiſtere coegit inopinatu vagitu.
Iaſonem Pheræum quum per inſidias neſcio quis inferẽdæ mortis animo percuſſiſſet, vomica eum liberauit, quæ nullis medicorum artibus curari potuerat.
Daphidas ſophiſta quum irridendi cauſa Apollinem Delphis conſuluiſſet, an equum inuenire poſſet, quum prius nullum habuiſſet. accepit ab oraculo, inuenturum equum, ſed quod deturbatus periret. Inde quum neglecto per calumniã oraculo reuerteretur, incidit in manus Attali regis, quem contumelioſis verbis abſentem plerũque momorderat. Eius itaque iuſſu præcipitatus eſt è ſaxo, cui nomen erat equi.
Philippus rex Macedonum monitus ab oraculo, vt caueret à quadriga, toto regno diſiungi currus imperauit. Poſtea tamen interfectus eſt gladio Pauſaniæ, in cuius manubrio cælata erat quadriga.
Dripetina Mithridatis filia duplici dentium ordine deformata eſt.
Lyceus oculorum acie tam longè contendit, vt egredientes Carthaginenſium naues, à Lybeo portu inſpiceret.
Ariſtomenes Meſſenius ab Athenienſibus ob calliditatem diſſectus repertus eſt hirſuto & piloſo corde.
Antipater Sidonius omnibus annis eo die, quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum conſumptus eſt eodem natali ſuo.

DE TEMPORE
ET EIVS PARTIBVS.
TITVLVS III.

ANNVS triplex eſt, Magnus ſeu Platonicus. Solaris duodecim menſium, Lunaris ſeu menſtruus vnius menſis. Annum alij æſtate vnum terminabant, Alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtes fuerunt. Quidam Lunæ ſenio, vt Ægypti, quorum anni fuerunt menſtrui. Hinc fit vt apud eos aliqui ſingula annorum milia dicantur vixiſſe. Sed hic oritur ſcrupulus, fuerint ne anni primi ſeculis noſtris ſimiles. Nam fabuloſum videtur pleriſq; Mathuſalẽ & alios prius enumeratos, vixiſſe tot annos. Conſtat in primis, neque mẽſtruos fuiſſe, neque trimeſtes, vel hoc vno argumento, quòd legamus Salomonem anno XII. ætatis filiũ ſuſcepiſſe. Quare credibile eſt, aut pares noſtris, aut non multo minores extitiſſe. Nec minus varia extitit Dierum, quàm Annorũ obſeruatio. Babylonij inter duos ſolis exortus diem faciunt; Athenienſes inter duos occaſus: Vmbri à meridie in meridiem; Vulgus omne à luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, item Ægyptij, & Hipparchus à media nocte in mediam. autor Plinius.

PARTES ANNI QVATVOR.

Menſes Veris ſunt, Martius, Aprilis, Maius. *Æſtatis.* Iunius, Iulius, Auguſtus. *Autumni*, September, October, Nouember. *Hyemis*, December, Ianuarius, Februarius.

Digitized by Google

Pythagoras comparabat Verno tempori pueros, Æſtati adoleſcentes, Autumno iuuenca: Hyemi ſenes. Idem ait. Ouid. l. 13. Quid non in ſpecies ſecedere quatuor annum. Aſpicit ætatis peragentem imitamina noſtra? Nam tener & lactens pueriq; ſimillimus æuo. Vere nouo eſt tunc herba nitens.

Verbotros emittit hyemis rigorem mitigat, ſpoliatas arbores induit, terræ ſuum reſtituit virorem, hortis ſuos flores & violas. Hinc Vtile ſyluis, Odoriferum & Purpureum vocatur à Virgilio: à Statio Pecoroſum, Iucundum à Cattulo, à Ruffo Feſto, Floricomum: ab Auſonio & Seneca, Floriferum & Fidificum: Geniale à Mantuano dicitur.

Æſtas enatat iam fruges, & lactentes culmos calore ſuo concoquit, & maturat.

Autumnus maturos fructus colligit. Morbis eſt obnoxius, propter corruptiones & putrefactiones, quas ex humido & calido generari dicunt Phyſici. A fructibus vocatur Vuifer, Pomifer, Frugifer. Quattuor anni tempora egregiè deſcribit Virgilius in Opuſculis.

MENSES ANNI.

Romulus ab vrbis origine decem tantum menſes conſtituit, quòd decimeſtre tempus ſufficeret ad mulieris partū. Primumq; fecit Martium à nomine Martis, qui deus eſt & autor Romanorum Numa Pompilius duos adiecit, Ianuarium, & Februarium. Ianuarius dicitur à Iano, Februarius à Februis, ideſt, purgatorijs quibuſdam ſacrificijs. Nā februare purgare eſt, & Februm Sabini purgamentum vocant. Eo autem menſe conſueuerant Romani per dies duodecim vrbem & agros cum ſupplicationibus luſtrare. Quod genus ſacrificii dicebatur Amburbium, Ambarualе, Februum & Luſtrale.

Martius à Marte vrbis autore.

Aprilis ab aperiendo, vt opinatur Varro, quòd tunc clauſtra naſcendi aperiat natura. Vel ab Aphrodite Venere, vt vult Cenſorinus, quod Romani ſuam à Venere traxerint originē.

Maius à maioribus & ſenibus.

Iunius à iuuenibus, vel à Iunone, cui eo menſe maximi honores exhibebantur.

Iulius prius dicebatur Quintilis, quod eſſet quintus in ordine, vt Auguſtus Sextilis, quū decem tantum haberentur menſes. Tandem tamē mutato nomine dicti ſunt Iulius & Auguſtus in honorem primorum Imperatorum. September, October, Nouember, December, nomina ſua traxerunt ab ordine, quem prius habebant, quum decimeſtris eſſet annus. De quibuſdam Ouid. l. 1. Faſt. Martis erat primus menſis, &c.

Ianuarius erat in tutela Iani & Iunonis: Februarius, Neptuni; Martius, Mineruæ. Aprilis, Veneris. Maius, Apollinis, Iunius, Mercurii, Iulius, Iouis: Auguſtus, Cereris, September, Vulcani. October, Martis, Nouember, Dianæ, December, Veſtæ.

Luna ſingulos ſuos menſes conficit diebus vndetriginta circiter & dimidiato. Hinc Lunigenæ menſes vocantur à Mantuano in ſomnio. Romano, vt ait, Ex horis nox atq. dies ex nocte dieq. Lunigani ſurgunt menſes, ex menſibus anni.

Menſium alii ſunt maiores, minores alii Aprilis, Iunius, September, Nouember ſinguli habent dies 30. Reliqui 31. præter Februarium, qui ſolum habet 28.

A menſes fit adiectiuum menſtruus, vt menſtrua Luna.

DESCRIPTIO LONGI TEMPORIS, qua aliquid diu futurum ſignificamus.

Virgil. Æglogas.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicada.

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide,
Dum rapidas Simos in mare voluet aquas.
Viuet & Aſcræus dum muſtis vua tumebit.
Dum cadet incurua falce refecta ſeges.
Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma.
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapiges arcu.
Dum lepidus Canges, frigidus Iſter erit.
Robora dum mentes, dum mollia pabula campi.

Dum

Digitized by Google

Dum Tyberis liquidas Thuſcus habebit aquas.

Lucanus lib. 1.

Dum terra fretum, terramq. leuabit.
Aer, & longi voluent Titana labores,
Noxq. diem cœlo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib. 6.

Dum cœli ſedem, terraſq. tenebit
Caſta fides, dum virtutis venerabile nomen Viuet.

Idem lib. 7.

Dum ceta innabunt ponto, dum ſidera cœlo
Lucebunt, dum Sol indo ſe littore tollet.

Politianus.

Dumq. in tacito vaga ſidera cœlo.
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Praeuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum ver triſtis hyems, Autumnum proferet aſtas.
Dumq. fluet ſpirans, refluetq reciproca Tethys,
Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magni decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Soliſq. vices variabilis annus.
Sentiet, & ſolitos ſeruabunt ſidera curſus.

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion,
Turbaris hybernum mare,
Intonſonſq. agitarit Apollinis cura capillos.

Seneca in Medea.

Dum terra cęlum media libretum feret,
Nitidusq. certas mundus euoluet vices.
Numerusq. arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent.
Nunquam meus ceſſabit in pęnas furor.

Idem in Oedipo.

Locida dum current anno ſi ſidera mundi..
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq. demiſſos dum plena colliget ignes.
Dum matutinos, prædicet lucifer ortus,
Aliaq. cæruleum dum Nerea neſciet arctos,
Candida formoſi venerabimur ora Lyæi.

Tibullus lib. 1.

Quum referent Muſæ, viuet dum robora tellus.
Dum cęlum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Siroza pater;

Erunt donec vaga ſidera cœlo;
Donec erit tellus, æquora donec erunt.

Sirozà filius.

Phœbeia donec erunt.
Laurus & orbita erit, nomenq. Helyconidis vmbra.

Idem:

Dumq. polus vertet Pegaſea ſigna carinæ.
Flacca tua dabitur palma ſecunda lyra.

Idem.

Dum fluet Eridanus patria prope mœnia noſtra.

Dum fluet & refluat Venatum maris vrbem.
Tinctile dum Scythicas armabit miſſile dextras.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Virg.lib. 2.Aeneid.

I*Amq. igis ſumma ſurgebat Lucifer* Id*a*
Ducebatq. diem. Idem *lib.3.*
Iamq. *rubeſcebat ſtellis Aurora fugatis.*
Idem *lib. 4. & lib.9.*
Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.
Idem *lib.7.*
Iamq. *rubeſcebat radijs mare, & æthere ab alto.*
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis.
Idem *lib. 11.*
Oceanum interea ſurgens Aurora reliquit.
Idem *lib. 11.*
Aurora interea miſeris mortalibus almam.
Extulerat lucem referens opera atque labore.
Idem *lib.12.*
Poſtera vix ſummos ſpargebat lumine montes.
Orta dies, quum primum alto ſe gurgite tollunt.
Solis equi, lucemq. elatis maribus efflant.
Ouid. lib. 2. Metam.
Fulget tenebris Aurora fugatis.
Idem *lib. 4.*
Poſtera nocturnos Aurora remouerat ignis.
Solq. pruinoſas radijs ſiccauerat herbas.
Idem *lib. 9.*
Poſtera depulerant Aurora lumina noctem.
Idem *lib. 5.*
Poſtera lux radijs totum pateſecerat orbem.
Idem *lib. 15.*
Poſtera ſydereos Aurora fugauerat ignes.
Idem *lib. 5. Faſt.*
Ortus erat ſummo tantummodo margine Phœbus.
Idem *lib.4. Faſt.*
Nox abijt, oriturq. Aurora.
Idem *lib.6. Faſt.*
Iam *Phryx à nupta quereris Tithone relinqui.*
Et vigil Eois lucifer exit aquis.
Idem *lib.1. de Triſt.*
Cœlo nitidiſſimus alto.
Stella grauis nobis lucifer ortus erat.
Idem *lib. 1. Eleg.*
Iamq. *pruinoſos molitur Lucifer axes.*
Inq. *ſuum miſeros excitat ales opus.* Idem.
Iam *ſuper Oceanum venit à ſeniore marito.*
Flaua, pruinoſo quæ vehit axe diem.
Lucanus lib. 1.
Et ignes Solis lucifero fugiebant aſtra relicto.
Lucretius lib. 2.
Primum Aurora noua quum ſparſit lumine terram.
Idem *lib. 5.*
Aurea quum primum gemmantes rore per herbas.

Matutina

Digitized by Google

Matutina rubent radiati lumina ſolis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdoniis elata cubilibus alte,
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excuſſa comas, multumq; ſequenti
Sole rubens. Illi roſeus per nubila ſeras.
Aduertit flammas alienumq; æthera tarde
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipſi vetet eſſe ſorori.

Idem lib. 3.

Septima iam nitidam terris Aurora deisq;
Purpureo vehit ore diem.
Clara laboriferos cœlo Titania currus
Extulerat *Idem lib. 2. Achil*
Iam premit aſtra dies, humilisq. ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.

Idem lib. 5.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitoq. corruſca
Lucis adhuc lebetem vicina nocte leuabat.
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.

Syllius lib. 1.

Pellebat ſomnos Tithoni roſida coniunx.

Idem lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi ſparſere diem, tamq. orbe renato
Diluerat nebulas Titan. ſenſimq. fluebat
Caligo in terras nitido reſoluta ſereno.

Idem lib. 6.

Iam Tarteſſiaco quos æquore Titan
In noctem diffuſus aquos iungebat Eois Litioribus.

Idem lib. 10.

Poſt vbi fulſerunt primis Phaetontea frena
Ignibus, atque ſui terra rediere colores.

Idem lib. 11.

Poſtera lux Phaetontis equos proferre parabat
Iam rapidos, omni curru ſplendente ſub vndis.

Idem lib. 5.

Aurora ingrediens terris exegerat vmbras.

Sidonius.

Iam Sol adultus roſida noctis humorem radio creſcentis ſorbuerat.

Stroza pater.

Verum vbi iam cœlo ſtellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida Sole dies.

Idem.

Aureus æquoreis vbi Sol caput exerit vndis,
Oceaniq. Aurora torum formoſa reliquit.

Idem.

Deſeruit ſolito formoſior æquora Titon.

Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat in Indos. *Idem.*
Tenebris aurora fugatis
Tertia iam totum veniens reſerauerat orbem.

Digitized by Google

Pamphilius Saxus.
Tithoni croceum ſenis cubile,
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam ſurgit, roſeosq. clara vultus
Oſtendit, Phaetontis & citatis
Currunt flammigeri rotis iugales.
Politianus Nutrita.
Aurea quum radios Hyberionis exeruit fax.
Idem.
Extulerat roſee Cynthius ore diem.
Lactantius de Phenice.
Lutea quum primum ſurgens Aurora rubeſcit.
Quum primum roſea ſidera luce fugat.
Catullus.
Sed vbi horis aureis Sol radiantibus oculis
Luſtrauit æthera album, ſola dura, mare ferum,
Reppulitque noctis vmbras vegetis ſonipedibus.
Seneca in Hercule furente.
Iam rara micant ſidera prono
Languida mundo, nox victa vagos
Contrahit ignes, Luce nouata.
Idem in Troade.
Summa iam Titan iuga
Stringebat, ortus vicerat noctem dies.
Idem in Octauia.
Iam vaga cælo ſidera fulgens
Aurora fugat, ſurgit Titan
Radiante coma, mundoque diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Virg.lib.8. Æneid.

S*Ol medium conſcenderat igneus orbem.*
Ouid.lib 2. Metam.
Iamque dies medius rerum contraxerat vmbras,
Et ſol ex æquo meta diſtabat vtraque.
Idem in Arte.
Iamque dies medius tenues contraxerat vmbras.
Statius lib.4.
Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi
Tollit anhela dies. Idem lib.5
Sol operum medijs ſummo librabat Olympo.
Lucentes ceu ſtaret equos.
Marullus.
Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.
Val Flac. lib. 3.
Iam ſummas cæli Phœbas candentior arces
Vicerat, & longas medius reuocauerat vmbras.
Pontanus.
Et iam ſol medium clarus peragrabat Olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS,

ſeu aduentus eius.

Virg. 1. Æneid.

E*T iam ſumma procul villarum culmina fumant.*
Maioresq. cadunt alijs de montibus vmbræ.

Idem Aeg.1.
Et ſol creſcentes decedens duplicat vmbras.
Idem in Culice.
Iam quatis, & biiugis oriens verbo cit equos nox.
Et piger aurato veſper procedit ab Oeta.
Idem lib.2.Aeneid.
Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,
Inuoluens vmbra magna terramq; polumq;
Idem in eodem.
Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris.
Incipit, & dono diuum gratiſſima ſerpit.
Idem lib.3.
Nox erat, & terris animalia ſomnus habebat.
Idem in eodem.
Sol ruit interea, & montes vmbrantur opaci.
Idem lib.4.
Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem
Corpo aper terras, ſyluaq; & ſaua quierant
Aequora, quum medio voluuntur ſidera lapſu,
Quum tacet omnis ager, pecudes pictaq; volucres.
Quaq; lacus late liquidos, quaq; aſpera dumis
Rura tenent, ſomnio poſita ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & corde oblita laborum.
Idem lib.8.
Nox erat, & terras animalia feſſa per omnes,
Alituum pecudumq; genus ſopor altus habebat.
Idem in eodem.
Nox ruit, & fuſcis tellurem amplectitur alis.
Ouid.lib.8.
Iam labor exiguus Phœboq; reſtabat, equiq;
Pulſabant ſpacium decliuis Olympi.
Idem lib.10.
Tempus erat, quo cuncta ſilent.
Idem lib.11.
Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Heſperium temone fretum. *Idem in eodem.*
Nox cælum ſparſerat aſtris. *Idem lib.14.*
Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus.
Idem lib.15.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox.
Idem lib.1.Faſt.
Nox erat, & vino ſomnum faciente iacebant
Corpora diuerſis victa ſopore locis.
Idem lib.2.
Nox erat, & toto lumina nulla domo.
Idem lib.4.
Interea placidum redimita papauere frontem
Nox venit, & ſecum ſomnia nigra trahit.
Idem in eodem.
Dempſerat emeritis iam iuga Phœbus equis.
Idem lib.6.
Nox erat, & vinis oculiq; animiq; natabant ?
Idem lib.1.Triſt.

Digitized by Google

Iamq; quieſcebant voces hominumq; canumq;
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos vrſa.

Idem lib. 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna feneſtras.

Lucan. lib. 3.

Titan iam pronus in vndas.
Ibat, & igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox ſubit, atque oculos vaſtæ obduxere tenebræ.

Stat. lib. 1. Syl.

Nox ſilet, & nigros imitantia murmura ſomnos.

Idem lib. 1. Theb.

Iamq; per emeriti ſurgens confinia Phœbi.
Titanis latè mundo ſubuecta ſilenti.
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes volucresq; tacent, iam ſomnus auaris.
Inſerpit curis, pronusq; per aera mutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.

Idem lib. 2.

Solueret Heſperiæ deuexo in imagine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq; lauabat
Oceani ſub fonte comam.

Idem.

Nox ſubijt, curasq; hominum, motusq; ferarum
Compoſuit, nigroq; polos inuoluit amictu.

Idem lib. 8.

Tempus erat, iunctos quum iam ſoror ignea Phœbi
Sentit equos. Idem l. 12.
Iam pater Heſperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, alijs rediturus ab vndis.

Idem lib. 4. Achillei.

Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis. Syll. lib. 10.
Donec anhelantes ſtagna in Tarteſſia Phœbus
Merſit equos, fugiensq; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib. 11.

Iamq; diem ad metas defeſſis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuſcabat & Heſperus vmbra
Paulatim infuſa properantem ad littora currum.

Idem lib. 15.

Nox ſomni genitrix mortalia pectora curis.
Purgarat, tenebræq; horrenda ſilentia habebant.

Auſonius.

Condiderat iam Solis equos Tarteſſia Calpe.
Stridebatq; freto Titan inſignis Ibero.

Stroza pater.

Quum ſol Antipodum populos illata luce reuiſit.

Sabellicus.

Iam fuſcis prouecta rotis nox atra ruebat.

Digitized by Google

Oceano, valleſq; umbris complexa cruentas.

Pamphilus.

Oceani piceis incincta tenebris.
Nox caput ex vndis tollebat.

Idem.

Oceani tumidis iam nox caput extulit vndis.
Iam vibrat tremulum candida Luna iubar.

Cleophilus.

Nox erat, & pleno lucebat Cynthia cornu.
Ibat & Arctoo tardior vrſa polo.

Val. Flac.

Etiam prona leues ſpargebant ſidera ſomnos.

Idem.

Iamq; ſopor medijs tellurem preſſerat oris,
Et circum tacito volitabant ſomnia mundo.

Idem.

Nox hominum genus & duros miſerata labores.
Retulerat feſſis optata ſilentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum aſtrificis cœlum ſcandebat habenis.
Nox reuocans merſo fulgentia ſidera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cœlo propulſa dies conceſſerat vmbris,
Perdiderat q; ſuos tellus obducta colores.

Idem.

Cœperat Heſperio Titan ſe mergere fluctu.
Verſus in Antipodas, iam ſerus lumina veſper.
Compoſitura diem prono ſpargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Heſperium Tethym iam flectere curſum Cœperat.

Pontanus.

Nec color vllus erat rebus, tenebriq; malignis
Et cœlum & terras nox circumfuſa tenebat. *Idem.*
Nox cœlum tenet, & fuſcis iuga verſat habenis.

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumq; ſequuntur Martis laſciuo ſidera fulua choro.

Seneca.

Nox primum cœlum ſparſerat ſtellis.

DESCRIPTIO MEDIÆ NOCTIS.

Ouidius libro nono.

Noctis erat medium, curaſq; & corpora ſomnus. Soluerat.

Horat. lib. 2. Ser.

Iam tenebat Nox medium cœli ſpacium;

Stat. lib. 3. Achill.

Scandebat roſeo medij veſtigia cœli.
Luna iugo, totis vbi ſomnus interior alis.
Defluit in terras, mutumq; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO ÆQVINOCTII

Seneca.

Libra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucan lib. 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas, Non vno plus æqua die.

Ouidius.

Impoſitamq; ſibi qui non bene pertulit Hellen, Tempora nocturnas æqua diurna facit.

DE

DE HOMINE

TITVLVS IV.

QVAS CORPORIS PARTES vnuſquilibet Planeta regit.

SOL, caput & Cor Mercurius, linguam & os, Saturnus, Splenem, Iupiter Epar, Mars ſanguinem Venus, Renes & genitalem ſemen Luna, Stomachum. Crin. l. 12 c. 2.

QVÆ CORPORIS PARTES VNICVIQVE ſigno Zodiaci tribuuntur.

Arieti, Caput. Tauro, Ceruix Geminis, Humeri Cancro. Cor. Leoni, Pectus & Stomachus. Virgini, Venter. Libræ Renes vertebræq; Scorpioni, Genitalia Sagittario, Femora, Capricorno, Genua. Aquario tibiæ. Piſcibus. Pedes. Manil. & Crin. vbi ſupra.

QVÆ QVIBVS ELEMENTIS homini promittunt.

Caro, à terra. Humor, ab aqua Anhelitus, ab aere. Feruor, ab igne. Ingenium à Deo. Idem li. 6. cap. 12.

PATRIA ET LOCVS NATALIS MVLTORVM illuſtrium virorum.

Rudiæ vrbs, Apuliæ, Ennij; Saſſina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuij: Brunduſiū Calabriæ, Pacuuij. Mediolanum, Statij Cæcilij: Piſaurus. Acij Carthago, Terentij: Arunca Lucilij, Roma, Lucretij. Bononia, L. Pōponij. Roma, Decij Laberij & Q. Catulli epigrammatiſtæ; Syria, P. Syri Roma, Por. Licinij. Verona, Valerij Catulli. Roma, Q Cornificii. Cremona, Furii Bibaculi. Arax vicus prouinciæ Narbonenſis, Pub. Terentij Varronis. Roma, Iulii Calidii. Mantua, Vergilii. Venuſium Apuliæ, Ouidii. Parma, Caſſii Seuerii. Roma, Cæſaris Germanici. Verona; Æmylii Macri. Corduba Hiſpaniæ, Lucani, Sextilii & Senecæ Roma, Aſinii Galli. Volateriæ Ethruriæ, Perſii Neapolis, Statii Papinii. Hiſpania, Syllii Italici. Setia Campaniæ, Valerii Flacci. Aquinum. Iuuen. Bilbilis Hiſpaniæ, Valerii Martialis. Italica Hiſpaniæ, Voconii Victoris, Carthago, Alpii Auitii. Africa, Septimii, & Aurelii Olimpii Nemeſiani, & Mauri Terentiani. Sicilia, Calphurnii. Alexandria, Caludiani. Burdegala, Auſonii Galli. Hiſpania, Damaſi, Iuuenci & Prudentii. Africa, Licentii Hipponenſis. Gallia, Sidonii Apollinaris. Roma Pomponii Secundi, Pedonis Albinouani, Aruncii Stellæ, Sentii Auguris, Veſtritii Spurinæ, & Pauli Paſſieni. Salamin, Solonis. Lacedæmon, Chilonis. Mitylenæ, Pittaci. Priene, Biantis, Lyndus, Cleoboli. Corinthus Periandri, Scythia, Anacharſis, Gnoſos Cretæ, Epimenidis. Syria, Pherecidiæ. Mil:us, Anaximenis, Clazomene, Anazagoræ, Athenæ, Socrat; Zenophon, Aeſchinis, Critonis & Glauci. Cyrene, Ariſtippi Elis, Phædonis, Megara, Euclidis & Stilponis, Thebe, Cebetis & Cratis, Athenæ: Platonis, Polemonis, Antiſtenis & Speuſippi. Chalcedon, Xenocratis Soli, Crantoris Cyrene. Lacidis & Carneadis, Carthago, Clitomachi, Stagyra, Ariſtotelis. Lampaſcus, Stratonis. Troas Lyconis. Pontus, Heraclidis, Syrope Diogenis Syracuſæ, Monyn Aegina, Oneſicriti. Phœnicia, Menippi. Cyprus, Zenonis. Samos, Pythagoræ & Meliſſi. Agrigentum, Empedoclis. Tarentum, Architæ. Croton, Alcmeonis. Metapontus, Hippaci. Gnidos, Eudoxi. Epheſus, Heracl. Colophon, Xenophanis. Abdera, Democriti, Protagoræ Anaxar. Illis, Pyrrhonis Nicæa Timonis Athenæ, Epicuri. Calagurium Hiſpaniæ, Quintiliani. Craſtus vrbs Syciliæ Epicarmi. Pella Macedoniæ Alexandri Melibœa Philoctetæ. Panope, Epei autoris machinæ Troianę, Aſcra Heſiodi. Cheronea, Plutar. Megara, Theognidis. Mitylenę, Alcei Lesbos, Sapphus puellæ, Rhodos, Panetii. Stratoclis, Andronici. Pylos, Neſtoris, Croton, Alcmanis. Miletus, vel Pœnicia, Thaletis, Imera, Steſichori. Ithaca, Vlyſſis. Thebæ Amphionis & Pindari. Cos, Apellis. Thracia, Orphei. Alexandria, Appiani, Ariſtarchi, & Arii, Arpinum, Ciceronis. Tyana Græciæ, Appollonii. Medaura, Apuleii. Caros, Archilochi. Athenæ, Ariſtidis. Rhodos, Ariſtophanis. Nicomedia, Arriani hiſtor. methimna, Arionis. Seleuca Siciliæ, Athenei philoſophi. Chaldæa Boroſi. Agrigētū, Carcini. Africa, Cypriani.

Digitized by Google

priani.Carthago,Chlitomachi.Athenæ,Gratini,Eupolidis,et Demadis,& Demoſthenis, Syracuſæ,Dionis Thebæ,Epaminũdæ.Hierapolis Phrygię,Epicteti. Cyrene, Eratoſthenis.Athenę.Hermippi.Arelate,Fauorini.Chalcis Syriæ,Iambylici philoſophi.Antiochia, Ioannis Cryſoſtomi Iudæa,Ioſephi.Elis,Hippiæ,Cos,Hippocratis.Athenæ,Iſocratis.Syracuſæ Lyciæ.Athenæ Menandri & Periclis.Thebæ,Muſæi.Smirna,Homeri. Anazarbũ Ciliciæ,Oppiani.Roma,Q. Hortẽſij.Cæſarea Cappadociæ,Prophæreſij.Ægyptus,Ptolemæi aſtrologi Syracuſæ Philomonis.Cos,Philetę Roma.Salluſtij & Suetonij Patauiũ, T.Liuii.Athenæ,Sophoclis,& Thucydidis. Thracia,Thamyre,Ereſſus vrbs Lesbi, Theophraſti.Lesbos,Terpandri.Carthago, Tertul. Vmbria, Propertij & Pont.

QVI MVLTOS HABVERVNT LIBEROS.

Adã præter Seth,Abel & Cain habuit 30.liberos.Iayr.ſeptimus iudex Iſrael 30. filios Thespis Athenienſis 50.filias,à quarum nomine Muſę Theſpiades Apellatæ ſunt.Roboam habuit ex pellicibus 20.liberos,ex iuſto matrimonio 3. Athila rex Hũnorum 60 liberos. Danaus 50.filias Ægyſthus totidẽ filios.Eutyce mulier 20.filios. Cõbe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi,viro coniuncta centũ liberos enixa eſt.Vnde adagium apud Eraſmum; Tanquã Chalcidice peperit nobis vxor Noibe Tantali filia habuit 14. Maſſiniſſa rex Numydię 44.autore Eutropio.Puella quædam Lõgobarda 7. pueros vno partu peperit ſub Agelmundo rege, quos omnes in piſcinam cõiecit.autor Paulus Diaconus. Gilipp.Arcadius 9.liberos habuit,quos (vt inquit Virg.l.12.) fida crearat. Vna tot Arcadio coniux Tyrrhena Gilipp. Vix quiſquã crederet Herotymũ ſexcentos ex diuerſis pellicibus habuiſſe liberos,niſi Iuſtinus ex Trogo ſcriptum reliquiſſet,in epitome l.39.Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19.liberos.Ex aliis pellicibus 31. Gedeõ iudex Hebræorũ 70.quos omnes Abimelch. filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. vt habetur cap.10.quarti Regum Barrabas vicecomes in Italia 39. liberos ſuſcepit.Conradus Moſcouiæ dux 80.ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt.Scilurus 90.mares filios habuit Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

Adam filium Seth anno 130.Abrahã anno 100.Sara 90.Seth genuit Enos annos 150.Enos Caynã an.190. Malalehel.60.Malalehel genuit Iared.an.65.Iared genuit Enoch. an.162. Enoch. Mathuſalem 65. Mathuſalem Lamech.an.187.Lamech Noe filium an.180.Noe Sem,Cham & Iaphet,quum eſſet 500. annorum.Scribit Plin.Maſaniſſam poſt 86.annos generaſſe filium Methymathum; Catonem Cẽſorium octogeſimo exacto è filia Salonij clientis ſui Gorneliam è Scipionum gente, Voluſium Saturnium poſt annum 62.

NOVERCÆ QVÆDAM.

Ino Phryxi & Helles Athamantbis filiæ, fuit nouerca; Hippodamia, Chriſippi; Caſperia, Archemoli.Phædra Hippolyti.Stratonice,AntiochiSoteris.Iulia,Antonij Caracallæ Gidica, Cominij Ida,Phinidarum.Iuno,Herculis: Opœa,Scylis regis Scytharum Eribœą, Mercurij Alfriga,Eduardi ſecundi Anglorum regis.Martina,Conſtantini Heraclij, quẽ veneno ſuſtulit.Nuceria,vxor Hebii nouerca fuit Firm,quem morti dedit autor Plutarch.in Parall.

NVTRICES DIVERSORVM Hominum.

Caphyrna ſeu Calphurnia Oceani filia Neptunũ educauit vnà cũ Rhodiis. Teſtis Annius in Beroſum,& Calderinus in Statium.

Amalthea & Meliſſa Iouem infãtulum caprino lacte fouerunt,hinc orta fabula, qua poetę nutritum à capra fabulati ſunt.Pontan. Poſt hic & pecus Olenium, & Iouis inclyta nutrixi. Alij tamen dicunt Iouem ab Adraſtea & Ida Meliſſei filiabus nutritum, vt docet Eraſmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi.Ouid. in Ibbin; Vt teneri nutrix eadẽ matertera Bacchi Statius lib. 2 Syll.Quidne poſt cineres, deceptæque funera matris Tutius inquio tepatentem pectore Bacche?Ammonius grammaticus ponit Feſulam vnam è Bacchi nutricibus.

Nyſa Bacchi fuit nutrix, quam Plin. ait ſepultam fuiſſe prope Scythopolin. policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quod eius manu periturum ſe ab oraculo didiciſſet.

Barce nutrix Sichei Phœnicumditiſſimi, & mariti didonis. Virgilius lib.4. Aeneid. Tum breuiter,

Digitized by Google

breuiter Barcem nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororem.
Charme Sylle pulle. vnde Virg. in Syri: Illa autem. Quid nũc me, inquit, nutricula torques?
Beroe Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouid. l. 3 Met. ipſaque erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.
Aceſte nutrix fuit filiarum Adraſti. Stat. l. 1. Theb. Tunc rex longæuus Aceſten.
Eupheme nutrix fuit Muſarum, quæ filium nomine Erotum ſuſcepit Parnaſi incolam, & venationi deditum.
Spaco nutrix fuit Cyri, quæ dictio quoniam Medorũ lingua carnem ſignificat, factum eſt, vt Cyrus creditus ſit nutritus à cane. Teſtis Herodotus in Clio.
Archemorus filius Lycurgi regis Thracum, nutricem habuit Hypſiphilem: quæ quum infantem in herba reliquiſſet, depaſtus eſt à ſerpente. Stat. autore.
Ericlea, ſeu Euriclia nutrix fuit Vliſſis, de qua Ouidius in Epiſt. Penelopes intelligit, dicẽs: Hoc faciunt cuſtoſque boum, longæuaque nutrix.
Caieta Aeneæ Virg. l. 7. Aenei. Tu quoque littoribus noſtris Aeneia nutrix Aeternã moriens famam Caieta dediſti. Mart. Seu placet Aeneæ nutrix, ſeu filia ſolis.
Habuit Alcibiades nutricem nomine Amycla, vel (vt alii legunt) Amidam pædagogum verè Zopyrum teſtis Plutarch. in Lycurgo & Alcibiade.
Fuit & Hellanic nutrix Alexandri: autore Q. Curtio.
Accam Lauentia Romuli fuiſſe nutricem. teſtis Plin. l. 18. cap. 2. Item Stat. l. 1. Syl. Iam ſecura parens Thuſcis regnabant in vndis Ilia portantem laſſabat Romulus accam.
Phitrix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per veſpillones exportatum in ſuburbano ſuo Latina via funerauit. autor eſt Suet.

OBSTETRICES.

Plinius l. 28. cap. 7. Sotyram & Salpem obſtetrices facit, quarum etiam placita in quibuſdã morborum remediis citat. Idem l. 32. cap. 6. de Salpe meminit.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, vterini fuerunt.

SPVRII ET NOTHI.

Antiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Virg. l. 9. Aeneid. Et primum Antiphatẽ (is enim ſe primus agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plut. ſcribit Homerum natum ex adulterio Criteidis matris. Et Themiſtoclem ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.
Æneas ex adulterio Anchiſe cum Venere apud Simoentem. Virgil. Tu ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchiſe Alma Venus Phrygii genuit Simoẽtis ad vndam? Ariſtonicus rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. Ariſteus Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. Hercules Iouis, ex Alcmena Amphytrionis vxore.
Democoon & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus. Lithyerſes nothus fuit Midæ regis. Theſeus & Romulus (inquit Plut.) ambo quum ſpurii forent, exiſtimati ſunt à Dijs immortalibus procreati. Ingurtha nothus fuit Manaſtabilis fratris Micipſæ regis Numidarum. Manfredus Friderici Imperatoris. Ioannis Andreas patre Andrea præsbytero, & matre concubina natus eſt. Petrus Comeſtor, Gratianus, & Petrus Lombardus itidem fuiſſe dicuntur nothi. Albanus martyr inceſtu patris cum filia.

DE NOMINATIONES A GENERE.

Abauia, mater proauiæ.
Abauus, pater proaui.
Affinis, ſororis maritus.
Amita, patris ſoror.
Auia, patris vel matris mater.
Auunculus, frater matris.
Auus, pater patris.
Conſobrini, geniti ex duabus ſororibus quaſi conſorini.
Fratria, vxor fratris.
Fratueles, duorum fratrum filii.
Gener, filiæ maritus.
Leuir, leuiri, frater mariti.

Maritus,

Digitized by Google

Maritus, vxor viri.
Maritus, vir vxoris.
Mater, quæ peperit.
Matertera, ſoror matris.
Nepos, natus ex filio vel filia.
Neptis, filia filij, vel filiæ.
Nurus, filij vxor.
Nouerca ſecunda vxor parentis.
Pappus, eſt auus. Auſon. Pappo viaſq. trementes.
Pater, qui genuit.
Patrueles, fratres filij duorum patruorum.
Patrueles, ſorores, filiæ duorum patruorum.
Patruus, patris frater.
Priuigni, nati ex prima patris vxore.
Proauia, auiæ mater.
Proauus, aui pater.
Progener, generi pater.
Proſocer, vxoris auus.
Socer, vxoris pater.
Socrus, vxoris mater.

DENOMINATIONES A NATVRALIBVS.
ſeu accidentarijs caſibus.

Achyli dicuntur qui ſunt ſine labris. His contrarij ſunt Labeones.
Agrippeæ dicuntur ab ægreo partu, qui naſcuntur in pedes; quod eſt contra naturã, autore Plinio: quomodo genitum ferunt M. Agrippam.
Ancus qui aduncum habet brachium, nec exporrigi poteſt. Feſt. Pomp.
Ancylogloſſi, qui linguam habent aſtrictam membranulis quibuſdam duriuſculis & breuioribus, quod vitium Ancylogloſſum dicitur, tuncq. naturale eſt. Eſt & accidentarium, quum vlcus ſub lingua cicatricem duriorem obduxit. autor Budæus. Eſt autem vinculũ verſorum quod filum vulgariter nuncupatur.
Androgini dicuntur vtriuſq. ſexus homines, aliter vocantur Hermaphroditi.
Aquili qui ſunt naſo forinſecus extento.
Atypi qui non ſatis expedito plectro linguæ vtuntur; quaſi aerem non ferientes, vel quaſi verba non exprimentes; Bud. in Annotat.
Balbi qui linguam habent impeditam, nec verba debitè enunciant, vt qui laborant labdaciſmo & Iotaciſmo.
Bene naſati homines, à Lampridio dicuntur Mutoniati, ac bene mentulati.
Blæſi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum ſyllaba ſyllabę iũgere properè nõ poſſunt. Dicuntur à Græcis Thraculi. Porro Blæſitas non ſolum vitium eſt linguæ, ſed etiam eorum qui oblæſum greſſum habent, vnde & Blæſi pro Vagis poſſunt accipi.
Bronci, qui ſunt ore producto, & dentibus prominentibus autor Non.
Bubulci, qui bubus optimè vtebantur Plinius.
Buccones qui ſunt tumidioribus buccis. Plautus, Stulti, Stolidi, Fatui, Fungi, Bardi, Blemi, Buccones. Solus ego omnes anteo ſtulticia.
Burri à colore ruffo. Pyrrhi Græcè dicuntur.
Cæcus qui vtroque captus eſt oculo. Aliter Deſioclus. Hinc Cæcare, & Cæcutire verba deſcendunt.
Cæſares hoc nomen traxerũt ab Africano Scipione, qui primus cæſar, à cæſo matris vtero dictus eſt. Deſiſtant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæſarem à cæſo matris vtero nũcupatum. Nã quo tempore ſubigebat Gallias, matrem ipſam amiſit Aureliam nomine, quæ ſuperuiuere nequiſſet, ſi cæſo eiuſdem vtero natus fuiſſet. Solinus. l. 4. de Mira.
Capella à capillorum hirſutie.
Chilones dicuntur, qui ſunt maioribus labris. Aliter Labeones dicuntur.
Coclites vocantur, qui alterno lumine orbi naſcuntur, vt illa Horat. Cocles,
Columella à proceritate.

Digitized by Google

Cordus qui ſerò naſcitur. Vnde corda frumenta, quæ ſerò naſcuntur, & autumnale fœnum cordum dicitur.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti ſunt.

Cylones qui ſunt fronte prominentiore, & quaſi extante. Snonymicè Frontones appellantur.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum. Cuiuſmodi fuit Eutimenis filius, quem Plin. ſcribit in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardum, ſenſu hebetem & iam puberem factum voce robuſta abſumptum contractione mẽbrorum ſubita, triennio circumacto.

Epigryphi dicuntur, qui habent naſum aduncum.

Feneſtella à caluitie.

Flauii à flauo colore capillorum nomen traxerunt.

Veteramentarij dicuntur ſutores Crepidarii.

Gibboſi ſeu Gibberoſi, qui tuber & tumorem habent in dorſo. Tumor autẽ Gibbus & Gibber dici poteſt.

Gutturoſi, quorum guttur tanquam ſpongia quædam intumeſcit, aquarum (quæ potãtur) plerunque vitio.

Hala à fœdo oris halitu.

Hoſſimi qui naſcuntur ſine narib. quam lata habent foramina. Aliter Simones.

Labeones, Labieni & labroſi, à prominentioribus labris. Lucr. l.4. Simula Silene. At ſatura eſt labroſa Philœnæ.

Lenates à frequenti vſu Lenæ veſtis.

Luſcioſi qui propter vitium oculorum parum vident. Plaut. in Milite, Aedepol tu quidem cæcus es, non luſcioſus.

Lucini ſeu Lucinii, qui paruos vtrinque habent oculos.

Luſcus qui altero captus eſt oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuen. Quum Getula ducem portaret bellua luſcum.

Mactici qui habent magnas malas & os putens.

Marcipor puer vel famulus Marci, vt Publipor, Publii, Lucipor, Luci. Plin. l.33. c. 1.

Monogrammi vocantur tenẽs, macri, & decolores. A pictura, quę priuſquã coloribus corporetur, lineis fingitur, Monogrammos enim pictura dicitur linearis.

Myopes qui in luce parum vident, Latinè Luſcioſi. Myopia ditur huiuſmodi vitium.

Naſicæ ab obuncis naribus.

Neruæ à fortitudine neruorum & veſtigiorum dicti ſunt.

Nyctilupes qui vident interdiu, Sole occidente parum, occaſu nihil.

Obſtipi qui ſunt breui collo, quibusq. colla in humerum inclinata ſunt Suet. in Tyb.

Ob iter appellatur qui patre mortuo, & auo viuo gignitur.

Panſæ à latis pedibus, & apertis. Panſum enim apertum ſignificat.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos ſe immittunt, naſcunturq. ſub Delphine. Huiuſmodi ſunt Hiſtriones, Funambuli, Funerepi & Salatriculi. Vocãtur & Petauriſtæ.

Pilumni, qui pilum piſtrinis inuenerunt.

Piſones, à piſis leguminibus, quæ optimè ſerebant, vt Fabii à fabis, Letuli à lente, Cicerones à cicere.

Planci, qui ſupra modum pedes planos habent. Et Plancæ tabulæ, dicuntur planæ.

Plauti & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Poſthumi qui naſcuntur patre humato.

Scauri qui eminentibus ſunt talis.

Scipiones à baculo, qui Scipio dicitur. Quoniam qui, primus hoc meruit nomen, innitebatur baculo.

Simi & Simones, qui habent nares introrſum reflexas. Qui homines facilius cæteris fiunt polypoſi.

Spatici qui maligno ſpiritu ſunt correpti, quiq. eodem in loco nequeunt ſubſiſtere.

Statius nomen eſt ſeruile. Cælius l.13 c.5.

Syllæ vnde originem ſumpſerint, Macrobius lib.1. Satur ſic refert; Bello Ponico hi ludi primum ex Sibyllinis libris ſunt inſtituti, ſuadente Corn. Ruffo, qui propterea Sibylla cognominatus

gnominatus

Digitized by Google

gnominatus eſt,& poſtea corrupto nomine primus cœpit Sylla vocari.

Tragomaſchali qui virus alarum olent,aliter Hircoſi.Eſt enim Hircus fœtor alarum, quē Plin. Alarum graueolentiam appellauit,& aliquādo.Virus alarum:à Græcis dicitur Tragos,Vnde Tragizontes pueri.

Vaciæ dicuntur,quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur. Cuiuſmodi fuiſſe legitur Seruilius Vacia,vir prætoritus,Senecæ temporibus. Varro l.1.de re Ruſt.Cruribꝰ rectis,ac potius varis,quàm vacij Hinc etiam Vaciennorum cognomina fluxerunt.

Vacii qui pedes extrorſus obtortos habent.Dicuntur & Vaciæ.

Valgi dicuntur,qui diuerſas ſuras habent,hoc eſt,in diuerſum actas,at ſunt Lacertorum pedes,quorum pars intra conditur,pars extra procedit. Vulgi contrarii ſunt Varis. Habent enim ſuras altrinſecus prominentes,& in diuerſum actas, vt cancri & lacertæ ipſæ, autore Ariſtotele.

Vari dicuntur,qui crura habēt obtorta,quique ſunt pedibus incuruis,& in ſe cōtractis.Vnde etiam varæ manus. Ouid.l.9.Tenuique à pectore varas. In ſtatione manus, id eſt decuruas Hora.1.Serm.Hunc varum diſtortis cruribus.Mart.l.7.Vara vocat brachia paleſtritarum, quum aduerſarium amplectuntur,vbi ait:Vara nec iniecto cæromate brachia tendis.

Vaticoſi qui venas habent plus æquo intumeſcentes in temporibus,vētre, teſtibus inguine ſed maxime in cruribus.Quod ex nimio labore ſolet naſci.

Ventricoſi dicuntur, qui ſunt ventre propenſo & extante: dicuntur etiam Ventroſi & Vētricoſi.

Vopiſcum dixerunt vnum ex geminis,qui recēti vtero naſceretur,alio interempto ab ortu.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

Beatus Aug.tria habebat in votis.vidiſſe Chriſtum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantem,& ſpectabiles vrbis Romæ triumphos.

Pyrrhum Epyrotarum regem ferunt(vbi immolaturus templa inuiſeret)non regni āpliorem modum,non de hoſte victoriam, non gloriam illuſtrem aut diuitias, ſed ſanitatem modo à Diis comprecari ſoltium ceu,parte hac bene conſtituta,proſperius ceſſura viderentur omnia.

Darius oblato ſibi malo punico,tot optaſſe fertur Zopyros,quot illic eſſent granorum. Idē dicebat,ſe malle Zopyrum vnum in columen habere, quàm viginti Babylones occidere. Herod.autor l.3.

Cricias tyrānus imprecabatur ſibi Scopadum diuitias,Liberalitatem Cymonis,& Ageſilai Lacedemonii victorias.autor Plutar.

Scribit Plinius libro ſeptimo L.Metellum decem maximas res optaſſe, vt pote voluiſſe Primarium bellatorem eſſe,Optimum oratorem, Fortiſſimum imperatorem, Auſpicio ſuo maximas res geri,Maximo honore vti,Summa ſapientia eſſe, Summum ſenatorem habere,Pecuniam magnam bono modo,inuenire,Multos liberos relinquere,& Clariſſimū in ciuitate eſſe.Quæ omnia illi contigerunt.

Auguſtus Cæſar,quum 54.annum ageret,precatus eſt à Diis Scipionis fortudinem, beneuolentiam Pompeii & Cæſaris furtunam.Plur.de For.Rom.

Optabat Caligula vnicam eſſe populo Romano ceruicem, quo facilius vno ictu abſcindi poſſent.Votum homines carnificis & ſanguinarii,Bapt.Egnatius.

Votum ſuum Tibullus ſic exprimit.

Me mea paupertas vitæ traducat inerti.

Dum meus aſſiduo luceat igne focus.

Mart.lib.1. ad Frontonem votum ſuum deſcribit.

Optabat Horatius Tyburi,aut prope Galeſum Calabriæ fluuium conſeneſcere, his verbis: Tybur Argæo poſitum colono,Sitæ meæ ſedes vtinam ſenectæ,Sit modus laſſo maris & viarum,Militiæq; Idem l.1.Carm.Optat mentem ſanam in corpore ſano.

DIVITES.

Quantæ fuerint opes Dauidis,coniectare eſt verbis eiuſdem, qui capit. 22. Paralipomenon ita loquens ad Salomonem inducitur;Confortare,& viriliter age,ne timeas;neq; paueas. Ecce ego in paupertacula mea præparaui impenſas domus Domini, auri talenta cētum millia & argenti mille millia talenta Hiſtoria Regum ſcribit, Dauid habuiſſe argēti mille

millia

Digitized by Google

millia talenta,id eſt decies centena millia,& auri centum millia,quæ mille millia talenta argenti valent.Propterea Budæus ait,opes Dauid decies fuiſſe maioris operib.Darianis.
Fuerunt & immanes Salomonis diuitiæ,vt teſtatur,quod l.3.Regum,& ca.10. ſcriptum eſt hoc modo; Non erat argentum nec alicuius precij putabatur in diebus Salomonis,quia claſſis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in Thraſis, deferẽs inde aurum & argentum.Et paulo inferius. Fecitq; vt tanta eſſe abundantia auri & argenti in Hieruſalem quanta & lapidum . Conſumpſit in templi ſui columnis & vaſis aureis quadragies ſexies centena millia . Argenti vero ad clauos & alia inſtrumenta 1232.talẽta æris vero in columnis,fornicibus & cæteris talenta 18.millia .
Habuit Iob ſeptem millia ouium,tria millia camelorum,quingenta iuga boum, quingẽtas aſinas,reliquique pecoris armentum numeroſiſſimum.
Herodes Atticus tanta fuit rerum opulentia,vt Iſthmum vellet perfodere, & maria cõiungere diuerſa,ſi per imperatorem licuiſſet.Quod tamen fruſtra tentauerat Nero.
Pleriq;veterum ſuam ſatis opulentiam prodiderunt arduis conatibus, quib.rerum naturæ faciem mutare voluerũt;vt Hicanor Seleucus qui excogitabat perfodere ſpatium à Boſphoro Cimmerio ad caſpium mare,quod interuallum erat 150.mil.
Seſoſtris rex Ægypti, interſtitium à rubro mari ad Nilum proſcindere adorſus eſt. Quod poſtea Darius molitus eſt.
Midas rex fuit Phrygiæ, cui propter Bacchum hoſpitio ſuſceptum conceſſum eſt, vt quicquid vellet & optaret,eſſet futuros compos.Optauit autem vt quicquid corpore cõtigiſſet,in aurum verteretur.Tantæ fuerũt eius diuitiæ,vt in prouerbium abierint. Stat.lib.1. Syluar.Digne Midæ,Crœſique bonis,& Perſide gaza.
Opulentia Crœſi Lydorum regis maximè quondam nobilitata eſt apud Græcos,& adeò,vt fecerit prouerbio locum.Propterea(vt ſcribit Herodotus)exiſtimabat ſe mortalium feliciſſimum.Mart.l.5.Cræſo diuitior licet fuiſſem.
Virgilius ſcribit Sycheum Didonis maritum fuiſſe ditiſſimum agri inter Phænicas. Auri opulentia fuit ei exitio,impulitq;Pygmalionem regem Tyri,vt eum interficeret. Quantum autem auri & argenti habuerit,hinc ſuſpicari licet,quòd eius theſauris profuga Dido æmulam Romani imperij Carthaginem ædificauit.
Volunx fuit quiſpiam ditiſſimus de quo Syllanian.lib.5.ſic ſcribit.Ditiſſimus agri Occumbes genere Volunx,ne clauſare poſtis Pondera theſauris, patrio nec regia quõdam præfulgens ebore,& poſſeſſa mapalia ſoli Profuerint.
Æſopus Tragœdus,amicus Ciceronis,arte hiſtrionica ad tantam peruenit opulentiam,vt ſexcentis ſeſtertijs ei patina ſteterit, reliquerit que filium adeò diuitem,vt crateres auro liquefacto cœnis apponeret.
Pythus Bithynius platanum auream, vitamq;nobilem Dario regi donauit.Xerxis copias, hoc eſt ſepties centena 88.millia hominum excepit epulo ſtipendium quinque menſiũ, frumentumq;pollicitus, vt è quinque liberis ſenectuti ſuæ ſaltem vnus concederetur. Teſtes Herodotus & Plin.Interrogatus à Xerxe quantum poſſideret:reſpõdit, ſe habere argenti talenta duo millia,auri myriades quadrigentas,ſtaterum Doricorum ſeptẽ millia ad minus.Quam ſummam quum obtuliſſet ipſi Xerxi, demiratus rex propenſam hominis liberalitatem, expleuit quod illi deerat ad quadringentas myriadas.
Tantali diuitiæ prouerbio locum fecerunt, quem prædiuitem fuiſſe oſtendit carmen illud ex tragædia apud Plutarchum de exilio:Viam dierum duodecim ſero iugera.
Callicrates fuit quiſpiam Caryſticus,qui ciues ſuos omnes opibus longè præſtitit. Hinc adagium natum:Vltra tres Cillicratis.
Herodotus ſcribit Rhampſinium regem immanem pecuniæ copiam habuiſſe, quam nemo regum poſterorum adæquauit.
Cyrus deuicta Aſia 14.millia pondo auri inuenit:præter vaſa aurea,aurumq;factum, & in eo folia ac platanum.Qua victoria argenti quingenta millia talentorum reportauit.
Darius vectigalem ſibi fecit Aſiam ex qua quotannis 575. millia talentorum accipiebat; præter aliud tributum ex Africa, ijs qui Europam Theſſalia tenus incolebant,eidem afferebatur.
Victo Dario inuenta ſunt in Perſide 180.milla talentum;quum tamen Darius ſeptem millia fugiens rapuiſſet.

Mynias

Digitized by Google

Mynias fuit quiſpiam ſua ætate mortalium ditiſſimus, qui primus theſaurum recondendis pecuniis ſtruxiſſe fertur.

Cælius ait Mæandrum Protagoræ patrem tanta rerum opulentia præcelluiſſe, vt Xerxem Perſarum regem domo & donis excipere auſus ſit. Quod iam de Pythio memorauimus.

Indorũ regiò, teſte Curtio, diues eſt non auro modo, ſed margaritis & alijs gemmis, ad luxus magis quàm ad magnificentiam exculta.

Inter populos diuitiis memorabiles recẽſentur Lydi, babylonii, Seres, & Arabes. Statius l. 5. Syl. Si Babylonis opes, Lydæ ſi pondera gazæ, Indorumque dares, Serumque Arabumq; potentes Diuitias.

Fuit & Achæmenes rex perſarum ditiſſimus Horat. l. 2. Carminum; Nõ tu quæ tenuit diues Achæmenes, Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes, Permutare velis crine Lyciniæ?

Eſubopes rex in Suan orũ terra, vellerib. aureis inclyta, plurimũ argẽti auriq; fertur eruiſſe.

Galeſus fuit in Latio quiſpiam ditiſſimus agreſtis gazæ. Virgilius l. 7. Æn. Corpora multa virum circa, ſeniorque Galeſus, Dum paci medium ſe offert, iuſtiſſimus vnus Qui fuit, Auſoniisq; olim ditiſſimus aruis, Quinque greges illi ballantum quina redibant Armẽta & terram centum vertebat aratris.

Camertes Volſcentis filius, partium Turni fautor in Aeneam, ditiſſimus fuit. Virg. libr. 10. Perſequitur fortemq; Numam ſolumque Camertem Magnanimo Volſcente ſatum, ditiſſimus agri. Qui fuit Auſonidum, & tacetis regnauit Amyclis.

Dorylas ponitur ab Ouidio libr. 5. Meta. ditiſſimus agreſtis opulẽtiæ, vbi ait. Neſamoniaci Dorylas ditiſſimus agri, Diue agri Dorylas, quo non poſſederat alter Latius, aut totidẽ tollerabat farris aceruos.

Ciſſamis Cous fuit gregibus pecuariis ſupra modum diues.

Dionis Syracuſani opes immenſæ fuerunt, & regia in viuẽdo propemodum pompa & ſupellex, Plutarcho teſte.

Antiochus Magnus, Syriæ, rex, tantis affluxit diuitiis, vt in Romanos certaturus, exercitũ collegerit ornatiſſimũ in quo plerique milites haſtis ſcutiſque aureis & argẽteis enitebant Propterea quum oſtẽtaſſet Annibali copias illas tãto munitas apparatu, rogaſſetq; nunquid ſatis eſſent Romanis facturæ: Penus ignauiam imbellium militum eius eludẽs Satisfacturæ, inquit, etiamſi auariſſimi fuerint Romani.

Populus Romanus ſemptem annis ante primũ bellum Punicum habuit in ærario auri põdo 726. millia, Argenti 92. millia, & extra numerum 355. millia. Item Sex: Iulio & L. Martio conſulibus 84. auri põdo. Cæſar primo introitu vrbis in ciuili bello ſuo ex ærario protulit laterum aureorum 26. millia, & numero pondo 300.

Cæſar in munere patris funebri, omni apparatu arenæ argenteo vſus eſt.

C. Antonius ludos ſcena argentea fecit. Item & L. Murena.

Caius princeps in circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo 124.

Nero Pompei theatrum operuit auro in vnum diem, quod Tyridati regi Armenii oſtẽdit.

Cæcilius Claudius teſtamento ſuo edixit: Quamuis multa bello ciuili perdidiſſet, tamẽ relinquere ſeruorum quatuor milia centum & ſexaginta: iuga boum tria millia & ſexcẽta; reliqui pecoris ducenta quinquaginta ſeptem millia; in numerato pondo ſexcẽta millia. Qui funerari ſe iuſſit, ſeſtertiis vndecim millibus.

C. Craſſus negabat diuitẽ eſſe niſi qui reditu annuo legionẽ poſſet alere. In agris ſuis poſſedit ſeſtertium bis millies, hoc eſt æ e noſtro quinquagines centena millia aureorũ coronatorum. Nec ſatis fuit, inquit Plin. niſi totũ Parthorum eſuriſſet aurum, harum autẽ diuitiarum maximam partem ex ciuilibus bellis atque incendiis comparauerat, calamitates publicas in ſuam vnius vtilitatem vertens. Nam quum trecenta ſolum talẽta ex paterna hæreditate accepiſſet, priuſquam aduerſus Parthos exercitum duceret, ſeptẽ millium & centum talentorum ſummam coegiſſe traditur, quum etiam decimam partem facultatem ſuarum Herculi cõſecraſſet, & publicum dediſſet populo, ac tres minas ciuibus viritim contuliſſet. Seruos habuit circiter quingentos, fabrilis artis & architecturæ peritos, quibus non ſolum ad propriæ domus extructionem vſus eſt, ſed ciuibus ædificare volentibus, eorum operas mercede locauit.

Pallas Claudii libertus, Craſſo ditior fuiſſe perhibetur vices & quinquies centenis millibus.

Plinius præter Pallẽtem ait Calliſtum & Narciſſum Claudii principatu fuiſſe opulẽtiores.

Digitized by Google

Narciſi autem diuitiæ in prouerbium venerunt, quum Iuuen. dicat, Nec Crœſi fortuna vnquam, nec Perſica gaza Sufficienti animo, nec diuitiæ Narciſſi, indulſit Cæſar, cui Claud. omnia. De Pallante Iuuen. Sat. 1. Ego poſſideo plus Pallante & Licinis. Hi duo Pallas & Narciſſus liberti fuerunt Claudii, quos decreto quoque Senatus, non ſolum ingentibus præmiis, at etiam magiſtratib. ornari paſſus eſt. Tacitus ſcribit, Claudium Pallanti prætoria inſigni, & centeis quinquageis ſeſtertium cenſuiſſe, & Pallantem ipſum ſeſtertii ter millies poſſeſſorem fuiſſe. Idem l. 14. ait, Neronem veneno interfeciſſe hunc Pallantem, quòd immenſam pecuniam longa ſenecta detineret.

Licinius Cæſaris libertus tantum agrorum fertur habuiſſe, quantum peruolarent milui.

Quamuis numeroſæ fuerint Craſſi diuitiæ, Plinius tamen facit Syllam ditiorem, vbi de Craſſo loquens ait: Quiritum poſt Syllam ditiſſimus.

Pompeio res gerente circa Iudæam, Ptolomeus octona millia equitum ſua pecunia tolerauit. Mille conuiuas totidem aureis potoriis mutans vaſa cum ferculis ſaginauit.

In Toloſanu Italiæ oppido, à Q. Cepione direpto, inuenta ſunt auri pondo 110. millia, argẽti pondo quinquies centãna millia.

Lucrius Aruernus, pater Bititi (qui Bititus cũ Maximo Aemyliano & Domitio Aenobarbo ducentorũ hominũ exercitu conflixit) tantis deliciis diuitiiſq; circũfluxit, vt aliquãdo oſtendendarũ opũ gratia curru vectus campũ ingrederetur, nummos aureos argẽteoſq; huc atque illuc ſpargens: Quibus colligendis amici atque comites occupati ſequerentur.

L. Luſcius Syllanarum partium amplius ſexcentas poſſedit.

Cleopatræ quoque diuitiæ arguuntur ex coctilib. illis maris inter ſeptem orbis miracula numeratis: ex cratere, cuius pondus erat 15. talentorũ: ex apparatu conuiuii, quo Antonium excepit: ex vnionum ſorbitione, ex multis item ſumptibus.

Paulus Aemylius Perceo Macedoniæ rege deuicto, retulit in ærarium prædam pondo triũ millium.

Scipio Africanus victa Carthagine 1470. pondo auri inde tranſtulit. Item argenti cælata millia 450. vaſorum aureorum pondo centum millia.

Mamurran Catulus dixit habere quicquid habuiſſet comata Gallia Cornelius Nepos adiecit, cum totis ædibus nullam niſi è marmore columnam hauiſſe, omnes ſolidas è Caryſtio aut Lunenſi.

P. Glodius (quem Milo occidit) habitauit domo empta ſeſtertis 147. millibus.

Seneca philoſophans rerum cauſas propoſitus à Nerone, quadriennio ter millies ſeſtertiũ quæſiuit.

Tarius Ruffus infima natalium humilitate conſulatum militari induſtriam erutus, circiter mille ſeſtertium liberalitate Auguſti congeſtans, agris coemendis ex hauſit.

Idem Seneca teſtis eſt, Lentulum augurem eodem Aguſto imperante quater millies ſeſtertium ſuum vidiſſe.

Lucullus quum reip. infenſus, priuatæ vitæ ſe dediſſet, ædibus & prætoriis extructis, hortis & cœnationibus amœniſſimis incredibili ſumptu paratis, & Bibliotheca libris vtriuſque linguæ cumulatiſſima, opes bello acquiſitas conterere non potuit.

Idem pompeio & Ciceroni extemporariam apparauit cœnam impendio quinquaginta millium, tanta epularum & rerum lauticia, vt conuiuas in admirationem traheret. Idem perfodit montem, & flumen immiſit in piſcinas, quæ reciprocæ fuerunt.

Plinius iunior tanta fuit opulentia, vt ducẽta millia nummum pro acceſſione precii agrorum contempſerit, emptrice Cornelia hoc petente, vt ſuis ipſe verbis docet ad eandem fœminam ſcribens: Tu quidem (inquit) honeſtiſſime quod tam impenſe & rogas & exigis, vt accipi à te iubeam precium agrorum non ex 700. millibus, quanti illos è liberto meo, ſed ex nongentis, quanti à publicanis partem vigeſimam emiſti. Inuicem ego & rogo & exigo, vt non ſolum quid te verum etiam quid me deceat, aſpicias. Idẽ Plinius patriæ ſuæ donauit annua ſeſtertia tricena, quæ à nobis 750. aureis æſtimantur. Hanc eius opulentiam pluribus verbis deſcribit Budæus.

Heliogabalus mẽſas & capſas habuit argẽteas. Prim⁹ et cacabos, viſa deinde cẽtenaria argẽtea ſculpta, & nonnulla ſtigmatibus Libidinoſiſſimis inquinata, autor Aelius Lãpridi⁹.

PAVPERES.

Hecale nomen eſt Paupertimæ fœminę apud Ouid. lib. ſecũdo de Rem. Cur nemo eſt Hecalẽ, nulla

caleæ,nulla eſt quæ nouerit Irum? Nempe quòd alter egens, altera pauper erit.

Amiclas nomen eſt pauperrimi nautæ apud Lucanum,de quo iam verba fecimus in capite de nautis.

Apud Horatium Ibycus nomen eſt pauperis, cuius vxor dicebatur Chloris. Hæc Horatij verba; Vxor pauperis Ibyci. Tandem nequitiæ fige modum tuæ.

Horatius ipſe laborauit paupertate, qua vrgente, animum appulit ſcribendis carminibus. Vnde l.1. Epiſt. ſic inquit. Et laris & fundi paupertas impulit audax, Vt verſus facerem.

Martial. l.2 Hyli paupertatem eludit his verbis; Vnus ſæpe tibi tota denarius arca quū ſit, & hic culo tritico Hyle tuo.

Idem Theleſinum turpi quæſtu diuitem factum ridet his verbis ex l.6.Quum coleret puros pauper Theleſinus amicos,Errabat gelida ſordidus in togula.Obſcænos poſtquam cępit curare cinœdos,Angentum, menſas, prædia ſolus emit.

Apher apud eundem nomen eſt viri extremæ paupertatis, vbi ait. Quum ſis tam pauper quàm nos miſerabilis Apher.

Ab eodem ridetur Cinna quiſpiam,quòd quum pauper eſſet,pauper videri vellet.Sic enim inquit.Pauper eſt Cinna, & vult videri pauper.

Catullus Furio cuidam pauperimo ſequentibus illudit verſiculis. Furi cui neq; ſeruus eſt, nec arca, Nec cymex,neque araneus,neque ignis.Verùm eſt pater & nouerca,quorum Dentes vel ſilicem comeſſe poſſunt.

Codri poetæ pauperrimi, & Proculæ; eiuſdem vxoris paupertatem ſic deſcribit Iuuenalis. Lectus erat Codro Procula minor,vrceoli ſex,Ornamentum abaci,nec non & paruulus infra Cantharus,& recubans ſub eodem marmore Chiron:Iamque vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos,Et diuina opici rodebant carmina mures. Nil habuit Codrus,quis enim negat? & tamen illud Perdidit infelix totum nihil, vltimus autem Ærumnæ cumulus, quòd nudum & fruſtra rogantem,Nemo cibo,nemo hoſpitio, tectoque iuuabat.

Gellius ſcribit, Protagoram ſophiſtam adoleſcentem victus quærēdi gratia vecturas onerum corpore ſuo factitaſſe.

Sunt qui dicant, Lucilium poetam Satyrographum publico funere fuiſſe elatum.Eumæus fuit ſubulcus Vlyſſis, mendicus & pannoſus.

Telemachus fuit quiſpiam Acarnenſis, qui ob paupertatem fabis ſæpenumero victitabat. Hinc Telemachi olla prouerbio locum fecit.

Conna tibicen fuit pauperrimus,qui nihil habuit præter oleaſtrum.

Caunius fuit quiſpiam pauperculus, qui quum vtriculum aquæ ſitienti Artaxerxi porrexiſſet,ab eo ad ſummam rerum opulentiam euectus eſt.

Cleobis & Biton fratres Argiui,fuerunt pauperrimi teſtis Herodotus.

Plin.ſcribit, Protogenem pictorem contentum fuiſſe caſula,quam habebat in horto ſuo.

Tellus fuit neſcio quis pauper cuius inopiam Solon Crœſi diuitijs fęliciorem eſſe prædicauit,vtiam de Aglao prædiximus,niſi quis fortè velit eundem eſſe.

Theagenes Caprus fuit pauper quiſpiam, qui tamen diues haberi volebat. Idem multa facilè pollicebatur, & nihil præſtabat.

Fuit & Lyſiſtratus ſummæ paupertatis homo, adeò vt prouerbio locum fecerit.

Antigonus ciuis Florentinus, quum vniuerſas facultates pauperibus impartiuiſſet,pauper adeò deceſſit, vt eius funeri defuerit ſumptus.

Euripidis mater lucellum faciebat in vendendis oleribus:autore Plinio.Ei nomen erat Clito, patri verò Mneſarchus.

Glycera coronas venales exponebat ad ſuſtinendam paupertatem.

Telenicus homo fuit adeò notæ paupertatis,vt Seriphij prouerbium inde formauerint.

Pauſon fuit pictor inſigni tenuitate.

Plutarchus in Nicia prodit, Lamachum fuiſſe adeo inſigni paupertate, vt quoties illum atheinenſis populus Imperatorem crearet, ad quātulum pecuniæ ad pallium & crepidas comparandas decerni opus eſſet.

Ilus fuit Ithacēſis pauperrimus,quem Vlyſſes ab expeditione Troiana reuerſos, ictu pugni interfecit.Mart.l.5. Proper. pauperior forem Carine.

Menętes fuit Arcas quiſpiam occiſus à Turno,cuius paupertatem deſcribit. Virg. l.12. his verbis: Et iuuenē exoſum nequicquam bella Menætem Arcada, piſcoſæ cui circum flumina Ler-

Digitized by Google

mina Lernæ Ars fuerat,pauperq. domus, nec tota potentum Munera, conductaque pater tellure ſerebat.

Acętes paupertatem ſuam apud Ouid. l. 1. Met. his verbis exprimit: Ille metu vacuus nomen mihi,dixit Acętes,Patria Męonia eſt,humili de plebe parentes.Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuenci,Lanigerosq.greges,non vlla arméta reliquit.Pauper.& ipſe fuit,linoq. ſolebat & hamis Decipere,& calamo ſitientes ducere piſces.

Baucis mulier & Philemon eius maritus,in maxima paupertate conſenuerunt, Idem Oui. l.8.Sed pia Baucis annis,pariterque ætate Philemon,Illa ſunt annis iuncti iuuenalibus, illa,&c.

Ariſtides, qui rempublicam Athenienſium clariſſimè adminiſtrauit, inops adeò mortuus eſt vt eius funeri ſumptus defuerit.Callias Athenienſis comędiographus, non habuit funus ob paupertátem.

Æthius ſophiſta Antiochenus aurificinam, vrgente rerum penuria,exercuit ab initio.

Origenes extrema laborauit paupertate, bonis eius in fiſcum relatis, quòd Chriſtianæ adhæſiſſet pietati.

Demonax philoſophus(qui floruit Adriano imperante)nullum vnquam ſibi viaticum pręparauit.Sed quum eſuriret,proximam domum, quam apertã videbat, ingrediebatur, & victum ibi quæritabat.Centenarius deceſſit,elatus publico ſumptu.

Epaminundæ Thebanorum principi, & totius Græciæ, vnicum fuit indumentum, rude & pertritum. Quod ſi quando expurgandum fulloni traderet, alterius veſtis inopia domi interim ſe continebat. Nihilominus tamen in tanta pauperie magnam vim auri, quam offerebat rex Perſarum recuſauit vltrò.

Epitectum Philoſophum iam diximus ſeruum fuiſſe.& ſumma inopia laboraſſe.

Aglaus Pſophidius in anguſtiſſimo Arcadiæ angulo conſenuit,exili cõtentus, prædio,quo nunquam egreſſus eſt.Hunc tamen Apollo in tanta paupertate felicem teſtatus eſt. Valerius Martialis epigrammatiſta pauperie preſſus viaticum accepit à Plinio nepote.

Menas inter Samnites natus, in ſolitudine vixit & paupertate, curandis apibus intentus. Neq.tamen deerant adeuntium dona,quos ad bonam frugem ſolebat conuertere.

Fauſtulus paſtor fuit extremæ paupertatis,qui vel Romulum expoſuit, vel expoſitum nutriuit.Ouid.l.3.Faſt.Nec taceam veſtras Fauſtule pauper opes.

Apud eundem libro eodem,Anna nomen eſt pauperrimæ vetulæ, vbi ait: Orta ſub vrbanis quædam fuit Anna bouillis Pauper, ſed multæ ſedulitatis anus. Illa leui mitra canos incincta capillos,Fingebat trepida ruſtica liba manu.

Æliorum familia Romæ fuit pauperrima, & medicarum adeò facultatũ, vt ſeptemdecim eodem tempore vnicam habitauerint domum,vnicum agrum poſſidentes.

Paulus Æmilius,qui de Liguribus,& Perſeo Macedoniæ rege triumphauerat,adeò pauper mortuus eſt, vt funebres Indi celebrari nequiuerint,niſi diuenditis eius poſſeſſionibus.

Menenius Agrippa, qui de Sabinis triumphauerat, pauper adeò mortuus eſt, vt ſepelliri nequiuerit, niſi collatis à populo quadrantibus.

M.Pompilius Andronicus ob inopiam coactus eſt vendere opus Annalium ſedecim millibus nummum.

Valerio Publicolæ in morte defuit ſumptus.autore Tito Liuio.

Acilio Prætorio poſt conſumptum ingens patrimonium paupertatem confitenti, Tiberius, Serò inquit,expertus es.

Val.Cato grammaticus,qui floruit ætate Sillæ.conſenuit in ſumma paupertate,demiſſaſq. Tuſculana villa(qua ceſſit ob creditores)habitauit anguſto & breui gurguſtio.Vnde Bibaculus his in eum carminibus luſit: Si quis fortè mei domum Catonis,Depictas minio aſſulas, & illos Cuſtodes videt hortulos Priapi, Miratur, quibus ille diſciplinis. Tantum ſit ſapientiam aſſecutus,Quã tres calculos ac ſelibra farris, Racemi duo tegula ſub vna. Ad ſummam propè nutriant ſenectam. Rutilius Iſauricus, qui proconſul debellauerat Cilicos, publico elatus eſt funere. coactus ob paupertatem victum quæritabat in agẽdis mollis illis, quas truſatiles vocant. A quibus quum impetrabat ocium, ad ſcribendas fabulas ſe conuertebat,vt eas poſtmodum venditaret.

Abrahamus Anachoreta nil habuit inſolitudine, præter catinum & cilicinam veſtem cum ſago ruſtico.

Hilarion

Digitized by Google

Hilarion interrogatus à latronibus quos offenderat,cur nō expaueſceret:Quia nudus ſum inquit.

FORTVNATI ET FELICES.

Tyrannus Samiorum Polycrates tanta vſus eſt felicitate , vt nullum vnquam mœroris argumentum in tota via potuerit reperire . Nam quum ad excitandum ſibi dolorē anulū ingentis precij conieciſſet in mare,eundem poſtmodum reperit in piſce,oblato ſibi à piſcatore. Ad extremum verò affixus eſt cruci vt iam diximus .

Gyges rex Lydorum gēmā habuit tātæ virtutis in anulo,vt ea ad ſe verſa videret quoſcūq. vellet,nemini conſpicuus.Vnde beneficio anuli omnia conſequebatur ex animi voto .

Xenophilus muſicus vixit 105.annos ſine vllo corporis incommodo:Autore Plinio .

Antiquitas nō paruæ aſcribit felicitati,quod Diagoras Rhodius duos Olympionicos filios eodem die victores coronari conſpexerit.autor Cicero l.1.Quæſt. Tuſcul.

Enhippus rex fuit Argiuorum miræ felicitatis , cuius clypeū qui apud Græcos rē præclarè geſſiſſent,per vrbem incedentes ferebant honeſtamenti cauſa .

Cōtra verò inter infeliciſſimos iuſta cauſa numerādus eſt Oedipus,qui patre īterfecto matri ſe cōmiſcuerit,& ex ea liberos ſuſceperit,qui mutuis vulnerib. ſeipſos interfecerint .

Timotheo Atheniēſium duci felix adeò riſit fortuna,vt in omni bello facilem ac velut certam referret victoriam.Cui proſperitati inuidentes æmuli,Fortunam pinxerunt,quæ in eius dormientis naſſam & retia vrbes immittere vltrò Quòd conſpicatus: Si dormiens, inquit,vrbes capio, quid putatis me facturum,quum vigilauero ?

Quandiu Lydis principatus eſt Alcimus,perpetua vſus eſt trāquillitate, habuitque diuitias quantas voluit .

Apollo felicem pronunciauit Aglaum Pſophidium,qui tamē in anguſtiſſimo Arcadiæ angulo conſenuerat,prædioli ſui fructibus contentus .

Datylus fuit quiſpiam apud Athenienſes,adeò fortunatus,vt illi quotidie nouus hon or accreſceret .

Herodotus ſcribit,Aminoclem virum fuiſſe Magneſium,qui in excauanda terra multa pocula aurea & argentea,theſaurosque Perſarum inuenerit .

Plinius tributi magnæ felicitati,quòd Lāpedo mulier Lacedæmonia regis filia, regis vxor, & regis mater fuerit .

Berenice vocatur felix à Plinio,quod filia,ſoror & mater fuerit Olympicarū. Marius poſt ſeptem conſulatus domi ſuæ ſenex mortuus eſt,autor Cic.l.3.de Natura deorum .

Lucius Sylla apud Romanos felicis cognomen ſibi adoptauit .

In familia Curionum tres continua ſerie oratiores extiterunt .

In Fabiorum familia tres continui principes ſenatus,M. Fabius Ambuſtus,Fabius Rutilianus,& Qu.Fabius Gurges .

Q.Metello cōtigit,quod optauerat,vt ſcilicet primarius eſſet bellator,optimus orator,fortiſſimus Imperator,auſpicio ſuo maximas res gereret,maximo honore vteretur,ſumma eſſet ſapientia , ſummus haberetur ſenator pecuniam magnam bono modo inueniret , multos liberos relinqueret,& clariſſimus eſſet in ciuitate .

Antonius Caſtor viceſſimum ætatis annum excedens , nullum adhuc corporis malum expertus erat,ac ne ætate quidem memoria,aut vigore defecit .

Fr.Buſalus,ciuis Romanus,duos filios mutuis vulneribus ſe petētes vidit, totidem ob ſeditionem ſecuri percuſſos,alium qui nouercam interfecerit,filiam vero quæ præsēte marito venenum hauſerit .

QVI EX HVMILI FORTVNA CLARI aut diuites euaſerunt.

Demoſthenes fabri filius , clariſſimus euaſit philoſophus . Sidon. Qui fabro genitore procreatus Oris maluit expolire linguam .

Agathocles è figulina patris officina ad regnum Siciliæ peruenit.Vnde apud Auſonium ſic inducitur loquens;Rex ego qui ſum Sicaniæ,figulo ſum genitore ſatus .

Æſopus Tragœdus,quum hiſtrionicam artem exerceret, ea tamen euaſit ditiſſimus .

Giges annulum habuit,in quo erat gemma tantæ virtutis,vt ea ad ſe verſa in cōſpicuus eſſet;verſa vero ad alios,conſpicuus. Propterea legatus ad regem miſſus, annuli beneficio ipſum interfecit,& ſtuprata regina,rex è paſtore factus eſt .

Digitized by Google

Telephanus quum antea currus factitaret, tandem rex Lydorum factus eſt.
Artaxerxe humili apud Perſas loco natus, imperium à Parthis ad ſuos tranſtulit, & Artabanum triplici prælio cum tota deleuit familia.
Hiperbolus Cremidis filius (qui prius lucernas factitabat) Athenis tandem principatus eſt.
Darius Hiſpanis filius, Cyri primum extit Pharetrophorus, & lictorio functus eſt munere, rex Perſarum factus.
Macedonum rex Achelaus natus eſt Simiche matre ſerua.
Perſeus, quem Paulus Æmilius attriuit, fuit argiuus genere, ignobili prognatus patre.
Eumenes inopem habuit parentem.
Antigonus Philippi artificio ſe confouebat.
Latrocinia exercuit Polyperchon.
Phocion patrem habuit, qui coclearia conficeret.
Demetrius Phalereus ſeruiuit apud Demetrium, & Contona. Sycioniorum tyrannus Cleõ pyraticam prius exercuerat.
Mandro fuit quiſpiam, qui ex nauiculario factus eſt Imperator. Hinc adagiũ, Fuit & Mãdroni ficulna nauis.
Ptolomæus filius Lagi ex gregario Alexandri milite factus eſt rex Ægypti.
Rodope meretrix ex immundo illo corporis quæſtu ad Ægypti regum conſcendit, nupſitque Paſmnitico.
Proculus quũ latrũculis luſitaret, & decies in eo ludo imperator extitiſſe, acceſſit protinus ſcurra, qui eum purpura ornatũ ſalutauit vt imperatorẽ. Qua ille occaſione vel oblata, vel arrepta, vere aſſecutus eſt, quod per iocum dicebatur.
Viriatus Luſitanus in Hiſpania è paſtore venator, è venatore latro, ex latrone dux poſtremo factus, vniuerſam occupauit Luſitaniam.
Euripides ex matre oleum venditrice euaſit poeta celebratiſſimus.
Adrianus & Marcus Antonius principes, Arrianum hiſtoricum euexerunt ad conſularem dignitatem.
Cyrus Panapolyta beneficio Theodoſij imperatoris, & Eudoxiæ vxoris eiuſdem præſul factus eſt.
Lycaſtus & Parthaſius à Philonomia matre exploſi, & à Tilipho paſtore nutriti, Arcadiæ regno tandem præfuerunt.
Ardamitenum Andriſcum in Fullonia natum, fortuna ad opes & dignitates euexit.
Romulum & Remum infantes aluit lupa, quos conditores habuit Roma.
Incunabula Tulli Hoſtilij agreſte cepit tugurium. Eiuſdem adoleſcẽtia in paſcẽdis pecoribus fuit occupata, validior ætas Romanum rexit imperium.
Tarquinius Priſcus natus eſt ex parte Demeratho, etiam exule.
Tullius Seruius verna, & ancillæ filius, Romanis principatus eſt.
M. Perpenna (qui peregrinus Romam venit) conſulatu potitus eſt.
Cornelium Syllam ex Nicopolis meretriculæ ſinu abſumptũ ſuſtollens fortuna, ſuper Cimbricos Marij triumphos, ſeptemq. conſulatus, imperijs dictaturiſq. affecit.
Gadareus ſophiſta, qui prius morte mendici peregrinabatur, Maximiani beneficio conſularum adeptus eſt.
C. Marius ſenior, ſepties conſul, Arpinas fuit, obſcura prognatus origine.
Terentius Varro ſordido natus loco, tandem quæſtura, & duabus ædilitatibus functus eſt.
L. Tarius Ruffus natalium humilitate cõſulatũ militari induſtria meritus eſt; autore Plin.
Cicero homo nouus Arpinas (vt improperabat inimicus) præter dignitatem conſularem eò diuitiarum peruenit, vt habitaret domum, quæ fuerat M. Craſſi Romanorum ditiſſimi.
Quintius Cincinatus, quum agrum coloret, ſudore deſerto prætextam accepit togam, & ab aratro conſcendit ad Dictaturàm.
Vẽtidius Baſſus adeo ſordido natus eſt loco, vt victum ægrè ſibi quęreret adoleſcẽs Demũ tamen quũ in C. Cæſaris beneuolẽtia introrepſiſſet, eius patrocinio & fauore factus eſt primum Tribunus plebis, mox Prætor inde Pontifex & Conſul. Ad extremum, qui prius curandis mulis victum ſibi quæritabat, eo conſcendit gloriæ, & autoritatis, vt primus ſubegerit Parthos, ac de his triumphauerit. Cui eius gloriæ vſque adeò inuidit populus Roman. vt ſequens in eum verſiculi vulgò iactati ſint: Concurrite omnes augures, auſpices,

Digitized by Google

ſpices, portentum inuſitatum conflatum eſt recens. Nam mulos qui fricabat, conſul factus eſt. autor Gell. l. 15. cap. 4.

Mauritius Cappadox, è famulo & excubitore imperium adaptus eſt poſt Tiberiũ Secundũ.

Valentinianus Imperator patrem habuit funes torquentem.

Helena imperatrix & vxor Conſtantii inter Britannos humili orta eſt loco.

Iuſtinus, qui ante Iuſtinianum imperauit, fuit armentarius, & ſues egit.

Bonoſus imperator, filius fuit pædagogi literarii, autore Vopiſco.

Probus patrem habuit agreſtem, & olitorem.

Ælio Pertinaci origo gentis fuit ſordida.

Aurelius patrem habuit mediocrem, & colonum.

Galerius paſtor fuit armentorum, habuitq; parentes agrarios.

Nicolaus Quintus, natione Lunenſis, humili natus loco, & profeſſione medicus, ad ſummũ tandem Pontificatum peruectus eſt.

Innocentius Octauus ab ineunte ætate coactus eſt ob paupertatem famulari, & inter Alphonſi Siciliæ regis miniſtros victum ſibi comparare. Mox tamen Xiſto Quarto ſucceſſit in pontificatu.

Pius Secundus ob parentum paupertatem perigrinari coactus eſt, & victum emendicare Prouectior factus, ſucceſſit Caliſto Tertio.

Sixtus Primus, paſtorali ortus tugurio, ad ſummum Pontificatum conſcendit.

Ioannes Campanus, qui infans paſcendis ouibus tempus contriuerat, tandẽ beneficio Pii Secundi Pontificis Maximi præſul factus eſt.

Celeſtinus Quintus ex Anachoreta factus eſt Pontifex maximus.

Lamiſſionem in piſcina (quum infans eſſet) repertum, fortuna fecit Longobardorum regẽ.

Narſes Eunuchus è chartulario patricium cõſecutus eſt dignitatem, & totius Italiæ principatum.

Ioannes Zimiſcens prius ludi magiſtrũ egerat, imperiali tamen dignitate fructus eſt tãdẽ.

Baſilius Macedo captiuus inter vænales Conſtantinopolim ductus, factus eſt Imperator.

Primiſlatus rex Bohemorum ab ineunte ætate bubulcus erat, & armentarius.

Tamburlanum à tenera ætate porcarium, fortuna Scytharum regem conſtituit.

Franciſcus Sfortia, dux Mediolani, patrem habuit Sfortiam Attendulum, qui quondam in exercitu fuerat lixa.

Gordius ab agricultura ad imperium euectus eſt.

Anſelmus ex monacho abbas, ex abbate Cantuarienſis epiſcopus factus eſt.

Sedrageſilus Dagoberti pædagogus, è ludi magiſtro dux Aquitaniæ.

QVI EX PROSPERA FORTVNA ad humilem & miſeram redacti ſunt.

Dionyſius iunior Syracuſis (vbi tyrannidem exercuerat) pulſus, exulauit, Corinthi ibique ludi magiſtrum egit, teſte Cicerone.

Policrates Samiorum tyrannus, poſt multos ridentis fortunæ zephyros, ab Orœte Cyri præfecto, ſuperatus, & ſuſpendio affectus eſt.

Xerxes qui Ægyptum ſubegerat à Themiſtocle victus, ab Artabano interfectus eſt.

Artabanus ab Artaxerxe occiſus.

Mithridatus rex Ponti, qui annis quinquaginta Romanos variis cladibus affecerat, Aſiam occupauerat, Q. Oppium Proconſulem, & Aquileium legatum in vincula coniecerat, à Luculo primum, deinde à Pompeio ſuperatus, mortem ſibi intulit.

Legitimus Perſei Macedoniæ regis filius artem ferrariam exercuit, ad tolerandam paupertatem, teſtis Ammianus Marcellinus.

Tarquinius Superb. regno pulſus eſt. Horat. l. 1. Serm. Vnde ſuperbus Tranquinius regno pulſus fuit.

Iunior Marius, poſt trucidatos in vrbe Syllanos, victus apud Præneſte, Pontio Teleſino fugæ comiti iugulandum ſe præbuit.

Senior vero Marius, qui ſepties cõſul fuerat, de Iugurtha triũphauerat, Cimbros & Theutones ſubegerat Apuleium & Glauciam ſeditioſos interemerat, victus à Sylla aliquãdiu delituit in Minturnenſium paludibus. Ouid. lib. 4. de ponto, Ille Iugurthino clarus, Cimbroque triumpho.

Digitized by Google

Quo victrix toties conſule Roma fuit. In Cœno Marius iacuit, cannaque paluſtri:
Pertulit & tanto multa pudenda viro.

Caſſius qui bis triumphauerat, ter conſulatu fuerat potius, ſupplicio capitali clauſit vitam

Cn. Carpo poſt tres conſulatus, ventrem purgans interfectus eſt.

C. Cotta ante diem futuri ſibi triumphi expirauit.

Caninius quo die factus eſt conſul, in fata conceſſit.

M. Claudius Marcellus, qui Annibalem ſuperauerat, Syracuſas expugnauerat, tãdem apud Venuſiam interfectus eſt.

Ne Paulus Aemylius duobus triumphis, priore de Liguribus Poſteriore de Perſeo ſupra modum inſoleſceret, ei filiorum mortem immiſit fortuna.

Pompeius expugnato Domitio, Iarba triumphato, Sertorio in Hiſpania ſublato, Pyratis ſubactis, & Tygrane rege Armeniæ, debellatis item Ibaris, Albanis & Iudæis cum Ariſtobolo rege & Mithridate ad hauriendum venenum coacto, ad extremũ poſt tot illuſtres victorias à Cæſare victus in Theſſalia, iuſſu Ptolomæi, ad quem extrema rerum deſperatione confugerat, interfectus eſt.

Cæſar victor Pompeii, quum de Gallis, Alexandrinis, Pontificis, Agricanis, & Hiſpanis triumphaſſet, & maximam orbis terrarum partem ſubegiſſet, coniuratione C. Caſſii & Decii Bruti 23. vulneribus in Senatu confoſſus.

Belliſarius Romanus præfectus copijs quum Vandalos deleuiſſet, de Parthis triumphaſſet, vrbem non ſemel à Barbaris liberaſſet, poſt multas victorias Iuſtiniano mandãte exoculatus victum in via publica à tranſeuntibus emendicauit.

Baiazetes Rex Turcarum, Tamburlano victori equum inceſſuro ſubinclinauit humeros, & ſcabelli vſum præbuit, vt etiam Valerianus imperator, Sopori regi Perſarum.

Suadocopus rex Morauiæ & Bohemiæ ab Arnulpho imperatore ſuperatus, mutata veſte conſenuit in deſerta nemorum ſolitudine cum tribus anachoretis.

Chriſtophorus Papa, ſummo pontificatu detruſus, monaſticam egit vitam.

Celeſtinus V. Ioannes 1. Ioannes 14. in carcere perierunt.

Benedictus V. Benedictus 10. Matutinus, Tudertinus, Ioannes 12. ſuo pontificatu detruſi, omnes conſenuerunt in exilio.

FŒMINARVM ET VXORVM
quarundam illuſtrium nomina.

Hecuba fuit Priami, Andromache Hectoris, Creuſa Aeneæ, Artemiſia Mauſoli, Monyma Mithridatis, Erſilia Romuli, Herpilida Ariſtotelis, Hipſicratea Mithridatis, Amaſtris Xerxis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundauia Varronis, Plotina Traiani. Caſsãdane Tyri, Atoſſa Darii, Penelope Vlyſſis, Dido Sichæi, Portia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis. Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proſerpinæ. Agrippina Neronis, Alemena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Cõſtantini, Critheis, Homeri, Berenice Ptolomę., Philadelphi, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulij Cæſaris, Alcimede Iaſonis. Filæ Caſſandra filia Priami, Heſione Laomedontis, Helena Ledæ, Muſæ Iouis, Proſerpina Cereris. Aegina Aeſopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermneſtra Danai. Niobe Tantali, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hipſiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocaſtæ, Nanto Tyreſiæ, Veſta Saturini, Direptis Mithridatis. Reginæ. Semiramis regina Aſſyriorum, Camilla Volſcorum, Nicaula ſeu Sabe Aethiopum, Athalia, Hebræorum, Thomyris Scytharum, Heſter Perſarum, Cleopatra Aegiptii, Zenobia Palmyreorum, Amalaſuntha Gothorum, Theolinda Longobardorũ, Radegundis Franciæ, Caſſione Aethiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magneſie, Teuca Illiricorum. Item. Minerua, Rhea, Iuno, Iſis, Diana, Delbora, Medea, Nicoſtrata, Pentheſilæa, Sappho, Iudith Hebræa,

Lucretia, Chælia, Irene imperatrix, Ioanna, Gallica; Briſeis, Phyllis, Dirce, Frigone Iuturna ſoror Turni, Oenone amica Paridis, Dionaſſa Lycurgi Aethiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poetria, Atalanta venatrix, Nyſſa, Scriboni, Victoria, Elpinice, Fauuia, Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia. Olbia, Papyria, Perictoria, Pheſtias, Phila, Plitais, Sandane, Serullia, Sophoniſba, Stratonice, Torentina, Tella, Tymea, Tymoclia, Nauſica, Victorina, Siſigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Mammeæ, Theodorica, Phya

Mitocris,

Digitized by Google

Mitocris,Euryale Hiera.Sunt & aliæ prope infinitæ, quarum nuda nomina creſcerent in volumen.Nec ego commentarium hac in re volui contexere, cum quòd eſſet operis propè infiniti, tum etiam ne alienis veſtigijs inſiſterem. Nam hoc iam negocium præmoliti ſunt Boccatius,& aliquot alij, Si cui videbor inaudita confinxiſſe nomina, legat Plutarchi vitas.Reperiret eorum(quæ videntur inuſitata)artem non modicam.

MVLIERES BELLICOSÆ
& maſculæ virtutis.

Pentheſilæa Amazonum regina muliebrem aſpernata mollicicm, operibus ſemper (quæ virum decent) nutrita eſt. Troianis fauit contra Græcos, fuitque vexillifera & turmas equitum duxit,Propertius libro ſecundo:Auſa ferox ab equo quodã oppugnare ſagittis Mœoti Danaum Pentheſilæa rates. Aurea cui poſtquàm nudauit caſſida frontem. Vicit victorem candida forma virum. Virg.l.1.Æneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Pentheſilea furens.

Delbera mulier bellatrix imperauit Iſraelitis,quos ab incurſionibus vicinorum plerumque turata eſt,quorumq; remp.& Imperium varijs auxit honoribus.

Helerna Iani filia,mortuo patre apud Tyberim regnauit,præfuitq; viris ſine virili auxilio.

Apud Meroem quoque principata eſt Candace regina, & imperauit Æthiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiſſe fertur à marito Nino, vt quinq; dies tantum imperaret, & ſceptro vteretur. Quod quum exoraſſet, ſatellitibus iuſſit Ninum vt interficerent. Hoc itaque modo regnum conſecuta, Aſſyrijs tantiſper dominata eſt, dum à Nino rege iuniore filio interfecta ſit,quod eius concubitum rogaſſet.Eadem muros Babylonis condidit,aut à Nicori regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina quum inſtar cæterarum bello inſueſceret, auſa eſt arma capere in Theſeum,à quo expugnata,& in vxorem ducta eſt Propertius. Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla.

Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia Palmyreorum regina,poſt mortem Odenati mariti ſui imperiũ arripuit in Syria, nec dubitauit arma capere in Aurelianum Imperatorẽ,à quo victa,& in triũphum ducta eſt.Quum autem probro daretur ipſi Aureliano,quod de ea triumphaſſet, Nihil, inquit,me pudet de fœmina triumphaſſe,quæ virtute pluſquam virili ſit prædita.Põtanus, Qualis & Aethiopum quondam ſitientibus aruis aduerſus regina gregem ſeſe armat, & audet.Sola pedes,ſeſe irata obiectare leoni Inſigniq;arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypſicratea Mithridatis cõiux in omni bellorum diſcrimine adiutrix aſtitit marito. Quinetiam capillos ſibi raſit, ne ferendæ galeæ eſſent impedimento.

Artemiſiam reginam Cariæ,& Mauſoli coniugem,mirantur Græci,quod irruentes Rhodios claſſe exuerit.inſulam quoque domuerit,erecta in vrbe ſtatua,quæ ciuitatis ſtigmata videretur inurere.Horodotus ad hũc modum de ea ſcribit. Verum(inquit)Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſecutæ, quæ defuncto viro, nulla adacta neceſſitate,ſed præſtãtia animi atque virilitate in militiam conceſſit.Nomen ei erat Artemiſiæ Lydami filiæ. Paternum genus ex Alicarnaſſo, maternum ex Creta.Hæc Hali carnaſſæis,& Cois,& Nyſyrijs,& Calydinijs quinque naualibus venit omni copia inſtructis.

Vulgata eſt,& nota Amazonum virtus,quæ reiectis virorum & principatu & commercio, ſolæ ſibi imperauerunt,ſuamq;libertatem armis defenderunt.

Atalanta venatrix fuit Arcadia,vibrandis iaculis, & arcubus complicandis aſſuefacta,quæ inuſitatæ magnitudinis aprũ vniuerſę formidoloſũ Aetoliç prima aggreſſa eſt,& vulnerauit vna cũ Meleagro Pontanus l.3.de Stellis,de hac puella, eiuſq; virtute ſic meminit.

Qualis in Aetolum campis Meleagria virgo
Strauit aprum primumq; manu ſtringente ſagittam
Intorquens,auſa eſt ſpumanti occurere monſtro.
Mox læta & ſpolijs famoſa & cæde ſuperba.

Tomyris Scytharum regina,potentiſſimo Perſarũ regi Cyro bello congreſſa eſt,ipſumq;& vita & caſtris ſpoliauit,ad vlciſcendam filii mortẽ,quem ille prius occiderat. Herod.l.1.

Cunabula Camillæ Volſcorũ reginæ manifeſtum futuræ virtutis lumen promiſerũt. Nã ab ipſa iam tum infantia,non molliculis inuoluta eſt pannis,non è blandientibus nutriculis educata,

Digitized by Google

educata, ſed à patre Metabo in medijs ſyluarum latebris ferino lacte paſta eſt. Relictis demum crepundijs paulo prouectior facta, neque tractádis inſueuit lanis, nec fuſos aut penſa manibus accepit: ſed fermis amicta pellibus, fundas cœpit circumagere, cóplicare arcus, ſagittas torquere, ceruos & capreas laſſare curſu. Cui virtuti adiecit ſtudium virginitatis. Orta demum inter Turnum & Æneam bello, Rutilius adhæſit, fuitq; ductrix copiarum. Quam eius virtutem Virgilius in fine 7. ſic deſcribit.

Hos ſuperaduenit Volſca de gente Camilla.
Agmen agens equitum & florentes are cateruas, &c.

Cleopatra Ægypti regina, Dioniſii Auletis filia, quum mortuo iam Cæſare Antonium laſciuientibus momordiſſet oculis, & in amorem ſui pellexiſſet, præter Syriæ & Arabiæ regnum auſa eſt Romanum quoque Imperium ſperare. Quum ergo magis ac magis in dies creſceret libido principandi, Imperiú ipſum ab Antonio petere nó dubitauit. Quod quum exoraſſe, ſumptis cum eo armis in Auguſtum, eiuſque generis Agrippam copias duxit, mouitque bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. Victis ad extremum Antonianis, effrænata mulier cecinit receptui, ac ſe in pedes dedit cum adultero. Quos ſecutus victor Auguſtus ita oppreſſit vt neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam ſibi mortẽ compulerit. Quo extincto, vbi nullum rebus afflictis ſubſidium vidit Cleopatra, brachium aſpidi mordendum præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propertius l. 3.

Scilicet inceſti meretrix regna Canopi.
Vna Philippæo ſanguine aduſta nota,
Auſu Ioui noſtro latrantem opponere Anubim,

Virtutem Hasbites fœminæ bellis exercitæ ſic deſcribit Syluius l. 1.

Hæc ignara viri, vacuaq; aſſueta cubili,
Venatu & ſyluis primos defenderat annos.
Non cola his mollica manus, operatave fuſo,
Dyctinnam & ſaltus, & anhelum impellere planta.
Gornipedem, ac ſtrauiſſe feras immitis amabat.

Item l. 2. ait, Tybernam Sagunthinam, fuiſſe fœminam, Murrhi vxorem & bellatricem.

Teuca Illyricorum regina viris fortiſſimis imperauit, & Romanorum vires fregit ſæpenumero. Fuit Argonis vxor.

Lacenæ mulieres virorum obibant munera, ſeſe in gymnaſio, in bello, in venatione exercentes. Hæc cum viris in certamen aduerſus Meſſenios fortiter deſcenderunt.

Valaſca Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus coniuratione de excutiẽdo virorum principatu, copiarum ductrix bellum, mouit, interfectiſq; viris, fœminas omnes aſſeruit libertati, adeò vt Amazonum inſtar multos annos principatæ ſint ſine viris.

Regnáte apud Gallos Carolo ſeptimo, quum Angli omnia populabũdi paſſim irrumperẽt, deuaſtarentq; omnia, & iam proſpero fortunæ Zephyro adiuti, nihil ſibi nó pollicerẽtur: deſperatis Gallorum rebus ad fuit Ioanna, magni ſpiritus virgũcula quæ attritos Gallorum animos ad vltiorem & libertatis gloriam, prima belli campũ ingreſſa, nó prius ſuos hortari, & ipſa certare deſiit, quàm hoſtem in fugam verteret, reportata victoria.

Margarita Henrici ſexti, Britanniæ regis coniux, aciem, viris deficientem reſtituit.

Gaditanæ mulieres à partu ſtatim ſurgunt, miniſteriaq; domus obeunt.

Olim Germanorũ mulieres, inclinatam aciem, & iam ad Triarios vergentem, reſtituerũt.

Bello vacæ mulieres à Carolo Burgundionum duce longa obſidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obſeſſorem à ſcalis in foſſas vrbis detruſerunt, reportatis ad ſuos vexillis.

Lesbia puella murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugã aut deditionẽ meditantibus ſalutem peperit. Obtulit enim ſe primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipſis muris.

Amalaſuntha Gothorum regina, principata eſt apud Rauennam: Burgũdiones & Alemãnos Liguriam populantes, Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni conſortem ſuſceperit. Volaterranus.

Maria Puteolana, à Puteolis Campaniæ vrbe nomẽ adepta, bellica virtute maximè floruit ætate Fráciſci Petrarchę. Erat laborũ apprimẽ patiẽs ab ipſa iã inde adoleſcẽtia: abſtinebat vino: erat parca cibi & verborũ: reiiciebat collos, penſa, fuſos, & lanas & cætera quæ

muliebrem

muliebrem decent molliciem: gaudebat acubus,iaculis,pilo,galea,ſcuto. Noctes perpetuas quandoq. vigilabat,nec dormiebat,niſi coacta,idq.ſub dio,& humi,reclinans caput in ſcutum pro puluinari. Inter armatos verſabatur quòd quamuis impudentiæ ſpeciem præ ſe ferat,nihil tamen vehemētius curauit, quam ſtudium virginitatis in qua permāſit ad mortem vſque Cultum corporis aſpernabatur.Quibus artibus bellicoſa admodum facta eſt.

Bona Longobarda,bellatrix itidem puella,floruit an.Dom.1468.Nupſit Brunorio Parmēſi,egregio bellatori: à teneris annis luſtrabat ſyluas venatricibus ſtipata canibus: maritū in omni diſcrimine comitabatur,quem quum Alphonſus rex Siciliæ aliquando certa de cauſa in vincula cōieciſſet,miſerta captiui fœmina ad diuerſos principes inſtar Pegaſarij curſoris cucurrit,vt ab eis literas & patrociniū obtineret pro viri ſalute, quod obtinuit.

AMAZONES.

Amazones Scythicæ fuerunt mulieres, ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus.Thermodoōtiaca Tanaim fregere ſecuti.Syll.l.8.Perſtrepit,& tellus, & Amazonius Thermodon.Hæ quum nuptias ſeruitutem eſſe,non matrimonium opinarentur,animū nubendi omiſerunt. Duxerunt temp.ſine viris.Solebāt inire finitimos, ne gens perire.Si qui mares naſcerentur,interficiebant Virgines non ocio neque lanificio,ſed armis,equis,venationibus & ſagittis exercebant.Infantibus dexteriores inurebāt mammas,ne ſaggitarum ictus impediretur.Duæ primum hæ reginæ fuerūt, Marthesia & Lampedo, quæ maior Europæ parte ſuis armis potenter ſubacta, Aſiæ quoque nonnullas ciuitates occupauere. Marthesiæ ſucceſſit Orithya, ſeruata in omne æuū virginitate commendabilis Hae principate cum Antiope ſorore,bello petitæ ſunt ab Hercule; quas quum viciſſet, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules,Theſeus Hippolytē.Orithyæ ſucceſſit Pentheſilæa,quæ dum Troianis ſuppetias ferret,ab Achille iuxta multorū opinionem interfecta eſt. Qua mortua reliquæ iam ęgrè ſe tutantes ab Alexandri ætatē durauerunt.Huius Minythia cōcubitum per dies 13.obtinuit,vt filium haberet paternæ virtutis hæredem.Cæterum peltam & ſecurim primæ omnium inuenerūt, vnde Securigeræ & Peltiferæ dicuntur.Pelta quoque & ſecuris Amazoniæ & Pentheſilææ dicūtur. Ouid.in Epiſtola Phædre;Prima ſecurigeras inter virtute puellas.Val. Flac.libro 5.Stat. l.12.Horat.l.4.Car.Ouid.l.2.de Ponto.

Harpalice,Virg.l.1.Aen.Vel qualis equos Threiſſa fatigat Harpalice.

Pentheſilæa.Idem,Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Pentheſilæa furēs, medijsq. in millibus ardet.

Hippolyte,Seneca in Agamenone.Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & Sagittas.

Harpe.Val.Flacus l.6.Qua Pelta vacat,iamque ibat in Harpem,Menalippe. Ver. Threiciā ſexto ſpoliauit Amazona baltheo.Porrò autem Stephanus Byzantius ſcribit,Amazonès Sauropatidas à Græcis fuiſſe appellatas, quod lacertis veſcerentur, quas illi Sauras vocant.De earum moribus pauca ad modum Curtius refert l.5.de geſtis Alexādri, his verbis: Veſtis non toto Amazonum corpori obducitur: nam læua pars eſt ad pectus nuda, cætera deinde velantur,nec tamen ſinus(quem nodo colligunt) infra genua deſcendit. Altera papilla intacta ſeruatur,qua muliebris ſexus liberos alant:aduritur dextera,vt arcus facilius intendant,& tela vibrent.

BELLA, ET ALIA QVÆDAM.
mala ,a mulieribus orta.

Achab rex Iſraelitarum ſuaſu Iezabelis vxoris,occidit prophetas.

Samſon quum Dalidæ vxori crinem fatalem oſtendiſſet, in quo prodigioſæ vires conſiſtebant,dormiens ab eadem raſus incidit in manus inimicorum.

Ioram Iſraelitarum rex ſuaſu Athaliæ vxoris infinita propè commiſit flagitia.

Iſis cauſa fuit,cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit.

Bellum Græcorum in Troianos ortum eſt ab Helenæ raptu.Ouid.l.1.Eleg.Qualis ab Europa Phrygis aducta carinis Coniugibus belli cauſa duobus erat.Propert.l.1.Olim mirabat,quod tanti ad Pergama belli Europæ atque Aſiæ cauſa puella fuit Idem l.2.

Pelopes quum Phrygiæ regno ſucceſſiſſet, bellum mouit in Oenomiam patrem Hippodamiæ,propter puellam ipſam adamatam,& negatam ſibi in matrimonio.

Alia

Digitized by Google

Alia fuit Hippodamia Atracij filia, & vxor Pyrithoi, quam quum mero caleſcentes & æſtuantes libidine Centauri rapuiſſent, bello petiti ſunt à Pyrithoo. Vnde puellam ipſam Propert. Iſcomachem vocat. Iſco enim Græcè ſignificat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius ſunt hæc: Qualis & Iſcomache Lapithæ genus heroinæ. Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus eſt ab adoleſcente Cratena nomine, quem habebat in delicijs, quod ei promiſſam filiam alteri poſt habuerit. Volater.

Archilochus poeta Iambographus Lycambem ſocerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam ſibi matrimonio denegatã. Vnde Ouid. Poſt modo ſi per ges in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.

Pericles propter Aſpaſiam concubinam Samios infeſtos Mileſijs debellatur.

Propter Chryſeidem filiam Chryſæ (qui ſacerdos fuit Apollinis) ab Agamemnone raptam, Apollo peſtem in caſtra Græcorum immiſit, quæ nõ prius deſijt ſerpere, quàm patri ſuo reddita ſit puella. Tortellius.

Propter Lauiniam Latini regis & Amatæ filiam ortum eſt bellum inter Aeneam, et Turnũ dum vterq. eam ſibi in matrimonium dare cuperet. Pontanus l.4. de Stellis.

Mortuo Menelao Megapenthus & Nicoſtratus Oreſtis filij Helenam in Rhodum fugauerunt, vbi a Polyzo Tlipolemi vxore arbore ſuſpenſa eſt, ob zelotypiam. Volaterr.

Lyſimachus filius Agatholis, filium Agathoclem (cuius auſpicijs multa bella feliciter geſſerat) veneno ſuſtulit inſtigante Arſione nouerca Ptolemæi ſorore. Vol.

Iphis egregia forma adoleſcens ſpretus ab Anaxarete ſe ſuſpendit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Neſſum Centaurum, atq. etiam mortis ipſius Herculis. Seneca: O turpe fatum, fœmina Herculeæ necis autor fertur. Fuit enim cauſa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam Bernicem Ptolemæi ſororem expulliſſet, ab ipſo Ptolemæo bello petitus eſt Iuſtinus l.27.

Deiphobus inſidijs Helenæ, (quam poſt mortem Paridis cõiugem duxerat) occiſus eſt, toto corpore inhoneſtis plagis defoemato.

Amphiaraus vates quùm præuidiſſet ſe periturum Thebis, ſi eò ad bellum proficiſceretur, coniecit ſe in latebras, & occuluit. Eum tamen prodidit vxor Erypile, ſpe habendi monilis aurei, quod gerebat Polycenes. Itaque vxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ abſorptus dicitur.

Euander Pallantis Arcadum regis nepos, ſuaſu Nicoſtratæ matris occidit patrem ſuum. Tortellius.

Hippolytus à phædra nouerca ſtupri falſo accuſatus, dum Theſei patris furorem vellet declinare, diſcerptus eſt ab equis.

Propter Hermonem Oreſtes pythium occidit.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filiæ Polydices interfectus eſt à Creonte.

Niſus quoque Megarenſium obſeſſus à Minoe rege Cretæ, proditione Scyllæ filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalem amiſit crinem, atque ita ab hoſte interfectus eſt. De vtroque Ouidius. Filia ne ve magis capiti ſit fida parentis, Quàm tu vel Prelera, vel tua Niſſe fuit.

Cleopatra cauſa fuit belli inter Ptolomæum Pilopatorem, patrem ſuum, & Alexandrum Syriæ regem.

Idas & Lynceus Aruernes, & Apharea filij, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaria aduerſus Caſtora & Pollucem prope Spartam dimicarunt. In quo congreſſu periit Caſtor Polluci autem profuit immortalitas.

Alexander inſtinctu Thaidis meretriculæ Perſepolim vbem combuſſit. Curt. l.5. Ebrio (inquit) ſcorto de tanta referente ſententiam vnus & alter & ipſi mero onerati aſſentiũtur rex quoque fuit audacior, quàm patiẽtior. Quid igitur vlciſmur Græciam, & vrbi faces ſubdimus? Omnes incaluerant mero, itaq. ſurgunt temulentici, ad incendendam vrbem, cui armati pepercerant Primus rex ignem regiæ iniecit, tam conuiuæ, & miniſtri, pelliceſque, Cælius c.35. l.8. Violata Lucretia cauſa fuit exigendi regũ principatus, quemadmodum per Virginiam Decemuiri defierunt.

Antiochus dum bellum gereret in Romam vino & Veneri dies multos indulſit, cũ puella quadam

Digitized by Google

quadam Chalcidē̄ſi,quam deperibat.Ex quó factum eſt,vt mollicie illa delicijsq.corruptus,hoſti victoriam reliquerit. Liuius l.36.

Roma condita quum Romulus ad augendum vrbis populū Sabinorum fęminas rapuiſſet, inde bellum ortum eſt,& motum à maritis,raptum vlciſci,& raptas repetere volētibus. Propert.l.2.Cur exempla petam Graium:tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere intactas docuiſti impune Sabinas per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Octauia ſoror Auguſti ab Antonio repudiata, cauſa fuit belli Ciuilis.

Lucretius poeta amore feminæ in furorem verſus amatorium hauſit poculum,quo ſpiritū efflauit Volater.

Tullia procurauit,vt maritus ſuus Seruius Tullius à Tarquinio Superbo interficeretur.

Martia meretrix Antonium comodum Imper.(cuius erat cōcubina) fecit occidi ab athleta quodam,quo cum adulterii conſuetudinem habebat.Sextus Aur.

T. Coruncanum liberius in legatione ad Teucam Illyricorum reginam locutum,regina ipſa interfici iuſſit,violato gentium iure,Liuius & Florus.

Rodericus Gothorū rex,quum filiam Iuliani cuiuſdam præfecti(qui Tingitanam Prouinciā adminiſtrabat)adulteraſſet,dolore animatus pater,Sarracenos conuocauit,mouitq; bellum,in quó ſeptingenta vtrimque millia hominum perierunt. Volaterranus,

Chilpericus Clotharij filius opera Fridegundus, ſeu Fridegundæ vxoris, dum venatu rediret interfectus eſt.

Luchinus Italiæ comes,mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter Iſabellam vxorem ſuam,ab ipſo Vgolino vitiatam. Volater.

Ottarus rex Bohemiæ inſimulatus ignauiæ & timoris ab vxore Margarita,quòd cum Rodulpho Cæſare fœdus iniſſet,bellum mouit, in quo profligatus eſt.

Eduardus Anglorum rex & martyr,vxoris ſuæ fraude occiſus eſt.

Gādulphus martyr dū vxorē adulterij increparet,eiuſdē inſidijs interfectus eſt ab adultero.

Ouid. l. 2. Eleg.de quibuſdam bellis & alijs multis malis, quorum authores extiterunt fœminæ,adhuc modum ſcribit.

Nec belli eſt noua cura mei : niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europa pax, Aſiaq; foret.
Fœmina ſylueſtres Lappythas populumq; biformem
Turpiter appoſito vertit in arma mero.
Fœmina Troianus iterum noua bella mouere.
Impulit in regno iuſte Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc vrbe recenti
Immiſit ſoceros, armaq; ſæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros.
Spectatrix animos ipſa iuuenca dabat.

Item Horat. l. 1. Sermonum. Nam fuit ante Helenam cumnus veterrima belli Cauſa, &c.

FOEMINÆ MAXIMI QVANDOQVE boni authores.

Contra tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quādoque boni autores extiterunt,ſed breui admodum numero.

Dominica vxor Valentis Imp Gothos ad euertēdam Cōſtantinopolim irruētes,pacauit.

Pompeia Plautina Iulianum Imp. maritum ſuum auertit ab extorquēda populo pecunia, & colligenda fiſco.autor Sex.Aurel. His adduntur Helena Conſtantini mater, Monica Auguſtini,& nonnullæ aliæ.

Anno verbi incarnati circiter 142.conſtituerat Ataulphus Gothorum rex,vrbem Romam vel diripere,vel expugnare ſaltem,eamque Gothiam appellare,niſi Placida Honorii ſoror & vxor,ipſius barbari ferociētem animum,& iam paratum ſceleri, verbis emolluiſſet Idem Dia.

Inguldis ſoror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gothorum regis filium & maritum ſuum ad Chriſtianam conuertit pietatem Volaterranus.

Clotildis reginæ Frāciæ,Clodoueum regem maritum ſuum,Childerici filium, eodem modo ad cultum ſacræ religionis induxit,idem.

MVLIE-

Digitized by Google

MVLIERES HABITVM virilem mentitæ.

Longè verò aliter fecit Semiramis Aſſyriorum regina, quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminam pati principantem, mortuo marito, virum mentita eſt vt tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ætatem regnare non poterat) adoleſceret, regnoque foret idoneus. Iuſtinus lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus aſtutum Theodoræ virginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandum miſſi libidinem & furorem adeò verbis emolliuit vt non ſolùm à flagitio deterruerit hominem, verum etiã mutatis cum eo veſtimẽtis, exitum à carcere (quo per Diocletianũ fuerat intruſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius l. 2. de Virg.

Marina virgo, natione Græca, ſexum quoque diſſimulauit, ſed honeſta de cauſa, vt ſcilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo ſoli viri recipiebantur, vbi mortem vſque ſanctiſſimè vixit nomine Marini.

Euproſina virgo Alexandrina, quum animæ tenus curioſa, corporis cultu nihili faceret, virum mentita profecta eſt in cœnobium, in quo pater degebat, vbi durauit 36. annos nemini nota Volater.

Pelagia mulier fuit Antiochena; voluptatibus & illicebris primũ deditiſſima, vtq; nulli rei attentius uacaret, quàm corpori comendo. Tandem tamen meliore ducta ſpiritu, vbi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maximè, virum ſe finxit. Et ne rediuiuus aliquis priſtinæ vanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſſit in ſolitarias nemorum latebras, vbi ad mortem perſeuerauit conſtantiſſimè.

Scitum eſt ex Chronicis, & à maioribus ſcriptum, Ioannam Angelicam ab ephœbis ſexum virilem ſimulaſſe, & tandem fato neſcio quo, aut fortuna volente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti veritas, quàm à quodam, ex domeſticis impregnata, tandem emiſerit partũ. Sabell. & Cælius.

Dicæarchus apud Cælium teſtis eſt, Laſtheniam Mantineam & Axiotheam, Phliaſiam, Platone vſas præceptore, & ornatu virili auditorium nonnunquam intraſſe.

Eugenia filia cuiuſdam Philippi, inter Romanos potentiſſimi, uirum quoq; mentita eſt in cenobio, quo ſe incluſit, vt Domino commodius ſeruiret.

VIRI MVLIEBREM HABITVM MENTITI.

Græcis ad expeditionem Troianam proficiſcẽtibus, quum Thetis dea præuideret, Achillẽ filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormiẽtem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumque, ne ſe maſculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit. Quarum vnam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhũq; ex ea ſuſcepit. Verum cum Græci oraculo didiciſſent, Troiam ſine Achille capi non poſſe, miſſus eſt Vlyſſes, vt Græcorum omnium aſtutiſſimus ad explorandam rei veritatem. Quoniam iam facti ſuſpicio & rumpi ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, ciſtiferum ſe finxit, attulitq; mercatoris inſtar, fuſus, acus, monilia, & cætera id genus, quæ puellum decent, cum arcu & ſagittis. Cum ergo Achilles relictis puellaribus inſtrumentis arcũ intendiſſet, vires ſuas & ſexum prodidit, & eo commento repertus eſt Ouid. l. 1. de Arte: Turpe, niſi hoc matri precibus tribuiſſet Achilles, Veſte virum longa diſſimulatus erat. Stat. l. 4.

Sicubi nunquam amor uires ſuas aut in mortaliũ ullo docuerit maximè probauit in Hercule, quem tot alioqui monſtrorum domitorem coegit, relicta (quæ uirũ decet) uirtute, ad muliebres tranſire delicias, ſeque in puellam transformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum laſciuiret: qua etiam iubẽte fuſos & lanas rudibus illis manibus (quibus portenta ſubegerat) attrectauit. Quod ei magno dat probro Deianyra apud Ouid. loquens: Craſſaque robuſto deducis pollice fila, Æquaque formoſę penſa rependis diræ.

Idem apud Propertium ſic loquitur.

Idem ego Sidonia feci ſeruilia palla.
Officia, & Lyda penſa diurna colo,
Mollis & hirſutum cępit mihi faſcia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.
Stat. l. 1. Achil. 1.

Cliſthenes

Digitized by Google

Cliſthenes male audijt,& Comicorum laceratus eſt ſagyttis,quod parũ vir haberetur, ſeque cultu indecoro in fœminam transfiguraret, Vnde adagia nata. Cliſthenem video: Cliſthene intemperantior.

Eadem nota inuritur Cleorito,quod ad maiorem laſciuiam tunicis & veſtibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus,quum Socraticæ diſciplinæ cupientiſſimus eſſet,neque tamẽ,auderet Athenas ire(vbi profitebatur Socrates)quod capitale foret,ſi quis Athenienſium Megaris,aut Magarenſium,Athenis propter mutuum vtriſq; vrbis odium deprehenderetur, muliebri veſte indutus ad audiendum philoſophum ſub ipſam noctem itabat, ac demũ ipſo autore diluculo reuertebatur. autor eſt Gell.l.c.10.l.6.

Omnium(quos eneruauit mollicies,& deliciæ corruperunt)principem locum maioremq; apud poſteros ignominiam meruit Aſſyriorum rex Sardanapalus, qui eò illecebrarũ ſe dimiſit,vt relicta maieſtate(qua princeps tanto debet excellere,quãto ſublimior eſt cæteris)poſitis maſculi ſexus indumentis,mẽtitus ſit fœminam,interque puellas & Eunuchos euiratior ſpadone delituerit.Quæ fuit cauſa,vt ab Arbaſto præfecto, laſciuiam tũ curruptam peroſo, ad incendium domus(in quam victus ſe receperat,) & voluntariam mortem ſit coactus.

Tranquillus in Iulio ſcribit,P.Clodium inter publicas Bonæ deæ ceremonias penetraſſe ad Pompeiam Q.Pompeij filiam, & Syllæ neptem, muliebri veſte, & propterea Cæſarem cum ipſa Pompeia diuortium feciſſe.Preterea Cicero quadam ad Lentul.epiſtola ſcribit Clodium ipſum non pluris feciſſe Bonam deam,quàm tres ſorores.

ANCILLÆ QVÆDAM.

Agar ancilla fuit Abrahæ,à cuius nomine. Agarem dicti ſunt,qui & Saraceni,à Sara eiuſdẽ Abrahæ vxores,nominantur.Ioſephus l.1.Antiquit.

Cyballæ ãcila fuit pauperis cuiuſdam ſimilis,cuius paupertatem. Ver.deſcribit in Moreto. Idem ibidem: Exuit interea Cybale quoque ſedula panem.

Phyllis Troiana Phocei, Bryſeis Achillis- Horat. Ne ſit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu, prius inſolentem Serua Bryſeis niuea colore Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouid.ancilla Alcmenæ matris Herculis l.9.vbi ait: Vna miniſtrarum media de plebe Galantis Flaua coma aderat faciendis ſtrenua iuſſis Plin.l.36. c. 27. facit Ocriſiam Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmeſſa Aiacis Thelamonij Caſſandra Agamemnonis. Horat. Mouit Aiacem Thelamone natum forma captiuæ dominum Tegmeſſæ.Arſit Atrides medio in triũpho Virgine rapta.

Gyge ancilla fuit Paryſatis reginæ Perſarum & matris Cyri. autor Plutar.

Treſſa Thaletis fuit ancila,quæ Thalentem ipſum in foueam collapſum obiurgaſſe dicitur quod cœleſtia ſcire cuperet,cum ne proſpicere quidẽ potuiſſet, quæ ad pedes eſſent autor Theodoricus Cyrenenſis.

Herodotus in Euterpe ſcribit, Rhodopen Thraciam ancillam fuiſſe Iadmonis Samij.

Elos ancilla fuit Athamantis,à cuius nomine dicta eſt vrbs Achaiæ,Alos.

Lardana apud Herodotum nomen eſt ancillæ,à qua fluerunt Heraclidæ.

Titula ſeu Philothis nomen eſt ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrob.l.1.Saturnal.

Plecula fuit ancilla Dianæ, de qua Martial. l.1.Et cecidit ſectis icta Plecuſa comis. Apud eundem l.7.Lagopice nomen eſt ancillæ.

Proconneſia ancilla eſt apud Plin. quæ eiuſdem diei coitu alterũ domino ſimilem, me alterum procuratori eius peperit.

Naæra & Charmione duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ ſpontaneam dominæ mortem ſecutæ ſunt,ac ſuis gladijs ſe confoderunt autor Plutarchus.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ propertianæ. Idem l.4.Deliciæq; meæ Lathris, cui nomen ab vſu eſt.

Cypaſſis ancilla fuit Corynnæ.Ouid.l.2.Eleg.Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere ſed ſolas digna Cypaſſi deas.

Chionia beatæ Anaſtaſiæ fuit ancilla.

DE SER-

DE SERVIS.

Syris ſerui imperant: Nam quum apud eos ſoli ſerui militēt. ex illis creatur imperator, cuius virtutem habent exploratiſſimam.

Cretenſes ſeruis ſuis (quos vocabant Epharmiotas) permittebant omnia, præter gymnaſia & armorum profeſſionem.

Thracum populis peculiare fuit ſale mancipia commutare. Hinc adagium, Sale emptum mancipium. Seruis argento comparatis primum vſi ſunt Chij.

Volſinenſes cum ſeruos omnes manumiſiſſent, ab eis poſtea oppreſſi ſunt.

Serui antiquitus accepta libertate, tōſis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam vt pedes ſeruorum venalium creta notarētur. Vnde Iuuen. Sat. 1. Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.

Serui feruntur eſſe in Pannonia ipſa ſeruiliores.

SERVORVM QVORVNDAM NOMINA,
ab officijs ac alijs rebus deſumpta.

Apolides dicuntur viles ſerui, qui ſine ciuitate in opus perpetuo dantur, & deportantur in inſulas, ad metalla, ſallinas, & ſulphurarias.

Capſarij dicuntur, qui adſeruanda in balneis veſtimēta mercedem ſuſcipiūt Portius Cato, vir alioqui in omni vita laudatiſſimus, ſeruos ſenio debilitatos ſolebat eiicere; ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Catanocophori fuerunt Sicyoniorum ſerui.

Chalcides apud Lacedæmonios ancillæ vocantur.

Eleatri ſerui, qui præficiuntur ciborum miniſterio.

Ferritribaces à Plauto dicūtur, qui ſemper compediti ſunt ferro. Aliter dicūtur, genus hominum ferratile.

Hercitæ, ſerui ſunt, qui verſantur agris.

Hyſtrichides flagella ſunt, quibus ſumebatur pœna à ſeruis delinquentibus.

Maſtigides flagella erant, quibus mancipia pro dignitate cædebantur.

Maſtigiæ dicuntur mancipia, qui delinquentes verberibus tractantur.

Mancipia iure belli capta, olim venibant ſub coronis.

Mancipia & veterana tria dicuntur, quæ emendari nequeunt.

Maryandini à Mileſiis ſubacti, vendebantur in cōtemptum. Publica ſeruitutis in Creta vocatur Mnœa.

Mediaſtini, qui in media domo inter ſeruos abiectiſſima quæq; munia obeunt. Horat. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.

Meſonatæ ſerui ſunt, qui in nauibus munia omnium contemptiſſima obeunt.

Pauſicape dicitur orbicularis ſeruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Proſpeletæ Arcadum fuerunt ſerui.

Rhyteres erant flagella, quibus puniebantur mancipia qui aliquid mali deliquiſſent.

Salutigeruli, qui iuſſu domini aut dominæ, hunc vel illum ſalutat.

Scapulares ſerui, quibus ſcapulæ cæduntur, & qui oſtrearum tergum vlcerib. geſtant. Equi character fronti impreſſus ſeruitutis etiam argumentum, autor Plut.

Suduculum flagellum eſt, ita vocatum, quod vapulantes ſudare faciat.

Scutica verber factum loris Diminutiuum eſt, Scuticula.

Stigmatiæ & Stigones ſunt, qui mancipia dignis modis cædunt.

Therapia ſeruorum turba vocatur.

Trapezopœi dicuntur ſerui menſam curantes.

SERVI, LIBERTI, AC
famuli diuerſorum.

Ioſephus Iudæorum fuit vernaculus, & templi ſacerdos.

Alcman poeta, inuentor carminis amatorii, ſeruus fuit Ageſidis, propter ingenium manumiſſus.

Plotius, Manlius, Antiochus & Staberius Erotes nomina ſunt ſeruorum apud Plinium l. 35. cap. 16.

Splachnoptes verna fuit Pericli Athenienſium principi charus.

Demetrius nomē eſt ſerui apud Mar. l. 1. ſcribētē: Deſtituit primos virides Demetrius ānos.

Molanthius

Melãthius ſeruus fuit Vlyſſis,quẽ Vlyſſes ipſe reuerſus ab expeditione Troiana interfecit.
Mys ſeruus fuit Pythagoræ, vel Epicuri ſecundum Gellium.
Phedon Socraticus(cui Plato librum de animæ immortalitate nuncupauit)ſeruus fuit,quẽ Bedes Socraticus,hortante Socrate, emit.
Menippus item,cuius libros M.Varro in Satyris æmulatus eſt.
Pompilius ſeruus fuit Theopraſti Peripatetici.
Perſeus Zenonis Stoici.
Diogenes Cynicus ſeruitutem ſeruauit.Hunc quum emere vellet Xeniades Corinthius, & quid is artificij nouiſſet,percontatus eſſet;Noui,inquit Diogenes,hominibus liberis imperare.Quod reſponſum miratus Xeniades,emit & manumiſit Filiosque ſuos ei tradẽs, Accipe,inquit,liberos meos quibus imperes.
Epictetus philoſophus ſeruum ſe cõfeſſus eſt his verbis:Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus,Pauperie preſſus,charus eram ſuperis.
Æſopus Thrax,ſeruus fuit conditione,manu tamen ab Idone miſſus.
Mycithus ſeruus fuit Anaxilai Meſſenij Phegynorum tyranni, qui moriẽs liberos ſuos eidem commendauit.
Auge ſerua fuit Demetrij,Chryſogonus ſeruus Syllæ,Herõ Luculli,Hipparchus M.Antonij,Mena & Menecrates Sext. Pompeij.
Pallens,Caliſtus & Narciſſus tres fuerũt ſerui,qui Claudij principatu ſeruitute liberati dites admodum euaſerunt.
Druſillanus ſeruus fuit Claudij principis,qui lancem habuit quinquagenariam,autore Plinio: cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.
Pupilius.Catienus Philotimus ſeruus fuit,qui hæres omnibus bonis inſtitutis coniecit ſe in rogum patroni.autor Plin.l.7.
Atronetemus ſeruus fuit & ſpado,quem Sutorius Priſcus magna pecunia vẽdidit Seiano.
Demetrius ſeruus fuit Pompeij,autore Plutar.in Catone Vticenſi.
Pachus ſeruus Catonis Cenſorij,qui mortem ſibi conſciuit.
Etos ſeruus fuit Antonij, à quo quũ Antonius ipſe ab Auguſto ſuperatus, rerũ deſperatione gladium petiuiſſet ad inferẽdam ſibi mortem:ille gladium quidẽ accepit quaſi Antoniũ percuſſurus,at e cõuerſo properè ictu ſeipſum cõfodit,& ad pedes dñi prolapſus eſt.
Romæ ſeruiuit Terentius Carthaginenſis. Seruiuit & Publius Syrus Atellanarum autor.
Statius Cæcilium comœdiographum ſeruum fuiſſe,nomẽ ipſum arguit. Nam Statius nomen erat ſeruile,teſte Gellio.
Euporus ſeruus fuit C.Gracchi,qui dominum ex Auentino fugientem,qua potuit ratione tutatus eſt,ac ſuper occiſũ animã ſciſſis proprio vulnere viſcerib.effudit:inquit Macrob.
Ammianus ait,Eunum ergaſtularium fuiſſe ſeruum, qui in Sicilia ductus fuerit captiuus.
Epaphroditus ſeruus fuit & libertus Neronis.
Tyro Tullius,& Laurea Tullius ſerui fuerunt & liberti Ciceronis. Pompeius Leneus Põpeij Magni, Patrobius Neronis; autore Plinio.
Annicetus,autore Cornelio Tacito,libertus fuit Neronis,Mneſter Agrippinæ.
Chilo ſeruus fuit Portij Catonis.
Zoſimus libertus fuit Plinij oratoris.
Toko ſeruus fuit cuiuſdam Gunonis,teſte Saxone.
Carellus ſeruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ,autore Paulo Diacono.
Daphnis fuit ſeruus,quem Cn.Piſaurẽſis vẽdidit M.Scauro tribus millibus,& 70.ſeſtertijs.

FORTISSIMI VEL ROBVSTISSIMI fortitudine corporea.

Samſon mille quodã Philiſtæos aſini maxilla interfecit.Ligatus domum cõculſit ac diruit, eaque ruina oppreſſit quam plurimos.Portas vrbis euellit.Capillis demum à Dalida meretrice raſis,in quibus robur fatale continebatur,venit in hoſtium manus.
Si poetarum verba fidem capiunt,nemini dubium eſt,quin omnium(qui prodigioſis viribus extitere)laudẽ mulieris interuallis exceſſerit fortiſſim⁹ ille Iouis & Alcmenæ filius Herculis,qui odio nouercæ Iunonis agitatus;multa paſſus eſt,& plerisq; naturæ portẽtis expoſitus,à quib.tamẽ ſemper rediit victor.In primis dũ adhuc eſſet infans, duos ãgues arctatis gutturib.eliſit.Prouectior fact⁹ in Lerna palude certamẽ ſuſcepit cũ Hydra rediui-

Digitized by Google

nis capitibus pullutãte,dum micus amputabatur vertex. Leonẽ Nemeũ toti populo formidoloſum,precibus Molorchi paſtoris(à quo ſuſceptus fuerat hoſpitio)interfecit. Alterum item in Theſſalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cũcta vaſtantem itidem iugulauit, Ceruam æripedem,& aureis cornibus decoram,curſu arripuit.Harpyas volucres immundas,virgineum præferentes vultum, prope Stymphalum Arcadiæ lacum ſagittis confodit.Taurum furioſum & flammas vomentẽ diſtentis faucibus iugulauit in Attica.Acheloum in varias formas ſe commutantem vicit. Diomedẽ regem Thraciæ equos hoſpitum cruore paſcentem in occidit, Buſyrim regẽ Neptuni & Lybiæ filium, hoſpites mactantem, & adiacentes Nilo regiones latrocinis deprædãtem itidem interfecit. Antæum gigãtem(cui terra mater ſuppeditabat vires)lucta ſuperauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente poſuit, Aurea mala ſuſtulit Heſperidibus, interfecto(qui eorum cuſtos erat)dracone Geriona tricorporem vita ſpoliauit & armẽto. Amazonum reginæ balteum abſtulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore vonientem,de medio ſuſtulit. Neſſum centenarum,Deianyre raptorem cõfodit iaculis. Hiſionam Laomedontis filiam liberauit à monſtro.Troiam deleuit.Lacinium larionem in Italia peremit.Cœlum humeris(vt ad exprimendas vires fingitur)ſuſtulit.Iunonem in papilla vulnerauit,velut laborum ſuorum aut horem.Deſcendit ad inferos,ibiq;Cerberũ rapuit raptum,& cathenis vinctum,in auras duxit.Theſeum liberauit.Lycum Thebarũ regem(quòd Magræ vxori ſuæ ſtuprum inferre voluiſſet)mori dedit.Vnicum fuit monſtrum,cui non potuit ſupereſſe Amor.Vnde Ouid.Quem nõ millæ feræ, quem nõ Stheleneius hoſtis,Non potuit Iuno vincere,vicit Amor.

Virg.l.8.Aen.fingit, Herilum tres animas habuiſſe,ter letho ſternendum fuiſſe.Nec aliam ob cauſam(vt conijcere eſt)quàm propter inuſitatas & portẽtoſas hominis vires.Sic autem loquitur Euander Maronianus.

Et regem hac Herilum dextera ſub tartara miſi.
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat; terna arma mouenda.
Ter letho ſternendus erat; cui tunc tamen omnes.
Abſtulit hac animas dextera, & totidem exuit armis.

Telamõ propter inſignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus eſt,& Heſionẽ poſſidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas diſcerpendas fuerat miſſus) viribus ſuſtulit.

Periclymenus congreſſum Herculis ſuſtinere auſus eſt.

Neſtor apud Ouidium l.12.vires ſuas ſic exprimit; Tunc ego debueram capiẽda ad Pergama mitti,Tunc poteram magni,ſi non ſuperare,morari Hectoris arma meis.

Theſeus Aegei filius,Herculeæ virtutis æmulus, Scyronem & Procuſtem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monſtrũ biforme,Centaurosq;plurimos interfecit, &(vt fabulantur Poetæ)ad inferos deſcendit cum Pyritho,vt Proſerpinã raperent,Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his verbis.

Quum fuerit Cyron lectus,toruusq; Procuſtes,
Et Scinis,& Tauri,mixtaque forma viri
Et domita bello Theba, fuſiq; bimembres.
Et pulſata nigri regia cæde dei.

Milonem Crotoniatam dum conſtitiſſet nemo veſtigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere.In Olympia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit,quẽ ictu pugni interfecit,& vno die integrum deuorauit.Quum autem nimia neruorũ fiducia arborem vellet diducere,brachiis hinc inde cõſtrictis,& deficiente conatu retentus, lupis fuit præda Iuuenalis Satyra 10. Viribus ille Cõfiſus periit, admirandiſque lacertis. Cælius c.21.l.5.De Milone meminit Gellius l.15 c.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam,procero corpore,viribusque portentoſis, cuius vires quũ Milo vellet experiri,ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem,quem ad ſe protaxit,& inde propulit, biſque & ter hoc ipſum effecit:poſtea erexit,erectumque & humero impoſitum ad quinquaginta vlnas vexit. Hunc autem lapidem vix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormus. Maximi enim tauri pedem corripuit,furentemque & inde proripere ſe cupientem,cõſtãtiſſimẽ retinuit. Quod

videns

Digitized by Google

videns Crotoniates,O Iupiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem Hunc? Cælius cap.69.lib.11.

Poetæ ſcribunt,Cacum immanem fuiſſe latronem. Vulcani filium,ignes & flãmas ore vomentem,qui boues cauda raptos inuerſis veſtigijs,cauſa tegendi furti,in ſpeluncam traxerit. Fabulãtur quoque,tam prodigioſis fuiſſes viribus,vt cauernam ſuam obice mortis præſtituerit.Ouidius l.1 Faſt.Ille aditum facti præſtuxerat obice mõtis. Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris cælum quoque ſederet illic, &c.

Monychus nomen eſt Centauri,qui arbores & ſaxa pro telis iaculabatur. Lucan, l.6.Pharſai.Aſpera te Pholoes frãgentem Monyche ſaxa.Ouid.in Ibin; Quique trabes preſſas ab humo mittebat in auras.Iuuen.Sat.1.Quãtas iaculetur Monychus ornos. Idem quoque fingitur de Rhœto Centauro Lucan.Teque ſub Oeteo torquentem vertice vulſas.Rhœte ferox,quas vix Boreas inuerteret ornos.

Scinis latio fuit prope Corinthum,ſummas arbores in terram complicabat, hiſq. alligatos homines diſcerpebat, trũcis cum magno impetu in aera laxatis.Ouidius in Meta.Occidit ille Scinis magnis malè viribus vſus,Qui poterat curuare trabes,& agebat ab alto Ad terram latè ſparſurus corpora pinus.

Quantæ fuerint Turn.vires, hoc licet arguere, quòd ſingulari certamine Saxum ãtiquum ingens(campis quod fortè iacebat limes)in Aeneam contorſerit autor Virgil.Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent,Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Titanus hoſtem, ex prouocatione dimicantem inermi dextra vno digito ſuperauit,& poſtremò correptum in caſtra tranſtulit.Plin.lib.7.

Agatho vir fuit Athenis mõſtroſæ fortitudins,& magnitudinis octo pedum, in ipſa etiamnum adoleſcentia vaſta coma,hirſutis oculis & iunctis,vt vnus prope videretur.Læta facie,naſo Aquilino,ceruice toroſa pectore vaſto,crurib.breuibus,ac extra incuruatis.Erat ei tegmen lupina pellis. Frequens cum apris, lupis & tauris certamen, quorum vulnera oſtentabat.Veſcebatur lacte aſinino.Cratera ſibi iuſſu Herodis oblatum reſpuit, dicens; Haud purum eſſe,quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calidoniæ regis filius,cum Mycenis moraretur,neminem ſibi viribus cõferendum reperit Miſſus ad Etheoclem legatus,Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit,hominumque euaſit victor.Quòd cum ægre ferrẽt inſidias in opportuno loco tetenderunt.Conſtituerunt enim iuuenes omnium fortiſſimos,qui tranſeuntẽ illac. Tydeum interciperent & obtruncarent.Quos omnes tamen interfecit.Tortell. l.6.

Seleucus Nicanos,Syriæ rex corpore fuit ingenti,& robuſto,adeò vt taurum ſylueſtrem in Alexandri ſacrificio elapſum,ſeſe opponens, vtraque manu tenuerit.

Iunius Valens(qui in prætorio Auguſti meruit)vehiculam cum culeis ſuſtinebat Carpenta comprehenſa vna manu retinebat,contra nitentibus iumentis.

Ruſticellus malum ſuum tollebat,inquit.Varro apud Plinium.Lyſimachus leonem(cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus)ſtrangulauit arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum eſt, leonem inſolita magnitudine confectum in Olympo monte à Polydamante athleta inermi.Eundem quoque ſcribunt in armenta boum intraſſe,vbi taurum magnitudine inſigne in altero poſteriorum pedum arripuerit,ferocientemque,& prærabido impetu proſilientem,non dimiſerit prius quàm in eius manu vngulam reliquerit. Narratur etiam quadrigas tota vi concitatas cõſtãtiſſimè retinuiſſe.Qua fortitudinis fama permotus rex Darius,Artaxerxis filius, virũ magna mercedis pactione Suſa pellicuit. Eo quum veniſſet Polydamas tres omnium Perſarum fortiſſimos(qui vna ex prouocatione arma ſuſceperant in aduerſum)ſolum contrucidauit.Cui inuſitato robori confidens,dum forte fortuna cum aliquot alijs in ſpelunca recumberet ad menſam,conuulſuſque ſupernè ſcopulus ruinam minaretur,& omnes ad fugam impelleret,ſolus ibidem remanſit,fore ſperans,vt ſaxum decidens facile ſuſtineret,quo tamen oppreſſus eſt Cæl.cap.56.lib.7.

Sabinus Syrius,vir fuit memorandæ fortitudinis,qui tempore Titi Veſpaſiani primus Hieroſolymæ muros aſcendit Ioſephus lib.7.

Ariſtomenes Meſſenius ſolus 300 Lacædemonias occidit. Tãdẽ vulneratus & captus pœnã per cuniculos ſubterraneaſq. cauernas effugit. Iterũ captus,cuſtodib. ſomno ſepultis acceſſit ad ignẽ,& lora cõtuſſit.Tertio captũ quum Spartani diſſecuiſsẽt introſpexiſsẽtq;

 qualis

qualis eſſet, repertus eſt hirſuto corde, autor Plinius libro vndecimo, cap. 37.
Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducernaria duobus humeris contra ſcalas ferebat. Plin. c. 20 l. 7.
Plinius ait ſe vidiſſe Athanatum quendam prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurniſq. quingentorum pondo calciatum, per ſcenam ingredi.
Ferunt Odenatum Zenibus Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum & primam ætatem exercuiſſe in capiẽdis leonibus, pardis, vrſis, cæteriſq. ſyluestribus feris. Famem inſuper, æſtus, frigora, pluuias vbiq. pertuliſſe quibus duratus bellicas poſtea difficultates cum aduerſus alios, tum maxime aduerſus Perſas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.
Smerdis frater Cambyſis, ſolus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Perſarũ poterat incuruare, autor Herodotus l. 3.
Dioxippus Alexandri fuit miles fortiſſimus, qui prouocatus à Corrago milite eundem claua interfecit. Q. Curtius.
Eutynus athleta, patria Locrẽſis, quum ingenti eſſet robore, ſaxum miræ magnitudinis allatum, humeris pro porta Locrenſium ſtatuit, quod miraculi gratia viſebatur. Idem quoque Temeſeum quendam reddere cõpulit, quę cuique magno fęnore Extorſerat. Eraſmus & Volaterran.
Birhon quidam (vt apud Cælium teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.
Cynegirus Ateníenſis in bello Perſico magna pertinacia in conſectandis hoſtibus vſus eſt. Nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quã & ipſam quum amiſiſſet, nauem modicus arripuit, morſuq. retinuit furenti ſimilis autores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidiſſe Lucio Glauco, viro Romano, vt vtramq. amiſerit manum, quum Aſdrubalis nauem detinere voluiſſet.
Thaurea Iubellius Cãpanus, vir fuit memorãda fortitudine, qui in caſtris Annibalis Claudium Aſcilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idẽ Capta à Fuluio Capua, vxorem, liberos ac ſe poſtremo ante pedes Imperatoris gladio confodit.
Cleomedes Aſtypaleus Lachum Epidannium pugilem armatum, vnico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. Ob quã feritatẽ quum à iudicibus in ius vocaretur, per forum abiens, columnã (qua ludi literarii domus fulciebatur) diſiecit, eaque ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, vbi nuſquam repertus ſit Plut. in vita Romuli, & Crinitus c. 3. lib. 15.
Attilius ſeu Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſſiliam prælio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra vmbonem ſiniſtra retinuit, eo vſq; inſultibus terrens, vt proſtratis omnibus, nauem occuparit uictor autor Plutarchus in Cæſare.
M. Seruilius uir conſularis, tricies & uigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtem, Plutarchus in Aemylio.
Legimus Maximum Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuiſſe Milionem ſui ſeculi, quò lis hamas traheret, thedam onuſtam propelleret, aliaq. item plurima perficeret, fidem vix capientia. autor Capitolinus.
Gratianus pater Valentiani Imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalicium funem portanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.
Firmus Imp. (quem Aurelius latronem Aegyptium uocabat) ſtatura fuit ingẽti, oculis promicantibus, capillo criſpo fronte uulnerata, fuſco uultu, reliquũ corpus piloſus & hiſpidus, ita ut Cyclopes uulgo diceretur. Robore autem adeo inſignis ut Triarium uinceret. Nam & incudem pectori ſuperpoſitam tondentibus fabris conſtanter pertulit, quũ reſupinus, & in manus curuatus pendere magis uideretur, quam iacere. Crinitus.
Fuit Carolus Magnus procero corpore, uaſtiſq. præter humanam conſuetudinem uiribus. Cuius rei haud dubia ſanè reliquit argumẽta tã præclaris, tamq. multiplicibus uictorijs.
Skyoldus, Vſſo, Freſicus, Starchaterus nomina ſunt apud Saxonẽ Gramaticum, hominum magnis uiribus & magno robore præditorum. Quorũ SKyoldus Lotheri Danorũ regis filius, quũ ab adoleſcentia uenãdi ſtudio flagraret, immanẽ (cui nemo audebat cõgredi) beluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. Idẽ poſtea repertum miræ magnitu-

magnitudinis vrſum,& inſolitæ granditatis,cingulo detinuit, ſocijsque præbuit occidēdum. Complures quoq. ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt. E quibus Attalus & Sarus illuſtres fuere.

Vſſo maiore erat corpore,quam vt armis vti poſſet alienis. Oblatis cōplurib.gladijs,manu capulum ſtringens fruſtillatim ſingulos agitando cōminuit.Nec erat tāti rigoris gladius quē nō ad primæ cōcluſionis motū,in varias partes effringeret ac diſſolueret. Saxo l.4.

Vbbo Freſicus Haraldi regis miles præter vndecim;quos in acie vulnerarat,viginti quinq. delectorum pugilum interfecit. Idem nemine propius cum ipſo cōgredi audēte,ſagittis impetitus 144.ictibus prius perforatus eſt,quā lapſis corporis viribus genua reclinaret.

Starchatherus iam ſenex,gemino cinctus enſe,totidem baculis infirmam ſenectutē iuuabat. Cui quum popularium quidam illudēs, inutilem & ſuperuacuum dixiſſet gladiorū vſum,ac propterea alterum ſibi donari per ludibrium petijſſet,iuſſum accedere ſpe petitionis Starchatherus gladio traſuerberauit. Ad cuius facti vltionem,quum duo Hatheri milites magno equorum concurſu aduolaſſent.vtrumq; occidit. Facti cauſā percontāti Hathero,reſpondit, ſe ſemper pœnas ab irriſoribus exigere ſolitum, nec nunquā impunè ſibi à procacibus inſultatum.

Paulus Diaconus ſcribit, Amelongum Romualdi Longobardorum regis militem quendā Græcum equitantem,ictu baculi ſella excuſſiſſe,& in aera ſupra caput ſuum leuaſſe.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA, ET ALIORVM inuſitatæ magnitudinis hominum.

Quoniam de prodigioſis viribus facta eſt mentio,decens & cōgruū videtur, vt ſubſequātur Gigantes,& qui inuſitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autē Gigātes terræ filij, vnde & Terrigenæ vocantur à Lucano ſcribente: Aut ſi terrigenæ tētarēt aſtra Gigantes. Dicūtur & impetum feciſſe in Deos, eosque cœlo detrudere voluiſſe, cuius rei cauſa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouidius.

Emiſſumq.ima de ſede Typhæa terra,Cęlitib.feciſſe metū,cūctosq. dediſſe Terra fugæ, &c.

Fuerunt ingentis ſtaturæ, vnde & ex his nonnulli cęlum humeris dicuntur ſuſtinuiſſe, vt Atlas, Hercules. Fulmine omnes percuſſi ſunt ob prædictam impietatem. Pugna illa vocatur Gigantomachia. Ipſi verò aliter dicuntur Phlegræi fratres,à Phlegra valle Macedoniæ,vbi cum cęleſtibus pugnauere. Seneca in Thyeſte: Nūquid ſtruitur via Phlegræos alta per hoſtes,& Theſſalicum Threſſa premitur Pælion Oſſa? Dicuntur & Titanes. Idē Seneca in Hercule furente: Titanes auſos rumpere Imperium Iouis Antiquitus ſic formabantur, vt eorum pedes in draconum volumina deſinerent; quod ea ratione factum eſt,vt intelligeremus,eos nihil rectum aut ſublime cogitaſſe, quum detorti eorum greſſus ad inferna demergantur. Autor Vectius apud Macrobium. Ea eſt cauſa,quamobrem vocentur à poetis Angui pedes,& Serpentigenæ. Ouid.l.1 Meta. Qua Centū quiſq. parabat Inijcere Angui pedum captiuo brachia cęlo. Pontan. Tunc Deus,tunc angui pedes victura gigantes? Ouid l.4.Triſt. Sphingiaq.& Harpyas ſerpentigenosq. gigantas.

Nunc ſeriatim dicendum eſt de his,quorum frequentior eſt apud ſcriptores mētio. Virg.l. 1. Georg. de quibuſdam meminit, Tum partu terra nefando Cæumq. Iapetūque creat, ſæuumque Typhæa. Et coniuratos cęlum reſcindere fratres Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam, Scilicet atque Oſſe frondoſum imponere Olympum Ter pater extructos eiecit fulmine montes.

De Iapeto Syll. l. 12. Apparet procul. Inarimeque turbine nigro Fumantem premit Iapetum,flammasque rebelli. Ora reiectantem.

De Typhęo ſeu Typhone Virg.l.9. Tum ſonitu Prochyta alta tremit,durumque cubile. Inarime Iouis imperijs impoſta Typhæo. Val. Flac.l.2. Horror abeſt, Sycula preſſus tellure Typhæus. Virgilius in Cyri: Additur aurata conſixus cuſpide Typho. Lucan.l.4. de hoc & quibuſdam aliis.

Nondum poſt genitos tellus effæta gigantes,&c.

Inter Gigātes etiā numerātur Aloeus Titanis filius,gemini q. eius filii,ex Iphimeride à Neptuno violata geniti,Othos,& Ephialtes. Vir.in Culice. Nā victus ſedet immanis ſerpētibus Othos Deuinctum mæſtus procul aſpiciens Ephialtem,Conati quondam quum ſint incendere mundum. Idem l 6. Aen. Hic & Aloidas geminos immania vidi Corpora,&c.

Enceladū poetæ fabulantur in Sicilia fulminatum, vt Othum in Creta, Typheum in Campania. De

pania. De hoc Virg. l. 2. Aeneid. Fama eſt Enceladi ſemiuſtũ fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemq. inſuper Aetnam Impoſitam rupis flammam expirare caminis; Et feſſum quoties motat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, & cœlum ſubtexere fumo. Idem in Ætna: Murmure Trinacrio morientem Iupiter Aetna Obruit Enceladũ.

Tytius Gigas fuit nouem iugerum, quum Latoniæ vim vellet inferre, ab Apollinis ſagittis confoſſus eſt, & ad inferos detruſus, vbi à vulture tunditur, fibris & iecore ſemper renaſcentibus. Virg. l. 3. Aen. Nec non & Tityum terræ omni parentis alumnũ Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, roſtroq. immanis vultur adunco Immortale iecur tundens, fœcũdaque pœnis Viſcera, nec fibris requies datur vlla renatis. Ouid. l. 1. de Ponto.

Polyphemus cyclops Neptumni filius ex Thoa propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes De hoc Virg. l. 3. Aeneid. Nam quantus, qualisq. Caco Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atq. vbera preſſat.

Ægæon gigas eſt, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt Fuiſſe fertur centi manus, vnoque Ictu centum ſcopulos in Iouem torſiſſe. Virg. l. 10. Aeneid. Aegæon qualis, centum cui brachia dicuat, Cẽtenasque manus, quinquaginta oribus ignem pectoribus arſiſſe, Iouis quum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes. Hũc poetæ fabulantur à Neptũno fuiſſe alligatum maris Aegęi ſcopulis Statius: Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De Briareo Claudianus. Quæ brachia centum Briareus alijs numero creſcẽte lacertis Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus Virg. l. 6 Aen.

Inter hos ponitur Numas, quem ait ſub Prochyta concluſum. Syl. l. 32. Apparet Proch yte ſæuum ſortita Numanta.

De Porphyrione & Adamaſtore Sidonius; Hic rotat excuſſum vibrãs in ſidera pindũ Enceladus rapido fit miſſilis Oſſa Typhæo, Porphirio Pangæa rapit. Rhodopęq. Adamaſtor,

Antæus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui in Herculem luctanti terra mater augebat vires, quotieſcunque eam attigerat. Lucan. l. 4 Hoc quoque tã vaſtas cumulauit munere vires. Terra ſui fœtus, quòd quum tetigere parentem, Iam defecta vigent renouato robore membra.

Fuit & Aſtræus vnus è Titanibus, qui contra deos arma ſumpſere. Hic ex Aurora ventus genuiſſe fertur.

Atlantem poetæ fabulantur gigantem omnium maximum, qui cœlũ humeris ſuſtinuerit. Quod fingitur propter eiuſdem nominis montem in Mauritania tãtæ altitudinis, vt nubes contingere videatur. Virg. Vbi cęlifer Atlas Axem humeris torquet ſtellis ardẽtibus aptum. Ouid. l. 5. Faſt.

Gygem Heſiodus in Theogonia facit cæli & terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius Cẽtimanumque Gygem Pontan. l. 3. de Stellis, quoſdam enumerat.

Sũt & alij qui excreuiſſe dicũtur in Gigãtæã prope magnitudinem. Nã Agatho Atheniẽſis (qui floruit ætate Adriani principis) idhuc adoleſcẽs fuiſſe dicitur altitudinis octo pedũ.

Fuit & Porus rex in India quatuor cubitis & palmo procerus, quem Alexãder bello vicit.

Aranthas Bebrycius octo cubitis longus fuiſſe traditur.

Oreſtis corpus oraculi iuſſu refoſſum, ſeptem cubitorum fuiſſe monumentis proditur; autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis ſeptem diſtendit Oreſtes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum eſt corpus ſtãs 46. cubitorum, quod alij Orionis, alii Etionis fuiſſe tradunt.

Aetate Plinii viſus eſt nouem pedum ac totidem vnciarũ homo Gabbara nomine ex Arabia aductus. Architrenius: In bis quinque pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt ſemipedes maiores Puſio & Secũdilla, quorum corpora miraculi gratia aſſeruata ſunt in conditorio Saluſtianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quẽ Dauid fũdæ verbere deiecit in terrã, & interfecit. Politianus in Nutricia: Pſallentemq. deo regem, qui turbine fundæ. Icta Philiſtæo ſecuit puer ora gigãtis.

Quàm procerus extiterit Maximinus Imper. hoc ſatis argumento cõſtat, quòd vxoris dextrocherio (id eſt ornamento brachiorum) pro anulo vteretur.

Saxo Grammaticus ait Offotum fuiſſe gigantem & paſtorem, cuius armẽta tutabatur canis Biornonis cuiuſdam.

Beroſus

Digitized by Google

Beroſus l.5. Antiquitatum Noe reponit inter gigantes & aſtrologos. Facit Tuiſconem gigantem, cuius filius Manus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur Hercules, quem feſſo Atlante cœlum humeris ſubijſſe ferunt.

Artachees vir fuit inter Perſas proceriſſimus, ætate Xerxis, vt cui quatuor omnino digiti deeſſent è longitudine quinque regiorum cubitorum, autor Herod.

Obomedon quoque nomen eſt gigantis apud Propertium l.3. ſcribētem. Te duce vel Iouis arma canam, cœlóq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Hirthelenũ fuiſſe quendam & Helſyngia, qui raptas regnum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere ſolitus, à quo peragendæ Veneris vſu prohiberetur. Ait q; tantam in eo corporis magnitudinem extitiſſe, vt 11. cubitis proceritatis eius dimenſio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius. Cubitis ter quatuor altũ Gemagog Herculea ſuſpēdit in aerea lucta Idē Gemagog arduitas Cor. fracta lacertis.

DOMITORES MONSTRVM & beluarum.

Meduſa Phorci fuit filia, quam Neptunus ſtuprauit in Templo Palladis, vnde irata Pallas, eiuſdem capillos mutauit in colubros, fecitque vt omnes in ſcopulos verterentur, qui eam proſpicerent. Hanc autem truncauit Perſeus Iouis filius ex Danae. Ouidius libro quarto. Metam. Gorgonis anguicomæ. Perſeus ſuperator, & alis Aethereas auſus iactatis per auras.

Apollo Pythonem ſerpentem à cuius nomine Pythius vocatus eſt Ouid.l.1. Metam. Hunc deus arcitenens, & nunquam talibus armis Ante, niſi in damis, capreiſq; fugacibus vſus, Mille grauem telis, exauſta penè pharetra, Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.

Bellerophō filius Glauci regis Corinthiorum, falſo accuſatus ſtupri à Stenobæa Præti Argiuorum regis vxore, expoſitus eſt Chimæræ triformi, quam tamen domuit. Ouidius libro ſecundo Triſt. Nam quid de Cretico referam domitore Chimeræ, Quem letho fallax hoſpita pœna dedit.

Alcon ſagittarius Cretenſis ſerpentem confodit illæſo filio ſuo, quem ille iam habebat in faucibus. Vide in capite de Sagittarijs.

Attilius Regulus apud Bragadam fluuium ſerpentem 120. pedum longitudine balliſtis tormentiſque expugnauit. autore Plin.l.7. cap.14.

Georgius Cappado tribunus militum ſub Diocletiano, maximum ſerpentem in Africa peremit liberata puella, quæ eidem deuota fuerat in predam.

Pallas Alcidam beluam flammas ore vomentum interfecit.

Cadmus quoque Agenoris filius alium ſerpentem, cuius dentes quum ſeuiſſet, nati ſunt protinus armati homines, qui mutuis vulneribus ſe confoderunt, vt fabulantur poetæ.

Corœbus monſtrum toti Peloponneſo formidoloſum occidit, Ouid in Ibin, Inq; tuos ea peſtis eat quam dextra Corœbi Vicit, opem miſeris Argolicisque tulit.

Lyſimachus Alexandri miles leonem, vt iam diximus.

Hercules hydram, leonem, Aprum, Ceruam æripedem, Draconem Heſperidum, Antheum taurum flammiferum, cæteraſq; beluas; de quibus prius meminimus.

Præcipua autem monſtra (quorum frequens eſt mentio apud poetas) ſunt Minotaurus biformis, Gericon tricorpor, Sphinx, Chimæra, Cacus, Maris Theſſalus, antica corporis parte homo poſtica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM hominum à periculis.

Perſeus liberauit Andromedam filiam Cephei & Caſſiopes, Ceto marino monſtro expoſitam, Ad cuius ſubſidium conuolauit inſidens Pægaſo epulo alato. Ouid.l.4. Meta. Auxiliumque domus, ſeruatorumq; fatentur, Caſſiope Cepheuſque pater.

L. Lucullus aduerſus Mithridatem miſſus, Cottam Calcedone obſeſſum liberauit.

Lucilius miles, quum videret inclinatam Bruti aciem apud Philippos, obtulit ſe periculo, & inimicorum manibus, vt ipſi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q. Minutius conſul à Sabinis & Volſcis in Algido obſeſſus, ſubſidio Q. Cincinnati dictatoris liberatus eſt.

Quum ob perfidiam Laomedontis, qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditorib. pactam denegauerat mercedem,peſtis vrbem ipſam popularetur,& vbique ſerperet, ad pacanda numina Heſioni monſtro marino deſtinata eſt,ab Hercule tamen liberata.

Calphurnius Craſſus captus à Maſilinis, quum Saturno duceretur immolandus, Balſacia puella patris à ſe proditi eum victorem fecit,eoque modo exemit à periculo Diomedam Troia diruta ventis in Libyam pulſum,quum Lycus rex immolare vellet,Calluce puella patrem Lycum prodidit, vt Diomedem (cuius forma conflagrabat) eximeret à morte. Vtriuſque exempli autor eſt Plutarchus.

IMPOSSIBILIA FACTV.

Ioui fulmen Herculi clauam, Homero verſum ſubtrahere, tria hæc olim credita ſunt Impoſſibilia,autore Macrobio l 5.Saturnal. Quod etſi fieri poſſet,alium tamen nullum deceret,vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere, quod cecinit Homerus.

NANI, ET PVMILIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi,& modicè ab humo extantes,vocãtur aliter Pumiliones & Pumili Statius. Mirantur Pumili fortiores.Talis fuit Conopas, in delicijs Iuliæ neptis Augusti, duos pedes & palmum longus, autore Plinio. Cuiuſmodi etiam fuiſſe fertur Andromeda liberta Iuliæ Auguſtæ.

Pygmæorum qui longiſſimi ſunt duos pedes & quadrantem non excedunt. Hinc prouerbium, Pygmæo breuior.Mantuan. Inter Pygmæos non pudet eſſe breuem. Habitant in extrema parte montiũ Indiæ,horum mulieres quinto anno pariunt,& ſeneſcũt octauo, Infeſtantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus vincuntur Claudianus l.1.in Eutropum. Et Iuuenalis Saty.13.

Manium Maximum & M. Tullium equites Romanos binum cubitorum fuiſſe, autor eſt Varro apud Plinium.

Duo fuerunt Molones, ambo corporis breuitate, quorum alter hiſtrioniam exercuit, alter latrociniis famoſus factus eſt.Inde natum adagium, Puſillus quantus Molon.

M.Antonius Siſyphũ pumilonẽ,habuiſſe fertur intra bipedalem ſtaturã, ingenio tamen viuacẽ: Auguſtus exhibuit ſpectaculis Luciũ,adoleſcentulũ honeſtè natũ,bipedali minorẽ.

ALOIDÆ, TYNDARIDÆ, ATRIDÆ.

Aloidæ dicti ſunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius vxorem Iphimediam compreſſit Neptunus,& ex ea ſuſcepit geminos,qui quum Alæi putarentur eſſe filij, dicti ſũt Aloidæ, vt iam diximus.

Eo quoq; modo Tyndaridæ vocati ſunt Caſtor & Pollux,quòd crederẽtur Tyndari filii, cũ tamẽ ex cõcubitu Iouis cũ Læda geniti eſsẽt.Senec.Huic clara gemini ſigna Tyndaridæ micãt.Ou.Tyndaridę fratres,hic eques,ille pugil.Simili ratione vocatur Helena Tĩdaris.

Atridæ vocantur Agamennon & Menelaus,ab Atreo parẽte Hora.de Agam. Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.De Menelao Vir.l.11.Atrides,Protei Menelaus aduſque columnas Exulat.

CYCLOPES.

Cyclopes miniſtri fuerunt Vulcani in Sicilia,quos poetæ Monoculos dicunt,Neptuni filios ex Amphitrite, Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Lyparam, quæ eſt vna ex Æolijs inſulis. Fabricam ferrariam primùm in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt Brontones,Steropes,Pyragmon.De quibus Virg.l.8.Æn.Ferrum exercebãt vaſto Cyclopes in antro,Brontes Steropes, & nudus membra Pyragmon Ouid.l.4.Faſt.Claud. de 3. Conſulatu Honorii, & Stat.l.4.Syl.Hos autem occidiſſe fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata,quibus perierat filius Æſculapius.Hinc extruſus deorũ contubernio exulauit in Theſſalia,vbi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

Curetes ſeu Corybantes miniſtri fuerunt Cybeles,quibus ferrariam fabricam nõnulli referũt acceptam:Horũ nomina citat Eraſmus ex Græcis carminibus,quæ Latina fecit: Illic habitabant Mõtigenæ Phryges Idæi,gens arte celebris,Celmis Dammameneuſq; ingẽs, Acmonq;ſuperbus,Montæ docti cultores Adraſtææ: A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta Dicitur,& nigrum memoroſo in monte repertum,In varios vſus monſtratũ cudere ferrum,Impoſitumq;igni,miro ſplẽdeſcere cultu.Propter hoc inuentum(quod illis aſcribitur)

Digitized by Google

aſcribitur)æra & ferra vocantur Coſybantia. Virg.l.3.Æn. Hinc mater cutrix Cybele ; Coribantiq;æra Tertulianus;Iupiter Cretam ſuam Romanis faſcibus cōcuti ſineret,oblitus illud antrum Idæum & æra Corybantia.Horum præcipuus fuit.Celmis,à quo ferrũ ſolidiſſimum cudebatur Hinc natum adagium,Celmis in ferro: de his, qui præter modũ ſuis fidunt viribus,tanquam inexpugnabiles,aut qui in ſua arte magnopere excellũt.Cuiuſmodi ſunt hæc,Roſcius in ſeneca,Antæus in arena,Hercules in claua .

NOMINES PINGVES ET MACILENTI.

Leo Byzantus ſophiſta fuit adeò pingui & obeſo corpore,vt quum ad pacandam factionem Athenis(vbi tum legatus agebat)ſug geſtum conſcendiſſet, riſum vnicuique mouerit.At ille,Quid ridetis,inquit,Athenienſes?an quòd vobis videar pinguis? Scitote vxorem eſſe mihi longè pinguiorem. Tales tamen ac tantos(quum ſumus concordes) breuis admodum lectulus capit,diſcordes ne tota domus quidem.Quibus verbis tempeſtiuè & pro re adductis,populum reſtituit paci.

Dionyſius Heracleotes tirannus fuit adeo ventroſus & corpulentus vt noctu dum quieſceret,cogeretur ſuis lateribus hirudines admouere,qua humorem ſuperfluum paulatim exhaurirent,eoq;modo aliquid adimerent de craſſitudine.

Ludouicus Craſſus,Philippi primi filius,& Gallorum rex, fuit adeò vaſta corporis mole, vt ex te ſumpſerit cognomentum .

Iam diximus imperatorem Maximinum fuiſſe tāta membrorum mole , vt vxoris ſuæ dextrocherio vteretur loco anuli.

Contra verò Chærephon tragędiographus(qui res Heraclidarum proſecutus eſt) nocturnis lucubrationibus ſeſe adeò extenuauit,vt per iocum Noctua diceretur. Hinc etiam natum prouerbium, Nihil differs à Chærephonte.

Quàm tenuis & macer fuerit Philetas Cous,vide cap.de Miraculis.

MVTATI IN VARIAS FORMAS SECVNDVM Metamorphoſim poetarum.

Achelonus in anguem & taurum.Acis in flumen.Actæō filius Autoneos in ceruũ.Aegeriæ in fontem Aegle ſoror Phaetonis in populum arborem.Aeſacus in mergũ Aeſculapius , in draconem.Aglauros Cecropis filia in lapidem Alcinoe in auem Aldithoe in veſpertilionem,Anaxareto in lapidem.Antigone in ciconiam.Aconteus mutatus eſt in lapidem Apollo in paſtorem,Coruum,Accipitrem,Leonem, Appulus paſtor in Oleaſtrum , Arachne in araneam.Ardea in oppidum Aſcalaphus in bubonem Atlanta in leænã; Atlas in montem.Atys in pinum.Bacchus in caprum,Vuam,Ceruum Battus in ſaxum.Baucis in arborem.Biblis in fontem Bura vrbs in ſcoppulum. Cadmus in anguem.Ceneus in auē. Caliſto in vrſam.Celmus in adamātem.Cercops in ſimiam.Clytię nympha in heliotropium.Coronis in cornicem Crocus & Smilax in flores. Cycnus in auem. Cypariſſus in cupreſſum.Dædalion in accipitrem Daphne in laurum. Daphnis in lapidem.Derceris in piſcem.Diana in felem Dryope in Loton Echo in vocem.Ephyre in ſerpentem.Euphorbus in Pytagoram Galanthis in muſtellam Harmonia vxor Cadmi in draconem.Hecuba in canem. Heliades,ſeu Phaetontiades in populos.Hippomenes in leonem . Hyacinthus in florem. Io in iuuencam. Iphis puella in puerum. Iphigenia in ceruam. Inno in anum . Iupiter in taurum, aurum, arietem,aquilam,cycnum,ſatyrum,Amphitrionem , ignem,paſtorem,ſerpentem.Leucothoe in virgam thuream.Lycaon in lupum.Lycas in ſcopulum.Lynchus in lyncem.Mera in canem.Marſias tibicen in fluuium.Menthe nympha in mentam.Mercurius in Ibin.Myrrha in arborem.Nays Nympha in piſcem . Narciſſus in florem. Nuptunus in iuuencum,Enipeum fluuium,arietem,Delphinum. Niobe in marmor.Niſus in auem Nyctimene in noctuam.Ocyroe in equum.Olenus in lapidē. Periphas in auem. Perimele in inſulam, Philomela ſoror Prognes in Luſciniam Progne in hirundinem.Prętus in ſaxum.Saturnus in equum . Scylla in ſcopulum. Stelles puer in ſtellionem.Talus puer in perdicem. Tereus in vpupam.Tyreſias in fęminam. Venus in piſcem. Vertumnus in anum Vlyſſis ſocij in porcos .

Cauſas harum tranſmutationum,vide apud Ouidium in metamorph.& alios Mythologos.

VERSIFORMES, SEV IN VARIAS formas mutabiles.

Metra filia Eriſichthonis,vt fabulantur poetæ, in varias formas ſeſe commutabat. Oui l.8.

Nunc

DE SERVIS.

Syris ſerui imperant: Nam quum apud eos ſoli ſerui militēt. ex illis creatur imperator, cuius virtutem habent exploratiſſimam.

Cretenſes ſeruis ſuis (quos vocabant Epharmiotas) permittebant omnia, præter gymnaſia & armorum profeſſionem.

Thracum populis peculiare fuit ſale mancipia commutare. Hinc adagium, Sale emptum mancipium. Seruis argento comparatis primum vſi ſunt Chij.

Volſinenſes cum ſeruos omnes manumiſiſſent, ab iis poſtea oppreſſi ſunt.

Serui antiquitus accepta libertate, tōſis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam vt pedes ſeruorum venalium creta notarētur. Vnde Iuuen. Sat. 1. Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.

Serui feruntur eſſe in Pannonia ipſa ſeruiliores.

SERVORVM QVORVNDAM NOMINA,
ab officijs ac alijs rebus deſumpta.

Apolides dicuntur viles ſerui, qui ſine ciuitate in opus perpetuo dantur, & deportantur in inſulas, ad metalla, ſallinas, & ſulphurarias.

Capſarij dicuntur, qui adſeruanda in balneis veſtimēta mercedem ſuſcipiūt Portius Cato, vir alioqui in omni vita laudatiſſimus, ſeruos ſenio debilitatos ſolebat eiicere; ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Catanocophori fuerunt Sicyoniorum ſerui.

Chalcides apud Lacedæmonios ancillæ vocantur.

Eleatri ſerui, qui præficiuntur ciborum miniſterio.

Ferritribaces à Plauto dicūtur, qui ſemper compediti ſunt ferro. Aliter dicūtur, genus hominum ferratile.

Hercitæ, ſerui ſunt, qui verſantur agris.

Hyſtrichides flagella ſunt. quibus ſumebatur pœna à ſeruis delinquentibus.

Maſtigides flagella erant, quibus mancipia pro dignitate cædebantur.

Maſtigiæ dicuntur mancipia, qui delinquentes verberibus tractantur.

Mancipia iure belli capta, olim venibant ſub coronis.

Mancipia & veterana tria dicuntur, quæ emendari nequeunt.

Maryandini à Mileſiis ſubacti, vendebantur in cōtemptum. Publica ſeruitutis in Creta vocatur Mnoēa.

Mediaſtini, qui in media domo inter ſeruos abiectiſſima quæq; munia obeunt. Horat. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.

Meſonatæ ſerui ſunt, qui in nauibus munia omnium contemptiſſima obeunt.

Pauſicape dicitur orbicularis ſeruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Proſpeletæ Arcadum fuerunt ſerui.

Rhyteres erant flagella, quibus puniebantur mancipia qui aliquid mali deliquiſſent.

Salurigeruli, qui iuſſu domini aut dominæ, hunc vel illum ſalutat.

Scapulares ſerui, quibus ſcapulæ cæduntur, & qui oſtrearum tergum vlcerib. geſtant. Equi; character fronti impreſſus ſeruitutis etiam argumentum, autor Plut.

Suduculum flagellum eſt, ita vocatum, quod vapulantes ſudare faciat.

Scutica verber factum loris Diminutiuum eſt, Scuticula.

Stigmatiæ & Stigones ſunt, qui mancipia dignis modis cædunt.

Therapia ſeruorum turba vocatur.

Trapezopœi dicuntur ſerui menſam curantes.

SERVI, LIBERTI, AC
famuli diuerſorum.

Ioſephus Iudæorum fuit vernaculus, & templi ſacerdos.

Alcman poeta, inuentor carminis amatorii, ſeruus fuit Ageſidis, propter ingenium manumiſſus.

Plotius, Manlius, Antiochus & Staberius Erotes nomina ſunt ſeruorum apud Plinium l. 35. cap. 16.

Splachnoptes verna fuit Pericli Athenienſium principi charus.

Demetrius nomē eſt ſerui apud Mar. l. 1. ſcribētē: Deſtituit primos virides. Demetrius ānos.

Molanthius

Melāthius ſeruus fuit Vlyſſis,quē Vlyſſes ipſe reuerſus ab expeditione Troiana interfecit.
Mys ſeruus fuit Pythagoræ, vel Epicuri ſecundum Gellium.
Phedon Socraticus(cui Plato librum de animæ immortalitate nuncupauit)ſeruus fuit,quē Bedes Socraticus,hortante Socrate, emit.
Menippus item,cuius libros M. Varro in Satyris æmulatus eſt.
Pompilius ſeruus fuit Theopraſti Peripatetici.
Perſeus Zenonis Stoici.
Diogenes Cynicus ſeruitutem ſeruauit. Hunc quum emere vellet Xeniades Corinthius, & quid is artificij nouiſſet,percontatus eſſet;Noui,inquit Diogenes,hominibus liberis imperare.Quod reſponſum miratus Xeniades,emit & manumiſit Filioſque ſuos ei tradēs, Accipe,inquit,liberos meos quibus imperes.
Epictetus philoſophus ſeruum ſe cōfeſſus eſt his verbis:Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus,Pauperie preſſus, charus eram ſuperis.
Æſopus Thrax,ſeruus fuit conditione,manu tamen ab Idone miſſus.
Mycithus ſeruus fuit Anaxilai Meſſenij Phegynorum tyranni, qui moriēs liberos ſuos eidem commendauit.
Auge ſerua fuit Demetrij,Chryſogonus ſeruus Syllæ,Herō Luculli, Hipparchus M. Antonij,Mena & Menecrates Sext. Pompeij.
Pallens,Caliſtus & Narciſſus tres fuerūt ſerui,qui Claudij principatu ſeruitute liberati dites admodum euaſerunt.
Druſillanus ſeruus fuit Claudij principis,qui lancem habuit quinquagenariam,autore Pli. cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.
Pupilius.Catienus Philotimus ſeruus fuit,qui hæres omnibus bonis inſtitutis coniecit ſe in rogum patroni:autor Plin.l.7.
Atronetemus ſeruus fuit & ſpado,quem Sutorius Priſcus magna pecunia vēdidit Seiano.
Demetrius ſeruus fuit Pompeij,autore Plutar.in Catone Vticenſi.
Pachus ſeruus Catonis Cenſorij,qui mortem ſibi conſciuit.
Etos ſeruus fuit Antonij, à quo quū Antonius ipſe ab Auguſto ſuperatus, rerū deſperatione gladium petiuiſſet ad inferēdam ſibi mortem:ille gladium quidē accepit quaſi Antoniū percuſſurus,at e cōuerſo properè ictu ſeipſum cōfodit,& ad pedes dñi prolapſus eſt.
Romæ ſeruiuit Terentius Carthaginenſis. Seruiuit & Publius Syrus Atellanarum autor.
Statius Cæcilium comœdiographum ſeruum fuiſſe,nomē ipſum arguit. Nam Statius nomen erat ſeruile,teſte Gellio.
Euporus ſeruus fuit C.Gracchi,qui dominum ex Auentino fugientem,qua potuit ratione tutatus eſt,ac ſuper occiſū animā ſciſſis proprio vulnere viſcerib.effudit:inquit Macrob.
Ammianus ait,Eunum ergaſtularium fuiſſe ſeruum, qui in Sicilia ductus fuerit captiuus.
Epaphroditus ſeruus fuit & libertus Neronis.
Tyro Tullius,& Laurea Tullius ſerui fuerunt & liberti Ciceronis. Pompeius Leneus Pōpeij Magni, Patrobius Neronis; autore Plinio.
Annicetus,autore Cornelio Tacito,libertus fuit Neronis,Mneſter Agrippinæ.
Chilo ſeruus fuit Portij Catonis.
Zoſimus libertus fuit Plinij oratoris.
Toko ſeruus fuit cuiuſdam Gunonis,teſte Saxone.
Carellus ſeruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ, autore Paulo Diacono.
Daphnis fuit ſeruus,quem Cn.Piſaurēſis vēdidit M.Scauro tribus millibus,& 70.ſeſtertijs.

FORTISSIMI VEL ROBVSTISSIMI fortitudine corporea.

Samſon mille quōdā Philiſtæos aſini maxilla interfecit. Ligatus domum cōculſit ac diruit, eaque ruina oppreſſit quam plurimos. Portas vrbis euellit. Capillis demum à Dalida meretrice raſis,in quibus robur fatale continebatur,venit in hoſtium manus.
Si poetarum verba fidem capiunt,nemini dubium eſt,quin omnium(qui prodigioſis viribexcitere)laudē mulieris interuallis excelſerit fortiſſim⁹ ille Iouis & Alcmenæ filius Herculis,qui odio nouercæ Iunonis agitatus;multa paſſus eſt,& pleriſq; naturæ portētis expoſitus,à quib.tamē ſemper rediit victor. In primis dū adhuc eſſet infans, duos āgues arctatis gutturib.eliſit. Prouectior fact⁹in Lerna palude certamē ſuſcepit cū Hydra rediui-

uis capitibus pullulãte,dum unicus amputabatur vertex. Leonẽ Nemęũ toti populo formidoloſum,precibus Molorchi paſtoris(à quo ſuſceptus fuerat hoſpitio)interfecit. Alterum item in Theſſalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cũcta vaſtantem itidem iugulauit, Ceruam æripedem,& aureis cornibus decoram,curſu arripuit.Harpyas volucres immundas,virgineum præferentes vultum, prope Stymphalum Arcadiæ lacum ſagittis confodit.Taurum furioſum & flammas vomentẽ diſtentis faucibus iugulauit in Attica.Acheloum in varias formas ſe commutantem vicit. Diomedẽ regem Thraciæ equos hoſpitum cruore paſcentem in occidit, Buſyrim regẽ Neptuni & Lybiæ filium, hoſpites mactantem, & adiacentes Nilo regiones latrocinis deprædãtem itidem interfecit. Antæum gigãtem(cui terra mater ſuppeditabat vires)lucta ſuperauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente poſuit, Aurea mala ſuſtulit Heſperidibus, interfecto(qui eorum cuſtos erat)dracone Geriona tricorporem vita ſpoliauit & armẽto. Amazonum reginæ balteum abſtulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore vomientem,de medio ſuſtulit. Neſſum centenarum,Deianyre raptorem cõfodit iaculis. Hiſionam Laomedontis filiam liberauit à monſtro.Troiam deleuit.Lacinium larionem in Italia peremit.Cœlum humeris(vt ad exprimendas vires fingitur)ſuſtulit.Iunonem in papilla vulnerauit,velut laborum ſuorum autorem.Deſcendit ad inferos,ibiq;Cerberũ rapuit raptum,& cathenis vinctum,in auras duxit.Theſeum liberauit.Lycum Thebarũ regem(quòd Magræ vxori ſuæ ſtuprum inferre voluiſſet)mori dedit.Vnicum fuit monſtrum,cui non potuit ſupereſſe Amor. Vnde Ouid.Quem nõ millæ feræ, quem nõ Stheleneius hoſtis,Non potuit Iuno vincere,vicit Amor.

Virg.l.8.Aen.fingit, Herilum tres animas habuiſſe,ter letho ſternendum fuiſſe.Nec aliam ob cauſam(vt conijcere eſt)quàm propter inuſitatas & portẽtoſas hominis vires.Sic autem loquitur Euander Maronianus.

Et regem hac Herilum dextera ſub tartara miſi.
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat; terna arma mouenda.
Ter letho ſternendus erat; cui tunc tamen omnes.
Abſtulit hac animas dextera, & totidem exuit armis.

Telamõ propter inſignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus eſt,& Heſionẽ poſſidere meruit.

Peleus feras omnes(ad quas diſcerpendas fuerat miſſus) viribus ſuſtulit.

Periclymenus congreſſum Herculis ſuſtinere auſus eſt.

Neſtor apud Ouidium l.12.vires ſuas ſic exprimit; Tunc ego debueram capiẽda ad Pergama mitti,Tunc poteram magni,ſi non ſuperare,morari Hectoris arma meis.

Theſeus Aegei filius,Herculeæ virtutis æmulus, Scyronem & Procuſtem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monſtrũ biforme,Centauroſq;plurimos interfecit, &(vt fabulantur Poetæ)ad inferos deſcendit cum Pyritho,vt Proſerpinã raperent,Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his verbis.

Quum fuerit Cyron lectus,toruuſq; Procuſtes,
Et Scinis,& Tauri,mixtaque forma viri
Et domitæ bello Thebæ,fuſiq; bimembres.
Et pulſata nigri regia cæde dei.

Milonem Crotoniatam dum conſtitiſſet nemo veſtigio educebat.Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere.In Olympia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit,quẽ ictu pugni interfecit,& vno die integrum deuorauit.Quum autem nimia neruorũ fiducia arborem vellet diducere,brachiis hinc inde cõſtrictis,& deficiente conatu retentus, lupis fuit præda Iuuenal.in Satyra 10.Viribus ille Cõfiſus periit, admirandiſque lacertis. Cælius c.21.l.5.De Milone meminit Gellius l.15 c.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam,procero corpore,viribusque portentoſis, cuius vires quũ Milo vellet experiri,ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem,quem ad ſe protraxit,& inde propulit, biſque & ter hoc ipſum effecit:poſtea erexit,erectumque & humero impoſitum ad quinquaginta vlnas vexit. Hunc autem lapidem vix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormus. Maximi enim tauri pedem corripuit,furentemque & inde proripere ſe cupientem,cõſtãtiſſimè retinuit.Quod

videns

Digitized by Google

videns Crotoniates,O Iupiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem Hunc? Cælius cap.69.lib.11.

Poetæ ſcribunt,Cacum immanem fuiſſe latronem. Vulcani filium,ignes & flāmas ore vomentem,qui boues cauda raptos inuerſis veſtigijs,cauſa tegendi furti,in ſpeluncam traxerit. Fabulātur quoque,tam prodigioſis fuiſſes viribus,vt cauernam ſuam obice mortis præſtituerit. Ouidius l.1 Faſt.ille aditum facti præſtuxerat obice mōtis. Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris cælum quoque ſederet illic, &c.

Monychus nomen eſt Centauri,qui arbores & ſaxa pro telis iaculabatur. Lucan, l.6.Pharſal.Aſpera te Pholoes frāgentem Monyche ſaxa.Ouid.in Ibin; Quique trabes preſſas ab humo mittebat in auras.Iuuen.Sat.1.Quātas iaculetur Monychus ornos. Idem quoque fingitur de Rhœto Centauro Lucan.Teque ſub Oeteo torquentem vertice vulſas.Rhęte ferox,quas vix Boreas inuerteret ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum,ſummas arbores in terram complicabat, hisq. alligatos homines diſcerpebat, trūcis cum magno impetu in aera laxatis.Ouidius in Meta.Occidit ille Scinis magnis malè viribus vſus,Qui poterat curuare trabes,& agebat ab alto Ad terram latè ſparſurus corpora pinus.

Quantæ fuerint Turn.vires, hoc licet arguere, quòd ſingulari certamine Saxum ātiquum ingens(campis quod fortè iacebat limes)in Aeneam contorſerit autor Virgil.Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent,Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Titanus hoſtem, ex prouocatione dimicantem inermi dextra vno digito ſuperauit,& poſtremò correptum in caſtra tranſtulit.Plin.lib.7.

Agatho vir fuit Athenis mōſtroſæ fortitudinis,& magnitudinis octo pedum, in ipſa etiamnum adoleſcentia vaſta coma,hirſutis oculis & iunctis,vt vnus prope videretur.Læta face,naſo Aquilino,ceruice toroſa pectore vaſto,crurib.breuibus,ac extra incuruatis.Erat ei tegmen lupina pellis. Frequens cum apris, lupis & tauris certamen, quorum vulnera oſtentabat.Veſcebatur lacte aſinino.Cratera ſibi iuſſu Herodis oblatum reſpuit, dicens; Haud purum eſſe,quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calidoniæ regis filius,cum Mycenis moraretur,neminem ſibi viribus cōferendum reperit Miſſus ad Etheoclem legatus,Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit,hominumque euaſit victor.Quòd cum ægre ferret inſidias in opportuno loco tetenderunt.Conſtituerunt enim iuuenes omnium fortiſſimos,qui tranſeuntē illac Tydeum interciperent & obtruncarent.Quos omnes tamen interfecit.Tortell. l.6.

Seleucus Nicanos,Syrie rex corpore fuit ingenti,& robuſto,adeò vt taurum ſylueſtrem in Alexandri ſacrificio elapſum,ſeſe opponens, vtraque manu tenuerit.

Iunius Valens(qui in prætorio Auguſti metuit)vehiculam cum culeis ſuſtinebat Carpenta comprehenſa vna manu retinebat,contra nitentibus iumentis.

Ruſticellus malum ſuum tollebat,inquit.Varro apud Plinium.Lyſimachus leonem(cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus)ſtrangulauit arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum eſt, leonem inſolita magnitudine confectum in Olympo monte à Polydamante athleta inermi.Eundem quoque ſcribunt in armenta boum intraſſe,vbi taurum magnitudine inſigne in altero poſteriorum pedum arripuerit,ferocientemque,& prærabido impetu proſilientem,non dimiſerit prius quàm in eius manu vngulam reliquerit. Narratur etiam quadrigas tota vi concitatas cōſtātiſſimè retinuiſſe.Qua fortitudinis fama permotus rex Darius,Artaxerxis filius, virū magna mercedis pactione Suſa pellicuit. Eo quum veniſſet Polydamas tres omnium Perſarum fortiſſimos(qui vna ex prouocatione arma ſuſceperant in aduerſum)ſolum contrucidauit.Cui inuſitato robori confidens,dum forte fortuna cum aliquot alijs in ſpelunca recumberet ad menſam,conuulſusque ſupernè ſcopulus ruinam minaretur,& omnes ad fugam impelleret,ſolus ibidem remanſit,fore ſperans,vn ſaxum decidens facile ſuſtineret,quo tamen oppreſſus eſt Cæl.cap.56.lib.7.

Sabinus Syrius,vir fuit memorandæ fortitudinis,qui tempore Titi Veſpaſiani primus Heroſolymæ muros aſcendit Ioſephus lib.7.

Ariſtomenes Meſſenius ſolus 300 Lacædemonias occidit. Tādē vulneratus & captus pęnā per cuniculos ſubterraneasq. cauernas effugit. Iterū captus,cuſtodib. ſomno ſepultis acceſſit ad ignē,& lora cōtuſſit.Tertio captū quum Spartani diſſecuiſsēt introſpexiſsētq;

Digitized by Google

qualis eſſet, repertus eſt hirſuto corde, autor Plinius libro vndecimo, cap. 37.

Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducentaria duobus humeris contra ſcalas ferebat. Plin. c. 20 l. 7.

Plinius ait ſe vidiſſe Athanatum quendam prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurniſq. quingentorum pondo calciatum, per ſcenam ingredi.

Ferunt Odenatum Zenibus Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum & primam ætatem exercuiſſe in capiẽdis leonibus, pardis, vrſis, cæteriſq. ſylueſtribus feris. Famem inſuper, æſtus, frigora, pluuias vbiq. pertuliſſe quibus duratus bellicas poſtea difficultates cum aduerſus alios, tum maxime aduerſus Perſas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smerdis frater Cambyſis, ſolus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Perſarũ poterat incuruare, autor Herodotus l. 3.

Dioxippus Alexandri fuit miles fortiſſimus, qui prouocatus à Corrago milite eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutynus athleta, patria Locrẽſis, quum ingenti eſſet robore, ſaxum miræ magnitudinis allatum, humeris pro porta Locrenſium ſtatuit, quod miraculi gratia viſebatur. Idem quoque Temeſeum quendam reddere cõpulit, quę cuique magno fęnore Extorſerat. Eraſmus & Volaterran.

Birhon quidam (vt apud Cælium teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.

Cynegirus Atenienſis in bello Perſico magna pertinacia in conſectandis hoſtibus vſus eſt. Nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quã & ipſam quum amiſiſſet, nauem modicus arripuit, morſuq. retinuit furenti ſimilis autores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidiſſe Lucio Glauco, viro Romano, vt vtramq. amiſerit manum, quum Aſdrubalis nauem detinere voluiſſet.

Thaurea Iubellius Cãpanus, vir fuit memorãda fortitudine, qui in caſtris Annibalis Claudium Aſcilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idẽ Capta à Fuluio Capua, vxorem, liberos ac ſe poſtremo ante pedes Imperatoris gladio confodit.

Cleomedes Aſtypaleus Lachum Epidannium pugilem armatum, vnico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. Ob quã feritatẽ quum à iudicibus in ius vocaretur, per forum abiens, columnã (qua ludi literarii domus fulciebatur) diſiecit, eaque ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, vbi nuſquam repertus ſit Plut. in vita Romuli, & Crinitus c. 3. lib. 15.

Attilius ſeu Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſſiliam prælio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra vmbonem ſiniſtra retinuit, eo vſq; inſultibus terrens, vt proſtratis omnibus, nauem occuparit uictor autor Plutarchus in Cæſare.

M. Seruilius uir conſularis, tricies & uigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtem, Plutarchus in Aemylio.

Legimus Maximum Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuiſſe Milionem ſui ſeculi, quòd is hamas traheret, thedam onuſtam propelleret, aliaq. item plurima perficeret, fidem vix capientia. autor Capitolinus.

Gratianus pater Valentiani Imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalicium funem portanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.

Firmus Imp. (quem Aurelius latronem Aegyptium uocabat) ſtatura fuit ingẽti, oculis promicantibus, capillo criſpo fronte uulnerata, fuſco uultu, reliquũ corpus piloſus & hiſpidus, ita ut Cyclopes uulgo diceretur. Robore autem adeo inſignis ut Triarium uinceret. Nam & incudem pectori ſuperpoſitam tondentibus fabris conſtanter pertulit, quũ reſupinus, & in manus curratus pendere magis uideretur, quam iacere. Crinitus.

Fuit Carolus Magnus procero corpore, vaſtiſq. præter humanam conſuetudinem uiribus. Cuius rei haud dubia ſanè reliquit argumẽta tã præclaris, tamq. multiplicibus uictorijs.

Skyoldus, Vſſo, Freſicus, Starchaterus nomina ſunt apud Saxonẽ Gramaticum, hominum magnis uiribus & magno robore præditorum. Quorũ SKyoldus Lotheri Danorũ regis filius, quũ ab adoleſcentia uenãdi ſtudio flagraret, immanẽ (cui nemo audebat cõgredi) beluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. Idẽ poſtea repertum miræ magnitu-

magnitu-

Digitized by Google

magnitudinis vrſum,& inſolitæ granditatis,cingulo detinuit, ſocijſque præbuit occidẽdum. Complures quoq. ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt. E quibus Attalus & Sarus illuſtres fuere.

Vſſo maiore erat corpore,quam vt armis vti poſſet alienis. Oblatis cõplurib.gladijs,manu capulum ſtringens fruſtillatim ſingulos agitando cõminuit.Nec erat tãti rigoris gladius quẽ nõ ad primæ cõcluſionis motũ,in varias partes effringeret ac diſſolueret. Saxo l.4.

Vbbo Freſicus Haraldi regis miles præter vndecim,quos in acie vulnerarat,viginti quinq. delectorum pugilum interfecit. Idem nemine propius cum ipſo cõgredi audẽte,ſagittis impetitus 144.ictibus prius perforatus eſt,quã lapſis corporis viribus genua reclinaret.

tarchatherus iam ſenex,gemino cinctus enſe,totidem baculis infirmam ſenectutẽ iuuabat. Cui quum popularium quidam illudẽs, inutilem & ſuperuacuum dixiſſet gladiorũ vſum,ac propterea alterum ſibi donari per ludibrium petijſſet,iuſſum accedere ſpe petitionis Starchatherus gladio traſuerberauit. Ad cuius facti vltionem,quum duo Hatheri milites magno equorum concurſu aduolaſſent.vtrumq; occidit. Facti cauſã percontãti Hathero,reſpondit, ſe ſemper pœnas ab irriſoribus exigere ſolitum, nec nunquã impunẽ ſibi à procacibus inſultatum.

Paulus Diaconus ſcribit, Amelongum Romualdi Longobardorum regis militem quendã Græcum equitantem,ictu baculi ſella excuſſiſſe,& in aera ſupra caput ſuum leuaſſe.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA, ET ALIORVM inuſitatæ magnitudinis hominum.

Quoniam de prodigioſis viribus facta eſt mentio,decens & cõgruũ videtur, vt ſubſequãtur Gigantes,& qui inuſitata fuerunt corporum magnitudine.Finguntur autẽ Gigãtes terræ filij, vnde & Terrigenæ vocantur à Lucano ſcribente: Aut ſi terrigenæ tẽtarẽt aſtra Gigantes.Dicũtur & impetum feciſſe in Deos, eoſque cœlo detrudere voluiſſe, cuius rei cauſa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouidius.

Emiſſuq.ima de ſede Typhæa terra,Cęlitib.feciſſe metũ,cũctoſq. dediſſe Terra fugæ, &c.

Fuerunt ingentis ſtaturæ, vnde & ex his nonnulli cęlum humeris dicuntur ſuſtinuiſſe, vt Atlas,Hercules.Flumine omnes percuſſi ſunt ob prædictam impietatem. Pugna illa vocatur Gigantomachia. Ipſi verò aliter dicuntur Phlegræi fratres,à Phlegra valle Macedoniæ,vbi cum cęleſtibus pugnauere.Seneca in Thyeſte:Nũquid ſtruitur via Phlegræos alta per hoſtes,& Theſſalicum Threſſa premitur Pælion Oſſa? Dicuntur & Titanes.Idẽ Seneca in Hercule furente: Titanes auſos rumpere Imperium Iouis Antiquitus ſic formabantur, vt eorum pedes in draconum volumina deſinerent; quod ea ratione factum eſt,vt intelligeremus,eos nihil rectum aut ſublime cogitaſſe, quum detorti eorum greſſus ad inferna demergantur.Autor Vectius apud Macrobium.Ea eſt cauſa,quamobrem vocentur à poetis Angui pedes,& Serpentigenæ.Ouid.l.1 Meta. Qua Centũ quiſq. parabat Inijcere Angui pedum captiuo brachia cęlo.Pontan.Tunc Deus,tunc angui pedes victura gigantes? Ouid l.4.Triſt.Sphingiaq.& Harpyas ſerpentigenoſq. gigantas.

Nunc ſeriatim dicendum eſt de his,quorum frequentior eſt apud ſcriptores mẽtio. Virg.l. 1. Georg. de quibuſdam meminit, Tum partu terra nefando Cæumq.Iapetũque creat, ſæuumque Typhæa. Et coniuratos cęlum reſcindere fratres Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam, Scilicet atque Oſſe frondoſum imponere Olympum Ter pater extructos eiecit fulmine montes.

De Iapeto Syll. l. 12. Apparet procul. Inarimeque turbine nigro Fumantem premit Iapetum,flammaſque rebelli.Ora reiectantem.

De Typhęo ſeu Typhone Virg.l.9.Tum ſonitu Prochyta alta tremit,durumque cubile. Inarime Iouis imperijs impoſta Typhæo.Val. Flac.l.2. Horror abeſt, Sycula preſſus tellure Typhæus. Virgilius in Cyri: Additur aurata conſixus cuſpide Typho. Lucan.l.4. de hoc & quibuſdam aliis.

Nondum poſt genitos tellus effæta gigantes,&c.

Inter Gigãtes etiã numerãtur Aloeus Titanis filius,geminiq.eius filii,ex Iphimeride à Neptuno violata geniti,Othos,& Ephialtes.Vir.in Culice.Nã victus ſedet immanis ſerpẽtibus Othos Deuinctum mæſtus procul aſpiciens Ephialtem,Conati quondam quum ſint incendere mundum.Idem l 6.Aen.Hic & Aloidas geminos immania vidi Corpora,&c.

Enceladũ poetæ fabulantur in Sicilia fulminatum, vt Othum in Creta, Typhenm in Campania.De

pania. De hoc Virg. l. 2. Aeneid. Fama eſt Enceladi ſemiuſtū fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemq. inſuper Aetnam Impoſitam rupis flammam expirare caminis; Et feſſum quoties motat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, & cœlum ſubtexere fumo. Idem in Ætna: Murmure Trinacrio morientem Iupiter Aetna Obruit Enceladū.

Tytius Gigas fuit nouem iugerum, quum Latoniæ vim vellet inferre, ab Apollinis ſagittis confoſſus eſt, & ad inferos detruſus, vbi à vulture tunditur, fibris & iecore ſemper renaſcentibus. Virg. l. 3. Aen. Nec non & Tityum terræ omni parentis alumnū Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, roſtroq. immanis vultur adunco Immortale iecur tundens, fœcūdaque pœnis Viſcera, nec fibris requies datur vlla renatis. Ouid. l. 1. de Ponto.

Polyphemus cyclops Neptumni filius ex Thoa propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes De hoc Virg. l. 3. Aeneid. Nam quantus, qualisq. Caco Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atq. vbera preſſat.

Ægæon gigas eſt, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt Fuiſſe fertur centi manus, vnoque Ictu centum ſcopulos in Iouem torſiſſe. Virg. l. 10. Aeneid. Aegæon qualis, centum cui brachia dicunt, Cētenasque manus, quinquaginta oribus ignem pectoribus arſiſſe, Iouis quum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes. Hūc poetæ fabulantur à Neptūno fuiſſe alligatum maris Aegęi ſcopulis Statius: Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De Briareo Claudianus. Quæ brachia centum Briareus alijs numero creſcēte lacertis Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus Virg. l. 6 Aen.

Inter hos ponitur Numas, quem ait ſub Prochyta concluſum. Syl. l. 32. Apparet Prochyte ſæuum ſortita Numanta.

De Porphyrione & Adamaſtore Sidonius; Hic rotat excuſſum vibrās in ſidera pindū Enceladus rapido fit miſſilis Oſſa Typhæo, Porphirio Pangæa rapit. Rhodopēq. Adamaſtor,

Antæus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui in Herculem luctanti terra mater augebat vires, quotieſcunque eam attigerat. Lucan. l. 4 Hoc quoque tā vaſtas cumulauit munere vires. Terra ſui fœtus, quòd quum tetigere parentem, Iam defecta vigent renouato robore membra.

Fuit & Aſtræus vnus è Titanibus, qui contra deos arma ſumpſere. Hic ex Aurora ventus genuiſſe fertur.

Atlantem poetæ fabulantur gigantem omnium maximum, qui cœlū humeris ſuſtinuerit. Quod fingitur propter eiuſdem nominis montem in Mauritania tātæ altitudinis, vt nubes contingere videatur. Virg. Vbi cęlifer Atlas Axem humeris torquęt ſtellis ardētibus aptum. Ouid. l. 5. Faſt.

Gygem Heſiodus in Theogonia facit cæli & terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius Cētimanumque Gygem Pontan. l. 3. de Stellis, quoſdam enumerat.

Sūt & alij qui excreuiſſe dicūtur in Gigātæā prope magnitudinem. Nā Agatho Atheniēſis (qui floruit ætate Adriani principis) adhuc adoleſcēs fuiſſe dicitur altitudinis octo pedū.

Fuit & Porus rex in India quatuor cubitis & palmo procerus, quem Alexāder bello vicit.

Aranthas Bebrycius octo cubitis longus fuiſſe traditur.

Oreſtis corpus oraculi iuſſu refoſſum, ſeptem cubitorum fuiſſe monumentis proditur; autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis ſeptem diſtendit Oreſtes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum eſt corpus ſtās 46. cubitorum, quod alij Orionis, alii Etionis fuiſſe tradunt.

Aetate Plinii viſus eſt nouem pedum ac totidem vnciarū homo Gabbara nomine ex Arabia aductus. Architrenius: In bis quinque pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt ſemipedes maiores Puſio & Secūdilla, quorum corpora miraculi gratia aſſeruata ſunt in conditorio Saluſtianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quē Dauid fūdæ verbere deiecit in terrā, & interfecit. Politianus in Nutricia: Pallentemq. deo regem, qui turbine fundæ. Icta Philiſtæo ſecuit puer ora gigāti.

Quàm procerus extiterit Maximinus Imper. hoc ſatis argumento cōſtat, quòd vxoris dextrocherio (id eſt ornamento brachiorum) pro anulo vteretur.

Saxo Grammaticus ait Offotum fuiſſe gigantem & paſtorem, cuius armēta tutabatur canis Biornonis cuiuſdam.

Beroſus

Beroſus l.5. Antiquitatum Noe reponit inter gigantes & aſtrologos. Facit Tuiſconem gigantem,cuius filius Manus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur Hercules, quem feſſo Atlante cœlum humeris ſubijſſe ferunt.

Artachees vir fuit inter Perſas proceriſſimus, ætate Xerxis, vt cui quatuor omnino digiti deeſſent è longitudine quinque regiorum cubitorum, autor Herod.

Obomedon quoque nomen eſt gigantis apud Propertium l.3.ſcribêtem.Te duce vel Iouis arma canam,cœloq;minantem Cæum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Harthelenũ fuiſſe quendam & Helſyngia,qui raptas regnum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat,illum perimere ſolitus,à quo peragendæ Veneris vſu prohiberetur. Atq;tantam in eo corporis magnitudinem extitiſſe,vt 11. cubitis proceritatis eius dimenſio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius.Cubitis ter quatuor altũ Gemagog Herculea ſuſpẽdit in aerea lucta Idẽ Gemagog arduitas Cor. fracta lacertis.

DOMITORES MONSTRVM & beluarum.

Meduſa Phorci fuit filia, quam Neptunus ſtuprauit in Templo Palladis, vnde irata Pallas, eiuſdem capillos mutauit in colubros, fecitque vt omnes in ſcopulos verterentur, qui eam proſpicerent. Hanc autem truncauit Perſeus Iouis filius ex Danae. Ouidius libro quarto.Metam.Gorgonis anguicomæ.Perſeus ſuperator,& alis Aethereas auſus iactatis per auras.

Apollo Pythonem ſerpentem à cuius nomine Pythius vocatus eſt Ouid.l.1. Metam. Hunc deus arcitenens,& nunquam talibus armis Ante,niſi in damis,capreisq; fugacibus vſus, Mille grauem telis,exauſta penè pharetra, Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.

Bellerophõ filius Glauci regis Corinthiorum, falſo accuſatus ſtupri à Stenobæa Præti Argiuorum regis vxore, expoſitus eſt Chimæræ triformi, quam tamen domuit. Ouidius libro ſecundo Triſt. Nam quid de Cretico referam domitore Chimeræ, Quem letho fallax hoſpita pœna dedit.

Alcon ſagittarius Cretenſis ſerpentem confodit illæſo filio ſuo, quem ille iam habebat in faucibus. Vide in capite de Sagittarijs.

Attilius Regulus apud Bragadam fluuium ſerpentem 120.pedum longitudine balliſtis tormentiſque expugnauit. autore Plin.l.7.cap.14.

Georgius Cappado tribunus militum ſub Diocletiano,maximum ſerpentem in Africa peremit liberata puella,quæ eidem deuota fuerat in predam.

Pallas Alcidam beluam flammas ore vomentum interfecit.

Cadmus quoque Agenoris filius alium ſerpentem, cuius dentes quum ſeuiſſet, nati ſunt protinus armati homines,qui mutuis vulneribus ſe confoderunt,vt fabulantur poetæ.

Corœbus monſtrum toti Peloponneſo formidoloſum occidit,Ouid in Ibin, Inq;tuos ea peſtis eat quam dextra Corœbi Vicit, opem miſeris Argolicisque tulit.

Lyſimachus Alexandri miles leonem, vt iam diximus.

Hercules hydram,leonem,Aprum,Ceruam æripedem,Draconem Heſperidum, Antheum taurum flammiferum,cæteraſq;beluas;de quibus prius meminimus.

Præcipua autem monſtra (quorum frequens eſt mentio apud poetas) ſunt Minotaurus biformis,Gericon tricorpor, Sphinx, Chimæra, Cacus, Maris Theſſalus, antica corporis parte homo poſtica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM hominum à periculis.

Perſeus liberauit Andromedam filiam Cephei & Caſſiopes,Ceto marino monſtro expoſitam,Ad cuius ſubſidium conuolauit inſidens Pægaſo epulo alato.Ouid.l.4. Meta. Auxiliumque domus, ſeruatorumq; fatentur, Caſſiope Cepheuſque pater.

L.Lucullus aduerſus Mithridatem miſſus, Cottam Calcedone obſeſſum liberauit.

Lucilius miles,quum videret inclinatam Bruti aciem apud Philippos,obtulit ſe periculo,& inimicorum manibus,vt ipſi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q.Minutius conſula Sabinis & Volſcis in Algido obſeſſus, ſubſidio Q. Cincinnati dictatoris liberatus eſt.

Digitized by Google

Quum ob perfidiam Laomedontis, qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditorib. pactam denegauerat mercedem,peſtis vrbem ipſam popularetur,& vbique ſerperet , ad pacanda numina Heſioni monſtro marino deſtinata eſt,ab Hercule tamen liberata .

Calphurnius Craſſus captus à Maſilinis, quum Saturno duceretur immolandus , Balſacia puella patris à ſe proditi eum victorem fecit,eoque modo exemit à periculo Diomeda . Troia diruta ventis in Libyam pulſum,quum Lycus rex immolare vellet,Calluce puella patrem Lycum prodidit, vt Diomedem (cuius forma conflagrabat) eximeret à morte. Vtriuſque exempli autor eſt Plutarchus .

IMPOSSIBILIA FACTV.

Ioui fulmen Herculi clauam , Homero verſum ſubtrahere , tria hæc olim credita ſunt Impoſſibilia,autore Macrobio l 5.Saturnal.Quod etſi fieri poſſet,alium tamen nullum deceret,vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere, quod cecinit Homerus .

NANI, ET PVMILIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi,& modicè ab humo extantes,vocãtur aliter Pumiliones & Pumili Statius. Mirantur Pumili fortiores.Talis fuit Conopas, in delicijs Iuliæ neptis Auguſti , duos pedes & palmum longus , autore Plinio . Cuiuſmodi etiam fuiſſe fertur Andromeda liberta Iuliæ Auguſtæ .

Pygmæorum qui longiſſimi ſunt duos pedes & quadrantem non excedunt . Hinc prouerbium, Pygmæo breuior.Mantuan. Inter Pygmæos non pudet eſſe breuem . Habitant in extrema parte montiũ Indiæ,horum mulieres quinto anno pariunt,& ſeneſcũt octauo , Infeſtantur maximè à gruibus , in quas, turmatim prodeunt , & nihilominus vincuntur Claudianus l.1.in Eutropum . Et Iuuenalis Saty.13.

Manium Maximum & M. Tullium equites Romanos binum cubitorum fuiſſe , autor eſt Varro apud Plinium .

Duo fuerunt Molones, ambo corporis breuitate, quorum alter hiſtrioniam exercuit, alter latrociniis famoſus factus eſt.Inde natum adagium, Puſillus quantus Molon .

M.Antonius Siſyphũ pumilonẽ,habuiſſe fertur intra bipedalem ſtaturã, ingenio tamen viuacẽ:Auguſtus exhibuit ſpectaculis Luciũ,adoleſcentulũ honeſtè natũ,bipedali minorẽ.

ALOIDÆ, TYNDARIDÆ, ATRIDÆ.

Aloidæ dicti ſunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante , cuius vxorem Iphimediam compreſſit Neptunus,& ex ea ſuſcepit geminos,qui quum Alæi putarentur eſſe filij, dicti ſũt Aloidæ, vt iam diximus .

Eo quoq; modo Tyndaridæ vocati ſunt Caſtor & Pollux,quòd crederẽtur Tyndari filii, cũ tamẽ ex cõcubitu Iouis cũ Læda geniti eſsẽt.Senec.Huic clara gemini ſigna Tyndaridæ micãt.Ou.Tyndaridę fratres,hic eques,ille pugil.Simili ratione vocatur Helena Tĩdaris.

Atridæ vocantur Agamennon & Menelaus,ab Atreo parẽte Hora.de Agam.Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.De Menelao Vir.l.11.Atrides,Protei Menelaus aduſque columnas Exulat.

CYCLOPES.

Cyclopes miniſtri fuerunt Vulcani in Sicilia,quos poetæ Monoculos dicunt,Neptuni filios ex Amphitrite , Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Lyparam, quæ eſt vna ex Æolijs inſulis. Fabricam ferrariam primùm in Creta repererunt . Omnium præcipui fuerunt Brontones,Steropes,Pyragmon.De quibus Virg.l.8.Æn.Ferrum exercebãt vaſto Cyclopes in antro,Brontes Steropes, & nudus membra Pyragmon Ouid.l.4.Faſt.Claud. de 3. Conſulatu Honorii, & Stat.l.4.Syl.Hos autem occidiſſe fertur Apollo , propter fulmina Ioui fabricata,quibus perierat filius Æſculapius.Hinc extruſus deorũ contubernio exulauit in Theſſalia,vbi Admeti regis fuit armentarius .

CVRETES.

Curetes ſeu Corybantes miniſtri fuerunt Cybeles,quibus ferrariam fabricam nõnulli referũt acceptam:Horũ nomina citat Eraſmus ex Græcis carminibus,quæ Latina fecit: Illic habitabant Mõtigenæ Phryges Idæi,gens arte celebris,Celmis Dammameneuſq; ingẽs, Acmonq;ſuperbus,Montæ docti cultores Adraſtææ : A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta Dicitur,& nigrum memoroſo in monte repertum,In varios vſus monſtratũ cudere ferrum,Impoſitumq;igni ,miro ſplẽdeſcere cultu.Propter hoc inuentum(quod illis

aſcribitur)

Digitized by Google

aſcribitur)æra & ferra vocantur Coſybantia. Virg.l.3.Æn. Hinc mater cultrix Cybele; Coribantiq;æra Tertulianus;Iupiter Cretam ſuam Romanis faſcibus cõcuti ſineret,oblitus illud antrum Idæum & æra Corybantia.Horum præcipuus fuit.Celmis,à quo ferrũ ſolidiſſimum cudebatur Hinc natum adagium,Celmis in ferro: de his, qui præter modũ ſuis fidunt viribus,tanquam inexpugnabiles,aut qui in ſua arte magnopere excellũt.Cuiuſmodi ſunt hæc,Roſcius in ſeneca,Antæus in arena,Hercules in claua.

NOMINES PINGVES ET MACILENTI.

Leo Byzantus ſophiſta fuit adeò pingui & obeſo corpore,vt quum ad pacandam factionem Athenis(vbi tum legatus agebat)ſug geſtum conſcendiſſet, riſum vnicuique moueret.At ille,Quid ridetis,inquit,Athenienſes?an quòd vobis videar pinguis? Scitote vxorem eſſe mihi longè pinguiorem. Tales tamen ac tantos(quum ſumus concordes) breuis admodum lectulus capit,diſcordes ne tota domus quidem.Quibus verbis tempeſtiuè & pro re adductis,populum reſtituit paci.

Dionyſius Heracleotes tirannus fuit adeo ventroſus & corpulentus vt noctu dum quieſceret,cogeretur ſuis lateribus hirudines admouere,qua humorem ſuperfluum paulatim exhaurirent,eoq;modo aliquid adimerent de craſſitudine.

Ludouicus Craſſus,Philippi primi filius,& Gallorum rex, fuit adeò vaſta corporis mole, vt ex te ſumpſerit cognomentum.

Iam diximus imperatorem Maximinum fuiſſe tãta membrorum mole, vt vxoris ſuæ dextrocherio vteretur loco anuli.

Contra verò Chærephon tragediographus(qui res Heraclidarum proſecutus eſt) nocturnis lucubrationibus ſeſe adeò extenuauit,vt per iocum Noctua diceretur. Hinc etiam natum prouerbium, Nihil differs à Chærephonte.

Quàm tenuis & macer fuerit Philetas Cous,vide cap.de Miraculis.

MVTATI IN VARIAS FORMAS SECVNDVM Metamorphoſim poetarum.

Achelonus in anguem & taurum. Acis in flumen. Actæõ filius Autoneos in ceruũ. Aegeria in fontem Aegle ſoror Phaetonis in populum arborem. Aeſacus in mergũ Aeſculapius, in draconem. Aglauros Cecropis filia in lapidem Alcinoe in auem Aldithoe in veſpertilionem, Anaxareto in lapidem. Antigone in ciconiam. Aconteus mutatus eſt in lapidem Apollo in paſtorem, Coruum, Accipitrem, Leonem, Appulus paſtor in Oleaſtrum, Arachne in araneam. Ardea in oppidum Aſcalaphus in bubonem Atlanta in leænã; Atlas in montem. Arys in pinum. Bacchus in caprum, Vuam, Ceruum Battus in ſaxum. Baucis in arborem. Biblis in fontem Bura vrbs in ſcoppulum. Cadmus in anguem. Ceneus in auẽ. Caliſto in vrſam. Celmus in adamãtem. Cercops in ſimiam. Clytię nympha in heliotropium. Coronis in cornicem Crocus & Smilax in flores. Cycnus in auem. Cypariſſus in cupreſſum. Dædalion in accipitrem Daphne in laurum. Daphnis in lapidem. Derceris in piſcem. Diana in felem Dryope in Loton Echo in vocem. Ephyre in ſerpentem. Euphorbus in Pytagoram Galanthis in muſtellam Harmonia vxor Cadmi in draconem. Hecuba in canem. Heliades,ſeu Phaetontiades in populos. Hippomenes in leonem. Hyacinthus in florem. Io in iuuencam. Iphis puella in puerum. Iphigenia in ceruam. Iuno in anum. Iupiter in taurum, aurum, arietem, aquilam, cycnum, ſatyrum, Amphitrionem, ignem, paſtorem, ſerpentem. Leucothoe in virgam thuream. Lycaon in lupum. Lycas in ſcopulum. Lynchus in lyncem. Mera in canem. Marſias tibicen in fluuium. Menthe nympha in mentam. Mercurius in Ibin. Myrrha in arborem. Nays Nympha in piſcem. Narciſſus in florem. Nuptunus in iuuencum, Enipeum fluuium, arietem, Delphinum. Niobe in marmor. Niſus in auem Nyctimene in noctuam. Ocyroe in equum. Olenus in lapidẽ. Periphas in auem. Perimele in inſulam, Philomela ſoror Prognes in Luſciniam Progne in hirundinem. Prętus in ſaxum. Saturnus in equum. Scylla in ſcopulum. Stelles puer in ſtellionem. Talus puer in perdicem. Tereus in vpupam. Tyreſias in fęminam. Venus in piſcem. Vertumnus in anum Vlyſſis ſocij in porcos.

Cauſas harum tranſmutationum,vide apud Ouidium in metamorph.& alios Mythologos.

VERSIFORMES, SEV IN VARIAS formas mutabiles.

Metra filia Eriſichthonis,vt fabulantur poetæ, in varias formas ſeſe commutabat. Oui l.8,

Nunc

Nunc equa,nunc ales,modò bos,modò ceruus abibat. Hinc adagium, Mutabilior Metra Eriſichthonis.
Achеolus dimicans in Herculem pro Deïanyra, cum videret ſe multo inferiorem viribus, in ſerpentem primò, deinde in taurum, poſtremò in fluuium ſeſe transformauit. Vnde apud Ouid.l.9.ſic loquitur.Inferior virtute,meas diuertor ad artes,Elaborque viro longum formatus in anguem.
Periclymenus Neſtoris frater beneficio Neptuni in quaſcumq;formas ſe commutabat.Idẽ l.12.Mira Periclymeni mors eſt,cui poſſe figuras. Sumere quas vellet rurſusq; reponere ſumptas Neptunus dederat.
Eadem transformatio tribuitur Protheo Oceani & Tethyos filio.Hinc adagium, Protheo mutabilior.Vertumnus dicitur à Latinis.Ouid.l.1.Faſtor.ille ſuam faciem transformaq; & alterat arte:Mox domitus vinclis in ſua membra redit.

FORMOSI ET FORMOSÆ.

Ex Hiſtoricis, Oratoribus, & Poetis.

Achillas puer.Mart.l.3.Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, ſignis forma nequitiaque puer.
Fuit Achantus puer ſpecioſus, quem poetæ fingunt in florem ſui nominis cõuerſum fuiſſe.
Adonis Myrrhæ fuit filius,Veneri ob ſpecioſam dilectus. Vir.Eccl.10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis.Ouid l.10.& Propert.l.2.
Herodotus ſcribit,Agariſtam,Cliſtenis filiam adeò formoſam extitiſſe,vt ad habendas eius nuptias celebrata ſint procorũ ſpectacula & certamina, quo ſpecioſiſſimi quique Grçciæ adoleſcentes confluxerunt.
Aegle nympha Idem Eclog.6.Aegle Naiadum pulcherrima.
Æginam Aeſopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitq;cum ea ſpecie ignis,Ouid.Aureus in Danaen,Aeſopida luſerit ignis.
Forma primis viſenda & amabili fuiſſe ferunt inter Græcos Alcibiadem,ſicut inter Romanos Scipionem,Demetrium cognomento Plutarchus in eius vita:Hoc,inquit,Alcibiadi conceſſit natura,ſibique cum paucis commune,vt non modò in pueritia aut adoleſcentia, ſed etiam in omni ætatis gradu maximum ſemper decorem, ac formoſam hominis ſpeciem prætulerit.
Alexis.Idem Eclog.2. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim.
Alfus filius fuit Gygari Danorum regis,quem tam excellenti forma ac cæſarie extitiſſe, ſcribit Saxo Grammaticus, vt largenteis nitere crinibus putaretur.
Amaracum poetæ fingunt in herbam odoriferam mutatum,idq;propter elegãtem formã. amaryllis puella.Virg.Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas.
Amphimedon.Calentius.Formoſum Phiale prius arſerat Amphimedontẽ, Amphimedon Phiales maxima cura fuit.
Antinon Bithynico, mira pulchritudine adoleſcenti, tanta, tamq; elegans fuit forma, vt Adrianus Imper.(à quo adamabatur)templum ei apud Mantineam conſtituerit,& ciuitatem apud Nilum, eiusq; imaginem fecerit inſculpti nummis Propterea Hieronymus Adriani concubinum eum vocat. Volaterranus.
Antiopa filia Nyctei,& vxor Lyci regis Thebarum,ſpecioſiſſimam propter formam à Ioue adamata eſt,ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit.Propert.Tu licet Antiopæ formam Nyctcidos,& tu Spartanam referas laudibus Hermionem.
Argia Adraſti Argiuorum regis filia,& vxor Polynicis,fuit itidem mirum in modum ſpecioſa.Stat.l.2.Theb.Egregiam.Argiam,nec formæ laude ſecundam Deiphylem.
Ariadne filia Minois,forma fuit eleganti,quam propterea bacchus duxit in vxorem,eiusq; coronam ſtellis ornatam in aſtra retulit.Catull.de ea & Theſeo loquens,ſic inquit; Hũc ſimul ac cupido conſpexit lumine virgo.& Regia quam ſuaues expirans caſtus odores.
Aſterius filius fuit Cereris forma ſingulari,omnium tamen amores reſpuẽs. Vnde Oui.in Ibin:filius vt Cereris fruſtra tibi ſemper ametur,Deſtituasq; tuas vſque petitus opes.
Aſtur.Virg.Sequitur pulcherrimus Aſtur,Auſtur equo fidens,& verſicoloribus armis.
Atalanta puella fuit in Arcadia meretrix,& Iaſij filia, liberali admodum forma. Ouid.l.8. Venit Atalante Schenei pulcherrima virgo, &c.

Atys puer

Digitized by Google

Atys puer Phrygius, à Cybele (vt fabulantur poetæ) ob formam adamatus eſt Ouid. lib. 5. Met. Erat Indus Atys, quem flumine Gange, &c.

Auentinus Virg. Victoreſq. obſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Sex Aurelius ſcribit, Auguſtum fuiſſe mitem, gratum ciuilis animi toto corpore pulchrũ, ſed oculis magis, quorum acies clariſſimorum ſiderum modo promicabat.

Barynes meretricis formam cõmendat. Horat. l. 2. Car. dicens: Vlla ſi iuris tibi peierati Pęna Baryne nocuiſſet vnquam, Dente ſi nigro fieres, vel vno Turpior vngui, Crederẽ, &c.

Fuit & Baryllus Anacreontis poetæ amaſius liberali forma. Vnde Pon. de Stell. Nirea ſic perhibent, & amatum à vate Baryllum, Pictum oculis, fuſcumq coma, roſeumq. labellis.

Bellerophon à Sthenobæa Prœti Argiuorum regis vxore propter formam adamatus, & ad Venerem (cui tamen aſſentiri noluit) poſtulatus eſt.

Bryſeis fuit adeo formoſa, vt Achilles eius amore conflagrauerit, eamq. quamuis ancillã, pluſquam puellas omnes adamauerit. Horat. Prius inſulentem ſerua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem. Propet. l. 2. Omnia formoſam propter Bryſeida paſſus.

Credibile eſt Berſabeam, Vriæ vxorem, eleganti fuiſſe forma, quæ ſapientiſſimum illum regem & prophetam, ſanctiſſimum Dauidem vſq. adeo titillauerit, vt ſoliẽ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) ſuam cõtaminauerit ſanctitatẽ. Stroz pater: Ille ſacri vates operis Ieſſeia proles, Præfecit populo quẽ Deus ipſe ſuo, Berſabeæ captus forma, &c.

Caliſto. Idem Ouid. l. 3. Faſt. Fœdera ſeruaſſet, ſi non formoſa fuiſſet.

Calypſo Oceani & Thetyos filia. Ouid. de Põto. An graue ſex annis pulchram fouiſſe Calypſon, Æquoreæq. fuit concubuiſſe deæ? Idem l. 2. de Arte; Littore conſtiterãt, illic quoque pulchra Calypſo.

De Caſtore & Polluce Ouid. l. 8. Meta. Argemini nondum cœleſtia ſidera fratres Ambo conſpicui, niue candidoribus ambo Vectabantur equis.

Catulla. Idem Mart. l. 8. Formoſiſſima quæ fuere vel ſunt, O quàm te fieri Catulla vellem Formoſam minus aut magis pudicam.

Propertius formam ſuæ Cynthiæ ſic commẽdat. Et quaſcunq. tulit formoſi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere ſinat Idem: Illic formoſæ veniant chorus heroinæ.

Quas dedit Argiuis Dardana præda viris; Quarum nulla tua fuerit, mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait, Candaulis Sardium Tyranni vxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

Cænis puella Theſſala à Neptuno compreſſa. Ouid. l. 12. Metam. Clara decore fuit proles Elateras Cænis Theſſalidum virgo pulcherrima.

Ceſtum puerum commendat à forma Martialis; Quanta tua eſt probitas, quãta eſt præſtãtia formæ Ceſte puer, puero caſtior Hippolyto, Te ſecũ Diana velit doceatq. natare, &c.

Celeno. Idem l. 4. Faſt. Neptuno Halcyonem & te formoſa Celeno.

De Chione Dædalionis filia idem. Ouid. l. 11. Met. Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima forma Mille procis placuit bis ſeptem nubilis annis.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata eſt. Ouid. in Epiſt. Aut eſſes formoſa minus petere modeſtè Audaces facie cogimur eſſe tua, &c.

Cyllarus. Idem l. 12. Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

De Daphnide. Virg. in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe.

Deianyra Herculis vxor. Ouid. l. 9. Nomine ſi qua ſuo tãdem peruenit ad aures Deianyra tuas, quondam pulcherrima virgo, Multorumq. fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiopeia nympha. Virg. primo Æneidos: Sunt mihi bis ſeptem præſtãti corpore Nymphæ quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iũgam ſtabili, propriãq. dicabo.

Deiphylæ vxor Tydei, Adraſti filia. Stat. l. 2. Theb. Egregiam Argiam, nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Cælius ſcribit, Demetrium cognomento Poliorcetem forma fuiſſe in primis amabili. Vide Plutarch. in eius vita.

Democles puer Athenienſis fuit adeo ſpecioſus vt ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus vocaretur. Cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoque extitit pudicitiæ cura, vt ad declinandam vim Demetrij (à quo petebatur ad ſtuprum) ſe in

Digitized by Google

ſe in plenum feruentis aquæ lebetem (cum aliter effugere non poſſet) coniecerit. Plutarc.in Demetrio.
Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecioſus vt in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam. Volaterranus.
Dido.Virg.l.1.Aen. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſſit.
Endimion Lunæ amaſius fuit admodum ſpecioſus. Val.Flac.l.8.Tum quoque ſide re clarus proceriſore iuuenta Lathmius æſtiua reſidet venator in vmbra,Dignus amore deæ.
Fuit in Epheſtione auguſta adeò facies,vt victi Darij vxor cum pro Alexandro ſalutauerit. Ob quam formam ipſi quoque Alex. fuit chariſſimus.
Euryalus Niſi amicus.Virg.l.3.Aen.Euryalus forma inſignis,viridiq.iuuenta.Idem l.9.
Eurydice Orphei vxor.Quintil.l.2.Orpheus;Hæc ſata MercurioEurydice formoſa,puellas Tam viſa eſt ſuperare pares,cæleſtibus aulis Quàm iucunda Venus dominas ſupereminet omnes.
De Fabulla Martial.lib.2.Bella es nouimus & puella, verum eſt, Et diues: quis enim poteſt negare?
Galathea nympha. Ouid.l 13.

Candidior folio niuei Galathea Liguſtri,
Floridior prato, longa procerior aluo,
Splendidior vitro,tenero laſciuior hędo,
Leuior aſſiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æſtiua gratior vmbra,
Nobilior pomis, platano conſpectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior vua,
Mollior & cygni plumis & lacte coacto,
Et (ſi non fugias) riguo formoſior horto.

Non aliam ob cauſam poetæ fabulantur Ganymedem Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem.Ouid.l.4.Faſt.Horat.l.3.Carm.
Galeres fuit adoleſcens forma ſpecioſus,decensq. in primis,regi Ptolomæo propterea vſq. adeo charus,vt Ptolomæus ipſe quibuſdam (qui ad ſupplicium trahebātur) eiuſdem patrocinio pepercit. autor Cælius l.7.c.35.
Glycera Hor.l.1.Car.Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius,Vrit grata proteruitas,Et vultus nimium lubricus aſpici.
Veteres fabuloſo confinxerunt inuolucro, Gorgonem propter eximium vetuſtatis decus, mentis inopes & ſtupidos reddentem,ſpectatores in ſaxa deformaſſe.Cælius l 13.c.9.
Gygis pueri formā deſcribit.Horat.l.2.Carm.dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq. Gyges Quem ſi puellatum inſereres choro, Mirè ſagaces falleret hoſpites, Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus,ambiguoq. vultu.
Helenæ forma poetis omnibus cātatiſſima,laudem meruiſſet maximam,niſi ea Troiæ ruinam,belliq.decennalis cauſam attuliſſet. At nemo eſt,cui non ſit odio,quum tātæ cladis & calamitatis venit in mētem.Paris apud Ouid.formam illius Veneri comparat,dicēs: His ſimiles vultus (quantum reminiſcor) habebat, Venit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.
Celebratur etiam Hermiones Menelai filiæ pulchritudo.Vnde Propert.l.1.Tu licet Antiopiæ formam Nicteidos & tu Spartanam referas laudibus Hermionem Pont.l.1.Amorū.
Hiera fuit vxor Thelephi, mulier omnium(quas Protheſilaus vidit)maxima & pulcherrima.
Propoſita de muliebri pulchritudine certamina pleriſque in locis legimus;ſicut in Cereris Eleuſinæ feſto prope Alpheum,vbi victrix Herodice meruit palmam. Cælius c.9.l.13.
Herodotus ſcribit, Hippoclidem Tyſandri filium diuitijs & forma inter Athenienſes præcipuum fuiſſe.
Fuit tā elegans & concinna Hippodamiæ pulchritudo,vt ad impetrandas eius nuptias, celebrata ſint certamina procorum. In quibus cum victor euaſiſſet Pelops, puellam duxit vxorem.Propertius:Nec Phrygium falſo traxit cādore maritum Aduecta externis Hippodamia toties:Sed facis aderat nullis obnoxia gemmis,Qualis Appelæis eſt color in tabulis.Idem l.2.vocat Iſchomachen.

Hippolytus

Digitized by Google

Hippolytus Theſei filius,fuit etiam pulcherrimus.Virg.Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Viribus.

Hyas Atlantis ex Æthra filius. Ouid. l.5.Faſt. Nondum ſtabat Atlantas humeros oneratus Olympo,Quum ſatus eſt forma conſpiciendus Hyas.

Hylam Thyodamantis filium ob formā adamauit Hercules,& Nymphæ rapuerunt.Magis Pulcher. Hylas teneram merſit in oramanum. Propertius: Cuius vt accenſæ Dryades candore,puellæ, Miratæ ſolitos deſtituere choros,&c.

Hypſiphile.Stat.l.4.Theb.Errantes ſubito pulchram in mœrore tuentur Hypſiphilem.Fuit Thoantis filia,à qua Thoantiæ appellantur.

Iaſon. Medea apud Ouidium Iaſoni loquens Et formoſus eras,& me mea fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Ioſeph.Mantus in Maria. Sic alacer Samſon,ſic & formoſus Ioſeph.

Iulius filius Æneæ ex Creuſa.Virg.l.7.Aeneidos,Primiq. duces & pulcher Iulius.

Iuuencus Catulli amaſius.Idem Cat.Mellitos oculos tuos, Iuuenci, Si qui me ſinat vſque baſiare,Vſq.ad milia baſiem trecenta,Nec vnquam ſaturum inde cor futurum eſt.

Lais Corinthia meretrix fuit ſpecioſiſſima. Ouid. l. 1.Eleg.Qualiter in thalamos formoſa Semiramis fuiſſe Dicitur,& multis Lais amata viris.

Lamia,autore Plutarcho,puella fuit ſpecioſiſſima,à Demetrio adamata,quæ & tibijs optimè ceciniſſe dicitur. Hæc primò canendi modulandique ſuauitate gratiā ſibi apud omnes comparauit.

Laodomia Catullus. Quo tibi cum caſu pulcherrima Laodomia.Et Pont.l.2.de Amore coniugali.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Aeneam & Turnum,quorum vterque eam ſibi vxorē dari volebat.Virg.l.12.flauos eius crines,& roſeas appellat genas.

De lauſo Mezentij filio Virg.l.7.Aeneid.Filius hunc iuxta Lauſus,quo pulchrior alter.Nō fuit,excepto Laurentis corpore Turni.

Leda Stroza filius.Formoſæ meruit Iuppiter oſcula Ledæ.

Muſæus poeta formam Læandri pueri ex Abydo (qui Eropellam adamauit, & ab ea redamatus eſt) multis laudibus commendat.

Catullus de ſua Lesbia ſic inquit Lesbia formoſa eſt,quæ quum pulcherrima tota eſt,Tum omnibus vna omnes ſurripuit Veneres.

Ligurinus Horatij fuit amaſius,forma itidem excellēte,vt ipſius poetæ teſtimonio cōſtat. Idem quoq. Lycum celebrat,dicens.Et Lycum,nigris oculis,nigroq. Crine decorum.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, vt eam ſuis monumentis vbique celebrauerint, & vindicauerint à mortalitate,nec ſolum ob eximiam pulchritudinem,verum etiam ob caſtitatem,quòd vim Tarquinij gladio ſit vlta.

Lycaſte Priami filia tantæ fuit pulchritudinis,vt Polydamas Anthenoris ex Theano Hecubæ ſorore filius illam ex concubina vxorem ſibi copulauerit.fuit & alia Lycaſte, quæ ob pulchritudinem Venus vocabatur.

Lycoris Cor.Galli amaſia.Mart.lib.6.Fœmina præferri potuit nulla Lycori. Propert. l.1.Et modo formoſa quam multa Lycoride Gallus Mortuus inferna vulnera lauit aqua.

Magnes Smyrneus fuit adoleſcens,omnium ſui ſeculi pulcherrimus, cunctiſq. propterea gratiſſimus, ſed maximè Gygi Lydorum regi. Quod ferentes ægrè parentes, capillos ei totunderunt,vt aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus verò Gyges,bellum mouit in Magneſios.Pauſanias apud Volaterranum.

Maia Atlantis filia. Ouid.l.5.Faſt. Quarum Maia ſua forma ſuperaſſe ſororis Traditur, & ſummo concubuiſſe Ioui.

Tibullus Marathi amaſij ſui formam verſibus commendat.

Scribit Ælius Sabinus,tātam pulchritudinem oris fuiſſe in filio Maximi, vt & etiam caput eius iam morte nigrum,iam maceratum deffluenti tabo,pulcherrimū tamen videretur.

Narciſſus filius fuit Cephiſi & Lyriopes,à multis Nymphis ob pulchritudinē amatus,cuius deſiderio quum Nymphæ ipſæ intabeſcerent,mutatus eſt in florem ſui nominis.Virg.in Battarum.Non hinc Narciſſus abeſt,cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarſit in artus.Ouid.l.3.Met.

Nearchi formam commendat Orat.l.3.Car. Ode 10.vbi ait. Fertur & leui recreare vento

Sparſum odoris humeris capillum,Qualis aut Nireus fuit,aut aquoſa Reptus ab Ida.

Nireus fil. Catopi & Alagiæ, fuit è Naxo admodum ſpecioſus, cuius formam Homerus ſuis carminibus dignatus eſt.Hora.l.3.Carm.Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa Raptus ab.Ida Idem in Epodo.Formaq.vincas Nirea Ouid.l.4.de Ponto.Propert.l.3. & Pontanus l.3.de Stellis.

Niſus Megarenſium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuiſſe.Tibullus lib. 1. Carmine purpurea eſt Niſi coma.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeò præſtanti,vt ei ſeſe ſubmiſerit Hercules.Proper. l.3.Omphale in tantum formæ proceſſit honorem,&c.

Panthea vxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Perſas, quam Cyrus expugnatis Aſſyriorũ caſtris duxerat captiuam.Abradata autem abſente,& apud Bactrianos legatum agente, Araſpe Medo ſeruanda tradita eſt,qui apud Cyrum affirmauit,nondum eſſe ortam, aut omnino inuentam tota Aſia pulchorem.autor Xenophon apud Cælium l.7.cap.53.

Fuit & Formoſus Paris,dicente Ouidio: Dux Pari Priamide danno formoſe tuorum.

Parthenopæum Meleagri & Atalantę filium,ſeu(ut alijs placet)Martis & Menalippes forma fuiſſe liberali ſcribit Statius. Pulchior haud illi triſto ad diſcrimen ituro Fons fuit in ſyluis,qualis iam caſſide miſſa Parthenopæus erat.

Hominum pulcherrimum fuiſſe prædicant Phaona,quem inter lactucas occultarit Venus. Dicuntq. oblatum eidem ab ipſa Venere alabaſtrum unguenti, quo quum ſe obliuiſſet factus eſt omnium formoſiſſimus,proptereaq. adamatus à Mitylenæorum mulieribus, ſed maximè à Sappho poetria, Scamandronymi filia. Cælius l.5.cap. 43.Eius formam Ouid.ſic deſcribit;Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam, &c.

Thædrus Elienſis,Socrati Platoniq; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum)ob excellentẽ formã coactus eſt ſe proſtituere,ſuoq.corpore quæſtum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo ſcribit,Præciam quandam fuiſſe in vrbe Roma fœminam,venuſtate formæ nulli ſecundam, quæ ſua pulchritudine. Cethegum ſibi deuinxerit, adeò vt nihil probaretur Cethego,quod Præcia non iuſſiſſet.

De Pyramo & Thysbe Ouid. l.4.Met. Pyramus & Tysbe, iuuen pulcherrimus alter, Altera,quas Oriens habuit,prælata puellis,Contiguas habuere domos.

Pſamnaticus rex Ægypti Rhodopen meretricẽ ob pulchritudinem matrimonio ſibi iũxit,

Magnus Alexãder,totius propè Orientis victor & imperator, Rhoxanam Satrapis barbari filiam matrimonio ſibi iunxit ob ſolam eius pulchritudinem.Vide Curtium l.5.

Qu. Catullus poeta Epigrammaticus formã Roſcij pueri amaſij ſui his verſibus celebrat: Conſtiteram exorientem.Auroram forè ſalutãs,Quum ſubitò à læua Roſcius exoritur. Pace mihi liceat cæleſtes dicere veſtra,Mortalis viſus pulchrior eſſe Deo.

Scribit Cælius,Scipionem cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuiſſe amabili & eleganti.

Fuit etiam in Semiramide eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Perſis imperauit vſq.ad prouectam filij ætatem.Ouid.l.1. Eleg.

Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur.

Serranus.Virg.l.9.Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luſerat inſignis facie.

Siſigambis vxor Darij nũlli ſuæ ætatis fæmina pulchritudine ceſſit, teſte Durtio quam tamen victo Dario Alexander non ſolum non violauit,ſed & ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Spurina fuit egregius adoleſcens, qui quum fœminas viroſq. ad libidinẽ ſolo decoro aſpectu prouocaret,pulchritudinem oris ſponte vulneribus deformauit.Val.Maximus de Verecundia.

Saxo Grammaticus l.8.Danicæ hiſtoriæ ſcribit, Suauildam reginam tãtæ fuiſſe pulchritudinis,vt quum vincta loris expoſita eſſet equinis calcibus obterenda,ipſis quoq.iumẽtis horrori fuerit, artus eximio decore præditos ſordidis lacerare veſtigijs.

Sulpitiæ formam commendat Tibul.l.4. Illius ex oculis quum vult exurere diuos, Accẽdit geminas lampadas ſacer amor.

Ferunt Albium Tibullum poetam Elegiographum corporis forma admodum preſtanti fuiſſe.Vnde Horat.de eo loquens: Non tu corpus eras ſine pectore, Dij tibi formã, Dij tibi diuitias dederant.

Digitized by Google

Paulus Diaconus ſcribit, Theodotem puellam, genere Romanã, forma fuiſſe conſpicua & mirabili, flauis promiſſisq; capillis ad pedes vſque pendentibus, eaque pulchritudine ineſcatum Cunibertum regem, amore puellæ exarſiſſe.

Thetidem deam maris poetæ niueam & formoſam faciũt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus: Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Thysbe amaſia Pyrami. Ouid. l. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Turnum à forma pleriſque in locis commendat Virg. vt l. 7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atauiſq; potens. Item: Ipſe inter primos præſtanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto vertice ſupra eſt.

Tyro puella Salmonei filia ob formam à Neptuno adamata eſt. De hac Prop. l. 11.

Violantillam Stellæ poetæ vxorem, multis verbis commẽdat Stat. l. 1. Syl. Idem paulo poſt: At tu pulcherrima forma Italidum, tandem merito poſſeſſa marito.

Habuit Xerxes in exercitu 60 myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies, centũ octoginta tria millia hominum. Herodotus tamen ſcribit, in tanto mortalium numero neminem fuiſſe pulchriorem rege ipſo, aut proceriore ſtatura.

Sunt alij permulti pueri & puellæ, in quibus elegans fuiſſe pulchritudo memoratur, vt Pyramus, Pelops, Idas, Caſto, Pollux, Iaſon, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus Hymen. Ex fæminis Paſiphae, Ariadne, Bernice, Hermione, Bryſcis, Penelope, Deidamia, Erſilia vxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxarete, Antigone, Arachne, Arethuſa, Arbone, Polyxen. Pelagia, Lycaſte, Iocaſta, Hecuba, Caſſandra, Heſperie, Cleopatra, Chœlia, Ilia, Sybillæ, Veſtales, Heroinæ, & aliæ propè infinitæ. Quas qui ſcire volet, autores reuoluat.

DEFORMES.

Brotheus Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe. Ob quam dũ pleriſq; eſſet ridiculus, animi dolore ſe in rogum coniecit, teſte Ouidio in Ibin: Quandoq; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poetæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerũt Bubalus & Anterinus pictores: eamq; imaginem, quod notabili eſſet vultus fœditate, propoſuere in ridẽtium circulis magno ſuo malo. Indignatus enim Hipponax vtrunque ſuis Satyris tãto retaliauit fœnore, vt ambo laqueo ſe præfocauerint Plin. c. 5. l. 36.

Aiunt & Corytheum quempiam fuiſſe hominem notiſſimæ deformitatis, quiq; liberos ſuſceperit patrem infeliciſſima forma referentes; vnde fluxit adagium, Corytheo deformior. Eraſmus.

Homerus ſcribit, Therſitem omnium qui ad Troiam venerunt, fœdiſſimum fuiſſe, totũq; hominem à capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis vicia, & animi morbos, vt dicas peſſimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe, inquit Eraſmus. Vnde adagiũ, Therſitæ facies Ouid. l. 3. de Ponto.

Damon fuit pedotriba quiſpiam inſigni clauditie deformis, qui quũ crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet, imprecatus, eſt, vt eius pedibus conuenirẽt, qui ſurripuiſſet. autor Cælius.

Ferũt Æſopum è Phrygia, fabulatorem, omnium quoque turpiſſimum extitiſſe. Fuit enim nigerrimus, vnde illi datum nomẽ. Nam Aeſopus & Aethiops idem ferè ſignificãt Corpore præterea gibboſus, verum ingenio (quo deformitatem illam penſauit natura) clariſſimus Cælius l. 8. c. 474.

Aiunt Socratem philoſophum fuiſſe ſimis naribus, recalua fronte, piloſis humeris, & repãdis cruribus. Propterea quum duæ vxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in cõtentiones venirent, illis inter ſe iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia ſimul exercetis, quem adeò deformem peperit natura?

Epictetus verò philoſophus fuit claudus: vnde ei hoc diſtichon à Macrobio poſitũ. Seruus Epictetus genitus ſum, corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Hemippus poeta fuit Athenienſis, altero captus oculo. Volat.

Colomanus rex Pannoniorum poſt Ladislaum dicitur fuiſſe ore improbo, luſcus, claudus, gibboſus, & lingua bleſus. Volaterranus.

Virgilius ſcribit Polyphemum cyclopem Siculum fuiſſe monoculum, vbi ait, Et telo lumen

terebramus

Digitized by Google

terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat. Idem. Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poetæ quoque fabulantur Vulcanum claudum fuiſſe ac toto deformen corpore, dicuntque propterea parentes infantiam non riſiſſe, ſuoque cubili admiſiſſe. Vir. Incipe parue puer, cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. Ouidius lib. 2. Elegiarum.

Martialis Philenem puellam luſcam fuiſſe, & altero lippam oculo videtur innuere l. 1. vbi ait: Oculo Philenis ſemper altero plorat, Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt. Item l. 2. Cur non baſio te Phileni? caula es. Cur non baſio te Phileni? ruffa es. Cur non baſio te Phileni? luſca es.

Idem autor l. 2. ait, Vetuſtiam tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ rugoſam frontem, mammas aranearum caſſibus pares, os rictibus, crocodili ſimile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ viſum, hirci fœtorem, & pleraſque alias deformitatis inhoneſtas notas.

Olim creditum eſt eos ſeptem diebus formoſos fore, qui leporē eſitaſſent Propterea idem Martialis Gelliæ deformitatis illudens, ait eam nunquam eſitaſſe leporem, his verbis.

Quum leporem mittis, ſemper mihi Gellia mandas.
Septem formoſus Marce, diebus eris.
Si verum dicis, ſi verum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Mart. l. 11 Zoili ſui deformitatem ſic depingit. Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus, Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Galbæ imperatori corpus fuit gibbo deformes, autore Macrobio.

Afferunt & alia de forma philoſophorum Zeuſippus dicitur fuiſſe ceruice curua, Aratus panda, Zeno fronte contracta, Epicurus cute diſtenta, Diogenes barba comãte, Socrates cãdente, Ariſtoteles brachio exotro, Xenocrates crure collecto, Heraclitus oculis fletu clauſis, Democritus labris riſu apertis, Chryſippus digitis propter numerorum indicia conſtrictis, Euclides propter menſurarum ſpacia laxatis, Cleantes propter vtrūque corroſis. autor Sidonius l. 9.

MORBI DIVERSI.

Acrocordona vlcera ſunt verrucis ſimilia, vbi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulò aſperius.

Albugo eſt macula quædam in oculo à colore ſub albido, qui ex glutinoſa pituita procedit. Plinius. Qua alligata oculo, albugines tolli dicuntur.

Alopœcia morbus eſt in capite humano ex vitio humorum proueniens, dictus à vulpe, quam Græci Alopœca dicũt, quod crebrò hoc genus morbi patiatur: vel ex proprietate vrinæ eius animalis, qua vt aſperſæ herbæ areſcunt, neque renaſcuntur nouæ, ita quoque pilos decutit hic morbus, qui poſtea non ſurreſcunt. Vocatur aliter Alopœciaſis, & Alopœcades vafer ſeu vulpio dicitur Plinius ait, hunc morbum Linguæ herbæ radice combuſta & trito emendari.

Plutarchus ſcribit Alphon morbum eſſe quendam, quo quamuis laboraret Atoſſa Artaxerxis filia, nihilominus à patre in vxorem ducta eſt.

Amauroſis morbus eſt viſum impediens in columi pupilla, ferè citra vllum dolorem.

Amblyopia idem propè eſt cum Amauroſi, quando ita premuntur oculi, vt exerti perſeuerunt, & plus iuſto patentes ſunt, vt contingit athletis in certamine compreſſis.

Amphimerinon febris eſt quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præſertim pituita, coaleſcit. Plinius capite vndecimo, l. 28.

Ancuryſma tumor eſt arteriæ præcluſæ, è ſanguine & ſpiritu cauſam trahens. Fit autem, cum vulnerata arteria pellis nequaquam ſuperinducitur.

Angina morbus eſt acutiſſimus, fauces occupans & ſtrãgulans, qui aliter Tōſæ ſeu Tōſillę dicitur, ab Hippocrate & Galeno Synanche: tracto etymo ab ango verbo, quod hominē angat Plaut. Vellem me in anginam verti, vt huic aniculæ fauces præoccuparē. Fit aūtē quando nec tumor, nec rubor vllus apparet, ſed corpus aridum, & vix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbū hunc ex frigore frigidiſque potionibus generari. Anginæ genera tria ſunt, Synãche, Cynanche, Paraſynãche, Iulius Modeſtin apud Macrobiū teſtis eſt,

teſtis eſt,Angeronæ deæ olim ſacrificatum,quòd populus Roman. hoc morbo præmiſſis votis liberatus ſit.

Anorexia eſt morbus quidam,quo affecti cibum reſpuunt & faſtidiunt, pélliturque olfactu aceti,& alijs odoribus acutis.

Apoplexia ſeu Apoplexis dicitur ſubita percuſſio, & velut quædam conſternatio,quam qui patiuntur,dicuntur Apoplectici.Hoc morbo perijt.Valentinus ſubita ſanguinis eruptione.Si fiat in parte corporis tantum, Hemiplagia dicitur. Hunc morbum Latini Stuporē vocant.Galenus ait in Apoplexijs totum corpus ſenſu priuari ac motu,ſolumq;ſupereſſe anhelitum,qui ſi prohibeatur,maxima eſt & acutiſſima apoplexia.Fit autem morbus interdum fulminis ictu,interdum morbo.

Apophtoſis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earum decidunt, quarum Diabroſis, Diſtochiaſis, Phthiriaſis etiam ſunt vicia.

Apoſtemata dicũtur corruptiones carnium,muſculorum venarũ & arteriarum quæ initio rubra & dura ſunt,demum quum maturauerunt,multam emittunt ſaniem.

Apthæ vlcera ſunt in ore ſummo,infantibus plerumq. peculiaria, vitio lactis (quo nutriũtur) calido humore corrupti.Oriuntur & in prouectis ætate,quando humoribus calidis concurrentibus tumeſcunt ora aſpectu ſanguineo.

Argema eſt morbus oculorum, quum vlcus circulum oculi infeſtat.Græci Irim,& Leucoma à candore nominant;Latini Albuginem.Fit autem,quando ex plaga tenui venis fractis ſanguis ſuffunditur toti oculo, deinde nigreſcit.

Arquatus morbus dicitur à varietate colorum arcus cœleſtis,quos affectorum facies reddit. Plinius ſcribit hunc morbum & Ictericum eundem eſſe cum Regio morbo, ab Icterone aue,quam nos Galgalum dicimus.De hoc Lucretius l.4.

Lurida præterea fiunt quæcunq; tuentur
Arquati, quia furoris de corpore eorum
Semina multa fiunt, ſimulachris obuia rerum.
Multaq; ſunt oculis in eorum deniq. mixta,
Quæ contage ſua palloribus omnia pingunt.

Arthritis dicitur articulorum affectio ſicut Pleuritis coſtarum: & Nephritis renum.

Athrophia morbus eſt maciem contrahens quando corpus non alitur, continuo aliquibus decedentibus,& nullis ſuccedentibus.

Aurigo morbus eſt, qui & regius dicitur nomen habet à colore auri quem bilis per totum corpus diffuſa repræſentat. Quo qui laborant,Auriginoſi vocantur.

Batrachus eſt tumor ſub lingua,maximè infeſtans.

Branchus ſpecies eſt Catharri guttur arripiens,quãdo fauces arteriarũ aſperitate læſæ ſũt.

Bubonocele morbus dicitur,quando inteſtinum vſq.ad inguẽdum taxat eruperit,aut decubuerit.

Bulimus dicitur morbus,quum ob famen ſtomachus deficit paulatimque adeò frigeſcit, vt extremæ partes deſtituantur. Curatur autẽ aceti aut panis calidi olfactu:aut ſi extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cachexia eſt malus corporis habitus, omne alimentum corrumpens,quando corpus lõgo morbo extenuatum refectionem ob debilitatem non accipit.Prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Cærium genus eſt vlceris,dictum à faui ſimilitudine,quam habet. Plin. Ramorum fici teneri calculi cum melle vlceribus(quæ Cæria vocantur)illinuntur.

Calculus morbus eſt in renibus,proueniens ex defectu concoctionis.Fit etiam in veſica, tũ appellatur Lithiaſis.

Cancer cãceris,morbus eſt naſcens in omnibus ferè corporis partibus, ſed maximè in mãmis mulierum,quæ naturali menſtruo non purgantur. Oui.l.2.Met.Vtq;malum latè ſolet immedicabile cancer Serpere,& illæſas vitiatis addere partes. Cato de Re ruſtica, cãcer cancri,ponit in maſculino.Eadem(inquit)braſſica vulnera putrida,Cancroq;purgabit.Aliter Carcinoma,ſeu carcinus dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephãtiaſi,quòd cancer vnicum duntaxat membrorum occupet, Elephantiaſis verò vniuerſum corpus paſſim contagio depaſcatur.

Carbunculus eſt tuber,ſeu vitium prouenĩes ex inflammatione,diciturq;ab igneo carbone

propter inflammationem. Super eum puſtulæ em'nẽt maximè nigræ, interdũ ſubliuidę aut pallidæ, in quibus ſanies eſſe videtur. Hunc morbum Græci Anthracem vocant. Pli. l.16. ait Carbunculum in Italiam primum veniſſe L. Paulo & Q. Martio cenſoribus, ac eſſe peculiare Narbonenſis Prouinciæ malum.
Carcinoma, ſunt qui idem eſſe putent cum Canoto, niſi quòd maximè in ſuperioribus partibus circa faciem, nares & aures prouenit. Cato ait hunc morbum ſanari braſica trita.
Cardiacus morbus eſt in ore ventris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti recreaturq; flabelli ventilatione.
Caros ſpecies eſt Lethargi, vehementem ſomnum inducens.
Catoche & Catalepſis morbus eſt inter Lethargũ & Phreneſim medius, melãcholico humore cum febre veniens, cùm affectus oculos quandoque apertos, quandoque concretos & immobiles habet ſine ſenſu.
Cephalæa morbus eſt acutus & peſtilẽs, qui totum caput infeſtat. Qui dimidia ſolum capitis parte laborant, hemicranici dicuntur Cephale caput ſignificat.
Calazia morbus eſt præcedenti ſimilis, quãdo tuberculum albũ modo grãdinis innaſcitur.
Chemoſis morbus eſt oculorum, quando ex tumore vehementi vtræque palpebræ connectuntur, vt vix liceat conniuere.
Chiragra dicitur manuum morbus, quo qui laborãt, Chiragrici dicuntur. Horatius. Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Cion ſeu Cionida tumor eſt in gutture, quãdo ſcilicet excreſcens caro in faucibus ex rheumate impedit vocem.
Cirſocele morbus eſt coleorum, quum tumeſcentes venæ ſcortum implẽt, fitque teſticulorum alter maior altero.
Cęliacus ventris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur cauſa debilitatis. Cauſa morbi eſt ſuperfluus & frigidus cibus, continua frigora, aut calores vehementes.
Comitialis morbus eſt tantam animi coſternationem afferens, affectumq; adeò mẽte alienatum & attonitum reddens vt trementibus membris, venisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & Caducus dicitur. Vocatur etiam Herculeus, quòd eo laborauerit Hercules. item, Morbus ſacer, quòd in eam maximè partem ſæuiat, quæ ſit ſanctiſſima. Comitialis autem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus ſit in comitijs. Huic morbo præcipuè ſunt obnoxij viri, qui atra bile vexantur, & ingenio clarent.
Condyloma tuberculum eſt inſanabile, naſcens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione: in quo ſunt eminentes tumores, figura rotunda, nũc molles, nũc duri. Tres autem præcipui podicis morbi ſunt, Rhadagia, Hemorrhois, Condyloma.
Cophoſis aurium morbus ſurditatem afferens.
Cordapſu morbus tenuioris inteſtini, quem iuniores Iliacum nominant.
Coriago morbus eſt pecoris bubuli, quum pellis ita tergori adhærat, vt apprehẽſa manibus à coſtis deduci nequeat. Prouenit hic morbus, ſi bos ex aliquo languore maciem cõtraxerit, aut ſudans in opere, poſtea refrixerit.
Coriza morbus humore naſum obturans, Latinè Grauedo.
Crethe eſt tuberculum, quod naſcitur in palpebra, hordei ſimilitudine. Vnde & Horoeolũ vocatur.
Gynanche dicitur pituita craſſa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. Vnde etiam tractum etymum Tunc vox nihil poteſt exprimere.
Diabetes eſt morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore cõgeſto maximam inducit ſitim. Curatur ſuperflui humoris euacuatione.
Diſcoia appellatur difficultas aditus.
Dracontium morbus eſt apud Indos & Ægyptios, proueniens in membris muſculoſis, vt gutture, brachijs, coxis, cruribus.
Dyſenteria eſt inteſtinorũ exulceratio, qua qui laborant, vocãtur Dyſenterici. Latinè Tormina dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minimè concocto.
Dyſuria vocatur vrinæ difficultas, dum veſicæ paſſiones vrinam ipſam ſupprimunt.
Diſpnęa eſt difficultas ſpirandi.
Ectropia morbus eſt oculorũ Lagophthalmiæ cõtrarius, dũ palpebræ deorſum cõuertũtur.
Elephãtus, Elephantia, ſeu Elephãtias, morbus eſt ſimilis lepræ, crebras in ſumma corporis parte

parte gignens maculas,ac tumores,rubore paulatim ſeſe in auum vertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes neruulis quibuſdam rubris inflantur. Nomen tractum ab elephanto animali. cuius cutis vlcerofis vallibus exaratur. Scribit Pli. morbum hunc in Italia non fuiſſe ante Cn.Pompeij tempora.De hoc Lucretius l.6.ſic inquit. Eſt Elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Aegypti in medio, neque præterea vſquam Gal.Elephantiam inter infantiles morbos numerat.Differt à lepra,quoniam lepra habet cutis impetiginem quandam,& velut ſcabiem.Elephantiaſis verò non cutem ſolum,ſed neruos & oſſa vitiat.

Emphyſma eſt ſpiritus inflatio ſub cute.Fit quandoq; in ventre & in intrancis.

Empyema morbus eſt Thoracis,procedens vel ex ſanguine cõmaculato,vel alicuius viſceris vlcere.

Eucanthis morbus eſt oculorum,quum in ipſorum angulo tuberculum eſt,quod palpebras parum deduci patitur.Eſt autem nautis frequens.

Emphyſma ſeu Sympyſis dicitur tumor & inflatio palpebrarum.

Enterrocellæ,morbus eſt inteſtinorum diffluentium in teſticulos.Mart.l.10. Euterrocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Ephialtes morbus eſt,quo affect.noctu ſe ſtrãgulari putãt,aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadere,aut voce.& parata venere prohiberi.Hic ſi inueterauerit, apoplexiã, aut epilepſiam efferet.Prouenit ex atra bile,& craſſis humoribus ad cerebrũ tendẽtibus.

Epialos ſpecies eſt febris, ex pituita frigida procedens.

Epicauma vlcus eſt ſordidum,ex cuius purgatione humida,quæ ſunt intus,effluunt.

Epinyctis vlcus eſt aciem hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanans, quem morbum ait ſanari illitis porri ſectiui folijs.

Epiphora morbus eſt oculorum,quum humoris deſcenſu anguntur oculi.Plin.ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodeſſe. Columella, Magudarim contuſam conſperſa polenta ipſum morbum ſupprimere.

Epneumatoſis dr̃ vẽtris ĩflatio humorib.pituitoſis in vapores reſolutis ex medioeri calore.

Epulis tumor eſt iuxta dentem genitum,quandoque cum febre & dolore vehemente,adeò vt hiſcere hominem prohibeat.

Erotes morbus eſt melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur vini potatione, balneis ſpectaculis,& aliis rebus iucundis,mentẽ ab eo tormento auocãtibus

Febres ſunt variæ.Quotidiana,quæ accidit pituitoſis,quandoque pueris hyemali tempore, & ſenibus ob nimium cibum,vel in vita maximè ocioſa.Hæc certam habet periodum,& aliquando deſinit. Hanc Græci vocant Amphimerinam. Putrida febris cognoſcitur ex pulſu arteriarum inæquali,calore magno & fumoſo.Hæc ſanatur miſſione ſanguinis,& humoris euacuatione.Continua non habet remiſſionẽ.Febris acuta cognoſcitur lingua affecti nigra,ſiccis excrementis,lutea & vehẽmẽte ſiti,inquiete nocturna, & mẽtis alienatione.Tertiana vno die perſtat,tertio poſtea redit.Habet originem à flaua bile,horroremque ac ſitim infert ab initio,ac propterea tẽpore æſtiuo plerunq; venit.Curatur alui decoctione,vrinæ prouocatione & potione apij. Quartana oritur è frigido humore, & atrabali Calore tertiana inferior eſt.Propterea plerunque ſolet eſſe autumnalis.Sanatur diæta,vino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua ſumptis Dicitur autẽ febris à feritate.Ea affecti dicuntur Febrire,Febricitare,& Febricitari.

Ficus vitium eſt oculis adnaſcens,quod non facilè poteſt auelli.Naſciturq;ex nimio prurituin his maximè partibus,quæ pilis conteguntur.

Furunculus tuberculum eſt cum inflammatione & dolore,quòd in pus veniat.

Gangilium eſt morbus in capite,quum humor quidam includitur. eſt etiam nerui alicuius contorſio.

Gangræna eſt quædam ſcabies curatu difficilis,quando itidem tumor ingẽs afficit aliquod membrum.

Gemurſam Plin.l.26.ait morbum eſſe inter digitos pedum naſcentem.

Glancoma genus eſt morbi chriſtallini humoris mutari in colorem glaucum.

Gonorrhœa eſt emiſſio vrinæ minimè voluntaria,ex debilitate proficiſcens,cui occurritur abſtinentia rerum inflantium.

Harpe eſt humor ex flaua bile,proueniens,qui totum corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus eſt morbi,quo affecti ſanguinis fluxum patiuntur. Plin. ait Allium potu,vel cibo,vel illitu priuatim contra hœmorroidas prodeſſe.
Hecterocronea morbus eſt capitis, quũ caput ipſum inæqualiter dolet tumetque, & inter pilos rotunda & tumida ſurgunt vlcera.
Herculanus morbus eſt ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccuri poteſt. Naſciturq; quoties caro in humorem craſſum & ſpumidum colliqueſcit. Vocatur aliter Diuinus ſeu Sacer,quòd diuinam,id eſt,rationalem animi partem violet.
Hydrocelle morbus eſt,quum inteſtina defluunt colon erigitur. Mart. l. 12. omnes quem modo colon tumebant,ducentem tumidas in hydrocellas.
Hydrocephalæa ſeu capitis morbus,vbi humor cutem inflat.
Hydron ſeu hyderon genus eſt morbi,quum diſtenditur aqua cutis.
Hydrops,ſeu Hydrŏpiſis eſt morbus aqueus ſubcutaneus,quãdo ſcilicet ſub cute eſt aqua, quæ facit vẽtrem turgeſcere,& inflari. Quo morbo qui laborãt, explere ſitim nequeunt Horatius.Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,Nec ſitim pellit,niſi cauſa morbi.Fugerit venis,& aquoſus albo Corpore languor.
Hypiſphaſma dicitur ruptio venæ,ex ictu & vena plerumque procedens.
Hyptaſmut eſt conuerſio ſtomachi ex humore imperante.
Icterus eſt diffuſio bilis per totum corpus,quæ interdum nigra, interdũ flaua eſt, diciturq; ab ictero aue,cuius aſpectu ſanatur.Cognoſcitur hic morbus ex colore oculorũ,quando quod album eſt,fit luteum. Procedit tam ex ſplene affecto,quam ex hepate. Eo laborãs nulla cibi appetentia mouetur,alba egerit excrementa. Vocatur aliter Regulus,Arquatus,& Mart.l.11.Dicet & ictericam ſi forſitan altera mœcha.
Ignis ſacer numeratur inter mala vlcera.Cuius duo genera: Alterum ſubrubicundũ,quod fit in pectore,lateribus aut plãtis:Alterum in ſumma cutis exulceratione,ſed ſine lariudine. Dicitur ſacer propter admirationem,quòd nihil habet cum alijs morbis ſimile:vel ab Hercule,qui eo laborauit.
Ileos morbus gracilioris inteſtini,quo affecti dicuntur Ileoſi.
Impetigo eſt fœdatio cutis cum pruritu. Affert autem morbum ſquamoſum ſcabiei ſimilem,totum corpus dehoneſtantem.Serenus: Si vero vitium eſt,quod ducit ab impete nomen,Hoc matutina poteris cohibere ſaliua.Aliter Petix,& Petigo dicitur.
Interrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc ſanari poſſe,ſi ſurculus abſinthii pontici feratur ſub anulo.
Lagophthalmia morbus eſt oculorum,quando contractis ſupernè palpebris apertis dormitur oculis,inſtar leporis.
Leontiaſis capitur pro Elephantiaſi,quod hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.
Lepra morbus eſt idem cum Elephantia,aut non multum diſſimilis.De quo intellexiſſe videtur Horat.dicens. Vt mala quem ſcabies,aut morbus regius vrget. Hunc alio exulcerari,ſanariq;cum origano,teſtis eſt Plin.l.10.Similitudinem habet cum Pſora,ſed altius aliquando penetrat,pulmonemq;adeò corrumpit,& putrefacit,vt eo affecti raucẽſcant, ægreq; loquantur, & reſpirent.
Lethargus morbus eſt Phreneſi contrarius,dormitans,& ex atra bile proueniens.Cui conſãguineus Veternus,alter obliuione,alter ſomno ſemiſepultus.In lethargo præter ſomni appetentiam,eſt quædam mentis alienatio,& rerum propè omnium obliuio. Boethius; Lethargum patitur communem illuſarum mentium morbum,ſui paulisper oblitus eſt. Hoc affecti dicuntur Lethargici.
Leucomata maculæ ſunt profundæ in oculis.
Lippitudo vitium eſt oculorum,humorem & lachrimas emittentium,quo Hora,fatetur ſe laboraſſe,vbi ait;Hic oculis ego nigra meis collyria lippus;Illinere.
Lithiaſis vocatur morbus calculariis.Alii ocularem faciunt in conuerſis palpebris. Si in renibus accidat,aut veſica,procedit ex defectu concoctionis.
Lycantropia ſpecies eſt melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in ſomnis vlulat.
Lychenes maſculini generis dicũtur oris vlcera,furfurem cutis excitantia, latinè Mẽtagia dicuntur.Mart.l.11.Nõ vlcus acre,poſtulæve lucentes, Nec triſte mẽtũ ſordidiq; Lychenes. Fuit

nes. Fuit hic morbus Romanis ignotus vſque ad principatum Tyberii. autore Plin.l.26. c.1. Aliter etiam vocatur Lychen.

Lyenteria vocatur inteſtinorum diſſolutio, quum cibus non perficitur, ſed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur Lyenoſi.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait eſſe morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius; morbi tamen non exprimit qualitatem.

Mentagra eſt faciei morbus, nomen ſortitur à mẽto, à quo oritur, occupatq; interdum totos vultus, oculis tantum immunibus. Deſcendit nonnunquam in colla, pectuſque ac manus, fœdo cutis furfure Vocabulo Græco Lychen ſeu Lychenis dicitur. Mentigo verò morbus eſt pecorum.

Narce eſt alicuius membri torpedo, ſeu labore, ſeu frigore ſtupeſcentis. Narcodes dicitur, qui hoc patitur. A Narco piſce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Nauſea vocatur ſtomachi faſtidium, ob circumſtantem paruum humorem. Cui propè ſimilis Anorexia, id eſt, ciborum inappetentia.

Nephritis eſt renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens, Si latus, aut renes morbo tentantur acuto Nephritici dicuntur omnes, qui hoc morbo laboratur.

Otalgia eſt aurium morbus, quum intus fiunt quidam ſoni.

Ozenia morbus eſt, quum multa vlcera ac cruſtæ ſunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Paralyſis dicitur neruorum diſſolutio, & virium defectus, aliter Pareſis. Hoc morbo qui laborant, vocantur Paralytici. Arguitur autem in hominibus, quum rectum ſeruare inceſſum non valent, & crura velut ardua conſcendentes attrahunt, & in ſiniſtrum quandoq; à dextra circumferunt quandoque è diuerſo.

Priſmia morbus eſt gutturis & faucium, quando loco gulæ auguſta præcluduntur aut nimia vini pótione, aut hauſtu ſubito alicuius rei ácorem habentis.

Parotides morbi ſunt narium, qui naſcuntur ex capitis humore huc deſcendente & aggeſto. Sunt & quandoque ſine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui niſi pharmaco occurratur, in pus veniunt.

Peruio morbus eſt pedum ex frigore proueniens, & maxime calcaneum infeſtans, quem rapo domeſtico, ſi feruens imponatur, ſanari, teſtis eſt Plin.

Pozigo maculoſus eſt morbus, totum plerumque vultum præter oculos occupans. Aliter vocatur Impetigo ab impetendo.

Phrenetis morbus eſt conturbans mentem, & inſaniam plerumq; excitans. Fit autem, quũ quis vanas imagines accipit. Poſſidonius ſcripſit, Phreneſim tumorem eſſe membranarũ circa caput cum febri acuta, qui mẽtem alienat. Prouenit autem ex flauabile. Si humida eſt, ſomnos facit profundos: ſi ſicca vigilias: ſi humida cum paruo frigore ſtultitiam.

Phthiſis morbus itidem oculorum quando pupilla anguſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparẽt eſſe maiora quàm ſint. In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita diſtillante à capite.

Phymoſis vitium eſt membri genitalis quando nudum eſt, aut cõtectum nudari nõ poteſt.

Pituita eſt morbus capitis proueniẽs ex catharro, Græcè Phlegma dicitur. Eſt autem origo omnium languorum, qui ex diſtillatione fiunt. Quum expirat extrinſecus varios humores producit. Intrinſecus vero cohibita, vrentes audaceſq; morbos patit Horatius in epiſtolis: Præcipuè ſanus, niſi quum pituita moleſta eſt. Pituitoſi hoc morbo affecti.

Pleuritis ſeu Pleureſis eſt dolor laterum, quo affecti dicuntur Pleuritici. Quo morbo periit L. Craſſus eloquentium iuriſperitiſſimus. Affert plerumque febrem, tuſſim & anhelitus difficultatem.

Pneumonia morbus eſt pulmonis quando tumeſcit, proueniens interdum ex vehement catharro vel pleuritide.

Podagra eſt dolor pedum, quo affecti dicuntur Podagrici Mart. Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat. Plin. ait, hunc morbum rarum fuiſſe in Italia patrum auorũq; memoria, ſuaq; etiam ætate, nec eſſe incurabilem. Nam in multis ſponte deſinit, & in pluribus curatur. Vide remedia l.20.cap.11. Quamuis Ouid l.2. de Ponto dicat: Soluere nodoſam neſcit medicina podagram. Si eſt in genu, vocatur Gonagra ab Hippocrate.

Digitized by Google

Polypus eſt narium morbus,ita dictus à ſimilitudine polypi animalis.Qui vt acetabulis venātes inuadit,ita quoque nares iſte occupat, vſque ad ſermonis & anhelitus impedimētum. Ponitur inter carcinomata pene incurabilia. Polypoſi ſunt,quorum naſus polypo morbo in fædam magnitudinem excreſcit. Martialis;Naſutum volo,nolo polypoſum.

Porrigo genus eſt morbi,qui creſcendo porrigitur & extēditur,vnde nomen traxit. Naſcitur in capillo,barba & ſupercilio.Lucilius.Triſtem & corruptum ſcabie,& prurigine plenum.Qui hoc infeſtantur,dicuntur Pruriginoſi.

Pſora ſpecies eſt lepræ,quæ in ſumma pelle verſatur. Hac qui laborant,vlcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.

Pſorophtalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Priapiſmus morbus eſt quo genitale mēbrū citra rei venereæ cupiditatē extēditur.Cui reb⁹ frigidis occurritur,quo periit Michael Verin⁹ poeta Hiſpan⁹. Aliter Prurigo vocatur.

Pterygium membranula eſt neruoſa,oriens ſub angulo oculi,quæ interdum ita augeſcit,vt pupillam operiat.Si inueterata ſit,chirurgi manu indiget:ſi mediocris,tantum collyriis.

Phthiriaſis appellatur morbus pedicularis,quo Sylla,Pherecledes, & alij pleriq;(vt iam diximus) perierunt.

Ptioſis oculorum morbus,quum pili ſuperioris palpebræ connectuntur,vel quum decidūt, aut ordine duplici ſupernaſcuntur ex craſſitudine palpebrarum.

Puſtula eſt tabernaculum naſcens in ſummitate cutis.Plin.Puſtulas vocat eruptiones pituitæ.Quandoque tamen puſtula ſignificat bracteam argenti.Mart.l.8.Et niueum felix puſtula vincit ebur.

Ramex ſpecies eſt Herniæ.Hoc affecti morbo vocantur Ramicoſi. Sanatur Syluestri ruta cum axungia,autore Plinio libro decimo.

Recluuium morbus,quum circa vngues cutis ſe ſoluit Huic ſimilis eſt Rediuia, quam lana ſuccida ſanat ex aqua frigida.

Regius morbus idem eſt cum Arquato,Aurigine,& Icterico. vide in præcedētibus Appellatur autem Regius,quòd eo morbo affecti,apparatu regio,vt cōclaui cultiore,ludiſque & laſciuia ſanentur.

Sacer morbus vocatur Comitialis,ſeu Caducus,quòd eo laborauit Hercules.

Satyriaſis morbus de ſpecie Elephantiaſis.Quo affecti vlceribus ſcatent,tetro ſunt aſpectu, ore ſqualenti,non ſine dolore & pigritia,neque vlla cibi aut potus voluptate mouentur. Sic autem dicitur,vel quòd laſciuis hominibus(quales ſunt Satyri)eueniat, vel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Scotoma eſt morbus,quē nos Vertiginem appellamus,quum tenebræ ob oculos voluūtur. Procedit autem ex vaporibus ad cerebrum delatis. Affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus,ſemiſurditas.Accidit plerunque quum ſurgitur è ſomno,vel quū ſit circunactio corporis,aut ex ebrietate nimia &,ſaturitate.

Scytrum tumor eſt prædurus inſenſibilis,vixque curabilis.

Siriaſis morbus eſt puerorum, & inflammatio circa cerebrum. vnde ſequitur ſyncipitis, & oculorum incuruitas,& cum pallore & ſiccitate corporis. Plin.l.22. ſcribit, Heliotropij folia,infantium diſtillationibus,quod Siriaſim vocant,illita mederi.

Solerophthalmia eſt oculorum morbus,quando præ duritie palpebræ vix è ſomno aperiūtur,& ſordes in oculis ſiccæ remanent,oculique propterea fiunt ſubruffi.

Sonticum morbum veteres pro vehementi ac grauiſſima ægritudine acceperunt, quā Pli. ait ſuffitu lapidis(qui vocatur Gagates)deprehendi. Habet autem vim nocendi grauiſſimè.Nam Sontire verbum,eſt vehementer nocere.Hinc & ſontes rei appellantur.

Spaſmus morbus eſt,qui cōcreto ferè toto corpore,naſcitur è frigido humore maximè circa ſpinam maſculorum. Ex anteriore corporis parte Hemeproſtoton,& poſteriore Epiſtoton.Signa morbi ſunt,difficultas,anhelitus,motus arteriarum paruus,tenuis rubor in vultu,oculi tumidi,vrina ferè aquea vel ſanguinea.Spaſtici dicūtur,quibus aliquid intus conuulſum eſt.Et ſpaſmus nihil eſt aliud,quàm neruorum diſſentio,ſiue rigor procedens à ſiccitate nimia in euacuato corpore.

Sphacelus morbi genus eſt,quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putāt eſſe tormina articulorum, quidā oſſium tabem, quum ſcilicet membrum aliquod vſque adeo ſcabie corruptum eſt,vt ſine ſenſu maneat.

Stanguria

Digitized by Google

Stanguria vocatur vrinæ difficultas, quando guttatim egeritur. Latinè dicitur Subſtillum: autor Cato de Re ruſt.

Strophos appellatur inteſtinorum dolor.

Struma tumor, ſub quo concretæ quædam ex ſanie & ſanguine quaſi glandulæ naſcuntur maxime in ceruice, ſub alis, & vnguibus manus.

Sycoſis morbus eſt, qui aliter Ficus, ſeu Mariſca dicitur. Vide in dictione Ficus. Fit quando caro excreſcit.

Synanche morbus eſt ſpiritum & fauces occupans, & ſtrangulans, Angina Latinè dicitur. Demoſthenes pecunia à Mileſijs corruptus, cum poſtridie à concione flagitaretur, vt in eos orationē haberet excuſauit Synanchen. Vnus autem è turba ſuſpicatus id quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, ſed Argyranchen, quaſi dicas argentanginam. Quibus verbis ſignificat, ſilentium Demoſthenis pecunia à Mileſijs emptum.

Synchyſis eſt oculi confuſio, ad plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Syntexis morbus eſt veneris, quando humoribus eo deſcendentibus, ſimile quidam flauæ bilis excreatur. Generatur à febre, vrente omnem intrinſecus humorem. Hoc qui laborant, dicuntur Syntectici.

Therioma vlcus eſt virilium, interdum etiam aliarum partium, dum multo ac nigro ſanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.

Tonſillæ morbus eſt faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonſillæ in homine, in ſuo glandulæ, autore Plinio.

Tormina morbus à torquendo ſumpſit nomen, quū dolore torquentur inteſtina, exulceratione. Ex his cruor manat frequens deiiciendi cupiditas dolor eſt in auo. Signum tūc eſt mortiferū, ſi carnes egerantur. Nonius Tormine dixit in maſculino. Medici dicūt Tormina non eſſe aliquid, quàm quum permordetur aluus inteſtinorum āfractibus. Si circa vmbilicum affligit & lumbos, neſcit medicinā. rachoma vocatur palpebrarum aſperitas.

Trichiaſis eſt eruptio pilorū præter naturam in ordine palpebræ, ex rheumate procedens.

Tuſſis morbus eſt arteriarum, qui gignitur vel ex frigore, vel ex pituita in pulmonem deſcendente. Prouenit quandoque ex vehementi conatu vocis. Interdum ex calore febris, inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea vocatur Tuſſilago.

Tympanites morb⁹ eſt de genere Hydropiſis, quo affectus tumet, & tympanimodo īflatur.

Veternus, morbus eſt ſomnum & marcorem inducens ex nimio ocio & torpore. Hinc pro pigritia & ſomno plerunque ponitur. Hinc Veternoſi.

Vnguis morbus oculorum, qui à Græcis Pterygium dicitur.

Vomica tumor eſt excreſcens in corpore, ſaniem plerunque, emittens. Vomicā Plaut. crumenam vocat plenam pecunia;

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in vitibus dicitur carbūculus, in cæteris rubigo. Plin. Adurit lacteſcentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum vocant.

Vermina ſunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibuſdam veluti ſtimulis vermium inſtar ſcindere & pungere vidētur. Verminare eſt vermib. ſcatere Celſus: Nihil pernicioſius pueris, dum verminant.

Verrucæ ſunt tumores in vultu, quos Græci Myrmecias vocāt. Feſtus Ceſſos appellat. Serpunt vſque ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes, & pruritum.

Xerophthalmia eſt oculorum pruritus, tracto nomine à ſiccitate. Eſt enim arida lippitudo, quum nec tument nec fluunt oculi, ſed graueſcunt.

AVCTARIVM.

Alij ſunt morbi numero propè infiniti, qui nō doctrinam tantum & elegētiam in ſcriptore poſtulant, ſed experientiam quoque. Nam plerique omnes qui de his loquimur, fumū ſolùm attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Non eſt hæc noſtra meſſis. Et dum hoc ſcribendi argumentum ſumimus, nihil aliud aſſequimur, quàm quod peritorum linguas in nos ipſos acuimus. Multi dum ſuæ doctrinæ ac famæ dilatare volunt pomeria, minus multò emerentur laudis, quàm ſi quos nouerunt, remos impellerent. Quo fit vt his relictis, ad mea licia redire velim. Neque hoc ipſum de morbis (quantuluncunque eſt) delibaſſem, niſi fuiſſet animus his quadantenus ſatisfacere, qui ex omni dolio aliquid ludent pitiſſare, quique nihil indiſcuſſum relinqui ſibi volunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium conſuamus.

Digitized by Google

Morbis induuntur nomina quandoq; ab affecto membro, vt Pleuritis à latere, Peripneumonia, à pulmone. A cauſis, vt Maniæ, Melancholiæ. A ſimilitudine, vt Elephas, Leo, Cancer, Icterus, Polypus. Ab artifice, vt Chironium vlcus. Ab his qui laborauerunt, vt Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI varijs laborant morbis.

Apoplectici Aurignoſi, Anotectici, Apoſtematici, Aſmatici, Alſioſi, Aluini, Carbunculoſi, Carcinomatici, Chiragrici. Chalaziaci, Calculoſi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dyſenterici, Blephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphyſmatici, Entherocelli, Erotici, Elioſi, Fabriculoſi, Glaucomatici, Hydropici, Hydrocephali. Icterici, Impetiginoſi, Iſchidiaci, Leproſi, Lienterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lyncathropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opiſtomici, Ortopnoici, Phrenetici, Phthiſici, Fituitoſi, Pleuritici, Pedicoſi, Podagrici, Porriginoſi, Puſtuloſi, Pſorophthalmi, Polypoſi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suſpirioſi, Splenetici, Stomachici Strangurioſi, Sontici Spatici, Syntectici, Scotomatici, Strumoſi, Torminoſi, Tetanici, Veternoſi, Verminoſi, Verrucoſi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI, & affecti fuerunt.

Plotinus philoſophus Platonicus natione Ægyptius, morbo ſacro fuit obnoxius. Crinitus l.25.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit ſub Ptolomæo Philometore) hydropiſi laborauit.

Heraclitus philoſophus hydropiſi quoq; laborauit, neq; tamen vti voluit medicis. Laertius.

Metrodorus philoſophus, Epicuri ſocius, laborauit Tympanite. Eſt autem Tympanites ſpecies hydropiſeos, vt iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus rex Ægypti podagrico morbo fuit obnoxius. Plinius lib. ſeptimo, ait eum vomica laboraſſe, vulneratoq. pectore (quum mortem in acie quæreret) medicinam inueniſſe.

Idem Plinius ſcribit, perpetuam fuiſſe febrem C. Mecœnati, cui etiam triennio ſupremo, nullo horæ momento contigerit ſomnus.

Antipater Sidonius poeta omnibus annis vno die, natali tamen, corripiebatur febre, & ea conſumptus eſt ſatis longa ſenecta. Plin. l.7.

Theopompus phthiſi morbo laborans ab Aſclepiade medico ſanatus eſt.

Diodorum podagricum fuiſſe docet Martialis, dicens: litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Cambyſes ab ineunte ætate morbo ſacro affectatus, nunquam poſtea ſatis conualuit Nam pleroſque ſibi familiares per inſaniam occidit. Cælius cap. 20. l. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus eſt Herculanus) incidit Hercules, vel propter immenſos labores, aut imminente Iunone, adeò vt in ipſa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

M. Craſſum ferunt ſurdaſtrum fuiſſe. autor Cic. l.5. Quæſt. Tuſc.

Vatinius, autore Macrobio, quamuis podagra laboraret, volebat tamen videri vitiũ diſcuſſiſſe, & mille paſſus ambulare ſe gloriabatur.

Iulius Viator eques Romanus, coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Manilius Cornutus Mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendum ducẽta ſeſtertia elocauit. Plin. cap. 1. l. 26.

Seruius Clodius eques Rom. podagra laborauit, cuius dolore coactus eſt veneno crura ſuperungere. Quo facto, ſenſu protinus caruit Suetonius.

Ennius poeta itidem fuit podagricus, neq; tamen propterea abſtinebat à muſis. Pôt. de fort.

Liuius Druſus Tribunus plebis, quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, ſumpto ibidem Helleboro conualuit. autor Gell. cap. 25 l. 17.

Iulius Cæſar extrema ætate animo linqui conſueuit, atque etiam per ſomnum exterreri Comitiali quoq; morbo bis inter res gerendas correptus eſt. autor Tran.

Eunomius præſul Cyzicenus, Arrianæ hæreſeos ſectator (qui ſub Valente imperatore floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Gallia

Digitized by Google

Galla vidua Romana, Symmachi viri patrij filia, laborauit ex carcinomate in mammilla. Volaterranus.

Medeius vnus ex iis, qui Ioānam puellam Gallicam Anglorum domitricem flammis adiudicauerant, lepra infectus, miſere expirauit. Valerandus Varanius l.4. Madeius ſi quidē longo ſermone profatus, Aſtrui eſſe ſcelus flammis & morte piandum, Multaq; adulādi ſtudio confingit, vt Angulos ſic ſibi conciliet: ſed paucis inde diebus Corpus tabifico reſpergitus vlcere lepræ.

Frolle ſecundus, Alphonſi magni filius, lepra correptus, ærumnoſa morte vitam clauſit. Volaterranus.

Andragaſina virgo, vxor Ausberti cuiuſdam, qui fuerat domeſticus Vandegiſilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio ſe incluſit. Volaterranus.

Maria filia Amedei Sabaudiæ ducis, vomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ vicecomiti marito ſuo nunquam congreſſa eſt.

Amedeus ſecundus, filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem vſque laborauit.

Carolus rex Pannoniæ articulari morbo plerunque afficiebatur.

Genoueſam beatam Volaterranus ait, ob vitæ abſtinentiam multis ānis ex lepra laboraſſe, quod ego impium & fabuloſum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis 80. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Pontanus ſcribit, Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuiſſe; neque tamen à Theologiæ ac Philoſophiæ profeſſione deſtitiſſe.

Coſmas Florentinus morbo podagræ coactus eſt domi ſe continere. Idem Pont.

Ioannes Venetus, diſcepulus Theodori Gazæ, podagra plerunque laborabat.

EVNVCHI ET SPADONES.

Ananias, Azarias & Miſael, pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonoſor captos duxit Babylonem, & ibidem caſtrauit, deditque Aphanam Eunuchorum præfecto.

Ariſtonicus fuit Eunuchus Ptolomæi. Phileterus Lyſimachi. Dorotheus præſul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoque philoſophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus, Hadriano principi maximè infenſus. Propterea tria de ſe mira prædicabat, ſe Gallum Græciſſare, Eunuchum mœchum putari, Inimicum Imperatori viuere.

Narſes fuit eunuchus, Iuſtiniani principis cubicularius, è Chartulario & Bibliopola princeps copiarum factus poſt Beliſarium, qui multis rebus præclarè geſtis tandem ſiue inuidia, ſiue fortuna, ſiue populi accuſatione, in odium Iuſtiniani & vxoris eius deuenit, adeò vt imperator literas ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, vt ad colum penſum & lanas rediret. Tum ille iratus Ducam (inquit) tale penſum, talemque ordiar telam, quàm non facile ſit vobis explicare. Itaque vt iniuriam vlciſceretur, Longobardos Romam iamdiu inuadere cupientes conuocauit. Paul. Diac.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti precio fuiſſe emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quam Themiſtocles accepit in deditionem. Plut. in Ariſtide.

Tyreus Eunuchus fuit, & cubicularius vxoris Darij.

Didymus fuit quiſpiam Eunuchus, qui vxoris ſuæ copiam omnibus faciebat, vt eo diteſceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolomæi, qui in gratiam Cæſaris victoris, Pompeium ſuaſit interimendum. Lucan. Auſus Pompeium letho damnare Photinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutricius Arſionis, de quo Lucan. l. 10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hoſtes Cæſaris Arſione.

Bagoas fuit ſpado, qui Alexandrum obſequio corporis ſibi deuinxit. autor Cæl.

Fuit Menophilus Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Hyacinthus & Prothus, Eunuchi, fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti ſub Maximiano.

Cor. Tacit. ſcribit, Pelagonem fuiſſe ſpadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo miniſtrum regium poſuerit.

Halotus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæſaris Claudii, qui ſuaſu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. autor Suetonius.

Bocchis

Digitized by Google

Bocchis Eunuchus fuit Satyræ & Rhoxanæ, ſororum Mithridatis.

Poſſidius fuit Eunuchus Meſſalinæ vxoris Claudij Tyberii, cui imperatrix ipſa poſt triumphum Britannicum inter militarium fortiſſimos arma inſignia tanquam participi victoriæ dono dedit Author Sex. Aurelius.

Sporus fuit ſpado Neronis, quem Nero ipſe exectum formare in mulierem tẽtauerat. Hic dominum iuuit ad inferendam ſibi mortem.

Hermotinus Xerxis. autor Herodi.

Candices Æthiops natione, fuit Eunuchus, & Chriſti diſcipulus.

Sylla & Cotta cum vnico teſticulo nati ſunt autor Blondus.

Parthenius & Galocerus Eunuchi Tryphoniæ vxoris Decij, martyres facti ſunt ſub eodem Principe.

Amantis fuit Eunuchus Iuſtini Imperatoris.

B A L B I.

Herodotus in Melpomene ait, Battum Polymneſtri inter Theræos opulenti, & Phronimæ filium balbum fuiſſe, ac propterea conſuliſſe Appollinẽ, qui hoc modo reſponderit; Batte venis vocis cauſa. Dux te iubet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Euripides apud Cælium ſcribit, Alcibiadi in dicendo balbutiem fuiſſe quæ voci illius ſplendorem, & ſermoni gratiam afferre videretur.

Cicero 3. Philip. ſcribit, M. Fundum neſcio quem cognominatum Bambalionem, ab hæſitantia linguæ.

Eodem nomine Fr. Philelphus Poggium Florentinum ob vitium linguæ inſectatus eſt.

Michael imperator (qui Leoni Armenio ſucceſſit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

M V T I.

Zoe vxor Nicoſtrati martyres, ſeptem ãnis muta fuit ex morbo. Demum à beato Sebaſtiano curata.

Ægeles Athleta, quum ſortitione inter pugiles facta vidiſſet fucum ſibi fieri, ac dari verba, repentè in eum qui id faciebat, ſeſe videre quid faceret, valdè inclamauit. autor Gell. Val. de Mir.

Atys Crœſi filius à principio mutus, vti vidit irruentem in iugulum patris ſui Cyrum, O homo, inquit, ne interficias patrem. autor Herod. & Gell. l. 5. cap. 9.

Q. Pedius, nepos Q. Pedij conſularis, fuit natura mutus: quem propterea Meſſala orator pictura docendum cenſuit autor Plin. l. 35. cap. 4.

HOMINES MALE OLENTES.

Euripides poeta oris graueolẽtia laborauit, quod quum ei obiectum fuiſſet à Dechannico Archelai aulico, excanduit poeta grauius, quam opinaretur quiſpiam Cæl. c. 10. l. 13.

De Gorgonio & Ruffino, Mart, Paſtillo Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

L I P P I.

Herodotus in Polyhimnia ſcribit, Euritum & Ariſtodamum ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonida remiſſos.

Horatius Flac variis in locis lippum ſe fuiſſe docet vt Sat. 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus illinere. Item: Luſum it Mecœbas, dormitum ego, Virgiliuſque. Nam pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor (vt dicitur) humani corporis, Phlegma, Cholera ſeu Bilis, Sãguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

Polyphemus Neptuni ex Thoſa filius, quũ duos Vlyſſis comites, deuoraſſet, ab ipſo Vlyſſe ſimulata amicitia inebriatus eſt vino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibull. l. 4. Ceſſit & Æthneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Virg. l. 1. Æneid. Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat. Idem: Monſtrum horrendum informe, ingens cui lumen ademptum. Sidonius: Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopum.

Philippus Macedo ab Aſtere milite ſagitta percuſſus, alterum amiſit oculum. Vnde & Ariſtides Philippum ipſum hoc ridebat ſcommate: Arimaſpis cognatus es. Arimaſpi enim populi ſunt monoculi. Plin. l. 7. cap. 37.

Acatius

Digitized by Google

Acatius orator ſocius Libanij ſophiſtæ vnico tantum vidit oculo.

Cocles Romanus alterum in bello oculorum amiſit, nomen propterea inde ſortitus.

De Phileni luſca, Mart. l. 1. ſic inquit; Oculo Philenis ſemper altero plorat. Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt.

CÆCI, ET EXCÆCATI.

Orta inter Iouem & Iunonem ludrica quæſtione, vtri ſcilicet maior eſſet libido, virone an fæminæ? Tyreſias Thebanus iudex lectus, quum pro Ioue ſententiam tuliſſet, dixiſſetque mulierum eſſe laſciuiorem, ab irata Iunone excæcatus eſt. Indignatus Iupiter, cæcitatem vaticino pulſauit. Oui. in Ibin; Qualis erat, poſtquam iudex de lite iocoſa Sumptus Apollinea clarus in arte ſenex. Idem l. 3. Metam.

Politanus ſcribit, eum iocò excæcatum fuiſſe, quod nudam vidiſſet Mineruam, vbi in Ambra ait: Baculum dat deinde potētem Tyriſiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit & hoc raptam penſauit munere lucē. Sen. in Oedipode; Tyreſias tremulo tardas accelerat, gradu, Comesq; Manto, luce viduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter deſioculus. Cuius cæcitatem quum mulierculæ lamētarentur: Quid agitis, inquit? An vobis nulla videtur voluptas eſſe nocturna? autor Cic. l. 5. Quæſt. Tuſc.

Ilus quum in Troia Mineruæ templum arderet, demiſſum cœlo Palladium eripuit ſtatimq; oculis captus eſt. Poſtmodum placata ira deæ, priſtinum recuperauit viſum, autor Dercyllus apud Plutar.

Lycurgus à Thracibus (quibus principabatur) excæcatus eſt, quòd fæminas quaſdam ſequentes Bacchum, ſimulata cum Deo amicitia interfeciſſet autor Diodor.

Diodorus Stoicus, itidem viſu priuatus eſt. Verſabatur tamē in philoſophia, & fidib. Pythagoreorum more vtebatur, munusque tuebatur Geometriæ, diſcentibus præcipiens, vnde quo, quaque lineam ſcriberent.

Aſclipides nobilis philoſophus, interroganti cuidam, Quid ei cæcitas attuliſſet: Reſpondit, Vt puero vno eſſem comitatior.

Democritus quum exiſtimaret, animi aciem impedire aſpectum oculorum, oculos ipſos ſibi eruit, vt philoſophiæ & rerum naturalium cauſas profundius meditaretur. Lucr. lib. 3. Deniq; Democritum poſtquam matura vetuſtos Admonuit, memores motus langueſcere mentis; Sponte ſua letho caput obuius obtulit ipſe. Tertull. ait, ideo Democritū ſe excæcaſſe, quòd mulieres ſine concupiſcentia aſpicere nō poſſet Gell. l. 10. de cæcitate Democriti ex Laberio Minographo citat aliquot verſus, quos potes legere.

Hypſea mulier fuit notatæ cęcitatis. Vnde Hor. l. 1. Serm. Ne corporis optima lynceis Contemplere oculis, Hypſea cæcior illa.

Thamyra Philamonis filius, excæcatus eſt à Muſis, quas ad certamen cātus prouocauerat. Prop. l. 2. Me licet & Thamyre cantoris fata ſequātur, Nunquam ad formoſa inuide cæcus ero. Polit. in Nutricia. Pont. l. 3. de Stellis.

Steſichorus poeta quum Helenam ſuis carminibus infamaſſet, excætus eſt. Vbi tamē palinodiam cecinit, recepit viſum. Polit. in Nutricia. Et damnans Helenam, laudansq; viciſſim, Amittit, recipitq; oculos, tuus Imera ciuis Steſichorus Suidas apud Volaterranum.

Daphnis paſtor, qui carmē Bucolicum inuenit, luminibus captus eſt, quòd ebrius cum quadam fœmina concubuiſſet. autor Suid. apud Valater.

Homerum cæcum fuiſſe fatentur omnes. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit. nō ſatis conuenit. Sunt qui dicânt, hoc ei ex morbo contigiſſe: alii ex longa ſenectute. Oui. in Ibin apum aculeis excæcatum ſcribit, & Pontanus de Stellis l. 5.

Xenarchus philoſophus peripateticus, paulo ante mortem viſu orbatus eſt.

Seſoſtris rex Aegypti in extrema ſenectute oculis captus mortem ſibi cōſciuit Mich. Angl. Niliaca tali cæcus regione Seſoſtris, Vltus adulterii eſt facta nefanda grauis.

Herodotus in Euterpe ſcribit, Pheronem huius Seſoſtris filiū, caſu fortuito excecatū fuiſſe.

Herodotus itidem ſcribit, Anyſim regem fuiſſe Aegypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amaſim legit.

Anchiſā Boccaci9 cæcū fuiſſe ſcribit, ex Seruii teſtimonio, ac propterea Troianorū cōſiliis non interfuiſſe. Cæcitatem autem contingiſſet ait, quòd glorietur ſe Veneri cōcubuiſſe.

Phanus fuit vſurarius quiſpiam cæcus de quo Eraſm. meminit in illo adagio, Phani oſtiū.

Timoleon

Digitized by Google

Timoleon Corinthius (expulſo Dionyſio Syracuſas redimit ſeruitute) ætate iam prouectus, morbo cæpit laborare, quo cæcus factus eſt. Plut. in eius vita.

Ophioneum, Meſſeniorum vatem, Pauſanias apud Cælium ſcribit ſemper à natali ſtatim die luminibus captum, & priuatim & publicè vaticinia peregiſſe, & poſt vehementem capitis dolorem videre cœpiſſe, ac mox relapſum ad cæcitatem denuò.

Phœnix Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouid. in Ibin, Id quod Amynorides videas trepidusq; miniſter, Prætentes baculo lumini orbus iter.

Oepidus vbi agnouit ſe Locaſti matri concubuiſſe, & patrem Laium dediſſe morti, ſceleris horrore oculos ſibi eruit. Ouid. in Ibin. Seneca in Oedipo.

Phineus ira numinum excæcatus eſt, quòd filios ſuaſu Harpalices excæcaſſet. Sunt qui dicant, Phineum Idæ filiæ Dardani, Scytharum regis, amore vſque adeò captum fuiſſe, vt eius ſuaſu filijs ex Cleopatra ſuſceptis oculos euulſerit. Oui. in Ibin. Matt. l. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De Phinidis à Phineo patre excæcatis, idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymneſtor rex Thraciæ, cum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei ſuæ tẽpore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidiſſet, indignata mater Hecuba eidem per ſimulatam amicitiam conuocato oculos eruit. Ouid. in Ibin. Euripides apud Plut. in Paral.

Polyphemus quum prius eſſet monoculus ab Vlyſſe planè excæcatus eſt. Cauſam iam diximus. Ouid. in Ibin: Paſtor vt Atenæus, cui caſus antè futuros Thelemus. Eurimeus vaticinatus erat.

Herodotus in Erato ait, Erizelum Athenienſem in bello in certa cauſa luminibus captum fuiſſe, neque ſaucium vlla corporis parte neque ictum.

Polizellus Athenienſis in bello contra Dachum (alias Darim) ducem Perſarum, incerto caſu cæcus factus eſt. autor Plut. in Paral.

Metellus quoque templum Veſtæ incenſum conſpicatus, Palladium eripuit, ſtatimq; oculis captus eſt: poſtmodum dea placata, viſum recepit. idem autor.

Valerius Beſtius dum Ruſcium L. Imbrici ſoceri ſui filium, fidei ſuæ creditum, cupiditate auri interfeciſſet, ab ipſo poſtea Imbrico correptus, & excæcatus eſt. autor idem Plut.

L. Metellus orbam luminibus exegit ſenectutem, amiſſis incendio, quum Palladium raperet ex æde Veſtæ autor Plin. l. 7. c. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manij Curij in conſulatu collega, dormiens oculorum viſum amiſit, quum id ſibi accidere ſomniaret. autor Plin. l. 7. c. 50.

Appius Claudius quamuis cæcus eſſet, tamen in illo ſuo caſu nec publico muneri defuit. autor Cicero.

C. Druſus cæcus fuit, tamen domus eius implebatur conſultoribus, qui in ſuis cauſis cæcũ adhibebant ducem. Idem autor, & Valerius Studio.

Cn. Aufidius prætorius in cæcitate, ſententiam in ſenatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam ſcribebat hiſtoriam, & videbat in literis.

Iuſtinianus Imperator ante Leontinum Gallinico patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo Imperio fuerat detruſus) oculos eruit Paulus Diac.

Conſtãtinus Copronymus Imperator, Atrabaſdum primę nobilitatis hominẽ, Imperatorẽ ab orthodoxis creatum, biennio poſt captum, oculorum viſu cum liberis priuauit. Egnat.

Conſtãtinus Imperator Leonis & Irenes filius, Nicephorum Imperatorii ſtẽmatis hominẽ (in quem ſuffragia multorum inclinabãt) oculorum & linguæ vſu priuauit. idem Egnat.

Irene poſtea impetatrix rerum potita, filium Cõſtantinum in poteſtatem redactum, excæcauit. Egnat.

Beliſarius præfectus copiarũ Iuſtiniani Imperatoris, deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, Italia à Barbaris nõ ſemel liberata, propter proſperos ſucceſſus ipſi ĩperatori formidoloſus & ſuſpectus factus eſt, ac propterea ab eodẽ oculis priuatus. Quo facto tuguriolum in via frequenti ſibi ſtatuit, vbi victum à prætereuntibus medicabat his verbis: Viator da obulum Beliſario quem virtus, cæcauit inuidia. autor Propert. & Crinitus c. 6. l. 9.

Lippum Florentium Põtanus de fortitudine bellica ait, oculis captum fuiſſe, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philoſophorum auditoria frequentaſſe.

Iſacius

Iſacius Angelus imperator ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus eſt, & in carcerem coniectus Egnat.

Didymus Alexandrinus, præſul Cæſarienſis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam dicit, ſcripſitq; omentarios in Pſal. Volat.

Lucilla virgo, filia Nemeſis tribuni, cæca fuit primo. Demum à Stephano pontifice recepit viſum. Hæc ſub Valeriano paſſa eſt. Volat.

Hataedum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo, qui præ ſenio amiſerit viſum. Quod etiam de Gormone teſtatur l 9.

Aribertus rex Francorum Sigibrandum Aſprandi filiũ oculis priuauit, omnesq; eius propinquos varijs tormentis affecit. Paul. Diac. de geſtis Long.

Nautulphus puer natura cæcus, præcibus ſancti Senoch viſum recepit autor Gre. Turonẽs.

Salaberga puella ex agro Lugdunenſi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis vita & ſanctitate floruit) cæcitatem ab vtero matris attulit.

Antonius Pedianus ãnis ſuæ ætatis 73. captus eſt oculis. Duodecim tamẽ poſtea vixit ãnis.

Cedonius, vnus ex diſcipulis Chriſti, cæcus natus eſt.

Kailla Pannoniæ regina maritum Vazalem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pãnoniȩ regi oculos eruit. autor Volat.

Bela ſecundus Almi filius, rex Pannoniæ, à Boricho filio notho Colomani itidem Pãnonæ regis, excæcatus eſt.

Colomanus rex Pannoniæ poſt Ladislaum Alma fratri oculos erit, & eundũ occidit.

Fara virgo (quæ ſub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias cõpelleretur, in tantas prorupit lachrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Auernenſis, archidiaconus Matiſconẽſis, ex morbo luminibus orbatus eſt, viſum tamen compluribus prodigioſè reſtituit.

CLAVDI.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, vel quod matri opem ferre vellet, incidit in clauditatem. Ad quod alluſit Valerius Flaccus l. 2. Argon. Accliuẽ ſcopulo inueniunt, miſerentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poolite greſſus Pontanus in libro Meteor. Vulcanum fama eſt cælo quum pulſus ab alto Sub terris ſine honore diu, ſine munere claudum Vixiſſe, & Sicula exilium traxiſſe ſub Ætna. Item Mar. Capel. Quidam etiam claudus faber venit. Latãtius: Tũ faber claudus Mineruæ nurtias poſtulauit. Germanus Brixius. Deumq; loripidem ſimul arma ad coniurata vocaſſe.

Epictetus philoſophus Hierapolitanus claudus fuit. Vnde apud Macrobiũ hoc modo iducitur loquẽs. Seruus Epictetus genitus cũ corpore claudus, Paupertate Irus, dijs et amicus ego.

Ariſtogiton Athenienſis fuit ſycophante, cuius conciones nihil non martiũ ſpirabãt, adeò, vt ventoſa ſua lingua populum in diſcrimina plerũque conijceret. Proinde cum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexiſſet, innixus baculo clauditatem ſimulauit, ne ad bellum vocaretur. Vnde adagium fluxit in vulgus, Ariſtogiton claudicat De his qui morbum ſimulant, ne militiam, aut aliud oneris genus ſubeant. Cæl. l. 3, cap. 49.

Lambda mulier Gorinthia, Amphionis cuiuſdam filia, & Ectionis vxor, fuit etiã clauda. autor Herod. l. 5.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in clauditatem, quod laudi ſibi vertebat aduerſus calumniatores. Cæl. l. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuiſſe quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Perdix caupo fuit quiſpiam claudus cuius claudiitas prouerbio locum fecit, Perdicis crura in loripides & diſtortos. Ariſtophanes apud Eraſmum.

Artemõ faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus eſſet, ſuas paſſim machinas circumferebat. Eraſmus in Chiliad.

Colomanus rex Pãnoniȩ dicitur fuiſſe luſcus, claudus, gibboſus, lingua bleſus, et ore im̃pbo

Damon Pæpotriba fuit quiſpiam claudicans, qui cum crepidas furto amaſſiſſet, increpatus eſt, vt foris pedibus maximè congruerent. Erant autem hæ non rectæ, nec accõmodæ: illi tamen pro pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. autor Cælius.

Androclidem, idem Cælius ait, Laconem debilem crure, & inutilem fuiſſe.

Cocles accepto vulnere claudus factus eſt, cui cum cruris vitiũ obijctaretur, Per ſingulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plut. in Public.

FVRIO.

FVRIOSI ET MANIACI.

Oreſtes Agamennonis & Clytemneſtræ filius propter interfectam matrem furioſus factus eſt, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit ſcelus. Virgilius l. 3. Æneidos. Et ſcelerum furijs agitatur Oreſtes. Ouid. l. 1. de Triſtibus.

Vt foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt Furiæ triſtis Oreſte tuæ.

Idem lib. 4.

Quo poſtquam dubium, eſt pius an ſceleratus Oreſtes,
Exactus furijs venerat ipſe ſuis. Lucanus lib. 7.

Haud alios nōdum Scythica purgatus in ara Eumenidum vidit vultus Pelopeius Oreſtes. Horatius libro ſecundo Serm. Nec ferro vt demens genitricem occidit Oreſtes, Aut tu reris eum occiſa inſanaſſe parente. Stroz. pater l. 1. Eroticon. Aſſit in Ægyſtho furioſi mater Oreſtis.

Stat. lib. 1. Theb.

Vel inanem mentis Oreſtem,
Oppoſito rapidam Pylade vitaſſe Mægeram.

Cælius ſcribit, Oreſtem vi furoris ſibi digitum arroſiſſe & voraſſe, eoque facto, Eumenidas illi albas ſe ingreſſiſſe, quum prius nigro colore occurrerent formidoloſæ. Adagium eſt apud Eraſmum, Oreſti pallium texere: in eum qui parat munus abuſuro. Nam Oreſtes per inſaniam veſtes dilacerabat. Virg. l. 4. Æn. Aut Agamennonius ſcænis agitatus Oreſtes. Armatam facibus matrem & ſerpentibus atris; Quum fugit, vltricesque ſedent in limine diræ.

Pentheus dum ſacra Bacchi deſpicatetur, vlciſcente numine in furorem raptus eſt. Virgil. l. 4. Aen. Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, Et ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas Luca. l. 7. Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus, Quū fureret Pentheus, aut quum deſeiſſet Agaue.

Milo Epyrota quum haſtam in Laodamiam filiam Pyrrhi cōieciſſet, quæ ad aram Dianę, velut ad aſylum confugerat, dea vindicante, in furorem raptus eſt, quo intra duodecimū diem periit.

Athamas Aeoli filius furiis à Iunone immiſſis, vſque adeò correptus eſt & agitatus vt Learchum filium interfecerit. Ouid. l. 6. Faſt. Hinc agitur furiis Athamas ſub imagine falſa, Tuque cadis patria parue Learche manus. Plin. l. 34. cap. 14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia, Bacchio furore correpta, Pentheum filium interfecit. Luc. l. 1. Ingens vrbem cingebat Erynnis, Excutiens pronam flagranti vertice Pinū, Stridentesque comas, Thebanam qualis Agauen Impulit, aut ſæui contorſit tela Lycurgi Eumenis. Idem l. 7. Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus, Quū fureret Pētheus, vel quum deſciſſet Agaue. Horat. l. 2. Serm. Quid? caput abſciſſum demens quum portat Agaue Nati infelicis, ſibi tum furioſa videtur: Seneca in Oedipode: Peior hac genitrix adeſt furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius, rex Traciæ à Baccho (cuius nomen aſpernabatur) in furorem verſus crura ſibi amputauit. Luca. Thebanam qualis Agauen Impulit, aut ſæui contorſit tela Lycurgi Eumenis. Ouid. in Ibin: Vtque Dryantidę Rhodopeia regna tenēti, Ingeniō diſpar, qui pede claudus erat.

Marſyas dum Apollinem ad tibiæ certamen prouocaſſet, in furorem verſus, & ab ipſo deo excoriatus eſt. Ouid. in Ibin: Mens quoque ſic furiis vecors agitetur, vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet.

Hercules viſa apud inferos Megæra, in furorem verſus eſt, vnde regreſſus filios imprudens occidit. Luc. l. 1. Aut qualē iuſſu Iunonis iniquæ Horruit Alcides viſo iam Dite Megærā.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furiis itidem agitatus eſt. Proper. l. 3. Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia: Oenidæq; faciem furiis Alcmæona pulſum.

Aiax Thelamonis filius, propter arma Achilli mortui data Vlyſſi in virtutis præmium, dolore animi, & inuidia in furorem verſus, armenta loro cedebat exiſtimans ſe interficere Græcos. Apuleius l. 3. Meta. In inſani modum Aiacis armatus, vt non ille viuis pecoribus infeſtus tot laniauit armenta.

Cleomedes

Digitized by Google

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo viribus, dum Lachum Epidemnium, athletam ictu pungenti interfeciſſet, interfecti aperuiſſet, latera, ac propterea iudices tantā peroſi feritatem in eum vellent animaduertere, indignatus, & in furorem verſus, columnā (qua ludi literarij domus fulciebatur) diſiecit eaque ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicant, hunc furorem eidem irrepſiſſe, quòd victoriæ præmio fuiſſet fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Cleomedes ſeu Cleomenes fuit alter, quem Herodotus in Erato ſcribit, à Lacedæmonijs (quibus imperabat) primò expulſum, demum priſtinæ dignitati reſtitutum fuiſſe. Nec multo poſt in tantam inſania incidiſſe, vt vnicuique obuio ſceptrum in facie impingeret. Quod eum facientem propinqui ſoleis lignis illigauerunt & in carcerem cōiecerūt, vbi arrepto cuſtodis & ergaſtularij gladio, ab ima corporis parte ad verticem capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis, dū Iunoni ſe præferrent, in furias verſæ: ac poſtmodum mutatæ in vaccas finguntur à poetis Virgil. Prœtides implerunt falſis mugitib. agros? Vide Seruium.

Charem Plutar. in vita Artaxerxis ſcribit fuiſſe quendam, qui in bello Cyrum vulnerauit, ſuccisa poplitis vena; quem ait inſania poſtmodum fuiſſe correptum, nimia illati Cyro vulneris arogantia.

Gullus Vibius vir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum inſaniam mētiretur, quod aſſimulabat ad verum redegit. Cælius l.6.c.35.

Euagoram regem Cypriorum Cælyus ſcribit repentino furore correptum fuiſſe.

Vlyſſes quum eſſet Græcorum prudentiſſimus, inſaniam tamen ſimulauit ne ad bellū Troianum proficiſceretur. Vt autem perſuaderet, ſe eſſe vere inſanum, ſolem ſeminabat, varijsq; animalibus arata iungebat. Aſtum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Tolemachum filium obiecit. Quem ne læderet ipſe Vlyſſes pater aratrum ſuſpendit. Vide Ciceronem l.3. Officiorum.

Timantes Cleonæus athleta, quum ſenio confectus, arcum non poſſet complicare, quem intendebat iuuenis dolore animi in furorem lapſus eſt, ac propterea ſe interfecit. autor idem Cæl. l 6.c.15.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad ſpeculum explorabat) ſenio deformatā conſpiceret, animi ægritudine in inſaniam lapſa eſt. Alij aliter ſentiunt. Aiunt enim ipſā cōſueſſe alioqui ſuam imaginem in ſpeculo, eique ſubridere, comminari, promittere, ſub blandiri, & quicquid confabulantes ſolent dicere. Idem autor.

Piſander eò veſaniæ lapſus eſt, vt timeret, nec vbi animæ ſuæ occurreret, à qua viuus eſſet deſtitutus. Cælius c.26.l.9.

Cambyſes quum Apin (quem Ægyptij pro Deo colebant) violaſſet, vlciſcente numine, lapſus eſt in furias. Quibus agitatus, vniuerſam prope familiam deleuit. autor Herodotus in Thalia. Poſtremo furore victus ſeipſum interfecit.

Aio filius Arichis ducis Beneuenti, miſſus à patre ad Rhotharem Longobardorum regē, in Italia veneno potus eſt, cuius virtute cœpit inſanire. autor. Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quiſpiam ex Helſyngia nouē cubitis procerus, quem Saxo grammaticus tātas furias teſtatur cecidiſſe, vt ſummas clypei partes corroſerit, igneos carbones ventri mandauerit, raptus ore prunas in viſcerē ima tranſfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & extremum in ſex athletarum ſuorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

T. Lucretius poeta Phyſicus, ſumpto amatorio poculo in furiam lapſus eſt, qua impellentē mortem ſibi conſciuit. Stat. Et docti furor arduus Lucretij Cælius c 26.l.9.

Sparſus fuit quiſpiam, quem Seneca ſcribit inter ſcholaſticos inſanū, inter inſanos ſcholaſticum fuiſſe. Vide Cælium.

MORTE SVBITA MORTVI.

Andragoras perijt ſubita morte, autore Mart. qui l.6. ſic inquit; Lotus nobiſcum eſt hilaris, cœnauit & idem, Inuentus mane eſt mortuus Andragoras.

Argia ſacerdos a Cleobi & Bithone filijs ad Dianæ templum in curru vecta quum deam oraſſet, vt illis præmium daret pro pietate, & quod homini videretur optimum: mortuos in lecto

Digitized by Google

in lecto manè reperit. Quod fuit argumento, matura morte nihil eſſe melius: autor Cic. l.1. Quæſt. Tuſcul. & Plut. in Solone.
Trophonius quoque & Agamedes, dum ædificato apud Delphos Apollini templo, Deum mercedem laboris poſtulaſſent, quodque homini eſſet vtiliſſimum, paulo poſt itidem mortui inuenti ſunt. Idem Cicero.
Mithridates quoque ſenior rex Ponti, morte repentina interceptus eſt.
Plinius l.7. cap.53. Nullis euidentibus cauſis obire, dum calciantur matutino, duo Cæſares, prætor & prætura perfunctus dictatoris Cæſaris pater: hic Piſis exanimatus, ille Romæ.
Qu. Fabius Maximus in conſulatu ſuo pridie Kalendas Ianuarij.
In cuius locum M. Orellius pauciſſimarum horarum conſulatum petijt.
Item Vulcatius Gurges Senator. Omnes adeò ſani atque tempeſtiui, vt de progrediēdo cogitarent.
Qu. Æmilius Lepidus iam egrediens, incuſſo pollice in limine cubiculi.
C. Aufidius quum egreſſus Senatum iter, offenſo pede in Comitio.
Legatus quoque (qui Rhodiorum cauſam in Senatu magna cum admiratione orauerit) in limine Curiæ protinus exſpirauit progredi volens.
Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipſe functus, quum à puero quæſiſſet horas.
A. Pompeius in Capitolio, quum eos ſalutaſſet.
M. Iuuencius Thalna Conſul, quum ſacrificaret.
Seruilius Panſa quū ſtaret in foro ad tabernā, hora diei ſecūda, in P. Pēſam fratrē innixus.
Bebius Iudex, dum vadimonium differri iubet.
M. Terentius Corax, dum tabellas in foro ſcribit.
C. Iulius medicus, dum inungit ſpecillum per oculum trahens.
A. Manlius Torquatus conſularis, quum in cœna placentam appeteret.
L. Durius medicus Valla, dum mulſi potionem haurit.
Ap. Saufeius ſcriba, quum à balneo reuerſus mulſum bibiſſet, ouumque ſorberet.
P. Quintius Scapula, quum apud Aquilium Gallum cœnaret.
Decimus Saufeius ſcriba, quum domi ſuæ pranderet.
M. O filius hilarus hiſtrio, ſumpta poſt cœnam calida potione. Hactenus ex Plinio.
Caninius quoq; primo die ſui conſulatus interiit. Vnde exijt Ciceronis iocus: Vigilantē habuimus Caninium Conſulem, qui ſomnum in ſuo cōſulatu non vidit. Macrob. & Cicer. lib.7. Epiſt.
Fuit & Cn. Carbonis mors multum inſperata qui dum ventrē exoneraret, in latrina occiſus eſt. Plut. in vita Pompeij.
Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna. Idem Plut.
Ægeas proconſul poſt affectum martyrio Andræam, à malo ſpiritu correptus, momento expirauit.
Nicanorem Parmenionis filium ſubita correptum morte, ſcribit Cur. l. 5. de geſtis Alex.
Gandericus rex Vandalorum, dum capta Hiſpali, Beticæ vrbe, templum vellet prophanare, mortuus repentè concidit. Vol.
Alaricus Imperator apud Conſentiam morte ſubita defunctus eſt.
Alphonſus ſeptimus rex Hiſpaniæ in itinere ſub arbore quadam repentè exceſſit.
Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio vini hauſtu cecidit extinctus.
Ioannes Guilmericus Corbinicus (Corbinium oppidum eſt in finibus Eduorum) vir potens opibus, auguſta maieſtate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad ſacrificium & orationem ſe reclinaret, in certa cauſa, & inexplorato mortis argumento, repente expirauit, iam plenus annis.
Petrus Calceonus eorum qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerunt, dum radendam tonſori barbam committeret, in ipſa tonſtrina repentè deceſſit. Valerandus Varanius: Sic & Calceonus (qui cenſuit eſſe cremandam) Pendula dū tonſor ſecat excrementa capilli, Expirās cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. vltrices ſic pendent crimina pœnas.

FEBRE MORTVI.

Antipater Sidoni⁹ die ſuo natali ſēper febre laborabat eoq; morbo perijt vltima ſenectute. Valerius Maximus de Miraculis.

Alexander

Alexander Iudæorum pontifex quartana.
Antonius monach. febre itidem correptus quieuit in Domino, ætate beati Greg.
Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.
Columbanus monachus cœnobij Luxouienſis itidem.
Serena Diocletiani vxor dolorem martyrum à marito interfectorum in febrẽ incidit, quę extincta eſt.
Tacitus Imper. apud Tarſum febri itidem abſumptus eſt. autor Sext. Aur.
Titus Veſpaſianus in agro Sabino.
Antoni⁹ Pius duodecim millibus paſſuum ab vrbe, apud Loricos in villa ſua. Idem Aurel.
Leo Conſtantini Copronymi filius eodem perijt morbo.
Gotfredus primus rex Hieroſolymæ, anno vno poſt ipſam vrbem captam.

VENTRIS PROFLVVIO.

Traianus dum rediret ex Perſide, apud Seleucam Iſauriæ ex profluuio deceſſit, anno Imperij 20.
Henricus ſeptimus Imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus Imp. deceſſit morbo articulari, ſeptuagenario maior.
Iuſtinus Iunior graui pedum dolore, anno Imperij ſui vndecimo.

INTERCVTIS MORBO.

Heraclius Imperator periit intercutis morbo, anno Imperii trigeſimoſecundo. Volat.
Michael Paphlago eo morbo laborans Michaelem Calaphatem hæredem inſtituit.
Crantor Solenſis, Xenocratis auditor, eadem periit morte. Laertius.

PESTE MORTVI.

Furius Camillus octogenarius, peſtilentia Romæ interiit Plutarch.
M. Antonius Imperator deceſſit peſtilentia, ſexta quam ægrotaſſet die.
Oppianus poeta (qui de piſcibus ſcripſit) Roma in Ciliciam patriam reuerſus, ibidem ingruente peſtilentia ſuffocatus eſt, anno ætatis trigeſimo.
Hoſtilianus Perpenna paulo poſt aſſumptum Imperium, eodem periit fato. Sex. Aurel.
Cælius ſcribit Paralium & Xantippum eodem ſuffocatos exitio Plutarch.
Ioannes Andræas Ioannis Calderini præceptor deceſſit Bononiæ ex peſte.
Lucius ſecundus ſummus Pontifex anno ſui Pontificatus XI peſte conſumptus eſt.
Fatius quoque Piſanorum vir iuſtiſſimus, eodem periit morbo.
Zoe imperatrix, & Conſtantinus Monachus eius maritus eodem ferè tempore peſtilentia interierunt.
Volaterranus ait beatum Ludouicum à ſecunda expeditione in Saracenos redeuntem, peſtilentia paſſim caſtra occupante vna cum Ioanne filio periiſſe.
Alphõſus vndecimus rex Hiſpaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obſideret, eodem periit morbo.
Michael Maurocenus, dux Venetorum eodem periit modo. Volater.
Domitius Calderinus patria Veronenſis natus annos 30 deceſſit ex peſtilentia. Vol.
Hermolaus Barbarus, eodem modo Romæ expirauit, & in fata conceſſit. Crinitus l. 1.

PESTILENTIÆ MEMORABILES.

Conſtantinopoli Leone Iſauro imperante, tanta in vrbe ſæuitum eſt clade, vt tercẽta & ãplius ciuium millia peſte & fame conſumpta ſint. Volater. & Egnat.
Florentiæ ãnis virginis partu 1400. peſtis triginta hominum milia abſumpſit Porrò ſcribit Plin. Locris & Crotonæ peſtilentiam nunquam fuiſſe.

APOPLEXIA MORTVI.

Valentinianus Imperator contra Sarmatas (qui Pannoniam occupauerant) profectus, voce aliquandiu amiſsa, apoplexia mortuus eſt. Paulus Diacon.
L. Annius Verus à M. Antonio ad Imperii partem accitus, dum inter Altinum atq; Cõcordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus eſt. autor Sex. Aurel.
Paulus Secundus Pontifex, dum poſt cęnam cum architecto Ariſtotele ſermonem haberet obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus eſt.
Franc. Petrarcha in agro Patauino, apoplecti eus itidem mortuus eſt.

Digitized by Google

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

Grimaldus decimus Lōgobardorum rex dum nono die poſt phlebotomiam in brachio factum, dum ſagittam in columbam direxiſſet, erumpente continuo ſanguine expirauit. Diaconus de geſtis Long.

Alexander Imperator, Baſilii filius, erumpente naribus ſanguine.

Attila rex Pannoniæ multo vino potus, dū quieſceret, eruptione ſanguinis (qui ei de naribus ſolitus erat effluere) ſuffocatus eſt. autor Paul. Diacon.

PODAGRA.

Lycon ſeu Gylcon philoſophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus lxxiiii. Laertius.

Lyrannion Grammaticus (qui tria librorum milia fertur habuiſſe) deceſſit iā ſenex morbo podagræ. Volaterran.

DISENTERIA.

Albertus Auſtriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Auſtriam rediret, dyſēteriæ morbo deceſſit, poſtquam biennio imperaſſet. Egnat.

Theophilus Imperat. poſt Michaelem Balbum, dyſenteria itidem periit anno 12. Imperii ſui. Idem.

Eodem quoque morbo periit eius pater Michael Balbus, ſeu Thraulus.

Sanſonem Chilperici regis filium dyſenteria expiraſſe, teſtis eſt Gregorius Turonenſis.

Idem ſcribit Auſtrigildem reginam eodem modo periiſſe.

LATERVM DOLORES.

L. Craſſus orator, Quæſtor interiit ex dolore laterum, quum in ſenatu contra Philippū cōſulem acerrimè declamaſſet. Cic. l. 3. de Oratore.

Bonifacius Nonus anno 14. & menſe nono tui Pontificatus, eodem periit fato.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVÆ.

Tulliola Ciceronis filia Dolabellæ primum locata eſt, demum Piſoni craſſipedi, ſub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæſaris filia, & Pompeii vxor, cum intuita eſſe veſtē coniugis humano cruore reſperſam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Craſſus magna ciuium contentione cōſulatum obtinuerunt domum temere delatam, grauius aliquid viro accidiſſe rata, ſubito partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Glandilla Caii Caligulæ Imperatoris vxor, & M. Syllani nobiliſſimi viri filia itidem in partu diem obiit. Sueton.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

Herodes rex Iudææ poſt trucidatos innocentes, quum in Apoſtolos Domini ſæuiret, ad extremum tantę feritatis luit pœnas. Eruperunt ſi quidem in toto corpore vermes, qui dū vniuerſum paſſim corpus eroderent, tyrannum coegerunt, vt deſperato remedio gladiū arriperet, eoque finiret vitam.

Speuſippum Eurymedontis filium, Athenienſem philoſophum, ſunt qui dicant mortē ſibi infigiiſſe. Plutar. tamen efferueſcentib. toto corpore pediculis interiiſſe.

Peretrinam Barcæorum reginam, Herodotis in Melpomene ſcribit immani crudelitate fœminam, Deorum vltione, totā vermibus putruiſſe, eoq; morbo miſerā euomuiſſe animā.

Antiochum Epiphanem Syriæ regem, ſunt qui dicant, quum Hieroſolymas peteret, curru delapſum, in hunc ſordem incidiſſe, vermibusq; fuiſſe abſumptum.

Pherecydes quoque rerum diuinarum ſcriptor, eodem periit morbo. Pherecydes Syrus (inquit) copia ſerpentum ex corpore eius erūpente expirauit. De hoc extat Qu. Sereni carmen. Sed quis non paueat Pherecydis fata Tragœdi? qui nimio ſudore fluens animalia Terra Eduxit, turpi miſerumque morte tulerunt.

Alemam vnum ex clariſſimis Græciæ poetis hac etiam fœditate periit: autoribus Plinio l. 11. & Plutarcho in Sylla, ſcribente: Ex poſterioribus autem, Alcmantem (qui mirificatus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periiſſe ferunt. Politianus in Nutricia.

Acaſtum Peliæ filium ferunt ex antiquiſſimis hoc morbi genere (quem phthiriaſim appellant) interiiſſe. autor Plutarchus.

Calliſthenes quoq; Olynthius, dum carceris cuſtodia teneretur: præterea & Mumius iuriſconſultus eadem tabe paſſim membrorum corroſi ſunt. Idem autor in Sylla.

Traditum

Digitized by Google

Traditum eſt (inquit idem Plut.) eum qui in Cilicia belli ſeruilis autor fuit, Euum nomine, captum Romamque perductum, ex phthiria ſi mortem obijſſe.

Platonem philoſophorũ haud dubiè principem, ſunt qui dicant in celebrãdis amici nuptiis quum quietus decumberet, animam de repentè exhalaſſe. Nonnulli in morbum incidiſſe, quem à corruptione pediculorum phthiriaſim vocant. In idem autor.

Plinius lib. 7. Nat. hiſt. ſcribit Syllam erodente ſe ipſo corpore, & ſupplicia ſibi gignẽte interfectum. Plutarchus ſcribit contractã carnis corruptionem in pediculos fuiſſe conuerſam, adeò vt tunicæ omnes, thermæ, lauacra pedes illius exundantis ſordis impleti sũt & omnes epulę. Quo circa per ſingulos dies ĩgrediebatur aquã ſed nulla erat vtilitas. Celeriter enim inualeſcebat permutatio & pedoris magnitudo omnia purgamẽta ſuperabat.

Honorificus Vandalorum rex quum octo annis Chriſtianam religionem inſectatus fuiſſet morbo pediculari miſerè perijt. autor Volaterranus.

Amulphus imperator poſt Carolũ Craſſum, quum ad rapinas & tẽplorũ ſpoliationes animũ conuertiſſet iuxta numinũ ira paulo poſt peculari morbo interiit. Baptiſta Egnatius.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

Hely ſacerdos, quum in filiorum Ophini & Phines delictis conuiueret, eoſque relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit, domino diſſimulationem vlciſcẽte. Sabellicus.

Amos propheta ab Oxia filio veſte per tempora transfixus eſt.

Aeſchylus poeta in Sicilia męnibus (in quib. morabatur) egreſſus, aprico in loco reſedit. Super quem aquila teſtudinem ferens, eluſa ſplendore capitis (quod erat capillis vacuum) eandem perinde ac lapidi illi ſit, vt fractæ teſtudinis carne veſceretur. Quo ictu mortuus eſt poeta. autore Val. Max & Polit. in Nur. Aeſchylus aeriæ caſu teſtudinis ictus.

Orpheus Calliopes & Apollinis filius, cum propter liberalem formam à mulierib. adamaretur, ac nihilominus amore ſui captas auerſaretur, vel quòd eſſet caſtiſſimus, aut (vt aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, à Mænadibus inter Bacchi ſacrificia occiſus eſt. Quique ſaxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierum ceruices emollire non potuit. Ouid.

Diodorus Cornu ſapientiæ dialecticæ profeſſor pudore expirauit, luſoria quæſtione non protinus ad interrogationem Stilbonis diſſoluta. autor Plin. l. 7.

Eupolis poeta, Niciæ Athenienſis filius, primo die nuptiarum ruina lecti vnà cum vxore interfectus eſt. Ouid. in Ibin.

Lacydes philoſophus Cyrenæus exceſſit paralyſi circa Olympiadem 134. Diogenes.

Pericles Athenienſis, Thucydidis æmulus, in adminiſtrãda rep. exceſſit morbo. lento. Plut.

Procopius tyrannus inſurgens contra Valentem principem, apud Natoliam, Phrygiæ ciuitatem victus, reflexis per vim arborum truncis alligatus, & diſcerptus eſt.

Thimagenes Alexandrinus ſub Pompeio captiuus Romam ductus, perijt ex vomitu poſt cœnam. Volaterranus.

Alexander Macedo Beſſum Bactrianorum ducem bello victum, curuatis per vim arboribus alligauit; quas demum tanto impetu concitatas remiſit, vt laniata paſſim membra diſiecerint. autor Plutarch.

Dirce mulier dolens maritum ſuum Lycum Antiopæ amore captum, Antiopam ipſam tauri cornibus alligauit, ad cuius vociferationem protinus acceſſerunt Zethus & Amphion, eiuſdem filij, qui ad vlciſcendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaque morte extinxerunt. Propertius lib. 3.

Ibycus poeta à latronibus correptus ſpe prædæ cũ cultros iugulo vidit inſtare, præteruolãtes grues obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tempore dum homicidæ ſederent in foro, ruſsũque grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, Adſunt Ibyci vltores; Quo ſermone audito, homicidij ſuſpectos habuerunt qui audiuerãt, correptoſq. tormẽtis ad verum coegerunt. & ex eo quæſtionem exercuerunt. Atque recõperta ſcelus vlti ſunt Auſon. Ibycus vt perijt, vindex fuit altiuolans grus. Plutarchus apud Eraſmum.

Pſammenitum Aegypti regem ſcribit Herodotus poto ſanguine taurino ſuffocatum.

Minyæ cuiuſdam filias Cælius ſcribit eo furore percitas, vt humanis carnibus veſcerentur, imò etiam filios ad eam rem ſortirentur, ac Leucippum Hippaſum filium (quem petierat ſors) laniauerint.

Attilius Regulus Xantippi ducis Lacędemoniorũ inſidijs ab Aſdrubale captus, miſſuſquẽ ad populum Romanum legatus, vt ex ſe vno & ſene Cartaginenſium captiui penſaretur dato in contrarium conſilio, ad inimicos iuxta prętitam fidem rediit. A quibus in arcam ligneam coniectus, clauis introrſum adactis, efferatā Barbaræ gentis ſæuitiam expertus eſt. Demũ palpebris oculorum infernè & ſurſum verſum cõſutis, Soli expoſitus, alijsq; poſtmodũ multis tormentis lento peremptus fato. Claudianus; Prorogat æternā feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero in Offic. Gellius capite 4. l. 6. & Val. de Crudelitate.

Minutia. Veſtalis ſuſpecta libidinis propter elegantem corporis cultum, viua defoſſa eſt. Liuius l. 8.

Oppia quoque Veſtalis, comperta ſtupri, obruta eſt terra. Liuius.

Conſtantinus Capronymus perijt elephantiſi, quum annos triginta quinque imperaſſet.

Carolus Magnus Aquiſgrani (vbi templum Sancti Martini extruxerat) deceſſit pleureſi.

Adrianus, quoque martyr extinctus eſt crucifragio ſub Maximiano imperatore.

Corona mulier ſub Antonio imperatore arboris ramis per vim reflexis alligata, eiſdem in aerea remiſſis deſcerpta eſt.

Arcadia martyri manus primum, demũ pedes, eoque modo cætera membra ſeriatim amputata ſunt.

Andronicum martyrum Maximus præſes circa ventrem papyris inflammatis fecit exuri, incenſos clauos digitis apponi, ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti confractis maxillis linguam aſcindi, ad extremum puniri.

Baſſius epiſcopus à Petennio præſide in æculeo primum ſuſpenſus, laminis ardētibus circa latera appoſitis excruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, in ignem miſſus, duobus poſtremò verubus à talo ad verticem capitis confixus, ſpiritum Deo reddidit.

Anatholia Virgo iuſſu Fauſtiniani præſidis gladio per latera tranſuerberata eſt.

Gregorius XI. Pontifex Maximus, dum annis octo ſediſſet intolerabili veſicæ dolore conceſſit in fata. Platina.

Pius tertius Pont. Maxim. vlcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum perijt.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dum ſuam hæreſim (qua filium ab æterna patris ſubſtantia conabatur abducere) paſſim diſſeminaſſet, acriuſque ſerperet, & eundo vires acquireret ipſum contagium, ſuæ tandem impietatis pœnas luit.

Etenim dum Conſtantinopoli ſeceſſum peteret, ventris exonerandi cauſa, fluētibus in foricam inteſtinis, miſerè euomuit vitam, eius poſtea iudicium experturus, de quo perperam ſenſerat. Volaterranus. Sabell.

Carolus paruus, Roberti Siciliæ regis filius, Ioannem fratris ſui Andreæ vxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum ſuum interfeciſſet. Volater.

Ioannem Scotum. Chriſtianæ Theologiæ diſciplina præſtantẽ (dum erudiendis in Britānia pueris operam daret) facta conſpiratione diſcipuli ſuis graphijs occiderunt. Crinitus.

AQVIS SVBMERSI.

Pharaò rex Ægypti dum Iſraelitas perſequeretur, mare rubrum virga Moyſis diuiſum ingreſſum cum toto exercitu periit, & ſubmerſus eſt. Polit. in Nutricia: Vt rubras ſicco pedes tranſiit vndas, Demerſo inſignem cecinit Pharaone triumphum.

Hylas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amanſius) reliquiſque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam vellet haurire, vrnæ pondere ſubmerſus eſt, multiſque clamoribus ab ipſo Hercule, ſed fruſtra acclamatus. Virg. Ægl. 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum Clamaſſent, quum littus Hyla omne ſonaret. Iuuen. Et multũ quæſitus Hylas, vrnamque ſecutus. Fabulantur poetæ eum à Nymphis ob formã excellentem raptum. Proper. l. 2. Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis Innixus dextro plena trahens humero, &c.

Orontes Troia diruta cum Ænea in Italiam nauigās, naufragium fecit. Virg. l. 1. Æneidos: Vnam, quæ Lycios, fidumque vehebat Orontem. Ipſius ante oculos ingens à vertice põtus In puppim ferit: excutitur, pronuſque magiſter Voluitur in caput & ibi ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Laucaſpus quoque eadem procella obrutus eſt, eodem Virgilio teſte, qui ſexto Æn. inquit: Cernit ibi mœſtos, & mortis honore carentes. Leucaſpim, & Lyciæ auctorem claſſis Orontem.

Palinurus

Digitized by Google

Palinurus gubernator nauis Æneæ, dum obrepente ſomno dormitaret, incautus decidit in mare. Neque tamen tunc primum ſubmerſus eſt. Sed quum portui (qui Velinus poſtea dictus eſt) adnaret, ab incolis pro belua marina obrutus eſt. Vir. in fine quinti Æneid Idẽ. in ſexto Ecce gubernator ſeſe Palinurus agebat, &c.

Oui. in Ibin: Aut vbi vẽtorũ ſuperaris naufrag⁹ æquor, Cõtracta per eas vt Palinur⁹ humo.

Aeſacus Priami filius ægreferens Heſperiẽ puellam (quam fugientem inſequebatur) morſu coloribus in herba latẽtis fuiſſe interfectam, in aquas ſe dimiſit; mutatus poſtea in Mergum, vt poetæ fabulantur. Ouid. l. 12. Meta. Dixit & è ſcopulo (quem rauca ſubederat vnda) Decidit in pontum.

Tiberinũ regẽ ſe in Tyberim præcipitaſſet, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomẽ ĩpoſuiſſe, memoriæ traditum eſt. Ouidius in Ibin & l. 4. Faſtorũ. Idẽ l. 14. Sed Capys ãte fuit.

Anna ſoror Diodonis ſe in Numycium fluuium demiſit. Cauſam mortis vide in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt. Ouid. lib. 3. Faſt. Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius vndis Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.

Helle filia Athamantis regis Thebarum, inſidias nouercæ cũ Phryxo fratre fugiens arietẽ aurei velleris conſcendit, vt eo modo ad Colchos veheretur. Quos quum per mare ferret aries, contigit vt puella perterrita in pontum caderet, & Helleſponto imponeret nomen. Oui. lib. 4. Faſt. Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra Fœmina quum de ſe nomina fecit aquæ. Idem in epiſtolis Hero. Propert. l. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus aliarum (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret. liquefactis a ſole pẽnis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cæpit dici, Seneca in Hercule Oetheo Ouid. l. 1. Triſtium: Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis, Icarus, Icareis nomina fecis aquis. Idem lib. 8. Meta.

Læander ſpecioſus puer ex Abydo, cum in Seſton, vrbem, non multum remotam nauigaret ad amaſiam ſuam Ero nomine, tempeſtate ſuborta periclitatus eſt Ouid. l. 3. Triſtium: Si tibi tale fretum quondam Læander fuiſſet, Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ. Stroza patet l. 1. Eroticon.

Cærelia mulier dum Bæias nauigaret, aquis obruta eſt Martialis L. 4. Dũ petit è Baulis mater Cerelia Baias Occidit inſani crimine merſa freti.

Aegeus Theſei pater ſe ſubmerſit. Cauſam vide in præcedenti capite.

Sappho quoque è Leucade Epyri promontorio ſe præcipitauit. Stat. lib. 5. Sylua, Saltusq; ingreſſa viriles Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Eupolis Athenienſis poeta Comœdiographus nauigans in Helleſpontum, quo tempore Lacedæmones opprimebantur bello, naufragio periit.

Ino vxor Athamantis ſe cum Melicerta filio demerſit. Ratio iam poſita. Val. Flac. l. 8. Attonito qualis pede proſilit Ino In freta nec parui meminit cõterrita nati. De Melicerta ſeu Palæmone Statius lib. 2. Sylua. Talis in Iſthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus impoſita iacuit ſub mare Palamon.

Milo Tyrannus Piſæ quum ſubditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eiſdem in mare demerſus eſt Ouid. in Ibin, Vtque Milo, ſub quo cruciata eſt Piſa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poeta. Comediographus dum in exiguo nataret fluuio, ibidem ſubmerſus eſt. Ouid. in Ibin. Comicus vt liquidis periit (dum nabat) in vadis, Et tua ſic Stygius ſtrangulet ora liquos.

Miſenus Aeneæ tubicen, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritaſſet ab eodem in mare deturbatus eſt Virg. l. 6. Aeneid.

Oenomaus ab oraculo monitus, ſeu tunc periturum, quum Hippodamia nuberet, procis eã petentibus certamen propoſuit, vt cum puella curſu contenderent, quæ propter Harpynnæ & Pſyllæ equorum celeritatem videbatur inſuperabilis, Conuenerat autem, vt victi interficerentur, victores eam ſibi haberent. Quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigam Myrtillum largitione corripuit: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum eſt) demerſit Alii volunt Myrtillum ab ipſo Pelope præcipitatum, dum ſuæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin: Proditor vt ſæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeſte.

Turnum ab Aenea interfectum licet Virgilius dicat, ſunt tamẽ argumenta quæ inficiãtur;

Digitized by Google

imo verò Æneam à Turno adactum ad mortem inferũt ſubmerſumq; in Numycio fluuio,dum inſequentem Turnum fugeret.Quod apud Virgilium fateri videtur. Venus pro Aſcanio Iouem orans, deſperato iam Ænea, vbi ait: Æneas ſanè ignotis iactetur in vndis,Et quacumq; viam dederit fortuna ſequatur: Incolumen Aſcanium liceat ſupereſſe nepotem. Quam mortẽ prius Dido ei imprecata fuerat, vbi ait: At bello audacis populi vexatus & armis,Finibus extorris,complexu auulſus Iuli,Auxilium imploret,videatq;indigna ſuorum Funeraneo quum ſe ſub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur:Sed cadat ante diem, mediaq;inhumatus arena. item Iuuenalis de Romulo fulminato,& Ænea ſubmerſo loquens.Alter aquis,alter flammis ad ſidera miſſus. Ouid. quoq;in Meta.ſic ait:Littus adit Laurens,vbi tectus arundine ſerpit.In freta fluminis vicina.Numycus vndis: Hunc iubet Æneæ quæcunque obnoxia morti Abluere, & tacito deferre ſub æquora curſu Carniger exequitur Veneris mandata ſuisque, Quicquid in Aenea fuerat mortale,repurgat.Item Tibullus l.2.

Britonia filia Martis in mare deiecit,vt ſtuprum Minoris regis poſſet effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculum nauigans naufragium fecit,in auem poſtea mutatus. vt fabulantur poetæ. Ouid. in Ibin.Nec tibi ſit timidis melior Neptunus in vndis,Quàm cui ſunt viſæ frater & vxor aues Seneca in Agamemnone.

Lycas quum venenatã Herculi tunicam attuliſſet, ab eo in mare Euboicũ deiectus eſt Oui. in Ibin:Quã qui dona tulit Neſſæo tincta veneno,Euboicasq;ſuo ſanguine tinxit aquas.

Phronyma Puella ab Etearcho patre rege Cretæ ſuaſu nouercæ in aquas præcipitata eſt, Themiſone quodam ſceleris miniſtro autor Herodotus.

Pætum quendam Propert.l.3.ſcribit,in Ægyptum cauſa pecuniæ comparandæ nauigantẽ, fluctibus obrutum fuiſſe.Sic enim pecuniam alloquens ait:Tu Pætum ad Pharios tendẽtem linthea portus,Obruis inſano terque quaterque mari.

Argynus puer formoſus(quem Agamemnon habeat in delicijs)itidem ſubmerſus eſt. Idẽ Propert.l.3. Sunt Agamemnonias teſtantiã littora curas, Qua notat Argyni pœna minantis aquæ.

Marcus Marcellus miſſus ad Maſiniſſam Aphricam, perijt naufragio paulo ante tertium bellum Punicum. Autor Liuius Cicero in oratione ad Piſonem:M.Marcellus,inquit,qui ter fuit Conſul,ſumma virtute,pietate,gloria militari,perijt in mari.

Decius Imperator à Gotthis cũ toto exercitu profligatus fugam arripiens, paludis voragine abſorptus eſt,nec poſtea inuentus. autor Sextus Aurelius.

Fredericus Aenobarbus imperator ad expeditionem Hieroſolymitanam profectus, cũ aliquot Armeniæ oppida iam cepiſſet,in amnis tranſitu perijt.

Cæſarius Apher genere,& Iulianus presbyter apud Terracinam ſub Claudio in mare præcipitati ſunt Calendis Nouembris.

Argyropylus imperator,Zoæ vxoris & Michaelis Paphlagonis eius adulteri dolo, iter balneas aquis immerſus obijt. Bapt.Egnatius.

Edimundum adoleſcentem Anglorum regem Atelſtanus in nauigio ſine remige fluctibus perdendum expoſuit, vno tantum comite. Volaterranus.

Aſtorgius filius Galeoti Foro iulienſium principis, quum longam obſidionem Cæſaris ab Alexandro pontifice patre miſſi ſuſtinuiſſet, ad extremũ victus,& Roma ductus in Tyberim noctu præcipitatus eſt.

Clodomyrus Francorum rex Gundebaldo Burgundiæ rege ſuperato,Sigiſmundum eius filium vna cum ſorore in puteum demerſit.

Sfortia Attendulus dum vni è miniſtris in Aterno fluuio periclitanti vellet ſuccurrere,cum eo naufragium fecit.Fuit is pater Franciſci ſfortiæ.

Marullus poeta Pontani diſcipulus(qui à Politiano æmulo & hoſte ſuo Mabilius dicitur,et quem ipſe Ecnomum vocat) in amne Cecina ſubmerſus eſt.

Quintianus præſes(ſub quo paſſa eſt beata Agata)dum flumen cum equis tranſiret ab eorũ vno excuſſus,& in aquas proiectus,miſeram exhalauit animam.

Multi quoq;ex martyrib.eodem mortis genere extincti ſunt,vt Aſcala. Anaſtaſius Aquilegienſis,Florianus Heſychius,ſub Diocletiano.Theogenes ſub Licinio,Claudius Tribunus ſub Numeriano,Calixtus Papa ſub Alexãdro Imperatore,Symphoroſa ſub Adriano. Itẽ Apollonius,Philemon,Baſſus,Antonius,Protolycus apud Alexãdriã, Calixtus & Chariſius apud

Digitized by Google

...ſtus apud Corinthum, Iocundianus apud Africam Palatinus & Maxima virgo, & infiniti alij hac morte cæleſtem meruerunt.

Roxana & Satyra Darij filiæ, duæ fuerunt Alexandri vxores ſeu concubinæ. Quarum alteram Roxanam prægnātem Statyra puteum demerſit, ſolo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. Autor Plut. in Alex.

QVI SVIS CASIBVS AVT NAVFRAGIO nomina aquis impoſuerunt.

Ægeus Athenienſium rex, mari Ægæo. Erythra rex mari Erythræo, ſeu rubro. Helle ſoror Phrixi, Helleſponto. Icarus Dædali filius, Icareo, Myrtilus auriga Oenomai, Myrtoo. Heſperides puellæ, Heſperio. Tyrrhenus rex Lydorum Tyrreno.

Tyberinus rex Tyberi fluuio Thuſcorum Euenus Eueno. Marſyas tibicen Marſyæ. Anius rex Thuſcorum anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Abſyrtus frater Medæ Abſyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

Hippolytus falsò accuſatus & ſuſpectus ſtupri Phædræ nouercæ illati, dum patris Thesei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis diſcerptus eſt. Ouid. l. 5. Met. Excutior curru, &c. ibidem l. 3. Faſt.

Hic latet Hippolytus diſcerptus equorum,
Vnde nemus nullis illud aditur equis.

Idem lib. 5.

Hippolyte infelix, velles coluiſſe Dionem,
Dum conſternatis diriperetis equis.

Idem lib. 6.

Exciderat curru, loriſq; morantibus artus.
Hippolytus lacero corpore raptus erat.

Idem in Ibin:

Vel tua (ne pœna genus hoc cognouerit vnus)
Viſcera diuerſis ſciſſa trahantur equis:

Sabinus in Epiſtola Demophoontis ad Phyllidem.

Non fratrem Hippolytum, cecidit miſerabilis ille.
Præceps attonitis per freta raptus equis.

Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro Chriſti nomine ſub Decio principe, indomitis item equis alligatus & diſcerptus ſpiritum Deo reddidit.

Glaucus filius Siſyphi qui (apud Poloniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eiſdem poſtremò deuoratus eſt. Virg. l. 3. Georg.

Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum,
Et mentem Venus ipſa dedit quo tempore, Glauci
Potniades malis membra abſumpſere quadrigæ.

Diomedes rex Thraciæ, dū equos ſuos humana carne aleret, ab Hercule illac iter faciente, equis ipſis datus eſt in pabulum. Ouid. in Ibin: Vt qui Threicij quondam præſepia regis, Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis. Seneca: Suiſq; regem pabulum armentis datum. Claudianus: Diraq; ſāguineis vertit præſæpia regis. Et Diomedæos gramine pauit equos.

Necoles Themiſtoclis filius equi morſu interiit. autor Plut. in Themiſtocle.

Hercules regem Eubœæ Pyrrechmen Bæoti bellum inferentem, victum equis diſcerpendum expoſuit apud Heraclium fluuium. autor Plut. in Parall.

Abderus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti ſūt & deuorati. autor Aegidius Maſerius in Valerii Argonautica.

Comminius à Gidica nouerca ſtupri falſo accuſatus, metu Comminii patris currum conſcendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim diſtractus eſt. Doſitheus apud Plut.

Cælius l. 11. Lectionum antiquarum ſcribit, Taraxippum quendam fuiſſe in Iſthmo equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data eſt equo famelico deuorāda. Ouid. in Ibin.

Metius Suffetius dux Albanorum, quoniam in bello Fidenatiū pactum, & fœdus ſocietatis

cum populo Romano perfidè ruperat, captus poſtmodum viuus quadrigis in diuerſa nitentibus,laceratus eſt iuſſu Tulij Hoſtilii.autor Liuius Gell.l.20.capite 1. Vnde Verg. l.8 Æneid.

Haud procul inde cita Metium diuerſa quadriga
Diſtulerant (attu dictos Albane maneres)
Raptabatq; viri mendacis viſcera Tullus
Per ſyluas, ſparſo rorabant ſanguine vepres.

Licius imperator quum Herinam virginem filiam ſuam (quod Chriſtiana eſſet equis dediſſet conculcandam, ab eorum vno morſu interfectus eſt.

Brunelchildis Francorum regina, poſt multa flagitia ſpectante Clothario,indomitis equis alligata,& membratim diſcerpta eſt. Hoc ſcribitur in Hiſtoria Adonis Viennenſis.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus.Virg.l.10.Quin ecce Niphei,Quadriiuges in equos,aduerſaq; pectora tendit.Atque illi longè gradientem,& dira frementem. Vt videre, metu verſi retorque ruentes, Effunduntque ducem,rapiuntque ad littora currus.

Leugaus.Verg.Excuſſus curru moribundus voluit aruis.

Ligeris frater Leucagin eodem quoque modo exceſſus eſt. Verg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas,curru delapſus eodem.

Clenius ibidem: Illum infrænis equi lapſu tellure iacentem Obtruncat.

Remulus Idem l. 11. Orſilochus Romuli (quando ipſum horrebat adire) Haſtam intorſit equo,ferrumque ſub aure reliquit. Quo ſonipes ictu furit arduus,aliaq; iactat Vulneris impatiens arrecto pectore crura. Voluitur ille excuſſus humi.

Thymetes quoque equo ſuo excuſſus in bello interfectus eſt.Idem Virg. l.11. Et ſternacis equi lapſum ceruice Thymetem.

Amicus.Idem Verg.in eodem:Turnus equo deiectum Amycum,fratremq;Diorem Congreſſus pedes,hunc venientem cuſpide longa, Hunc mucrone ferit.

Agenor lapſu equi inferta ori manu extinctus eſt. Ouid. in Ibin. Vtque loquax in equo eſt eluſus gutture Agenor,Sic tibi claudatur pollice vocis iter.

Bellerophontem quum ad coitum non poſſet inducere Stenobæa Prœti vxor, eum coram marito ſtupri poſtulauit:Stenobææ verbis fidem adhibens Pretus,Bellerophontem periculis obiecit,ac primum ad ſuperandam Chimæram miſit.Quam cum viciſſet,elatus victoria in cœlum Pegaſo equo alato voluit conſcendere, ſed vlciſcente Nemeſi decidit. Ouid.in ibin.Quiq;ab equo præceps alienis decidit aruis,Exitio facies cui ſua penè fuit.

Seleucus Calinicus Antiochi cognomento dei filius, & Syriæ rex ex equo lapſus exceſſit.

Philippum Ludouici Craſſi filium,equi lapſu itidem periiſſe in Gallorum Hiſtoriis lego.

Fulcò Andeganenſiũ comes,quintus rex Hieroſolymorum,equo in caput verſo occubuit, quum regnaſſet annis vndecim.

Bela rex Pannoniorum,frater Andreæ,& filius Vazulis regum, deceſſit lapſus equo membris luxatis & diſlocatis,anno regni ſui tertio.

Antonius Vicus Pamp.Saxus: Nõ equus Antoni ſæua te morte peremit,Vice, licet corpus preſſerit ille tuum,Fræna trahens, ſed tu mortis tibi cauſa fuiſti. Non poteras fato cādidiore mori.

A SERPENTIBVS OCCISI.

Laocoon Troianus percuſſa in vterũ fatali machina,pœna luiſſe dicitur duobus filiis à ſerpentibus occiſis.Quibus dũ præſidio eſſe vellet,eadem periit morte.Vir.l.2.Oui.in Ibin. Quèm puer Hipſiphyles,quã qui cauta primus acuta Cuſpide,ſuſpecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei vxor Ariſteum (à quo adamabatur) fugiens morſu colubri in herba latẽtis interfecta eſt.Orpheus apud Ouid.l.10. Cauſa viæ eſt coniux,in quam calcata venenum Vipera diffudit,creſcentesque abſtulit annos. Idem. Occidit in talum ſerpẽtis dẽte recepto.Idem in Ibin.

Heſperie puella Æſacrum Priami filium(à quo itidem adamabatur)fugiens ſerpẽtis morſu periit.Ouid.l.11.Met.Ecce latens herba coluber,fugientis adunco Dẽte pedem ſtrinxit, vulnusq; in corpore reliquit.

Orion cum ſe iactaſſet,nullum à terra monſtrũ produci poſſe,quod non interficeret,terra ipſe peperit ſcorpionem,à quo interfectus eſt.Ouid.l.9.

Ophelres

Ophelte (qui alio nomine Archemorus dicitur,) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipſiphyle nutrice cuſtodiretur ſerpentis morſu extinctus eſt. Ouid. in Ibin. Quam puer Hipſiphyles,quàm cui caua primus acuta Cuſpide,ſuſpecti robora fixit equi Statius l.2.Syluarum,& l.5. Thebaidis.

Xanthus hiſtoriarum autor, tradit apud Plinium l.25.Tillonem à dracone interfectum ac demum herba(quam balim dicunt) reſtitutum ſaluti.

Sulpitius in Lucanum ait Canopum gubernatorẽ nauis Menelai, aſpidis morſu apud Canopum Ægypti vrbem occiſum.

Arycide Polit. in Nut.ſcribit in Libya ſerpentis morſu interfectum,vbi ait; Arycidemque pium,Lybicis quem ſtrauit arenis vipera fatifero fauces accenſa veneno.

Demetrius Phaleręus,auditor Theophraſti & præfectus Bibliothecæ Ptolomæi Soteris,exceſſit ex morſu aſpidis.Ouid.in Ibin.

Oreſtes furore liberatus quam Thiſamenem filium imperio Mycenarum ſuffeciſſet, ſerpentis itidem morſu perijt.Ouid.in Ibin,Vtque Agamennonio,&c.

Seneca in Medea ſcribit Idmona à ſerpẽte in Libya cæſum,ibiq; ſepultum, vbi ait Idmonẽ (quamuis bene fata noſſet) Conſcidit ſerpens Libycis arenis. Ouidius tamen ſcribit ab apro interfectum,vt poſtea docebimus.

Cleopatra ab Auguſto ſuperata mordendum aſpidi porrexit brachium, ne in triumphum duceretur. Propert.l.3.Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris,Et trahere occultum membra ſoporis iter.

AB APRIS OCCISI.

Adonius Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam chariſſimus, dum venaretur, ab aptro interfectus eſt.Ouidius l.10.Metam.

Fixerat obliquo iuuenis Cynar eius ictu.
Protinus excuſſi panda venabula roſtro.
Sanguine tincta ſuo, trepidumq; & tuta petentem
Trux aper inſequitur, tortoſq; ſub inguine dentes.
Abdidit, & fulua moribundum ſtrauit arena,
Propertius lib. 1.

Dædalum quendam Marti.l.1.ait feris obiectum, ab apro laniatum fuiſſe. Dædale Lucano quum ſic lacereris ab apro, Quam cuperes pennas nunc habuiſſe tuas?

Idmonem vatem licet Seneca dicat à ſerpente interfectum,Ouidius tamen in Ibin,& Politianus in Nutricia,ab apro occiſum volũt Ouidius ſic. Quique Lycurgidem laniauit, ab arbore tractum, Idmonaque audacem, te quoque rumpat aper. Sic Politianus.Quid vel loquar te Glauci ſenex, plenumq; parente Idmona, fulminei proſtratum dentibus apri.

Anceus filius Aſtypaleæ, Phęnicis & Neptuni filiæ, rex Sami, dum vellet occidere aprum agros ſuos vaſtantem,ab eodem eſt interfectus. Volat.

Brutthem Lycurgi filium ex arbore detractũ aper laniauit. Ouid. in Ibin. Quiq.Lycurgidẽ laniauit ab arbore tractum,Idmonaq. audacem,te quoque rumpat aperit.Volater.tamẽ facit Anceum Lycurgi filium,Domitius vero Calderinus hoc ad Brutthem refert.

A LEONIBVS OCCISI.

Hyas Atlantis ex Æthra filius,dum venaretur,à leæna interfectus eſt.Ouid.l.5.Faſtorum. Dumq.perit latebras fętæ catuloſque leænæ, Ipſe fuit Libycæ præda cruenta leæ. Mater Hyan,& Hyan męſtæ fleuere ſorores,Ceruicemque polo ſuppoſiturus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ,dum occurriſſet leęnæ,catulis ſuis ſtipatæ,ab eadẽ interfectus eſt. Oui.l Ibin.Fęta tibi occurrat patrio popularis in aruo,Sitq.Paphageæ cauſa leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres, quum nullis tormentis, nulliſq. comminationib.ab orthodoxæ fidei cultu diuerti poſſent, leonibus deuoti ſunt, & ab eis deuorati, Valeriani & Galeni temporibus ſub præſide Tanurio. Volater.

Ignatius Epiſcopus Antiocheni,quum neglectis tormentis cõſtans in fide perſiſteret,iuſſu Traiani imperatoris leonibus deſtinatus eſt,& ab eiſdem præfocatus.

A CANIBVS OCCISI.

Linus filius Apollinis ex Pſamata Crotopii Argiuorum regis filia, à matre apud Nemum fluuium expoſitus,ibidem à canibus laniatus eſt.Oui.in Ibin.Quiq.verecundæ ſpeculantem membra Dianæ,Quiq;Crotopiadem diripuere Linum.Statius l.1. Thebaid.

Neanthus

Digitized by Google

Neãthus propter chelyn Apollinis temerè affectatam deo vindice à canibus diſcerptus eſt Polit. in Nutricia: Improbus hanc ſtultè chelyn affectare Neanthus Anſus Apollineâ pendentem ſuſtulit æde: Quem tamen in docto ferientem pollice chordas, Vindice diſcerpſit rictu nocturna canum vis.

Euripides poeta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ, canibus à Promero quodam æmulo immiſſis, extinctus eſt Polit. in Nutricia: Quemq; tegit rabidis lacerum pia Palla moloſſis. Ouid. in Ibin.

Thraſus puer Delius, Dianæ chariſſimus, à canibus itidem interfectus eſt. Ouid. in Ibin: Prædaq; ſis illis, quibus eſt Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Tharſo.

Cõſyngem reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac laſciuiorem iocum, fuiſſe interfectam à regis cane, ſcribit Plin. l. 7.

Diogenes philoſophus deceſſit ex morſu canis eodẽ die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus eſt. Volater.

Heraclitus philoſophus, quum eſſet hydropicus, ad remedium ſeuo bubulo ſe vnxit, atque ſoli ſiccandum præbuit Sepultus itaque ſomno, à canibus laniatus eſt.

Actæon filius Autonoes, dum inter venandum Dianam in fonte nudam conſpexiſſet, dea vlciſcente in ceruum mutatus eſt, & à canibus ſuis laceratus. Ouid. in Ibin. Item l. 1. Met. Seneca in Thebai.

Lucianus Sophiſta Samoſatenus, qui Traiani temporibus floruit, à canibus laniatus eſt nõ ſine diuinæ vltionis ſuſpicione. Nam cùm primũ eſſet Chriſtianus, à catholica fide poſtea deficiens, religionem inſectari cœpit. Volat.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes vellet diducere, manibus in medio conatu diſtrictis, ibidem retentus eſt, & à feris comeſtus Pauſanias apud Cælium ait à lupis fuiſſe deuoratum. Ouid. in Ibin. Vtq; Milo robur diducere fiſſile tentes, Nec poſſis captas inde referre manus.

Chratim legimus apud Syrabim, paſtorem fuiſſe, qui quum in libidinem eſſet procliuior Capellam omnibus formoſiſſimam deperire cœpit. Quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac vti amicam gratè amplexabatur, non ſine multa ſuauiatione. Quinetiam munuſcula ei offerebat, pabulum videlicet lætius ameniusque. Molles quoque ſubſternebat accubitus, quibus velut Nympha decumberet, & mollius quieſceret. Quod contemplatus dux gregis hircus æſtro zelotypiæ agitatus, dormientem adortus eſt, eique ſinciput illiſit. Hoc ex hiſtorijs Græcis aduocant Volater. & Cæl.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compreſſa, atque à feris ibidem laniata eſt & ſepulta. A cuius nomine monti quoque impoſitum nomen.

Gatis regina Syriæ (quæ poſtea Atergatis vocata eſt) piſcibus data & deuorata dicitur. autor Antipater Tarſenſis apud Volater.

Baſili⁹ Macedo Imp. quũ ãnis 20. imperaſſet, à ceruo in venatione percuſſus cornu interiit.

Reuocatus & Felicitas martyres, à leopardis comeſti ſunt, Imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, ſub Tarnutio præſide.

Saturninus epiſcopus Toloſanus, cum acerrimè pro Chriſtiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis & illiſo cerebro Domino ſpiritum reddidit.

Hatto archiepiſcopus Moguntinus, è muribus in Rheno fluuio deuoratur. Fertur, non ſine maxima diuinæ vindictæ, ſuſpicione, quòd multitudinem pauperum (quibus ſe eleemoſynam daturum ſimulabat) tempore famis in horreo feciſſet concremari.

Euphemia virgo Philophronis ſenatoris filia ſub proconſulo Priſco viſis & leonibus obiecta, ab eiſdem interfecta eſt.

Syluanus Tyri præſul, ſub Diocletiano Imperatore, amore Chriſtianæ pietatis non grauatus eſt feris exponi.

Priſcus, Malcus, Alexander martyres apud Cæſaream Paleſtinæ paſſi ſunt ſub Valeriana perſecutione, & pro Chriſti nomine à beſtijs deuorati.

Frocellus martyr temporibus Antonii Imperatoris paſſus eſt apud Auguſtudunum, & iuſſu Valeriani præſidis feris expoſitus, à quibus deuoratus.

Germanicus ſub M. Antonio & L. Aurelio Smyrnæ paſſus eſt, ac poſt infinita propè tormenta, beſtii obiectis, à quibus fractim comminutus, vitam cum morte mutauit.

FVMO AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

Minos rex Cretæ, quum Dædalum ad Siciliam vſq; proſequeretur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obſequijs ſibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis ſuffocatus eſt. Ouid. in Ibin.

Qu. Luctatius Catullus orator, collega Marij in conſulatu, ab ipſo Mario mori iuſſus, incluſus in cubiculo candentium carbonum vapore ſuffocatus eſt. autor Valer. Max.

Zoe Nicoſtrati martyris vxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus ſuſpenſa, fumo ſubter ſuffocante periit.

Thurinum fumi venditorem, fumo necatum fuiſſe ſcribit Eraſmus in illius adagii explanatione, Temeria maia.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

Cn. Carbo dum in Sicilia ventris onus ponere, iuſſu Pompeii in latrina occiſus eſt.

Lampridius ait Heliogabalum naturæ portentum, fato à tali monſtro pœnas repoſcente, in latrina occiſum fuiſſe, dum ventrem exoneraret Plut.

Fęlicula virgo cum nullis tormẽtis aut pollicitationibus à Chriſtiana religione diuerti poſſet, iuſſu Flacci comitis in latrinam detruſa eſt, & ibidem mori coacta.

Ireneum & Albũdium martyres Valerianus in cloacam detrudi, & ibidẽ emori fecit, quòd ſanctæ Concordiæ corpus inde extraxiſſent.

GAVDIO ET RISV MORTVI.

Lacedæmonius Cilo immodica periit lætitia, quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum.

Sophocles & Dioniſius Siciliæ tyrannus, vterque accepto Tragicæ victoriæ nuncio. Plin. cap. 37. lib. 7.

Sophoclem Lucianus & Sotadis apud Crinitum, contra Plinij ſententiam, dicũt acino vuæ periiſſe. Val. Flac. tamen & Volat. fouent partes Plinii. Quorum vexillum ſequitur Polit. in Nutricia, ſcribens. Quemq; ſenem meritæ rapuerunt gaudia palmæ, niſi fortaſſe de Philippide intelligi malis.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poetarum præter ſpem viciſſet ac propterea lætiſſimè gauderet, inter illud gaudium repente mortuus eſt Gell.

Philiſtion Nicæus poeta Comicus (qui Socratis ætatis floruit) nimio quoque riſu mortuus eſt. Politianus in Nutricia; Implicitusq; Sophron, riſuq; Philiſtio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios athletas eodem die vincere, & victores coronari vidiſſet, populusq; gratulabundus flores vndiq; in eum iacerent, in ſtadio ſpectante populo in oculis & manibus filiorum animã efflauit præ lætitia. autor Cic. l. 1. Quæſt. Tuſc. & Gell. l. 3. noct. Atticę quibus in hac re idem eſt conſenſus præterquam quòd Cicero duos tantum filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit. Philæmon poeta vidẽs aſinũ ficus mẽſe paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, vt eo expirauerit. autor Val. Max.

Ariſtoteles apud Gell. eſt autor, Policratam nobilem fœminam è Naxo inſula cognito repentè inſperato gaudio animam expiraſſe. Plut. de Claris mulieribus.

M. Iuuentius Thalna conſul, dũ ſacra diis exhiberet in Corſica (quã ſuis auſpiciis ſubegerat) acceptis literis, decretas à ſenatu ſupplicationes nunciãtibus, dũ intẽto illas animo legeret, ante forũ prę gaudio collapſus, mortuus humi iacuit. au. Val. Max. de morte nõ vulg.

Romana mulier, filio poſt cladem Cannarum incolumi viſo poſt falſum nuncium.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

Alcibiades Athenienſis cum Timãdra meretrice à Lyſandro interfectus eſt in actu Venereo, vt credibile eſt, incertum tamen. Plut. & Valer.

Phaon quum eſſet hominum pulcherrimus, à Mitylenæorum mulieribus ardenter appetebatur. Vnde factum, vt in adulterio deprehenſus iugularetur. autor Cælius.

Speuſippum philoſophum Tertullianus in Apologetico contra gẽtiles ait, de Platonis ſchola in adulterio periiſſe.

Cor. Gallus & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere. autor Plin. l. 7. Quorſum autẽ (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non libido ſua, ſed fragilitatis humanæ ratio abſtulit.

Tigillinum præfectum vigilum & prætorii inter ſtupra concubinarum & oſcula, ſectis nouacula faucibus in honeſtam clauſiſſe vitam; Corn. Tac. ait.

Digitized by Google

Iouianus Pontanus in opuſculo de Obedientia, ait, Beltrandum cognomine Ferreriũ, Barcellonæ (vrbs eſt Hiſpaniæ) in Venere expiraſſe.

Rodoaldos Lõgobardorũ rex, ĩ libidine deprehẽſus cũ matrona interfectus eſt. Paul⁹ Diac.

Ioãnes XII Pontifex in adulterio comprehenſus, itidem interfectus eſt. Cuius mors eo turpior eſt, quò ſanctiorem eum eſſe oportet, qui dignitate cæteros antecellit Plat.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

Anaceron Teius poeta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino vuæ paſſæ ſtrangulatus eſt. Politianus in Nutricia: Tandẽ acino paſſæ cædis intercept⁹ ab vuæ. Val. Max.

Archeſilaus Prytaneus immodico hauſtu vini perijt, ãno ſuæ ętatis 75. Hermip. apud Diog.

Domitium Aprum Euſebius ſcribit, cibi ſuperfluitate redundantem, in cæna perijſſe.

Septimius Seuerus Imperator dum membrorum omnium, maximè pedum dolorem pati nequiret, loco veneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidius deuorauit: quem dum concoquere non poſſet, cruditatem paſſus, expirauit. autor Sex. Aur.

Valentinianus Imperator Quadrum legationi reſpondẽs, voce impetu ſanguinis amiſſa, ac ſenſu integer expirauit. Quod ex intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe multi detulere. Idem autor Sex. Aur.

Iouinianum Imperatorem ciborum in ſtomacho incoctorum cruditate perijſſe ferũt teſtis Bapt. Egnatius.

Andebuntum Anglorum regem in cœna quandoque tantum vini ſumpſiſſe, vt eo ſuffocatus repentè exceſſerit, à nobis dictum eſt.

Childericum Saxonem, quum aliquãdo ad ambas vſque aures cibo ſe ingurgitaſſet, eo ſuffocatum fuiſſe, & repertum in lecto mortuum, Gregorius Turonenſis autor eſt.

SITI ET FAME MORTVI.

Eriſichton, vt iam diximus, propter neglecta Veneris ſacra ad totam famem adactus eſt, vt propriam membra corroſerit. Ouidius lib. 8.

Sic epulas omnes Eriſichtonis ora profani
Accipiunt, poſcuntq; ſimul, cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemperq; locus fit inanis edendo.

Pauſanias ab Ageſilao patre inedia conſumptus eſt, quod pecuniam à Xerxe accepiſſet, vt Spartam proderet. autor Chryſermus apud Plut.

Siſigambis Darij Perſarum regis mater inedia extincta eſt, quum cibo aliquãdiu abſtinuiſſet. Curt. l. 4. de geſtis Alexandri ait, eam itineris cõtinui labore, animiq; ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidiſſe. Demum l. 9 die quinto extinctam, quo mori ſtatuerat, cibo & luce dedita ſibi ſubſtractis.

Eriſthenes à matre inedia interfectus eſt, quòd male in bello pugnaſſet. Ouid. in Ibin.

Obſtrictuſq; famem patiaris lumine tecti.
Vt legem pœna cui dedit ipſa parens.

Neocles Sycioniorum tyrannus, à ſuis ob crudelitatem fame & frigore extinctus eſt: Ouidius in Ibin.

Aut vt oliuifera quondam & Sicyone profecto,
Sit frigus mortis cauſa, fameſq; tua.

Ariſto Poeta ab Athenienſibus fame extinctus eſt, quod ſuis carminibus eorũ laudes fuiſſet inſectatus Ouidius in Ibin. Vtve parum ſtabili qui carmine læſit Athenas Inuiſus pereas deficiente cibo. Solent luculenti ſcriptores his multum gloriæ cõparare, quos ſuis dignãtur monumentis. Contra verò inepti, qui ſuis modulis ſe non metiuntur, & multa ſupra vires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. Propterea non verto crimini Alexandro, quod inſulſum verſificatorem Chœrilum (quem præconem ſuorum dedignabatur facinorum) inedia ſuffocauerit, dicente eodem Ouid. Incluſuſq; necem cauea, patiaris, vt ille Non profecturæ conditor hiſtoriæ.

Thaleta philoſophum (dum Gymnicum certamen proſpiceret) æſtu & ſiti abſumptum fuiſſe. Volaterranus ait.

Cleantes philoſophus Zenonis diſcipulus, dum cibum ſibi ſubtraheret, vt cuidam morbo (quo laborabat) medereretur, nimia inedia ſe peremit Laertius.

Pomponius Attic⁹, Ciceronis amicus, morbo quodam in ſenectute correptus, ſe ipſum abſtinentia cibi itidem ſuffocauit. Cor. Nepos.

Vgolinus

Digitized by Google

Vgolinus Piſanorum comes, quum à ſuis expulſus patriam bello oppreſſiſſet, tandem captus per proditionem, vna cum liberis fame abſumptus eſt.

Richardus Secundus Eduardi filius puer admodum ab Angli fame extinctus eſt, quod inutilis regno videretur, O duræ ceruicis populum cui ſemper fuit moris ſecundum aut tertium quemque regum crudeliter enecare.

Galbinus preſbyter cuius Romanus iuſſu Diocletiani Imperatoris in carcerem coniectus eſt. ibique fame extinctus, quòd Chriſtianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Fœlix, & Silinus martyres, apud Alexandriam pro Chriſti nomine fame & inedia interfecti ſunt.

Murita martyr ab Elphideforo quodam Arriano in exilium miſſus, ibidem fame & frigore extinctus, vitam eum morte mutauit.

Benedictus Sextus Pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detruſus ibidem fame enectus eſt, vel (vt alij volunt) ſtrangulatus.

Bonifacius Octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarrē Colunnienſem in eum miſit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

FAMES MEMORABILES.

Doda Syriæ rege Lotam in Iudæa obſidente, matres inedia coactæ, filiorum viſceribus famem expleuerunt. Triſtis adeò fuit illa Samaritana fames, in qua etiam aſini caput veniit octogenius nummis argenteis.

Hieroſolymis captis Romani milites (qui merebant ſub Veſpaſiano) repererunt in domo cuiuſdam mulierculæ puerilia mēbra minutatim diſcerpta, quibus infelix mater occultè veſcebatur.

Cambyſes Cyri filius in Æthiopas iugum detrectantes copias mouit, quibus quū deeſſent commeatus & annona, coacti ſunt milites, decimum quemq; ad cibū ſortiri & occidere. Durauitq. tantiſper illa calamitas, dum rex ipſe ſibi metuens receptui cecinerit.

Alexandri exercitus aduerſus Beſſum, Bactrianorum ducem, tanta laborauit fame, vt ſingulæ amphoræ farinæ fabeæ, venirent ducētis quadragenis denarijs. Singulæ verò mellis amphoræ, denarijs 30. Amphoræ vini totidem Tritici nihil omnino aut exiguū admodum reperiebatur. Itaque fugum penuria milites herbis & piſcibus famem leuabāt. His demum alimentis deficientibus, iumenta (quibus onera portabant) interfecerūt, & eorū carne traxerunt vitam. autor Cur. l. 6.

Apud Laconas quodam tempore ſerpentū multitudo emergens, ſequentē portēdit famē, quæ tanta extitit, vt Spartiani ipſi annonæ raritate ſerpētes illos in cibū cōmutauerint.

Melus oppidum eſt Theſſalæ, quod Nicias Athenienſium dux expugnauit, non tam machinis bellicis, quàm fame. Hinc fames Melia prouerbio locum fecit.

Annibale Caſilinū oppidum (in quo erant Romani milites) obſidēte, veniſſe murē ducētis nummis, cumq. qui vendiderat, fame perijſſe, emptorem vixiſſet, tradit Plin. l. 8. c. 57.

Sagunthus vrbs Hiſpaniæ, olim amiciſſima Romanis, longa Pœnorum obſidione eo famis redacta eſt, vt ciues extructo in foro igne, ſuas res oēs ī eū conijceret, ſeq; ſuos poſtremò liberos eodem præcipitarent, ne venirent in manus inimicorū: Hinc, Saguntbina fames, dicitur de extrema rerum penuria. Auſonius. Iam iam pereſam iam Saguntbina fame Lucania cum liberet. Hac autē famē triſte prius protenderat prodigiū. Nam quum fortè enixa mulier eſſet, infās in vterum regreſſus, ciuitatis excidium ſignificauit. Eutropius.

Calagurium vrbs eſt Hiſpaniæ, Quintiliani patria, cuius incolæ à Cn. Pōpeio obſeſſi, vt fidem Sertorio prēſtarent, in tantam famem durauerunt, vt vxores ſuas ac liberos in vſū extremæ dapis conuerterent, quum nullum aliud animal in vrbe ſupereſſet.

Saxo ait, Hunnos quadam tempeſtate in tantam famem redactos, vt nec canibus pepercerint, quibus ad paſtum vterentur.

Peruſia oppidum eſt Ethruriæ, in quo Antonius obſeſſus ab Auguſto, quum extrema fame laboraret annonæ penuria coactus eſt deditionem facere. Hinc fames Peruſina proprio vocatur Epitheto. Lucanus. His Cæſar, Peruſina fames, Mutinæq; labores Accedat fatis.

Gotthi cum opprimebant Italiā, fœmina obſcuri nominis filii à ſe interfecti carnes eſuriit.

Sabellicus ait, tantam ſuo tempore rei frumentariæ caritatem incidiſſe in nonnullis Flaminiæ regionibus, & Piceni agri locis, vt rude vulgus & plebecula arborum radicibus, herbiſque victitauerit.

Franciſco

Digitized by Google

Franciſco Sfortiæ filio Mediolanũ obſidente, modius tritici venijt vicenis aureis nummis.

Barulo Apuliæ oppido obſeſſos à Gallis tãtã laboratum eſt fame, vt milites detractis ſcutis pelles aqua emollitas abſumerent, herbisq; (ſi quas repeiſſent) veſcerentur.

Athenićſes à Sylla (qui poſtea fuit dictator) obſeſſi, Medimnũ tritici mille drachmis emerũt. Plebeij verò (quibus tanta erat argenti penuria quanta, annonæ) graminibus circa vrbem naſcentibus, & calceis coctis auidius veſcebantur. Eadem vrbs à Demetrio Antigoni obſeſſa, modium tritici emit drachmis 300.

Petelini à Pœnis in Italia obſeſſi, coria ex ſcutis detracta corroſere, vt præſtitam Romanis fidem conſeruarent.

Cæterum Græci olim conſueuerant famem virgis ex ædibus eiicere, dicentes: Foras famẽ, intro diuitias, & ſanitatem.

Magna fames vocatur Bulimus. Famem Ouid. l. 4. Met. deſcribit.

FVLMINATI, SEV FVLMINE PERCVSSI.

Chore filius Iſahar, cognatus Moſis ex Leuitarum tribu natus, quum de ſacerdotio cum Aarone contenderet, igne cœleſti perijt.

Æſculapius Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percuſſus eſt, quòd Hippolytum mortuum ad vitam reuocaſſet, vt ait Plin. l. 29. c. 1. Vnde & Virg. l. 7. Æn. Tũ pater omnipotens aliquem indignatus ex vmbris Mortalem infernis ad limina ſurgere vitæ, ipſe repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad vmbras.

Zoroaſtris rex Bactrianorũ, Oromaſi filius, & artis magicæ repertor, igne quoque cœleſti abſumptus creditur. Volat.

Adimanthus rex Phileſiorum cum Iouem ſuis indignum ſacrificiis iudicaret, ab eo fulmine, percuſſus eſt. Ouid. in Ibin: Quæq; in Adamanthum Phileſia regna tenentem. A Ioue venerunt, te quoque tela petant.

Aſopus Oceani filius, dum propter Æginam filiam à Ioue ſtupratam bellum ſuis vndis in aſtra vellet gerere, ab Ipſo Ioue fulminatus dicitur. Stat. Donec vi tonitru ſummotus & igne triſulco &c.

Enceladus gigas Terræ filius à Ioue fulminatus eſt cum cæteris fratribus, quòd Iouẽ ipſũ cœlo detrudere voluiſſet. autor Ætnæ Gurgite Trinacrio moriẽtem Iupiter Aetna Obruit Enceladum. vaſti quoq; pondere montis Aeſtuat, & petulãs expirat faucibus ignes. Virg. Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; inſuper Aetnam Impoſitam. Senecæ de Hercule Oetæo, Scinderq; latus montis aperti, Nondum Enceladus fulmine victus.

De Typhæo gigante Ouid. l. 3. Meta. Nec quo centi manum deiecerat igne Typhea, Nunc armatus eo. Luc. Vnda, apex Campana fremẽs, cui ſaxa vaporat Cõditus Inarmes æterna mole Typheus. De cæteris gigantibus. Virg. l. 6. Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo voluũtur in imo Seneca in Agamemnone. Quale canebas, quum Titanas fulmine miſſo fregere dei.

Aiax Oilus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus eſt, quod in eius templo Caſſandram virginem ſtupraſſet. Virg. l. 1. Aen. Ipſa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem, Diſiecitque rates, euertitque æquora ventis. Illum expirantem transfixo pectore flammas, turbine corripuit, ſcopuloq; infixit acuto. Syl. l. 14. Val Flaccus l. 1. Argon. Oui. in Ibin: Polit. in Ambra quoque meminit.

Phaeton Solis & Clymenes filius, dum currum patris temere regendum ſuſcepiſſet equis inſolitum aurigam non audientibus, fecit vt totus conflagraret mundus, ac propterea fulmine percuſſus, in Padum cecidit, qui ab eo Phaetõtæus dicitur. Lucr. l. 5. Ignis enim ſuperauit, & ambiens multa percuſſit, &c. Claudianus in quartum Conſ. Honorii: Sæuiretq; dies, terramq. & ſtagna propinqui Haurirent radii. Plin. l. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pęna Phaetontis illuſtratus. Idem l. 37. Phaetontis fulmine icti ſorores mutatas in arbores populos poetæ dixere. Ouid. in Ibin.

Remulus filius Tyberini regis fulmine percuſſus eſt. Ouid. l. 14. Remulus maturitur annis, Fulmine periit imitato fulminis ictu.

Semeles Bacchi mater Iouiali fulmine tácta eſt, quod Iouem ipſum oraſſet, vt ſecum tãtus quantus cum Iunone iaceret. Propert. l. 3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percuſſus dicitur. Quod ideo poetæ fingunt,

fingunt, quoniam quum ſcalis admotis muros vellet cõſcendere, ictu lapidum ab inimicis oppreſſus eſt. Ouid. lib. 4. Triſtium: Quum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu. Idem l. 3. de Ponto. Notior eſt factus Capaneus fulminis ictu. Idem ad Liuiam. Et Propertius libro 2.

Autolemi fulmine percuſſi mortem Marullus in Epigram. ſic deſcribit; Dixerat Autolemo flammas conſultus aruſpex Die cauendas poſtero. Credidit, & rerum dubius de mane, ſub annis Delituit Ethruſci vadis. Sed neque ſic factum effugit. Nam dum innatat Arno Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis quum Iouis fulmen in aere mẽtiretur, vt propterea crederetur deus ab ipſo Ioue fulminatus eſt Vir. l. 6. Æn. Tibi & crudelis dantem ſalmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & ſonitus imitatur Olympi. Quattuor hic in vectus equis lampada quaſſans, Per Graium populos mediæq; per Elidis vrbem Ibat ouans, &c.

Menius Lycaonis filius quum patre in lupum verſo, & domo conflagrante Iouem deteſtaretur, ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouid. in Ibin.

Preſter filius Hippomenis, quum deos deteſtaretur, itidem fulminatus eſt. Sabellicus.

Atrax quoque quum Doſithoen violatã à Ioue prodidiſſet, deo vlciſcente ictus eſt fulmine. De vtroque meminit. Oui. in Ibin: Aut Iouis infeſto telo feriare triſulco, Vt ſatis Hippomene, Doſithoesq; pater.

Porphyrio filius Siſyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidẽ cęleſti ſuffocatus eſt igne. Ouid. in Ibin: Vt ferus Æolides, vt ſanguine natus eodem, Quo genita eſt, liquidas quæ caret Arctos aquis.

Martiam Plinius l. 2 ait, grauidã partu fulmine exanimato ſuperuixiſſe citra vllũ corporis in commodum. Idem ſcribit, M. Herennium decutionẽ ſereno die fulmine ictum fuiſſe.

Tul. Hoſtilium L. Piſo apud eundem Plinium autor eſt, fulmine itidem ſuffocatum quod quædam pàrum ritè feciſſet, & ſacrificio Iouem ipſum cœlo deuocare voluiſſet. autor etiam Plut. in Numa Pompilio.

Aurelius Carus quum biennio imperaſſet, in caſtris ſupra fluuium Tygridem exanimatus fulmine occubuit. autor Flaccus Vopiſcus.

Anaſtaſius imperator, quũ iã 7. & 20. Imperij annũ ageret, ictu fulminis percuſſus interijt.

TERRA ABSORPTI.

Chore, Dathan & Abirõ, quum inſurrexiſſent in Moyſen & Aaronem, excitaſſentque populum ad auferendum huic ſacerdotium, illi principatum, protinus (vt ſcribitur Numeri c. 16.) dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiendos ſuum deuorauit illos cũ tabernacul s ſuis & vniuerſa ſubſtantia eorum, deſcenderuntq; viui infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

mphiaraus vates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatu cum curru (cui inſidebat) abſorptus eſt Prop. l. 2. Nõ Amphyeraæ proſunt, tibi fata quadrigæ. Idem l. 3. Tu quoque, vt auratos gereres Eriphyla lacertos, De lapſis nuſquam eſt Amphiaraus equis. Oui. l. 3. de Ponto quoque meminit. Plut. in Paral.

Romæ quum ingens vorago paulatim excreſceret, & terram abſumeret, reſponſum eſt ab oraculo hiatum non poſſe deſinere, niſi quis intrò ſe demitteret. Quo audito Curtius equo inſidens illic deſilijt. Liuius l. 17. Proper. l. 3. Ouid. in Ibin.

Anchorus Midæ regis filius idem fecit, vt dicemus in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Paulo Æmilio in Pyrrhum Epyrotarum regem rebellante, quum ab oraculo reſponſum fuiſſet, Romanos fore victores, ſi quis eorum in voraginem ſe dimitteret. Val. Torquatus ſponte ſe obtulit. autor Critolaus apud Plut.

SCALARVM RVINA MORTVI.

Elpenor ſocius Vlyſſis ebrius apud Circen factus, ſcalarum caſu perijt. Mart. l. 11. Penè imitatus obit ſæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit vſque gradus. Oui. l. 3. de Triſt. & in Ibin.

Phyloſtratum quum in Balneis Sinueſſanis eſſet, nimio hauſtu vini in ebrietatem lapſum ſcalarum caſu, non tum primùm, ſed poſt extinctum. Mart. ait.

Aſclepiadem medicum Pruſienſem, ſuprema in ſenecta ſcalarum lapſu fuiſſe exanimatum Plin. autor eſt l. 7. Sic qui ægrotis mederi conſueuerat, qui è funere retulerat mortuum, fati inſidias vitare non potuit.

SAGITTIS

Digitized by Google

SAGITTIS CONFOSSI.

Achillem poetæ fabulantur nullibi membrorũ præterquam in talo fuiſſe vulnerabilẽ, quod eam partem mater Thetis non abluiſſet Stygijs vndis, vt cæteras. Hunc ergo iaculatur Paris euerſorem Troiæ peremit. Virg.l.6.Æn.& Ouid.l.12.

Lycophrón poeta Iambographus à quodam æmulo traiectus eſt. Ouid.in Ibin. Vtq; cothurnatum periſſe Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa ſagitta tuis. Volat.

Anacharſis Scytha, à Sauleo rege eodem modo extinctus eſt quòd alienæ gentis ſacrificia imitaretur. autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum velint.

De Procride ſagitta à Cephalo confoſſa, in Patricidis plura dicemus.

Acron rex Coninenſium, à Romulo victus, & ſagitta confoſſus eſt. Vide Tortellium.

Hyrene virgo à Sicinnio pro Chriſti nomine hanc oppetijt mortem.

Chriſtina virgo ſub Iuliano hoc modo paſſa eſt.

Beatus Sebaſtianus ciuis Mediolanenſis, ſub Imperatore Diocletiano.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT murorum ruina.

Cebrion Priami filius è Patroclo in bello Troiano ſaxo obrutus eſt. autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius quum à patre habuiſſet, vt ferro inuulnerabilis eſſet ab Achille apud Troiam lapide extinctus eſt.

Athenienſibus, in Enmolpum bellantibus, dum immineret fames, Pyrander quæſtor à populo ſaxis obrutus eſt, quod triticum parcè ſuppeditaret, autor Caliſt. apud Plut.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem victus cum exercitu reliquit, vt belli reliquias confoueret) ab Arimneſſo Spartiata ſaxo obruptus eſt. Quo fato præmouerat eũ periturum Amphiaraus autor Plut. in Ariſtide.

Neocles & Demopolis Themiſtoclis filij, quum Atheniẽſium memoriam refricuiſſent ſuper legibus, quæ aduerſus exules fuerant ſancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti sũt. Cælius c.12.l.8.

Chryſantus Alexãdrinus vnà cum Daria vxore ſub Numeriano Imperatore pro catholica pietate ſaxis obrutus eſt. Volater.

Polydamas Herculani roboris athleta, dum ſub ſaxo ruinam minante cum aliquot cõuiuis cœnaret, omneſq; ſibi timentes diffugerent, ſolus vitium confidentia remanſit fore ſperans, vt cadentem molem manibus ſuſtineret, qua tamen oppreſſus eſt, autor Pauſanias apud Volaterranum, & Val. Max.

Pyrrhus Epyrota dum aduerſus Antigonum Argos obſideret, regula, vel (vt mauult Trogus) ſaxo à vetula iacto interfectus eſt. Oui. in Ibin: Aut vt Achillidem cognato nomine clarum, Opprimat hoſtili regula iacta manu. autor Plut. in eius vita.

Alidicæ Alebæ Lariſſæi filiã, vnà cum viro Lycoride ruina domus extincta eſt. Oui. in Ibin: Lapſuramq; domum ſubeas vt ſanguis Alebæ, Stella Lycoride cui fuit æque viro.

Tranquillus ait, Fedenis theatri ruina & viginti hominum millia periſſe.

Coem vnum ex Alexandri ducibus à Mityleneis comprehenſum, & lapidibus interremptũ Herodotus ſcribit.

Lycidas ſenator Atheniẽſis à ſuis interfectus eſt, quòd pecuniam à Mardonio Perſa Athenarum inimico accepiſſe crederetur. autor Herod.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas inualeſceret, Cinna tritici largitionem ſurripiens, regnum affectaſſe creditus eſt, ac propterea ſaxis obrutus Ariſtides apud Plutarc. teſtis.

M. Poſthumus Regilenſis, in Equos. Italiæ populos bellum mouens, dũ militibus vrbis prædam ſpopondiſſet, ac poſtea vrbe capta eoſdem eluſiſſet certatim ab omnibus ſaxis obrutus eſt. autor Liuius.

Vatinium in ludis gladiatorijs fuiſſe lapidatum à populo, Macrobius autor eſt.

Athenæus philoſophus, quum Romam veniſſet, ruina domus quã habitabat, oppreſſus eſt Strabo.l.4.

Siluinus & Falconius famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

S. Stephanus martyrum primus, pro Chriſti nomine lapidibus oppreſſus eſt. Ioã. Fr. Mirã.l. Et lapide Stehpano dulces, torrentis amari Mancipijs ſcelerum.

Henricus

Digitized by Google

Henricus Alphonſi octaui regis Caſtellæ filius, dum vna cum pueris luſitaret, tegulæ caſu periit apud Palantiam vrbem.
Ioannes 21. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppreſſus eſt.
Clemente V. Pōtifice Lugduni ſolenne ſacrificium celebrante, tantus agminatim cōfluxit populus, vt Ioannes Britaniæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.
Elphegus Cantuarienſis archiepiſcopus, pro Chriſtiana pietate eamdem ſubiit mortem.
Vitalis quoq; Mediolanēſis, Oneſimus, Metranus, Mammes, Magnus, & Cyriacus martyres, eodem oppreſſi ſunt tormento.
Euſebius, Sardus, præſul Vercellenſis à Conſtantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppreſſus eſt.
Paulina virgo Romana, Artemii præfecti filia, ſaxis obruta eſt ſub Diocletiano, cum cādida Matre, idq; pro Chriſti nomine Volat.

VENENO EXTINCTI.

Socrates ab Athenienſibus iniuſta de cauſa morti deuotus, tritum in calice venenū hauſit. Cuius vis dum præcordia & venas ſerperet, iacuit reſupinus. Cicero l. 2. Quæſt. Tuſc. Ouidius in Ibin.
Marullus Epigrāmatis ſcribit, Biliotū aſtrologū aſperſis veneno boletis īſtar Claudii, periiſſe, vbi ait: Dū cauet aſtrolog⁹ perituris ſidera nautis, Dū ſibi boletis nō cauet, ipſe perit.
Anaxagoras philoſophus, quum annis 72. vixiſſet, ab Athenienſibus in carcerem cōiectus, quòd ſolem (quem illi reuerebantur) ignitum lapidem vocaſſet, ibidem epoto veneno interiit. Hermippus apud Diogenem. Plut. in vita Periclis aliter ſentit.
Ariſtobolus rex Iudææ Captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere porrectum hauſit venenum.
Scribit Erathoſthenes apud Cælium. Demoſthenem præſidio vltimorum caſuum cōſueſſe venenum geſtare incluſum, quod etiam intrepide hauſerit, ne quid indignū ſua virtute à Macedonibus pateretur Nam quum in Antipatri (qui Alexandro ſucceſſit) odium veniſſet, ſanxerat Demades, vt capite plecteretur Plut. & Plin. l. 33.
Philopœmenes magnus Græciæ Imperator, quum apud Meſſenios in domicilium ſubterraneum, neque auras neque lucem exterius excipiens, fuiſſet impactus, hauſto ibidem veneno periit. Venenum autem protexit Dinocrates Meſſeniorum dux, parta de illo victoria. Plutarchus in eius vita.
Aratus dux Sicyonum, quum multos tyrānos ſua virtute ſuſtuliſſet, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit eſſe formidoloſus. Propterea veneno lento ac ſenſim dato ab eo potionatus eſt. Plutarchus.
Theramenes Athenienſis philoſophus, iuſſu triginta tyrannorum inſtar Socratis in carcerem detruſus, ibidem venenum hauſit. Quo hauſto, Propino (inquit) Critiæ: quoniam is erat, cuius inſidiis moriebatur. Valerius de Fortit.
Alexander Macedo ab Iola prægustatore Antipatri ad regnū aſpirantis filio, veneno potus eſt. Vis autem veneni, quod in Macedonia gignitur, tanta eſt, vt ferrum quoque exurat. Curius teſtis eſt, venenum illud per Caſſandram allatum fuiſſe, tardiumque frati Iolæ. Conuenit inter ſcriptoris, Ariſtotelis infamia & maxima nota excogitatum Ouidius in Ibin: Nec tibi fida magis miſceri pocula poſſint, Quam qui contigero de Ioue natus erat. Luc. 10.
Laodice regina Syriæ, Antiochum. Deum cognomento, maritum ſuum veneno extinxit, ob ſuperinductam ſibi Prolomæi ſororem Berenicem.
Themiſtocles quum annum ætatis quintum & ſexageſimum abſoluiſſet, ſpectātibus amicis epoto ſanguine taurino vitā finiuit. autor Plut. in eius vita. Quod eum feciſſe dicunt, ne in patria (qua tamen pulſus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.
Annibal Amylcharis filius poſt multas clades Romani illatas tandē victus, quum de Pruſi regis Bithyniæ (ad quē confugerat) fide dubitaret, venenū hauſit, quod in anulo gerebat.
Lucullum Imp. clariſſimum amatorio Poculo periiſſe, teſtis eſt Plin. l. 23. c. 3.
Conuenit, Cæſarem Claudium Imperatorem veneno ab Agrippina vxore occiſū: vbi autē, & per quē dato, diſcrepat. Alii ab Haloto ſpadone præminiſtratum, alii domeſtico per ipſam Agrippinam cōuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborū auido obtulerat. Quod confirmare videtur Mart. l. 1. Epig. dicens. Boletū qualē Claudius edit, edas,

Et Auſonius: Claudius ambiguo concluſit fata veneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib. 12.

Conradus Imperator Friderici filius perijt veneno, quod medici à Manfredo (qui imperio ſucceſſit) pecunia corrupti dederunt.

Carolum 8. Gallorum regem conſtans fama eſt, atque etiam Volaterranus ſcribit, veneno ſuffocatum. Quod à veritate nõ abborret, quum in Sphæriſterio præter ſpem, ac nihil ſibi timens, exanimatus propè concidiſſet, ac paulo poſt expiraſſe dicatur. Conſtantinus Imperator Hercul ij filius, quum annum vnicum rebus præfuiſſet, Martinæ nouercæ dolo & inſidijs venenum hauſit, quo ſuffocatus eſt.

Carolus Caluus Imperator, & Gallorum rex, veneno à Sedechia medico Iudaico sãguinis dato interijt, quum Minutæ in morbum incidiſſet.

Henricus ex Luzemburgo Imperator poſt Albertum à Clemẽt. Pontifice deſignatus, dum ſuperata Hetruria, Florentinis ſalutem iam deſperãtibus immineret, veneno in Euchariſtia & precioſo Chriſti ſanguine dato periit, anno Imperii quarto. Illud autem venenũ datum eſt opera Roberti Siciliæ regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus & venefica nomine Locuſta, Britannico, iuſſu Neronis fratris, venenum dederunt bibendũ. Quod ita cunctos eius artus peruaſit, vt pariter & ſpiritus eius taperetur. autor Corn. Tacitus lib. 13.

Diocletianum ferunt è Dalmatia oriundum, poſt annum 20. Imperii ſui veneno extinctũ Cuius autem opera, non conſtat. Volaterranus.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Craſſo fratre ſuo imperaſſet, veneno ſublatus eſt, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

L. Vectius à Cæſare ſubornatus, & præmiis induct⁹, vt ſe de inferẽda Põpeio nece à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo & Cicerone (quos oderat) ſolicitatũ profiteretur: quum vnum atq. alterũ, non ſine fraudis ſuſpicione nominaſſet, deſperato conſilij euẽtu, ab ipſo Cæſare interceptus veneno traditur: autor Suetonius, & Appianus lib. ſecũdo bell. Ciuiliũ.

Coſſinus eques Romanus amicitia Neronis notus, quum Liene laboraret, vocatus ex Aegypto medicus, vt eius morbo mederetur, quum Cantharidum potum, præparaſſet, interemit. Plin. lib. 29. cap. 4.

Seneca à Nerone præceptore coactus, vt quod vellet genus mortis eligeret, venas medico præbuit: veneno demum in balneo hauſto, periit. Suetonius.

L. Tubullus ſacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia miſſus fuerat) reuocatus ne in carcere necaretur, venenum hauſit autor Aſconius Pedianus.

Mahomethes ex Arabia ortus, vaſtata Syria, expugnataq. Damaſco eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas ſuæ adieciſſet ditioni, anno vitæ 40. veneno à domeſticis dato, perijt. Bap. Egnatius.

Ioannes Zimiſces Imperator, poſt Nicephorum Phocam Conſtantinopolim profectus, ibidem poſt annum Imperij ſextum, & ſex menſes potinatus deceſſit.

Lotarius rex gallorum, Ludouici quarti filius, deceſſit ex veneno, ab vxore adultera (vt fertur) præminiſtrato. Eius quoque filius Ludouicus V. Blanchæ coniugis opera eodem fato periit. Volater.

Roſimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, ſecundo quoque Helmigem nomine, Rauennæ principem, veneno præſentaneo perdere conata eſt. Cuius partem quum habuiſſet, vbi ſenſit cõtagium per venas ſerpere euaginato gladio, eam coegit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo ſuffocati ſunt, Paulus Diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolidæ maritus, quum ſex regnaſſet ãnos, inſidiis domeſticorum apud Ticinum extinctus eſt venenato poculo Nonis Septemb. Paulus Diac. l. 4. de Geſtis Longobardorum.

Ladislaus rex Apuliæ, dum Florentinos bello aggredi, ſuæque ditioni ſubmittere cõſtituiſſete, eorum opera & inſidiis veneno ſuffocatus eſt.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Brittanorum regina, & quibuſdam aliis veneno itidem præfocatis, conſule titulum de præfocatis.

Victor tertius Pont. Max. quum vnicum annum ſediſſet, mortuus eſt non ſine maxima ſuſpicione dati ab Henrico veneni in calice, dum ſacrificaret. Volater.

Guillermus

Digitized by Google

Guillermus dux Veronenſium nocte quadam cum Florentinis Veronam ingreſſus, à Carrarienſibus captus, & veneno ſublatus eſt. Volat.

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS
conſciuerunt, aut ſe alijs commiſerunt occidendos.

Iudas(vt omnes compertum habent) quum Deum Iudæis prodidiſſet,& exiti pecunia expoſuiſſet venalem,tandem ad ſe rediens,& ſceleris perpendens grauitatem deſperata vania(quæ tamen prodití clemētia ſperari poterat)ad laqueum properauit,& notiſſimo diuinæ vltionis argumento crepuit medius.

Quis ambigit diuina factum vltione, vt Herodes rex Iudææ, Anti patri filius, poſt interfectos Alexandrum,Ariſtobolum,& Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum ſacrum virginis partum,vermibus ad extremum toto corpore ſcatētibus, mortem ſibi conſciuerit ? Autor Ioſephus.

Pontium Pilatum patria Lugdunenſem,ferunt nefariæ in Chriſtum ſententiæ meritas dediſſe pœnas, ſibique mortem intuliſſe.autor eſt Gregorius Turonenſis.

Tam tibi ſit mitis Ponti Pillate Megera,
Tamq; tua moueant lacrima Plutona ferocem.
Quam merito perijt fato te iudice Chriſtus.

Pyramus adoleſcens & Thysbe puella,incredibili amore flagrantes, quum impediente,parentum ſuſpicione ſuis votis ſatisfacere nequirent, pepigerunt, vt certo die in remotū locum ſe reciperent. Quò quum prior veniſſet Thysbe metu leænæ ibidem repertæ profugit in latebras,relicto capitis tegumento. Quod arripiens leæna venienti poſt Pyramo coniecturam præbuit & Argumentum deuoratæ amaſiæ, mortemque ſibi propterea conſciuit. Thysbe paulo poſt reuerſa, vbi mortuum amantem conſpicata eſt, longioris vitæ pertæſa,ſuo ſe gladio confodit, &c. Stroza pater l.1. Eroticon.

Pyramus exemplum prabet, miſerandamq; Thisbe,
Quos rapit ſimili mors violenta modo.

Item Calentius in Epigrammatis.

Pyramus & Thysbe miſeri ſine crimine amarunt.
Occidit hic propria ſauus vterq; manu
Et quos vnus amor tetigit, nox vna peremit,
Enſis & vnus, & hac contegit vrna duos.

Item Architrenius l.4. Ibi ſeruū Pyramus eſſe Vindicat egreſſum,Thysbe lugubria fati,&c.

Eriſicthonem poetæ fabulantur ob neglecta Cereris ſacra in tantam famem redactum vt propria membra deuorauerit,ſeque ipſum corroſerit. Addūt & filium eius Metram nomine,in varias formas. Neptuni beneficio mutari ſolitam. Vnde natum adagium, Mutabilior Metra Er ſicthonis. Ouid.l.8.Met. Ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu Cœpit & infelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin. Vtque pater ſolitæ varias mutare figuras, Plenus inextincta conficiare fame. Item Pamphil. Saxus in Ele. talis erat genuina fames, Eriſicthona quondam Impleuit miſerum quum fera peſte ſua.

Dædalionis filia Lychionæ Dianæ(cui ſe præferebat)ſagittis cōfoſſa eſſe. Cuius dū celebrarētur exequiæ,pater in puellæ rogū ſeſe cōiecit. Poetæ fingūt eū ab amicis(ne in ignē deſiliret)impeditū,fuiſſe mutatū in volucrē. Vnde Oui.l.11.Met. Vt verò ardente vidit quater impetus illi. In medios fuit ire rogos,quater īde repulſus Cōcita mēbra fuga mādat.

Didonem ſuo gladio incubuiſſe pro comperto eſt, ſed non omnes eandem mortis cauſam afferunt. Scribit Auſonius(& ita ſe habet rei veritas)hoc ab ea factum,vt mortuo marito Sychæo caſtitatem ſeruaret vidualem, & furias fugiens Iarbæ Getulorum regis declinaret. Verba eius ſunt hæc. Sed furias atque arma procacis Iarbæ, Seruari fateor morte pudicitiam. Auſoniū ſequutus Marullus Didonem ſic inducit loquētem. Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga mouimus vllum Cura ſed antiqui caſta tenaxque tori. Quam ne cōiugio Lybic violare tyranni Cogeret,hac cecidi fortiter vſa manu. Vtrimq; ſuccinit Rhemnius, ſeu(vt alijs placet)Priſcianus in Geographia Dionyſij de ſitu orbis, dicens. Qua regnans felix Dido per ſecula viuit, Atque pudicitiam non perdit carmine ficto. Contrà verò Virgilius hoc ipſum aſcribit Impatientiæ doloris,quem ex Æneæ fuga conceperat. Quod tamen fabuloſum eſt. Virgilium tamen plerique omnes Poetæ Latini ſecuti ſunt,Ouidius in primo l.3. Faſtorum,& in Epiſtolis ſic ait.

Præbuit Aeneas, & cauſam mortis & enſem,
Ipſa ſua Dido concidit vſa manu. Idem 14. Met.
Idem Sillius libro 2.
Ipſam pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido,
Mandabat Tyrijs vltricia bella futuris,
Ardentemq; rogum media ſpectabat ab vnda
Dardanus, & magnis pandebat carbaſa fatis.
Item lib.8. Item Angelus Politianus.
in Mante.
At Phœniſſa rogum ſæuo furiata dolore
Incendi moritura, trucesq; in vota vocabit.
Eumenidas, mox & Phrygium (prohi triſtia dona)
Ah niueum perfectus aget miſerabilis enſem.

Anna beli regis filia poſt mortem ſororis ſuæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Battum Melitæ inſulæ regem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingreſſa in Laurentum littus delata eſt. Ibique ab Ænea cognita, & hoſpitio ſuſcepta eſt nō ſine mutui cum eo amoris ſuſpicione, adeo vt in odium Lauiniæ veniret. Cuius inſidias vt declinaret, ſe in Numycum fluuium præcipitauit. Vnde Ouid. l.4. Faſt.

Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numycius vndis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Item alibi:
Placidi ſim nympha Numici,
Amne perenne latens, Amne perenne vocor.

Euadne Martis filia in rogum mariti ſui Capanei apud Thebas mortui (dum celebrarentur exequiæ) ſe coniecit. Ouid. l.5. Triſtium: Cernis vt Admeti cantetur & Hectoris vxor, Auſaque in accenſos Iphias ire rogos? Idem l.3. de Arte, Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus, inquit Iphias, in medios deſiluitq; rogos, item Mart. l.4. Epigram. Stat. l.12. Prop. l.1. Ouid. l.3. de Ponto, Iphias, &c.

Hilonome fœmina Cantaura & biformis, mortuo marito Cyllaro gladio ſuo incubuit. Ouidius l.12.

Vt videt extinctum, dictiſque clamor, ad aures
Arcuit ire meas, telo quo inhæſerat illi
Incubuit, moriensq; ſuum complexa maritum eſt.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratrem Cannum miſere deperiret, neque eius cubitum poſſet aſſequi, vrgentibus furijs ſe occidit, & in fontem poſtea Nayadum beneficio mutata eſt. Ouid. 1. de Arte.

Biblida quid referam? vetito quæ fratris amore.
Arſit & eſt laqueo fortiter vlta nefas.

Hercules induta tunica Neſſi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus eſt vt præ impatientia doloris ſeſe in Oeta monte combuſſerit. Ouid. ad Liuiam, Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum fuit impoſito membra cremata Deo. Claud. in 3. conſul. Honorii: Iuga deſeris Oetes, Herculeo damnata rogo. Item l.12. Theb.

Theſeo in Cretam ad Minotaurum nauigāti Aegeus, pater Athenarum rex præceperat, vt ſi confecto monſtro incolumis rediret, ad lætitiæ argumentum albis vteretur velis, vt proſpectantibus è portu amicis ſuperſtitis vitæ fidem præſtaret. Theſeum tamen cæpit obliuio mandati. Propterea cum iiſdem (quibus venerat) remigraret velis, fecit vt pater nihil de filio ſibi promittens, è ſcopulo in mare ſe deturbarit, & aquis nouū impoſuerit nomen Plutarchus. Quam fabulam, vel (ſi mauis) hiſtoriam Catull. longo admodum proſequitur filo. Calent quoque l.1. Eleg. Item Ouid. in Ibin: Vt qui Theſeæ fallacia vela carinæ Vidit, & Iliaca miſſus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius l.10. Lectionum antiquarum, cap.25.

Hæmon Thebanus iuuenis, quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocaſtæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem ſibi conſtituit. Fuerat autem Antigone iuſſu Creōtis (qui vetuerat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quod Polynicem fratrem mortuum noctu ſepelire voluiſſet. De huius adoleſcentis morte. Proper. l.2.

Sappho

Sappho puella ex Leſbo inſula,è Leucade Epyri promõtorio ſe præcipitauit, quòd à Phaõ- liberali forma adoleſcente (quem ſupra fidem hominum deperibat) mutuò nõ redamaretur.Stat.l.3.Syl.Saltuſque ingreſſa uiriles, Nõ formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia;Sed tandem Ambracias temeraria ſaltat in vndas.Idem Polit. in Eleg.Maſcula queque ſuos cantat moritura calores,Leucadii Sappho crimẽ honorq. freti.Vide Volater.

Græcis Thebas obſidentibus quum Tyreſias uates prædixiſſet Thebanos expugnatũ iri, niſi eorum(qui ſerpentinis dẽtibus prognati fuerant)aliquis ſe morti deuoueret;Menecœus ut patriæ ſaluti conſuleret,in ipſis Thebarum mœnibus gladio ſe confodit, cõfoſſum ad hoſtes deturbauit,Quo uiſo protinus abierunt Græci.Stat.l 1.Theb.

Iocaſta filia Creontis, & uxor Laii, uidens filios ſuos Eteoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos,horrore tanti facinoris mortem ſibi intulit.Stat.l. 11.Theba.

Annibale Saguntbum urbem Hiſpaniæ Romanis amicam obſidente,Mopſus Cretenſis fauens Saguntbinis,ubi filios uidit interfectos, temperare ſibi non potuit,quin ſe præcipitaret è turri,& filiis comitem daret. Syl.l.2.At pater gemino natorum funere Mopſus.

Phædram Hippolyti nouercam furto Veneris uſque adeò terruerunt,ut laqueo ſpiritũ ſibi interceperit,quòd priuigni (cuius amore æſtuabat impatienter,pruriebatque) concubitũ non poſſet exorare. Moriens tamen ſcelerata mulier,literas reliquit, quibus Hippolytũ ſtupri accuſabat,ſuæque mortis uocabat authorem: Auſonius; Suaſi quod potui,ut alios modò conſule,dic quos? Phædra & Eliſa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas rex Thebarum furiis agitatus Learchũ filium dedit morti.Propterea Ino Cadmi & Hermonis filia & eius uxor ſibi timens, cum altero filio Melicerta ſe in mare præcipitem dedit. Quos in deorum indigitamenta poetæ retulerunt. Cyprianus Melicerta & Leucothea præcipitantur in maria,& fiũt poſtmodum maris numina.Ouid.l.4.Metam. Seque ſuper pontum nullo tardata timore Mittit,onuſque ſuum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægreferens ſe relictam & ſpretam à Demophoonte Theſei filio,quem unice deperibat,& expeditione Troiana redeuntẽ hoſpitio exceperat, uitam laqueo præfocauit,in amygdalum poſtea(ut fabulantur poetæ) cõuerſa Pamphilius Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trebe.Pont.l.3.de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achillis arma (quæ ſupra modum appetebat) Vlyſſi data fuiſſe,inuidia motus,& in rabiem conuerſus mortem ſibi intulit.Ouid.l. 11. Metam.Hectora qui ſolus,qui ferrum,ignesq;Iouemque,&c.

Iphis puer liberali facie, quũ Anaxaretẽ puellam incredibili amore proſequeretur neque tamen redamaretur ab ea,laqueo ſe ſuffocauit,atque onus infelix eliſa face pependit,inquit.Ouid.l.14 Demum quum celebrarentur exequiæ puella mortui miſerta,ſe quoque interfecit.Pont.de Stel.l.3.

Auctolia Vlyſſis mater,quum falſo nũc audiuiſſet filium apud Troiam occubuiſſe, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius, interfectis ab Apolline quatuordecim liberis,ſeipſum gladio interemit.Ouidius in Ibin. Addidit ut fidẽ miſeris ſua funera natis,Sic tibi ſint uitæ tædia iuſta tuæ.Althea Thyeſtis (alias Teſtii) filia,& Oenei Aetoliæ regis uxor,quũ audiuiſſet Meleagrum filium ſuis fratribus intuliſſe mortem,ſe præcipitauit, combuſto prius fatali ſtipite,quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia.

Britonia nympha Cretenſis quum eſſet formoſa, perpetuo virginitatis voto venationi uacaret, ad vim & ſtuprum Minois regis declinandum ſe in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illuſus in rogum deſiliit,ibiq,vitam incendio finiuit.Ouid.in Ibin:Quodque ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Aeolus Rex vẽtorũ audito Canaces filiæ cũ Machareo fratre inceſtu, ad eam gladiũ miſit, vt ſcelus voluntaria morte dilueret,& vlciſceretur. Quod illa fecit. Plutarchus in Paral.

Ocyx Alcyones maritus,ad oraculũ nauigans naufragium fecit,& obrutus eſt aquis.Quod indignanter ferens Alcyone,mortem mariti ſecuta,in mari ſe deturbauit,& in auem ſui nominis mutata eſt.Ouid.in Ibin:Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in vndis,Quàm cui ſunt viſæ frater & vxor aues.

O 3 Deianyra

Digitized by Google

Deianyra Herculis vxor,audita mariti morte (ſupereſſe noluit,ac propterea dolore animi ſe peremit.Ouid.Impia quid dubitas Deianyra mori.

Heſperie nympha Eſcam Priami filium(à quo adamabatur) perſequentem fugiens morſu colubri in herba latentis interfecta , fecit , vt Eſacus ipſe vitam ſibi acerbam putauit , & aquis ſe obruerit.

Brigona audita patris Icari morte,laqueo ſe ſuſpendit. Ouid.in Ibin.Stat.l.5.

Syluarum : Nec enim Marathonia virgo Parcius extinctum ſæuorum crimine agreſtum Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens Mapiſſam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli ſuperatam , ac propterea ex pacto nuptiis copulatam , ſe in Lycormam Ætoliæ fluuium demiſit, cui & impoſuit nomen.autor Domitius Calderinus. Vnde Ouid.in Ibin: Vtque vel Euenus torrenti flumine merſus,Nominades rapidæ,vel Tyberinus, aquæ. Ad hūc ferè modum Plut.Euenus(inquit)Martis & Steropæ filius,ex Alcippa Oenomai filia Marphiſſam ſuſcepit filiam.Quam ab Aphare in chorea raptam inſequens, dum comprehendere nō poſſet,in Lycormam fluuium ſe præcipitauit.

Iuturna Dauni filia poſt interfectum ab Ænea Turnum fratrem ſuum,mœroris impatiēs, ſe dedit in aquas præcipitem.

Ilice Ibyci Lydii filia,dum amores Martis contemneret, Deo factum vlciſcēte, in furorem verſa,è ſcopulo ſe demiſit.Ouid.in Ibin: Lydia ſe ſcopulis vt virgo miſit ab altis, Dixerat inuito quæ mala verba Deo.

Athenienſes dum mortui Herculis tutarentur liberos , quos inſectabatur Euryſtheus , ab oraculo acceperunt ſe ab Euryſthei liberatum iri incurſatione , ſi quis è liberis Herculis ſemet inferis deuoueret. Quo audito Macaria eiuſdem filia ſeſe ſpōtaneæ morti obtulit. Cælius, & Eraſmus in Chil.

Alceſtis filia Perilai ſeipſam interfecit,vt vmbra ſua contenti manes,ægroto marito parcerent,Seneca in Medea. Coniugis fatum redimens Peræi,Vxor impendit animā marito.

Tyro mulier Theſſala mortuo marito,ſponte oppetiit mortem. Baptiſta Pius l.2.Eleg.Carmine conſpia eſt Tyro Pagaſæa puella.Quæ voluit proprii fata ſubire viri.

Hercules ab Iole connubio reiectus,Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti Iole ſe præcipitem è muro dedit autor Plut.

Charondas Tyrius quum legem tuliſſet,ne quis armatus veniret in concionem, & tamen ipſe rure veniens,præter ſpem aliter feciſſet: motu legis ab eo, qui proximè ſedebat,vitā ſponte reliquit,& gladio ſuo incubuit,quum tamē culpam diſſimulare potuiſſet, aut defendere. Val.Max.de Iuſtitia.

De Amata Lauiniæ matre, quomodo & quamobrem ſpiritum ſibi laqueo interceperit,vide eorum hiſtoriam,qui ſuſpendio & cruce vitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Conſul , Gracchum Agrarias leges contra autoritatem Senatus ferre molientem ſuſtuliſſet , Herrenius Siculus (quo & aruſpice & amico vſus ſemper fuerit Gracchus) comprehenſus, dum in carcerem traheretur,capite poſti carceris illiſo ſpiritum depoſuit autor Val.Max.

Coma latro,frater Diogenis latronum ducis ad P.Rutilium ductus,dū interrogaretur de genere belli à ſeruis & latronibus moti , capite in crura demiſſo , ſibijpſi ſpiritum interclusit.autor Val.Max.

Cleombrotus ſeu Theombrotus ex Ambracia, quum legiſſet opus Platonis de animarum immortalitate à Socrate inſcriptum,ſpōte ſe præcipitauit.Ouid.in Ibin: Vel de præcipiti venias in tartara ſaxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus Lactantius.Quid (inquit) Ambraciotes ille qui quum eundem librum perlegiſſet præcipitem ſe dedit , nullam aliā ob cauſam,niſi quod Platoni credidit. Quod ſi ſciſſet Plato, ac docuiſſet à quo, & quomodo, & quibus & quæ ob facta,& quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleōbrotum impegiſſet in mortem, nec Catonem. Cicero l. 1.Quæſt.Tuſc.Callimachi, inquit, Epigramma in Ambracioram Cleombrotum eſt, quem ait, quum nihil ei accidiſſet aduerſi è muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis libro.

Annibal Amilcharis filius,dux Carthaginēſiū,poſt L. Cornelium Scipionem patrē Scipionis maioris ſuperatum,Semproniū ad Trebiam,C. Flaminium ad Traſimenum magnis clad bus affectus P.Æmiliū apud Cannas cum toto exercitu deletū,Claudiū Marcellum occiſum,

Digitized by Google

occiſum,à Scipione Iuniore poſtremò victus & fugatus ad Antiochum primum, deinde ad Pruſiam Bithyniæ regem confugit. De cuius fide dubitãs, quoniam videbat Flaminiũ legatum à Romanis miſſum,ac ſe paulatim à militibus circumſeptum,venenum,quod in anulo gerebat,hauſit.

Aſdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Æmiliano vict⁹,in medias vrbis flãmas ſeſe cum filijs iecit. Sed quoniã multi eius nominis fuerũt,vide vt de quo loquaris,intelligas.

Ariſtarchus,grammaticus Alexandrinus,homo ditiſſimus, quũ hydropiſi laboraret,ſeipſum cibi abſtinentia interfecit,ãnos natus 72. Hic ille eſt Ariſtarchus, qui ſub Ptolemæo Philometore floruit,Olympiade 156. cuius & filium erudijt. Scripſit commẽtarios ſupra mille. Diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici. Fuit autem cẽſura adeò critica,ſeueroq; iudicio,vt prouerbio locum penè fecerit,eos enim vocamus Ariſtarchos,qui nihil non examinant,& omnia diligenter expendũt. Duos habuit filios, Ariſtarcum,& Ariſtagorã degeneres,& patri omnino diſſimiles. Fuit alter eiuſdẽ nominis Tegates poeta, Euripidis coætaneus,quem Æſculapius morbo liberauit.

Calanus Indus vnus ex Brachmanibus(quo nomine dicebãtur Indorum philoſophi)ex ipſa India ad Perſidem vſq; Alexandrum ſecutus,vltrò & nullo cogẽte in rogum ſe coniecit. Quod videns Alexander,percontari cœpit,vellet ne aliquid mandare moriens. Tum ille, Nihil,inquit,propediem te videbo. Nec multis poſt diebus Alexãder veneno interijt. Cic. l.2. quæſt. Tuſc. Calanus Indus(inquit) indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus, ſua voluntate viuus combuſtus eſt. Idem l.1. de Diuina. Ad mortem proficiſcens. Calan⁹ Indus,quum incederet in rogum ardentem;O præclarum diſceſſum,inquit,è vita,quum (vt Herculi cõtigit) mortali corpore cremato,in lucem animus exceſſerit. Quumque Alexãder eũ rogaret,ſi quid vellet,vt diceret: Optimè,inquit,propediem te videbo. Quod ita contigit. Nam Babylonæ paucis poſt diebus Alexander eſt mortuus. Teſtis etiam Val. Max. de Miraculis,& Plut. in Alexandro.

Cleomenes dux Lacedæmonũ ab Antigono victus, ad Ptolomæum ſe recepit,à quo benignè primum exceptus,poſtmodum à Nicagora proditionis accuſatus,in carcerẽ detruſus eſt. Vbi cum aliquot alijs voluntariam oppetijt mortem. Mortuum rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho Herod. ait Cleomenem à furis incipientem,ſe detruncaſſe, carnesq; è tibijs ad femora è femoribus ad coxarum vertebras proſcidiſſe,atque in reſcindendo vtero expiraſſe. Plut.

Dinocrates Meſſenius victo primum Philopomene Achæorum duce, ab ipſis poſtremò Acheis ſuperatus,mortem ſibi intulit,ne in eorum veniret poteſtatem, autor Plutarc. in Philopomene.

Demoſthenes Athenienſis,dum Antipatri(qui Alexandro ſucceſſit) odium incurriſſet,decerneretq; Demades vt capite plecteretur,aufugit Calabriam Ægæi maris inſulam. Vbi ab Archia Tyrio comœdiographo,& Antipatri ſatellitibus deprehẽſus,ſumpto calamo, quaſi prius epiſtolam ad Antipatrum daturus, venenũ illic incluſum ebibit. Habuit Demoſthenes patrem eiuſdem nominis admodum pauperẽ, Vt qui cultellos factitaret. Hic quum non eſſet apta ſatis pronunciatione, multitudinemq;& tumultum expaueſceret, propè littoris marini ſonitus dicere ad ſueſcebat. Literam R. difficilè enunciabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. Nũquam dicebat,niſi præmeditatus: propterea de eo Pythias prædicabat,Demoſthenis Enthymemata lucernam olere. Non ignoro pleriſque hoc viſum iri ſuperuacaneum. Dabitur tamen venia. Opera enim dedita excepto,quæ ad doctrinam conferre video.

Eratoſthenes Cyrenæus,Callimachi Poetæ diſcipulus,& præfectus bibliothecæ Ptolemæi, quum diuturno quoque morbo torqueretur,neque remedium inueniret,cibum ſibi ſubſtraxit,& inedia ſe peremit, anno ſuæ ætatis 70.

Menippus Phœnix Philoſophus Cynicus, quum eſſet ex eorũ numero, qui auri cupiditate pruriunt,& inexplebili rerum libidine torrentur,miſſis diuitijs laqueo vitam finiuit. Autor Diogenes Laer.

Mithridates Iunior,qui annis 56. Bellum cum Romanis varia geſſit victoria,poſt occupatã Aſiam,Q. Oppium & Aquileium in vincula cõiectos, Rhodum oppugnatã,Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primùm,demũ à Põpeio ſuperatus poſtremò à Pharnace filio adoleſcente ingratiſſimo(qui à patre ad Pompeium defecerat)bello

petitus & obſeſſus, venenum hauſit. Quod nihil ad mortem propter ſumptum antidotũ proficiens, auxilio Galli cuiuſdam muti Vitigis nomine ſe interfecit.

Monyma Mileſia, & Veronica Chia, duæ Mithridatis vxores, audita eiuſdẽ miſerabili fortuna, per Bochidem Eunuchum ambæ vitam ſponte reliquerunt. Nam Monyma primũ ſe ſuſpendit. Sed quum corporis grauitate confractus eſſet laqueus, O execrandum, inquit, diadema, quo neque in tam triſti miniſterio vti poſſum, Boechidi poſtmodum ſeſe iugulandam. Veronica verò calicem veneni hauſit, quo per venas ſerpentem, quum durius torqueretur, & langueret, Bocchidis quoque auxilio accelerauit ſibi mortem.

Satyra quoque & Roxana Mithridatis ſorores, quæ annos ferę 40. virginitatem ſeruauerãt, hauſto veneno fraternam mortem comitatæ ſunt. Poteſt tamen dubitari an eo perierint quoniã Plutarchus ſcribit Roxanam à Satyra in puteum demerſam, niſi fortaſſe hoc ad alias eius nominis ſit ferendum.

Critolãs dux Achæorũ victus à Q. Cæcilio Metello apud Thermophylas, veneno ſibi mortem conſciuit. autor Liui. l. 52.

Nicias Dux Athenieñſis, Imperator contra Syracuſanos cum Demoſthene miſſus, reb. infeliciter geſtis, captus eſt cũ collega: ãboq; in carcerẽ detruſi, ſibi manus intulere, ne hoſtib. eſſent ludibrio. Videtur autẽ hic Demoſthenes alter eſſe ab eo, de quo iam ſumus locuti.

Homerum poetarum omnium facilè principem ferunt, quum iam ſenio cõfectus ad quoſdam nautas diuertiſſet, propoſitumq; ab eis ænigma nequiiſſet diſſoluere, pudore motum ſe ſuffocaſſe laqueo. Quod ego planè iudico fabuloſum. Neque enim credibile eſt, virum illum philoſophiæ peritiſſimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento vitam relinquere voluiſſe. Nam quæ fuerat ignominia, inanem & friuolam remigum quæſtionem ignorare? Imò verò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & ſemitariis hoc genus homunculis reſpondere, quum vulgò dici ſoleat, Aſinũ plura poſſe percontari, quam reſpondere philoſophum. Quare neque hoc probo, neque comprobãtibus pedariam fere ſententiam.

Athenienſes & Lacedæmonij quum de Thyrætio agro inter ſe contenderent, tandem ita pepigerunt, vt trecentis militibus ſummam rei committerent, qui ſua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes interfecti ſunt præter vnum Othryadem Lacedæmonium, qui ne ſolus in caſtra rediret, ſeipſum inter hoſtilia cadauera gladio confixit. autor Valerius Maximus de fortitudine.

Themiſtocles Athenieñſis Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem cõfugit. A quo dum in patriam pugnare cogeretur, vitam cum morte volẽs commutauit, hauſto ſanguine taurino; quem ideò peſtiferum potu ſcribit Cælius, quòd celerrimè coeat, atque obdureſcat. Porro ſanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem ac præfractionem infert cum ſpaſmo præualido.

Midam Plutarchus quoque ſcribit, cõtracta ex ſomniorum diritate animi ægritudine, quũ formidabilis affectio indies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri ſanguine copioſius hauſto conceſſiſſe ab humanis.

P. Terentius amiſſis 108. Fabulis (quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menãdro) ſe ſubmerſit. Quod quamuis pleriq; falſum opinentur, credibile eſt tamẽ. Si enim permulti amiſſo theſauro ad mortem properauerit, quanta mentis ægritudine videtur tibi laborare, qui momento perdunt & in ictu oculi, quod improbo labore, diuturnis vigiliis, magna olei impenſa, longo antè ſeculo fabricauerũt, demum accuratiore ſtudio inedi reddiderunt, & ad vltimam reuocauerunt limam? eſt (ſi periculum non feciſti lector) inſania & rabies maior, quàm vt fidem poſſit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in maria ſecta, quum nulliũ ſalutis effugium videret, in mare ſe deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) ſecuta. Idq; ne in regis poteſtatem veniret. Vide Bononienſem commentatorem in Suetonium.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma pulchriore, quum à Demetrio Poliorcete ad ſtuprum traheretur, neque vim tyrãni poſſet effugere, ſe in proximum aquæ feruentis lebetem cõiecit, atque ibidem enecauit. Pulchrum dij boni facinus, omniumq; facundarium magni loquentia dignum.

Hipponax poeta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignanter ſe à Bubalo pictore, deformi facie pictum, ad propellendã iniuriam tam grauiter in eũ ſcripſit & inuectus eſt,

Digitized by Google

ſectus eſt,vt laqueo vitam finire coegerit. Vnde Horat.in Epodo; Qualis Lycambe ſpretus infido gener, Aut acer hoſtis Bubalo. Et Hipponactæum preconium pro infami nota poſuit Cicero in Epiſtolis familiaribus,ita ſcribens: Eumq; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinii Hipponactæo præconio.

Cleanthes philoſophus cognita animarum immortalitate, vitam ſpōte reliquit, & volūtariam oppetiit mortem. Lactantius, Multi(inquit)ex his(qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur)tanquam cœlum migraturi eſſent, ſibi ipſis manus intulerunt; vt Cleanthes & Chryſippus,vt Zeno & Empedocles.

Cambyſes & Zary Dianæ ſacerdotes & magi, miſſi ad abuiandam Taurio epiſcopo idolatriam,quum operam luſiſſent,ac nihil profeciſſent,gladijs ſuis ſe confoderunt.

Seſoſtris Ægyptiorū rex ſeu ſenio,ſeu morbo,ſeu alia fortuna,oculis capt⁹,ſeipsū īterfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano ſecūdo victus,ne in Romanorum poteſtatem veniret, ſua manu vſus interiit,mortuiq;caput Romam perlatum eſt.autor Dion.Caſſius.

Anaxagoras Philoſophus ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quòd Solem(quem illi pro deo babebant)ignitum dixiſſet lapidem, venenum hauſit.

Socrates Athenis capitis damnatus,volens hauſit venenum. Vnde Ouid.in Ibin.Sollicitaq; bibas, veluti doctiſſimus olim Imperturbato quòd bibit ore reus.

Adraſtus Georgii filius,dum Athym Cræſi filium ſuæ fidei creditum in venatione apri loco percuſſiſſet,ſe ſuper eiuſdem tumulum confodit. autor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Syro rege Perſarum captus, dum manicas & brachiorū vincula eximi ſibi impetraſſe,ſeipſum interfecit.autor Herodot.

Praxaſpem idem ait,virum inter Perſas opibus & dignitate pollentem è turi præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa,amicus Xerxis,ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi,abnuit tamē, & ad extremū perſtitit. Inde vbi in mænibus nihil commeatus fuit reliquum,accenſo rogo,liberos,coniugem,cōcubinas,familiam interemit, eoſq;omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum vrbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonem,ac poſtremo ſe in rogum coniecit. autor Herodotus.

Empedocles Siculus poeta immortalitatem nouo mortis genere affectans, ſe in Aetnā cōiecit. Vnde Horat.in Arte: Dicam,Siculiq; poetæ Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles,ardentem feruidus Aetnam Inſiluit. Item Ouid in Ibin: Aut tu Trinacrii ſalias ſuper ora Gygantis, Plurima qua flammas Sicanis Aetna vomit. Item Lactantius l.3.de Falſa ſapientia,c.18.Multi ex his,qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur; tanquam in cœlum migracti eſſent, ſibi ipſis manus intulerunt, vt Cleantes & Cryſopus, vt Zeno & Empedocles, qui ſe in ardentis Aetnæ ſpecum in tempeſta nocte deiecit,vt cum repente non apparuiſſet, abiiſse ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus illi Aeriſonas, &c.

Sardanapalus Aſſyriorum rex ab Arbacto ſeu Arbace præfecto, ob molliciem, muliebreſq; mundicias(nam habitum mentitus fœmineum,inter puellas fuſos tractabat & pēſa,omneſque laſciuia anteibat,& libidine)bello petitus; vbi vidit res ſuas profligari: & peſſum ire,etiam ad triarios redigi,ne captiuus traheretur, pyram in regia ingentē extrui curauit,atque vnà cum amicis domino ſuper eſſe volentibus,incēdio ſe dedit;& hoc ſolo virum ſe docuit,quòd non expauerit mortem. Iuſtinus hæc Ouid.in Ibin: Inque pyram tecum chariſſima corpora mittas, Quem finem vitæ Sardanapalus habet Sidon. Non Medis caput Arſacem profabor Nec quam diuitie(cum refugit hoſtem)Arſit Sardanapalus in fauilla Sab.in Hun.orig. Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,Cuius delicias & mollia ſceptra ſuperbus Non tulit Arbactus,ſed fortia comparata arma, Aggrediturq;ſenem victumque ad nobile factum Compulit.

Archilochus poeta Parius,repudium ac repulſam paſsus in nuptiis Neoboles Lycambis filiæ ſibi promiſſæ,Iambis à ſe primum repertis ſatyrice adeò & grauiter Licamben ipſum deuouit & inſectatus eſt,vt eum cum filia ad furcam impulerit. Vnde Horat. Archilcū proprio rabies armauit Iambo. Et Ouid.in Ibin: Poſtmodò ſi perges,in te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.

Politianus in Nutricia; Licet acrem effuſus in iram, Ori Lycambidas rabioſo occiderit,ambas Archilochus.

Calluce

Digitized by Google

Calluce filiæ Lyci, hominis ſanguinarij,& hoſpites immolantis, relicta à Niomede(quem Troia redeuntem benignè ſuſceperat,& paternis liberauerat inſidijs)laqueo ſe ſuſpendit. autor apud eundem Plut.Iubas l.3.rerum Africanarum.

Bylſatia quoq; puella à Calphurnio Craſſo) quem proditi patris victorem fecerct relicta, ſibi ferro iugulum tranſuerberauit.

Cidica Pomminii Laurentini vxor,dum Comminum priuignum maximè deperiret,neque tamen ad concubitum poſſet inducere, ſe ſuſpendit. Doſitheus apud Plut.

Aniu s rex Thuſcorum dum filiam Saliam à Catheo adoleſcente raptam non poſſet comprehenderet,in fluuim ſe demiſit,quem à ſuo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait,Democritum ſua ſponte caput obtuliſſe morti.

Superatis ab Alexandro Magno Athenienſibus, Democrates Athenien.(qui Macedonum opibus ſemper obſtiterat) venia deſperata gladio ſe tranſfixit. Curt.l.5.

Dioxippus Athenienſis ſurrepti inter epulas aurei poculi falſo accuſatus,dum oculorum conictum & iniuriam ferre non poſſet,gladio ſe interemit. Accuſabatur autem nō ſine inuidia. Nam ægre ferebant Macedones,Horatam Macedonem armatum ab eo inermis ſpectante rege duello victum,& reſupinatum. autor Curtius l.8.

Idem Curtius ait, Boudiceam Britannorum reginam & pœnium Poſthumum eius præfectum à Roman.duce Suetonio ſuperatos,mortem ſibi intuliſſe,hunc gladio illā veneno.

Milaſias virgines repente ſine vlla euidenti cauſa voluntatem cepiſſe obeundæ mortis, ac deinde plurimas vitam ſuſpendio amiſiſſe. Cui malo vt mederentur M leſii. decernerūt, vt quæ corporibus ſuſpenſis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrētur. Quo facto ait, virgines pudore tam inhoneſti funeris deterritas voluntariam amplius nō petiuiſſe mortem. Plut.

Hippo & Miletia Scedaſi Bœoti filiæ iuuenibus Spartani ſtupratæ, & in puteum coniectæ ſunt,occultandi ſceleris cauſa. Quod vbi reſciuit pater,ad filiarum tumulos ſeipſum cōfecit. autor Cælius.

Cambleta Lydorum regem eo voracitatis progreſſum vt nocte quadam vxorem quoq; abſumpſerit,quumq. ſummo mane illius manum in ore comperiſſet, ſemet iugulaſſet. Xāthus apud Cælium autor eſt.

Timagoras quum Meletem Athenienſem liberali forma adoleſcentem deperiret eiuſdem iuſſu ſe dedit in præceps,vt qui in omnibus puero vellet obſecutum;cuius rei pœnitentia ductus Meles, eadem quoque ſubijt mortem. autor idem Cælius.

Timathes Cleonæus Athleta quum & viribus ſenio defectis, & deſuetudine ingentē arcū non poſſet intendere,quem iuuenis tenabat & flectebat,furori adeo indulſit, vt eam tātum ob rem gladio ſe perforauerit. autor Cæl.

Tereum idem ait, perpetrato in Philomelam ſcelere ac Ityn, ſibi mortem conſciuiſſe mortuoq. ſacra inſtituta anniuerſaria,in quibus ordei loco,calculis vtebantur.

Derceto Semiramidis mater,cum filiam ex adulterio conceptam in deſertis expoſuiſſet,tādem facti & ſceleris pœnitentia in lacum ſe præcipitem dedit. autor idem Cælius.

Mithridates à Pompeio ſuperatus, filiam nomine D raptim Menophilo eunucho ſeruandū commiſit in caſtello quodam,Sinthorio nomine. Quod quum Mālius Priſcus obſediſſet defenſoreſq; deditionem parātes Menophilus ſentiret,gladium in viſcera ſua compegit, veritus ne captiua puella raperetur, & violaretur autor Ammia Marcell.l.16.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæſare ſuperatus, ſibi quoque mortem conſciuit. Cuius filius puer Romam in triumphum ductus.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens vorago multos abſorberet, eſſetq; reſponſum ab oraculo, voraginem ipſam non prius clauſum iri,quàm ad pacāda numina aliquis eo ſe demitteret: Anchurus Midæ regis filius, datis genitori & Cimothææ vxori complexibus,equum aſcēdit, & intro ſe demiſit autor Plut. in Parall. Qui de curtio adoleſcente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre Cyannippo incognito per vim ſtuprata, vbi tandem autorem ſceleris agnouit,illum prius,demum ſeipſam interfecit. autor idem Plutarchus,teſtem aduocans Doſitheum l.3.rerum Sicularum.

Lucretia puella,clarum Romanæ caſtitatis lumen,ægre ferens puriſſimū ſuæ pudicitiæ florem ab infami & turpiſſimo tyranno Tarquinio iuniore,Tarquinij Superbi,Romanorū

propterea

Digitized by Google

propterea regum vltimi, filio fuiſſe correptum & ſtupratum, impatiens acceptæ iniuriæ palam ſe occidit feritque, vt populus ſcelus vlciſceretur, & regum principatū excuteret. Cuius mors quotieſcunque venit in mentē, lachrymis nequeo temperare, ſed nec puellæ ſatis miſereri, aut ſtupratorem conuiciis ad ſaturitatem aſpergere ac deuouere. Claud. l. 1. in Eutropium. Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum Merſit. Stroza l. 1. Eroticō. Vltra nefas animo, propriaque Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens caſto traiecta cruore Fædaſſet patrios moriens Lucretia vultus. Liu. l. 1. Dec. 1.

Lucretius poeta Phyſicus ſumpto amatorio poculo, eò furoris raptus eſt, vt manum ſibi intulerit, natus ānos plus paulo quadraginta. Quinetiam eo, priuſquam moreretur, delirio diu antè fertur laboraſſe, neque ad ſcribendum carmē animum appuliſſe, niſi interfecta interuallataque inſania. Politianus in Nutricia.

Nec qui phytra bibit, nimioque inſanus amore.

Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem. Cæl. l. 9. cap. 36. & Euſebius in Crinitū.

M. I. Brutus, vnus ex his, qui Cæſarem 23. vulneribus in ſenatu confoderunt, ab Auguſto & Antonio Iulij mortem vlciſcentibus apud Philippos expugnatus, deſperata iam victoria manum ſibi intulit, iuuante Stratone rhetore, āno ſuæ ętatis trigeſimo, ne in manus inimicorum veniret. Pamphilos Saxus.

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,

Quem timuit Cæſar, quem coluere patres.

Qui rei hiſtoriam auidius ſitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrum popoſcit ad inferēdam mortem. Quod quum amici recuſaſsēt, carbones hauſit, & inaudito mortis genere vitam finiuit autores Plutarchus, & Val. Max. Martial. l. 1. Epiſt.

Coniugis audiſſet fatum quum Portia Bruti,

Et ſubtracta ſibi quæreret arma dolor;

Nondum ſcitis (ait) mortem non poſſe negari.

Credideram ſatis hoc vos docuiſſe patrem.

Dixit, & ardentes auio bibit ore fauillas.

I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

C. Caſſius poſt interfectum Cæſarem ab Antonio & Auguſto bello petitus, caſtra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verùm quum inclinatam videret aciem, vltrò ſibi mortem intulit eodem pugione, quo in Cæſarem vſus fuerat, autore Plutarcho, vel (vt alii malūt) Pindaro liberto iugulandum ſe præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens; Potuiſſet Caſſius (etiam ſi Brutus ceciderit) reparare exercitum, nec tam repentino conſilio, famulo iugulum ſuum præbere.

M. Antonius audita per falſum rumorē Cleopatræ morte, ſeipſum gladio confodit partim amore vxoris, partim deſperatione rerum, quòd ab Auguſto victum ſe ægrè ferret. De hac morte Paulus Oroſius ſic inquit; Antonius ſe ferro tranſuerberauit, ac ſemianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod ſe mori certa condiderat) perlatus eſt. Item Propertius l. 3. Caſtraque Peluſi Romano ſubruta ferro, Antonijque graues in ſua fata manus. Item Sueton. in Auguſto; Obſeſſaque Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. Et Antonium quidem ſeras conditiones pacis tentantē ad mortem adegit, viditque mortuum. Item Eutrop. l 7. rerū Roman. Victus eſt, inquit, ab Auguſto natali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epyro eſt, ex quo fugit in Ægyptum, & deſperatis rebus quum omnes ad Auguſtum tranſiſſēt, ipſe ſe interemit. Hoc multis verbis proſequitur Plut. in eius vita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, vbi intellexit ſe ab Auguſto in triūphū reſeruari, cauſa declinandæ eius ignominiæ brachium aſpidi mordendum præbuit, Cæſare Pſyllos veneficos, qui ſerpentis venenum è vulneribus hauſtu reuocarent & exurgerent, fruſtra admouente Plut. ſcribit eam habuiſſe venenum in laminula quadam concaua, quam cū crine occultabat; ſed tamen neque corpus deformatū, nec aliquid vllū apparuiſſe veneni ſignum, nec aſpidem ab vllo conſpectā, ſed tractus duntaxat viſo, ipſiuſq; brachium duas notas habuiſſe leuiter impreſſas, & humidas. Quibus Cæſar videtur fidem dediſſe. Nam triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cū aſpide mordicus affixa Proper. de ea l. 3. ſic inquit; Fu-

Digitized by Google

quit: Fugiſti tamen in timidi vaga flumina Nili, Acceperat tuæ Romulæ vincla manus. Brachia aſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter. Itē Hor.l.1.Car. Fortes & aſperos tractare ſerpētes, vt atrum Corpore combiberet venenū. Deliberata morte ferocior ſæuis Liburnis, ſcilicet inuidens Priuata deduci ſuperbo. Nō humilis mulier triumpho, Vide Plin.l.21.c.3.

Neæra & Charmione Cleopatræ ancillæ ſpōtaneam dominæ mortem imitatæ ſunt autore Plutarcho. Ac ſemiuiuæ repertæ reginæ iam mortuæ coronam capite delapſam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticenſis minor, primi pronepos, dolens & grauate ferens Pompeium (cuius partes fouebat) à Cæſare (cui aduerſabatur) ſuperatum, ſuo quoque gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de animæ immortalitate cuius audita morte Cæſarem dixiſſe fertūr, & ſe Catonis inuidere gloriæ, & ſuæ Catonem inuidiſſe. Sic autem abijt de vita, vt teſtimonio Ciceronis, cauſam moriendi nactum ſe eſſe, gauderet plurimum. Dictus eſt Vticenſis ab Vtina vrbe Africæ, in qua ſe occidit, autoribus Plinio l.5.& Gellio lib.decimo-tertio. De eius morte plerique meminerunt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquam in cœlum migraturi, ſibi ipſis manus intulerunt. Et Romanis, Cato, qui fuit in omni ſua vita Socraticæ vanitatis mirator. Item paulo poſt, Homicidæ, inquit, illi omnes philoſophi, & ipſe Romanæ ſapientiæ princeps Cato, qui antequam ſe occideret, perlegiſſe Platonis librum dicitur, qui eſt ſcriptus de Aeternitate animarum.

C.Carbo propter perpetuam in populari rationi leuitatem, morte volūtaria ſe à ſeueritate ciuium vindicauit. Quoniam autē duo eiuſdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non conſtat mihi ſatis, vter duorum vitam ſpōte reliquerit. Cic.de clar.Orat.l.9.epiſtol.

P.Craſſus, Craſſi oratoris frater, iuriſperitus quum factionem ſequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, ſe ipſum interemit. Volater.

P.Licinius Craſſus Conſul cōtra Ariſtonicum Eumenis filium profectus, exercitu ſuo profligato, barbarum quendam ad inferendam ſibi mortem prouocauit, ne ab hoſtibus traheretur captiuus. Volat.

Appius Claud. Regillianus, ſtuprata Virginia Virginii centurionis filia, in carcerem à populo crimen vlciſcente coniectus, ſibi manus intulit.

Cor.Merula flamendialis partium Sylla narum, ingreſſo vrbem Mario, venas in Iouis æde ſibi ſuccidit, vt contumelioſæ mortis dānationem eſſugeret. autor eſt. Valer. Maximus. Liu.l.3.

Dolabella Cæſarianus, interfectorum Cæſaris hoſtis acerrimus, multis prælijs in Syria cum Caſſio congreſſus eſt, à quo poſtremo victus, gladio ſe tranſuerberauit cauſa declinandæ maioris ignominiæ. Appian.l.4.bell.Ciuilium.

F.Fimbria cuius iniquiſſimus, Aſiam prouinciam ingreſſus, arreptis imperii inſignibus, à Sylla poſtmodum Pergami oppreſſus eſt, & à corrupto exercitu deſtitutus Itaque rerum deſperatione ſibi mortem intulit.

Vxor Aemilij adoleſcentis, zelotypiæ morbo affecta, dum ſuſpicaretur maritum alterius puellæ rapi deſiderio, in ſyluas profectum ſecuta eſt. Vbi cum ad explorandam rei veritatem, in dumis & vepribus deliteſceret, à canibus feram eſſe oppinantibus laniata eſt. Recognita, Aemilius ſeipſum interfecit, autor idem Plutarch. qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Lucinius Macer prætorius repetundarū poſtulatus, vbi per nuncium intellexit, Ciceronē ſibi aduerſari, faucibus laqueo conſtrictis voluntarie morte pænā prçuenit. autor Vale. Maxim.de Mortibus non vulg.

T.Manlius, non is qui filium ſecuri percuſſit, ſed alter iuris pontificij peritus, iudex inter Macedones accuſatores & filium Siilanum conſtitutus, audita cauſa ita pronunciauit, Quum probatum ſit, Sillanum filium meum pecuniam accepiſſe, ipſum Repub.& prole mea indignum iudico. Itaque Silanus à patre repudiatus, dolore animi ſe ſuſpendit proxima nocte; cuius exequiis neque pater interfuit neque ſuadentibus vt adeſſet, aures præbere uoluit Autor Val.Max.de Seueritate.

L.Syllanus Claudij principis gener, erepta ſibi Octauia, dataq; Neroni præ dolore gladio ſuo incubuit, idque die nuptiarum, ad augendam inuidiam. autor Cornelius Tacit.l.12.

C.Marius

Digitized by Google

C.Marius Iunior à Sylla è Mithridatica victoria redeũte cum toto exercitu fuſus,in oppidum Præneſte ſe recepit. Vbi obſeſſus,quũ nulla effugij pateret rima,aut via ſalubris, ſe Pontio Teleſino præbuit iugulandum autor Liuius. Priuſquam autem Sylla rediret in vrbem,Marius vniuerſam propè nobilitatem interfecerat,Quæres fuit in cauſa,vt ſuperatus veniam deſperaret. Ferunt Syllam ex eiuſdem exercitu duodecim millia dediſſe.

Cn.Gnorbaſius victus à Sylla exultauit apud Rhodios. Vbi cõprehẽſus ſeipſum interemit. Ideò autem à Sylla bello petitus eſt,quòd eius legatos de pace violauerat. autor Liuio.

Oppia Veſtalis ſtupri comperta ſibi mortẽ intulit, grauioris ſupplicij metu,ne ſcilicet viua ſub terra defoderetur inſtar Floroniæ alterius puellæ.

Oreſtilla M.Palutium maritum in Aſiam cum 60. nauibus profectum, ſecuta, Tarenti ex morbo deceſſit.Cuius dum celebrarentur exequiæ,& crematetur cadauer,Plautius doloris impatiens, & appetens mortis, in rogum ſe coniecit, quem calceatumq; corporis vxoris iunxerunt amici.autor Val.Max.de Amore coniugali.

Pomponius Attic. eques Ro.Ciceronis amicus, in vltima ſenectute morbo correptus, ſeipſum cibi abſtinentia necauit.Multa fuerunt in eo laude & commendatione digna,quæ quamuis ab inſtituto ſint aliena,placet tamen in mediũ afferre,vt legẽtium proſint moribus.Tãta imprimis fuit erga domeſtic⁹ facilitate,vt iurauerit,cum matre nonagenaria ſe nunquam in gratiam rediſſe. Cum ſorore pariter nullam geſſit ſimultatem,dictitans cum his minimè iraſci oportere,quos diligas,Abſtinẽtia præterea ſingulari,vitaq;à luxu, ambitione & cupiditate rerum aliena,vt qui præter patrimoniũ nihil vnquàm appetiuerit,nihil ædificauerit, nihil emerit. Fuit & litem maximè fegiens popolareſq; factiones Vatiniano proſequebatur odio. Propterea quũ vidiſſet Rempub.tumultu Cinnano turbatam,Athenas conceſſit vt illic tranquillè viueret,nemine ſtudia interpellante.Eruditis omnibus mirum in modum fauit,adeò vt pulſum ab vrbe Ciceronem, & Brutum fugiẽtem magna iuuerit pecunia.Mendacium nec dicebat,nec etiã poterat pati. Qua propter omnes ini mici res ſuas ei curandas dabant,& ſeruandas.Cor.Nepos eius vita.

Taurea Iubellius Campanus capta à Fuluio Capua,coniugem primùm ac liberos poſtremò ſeipſum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum aut ignominioſum captiuus pateretur.autor Liuius.

Fannius Cephio deprehenſus in coniuratione aduerſus Auguſtum,ſibi mortem cõſciuit Martial.l.2.Hoſtem quum fugeret, ſe Fannius ipſe peremit. Hic rogo non furor eſt, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiuſdem nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio: quem vulnere educens ipſi Pæto quærenti dedit,vt idem poſt faceret Martialis l.1.Caſta ſuo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de viſceribus traxerat ipſa ſuis. Si qua fides,vulnus quod feci non dolet, inquit, Sed quod tu facies,hoc mihi Pæte dolet.

Feſtus Damiani amicus dum mentagra,vſque ad deſperationẽ remedij laboraret,gladio ſe traiecit, prius tamen amicos conſolatus. Quam eius mortem Martialis l.1.ſic deſcribit. Indignas premeret peſtis quum rapida fauces, Inque ipſo vultu ſerperet atra lues, &c.

Cor.Gallus poeta elegiographus,Virgilij amicus & coætane⁹, ab Auguſto præfect⁹ Aegypti deſignatus,Thebarum ciuitatem ſpoliaſſe dicitur.Propterea quum repetundarũ poſtularetur, furtique & populatæ accuſaretur pecuniæ, nobilium indignationem formidans,ſibi mortem intulit, anno ſuæ ætatis 45. Autor Ammianus Marcellinus, qui l.17. rerum geſtarum ſic inquit:Longè autem poſtea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Ægyptij procurator,exhauſit ciuitatem plurimis interceptis. Reuerſuſque quum furtorum arceſſerunt, & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acrius indignatæ(cui negociũ ſpectandum dederat Imperator)ſtricto incubuit ferro. Item Ouid.l.3. Eleg. Tu quoque ſi falſum eſt temerati nomen amici. Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia: Ceu Galli Mima Citheris Perſonam falſæ laſciuam Lycoridos affert,In ſcænam, docto clauſam ſe iactet amanti, Dum miſer ipſe ſuo fodiat præcordia ferro.Item Propertius l.2. Et modò formoſa, qui multa Lycoride Gallus,Mortuus inferna vulnera lauit aqua. Alia tamen cauſa ad inferendam ſibi mortem motum volunt plerique, quòd ſcilicet Auguſti domo ei fuiſſet interdictum, vt ſcribit Tranquillus. Alij ob linguam nimis infrenem.Quod & Ouidius videtur probaſſe,vbi ait; Non fuit opprobrio celebraſſe Lycordia Gallo, Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

Digitized by Google

Syllius Italicus poeta, incurabilis morbi tædio, voluntarium oppetijt mortem annos natus 75. Politianus in Nutritia de eo ſic ſcribit: Ipſe obijt plenusq; æui, natoq; ſuperſtes, Aſpera congenio fixus veſtigia clauo.

Sophronia Romana, Chriſtiana Lucretia, quum vim Decii principis ſibi quotidie inſidiátis non poſſet declinare, arrepto gladio per conſenſum mariti ſe confodit. autor Euſebius.

Nero Domitii & Agrippinæ filius, ſex totius orbis, impuraq; ſcelerum omnium ſentina, poſt maiora numero flagitia hoſtis patriæ à ſenatu iudicatus, ne quid ſuis meritis dignum pateretur, aut colio in furcam coniecto virgis cæderetur (vt ait Eutropius) vrbem ingreſſus, ſequentibus Phaone Epaphrodito, Neophitoq; & ſpadone Sporo, ſemet ictu gladii tranſfegit, ad quartum vrbis miliarium, adiuuante trepidantem manum impuro Eunucho. Periit autem anno ætatis ſuæ 32. Cuius interitu vniuerſa Roma adeò grauiſa eſt, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tanquam ſæuo exempta domino triumpharet. Auſonius: Matricida Nero proprii vim pertulit enſis. Sidonius. Matricida Nero proprio ſe percutit enſe de Stellis l.3. Sic errant miſeri manes, atque vmbra Neronis; Sic Otho, quique in ſe ferrum ſtrinxere nefandum. Suetonius ait, eum in inferêda ſibi morte auditum fuiſſe ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho Imper. quamuis molliſſimè ſemper viuiſſet, adeò vt ad muliebres accederet immundicias, victus tamen à Vitellio apud Bebriacum auſus eſt ſibi mortem conſciſcere quâuis multas haberet copias, poſſetque victoriam ſperare. Quod feciſſe odio bellorum ciuilium dicitur. Propterea Martialis l.6. eius mortem Catonianæ âteponit. Cato enim interfecit ſe Vricæ, copiis iam profligatis, ne in hoſtes incideret. Otho verò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia herentur. Verba Epigrammatiſtæ ſunt hæc.

Quum dubita & adhuc belli ciuilis Enyo,
Forſitan & poſſet vincere mollis Otho.
Damnauit multo ſaturum iam ſanguine Martem.
Et fodit certa pectora nuda manu.
Sic Cato (dum viuit) ſanè vel Cæſare maior.
Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alii quoque meminerunt. Iouianus l.3. de ſtellis, vt ſupra. Itē Sextus Aurel. victor. Hic (inquit) à Vitellio primum apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum victus, ſemet gladio transfixit, anno ætatis ſuæ 37. Adeò amabilis militibus propriis, vt plerique corpore eius viſus ſuis manibus mortem ſibi conſciuerint. Item Auſonius. Mox Otho famoſus, ſed clara morte potitus. Tranquillus quoque in eius vita ſic inquit. Poſt hac ſedata ſiti, gelida aq; potione, duos arripuit pugiones, & explorata vtriuſq; acie, quum alterum puluino ſubdidiſſet, foribus ad apertis arctiſſimo ſomno quieuit. Et circa lucem demum expergefactus, vno ſe traiecit ictu infra læuam papillam. Irrumpentibus que ad primum gemitum, modo celans, modo detegens plagam, exanimatus eſt, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus 38. ætatis anno 95. die Imperii.

Petreius dux Põpeian⁹ à Cæſare in Hiſpania ſuperatur, ſe ferro et inedia interemit. App.l.2.

Labeo Marſus in calamitate Macedonica (quum celer hoſtis premeret) ſenatumque gladio traiecit, ne victoris Octauii vultum ſuſtineret, autor Pontanus de Fortitudine bellica.

Gordianus ſenior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo ſe ſuſpendit iam octogenarius, partim dolore amiſſi filii, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus l.26. In Africa (inquit) ſuperior Gordianus in Imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, vitam laqueo ſpiritu intercluſo profudit.

Galerius Imperator quum Chriſtianos omnibus (quibus potuerat) tormentis affeciſſet, tâdem in morbum incidit, cuius impatientia gladio ſibi latus aperuit. Baptiſta Egnatius ait illud tædium vitæ irrepſiſſe ex genitalibus paulatim putreſcentibus.

Valerius cum eum Valeria Tuſculana filia neſcius concubuiſſet, agnita poſtmodum culpa, ſe præcipitauit. autor Ariſtides apud Plut.

Papyrius Romanus, quum ſororē Canuſiam grauidam feciſſet, & illa gladio à patre miſſo ſibi corpus confodiſſet, ſeipſum quoque mortuæ ſorori dedit comitem. autor Chriſippus l.1. Rerum Italicarum apud Plut.

P. Catienus Philotimus patronū adeo dilexit, vt hæres omnibus bonis inſtitutus, in eius rogum ſe congeſſerit. autor Plin.l.7.cap.36.

M.Lollius

M.Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriēte,interdicta amicitia. C.Cæſare Augusti filio venenum bibit Plin.lib.9.cap.35.

Idem Plin. l. 36.cap. 24. ſcribit,Cn.Proculeium Augusti Cæſaris familiarem maximo ſtomachi dolore,gypſo poto conſciuiſſe ſibi mortem.

Catullus Luctatius orator, qui Marii collega fuerat in cōſulatu,& de Cymbris vna triumphum egerat, ab eodem poſtea mori iuſſus incluſus domi, accenſus carbonibus ſe ſuffocauit.autor Plut.in Mario,& Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho,aliiſq.Neronis ſatellitibus interfecta,Miniſter eius libertus ſe ferro tranſegit.Incertum charitate in patronam,en metu exitii.Cor.Tac.l.4.

M.Portium Latronem præſtāti virum memoria, duplicis quartanæ tædio manum ſibi admouiſſe,atque ita functum fato,annotetum in Cronicis.

Labienus poeta videns liberos ſuos ob nimiam carpendi libertatē publico decreto cōburi, ſuis ſuperuiuere non potuit monumentis ac propterea ſpontaneam oppeſiit mortem.

Meſſalla Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac ſenſum amiſit, vt vix pauca verba coniungeret. Ad extremum vero enato circa os vlcere inedia ſe cōfecit autor Cœlius.

Lōginus Adriani Imperatoris legatus à Decebalo Draconum rege (in quem certabat)circumuentus ebibito veneno ſeipſum interemit.autor Dion.Caſſius.

Adrianus Imperator Maſtorem quendam barbarum (quo propter robur & audaciam plerunq.vſus fuerat in venationibus)partim minis,partim pollicitationibus impulit & coegit,vt cædem ſibi inferret circumſcripſitque locum ſub mamilla, quē Hermogenes medicus demonſtrauerat.Quo lethaliter percuſſo,ſine dolore expirauit.teſtis idem Craſſus Hoc autem fecit incredibili membrorum omnium cruciatu impulſus, qui etiam morbi ſubtercutanei dolore multos è ſenatu prius extinxerat, vt ſcribit Sextus Aurelius.

Sabina imperatrix eiuſdem Adriani vxor ſeruilibus propè iniuriis ab eo affecta, ad mortē cucurrit volūtariam,quod tam immane ingenium,humaniq. generis perniciem, pertuliſſet.autor idem Aurelius.

Florian⁹ Imp.qui Tacito ſucceſſit,dolēs Probū militiæ peritū à magna exercitus parte fuiſſe electum,ſibiipſi venas incidit,effuſoq. ſanguine cōſumptus eſt.autor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia, acto per coſtas pugione, in ignē ſe abiecit eodem Aurelio teſte.

Diocletianus Imp.à Licinio & Conſtantino grauiter literis obiurgatus,quod Maxentio diceretur fauiſſe,metu ignominioſæ mortis venenum hauſit teſtis Aurelius.

Magnentius à Conſtantino Imperatore apud Lugdunum ſuperatus,admota parieti gladio (vt ictum iuuaret)corpus ſibi confodit.Quo audito Decentius eius frater præpoſtera laquei morte vitam finiuit apud Senonas autor Pompon.Lætus.

Pater Lacinii Cecinæ,vir prætorius, ob diuturnæ velitudinis tædium ac dolorē, ſe ſe opio necauit.Plin.lib.20 cap.17.

Petrus Thraſeas Patauinus,vir Catoniana diſciplina & ſeueritate,propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus,ſibi venas ſoluit.

Neæra quoq.virgo in Salentinis ægreferens ſe ab eo repudiatam,cui pro coniuge pacta erat,eodem mortis genere vitam finiuit.autor Pont. de fortitud.

Argobaſtes quum Valentinianum iuniorem apud Viennam dolo ſtrangulaſſet,vt eidem in Imperio ſuccederet.à Theodoſio mortem vlciſcēte ſuperatus,ſua ſe manu percuſſit. autor Paulus Diaconus.

Aſmunda rege Danorum in pugno occiſo, Gumuilda eiuſdem vxor ſpiritus ſibi ferro ſurripuit,viriique fatum ſecuta eſt.autor Saxo grammat.l.1.hiſt.Danicarum.

Hadingus rex Danorum ſuſpendioſe vulgo ſpectante ſuffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueuum regis morte conceperat.autor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobatæ ſibi turpitudin s dolore,voluntaria morte ſe conſumpſit.Idem autor.

Starcaterus itidem rex Donorum pœnitentia ductus, quòd Lenum quēdam per nefas occidiſſet,eius filio Hathero ſe prebuit occidendum.

Galeatius Mantuanus,Papiæ quum hybernaret,puella (quā vnice amabat) per locum imperante,ſe in fluuium deiecit.autor Pont.

Ecelinus

Digitized by Google

Ecelinus tyrannus poſt infinita propè flagitia & crudelitatis exempla, tãdem in bello (quod contra Martinum Turinum Mediolani principem ſuſceperat) vulneratus more frendentis beluæ vulnus diſcerpſit eoque miſeram euomit vitam.

Petrum de vineis ex Capua iuriſperitum fuiſſe, Volat. ſcribit, qui dolens ſe ob ſuſpicionem coniurationis à Frederico ſecundo (cui prius erat chariſſimus) relegatũ capite parieti illiſo mortem ſibi intulerit, compoſito prius de conſolatione libello.

Laurentianus Florentinus citra vllum corporis incommodum (citraque euidentem morbi cauſam in puteum ſe cõiecit, autore Cælio & Crinito, qui ait ſe auditorẽ eius aliquãdo fuiſſe. Qua etiam morte ſe extinxit Petrus Leonius vir in philoſophia excellẽs, & inſigni prudentia. Idem Crinitus.

QVI DIV VIXERVNT.

Vixit Adam annis 930. Eua totidem. Seth. 912. Enos filius Seth. 905. Caynã filius Enos 910. Malalechel filius Caynã 895. Iared filius Malalechel 962. Enoch filius Iared. 965. Mathuſalẽ filius Enoch. 969. Vnde Mantuanus Neſtoreos annos & Mathuſemia ſecla. Lamech filius Mathuſalem 777. Noe 905. Sem filius Noe 600. Arphaxat filius Sẽ 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 460. Phaleg filius Iectã 239. Reu ſeu Ragau filius Phaleg 302. Saruch filius Ragau 230. Nachor filius Saruch. 148. Thare filius Nachor 205. Aram paret Loth 205. Iſaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Iſacc 175 Aaron frater Moyſi 123. Ioſue 100. Heli iudex 98. Salomõ 94. Iob. 183. Abrahã 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyſes 120. Ex Plinio, Arganthon Tareſſiorũ rex 150. Sil. l. 3. ait eum vixiſſe 300. ita ſcribẽs. Argẽthoniacos armat Carteia nepotes, Rex proauis fuit humani ditiſſimus æui, Ter denos decies emẽſus belliger annos. Mant. in Alphõſo: Et verus ille auri diues, ditiſſimus æui, Heſperijs quondam rex Argathonius oris. Cyniras rex Cypriorum 160. Æginius 200. Epimenides Gnoſius 157. Pictoreus Ætolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 590. Impetris Pulutimorum inſulę rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus Põtifex 100. Liuia Rutilii 97. Statilia 99 Terẽtia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luccia Mina centum annis in ſcena pronunciauit Emoliaria vixit 104. Sammulla 110. Stephanio vltra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Maſiniſſa rex Numidiæ ſupra cẽtum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Calcidenſis 105. Herodotus ſcribit Aethiopes 130. ãnos trãſgredi Hippocrates Cous 104. vel 169. Iſocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnam vitã aſcribit Ouidius l. 14. his verbis. Nã iam mihi ſecula ſeptem Actauides, ſupereſt numeros vt pulueris æquem Tercẽtum meſſes, tercentum muſta videre, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Longa dies faciet, conſumptaque membra ſenecta. De ea Statius l. 1 Tu Troica dignus Secula, & Euboici tranſcendentes pulueris annos. Fertur enim ãnos ab Apolline petijſſe pro numero pulueris quem manu prehenderat. Vnde idem Statius alibi. Vel quãtos ego Deli popoſci. Ouidius patrem ſuum 90. annos vixiſſe ait l. 4. Triſtium, dicens. Et iam complerat genitor ſua fata, nouemque Addiderat luſtris altera luſtra nouem. Narciſſus prẹſul Hieroſolymitanus 116. Neſtor 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero) Exemplum vitæ fuit à cornice ſecũdę. Felix heu nimium, qui per ſecula mortem Diſtulit, atque ſuos iam dextra computat annos. Tibullius l. 4. Vixerit ille ſenex quãuis dum terna per orbem Secula fertilibus Titã decurrerit hortia. Idem. Terna minus Pyliæ miretur ſecula vitæ. Propertius l. 2. Nectoris eſt viſus tria ſecla cinis. Idem. At me ab amore tuo deducet nulla ſenectus, Siue ego Tithonus, ſiue ego Neſtor ero. Ouidius in Metamorphoſ. Et ſi quem potuit ſpacioſa ſenectus Spectatorẽ operum multorum reddere, vixi Annos bis centũ, nunc tertia viuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander epiſcopus Alexandrinus 98. Alexander epiſcopus Cõſtantin. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli diſcipulus 101. Democritus 309. Paulus primũ heremita 113. Paconius abbas 110. Proſdocimus epiſcopus 114. Vandegiſilus comes Palatinus 62. Florentinus presbyter 123. Guarinus preſul Bononiẽſis 110. Viuentius cõfeſſor 120. Homerus poeta 108. Hieron. 98. Helias abbas 101. Heroinus 304. Io. de tẽporibus 361. De hoc Ioãne ĩtelligit Mãtuanus in Alphonſo. dicẽs: Et qui fama refert hyemes vidiſſe trecentas. Maurus abbas 92. Maurilius epiſcopus 90. Romualdus heremita 120. Antonius Caſtor 100. Syrus epiſcop. 132. Zãcles Samothracenus 104. Pollio Romulus 100. Saturnius Voluſius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cęlius ſcribit Marim quẽdã vixiſſe ãnis 123. cuius

antica

Digitized by Google

antica corporis humana fuerint,poſtica equina Hyperborei populi mille ãnis viuũt.Galenus vixit 140.Tithonus (vt fabulantur poetæ) ab Aurora adamatus,& in cęlũ relatus, illiusq.ſucco perfuſus, ad tantam peruenit ſenectutem vt tãdem optauerit verti in cicadã.Lucanius: Atq.vltra Tithonum viuebat ſenex,Stat.l.4. Sylua. Annos perpetua geres iuuenta.Quos fertur placido obiſſe Neſtor:Quos Tithonia computat ſenectus Propert. l.2.At nõ Tithoni ſpernes, Aurora ſenectam. Dorotheus præſul Antiocheaus 119.Tyro Tullius Ciceronis libertus 100.Theremõ heremita 100.Carneades philoſophus 100.Circinæ Indorum viuunt 140.Terentius Bononienſis 100.L.Tertuleia Ariminẽſis 137.Symõ Cleophæ,epiſcopus Hieroſolymitarũ 120.Cronius Anachoreta 155.Appollonius Thyaneus 180.Seneca Cordubenſis 114.Patricius ſecũdus Niuernẽſis epiſcopus 122. Gratius Aretinus 104.Richardus quidam temporib.Caroli Magni 400.Helias Anachoreta 120. Hugo ſucceſſor S.Bernardi 117.Porro pleraq;ſunt animalia,vitam hominus lõgè ſuperantia,vt Cornices,Cerui,Corui,Phœnices.De quibus ſic apud Eraſmum ſcribit Heſiodus.

Ter triaſecla hominis tranſmittis garrula cornix,
Quatuor at peragit cornicis ſecula ceruus.
Ceruinam autem coruus ter præterit ætatem.
Coruinos anno nouies agit Indici phœnix.
Atqui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis:
Egredimur decies Phœnicia ſecula nymphæ, item;
Ter binos deciesq. nouem ſuperuixit in annos.
Iuſta ſeneſcentum quos implet vita dierum,
Hos nouies ſuperat viuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus.
Alipedem ceruum ter vincit coruus; at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryedes,quarum longiſſima vita eſt.

VIRI CELEBRES MORTVI IN ALIENA TERRA.

Samos genuit Pythagoram,texit Metapontus.Ciceronem Arpini ortum, nutritũ Romæ, Sinus Caietanus vidit exanimem.

Plinium infantem lauit Atheſis,grandæum extinxit Veſeuus.

Virgilium dedit Mantua,Brunduſium abſtulit.

Genuit Ouidium Sulmo,ponticum exilium ſuffocauit.

Terentium Carthaginenſem,quem Rom.docuerat,Arcadia ſepeliuit.

Horatium Apulum,Ennium Calabrum, Statium Narbonenſem, Auſonium Burdegalum, duos Senecas & Lucanum Cordubenſes, Plautum Arpinatem, Lucilium Aruncum, Pacuuium Brunduſinum,Iuuenalem Aquinatem,Propertium Vmbrum,Valerium Antiatem, Catullum Veronenſem, Varum Cremonenſem, Gallum Forliuienſem, Actium Piſaurenſem,Claudianum Florentinum,Perſium Volaterranum tumulauit Roma.

Alexandrum Pella genuit, Babylon peremit.

Cyrum Perſis tulerat,Scythia truncum tulit.

Craſſum & Pompeium tulerat Roma.Hunc Aegyptus, illum Aſſyria ſuſtulit.

Catoni principium & nomen dederat Roma,finem & cognomen Vtica.

Cornelios Scipiones Roma genuit,Hiſpania obruit.

Decij extra patriam ceciderunt,pater cum Latinis pugnans,cum Ethruſcis filius.

Aemilium Paulum Cumæ, Claudium Marcellum Venuſia, Tiberium Gracchum tumulauit Lucania,omnes natos Romæ.

Druſus obijt in Germania Marcellinus Baionæ, Tarquinius Cumis,Sylla Puteolis expirarunt,Auguſtus Cæſar apud Nolam Campaniæ.

Tiberius apud Campaniæ Miſenum.

Traianus in occidente natus,in Oriente mortuus eſt.

Septimus Seuerus ortum habuit in Aphrica,imperium in Italia,tumulum in Britannia.

Theodoſium ortum in Hiſpania,Mediolanum terra operuit.

Annibalem Africæ lumen cæpit vrna Bithynica.

Theſeum,Themiſtoclem & Solonem Athenienſes ſepelierunt Syrus, Perſis, Cyprus.

Digitized by Google

Hæc exempla habes Petrarchæ lector optime, qui in dialogo de moriẽte extra patriã hæc affert. Faciamus nunc auctarium noſtro labori.

Sextum Turpilium Romæ natum abſtulit Sinueſſa. Hermolaum Barbarum natione Venetum, Romæ peſtilentia ſuffocauit. Qu. Cornificium Romanũm militaris factio foris abſtulit; Æmylius Macer. Veronẽſis obiit in Aſia. Cn. Norbanus à Sylla victus, apud Rhodios voluntariam operijt mortem. Nero extra vrbẽ ſeipſum cõfodit. Otho apud Bebryacum mortuus eſt. Labeonem Marſum Romanum tumulauit Macedonia. Magnentium Imperatorem vidit Roma, Rugdunum habuit mortuũ. Clemoni Lacedæmonio tumulũ præbuit Aegyptus. Demoſtheni Athenieſi. Calabria. Critalo duci Achæorũ Thermopyle. Themiſtocles Athenienſis in Perſide taurinum hauſit ſanguinem, eoq. perijt. Iugurthã peperit Numyda, mortuum vidit Roma. Naſcentem Aeneam vidit Simois in Aſia, raptum abſorbuit Numicius, in Italia Didoni patria fuit Phænicia, Carthago tumulus.

Aiacem Oilei Aſia rapuit, quem Græcia tulerat.

Leandrum Abydenum, Aegeum Athenienſem, Aegyptium Pharaonem, Menandrum poetam Palinurum, & Miſenum non ſua, ſed piſcium extinxit patria. Reperirem huiuſmodi exempla numero propè infinita niſi timerẽ ne nimia copia ſaturis plus æquo ſtomachis nauſeam excitarent.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

Glaucum quempiam mortuum ferunt præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Alij multi, accurrentibus medicis, herba (quam Draconem vocant) vitæ reſtitutum dicunt, autor Eraſm. in explanatione illius adagii, Glaucus poto melle reſurrexit.

Aeſopum ex Phrygia fabulatorem, Tyndareum quoq. & Herculem reuixiſſe, teſtis eſt Cælius l. 8. Lectionum antiquarum.

Palicos Iouis & Thaliæ filios, mortuos ſemel iterum reuixiſſe, Aeſchylus apud Volaterranum ſcribit. Vide Macrobium l. 4.

Athena Cataldi (qui poſtea fuit epiſcopus) mater in partu mortua, ab ipſo Cataldo primũ nato ad vitam ſolo amplexu reuocata eſt. Quod ſi verum eſt, mirum in eo futuræ sãctitatis fuit oſtentum.

Auiola vir cõſularis, autore Plinio, in rogo reuixit. Et quoniam ſubueniri nõ poterat, præualente flamma viuus crematus eſt. Valerius de Miraculis. Idem de L. Lamia traditur.

Cælium Tuberonem functum præfectura à rogo relatum, idem ait ex teſtimonio Meſſalę.

Corfidium funere locato reuixiſſe & locatorem funeris ab eo elatum, idem ait.

Gabienus fortiſſimus claſſium Cæſaris à Sexto Pompeio captus, eiuſdem iuſſu inciſa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum aduеſperauiſſet, petijt vt Pompeius ad ſe veniret, teſtatus ſe ab inferis remiſſum habere, quod nunciaret. Plin. c. 52. l. 7.

QVI IN MORTVOS SÆVIERVNT.

Achilles Hectorem Patrocli ſibi chariſſimi interfectorem occidit, occiſum ter circũ Troiæ muros raptauit curru. Quumq. inſtar frendentis beluæ immanitatem expleuiſſet, Priamo patri vænale cadauer expoſuit. Prop. l. 2. Et Virg. alibi.

Cyrus rex Perſarum, dum Sargapiſem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captũ ad mortem impuliſſet; irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuũ vlta ſit. Cõtractis itaq. copijs ita conflixit, vt maximam inimicorum partem, cum etiamnum rege occiderit. Nec tamẽ hoc euentu propterea emollita eſt animi rabies. Mortui enim caput in vtrem humano cruore plenum demiſit his verbis inſultans; Filij mei ſanguinẽ hauſiſti, & meum ſitiuiſti Cyre. At ego te cruore ſaturabo. autor Herod. l. 2.

Cambyſes rex Perſarum, mortuo Pſammenito Aegypti rege (quẽ victum ad hauſtũ cruoris taurini coegerat) è Memphi in vrbem Sain abijt, ibique Amaſis cadauer è conditorio reuelli, reuulſum verberibus cædi, & vellicari, ſtimulis denique pungi. & cõtumelia infeſtari, ac poſtremo comburi iuſſit Herodotus autor.

Idem Cambyſes Siſamnem iudicem (quòd iniuſte, pecunia corruptus iudicaſſet) interemit, interempto coitum detraxit, detractum in lora concidit, eoque tribunal (in quo perperã & inique iudicauerat) operuit, atque Otanẽ e us filium ibidem ſedere iuſſit, & periculo patris ab iniquo iudicio cauere. Idem autor.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolomæum ſe recepit. A quoque benigne

Digitized by Google

benignè primum exceptus mox Nicagoræ cuiuſdam calumnia inſidiarum ſuſpectus, ſe interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, cruciq; affixit. Plut.

Tarquinius Superbus, Seruium Tullum ſextum Romanorum regem (vt regno ſuccederet) morti dedit, cuius filiā nomine Tulliam in vxorem prius duxerat. Scelerata mulier eadē regnandi libidine, qua maritus pruriens, vbi intellexit patrem interfectum, vehiculo ſe prope ferri, iuſſit, vt interfectori gratularetur. Quum autem inter eundum, comperto cadauere, qui & auriga conſtitiſſet, erubeſceretq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum ſuper faciem mortui parentis duci iuſſit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Apuleius Saturnius Tribunus plebis, quū Gracchorū leges Agrarias vellet aſſerere, à Caio Mario & Lucio Valerio conſulibus in Capitolio obſeſſus, deditionē tandē facere coactus eſt. Captus autem fuſtibus & ſaxis coopertus, ibidem expirauit. Mortui caput C. Rabirius ſenator per conuiuia in ludibrium circumtulit. Vide Suet. & Plin. de illuſt. viris.

M. Craſſus facile docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorū myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, ſed creſcere ſemper, & augeri copia. Nam quum eſſet ditiſſimus Romanorū haberetque tantum agri, quātum nec miluus oberret; ſibi tamen modum præſcribere; aut temperare non potuit, quin Parthos (quorum opes ſitiebat) aggrederetur. A quibus cum toto exercitu fuſus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Non ſolum enim à Pomaxarte occiſus eſt; verum mortuo quoque inſultarunt inimici. Cauſam ſi quidem agnoſcentes, quæ bellum ſuſceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hisque irriſerūt verbis. Aurum ſitiſti craſſe, aurum ad ſaturitatem bibe. L. Florus & Sex. Ruffus.

Sylla rerum potius corpus Marij iam defuncti reuell't, atque d ſſecit. Quapropter talionem formidans corpora cremari inſtituit autor. Plinius, & Cicero l. 2. de Legibus.

Antonius odio Ciceronis vſq; adeo exarſit, vt mortui caput in menſa apponi voluerit, per quę diem illud aſpexerit, quouſque tali ſpectaculo animum exatiaſſet. autor Appianus l. 4. bell. ciuil. Antonii quoque vxor Fuluia caput ipſum maledictis primū, ac dictis execrata eſt. Deinceps inſpuens, gremio ſuo appoſuit, acriusque deſpiciens, linguam illi faucibus extraxit, eamque acicula plerumque confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli, Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Septimus Seuerus Clodio Albino (quem Cæſarem dixerat) tumulanti caput abſcidit, reliquumq; eius cadauer equo refugenti dedit conculcandū. Spartianus & Capitol. autores.

Oneſilus Gorgii Salaminorū regis frater, quoniam Cyprios induxerat, vt Dario ſe ſubmitterent, comprehenſus ab Amathuſis (quibus id volebat perſuadere) obtruncatus eſt; eiusq; caput ſupra vrbis portas ſuſpenderunt: autor Herodotus.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri ſucceſſit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuum Aroldum refodi iuſſit, refoſſum in mare proiici Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

Inexpiabile quondam ſcelus creditum eſt ſepulchra violaſſe, adeò vt lex ſacratum eſſe locū iuſſerit, vbi corpus hominis demortui iaceret, diceretúrque minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè cadebant; & inauſpicatè. Apud nos quoque Chriſtianis damnatur cæremoniis: qui aut lotium in ſepulchretis egeſſerit, aut aliquid aliud ibidē fecerit immūdum. Neque hoc ipſum apud nos ſolum religioſum eſt. Nam nulla propè tam efferata gens eſt; quæ non ſenſerit habendam ſepulchrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum beluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum vt ſtigijs nequāquā inſiſtant. Nunc de vtriſque loquendum: his ſcilicet, quibus nulla eſt funerum cura, & illis, quibus maxima:

Lothophagi ſuos in mare defunctos abijciunt, aſseuerantes parum intereſſe, humone an aqua, aut igne abſumantur. Cælius cap. 34. l. 9.

Albani olim nefas putabant curam mortuorum agere Cælius.

Sabæi corpora defunctorum eodem quo ſtercus modo, dicebāt: quinetiam reges reiiciebāt inter ſterquilinia. Cælius ibid.

Troglodytæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaque habita loci ratione, mandabant terræ.

Scytharum verò mos longè melior; qui mortuos inter epulas vorare cauſa honoris conſueuerant.

Digitized by Google

Hircani non ad alium vſum nutriebant canes, quàm vt eis functos vita vorandos obijceret. autor Cicero.
Athenienſibus tanta fuit ſepulchrorum cura, vt ſi quis dux bello peremptos ſepulchro honeſtate neglexiſſet, capite plecteretur.
Macedonibus nullum fuit tam ſolemne militiæ munus, quam ſuos ſepelire.
Apud Hebræos, cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Cælius l.9.cap.43.
Ægyptij in domorum ædificatione negligentes, miro ſumptu ſuperbaque magnificentia monſtruere ſepulchra conſueuerant, operæque prodigioſæ pyramides, quod exiſtimarent defunctorum domos ſempiternas, virorum vero domicilia eſſe velut vitæ momento tranſeuntis diuerſoria. Idem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. autor Cicero l.1. Quæſt. Tuſcul.
Perſæ cæra circunlitos itidem condiunt, vt magis diuturna ſint cadauera. autor Cic.
Mos era Magorum, non humare corpora ſuorum, niſi prius à feris leniata. autor Cicero.
Pleraq; Aſſyriorum corpora in locis paluſtribus fuiſſe condita feruntur. Cælius.
Apud Gerros, Scytharum populos, quum rex fato conceſſit, corporis auferunt inteſtina, poſitisq; inibi aromaticis herbis ventrem demum conſuunt. Idem c.45.l.9.
Perſarum in luctu mos eſt detondere in lugubri veſte coniuges ac liberos. Ibidem.
Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò verò ſe viuos cremari iubent coronatique deorum laudes concinnunt. Nullus honos ſolutis ſenectute corporibus exhibetur.
Solebant plerique Ethnici diebus nouem mortuos flere, vnde Nouendialium ſacrorum manauit conſuetudo.
Apud Tauros quum rex moritur, Chariſſimi quique ſponte ſimul commoriuntur.
Sindi tot piſces in ſepulchra mortuorum mittunt, quot hoſtes interfecerunt.
Phryges marmoribus pro ſepulchro ſuſpendunt.
Maſſagetæ eos qui morbo pereunt, tanquam impios canibus dant in prædam. Bello verò interfectos honore maximo proſequuntur.
Mos fuit pleriſque populis mulieres conducticias (quæ ſic vocabantur) comparare quæ in eorum morte lugerent, quibus deeſſent parentes.
Mortuo apud Græcos vel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis viro, duodecim hoſtes velut victimæ occidebantur, quemadmodum quoſdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.
Syllius Italicus l.13. varios funerandi ritus deſcribit his verſibus.

Tumuli, & cinerum ſententia diſcors.
Tellure (vt perhibent) is mos antiquus Ibera.
Exanima obſcœnus conſumit corpora vultur.
Regia quum lucem poſuerunt membra probatum eſt.
Hyrcanis adhibere canes, Aegyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & à menſis exanguem haud ſeparat vmbram.
Exhauſto inſtituit Pontus vacuare cerebro
Ora virum, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui ſæuo ſepelire profundo
Exanimes mandat Libycis Naſamones in oris?
At Celtæ, vacui capitis circumdare gaudent
Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis ſorte peremptos
Decreuere ſimul communibus vrere flammis.
Argente in Scythica ſuffixa cadauera truncis
Lenta dies ſepelit pueri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim ſancitum ne quis ſepulchrum faceret opperoſius, quàm quod homines triduo poſſent abſoluere. Cic.l.2.de Leg.
Demetrius lege ſanxit, vt mortui ante efferuntur. Cic. ibid.
Funerare in Bella corpora primus docuit Hercules.
In exequiis cupreſſos fores ornare fuit moris, quod hæc arbor ſit Plutoni ſacra Blon.

Digitized by Google

Solon mortem ſuam lugeri iuſſit: contra verò Ennius vetuit.
Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus ſuum auro aut argento includatur, ſed terræ mandetur protinus.
Thobias ſepeliendis mortuis vacabat.
Machabæus inimicorum interfectorum cadauera ſepeliri iuſſit.
Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plut.
Antiquitus nemini licebat in vrbe Roma ſepeliri, niſi his tãtum, qui optimè de repub. meruiſſent. Propterea ferunt, Adrianum Imperatorem aureorum quadraginta pœnam ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulchrum feciſſent. Crinitus l. I. c. 12.
P. Aemilij cadauer Annibal hoſtis ſepeliuit.

DE ANIMI SVBSTANTIA DIVERSÆ Philoſophorum opiniones.

Empedocles Animum eſſe cenſet cordi ſuffuſum ſanguinem.
Zeno Stoicus ignem. Cic. I. Tuſcul.
Ariſtoxenus muſicus corporis intentionem quãdã, velut in cãtu fidibus, quę harmonia dr.
Zenocrates numerum, cuius vis in natura maxima eſſet.
Plato triplicem poſuit animam, Rationem in capite, Cupiditatem ſubter præcordia, irã in pectore.
Dicearchus introducit differentem nihil eſſe animam, nomẽ inane, nullamque eſſe animã in homine, aut beſtia. Idem eodem.
Aſclepiades Senſuum coexercitamenta animam eſſe dicit.
Tales naturam irrequietam.
Plato Subſtantiam intellectiuam. Plut. de placitis Philoſophorum.
Heraclitus Humidiorum quæ in mundo ſunt expirationem.
Euripides Deum. Cic. I. Tuſc.
Alii cor ipſum. Idem eodem.
Alii Partem quandam cerebri. Idem eodem.
Ariſtophanes poſt quatuor principia quintam naturam ponit, è qua ſit Mẽs. Idem eodem.
Eſſei Iudæi Philoſophi animas putãt immortales, & de æthere ſubtiliſſimo inſtinctu naturali in corpora permeantes: à corporibus vero abſolutas, vltra oceanum degere in locis peramænis. Cæl. l. 3. c. 9.
Pythagoras numerum ſeipſum cientem. Plut. in placitis philoſophorum.
Hypparchus animas noſtras dixit partem eſſe cæli. Plin. l. 2. c. 26. Cicero corpus modo animæ ſepulchrum, modo carcerum, modo ergaſtulum vocat.
Ariſtoteles ante lechiam. Becichemus in Plinium.
Non tacendum interim duximus Auerrois ſententiam, quo toti hominum ſpeciei vnicam eſſe animam adſerit, & pręter hanc hominum quemque vnam habere ſenſitiuã, brutali paulo perfectiorem. Multaque alia dixiſſe eundẽ & fęda & falſa, quæ videbis apud Cæl. lib. lectionum antiquarum ſecundo, c. 2.
Sed præter hæc Seruius (in illud 6. Æneid. Et nunc magna mei ſubterras ibit imago.) non venit ſilentio prætereundus. Tria eſſe dicens, quibus homo conſtet; Animã, quæ supernã ſuam petit originem Corpus, quod in terram deficit; Vmbram, quam Lucretius ſic definit; Supra ſpoliatus luminis aer: quæ ſi ex corpore creetur, vnà cum eo perit; deinde aliquod dicitur ſimulachrum, quod inferos petit. Plut. in placitis philoſophorum.

ANIMÆ PRINCIPATVM IN QVA CORPORIS parte philoſophorum iudicia ponant.

Democritus, in toto capite eſſe cenſet.
Strato, in ſuperciliorum interſtitio.
Eraſiſtratus circa membranam cerebri.
Herophilus, in ventriculo cerebri.
Parmenides, in toto pectore.
Epicurus in toto pectore. Plut. de placitis philoſophorum.
Stoici, in corde.
Diogenes, in arteriaco ventriculo cordis.
Empedocles, in ſanguinis concretione.

Digitized by Google

Pythagoras, Viuificam vim circa cor, intellectiuam vero circa caput poſuit.
Xerxes Perſarum rex animam dixit in auribus habitare: autor Beroaldus in Apuleium.
Democritus & Epicurus rationem in pectore irrationabilitatem vero per totius cõpaginẽ ſparſam eſſe dicunt. Plut. de placitis Philoſophorum.

ANIMA QVID RECIPIT ab influxu Planetarum.

A Saturno, Ratiocinationem & intelligentiam.
A Ioue, Vim agendi.
A Marte, Animoſitatis ardorem. Macrob. de Somnio Scipionis.
A Sole, Sentiendi opinandique naturam.
A Venere, Deſiderij motum.
A Mercurio, Pronunciandi, & quæ ſentiat interpretandi vim.
A Luna, naturam plantandi, & augendi corpora.

ANIMA CORPORIS ABSOLVTA VINCVLIS quo pergat, ex multiplici veterum iudicio.

Democritus & Epicur. mortalem cenſent, & vnà cum corpore emorientem, quod & Plin. ſentire videtur l.7.c.55. Plu. de Placit. Philoſoph.
Plato immortalem eſſe cenſuit. Idem.
Stoici ſi inualidior ſit, vnà cum incrementis ſubſiſtere, cuiuſmodi ſunt imperatorũ animę; ſin ſtrenua, quales ſunt ſapientum, ad flagrantes, vſq. naturas euadere.
Platonici animam viuere dixerunt, dum in immutabili parte mundi conſiſtit; mori verò, quum ad partem mundi cecidit mutabilem. Eſt autem Luna mutabilis & immutabilis confinium. Macrobius in Somnium Scipionis.
Dryadæ opinati ſunt, defunctorum animas non deſcendere ad inferos, ſed in alio mundo, aut parte eius alia corpus aliquid informare; quam opinionem ſic primo Pharſaliæ deſcribit Luc. Vobis autoribus vmbræ Non tacitas Erebi ſedes. Ditisq. profundi Pallida regna petunt, regit idem ſpiritus artus Orbe alio.
Pythagoras in alia poſt mortem corpora migrare. Vndę Plotinus eandem opinionem ſequens, dicit. Eos qui humanam proprietatem ſeruarẽt, futuros iterum homines: qui verò ſenſibus defecerunt, in bruta redituros. Crin. l.11.
Alii iuſtorum animas ad cãpos Elyſios migrare credũt. Virg. in 6. Defunctorũ animæ quæ ſepultura caruerunt, priuſquam ad inferos vehantur, centum errant annos. Idem eodẽ.
Eſſei Iudęi philoſophi animas à corpore abſolutas vltra oceanum degere putãt, in locis peramœnis. Cæl. 2. c.2. Circulus eſt ſplendidiſſimo candore inter flammas elucens, quem vocant orbem lacteum, quæ ſedes eſt heroum, & vbi beati ſempiterno ęuo fruũtur. Cic. de Som. Scipionis.
Aegypti primi extiterunt qui dicerẽt, animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo in aliud atque aliud ſubinde corpus, & quæcumq. gignerentur, introiret, atq. vbi per omnia ſe circuntuliſſet terreſtria, marina & volucria, rurſus in aliquid hominis corpus genitum introire, huncq. ab ea circulum fieri intra tria annorum millia: quam opinionem vt ſuam nonnulli Græcorum vſurparunt. Herod. l.3.
Zoroſtrem refert Cælius dixiſſe, alatam eſſe animam, fractis alis in elementa ferri præcipitem, tum illis ſuccreſcentibus ad ſuperos euolare Cæl. l.9.c.38.
Porphyrius adſerit vnam Animam ſenſibus, Memoria & ratione præditam, & habere orationem interiorem exterioremq. qua inter ſe loquãtur animalia bruta, quorum verba à nobis non intelligi, nõ mirum quum barbarum multorum ſermonem diſcernamus, neque tam loqui quàm indiſtinctè vociferari putemus. Addit, veterum multos brutorum inter ſe colloquia & audiuiſſe, & intellexiſſe. Idem eodem.
Qui per diuerſas gentes in conſtituendis ſacris cæremoniarum fuerunt autores, aliud eſſe negãt inferos, quam ipſa corpora, quibus incluſæ animæ carcerem fędum tenebris, horridum ſordido & cruore patiuntur, & omnia quæ illic ſunt ſecũdum fabuloſam perſuaſionem, in ipſis humanis corporibus aſſignare ſunt conati: Lethẽ nil aliud eſſe aſſerẽtes, quàm errorem animæ, obliuiſcentis maieſtatem vitæ prioris qua fruebatur, Priuſquam in corpora dilaberetur: Phlegetontem, ardores irarum & cupiditatum; Acherontem, eorum quæ fecimus, aut diximus pęnitentiam. Cocytum, quid hominẽ ad luctũ & lachrymas com-

mas compellit: Stygem, quicquid humanos inter ſe animos odijs diſſidere fecit. Vulturẽ immortale Titij iecur rodentem, remordentis conſcientiæ tormenta intelligentes. Tantalum inter cibum & potum fame & ſiti tabeſcentem, eos ſignificare, quos magis atque magis acquirendi deſiderium cogit præſentem copiam nõ videre, & in affluẽtia inopes, egeſtatis mala perpeti. Per Ixiona rotæ radijs diſtractum, eos qui ratione, virtute & conſilio nil moderantes, & actus ſuos fortunæ permittentes, fortuitis caſibus ſemper rotantur. Per ſaxum ingens Siſypi, eos qui inefficacibus laborioſis, conatibus vitam conterunt. Macrobius in ſomnium Scipionis.

ANIMARVM SEDES APVD INFEROS NOVEM.

Prima infantium animas tenet.
Secunda, Eorum qui ſibi per ſimplicitatem adeſſe nequiuerunt.
Tertia, Eorum qui euitantes ærumnas ſibi lethum peperere.
Quarta, Eorum habet animas, qui amauerunt. Virg. per totum ſextum Aen.
Quinta, Virorum fortium.
Sexta, Nocentum, qui à Iudicibus puniuntur.
Septima, Vbi purgantur animæ.
Octaua, Vbi animæ ita purgatæ ſunt, vt redeant.
Nona, eſt campus Elyſis.

FVRIÆ TRES.

Furias poetæ Acherontis ex Nocte filias vocãt, Virgilius: Dicuntur geminæ peſtes, cognominæ diræ, Quas & tartareã nox in tempeſta Megærã, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterus in Alexandreide decenti epitheto eas vocat Noctigenas, l. 12. vbi ait: Hoc ego ſi dea ſum, qua nulla potentior inter Noctigenas ſi me veſtram bene noſtis alumnã. Eadem ratione Mantuanus eas vocat Acherontigenas. Apud inferos dicũtur Canes: Lucanus. Iam vos ego nomine vero Eliciam, Stygiaſque canes in luce ſuperna Deſtituam. Apud mortales vocantur Furiæ, quòd furoris ſtimulos hominum præcordijs inculcent Propterea etiam finguntur ijs colubros immittere, quod ad Maniam trahũt. Vnde Vir. Cæruleis vnam de crinibus anguem Conijcit, inq; ſinu præcordia ad intima ſubdit, Quo furibunda domum monſtro permiſceat omnem. Dicuntur & Eumenides ſenſu cõtrario, & per antiphraſim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouid. Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorũ loco remeditæ ſerpentibus & colubris. Catullus. Quare facta virum mulctantes vindice pœna Eumenides, quibus ſanguine redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huic aduẽtate, meas audita querelas. Stat. l. 12. Et Anguicome ducent vexilla ſorores. Mantuan. in Apoll. Exibant de ſede Erebi teterrima monſtra, Tiſiphon, furiæque aliæ multo anguæ comatæ, Quippe quibus dominabantur Plutonides vmbræ. Appellantur etiam Diræ. Virg. At procul vt diræ ſtridorem agnouit & alas, Infelix crines ſcindit Iuturna ſolutos. Idem l. 4. Aeneid. Vltriceſque ſedent in limine Diræ. Lactan. l. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum ſcribit. Tres ſunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agũt. Propterea poetę tres furias eſſe dixerunt, quæ mentes hominum exagitent. Ira vltionem deſiderat, Cupiditas opes, Libido voluptates.

Furiarum prima eſt Alecto, quam Virg. depingit l. 7. Aen. Luctificam Alecto diarum à ſede ſororum, &c. Quòd autem ſit Noctis filia, teſtis eſt apud eundem Virg. Iuno, hoc modo loquens. Hunc mihi da proprium virgo ſata nocte laborem, &c.

Teſiphone ſeu Tiſiphone, ſecunda Acherõtis filia, hoc modo ab Oui. deſcribitur. Nec mora Teſiphone madefactam ſanguine ſumit Importuna facem, fluidoque cruore rubentẽ Induitur pallam, tortoque incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntẽ, Et pauor, & terror, trepidoque inſania vultu. Ouidius l. 4. Triſt. Fecit inde adiectiuum Teſiphonæus, vbi ait. Cupiaſque eradere vitæ tempora, ſi poſſis, Teſiphonæa tuæ. Hanc filiam noctis docet Syllius libro ſecundo dices. Et palmas tendens, hos inquit noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocem, &c. Mantuanus l. 4. Agelur. dicens. Ite, canes ad ſum Herebi, crinita colubris Teſiphone, ſpiráſque venenum, ignemq; Megæra, &c.

Megeram tertiam Acherontis & Noctis filiã, Claudianus de laudib. Stiliconis deſcribit. Improba mox ſurgit triſtis de ſe Megæra, Quam penes inſani fremitus animique profani

 Error, &

Error, & vndantis ſpumis furialibus iræ, &c. Mantuan. l. 2. de Cala. temporum. Per medias vrbes colubris crinita Megæra, Sanguineiſq; caput vittis intorta flagello, &c.

IVDICES INFERORVM.

Iudices inferorum poetæ faciunt, quorum arbitrio & ſententia puniantur animæ, & cogãtur fateri, quæ piacula in ſeram noctem diſtulerunt, vt inquit Maro. Caſtigant, dolos audiunt, vmbris ſuas ſedes conſtituunt, nullum ſcelus relinquunt impunitum. De his Seneca Et qui fronte nimis crimina tetrica. Quærunt, ac veteres excutiunt reos. Eorum nomina ſunt, Minos, Aeacus Rhadamantus.

Minos rex fuit Cretenſium, pater Androgei & Ariadnes, qui propter extremam ſeueritatẽ (quam viuens exercuerat) poſt mortem Iudex inferorum factus eſt à poetis, vt alij duo iudices. De hoc Virg. l. 6. Aen. Quæſitor Minos vrnam mouet, ille ſilẽtium Conſiliumq; vocat vitaſque & crimina diſcit.

Aeacus Iouis & Eutropæ filius, propter incorruptam æquitatem iudex quoque inferorum factus eſt. Propert. l. 4. Aut ſi quis poſita iudex ſedet Æacus vrna.

Rhadamantus Iouis fuit filius & Europæ, frater Aeaci, quem æquiſſimum fuiſſe, & incorruptæ ſeueritatis ferunt. Hinc adagium, Rhadamantheo pollere iudicio. Proterea orta eſt fabula, conſtitutum fuiſſe illum vmbrarum iudicem. De hoc Virg. l. 6. Aen. Gnoſius hæc Rhadamanthus habet duriſſima regna, Caſtigatq; auditque dolos, ſubigitque fateri, Quæ quis apud ſuperos furto lætus inani diſtulit in ſeram commiſſa piacula noctem.

SVPPLICIIS APVD INFEROS damnati ſecundum poetas.

Fabulantur poetæ, Tantalum dijs hoſpitio ſuſceptis, Pelopem filium appoſuiſſe comedendum, vt eorum experiretur diuinitatem, ac propterea ad inferos perpetua ſiti ac fame torqueri, aquis & pomis oris imminentibus, quæ non poſſit arripere. Propert. l. 2. & 4. & Horat. in Epod. Seneca in Octauia.

Siſyphus Æoli filius, quoniam ex hoſpitibus alios ſaxo perimebat, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnam, vt relabentem ſemper ſcopulum ad verticem montis cogatur voluere. Ouid. l. 4. Met.

Ixionem Theſſalum rota perpetua volui dicunt, quòd ſe Iunoni gloriaretur cõcubuiſſe Tibull. l. 1. Sen. in Hercule furente.

Tytius Iouis filius propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagittis cõfoſſus eſt. Hoc autem ſupplicio nunc torqueri dicitur, vt renaſcẽtes eius fibras iecurque vultur ſemper dilaniet. Ouid. 4. Met. & l. 1. de Ponto, & in Ibin.

Filiæ Dani (quæ ab auo Belo dicũtur Belides) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis vrnis aquas apud inferos in æternum hauriunt. Ouid. in Ibin. Tibull. l. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui ſurreptum, formatumque luto hominem, à vulturibus roditur ſub Caucaſo. Prop. l. 2.

Theſeus Iapeti filius perpetuo damnatur ocio, quòd cum Pirithoo Proſerpinam rapere voluiſſet. Virg. l. 6. Sedet, æternumque ſedebit, Infelix Theſeus. Seneca in Hippolyto Rota reſiſtat membra torquens, Tangat Ixion humum, &c. Idem in Agamemnone. Vbi illo celeri corpus euictus rotæ. In ſe refertur. Vbi per aduerſum irritus, &c.

DE MAGISTRATIBVS.

TITVLVS V.

REGES DIVERSARVM GENTIVM, quibus nominibus appellantur.

Arginorum reges dicuntur Abãtiadæ, Perſarum Achęmenidæ, Aegyptiorũ Ptolomæi & Pharaones, Latinorum Murthanii, Albanorum Syluii, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Lybicorum Lybiarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arſacidæ, Romanorum Imperatores, Auguſti, & Cæſares.

TYRANNI

Digitized by Google

TYRANNI PLERIQVE.

Agathocles tyrannus fuit Syracuſis, Alexander Phæreus tyrãnidem exercuit in Theſſalia; Buſyris in Aegypto: Vterq; Dioniſius, Syracuſis: Hieronymus, in Sicilia. Hipparchus & Piſiſtratus eius pater, Athenis; Periander, Corinthi; Melanus eius filius, Epheſi. Polycrates & Syloſon fratres, in Samo. Procopius, Conſtantinopoli. Phalaris, Agrigenti. Cãdaules Sardibus. Creon, Thebis. Clearchus, Heracleæ Crabrinus, Cremonæ. Milo, Piſæ, de quo Ouid. in Ibin. Vtque Milo, ſub quo cruciata eſt Pyſa tyranno, Cæſus in æquoreas præcipiteris aquas Gelon & Hiero, in Sicilia: Ariſtoclides & Erginus, in Orcomeno. Cypſelus, Corinthi. Ariſtomachus & Ariſtippus fuerunt Argiuorum tyranni. autor Plut. in Arato. Critias, tyrannus Athenienſis. Hecatheus, Cardianorum. Hippo, Meſſanæ vrbis Machanidas, Lacedæmoniorum. Mamercus, Calanæ vrbis Siciliæ. Nicocles, Sicyoniorũ, Onabis, Lacedæmoniorum. Arideus, Pamphiliæ, Ariſtagoras, Mileti. Cliſthenes, Sicyonis. Anaxileus, Rheginorum. Inter tyrannos numerantur Tetrici duodecim, Ecelinus, Hiſtieus, Mnaſon, Nabis, Ariſtonicus, Nicocreontes, Hegeſiſtratus, Steneſor, Cleander Sabyllus, Strates, Ariſtratus.

RITVS CANDIDATORVM,

seu magiſtratus petentium.

Qui magiſtratus populi ſuffragiis petebant, albam veſtem inducere, & vrbem ſupplicantes ambire ſoliti ſunt; quanquam legem à Tribuno in contrarium aliquando latam ait Liu. l.4. Blon. l.8. Rom. triumphorum.

Abſque interiore tunica in forum toga operti deſcendebant, vt eo habitu ad ſupplicandum modeſtiore accederent. Plut. in vita Coriolani.

Deprehenſos dextra, ciues benignis orabant verbis. Idem eodem.

Multi candidati nobiles fecerunt, vt quum minus ſuffragiis valuiſſent, proſternerent ſe populo, fracto animo atque humili ſupplicarent. Cic. pro Plantio.

Candida veſte induti ambiunt, ad animi integritatem denotãdam, nam ſolus hic color ſyncerus & purus, & minimè inquinatus eſt. Blon. vbi ſupra.

Qui conſulatum petituri in campum Martium candidati deſcendebant. deductores ſuffragatoresq; ſuos circa ſe habebant. Liuius l. 4. Decad. 2.

Conſueuere candidati qui cicatrices haberent, ad allicienda populi ſuffragia, nudato corpore manifeſtè oſtendere. Plut. vbi ſupra.

In candidatorum ambitum his verſibus Lucan. inuehitur. Hinc rapti faſces pretio, ſectorq; fauoris. Ipſe ſui populus lethaliſque ambitus vrbi Annua venali referens certamina campo. Vbi ſectorem fauoris polum intelligit venditorem ſuffragiorum. Annua verò certamina, quia, vt Plut. ait, non ſuffragiis, ſed arcu, gladio, fundaque pro largitore ad comitia deſcendente, & decertare populum cerneres, & tribunalia ſæpenumero ſanguine fœdantem. Adde translatione admodum eleganti ad rerum petitionem transferri cãdidatum, vt annotauit Beroaldus in primum Aſini aurei, ſicuti Plin. panegyriſta gloriæ & immortalitatis candidatus fidei. Quintiliano candidatus eloquentiæ, qui eloquentiam auſpicatur, & Apuleio l. 1. Aſini aurei lepido dicto cãdidatus crucis appellatur, qui petit crucem, quive futurus eſt iamiam crucifixus.

LEGES SCRIPTÆ QVOMODO,

& quibus primum propoſitæ.

Primi qui leges ſcriptas propoſuere, æquandæ libertatis cauſa, Zephyrii fuere, Aiacis Oilei ſocii, deinde Zeleucus, Spartanorum & Cretenſiũ placita imitatus (qui à Minoe vetuſtas leges acceperat) acerbiores leges conſcripſit, pœnasq. iure debitas, iuris atque iniuriæ regulas ſcripto præfiniuit vt metu iudiciorum & pænarum à criminibus abſtinerent. Antea enim omnis animaduerſia criminis, non ſcripto iure, ſed iudicis arbitrio edebatur. Poſtea Athenienſes à Dracone & Solone ſcriptas leges in Prytanio ab eo fixas & propoſitas, iuraque & iudicia acceperunt. Demũ Romani moderando iura ſummis infimisq; æquãdo, illorum exemplo ſcriptas promulgauerunt.

LEGISLATORES DIVERSARVM GENTIVM,

Ceres dea frugum legem dedit Siculis, vnde & legifera à poetis dicta eſt.

Moſes dedit Caldęis, Prophetę Ægyptiis, Caldęi Babiloniis, Magi Perſis, Zoroaſtes, Bactrianis, Zamolſis Scythis, Triſmegiſtus & Bochorus Thebanis, Gymnoſophiſtæ, Iudis, Minos

Cretenſi-

Digitized by Google

Cretenſibus. Philolaus & Andronodorus Calcidenſibus, qui ſunt in Thracia, Phido Corinthijs, Hippodamus Mileſijs Charonda Carthaginenſibus, Druydæ Gallis.

Philolaus Corinthius lege dedit Thebanis.

Androdamus Rheginus leges condidit Chalcidenſibus.

Protagoras autem Thurijs, quibus poſtea abrogatis, & inductis. Metellus deuicta Creta, illas cum Romanis commutauit. Lacedæmonij verò non iure ſcripto, ſed moribus tantũ vſu annorum comprobatis, pro lege vſi ſunt; ideoque Lycurgus leges ſcriptas Spartanis nullas dedit, ſed omnium conſenſus, ac mores, tanquam ſi lex edita fuiſſet, experiundo obſeruarunt. Indi quoque literas non nouere, ſed æquiſſimos mores legis vice habuere, hique adeo tenaces fuere, vt omni ſcripto iuri anteirent.

Charandes Tyrius apud Athenienſes legem tulit, ne quis armatus veniret in concionem.

Cliſthenes Athenienſis primus tulit legem de exilio, primuſque exulauit.

Plato ſuis legibus docuit, quales deberent eſſe Rep. ciues. Inſtituit & Remp. imaginariam, inuentu difficilimam, vt eſt perfectus orator Fabij. Vini vſum vſque ad annum 18. non probabat. Iubebat vt iuuenes coram ſenibus vino vterentur, vt carperentur ſi indulgentius potaſſent. Volebat pueros operam dare muſicæ, vt ſeria negocia honeſto recrearent ocio. Laudabat veritatem, vt omnium bonorum ducem.

Draco ſuis legibus (quas Athenienſibus dedit) vnicuique vel minimo furto extremũ ſupplicium irrogauit. Vnde dicebat Demades, eum ſanguine, non atramẽto leges cõſcripſiſſe.

Bocchorus Dynaſte Ægyptijs iura conſtituit.

Solon Athenienſibus leges dedit, abrogatis illis quas Draco tulerat. Legem tulit Siſachtheã; qua prohibebat, ne creditores ius haberent in corpora debitorum, ſed bona duntaxat.

DE ÆGYPTIORVM DIVERSIS GENERIBVS.

Primum apud Ægyptios periurij pœna erat maxima ac grauiſſima, qui enim hoc crimine conuictus erat, capite mulctabatur, tanquam qui dupliti teneretur ſcelere, vt qui & pietatem in Deos violarent, & fidem inter homines tollerent, maximum vinculum ſocietatis humanæ.

Si quis iter faciens, aut homines à latronib. cædi comperiret, aut quamlibet iniuriam perpeti, neque veniret auxilio, ſi poſſet, mortis erat reus. Si auxilium ferre non poſſet, denũciare latrones tenebatur, & iniuriam accuſatione proſequi; qui ea negligeret, plagis ad certum numerum plectebatur, iriduoque carebat cibo.

Falſo quempiam accuſans, ſi poſtmodum ad iudicium delatus foret, pœnam calumniatoribus ſtatutam ſubibat.

Si quis iniuſto quæſtu viueret, aut mentiretur, in mortis pœnam incidebat. Ideoque cogebantur Ægyptij omnes ſcripta ſua nomina ad præſides regionum deferre, & quo exercitio viuerent, rationem reddere. Quæ deinde lex à Solone ad Athenienſes deducta eſt.

Si quis ſponte aut liberum, aut ſeruum occidiſſet, morte damnari leges iubebant quæ non fortunæ conditionem, ſe conſilium facti perpendentes, homines à ſcelerib. deterrebant, & ſimul vindicata morte ſerui, reddebantur liberi ſecuriores.

Parentibus qui filios occiderent, non erat pęnam mortis indicta, ſed tribus diebus noctibuſque continuis edictum, vt circa defuncti corpus aſſiſterent, publica cuſtodia aſtante. Nõ enim iuſtum putabant eum priuari vita, qui vitæ filiis autor fuiſſet. Sed potius continuo dolore factique pœnitentia affligi, quo cæteri ab ſimili facto auerterentur.

Exquiſitam impoſuerunt pœnam patricidis. Nam articulatim præacutis calamis cæſos iubebant viuos ſupra ſpinarum aceruum comburi, maximum inter mortales iudicantes ſcelus, ei mortem per vim inferre, à quo vitam accepiſſet.

Mulierum morti deſtinatarum, ſi pregnãtes eſſent, fætus expectabatur, quam legem multi Græcorum acceperunt, exiſtimantes penitus iniquum eſſe, eum qui nihil commiſiſſet, vnà cum facinoroſo pænam pati, aut duos plecti, quum vnus deliquiſſet.

In bellis qui aut ordinem reliquiſſent, aut non parerent ducibus, non plectebantur morte ſed maxima omnium ignominia, quam poſtmodum virtute & rectè facto deleta, ad priorẽ ſtatum redibant. Ea lex & homines aſſuefaciebat, vt id dedecus peſſimum malum, morteque ipſa grauius cenſerent, & ſimul admonebat mortuos nil iam vitæ mortalium prodeſſe: ignominia affectos plurimorum bonorum virtutis deſiderio cauſam futuros.

Aegyptiis iis qui belli conſilia, aut ſecreta hoſtibus reuelaſſent, linguam eruebãt, ac abſcindebant, ne

debant, ne poſthac nociua linguæ licentia patriæ conciuibus damno eſſent.
Et qui monetam circumcideret, aut adulterinam cuderet, aut pōdus vel ſigna immutaret, aut literis inſcriberet, aut deſcripto demeret, aut falſas ſyngraphas afferret, ambæ amputabantur manus, vt quæ corporis pars peccaſſet, per vniuerſam vitam lueret pœnam.
Et qui mulierem liberam violaſſet, virilia execabantur, quod vno crimine tria haud parua ſcelera complexus eſſet: iniuriam, corruptelam, & liberorum confuſionem.
In adulterio ſpontaneo deprehenſus, virgis cædebatur ad mille plagas, mulier naſo mutilabatur, quo dedecore vultus incontinentia maculatus ea mulctaretur parte, qua maximè facies exornatur. Fœnus quod ex ſcripto contrahebatur, prohibebant vltra cōtracti mutui duplum exigi: ſolutio ex bonis debitoris ſolum fiebat, corpus nō poterat adduci creditori; putabant enim oportere bona tantum ſubdita eſſe debitis. Corpora quorū opera & bello & pace vterentur, ciuitatib. addicta eſt.
Lex præterea priuatim apud Aegyptios hæc erat, quæ iubebat eos qui furari volebant nomen ſuum apud principem ſacerdotum ſcribere, atque è veſtigio furtum ad eū deferre. Similiter quibus res furto credita erat, ad eundem rei ſublatæ tempus, diem ac horam, ſcribere tenebatur. Hoc modo facile inuēto furto qui rem amiſiſſet, quarta multabatur parte, quæ daretur furi.

DE LACEDEMONIORVM LEGIBVS.

Lycurgus Lacædemoniorum legiſlator, veſtes ab ācillis præberi ſatis putauit eſſe. Sed liberis quidem mulieribus, cum procreationem liberorum magnum quiddam eſſe cenſuiſſet, primùm nihilominus fœminam quàm marē exerceri corpore inſtituit. Deinde curſus & virium, velut viris, ita & fœminis certamina inuicem poſuit. Exiſtimabat enim ex vtriſque robuſtis ſobolem quoque robuſtiorem gigni.
Cùm verò mulier ad virum venit, intuēs ille alios primo tempore immoderatius vxoribus commiſceri, ſanxit & huiuſce rei contraria.
Conſtituit namque & ingredientem ad vxorem virum & exeuntem, ne ab aliis videretur, pudore affici. Si autem coeuntes neceſſe eſt, tum ſuauius ſeſe auidiusq. appetere, tū prolem ſi quam generent, validiorem reddi hoc modo potius, quàm ſi ad ſatietatem vſque coniungantur.
Statuit præterea vt nemo pro voluntate vxorem duceret, nec niſi cum in adultam ætatē peruentum iam eſſet nuptias celebraret; id enim plurimum ipſi fœcunditati ac robori conducturum arbitratus eſt.
Atque ſi quidem cōtingerit, vt ſenex aliquis iuniorem vxorem haberet, ſanxit, vt cuius viri corpore animoq. ſenior ipſe magis caperetur, eo adducto ad vxorem ſuſciperet prolē. At ſi quis vxorem rurſus nolit, ſed ingenuæ aut prolis deſiderio tangatur, in hanc quoq. rem legem tulit, vt ſi quam quis fœcūdam generoſamque proſpexerit, ſuaſo eius viro ex ea ſuſciperet natos.
Profectuis & pedagogis, quos priuatim pueris quiſque præficit, virum illis præeſſe voluit ex eorum numero, è quibus maximi magiſtratus cōſtant, quos, quoniam pueros moderentur, prædonomos appellauit.
His poteſtatem dedit, vt & pueros congregarent & delinquentes pro merito cæderent.
Dedit etiam illis ex puberum numero, qui flagra ferrent, vt verberibus, cū opus foret, pueros afficerent, quo factum eſt, vt & multa pueri verecundia tenerentur, & iuſſis facile parerent.
Ne quando autem abſente pædonomo pueri ſine magiſtro ſint, fecit vt is, qui ſemper adeſſet ex ciuibus, ius haberet, qui quidquid factum optimum videretur, pueris imperaret, ac ſi quid delinquerent, plecteret.
Ad hæc volens quaſi naturalem his pudorem conciliare, imperauit vt in viis manus intra pallium haberent, ſilentio incederent, ac nuſquam circunſpicerēt, ſed humi defixos oculos tenerent.
Præcidit etiam vt in conuiuijs honeſtis ad interrogata tantum pauciſſimis verbis reſpōderent, at loquentibus aliis ſtudioſe auſcultarent.
Cum puberem ætatem ſuperaſſent, ad magiſtratus munia honeſtiora promoueri ſanciuit, atque huius ætatis homines veneratione vti ſtatuit.
Pro calceamentis autē pedum nuditatem inſtituit. Cēſebat enim huiuſmodi exercitatione longè

Digitized by Google

longè facilius & locum accliuem aſcendere quempiam poſſe, & tutius decliuem deſcē-dere, ſaltare reſilire, & celerius diſcalceatum currere.

Inſtituit præterea vt à ſuperfluis veſtimentis abſtinerent, & vno amictu quotānis aſſueſcerent, ratus & aduerſus frigora & calores melius hoc vtique pacto muniri.

Cibi autem tantum habendum ſtatuit, vt & nunquam crapula grauaretur aliquis, & indigentiam ferre expertus ſciret.

Verùm ne rurſus fame premerentur, furari quædā ſinebat, vt fames leuaretur, vt ſic & ſtomachum latrantem conciliaret, ac ad inſidias, bellicasq. artes redderētur inſtructiores.

At cum efficere voluiſſet, vt ciues inuicem nihil efficientes mutuo bono aliquo fruerētur, ſtatuit pueris quenque ſuis alienisque iuſta imperare.

Liberos homines vetuit quicquā attingere, quod circa rem pecuniariā verſaretur. Quęcūque autē libertatem ciuitatibus afferebant, hæc ſola magni ab omnibus faciēda putauit.

Dignum eſt pręterea & hac in re Lycurgum Spartanorū legiſlatorē admiremur, qui apud Lacedæmonios ſuis legib. & inſtitutis id effecerit, vt honeſtā mortem turpi āteponerēt.

Perpulchrè & in hac re legibus ſanxiſſe viſus eſt, qui ad ipſam vſque ſenectutem virtutem excolendam voluerit.

Permiſit eos qui pubertatis annos tranſcendiſſent, nutrire comam, ratus hoc pacto & maiores illos, liberaliores grauioresque videri.

DE ROMANORVM LEGIBVS DIVERSIS.

A condita vrbe ad annum ferè trecenteſimum, populum Romanum ancipiti bello diſtractum, ſine legibus certis, ſuis tantum moribus vixiſſe, neq. externas leges cōquiſiſſe, ſatis conſtat, Tercenteſimo demum exacto anno poſt finitimos ſuperatos bello, quietis rebus, cum reſpublica legibus formanda videretur, Decemuiros legum ferendarū cauſa crearūt, qui Athenas profecti ad iura ſtatuēda, vt peregrina inſtituta, ſcita moresq. noſcerēt, diuino conſilio leges Duodecim tabulis inæs inciſas, in foro propoſuere, excerptas à Solonis legibus quæ axibus ligneis continebantur. In his boni æquique iuſſa, praui delictorumq. depulſio, tum iudiciorum ordo & bene viuendi norma, pœnaq. ac premia conſtituta erant, à quibus poſtea omnis diuini humaniq. iuris ſanctio manauit. Quæ quidē leges cùm longo temporis abuſu antiquatæ eſſent, & vetuſtate conſeuiſſent, nouis poſtea editis, quæ eadem illa continerent, licet mutatis verbis, eadē tamen ſcripta & conſtituta manſere. Lubet igitur præcipuas leges è tribunis Roman latas enumerare, quarū hiſtoriarum ſtudioſis, in autorum lectione ſubinde mentiones ſubobſcuræ occurrunt: recitabimus autem ordine alphabetico, vt promptius lector legem quam quærit, inueniat.

Acilius igitur Glabrio de repetundis pecunijs legem tulit, quæ Acilia vocata eſt.

Aelia & Fuſia lege cautum erat ne quis per eos dies quibus cum populo agi liceret, nō niſi de cœlo ſeruaſſet, quicquam ageret.

Æmilia lege non ſolum pęnarum ſumptus, ſed ciborum genus & modus præfinitus eſt.

Annaria lex annorum modum præſcribebat, quibus magiſtratus capiēdi poteſtas dabatur.

Annonia lege à Clodio Tribuno lata, frumentum, quo ātea ſenis æris ac triremibus in ſingulos modios dabatur, gratis ſuppeditabatur.

Apuleia lege cauebatur ſi quis publicam maieſtatem minuiſſet, capitis reus eſſet.

Aquilius legem tulit de dolo malo, de fraude, de deceptione, de ſimulatione.

Aterina lex conſtituit, vt quum mos priſcis fuiſſet irrogandæ mulctæ per magiſtratus ouis aut bouis nomine: ouis ære deno, bos autem ære centeno definiri intelligatur.

Aurelia lege communicata ſunt iudicia ſenatui, equitib. Romanis & tribunis ærarii.

L. Calphurnius Tribunus pl. primus legem tulit de repetundis pecuniis, Cenſorino & Manilio conſulibus.

Caſſia lege ſtatutum erat, vt populus per tabellam ſuffragia ferret. Et quem populus damnaſſet, cui ve imperium abrogaſſet, in ſenatu non eſſet.

Cinthia lege cauebatur antiquitus, ne quis ob cauſam orādam domū pecuniā ve acciperet.

Clodia lege cautū erat, ne quis per eos dies, quibus cum populo agi licet, de cęlo ſeruaret, contra legem Fuſiam & Æliam.

Cornelia lex, quæ & teſtamentaria dicta eſt, lata eſt in eos, qui teſtamenta aut tabulas alias falſas ſcripſiſſent, recitaſſēt aut ſignaſſent. Seruos etiam vltimo affecit ſupplicio, liberos autem deportatione.

Falcidia

Digitized by Google

Falcidia lege cautum erat, ne plus legare liceret, quam lege Clodia.

Fannia lex ludis Romanis, item Plebei & Saturnalibus, in ſingulos dies centenos æris inſumi conceſſit, decemque alijs diebus, in ſingulis menſibus tricenos. Cæteris autem omnibus diebus denos.

C. Fannio & M. Valerio Meſſala conſulibus, principes ciuitatis iuramento adacti ſunt verbiſq; conceptis obligati, non amplius in ſingulas cœnas ſumptus facere, quam centenos vicenoſque æris, præter olus, far, & vinum: neque vino alienigena, ſed patrio vti. Neque argenti in conuiuio plus pondo quàm libras centum in ferro.

Gabinius legem tulit, qua bellum Cn. Pompeio de perſequendis Piratis datum eſt, ad verſus L. Trebellij tribuniplebis interceſſionem.

Cornelia alia lege cauebatur, ne quis legatis externarũ nationum pecuniam expenſam ferret. Item ne quis in ſenatu legibus ſolueretur, niſi ducenti adfuiſſent. Ne quis cum ſolutꝰ eſſet, intercederet, cũ ea de re ad populũ ferret. Vt prætores item edictis ſuis ius dicerẽt.

Cont. Cinna Tribunuſpl. legem tulit de reuocandis exulibus. Vnde à C. Octauio collega pulſus, bellum vrbi intulit.

Cotta orator legem tulit, vt liceret Tribuniſpl. alios accipere magiſtratus.

Flauia lex de plagiarijs lata eſt contra eos, qui dolo ſeruum aut pecus à domino, aut filium à patre ſubtraxiſſent.

Frumentaria lex à Sempronio Graccho lata eſt qua frumentum è publico diſtribueretur populo Romano.

Fabius adiecit pœnam ijs, qui non certo numero, vt antè fuerant definiri, deducerant & ſectarentur candidatos in campum Martium, in quo comitia habebantur.

Hortẽſia lex præcipiebat, vt eo iure quod plebs ſtatuiſſet, & patricij oẽs Quirites tenerẽtur.

Iulia lex contra adulteros lata eſt, item alia eiuſdem nominis de peculatu, in eos qui remp. vel ſacra furati ſunt, vel furantibus auxiliati ſunt: vel furta ſcientes ſuſceperunt. Alia huius legis capita enumerantur à iureconſultis, quos conſulere conueniet.

Iunia lex à M. Iunio Siluio lata eſt conſule, bello Cimbrico ſæuiente, quod diu praue ſimul & infeliciter geſtum eſt propter diminuta militiæ ſtipendia.

Lætoria lege cautum erat in eos, qui pupillorum bona diriperent, aut eorum bona malis artibus alienarent.

Lectoria lex, cum adoleſcentes in contractibus circumueniri ſolent, lata eſt à Q. Lectorio, qui lege pœnam deceptoribus adiecit.

Licinia (quam L. Craſſus diues tulit) erat, vt Calendis, Nonis & Nundinis, cuique liceret triginta tantum aſſes in cibis conſumere, reliquis autem diebus ne amplius apponeretur quàm carnis aridæ pondo tria, & ſalſamentorum libra.

Licinius Stolo, genere Fabij Ambuſti legem tulit, ne quis plus quam quingenta agri iugera poſſideret. Quam quum poſtea infregiſſet comparatis mille iugeribus accuſatus eſt à M. Popilio Lenate.

Manilia lex illos etiam ad magiſtratus gerendos admittebat, quorum maiores in Romana Rep. magiſtratum non exercuiſſent.

Metellus Macedonicus in cenſura legem tulit, vt omnes vxorem ducere cogerentur.

Oppia lex de ſuperfluo mulierum ornatu lata eſt prohibens ne immodico veſtitu incederẽt, ne ve pilentis, id eſt, thedis per ſilibus vterentur, ne ve plus vnica in auribus appenderẽt.

C. Orchus Tribunuſpl. legem tulit, qua numerum conuiuarum præſcribebat, iubebatque vt ianuis parentibus cœnaretur.

Othonis lex prohibebat, ne quis cum ordine equeſtri in ſpectaculis ſederet, niſi ſeſtertia, quadraginta poſſideret: quod ſi contigeret, quiſquis eſſet ingenuus ſiue libertus, inter equites in gradu 14. locum haberet.

Lege Papia cauebatur vt pontificis maximi arbitratu virgines è populo viginti legerentur, ſortitioque in concione ex eo numero fieret in contrahendis matrimonijs.

Apud Romanos Papyrius regias leges in vnum volumen cõtulit Cl. Regillanus decreuit, autor fuit conſcribendarum duodecim tabularum. M. Mutius L. Brutus, & P. Manlius iꝰ ciuile fundauerunt. Q. Mutius pontifex maximus ius ciuile in 18. l. redegit. Seruius Supl. 180. libros de iure ciuili reliquit.

Plotius Tribunuſpl. legẽ tulit, vt qui cum Lepido fuerãt, redire in patriam poſſent impunè.

Pompeius

Pōpeius Strabo veteribus incolis Trāſpadanis ius Latij dedit, & quod cæteræ coloniæ Latinæ habebant (id eſt patendi magiſtratus & ciuitatis Romæ ius adipiſcerentur) cōceſſit.

Portia lege non licebat interfici ciuem Romanum verum virgis verberari. Hoc autem ſignificatur, quod ea re tolleretur dignitas ciuilis, & redigeretur in ſeruo, qui tandem fiebant ſerui.

Roſcius Otho Tribunus pl. legem tulit, vt equitibus Romanis in theatro 14. gradus primi aſſeruarentur, atque non eſſet quiſpiam, qui auderet præripere. Vnde lex ipſa vocatur Roſcia ab Horatio.

Statinia lege maſculorum concubitores graui ſupplicio afficiebantur, quos vocabant arſenocœtas.

Sempronia lege ſtatutum erat, vt frumentum è publico populo Romano, penuria rerum laboranti diſtribueretur.

Sumptuarias leges vocabant Romani, quæ ad cohibendum rerum omnium luxum, & prodigas menſes prohibebant: cuiuſmodi ſunt leges Orthia, Licinia, Fannia, Æmylia, & quædam aliæ.

Lex talionis iubebat reos eadem puniri pœna, quam aliis intulerant, ſi dedita feciſſent opera. Ictus enim conſultus & fortuitus, non cadebant ſub eiuſdem talionis ſimilitudine.

Tutelari lege cauebatur, ne quis tutor per ſimulationem pupillum defraudaret.

Valeria lege, quæ à publicola lata erat, nulli magiſtratui licebat corpus Romanis ciuis indicta cauſa condemnare, licebatq; iam damnatis ad populum prouocare.

Varia lex lata eſt, vt quæreretur de iis, quorum ope conſilio ve ſocii contra populum Romanum arma ſumpſiſſent. Promulgata eſt autem hæc lex à Q. Varro trib. pleb.

Vnconia lege cautū erat, ne quis cōſenſus, hoc eſt pecunioſus, hæredem vicam filiam relinqueret. Erat autem conſuoſus ille, qui centum millia ſeſtertium in poſſeſſionē detuliſſet.

Q. Volumnius Tribunus pl. legem tulit, ne quis mulierem hæredem inſtitueret.

TRIBVNITII MAGISTRATVS iura & poteſtates.

Tribuni ſoli magiſtratuum purpurati non ſunt. Plut. in Problem.

Tribunorum ianua die noctuque patet. Idem.

Tribunis non licebat vnum diem ab vrbe abeſſe. Gellius l.3.cap.2.

Tribuni ſenatum non intrant, ſed poſitis ſubſelliis ante valuas curiæ, decreta patrum attētiſſima cura examinant. Val. tit. de inſtit. antiquis.

Conſulem à tribuno in carcerem duci poſſe conſtat Liui. l.4. Decad. 1.

Tribuni in ius vocandi poteſtatem non habent, ſed prehendendi. Gell. l.13.c.12.

Tempus comitiorum declarare in poteſtate tribuni eſt Blon. l.3. Rom. triumph.

Si alicui cum tribuno lis interceſſiſſet, iudices erant collegæ Gell. l.13.c.12.

Si quis tribuno nocuiſſet, eius caput Ioui ſacrum erat, familia ad ædem Cereris, liberi verò venundabant. Blon. l.4 Rom. trium.

Tribuni nec lictores habent, nec in ſella curuli ſedenutius dicturi. Plut. in Problem.

Tribuni ſignandorum nummorum habent poteſtatem. Crinit. l.17.cap.7.

Senatuſconſulta nō prius valida ſunt, quàm interueniente tribuni cōſenſu, quæ ſubſcripta T. litera à Tribuno viſa, & approbata oſtenduntur.

IVRA ET POTESTATES CENSORVM.

Cenſores creati ab anſerum ſacrorum cura incipiunt, alimenta locando, & imaginem ſplēdorem reparando. Plut. in Probl.

Populi partes in tribus diuidūt & pecunias in ciuitatis ordines partiuntur, Cic. 2. legū. Vitam hominum & morum diſciplinam obſeruant. Plut. in vita Cat. in Cenſorij.

Cenſura maximæ omnium magiſtratuum reuerentiæ eſt, plurimæq; poteſtatis, cum in aliis rebus, tum maximè ad morum emendationem. Plut. in vita Pauli Æmylii.

De nuptiis, de liberorum procreatione, de viuendi ratione, & de conuiuiis diligenter inquirit cenſura. Idem in vita Catonis Cenſorii.

Sacrificiorum precia curare, Cenſorum eſt. Idem eodem.

Deſcriptionibus genera & reipublicæ officia diſtinguere poſſunt. Idem eodem.

Cenſorum eſt, eos qui maiores honores geſſerunt, in ordinem referre ſenatorum. Valerius de inſti.

Digitized by Google

Vrbis templa,vias,aquas ærarium,tuentur.Cic.2.leg.
Equitum,peditum ve ſobolem cenſores diſtribuunt,& cœlibes eſſe prohibent.Idem eodẽ.
Altero ex cenſoribus mortuo,alterum ſe oportet magiſtratu abdicare.Blon l.3.Rom.triũ.
Cõpleto quinquennio cenſoris luſtrabant,Taurilla ſacrificia de ſue,oue,& tauro faciebãt. Pom.Let.de magiſt.
Cum alij magiſtratuum Romanorum annui ſint,cenſura quinquẽnium durat, Vide Crin. l.4.c.3.Cicer.de legibus.

CENSORIA POENA IN QVOS, ET qualis ferebatur.

Qui agrum paſſus fuiſſet ſordeſcere,cenſoria animaduerſione puniebatur.
Qui equum graciliorem aut parum nitidum haberet.
Qui ioco vſus fuiſſet intempeſtiuè.
Qui in cenſorum auditorio nimis oſcitaſſet.Gell.l.4.c.12.
Senator ſenatui obijcitur.
Eques publicum equum perdit.
Plebeius fit ærarius,& capite cenſus.Crin.l.4.c.3.
Huc ſpectat tabulas cærites fuiſſe,in quas referri cẽſores iubebant,quos notæ cauſa ſuffragijs priuabant; vnde eruditè Flaccus in epiſtola ad Numicum dignos cærite cæra dicit Romanos,quoniam luxu & voluptatibus turpiſſimis tenerentur.autor Gell.l.16.c.16.& 17.Crin.l.7.c.6.

IVDICIORVM, ET SVFFRAGIORVM NOTÆ.

Calculus Albus in abſolutione,in damnatione Niger,dicẽte Ouidio,Mos erat antiquis niueis atriſq,lapillis His damnare reos,illis abſoluere culpa,Ouid.15.Met.
Fabæ.Sic Plut.de liberis educandis.
Litera K in damnatione nota fuit.l.6.c.6.
Litera A in abſolutione.Idem eodem.
Litera L & N in cauſæ ampliatione,quibus notabatur Non liquet.Idem eodem.
Litera T.Quum tribuni ſenatuſconſulta ſibi placere notabant.Val. de inſt.atiq.
Thita Damnationis nota (Perſio dicente) Et potis es nigrum vitio præfigere Thita.Perũ. Satyr.4.
In comitijs circumferri tabella conſueuit,in qua,puncta ad poſita ſignificarent,cui candidatorum ſuffragarentur.Eraſm.in adio.Omne tulit punctum.
Tolim abſolutionis nota fuit.Aſconius Pæd.in ſuis commentarijs.
Pollex preſſus fauoris ſignum eſt.Polit.in Maſcellan.c 17.
Pollex verſus,Denegantium.Idem eodem.
Cæra miniatula,quæ parum probantur in librorum correctione,notari ſolita ſunt. Cicero l.26.ad Atticum.
Creta notarunt veteres,quæ ſequenda forẽt;quæ viciſſim fugienda,carbone.Perſius Sat.5.
Pedibus nonnunquam ferri iudicia ſolitã ſunt,quum à ſuo loco diſcendentes Senatores ad illorum ſedes pedibus ibant, quorum ſententiam volebant ſectari,vnde Pedarij fortaſſe dicti ſunt:quaquam non me fallit,aliter ſentire Celium.Bolin.l.4.Rom.trium.
Obelo,ideſt ſigno oblongo,in modum haſtæ, improbantur & notantur codicũ errores Cicero epiſt.162.
Signo vngui appoſito vbi quid non placet obſeruantur.Eraſ.in Ada Vngui notatur.
Ægyptij iudices ſententiam ferunt impreſſo veritatis ſigno quod aurea cathena ex iudicũ principis collo pendet.Diod.l.2.
Cicero conſul(vt autor eſt Beichemus in præfactione facta in Plinium)docuit per ſigna quædam, & notas multarum ſimul literarum vim habentes ſenatorum dicta colligere.
Britannicus, Perſij interpres, à Criniti opinione multum recedit. Dicit enim K in abſolutione ſcribi ſolere,quod interpretatur calon, ideſt bonum.

SVPLICIORVM DIVERSA GENERA.

Draco apud Athenienſes vnicuique & quantulocunque furto extremum ſupplicium,id eſt mortem irrogauit.
Pauſaniam Anchoram ferream eorum ceruicibus adalligabat, quos crudelius vellet caſtigare,eaque affectos ignomina vniuerſo populo videndos exponebat.

Aporapha-

Digitized by Google

Aporaphanidoſis ſupplicium erat,quo Raphani in pudēdas reorum partes impingebātur.
Archious ſeu Archiuum,locus eſt,ad quem damnati ducebantur,in quo qui legum placita riſui habuiſſet diebus viginti vinctus Cyphone perſeuerabat nuda,melle & lacte delibutus,quo moleſtæ eſſent illi apes & muſcæ.
Ad beſtias damnari etiam ſupplicium erat,apud antiquos, quo rei cum beſtiis, feriſq. agreſtibus & ieiunis depugnabant. Propterea apud Gellium legimus, Androdam à domino datum ad beſtias. Beſtiarijs erant,qui beſtiis obiiciebantur, aut in eas decertabāt. Tertul. Iupiter eſt. Romæ,quem ludis ſuis polluunt ſanguine beſtiariorum.
Colaſis genus erat pœnæ,quæ adhibebatur cauſa caſtigandi,aut emendandi.
Colus maſculi generis tormentum erat carnificinę ſeueritatis, quo rei flagellabantur, ipſū erat coriaceum,autore Feſto.
Crurifragium ſupplicium erat,quo crura maleficis mutilabantur, & infringebantur Apul. lib.9. Tūc vxor,egregi diras eum deuotione deprecata, & crucifragium eius abominata exangui formidine trepidantem adulterum abſcondit. Eodem modo Plautus Lūbifragium hinc auferes me.
Culeus ſaccus erat,in quo Simia,ſerpens, canis & gallus gallinaceus cum parricidæ includebantur,ac demum præcipitabantur in aquas Iuu.Sat.8.de Nerone: Cuius ſupplicio nō debuit vna parari Simia non ſerpens vnus nō culeus vnus. Valer.ſcribit,M.Tullium duū virum culeo inſutum in mare obiici iuſſum eſſe à Tarquinio rege, ob librum ſecreta ſacrorum continentem,quem exſcribendum dederat.
Cyphon ligneum erat vinculum aut ferreum,quo maleficorum colla inuoluebātur Cynophiſmus ipſum eſt ſupplicium.Hoc ad huc noſtra ætate viſitur.
Exilium ſeu mutatio patriæ,numeratur inter pœnas reorum. Exules aliter dicuntur Relegati & Deportati Differunt tamen. Relegatis enim licebat vti bonis propriis in exilio. Deportati vero nihil poſſidebant ex ſuis bonis.
Fuſtuarium dicitur caſtigatio fuſtium,virgarumq. ſupplicium. T. Liuius: Faſtuarium meretur,qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit. Antiquitus in militari diſciplina duo ferūt ſuppliciorum genera,Fuſtuarium,& Decimatio. Eum qui virgis cædit. Plautus virgatorem vocat. Liberum erat cædi fuſtibus; virgis, ferulis. Erat & Crates ſupplicium apud priores,quo quis diectus in aquam,Crate supernè iniecta,ſaxis congeſtis obruebatur.
Hemoniæ Scalæ ſeu Gemonii gradus locus erat eminens qui gradibus quibuſdam cōſcendebatur. Eò trahebantur damnatorum corpora. Legimus enim M.Claudio (quòd fędam cum Corſis pacem feciſſet) ademptum libertatem, mox & ſpiritum extinctum. Corpus demum contumelia carceris & deteſtanda gemoniarum ſcalarum nota fędatum. Dicūtur autem Gemoniæ à loco gemitus & calamitatum. Suetonius in Cæſare Tiberio: Imputauit etiam,quòd non laqueo ſtrangulatum abiecerit in gemonias.
Gyaros eſt inſula in mari Aegeo,quò mittebātur noxij. Iuuenalis Sat. 1. Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum, Si vis eſſe aliquid.
Icrion erat inſtrumentum,quo martyres cruciabantur.
Ad metalla damnari ſupplicium fuit apud antiquos, quo vincti fontes in opus metalli trahebantur, ſeu in metallicas mittebantur, fodinas. In Calcariam quoq. & Sulphurariam damnabantur aliqui. Nam Iuriſconſulti inter pœnas metalli nominant Sulphurariam & Calcariam: hoc eſt,fodinas calcis & ſulphuris. Item Lathomiam,vbi cæduntur lapides. Plaut. Tyndarus in Lathomias Lapidarias ab Egione damnatur. Fuit & Lathomiæ locus carceris Romæ & Syracuſis carcer. De Metallorū pœna Trāquillus in Caligula: Multo hoſti ordinis deformatos prius ſtigmatum notis ad metalla & munitiones viarū, aut ad beſtias condemnauit,aut beſtiarum more quadrupedes cauea coercuit,aut medios ferro diſſecuit. Plin. in Epiſt. Erat fuſtibus cæſus,damnatus ad metallū, ſtrāgulatus in carcere.
Neruus ferreum erat vinculum, quo impediebantur pedes. Eo etiam ligabantur ceruices. Hinc Cato apud Gellium feſtiuè dicit, priuatos fures in neruo & cōpedibus vitā agere, publicos auro & purpura niti.
Paratiſmos ſupplicium erat,quo pauperes in adulterio deprehēſi puniebantur. Ditiores .n. ſe pecunia redimebat, vt conſtant ex verbis Ciceronis, qui ſcripſit Saluſtium vænalem expoſuiſſe domum paternam vt ſe adulterij crimina purgaret.
Rota tormentū eſt,Germanis peculiare. Ariſtophanes apud Celium: Rota torquere te illic neceſſ-

Digitized by Google

neceſſe eſt, vt exculpabatur, quod perperam feciſti. Erat autem ſeruile ſupplicium. Rotæ inſerebantur noxij, & membratim radijs rotarum conuulſi lenta morte perimebant.

Stigma dicitur nota, quę inuritur fronti reorum in perpetuum probri monumentũ. Mort. Frons hæc ſtigmate non me notando eſt; Iuu. Sta. 10. Mitius id ſanè, quod nõ & ſtygmate dignum Credidit. Quintianus in Cleopoli; Nota nulla doloſi Criminis, hanc preſſo ſignabat ſtigmate frõtem. Suetonius de Auguſto; Valerium Catullum (à quo ſibi verſiculis de Mamurra perpetua ſtigmata impoſita non diſſimulauerat) ſatisfacientem eadem die adhibuit cænæ. Vbi ſtigma metaphoricè poſuit pro infamia & ſugillatione. A Stigma fit ſtigmaticus in publica notatus infamia Cicero: O miſerum, qui fideliorem & barbarũ & ſtigmaticum putaret, quam coniugem. Plin. ſcribit columbino fimo deleri ſtigmata.

Suſpendium eſt ſupplicij genus, quo ducti ad furcas malefici faucibus laqueo cõſtrictis infelicem reddunt ſpiritum. Quæ mors maxime erat probroſa. Nam in põtificalibus libris cautum fuerat, vt tales inſepulti abijcerentur. Vnde & Virg. de amata Lauiniæ matre ſic ait, Et nondum in formis lethi trabe nectit ab alta. Plerique mortem hanc præpoſteram vocant. Ea hodie apud nos puniuntur latrones & homicidæ.

Vnus etiam nomen eſt tormenti: nam infames multiſq. flagitijs adobruti, poſt mortẽ vnco trahebantur in ſentinas, & ſordium receptacula. Mortuo Commodo Imper. ſenatus hũc in modum acclamauit, Qui ſenatum occidit, vnco trahatur; Qui templa ſpoliauit, vnco trahatur. Hæc & alia inſtrumenta Carnificinæ quum oſtẽtaret Carnifex ferunt Neronẽ ad voluntariam mortem coactum Sueton. de Vitellio ſcribens, ait: Tãdem apud Gemonias minutiſſimis ictib. excarnificatus & cõfractus eſt, & inde vnco tractus in Tyberim.

Cyprianus apud Cælium prodit, Vnguiam fuiſſe tormenti genus, aitque Aſcias, & Runcinas inter ſæuitiæ tormenta reperiri.

IN EXILIVM MISSI.

Cliniſtenes Athenienſis (qui primus legem tulerat de exilio) primus exulauit.

Conon dux Athenienſis impatiens cladis, quàm à Lyſandro Lacedæmonio cõflictu nauali acceperat, ſpontaneum delegit exilium Fugitq. ad Artaxerxem regem Perſarum in Cyprum, cuius auxilio libertati patriam aſſeruit, cui prius ſeruitutem attulerat.

Demarathus Lacedæmonius quum apud Athenienſes exularet, non potuit tamen furtim non monere patriam belli apparatus, qui Athenis fiebat.

Dion Syracuſanus quũ plerunq. monuiſſet Dionyſium (apud quem in ſumma dignatione & familiaritate viuebat) vt patriæ libertatem reſtitueret, factus ei ſuſpectus, & in exiliũ pulſus eſt. Vbi tamen ad liberandas Syracuſas animum ſemper adiecit. Nam facto Apollini ſacrificio, habitaq. ad milites concione, contra tyrannum copias mouit, quem facta deditione coegit exiliũ capere, quod prius alijs dabat. Hinc adagium natum; Dionyſius Corinthi. De his, qui à proſpera fortuna ad humilem redacti ſunt.

Demoſthenem Athenienſes in exilium miſerunt, quòd pecunia fuiſſet, corruptus ab Harpalo, qui fugerat ab Alexandro, & Athenas ſe receperat.

Egeſiſtratus Epheſius ob tribulis ſui necem exulauit.

Ariſtides Athenienſis poſt multa in Remp. beneficia, tandem ſua virtute incidit in odium malorum quorum inuidia pulſus in exilium: vbi tamen deos precatus eſt, vt omnia Athenienſibus prò voto & animi ſententia bene ſuccederent.

Hyppiax dux Athenienſis pulſus in exilium, Darium in patriam commouit. Iuſtinus l. 2.

Xenophanes an. 65. exulauit à patria.

Prothagoras Abderites, Menandri filius, & auditor Democriti, accuſatus ab Atheniẽſibus, quòd Perſarum magiam & religionem didiciſſet, ſponte exulauit.

Philiſtum Syracuſanum (qui res Siculas libris duodecim complexus eſt) Dionyſius ſenior in exilium pepulit, vbi tamen bonam hiſtoriæ partem abſoluit.

Traſybulus dux Athenienſis relegatus eſt à triginta tyrannis, Athenas per vim occupantibus: qui demum collecta aliorum exulum manu, iuuante Lyſandro Lacedæmoniorum ducem, expulit, patriæque libertatem peperit.

Thucydides Athenienſis miſſus Amphipolim (quam rex Philippus per vim occupauerat) quum in proditionis ſuſpicionem veniſſet, actus eſt in exilium: quam tamen fortunam conſtantiſſime tulit.

Spõte Pythagoras Samon liquit, Athenas Solon, Lycurgus Lacædemona, Romam Scipio.

Digitized by Google

Interrogatus Socrates cuius eſſet, reſpondit ſe ciuem mundi.

Tarquinius Superbus, qui occiſo Seruio Tullo regnũ ſceleſte occupauit, miſſus eſt in exilium cum Tarquinio Collatino filio ſuo, propter ſtupratam ab ipſo filio Lucretiam.

Tullia Seruij Tulli filia, acta eſt, in exiliũ, quòd ſuper faciem parẽtis mortui currũ traxiſſet.

M. Marcellus Pompeianarum partium, vbi vidit Cæſarem victorem, Athenas, profugit in exilium. Vnde proconſul Africæ, Domitiani tempore damnatus repetũdarum, quòd Africam diceretur expilaſſe, actus eſt in exilium.

Liuius Salinator, quum de Illirijs triumphaſſet, inuidiam ſibi gloria comparauit. Iudicatus enim reus peculatus, in voluntarium exilium profectus eſt, poſtea tamen reuocatus Annibale Italiam opprimente.

M. Æmilius Lepidus, quum vellet exules in urbem reuocare, ipſe urbe detruſus eſt. Reuerſus demum ad obſidionem urbis, à Catulo conſule & Pompeio pulſus, & hoſtis patriæ iudicatur, exulauit in Sardinia, ubi dolore animi perijt.

L. Apuleius Saturninus tribunus pl. cum propter Agrariam legem (quam per uim tulerat) aliasq. item factiones videret ſe odioſum pleriſque ſummatibus Rhodum profectus eſt in voluntarium exilium. Liuius l. 69.

P. Rutilius conſ. Ch. Manlij collega, relegatus eſt à Syllanis. Deinde quũ reuocaretur: Malo, inquit, vt patria exilio meo erubeſcat, quam reditu mœreat.

L. Opinius poſt Ful. Flaccum virum conſularem & C. Gracchum tribunitium oppreſſos iudicio circumuentus, & in exilium actus eſt.

M. Pompilium Romani in exilium egerunt, quòd miſſus contra Numantinos, rem ſua culpa male geſſiſſet.

Decius Magus quum Annibali Capuam intrãti ſolus aſſurgere nollet, ab eodem relegatus eſt, quum autem in exilium traheretur, aperto capite vociferans: Habetis, inquit libertatem Campani quam petijſtis. Semper enim patriæ deditionem d ſſuaſerat. Liuius lib. 23.

P. Nigidius Figulus, quem Lucanus Aſtrologiæ, peritum fuiſſe ſcribit, mortuus eſt in exilio teſte Euſebio.

Metellus Numidicus (qui de Iugurtha triumphauit) relegatus eſt, quod in legem Apuleiã per vim latam iurare voluiſſet.

T. Ann. Milo Maſſidiæ, exultauit, quod cliens fuiſſet Ciceronis, in cauſa cædis, Clodianæ.

Cicero ob Clodij inimicitiam actus eſt in exilium. Quod ægre adeò tulerunt Romani, vt viginti hominum milia veſtem mutauerint. Tandem tamen redijt magno omniũ plauſu, & vniuerſa propè Italia illum ſuis humeris reuehente.

Montanum Vatienum oratorem, patria Narbonenſem, Tiberius relegauit ad Baleares.

In exilio ſupra ſeptem annos verſatus eſt Ouidius, vbi tamen barbaras gentes adeò ſibi demeruit, vt in eius obitu Gethæ ad Tomitam lachrymas cohibere nequiuerint.

Boetius imperante Zenone, exilio damnatus eſt à Theodorico rege, ob affectatam libertatis ſuſpicionem.

Hoſtaſius Rauennæ dominus à ſuis ciuibus relegatus eſt, quòd in ocio & ignauia tot po-ſceret, publicæq. adminiſtrationi ineptus videretur.

Berengarius Imperator, & Albertus eius filius ab Othone victi, & in exilium pulſi ſunt. Benedictus Pontif. Maximus ab Othone Imperatore relegatus eſt, ſuffecto Leone Octauo.

Lucifer preſul Caraliſanus à liberio Pont. ad Imperatorem Cõſtantinum miſſus, relegatus eſt, Palæſtinam.

Euſebius Vercellenſis præſul ob religionem & doctrinam à Cõſtãtino Principe miſſus eſt Capadociam in exilium.

Hylarius præſul Pictauienſis, qui ſcripſit in Arrianos, relegatus eſt in Phrygiam.

Ioannes Gothus præſul Gerundenſis, quum ſub Phoca principatu Arrianam ſectam oppreſſiſſet, ab hæreticis relegatus eſt.

Meletius præſul, Arrianæ hæreſis ſectator, ſub Diocletiano pulſus eſt in exilium quòd præter opinionem fidem noſtram defendiſſet quum tamen Arrianam vellet tutari.

Euſtathius Pamphilus, præſul Antiochenus, ſub Conſtantino principe in exilium pulſus eſt Traianopolim Thraciæ ciuitatẽ, quòd Arrianorum placita refelliſſet. Oribaſius Sardianus mortuo Iuliano principe, quo cũ in ſumma familiaritate vixerat inuidia ſuccedẽtiũ principum & bonis ſpoliatus eſt, & in exiliũ detruſus: vbi tamen in omni calamitate cõ-

ſtanti

Digitized by Google

ſtanti manſit animo, ſeq; Philoſophum verum exhibuit.

Paulus Diaconus Aquileienſis à Carolo Magno relegatus eſt ad Diomedis inſulam quòd Deſiderio Longobardorum regi eiuſdem Caroli inimico faueret.

IN CARCERIBVS MORTVI.

Syphax rex Numydarũ, quum à Romanis ad Carthaginenſes defeciſſet, victus à Scipione, & in triumphum ductus, Tiburi in cuſtodia mortuus eſt.

Ariſtonicus ob Aquilo conſule in triumphum ductus, & in carcere ſuffocatus.

Iugurtha Manaſtabilis filius nothus, Micipſæ regis Numidarum nepos, propter Adherbalẽ & Hyempſalem fratres regni conſortes occiſus, à Mario bello petitus, victus, & in triumphum ductus, poſtremo in carcerem coniectus eſt, vbi expirauit. Plut. in Mario.

Henricus tertius imperator, ab Henrico filio captus, & Leodii cuſtoditus, pædore carceris miſeram exhalauit animam. Baptiſta Egnat.

Aldegiſius Deſiderii Longobardorum regis filius, à Carolo Magno victus eſt, & in carcerem coniectus eſt, vbi & clauſit vitam.

Celeſtinus V. quum ſummo pontificatu ſe abdicaſſet, à Bonifacio octauo (cui rei ſummam commiſerit) ſucceſſore, in carcerem detruſus, & ibidem extinctus eſt.

Ioannes primus Pontifex, à Iuſtino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus eſt.

Ioannes XIIII. à Romanis inedia & pædore in carcere interfectus.

Agatha virgo Catanenſis, ſub Quintiano conſule in carcere extincta eſt.

Romanus martyr ſub Aſclepiade præfecto in carcere præfocatus eſt.

IVGVLATI ET STRANGVLATI.

Dinarchus Corinthius iuſſu Polypeſcontis iugulatus. Plut. autor.

Darius Caudemum Athenienſem (quem de apparatu exercitus percontatus fuerat) recta mouentem iugulari fecit. Curtius l. 3. de geſtis Alexandri.

Antiſtius, autores in Plut. in ſenatu iugulatus eſt, quòd ob Pompeium Syllanam ſequi factionem videretur.

Sergius Galba, quum Piſonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptaſſet, in medio foro ab Othone iugulatus eſt.

P. Cor. Lentulus Prætor vrbis comprehenſus coniuratione Catilinæ, iuſſu Ciceronis iugulatus eſt in carcere. Saluſt.

Cethegus, Statilius, Gabinius & Lentulus Catilinarij, in carcere iuſſu Senatus ſtrangulati ſunt. Saluſt.

Commodus poſt tertiumdecimum Imperii annum ſtrangulatus eſt, Læto autore & Martia concubina. Sextus Aurel. ait, Martiam prius tentaſſe, vt eum veneno perderet.

Apies ab Amaſi ſuperatus, datus eſt Ægyptiis iugulandus. autor Herod.

Gandulphus martyr, ſuaſu vxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus eſt.

Lucilla Nemeſii tribuni filia, Romæ in via Appia ſub perſecutione Valeriani iugulata eſt.

Albanus martyr à latronibus hoc in genere ſuffocatus eſt.

Galſonda Athanagildi Gothorum regis filia, à Chilperico marito noctu iugulata eſt ſuaſu Fregundæ pellicis. Volat.

Amalaſuntha Gothorum regina, Atalarici mater, à Theodato (quem mortuo filio regni ſocium aſciuerat) in balneo iugulata eſt Paulus Diac.

Gerontius Comes a militibus ſuis iugulatus eſt, quòd Conſtantem Conſtantini filium feciſſet primum. Idem autor.

DECOLLATI.

Alebas rex Lariſſæ vrbis Theſſaliæ, à ſuis ſatellitibus ob crudelitatem obtruncatus eſt Oui. in Ibin: Quosq; putas fidos, vt Lariſſæus Alebas, Vulnere non fidos experire tuo.

Cantharus fuit quiſpiam Athenienſis caupo, quem Athenienſes ipſi ob maleficia & impoſturas ſupplicio capitis affecerunt. autor Zenodotus apud Eraſmum. Valer.

Timagoras Athenienſis capitali ſupplicio affectus eſt, quòd Dariũ (ad quem legatus miſſus fuerat) more Perſarum adoraſſet. Plut.

Sp. Caſſius affectatæ dominationis ſuſpectus, ſupplicio capitali affectus eſt, domo eius diruta. Valerius de Seueritate Liuius l. 2.

Digitized by Google

Sp. Melius ordinis equeſtris, largitione frumenti ex Ethruria aduecti in plebem facta, ad regnum aſpirare creditus eſt, ac propterea à Seruilio Hala obtruncatur. Liu. l. 4.

Didius Iulianus Imperator à Septimio Seuero ſucceſſore ſuo in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus eſt. autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo victus, quinquagenario maior obtruncatus eſt.

Patricius Senenſis in factione vrbis Romæ ſecuri percuſſus eſt. Plerique martyrum hoc ſupplicio vitam finiuerunt, vt Anſanus, Agathon, &c.

Theodora virgo Antichena, ſub Diocletiano hac extincta eſt morte.

Iulia comes Eulaliæ ſub præſide Diacono capite truncata eſt. Volat.

Margarita virgo Antiochena, ſub Olybrio eadem morte affecta eſt. Volat.

Victor Præſul Cateiæ vrbis Hiſpaniæ ſub Maximiano non procul Mediolano hoc ſupplicio vitam finiuit. Sabell.

Philippus Maria dux Mediolanenſis Italianum Foroliuienſem, vnum ex ſuis ducibus ſecuri percuſſit, quòd cũ Florentinus (in quos bellum gerebat) diceretur clam conſentire. Volat.

PRÆCIPITATI.

Troia diruta, Troianisq; profligatis, ne quid ſupereſſet reliquiarum, quod in poſterum vrbis & populi ruinam vlciſceretur, Vlyſſes Aſtyanactem Hectoris filium in præceps dedit, mira quidem immanitate. Ouid. l. 13. Met. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

Lycas ab Hercule præcipitatus eſt, quòd ei tunicam cruore Neſſi tinctam, & veneno imbutam attuliſſet Sabell. Ouid. in Ibin.

Lycurgus Trachum rex (teſte Lactantio) à ſuis in mare præcipitatus eſt, quòd primus mero aquam miſcuiſſet.

Æſopus fabulator Phrygius, quum veniſſet Delphos, ibidem furti ab æmulis falsò accuſat⁹ (phialam enim argenteam inter eius ſarcinulas clam poſuerant) de rupe inſons præcipitatus eſt. Plut. de ſera numinis vindicta.

Nauplius Palamedis pater, quum intellexit Diomedem & Vlyſſem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per inſidias machinabatur) ſeipſum præcipitauit. Seneca: Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

Theſſalus (à quo Theſſalia nomen ſumpſit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Oſſa mõte præcipitatus eſt. Oui. in Ibin. Vtque dedit ſaltus è ſummo Theſſalus Oſſa, &c.

Sabinis Romam obſidentibus, quum Tarpeia virgo Capitolium prodidiſſet ob armiliarum & anulorum (quos illi gerebat) pactionem, vbi in arcem introducti ſunt, obſequij immemores puellam præcipitauerunt Plut. & Liuius teſtes.

M. Manlius (qui Gallos in obſidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando conſilium inieſſe, damnatus, è ſaxo Tarpeio præceps ratus eſt. autor apud Gell. M. Varro. Cor. Nepos ſcriptum reliquit, eum verberando fuiſſe necatum.

CRVCE ET SVSPENDIO MORTVI.

Omnium qui cruce perierunt, nemo maiori ludibrio affectus eſt, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ virginis innocens filius. Nulli in eo peccati ſcintilla reperta eſt, nihil deliquit vnquam, mundus ex munda matre natus eſt. Mundè vixit, iuſtitiam & æquitatem verbo ſemper et opere docuit. Neq; tamen puduit verboſos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabeſcentes, cauſam machinati, qua eum morti traderent.

Quam licet nullam repeririſſent, agnum tamen primùm flagellis vbique membrorum mutilauerunt, frõtem corona ſpinea perforauerunt, faciem immundis deformauerunt ſputis, colaphis immanibus totum caput contuderunt, latronis more vinxerunt, vinctum ad maiorem ignominiam traxerunt compitatim, & ad extremum inter latrones veluti latronem ſuſpenderunt. Quod quum ad mortem non putarent ſufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderunt.

Illum ego de Libyca natum iurabo leana,
Arcadiasq; inter delituiſſe lupas.
Cui tua crux lacrymas non mouerit ò bone Chriſte,
Ille erit & ferro purior & chalybe.

Diſma Ægyptius natione, vnus fuit eorum latronum, qui cũm Chriſto patibulati ſunt. Huic autẽ Dominus in cruce pepercit, & ſtatim poſt mortem ſua clementia ad cælũ euocauit.

Beatus

Beatus Andræas & Petrus pro Chriſti nomine arboribus ſuffixi ſunt:hic ſub Nerone:ille ſub Aegea proconſule;hic capite deorſum demiſſo,ille ſurſum verſum erecto De vtroq; Io.Fr.Mirandula ſic ſcribit in hymnis:Extenditq;alacer,figendaq;brachia lætus Porrigit Andræas,verſaq;ſub arbore pendet.Et caput in terram ſimili ſub ſtipite Petrus Præbuit, atque lubens protendit in aere plantas.

Polycrates tyrannus Samiorum,& pater Siloſontis, quum tota vita feliciſſimus fuiſſet, ad extremum ab Orœte Perſa comprehēſus,& in furcam erectus,docuit cum Soloni, nihil omni ex parte beatum.autor Herod.in Thalia,& Strab.l.14.Mantuanus de Fortuna Gōzagæ:Inuenies vnum toto qui vixerit æuo, &c.

Sutaſpes Perſa & Theaſpis fili⁹ à Xerxe rege cruci affixus eſt,quòd Zopyri filiis Megabyſi filiam virginem vitiaſſet,quodq;etiam totam Africam nō peragraſſet,quod ſe feciſſe ad diluendum ſtuprum dixerat. autor Herodotus.

Idem Xerxes Leonidem Spartanorum regem ac principem, bellica Virtute clarum, iuſſit abſciſſo capite in crucem tolli. autor Herod.

Achæus rex Lydiæ quum noua tributa à populo vellet extorquere, in factione populari ſuſpenſus eſt,pedib.ſurſum verſum erectis,& capite in aquas Pactoli demiſſo, Oui.in Ibin: More vel intoreas capti ſuſpenſus Achæi;Qui miſer auri fera teſte pependit aqua.

Dario in Græcos bellāte,Griſtiæus Mileſius,ab Harpago Darii tribuno captus, & cruci affixus eſt.autor Herod.

Artayctes vir Perſa Sexti præfectus, ab Athenienſibus Xantippo Anthiphronis filio duce captus,ſtipiti ſuffixus eſt. autor idem Herod.

Arachne Lydia puella,lanificii peritiſſima, ægreferens opus ſuum à Pallade(qua cū certamen ſuſceperat)confractum,laqueo iugulum præfocauit.Oui.l.6.Meta. Non tulit infelix,laqueoq;animoſa ligauit Guttura;appendētem Pallas miſerata leuauit,atq;ita, viue quidem,pende tamen improba,dixit.

Marſya tibicen ab Apolline victus,pependit laqueo. Quod innuit.Plin.l.16.c.45. Ibi,inquit,platanus oſtenditur,ex qua pependit Marſya victus ab Apolline.

Daphitas Grammaticus quum reges conuici's aſpergeret,& probris notaret,comprehēſus in Thorace monte itidem erectus eſt in crucem. Vnde eſt adagium: Cauete Thoracem. Strabo l.14.Eraſ. in Chiliad.

Helena poſt mortem Menelai,à Megapentho & Nicoſtrato filiis Oreſtis fugata,in Rhodū ad polyzo vxorem Tlepolemi peruenit.Cui quum ſuſpecta eſſet ob viri zelotypiam,eiuſdem mundato arbori ſuſpenſa eſt. autor Pauſanias apud Volat.

Alexander Macedo mortuo Epheſtione(quem vnicè diligebat)medicum eius Glaucum cruci ſuffixit. autor Plut.in Alexand.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatam, quam cōtra votū patris Turno nuptam dari volebat,ſeipſam ſuſpendit,& vitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnū adeò,vt cum exiſtimaret eum mortuum,ad mortem ipſa cucurrerit. Virg.12.Infelix,&c.

Bomilchra Amilcharis filius,Pœnorum dux,veniens in ſuſpicionem Carthaginenſium cū Agathocle conſpiraſſe,in medio foro patibulatus eſt. Ferunt autem, eū cruci iam affixū magnis clamoribus, multiſq;conuicijs, ſubditorum ingratitudinem obiurgaſſe, & inter clamores ſpiritum emiſiſſe. Iuſtinus l.2.

Hanno Carthaginenſis(qui Philippi regis Macedonum floruit ætate quum ob potentiam tyrannum vellet induere, captus à ciuibus,virgis primùm cæſus eſt,deinde effoſſis oculis fractiſq;cruribus & manibus cruci affixus. autor Trogus.

Val.Beſtius à L.Imbrico affixus eſt cruci,quòd Ruſeium ipſius imbrici filium,ſuæ fidei cōmiſſum interfeciſſet,vt eius auro potiretur Ariſtot. apud Plut.

Capronia virgo Veſtalis ſtupri comperta,ſuſpēdio affecta eſt. Oportebat enim eas in virginitate perſiſtere,quæ miniſterio Veſtæ allegabantur.

Rymeon filius Cleophæ, poſt Iacobum fratrem Domini Hieroſolymarum epiſcopus, ſub Traiano Imperatore crucis patibulo ſpiritum emiſit.

Zoe Nicoſtrati martyris vxor in furcam erecta,ibidem cum morte vitam mutauit; partim crucis tormento,partim fumo(quem carnifices ad arboris radicem poſuerant)ſuffocata.

Petrus Aulanus tempore Diocletiani & Maximiani Imperatorum, ſupplicio crucis vitam finiuit,ſub Seuero præſide.

Digitized by Google

Alexander & Epipodius martyres paſſi ſunt apud Lugdunum, ſub Antonio Vero, & pro Chriſti nomine patib. lo crucis affixi.

Claudius quoque, Aſterius & Menon, dum Chriſtianam profiterentur religionem, & gentilem inſectarentur hæreſim, poſt multa ſuppliciorum genera tandem interfecti ſunt, eaque morte ſpiritum Domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magiſter, itidem pro fide orthodoxa ſuffixus eſt patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum Sabellicus.

Iulia virgo Carthaginenſis, dum idola & ſimulachra deorum contemneret, Chriſtianamq; profiteretur religionem, eodem mortis genere.

Nemeſius martyr ſententia Aemiliani iudicis apud Ægyptũ inter latrones patibulatus eſt.

Meſtor epiſcopus eandem ſubijt mortem ſub Decio Imperatore, & Pollione præſide.

Ludouicus Hutinus Philippi Pulchri filius, rex Gallorum, Enguerranum quendum in Gallos autoritate & opibus pollentem crucifigi fecit.

Pleriq; alij vitam ſuſpendio & furca clauſerunt, vt lycambes, Biblis, Phylis, Monyma Mithridatis vxor, Calluce, Anaxarete, Auctotia, Auctolia, Silanus, T. Manlij filius, Iudas Erigone. De quibus quoniam iam ſumus locuti, nihil hic repetemus.

Simon puer Tridentinus, ſedente Sixto 4. Pontifice, die Veneris (quo Chriſtus pro nobis in cruce immolatus eſt) à Iudæis clam comprehenſus, omnibusque tormentis prius affectus demum cruci affixus eſt.

Dorotheus & Gorgonius martyres pro Chriſtiana pietate vitam ſuſpendio finiuerunt, ſub Diocletiano imperatore, mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta ſunt, quæ illæſa remanſerunt.

Narſes rex Italiæ Sindualdum Brentorum regem prius victum, donatumq; venia, quũ iterũ rebellaſſet, captum in trabe ſuſpendit autor Paul. Diac. l. 2. de geſtis Longobardorum.

Arnulphus 7. Gallorum imperator, Bergamo capta; Ambroſium eius loci principem ſuſpẽdio enecauit Sabell.

Hadingus rex Damorum regreſſus bello Suetico, vbi ærariũ pecunia ſpolijſq; bellicis furto violatum comperit, cuſtodem eius Glumerum ſuſpendio affecit. autor Saxo Grãmaticus.

COMBVSTI.

Medæa ægreferens ſe ab Iaſone relictam, ſibiq; Creuſam ſeu Glaucam Creontis filiam ſuperinductam fuiſſe, nouæ nuptæ dona quædam miſit nuptialia, quæ eidem & totæ domui incendium attulerunt. Propertius l. 2. Aſpice quid donis Euriphyla inuenit amaris, Arſerit & quantis nupta Creuſa malis Nigid. tamen apud Marſerium ait. Corinthi fontem eſſe Galucem nomine, in quem ſe præcipitauit, quum aduerſus Medeæ veneficia ignesq; ſperaret profuturum.

Alexander Mileſius, Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus apud Laurentea ex incendio crematus eſt, Syllæ temporibus, autor Suidas apud Volater.

Alcibiades Clyciæ filius, dum in Phrygia ab Athenienſibus exularet, percuſſorum (qui immiſſi fuerant) decreto viuus in cubiculo crematus eſt. Ouidius in Ibin: Clyciadæq; modo circundatus ignibus atris, Membra fera Stygiæ ſemicremata neci. Inſt. lib. 5.

Perillus rogatus à Phalaride Tyranno Agrigẽtino, vt nouum tormenti genus ad plectendos reos comminiſceretur: taurum æneum excogitauit, quo incluſi flammis ſuppoſitis perirent, & boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus eſt Ouid. in Ibin. Aere Perillæo veros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente ſono. Idem libr. 5. Triſtium: Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Plin. cap. 8. lib. 24.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues ſuos multis torqueret ſupplicijs, a populo vna cum liberis & coniuge crematus eſt, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis ſuffocatus, Ouid: in Ibin: Vtq; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter venatores quiſpiam venandi ardore cõcitatior, dum feras immiſſis canib. ardẽtius inſectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem, autor Cælius c. 56. l. 12.

Plutarchus ſcribit Pythagoram philoſophum viuum fuiſſe à Cyloniis exuſtum, Laertius ait hoc factum fuiſſe in Nicoclis Crotoniatæ domo, à quodam, quem in diſciplinam admittere noluiſſet.

Macedon. mulier (à cuius nomine Macedonia dicta eſt) igne cæleſti vnà cum marito abſũpta eſt.

Digitized by Google

pta eſt. Ouid. in Ibin: vt Macedon icta eſt lapidis cum coniuge flammis, Sic precor æthe-ri vindici igne cadas.

Scribit Plin. l. 7. Nat. hiſtor. Aniolam conſularem in rogo reuixiſſe. Sed quoniam ſubuenire non poterat, præualente flamma viuum fuiſſe crematum.

Plinius ſecundus quum nihil in maiore negocio haberet, quam rerum naturalium cauſas ſcrutari, perijt in Veſeui montis incendio, dum rationem vellet inquirere.

Fama eſt Cæſium Baſſum poetam lyricum in ſuis præſidijs, ardente Veſeuo, lateque vagantibus flammis, cum villa ſua conflagraſſe.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuiſſe ſcribit, qui propter excitatum bellum viuus ſit exuſtus.

Valens Imperator, frater Valentiani, prælio ſuperatus à Gothis, in tugurio (quò ſpe ſalutis confugerat) ad eiſdem crematus eſt. Sex. Aur.

Euſtatius Traiani alicuius, dũ ceruũ in venatione ſectaretur, viſo inter eius cornua crucis ſimulachro, auditaque hac voce, Cur me perſequeris, ſtatim conuerſus eſt vna cũ Theophila vxore. Quod vbi poſtea reſciuit Traianus âbos in tauro æneo cõburi iuſſit. Volat.

Polycarpus Ioannis diſcipulus, & Smyrnæ præſul, pro Chriſtiana pietate palam & ſpectante populo in amphitheatro combuſtus eſt. Volat.

Laurentius & Tyburtius martyres pro Chriſti nomine incendium volentes pertulerũt. Io. Fr. Mirandula l. 2 Hymn. Iucunda incendia Laurens Suſcipit, Empyrea multũ irroratus ab vnda, Atq; per ardẽtes prunas illæſus abibat, Maiores in corde ferẽs Tyburtius ignes.

Emerita Lucij Anglorum regis ſoror, pro Chriſtiana itidem pietate flammis extincta, ſpiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt vitã, vt Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catullus, Lactantius, Aſdrubal, Portia, Dedalion, Brotheus. Quorum mortem reperies in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere vitam reliquerunt, &c.

Innocentius tertius iuſſit Almericum hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Luteriam comburi, Volater.

Clotarius rex Gallorum cum Conabro Britonum duce bellum geſſit, victumq; interfecit, & Criminum eius filium nothum, vna cum vxore & liberis cremauit.

Saxo l. 7. Hiſtoriam Danicarum ait, Frothonem regem incendio conſumptum fuiſſe, & in antro, quo confugerat, flamma & fumo fuiſſe ſuffocatum.

EXCORIATI.

Marſyas ab Apolline (quem ad tibiæ certamẽ prouocauerat) victus, & excoriatus eſt. Oui. in Ibin. Mẽs quoque ſic furiis vecors agitetur vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet. Idem: Nudave direpta pateant tua viſcera pelle, Vt Phrygii cuius, numina flamẽ habet Claud. l. 2. Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam ſolum in Chriſto naturam ponebat) à rege Perſarum cute direpta interfectus eſt, quòd eius filium morbo laborante interfeciſſent, quem tamen ſanaturum ſe promiſerat. autor Suidas apud Volaterranum.

Bartholomæus Apoſtolus, regis Syriæ filius iuſſu Aſtyagis excoriatus eſt. Vnde Io. Fr. Mirandola Hymnis. Hinc etiam pelle Ptolemæi filius ardens Depoſuit.

NVNCII ET LEGATI.

Iris fertur eſſe nuncia Iunonis. Virg. Irim de cœlo miſit Saturnia Iuno.

Mercurius Iouis & oĩum deorum. Oui. l. 2. Met. Hinc ſeſe ſuſtulerat paribus caducifer alis.

Cyneas legatus fuit Pyrrhi. Ilioneus Aeneæ. Idmon Curni. Virg. l. 12. Nuncius hæc Idmon Phrygio mea dicta tyranno. Haud placitura refert.

Pontius Caij principis. Plin. Pontius legatus Caii principis eas tollere conatus eſt libidine accenſus.

Longinus legatus fuit Traiani. autor Dion. Caſſius.

Agiſis legatus fuit Arſacis regis Parthorum. autor Plut. in Craſſo.

Proculeius Auguſti Cæſaris, vt etiam Thyreus quem Antonius poſt mutuum cum Cleopatra ſermonem verberari iuſſit doli ſuſpicione.

Clathis Darii, Hippocrites Chalcidonis, Thaliles & Iſidorus Mithridatis, Sylius Ageſilai, Turullius Antonij fuerunt legati & præfecti copiarum.

Digitized by Google

NOMINA ET VALORES PONDERUM.

Siliqua primum minimumq. pondus granum thecæ incluſum. Scrupulus, Latine Obulus; ſex ſiliquis conſtat. Dragma trib. ſcrupulis conſicitur. Vnica 8. dragmis conflatur. Libra Italica vndecim habuit vncias. Sextetrium antiquum Dipondius & ſemis.

Sextertium antiquum paruum liberas viginti quatuor habens.

Talentum Aphricum libras quinquaginta.

Talentum Ægyptium quindecim pondo. Blon. l. 9. ex Varrone.

Talentum Atticum magnum octoginta libra, & quatuor vncias.

Deunx, vncias vndecim, Dextans vnicas decem. Dodrans, nouem. Beſſis, octo. Septunx, Septem. Seunx, Sex, Quicunx, Quinque. Triens, Quatuor. Quadrans, Tres. Sextãs, duas, Semiuncia, Dimidium vnciæ. Sexticula vnicæ. ſexta pars.

Reliqua nomina ex compoſitione noſcuntur ſatis, vt Theſſis decuſſis, Viceſſis, Triceſſis, Centuſſis, id eſt, tres, decem, viginti, triginta, centum aſſes continens. Sed aduerte, multa alia fuere talenta, vt Rhodium, Euboicum, Antiochem, Babylonicum, Ptolemaicum, &c. quæ, quia libræ apud alios maiores, apud alios minores fuerunt non idem vbique valẽt. Eſtque de eorum valore opinionum cõfuſa diuerſitas: nec me fallit, Plin. l. naturalis hiſt. 21. ca. 34. de Græcis ponderibus dixiſſe, Dragma denarij argentei põdus habet, Denarius ſex continet obulos, obulus 10. calchos. Cyathus pendet per ſe dragmas decem, Hemina dragmas ſexaginta, Mna, quam Minam vocant, dragmas pendet Atticas cẽtum. Præter hæc, Nota nummum argenteum Romanum quatuor ſcrupulis æquipollere, & inde reduc pondera ad numerorum vſum & valorem. Hæc multo plura tibi ſuggeret Budæi noſtræ ætatis doctiſſimi lectio in libro cui titulum fecit de Aſſe & partibus eius.

MENSURÆ QVÆDAM.

Acetabulum menſura eſt continens quartam heminæ partem, ideſt drachmas 15.

Artaba menſura 72. ſectariorum, de quà Herodotus: Artaba, inquit, Perſica eſt menſura, capacior quàm Atticus Medimnus trib. Cœnicibus Atticis.

Beatus Hebraicum eſt vocabulũ. Capit. ſeſtarios 72. Sabellicus: Cui quãdiu opus tenuit, ex Iudęa quotannis Coros tritici viginti millia dono miſit Salmon, totidemq; Batorum olei.

Ceramium Græci amphoram vocant.

Chus menſura eſt Attica capiens heminas octo.

Chœnix menſura eſcæ diurnæ. Hinc Chænici inſidere dicuntur, qui ſuper futuro victu curioſi ſunt. Herodotus in Erato. Regibus ad cœnã non euntibus mittantur binæ Chęnices farinæ, & vini ſingulæ cotylæ, id eſt Sextarij. Eſt & Chœnix ſemodium. Grammatici aiunt Chænicas 48. modios contineri. Homerus in Odyſ. Chænica accepit pro cibo, vbi ait, Nam quæcunque mea dignabor Chœnice, prorſus Haud ceſare ſinam, quandam procul aduena fertur. Citantur hi verſus à Budæo.

Congius menſura eſt ſex ſextariorum, & eſt pars amphoræ.

Cotyla eſt tertia pars Chœnicis.

Cubitum ſeſquipedale eſt, conſtatq; digitis 15. Græci vocant Pygnon.

Culeus menſura eſt continens vicenas amphoras, vel vrnas quadragenas. Plĩ. de vinea Palemonis grammatici loquens. Quando & poſtea ſępenumero ſeptenos culeos ſingula iugera, hoc eſt amphoras centenas quadragenas muſti dedere.

Cyamus Aegyptius grammata 12. Sed alia ſunt menſurarum apud nos vocabula.

Decempeda decem pedum menſura. Cicero. Quam imperitus metator, & calidus, decempoda ſua, ſaxa diuiſerat. Horat. Nulla decempedis Metagia priuatam Porticus excipiebat Arcton. Hinc decemptor, qui pertica decem pedum vtitur.

Dolichos ſtadiorum 12. Hinc Dialodromi & Dolichodromi.

Drachma Attica pondus habebat denarij argenti, efficiebatq; ſex obolos pondere. Obolus decem calchos. autor Plin. l. 12.

Gruma eſt menſura, qua flexæ viæ ad lineam diriguntur. Hinc Dregumari, viam dirigere, & Exgrumari, à via recedere.

Hemihectum, ſeu Hemihecteum, dicitur ſemiſextarius Medimni.

Hemina menſura dimidium ſextatij continens. Gellius. Si ex ſextatio hemina fuſa eſt.

Hex apeda ſex pedum pertica aut menſura.

Libra

Digitized by Google

Libra vncias 12. Vncia drachmas 8. Drachma grammata 3. Gramma obolos duos Obolus ceratra 2. & chalchos 9. Ceratium chalchos duos.
Mina Græca habet vnicas 16. Romana 20.
Medimnus ſex modios continet. Herodotus. Singulis quoq; calendis inſtantis mẽſis ſingula pecora vtriq; è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ Medimnum, ideſt ſex modia, & vini Laconicus quartarius.
Metreta decem congios continent. Et capitur pro amphora vinaria Mart. Plurimus Hiſpanas mittat mihi nauta metretas.
Modius continent duo & vigintiſeſtertia. Hinc Semodius & Trimodius Colu. Eadẽ quatuor modijs, nonnunquam tribus, etiam duob. ac ſemodium ingerum occupat.
Otygia ſenum pedum, & quatuor cubitorum menſura.
Palmus maior eſt digitorum 12. Græcè vocatur Spithama, & Latinè Dodrans. Minor 4. digitorum, Græcè Paleſtes, dicitur etiam Palmum, in neutro genere.
Paſſus quinque pedum eſt, ideſt duorum greſſuum.
Paraſanga apud Perſas erat menſura quinquaginta ſtadiorum. Pli. l. 6. Inconſtantiam menſuræ autorum diuerſitas facit, cùm Perſæ quoq; ue Schœnos & Paraſangas alia menſura determinent.
Pes eſt 4. Palmorum ſeu 16. digitorum, ſed hæ ſunt viarum menſuræ.
Plethrum menſura eſt centum pedum, & ſexta pars ſtadijs.
Schœnus Aegyptiorum eſt menſura, capiens ſtadia 60. teſte Herodoto.
Semiſſis menſura eſt dimidijs aſſis Semiſſem hominem, vocamus vilem & abiectus.
Sextarius continent octo Chœnicas.
Sitometra menſura eſt frumentaria.
Stadium pedum DC.
Stathmos, ideſt manſio, millia continent 28. ſemis, & eſt menſurarum maxima Stathmi etiam dicuntur diuerſoria tabellariorum curſorum, ideſt certa ſpatia, quę vno actu ſolent conficere.
Triens ſeu Hecteus, ſextarius eſt Medimni, capitque Chœnices octo. Porrò autem culpam me oportet deprecari, quòd hic viarum menſuras, liquorum & aliarum rerum mẽſuris confudero. Scribebã enim vt occurrebãt variæ lectiones. Præterea nemo eſt, vt opinor, adeò ſimus & expers naſi, qui prima ſtatim fronte diſcrimen non intelligat. Varia mẽſurarũ genera leges apud doctiſſimũ Budæũ. Pleraq. etiam in ãtiquis lectionibus Cælij.

STADIA DIVERSA.

Stadium 12. noſtros efficit paſſus hoc eſt pedes 625. Cenſorinus Italicum vocat. Olympicũ pedibus 600. conſtat. Pythicum circiter milie. Vitruuius ſtadiatas domorũ porticus appellat prælongas, & magnificas.

DE NVMEROSO EXERCITV.

Moſe exercitos habuit 603. millia: imbellis autem populi 550. millia. Tota ſumma millies mille & centum quinquaginta. Ioſeph l. 3.
Hieroboam rex Iſraelitarum in exercitu (quem contra Abyam Iudæorum regem duxit) habet 80. millia bellatorum. Abyas verò 40. Bela quarto Andreæ Hieroſolymitani filio apud Pannenios regnante, Tartari cum quingentis armmatorum millibus. Pannoniam ingreſſi ſunt, à quibus ſuperatus Bela aufugit. Volater.
Seſoſtris rex Aegypti (qui inſuetam ſeruitijs Arabiam ſubegit, maximam Libyæ partẽ occupauit) habuit in pedeſtribus copiis ſexcenta peditum millia, equitum verò 24. curruũ bello aptorum octo milia & viginti. Diog. l. 2.
Ninus Aſſyriorum rex, armauit in Bactrianos decies ſepties cẽtena millia peditum, equitum ducenta, curruum centum millia.
Xerxes rex Perſarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia, de auxilijs trecenta, Roſtratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerunt hominum Myridias 23. Terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta Myriades, equitum octo. Herod. l. 7.
Ad vincandum Helenæ raptum Græci armauerunt in Troianos 886. bellatorum millia. Cõtra verò Troiani habuerunt 676. millia. Carinas circiter mille. autor Dares Phrygius.
Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem reliquit, vt diſpalatos milites reſarciret) habuit

Digitized by Google

habuit in exercitu peditum ducẽta millia, equitum viginti millia. Victus eſt tamẽ apud Plateas à Pauſania Lacedemonio, turmis longè minoribus ſtipato, Cælius l.62. l.16.

Achæorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorum, fuit viginti millium peditum, equitum mille.

Athenienſes in Syracuſanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt ſupra 140 triremes, cẽtũ & quinq; millia peditum, tum ſagittarios & funditores mille & trecentos. Tormentorũ præterea ac machinarum expugnandis vrbibus copiam ingentem. Plut. in Alcibiade.

Artaxerxis exercitus regis Perſarum in Caduſios habuit triginta peditum millia, equites mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit ſexcenta hominum millia. Plut. ſcribit, Dario fuiſſe decies centena millia militum.

Alexandri copiarum qui minimum aſſerunt numerum, trecenta millia peditum, equitum vtro quinque fuiſſe tradunt. Fertur in Aſiam traieciſſe cum millibus armatorum non amplius 48 Iuſtinus l. 2.

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem, & alios reges ſupra 70. millia peditum, equitum verò decem millia. Item Elephantor. 75.

Seleucus verò, & Antiochus eius filius, armarunt in ipſum Antigonum 93. millia peditũ, equites ſupra decem millia, elephantos quadringentos, currus centum & viginti.

Pelopidas dux Thebanorum, duxit contra Syracuſanos ſeptuaginta millia militum.

Carthaginenſes Siciliam cum ſeptuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaſerunt. Quos tamen ſuperauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumque caſtra diripuit, deſideratis decem millibus.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copis peditum decẽ millia, equitum decem, naues quingentas.

Antigoni exercitus habuit peditum viginti millia, equites trecentos.

Antiochi exercitus 300. millia armatorũ, quibus Romanos inuaſit. Falcatis etiã curribus, & elephantis aciem inſtruxit. autor Plut. in Ruffo.

Idem ait, certum non eſſet quantæ fuerint Annibalis copiæ. Alij centum millia peditum, & viginti equitum fuiſſe dicunt, quidam aiunt addita ex gallis & Liguribus 80. millia peditum, decem equitum. Quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat, hoc tamen argui poteſt, numeroſum habuiſſe exercitum, quod amiſſis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Perſeo Macedoniæ regi in Paulum Æmylium dimicaturo fuere quatuor millia equitum, peditum vero 48. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinque armatorum millia contra Romanos, qui è tanto exercitu peditum cẽtum millia, equitum vero quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Mithridates rex Ponti habuit peditum centum millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad hunc modum de Mithridate: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum 250. millib. machinarum vero ac omnis bellici inſtrumẽti par eius ſummæ. Depugnabant cum eo reges Dynaſtæque Armeniæ ac Scytharum, qui circa Pontũ incolunt, ſupraque Mæotidem paludem.

Eumenes rex Pergami habuit in exercitu contra Macedones 36. millia bellatorum.

Terentius Varro conſul, & Aemylij Pauli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra Carthaginenſes.

Quintius Flamminius in bello contra Philippũ Macedoniæ regẽ habuit 26. millia hominũ.

L. Æmylius & Attilius cõſules, principio ſui cõſulatus quatuor legiones vrbanas in Gallos armauerunt, quarum ſingulis quinque millia & ducẽti pedites, equites, vero trecẽti inerant. Habebãt & ex ſociorũ auxilijs triginta millia peditũ equitum vero duo millia. Cui numero Thuſci & Sabini ſeptuaginta addiderunt millia, vbi primũ Galli Apenninũ trãſire nunciati ſunt. Poſt hos Vmbri & Sarſennatæ Apennini incolæ viginti millia cõtulerunt. Samnites 70. millia peditum, Equitũ ſeptem millia. Iapigẽſes & Meſapij quinquaginta millia peditum, equitum 15. mil. Lucani 30. mil. peditum, equitum tria mil. Marſi, Maricini, Ferretani & Veſtini peditũ viginti millia. Eoque modo cæteræ totius Italiæ

vrbes

Digitized by Google

vrbes ſuas ſuppetias contulerunt, ita vt numerus excreuerit ad ſepties centena millia peditum, Equitum vero 70. millia. autor Polybius.

Exercitus Marij & Catuli cótra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum 300. millibus Plut.

Exercitus Craſſi contra Parthos habuit peditum legiones ſeptem, Equitum quatuor millia ac totidem velites.

Senonum dux Brennus (qui primus Romanam ſuperbiam retudit) habuit 300. millia.

Bellans in Parthos M. Antonius habuit 60. Romanorum peditum millia & his auxilia equitum adiuncta Hiſpanorum & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumque trecenta millia. Plutarchus.

Parthorum verò exercitus in Antonium habuit 400. millia equitum.

Exercitus Antonij cótra Cęſaré habuit peditũ centum millia, equitũ 22. Naues quingẽtas.

Exercitus Cæſaris cótra Antonium habuit naues ducẽtas quinquaginta, peditum 80. millia, equitum 22. Plutarchus in Cæſare.

Pompeij in Cæſarem dimicãtis acies habuit 40. mil. peditum equitum in ſiniſtro cornu ſeptem millia, in dextro quinque. Præterea Oriẽtis auxilia totam vrbis nobilitatem, Senatores, Prætorios, Conſulares.

Cæſar in acie habuit peditum 30. millia, equites non amplius mille. autor Eutropius.

Pompeius in bello contra Piratas habuit quingintas naues, peditum 120. millia, equitum quinque Plutar.

Neruij (quos Lucanus rebelles vocat quique noſtro tempore Tornacenſes vocantur) in bello contra Cæſarem ſexaginta hominum millia amiſerunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem Armeniæ regem, fuerunt triginta millia peditum equitũ duo millia cum quingentis.

Obſeſſis à Veſpaſ. Hieroſolymis vndecies cẽtena millia ferro & fame periierũt. aut. Ioſeph.

Radagaſus Gothorum rex (qui floruit Arcadij & Honorij Imperatorum temporibus) habuit in exercitu ſupra ducenta bellatorum millia. autor Paulus Diaconus.

Theodericus Clodouei primi filius in Italiam cũ 80. millib. traiecit, quibus impetu repẽtino Beliſarij copias fregit, omnemq; tranſpadanam ſubiugauit regionem. Volaterranus.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuium cum ſexcentis peditum millibus, equitũ verò trecentis traiecit, quo numero Aſiam minorem obtinuit, Regem Turcarum Baiazetem captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos, Meſopotamiam, Parthiam, Perſiam, Armeniam ſibi ſubiugauit Volater. in Georg.

Vectiges rex Gothorum, poſt Attalaricum filium Amalaſunthæ reginæ, ad obſidionem vrbis Romæ cum ducentis armatorum millibus profectus eſt. Volat.

Soli Aluerni (modica Gallorum portio) ducenta bellatorum millia obiecerunt Æmyliano Maximo ad Iſaræ Rhodani confluentia. Strabo.

Heluetiorum in Galliam Aquitanicam irrumpere volentium, tẽpore Iulij Cæſaris, exercitus habuit trecenta hominum millia. Volat. in Georg.

Credibile eſt Arioniſtum Germanorum regẽ numeroſas habuiſſe copias, vel hoc vno argumẽto, quod à Cæſare victus octoginta militum ſuorũ millia amiſerit. Autore Plutarcho.

Carolo Marcello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porro autem Lacedæmones prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, vt ſuauiſſimo cantu deliniti non reminiſcerentur periculi.

Pari modo Cretenſes canebant cithara.

Maſſagetæ rubras induebant tunicas, ne vulneratorum cruor terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga ſagittas à tergo iaculãtur. Lucanus. Ocyor & miſſa parthi poſt terga ſagitta.

BELLA, IN QVIBVS MVLTVM cruoris effuſum eſt.

Abdias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Iſraelitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Ioſephus l. 8.

Phaceas rex vno die deleuit ex copijs Achab Iudæorum regis poſt Ioatham 120. millia bellatorum & ducenta vtriuſque ſexus millia captiua duxit.

In bello Benadab Syriæ regis contra Achab Iſraelitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

Gedeon

Gedeon nocte vna apud Iordanem centum & viginti millia Madianitarum interfecit.
Cyrus Perſarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, vt ne nuncius quidem tantæ cladis ſuper fuerit. Idem.
Milciades Athenienſium dux, in Marathonæ Atticæ campo centum millia ex Darij Perſarum regis exercitu profligauit. Sunt etiam qui ducenta, dicant deleta. Sabel.
Coſroes rex Perſarum Paleſtinam cum Hieroſolyma, ac nonagentis millibus Chriſtianorum euertit.
Vſcodoniam ſeu Hadrianopolim, Thraciæ vrbem, quum cepiſſent Scythæ, in ea centum hominum millia iugulata ſunt.
C. Cæſar dictator prædicare ſolitus dicitur, vndecies cētum & nonaginta millia, prêter eos qui ciuilibus bellis periiſſent, ſuo ductu & auſpicijs Cæſa Sabellicus in exemplo.
M. Claudius & C. Cornelius conſules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. Volat.
Claudius princeps 300. millia Sarmatarum cæcidit ad Martinopolim.
Claudius Nero & Liuius Salinator ſexaginta Pænorum millia apud Metaurum Vmbriæ fluuium cæciderunt, dum Aſdrubal fratri ſuo Annibali ſuppetias ferre conaretur.
Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Auernorum regis 120. millia hominum cæcidit. Liuius lib. 6.
Cæſa ſunt ab Alexādro ex Darij exercitu ſupra vndecim millia. Cæſa ſunt à Craſſo duodecim millia de Spartaci exercitu. Cæſa ad Cannas Romanorum 50. millia Cæſa ad Granium flumen à Lucullo ex Mithridatis copiis hominū viginti millia, præter captos. Cæſa ſunt Pompeio ex liberis 9. millia. Cæſa à Sylla ex Mariannis 20. millia Decem millia ex Mithridatis exercitu à Pompeio. Cæſa à Ptolomæo ex Demetrii exercitu 50. millia Cæſa ab Alexādro Perſarum 22. millia Cæſa à Parthis Romanorum decem millia, duce Craſſo. Cæſa ex Scipionis & Catonis exercitu à Cæſare quinque hominum myriades. Cæſa à Mithridate ſeptem Romanorum millia. Cæſa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia equitum quinquaginta. Cæſa 8. millia Cilicum à Lucullo. Cæſa 80. millia. Germanorum ſub Arioniſto duce à Cæſare. Cæſa Pænorum 40. millia à Scipione. Cæſa 15 Millia Romanorum ad Thraſymenum, Cæſa 60. millia Neruiorum à Ceſare. Cæſa 30. millia hominum de exercitu filiorum Pompeii à Cæſare. Cæſa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecēti, ex Macedonibus trecenti, & non amplius. Cæſa vrbis Hieroſolymitanæ excidio vndecies centena millia Cæſa à Britānis Romanorum 70. millia, ducibus Petilio & Suetonio. autor Cornel. Tac. Cæſa paulo poſt à Romanis Britannorum 80. millia. Quam cladem ægreferens Boudicea eorum regina, veneno clauſit vitam. Cæſa à Gratiano Imper. triginta Alemanorum millia, apud Argentarium oppidum. autor Sex. Aurelius.
Friola filius Alphonſi Catholici regis Hiſpaniæ. 50. millia Sarracenorum in bello occidit.
In bello Eduardi 4. Anglorum regis, contra Scotos, perierunt Scotorum 60. millia, Anglorum 7. ſolùm.
In agro Thoſolano Athila rex Hunnorum congreſſus eſt cum Etio & Theodorico Gothorum regibus. In quo conflictu 180. millia virorum decubuere. Paul. Diac.
Quantam ſuorum ſtragem acceperit Ladiſlaus rex Pannoniæ, dum in Amuratem regem Turcarum confligeret, hinc ſuſpicari licet, quod ex ipſis etiam victoribus quadringenta millia poſt pugnam deſiderata ſint. Sabell.
Carolus Martellus Gallorum rex, Abidiranum Viſigothorum regem (qui in Galliam hoſtiliter irruperet) ad Burdegalam domuit, cæciditque eius exercitus 350 millia quum tamē Franci non amplius mille perierint. Sabell.
In bello Rhoderici regis Gothorum contra Saracenos 700. millia hominū vtrinq; perierūt.

BELLICOSI VIRI, CVM ILLVSTRIBVS VICTORIIS.

Gedeon iudex Hebræorum percuſſit quatuor reges Madianitarū, Oreb, Zeb, Zebeæ, & Salmanam. Interfecitque ex eorum exercitu 120. millia hominum apud Iordanem nocte vna Ioſephus l. 5.
Cyrus Aſtyagem regno Perſarum expulit, tranſlato in Perſas Medorum imperio Babylonios cum Crœſo Lydorum rege domuit, quem primo venia donatum, ac ſecūdò rebellantem vita & regno ſpoliauit. Subacta Aſia, ac toto Oriente, aggreſſus eſt Scithas, vbi à Thomiri eorum regina victus eſt, & interfectus.

Darius

Digitized by Google

Darius Hiſtaſpis filius Babylonios perdomuit. Ionas nauali prælio ſuperauit. Athenienſibus congreſſus eſt, ſed magno ſuo incommodo.

Xerxes rex Perſarum centena millia armauit in Græciam. Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit primum velis. Cum Temiſtocle congreſſus eſt, & apud Salaminem ab eodem victus. Poſt aliquot annos cum Cimone Atenienſium duce manum conferens, quum fortunam vbiq; nouercam experiretur, voluptati ſe dedit.

Arſaces obſcuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos ſubegit Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in ſeruitutem.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ducem Aratum Achæorum multis affecit cladibus Argos antea nulli expugnatum in poteſtatem recepit. Annos 14. feliciſſimè imperauit, reliquit multas illuſtres victorias.

Demetrius Poliocretes. Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit, Athenas Caſſandri & Ptolomæi imperio redemit. Cyprũ expugnato Ptolemæo, nauali bello reſtituit Bœotis, accepit in deditionem Pyrrhum ab oppugnatione Theſſaliæ repreſſit, Ad extremum fortuna inſidiante venit in manus Antiochi.

Epaminundas Thebarum princeps, cum Lacedæmonijs congreſſus; victorias retulit. Traiectus lancea, & in caſtra ſemianimis relatus, vbi audiuit ſaluum eſſe, ſcutum ſuum, nec ab hoſtibus raptum, Bene res habet, inquit mortem hanc morior lubens. Atque ita veluti gratulabundus expirauit.

Lyſimachus Agathoclis filius, leoni famelico, Alexandri iuſſu, datus in prædam (quòd Calliſteni captiuo ad remedium calamitatis dediſſet venenum) manum anſiculo inuolutum in os leonis intulit, arreptaq; lingua feram exanimauit. Quo illuſtri facinore conciliatus eſt Alexandro. Trogus lib. 15.

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius ſuorum millibus ſtipatus, auſus eſt manu conſerere cum numeroſo illo omnium poſt homines natos populoſiſſimo Xerxis. Perſarum regis exercitu, apud anguſtias Thermopylarum, vbi parta victoria, immortale quoque ſibi nomen peperit. Idem quoque milites ſolebat, hortari, vt manderent, tanquam apud inferos cœnaturi: quo verbo iubebat eos eſſe vacuos metu. Iuſtinus lib. 2.

Fecit Themiſtocles filium ſuum Cleophanum in equeſtri facultate adeò ſtrenuum vt equis rectus inſiſteret, & rectus iacularetur, aliaq; per multa efficeret ſtupenda Cæl. c. 12. l. 8.

Conon dux Athenienſis fuit bellica virtute clariſſimus, qui Lyſandrum Lacedæmoniorum ducem terreſtri, prælio vicit, & Athenarum reſtituit libertatem. Vnde factum adagium. Bellum Canoni curæ fuerat Iuſtinus lib. 5.

Timoleon dux Corinthus Syracuſas à Dionyſij tyrannide liberauit, tyrãnũ in exiliũ miſit. Leontinorum principem, nomine Icetem, bello captũ interfecit Mamercũ Catanæ tyrãnum in fugam vertit. Lepitum (qui Apolloniam per vim ceperat) captũ & vinctum Corinthum miſit. Carthaginẽſes in Siciliam irrumpẽtes ſuperauit, eorumq; caſtra diripuit.

Ceneus Theſſalus quũ multis interfuiſſet prœliis, nunquã tamẽ lædi potuit. Hinc natũ prouerbiũ. Inuulnerabiles vt Ceneus. Neſtor apud Oui. l. 12. Veſter fuit vnic⁹ æuo Cõtẽptor ferri, nulloq; forabili ictu Cycnus; at ipſe olim patienti vulnera mille Corpore non læſo Perrhæbum Cæneam vidi, Cæneam Perrhæbum qui factis inclytus Othryn Incoluit.

Archidamus Lacædemoniorum princeps, Methonem ad Athenienſes deficientem recepit. In bello contra Pylon primus è naui proſiliẽs, nec vulneratus eſt, nec ſcutum amiſit. Aduerſis Amphipolim ſtrenuè decertauit. Tandem inſimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regni faueret, damnatus eſt.

Codrus Athenienſium rex, cum in bello Peloponeſiaco accepit oraculo, victricem fore gẽtem, cuius princeps bello periret: relictis veſtibus imperatorijs, gregarium ſe finxit militem, eoq; modo inimicis occidendum ſe præbuit.

Idanthyrſus Scytharum rex bello res magnas geſſit, multum Aſiæ ſubiugauit, & totã propè Ægyptum peruagatus eſt.

Aratus dux Sicyonius, collecta coniuratorũ manu patriã ſeruitute liberauit, exculitq; Nycoclem tyrannũ Compoſito patriæ ſtatu dux Achæorum factus, eorum Rempub. anno 14. feliciſſimè adminiſtrauit. Locridem & Calydoniam depopulatus eſt, Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulſis. Argeorum tyrãnos Ariſtonicum primò, deinde Ariſtippum bello ſuſtulit. Aetholos Achæis inimicos plerunque debellauit. Sublatus

demum

demum dicitur,& veneno potus à Philippo Macedonum rege,cui erat formidoloſus.

Seleucus Nicanor,rex Syriæ, Papylonem cæpit, Bactrianos expugnauit, penetrauit ab Indiam.Compoſitis in Oriente rebus Lyſimachum domuit , & interfecit. Trogus l.15.& Volater.Georg.

Antiochus maximus Syriæ rex,Babyloniam,Ægyptum,& Iudęam patrio adiecit Imperio. Græciam cum ſexaginta millibus intrauit.

Mithridates Phraatis filius Parthorum auxit Imperium,Armenios nunquam antea ſub iugum miſſos adortus eſt.Babylones accepit in deditionem fratre interfecto quem ſubditi regno præfecerant ob ipſius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellam gerens Craſſum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Gylippus vir Lacedemonius,bello ſtrenuus,Athenienſes multis bellis multiſq; cladibus affecit. Tibull.l.4 Non magni potior ſit fama Gylippi.

Sunt & alii plerique virtute bellica memorabiles,vt ex Troianis Piramus,Aeneas Hector, Paris,Deiphobus,Troilus.Et Græcus Agamemnon, Menelaus, Achilles, Aiax vterque, Patroclus,Vlyſſes,Neſtor,Diomedes.De Achille.Catullus: Non illi bello quiſquam ſe conferet heros Horat.Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem,Impiger,iracundus, inexorabilis,acer.Iura neget ſibi,nata,nihil non arroget armis.

Bellicam Aenea virtutem Diomedes apud Virg.L.11.his aperit verſibus.

Munera, quæ patriis ad me portaſti ab oris,
Vertite ad Aeneam; ſtetimus tela aſpera contrà,
Contulimusq; manus ; experto credite , quantus
In clypeum aſſurgat , quo turbine torqueat haſtam, &c.

His adduntur, Adraſtus rex Argiuorum,Ageſilaus,Brenus,Cambyſes,Catilina,Cimon Athenienſis,Crœſus,Euander,Iugurtha,Iaſon,Hercules,Pacorus rex Parthorum, Preſeus, Theſeus,Pyrithous,Pyrrhus,Achillides,Thideus,Tharſybulus & alii plerique poetarum carminibus cantatiſſimi.

Pyrrhus Epyrotarum rex Leui- um conſulem apud Heraclem bellorum nouitate turbauit. Ad vigeſimum ab vrbe lapidem caſtra poſuit,Curio & Fabritio congreſſus eſt,argos obſedit,vbi tegulæ iactu ad extremum fertur periſſe.

Philippus Macedo Athenięſes vicit.Traiecit in Illyricum,Lariſſam vrbem cępit,expugnauit Theſſaliam, & Methonem Magneſiæ vrbem. Dux à Thebanis delectos contra Phocenſes,eos diripuit.Olynthios deleuit, Ariſbam Epyri regem regno deiecit. Byzantium obſedit,vbi longa mora conſumptus ad Piraticam ſe conuertit.Scythas ſtratagemate ſuperauit. Rebellantes iterum Athenienſes domuit.

Alexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica virtute ſibi comparauit,vt recens quoque ſit ſemper eius memoria Viginti natus annos.Thebas euertit. Traiecto Helleſponto Ilium profectus eſt,vbi animaduerſo Achillis ſepulchro,Achillem ipſum felicem prædicauit, quod laudum ſuarum præconem habuiſſet Homerum, Dariũ Perſarum regem ad Granium flumen perdomuit, cæſis vinginti Perſarum millibus , vbi Darium ipſum cum vxore & filiabus captiuum duxit , quem tamen iterum donauit venia.Verùm vbi tertiò redintegraſſet copias, victo regnum eripuit eius tamẽ interfectorem Beſſum ſupplicio affecit. Scythas demum laceſſiuit. In India Porum regem numeroſis armatum copiis,& quatuor cubitis cum palmo procerũ fudit,cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Annibal Amilcharis filius,viginti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiam quinto menſe,ſuperatis Alpibus,ab Hiſpania peruenit.Apud Ticinum Corn.Scipionem,patrem Africani maioris, occurrentem ſuperauit. Sempronium conſulem apud Trebiam ingẽti clade affecit.C.Flaminium quoque profligauit ad Thraſymenum, interfectis ex eius copiis 25. millibus.P. Aemilium,& Terentium conſules cum exercitu deleuit apud Cãnas, vbi ſenatores 90.alii ad 45.millia perierunt,vbi &,ãnulorum modii tres reperti ſunt. Inde omnium metu acceſſit proxime Romam , & ad tertium vſque lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit;& ad extremum victus à Scipione, Romã liberauit metu Liuius.

Manlius Torquatus Gallum prouocantem,ſcuto & gladiis duobus armatum,ornatũq; torque & armillis,viribus,adoleſcentia,magnitudine,& virtute atteſtãtem cæteris,occidit,

mortuo

mortuo torquem detraxit,eamque ſanguinolentam collo ſuo impoſuit. Quo facto,ipſe poſteriq.eius Torquati cognominati ſunt.autor Gell.c.13.l.9.

Attilius Regulus conſul fuſis Salétinis triumphauit.Primus Romanorum ducum in Africã claſsẽ traiecit.Quaſſata Amilcheris claſſe, naues lõgas 63. oppida 200.ac totidẽ hominũ millia cępit.In Africa portẽtoſæ magnitudinis ſerpentem occidit. Captus demũ inſidiis Xantippi Lacedæmonij mercenarij militis,miſerabili exitu ab inimicis enecatus eſt.

C.Acilius Cæſaris miles,nauali ad Maſſiliam prælio iniecta in puppim hoſtium dextra, & obtruncata,eam læua apprehendit. Nec antè dimicare deſijt, quàm captã profũdo mergéret, Athenienſem illum Cynegitum imitatus, qui in conſectanda Xerxis claſſe, idem legitur feciſſe.Herod.l.6.

Achilinus Beliſarij miles,ſolus ad portã Pintianam Gothorũ repreſſit impetũ Procopius.

Furius Camillus Faliſcos obſedit.Veros decennali obſidione domuit.Gallos Senones Roma pepulit,eisq.vexilla Romanorum extorſit. Quinctus dictator Cæltas iterum Romã petentes ad Anienem fluuium ſuperauit.

M.Curius Dẽtatus triumphauit de Semnitibus.Iterum de Sabinis.Tertiò de Lucanis ouãs vrbem ingreſſus eſt. Pyrrhum Epyrotarum regem ex Italia pepulit, legatis Sannitũ aurum offerentibus,reſpondit,ſe malle imperare aurum habentibus quàm accipere.

T.Q.Flaminius (eius Flaminij filius,qui ad Thraſymenum Annibali inauſpitate cõgreſſus, cecidit cum exercitu)Philippum Macedoniæ regem prælio fudit caſtris exuit Theſſaliã, iuuantibus Aetholis & Acarnibus vexauit, Ciuitates quæ ſub Philippo erãt per præconẽ liberas eſſe pronunciauit,Demetrium obſidem accepit,quem poſtea pecunia multatũ in regnum reſtituit.Napin Lacedæmoniorum tyrannum ſubegit. Legatus in Græciam cõtra Antiochum & Aetholos ad confirmandas in fide Romanorum ciuitatem miſſus eſt.

T.Semponium Gracchus Gracchorum pater Celtiberos in deditionẽ accepit.Prætor Galliam domuit.Subiugauit Sardiniam,cuius incolas plurimos expoſuit venales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium à Gallis defenſum,nomẽ ſortitus,annos 15.natus militem voluntarium ſe obtulit.Militaribus donis 37.à ſuis ducibus donatus eſt. Cicatrices habuit 33.in corpore.Plin.

M.Claudius Marcellus Gallos (qui ſe Inſubribus iunxerant) iuxta Padum vicit, interfecto eorum duce Viridomaro Annibalem iunctiſſimum ducem primus apud Nolam ſuperauit Contra Syracuſas etiam profectus triennio vrbem oppugnauit. Tandem interfectus eſt ab exercitu Annibalis apud Venuſiam.

C.Marius ſepties conſul,Iugurtham captum triumphum duxit Cimbros in Gallia,Teutones in Italia ſuppreſſit, deque his triũphauit. Apuleium & Glaciam prætores ſeditioſos interemit. Syllam victum coegit Minturnis deliteſcere inter paludes Spiculatorẽ Gallum ad inferendam ſibi mortem miſſum,vultus maieſtate deterruit Plut.& Liu.

Scipio Africanus annum agens 17 principio ſeditionis belli Punici ductus in caſtra circũuentum ab hoſtibus partem liberauit. Poſt Cannenſem cladem quũ iuuentus de relinquendam Italia cogitaret, ipſe gladio ſupra capita erecto iurare ſingulos coegit, ſe non relicturos patriam Mortuo in Hiſpania patre,quum omnes id bellum refugerent, ſpõte ſe obtulit. natus annos 24.vbi Chartaginem nouam vno die expugnauit. Aſdrubalẽ ſuperauit.Maſiniſſæ nepotem in bello captum auo remiſit.Syphacem regem vi cæpit.Annibalem ex Italia accerſitum ſuperauit, Carthaginemque Romanis fecit tributariam. Reuerſus Romæ triumphauit.Cõſul in expeditionem Aſiaticam profectus, omnia ſuis auſpicijs rexit: Antiochum ſub iugum miſit. Accuſatus demum,quòd prædam Aſiaticã non totam in ærarium contuliſſet. Linternum ſeceſſit in villam ſuam pertæſus ingratitudinem vrbis. Liu.

Scipio Aemylianus, Paulij Aemylij filius,Numãtiam euertit,Carthaginẽ penitus ſuſtulit.

Paulus Aemylius, Aemylij Pauli conſulis, collegæ Terentij Varronis filius, de Liguribus triumphauit, Perſeum Macedoniæ regem cępit, demum in triumphũ duxit. Próconſul in Hiſpania cum Vaſcetanis & Luſitanis aduerſo marte pugnauit,anno tamen ſequenti Luſitanos fudit,cæſis ex eorum exercitu octodecim millibus Captis vero 530.

L.Sicinius Dẽtatus propter ingentẽ fortitudinẽ Achilles Romanus vocatus eſt. Pugnauit in hoſtem 120.prælijs.Cicatricem auerſam nullã,aduerſus 43 tulit Coronis donatus eſt aureis 8.obſidionali vna,Muralibus tribus,Ciuicis 4. Torquib. 83.Armillis plus centũ & ſexaginta,

Digitized by Google

ſexaginta, Haſtis 8. Phaleris item quinquies viciesq. Triumphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem. autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (vt ſcribit Plinius) ſecundo ſtipendio dextram manum perdidit. Stipendijs duobus, ter & vicies vulneratus eſt. Bis ab Annibale captus, Bis vinculorũ eius profugus 20. menſibus nullo nõ die in cathenis & compedibus cuſtoditus. Siniſtra manu ſola quater pugnauit, duobus equis inſidiente eo ſuffoſſis. Dextram ſibi fecit ferream, atque religata præliatus eſt. Cremonam obſidione exemit. Placentiam tutatus eſt. Duodena caſtra hoſtium in Gallia cæpit. Vicit etiam Fortunam, Solinus & Pontanus de virtute bellica.

Porſena Ethruſcorum dum Tarquinios in vrbem reſtituere tentans, Ianiculum cępit, Horatius Cocles in ponte ſuplicio ſtetit, ſuſtinuitq. hoſtilem impetum donec pons à tergo frangeretur, quo cum in Tyberim decidit. Sabell. Quiq. ſibi pontem paſſus poſt terga reuelli, Ipſa licet contraſtaret Ethruſca phalanx.

M. Scæua Centurio Cæſaris in Gallia ſolus in acie ſtetit. Quum in hoſtes reueret, & iã telo transfixus eſſet, contuſusq. caput ictu ſaxi, clypeo & galea diſiectis, gladioque fracto duplici lorica munitus, ſe in mare proiecit. Et cum natando perueniſſet ad ſuos, Parce (inquit) imperator, arma perdidi. Tranquillus ſcribit, cum effoſſo oculo, tranſfixisque humeris & femore, ac clypeo centum, & viginti foraminibus terebrato, caſtelli commiſſi portam non reliquiſſe.

Pompeius Magnus Syllæ primum partibus adhæſit Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniæ triumphauit, nondum patientibus annis. Contra Sertorium in Hiſpaniam profectus, metelli copijs ſe coniungens, eum cum tota factione ſuſtulit. Piraticum bellũ tribus confecit menſibus. Triumphauit de Mitridate rege Põti. Tigraneam vicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua ſua prouolutũ regno reſtituit. Ibéros, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorum rege Ariſtobolo, & in triumphum vna cũ filio Tigranis ducto. Reuerſus ex Oriente triumphum egit biduo, prænotatis victarum gentiũ titulis. Ad extremum verſo fortunæ Zephyro, victus à Iulio Cæſare in campis Philippicis coactus eſt velut profugus ad Aegypti regem Ptolomæum ſe recipere, vbi hoſpitis (cui ſe commiſerat) perfidia interfectus eſt.

Victor Pompeij Cæſar Galliam omnem decennio ſubegit, eãq. redegit in prouinciæ formam Germanos, põte ſuper Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus Aggreſſus eſt Britanos ignotos antea, ſuperatiſq. dans pecunias & obſides imperauit Macedonia traſgreſſus, Pompeium per quatuor penè menſes, maximis obſeſſum operibus, ad extremũ Pharſalico prælio fudit, & fugientem Alexandriam perſecutus, occiſum vt deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficilimum geſſit. Victor Ægypti regnum Cleopatræ, fratriq. eius minori permiſit. Ab Alexandria, & inde Pontum tranſit, vrgẽtibus de Pharnaces nuncijs, quem Mithridati Magni filium, multis iam ſucceſſibus præferocem intra quintum (qua affuerat) diem vna profligauit acie. De hinc Corn. Scipionem, Põpeij ſocerum, & iubam reliquias partium Africæ refouentes deuicit, & Pompei libro in Hiſpania Confectis bellis quinquies triumphauit: Primum triumphum egit Gallicum. Sequẽtem Alexandrinum, ex victo & interfecto Ptolomæo. Hinc proximũ de Pharnace Nouiſſimum, Hiſpanienſem de Pompeijs liberis. Reflante demum Fortuna, quũ optimatiũ partibus eſſet formidoloſus, Bruti, Caſſij, & aliorum cõiuratione, tribus & viginti vulneribus in ſenatu confuſſus eſt. Sueton. & Plut.

M. Antonius Triumuiri, interfecto Cæſare, fœdus cum Lepido & Auguſto contraxis, Brutum & Caſſium Cæſaris interfectores vicit in Macedonia. Profectus in Aſiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem ſecuri percuſſit. Phtatri Medorum regi congreſſus, cum victor euaſiſſet, victum ad Araxem vſq. perſecutus eſt, Armeniæ regem, Alexandriam duxit triumphum, Cum ergo vidit ſe poſitum in gremiò luxuriantis Fortunæ (in quo parum ſibi cauet mortalitas) delicijs captus incidit in amorem Cleopatræ, quem repudiata Octauia Auguſti, ſororè ſibi copulauit. Hinc fax belli ciuilis. Hinc Auguſti nata indignatio, cui apud Actium congreſſus, & ad extremum victus profugit in Alexandriam ibique gladio ſe confodit.

Auguſtus Imp. Cãtabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano ſubiecit imperio. Sueuos, Cattoſq. deicuit. Sicãbros in Galliã tranſtulit. Pannonios ſtipendiarios adfecit. Getar populos, Baſternaſq. laceſſites bellis ad concordiam impulit. Obſides accepit à Per-

pit à Per-

Digitized by Google

pit à Perſis, creandiſque regis arbitrium. Ad eum Æthiopes, Indi, Scythæ, Garamãtes legatos cum donis miſerunt. Bella ciuilia quinque geſſit, Mutinenſe & Actiaticum aduerſus M. Antonium; Philippenſe in Brutum & Caſſium: Peruſinum aduerſus L. Antonium Triumuiri fratrem. Siculum aduerſus Sextum Pompeium Cn. Pompeij filium. In bello Mutinenſi non modo ducis, ſed etiam militis functus eſt munere. Nam aquilifero legionis ſuæ grauiter vulnerato, ipſe aquilam humeris ſubijt, diuque portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

C. Tacitus prodit, Veſpaſianum conſueſſe ãteire agmen, locum capere, cibo fortuito, veſte habituq; vix à gregario milite diſcrepante legiones habuiſſe exercitus in bello, noctu ſtetiſſe in excubijs, milites ſtratagematibus doliſq; bellicis inſtruxiſſe. Probus Imperator bello Sarmatico tribunus, trãſmiſſo Danubio multa fortiter fecit. Donatus eſt haſtis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera vna librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegijs Romanos quoſdam bellicoſos his verbis enumerat.

Et quem decepta plectentem crimina dextra
Cernere magnanimus Porſena non potuit.
Tercentum Fabios, aſperioreſq; Camillos,
Nec quibus agnomen Africam terra dedit,
Non Catulos Decoſque duos, geminoſque Catones.
Non Capitolini nomina magna laris.
Nec taceat Coſſium, nec te Marcelle relinquat,
Non Curios porcos, Fabriciumque ſenem.
Tollat in immenſum Syllum Martoſque feroces,
Pompeioſque duos, Cæſareamq; demum.

Aurelius Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fugauit, è quibus vno die octo, & quadragintas ſua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam. Tetricum ſubiugauit, Mox in Ægyptum traijciens, regionẽ pacauit, ſublacto Firmo, factiones ibidem ſuſcitante. Romam poſtremo reuerſus, de his omnibus triumphauit. Fl. Vopiſcus.

Iuſtinianus Imper. Perſas domuit. Vandalorum gentem deleuit Africã Rom. Imperio totã reſtituit Gothos iterũ in Italiam irrumpens fudit. Mauros Africam intrantes cum Attila rege ſubiugauit. Quæ magna ex parte auſpicijs. Beliſarij geſſit. Propter tot victorias dicebatur Alemanicus, Gothicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diac. l. 8. rerũ Ro.

Clodoueus Gallorum rex, Alemanos domuit, Gothos regno ſuo expulit, Alaricum eorũ regem cæcidit, aliaq; per multa egit facinora, quibus docuit gentem ſuam ad arma natam.

Huius filius Theodoricus Turingiam cum rege ſubiugauit. Traiecit in Italiam cũ 80. millibus armatorum. Beliſarij copias repentino fregit impetu. Tranſpadanam regionem vicit. Decem Burgundiorum millia Gothis auxilio miſit.

Carolus Martellus Pipini primi filius Aurelianos vno impetu fudit. Traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros, regno Francorum adiecit Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam vocatos profligauit, cæſis ex eodem exercitu 385. millibus. Amorreum alterum eorum regem ſuppetias Athimo apud Narbonem obſeſſo ferentem, deleuit. Gothos (qui Hiſpaniam citeriorem Galliæ partem annos iam 300. turbauerant) profligauit. Omnem Galliam Francorum regno ſubiecit. Volater.

Carolus Magnus Pipini ſecundi filius, euidens virtutis Gallicæ reliquit argumentũ In primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionẽ accepit. Accerſitus ab Adriano Põt. Longobarbos cum duce Deſiderio Italia expulit, quum annos iam 204. poſſederant. Domum reuerſus bellum Saxonum (quod annos propè 34. durauerat) quamuis interpolatum, proſecutus eſt. Quos ſub iugum redactus, ad Chriſtianæ quoque pietatis cultum induxit. Aigolandum Sarracenum, Hiſpanoſque malè de Chriſto ſentientes, ſubiugauit. Beneuentanorum (qui duce Araiſo in Romanum Pont. tumultum parabant) repreſſit. Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, ſola pacauit legatione, Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magis affecit cladibus. Godefredum Normanorum ducem. Francarum ſocios vexantem, in poteſtatem ſuam redegit. Leonem Tertium Pont. à Romanis expulſum, ſuæ ſedi reſtituit. Cui tantæ virtuti adiecit amorem

Digitized by Google

literarum,quas vſque adeò & amabat & mirabatur, vt Parriſienſem Academiam primo inſtituerit erat corpore procero,vaſtis præter conſuetudinem viribus.

Tamburlanus Scytharum rex,Mœdos,Albanos,Meſopotamiam,Perſiam,Parthiam,& Armeniam ſubiugauit. Traiecto cum 600. millibus peditum ,equitum verò trecentis Euphrate,Aſiam minorem obtinuit.Regem Turcarum Baiazetem captuum in laqueos cõiecit, tanta feritate , vt eum inſtar beluæ claſtris incluſum ſecum ſemper duxerit, & ſub menſa,in modum canis,micas,& fruſtilla comedere iuſſerit, equumque aſcenſurus, eius humeros pro ſcabello pedibus conculcauerit.

Amurathes rex Turcarum,Theſſalonicam vrbem vi captam, diripuit, Epyrum & Ætholiã ſubiugauit,Pannoniam cum centum armatorum millibus ingreſſus eſt,Pannonios bello bis fudit.

Arturus rex Britanniæ,adeò bellica virtute excelluit,vt quadringẽtos & ſexaginta viros in prælio ſolus interfecerit,ac regna plurima ſuæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea,in qua ſculptum draconem præferebat.Ferebat clypeum,in quo picta erat Chriſti paræ genitricis effigies,vt omni diſcrimine,rebus omnibus eam ſemper haberet præ oculis,velut adiutricẽ.Vtebatur lancea ardua,& inuſitati põderis,quam ſecũ deferri ſemper volebat. Cantatiſſima eſt eius virtus,& recens propè memoria,frequenſq; fama in ore omnium.

MACHINÆ QVÆDAM BELLICÆ, & tormenta.

Arcubaliſtæ & Carioballiſtæ dicebantur minores machinæ,quæ curriculis ferebantur.

Belliſta bellicum erat tormentum ex ferro,aut taxo, aut oſſe, quo magni lapides emittebãtur,vt ait Sulpicius.Ouid.l.3.de Triſtib.Quam graues balliſtæ mœnium pulſationes.Cic. l.2.Quæſt.Tuſc.Vt enim balliſtæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum Balliſta formabatur ea magnitudine,vt lapides 120.põdo eiacularetur.Balliſta maiora ſaxa cõtorquet. Hæc à Phœnicibus reperta eſt. De hac Syl.l.1. Phocais effundit vaſtos balliſta molares. Balliſta maior haſtam iacit, & parua ſpicula.De hoc videtur intellexiſſe Luc.l.3. dicens: Nec enim ſolis excuſſa lacertis Lancea ſed tenſo balliſtæ turbine rapta, &c.

Bombarda Galli vocant machinam à bombo & ardeo, vt autumat noſter Nicolaus Beraldus,execrabile prorſus inuentum,quo nihil fulmini magis ſimile,luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori(vt inquit ille)robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim ſui Ceruicem, & penetralia ſparſiſſe, nocturno cruore Hoſpitis,&c.

Graphicam tormenti huius deſcriptionem, vide apud eundem Beraldum in Ruſticum Politiani,ex verſibus Ioãnis Mariæ Catanei, Ricardus Bartholinus Bombardam vocat turrifragam,nouo,ſed tamen cõuenienti epitheto. Volater.ait,Bombardam primam à Germanis domo Veneris datam,quum hi apud Clodiam foſſam Genuenſes obſiderent.

Cochleæ dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obſeſſores conſcendebãt in muros inimicorum.

Exoſtra pons erat turris ambulatoriæ, per quem obſeſſores in muros obſeſſarum vrbium tranſmeabant.

Falces & Harpage armorum genera ſunt apta murorũ oppugnationi.Siſenna apud Noniũ Falces iniectas comminus Pluteos proprius collocatis Harpagis deijcitur,mittunt è turribus Malleoli erant quædam miſſilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad cõburendum Liuius.Aliqui venerunt ferentes ſtuppam, picem, & malleolos.

Tuſculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obſeſſores vrbis foſſatum(verbum eſt Vegetij)comportatis lignis lapidibus complent, & ſolidant, vt turres ambulatoriæ ſine impedimẽto admoueantur,& applicentur.Minores ſunt vineis,& pluteis firmiores,Vocantur autem à ſimilitudine muſculorum piſcium. Nam quemadmodum illi quum minores ſint,tamen Balænis auxilium adminiculumque exhibent:ita quoque hæ machinæ ſubſidio ſunt ambulatorijs turribus ad parandam viam,præmuniendaq; itinera.

Phalarica genus erat teli,quod ex ſphalis,ideſt,turribus ligneis intorquebatur. Erat autem præfixa valido ferro in modum haſtæ intra rubum,cuius haſta ſulphure,reſina,bitumine, & ſtuppis conuoluebantur,infuſo oleo, quod incendiarium vocabant, & è balliſta emittebantur.

Plutei cõtexebãtur ad ſimilitudinem caſſidis è vimine,cilicijs protegebãtur,corijs,ternisq; rotulis,quarũ vna in medio,duæ in capitibus opponebantur, admouebantur in quãcũq; partem

partem,more carpenti, & applicabantur muris; horum munitione protecti obſeſſores, ſagittis,fundis, & miſſilibus obſeſſos de propugnaculis ciuitatis exturbabant, vt ſcalis aſcendendi facilior pateret occaſio.

Sambuca fiebat ad ſimilitudinē citharę.Nā vt in cithara ſunt cordæ,ita in trabe,quæ turri admouebatur, erant funes,qui pontē de ſuperiori parte trocleis laxabant,vt deſcēderent ad murum,exhibantq.ſtatim bellatores,& per eā tranſeuntes mœnia vrbis inuadebant.

Scorpiones machinæ ſunt, Vegetij tempore dicebantur Manubaliſtæ. Ideo autem nomen hoc traxerunt, quod paruis ſubtilibusq. ſpiculis inferrent mortem. Aliter Scorpio vocatur Onager; quòd aſini feri quum à venantibus agitantur ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittunt, vt perforent pectora ſequētium aut perfractis oſſibus capita ipſa diſplodant Saxis autem per Onagrum contortis non ſolum equi elidebātur & homines, ſed etiam hoſtium machinamenta frangebantur.

Telenō machina fiebat hoc modo.Trabs vna in terram prȩaltè deſigebatur, in cuius vertice connectabatur altera longior,dimenſa medietate eo libramēto, vt depreſſo vno capite,erigeretur alterum. In vno quoque capite cratibus & tabulis contexebatur machina,in qua pauci collocabantur milites.Depreſſo itaque per funes altero trabis capite,altero vero (in quo erant) eleuato imponebantur in murum.

Teſtudinem machinam fuiſſe bellicam,Vegetius ait de materia ac tabulis contextam, quæ ne exureretur incendio,corijs,vel cilicijs cētonibusq. veſtiebatur. Hæc intrinſecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod Falx vocatur ab eo,quòd incurua eſt, vt de muro lapides extrahat.Idem ait,captus eius veſtri ferro,appellatiq. Arietem,quòd frōtē habeat duriſſimam, quæ ſubruat muros, & arietum more retrocedat, vt cū impetu vehementius feriat. Habet autem teſtudo machina ſimilitudinem cum teſtudine vera: nā ſicut hæc modo profert caput, ſic illa interim reducit trabem, & quandoq. exerit. Vnde Ammianum Marcell.quoque De Ariete Virg. Labat ariete crebrò ianua,& emoti procumbitum cardine poſtes.Ouid.l.11.Met.Nec leuius pulſata ſonat, quam ferreus olim, Quum laceras aries balliſtave concutit arces. Hinc Arietare verbum,id eſt, cum impetu percutere.Virg. Arietat in portas,& duros obice poſtes. De Ariete Pamphilus.Rumpo fores,muros quatio,demolior arces.Cornua ferrata ſub trabe dura gero.

Turres Ambulatoriæ,ſunt machinamenta trabibus tabulatiſq. compacta crudicorijs, & cētonibus communita,ne hoſtili crementur incendio. Fiebant interdū tāta proceritate, vt & muros,& lapideas turres altitudine ſuperarent. Voluebātur multis rotis arte mechanica ſuppoſitis. Quum muris admouebantur, præſens erat ciuitatibus periculum. Nam ſurſum verſum habebant ſcalas,quibus irrumpebāt. Et in vrbem Deorſum verſum arietes, quorum impetu diuellebatur muri. In earum faſtidio collocabantur ſagittarij, qui obſeſſos contis ac ſaxis millibus protrudebant,& ita capiebant ciuitatem ſine mora Obſeſſis enim nulla ſpes erat auxilij, quum ſupra ſe aſpicerent altiorem hoſtium murum.

Vinęa (quas aliter Cattos vocāt)fiebāt hoc modo.De lignis ſenioribus machina colligabatur,lata pedibus octo.alta pedibus ſeptē longa 16.huius tectum munitione duplici tabulatis cratibusq. contexebatur, latera ſepiebantur vimine, ne ſaxorū telorumque impetu penetrarentur,extrinſecus autem ne immiſſo conti in ordinem iunctis ſe ſupponūt milites,qui tuti penetrant ad excauanda murorum fundamēta.De Vinea Propertius lib.4. Dumq.aries murum cornu pulſabat aheno, Vineaq.inductum longa tegebat opus.

Inter machinas etiam numerantur Trifaces,Catapharatræ,Plumbatæ,Tribali.

Inter noſtri tempori machinas habentur Colubrina & Cerpentina,quòd oblongè fiāt, habentque effigiem propè Serpētis & Colubri Pāphilus Saxus.Vis,ſonitus,rabies,motus, furor,impetus,ardor Sunt mecum, Mars hæc ferreus arma timet.

ARMORVM VARIA GENERA, & bellorum inſtrumenta.

Ancile dicitur breue ſcutū Nonio. Hoc ex vtroque latere reciſum erat,vt nullus videretur angulus,& ſummum infimumque latus eius medio pateret.Ferunt,ancylia principiantę Nume Pompilo cœlitus fuiſſe demiſſa.Ouid.l.5.Faſt. Ecce ancyle vocant, quod ab omni parte reciſum eſt,Quaq.oculis ſpectes,angulus omnis abeſt.

Capiſtrum & Frænum, vnicula ſunt capitis equorum. Martialis. Paret purpuris aper capiſtris.

R Cætra

Digitized by Google

Cætram ſcutum eſt loreum,quo vtuntur Afri & Hiſpani,Luca.l.7. Illic pugnaces cõmoſſit Ibla Cætras.Virg.Læuas Cætra tegit.Cætrati dicuntur,qui vtuntur huiuſmodi ſcutis.

Chippia ſunt ſtrangula, quibus integuntur, vel ſellæ eis ad inſidendum poſitæ. Cato.Fuit mihi equus ſine ephippio Equi ephipparij dicuntur, quibus imponuntur ſellæ, ne graui inceſſu vulnerent ſeſſorẽ.Ephippiati equi,ſuis phaleris ornati.Hora.adagiũ fecit,Optat ephippia bos piger,optat arare caballus,vbi quis vult ea curare,quorum eſt ignarus.

Galea dicitur caſſis,ſeu ferreum inſtrumẽtum à galero,quo veteres vſi ſunt. Ouid.in Epiſ. Et galeã preſſa ſubſtinuiſſe coma. Ea ornata criſtis & pennis maiorẽ ſolet incutere terrorem.vnde Vir.l.8.Aen.Terribilem criſtis galeam flammasque vomẽtem. Idem ſignificat Caſſis. Dicimus etiam Caſſida. Prop. Aurea cui poſtquam nudauit caſſida frontẽ.

Lorica dicitur ferreum corporis munumentum, quale apponebatur ãtiquis regum & imperatorum ſtatuis Dicitur autẽ Lorica, velut connexa loris Squallebat ferri laminis, vt ariſtis colchcatum.Vitruuius.Non patietur lorica teſtacea lædi latera Modeſtus. Cẽtutiones nimium bellicoſas loricas tranſuerſis caſſidum criſtis(vt à ſuis facilius noſcerentur)habebant Martialis.Inuiam Sarmaticis domini lorica ſagittis.Hinc Loricare eſt armare ſeu loricã induere.Plinius de Ichneumone in Aſpidem certauro Mox (inquit) vbi pluribus eodem modo ſeſe corijs loricauit in dimicatione pergit.

Ocreæ dicuntur crurum munimenta.Apuleius.Ille galea caput,ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati,ocreis ornati.Plin.Ad reliquos vſus laborioſe euehitur ocreatis cruribus. vegetius. Pedites ſcutati præter cataphractas,& galeas etiam ferreas,Ocreas in dextris cruribus cogerentur accipere. Virg.7. Aen. Aut ocreas leues lento ducant argento.

Parma fuit breue ſcutum,pedit bus peculiare.Virg.l.11.Enſe leuis nudo Parmaque inglorius alba.Dicimus & Parmula Horatius.Tecũ Philippos & celerem fugam.Senſi relicta non bene parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruus. Virg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.Stat.l.5.Syl Hinc peltiferæ dicuntur Amazones.Ouid. Qui modo peltiferas fudit Mæotidas,&c.

Phaleræ ornamenta ſunt equorum,qui inde dicũtur phalerati.Virg.l.5.Aen.Primus equũ Phaleris inſignem victor habebat.

Pharetra repoſitorium ſagittarum,quanquam & pro ſagittis interim capiebatur. Ouidius primo Metamorph.

Stapedes machinulæ ſunt ferræa,quibus pedes ſuſtinent equitantes.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quicquid collo ad coxendicam prætẽditur in ãteriori corporis parte.Thoracati,Thorace induti.Pli.Parrhaſius pinxit Nauarchum, thoracatum, Fiebant olim thoraces cratibus conſtatum ferreis, vnde & nexiles vocantur Statio,& multiplices l.12.Multiplicem tenues iterum thoraca cateruæ.

Vmbo dicitur pars & eminentior Capitur & pro toto clypeo. Virg.l.10.Sed ſuſtinet æreus vmbo Stat.l.18.Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

Exercitus dicitur magnus militum numerus,ab exercitatione. Cui præeſt, qui legiones cũ ſuis auxilijs comminiſtrat.Eiuſque officio conſiſtit non ſolum in danda ſed etiam obſeruãda diſciplina. Is vocabatur à Romanis tribunus militaris cui iubebãtur parere milites Eius intereat milites in caſtris cõtinere,ad exercitationes producere,claues portare, vigilias interdum circuire,annonæ & commeatibus cõſulere, compeſcere tumultus militares, delicta ſecundum autoritatem caſtigare, audire commilitonum querimonias,& multa id genus alia. Dicebatur autẽ tribunus, quoniã Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorum militarium alij dicebantur Ruffuli, qui creabantur in exercitu, alij Comitiari,qui deſignabantur in comitijs.Dicti ſunt & Rutuli, quod Rutilius Ruffus legem de his creandis ab exercitu quandoque tulerit. Equeſtris ordinis nomen ſæpe mutatum eſt. Nam qui ad equitatum trahebantur, primum Flexumines & troſſuli dicti ſunt,quum oppidum in Thuſcis eo nomine ſoli ſine peditatu cepiſſent.

Miles ſuberat Centurioni.Centurio Tribuno,Tribunus Legato, Legatus,Conſuli. Conſul, Dictatori.Centurio centum peditibus præerat.Is erat,quem nunc primipilum dicimus. Mirias continebat decem millia.Hinc Myriarches,qui decem millibus præ eſt.

Legio à delectu militum dicta eſt,autore Nonio. Romanorum legiones habebant ſingulæ

ſena mil-

Digitized by Google

ſena millia,& interdum amplius, vbi res poſtulabat. Differebant autem ab Auxiliatoribus. Nam Auxiliatores conducebantur ad prælium ex diuerſis locis, nec diſciplina inter ſe,nec notitia,nec affectione conſentientes,alijſque inſtitutis vtẽtes,& diſſimili armorũ vſu. Iungebanturq; legionibus admiculi, non principalis ſubſidii loco. Legio autem propriis cohortibus conſtabat,habebatq; grauis armaturæ principes Haſtanios, Triarios, & Anteſignanos. Item leuis armaturæ Ferentarios,Sagittarios,Funditores, Balliſtarios, vt proprios vnoque animo,& pari conſenſu caſtra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio,& fiducia,vt nuſquam legãtur plures fuiſſe legiones, quam duę. Qui legionem matriculis inferi volebant,hoc eſt,numerari inter legionarios,ſolebant iurare, id que Sacramentum dicebatur. Iurabant autem per Deos,& Impera. maieſtatem ſe fidẽ ſeruaturos inuiolatam,æternumq; famulatum ſuo principi exhibituros,militiam nunquã deſerturos,nec recuſaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decem Cohortas. Quarum prima habebat pedites 1105. Equites loricatos. 132. Secunda pedites 555 Equites loricatos 66. Tertia pedites 555. Equites itidem 66. Quarta pedites 600. Equites 66 Quinta totidem. Hæ autem primæ ordinabantur in prima acie,tanquam magis ſtrenuæ. Sexta pedites 555. Equites. 66. Septima pedites 555. Equites 66. Octaua,Nona & Decima,ſingulæ totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio,quæ habebat pedum ſex millia, Equites 732. A numero & ordine legionum milites dicebant Primani, Secundani, Decumani, primæ & ſecundæ; aut decimæ legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos Manipul⁹ in 25. milites Manipulum autẽ Varro ait,eſſe minimam exercitus manum, quæ vnum ſequitur ſignum. De quo verbo Ouidius; Illa quidem fœno (ſed erat reuerentia fœno, Quantum nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus l. 1. Conuocat armatos exemplò ad ſigna maniplos. Hinc Maniplares milites dicti, à manipulo fæni, quòd ſequebantur.

Cẽturia dicebatur centenarius militum numerus,cui qui præerat vocabatur Cẽturio. Cõſtabat Turma ex 32. equitibus. Varro turnam ait dictam eſſe mutata e. in u, quaſi ternã, quod terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnenſium,& Tatienſium fiebãt.

Phalanx dictio eſt Macedonica,quadratam aciem,& cuneum militarem propè ſignificans, quando pes pedi, clypeus clypeo, vir viro in acie conſerebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius; Macedones,inquit,phalangem vocat peditum ſtabile agmen, quum vir viro, & armis arma conſerta ſunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Virg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamennoniæque phalanges. Quoniam autem vocabulum eſt Macedonicum phalanx,proprio epitheto vocatur Sariſſigera, à Sariſſis, Macedonum haſtis.

Porro autem Haſtati dicuntur, qui pugnant haſtis. Pilani, qui pilis.

Ordinarii dicuntur,qui in prælio præſunt,& primos ordines ducunt.

Auguſtales dicebantur,qui ab Auguſto ordinariis iuncti fuerant.

Aquiliferi,qui portabant aquilam Romanorum inſigne. Luc. Pares aquilas, & pila minãtia pilis.

Imaginarij vel Imaginiferi qui Imperatorum portabant imagines.

Signiferi qui ſigna portant.

Theſſerarii,qui teſſeram per contubernia militum nũciauit, Teſſera autem vocatur præceptum ducis,quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur anteſignani, ideo quòd eorum opera atque virtute exercitii genus creſcit in campo.

Metatores,qui præcedentes locum deligunt caſtris.

Beneficiarii qui in tribunorum beneficio promouentur.

Librarii, qui in libro rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines,Cornicines Buccinatores,qui tuba,æreo cornu,vel buccina committere ſoleant prelium: vt Liticines,qui lituo canunt. Marcellinus: poſt exactum iam diem occidente liticine, reuocatus inuictiſſimus miles,propè ſupercilia Rheni tendebat. Dicũtur etiã Mõſores Suetonius in Cæſare. Inter eos (inquit) & ænatores rapta ab vno tuba proſiluit ad flumen. Marcellinus. Quum ſupereſſet exiguũ noctis ænatorum clangore ductore vrbẽ, vt mox caſuram terribili corona cinxerunt. Buccinatores, autore Vegetio, ornamentum

erant totius legionis in ingreſſu conflictus & eius reditu. Hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore ſolet accipi.

Menſores, qui in caſtris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant.

Torquati ſimplares, & Torquati duplares, quibus torquis aureis ſolidæ virtutis fuit præmium, quem qui meruiſſet, præter laudem interdum duplas conſequabatur annonas, duplares duas.

Candidati milites dicuntur, qui priuilegijs muniuntur, reliqui vocantur municipes quòd propter munera facere militiam cogantur.

Anteſignani dicebantur milites, qui erant ante ſigna, quos tanquam duces reliqui ſequebãtur. Apul. Anteſignani noſtri partem (qua manus humerum ſubit) ictu per articulum medium temperato prorſus obſcidimus.

Vexillarij & Vexilligeri, qui vexillum gerũt. Idem Apul. Tunc itaq; (inquit) ſublimis ille vexillarius noſter Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, ſexagenos milites, duos centuriones, vexillarium vnum habebat. Idem autor eſt, ſub vno vexillo fuiſſe homines 180. Vexillationes antiqui nominauerunt alas equitum. Eadem ratione Aquiliferi dicebãtur, qui aquilas Romanorum ſigna, ferebant. Suetonius in Cæſare Dictatore, Inclinatam (inquit) aciem ſolus ſæpe reſtituit, obſiſtens fugientibus, retinenſque ſingulos, & contortis faucibus conuertens in hoſtem, & quidem adeò plerumque trepidos, aut àquilifero moranti cuſpide ſit comminatus.

Draconarij, qui Dracones ferebant in vexillis, vt aquilas. Claudianus. Stãt bellatrices aquilæ, ſæuiq; dracones. Primum ſignum (inquit Vegetius) legionis eſt aquila quam aquilifer portat. Dracones etiam per ſingulas cohortes à Draconarijs feruntur ad prælium.

Primipilus ſeu primipilaris, dicebatur Cẽturio, qui IIII. cẽturias, ideſt, 400. milites regebat in acie prima, eratq; caput legionis. Tranquillus in Tiberio. Quũ (inquit) Pollentina plebs funus eiuſdẽ primipilaris non prius ex foro miſiſſet. Idẽ in Caligula, Teſtamẽta primipilarũ (qui ab initio principat⁹, neq; illũ, neq; vllũ ex ſe hęredẽ reliquiſsẽt) vt ĩgrata reſcidit.

Manipli ſeu maniplares dicebantur ſigniferi, qui imperãte Romulo, quum Romani, & Latini ſub vno centurione bellum agreſſuri eſſent, Maniplo herbæ haſtæ alligato pro ſigno vtebantur. Ouid. Vnde maniplaris agmina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militib. exercendis quotidianam curam, & iugem exhibebat induſtriam.

Bellatores qui ad decertandũm inſtruuntur, armisq; aduerſarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui ſequuntur copias ad alium quam conflictus vſum vt medici, & tabernarij, & ſerui.

Velites dicuntur leuiſſimæ armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut ſcutum graue ferebant, ſed telis tantum vtebantur, & ſagittis. Ouid. in Ibin. A Velitibus fit Velitari verbum, id eſt, leuiter contẽdere, & Velitatio, leuis contentio. Alcui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati leuis armaturæ milites nominabantur, à Pelta breui paruoq; ſcuto, quo vtebantur, cum contis Sariſſa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non ſolùm ſua corpora, ſed etiam equos lorica vndiq; muniũt. Hos Marcellin⁹ Catafractarios vocat, vbi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractarijs ſolis & balliſtarijs parum ad tuendum rectorem idoneis, præcurſo eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Eſt etiam Cataphracta militaris, lorica ſiue thorax. De cataphractis Marcellinus: Sparſit, inquit, catafracti equites (quos Clibanarios dictant) perſonatim thoracum muniti ligaminib⁹, & lumbis ferro cinctis. Inter quas, inquit, cataphractarijs erant ſagitarij formidabile genus armorum.

Haſtati dicuntur, qui manus conferunt, & cominus haſta decertantur, vnde & Tranquillus in Caligula, Haſticos vocat ludos, qui haſta conficiebantur.

Scutati, Cetrati, & Clypeati, qui ſcuto & clypeo ſe præmuniunt. Nam cætera ſcutum eſt breue & longum, quo (vt diximus) vtebantur Afri & Hiſpani. Syllius. Barbarica plaudentem carmina. Cætra Frequens eſt apud Liuium Cætratorum mentio Scutatos Marcellinus & Scutarios vocat. Nec Scutarios (inquit) adeſſe didicerat. Item Suetonius in Auguſto, Affuit & clientib. ſicut Scutario euocato quondam ſuo.

Scutige-

Digitized by Google

Scutigerulus è Plauto dicitur armiger, qui gerit ſcutum domini in bello. De clypeatris Marcel. Et incedebat hic inde ordo geminus armatorum, clypeus & chriſtatus.

Ferentarij equites dicuntur, qui eminus ſolent dimicare. quorum alii iaculis, allij arcu vtũtur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erantq. leuis armaturæ milites, ex curſu leuæ, armiſq; grauibus non impediti, enſe tantum & telis inſtructi. Saluſtius. Poſtquam eò ventum eſt, vnde à Ferentarijs prælium committi poſſet,

Arcitenẽtes & Sagittarii, qui arcu vtuntur, & ſagittas intorquent, vocãtur etiã Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui vni tãtum præerat, vocabatur Zoarchus ab animalis præfectura, Qui tribus, Therarchus. Qui quatuor, Epitherarchus. Qui octo. Ilarcha. Generali vocabulo elephantorum præfectus dicitur Elephantarcha. autor Helianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militib. præerant Chilias.n. dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robuſti ad præferendos labores militiæ, quorum prima exercitatio vocatur Tyrocinium, velut rudimentum, vnde & Tyrũculi dicuntur etiam qui ſunt rudes in re aliqua. Tranque in Cæſ. Tyrones neq. in ludo neq; per laniſtras, ſed in domib. per equites Ro. ac etiam per Senatores petitos armorum erudiebat Hieronymus in fœminino genere Tyrunculas puellas vocat. Tyrocinium etiã præter illud militare rudimentum, dicebatur ab eruditis, quum adoleſcẽtuli togã ſumebant, & ponebant barbam, eloquentiamq. in foro auſpicabantur. Nam tunc etiam dicebantur Tyrones. Seneca in declam. Ille in foro primum dicturus, tyro dictus eſt,

Claſſiarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quique Claſſicum canebant Imperatore præſente. Claſſiarij etiam dicuntur remiges, & frequẽtius militãtes in claſſibus. Corn. Tacitus. Anicetum centurione claſſiario comitatum. Tranquillus in Cæſare, Tiberio. Vnde damnatos poſt longa & exquiſita tormenta præcipitari coram ſe in mare iubebat, excipiente Claſſiariorum manu.

Rorarij teſtimonio Varronis, dicebantur, qui primi omnium in conflictũ prodibãt, erantq. leuis armaturæ vt velites Nec dimicabant acriter, ſed leui quodam, contentione præliũ tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quam pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari & ſtipendio ſoluti erant, habuerantque miſſionem. Hoc autem verbum quandoque in malam partem capitur, vt apud Lampridium, qui ſcribit, Alexandrum tumultuantes legiones exauctorauiſſe. Nam orta quondam ſeditione militari, non timuit conſcendere tribunal, & oratione ſeueriſſima tumultuantes increpare, quamuis omnes armati circunſiſterent. Poſtremò illis adhuc fremẽtibus quũ inclamaſſet. Diſcedite, arma deponite, omnes depoſitis armis ſaguliſq. militaribus ad diuerſoria receſſerunt. Tunc quam legionem totam exauctorauit, quam mox loco ſuo reſtituit. Simile eſt dictum Tranquilli de Ceſare dictatore ſcribẽtis. Nouã legionem apud Placentiam, quamquam adhuc in armis Pompeius eſſet, totam cum ignominia miſſum fecit.

Gregarij milites dicebantur vulgares, non electi Tranq. Auguſto. Nam qui ſpectaculo ludorum gregarium militem in 13. ordinibus ſedentem excitari per apparitionẽ iuſſiſſet.

Triarij milites erant omnium fortiſſimi qui in poſtrema legionum parte collocabantur: in his autem ſita erat tota ſpes, & vltimum perfugium. Erant omni armorum genere inſtructi. Genu poſito ſubſidebant, vt ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab his integrato prælio victoria repararetur. De his Modeſtus ad hunc modum ſcribit. Hinc requieti & integri inuaderent hoſtes, poſt vltimas acies ſedere conſueuerunt, & ſi quod in primis ordinibus accidiſſet, de eorum viribus reparationes ſpes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios redijt, vbi prope deſperatur victoria, resq. eo periculi redacta eſt, vt extremum conatu ſummiſq. viribus ſit enitendum, quibus ſi nihil proficiatur, iam nullus relictus eſt effugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur, equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles erant, iacebantque miſſilia ſeu ſagittas.

Accẽſi dicebãtur, q miniſterio ac ſeruitio publicẽ adijciebãtur legionib. quũ fas nõ eſſet milites (qui pecunia publica alebantur) cuiquã ſeruire, dicebãturq. Accẽſi velut accedẽtes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugna genere decertant, equo ſcilicet, & vt pedites, vbi regio non eſt apta equitaui, Hos primo ferunt inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem diſciplinam curauit inſtruenda.

Finguntur etiam quandoq. huiuſmodi nomina è nominibus telorũ vt Lancearij Doriphori, id eſt, ſpiculatores. Dory enim Græcè, lanceã ſignificat Latinè. Tranquillus in Nerone. Et quum affatim deſeuiſſet, vt conficeretur à Doryphoro liberto.
Machærophori à ferendis Machæris gladijs. Cicero, Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere. Enſiferi, à ferendis enſibus.
Sariſophori à Sariſſis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus. Spatiferi à Spathis.
Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores, Spiculiferi, Spiculatores, Haſtiliferi Vrbiniferi, eadem forma dicuntur.
Tortores quandóque dicuntur qui lapides tormentis iaciunt. Vnde & Tortores balliſtarũ vocat Ammianus.
Scorpionarij qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem notæ ſunt Balliſtarij, Arcuballiſtarii, Colubrinarij.
Funditores, Fundibularij, qui funda lapides intorquent Salluſtius, ipſe cum capeditis cohortibus ad hunc funditorum & ſagittariorum delecta manu.
Pyrobolari: qui ignites glandes tormentis eiaculantur.
Clauigeri à ferenda Claue, Græcè vocantur Corynophori.
Sunt & quædam principatuum & præfecturarum nomina vt Imperator, Rex, Dominus, qui in malam partem olim accipiebantur pro tyranno. Virgilius: Vendidit hic auro patriam, dominumq. potentem Impoſuit.
Megiſtantes dicuntur proceres & primates. Cor. Tacitus, Et Megiſtantes Armenio (qui primi à nobis defecerant) populi ſedibus.
Monarcha ſeu monarches vnicus omnium princeps, & monarchia principatus ipſe.
Hecatontarchus centum hominum vel ciuitatum princeps.
Dynaſtes dominus regni: Dynaſtia potentatus. Cic. ad Atticum. Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.
Nauarchus princeps nouis.
Strategus dicitur præfectus militaris, & Strata, præfectura ipſa. Vnde & legimus Thraciã fuiſſe diuiſam in Strategeas 50. Ita enim vocant præfecturas.
Archipolis princeps ciuitatis.
Demarchus tribunus plebis. Demarchia tribunatus.
Agoranomus apud Plautum vocatur ædilis, vbi ait in Captiuis, Hunc ferunt ſibi Ætoli Agoranomum.
Eparchus dicitur prouinciæ præſes. Eparchia prouincia.
Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.
Genearcha generis princeps, Geneſis eſt generatio. Irenarches ſeu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias, pacandosq; tumultus ciuiles.
Philarchus amator imperij: Latinè dici poteſt Imperij candidatus.
Coſmarchus mundi princeps.
Democraticus qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.
Eiphorus dicitur præfectus, & ſuperinſpector. Ephori magiſtratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.
Decharcus, qui decem præeſt militibus.
Tetrarchra, qui quartam regi partem obtinet.
Dubenus apud antiquos canebatur pro domino. Pacuuius Tum Dubenus ſeruos ligatos peſſime verberat.
Trierarchus præfectus triremis Cic. Actione 3. in Verrem. Qua de re Claridemum Ceiũ teſtimonium priore actione dicere audiſtis, quum eſſet Trierarchus.

SAGITTARII ET IACVLATORES PERITISSIMI.

Inter ſagittarios principem locum obtinet Apollo, quẽ ideò poetæ Sagittiferum & Sagitti potentem dicunt. Vnde Claudianus, Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu. Horat. l. 1. Car. Nec te metuende certa Phœbe ſagitta Val. Flac. Arcupotens aduerte precor nunc denique Apollo.
Getæ Scythæ, Ituræi Perſæ ſeu Parthi, Sarmato, Cretenſes, Arimaſpi, & omnes prope Orientales arcu & iaculis claruerunt.
De Getis Scythiæ populis Ouid. l. 5. de Triſt. Sarmaticæ maior Geticæq; frequentia gentis,

Per

Digitized by Google

Per media in equiſitque reditque vias.In quibus eſt nemo, qui non Coryton & areum, Telaq. viperea Lurida felle gerat.Et l.1.de Ponto,& 3.& in Ibin.

De Scythis Septentrionalibus populis Claudianus,de ſpolijs Scythicos arcus,aut rapta Gelonis Cingula.Plin.l.4.Vt ſit plane arcus Scythici forma.

Ithera ſeu Ithura,vrbs eſt in Tauro mōte Parthiā verſus,cuius habitatores Ithuræi arcu, & ſagittis claruerūt, quod quemadmodū in cæteris arguitur poetarum epithetis qnum arcum vocant Ithæreum,ſagittas Parthicas,neruos Geticos,pharetras Sarmaticas,& ita in cæteris: Sabel.in Oraculo.Quæ turba pharetris Certat Ithuras ſumptis imitarier artes.

Parthi ſeu Perſæ Orientales populi, ſaggitis adeo claruerunt, vt fugientes à tergo iacularentur,auerſiq. ſequentes res hoſtes læderent,perinde ac auerſi,vt iam diximus. Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagittas.Cat.Siue in Hircanos, Arabaſq; molles ſeu Sacas ſagittiferoſque Parthos.Ouid.l.1.de Remedio.Vince Cupidineas pariter,Parthaſq; ſagittas.Io Fr.Mirand.In molli pharetratæ Perſidus vrbe.

A.Sarmatis Scythiæ populis doctiſſimis iaculorum,Arcus vocatus Sarmaticus.Ouid.l.1.de Ponto,Moris an oblitus patri contendere eiſcam Sarmaticos arcus.

Cretenſes omnes hac etiam arte clariſſimi extiterunt. Vir.in Cyri, Attica Cretæ aſternebat rura ſagitta.

Inter inſulæ populos præcipui ſagittarij fuerunt Dictæi,Gnoſiaci, Cydonij à Dicte Gnoſo, Hortyna & Cydone vrbibus dicti. De Dictæis Syllius.l.13.Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur vrbis arundo.Stat.l.4.Thebaid.Dictæque tela Ipſam & Amycleas humeris aptaſſe pharetras.

De Gnoſo & Gortyna vrbibus Cretæ Lucanus.Gnoſoſq.agitare pharetras Docta,nec eois peior Gortina ſagittis.

A Cydone Cratæ oppido, tela Cydonia dicūtur,quòd eius loci incolæ periti fuerint ſagittari,Virgilius, Ire liber Partho torquere Cydonia cornu Spicula tanquam hæc ſit noſtri medicina doloris.Stat.l.7.Thebaidos.Cydonia anteibant Geſa ſagittas.Claudia.Quę vires iaculis,vel quū Gortynia tendis Spicula,quàm felix arcu, certiq. petitor Vulneris, & certum mentiri neſcius ictum, Scis quo more Cydon, qua dirigat arte ſagittas Armenius,refugo quæ ſit fiducia Partho.

De Oriētalibus populis Val.Flac.l.5. Quos neque Iber neque ruta ſuis Aurora ſagittis Suſtinet.Per auroram intelligit Orientales Syll.l.12.Eois quanquam certet Gortyna ſagittis.Stat.l.3.Syll.Et Eoas iaculo damnare ſagittas.

Lycia regio minoris Aſiæ, populos habuit peritos iaculandi. Vnde Virgilius Lycias vocat Sagittas,l.8.

Erithræ quoque, ſiue Erithra, Aſiæ ciuitas arte ſagittandi claruit.Sidonius,Fortè ſagittiferas Enam popularis Erithras.Crinitus ait Scotos (qui vicini ſunt Britannis)in dirigendis ſagittis acres eſſe & egregios.

Paulus Diaconus ait, Gothorum gentem nullo armorum genere magis quam arcubus vti conſueſſe.

Arimaſpi populi iuxta Riphæos in torquendis ſagittis (quarum ſunt peritiſſimi) alterum infiectunt oculum,vt altero melius cernant.Hinc & nomen traxerunt,nam & Ari Scythicè ſinum,Maſpos,oculum ſignificat.

In Balearibus(quæ ſunt inſulæ maris Hiſpani)primum repertus eſt vſus fundæ,& adeò celebratus vt matres filios ſuos alijs auibus veſci non paterentur, niſi quas funda fuiſſent adepti. Virg.l.Georg.Stuppea torquentur Balearis verbera fundæ.Stat.l.1.Roboraque & grauitas fundæ Balearis habens.

Hippocoon, Mneſtheus, Euritioni ſagittarij fuerunt, qui teſte Virgilio, contenderunt de palma,& vna iaculati ſūt in ludis exequialibus,quos Æneas ad tumulum patris Anchiſę celebrauit,quum relicta Africa in Italiam nauigaturus redit per Siciliam.

Idem Virg.l.9.ait,Chorineum Italum,fuiſſe peritum iaculatorem. Aſylam verò Troianū, arcu & ſagittis nobilem.

Acaſtus venator fuit ſagittis clarus,qui cum Meleagro ad occidendū aprum(qui Calydona vaſtabat)profectus eſt Ouid.l.8.Metam.Leucippuſq. ferox iaculoq. inſignis.Acaſtis.

Fuit Paris adeò ſagittādi peritus,aut Achillem ſolo pede vulnerabilem,telo traiecerit. Vir. l.6.Æneid. Dardana qui Paridis direxit tela. Ouid. in Epiſt. Paridem ſic loquentem inducit,

Digitized by Google

ducit, Neve putes, nõ me niſi cominus eſſe timendum, Fingitur iuſſo noſtra ſagitta loco Stat. l. 3. Syluarum.

De Licora. Ouid. l. 12. Iaculatoremque Lycoram Sternit.

Mopſum Cretenſem ab arte ſagittandi commendat Syl. Italicus l. 1.

Ilerdes fuit iaculator quiſpiam, qui tã certis iaculabatur ictibus, vt etiã volucres in medio aere percuteret. Syllius, Iam ſocius volucreſq. vagas deprehẽdere nube Aſſuetus iaculis idem & bellator Ilerdes. Cui ludus nullam curſu non tollere dainam.

Alcon Cretenſis fuit ſagittarius, cuius filium quum rapiſſet Draco, tanta arte ſagittam direxit, vt illæſo filio, Draconem ipſum confecerit. Val. Flac. l. 1. Argon. Vacua nam lapſus ab arbore, paruum Ter quater ardenti tergo circumuenit anguis Stat procul intendens dubium pater anxius arcum. Sidonius, Vetuiſſe Caſtore frænos, Pollucem cæſtus, Alconem ſpicula noſſe. Ang. Politianus in Epigram. Vidit vt implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Deucalion Hyperæſij filius ex Hypſo nympha, fuit etiam peritus ſagittarius. Val. Flac. l. 1. Argon. Deucalion certus iaculis.

Æthalides præco fuit in ſignis, qui propter eloquentiam Mercurij filius creditus eſt. Hinc etiam telis claruiſſe teſtis eſt. Val Flac. l. 1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis deſtinata feriebat, vt aues quoque ab ipſis nubibus exciperet. autor Curtius l. 6. de geſtis Alexandri.

Docuit Hercules, quanta ſagittandi arte clareret, dum Centaurum Neſſum, quamuis remotum, & ceruam æripedem certo traiecit ictu, Harpias q. volucres in medio confecit aere, dicente Seneca; Periji ab ipſis nubibus Stymphalidas.

Eurytus rex Oechaliæ, pater Ioles, Herculem ſagittandi artem docuit.

Fuit Domitianus Imper. doctus adeò ſagittarum, vt inter diſtẽtos viri procul poſiti digitos tela tranſmitteret. autor Sextus Aurelius. Tranquillus ait centenas varij generi feras, in Albano ſeceſſu, ſagittis plerumque confoſſas multis videntibus. Ex induſtria ita quarũdam capita nonnunquam figebat vt duobus ictibus quaſi cornua effingeret. Nonnũquã in pueri procul ſtantis præbentiſq. pro ſcopo diſpanſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte direxit, vt omnes per interualla digitorum innocuè euaderent.

Commodus Imperator Fauſtinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras ſtrauit, tam validis viribus, vt multas vno cõficeret ictu. Adeò certa fuit ei manus, vt quicquid oculo deſtinaſſet, iaculo aut ſagitta contingeret. Herod. l. 1.

Saxo Grammaticus ſcribit Enarum fuiſſe ſagittarium magno corporis artiſq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, vt excuſſum ab eo iaculum nulla rerũ duricia ſiſteret, quo minus citato motu vniuerſum penetraret obſtaculum.

Nihil erat tam paruum tamque exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila nõ cõcuteret Andræas Agidarius, ſi illud oculo conſequi poſſet.

Toco, miles fuit quiſpiã autore Saxone doctus adeò ſagittator, vt ſermone inter conuiuas temulentibus habito, iactauerit tanto iaculandi vſu ſe præditum, vt exiguũ quolibet pomum, baculo procul & lõgiſſimè remoto ſuperpoſitum, prima ſpiculi directione feriret.

Pontanus Aſparem quendam Garamantia à præſtantia torquẽdarum miſſilium his verbis commendat: Hinc Aſpar Garamas, quo non præſtantior alter. Aut torquere manu iaculum, aut dare vulnera funda.

TELORVM BELLICORVM ET gladiorum nomina.

Telorum vocabula Gell. l. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum. Haſta pilum, phalarica, ſemiphalarica, ſoliferrea, geſa lãcea, rumigeſti, faces, tragulæ, frameæ, meſãculæ, cateiæ, rompheæ, ſcorpius, ſcribones, ſilices, verutaſenſes, ſicæ, macheræ, ſphatæ, lingulæ pugiones, clunacula.

Sequentia iaculorum nomina enumerantur à Crinitio, vbi de telorũ generibus meminit: Spari, cateiæ, frameæ caiæ, rumigeſti, meſanculæ, ſibini, geſa, veruta, aclides, rompheæ, lanceæ, pila, ſariſſe, ſcribones, tragulæ, telones, haſtæ, fudes, Phalaricæ, iſſi, faces, ſemiphalaricæ, caſtra, ſoliferrea, ſcorpij.

Aclides, Seruius ait tela eſſe adeò antiqua, vt nec vſquam commemorẽtur in bello Legitur tamẽ, quòd ſint clauæ cubito & ſemis factæ, eminẽtibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem

Digitized by Google

hoſtem iaciuntur religatæ loro verlino, vt peractis vulneribus poſſint ad dominos redire. Putatur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum in immenſum iaci poteſt. Virg. lib. 7. Aen. Teretes ſunt aclides illis Tela.

Acynacis gladius eſt Parthorum genti peculiaris. Horat. l. 1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum diſcrepat. Curt. l. 5. de geſtis Alexandri: Strictoq; acynace interfecturus videbatur, ni propè Beſſus Bactrianiq; deprecarentur.

Aeganea ſpecies leuioris iaculi, autore apud Cælium Euſtachio.

Ancyle iaculum quoddam, quo qui vocantur Ancyliſtæ, quamuis etiam Ancilæ ſignificet anſam iaculi.

Anſatæ ſunt iaculamenta cum anſis.

Cataculata dicitur velox iaculū, vel ſagitta Plautus. Atque ita te neruo torquebo, vt Catapultæ ſolent.

Cateia gladius eſt falcatus, Germanis olim frequens Syllius: Panda manus eſt armata Cateia. Pont. l. 5 de Stellis; Armaque. Pilaque Cateias.

Clunaculum dicitur à ſciendis victimarum clunibus.

Copidas eſſe Curtius ait gladios leuiter curuatos, Falcibus ſimiles, quibus appetebāt beluarum manus.

Colter ſeu Cyltrum (vtrumque enim dicimus) propriè dicebatur gladius victimariorū, quo ſcindebantur victimæ. Hinc Coltarij dicebantur victimicidæ. Propertius Quum fallenda meo police cultra forent. Eius propè generis ſunt Glunaculum & Seceſpita.

Dolones tela ſunt bellica, a lædendo dicta, autore Donato. Nam dolos Græcè læſio dicitur. Syllius l. 3. Nec tereti dextras in pugnam armata Dolone. Trāquillus in Claudio Ceſare Reperti, & equeſtris ordinis duo in publico cum Dolone, ab venatore cultro præſto ſ̄ates.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fuſtibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur à Vegetio inter tela naualia Fundis qui vtuntur, vocantur Funditores.

Framea gladius eſt Mart. peculiaris. Iunenalis: Et Martis frameam, & Cyrrhæi ſpicula vatis Martian. Capella: Gradini frameā nō auſus poſcere falcē. Corn. Tac. vbi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro haſtis videtur accipere, dicens; Rari gladijs, aut maioribus lancies vtuntur. Haſtas, vel ipſorum vocabulo Frameas gerunt, anguſto & breui ferro, ſed ita acri, & ad vſum habili, vt eodem telo, prout ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnet. Et eques quidem ſcuto frameaſq; contentus eſt, pedites & miſſilia ſpargunt.

Geſa Gallorum ſunt tela. Virg. l. 8. Aen. Duo quiſque Alpina coruſcent Geſa mano.

Geus ſiue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Harpe incuruus eſt Mercurij gladius, quo vſum ferunt Perſeum, Lucanus; Et ſubitus præpes Cyllenida ſuſtulit Harpen; Harpen alterius monſtri iam cæde rubentem. Pontanus l. 4. de Stellis; Quæ Martem clypeo, galeaq; adamantideq; Harpe Inſtruxit.

Haſta dicitur, quod ſtans vel à ſtante ferri ſoleat. Vnde & haſtile deductum. Moris erat āntiquius haſtæ ſubijcere, res, quæ exponebantur vænales per auctionem; Hinc Haſtarium, dicebatur auctionaria illa venditio. Tranquillus in Auguſto Ipſum, bonaq; eius ſubiecit haſtæ. Haſtici ludi, qui haſta conficiuntur. Idem autor Caligula; Edidit & peregre ſpectacula in Sicilia Syracuſis haſticos ludos. Haſta pura dicitur, nullo ferro præpilata. Virgilius: Ille vides pura iuuenis qui nititur haſta Suetonius in Claudio: Poſidem ſpadonem Britannico triumpho inter militares viros haſta pura donauit. Haſtis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc ſcribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuiſſe haſtis puris duodeuiginti.

Iaculum, quicquid iaci poteſt Hi c Iaculari verbum. Iuuen. Sat. 1. Et quātas iaculetur Menycus ornos. Dicimus etiam Iactulo & Eiactulo.

Lingulam veteres dixerunt gladiolum oblongum in ſpeciem linguæ factum. Cuius meminit Nœuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, videat lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro inſtrumento, quod ad ſimilitudinem linguæ cōflatum vſui eſſe poteſt ad aromata tractanda, vt in illo verſiculo. Martial. Graciléſq; lingulæ, cartreique, chartæque.

Machæra Græce gladium, ſeu cultrum Latinè ſignificat. Apuleius Comminabatur ſeſe cōciſurum eum machæra fruſtratim. Plautus. Si tibi eſt machera & nobis eſt vrbina domi; Quod adagium dici ſolet, quum malum malo opponitur. Vrbinę enim gen' etiā eſt reli.

Manobar-

Manobarbulus genus eſt teli, ſimilis plumbeæ pilæ, quo vtebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.
Materis telũ eſt oblongũ, breuius tñ lancea. Siſenna: Gallia materibus, Sueui lãceis cõfigũt.
Nouacula culter eſt raſorius cuius artifices dicuntur Nouacularij. Matt. de ferramẽtis tõſorijs. Tondentis hæc arma tibi ſunt apta capillis, Vnguibus hæc longis vtilis, illa genis.
Paltum teli genus eſt, ſeu minoris iaculi, quod in itinere torquetur.
Patazonicum gladij genus, quod accingi ſolet zonæ.
Pilum dici poteſt quinque pedum haſtile. Sulp. ait, Pila Romanorum eſſe miſſilia trium pedum, vtrinque præfixa ferro trigono vnciarum nouem. Luc. Infeſtiſq; obuia ſignis Signa pares, aquila, & pila minantia pilis.
Pugio genus teli, ſeu gladij breuiuſculi, à pungendo dicitur, vel quòd punctim feriat, vel quòd punctim teneatur. Hinc diminutiuum Pugiunculus. Cic. Hiſpanienſem Pugiunculum. Cn. Piſonem appellabat.
Rompheagenus eſt teli Thraciæ nationis. Val. Flac. l. 6. Argon. Aequaque nec ferro breuior nec Romphea ligno. Mantuan. mediam produxit, dicens. Quam gerit aduerſus feriat Romphea cohortes.
Runa teli genus latam habentis cuſpidem.
Sagitta iaculum quod arcu mittitur. Hinc Sagittare verbum, id eſt iaculari. Hier. Vt ſagittẽt in oculis immaculatum, Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Trãq; in Flauio Veſpaſiano; Syriacum premiſſit exercitum. Hinc 40. millia ſagittariorum Sagittarios equeſtres Greci Hippotoxatas vocant Omniũ optimi ſagittarij ſunt Parthi, qui fugiẽtes & aduerſi iaculãtur, & lędũt perinde ac aduerſi. Lucanus Ocyor & Miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Fiũt etiã compoſita Sagittifer & Sagitti potẽs. Cicero in Arati Phænomenone; Menſe ſagitti potẽs ſolis quũ ſuſtinet orbẽ Ruffus Feſtus; Membra ſagittifero cedũt poſtrema teucecto.
Sariſſa dicitur haſta prælonga Macedonũ genti peculiaris. Vnde & Alexãdri ſtipatores Sariſſophores vocat Curtius. Liuius: Prælõgas Macedones Sariſſas vocãt. Luc. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sariſſas Ouid. l. 12. Qui clypeo, gladioq; Macedoniaq; Sariſſa cõſpicuus.
Seceſpita à ſecando, gladius erat ferreus & oblõgulus, manubrio eburneo rotũdo quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices vtebãtur ad ſacrificia. Tranquil. in Cæſare Tiberio: Nã & inter Pontifices ſacrificanti ſimul pro ſeceſpita plumbeum cultrum ſubijciendũ curauit.
Sibina ſeu Sibinis, telum eſt venabulo ſimile Illyriis peculiare. Ennius: Illyriis reſtant ſicis, ſibiniſq; fodentes.
Sigymnum iaculi genus eſt. autor Cæl. ex Lyophrone.
Sica gladius eſt occultus, inuaſorius, qui incluſus ligno formam habet baculi. Hoc qui vtuntur, Sicarii vocãtur. Horat. Si quis erat dignus deſcribi, quod magus aut fur, Quod mœchus foret, aut ſicarius. Matt. l. 11. Inuaſit medicus ſica Phræneticus Eucli.
Spara minimi generis ſunt iacula, à ſpargendo dicta. Sunt autem ruſtica tela in modum pedis incurua, Virg. l. 10. Agreſtiſq; manus armat Sparus. Nam vtrumq; dicimus in Maſculino & neutro genere. Salluſt. Cæteriq. vt quoſq; caſus arma verat ſparis, aut lanceis; alii præacutas ſudes portabant. Luc. Tum murices portantur tragula porro.
Spatha genus eſt gladii. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omlnino quicquid pulchritudinem eius poſſet iuuare.
Tragula à traiiciendo, vel quòd infixa ſcuto trahatur. Metaphorice pro dolo capitur, Plaut. Tragulam in te iniicere adornat.
Triphorum dicitur telum longitudine trium cubitorum, quod Catauulta mittitur Ennius, Aut permaneret paries percuſſus triphoro.
Venabulum venantium haſta lato præpilata ferro. Oui. in epiſt. Phedræ, Siue tenes lato venabula cornea ferro.
Veruina telum eſt ſimile veru; Sidonius, Cui noſter ſermo erit pro veruina.
Verutum eſt telum breue & auguſtum. autore Nonio. Salluſt. 3. Auxiliumq; manebant in modum Veruti militaris.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Frammea, Germanorum. Temphea, Thracum. Lancea, Hiſpanorũ. Vnde Varro apud Cellium ait, Lanceam non Latinum, ſed Hiſpanorum eſſe verbum. Pila, Romanorum. Iſſi, Boiorum. ariſſæ. Macedonum. Sibini, Illyricorum.

TELA

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

Claua fuit Herculis telum Ouid. in epiſt. Deianyræ: Inſtruxitque manum claua domitrice ferarum. Idem l.15. Vulnera clanigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Frameam poetæ vocant Martis haſtam.

Simulachro Apollinis apponebatur arcus, ſagittæ, Clypeus & Lyra. Claudianus. Mars Clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Fuſcina telum fuit triſulcum, inſigne Neptuni, vt apud Priapeiam: Neptuni Fuſcina telū. Mart. l.1. Fuſcina dente minax, nexu fuit anchora curuo. Dicitur & Tridens, velut tres habens dentes. Neptunus apud Virg. l. 1. Aen. Et Harpe gladius eſt falcatus Mercuris. Vnde & Ouidius Harpen vocat Cylleniſtem, l.5. Metam.

Sceptrum & Fulmen Ioui tribuuntur. Vnde & poetæ Iouem appellant fulminatorem, fulmigeram, fulgurationem, tonitrualem, ſceptigerum. Quintianus in Orpheo. Aſtant celicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipias. Bapt. Pius. Iunxit Agenoridæ ſceptifer ipſe tonans.

VINCVLA DIVERSA.

Boiæ dicuntur vincula tam lignea quàm ferrea, quod ſic illaqueant, vt iuga ſuos boues.

Capiſtrum capitis vinculum in equis & iumentis. Martialis. Paret purpureis aper capiſtris.

Cataſta compes ſeruilis. Perſius. Capadocas rigida pingues pauiſſe Cataſta Capitur etiam pro loco, in quo venales pueri & puellæ ſeruabantur.

Circites circuli ſunt ex ære facti.

Cohum lorum eſt, quo temo buris iugo adalligatur.

Compes vinculum eſt pedum, quo alligantur rei, ne carceres effugiant. Horatius. Ibericis peruſte funibus latus, Et crura dura compede.

Epidromes funes ſunt, quibus retia tenduntur circa ſummam & imam partem.

Lorum vinculū eſt ex corio, capitur etiam pro retinaculo iumētorum, & cingulo Veneris. Gellius; Videbamus Audrodum et leonē loro tenui reuinctum vrbe tota circumtabernas ire. Lorarij dici poſſunt carnificū famuli, qui reos loris vinciunt imperantibus dominis.

Manicæ dicuntur propriè manuum vincula. Virg. Ipſe viro primus manicas atque arcta leuari Vincula iubet Priamus.

Numella vinculum eſt ligneū, quo reorū pedes & colla in foramina rotunda immittūtur, & ibidē cōſtringuntur, vt ſe nequeāt educere. Plautus in Aſina. Qui aduerſum ſtimulos, laminas, crucesque, compedesque, neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.

Panagron appellatur rete piſcatorum.

Pamberon genus eſt retis ex eo nomen habent, quod omnes aues concludat.

Pedica laqueus pedum. Mantuanus in Bucol. Vt captam pedicis circundat aranea muſcā.

Retia ſeu Reticula, dicuntur caſſes venatorum; ad illaqueandas feras. Capiūtur & interim pro alijs vinculis.

CORONÆ DIVERSÆ.

Variæ fuerunt olim coronæ, quibus penſabatur hominū virtus, vt ex ignauis torpor excuteretur & in generoſis virtus creſceret. Plin. l.22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Roſtrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobiliorem fuiſſe Gramineam dicit.

Caſtrenſem donabat imperator ei, qui primus hoſtium caſtra pugnans introiuiſſet: habebat autem inſigne valli.

Ciuica dabatur ei qui ciuē à morte liberaſſet Fiebat fronde querna, aut lignea. Cælius. Aduehuntur, inquit, cum ilignea corona & chlamyde. L. Hel. vir Cenſorius cenſuit Ciceronem conſulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrociſſima illa Catilinæ coniuratio deleta, vindicataque fuiſſet.

Muralis dabatur ab imperatore ei, qui primus murum ſubijſſet, & in oppidum hoſtium per vim aſcendiſſet.

Nanalem merebatur, qui maritimo prælio primus hoſtium nauē vi armatus tranſiluiſſet. Ea roſtris nauium erat inſignita. Muralis autem, Caſtrenſis, & Naualis fiebant ex auro.

Obſidionalem coronam dabāt obſidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, vnde & Graminea dicta eſt Hanc S.P.Q. R. Fabio Maximo dedit, ſecundo bello Punico, quod vrbem Romam obſidione liberaſſet.

Oleagina ob conuerſum hoſtem dabatur. De coronis vide Gellium l.5. cap.5. Blondum Foroliuienſem

Digitized by Google

roliuienſem de Roma Triumphante l.6. Volaterranum l.26. Philologiæ, Plinium l.16.
Oualis corona erat Myrtea: vtebantur Imperatores, qui ouantes vrbē introibant. Ouatio minor erat triumpho. Ouationis cauſa eſt, non triumphi, quū aut bella non rectè in dicta ſunt, nec cum iuſto hoſte geſta, aut quum hoſtium nomen humile eſt, vt ſeruorum, aut piratarum: aut quū deditione facta, incruenta parta eſt victoria Hæc fiebant ex Myrto.
Triumphales coronæ erant aureæ, mittebanturq; imperatoribus ob honorē triumphi. Hæc vulgò dicitur aurum coronariū, inquit Gellius. Aureis poſtmodum ſucceſſerunt Laureæ, erantque eiuſdem & virtutis & honoris præmia.

TRIVMPHATORES, SEV QVI DE DIVERSIS regibus, & populis triomphauerunt.

L. Attilius Calatinus triumphauit de Sardis Cn. Comitius de Aruenis & Bathulærorū duce. Liuius Salinator de Illyrijs. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Æmylius iunior de Liguribus, & Perſeo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquilius conſul de Ariſtonico rege. Iunius Bubulcus Brutus dictator Equos ſubegit, ac die octaua de eiſdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obſidione domuit; ac de iiſdem triumphauit Sp. Caſſio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Sammitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus Cn. Duilius primus de nauali victoria triūphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marſis, ac Thuſcis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q. Fabius Maximus de Liguribus. C Fuluius Flacus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Aetholis, triumphauit de Ambraciēſib. L. Lucretius Tricipitinus de Volſcis Marius de Teutonib, & Iugurtha Proper. l.4. D j melius quantus mulier foret vna triumphus. Ductus erat per quas āte Iugurtha vias. Q Ce Metellus de Iugurtha, & Numidis. L. Mumius de Achæis. M. Horat. Conſul de Sabinis, ſine autoritate. Senatus L. Papyrius Curſor de Samnitibus L. Papyrius Craſſus, eius filius, de Priuernatibus. Cn Pompeius, Magni Pompei pater, de Picentib. Pompeius Magnus de Iarba, Mitridate, Ariſtobolo rege Iudæorum Aul. poſthumus Tubero de Volſcis L. Aemylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus quinquies conſul de Volſcis. Scipio Africanus de Annibale & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brennis. L. Valerius Valeſij filius de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui ſextus fuit conſul) de Samnitibus L. Valerius de Volſcis, & equis, ſine autoritate ſenatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetholis, Aurelius Imperator, de Zenobia Palmyrenorum regina. Septimus Seuerus Imperator de Arabib. & Adiabenis Dagobertus rex Frācorum de Saxonibus. Papyrius Naſo de Corſis. Iulius Cæſar confectis bellis quinquies triumphauit, primum triumphum egit Gallicum, ſequentem Alexandrinum, deinde Ponticum, huic proximum Africanum, nouiſſimum Hiſpanienſē Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis Gordianus de Perſis. Auguſtus Curules triumphos tres egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triūphauit de Germanis. Dimitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Curſor de Corſi, in monte Albano.

Porro autem lege fuit cautū, ne quis triūpharet, qui minus quàm quinque millia vna acie ſuperaſſet. Nulli item licuit triumpharet, qui nec Dictator, neque Prætor, nec Cōſul res geſſiſſet. Item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionem (de qua triūphaturus erat) ſucceſſori pacatā reliquiſſet. Triumphantes auratis curribus vehebātur, quos albi traherent equi. Pompeij tamen currum in triumpho Africo traxerunt, Elephantes, quem imitatus Cæſar, vectus eſt elephantis quadraginta, dextra læuaq; lychnos geſtātibus, autore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorū decretæ ſunt triūphos Perſico. Habuit & Aurelianus currum quatuor ceruis iunctum. Moris quoq; fuit, vt in triūphantum curru ſederēt eorūdem filij. Vnde & Æmylius Paulus ſpecioſiſſimo triumpho filium duxit, quem triduo poſt amiſit. Triumphantes ſequebātur laureati milites. Moris item fuit, Imperatores belli ciuilis victoria, quantumuis magna, non triumphare, quia ciues, non hoſtes occidiſſent. Idem, vt milites & abiectiſſimi quique diuerſis conuicijs triumphantes inceſſerent, ne proſpera illa fortuna plus æquo ſuperbirēt & inſoleſcerēt. Sic triumphante Cæſare milites dixerunt. Galliam ſubegit Cæſar, Nicomedes Cæſarem. Item; Romani ſeruauere vxores Mæchum caluum vobis adducimus. Ventidiū quoque Baſſum in Parthico triumpho ſecuti milites decantarunt. Qui multos fricabat, factus eſt

conſul.

Digitized by Google

conſul Porrò lege cautum erat,ne dux ante triumphi initium vrbē ingrederetur.Paulus Oroſius & cum eo Blondus ſcribunt, Romanos triumphos numero fuiſſe 310.

Omnium vltimus triumphauit Probus Imperator.

Hæc de Triumphis,de quibus qui plura ſcire cupiet, videat Blondum Foroliuiēſem l.10.de Roma triumphante.

DE IIS, QVI OB PECVLIARES QVASDAM. virtutes Statuas meruerunt.

Seſoſtris rex Aegypti, ſtatuā præclaris facinoribus & bellica virtute apud ſuos adeptus eſt.

Ariſtogitoni & Armodio ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent.Plin.l.34.

Aſtylo Crotoniatæ(quum tribus continuis Olympicis viciſſet ſtadio)poſita eſt ſtatua. Autolycus Pancratiaſtes ſtatuam habuit in Prytaneo teſtis apud Volat.Pauſanias.

Demetrius Phalereus,auditor Theophraſti,ab Athenienſibus(quorum Remp.ſumma virtute ac prudentia 10.annos adminiſtrarat)360.ſtatuis honoratus eſt. Quas cum poſtea inuidia diſieciſſent,ſatis habuit hæc dicere:At virtutes non euerterūt,quarum gratia eas erexerant. Laertius & Plinius.

Eunomio Locrēſi artis citharœdicæ præſtātia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit,& ſtatuam Athenis Fauorinus philoſophus, quæ(quum in odium Hadriani veniſſet) deiecta eſt. Phil. apud Vol.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuam in Olympia meruit.

Gorgias Leontinus Delphis in templo ſibi poſuit auream ac ſolidam ſtatuam, primus teſte Plin.c.4.l.33.

Mithridates Platonis gloria motus eidem ſtatuam dicauit egregium Sylonis opus,quam hoc modo inſcripſit;Mithridates Rhodoatæ filius hanc Platonis imaginem Muſis dicatā erexit. autor Plutarc.

Pauſanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus Lacedæmones ſibi demeruiſſet, ſtatua ab eiſdem honoratus eſt, quam tamen poſtea euerterunt,quòd arripere tyrannidē voluiſſet.Thucydides l.1.

Phryne meretrix ſtatua donata eſt ob formam,& pulchritudinem cuius cauſa prius in iudicio fuerat abſoluta,quum tunicam à pectore deduxiſſet.Quintil.l.2.

Ptolemæus Philopator Homero poetarum maximo templum cum ſtatua dicauit.Aelianus apud Volater.

Epicum Atheniēſem philoſophum ob doctrinam ſtatuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Athenienſes Phocioni ſuo principi mortuo æream ſtatuam dicauerūt, ob plurima in Rempubl.beneficia,inuentasque eius reliquias publicis ſumptibus tumulo mandauerūt Plut. in eius vita.

Beroſo ob veriſſimas rerum prædictiones ſtatuam poſuere Athenienſes inaurata lingua. Plin.l.7.

Archyas Hyblæus,quum tres ordines Olympia ſimul & Pythia viciſset, ſtatuam cum Epigrammatis inſcriptione meruit.Volater.in Phil.3.

Arcadius & Honorius petente ſenatu, ſtatuam Claudiano poetæ Alexandrino in foro collocari iuſſerunt.

Demoſtheni mortuo Athenienſis populus erexit ſtatuam,cui hoc inſcripſerunt:Si pares ingenio vires Demoſthenes habuiſſes,nunquam Græciæ dominatus fuiſſes Macedo. Plut. in eius vita.

Cononi Athenienſium duci, & Euagoræ, poſitæ ſunt ſtatuæ prope Iouis ſeruatoris ſimulachrum.Plut.in Euagora.

Idem in Alcibiade ait, multas Athenis ſtatuas Mercurio fuiſſe erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta,qui leonem in Olympia inermis iugulauit,& correptum inuſitatæ magnitudinis taurum,quamuis præ rabido impetu proſilientem retinuit, quadrigasque tota vi concitatas altera manu remoratus eſt,ſtatuam meruit in Olympia. Cælius l.7.c.56.

Cylon quamuis tyrannidem affectaſſet Athenis nihilominus tamen ob excellentem formā (quæ nullum non allicit)ſtatua ænea honeſtatus eſt Cæl.l.13.c.7.

Oppianus

Digitized by Google

Oppianus poeta, ex Anaxarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) à ſuis ciuib⁹ magnifica ſtatua honoratus eſt, cùm hôc Elogio: Oppianus ſum ſuauiloquens vates, quem crudelis atque inhumani inuidia fati ante diẽ eripuit. Quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volater.

Numa quoque, & Seruius ſtatuas apud Romanos ſua virtute meruerunt. autor Plin.

Minutio Augurino ſtatua extra portam trigeminam erecta eſt, populo ſtipe collata, quòd farris precium in trinis nundinis ad aſſem redegiſſet. Plin. l. 18. c. 5.

Trebius in Aedilitate aſſibus populo frumentum præſtitit. Quam ob cauſam & ei ſtatuæ in Capitolio & palatio dicatæ ſunt. Plin. ibidem c. 3. Notatum eſt autoribus, L. Actium poetam in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuiſſe, quum breuis admodum eſſet. Plin. c. 5. l. 14.

M. Portius Cato fuit Rom. adeò gratus, vt ſenatus ſtatuam ei conſularem in templo collocauerit, cum inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plut. in Catone Cenſ.

Titum Corocanum quũm Tenſa Illyricorum regina liberius locutum occidiſſet, mortuũ ſenatus ſtatua decorauit. Plin. l. 24. c. 6.

M. Attilius Glabrio quum apud Thermopylas Antiochum, Aſiæ regem deuiciſſet, compos voti factus, ſtatuam auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ cõtigerat. Liu. l. 4. & Valer. de inſtitutis antiquis.

Horatio Cocliti ſtatua fuit, quod Ethruſcorum aciem in Sublicio ponte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberim decidit. Plut. ait, fuiſſe poſitã in æde Vulcani.

Chlœliæ virginis Romæ equeſtris ſtatua poſita eſt in via ſacra, quod armata & equo inſidens Tyberim traieciſſet, ad declinandam vim Porſenæ Ethruſcorum regis. Liu. lib. 2. & Plut. in Parall.

Plutarchus in vita Publicolæ ait, poſitam fuiſſe Porſenæ ſtatuam iuxta curiam.

M. Claudius Marcellus, propter Gallos iuxta Padum, & Annibalem apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in premium virtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum Epigrammate.

Mutio Scæuolæ (qui coram Porſena Etruſcorum rege Romam obſidente dextram flammis admouerat, vrbemque obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerunt, eiq; prata dederunt trans Tyberim.

Cheroneuſes ſtatuam lapideam in foro prope Liberum patrem publice Lucullo conſtituerunt. autor Plut. in Cimone.

Iunio Ruſtico Philoſopho ſtatuam erexit M. Antonius Imperat. Capitolinus.

Mantuani, mortuo Virgilio multis poſt ſeculis ſtatuam in celebriore ſuæ vrbis loco erexerunt, tanti adhuc viri memores, quem multis ante diebus ſuffocauerunt Parcæ, Pontanus de Obedientia.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de Illuſt. Grammaticus.

Claudio II. Romanorum Imperatori ſtatua cum aureo clypeo erecta eſt, quòd Gotthos Macedoniam vaſtantes magna attriuiſſet clade. Eutrepius.

Octanio oratori Romani S.P.Q.R. ſtatuam erexit, quòd legatus ad Antiochum miſſus regem ipſum reſpondere ſine cunctatione & mora cumpuliſſet. Plin. hoc adſcribit C. Pompilio Crinitus l. 7. c. 3.

Veſtritius Spurina Lyricus poeta, in Bructerum regem Imperator conſtitutus, parta victoria triumphalem meruerit ſtatuam. Plin. Iunior Epiſt. 7. l. 2.

Nerua Cocceius Imperator ſtatuas & imagines Soſiæ, Palmæ & Celſo conſtituit, quos viros præ cæteris coluit, & ſummo in honore habuit. autor Dion. Caſſius.

Ioſephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos, ſtatuam Romæ obtinuit.

Antonio Muſæ medico Roma ſtatuam Æſculapio proximam locauit, ob Auguſtum morbo ſanatum Suet. in Auguſto.

Caia ſeu Tranquil. mulier laudatiſſima, & Tarquinij vxor ſtatuam in templo meruit.

Digitized by Google

ARTES ET ARTIFICES.

TITVLVS VI.

MVSÆ NOVEM.

MVSAS Poetę fingunt eſſe Iouis & Memorię,ſeu Mnemoſynes filias,quod doctũ opporteat fęcunda eſſe memoria.Dicunt inſuper has Muſicæ præeſſe,& carminum inuentrices vocãt,quòd muſarum ſignificat,& Poeſis proximè ad Muſam accedat,quum præſertim & numeris cõſtet,& proſodia. Fingunt earum ſedem eſſe in Helycone,Bęotiæ monte,prope Phocidẽ,à quo, vt à confinibus locis diuerſa meruerunt nomina. Vocantur ſiquidem Helyconides & Helyconiades,ab Helycone; Parnaſides,à Parnaſo Phocidis monte,vbi etiam finguntur habitaret: Aonides,& Aoniæ ab Aonia,quæ eſt propinqua Phocidi;Cytheriades à Cytherone Bęotiæ monte, Pierides,à Piera regione Macedoniæ, vbi etiam Muſarũ domus eſſe dicitur Theſpiades, à Theſpia oppido Helyconi propinquo.Pegaſides,à Pegaſo equo Bellerophontis,qui pedũ vngulis fontem è terra dicitur elicuiſſe ſacrum Muſis , nomine Hippocrenem , à quo & Hippocrenides dicuntur.Libethrides,à Libethro Macedoniæ monte ſibi ſacro.Pympeides,ſeu Pymplææ , vel à Pymplæo Macedoniæ fonte , vel monte Orchomenorum . Caſtalides quoque pari ratione dicũtur à Poetis,à Caſtalio fonte Parnaſi, quem etiã ſacrum Muſis fabulantur.Supereſt vt hæc omnia teſtimonijs cõfirmemus. Virg. in Bucolicis Nymphę noſter amor Libethrides . Colum. l. 11. Nunc vos Pegaſidum comites Acheloidas oro . Ouidius in epiſt.Saphus,Ad mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant. Idem ibidem . Nec mihi Pierides ſubeunt,Dryadesve puellæ,Nec me Theſpiadum cætera turba iuuat. Lucr.l.3.Adde Helyconiadum comites,quorum vnus Homerus.Ouidius l. 4.Faſtorum . Pandite mandati memores Helyconis alumnæ.Statius l. 1. Sil. Nunc opus Aonidum comites tripodũque miniſtri Sta.l.2.Syl. Et ſuper Pymplæa ſitim. Sidonius Hippocreni ſattas iungebat Pegaſus alas. Dicuntur etiam Aganippides,& Aganippeæ,ab Aganippe Bœotæ fonte. Marullus,Nec melior vita ſcientia eſt,Exemploq. Aganippidum. Item Ilyſſiades à fluuio Athenearum. Lyciæ, ob canorum genus, Corycides,à colle vel antro apud Delphos. Mnemolynides,à memoria. Calliope dicitur bona vxor Clio,gloria, vel celebritas. Erato,amor, vel cantus moris. Thalia, cantus laſciuia. Melpomene, cantus . Terpſicore, exultans choreis. Euterpe. concentus ſuauitas . Polyhymnia multitudo cãtionum,& hymnorum.Varia ſunt earum inuenta Clio inuenit Hiſtoriam Thalia Georgiam , & circa plantas Pragmatia , Euterpe mathemata , Terpſichore Pediam , Erato Orcheſi Polyhymnia,lyram,Melpomenecatum. Vrania Aſtrologiam, Calliope Poeſim Muſis in Helicone rem primum diurnam fecerunt Othus & Ephialtes , ſacrumque illis dixerunt montem,quas tres tantum intelligi voluere,Meleten,Mnemen, Adœn. Nouẽ poſtea fecit.Pierius Macedo omnibus(quæ nunc habentur)impoſitis,inquit Cælius cap. 8.l. 10.

PRÆCEPTORES, ET PÆDAGOGI.

Cryſippus,Eraſiſtrati.Aſclepiades,Themiſonis Protagoras,Euatli,Agonas,Zoroaſtri.Callimachus, Eratoſthenis. Eratoſthenes, Ariſtophanis . Volcatius. Geſelij Anaxagoras, & Damon.Periclis.Molo,Ciceronis.Poſſidonium quoque Ciceronis magiſtrum fuiſſe,Cicero in lib.de Fato Eum audiendi gratia Rhodũ adijt,vt in eius vita Plutarchus.Socion, Senecæ.Seneca,Neronis.Cebes Phedonis.Philetas,Cous,Ptolemæi.Pamphilus Amphipolyta,Apellis.Empedocles,Gorgiæ.Plutarchus,Traiani.Donatus & Victorinus,Hieronimi.Palemõ & Flauius Virginius,Perſij.Architas,Empedoclis.Saccas Ammonius,Plotini.Serbidius Scæuola,Papiniani,Arnobius,Lactantij.Linus.Herculis.Lyſias,Epaminũdæ.Policetus,Argij,Aſopodori,Alexis & Ariſtidis,pictorum.Ageladcs,Myronis.Soſtratus, Lyſippi. Phydias, Alcamanis,& Coloris,Myron,Lycij. Lyſippus, Phœnicis.Euxinidas.Ariſtidis.Eupompus,Pamphili.Theophraſtus,Demetrij,Phaleri.Chiron,& Phenix, Achillis . Lynus , Orphei , Thamiræ , & Herculis. Pherecides, Pythagoræ. Marianus. Matthæus , Franciſcus Puteolanus Beroaldi , Lyſimachus , & Leonides , Alexandri

Digitized by Google

Connidas, Theſei. Sarpedon, Catonis. Zopyrus, Alcibiadis, Achillas, Ptolemęi Sadrageſilus, Dragoberti. Sicinus, liberorum Themiſtoclis. Hopleus. Tydei. Acetes, Pallantis. Hyagêtes tijcem. Marſiæ. Pontanus, Marulli. Silenus, Bacchi. Rainerius Forolius Bartoli. Bartolus, Baldi. Baldus docebat Ticini. Paulus Caſtrēſis, & Antonius Roſellus, Paduæ. Benedictus Capra, Peruſij. Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gōzagarū pædagogus. Antonius Panormita. Alphonſi. Aragonius, Siciliæ regis præceptor. Andronicus Theſſalonicenſis, Politiani Calcidias, Iouiniani Grammatici, Andalus Genuenſis, Bocatij. Amonius, Origenis. Anacreon Smerdis filij Polycratis Samiorum regis. Thales Mileſius, Anaximandri Anaximenis. Anaximenes, Anaxagoræ. Philoxenus, Antigenidis muſici. Socrates. Antiſthenis. Antiſthenes, Diogenis. Euphranor, Appionis grammatici. Aſclepiades, appollodori grāmatici Appollodorus Pergameus. Cæſaris Auguſti, Menecrates. Aurati poetæ. Anaxagoras, Archelai Mileſij. Plato, Ariſtotelis. Socrates, Ariſtippi. Ariſtophanes grammaticus, Ariſtarchi. Crates, Bionis Hermocrates, Callimachi. Ariſtoteles, Calliſthenis. Anaxagoras, Carneadi Socrates, Cherephōtis Herodotus, Chęrili. Diogenes. Cratis Thebani. Paulus, Dioniſij Areopagitæ Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Ariſtoteles an. 30. Quintilianus 20. Pōponius Lætus Romæ 10. Rampanus, Peruſiæ: Chriſtophorus Landinus, Florentię bonas artes profeſſi sūt. Poſſem infinitos huiuſmodi cōgerere, quos prætermitto, quod hoc ipſum modici videatur momenti: tum etiā, quòd non putē poſſe fieri, vt quis ex maiori cōgerie fructū ſibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

GYMNASIA.

Gymnaſium propriè dicebatur locus, in quo nudi palæſtritæ oleo peruncti concertabant. Hunc pro quocūque exercitij loco ſolet accipi. Vnde & Gymnaſtes præceptor, Gymnaſiarcha gymnaſij magiſter.

Craneum gymnaſium erat apud Corinthum.

Eſt & Cyllarauium gymnaſij nomen apud Plut. in Cleomene.

Lyceum Academia, Prytaneum, Canopum, Pæcile, Tempe, gymnaſia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoſcit, Philoſtratus in Herodis Attici vita. Præcile verò porticus varie à Latinis appellatur. Nobilitata etiam præter picturam Marathomicæ pugnæ, Zenonis Stoici conuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Ariſtotelis, Academia Platonis ſcholæ fuerunt. Verſus Ciceronis: Inque Academia vmbrifera, nitidoque Lyceo Fuderūt claras fæcundi pectus artes. De Prytaneo, Cicero l. 1. de Oratore: Et vt ei victus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

MEMORIA CLARI.

Eſdras ſacerdos vniuerſas Hebræorum doctrinas habuit in memoria.

Themiſtocles tanta fuit memoria, vt Simonidi artem memoriæ pollicenti, dixerit ſe malle artem obliuionis, quod etiam meminiſſet, quæ nollet, & obliuiſci non poſſet, quæ vellet. autor Cicero l. 2. de Finibus.

Carmides in Græcia, quæ quis exegiſſet volumina in bibliothecis, legētis modo repræſentabat. autor Plinius.

Aiunt & Theodetem Ariſtotelis diſcipulum multæ fuiſſe memoriæ.

Cyrus rex nomina cunctorum militum in exercitu tenebat.

Cyneas Pyrrhi legatus Romam à domino miſſus, omnium ſenatorū nomina edidicit vno die, quorum conſeſſum totidem regum ſibi videri retulit Pyrrho.

Mithridates duarum & viginti gentium, quas habuit ſubditione, linguas percalluit, earumque gentium viris ſine interprete locutus autores Plin. & Gell.

Scipio in exercitu Romanorum tenebat nomina.

Habuit Lucullus diuinam quandam rerum memoriam, maiorem verborum Hortenſius. autor Cic. l. 4. Quæſt. Acad.

Hortenſius orationem iiſdem verbis ſcriptitabat, & pronunciabat, quibus meditabatur.

Tanta fuit Portio Latroni memoria, vt quæ dicturus erat ediſcendi cauſa nunquam relegeret. Edidicerat quæ ſcribebat & licebat ita, vt in nullo vnquam verbo memoria eum deciperet. Iubebat aliquem nominari ducem, ſtatim illius geſta ad vnguem reddebat.

Iulius Cæſar eodem tempore quaternas dictabat epiſtolas. Plinius ſcribit eum legere, ſimul dictare, & audire conſueſſe.

Seneca ſcribit, memoriā in ſeipſo adeò excelluiſſe, vt nō ad vſum nouo ſufficeret, ſed in miraculum

raculum

Digitized by Google

raculũ vſq; procederet. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referebat. Ducentos verſus ab vltimo recipiens, recitabat.

Ælius Adrianus tanta fuit memoria, vt locos negocia, milites abſentes quoque nominibus recenſeret.

Antonius Rauenas ætate Antonii Sabellici multa rerum millia ſtans percipiebat animo.

OBLIVIOSI, ET QVI MEMORIA EXCIDERVNT.

Atticus Herodis Sophiſtæ filius, tanta fuit ingenii hebetudine, vt ne elementorum quidem nomina perdiſcere, aut retinere vnquam potuerit.

Thraces tam obtuſo ſunt ingenio, & adeò infœcunda memoria, vt quaternarium numerando nequeant tranſcendere.

Curro pater tam nulla fuit memoria, vt olim totam cauſam in iudicio ſit oblitus, teſte Cic. Meſſala Coruinus morbi diritate ſui nominis oblitus eſt. autore Plinio.

Bamba rex Gothorum hauſtu veneni ab Heringio ſucceſſore dati memoriam amiſit.

Franciſcus Barbarus, Hermolai amicus, Græcas literas (quarum prius erat doctiſſimus) in extrema ſenectute oblitus eſt.

Seneca ſcribit, Caluiſiũ Sabinum tam fragili, aut nulla potius extitiſſe memoria, vt illi modò Vlyſſis, modò Achillis, modò Priami nomen excideret, quos tamen nouerat optimè.

Orbilius Beneuentanus in extrema ſenectute excidit memoria. Vnde Bibaculus. Orbili vbi nam eſt literarum obliuio?

Georgius Trapezuntius in extrema ſenectute oblitus eſt literatum.

ALII, QVI VERBA FACTVRI, memoria exciderunt.

Theophraſtus apud Athenienſem populum dicturus præpudore obticuit.

Demoſthenes apud Philippũ regem Amyntæ filium. Herodes Atticus coram M. Antonio, Heraclitus ſophiſta coram Seuero principe verba facturi præter ſpem obmutuerunt.

Hipparchion veniens in certamen cum Ruffino citharœdo, ſpe omnium eluſa conticuit Hinc adagium, Mutus Hipparchion.

Bartholomæus Sothimus nomine ſuæ ciuitatis Alexandro Pontifici maximo gratulaturus, in media propè oratione excidit, vt Fran. Barbarus apud Philippum Inſubrium ducem.

DOCTI VIRI HABITI IN magno precio & honore.

Quanti olim æſtimatæ bonæ literæ, quantumq; doctis ſit conceſſum, nullo certius argumẽto, quàm ſequentibus patet exemplis.

Daniel propheta Cyro rege (quem Theologiæ myſteria perdocuit) familiariſſimè vtebatur. autor Theodoricus Cyrenenſis.

Alexander magnus capto inter ſpolia Darii Perſarum regis vnguentorum ſcrinio (quod erat auro, gemmis ac margaritis precioſum) libros Homeri (quos tanto dignos loculo exiſtimabat) incluſit. Plin. l.7. cap. 29.

Idem quum Thebas euerteret, & in omnes ſine diſcrimine ſæuiret, Pindari vatis penatibus parci iuſſit.

Idem Ariſtotelis præceptoris ſui nomini Patriam condidit, eique multa hominum millia parere iuſſit, ad ſcribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poetæ interfectores Appollo arguit Delphis.

Sophoclem Tragicum poetam defunctum ſepeliri Liber pater iuſſit, obſidentibus mœnia Lacedemoniis, & Lyſandro eorum rege inquiete ſæpius admonito, vt pateretur humara delicias ſuas. Lyſander vbi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliam venienti Dionyſius tyrannus, quamuis ad ſuperbiam ſeuitiamque natus vitatam nauem miſit obuiam, & egredientem in littore quadrigis albis excepit. Plutar. in vita Dionis.

Anniceтus Cyreneus eundem ab Æginetia captum, & inter mãcipia vænalem expoſitum ne quid indignum pateretur, Min's aliquot mercatus eſt & honeſto comitatu Athenas, ad ſuos remiſit. Quam pecuniam quum à Platone ſibi remiſſam intellexiſſet. Profectò inquit, peccatum videri poteſt, quod maiore ſumma non iuuerim tantum virum.

Digitized by Google

Platonē ipſam tanti fecit Ariſtoteles diſcipulus, vt nomini eius aram in templo cōſtruxerit, ſtatuamq; conſecrauerit, in qua ſcriptum erat, hunc eſſe illum, quē probi omnes merito debeant imitari, & cōmendare. Vnde extāt Crinit. verſus in Parthenicis. Hæc illa eſt ara floribus redimita ſuaue olentibus, Quam gratus benemerenti ſtatuit diſcipulus ſeni, Tituloq; hoc teſtatus animum ſuum, atque officium Platonem probandum probe à probis.

Viginti talentis vnam orationem vendidit Iſocrates.

Æſchines Demoſthenis orationem (qua tamen in exilium miſſus fuerat) eorum amicis laudauit in ſua calamitate.

Athenienſes Thucydidem rerum ſuarum ſcriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Ægypti regibus per legatos magnis prēmijs inuitatus eſt.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, ſeruato Antiocho rege patre ſuo. Habeo codicem Plinianum in alterutro mendoſum, nam l.7.c.37. de Cleombroto ſcribit, lib. vero 16 c.1. de Eraſiſtrato Bud 2. de Aſſe.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæſtus, vt Gorgias Leontinus auream ſtatuam & ſolidam ſibi poſuerit Delphis. Plin. c.4. l.33.

Athenienſes (vt iam diximus) Demetrio Phalereo 360. ſtatuas erexerunt.

Zeuſis tantas opes arte picturæ ſibi comparauit, vt oſtentatione earum Olympiæ aureis literis palliorum teſſeris intextum nomen ſuum oſtentaret. Plin. l.35. c.10.

Pamphilius pictor neminem docuit minoris talento annis decem, quam mercedem Apelles & Melanthius ei dedere. Plin. 35. c.10.

Apelles Alexandro Magno adeo charus extitit vt rex Campaſpen amaſiam ſuam liberali forma puellam eidem dederit. Plin. ibid.

Attalus rex vnam tabulam Ariſtarchi pictoris centum talentis emiſſe dicitur.

Argonautus Cycliæ pictoris tabulam, talentis 140. mercatus eſt Hortenſius orator. Plin. li. 35. cap. 11.

Zenonem philoſophum Athenienſes tanto honore proſecuti ſunt, vt apud eum claues vrbis deponerent, ipſumq; ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laertius.

Democritus Diagoram Mileſium philoſophum ſeruum mille drachmis emit, vt eundem erudiret. Apud eundem.

Artaxerxes rex Perſarum Hiſcani præfecto Helleſponti, literas ſcripſit, vt Hippocratem medicum quibuſcunque fieri poſſet præmijs in familiam ſuam inuitaret. Epiſtola ad hūc ferè modum ſe habebat: Rex regum Magnus Artaxerxes Hiſcani S. Hippocratis medici, Æſculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam vt aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorum indiget, & ad me mitte. Erit enim in honore ſummis in Perſide viris. Et ſi quis alius fuerit in Europa vir clarus, hūc amicum noſtræ domui redde, nec parce pecunijs. Eidem Hippocrati ab Illyris redeunti eoſdem honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictam peſtilentiam. Suidas.

Philippus Macedo Amynthæ filius, quamuis omni fermè tēpore negotijs belli eſſet implicitus nunquam tamen à liberali muſa, ſtudijsq. humanitatis receſſit. Propterea ſcribens ad Ariſtotelem gloriabatur natum ſibi Alexandrum tanti philoſophi tempore, à quo doctrinam imbiberet cum virtute. Epiſtola autem extat apud Gellium l.9.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam viri doctrinam multò amplioribus exiſtimans. Cæl. l.11. c.73.

Euripides Tragędiographus Archelao Macedonum regi ſola virtutis admiratione fuit familiaris, adeo vt frequentibus conuiuijs ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. In eius quoque gratiam Syracuſani pleroſque Athenienſium (qui apud ſe ſeruitutem ſeruiebant) libertate donatos domum incolumes remiſere. Cæl. l.13. c.7.

Lampſaco vrbi Helleſponti pepercit rex Perſarum propter Themiſtoclem. aut. Marc. l.22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus, aliàs ſæuiſſimus, templum Steſichoro ædificandum curauit, ſuaſitq; diuinos illi honores in vrbe patria habēdos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat. Pont. de Obedien.

Democedes medicus à Dario (quem ſanitati reſtituerat) duobus aureorum compedum paribus, & ab vxoribus ipſius Darij aureis phialis donatus eſt. autor Herodotus in Thalia.

Ptolemæus Philadelphus ſenes 70. Biblicæ hiſtoriæ ſcientiſſimos ab Iudæa vſque in Ægyptum

Digitized by Google

ptum vocatis, quos regia vrbe acceptos, hoſpitaliter, & benignè aluit, magniſque muneribus donatos dimiſit. Sab.

Propter Ialyſij imaginem à Protogene pictam, Demetrius Rhodon nõ ſuccendit, ne ſimul tabulam conflagraret. Plin. l. 35.

Candaules rex, Bularchi picturam Magnetum haud mediocris ſpacij rependit auro: Plinius cap. 8. l. 35.

Scipio Africanus ſtatuam Ennij poetæ (quem in ſuis expeditionibus comitem ſemper habuerat) ſepulchro ſuo imponi iuſſit, cui viuenti hortos ſuis proximos donauerat. Ouid. l. 3. de Arte Politianus in nutricia.

Ciceronem ab vrbe pulſum Pomponius Atticus ſeſtertiis ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & proſecutus eſt. Cornel. Nepos in vita Attici.

Cæſar Dictator duas Timomachi tabulas 80. talentis emit in templo Veneris dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Cn. Pompeius Poſſidonij ſapientiæ profeſſoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore vetuit, & faces lictoris ianuæ ſubmiſit is, cui ſe Oriens Occidenſque ſubmiſerat, Vide Strabonem l. 11.

Auguſtus carmina Virgilij cremari contra teſtamenti eius verecundiam vetuit. Eidem in theatro recitati vniuerſus populus Rom perinde ac Imperatori aſſurrexit Hactenus Pli. l. 7. Eiuſdem Virgilij diem natalem (qui fuit Idib. Octobr.) quotannis celebrabat, & quibuſdam velut cæremonijs venerebatur. Syl.

Conſtantinus Imp. Abladium Ægyptium philoſophum, prætorij ſui præfectum, & vnà cũ Conſtantino filio Imperij rectorem conſtituit Eunapius apud Volat.

Frontoni philoſopho M. Antonius princeps ſtatuam erigi fecit, autore Capitolino, quem Auguſtus quoque conſulari ornauit dignitate.

Anaxenori Citharœdo è Tiana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum leganda præbuit. Strabo l. 14.

Auguſtus Alexandrinus (in quos bellum gerebat) tribus de cauſis faſſus eſt ſe peperciſſe. Ob Alexãdri memoriam, Vrbis pulchritudinem, & amorem Arrij philoſophi. Plutarchus in vita Antonij.

Iam diximus erectam Claudiano ſtatuam Arcbadij & Honorij Imperatorum patrocinio.

Dionem Pruſiæum ſophiſtam & philoſophum, Traianus curru ſuo plerumq. dignatus eſt, Romam etiam ingreſſus cum triumpho. Suid. apud Volat.

Iulius Calidius poeta, quũ à publico Voluſio in proſcriptorũ numerũ relatus eſſet ab Attico propter ingenium & elegãtem eruditionẽ, abſolutus eſt. Cornel. Nepos in vita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Auguſti ad præfecturæ gradum cõſcendit, tribunuſque cohortium effectus eſt Crin.

Veſpaſianus tantum conceſſit Salcio Baſſo poetæ Lyrico, vt propter ingenium ſingularẽq. eruditionẽ auri quinquaginta ſeſtertia eidẽ ſit elargitus. Tacit. in Dialogo de Oratorib.

Statium Domitianus magnifico atq. paratiſſimo donauit conuiuio, coronaq: inſigni & alijs muneribus honeſtauit. Crinit. de Latinis Poetis.

Eiuſdem Imp. beneficio Syllius ad tertium conſulatum prouectus eſt. Vnde Mart.

Auguſto pia thura victimaſq.
Pro noſtro date Syllio Camenæ.
Biſſenos iubet en redire falce, &c.

Sertinius vir clariſſimus tantum conceſſit. Martialis ingenio & doctrinæ, vt ei adhuc viuenti imaginem more veterum in ſua bibliotheca poſuerit. Crin.

Auſonius Cæſ. Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honeſtiſſimis ſuffragijs dignitatem adeptus eſt conſularem. Idem.

Aurelius Prudent. beneficio Theodoſij Imp. ad præfecturam militiæ prouectus eſt.

Lenæus ludi magiſter in vrbe Roma ob ingenium à Pompeio manumiſſus eſt. Plin. de illuſtribus Grammat.

Ouidius quum ſeptem annis apud Getas in exilio duraſſet dijs iubentibus in fata cõceſſit. Cui mortuo gens illa quamuis barbara & inelegans, & à manſuetioribus muſis prorſus aliena, ſolemnes tamen exequias celebrauit, & ſepulchrum erexit magnificum Pontanus de Magnificentia.

Digitized by Google

Quid nonne mirum eſt, hiſtriones maiore quondam in precio habitos, quàm nunc habeãtur vel egregiè literati, quum Roſcio actori Theatrico annulum aureum cũ cẽſu equeſtri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus accepiſſe, Cic. quoque elegãtiſſima oratione populum Rom. obiurgauit quod Roſcio geſtum agente multum mouiſſet. Macrob. l. 3. c. 7.

Decius Laberius quum in ſpectaculis mimos ſuos egiſſet palam, donatus eſt quingentis ſeſtercijs, cum anulo aureo, qui erat inſigne cenſus equeſtris. autor Tranquil.

Quintilianus ex Hiſpania veniens ſtipendium à Fiſco accepit ab Euſebio ſub Domitiano. Bud. l. 2. de Aſſe.

Oppianus poeta, quum Antonio Imperatori, Seueri principis filio poæma de Piſcibus nuncupaſſet, ab eo totidem aureis donatus eſt nummis, quot illic erant verſus. Volater.

Plinius Iunior referebat potuiſſe ſe (quum procuraret in Hiſpania) vendere ſuos commentarios Largio Licinio quadringentis millibus nummum. Quis nunc regum (inquit noſter Budæus) emere bibliothecam confertiſſimam decem aureorum millibus velit, quanti à Plinio ciuis vnus priuatus regeſta quædam ex tẽporanea licitari auſus eſt. Plin. l. 3. Epiſ.

Iunio ruſtico philoſopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataq. conſilia ſolebat credere; quem poſtea conſulatu, & mortuum ſtatua decorauit. Iulius Capitolinus.

M. Pompilius Andronicus opuſculum quoddam annalium 16. millibus numum vendidit. Tranquill. de Gram. illuſtrib.

Arrianum Hiſtoricum (qui hiſtoriam Mag. Alexandri ſcripſit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem conſularem euexerunt: Heliconius apud Volat.

Aſinius Pollio Varronis imaginem in bibliotheca collocauit.

Cyrus Panpolyta poeta, beneficio Theodoſij iunioris, & Eudoxiæ eius vxoris, præſul factus eſt. Suid. apud Volat.

Thadeus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, vt ad curam ęgrotorũ extra vrbem vocatus, nõ vilius quàm quinquaginta aureorum mercede in ſingulos dies peregrinaretur; vocatusque ab Honorio Quarto centum ſibi ſtatui voluit, à quo curato decem millia reportauit. Volaterr.

Ioanni Campegio Bononienſi in Patauium Gymnaſium (quò ad publicam literarum profeſſionem fuerat inuitatus) proficiſcẽti, ab vrbis magiſtratib. Gymnaſiarchisque magna hominum frequentia obuiam itum eſt. Sabell.

Vincentia ciuitas Sabellicum argentea patera magni ponderis donauit.

Matthias rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium, hominem Germanum, & Ephemeridum ſcriptorem multis auxit honoribus & diuitijs. Volat.

Quum Hermolaus Barbarus Venetorum legationes obiret in Italia, & ad vrbem Florentiã accederet, Laurentius Medices tãto viro cum multis amicis obuiam proceſſit, quamuis podagricus, eumque in Caiana villa honorificentiſſimè excepit quam cum inſtructiſſima bibliotheca eidem obtulit. Crin. l. 15. c. 9.

Robertus Siciliæ rex Fr. Petr. omnesque eruditos viros in precio habuit. Vol. in Phil.

LITERARVM ET LITERATORVM qui fuerunt amantiſſimi.

Anaxagoras omne patrimonium ſuis conceſſit, remque omnem publicam & priuatam neglexit, vt liberius vacaret philoſophiæ. Laert. & Val. Max. de ſtudio.

Nauigauit in Aegyptum Democritus in Perſide vſq. ad rubrum mare, vt & Caldæos conſuleret, & melius philoſopharetur. Idem quoq. oculos ſibi eruit, quòd rerum naturaliũ & diuinarum contemplationi impedimento eſſe videretur. Exiſtimabat enim, cogitationes commentationesq. animi ſui contemplãdis naturæ rationibus vegetiores, & exactiores fore, ſi eas videndi illecebris, & oculorum impedimentis liberaſſet. Vt autem cõmodius ãplecteretur ſtudia, diuitias omnes reliquit, quæ tantæ fuerũt, vt pater eius Xerxes exercitui epulum dare potuerit, autores Gellius c. 17. l. 10. Cic. l. 5. de Finibus. Val. de ſtudio.

Pythagoras ad perdiſcendum philoſophiam ſolum vertit, exilio ſuſcepto verius quàm peregrinatione. Profectus ad Perſas magorum prudentiæ ſe formãdum tradidit, à quibus ſiderum motus curſusque ſtellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit. Quod & de Empedocle ſcribit Plinius l. 30.

Alexander

Digitized by Google

Alexander quum eſſet legendi & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris viaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponente perdidicit: eam ſemper vnà cum pugione ſub puluino iacentem tenere ſolitus. Oneſcritus apud Plut. in Alexandro.

Euclides Megarenſis, quũ diſciplinæ Socraticæ percupiens eſſet, neque tamẽ Athenas (vbi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale ferret, ſi quis Megarẽſium Athenis, aut Athenienſium Megaris, propter mutuum vtriuſque vrbis odium, deprehenderetur, ſub nectem tunica longa muliebri inditus, ad ipſum philoſophum commeabat, vt vel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumque eius fieret particeps. Rurſus ſub lucem eadẽ indutus veſte redibat. Gellius l.6.cap.10.

Ferunt Platonem quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum, quòd precium à Dione quodam Syracuſano acceperat. Idem octogenario moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione ſtudij vacua fuit, inquit Val. Max. de ſtudio Gell.l.4.c.17.

Ariſtotelem quoque traditum eſt, pauculos Speuſippi libros poſt mortẽ eius emiſſe talentis tribus Atticis. Gell.l.4.cap.17.

Fuit Hippocrates diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, vt eum non puduerit vel detrimenta guſtare, vt inde morbi naturam perſentiſceret. Quod tamẽn aliqui Aeſculapio aſcribunt autor. Cæl.c.12.l.16.

Monymus Corinthi cuiuſdam Trapeſitæ filius, quum philoſophiæ amore caperetur, cuperetque magnopere dare operam Diogeni, neque tamen hoc ipſum à domino poſſet impetrare, ſimulata inſania monetam cœpit ſpargere, eoque modo dimiſſus, ad philoſophiã ſe conuertit, Diogenemque ſecutus eſt. Laertius.

Ptolomæus rex Alexandrinus doctiſſimos quoſque ad ſe vocatos, ſalarijs donisque proſequutus eſt. Pont.

Dionyſius Syracuſanus Heliconẽ Cyzenũ talẽto donauit, quòd Solis deliquiũ prędixiſſet.

Lyſander ob pauculos verſiculos Antiochi poetæ pileum argento impleuit. Pont.

Carneades philoſophus quum cibi capiendi cauſa recubuiſſet, philoſophicis cogitationibus interdum vſque adeò inhærebat, vt manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cum Chriſippo diſputaturus belleboro ſe antè purgabat ad exprimendum ingenium ſuũ attentius, & illius refellendum acrius. Val.Max.

Captis Syracuſis Marcellus Archimedis philoſophi precibus parci iuſſit, cuius tamen machinationibus victoriam ſuam multum ac diu inhibitam ſenſerat. Plin.l.7.c.37.

Confectus ſenio Socrates fidibus tractandis operam dedit, vt tantis doctrinæ ſuæ diuitijs muſicæ rationis adderet elementum Cic. de Senectute.

Chryſippus 80. Iſocrates quartum & 80. nati annos opera ſcripſerunt; hic Panathenaicon, ille Logicon acutiſſimæ ſubtilitatis volumen Valerius.

Cleantes quæſtu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam ſuam ſuſtentabat diurno Chryſippi præceptis precipiendis operam dabat. Idem quum centẽſimum attigiſſet annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœdiam cõſcripſit. Cicero. in Catone Maiore. Sophocales, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdia fecit.

Simonides poeta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorũ certamen deſcẽdit. Valer.

Scipio in medijs difficilimi belli apparatibus bonarum artium ſtudia non prætermiſit, philoſophorum ſcholas crepidatus frequentans. Et ne poſt tot inſignes victorias animũ ſibi inſoleſcere proſperis ſucceſſibus rerum permitteret, cum literis & literas frequens verſabatur. Pont. de Fortitudine.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Beroaldus autor.

Cato cẽſorius ãno 86. ætatis cauſam pro ſe egit aduerſus temerariã iuuẽtutẽ Literas Græcas didicit, & ius ciuile. Defẽdi Galbam oratorem accuſatũ. Flauius.l.4 & Val. de ſtudio.

Cato Vticenſis ne quid temporis, abſque aliqua exercitij parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantiſperdum cogeretur Senatus. Cic.l.3. de Finibus.

Liuius Druſus ætatis viribus & acie oculorum vacãs ius ciuile tamen populo interpretatus eſt quod cupientib. diſcere vtiliſſima compoſuit monumenta Val. de ſtudio.

Publius Craſſus quum in Aſiam ad Ariſtonicũ regem debellandum Conſul veniſſet tantũ

Grecæ linguę ſtudium impendit, vt eam in quinque diuiſam genera per omnes partes ac numeros didiceret. Valerius & Blondus l.4.

Terentius Varro annos ſeculi ſupergreſſus interijt ſcribendo. Blondus l.4.

Iulius Cæſar (vt eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit, vt libentius vrbem incolerent.

Veſpaſianus Imp. ingenia & artes maximè fouit, primusque è fiſco Latinis Græciſque rhetoribus, annua centena conſtituit, præſtantes poetas muneribus ornauit, & bibliothecas incendio abſumptas reparauit Suet. & Blondus l.4.

Gordiano Imperatori bonę literę adeò placuerũt, vt pluris fecerit librorum, quam auri vel argẽti, ſibi theſaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca 62. mil. librorum. Iul. Cap.

Adriã. Imp. impẽſe adeò Gręcę doctr. inuigilabat, vt à pleriſq; Greculus vocaretur. Sex. Aur.

Tacitus Imp. Cor. Taciti viri conſularis hiſtoriam de Romanis Imperatoribus nõ modò in omnibus bibliothecis iuſſit collocari, ſed etiam edicto cauit, vt decies quotannis aduſum publicum tranſcriberetur, atque in bibliothecis poneretur. Falauius Vopiſcus.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius, quam Carol. M. vt qui Parrhiſiẽſe gymnaſium & Papienſe accerſitis vndecunque doctiſſimis viris inſtituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Craſſo ſingularis beneuolentia in literatos homines, quos ad ſcribendum ſolebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigiſmundus Imperator doctos homines etiã fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus Accuſauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odiſſent literas Reprehẽſus à quibuſdã, quòd viros humiles, ſed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos virtutibus & doctrina (quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere video. Bap. Egnatius.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac philoſophis non ſalaria modo, verum etiam honores hac prouincias decreuit. Pontanus de Liberalitate.

Alexander Seuerus non modo literatorum genus omne, verum aruſpices, & architectos (in quo quiſque elucer et) proſecutus eſt. Idem autor.

Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione Permittebat affluere, cuius libros cum peteret, dicere ſolebat, Da magiſtrum. autor D. Hieronymo.

Beatus Hieronymus Romę primum, mox in Bizantio & Antiochia, demum apud Solymos diſcendi ſtudio varijs præceptorib. operam dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis. Donatum & Victoriũ; in ſacris Gregoriũ Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum Crin. c.6. l. 6.

Auguſtus liberalibus ſtudijs, præſertim eloquentia, in tantum incubuit, vt nullus, ne in procinctu quidem laberetur dies quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Carol. 7. ſexti filius Gall. rex, ſolemni Epõrũ cõcilio Pragmaticam inſtituit ſanctionẽ, vt qui magni olei impenſã euaſiſsẽt literati, ad ſacerdotio proueherẽtur. Prius. n. curæ animarũ (quas vocãt Beneficia) mulionib. aut ẽt leonib. prẹſulũ dabãtur: ita vt vtilius multo videretur, ĩ aulica vita ei⁹ rei gratia paraſitari, & ſcurrã agere, quã ſtudiũ literis ĩpertiri. Aſini, n. portabãt myſteria, Doctos oportebat ſua fama cõtẽtos viuere, nec aliud ſperare, quicquã.

Beſſarionis presbyteri Cardinalis (quibus ſub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberaliũ artium officina, doctiſſimosque viros ſemper aluit, atque fouit. Nec minus ipſe in literis verſabatur. Platonem in primis obſeruabat, in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum Volater.

Abundauit viris doctis Nicolai Quinti Pontificis Maximi & Alphõſi regis aula, quorũ hic Antonium Pãhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum, qui Cyri prædia inſcribitur. Idem.

Iulius Maſſapienſis Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poetam elegantiſſimum iuuit, vt Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta. ibidẽ.

Ferdinãdus rex grandem pecuniæ ſummã quotannis ex ærario pendendã ſtatuit Rhetorib. Medicis, Philoſophis & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregiũ ſanè factũ (ait Pontanus) ingenia proſequi, virtutes ornare, & ad colendos animos excitare iuuentutẽ.

Borſus Ferrarienſium princeps, ingenijs magnopere fauit, quæ vndecunque accerſita domi alebat, & in his T. Strozium poetam Florentinum, Ioannem Auriſpiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum lyriſtem egregium Volat. in Georg.

INDOCTI,

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Herodes Atticus, quum ingenio & eloquentia nulli ſecundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, vt ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius vita.

Cælius ſcribit, Heraclidem Lycium hebeti fuiſſe ingenio, & ad literas, politioremq; cultum ineptiſſimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam pręgrandi corpore, cęterùm inſulſus & indoctus. Vnde adagium fluxit Eraſmo poſitum: Indoctior Philonide.

Licini⁹ Imperator fuit literis adeò infeſtus, vt virus ac peſtem publicam eas appellaret. Sed cur, inquit Bapt. Egnat. eas non odiſſet, quarum adeò expers erat, vt ne decretis quidem ſubſcribere poſſet?

Valentinianus quoq; Imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

MVLIERES DOCTÆ.

Delbora mulier de tribu Effraim vaticinio claruit.

Minerua Iouis primi filia, non aliam ob cauſam relata eſt in numerum deorum, quam propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiam. Vnde & veteres illi Athenæ ſui nominis immortalitatem mutuatæ ſunt.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies viciſſe & Epigrammatum quinque libros edidiſſe fertur. De hac Proper. l. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Stat. l. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, veterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidii temporibus, poetæ chariſſima.

Erinna poetria Tela, aut Telas (eſt enim Telos inſula prope Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus. Scripſit Dorica lingua elegans poema, trecentis verſibus abſolutum aliaque item Epigrammata Ferunt eius carmina ad Homericam acceſiſſe maieſtatem. Mortua eſt annos 19. nata. De hac Propert. l. 2.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Steſichori poetarum. Marītum habuit Cercylam ditiſſimum virum ex Andro, ex quo filiam ſuſcepit Clio nomine. Scripſit Lyricorum. l. 11. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomē. Sunt qui dicant aliam fuiſſe Lesbiam poetriam quoq; quæ adoleſcentem Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas ſe dimiſerit. Vtracunq; fuerit, vnam tantum commendāt Latini poetæ. Stat. l. 5. Syl. Steſicorusq; ferox ſaltusque ingreſſa viriles, Non formidata, &c.

Aſpaſia mulier Mileſia, magna doctrinæ fama claruit: in ſtudijs philoſophicis abundè Promouit, Rhetoricem exercuit. Fuit Periclis magiſtra, & tandem vxor. Plutarch. in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindii (qui fuit vnus ex ſeptem ſapientibus Græciæ) filia, *ſcripſit ænigmata* quędam verſibus hexametris, quorum vnū adhuc extare fertur. *Eſt vnus genitor* nati bona pignora bis ſex, Triginta cuius natæ, ſed diſpare forma. *Hæ niueæ aſpectu*, nigræq; coloribus illæ. Atq; immortales omnes moriuntur ad vnam. *Laertius.*

Hypathia mulier Alexandrina, Theonis Geometrę filia & vxor *Iſidori philoſophi* vixit imperante Arcadio. Scripſit in Aſtronomiam, profeſſa Alexandriæ variis diſciplinarum genera magno & frequenti auditorio, conuolantibusq; turmatim, et vndecūque diſcipulis Suidas apud Volat.

Leontium Græca adoleſcentula, philoſophicas diſciplinas adeò ſectata eſt, vt etiam nō dubitauerit cum magni ſui nominis laude in Theophraſtum philoſophum alioqui laudatiſſimum, ſcribere.

Praxilla Sicyona fuit poetria, quæ in ſuis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatū, quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit, reſpondere Solem, cucumeres, mala. Quod quum vehementer inſulſum videretur cucumeres & mala cum Sole componere fluxit inde ꝓuerbiū, Stultior Praxillæ Adonide in homines [illegible] Vide Eraſm.

Phemonoe prima Apollinis Delphici vates fuiſſe, carmēq; heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volater.

Soſipatra vates fuit Lyda, multis diciſplinis [illegible] quam propterea [illegible] numinibus quibuſdam fuiſſe educatam. Egnatius apud Volat.

Theano mulier fuit apud Locros, in *Lyricis* [illegible]. Alia fuit Metapontina [illegible]

Digitized by Google

Grecæ linguę ſtudium impendit,vt eam in quinque diuiſam genera per omnes partes ac numeros didiceret. Valerius & Blondus l.4.

Terentius Varro annos ſeculi ſupergreſſus interijt ſcribendo. Blondus l.4.

Iulius Cæſar (vt eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit, vt libentius vrbem incolerent.

Veſpaſianus Imp. ingenia & artes maximè fouit.primusque è ſiſco Latinis Græciſque rhetoribus, annua centena conſtituit,præſtantes poetas muneribus ornauit,& bibliothecas incendio abſumptas reparauit Suet. & Blondus l.4.

Gordiano Imperatori bonę literę adeò placuerũ,vt pluris fecerit librorum,quam auri vel argẽti,ſibi theſaurum comparare.Habuit enim in bibliotheca 62.mil.librorum. Iul.Cap.

Adriã.Imp.impẽſe adeò Gręcę doctr.inuigilabat,vt à pleriſq;Gręculus vocaretur.Sex.Aur.

Tacitus Imp.Cor.Taciti viri conſularis hiſtoriam de Romanis Imperatoribus nõ modò in omnibus bibliothecis iuſſit collocari,ſed etiam edicto cauit,vt decies quotannis adusũ publicum tranſcriberetur, atque in bibliothecis poneretur.Falauius Vopiſcus.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius,quam Carol.M.vt qui Parrhiſiẽſe gymnaſium & Papienſe accerſitis vndecunque doctiſſimis viris inſtituerit.Bap.Egnatius.

Fuit & Carolo Craſſo ſingularis beneuolentia in literatos homines, quos ad ſcribendum ſolebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigiſmundus Imperator doctos homines etiã fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus Accuſauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odiſſent literas Reprehẽſus à quibuſdã,quòd viros humiles,ſed literatos foueret:Ego(inquit)eos amo, quos virtutibus & doctrina (quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere video. Bap.Egnatius.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac philoſophis non ſalaria modo, verum etiam honores hac prouincias decreuit. Pontanus de Liberalitate.

Alexander Seuerus non modo literatorum genus omne, verum aruſpices, & architectos (in quo quiſque elucerct) proſecutus eſt. Idem autor.

Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione permittebat affluere, cuius libros cum peteret, dicere ſolebat, Da magiſtrum. autor D.Hieronymo.

Beatus Hieronymus Romę primum,mox in Bizantio & Antiochia,demum apud Solymos diſcendi ſtudio varijs præceptorib. operam dedit.Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos,in humanioribus literis. Donatum & Victoriũ; in ſacris Gregoriũ Nazianzenum,Apollinarem Antiochenum,& Didymum Alexandrinum Crin.c.6.l.6.

Auguſtus liberalibus ſtudijs,præſertim eloquentia,in tantum incubuit,vt nullus,ne in procinctu quidem laberetur dies quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Carol.7.ſexti filius Gall.rex,ſolemni Epõrũ cõcilio Pragmaticam inſtituit ſanctionẽ,vt qui magni olei impenſã euaſiſſẽt literati,ad ſacerdotio proueherẽtur.Prius.n.curæ animarũ (quas vocãt Beneficia)mulionib.aut ẽt leonib.pręſulũ dabãtur:ita vt vtilius multo videretur,ĩ aulica vita ei⁹rei gratia paraſitari,& ſcurrã agere,quã ſtudiũ literis ĩpertiri.Aſini.n. portabãt myſteria,Doctos oportebat ſua fama cõtẽtos viuere,nec aliud ſperare,quicquã.

Beſſarionis presbyteri Cardinalis (quibus ſub Eugenio quarto floruit)domus fuit liberaliũ artium officina,doctiſſimosque viros ſemper aluit,atque fouit. Nec minus ipſe in literis verſabatur. Platonem in primis obſeruabat,in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum Volater.

Abundauit viris doctis Nicolai Quinti Pontificis Maximi & Alphõſi regis aula, quorũ hic Antonium Pãhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum, qui Cyri prædia inſcribitur. Idem.

Iulius Maſſapienſis Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poetam elegantiſſimum iuuit, vt Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta.ibidẽ.

Ferdinãdus rex grandem pecuniæ ſummã quotannis ex ærario pendendã ſtatuit Rhetorib. Medicis,Philoſoph s & Theologis,qui publicè Neapoli docerent. Egregiũ ſanè factũ(ait Pontanus)ingenia proſequi,virtutes ornare,& ad colendos animos excitare iuuentutẽ.

Borſus Ferrarienſium princeps,ingenijs magnopere fauit,quæ vndecunque accerſita domi alebat,& in his T.Strozium poetam Florentinum, Ioannem Auriſpiam,Hugonem medicum,& Petrum Bonum lyriſtem egregium Volat.in Georg.

INDOCTI,

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Herodes Atticus,quum ingenio & eloquentia nulli ſecundus haberetur,filium habuit adeò habetem, vt ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius vita.

Cælius ſcribit, Heraclidem Lycium hebeti fuiſſe ingenio,& ad literas,politioremq;cultum ineptiſſimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam prægrandi corpore,cęterùm inſulſus & indoctus.Vnde adagium fluxit Eraſmo poſitum : Indoctior Philonide.

Licini⁹ Imperator fuit literis adeò infeſtus,vt virus ac peſtem publicam eas appellaret. Sed cur,inquit Bapt.Egnat.eas non odiſſet,quarum adeò expers erat, vt ne decretis quidem ſubſcribere poſſet?

Valentinianus quoq; Imperator , Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

MVLIERES DOCTÆ.

Delbora mulier de tribu Effraim vaticinio claruit.

Minerua Iouis primi filia , non aliam ob cauſam relata eſt in numerum deorum , quam propter bonarum artium(quarum fuit inuentrix)peritiam . Vnde & veteres illi Athenæ ſui nominis immortalitatem mutuatæ ſunt.

Corinnæ tres fuerunt . Prima Thebana , ſeu Tanagræa , Archelodori & Procratiæ filia & Myrtidis diſcipula,quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies viciſſe & Epigrammatum quinque libros edidiſſe fertur.De hac Proper.l.2.Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.Stat.l.5.Syl.Secunda fuit Theſpia , veterum quoque monumentis celebrata plurimum.Tertia floruit Ouidii temporibus,poetæ chariſſima.

Erinna poetria Tela,aut Telas (eſt enim Telos inſula prope Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus.Scripſit Dorica lingua elegans poema , trecentis verſibus abſolutum aliaque item Epigrammata Ferunt eius carmina ad Homericam acceſiſſe maieſtatem . Mortua eſt annos 19.nata. De hac Propert.l.2.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Steſichori poetarum. Maritum habuit Cercylam ditiſſimum virum ex Andro,ex quo filiam ſuſcepit Clio nomine.Scripſit Lyricorum.l.11.Præterea Epigrammata,Elegias,Iambos,& Monodias.Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit)dedit nomẽ. Sunt qui dicant aliam fuiſſe Lesbiam poetriam quoq; quæ adoleſcentem Phaonem adamauerit,& è Leucade in aquas ſe dimiſerit. Vtracunq; fuerit,vnam tantum commendãt Latini poetæ.Stat.l.5.Syl.Steſicorusq; ferox ſaltusque ingreſſa viriles. Non formidata,&c.

Aſpaſia mulier Mileſia , magna doctrinæ fama claruit ; in ſtudijs philoſophicis abundè Promouit , Rhetoricem exercuit.Fuit Periclis magiſtra,& tandem vxor. Plutarch.in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindii(qui fuit vnus ex ſeptem ſapientibus Græciæ)filia,ſcripſit ænigmata quędam verſibus hexametris, quorum vnũ adhuc extare fertur . Eſt vnus genitor nati bona pignora bis ſex , Triginta cuius natæ, ſed diſpare forma . Hæ niueæ aſpectu , nigræq; coloribus illæ. Atq; immortales omnes moriuntur ad vnam. Laertius.

Hypathia mulier Alexandrina,Theonis Geometrę filia & vxor Iſidori philoſophi vixit imperante Arcadio.Scripſit in Aſtronomiam,profeſſa Alexandriæ varia diſciplinarum genera magno & frequenti auditorio,conuolantibusq;turmatim, et vndecũque diſcipulis Suidas apud Volat.

Leontium Græca adoleſcentula, philoſophicas diſciplinas adeò ſectata eſt,vt etiam nõ dubitauerit cum magni ſüi nominis laude in Theophraſtum philoſophum alioqui laudatiſſimum, ſcribere.

Praxilla Sicyona fuit poetria,quæ in ſuis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatũ,quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit?reſpondere,Solem,cucumeres, mala. Quod quum vehementer inſulſum videretur cucumeres & mala cum Sole componere , fluxit inde prouerbiũ,Stultior Praxillæ Adonide: in homines nullius iudicii.Vide Eraſmũ.

Phemonoe prima Apollinis Delphici vates fuiſſe,carmẽq.heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volater.

Soſipatra vates fuit Lyda,multis diciſplinis cumulatiſſima, quam propterea creditum eſt à numinibus quibuſdam fuiſſe educatam.Eugapius apud Volat.

Theano mulier fuit apud Locros,in Lyricis præcellens. Alia fuit Metapontina, ſeu Creſſa genere,

Digitized by Google

genere, mulier Pythagoræa, vxor Brotoni Crotoniatæ, quæ ſcripſit commentario à in Philoſophia, de virtute. Poemata quoque & Apophtegmata Pythagoræa Laertius.

Zenobia regina Palmyreorum, Græci Ægyptijq; ſermonis fuit peritiſſima, & Latini non ignara. Scripſit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; Hiſtoriam. Herenniarum & Timolaum filios, literis erudiuit. Elegantiſſimas orationes ad lites ſuos plerunq; habuit, quas galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Manto Tyreſiæ vatis filia (quæ Mantuæ nomen incidit) doctrina quoq; & vaticinijs claruit, adeò vt ex pecudum fibris, extorumq; intuitu, futura præſentiſceret ac præſagiret.

Nicoſtrata ſeu Carmentis, Græcas literas impenſe docta pleraſque ex Latinis primū reperit. Quo coniectare licet, mulierem verſatili ingenio, variaque doctrina fuiſſe præditam.

Themiſtoclea ſoror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus pleriſque in locis vſus eſt, Pythagoras.

Iſtrina Scytharum regina, Aripithis vxor, Sylem filium Græcam linguam literasq; edocuit, autor Herod. in Melp.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non ſecus ac diuinis oraculis in Imperij adminiſtratione populus Rom. ſemper vſus eſt.

Damophila Greca, vxor Pamphili, ſocia Sapphus poetriæ, poemata ſcripſit amatoria, & Dianæ laudes Theophraſtus in vita Apollonij.

Laſtheniam Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam Platone vſas præceptore ſcribit Plut. ornatuque interim virili auditorium ingreſſas Laertius.

Michaele Centaurea mulier, docuit Theſſalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & Aſpaſia mulieres adeò in philoſophicis promouerant diſciplinis, vt alterā Diotimam appellare magiſtram, alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates, philoſophorum omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menex.

Lactantius ait, philoſophos nullas vnquam mulieres philoſophari docuiſſe, præter vnam ex omni memoria Themiſtem. Sed quæ nam hæc & cuius fuerit, non docet.

Arete mulier eo doctrinæ conſcendit, vt filium etiam inſtitueret, qui appellatus eſt Ariſtippus, fuit Cyrenaica, & Ariſtippi patris Socratici dogma ſequuta eſt. Mortuo patre ſcholam rexit in philoſophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia & ipſa philoſophiæ ſectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis ſententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoque fœminam ſola illuſtrauit philoſophia. Plut. in Pericle.

Ferunt & Muſeam poetriam fuiſſe Lyriam, quæ & epigrammata ſcripſerit, & Lyricos nomos. Cæl. l. 8. c. 1.

Fuit multorum carminum autor Charixena cuius meminit Ariſtophane Comicus, Celebratur item Mœro, condito in Neptunum hymno.

Fuit Agallis Corcyræa illuſtris in arte Grammatica, cuj inuentum pilæ nonnulli adſcribūt. Cælius ibidem.

Teleſillam in poetica illuſtrem celebrat Pauſanias, cui etiam apud Argos ante Veneris tēplum ſtatua erecta. Hanc Fulgoſus Theſellidem vocat. Plu. in li. de virtutibus mulierum.

Philoſophicis quoque diſciplinis valde excelluit Hipparchia mulier Græca. Laert. de Hipparchia.

Caſſandra Priami filia, vaticinio & doctrina illuſtris habita eſt, & apud hoſtes in Lacedæmone templo fuit inſignita.

Luceia Mima, autore Plinio, centum annis in ſcena pronunciauit.

Fabiola Romana mulier, quū magno ſtudio ſacras literas amplecteretur, Prophetias, Euāgelia, & Pſalmos frequentiſſimè reuoluebat vt iterata plerumque lectio amorem diuinę religionis (qua deflagrabat) augeret magis. Vnde & D. Hieronymus librum de veſte ſacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter ſacras literas (quas egregie callebat) frequentibus epiſtolis à D. Hieronymo ſalutata eſt. Ad eam enim ſcripſit de Mundi contemptu, De decem nominibus quibus apud Hebræos dicitur Deus, De fide noſtra, & hæreticorum doctrina, De blaſphemia in Spiritum ſanctum, De Studio Theophili epiſcopi Alexandrini & alia id genus permulta.

Cornelia vxor Africani & Gracchorū mater, ornatiſſimè ſcriptas reliquit epi. vnde & filiorum,

rum, fluxit eloquentia. Vnde Quintil. Nam Gracchorum eloquentiæ (inquit) multum contuliſſe accepimus Corn. Matrem, cuius doctiſſimus ſermo in poſteros quoque eſt epiſtolis traditus.

Idem de filiabus Lelij, & Q. Hortenſij ſic inquit: Lælij filiam reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam elegantiorem dicitur. Et Qu. Hortenſij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantùm in ſexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos à patre L. Craſſo emanauit.

Mutiæ duæ filiæ ab vtroque parente eloquentiam didicere.

Cornificia ſoror Cornificij poetæ, elegantiſſima ſcripſit Epigrammata.

Statius Papinius vxorem habuit nomine Claudiam, magno ingenio, doctrinaque non vulgari præditam.

Polla Argentaria, Lucani fuit vxor (teſtimonio Martialis: Hæc eſt illa dies, quæ magni cõſcia partus Lucanum populis, & tibi polla dedit) tanta dicitur fuiſſe doctrina, vt maritũ iuuerit in emendandis tribus primis libris Pharſaliæ. Stat. l. 2. Syl. Hunc caſtæ titulum decuſque Pollæ Iucunda dabis allocutione.

Euſtochia Paulæ mulieris Romana filia Latinarum, Hæbraicarum & Græcarum literarum ſtudijs plurimum excelluit. Vnde & ſuo tempore nouum orbis prodigium vocata eſt. Ingenium ſacris literis deuouit maximè, atque adeo, vt Pſalmos Hæbraicè legeret curſim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum ſibi demeruit.

Proba Valeria Romana puella, Græcis Latinisq. literis eruditiſſima, trũcatos Virgilij verſus, ad fidem & myſteria Catholicæ religionis conuertit: fecit de Chriſti geſtis, & eius morte opus nobiliſſimum, quod Centones appellauit.

Eudoxia Theodori iunioris vxor præter egregiam formam, ſingularemq. pudicitiam etiam literis excelluit, adeò vt librum quendam emiſerit. Egnat.

Catherina virgo, Coſti Alexandriæ regis filia, ſacris literis partim ſtudio, partim diuini ſpiritus afflatu adeò fuit imbuta, vt acerſitos à patre vndecunque doctiſſimos viros & philoſophos ad perſuadendam idolatriam, refellendamq. vnius dei religionem, viuaciſſimis terruerit argumentis, ſuæq. opinioni attraxerit: nedum nõ ſuccubuerit eorũ rationibus.

Ioanna Anglica ab ephebis virum mentita, Athenas ſe contulit, vbi literis ſtudioſè adeò operam impertiuit, vt Romam rediẽs, paucos haberet doctrina pares in ſacris literis. Vnde tantum apud omnes beneuolentiæ & autoritatis ſibi demeruit, vt artibus illis Pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartum, quum vir eſſe crederetur. Sabel. l. 9. En.

Alpaides virgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, cœlius meruit ſcripturæ ſacræ bibliorumque ſenſum percipere.

Anaſtaſia diſcipula Chryſogoni martyris fuit, & vxor Publij Romani, cuius thronũ ſimulato morbo euitauit. Scripſit epiſtolas ad Chryſogonum quibus conquærebatur facultates ſuas à ſacrilego viro abſumi, ſeque in carcere detineri. Hæc ad palum cremata eſt, quod ſanctis miniſtraret. Volat.

Genebria mulier natione Veronenſis, tempore Pij II. Põtificis Romani, ſua egregia eruditione meruit nomen immortale Epiſtolas ſcripſit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro geſtu, voce virili permixta ſuauitate.

Conſtantia Alexandri Sfortiæ vxor numeratur inter claras mulieres, & excellẽtes doctrina. Ab infantia bonis diſciplinis operã dedit, adeò vt imparata quoque diſertiſſimè loqueretur. Habebat aſſidua præ manibus opera Hieronymi, Ambroſij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. Valebat etiam ſcribendis ex tempore carminibus, nõ ſine magna multorũ admiratione. Quod ſine præceptore ferebatur didiciſſe. Nec defuit tam illuſtri fœmine germen ſimile. Habuit enim filiam Baptiſtam nomine tanta doctrina, vt doctiſſimos quoſque ſua terreret eloquentia. Politian. in Nutricia pleraſque mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

Elizabetta Abbatiſſa Germanica, multas orationes ad ſui conuentus ſorores conſcripſit, opusq. de vijs quibus ad Deum itur.

Baptiſta prima Galeatij Malateſtæ piſaurienſis principis filia, & Guidoni Monte feltrenſi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctiſſimis viris plerumque magna ſui laude diſputauit Libros quoque de humana fragilitate, & de vera religione conſcripſit.

Iſota Nouarrola, Veronenſis, philoſophiã verbo & opere profeſſa eſt. Scripſit quandoq. ad

Nicolaum

Digitized by Google

Nicolaum Quintum,& Pium ſecundũ Pontifices. Scripſit quoque dialogum, quo diſputatur vter grauius peccauerit Adam ne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum virginitatis votum.

Politianus magnis laudibus commendat Caſſandram Fidelẽ, Venetã puellam, quã ait pro lana librum, pro fuſo calamum, ſtylum pro acu tractaſſe. Latinaſq; epiſtolas ſcripſiſſe. Sic enim de ea prĩcipio cuiuſdã epiſtolæ meminit. O decus Italiæ virgo, quas dicere gratas. Quasve referre parem, quod etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, &c.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

Scripſit Theophraſtus trecenta librorum volumina Chryſippus ſeptingenta. Seruius Sulp. 180. libros de iure ciuili. Atticus Capito. 60. Empedocles tria, & quadraginta. Galenus 130. Beda 36. Ariſtarchus grammaticus, Ariſtophanis grammatici diſcipulus, ſcripſit commentarios ſupra mille.

QVI DE MODICIS REBVS OPERA SCRIPSERVNT.

Syneſius Byrenenſis ſcripſit de laudibus Clauitij. Dion. cognomento Chryſoſtomus librum de comæ laudibus.

Batrachomyomachiam ſcripſit Homerus.

Buſiridem tyrannum laudauerunt Polycrates & Iſocrates.

Iniuſtitiam Glauco.

Therſiten & quartanam febrem Fauorinus.

Muſicam & Paraſiticam Lucianus.

Scripſit Plutarchus Grylli cum Vlyſſe Dialogum.

Lucianus & Apuleius aſinum.

Themiſon de laude plantaginis herbæ.

Homerus librum vnum de laudibus vini.

Ephren Syrus de vituperatione riſus.

Marcion Græcus de raphano.

Hippocrates librum vnum de laudibus priſanæ.

Orpheus & Heſiodus de ſuffitionibus multa ſcripſerunt.

Iuba rex de Euphorbio herba magno præconio volumen edidit.

Lyſimachiam herbam ſcriptis celebrauit Eraſiſtratus.

Anonymos herba ab Iceſio medico celebrata eſt.

Democritus numerum quaternarium volumine decorauit. Idem de Cameleonte animali aliud volumen conſcripſit.

Pythagoras librum vnum compoſuit de bulbis.

Diocles magnis laudibus raptã extulit. Chriſippus medic. braſſicę volumẽ priuatĩ dicauit.

Muſeus & Heſiodus Palion herbam multis verbis commendauerunt.

Abanias phyſicus condidit laudes vrticæ.

Potemis herba magnis laudib. celebrata eſt ab Aſclepiade. Idẽ librũ vnũ de muſto cõpoſuit.

Cato Braſſicæ laudes cecinit.

Meſſala ſingulos libros de ſingulis literis.

Maro Culicem & Moretum, atq; etiam de apibus animaliũ ferè minimis ſcripſit fuſiſſimè.

Seneca Claudij apotheoſim.

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

Cleantes philoſophus inopia mercenarium ſe fecit, ac noctu quidem in hauriẽdis aquis victum ſibi comparauit, interdiu liberalibus ſtudijs dedit operam. Pinſebat quoque farinas ſæpenumero, vt Pæniam illam, neceſſarium pleriſque malum, excuteret.

Legimus, Alexandrum Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protenſio pilã tenuiſſe argenteam ſuppoſita pelui, vt quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum. autor Ammianus Marcellinus l. 16.

Sophocles, Plato, Iſocrates, Hieronymus, & alij complures ad extremam ſenectutem ſcribentes labores ſubierunt, finemq; dicendi cum vita fecerunt. Volater.

Gellius Hippias ſophiſta præter literarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olympicis ludis Zonam, veſtem, calceos, ampulam, anulum, gemmam (in qua ſignum inſculpſerat) ſibi fecit, habuitque artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuiſſet. Quintilianus l. 12. inſtit. orat.

Diodorus

Diodorus Siculus ne deſcriptione orbis (vt alij plerique) erraret, bonam Aſiæ & Europæ partem ſuo incommodo peragrauit.
Virtuti maximæ tribuendum eſt Niclauæ Ægypti & Æthiopum reginæ, quòd audita Salomonis ſapientia, ab extremo Arabiæ Iudæam iuerit, vt eum audiret.
Apollonius Tyaneus, vt Bragmanum ſcientiam haurire poſſet, Perſas, Caucaſum, Albanos, Scythas & Maſſagetas prætergreſſus, in Idiam penetrauit. Quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Meddos, Parthos, Aſſyrios, Phænicas, Arabes & Palæſtinos, in Ægyptum redijt, vt quaqua tranſiret, ibidem à doctis (ſi qui eſſent) proficeret, & aliquid decerperet. Tranſiuit & in Aethiopiam ad Gymnoſophiſtas.
Antiſthenes audito Socrate, ſtatim cõuerſus ad diſcipulos, monuit, vt aliũ quærerẽt præceptorem, ſibi ſe inueniſſe dictans Quo facto, relictis omnib. fortunis, Socratẽ ſequutus eſt.
Porcius Latro incępta ſemel ſtudia nõ poterat interrumpere, vbi ſe ad ſcribendum concitaſſet; iũgebãtur noctib. dies & ſine interuallo ſibi inſtabat, nec deſinebat, niſi deficiebat. Quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac venandi ſolertia prouocabat. Cæl. c. 35. l. 5.
Iulianus Imp. dimidiata nocte ſemper exurgebat, non è plumis perdicum ſubalatib. vt Heliogabalus, aut ſtrangulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis, in quibus vix decumberent abiectiſſimi vernæ. Marcell. ibidem.
Turanius fuit quiſpiam exactæ diligentiæ ſenex, cui quum Cæſar poſt 90. annum procurationis vacationem vltro indulliſſet, id ægrè ferens, componi ſe in lecto, & velut exanimẽ à circumſtante familia plangi iuſſit. Nec antè triſtitiæ finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Cæl. l. 6. Marcell. 16.
Iulius Cæſar conſumptis in rebellica diebus noctes tamen ad tripartita diuidebat, officia; quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcell. 16.
Adrianus Imp. fuit Arithmeticæ peritiſſimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Muſicẽ tenuit, Aſtronomiæ ſcientia omnes ætatis ſuæ facilè ſuperauit.
Fuit Aurelius Alexander optimus aruſpex, excellens Augur, Muſicis inſignis, & vtramque orationem eruditiſſimè ſcripſit. Quibus rebus tantam impendit operam vt conſueuerit in conuiuijs vel legentes audire, vel alijs veſcentibus legere.
Nihil vnquam legit Plinius, quin excerperet: nec in bibliotheca tantum ſed in menſa, ſed in lectica, ſed equitans quoque vel ſcribebat, vel ſcribendum aliquid dictabat.
Pugnabat Plautus in paupertatem dies, & noctes. Scribebat enim fabulas ſuas interdiu, noctu verò operam locabat, piſtori, & in agendis molis (quas truſatiles vocat) qualecunque faciebat quæſtum. Varro apud Gell. c. 3. l. 3.
Alphonſus Aragonius Siciliæ rex iam quinquagenarius, præceptori tamen ſe ſubmiſit, ne loquendi vſu careret.

BIBLIOTHECÆ MEMORABILES.

Tyrannion Grammaticus (qui floruit ætate Magni Pomp.) ſupra tria librorum millia poſſedit Plut in Sylla.
Gordianus Imperator coacertauit in bibliotheca 62. millia voluminum. Capitolinus.
Plutarchus in Antonio ſcribit, Pergamenas bibliothecas habuiſſe ducenta librorum millia.
Porrò ex antiquis Bibliopolis vnicus ferè Triphon celebratur. Mart. libr. 4. Non habeo, ſed habet bibliopola Triphon. Hic ille eſt, ad quem ſcribit Fabius in liminari Inſtitutionum oratoriarum epiſtola.

MAGI ET ALII VENEFICI.

Ioſephus l. 8. antiquitatum ſcribit Salamoni à Deo conceſſum fuiſſe, vt artem cõtra dæmones ediſceret ad hominum ſalutem; curationes item inſtitueret, quib. ægritudines poſsẽt mitigari. Quam edoctus artem Eleazarus, ſpectante Veſpaſiano, eos curabat, qui à dæmonibus vexabantur. Porrò vim artis magicæ. Ouid. exprimit his verbis; Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam, Deficiunt læſi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua Decidit, & nullo poma mouente fluunt. Quanto autem in precio fuerit primis ſeculis, vide apud Plin. 30. natur. Hiſt. c. 1.
Simon Samaræus magicis artibus & ope dæmonum ſuffultus, egregiè adeò Romanos luſit & faſcinauit, vt pleriſque fecerit ſe numen, merueritq; inter duos pontes ſimulachrũ, hoc titulo: SIMONI DEO SANCTO.

Ceterus

Digitized by Google

Platonē ipſam tanti fecit Ariſtoteles diſcipulus, vt nomini eius aram in templo cōſtruxerit, ſtatuamq; conſecrauerit, in qua ſcriptum erat, hunc eſſe illum, quē probi omnes merito debeant imitari, & cōmendare. Vnde extāt Crinit. verſus in Parthenicis. Hæc illa eſt ara floribus redimita ſuaue olentibus, Quam gratus benemerenti ſtatuit diſcipulus ſeni, Tituloq; hoc teſtatus animum ſuum, atque officium Platonem probandum probe à probis.

Viginti talentis vnam orationem vendidit Iſocrates.

Æſchines Demoſthenis orationem (qua tamen in exilium miſſus fuerat) eorum amicis laudauit in ſua calamitate.

Athenienſes Thucydidem rerum ſuarum ſcriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Ægypti regibus per legatos magnis pręmijs inuitatus eſt.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, ſeruato Antiocho rege patre ſuo. Habeo codicem Plinianum in alterutro mendoſum, nam l.7.c.37. de Cleombroto ſcribit, lib. vero 16 c.1. de Eraſiſtrato Bud 2. de Aſſe.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæſtus, vt Gorgias Leontinus auream ſtatuam & ſolidam ſibi poſuerit Delphis. Plin. c.4.l.33.

Athenienſes (vt iam diximus) Demetrio Phalereo 360. ſtatuas erexerunt.

Zeuſis tantas opes arte picturæ ſibi comparauit, vt oſtentatione earum Olympiæ aureis literis palliorum teſſeris intextum nomen ſuum oſtentaret. Plin.l.35.c.10.

Pamphilius pictor neminem docuit minoris talento annis decem, quam mercedem Apelles & Melanthius ei dedere. Plin.35.c.10.

Apelles Alexandro Magno adeo charus extitit vt rex Campaſpen amaſiam ſuam liberali forma puellam eidem dederit. Plin. ibid.

Attalus rex vnam tabulam Ariſtarchi pictoris centum talentis emiſſe dicitur.

Argonautus Cyliæ pictoris tabulam, talentis 140. mercatus eſt Hortenſius orator. Plin. li. 35.cap.11.

Zenonem philoſophum Atheniēſes tanto honore proſecuti ſunt, vt apud eum claues vrbis deponerent, ipſumq; ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laertius.

Democritus Diagoram Mileſium philoſophum ſeruum mille drachmis emit, vt eundem erudiret. Apud eundem.

Artaxerxes rex Perſarum Hiſcani præfecto Helleſponti, literas ſcripſit, vt Hippocratem medicum quibuſcunque fieri poſſet præmijs in familiam ſuam inuitaret. Epiſtola ad hūc ferè modum ſe habebat: Rex regum Magnus Artaxerxes Hiſcani S. Hippocratis medici, Æſculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam vt aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorum indiget, & ad me mitte. Erit enim in honore ſummis in Perſide viris. Et ſi quis alius fuerit in Europa vir clarus, hūc amicum noſtræ domui redde, nec parce pecunijs. Eidem Hippocrati ab Illyris redeunti eoſdem honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictam peſtilentiam. Suidas.

Philippus Macedo Amynthæ filius, quamuis omni fermè tēpore negotijs belli eſſet implicitus nunquam tamen à liberali muſa, ſtudijsq. humanitatis receſſit. Propterea ſcribens ad Ariſtotelem gloriabatur natum ſibi Alexandrum tanti philoſophi tempore, à quo doctrinam imbiberet cum virtute. Epiſtola autem extat apud Gellium l.9.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam viri doctrinam multò amplioribus exiſtimans. Cæl.l.11.c.73.

Euripides Tragędiographus Archelao Macedonum regi ſola virtutis admiratione fuit familiaris, adeo vt frequentibus conuiuijs ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. In eius quoque gratiam Syracuſani pleroſque Athenienſium (qui apud ſe ſeruitutem ſeruiebant) libertate donatos domum incolumes remiſere. Cæl.l.13.c.7.

Lampſaco vrbi Helleſponti pepercit rex Perſarum propter Themiſtoclem. aut. Marc.l.22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus, aliàs ſæuiſſimus, templum Steſichoro ædificandum curauit, ſuaſitq; diuinos illi honores in vrbe patria habēdos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat. Pont. de Obedien.

Democedes medicus à Dario (quem ſanitati reſtituerat) duobus aureorum compedum paribus, & ab vxoribus ipſius Darij aureis phialis donatus eſt. autor Herodotus in Thalia.

Ptolemæus Philadelphus ſenes 70. Biblicæ hiſtoriæ ſcientiſſimos ab Iudæa vſque in Ægyptum

ptum

Digitized by Google

ptum vocatis,quos regia vrbe acceptos, hoſpitaliter, & benignè aluit, magniſque muneribus donatos dimiſit.Sab.

Propter Ialyſij imaginem à Protogene pictam,Demetrius Rhodon nō ſuccendit, ne ſimul tabulam conflagraret.Plin.l.35.

Candaules rex,Bularchi picturam Magnetum haud mediocris ſpacij rependit auro:Plinius cap.8.l.35.

Scipio Africanus ſtatuam Ennij poetæ (quem in ſuis expeditionibus comitem ſemper habuerat)ſepulchro ſuo imponi iuſſit,cui viuenti hortos ſuis proximos donauerat.Ouid.l. 3.de Arte Politianus in nutricia.

Ciceronem ab vrbe pulſum Pomponius Atticus ſeſtertijs ducentis, & quadraginta millibus iuuit,& proſecutus eſt.Cornel.Nepos in vita Attici.

Cæſar Dictator duas Timomachi tabulas 80. talentis emit in templo Veneris dicaturus. Plin.lib.35.cap.11.

Cn.Pompeius Poſſidonij ſapientiæ profeſſoris domum intraturus,fores percuti de more à lictore vetuit,& faces lictoris ianuæ ſubmiſit is,cui ſe Oriens Occidenſque ſubmiſerat. Vide Strabonem l.11.

Auguſtus carmina Virgilij cremari contra teſtamenti eius verecundiam vetuit. Eidem in theatro recitati vniuerſus populus Rom perinde ac Imperatori aſſurrexit Hactenus Pli. l.7.Eiuſdem Virgilij diem natalem(qui fuit Idib.Octobr.) quotannis celebrabat,& quibuſdam velut cæremonijs venerebatur.Syl.

Conſtantinus Imp.Abladium Ægyptium philoſophum,prætorij ſui præfectum, & vnà cū Conſtantino filio Imperij rectorem conſtituit Eunapius apud Volat.

Frontoni philoſopho M. Antonius princeps ſtatuam erigi fecit, autore Capitolino, quem Auguſtus quoque conſulari ornauit dignitate.

Anaxenori Citharœdo è Tiana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum leganda præbuit.Strabo l.14.

Auguſtus Alexandrinus(in quos bellum gerebat)tribus de cauſis faſſus eſt ſe peperciſſe.Ob Alexādri memoriam,Vrbis pulchritudinem,& amorem Arrij philoſophi. Plutarchus in vita Antonij.

Iam diximus erectam Claudiano ſtatuam Archadij & Honorij Imperatorum patrocinio.

Dionem Pruſiæum ſophiſtam & philoſophum,Traianus curru ſuo plerumq. dignatus eſt, Romam etiam ingreſſus cum triumpho.Suid.apud Volat.

Iulius Calidius poeta, quū à publico Voluſio in proſcriptorū numerū relatus eſſet ab Attico propter ingenium & elegātem eruditionē,abſolutus eſt.Cornel.Nepos in vita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Auguſti ad præfecturæ gradum cōſcendit, tribunuſque cohortium effectus eſt Crin.

Veſpaſianus tantum conceſſit Salcio Baſſo poetæ Lyrico,vt propter ingenium ſingularēq. eruditionē auri quinquaginta ſeſtertia eidē ſit elargitus. Tacit.in Dialogo de Oratorib.

Statium Domitianus magnifico atq. paratiſſimo donauit conuiuio, coronaq: inſigni & alijs muneribus honeſtauit. Crinit.de Latinis Poetis.

Eiuſdem Imp.beneficio Syllius ad tertium conſulatum prouectus eſt.Vnde Mart.

Auguſto pia thura victimaſq.
Pro noſtro date Syllio Camenæ.
Biſſenos iubet en redire falce, &c.

Sertinius vir clariſſimus tantum conceſſit. Martialis ingenio & doctrinæ, vt ei adhuc viuenti imaginem more veterum in ſua bibliotheca poſuerit.Crin.

Auſonius Cæſ.Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honeſtiſſimis ſuffragijs dignitatem adeptus eſt conſularem.Idem.

Aurelius Prudent.beneficio Theodoſij Imp.ad præfecturam militiæ prouectus eſt.

Lenæus ludi magiſter in vrbe Roma ob ingenium à Pompeio manumiſſus eſt.Plin.de illuſtribus Grammat.

Ouidius quum ſeptem annis apud Getas in exilio duraſſet dijs iubentibus in fata cōceſſit. Cui mortuo gens illa quamuis barbara & inelegans, & à manſuetioribus muſis prorſus aliena, ſolemnes tamen exequias celebrauit, & ſepulchrum erexit magnificum Pontanus de Magnificentia.

Quid? nonne mirum eſt, hiſtriones maiore quondam in precio habitos, quàm nunc habeātur vel egregiè literati, quum Roſcio actori Theatrico annulum aureum cū cēſu equeſtri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus accepiſſe, Cic. quoque elegātiſſima oratione populum Rom. obiurgauit quod Roſcio geſtum agente multum mouiſſet. Macrob. l. 3. c. 7.

Decius Laberius quum in ſpectaculis mimos ſuos egiſſet palam, donatus eſt quingentis ſeſtercijs, cum anulo aureo, qui erat inſigne cenſus equeſtris. autor Tranquil.

Quintilianus ex Hiſpania veniens ſtipendium à Fileo accepit ab Euſebio ſub Domitiano. Bud. l. 2. de Aſſe.

Oppianus poeta, quum Antonio Imperatori, Seueri principis filio poæma de Piſcibus nuncupaſſet, ab eo totidem aureis donatus eſt nummis, quot illic erant verſus. Volater.

Plinius Iunior referebat potuiſſe ſe (quum procuraret in Hiſpania) vendere ſuos commentarios Largio Licinio quadringentis millibus nummum. Quis nunc regum (inquit noſter Budæus) emere bibliothecam confertiſſimam decem aureorum millibus velit, quanti à Plinio ciuis vnus priuatus regeſta quædam ex tēporanea licitari auſus eſt. Plin. l. 3. Epiſ.

Iunio ruſtico philoſopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataq. conſilia ſolebat credere; quem poſtea conſulatu, & mortuum ſtatua decorauit. Iulius Capitolinus.

M. Pompilius Andronicus opuſculum quoddam annalium 16. millibus numum vendidit. Tranquill. de Gram. illuſtrib.

Arrianum Hiſtoricum (qui hiſtoriam Mag. Alexandri ſcripſit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem conſularem euexerunt: Heliconius apud Volat.

Aſinius Pollio Varronis imaginem in bibliotheca collocauit.

Cyrus Panopolyta poeta, beneficio Theodoſij iunioris, & Eudoxiæ eius vxoris, præſul factus eſt. Suid. apud Volat.

Thadeus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, vt ad curam ęgrotorū extra vrbem vocatus, nō vilius quàm quinquaginta aureorum mercede in ſingulos dies peregrinaretur; vocatusque ab Honorio Quarto centum ſibi ſtatui voluit, à quo curato decem millia reportauit. Volaterr.

Ioanni Gampegio Bononienſi in Patauium Gymnaſium (quò ad publicam literarum profeſſionem fuerat inuitatus) proficiſcēti, ab vrbis magiſtratib. Gymnaſiarchisque magna hominum frequentia obuiam itum eſt. Sabell.

Vincentia ciuitas Sabellicum argentea patera magni ponderis donauit.

Matthias rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium, hominem Germanum, & Ephemeridum ſcriptorem multis auxit honoribus & diuitijs. Volat.

Quum Hermolaus Barbarus Venetorum legationes obiret in Italia, & ad vrbem Florentiā accederet, Laurentius Medices tāto viro cum multis amicis obuiam proceſſit, quamuis podagricus, eumque in Caiana villa honorificentiſſimè excepit quam cum inſtructiſſima bibliotheca eidem obtulit. Crin. l. 15. c. 9.

Robertus Siciliæ rex Fr. Petr. omnesque eruditos viros in precio habuit. Vol. in Phil.

LITERARVM ET LITERATORVM qui fuerunt amantiſſimi.

Anaxagoras omne patrimonium ſuis conceſſit, remque omnem publicam & priuatam neglexit, vt liberius vacaret philoſophiæ. Laert. & Val. Max. de ſtudio.

Nauigauit in Aegyptum Democritus in Perſide vſq. ad rubrum mare, vt & Caldæos conſuleret, & melius philoſopharetur. Idem quoq. oculos ſibi eruit, quòd rerum naturaliū & diuinarum contemplationi impedimento eſſe videtētur. Exiſtimabat enim, cogitationes commentationesq. animi ſui contemplādis naturæ rationibus vegetiores, & exactiores fore, ſi eas videndi illecebris, & oculorum impedimentis liberaſſet. Vt autem cōmodius āplecteretur ſtudia, diuitias omnes reliquit, quæ tantæ fuerūt, vt pater eius Xerxes exercitui epulum dare potuerit, autores Gellius c. 17. l. 10. Cic. l. 5. de Finibus. Val. de ſtudio.

Pythagoras ad perdiſcendum philoſophiam ſolum vertit, exilio ſuſcepto verius quàm peregrinatione. Profectus ad Perſas magorum prudentiæ ſe formādum tradidit, à quibus ſiderum motus curſusque ſtellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit. Quod & de Empedocle ſcribit Plinius l. 30.

Alexander

Digitized by Google

Alexander quum eſſet legendi & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris viaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponente perdidicit: eam ſemper vnà cum pugione ſub puluino iacentem tenere ſolitus. Oneſcritus apud Plut. in Alexandro.

Euclides Megarenſis, quũ diſciplinæ Socraticæ percupiens eſſet, neque tamẽ Athenas (vbi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale ferret, ſi quis Megarẽſium Athenis, aut Athenienſium Megaris, propter mutuum vtriuſque vrbis odium, deprehenderetur, ſub noctem tunica longa muliebri inditus, ad ipſum philoſophum commeabat, vt vel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumque eius fieret particeps. Rurſus ſub lucem eadẽ indutus veſte redibat. Gellius l. 6. cap. 10.

Ferunt Platonem quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum, quòd precium à Dione quodam Syracuſano acceperat. Idem octogenario moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione ſtudij vacua fuit, inquit Val. Max. de ſtudio Gell. l. 4. c. 17.

Ariſtotelem quoque traditum eſt, pauculos Speuſippi libros poſt mortẽ eius emiſſe talentis tribus Atticis. Gell. l. 4. cap. 17.

Fuit Hippocrates diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, vt eum non puduerit vel detrimenta guſtare, vt inde morbi naturam perſentiſceret. Quod tamen aliqui Aeſculapio aſcribunt autor. Cæl. c. 12. l. 16.

Monymus Corinthi cuiuſdam Trapeſitæ filius, quum philoſophiæ amore caperetur, cupetetque magnopere dare operam Diogeni, neque tamen hoc ipſum à domino poſſet impetrare, ſimulata inſania monetam cœpit ſpargere, eoque modo dimiſſus, ad philoſophiã ſe conuertit, Diogenemque ſecutus eſt. Laertius.

Ptolomæus rex Alexandrinus doctiſſimos quoſque ad ſe vocatos, ſalarijs doniſque proſequutus eſt. Pont.

Dionyſius Syracuſanus Heliconẽ Cyzenũ talẽto donauit, quòd Solis deliquiũ prędixiſſet.

Lyſander ob pauculos verſiculos Antiochi poetæ pileum argento impleuit. Pont.

Carneades philoſophus quum cibi capiendi cauſa recubuiſſet, philoſophicis cogitationibus interdum vſque adeò inhærebat, vt manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cum Chriſippo diſputaturus helleboro ſe antè purgabat ad exprimendum ingenium ſuũ attentius, & illius refellendum acrius. Val. Max.

Captis Syracuſis Marcellus Archimedis philoſophi precibus parci iuſſit, cuius tamen machinationibus victoriam ſuam multum ac diu inhibitam ſenſerat. Plin. l. 7. c. 37.

Confectus ſenio Socrates fidibus tractandis operam dedit, vt tantis doctrinæ ſuæ diuitijs muſicæ rationis adderet elementum Cic. de Senectute.

Chryſippus 80. Iſocrates quartum & 80. nati annos opera ſcripſerunt; hic Panathenaicon, ille Logicon acutiſſimæ ſubtilitatis volumen Valerius.

Cleantes quæſtu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam ſuam ſuſtentabat diurno Chryſippi præceptis precipiendis operam dabat. Idem quum centẽſimum attigiſſet annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœdiam cõſcripſit. Cicero. in Catone Maiore. Sophocales, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdia fecit.

Simonides poeta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorũ certamen deſcẽdit. Valer.

Scipio in medijs difficilimi belli apparatibus bonarum artium ſtudia non prætermiſit, philoſophorum ſcholas crepidatus frequentans. Et ne poſt tot inſignes victorias animũ ſibi inſoleſcere proſperis ſucceſſibus rerum permitteret, cum literis & literas frequens verſabatur. Pont. de Fortitudine.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Beroaldus autor.

Cato cẽſorius ãno 86. ætatis cauſam pro ſe egit aduerſus temerariã iuuẽtutẽ Literas Græcas didicit, & ius ciuile. Defẽdi Galbam oratorem accuſatũ. Flauius. l. 4 & Val. de ſtudio.

Cato Vticenſis ne quid temporis, abſque aliqua exercitij parte effiueret, in curia Græcè lectitabat, tantiſperdum cogeretur Senatus Cic. l. 3. de Finibus.

Liuius Druſus ætatis viribus & acie oculorum vacãs ius ciuile tamen populo interpretatus eſt quod cupientib. diſcere vtiliſſima compoſuit monumenta Val. de ſtudio.

Publius Craſſus quum in Aſiam ad Ariſtonicũ regem debellandum Conſul veniſſet tantũ

Digitized by Google

Grecæ linguę ſtudium impendit, vt eam in quinque diuiſam genera per omnes partes ac numeros didiceret. Valerius & Blondus l.4.

Terentius Varro annos ſeculi ſupergreſſus interijt ſcribendo. Blondus l.4.

Iulius Cæſar (vt eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit, vt libentius vrbem incolerent.

Veſpaſianus Imp. ingenia & artes maximè fouit, primusque è fiſco Latinis Græciſque rhetoribus, annua centena conſtituit, præſtantes poetas muneribus ornauit, & bibliothecas incendio abſumptas reparauit Suet. & Blondus l.4.

Gordiano Imperatori bonę literę adeò placuerũt, vt pluris fecerit librorum, quam auri vel argẽti, ſibi theſaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca 62. mil. librorum. Iul. Cap.

Adriã. Imp. impẽſe adeò Gręcę doctr. inuigilabat, vt à pleriſq; Gręculus vocaretur. Sex. Aur.

Tacitus Imp. Cor. Taciti viri conſularis hiſtoriam de Romanis Imperatoribus nõ modò in omnibus bibliothecis iuſſit collocari, ſed etiam edicto cauit, vt decies quotannis ad vſum publicum tranſcriberetur, atque in bibliothecis poneretur. Falauius Vopiſcus.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius, quam Carol. M. vt qui Parrhiſiẽ ſe gymnaſium & Papienſe accerſitis vndecunque doctiſſimis viris inſtituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Craſſo ſingularis beneuolentia in literatos homines, quos ad ſcribendum ſolebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigiſmundus Imperator doctos homines etiã fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus Accuſauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odiſſent literas Reprehẽſus à quibuſdã, quòd viros humiles, ſed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos virtutibus & doctrina (quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere video. Bap. Egnatius.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac philoſophis non ſalaria modo, verum etiam honores hac prouincias decreuit. Pontanus de Liberalitate.

Alexander Seuerus non modo literatorum genus omne, verum aruſpices, & architectos (in quo quiſque eluceret) proſecutus eſt. Idem autor.

Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione Permittebat affluere, cuius libros cum peteret, dicere ſolebat, Da magiſtrum. autor D. Hieronymo.

Beatus Hieronymus Romę primum, mox in Bizantio & Antiochia, demum apud Solymos diſcendi ſtudio varijs præceptorib. operam dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis. Donatum & Victoriũ; in ſacris Gregoriũ Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum Crin. c. 6. l. 6.

Auguſtus liberalibus ſtudijs, præſertim eloquentia, in tantum incubuit, vt nullus, ne in procinctu quidem laberetur dies quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Carol. 7. ſexti filius Gall. rex, ſolemni Epõrũ cõcilio Pragmaticam inſtituit ſanctionẽ, vt qui magni olei impenſã euaſiſsẽt literati, ad ſacerdotio proueherẽtur. Prius. n. curæ animarũ (quas vocãt Beneficia) mulionib. aut ẽt leonib. pręſulũ dabãtur: ita vt vtilius multo videretur, ĩ aulica vita ei⁹ rei gratia paraſitari, & ſcurrã agere, quã ſtudiũ literis ĩpertiri. Aſini. n. portabãt myſteria, Doctos oportebat ſua fama cõtẽtos viuere, nec aliud ſperare, quicquã.

Beſſarionis presbyteri Cardinalis (quibus ſub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberaliũ artium officina, doctiſſimosque viros ſemper aluit, atque fouit. Nec minus ipſe in literis verſabatur. Platonem in primis obſeruabat, in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum Volater.

Abundauit viris doctis Nicolai Quinti Pontificis Maximi & Alphõſi regis aula, quorũ hic Antonium Pãhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum, qui Cyri prædia inſcribitur. Idem.

Iulius Maſſanienſis Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poetam elegantiſſimum iuuit, vt Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta. ibidẽ.

Ferdinãdus rex grandem pecuniæ ſummã quotannis ex ærario pendendã ſtatuit Rhetorib. Medicis, Philoſoph s & Theolog is, qui publicè Neapoli docerent. Egregiũ ſanè factũ (ait Pontanus) ingenia proſequi, virtutes ornare, & ad colendos animos excitare iuuentutẽ.

Borſus Ferrarienſium princeps, ingenijs magnopere fauit, quæ vndecunque accerſita domi alebat, & in his T. Strozium poetam Florentinum, Ioannem Auriſpiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum lyriſtem egregium Volat. in Georg.

INDOCTI,

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Herodes Atticus,quum ingenio & eloquentia nulli ſecundus haberetur,filium habuit adeò habetem, vt ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius vita.

Cælius ſcribit, Heraclidem Lycium hebeti fuiſſe ingenio,& ad literas,politioremq;cultum ineptiſſimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam pręgrandi corpore,cęterùm inſulſus & indoctus. Vnde adagium fluxit Eraſmo poſitum: Indoctior Philonide.

Licini9 Imperator fuit literis adeò infeſtus, vt virus ac peſtem publicam eas appellaret. Sed cur,inquit Bapt.Egnat.eas non odiſſet,quarum adeò expers erat, vt ne decretis quidem ſubſcribere poſſet?

Valentinianus quoq; Imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

MVLIERES DOCTÆ.

Delbora mulier de tribu Effraim vaticinio clatuit.

Minerua Iouis primi filia, non aliam ob cauſam relata eſt in numerum deorum, quam propter bonarum artium(quarum fuit inuentrix)peritiam. Vnde & veteres illi Athenæ ſui nominis immortalitatem mutuatæ ſunt.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia & Myrtidis diſcipula,quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies viciſſe & Epigrammatum quinque libros edidiſſe fertur.De hac Proper.l.2.Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.Stat.l.5.Syl.Secunda fuit Theſpia, veterum quoque monumentis celebrata plurimum.Tertia floruit Ouidii temporibus,poetæ chariſſima.

Erinna poetria Tela,aut Telas (eſt enim Telos inſula prope Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus.Scripſit Dorica lingua elegans poema, trecentis verſibus abſolutum aliaque item Epigrammata Ferunt eius carmina ad Homericam acceſiſſe maieſtatem. Mortua eſt annos 19.nata. De hac Propert.l.2.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Steſichori poetarum. Martium habuit Cercylam ditiſſimum virum ex Andro,ex quo filiam ſuſcepit Clio nomine.Scripſit Lyricorum.l.11.Præterea Epigrammata,Elegias,Iambos,& Monodias.Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit)dedit nomẽ. Sunt qui dicant aliam fuiſſe Lesbiam poetriam quoq; quæ adoleſcentem Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas ſe dimiſerit. Vtracunq; fuerit,vnam tantum commendāt Latini poetæ.Stat.l.5.Syl.Steſicorusq; ferox ſaltusque ingreſſa viriles, Non formidata,&c.

Aſpaſia mulier Mileſia, magna doctrinæ fama claruit: in ſtudijs philoſophicis abundè Promouit, Rhetoricem exercuit.Fuit Periclis magiſtra,& tandem vxor. Plutarch.in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindii(qui fuit vnus ex ſeptem ſapientibus Græciæ)filia,ſcripſit ænigmata quędam verſibus hexametris, quorum vnũ adhuc extare fertur. Eſt vnus genitor nati bona pignora bis ſex, Trigin̄ta cuius natæ, ſed diſpare forma. Hæ niueæ aſpectu, nigræq; coloribus illæ. Atq; immortales omnes moriuntur ad vnam. Laertius.

Hypathia mulier Alexandrina,Theonis Geometrę filia & vxor Iſidori philoſophi vixit imperante Arcadio.Scripſit in Aſtronomiam,profeſſa Alexandriæ varia diſciplinarum genera magno & frequenti auditorio,conuolantibusq;turmatim, et vndecũque diſcipulis Suidas apud Volat.

Leontium Græca adoleſcentula, philoſophicas diſciplinas adeò ſectata eſt,vt etiam nõ dubitauerit cum magni ſui nominis laude in Theophraſtum philoſophum alioqui laudatiſſimum, ſcribere.

Praxilla Sicyona fuit poetria,quæ in ſuis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatũ,quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit?reſpondere,Solem,cucumeres, mala. Quod quum vehementer inſulſum videretur cucumeres & mala cum Sole componere, fluxit inde ꝓuerbiũ,Stultior Praxillæ Adonide: in homines nullius iudicii.Vide Eraſmũ.

Phemonoe prima Apollinis Delphici vates fuiſſe,carmẽq; heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volater.

Soſipatra vates fuit Lyda,multis diciſplinis cumulatiſſima, quam propterea creditum eſt à numinibus quibuſdam fuiſſe educatam.Eugapius apud Volat.

Theano mulier fuit apud Locros,in Lyricis præcellens. Alia fuit Metapontina, ſeu Creſſa genere,

Digitized by Google

genere,mulier Pythagoræa,vxor Brotoni Crotoniatæ, quæ ſcripſit commentario à in Philoſophia,de virtute. Poemata quoque & Apophtegmata Pythagoræa Laertius.

Zenobia regina Palmyreorum, Græci Ægyptijq; ſermonis fuit peritiſſima, & Latini non ignara. Scripſit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; Hiſtoriam. Herenniarum & Timolaum filios,literis erudiuit. Elegantiſſimas orationes ad lites ſuos plerunq;habuit, quas galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Manto Tyreſiæ vatis filia(quæ Mantuæ nomen incidit)doctrina quoq;& vaticinijs claruit, adeò vt ex pecudum fibris, extorumq; intuitu,futura præſentiſceret ac præſagiret.

Nicoſtrata ſeu Carmentis, Græcas literas impenſe docta pleráſque ex Latinis primũ reperit.Quo coniectare licet,mulierem verſatili ingenio,variaque doctrina fuiſſe præditam.

Themiſtoclea ſoror fuit Pythagoræ,cuius placitis & opinionibus pleriſque in locis vſus eſt, Pythagoras.

Iſtrina Scytharum regina,Aripithis vxor,Sylem filium Græcam linguam literasq; edocuit, autor Herod. in Melp.

Amalthææ Sibyllæ Cumanæ libris non ſecus ac diuinis oraculis in Imperij adminiſtratione populus Rom.ſemper vſus eſt.

Damophila Greca, vxor Pamphili, ſocia Sapphus poetriæ, poemata ſcripſit amatoria, & Dianæ laudes Theophraſtus in vita Apollonij.

Laſtheniam Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam Platone vſas præceptore ſcribit Plut. ornatæque interim virili auditorium ingreſſas Laertius.

Michaele Centaurea mulier,docuit Theſſalas remedium amoris.Seneca.

Diotima & Aſpaſia mulieres adeò in philoſophicis promouerant diſciplinis,vt alterā Diotimam appellare magiſtram,alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates,philoſophorum omnium longè optimus.Plato in Symp.& in Menex.

Lactantius ait,philoſophos nullas vnquam mulieres philoſophari docuiſſe,præter vnam ex omni memoria Themiſtem. Sed quæ nam hæc & cuius fuerit, non docet.

Arete mulier eo doctrinæ conſcendit,vt filium etiam inſtitueret,qui appellatus eſt Ariſtippus,fuit Cyrenaica,& Ariſtippi patris Socratici dogma ſequuta eſt. Mortuo patre ſcholam rexit in philoſophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia & ipſa philoſophiæ ſectatrix,ingenium & doctrinam in exponendis paternis ſententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoque fœminam ſola illuſtrauit philoſophia. Plut. in Pericle.

Ferunt & Muſeam poetriam fuiſſe Lyriam, quæ & epigrammata ſcripſerit, & Lyricos nomos. Cæl.l.8.c.1.

Fuit multorum carminum autor Charixena cuius meminit Ariſtophane Comicus, Celebratur item Mœro, condito in Neptunum hymno.

Fuit Agallis Corcyræa illuſtris in arte Grammatica,cuj inuentum pilæ nonnulli adſcribūt. Cælius ibidem.

Teleſillam in poetica illuſtrem celebrat Pauſanias;cui etiam apud Argos ante Veneris tēplum ſtatua erecta.Hanc Fulgoſus Theſellidem vocat. Plu.in li.de virtutibus mulierum.

Philoſophicis quoque diſciplinis valde excelluit Hipparchia mulier Græca. Laert. de Hipparchia.

Caſſandra Priamī filia, vaticinio & doctrina illuſtris habita eſt, & apud hoſtes in Lacedæmone templo fuit inſignita.

Luceia Mima,autore Plinio, centum annis in ſcena pronunciauit.

Fabiola Romana mulier,quū magno ſtudio ſacras literas amplecteretur, Prophetias,Euāgelia,& Pſalmos frequentiſſimè reuoluebat vt iterata plerumque lectio amorem diuinæ religionis(qua deflagrabat)augeret magis. Vnde & D.Hieronymus librum de veſte ſacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter ſacras literas(quas egregie callebat)frequentibus epiſtolis à D. Hieronymo ſalutata eſt.Ad eam enim ſcripſit de Mundi contemptu,De decem nominibus quibus apud Hebræos dicitur Deus, De fide noſtra, & hæreticorum doctrina, De blaſphemia in Spiritum ſanctum, De Studio Theophili epiſcopi Alexandrini & alia id genus permulta.

Cornelia vxor Africani & Gracchorū mater,ornatiſſimè ſcriptas reliquit epi.vnde & filiorum,

Digitized by Google

rum, fluxit eloquentia. Vnde Quintil. Nam Gracchorum eloquentiæ (inquit) multum contuliſſe accepimus Corn. Matrem, cuius doctiſſimus ſermo in poſteros quoque eſt epiſtolis traditus.

Idem de filiabus Lelij, & Q. Hortenſij ſic inquit: Lælij filiam reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam elegantiorem dicitur. Et Qu. Hortenſij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantùm in ſexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos à patre L. Craſſo emanauit.

Mutiæ duæ filiæ ab vtroque parente eloquentiam didicere.

Cornificia ſoror Cornificij poetæ elegantiſſima ſcripſit Epigrammata.

Statius Papinius vxorem habuit nomine Claudiam, magno ingenio, doctrinaque non vulgari præditam.

Polla Argentaria, Lucani fuit vxor (teſtimonio Martialis: Hæc eſt illa dies, quæ magni cõſcia partus Lucanum populis, & tibi polla dedit) tanta dicitur fuiſſe doctrina, vt maritũ iuuerit in emendandis tribus primis libris Pharſaliæ. Stat. l. 2. Syl. Hunc caſtæ titulum decusque Pollæ Iucunda dabis allocutione.

Euſtochia Paulæ mulieris Romana filia Latinarum, Hæbraicarum & Grecarum literarum ſtudijs plurimum excelluit. Vnde & ſuo tempore nouum orbis prodigium vocata eſt. Ingenium ſacris literis deuouit maximè, atque adeo, vt Pſalmos Hæbraicè legeret curſim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum ſibi demeruit.

Proba Valeria Romana puella, Græcis Latinisq. literis eruditiſſima, trũcatos Virgilij verſus, ad fidem & myſteria Catholicæ religionis conuertit: fecit de Chriſti geſtis, & eius morte opus nobiliſſimum, quod Centones appellauit.

Eudoxia Theodori iunioris vxor præter egregiam formam, ſingularemq. pudicitiam etiam literis excelluit, adeò vt librum quendam emiſerit. Egnat.

Catherina virgo, Coſti Alexandriæ regis filia, ſacris literis partim ſtudio, partim diuini ſpiritus afflatu adeò fuit imbuta, vt acerſitos à patre vndecunque doctiſſimos viros & philoſophos ad perſuadendam idolatriam, refellendamq. vnius dei religionem, viuaciſſimis terruerit argumentis, ſuæq. opinioni attraxerit: nedum nõ ſuccubuerit eorũ rationibus.

Ioanna Anglica ab ephebis virum mentita, Athenas ſe contulit, vbi literis ſtudioſè adeò operam impertiuit, vt Romam rediẽs, paucos haberet doctrina pares in ſacris literis. Vnde tantum apud omnes beneuolentiæ & autoritatis ſibi demeruit, vt artibus illis Pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartum, quum vir eſſe crederetur. Sabel. l. 9. En.

Alpaides virgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, cœlius meruit ſcripturæ ſacræ bibliorumque ſenſum percipere.

Anaſtaſia diſcipula Chryſogoni martyris fuit, & vxor Publij Romani, cuius thronũ ſimulato morbo euitauit. Scripſit epiſtolas ad Chryſogonum quibus conquærebatur facultates ſuas à ſacrilego viro abſumi, ſeque in carcere detineri. Hæc ad palum cremata eſt, quod ſanctis miniſtraret. Volat.

Genebria mulier natione Veronenſis, tempore Pij II. Põtificis Romani, ſua egregia eruditione meruit nomen immortale Epiſtolas ſcripſit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro geſtu, voce virili permixta ſuauitate.

Conſtantia Alexandri Sfortiæ vxor numeratur inter claras mulieres, & excellẽtes doctrina. Ab infantia bonis diſciplinis operã dedit, adeò vt imparata quoque diſertiſſimè loqueretur. Habebat aſſidua præ manibus opera Hieronymi, Ambroſij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. Valebat etiam ſcribendis ex tempore carminibus, nõ ſine magna multorũ admiratione. Quod ſine præceptore ferebatur didiciſſe. Nec defuit tam illuſtri fęmine germen ſimile. Habuit enim filiam Baptiſtam nomine tanta doctrina, vt doctiſſimos quoſque ſua terreret eloquentia. Politian. in Nutricia pleraſque mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

Elizabetta Abbatiſſa Germanica, multas orationes ad ſui conuentus ſorores conſcripſit, opusq. de vijs quibus ad Deum itur.

Baptiſta prima Galeatij Malateſtæ piſaurienſis principis filia, & Guidoni Monte feltrenſi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctiſſimis viris plerumque magna ſui laude diſputauit Libros quoque de humana fragilitate, & de vera religione conſcripſit.

Iſota Nouarrola, Veronenſis, philoſophiã verbo & opere profeſſa eſt. Scripſit quandoq. ad

Nicolaum

Digitized by Google

Nicolaum Quintum,& Pium ſecundũ Pontifices. Scripſit quoque dialogum, quo diſputatur vter grauius peccauerit Adam ne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum virginitatis votum.

Politianus magnis laudibus commendat Caſſandram Fidelẽ,Venetã puellam,quã ait pro lana librum,pro fuſo calamum,ſtylum pro acu tractaſſe.Latinasq;epiſtolas ſcripſiſſe.Sic enim de ea prĩcipio cuiuſdã epiſtolæ meminit.O decus Italiæ virgo,quas dicere gratas. Quasve referre parem, quod etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, &c.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

Scripſit Theophraſtus trecenta librorum volumina Chryſippus ſeptingenta. Seruius Sulp. 180.libros de iure ciuili.Atticus Capito.60. Empedocles tria, & quadraginta. Galenus 130. Beda 36. Ariſtarchus grammaticus, Ariſtophanis grammatici diſcipulus, ſcripſit commentarios ſupra mille.

QVI DE MODICIS REBVS OPERA SCRIPSERVNT.

Syneſius Byrenenſis ſcripſit de laudibus Clauitij.Dion.cognomento Chryſoſtomus librum de comæ laudibus.

Batrachomyomachiam ſcripſit Homerus.

Buſiridem tyrannum laudauerunt Polycrates & Iſocrates.

Iniuſtitiam Glauco.

Therſiten & quartanam febrem Fauorinus.

Muſicam & Paraſiticam Lucianus.

Scripſit Plutarchus Gryili cum Vlyſſe Dialogum.

Lucianus & Apuleius aſinum.

Themiſon de laude plantaginis herbæ.

Homerus librum vnum de laudibus vini.

Ephren Syrus de vituperatione riſus.

Marcion Græcus de raphano.

Hippocrates librum vnum de laudibus priſanæ.

Orpheus & Heſiodus de ſuffitionibus multa ſcripſerunt.

Iuba rex de Euphorbio herba magno præconio volumen edidit.

Lyſimachiam herbam ſcriptis celebrauit Eraſiſtratus.

Anonymos herba ab Iceſio medico celebrata eſt.

Democritus numerum quaternarium volumine decorauit.Idem de Cameleonte animali aliud volumen conſcripſit.

Pythagoras librum vnum compoſuit de bulbis.

Diocles magnis laudibus raptã extulit. Chriſippus medic.braſſicę volumẽ priuatĩ dicauit.

Muſeus & Heſiodus Palion herbam multis verbis commendauerunt.

Abanias phyſicus condidit laudes vrticæ.

Potemis herba magnis laudib.celebrata eſt ab Aſclepiade.Idẽ librũ vnũ de muſto cõpoſuit.

Cato Braſſicæ laudes cecinit.

Meſſala ſingulos libros de ſingulis literis.

Maro Culicem & Moretum,atq;etiam de apibus animaliũ ferè minimis ſcripſit fuſiſſimè.

Seneca Claudij apotheoſim.

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

Cleantes philoſophus inopia mercenarium ſe fecit,ac noctu quidem in hauriẽdis aquis victum ſibi comparauit,interdiu liberalibus ſtudijs dedit operam.Pinſebat quoque farinas ſæpenumero,vt Pæniam illam,neceſſarium pleriſque malum,excuteret.

Legimus, Alexandrum Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protenſio pilã tenuiſſe argenteam ſuppoſita pelui,vt quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum.autor Ammianus Marcellinus l.16.

Sophocles,Plato,Iſocrates,Hieronymus, & alij complures ad extremam ſenectutem ſcribentes labores ſubierunt,finemq;dicendi cum vita fecerunt.Volater.

Gellius Hippias ſophiſta præter literarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olympicis ludis Zonam,veſtem,calceos,ampulam,anulum,gemmam(in qua ſignum inſculpſerat)ſibi fecit,habuitque artem multarum rerum,quæ mortales plurimos ornare potuiſſet.Quintilianus l.12.inſtit.orat.

Diodorus

Digitized by Google

Diodorus Siculus ne deſcriptione orbis (vt alij plerique) erraret, bonam Aſiæ & Europæ partem ſuo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum eſt Niclauæ Ægypti & Æthiopum reginæ, quòd audita Salomonis ſapientia, ab extremo Arabiæ Iudæam iuerit, vt eum audiret.

Apollonius Tyaneus, vt Bragmanum ſcientiam haurire poſſet, Perſas, Caucaſum, Albanos, Scythas & Maſſagetas prætergreſſus, in Idiam penetrauit. Quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Meddos, Parthos, Aſſyrios, Phænicas, Arabes & Palæſtinos, in Ægyptum redijt, vt quaqua tranſiret, ibidem à doctis (ſi qui eſſent) proficeret, & aliquid decerperet. Tranſiuit & in Aethiopiam ad Gymnoſophiſtas.

Antiſthenes audito Socrate, ſtatim cõuerſus ad diſcipulos, monuit, vt aliũ quærerẽt præceptorem, ſibi ſe inueniſſe dictans Quo facto, relictis omnib. fortunis, Socratẽ ſequutus eſt.

Porcius Latro incepta ſemel ſtudia non poterat interrumpere, vbi ſe ad ſcribendum concitaſſet; iũgebãtur noctib. dies & ſine interuallo ſibi inſtabat, nec deſinebat, ni ſi deficiebat. Quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac venandi ſolertia prouocabat. Cæl. c. 35. l. 5.

Iulianus Imp. dimidiata nocte ſemper exurgebat, non è plumis perdicum ſubalatib. vt Heliogabalus, aut ſtrangulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis, in quibus vix decumberent abiectiſſimi vernæ. Marcell. ibidem.

Turanius fuit quiſpiam exactæ diligentiæ ſenex, cui quum Cæſar poſt 90. annum procurationis vacationem vltro indulliſſet, id ægrè ferens, componi ſe in lecto, & velut exanimẽ à circumſtante familia plangi iuſſit. Nec antè triſtitiæ finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Cæl. l. 6. Marcell. 16.

Iulius Cæſar conſumptis in rebellica diebus noctes tamen ad tripartita diuidebat, officia; quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcell. 16.

Adrianus Imp. fuit Arithmeticæ peritiſſimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Muſicẽ tenuit, Aſtronomiæ ſcientia omnes ætatis ſuæ facilè ſuperauit.

Fuit Aurelius Alexander optimus aruſpex, excellens Augur, Muſicis inſignis, & vtramque orationem erudititiſſimè ſcripſit. Quibus rebus tantam impendit operam vt conſueuerit in conuiuijs vel legentes audire, vel alijs veſcentibus legere.

Nihil vnquam legit Plinius, quin excerperet: nec in bibliotheca tantum ſed in menſa, ſed in lectica, ſed equitans quoque vel ſcribebat, vel ſcribendum aliquid dictabat.

Pugnabat Plautus in paupertatem dies, & noctes. Scribebat enim fabulas ſuas interdiu, noctu verò operam locabat, piſtori, & in agendis molis (quas truſatiles vocat) qualecunque faciebat quæſtum. Varro apud Gell. c. 3. l. 3.

Alphonſus Aragonius Siciliæ rex iam quinquagenarius, præceptori tamen ſe ſubmiſit, ne loquendi vſu careret.

BIBLIOTHECÆ MEMORABILES.

Tyrannion Grammaticus (qui floruit ætate Magni Pomp.) ſupra tria librorum millia poſſedit Plut in Sylla.

Gordianus Imperator coacertauit in bibliotheca 62. millia voluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio ſcribit, Pergamenas bibliothecas habuiſſe ducenta librorum millia.

Porrò ex antiquis Bibliopolis vnicus ferè Triphon celebratur. Mart. libr. 4. Non habeo, ſed habet bibliopola Triphon. Hic ille eſt, ad quem ſcribit Fabius in liminari Inſtitutionum oratoriarum epiſtola.

MAGI ET ALII VENEFICI.

Ioſephus l. 8. antiquitatum ſcribit Salamoni à Deo conceſſum fuiſſe, vt artem cõtra dæmones ediſceret ad hominum ſalutem; curationes item inſtitueret, quib. ægritudines poſsẽt mitigari. Quam edoctus artem Eleazarus, ſpectante Veſpaſiano, eos curabat, qui à dæmonibus vexabantur. Porrò vim artis magicæ. Ouid. exprimit his verbis; Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam, Deficiunt læſi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua Decidit, & nullo poma mouente fluunt. Quanto autem in precio fuerit primis ſeculis, vide apud Plin. 30. natur. Hiſt. c. 1.

Simon Samaræus magicis artibus & ope dæmonum ſuffultus, egregiè adeò Romanos luſit & faſcinauit, vt pleriſque fecerit ſe numen, merueritq; inter duos pontes ſimulachrũ, hoc titulo; SIMONI DEO SANCTO.

Ceterus

Ceterus magus fuit, cuius augurio Bocrebiſta rex Getarum Romanus vicit.

Dardanus fuit ſceleratiſſimus quiſpiā magus, à cuius nomine artes magicæ vocantur Dardaniæ. Colum. At ſi nulla valet medicina repellere morbū, Dardaniæ veniunt artes. Hinc etiā Dardanii dicūtur propolæ, qui omnia præemunt, vt carius poſtea vēdant. Latinè Reuenditores. Hic Dardanus libros de magia ſcripſit, quos ſepulchro fertur conſtituiſſe Eos Democritus editis commentariis illuſtrauit, diſciplinamque ex illis reconditam accepit.

Conuenit inter autores, Magicam artem in Perſide à Zoroaſtre inuentam, qui etiam cētū millia verſuum de ea ſcripſit, quæ Hermippus commentariis explanauit. Præceptorem in ea vanitate habuit Zoroaſtres Agonacem, qui aliquot annorum millibus floruit ante bellum Troianum, autore Plin. Nam ſi vera eſt Coſmographorum ſupputatio, Troia capta eſt, annis 4020. poſt mundi creationem.

Plinius inter primi ſeculi magos recenſet. Apuſcorum & Zaratum Mædos, Babylonem Marmaridium, Hippocum Arabem, & Aſſyrium Zarmocendam, quorum tamen nulla extant monumenta. De Magia etiam commentatus eſt Hoſthanes Xerxen regem Perſarum bellum inferentem Græciæ comitatus Cuius artis ſemina adeò diffudit, vt quaqunque commearet, inficeret & interficeret plurimos.

Pythagoras, Empedocres, & Democritus ad eam perdiſcendam exilium patriæ ſibi propoſuerunt, quam reuerſi prædicauere, & velut myſterium aliquod in arcanis habuere. De ea etiam ſcripſerunt Apollonices & Capridenes, quorum opera Democritus ſuis commentarijs locupletauit circa bellum Peloponneſiacum.

Plinius ait, aliam fuiſſe Magicæ artis factionem, quam exercuerit Moſes, ſed multis annis poſt Zoroaſtrem.

Fuit Hoſtanes ſecundus Alexandri Magni comitatu exornatus, qui huic arti autoritatē & incrementum addit profeſſione. Eam etiam apud Gallos exercuerunt Druydæ eorumdem philoſophi.

Plinij temporibus Britanni tantis cæremonijs eam celebrabant, vt dediſſe Perſis videri, poſſent, quibus tamen eius artis commentum refertur acceptum, nunc apud Chriſtianos iam deſinit ea vanitas.

Tyridatem regem Armeniæ magum fuiſſe, indicant verba Plinii, qui ait: Neronem ab eo cænis magicis initiatum, adeò vt maior citharæ aut canthus libido non ei fuerit, quam eius artis.

Ferunt & Apollonium Tyanæum arte magica inſignem fuiſſe teſte Lactantio, adeò vt cum Domitianus eum punire vellet, repente in iudicio non comparuerit.

Medaurienſis quoque Apuleius non aliam ob cauſam fingitur commutatus in aſinū quā ob earum vanitatum peritiam.

Cobares natione Mœdus, magicæ artis profeſſione celeber habitus eſt, quo tempore Alexander bellum mouebat in Bactrianos. autor Curtius l.6.

Ægyptii crediderunt Amphiona Thebanum magicæ artis peritum fuiſſe, ac propterea factum eſſe fabulam de arboribus auritiſque ſcopulis eius cantui obtemperantibus.

Gobrias fuit Magus, à quo Socrates multa didicit de pœnis animarum, & beatitudine. Idem dicebat, mortalium animas in occultiorem locum ſub terram demigrare, in quo Iunonis eſſet regia Crinitus cap.11.l.5.

Craca mulier, Thor & Orhinus, nomina ſunt magorum apud Saxonem. Quorum illa, vt ait, appoſitas dapes in aliarum rerum formam commutabat: hi ludificatis idiotarū mentibus, diuinitatis faſtigium ſibi arrogabant.

Cynops magus fuit, qui Ioanni reſiſtēs fingebat ſe ſuſcitare mortuos, & dæmonibus colloqui in Pathmo inſula, quæ eſt vna ex Sporadibus Mirandula in hymnis. Et Cynopem magiæ confiſum diſpulit altæ Mentis Ioannes.

Arnulphis Ægiptius philoſophus, arte magica & dæmonū præſtigiis in aera ſe ſublimabat. Idem tempore M. Antonii principis, quum Romanorum exercitus aquarū ſitiret penuria, imbrem cum fulgure & tonitru æſtiuo tempore fertur ſuſcitaſſe.

VENEFICI.

Venefici apud Perſas hac pœna legibus puniebantur, ampla erat petra, in qua capita eorum impoſita alia petra ferrebant, quoad faciem & caput infregiſſent. Quo mortis genere Gyge interiit. autor Plut. in Artaxerxe.

Veneficarum

Digitized by Google

Veneficarum autem vis eſt,vt ſuis cantibus homines in porcos cõmutent, fruges excãtẽt, ſcabiem,& velut peſtem quandam armentis eorũ(quos oderũt)immittãt,herbas cogant areſcere,mẽtes illaqueent,oculos faſcinent, mẽbra illigent, manus & pedes ſic perſtringant,vt ſuum ſatis officium nequeant facere,dureſcere faciant limum, cerã liqueſcere, quoſdam tabeſcere ſenſim emorientes,vmbras ſepulchris cruore, accerſere cacodæmones,deducere lunam cælo,& alia relatu mira, & creditu difficiliſſima facere. Cuiuſmodi ſunt ea,quæ Tibullus memorat l.1.dicens:Hanc ego de cælo ducentem ſidera vidi,&c.

Circe ſolis & Perſæ nymphæ filia,quum venefica eſſet peritiſſima, poetarum fabulis dicta eſt commutaſſe ſocios Vlyſſis in porcos.Habitauit autẽ non procul à Caieta Campaniæ vrbe.Virg.in Bucol.Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis Tibullus l.2.Quicquid habet Circe,quicquid Medea veneni.

Marſi populi Italię, à Circe oriũdi, herbarũ vires & veneficia apprime calluerũt vnde Syl. l.8 Ac Marſica pubes,Et bellare manu,& Chelydris cãtare ſoporem Vipereumq; herbis hebetare & carmine dentem,&c. Gell. l.16.c.11 Gens in Italia Marſorum,orta fertur à Circes filio Marſo Propterea Marſis omnibus vi quadã genitali datũ, vt ſerpentũ virulentorũ domitores ſint,& incantationibus,herbarumq;ſuccis faciãt medelarũ miracula.

Pſylli populi fuerunt in Africa Naſamonibus contermini,quorum terra quum Auſtri flatu exaruiſſet, collecto exercitu ſumptiſque, armis, in auſtrum ipſum perinde ac hoſtem, profecti ſunt. Cõtra vero ventus magno ſpiritu occurrẽs, eos omnes arenarum cumulis adobruit. Quod priuſquam accidiſſet,ferunt eos eadem vi & potentia eadẽ in veneficijs præditos fuiſſe,qua & Marſos.De Pſyllis Plin.l.7.ſic ait Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus,ex cuius odore ſopirent eas.

Crates Pergamenus apud Plinium teſtis eſt.Ophiogenes populos eſſe in Helleſponto, ſerpentum ictus contactu leuare ſolitos, & manu impoſita venena extrahere corporibus.

Populi ſunt in Triballis & Illyrijs, qui viſu effaſcinant & interimunt,quos diutius intuentur iratis præcipue oculis. Huius generis & potentia ſunt fæminæ in Scythia, quæ vocantur Vitiæ.

Vmbro fuit ſacerdos, ẽ gente Marrubiorum prope Fucinium lacum habitantium, adeo peritus veneficij & herbarum potens,vt hydros ſopiret,& innocuos ſerpentes tractaret manibus.Virg.l.7.Quin.& Marrubia venit de gente ſacerdos,&c.

Guthrune fuit venefica,quæ ſuis incantamentis pleroſque excæcauit, nulla morbi cauſa apparente.

Onomacritus ſortilegus fuit apud Atheniẽſes,& Muſæi ſocius,quem Hipparchus,Athenis expulit. autor Herodotus in Polyhymnia.

Medea filia Acetæ regis Colchorum,& Ipſeæ, ac ſoror Circes,multarum herbarum ac radicum vires inuenit,eamque artem didicit à ſorore,& adeo exercuit, vt tauros flammã faucibus eructantes,draconemq;peruigilem aurei velleris cuſtodem ſopiuerit,ne rapturo vellus ipſum Iaſoni incommodarent.Quo beneficio permotus Iaſon,eam ſibi copulauit vxorem. Vbi autem ambo in Theſſaliã peruenerũt, Medea Æſonem patrem Iaſonis iam ſenio confectum, ſuis artibus reduxit ad iuuentutem. Nihilominus Iaſon obſequij oblitus, eam poſtea repudiauit, & Creuſam filiam Creõtis regis Corinthiorum ſuperinduxit. Qua ingratitudine permota Medea,nouæ nuptæ diſſimulato odio pallam venenis infectam munere miſit: quam quum illa induiſſet,ſubito flagrauit incẽdio,pariq.exitio perierunt Creon,& eius regia.Quo facto Medea filios ex Iaſone ſuſceptos laniauit, palla demum à Draconibus in aerem ſubleuata Athenas deuolauit, ibique iterum nupſit Aegeo, cuius filium Theſeum potauit Caiberi ſpuma, ac demũ nubes carminibus excitauit,quibus cum Medio filio (quem ex Aegeo ſuſceperat) inuoluta peruolauit in Aſiã. Hæc ſunt notiſſima omnium Medeæ veneficia.Ouidius l.7 eam inducit loquentem vbi artis ſuæ peritiam fatetur,deos omnes alloquens,vt Aeſonẽ iuuentuti reſtituant,Tuque triceps Hecate, quæ cœptis conſcia noſtris,&c. Idem in Epiſt. Barbara narratur veniſſe venefica tecum Propert. l. 2. Non hic herba valet, non hic nocturna Cithæis. Non per Medeæ gramina cocta manus Idem l. 3.& Val.Flac.lib 8 Contra tartareis Colchis ſpumare venenis,Cunctaque Lethæi quaſſare ſilentia Pami Perſtat Plin.l. 25. [Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea. aliæque.

Mycale nomen eſt veneficæ mulieris apud Ouid. lib.12.ſcribentem. Mater erat Mycale,

quem

Digitized by Google

quem deduxiſſe canendo, Sæpe reluctantis conſtabat cornua Lunæ.

Erictho maga fuit Theſſala, multis veneficijs famoſa, de qua Luc.l.6. Hos ſcelerum ritus, hæc diræ carmina gentis, Efferæ damnarat nimiæ pietatis Erictho, &c.

Si quis appetit videre graphicam veneficæ artis narrationem, videat apud eundem Lucanum. Nemo Latinorum Poetarum melius rem aperuit.

Diſpas nomen eſt vetulæ veneficæ apud eundem. Ouid.l.1. Elegiarum ſcribētem, Eſt quædam, quicunque volet cognoſcere lenam.

Audita eſt quædam nomine Dipſas anus.

Paſeres fuit quiſpiam præſtigiarum & magiæ peritiſſimus, qui ſuis incantamētis faciebat, vt repente cōuiuium omnibus epulis inſtructiſſimum appareret. Rurſus quum volebat, omnia iubebat euaneſcere. Quum quid emebat, precium & nummus redibat à vēditore ad emptorem, teſtis Eraſmus in explanatione illius adagij, Paſetis ſemiobolus.

Exagonus legatus Oblogenvm (qui populi ſunt in Cypro) quum Romam veniſſet, ibique de herbarum virtutibus multa diſſereret, volens coniectus eſt à conſulibus in dolium ſerpentibus experimenti cauſa, vbi ſerpentes ipſi non ſolum non eum mordebant, at etiā demulcebant linguis. autor Plin.l.28.

Eriphila venefica fuit, & faſcinatrix, quæ cum aliquod animal inſpiciebat, illi accidebat mali quidpiam. Hinc adagium, Anus Eriphus, in mulierem excantatricem.

Thracia fuit nympha ſagax & faſcinatrix, quæ propter peritiam herbarū & veneficiorum habita eſt loco numinis apud Thraces, quorum etiam regioni dedit nomen.

Neuti populi fuerunt in Scythia, incantatores maximi, vt qui ex hominibus in lupos ſe verterent. autor Herodotus.

Choatræ populi (quos Plinius circa Metim locat) fuerunt etiam incantatores maximi. Vnde Val.Flac.l.6. Argon. Centoras, & diros magico terrore Choatras.

Apud eundem Choaſtes nomen eſt venefici, vbi ait maximus hos inter Stygia venit arte Choaſtes.

Harcalo venificus fuit, qui innocuos leone impunè attrectabat manibus Syl.l.1. Harcalo non pauidus fœdas mulcere leænas. Apud eundem Atyr nomen eſt incātatoris, qui ſerpentes ſolo tactu ſopibat, de quo ſic ait; Nec nō ſerpētes diro exarmare veneno Doctus. Atyr, tactoq; graues ſopire Chelydros, Ad dubiam admoto ſobolem explorare Ceraſte.

Paryſatis mater Cyri, famulam habuit Gygem nomine, qua vtebantur ad veneficia.

Locuſta apud Corn. Tacitum nomen eſt mulieris veneficæ, quæ boleros venenis infecit, quibus Agrippina. Claudium maritum ſuffocauit. Capitur etiam Locuſta proquacūque venefica Iuuenalis Stat.1. Inſtituitq; rudes melior Locuſta propinquas.

Canidia Neapolitana fuit vnguētaria, faſcinatrix & venefica, Horat. in Epod. A malas Canidia tractauit dapes. Idem: Canidia breuibus implicata viperis Crines & incomptum caput, Iubet ſepulchris caprificos erutas, Iubet cupreſſos funabres, &c.

Apud eundem Sagana, Veia & Folia nomina ſunt veneficarum, quæ Varum puerum prætextatum ſuis veneficijs incantarunt, De Sagana ſic inquit: At expedita Sagana per totā domum Spargens auernales aquas, horret capillis. De Veia: Abacta nulla Veia conſciētia, Ligonibus duris humum Exhauriebat, ingemens laboribus. De Eolia: Non defuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Foliam, & ocioſa credidit Neapolis.

De Mœris veneficio Virgilius in Bucolicis ſic ait: Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipſa dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto; His ego ſæpe lupum fieri & ſe condere ſyluis Mœrim, ſepæ imas animas exire ſepulchris. Atque ſatas aliò vidi traducere meſſes.

ASTROLOGI.

Babylonij primi omnium aſtrologiam dicuntur inueniſſe, omnemq; curam in contemplatione ſiderum collocaſſe. Lucr.l.5 Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans Aſtrologorum artem. Ab his Græci polum, gnomonem, & duodecim horas diei didicerunt.

Anaximandes Mileſius, Thaletis diſcipulus, ſphæram conſtruxit, horologium & gnomonem inuenit. Conuerſiones ſolis notauit & equinoctia. Plin.l.2.

Apollonius Tyaneus ſcripſit libros de Aſtrologica diuinatione quatuor.

Eudoxus Gnydius, nobilis fuit aſtrologus, Platonis æqualis, Scripſit poeticè de Aſtrologia. Habuit etiam cum Aſtrologia, Geometriam quoque & Medicinam.

Thales

Digitized by Google

Thales Meleſius Aſtrologiæ ſecreta penetrauit omnium primus. Primus Solis eclypſim prædixit,& de Vrſa minore diſſeruit.
Theon philoſophus Alexandrinus ſcripſit de aſtrologia & commentarios in Ptolemeum. Item paruum Aſtrolabium.
Ideò poetæ fingũt, Atlantem cęlum humeris ſuſtinuiſſe, quod ſyderali ſcientia clariſſimus extiterit. Sunt enim qui Sphæræ inuentum eidem referant acceptum.
Cœli ſigna primus dicitur aperuiſſe Cleoſtratus,autore Plinio.
Sidus Veneris, quod naſcentem Solem præuenit, & in ortu Lucifer, in occaſu refulgens nuncupatur Veſper primus pythagoras enarrauit,eiusq. docuit naturam.
Lunæ rationem & naturam primus deprehendit Endimion. Hinc poetæ fabuli ſunt, eum à Luna fuiſſe adamatum.
Anaxagoras ſcientia cęleſtium literarum prædixit, quibus diebus ſaxum caſurum eſſet è Sole, Anno ſecundo Olym.78 Quod factum eſt ad Egos flumen Thraciæ.Plin.l.2.c.60.
Eius quoq. artis peritia Pherecydes Syrius hauſta è puteo aqua futurum ibidem tærremotum prædixit.
Beroſo obſyderalium rerum peritiam, diuinasque prædictiones, ſtatuam inaurata lingua poſuerunt Athenienſes in publico gymnaſio.Plin.l.7.c.37.
Soſigenes fuit Aſtrologus, quem Cæſar dictator annos vitio Pontificum per inter calandi licentiam turbatos,ad Solis curſum redigens auditorem ſibi adhibuit. Plin.l.18.c.25.
Melon nomen Aſtrologi apud Plutarchum in Nicia,qui quum eſſet militiæ,videretq. peſſimè ſuæ parti futurum,inſaniam mentitus eſt,atq.etiam domum incendio dedit,vt miſſionem & militiæ vacationem impetraret.Plut.in Vitis Alcibiadis & Pyrrhi.
Apud eundem in Alcibiade Metheon ponitur Aſtrologus,qui Athenienſib.in Syracuſanos expeditionem agitãtibus quum ex Aſtrologiæ diſciplina præuideret futuram belli calamitatem,combuſta domo,ſuaq.fortuna palam in concione deplorata,ſic populum commonuit,vt præter conſuetudinem filium ſuum receperit ab omni militia exemptum.
Hipparchus Nicæus ſcripſit de Stellis fixis, de Lunæ motu contra Platonem. Inſtrumenta Mathematicis inuenit.De hoc Plin.l.2.c.11.& 26.loquitur.
Manethus Ægyptius ſcripſit Phyſiologiam & aſtrorũ effectus verſibus,Cælius l. 11. c. 67.
Meſon aſtrologus Athenienſibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis tempeſtatem prędixit futuram,atque etiam inſanum ſe finxit,ne cum eis traheretur inuitus.
Suidas apud Budæum ponit Zoroaſtrem in numero aſtronomorum,atq. floruiſſe Nini regis Aſſyriæ tempore.
Cicero l.4.Quæſt.Acad.ait,Polyenum quendam magnum fuiſſe mathematicum, qui Epicuro poſtea adhæſerit,totamque Geometriam falſam crediderit.
Necepſus rex fuit Aegyptiorũ in aſtrorũ cognitione peritiſſimus,de quo Auſonius ſcribit: Quid.magos docuit myſteria vana Necepſi.Iulius Firmic⁹,Necepſus,ĩquit,imp. iuſtiſſimus Aegypti,& aſtrologus valde bon⁹,per ipſos decanos,oĩa vitia,valetudinesq.collegit.
Aratus poeta floruit Antigono regnante,ſcripſitq.Phænomena Latio iure à Cic.et Cæſare Germanico donata.Item multa alia opera,vt docebimus in Poetis.
Conõ mathematicus,Aegyptius natione,libros de Aſtrologia ſeptẽ reliquit.De hoc Virg. in Bucol In medio duo ſigna Conon,& quis fuit alter,Deſcripſit radio totum qui gentibus orbem.Hic quum vellet inire gratiam Ptolomæi regis,dixit crinẽ reginæ Berenices in cœlo collocatum.
Architas Tarentinus Mechanica primus expoſuit, & in Geometria cubum inuenit. Ab eo deſcendit Horus etiam in Aſtrologia clarus.De vtroq.& Conone Propert.li.4.Me creat Architæ ſoboles Babylonius Horus, Horus & à proauo ducta Conone domus.
Oenopides Chius aſtrologus, dedicauit in Olympia æreum libellum in quo magnum annum prædicabat.
Palamedes Naupli & Climenes filius,quum eſſet Aſtrologiæ peritus, annum menſesq. ad curſum ſolis apud Græcos accommodauit.Primusq.viſam multorum metu in caſtris eclipſim dixit rem eſſe naturalem & minimè timendam.
Protagoras,Diogene teſte,fuit Aſtrologus,in quem Euphorion ſcripſit Epicedium.
Ptolomæus Aegyptius(qui floruit Antonini tẽporibus) in Aſtrologiæ ſcientia antiquos oẽs æquauit. Primus apud Græcos cæli rationẽ omnem explicuit inuentaque ab Hipparcho

inſtrumenta,clarius illuſtrauit.Edidit compoſitionem illa, quam Almageſtum vocant. Scripſit & de his,quæ ad practicam aſtrorum prognoſticam ſpectant & alia permulta.

Iulius Hyginus familiaris.Quintiliani,ſcripſit de mundi & ſphæræ ratione. Præterea de ſignis cœleſtibus,libros 4.Item commentarios in Virg. qui non extant,& librum nomine Gnomaticon,de modo obſidendarum vrbium,& caſtrorum.

P.Nigidius Figulus ſecta fuit Pytagoræus,Aſtrologiæ & Medicinæ peritiſſimus.

De quo Lucan.l.1.At Figulus cui cura deos,ſecretaque mundi Noſſe fuit,quem non ſtellarum Aegyptia Memphis Aequaret viſu,numeriſque mouentibus aſtra.

Tarnutius vir fuit tũ philoſophię, tum mathematicæ imprimis ſtudioſus, qui cũ in Aſtrologia putaretur excellere huic impoſuit Varro, vt Romuli conceptionem in diẽ & horã deduceret, inſpectiſque eius vitæ inſtitutis ac rebus geſtis, ex illis conſequentiã colligeret veluti geometricarum propoſitionum reſolutiones præcipiunt,aut.Plut. in Romulo.

C.Manilius Antiochenus,primus poetarum Latinorum aſtrologiam verſib. aggreſſus eſt, quod opus nuncupauit Auguſto,Hipparcum,Eudoxum & Aratum ſequutus.

Sulpitius Gallus in exercitu Pauli Aemylij contra Perſeum, deprehenſam noctu eclipſim Lunæ mirantibus millitibus enarrauit.Plin.c.12.l.12.

Sulla fuit mathematicus,qui Caligulæ conſulenti de genitura ſua certiſſimam necem appropinquare affirmauit.Noſtro ſeculo magna literariæ Reip. vtilitate emerſit Iouianus Pon.poeta(parcant mihi,qui ſolam mirantur & ſuſpiciunt antiquitatem)cum hominib. ſuperioris ſeculi,citra ſcrupulum conferendus,qui de Stellis libros 5.Meteororum vnum ſcripſit eruditè non minus quàm doctè,quamuis tamen argumentum ipſe ægrè cultum ſermonis,& verborum phaleras admittat.

Marullus ait Biliotum fuiſſe Aſtrologum,extinctum boletis.Hæc eius verba:Dum cauet aſtrologus perituris ſidera amicis,Dum ſibi boletos non cauet,ipſe perit.

HYADES.

Hyades filiæ fuerunt Atlantis ex Aethra,quæ nomen traxerunt ab Hyante fratre,quem à leæna interfectum quum aſſiduis deflerent lachrymis, deorum commiſeratione relatæ ſunt in ſtellas pluuioſas, vel quòd Hyas Græcè pluuiam ſignificet Latinè. Locatæ ſunt autem in Tauri fronte.Ouidius.Ora micant tauri ſeptem radiantia flãmis,Nauita quas Hyades. Graius ab vrbe vocat. Pars Bacchum nutriſſe putat,pars credidit eſſe Theryos has neptes Oceanique ſenis.

Alio nomine vocantur Suculæ.Plin.l.2. Qualiter in Suculis ſentimus accidere,quas Græci ob id pluuio nomine Hyadas appellant.

Earum ortus pluuiam portendit.Claudianus in Ruff.Imbribus humeſcãt hędi, nymboſaq. taurum.Ducat Hyas,totuſque fretis deſcendat Orion.

Alia earum nomina ponuntur à Cælio ex Heſiodi teſtimonio, Phæolæ, Coronis, Celeia, Phæa,Eudora.

HESPERIDES.

Heſperus Iapeti filius,tres habuit filias,quæ à patris nomine dictæ ſunt Heſperides.Earum nomina ſunt Aegle, Heretuſa, Heſpertuſa Poetæ fabulantur hortum eis fuiſſe auriferis arboribus conſitum,cui cuſtodem adhibuerint Draconem,peruigilem,quo tamẽ vel ſopito,vel occiſo Hercules aurea poma ſuſtulerit.Vnde Pontanus Heſperides vocat pomicolas Sen. in Aga, Arborque pomis fertilis aureis. Extimuit manus. Lucret.l.5.Aureaque Heſperidum ſeruans fulgentia mala, Aſper acerba tuens immani corpore ſerpens. Diodorus lib.5.

PLEIADES.

Pleiades filiæ fuerunt Atlantis ex Pleione,à qua traxerunt nomẽ.De his Ouidius: Pleiades incipiunt humeros reſerare paternos,Quæ ſeptem dici,ſex tamen eſſe ſolẽt;Seu quod in amplexum ſex hinc venere deorum. Nam Steropem Matri concubuiſſe ferunt neptuno Alcionem;& te formoſa Celeno,Maiam,& Electiam, Taygetamq. Ioui. Septima mortali Merope tibi Siſyphe nupſit. Pænitet,& facti ſola pudere latet.Hoc autem ait. Ouid. Nam vt Mathematici volunt,vna eſt earum obſcura quæ nunquam apparet,vt cæteræ. Re vera Pleiadum ſtellæ ſunt in genu Tauri,quæ circa æquinoctium vernum oriuntur. Vnde Latini eas Virgilias vocant.Sunt autem pluuioſæ,& moleſtæ nautis.Lucan.li.8.Et imbrifera ſiccas cum Pleiade Thebas.

Dicuntur

Dicuntur etiam Atlantides. Seneca in Hercule ſui. Illinc timẽdum ratibus ac ponto, gregẽ, Paſſim vagantes exerunt Atlantides. De his vidi Cæl. Lect. antiquarum c. 16. l. 9.

GEOMETRÆ.

Archimedes Syracuſanus Geometriam adeo exercuit, vt ductus aliquando ad balneadum vngendus in labro thermulario conſtitueretur, per corporis vnguenta figuras & laniamenta digito inſcriberet Plut. in vita M. Marcelli.

Archytas Tarentinus etiam Geometriæ operam dedit, in qua diſcipulum habuit Platonem Primus Mechanica expoſuit, cubumque reperit, teſte Diogene.

Dicearchus Siculus Ariſtoclis auditor, Geometra fuit ætate ſua clariſſimus, qui ſcripſit de Rep. Lacedæmoniorum. Hic cura montes permenſus eſt, ex quibus altiſſimum prodidit Pelion. 1252. paſſuum, ratione perpendiculi nullam eſſe eam portionem vniuerſæ rotũditatis colligens teſtis Plin. cap. 67. l. 2.

Dionyſius Afer, ex Byzante ciuitate, ſcripſit Geographiam verſibus hexametris, quos Priſcianus latinos fecit.

Eudoxus Gnydius primus Geometriæ rationes difficilesque, demonſtrationes per ſenſum & inſtrumentorum exempla edidit vna cum Archita præceptore. Qua propter ambo conuicia a Platone paſſi ſunt, quòd Geometriæ dignitatem ſuſtuliſſent, à cogitatione & rebus incorporeis, ad ea quæ ſenſibus perciperentur, declinantes.

Eupompus Macedo, Zeuſis coætaneus, Arithmeticæ & Geometriæ fuit peritiſſimus, ſine quibus negabat artem poſſe perfici.

Marinus Tyrius Geographiam ſcripſit, ex qua Ptolomæus ſuam detorſit.

Pappus Philoſophus Alex. ſcripſit de ſitu orbis, de fluuiis Africæ & commentarios in Ptolemæum.

Pauſanias Cæſarienſis ſcripſit vniuerſæ Græcæ Geographiam cum eius hiſtoriis.

Palemon Heiladicus, ſcripſit de origine ciuitatum, & Lacedæmoniæ Geographiam, & de curſu ſolis libros tres.

Ptolemæus Aegyptius præter libros de Syderali ſcientia editos, ſcripſit etiã de Geographia.

Scylax Gariandæus (Carianda ciuitas eſt Cariæ) ſcripſit circuitum menſuramque maris extra columnas Herculis. Suidas apud Volaterranum.

Steſichorus poeta fratrem habuit Mamertinũ Geometram. Tymoſthenes præfect⁹ claſſis Ptolomæi Philadelphi Geographus fuit nobilis. Scripſit de portubus libros decem.

Dionyſiodorus fuit quiſpiam geometrica ſciẽtia nobilis, in cuius mortui ſepulchro affines reperiſſe dicuntur epiſtolã eius nomine ad ſuperos ſcriptam, Perueniſſe eum à ſepulchro ad infimam terram, eſſeque eam ſtadiorum 42. millia autor Plinius in fine ſecundi.

Leguntur etiam aliorum nomina qui in hac arte præſtiterunt, vt Euclides, Hippias Eleus, Theodorus Cyrenæus, Leodamas Thaſius, Eratoſthenes, Plato, Proculus Theon, Nicephorus Iſacius, Cenſorinus, Boetius.

Geometriam autem inuenerunt Ægyptii in Nili auctu ac dimenſione. Sita eſt in phãtaſia, non opinabili, ſed certa ex apparentibus ſpeciebus notitia.

SOPHISTARVM NOMIMA.

Adrianus Phænix, patria Tyrius, docuit Athenis magno oculeus victusque ſumptu. Amat⁹ eſt magnopere à M. Antonio, & Romam ab eodem ductus.

Ælianus Romanus ſophiſta, qui ſcripſit de Animalib. de varia hiſtória & de re militari.

Antiochus fuit ſophiſta ſecurus in figuris vehemens in accuſationibus venuſtus indefẽſionibus, in demonſtratiuis potens. In forenſibus ſophiſtica, in ſophiſticis forenſis vtebantur oratione.

Aphtonius ſophiſta ſcripſit præexercitationes in Rhetoricam, & in artem Hermogenis.

Apſines Gadaræus Smyrnæ præceptorem habuit Heraclidem Lycium, Nicomediæ.

Baſilium, Docuit Romæ Maximiani tempore, cuius beneficio adeptus eſt conſulatum.

Ariſtides Myſius docuit Smyrnæ.

Ariſtocles Pergamenſis ſophiſta floruit ſub Adriano, Scripſit de arte Rhetorica, Epiſtolas & declamationes. Sectæ fuit Peripateticæ, horridus aſpectu, voluptatibus tamen & lyræ poſtea indulſit.

Aſpaſis Rauenas, Demetriani filius, & auditor Pauſaniæ, profeſſus eſt Romæ ſub Alexandro Mameæ, Scripſit diuerſas orationes contra Ariſtonem & maledicos.

Alia ſophiſtarum nomina ſunt: Auſonius quidam.
Bemarchus Cæſarienſis, qui ſcripſit res geſtas Conſtantini principis libris decem. Chreſtus Bizantius, qui quamuis eſſet deditus vino, cæteris tamen in rebus erat continens.
Damophilus, qui ſcripſit ad Lollium maximum de vita priſcorum.
Damianus Epheſius.
Dias Epheſius, qui floruit ætate Philippi Macedonis.
Dion Pruſiæus, Traiano familiaris, qui ſcripſit de Homero contra Platonem l.4. Item de virtutibus Alexandri Magni libros decem & laudem Herculis.
Ecebolius Conſtantinopolitanus.
Epiphani⁹ Petre⁹, qui ſcripſit pręexercitationes, et declamationes in genere demõſtratiuo.
Heraclides Lycius, qui Smyrnæ docuit.
Hermocrates Phocenſis, qui floruit principante Seuero.
Hermogenes Euodianus Smyrneus, Ariſtotelis diſcipulus, qui profeſſus eſt Romæ.
Euſtephius Aphrodiſæus, qui ſcripſit declamationes.
Euſtochius Cappadox, qui ſcripſit ad Conſtantem principem de Cappadociæ, aliorumque gentium antiquitate.
Gorgias Leontinus artis ſophiſticæ parens.
Hippodromus Lariſſæus, qui Athenis docuit.
Iſæus Aſſyrius, qui adoleſcentiam varijs corporis voluptatibus tradidit, deinde vir factus frugaliſſimus omnium fuit.
Iulianus Cappadox, ad quem, dum Athenis profiteretur, gregatim omnes conuolabant.
Libanius Anthiochenus, floruit ſub Iuliano principe. Athenis audiuit Diophãtum philoſophũ. Exercuit ſe in declamationibus. Conſtantinopolim profectus ibidem ludũ aperuit. Vnde propter laſciuũ in pueros amorẽ pulſus Nicomediam venit: indeq; eãdem ob cauſã reiect⁹, in patriã reuerſus eſt. Scripſit declamationes, Progymnaſmata, orationes, et Epiſ.
Lucianus Samoſatenus, floruit ſub Troiano principe, primùm Chriſtianus, demum fidei deſertor.
Marcus Bizantius, Iſæi auditor.
Menãder Laodicæus qui ſcripſit commentarios in artem Hermogenis, & præexercitamẽta Minutiani.
Minutianus Athenienſis ſcripſit artẽ Rhetoricam, Pręexercitamẽta, & diuerſas orationes.
Nicetes Smyrnæus, quem Adrianus Ægyptio Muſæo aſcripſit.
Plutarchus Athenienſis præceptor Syriani.
Polus Agrigentinus, auditor Gorgiæ, ſcripſit eorum genealogiam & catalogum, qui ad bellum Troianum profecti ſunt.
Polemon Laodicæus, æqualis Herodis Attici.
Priſcus Panites, magiſter epiſtolarum Theodoſij iunioris. Scripſit hiſtoriam Conſtantinopolitanam, & Athilæ libros octo. Præterea declamationes & epiſtolas.
Procopius ſcriba & comes Iuſtiniani.
Protagoras Abderites diſcipulus Democriti, cuius meminit Gellius.
Phrynicus Bithynicus, quis ſcripſit de Atticis dictionibus.
Ruffus Corinthius.
Sabinus qui floruit ſub Adriano.
Scopelianus Clazome, Herodis Attici præceptor.
Sopater Iambici diſcipulus, Conſtantini Magni conſiliarius.
Theon Sidonius.
Theodorus qui Herodis Attici tempore præ fuit Athenienſium ſcholæ.
Traſimachus Carthaginenſis Iſocratis diſcipulus.
Varus Perſa. Zenodotus docuit Romæ ſub Adriano: ſcripſit Epitomẽ prouerbiorũ Didymi, & genethliacũ in Adrianum. Pręterea cõuertit in Gręcum ſermonem hiſtoriã Salluſtij.

ORATORVM QVORVNDAM NOMINA.

Accius Piſaurieñſis: Acatius è Cæſarea Paleſtinę ſodalijs Lybanij ſophiſtæ: M. Æmilius Lepidus: Æſchines Athen. Sp. & L. Albani Numij filij: C. Albucius Silus, Nouarieñſis. Alexãder Epheſius: Anaximenes Lãpſacenus, diſcipulus Diogenis Cynici, præceptor Alex. Magni, & in expeditionibus comes: Andocides Athenienſis, Leogorũ filius, Antipho Ramnuſius, qui Athe-

qui Athenis præcepta dicendi tradidit: M. Antonius ſuus triũuiris: Ariſtides Atheniẽſis: Ariſtogiton Athenienſis impudens qui ſcripſit apologiam ad Demoſthenem ducẽ cõtra Timotheum, ad Lycurgum contra Tymarchum, & contra Hyperidem: Aſinius Pollio, Auguſti amicus, qui declamationes ſuas nũquam populo commiſit, vir alioqui naſutiore iudicio: carpebat enim in Liuio Patauinitatem, in Cæſaris commentarijs infidelitatẽ, in Saluſtio verba obſoleta, in Cicerone ſtylum nimis exanguem & elixum. Hic primus Romæ Bibliothecam publicauit.

Licinius Caluus: Carbones duo: Cariſius Atheniẽſis, filius ſororis Demoſthenis, qui multas ſcripſit orationes Attico genere: Caſſius Seuerus eloquẽtiſſimus in agẽdo, ſed minoris multo virtutis in declamando: Qu. Luctatius Catulus, Marij collega in conſulatu: M. Cælius Ciceronis diſcipulus, acri turbulentoq; ingenio: Cephalus Athenienſis, qui primus proœmia & epilogos induxit. C. Cæſar, M. Cor. Cethegus, P. Corneli⁹ Cethegus, Cyneas legatus Pyrrhi, Cleò Calycarnaſſæus, Gleomachus Magneſius Clodius pulcher, Clodius Quirinalis, Cordus Cremutius declamator, C. Cotta preſſus in dicendo, in cuius oratione nihil erat niſi ſyncerum, nihil niſi ſiccum & ſanum L. Craſſus, in quo, teſte Tullio, erat cum grauitate iunctus facetiarum & vrbanitatis lepos. Curiones tres continua ſerie in vna familia.

Demades Atheniẽſis, Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, Demochates nepos Demoſthenis, Dexippus Herennius Athenienſis. Domitius Apher, Demoſthenes Atheniẽſis. Hic quum multitudinem & tumultum in theatro expaueſceret & excideret mente, prope ſonitum littoris marini aſſueſcebat dicere. Literam R, difficilè enunciabat, quam calculis in os coniectis pronunciare conabatur. Nunquam dicebat niſi præmeditatus. Propterea Pytheas dicebat, Demoſthenis Enthymemata lucernam olere.

Egeſias Magneſius; Epicrates Athenienſis, qui barbam ad pectus propenſam ſolebat ferre. Hermagoras rhetor, qui ſcripſit de Rhetorica l. 6. de diligentia orationis, de decoro, de elocutione, de figuris. Herodes Attic. Eudemus, præceptor Philippomenis.

Sergius Galba tempore ſuorum eloquentiſſimus, L. Gellius, Caius & Tiberius Gracch Georgius Niſſenus.

Hyperides Athenienſis, æmulus Demoſt.

Iſocrates Athenienſis, dulcis & numeroſus in dicendo, Ieſus Aſſyrius, Iſocrates Amyclas, Iulius Africanus, concitatus & in cura verborum nimius.

Latro Portius. Cn. Lẽtulus P. Lẽtulus. C. Lælius Lyſias Syracuſanus, æqualis Demoſtheni.

L. Magius, T. Liuij gener. Manlius Torquatus. Marcellus Pergameus, qui ſcripſit librũ de Regno, quem Adriano principi nuncupauit. Marius Aterius declamator. Marinus Neapolitanus, Procli diſcipulus Melitus Athenienſis, æmulus Periclis in Repub. Menippus Stratonicenſis, præceptor Ciceronis. Metellus Macedonicus. Meſſalæ duo Montanus Narbonenſis, relegatus à Tiberio. Qu. Mutius Scæuola iuriſconſultorũ eloquẽtiſſimus.

Nicoſtratus Macedo æqualis Ariſtidis. Numins, qui ſcripſit ad Adrianum orationẽ cõſolatoriam de Antinoo. Oneſimus, Cyprius qui tẽpore Conſtantini Magni ſcripſit in Rhetorica, item de ſtatuũ differentia, Præ exercitationes & Declamationes. Qu. Hortenſius.

Pericles Athenienſis, quem veteres poetæ Olympũ vocabant, quod tornare in concionibus videretur, & fulminare. M. Calphurnius. Piſo Pyſiſtratus Athenienſis.

Pytheas Athenienſis. L. Numacius Plancus. Plotius Gallus. Polyænus. Sardianus. Cn. Pomponius. Potamõ Mitylenęus. Procopius Pherecydes Syrus Philoſtratus ſenior. Philiſtus Mileſius, Iſocratis diſcipul⁹, qui ſcripſit, de Rhetorica, et orationes nõnullas. L. Philippus.

Quintilianus rhetor, qui inſtitutiones oratorias ſcripſit.

Virginius Ruffus. Rutilius Germinus, qui fecit libros pontificales.

Clodius Sabinus declamator; Serapion Alexandrinus, qui ſcripſit orationes in genere deliberatiuo. Symmachus Ro. L. Siſenna Rom. Sophron Syracuſanus. P. Sulpitius.

Cor. Tacitus, Theodectes Cilix. Theopompus Guidius. Theodorus Gardareus. Sext. Titius. Titianus pręceptor Max. principis, qui ſcripſit libros prouĩciaſ ũ. Hic vocat⁹ eſt ſimia ſui tẽporis qui omnia probe imitaretur. Trachalus. M. Tullius Cicero pater eloquẽtię Rom.

Qu. Varius. Varus Geminus Declamator, qui Cęſari dixiſſe fertur; Cęſar qui apud te audẽt dicere magnitudinẽ tuã ignorant. Qui nõ audẽt humanitatẽ Zenodotus Adramytenus.

Vide aliorum nomina apud Ciceronem de perfecto oratore.

DE POETIS LATINIS.

Petrus Crinitus homo non pænitenda, neque aſpernabili doctrina, iam ſcripſit opuſculum de Latinis poetis, doctè ſatis, & erudite. Propterea ne acta agere videamur, in compendioſam redigemus epitomen, quod multis ille verbis conſecutus eſt. Latinis demum adijciemus Græcorum nomina.

Liuius Andronicus Epicus poeta Latinas fabulas primus docuit Ro. 160. ãnis poſt obitũ Sophoclidis & Euripidis ſecũdo bello Punico. Eius carmina per vrbẽ decãtarũt virgines ad irã deorum placãdã. Geſta populi Ro. 18. libris complexus eſt. Scripſit & hymnos deorũ.

Ennius poeta natus Rudijs Salentinorũ oppido, Romã venit ætate M. Plauti & M. Catonis oratoris clariſſimis. Dicebat tria eſſe ſibi corda, quòd Græcã linguam, Oſcam, & Latinã calleret. Demum habitauit in Auentino colle. Vixit parco & tenui victu, contentus vnus vnius ancillæ miniſterio. Scripſit libros Annalium, Satyras, Comedias & Tragædias Nomina quarundam fabularum eius ſunt, Telephus, Ambracia, Eumenides, Alcmeon, Andromachi, Thyeſtes, Medea, Phœnix Telemon, Hecuba, Achilles, Pancratiaſtæ, Epicharmus, Creſiphon. Idem in Latinum ſermonem tranſtulit Euhemerum poetam Græcum. Primus apud Latinus coronam ex Helicane aſſumpſit. Procliuis fuit in pocula. Scipionẽ Africanum maximẽ coluit, mutuaq. ab eo beneuolẽtia redamatus eſt, vt iam docuimus. Mort⁹ eſt articulari morbo, ſeptuagenario maior, ſepultusq. eſt in monumẽto Scipionis.

M. Plautus natus eſt in vrbe Vmbriæ, cui nomẽ Saſſina Operam primum piſtori locauit ad comparandum victum in agendis molis illis, quas truſatiles vocant. Compoſuit in ipſo piſtrino quaſdam fabulas. Eius 25. comędiæ numerantur veteribus cum paucis alijs. Secutus eſt Græcos Demophilium, Philemonem, & Epicharmum Siculum Scribendi elegantia claruit in tãtum, vt Epius Stolo dixerit Muſas Plautino ſermone fuiſſe locuturas ſi Latinè loqui voluiſſent. Volcat. Sed igitus de ordine Comicorũ ſcribẽs primas tribuit Cæcilio, Plautum cæteris omnibus præponens. Mortuus eſt paucis annis poſt Ennium.

Cn. Næuius Comędiographus patria fuit Cãpanus Tertius in ordine Comicorũ ponitur à Volcatio. Stipendia fecit bellis Punicis. Eius volumen Octauius Lampadio grammaticus diuiſit in 7. libros. Scripſit præter Punicum bellum Tragœdias & Comœdias. Nimia in carpendis hominum, præcipuè Metellorum vicijs vſus eſt licentia. Propterea ob immoderatam verborum petulantiam coniectus eſt in vincula. Mortuus eſt Vticæ, quum factione nobilium Roma fuiſſe eiectus.

M. Pacuuius nepos Q. Ennij, fuit ex Brũdiſio Calabriæ vrbe. Secutus eſt amplum ac ſonorum dicendi genus, clariſſimus grauitate ſententiarum, verborum põdere, & autoritate perſonarum Nomina tragędiarũ eius ſunt, Peribea, Hermonia, Atalãta, Iliona, Antiopa, Taucer, Medea. Citatur etiam in Chryſe, Oreſte, & Armorum iudicio Senior fuit Accio docuitq. iiſdem ædibus quibus. Accius ipſe. Mortuus eſt Tarenti propè nonagenarius.

Statius Cæcilius natus in Gallia, principem inter Comicos locum, iudicio Volcatij ſibi meruit. Vixit ſumma familiaritate cum Ennio Amatus eſt etiam à Terẽtio. Scripſit comędias 30. & amplius, quarum hæc præcipuè citantur, Nauclerus, Syracuſæ, Pauſimachus, Hippobolymeus, Epiclerus, Cratinus, Plotins, Aſotus, Epheſtion, Fallacia, Andria, Annales, Fęnerator & quædam aliæ. Mortuus eſt vno anno poſt Ennium.

Accius Tragędiographus iunior Pacuuio, natus eſt parentibus libertinis, Macrino & Setano conſulibus. Decius Brutus tanti eum æſtimauit, vt ex eius verbus templa & monumenta ornauerit. Idem quum Pacuuio ſuam Atreum oſtendiſſet, & ille laudaſſet quidẽ, ſed tamen dixiſſet, quædam videri ſibi duriuſcula & ſubacida. Accius verum eſſe confeſſus eſt, nec tamen ſe propterea pænitere, quoniam idem fermè ingenijs ſolet accidere, quod pomis, quæ dura admodum & acerba naſcuntur, poſt fiunt mitia & matura. Cæterum Accius imaginem ſuam collocauit in æde Camęnarum prægrandi forma, quum tamen eſſet ſtatura admodum breui.

Terentius Comicus patria Carthaginẽſis Romam puer ductus, diligentia Terentij Lucani patroni accuratè liberalibus diſciplinis eruditus eſt, ac propter ingenium ab eodem manumiſſus. Amauit Stacium Cæcilium, cui & ſuas comędias recitauit. Sex autem cõpoſuit, quas ab Apollodoro & Menandro Græcis in ſermonem Latinum cõuertit Tanta in fabulis vſus eſt arte, vt neq. ad tragicam magnitudinem intumeſcat, neque abijciatur ad hiſtoriam. Sunt qui dicant, eum periſſe in Arcadia dolore amiſſarum comœdiarum.

Lucullus

Digitized by Google

Lucullus Satyrographus, ex Arunca vrbe Italiæ, fuit primus apud Rom. qui cæpit ſcribere Satyras,quibus maximè inſectatus Rutilium Lupum , Carbonem, & L.Tubul. Scripſit Satyrarũ l.30.& amplius.Vocatur ab Horatio lutulentus Adrianus tamen eum omnibus Satyrographis præponebat Metrophanem ſeruum habuit,cuius fidem commendauit in Satyris. Mortuus eſt Neapoli, quum annum ætatis 46. impleuiſſet.

Sext.Turpilius Comœdiographus floruit ſeculo Terẽtij cuius familiaritate vſus eſt.Septimum locum inter comicos meruit iudicio Sedigiti Periit in vrbe Sinueſſana iiſdem tẽporibus,quibus natus eſt Furius Bibaculus.

Cn.Martius Mimographus ſcripſit opus verſibus hexametris de Iliade. Præterea Mimos quorum hi citantur; Iam tonſiles tapetes ebrij fuco, Quos concha purpura imbuens venenauit.Item,Sine amicam reficere frigidam calido,Columbarim labra cõferens labris, quapropter edulcare conuenit vitam , Curasque acerbas ſenſibus gubernare.

L Afranius Comicus Romæ floruit Terentij ætate.Scripſit Togatas fabulas,in quibus primum obtinuit locum.Imitatus eſt Menandrũ,à quo & multa ſumpſit.Culpatur à Quintil. quod in ſuis argumentis amores proprios paulo impudentius vulgauerit.

Fabius Dorſenus numeratus eſt inter comœdiographos.

M.Attilius fuit tragœdiographus, quem Licinius ſcriptorem ferreum appellauit.

Q.Trabeas octauum locum obtinuit inter Comicos , autore Volcatio. Ex eius verſibus hi præcipuè commendantur,Lena delinita argento nutum obſeruabit meum,Quid velim, quid ſtudeam.Aduenicns digito impellam ianuam,Fores patebunt,de improuiſo Chryſis vbi me aſpexerit,Alacris obuiam veniet,complexum exoptans meum,Mihi ſe dedit,fortunam ipſam anteibo fortunis meis.

Cn.Aquilius Comædiographus,pleraſque comędias tranſtulit à Menandro.

Licinius Imbrex fuit Comædiographus , cuius hi afferuntur verſus, Nolo ego Ne eram te vocent,ſed Nerienen, Quum quidem Marti es in connubium data.

Q. Nonius ſcriptor fuit Attellanarum.

T.Lucretius eques Mimographus , floruit ætate Cæſaris. In ſuis Mimis habuit non minus ſententiarum, quàm lepiditatis, quos egit non niſi in magna hominum turba.

Q.Catulus ſcripſit Epigrãmata.Fuit animo facili & procliui ad amores & delitias.Amatus eſt à Cor. Cotta & L. Craſſo propter elegantiam ingenij & morum ſuauitatem.Amauit Roſcium,& Theotimum puerulos, quorum formam ſuis verſibus commendauit.

Q.Atta ſcriptor fuit togatarum . Perijt Romæ , ſepultusque eſt in via Præneſtina.

Publius Ayrus edidit mimos . Floruit ætate Ciceronis . Manumiſſus eſt à domino propter gratiam & decorem formæ.Iulius Cæſar mimos eius Laberianis prætulit.Præcipuè eius ſententiæ citã ur iſtæ;Tam deeſt auaro quod habet,quam quod nõ habet. De ſunt luxuriæ multa,auaritiæ omnia.O vita miſeris longa,felicibus breuis.Pars beneficij eſt, quod petitur,ſi belle neges Beneficium dando accepit,qui digno dedit.Cui plus licet quàm par eſt,plus vult quam licet.Ferras,non culpes, quod vitari non poteſt. Nunquam periculũ ſine periculo vincitur.Comes facũdus in via pro vehiculo eſt.Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt. Ita amicam habeas poſſe vt hunc fieri inimicum putes.Importunè Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.

Portius Licinius fuit Epigrãmatiſta.Ex eius verſibus ſequentes probantur maximè. Cuſtodes ouium teneræq;propaginis agnum.Quæritis ignem?ite huc quæritis?ignis homo eſt. Si digito attigero,in cendam ſyluam ſimul oẽm;Omne pecus flãma eſt,omnia quę video.

Val.Æditnus ſcripſit Epigrammata. Amauit Pamphilã & Phileroten,quas ſuis celebrauit carminibus.

Q.Val.Catullus natus eſt Veronæ, Terentii Varronis ætate. Scripſit de paſſere ſuæ Lesbiæ ad Virgiliũ Celebrauit nuptias Mallii : amauit Ipſithillam & Clodiã quàm ficto nomine Lesbiam vocat. Opus ſuũ miſit ad Cor.Nepotem,quod in tres partes diuiditur, in Lyricos,Elegiacos,& Epigrammata. Elegiam de coma Berenices ex poeta Callimacho conuertit in numeros Latinos. Præter ea quæ habemus, ſcripſit etiam Amatorium carmen de incantamentis, & carmẽ Ithyphallycam Cæſarem,Mamhtram,& Nouium Strumam ſuis verſibus maximè inſectatus eſt.Mortuus eſt Romæ anno circiter trigeſimo.

Co.Licinius Gallus fuit breui ſtatura & exiguo corpore. Amauit puellã.Quintil.Excelluit ĩ ſcribẽdis Iãbicis Inimicitias aliquãdiu exercuit cũ M.Tullio ſuper eloquẽtiæ principatu.

T 4 Q.Cor-

Digitized by Google

Q.Cornificius Epigrãmatiſta floruit ætate Salluſtij. Verſatus eſt in militia,in qua quũ milites ignauos ad ſubeũda belli diſcrimina,galeatos vocaſſet lepores,ab iiſdẽ ĩterfectꝰ eſt.

Ætate Cornificij floruit Haluius Cinna, ſcriptor Epigrammatum. Scripſit opus titulo Smyrnæ,in quo nouem annus conſumpſit.

M.Furius Bibaculus natus Cremonæ, verſatus in carmine Iambico. Amicos habuit Gallium poetam & Valer. Catonem.

Terentius Varro Attacinus, natus eſt temporibus Ciceronis & Hortenſij. Scripſit Argonautica,ſecutus Apollonium Rhodium, quod opus libris 4.abſoluit. Scripſit etiam Epigrammata,& carmen Elegiacum, in quo decantauit puellam nomine Leucaſiam, quam præcipuè dilexit.

Tricida ſcripſit Epigrammata tempore Val. Cattull. Amauit Metellam,quam mutato nomine vocauit Perillam.

Furius Antias compoſuit Annales verſibus hexametris. Vtebatur quandoque verbis nouis,vt indicant ſequentes eius verſus. Sãguine diluitur tellus,caua terra luteſcit, Omnia nocteſcunt tenebris caliginis atræ, Increſcunt animi, vireſcit vulnere virtus, Spiritus Eurorum virides quum purpurat herbas, Quo magis in patris poſſint opuleſcere cãpis.

L. Iulius Calidus poeta Romæ claruit ætate Pomponij Attici.

Laurea Tullius M.Tullij libertus,ſcripſit epigrãmata. Quædam eius carmina citãtur à Pli.

Virgilius Maro natus eſt Mantuæ in vico, qui Andes vocatur, Idibus Octobris, M. Craſſo & Cn. Pompeio conſulibus. Cremonæ primum, deinde Mediolani, poſtremò Neapoli vacauit literis,audiuitque Orbilium & Scribonium Aphrodiſium.Induit virilem togam eo die quo mortuus eſt Lucretius. A modeſtia & verecundis moribus vocatus eſt Parthenias. In Bucolicis imitatus eſt Theocritum, in Georgicis Heſiodum, in Æneide Parthenium, Piſandrum, Apollonium Rhodium, ſed præcipuè Homerum Idem ſcripſiſſe fertur opuſcula,vt Cyrin.Ætnã,Moretũ,Culicẽ,Catalecton, Priapeia, Copã, Epigrammata,& Diras.Eius carmina mirum in modũ placebant Auguſto. Fabius vocat eũ poetarum omniũ longè principem. Garbilius tamen grammaticus librum cõpoſuit de Virgilianis erroribus, cui titulus fuit Æneidoma trix. Moriens iuſſerat Æneid. ſuã comburi vt incaſtigatam. Sed obſtitit Auguſtus tantæ literarũ iacturæ. Amauit Aſinium Pollionem,Cor Gallum,Quintilium,Varum,Horatium,& Mecęnatem. Eidem in theatro recitãti vniuerſus populus Rom.aſſurrexit perinde ac Auguſto. Habitauit in Eſquilij propè hortos Mecęnatis Tardus fuit in loquẽdo,adeò vt doctus videretur,& agreſtis.Periit Tarenti,vel vt alij volunt,Brunduſii Mortui cadauer delatũ eſt. Neap.ibiq; ſepultus eſt.

Q.Horatius Flaccus natus eſt in Venuſio,Apuliæ oppido,patre libertino,duobus annis ante coniurationem Catilinæ.Puer dedit operam Orbilio Beneuentano,Prouectior factus Athenas ſe contulit,vt philoſophiæ vacaret.Moribus fuit impudicis,natura in iram porpenſa,ſed tamen facilè placabili Tribunitiam Romę adeptus eſt dignitatem. Præter cæteros coluit Mecęnatem, à quo plurimum etiam amatus eſt, Compoſuit libros carminum 4.Epodon,& Seculare carmen, libellum de Poetica, duo Satyrarum, ac totidẽ epiſtolarũ volumina. In Satyris imitatus eſt Lucilium Eius carminibus ſummè oblectabatur Ouid. Statura fuit breui,corpore obeſo,oculis lippis Mortuꝰ eſt anno 53.ætatis ſuæ.

T. Valgius Romæ natus ſcripſit aliquot Elegias.

Albius Tibullus natus eſt etiam Romæ. Hircio & Panſa conſulibus. Parentes habuit ex equeſtri ordine Forma fuit eleganti, maximè amatus eſt à Meſſala Coruino, cuius etiam laudes celebrat. Amauit etiam Horatium & Macrum. Præterea Marathum & Cherinthum puerulos, ac Deliam Sulpitiam Neæram Nemeſim & Plautiam quam ficto nomine vocauit Deliam.Scripſit Elegiarum libros 4.Obiit adhuc iuuenis.

M.Manilius Romæ natus imperante Auguſto ſtudium poſuit in mathematicis diſciplinis. Scripſit lib.5.de aſtronomicis carmine hexametro in quibus Hipparchum, Eudoxum & Aratum ſecutus eſt.

Cor. Gallus patria Foroliuienſis fuit Elegiographus. Auguſti fauore conſcendit ad gradum Pręturæ.Euphorionem Græcum in ſermonem Latinum tranſtulit.ſcripſit 4.libros Amorum ſuorum de Cytheride. Fuit primum amicus Octauii. Poſtea tamen ſuſpicione coniurationis, quum in eius odium impegiſſet conſciuit ſibi mortem, anno ætatis ſuæ 43. Cytheridem volumnii liberam quam dilexit,mutato nomine vocauit Lycorim.

Sext. Aure-

Digitized by Google

Sext. Aurelius Propertius ex Meuania oppido Vmbriæ oriundus, quum patrem puer amiſiſſet Romam ſe contulir, vbi propter ingenium ſtatim amatus eſt à Cor. Gallo & Mecœnate, Magnam in elegiis laudem promeruit, quarum 4. libr. edidit. Hoſtiam puellam affectu dilexit incredibili, quam ficto nomine Cynthiam appellauit. In ſuis operibus ſecutus eſt Callimachum & Philetam Græcos. Mortuus eſt anno ætatis ſuæ 41.

L. Varius poeta Epicus maxime præſtitit in ſcribendis tragœdiis. Eius Thyeſtē laudat Co. Tacitus. Vnus fuit eorū, quibus Octauius curā impoſuit emēdandæ Aneidis Virgilianę.

C. Mecœnas, à regibus Ethruſcis oriundus, ſcripſit Tragœdias & alia varijgeneris poemata, Gratiſſimus fuit Octauio, & omnibus poetis. Fuit molli animo, & veſtibus ſolutis nimiūq; ſinuoſis & fluentib. nō ſine molliciei ſuſpicione. Scripſit tragœdiā Prometheū, & elegias cōplures Laudatur hoc ei⁹ carmē de cōtemnēdo ſepulchro. Nec tumulū curo, ſepelit natura relictos. Hortos habuit pulcherrimos in Eſquilis. Obijt ætate ſatis matura.

Ouidius Naſo natus eſt in Sulmone Pelignorum oppido, Aprili mēſe, eodē die quo Tibullus: Puer adhuc quum magnopere procliuis eſſet ad carmē, ad oratoriam facultatē à patre diuerti nō potuit, niſi per quædam interualla. Tres habuit vxores Primam in adoleſcentia admiſit, & cum ea diuortium fecit. Secundam parū ſtabili connubio ſibi coniunctam maturè dimiſit. Tertia fuit Perilla, quam maximè omniū dilexit, & in arte poetica docuit. Scripſit varia poematū genera: In Metamorphoſi ſecutus eſt Partheniū. Chium poetam. Scripſit ſex Faſtorū libros, quos, ad Germanicū Druſi filium miſit. Idem tamen ait duodecim à ſe compoſitos de amoribus libros, tres libros Artium amandi, & Remediorū. Præterea in Ibin. de obitu Druſi. Epigrammata. Opus de natura piſcium, & quædā alia. Scripſit & Tragediā, Medeā nomine. Relegatus eſt ab Auguſto in Pōtū, vel propter libros de amoribus, quòd laſciuiores eſſent: vel propter adulteriū cū Iulia imperatoris filia. Verſatus eſt in exilio annos 7. & amplius, in quo tantum gratiæ apud barbaras gētes ſibi meruit, vt in eius obitu Getæ & Tomitani lacrymas cohibere nequiuerit. Quū Gæticū ſermonē & Sarmaticū didiciſſet, poemata ſcripſit Getica lingua. Mortuus eſt (in exilio.

Caſſius Seuerus Patria Parmenſis, ſcripſit Elegias & Epigrammata.

Domitius Marſus ſcriptor fuit epigrammatum. Idem compoſuit bellum Herculis contra Amazones. Dilexit Melenem puellam, quam ſuis celebrauit operibus.

Iulius Montanus ſcripſit poemata verſibus hexametris & pentametris. Nonnulli eius verſus citantur à Crinito.

C. Germanicus Auguſtus, Druſi filius, Græcas comœdias reliquit, & opus Arati de Rebus cœleſtibus latinum fecit. Nomen meruit à Germanis deuictis. Autor fuiſſe fertur ſequentis Epigrammatis de puero Tharacenſi. Tras puer aſtricto glacie dum luderet Hebro. Frigore concretas pondere rupit aquas: Orba quod inuentum mater, dum conderet vrna, Hoc peperi flammis cætera, dixit, aquis

Cæſius Baſſus relatus eſt inter poetas Lyricos, Floruit ætate Claudij principis. Scripſit aliquot libros vario, & multiplici carmine. Amauit Ouidium, Perſium. Conflagrauit in villa ſua ardente Veſeuo.

Æmylius Macer Veronenſis floruit ætate Meſſalæ Coruini: Scripſit opus de Bello Troiano, libros de Venenatis animantibus, & de Herbis, ſecutus Nicandrum poetam Colophonium. Obijt in Aſia paucis annis poſt Virg.

C. Rab.rius poeta Epicus Satyras ſcripſit.

L. Anneus Seneca Hiſpanus patria Cordubenſis ſcripſit tragœdias 10. Euripidem, & Æſchylum imitatus.

C. Aſinius Gallus, Aſinij pollionis viris conſularis filius, fecit Epigrammata, & carmen de Pomponio grāmatico. Dilexit Hyppolytum puerum. Interfectus eſt à Tyberio principe.

Aulus Perſius Flaccus, natus eſt Volaterris oppido Ethruriæ. Floruit imperante Domitio Nerone. In grammaticæ præceptorem habuit Rhemnium Palemonem, in Rethoricæ Flauium Virginium. Probis fuit moribus, & egregia vitæ integritatē. Compoſuit ſex Satyras, in quibus teſtimonio Martialis maiorem promeruit laudem, quàm Marſus in tota ſua Amazonide. In his imitatus eſt Lucilium Mortuus eſt nondum cōpletis annis 30.

Cor. Seuerus poeta Epicus, verſatus eſt etiam in agendis declamationibus. Scripſit opus de Bello Siculo, quod non abſoluit, propter obitum importunum. Fecit etiam carmen de Ætna monte. Verſus eius de obitu Ciceronis citantur à Crinito.

M. Anneus

M. Anneus Lucanus natione Hiſpanus patria Cordubenſis, natus Cæſare Germanico, & L. Cæſiano conſulibus. Patrem habuit Anneum Melam. Præceptores Rhemnium Palæmonem & Flauium Virginium, ſub quibus tãtum profecit, vt Græce ac Latine declamaret. Condiſcipulos habuit Salcium Biſſum, & Perſium. Prouectus eſt ad dignitatem quæſturæ, & in augurum collegium aſcitus. Vxorem habuit Pollam Argentariam, nobilem eruditione & doctrina. Præter opus de Bello Cæſaris, & Pompeij, ſcripſit etiã Saturnalia, Syluarum libros decem, Tragœdiam Medeam, de incendio vrbis, de Incendio Troię cum Priami calamitate. Tres primos Pharſaliæ libros emendauit cum vxore, reliquos emendaturus, ſi per Neronem licuiſſet, cuius mandato venas medico ſecundas præbuit, quum annos 30. nondum attigiſſet.

Pomponius Secundus ſcripſit Tragœdias. C. Plinius duos libros compoſuit de eius vita & moribus. Gratiſſimus fuit Germanico.

Gn. Getulicus ſcripſit Epigrammata. Amauit Cæſenniam puellam.

Sextilius Hæna natione Hiſpanus, patria Cordubenſis, ſcripſit inter alia carmẽ de laude & interitu M. Tul.j.

Salcius Biſſus ingenium exercuit in ſcribendis. Heroicis carminib. Modica fuit facultate.

Clodius Sabinus Elegiograph⁹ primũ tempus poſuit in cauſis & declamationibus. Scripſit opus de bello Troiano, & aliquot epiſtolas. Perijt immatura ætate.

C. Pedo Albinouanus, floruit ſub imper. Neronis. Scripſit Epigrãmata. Ou. maximè dilexit.

Volcatius Sedigitus librum compoſuit de poetis Latinis, ſenarijs verſibus.

Pub Statius Papinius heroicus poeta patrem habuit Papinium ob virtutes Neapoli donatũ in qua vrbe natus Statius vxorem habuit Claudiam doctam & eruditam. Scripſit Thebaidem libris 13. nuncupatam Cęſari Domitiano, in quo opere ſecutus eſt Antimachũ. Scripſit & Achilleidem, & Syluarũ l. 5. Domitianus eum magnificis interdum conuiuijs excepit, inſigniq; corona & alijs donauit muneribꝫ Filium amiſit in ætate adhuc tenera, cuius interitum defleuit. Mortuus eſt ætate iam prouecta.

Sillius Italicus ex Hiſpania oriundus, natus eſt Romæ, & educatus. Factus eſt proconſul Aſiæ. Gratiſſimus fuit Domitiano, cuius fauore ad tertium conſulatum perductus eſt. Virgilij natalem quotãnis celebrabat. Opus compoſuit ſecundo bello Punicio libris decẽ & ſeptem. Prędium habuit in agro Neapolitano, in quo nonnunquam ferebatur. Septuagenario maior ſeipſum interfecit dolore claui cuiuſdam inſanabilis.

Val. Setinius Patauinus, iuxta Aponãm natus, ſcripſit Argonautica ad Cæſarem Domitianum, multo plura ſcripturus, niſi immatura morte correptus fuiſſet. Imitatus eſt Apollonium Rhodium. Cęnſu fuit medioctri. Amauit Amazonium puerum.

Decius Iunius Iuuenalis patria fuit Aquinas. Natus eſt patre libertino, Floruit imperante Domitiano. Præceptorem habuit Frontonem grammaticum. Operam dedit ſcribendis Satyris, & carpendis hominum vitijs. Mutuo amore proſecutus eſt Martialem.

Aruntius Stella natus eſt familia conſulari. Floruit eo tempore, quo Flauij Cæſares Romæ imperarunt. Violantillam puellam Neapolitanam in vxorem duxit, quam Mart. Ianthidem Græce vocat. Scripſit elegias, & opus de Aſteride & poema de interitu columbæ. Prætor Romæ creatus eſt, & duumuir.

M. Val. Martialis genere Hiſpanus, ex Bilbili oppido Celtiberiæ, Romam puer profectus, omnem inſumpſit operam in ſcribendis Epigrammatibus. Acri fuit ingenio, habuitq; in ſcribendo plurimum ſalis & fellis, nec minus candoris. Ælius Verus Imperator vocabat eum ſuum Vergilium Donatus eſt equeſtri dignitate, & Prætura. Scripſit libros Epigrãmaton 12. quibus adiecit Xenia, & Apophoreta. Eum tãti fecit Stertinius, vt eius adhuc viuentis imaginem in ſua bibliotheca poſuerit. Mortuus eſt tandem in natali ſolo.

Sentius Augur Romæ natus, ſcripſit Epigrammata, in quibus ſecutus eſt. Val. Catul. & Licinium Caluum.

Veſtritius Spurina. Lyricus, floruit ætate Veſpaſianorum. Idem fact⁹ eſt Imperator in Bructerum regem, quo ſuperato, honoratus eſt ſtatua. Filium Cocceium adhuc iuuenem amiſit. In ſuis lyricus imitatus eſt Horatium.

Voconius Victor Romæ floruit Adriano imperante. Scripſit Elegias & Epigrammata. Amauit Teſtylum puerum Huius poetæ mortui ſepulchrum Adrianus ſequenti ornauit carmine. Laſciuus verſu, mente pudicus eras.

L. Paulus

Digitized by Google

L. Paulus Paſſienus, oriundus ex Vmbria, claruit ſcribendis elegijs, in quibus Propertium ſecutus eſt. Scripſit & Lyricos Prædium habuit in agro Vaticano.

T. Annianus compoſuit Feſcenninos verſus, varijs iocis & ſalibus refertos.

M. Marullus Mimographus, Romæ floruit imperante Antonio Cæſare. Tanta fuit in ſcribendo licentia, vt non dubitauerit notare principes ciuitatis, eosq. nominatim ſuis carminibus perſtringere.

Aulus Serenus Lyricus poemata ſcripſit vario & multiplici carmine.

Vergilius Romanus Comædiographus, floruit imperantibus Adriano & Antonio. Scripſit mimos, quibus ſecutus eſt. Cn. Mailum.

Ruffus Feſtus Auienus floruit imperante Diocletiano. Aratum è Græco in Latinos cõuertit numeros. Compoſuit etiam librum de orbe terrarum verſibus hexametris, imitatus Dionyſium Græcum poetam. Scripſit etiam de Maritimis, verſibus Iambicis. Præcipuè ſecutus eſt Hecantheum Mileſium, Hellanicum Lesbium, Philonem Athenienſem, & quoſdam alios: fecit, Vergilianas fabulas verſibus iambicis.

Alphius Auitus libros fecit, qui inſcripti ſunt Excellentium, verſib. diametris Iambicis.

Septimius Afer librum compoſuit de laudib. Iam, in quo imitatus eſt Callimachum.

Calphurnius Siculus, ſcripſit carmen Bucolicum. Floruit imperante Domitiano. Modicis vixit facultatibus.

Aur. Olympius Nemeſianus, Afer genere, patria Carthaginenſis, floruit ſub Numeriano & Diocletiano Cæſaribus. Scripſit Cynegetica, Nautica, & Alieutica. Calphurnius eidem opus ſuum nuncupauit.

Maurus Terentianus Afer natione, patria Carthaginẽſis, ſcripſit Iambos. Opus compoſuit vario multipliciq. carminum genere de literis, ſyllabis, pedibusq. & varijs metris. Filium habuit Baſſum, & generum Nouatemum.

Claudianus patria Alexandrinus floruit ſub Honorio & Arcadio. Scripſit de raptu Proſerpinæ l. 4. Item epiſtolas in Ruffinum, de laudibus Stiliconis, Panegyricos, Epigrammata de victoria Theodoſij contra Eugenium Gallorum regem.

Decius Auſonius Gallus, patria Burdegalenſis, vixit imperantibus Valentino & Valẽtiniano. Gratianum Cæſarem literis & diſciplinis erudijt. Patrem habuit Auſonius profeſſione medicum. Gratiani patrocinio prouectus eſt ad cõſulatem dignitatem. Scripſit librũ epigrammatum ex Græcis in Latinos cõuerſum numeros. Celebrauit puellam nomine Biſſulam Scripſit de fluuio Moſa. Faſtorum libros abſoluit, auſpicatus à principio vrbis conditæ vſque ad ſua tempora. Scripſit & quaſdam epiſtolas.

Damaſus natione Hiſpanus floruit eodem tempore quo Eutropius & Oroſius Creatus eſt Romæ Pont. Max. Scripſit complures Hymnos, & librum de Romanis Pontificibus oratione ſoluta Periit ſub Theodoſio, quum annum 80. ageret.

Iuuencus Hiſpanus, floruit imperantibus Conſtantino & Coſtante. Scripſit 4. Euangelia verſibus hexametris, & hymnos.

Aurelius Prudentius Clemens, genere Hiſpanus, primam ætatem poſuit in agendis cauſis & ciuilibus officijs, demum ad Præfecturam Theodoſij patrocinio conſcendit. Scripſit opus de bis, qui pro Chriſtiana pietate ſe deuouerunt. Item de Natali Domini, de geſtis & miraculis Chriſti, de Expiandis animis, de Conflictu vitiorum & virtutum.

Pontius Paulinus patria Burdegalenſis, floruit ſub Cæſare Gratiano. Scripſit hexametris verſibus poema de regibus, ex Suetonio collectis.

Licentius Afer, patria Hipponenſis verſatus eſt cum Auguſtino ſumma familiaritate. Scripſit hymnos & epiſtolas.

Venantius Honorius fortunatus, Rauennæ eruditus, ob eruditionem Pictauorum factus pontifex, ſcripſit hymnos & lib. 4. de Geſtis beati Martini verſibus hexametris.

Fauſtus Gallus floruit ætate Claudiani. Scripſit Epigrammata & Hymnos de rebus ſacris, Probis fuit moribus, & magna in accuſandis vitijs ſeueritate.

Sidonius Apollinaris, patria Aruernus, honeſta & illuſtri natus familia, pręceptorẽ habuit Flauium Nicetium, doctiſſimum tunc tempore grammaticum. Scripſit per multa & ſoluta oratione, & vario carminum genere. Libros 9. Epiſtolarum, Hendecaſyllabos, Panegyricos, & verſus hexametrus.

Sunt & Neotericorum nonnulli, qui in ſcribendis poematibus non mediocrem meruerũt laudem

Digitized by Google

laudem. Primus omniũ Iouinianus Põtanus ſcripſit tanta dexteritate, vt veteres proximo ſequatur interuallo, præriperetque laudem multis antiquis, niſi obſtaret ridicula quorundam hominum opinio, quibus omnia putent, quæ non olent vetuſtatem. Scripſit hic Poeta libros Amorum tres, Tumulorum duos, de Diuinas laudibus, libros Baiarum duos, verſus Iambicos & Lyricos, duos libros qui inſcribuntur Eridanus, libros de Stellis quinque, librum vnum Meteororum, duos de Hortis Heſperidum, Pompam lepidinam, Meliſeum Meonem, de Virtutibus, Grammatica, & alia.

Potanum mea ſententia ſubſequitur Politianus, vtroq; genere dicendi doctiſſimus.

Politianum Marullus Tarchaniota.

Marullum, duo Strozæ, pater & filius.

Strozas & Mantuanus, cuius Bucolica tanti facio, vt Vergilianis conferam.

Stare debebãt in ſuo theatro Philelpus & Petrarca, quoniam modicum laudis ſibi metuerunt in ſcribendis poematib. Sunt & noſtro ſeculo nõnulli, qui magna ſui nominis celebritate poeticem profitentur, vt Quint. Stoa, cuius familiaritate & colloquio vſus ſum aliquandiu, quum degeret Lutetiæ, ibique ſuam Cleopolim excuderet. Nunc Salmonius Macrinus, familiaris & amicus meus, verſus conficit tãta dexteritate tamq; felici genio, vt naſcens videatur habuiſſe Muſas obſtetrices, quæ poeticũ manna eius labellis inſtillauerint. Excellit maximè in ſcribendis hẽdeca ſyllabis, in quibus tam ſimilis eſt Põtano, vt eodem ouo prognati videantur. Germanus quoque Brixius inter noſtri temporis Poetas meritò conferendus eſt. Scribit enim doctè & eruditè, terſa & facili vena.

Omittendi non ſunt duo ætatis noſtræ doctiſſimi viri, & linguæ Latinæ principes vexillarij, Helias Gemellus, & Baptiſta Candelarius Conſul Rothomagæus.

POETÆ GRÆCI.

Sed iam veniamus ad poetarum Græcorum nomina.

Achæus Erethriæus Poeta Tragicus paulò iunior Sophocle, floruit Olimp. 74. docuit tragœdias 44. vicit vna.

Ægemon poeta ſcripſit bellum Leuctricum, Thebanorum & Lacedæmoniorum.

Æſchron Mitylenæus, inter Alexandri comites familiaris fuit Ariſtoteli.

Æſchylus Athenienſis tragicus, primus grauitate Athenarum, & coloris diſtinctione vſus eſt. Primus in lucem protulit tragœdias. De hoc Horat. Poſt hũc perſonæ, pallæq; repertor honeſtæ Aeſchylus & modicis inſtrauit pulpita tignis, Et docuit magnumque loqui nitique cothurno. De eius interitu iam diximus.

Alcman Lyricus, inuẽtor carminis amatorij, floruit Olympiade 37. Scripſit lingua Dorica.

Alcæus Athenienſis fuit Lyricus, de quo Horatius: Lesbio primũ modulate ciui. Polit. in Nutricia: Exatosq; canis pugnax Alcææ tyrãnos. Aeoliũ docto pertẽtans barbitõ auro.

Alcimenes Megarenſis, poeta fuit tragicus.

Alexis Terius, poeta comicus floruit ante Menandrum. Filium habuit nomine Stephanum itidem comicum.

Alexander Aetolus poeta fuit tragicus.

Amipſias Athenienſis, comicus.

Anacreon Teius Lyricus, fuit in honore apud Polycratem Samiorum regem. Eius poema fuit Amatorium. Amauit Bathyllum puerum, vt iã diximus. De hoc Oui. l. 2. Triſt. Quid niſi cum multo Venerem confundere vino. Præcepit Lyrici Teia muſa ſenis.

Anaxandrides Rhodius poeta comicus, floruit ætate philippi Macedonis. Docuit fabulas 65. vicit vna.

Anaxippus poeta nouæ comœdiæ, floruit ſub Antidono, & Democ. Poliorcete.

Antimachus poeta fuit Colophonius, qui dum quoddam poema obſcurum in auditorio recitaret, omneſq; propterea diſcederent, excepto Platone, Legam. inquit, nihilominus, quoniam vnicus Plato eſt mihi pro omnibus.

Antiphanes fuit poeta nouæ comœdiæ.

Antipater Sidonius, verſus faciebat ex tempore. Floruit oratoris Caſſij temporibus.

Apollodorus Athenienſis Comœdiographus floruit Menandri tempore.

Apollodorus Tarſenſis fuit Tragœdiographus.

Apollonius Rhodius, Callimachi diſcipulus ſcripſit Argonautica.

Aratus Menecratis diſcipulus floruit Olym. 124. Scripſit Phænomena, Hymnos in Pana, de Moribus,

Digitized by Google

Moribus, Epigrammata quædam in Antigoni vxorem, Epicædium in Cleombrotū Epiſtolas, Commentarios in Odyſſeam, & pleraque alia. Culpatur tamen à Quintiliano his verbis. Arati materia motu caret, vt in qua nulla veritas, nullus affectus, nulla perſona, totusq; in nominibus abſumitur. Sufficit tamen operi, cui ſe parem credidit vel æqualem.

Architas poeta fuit Epigrammatum.

Archilochus Parius repertor fuit Iambici carminis, quo Lycamben ſocerum ad mortem impulit. Horat. Archilochum proprio rabies armauit iambo. De Archilocho.

Quintilianus ſic ait; Archilochus primus inter eos, qui Iambos ſcriberet. Summa in eos vis, elegantes ſanè vibrantesque ſententiæ, plurimum ſanguinis atque neruorum. Floruit principante Romulo.

Ariſteas Proconeſius, ſcripſit tribus libris carmina quæ vocantur Arimaſpea. Præterea Theogoniam verſibus mille. Floruit Crœſo Cyro regnātibus. Inuulgata eſt de eo fabula, quod animam reſumeret quotieſcunque vellet.

Ariſtophanes Comicus poeta, inuentor fuit tetrametri & octometri. Docuit fabulas 45. Æmulus fuit Socratis. Tres habuit filios omnes comicos.

Ariſtomanes Athenienſis, ſcriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Ariſtonymus Comœdiographus, præfuit bibliothecæ Philadelphi poſt Apollonium. Mortuus eſt è ſtranguria annos natus 75.

Arrianus poeta ſcripſit Metaphraſim Georgicorum Virgilij, opus de Geſtis Alexādri libris 24. & quædam poemata in Attalum Pergamenſem.

Archippus Comicus Athenienſis, ſcriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Ariſtarchus Tegeates floruit eodem tempore, quo Euripides, docuit tragœdias 70. vicit duabus vixit annos 80.

Aſtydamas ſenior Athenienſis Tragicus docuit Tragœdias 42. vicit 5. Fuit & Aſtydamas iunior Tragædiographus poeta.

Augeas fuit comicus Athenienſis.

Bachilides Lyricus Cous.

Callias Athenienſis fuit comicus, filius Leſimachi.

Callimachus, poeta Cyreneus, fuit filiꝰ Batti, diſcipulus Harmocratis. Vixit apud Ptolomæū Philadelphum præfuitq; regiæ bibliothecæ. Omne poematis genus attigit. Scripſit in aduerſariū, quem ficto nomine Ibin appellat, acerbiſſimū poema. Item Elegia, Epigrāmata & Hymnos. Huius meminit Ouid. l. 2. Triſt. dicens. Nec tibi Battidè nocuit, quod ſæpe legenti Delicias verſu faſſus es ipſe tuas; Itē Proper. l. 2. Et nō inflati ſomnia Callimachi.

Carcinus Agrigentinus, poeta Tragicus, floruit paulum āte Phillipum Macedonem, docuit fabulas 98.

Cælius Argiuus ſcripſit de piſcibus.

Chæremon poeta fuit comicus.

Chærilus poeta Samius floruit Olympiade 75. Scripſit Athenienſium victoriam contra Xerxem, ſingulorumq; verſuum ſingulos Stateres aureos accepit. Scripſit & res Lyſandri Lacædemonij, & Alexādri magni. Hunc Horatius vt malum & ineptum poetam culpat, vbi ait: Gratus Alexandro magno regi fuit ille Chœrilus, in cultis qui verſibus & malè tortis. Retulit acceptos regale numiſma Philipp. Et in Arte. Sic mihi qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille, Quem biſterque bonum cum riſu miror, & idem indignor.

Chœrilus Athenienſis fuit Tragœdiographus, qui docuit tragædias 160. vicit 13.

Cineſias Thebanus ſcriptor fuit Tithyramborum, pigro corpore, & fracto crure.

Cleon Curieus ſcripſit argonautica.

Clephon Athenienſis fuit tragicus.

Corrinus Ilienſis, ſcripſit Iliada ante Homerum, literis Doricis, tunc primum inuentis à Palamede cuius fuit diſcipulus. Scripſit & bellum Dardani contra Paphlagonas. Floruit tempore belli Troiani.

Crates Athenienſis Comicus antiquæ comediæ, auditor fuit Platonis philoſophi.

Gratinus Athe ieſis, veteris comœdiæ ſcriptor, docuit fabulas 22. vicit 9. Vir fuit voluptarius & amator puerorum.

Chriſtodorus eſt copto, Ægypt vrbe poeta, Anaſtaſi imperatoris tempore, ſcripſit Iſaurica, vbi ſcribit Iſauriam ab Anaſtaſio fuiſſe captam.

Damozenus

Damozenus fuit Athenienſis comœdiographus.
Demolchus fuit Syracuſanus comicus. Floruit Olympiade 73 Filius Epicarmi medici. Docuit fabulas 14. lingua Dorica.
Dicæogenes poeta ſcripſit Tragœdias & Dithyrambos.
Diodorus fuit Comicus poeta, vt Dioxippus & Diocles Athenienſis.
Egemon Carcenus ſcripſit bellum Leuctricum, Thebanorum & Lacedæmoniorum.
Epicrates poeta fuit Comicus, vt Eriphus.
Euangelus poeta comicus ſcripſit de Re militari.
Eubulus Cettius Athenienſis fuit comœdiographus.
Eumolpus Eleuſinus, filius fuit Muſæi, & Orphei diſcipulus, poeta magni nominis.
Euphronius poeta, ſcripſit carmen Priapi: vbi deum Orneatem eum appellat.
Eupolis Athenienſis, ſcriptor fuit veteris comædiæ, qui mira vſus eſt licentia in carpendis hominum vitiis. Horatio teſte.
Euripides Athenienſis Tragœdiographus, natus eſt eo die, quo Xerxes ab Athenienſibus fugatus eſt. Diſcipulus fuit Prodici in Rhetorica, Socratis in Philoſophia. Ad Tragœdiã conuerſus, ſecutus eſt Anaxagoram. Veneris fuit omnino abſtinens, Vixit ſumma familiaritate apud Archelaum Macedoniæ regem, à cuius cœna dum noctu reuerteretur, iugulatus à canibus, à quodam ęmulo immiſſis, annum agẽs 75. Scripſit Dramata 75. vicit 5. Matrẽ habuit agreſtia vendentem olera. Annos natus 18. Tragœdiam ſcribere aggreſſus eſt in quadam ſpelunca apud Salamina. Cicero eius verba totidem putauit ſentẽtias.
Entiches comicus fuit poeta.
Hermippus Athenienſis, poeta veteris Comœdiæ, ſcripſit fabulas 40.
Heſiodus, poeta Cumæus, ſeu Aſcręus, ab Aſcra Bœotiæ vico, ſcripſit poemata, Theogoniã, Aſpida, Heroidum mulierum catalogũ, Epicedium in quendam Batrachum, & quædam alia. Iugulatus eſt ab antipho & Crimeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit. Primus fabulas ſcripſit.
Hero Ferreus Athenienſis, ſcripſit quædam poemata, quæ Plut. in Nicia ad ætatem ſuam teſtatur perueniſſe.
Hipparchus fuit comicus poeta.
Hipponax Ephеſius ſcriptor fuit Iamborum, qui patria pulſus ab Athenagora & Conia tyrannis, Clazomeni, vixit.
Homerus iunior, patria Bizantius patrem habuit Andromachum. Scripſit Tragœdias 57.
Homerus poetarum maximus floruit Olympiade 23. annis poſt Troiã captam quingentis, poſt Romam conditam 68. Patria fuit. Mæon. Natus ex adulterio matris.
Critheidis virginis Cumanæ apud fluuium Melem, vnde ab initio vocatus eſt Meleſigenus Grammaticæ præcepta primus dedit, quum antea quiſque ſermone ſcriberet, ſimul & loqueretur vernaculo. Puer literis imbutus eſt ab Ariſteo Proconeſio, ſeu Fannio Grãmatico. Factus paulò prouectior, quum flagraret deſiderio viſendarum regionũ, ductus eſt per diuerſa orbis loca à mercatore quodam, qui dicebatur Mẽthes, à quo tamen relictus eſt apud Ithacam, propter morbũ oculorum, quo ibidem laborare cœperat. Conualeſcẽs demum Colophonem profectus eſt, ibiq; renaſcente eodem morbo, incidit in cæcitatẽ, ac tum primum vocatus eſt Homerus, apud Cumęos, & Ionas, qui cæcos vocant Homeros, Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, iam diximus. Veniens Athenas in ætate iam matura, quum in littore quieuiſſet, ſparſo protinus de eius aduentu rumore, hominum multitudo turmatim ad eum videndũ conuolauit. Quò quum eandem ob cauſam diuertiſſent piſcatores, littori appulſos ſtatim rogauit, haberẽt ne aliquid. Illi verò per ænigma reſponderunt, Se quæcunq; cepiſſent, reliquiſſe: quæ vero non cepiſſent, habere. Significabãt enim ſeſe purgaſſe pediculis, quorum captos in aquis reliquiſſent, nõ captos haberẽt in veſtimentis. Quod intricatum & perplexum ænigma Homerus ad piſces tantũ reſpiciens, quum diſſoluere nequiuiſſet, pudore nimio (vt nonnulli ſuſpicantur) incidit in morbum, quo paulo poſt periit. Sed quid opus eſt cauſam mortis comminiſci, quum iam matura eſſet ætate? iam enim vixerat annos 108. Scripſit præcipua duo poemata, Illiadẽ & Odyſſeam. Ilias continet bellum Græcorum in Troianos, propter Helenę raptũ Odiſſea Vlyſſis in patriam redeuntis labores. Duo hæc eius poemata innumerum verſuum diuiſa & diſtincta ſunt ab Ariſtarcho grammatico. Sunt qui eidem tribuant Batracho-

myo ma-

myo machiam, quorum opinioni repugnat Plutarchus. Habitus eſt apud antiquos in tanto precio, vt ſeptem vrbes eum ſibi vendicauerint eiusq. verſus habiti ſint prouerbiorum loco.
Idæus Rhodius, opus Homeri iterauit, carmen carmine reddens. Scripſit etiam res Rhodiorum tribus carminum millibus.
Laſus Herminæus, primus ſcripſit de Muſicâ, primusq. Dithyrambos in cartamē protulit.
Lycophron Chalcidenſis poeta, ſcripſit Caſſandram poema valde obſcurum, in quo meminit de vaticinijs Caſſandræ Exorſusq. ab Hercule & rebus Troianis, proſequitur vſq. ad Alexandrum Macedonem.
Magne Athenieſis, poeta veteris Comedię, floruit Epicharmi tpe. Docuit fabulas vndecī.
Melanthus poeta fuit Elegiophraphus, Cimonis ducis Athenienſium familiaris.
Melithus fuit Tragędiographus, quem Ariſtophanes taxauit vt nimis durum.
Menander Athenienſis, comicus, flagrauit amore mulierū. Scripſit fabulas 88. & Epiſtolā vnam ad Ptolemæum regem. Fabius de eo ſic meminit Menander meo iudicio diligēter lectus ad cuncta quæ pręcipimus efficienda, ſufficit: ita omnem in vita imaginē expreſſit, tanta in eo inueniēdi copia, eloquēdi facultas, ita eſt omnibus rebus, perſonis, affectibus accommodatus, vt omnibus eiuſdē operis autoribus tenebras induxerit. Porrò tanto fuit in precio, vt etiā inuitatus ſit à regib. Ægypti, oblatis magnis honoribus & diuitijs.
Menalippides Melicus ſcripſit Dithyrambicorum libros, poemata, Epica & Elegias.
Huius nepos Menalhippides iunior ſcripſit Lyrica & Dithyrambica. Mortuus eſt apud Perdicam regem.
Menecrates fuit comœdiographus.
Menelaus Ægeus ſcripſit Thebaida libris ſex.
Mymnernus Colophonius poeta fuit Elegiographus, qui dicebat nihil eſſe iucundum ſine amore & iocis. Horat. Si Mymnernus vti cenſet, ſine amore iocisque. Nil eſt iucundum, viuas in amore iocisq; Proper. l. 1. Plus in amore valet Mymnerni verſus Homero.
Mneſimachus ſcriptor fuit comœdiæ.
Moſchus Syracuſanus ſcripſit carmen Bucolicum.
Morychus Tragicus fuit poeta, quem Ariſtophanes gulæ, & nimiæ voluptatis notauit.
Morſimus fuit Tragicus, quem Ariſtophanes inſectatus eſt.
Muſæus Eumolpi filius, primus omnium Athenis deorum genealogiam verſibus tradidit. Scripſit amores Hero & Leandri verſibus hexametris.
Muſeus Eleuſinius, Antipheni filius & diſcipulus Orphei, ſcripſit vitę præcepta ad Eumolphum filium tribus verſuum millibus.
Muſæus Thebanus filius Thamyræ, poeta Melicus, ſcripſit Hymnos & Cantica.
Muſæus Epheſius poeta Eumenis & Attali regum Pergami tempore, ſcripſit res Pergamenſes, & de Perſide l. 10.
Neſtor è Lycia regione, pater Pyſandri poetæ, tempore ſeueri principis, ſcripſit Iliada. Tryphiodorus verò Odyſſeam ad imitationem Homeri.
Nicandrus Colophonius edidit verſibus Prognoſtica Hippocratis.
Nicochares Athenieſis, Philonidis comici fil⁹, coęuus Ariſtophanis, ſcripſit multas fabulas.
Nicoſtratus fuit comicus.
Nicomachus Phrygius, ſcripſit Tragœdias vndecim.
Nicomachus alter Athenienſis fecit Euripidem & Theagenem.
Nonnus Panopolita ſcripſit Euangelium Ioannis, Græcis hexametris.
Olympius Myſius, poeta Melicus & Elegiographus, diſcipulus Marſyæ, floruit ante bellū Troianum.
Oppianus ex Anaxarbo Ciciliæ ciuitate, ſcripſit poema de Piſcibus, quod Antonio Seueri filio noncupauit.
Orpheus Crotoniata, vixit apud Pyſiſtratum tyrannum Scripſit Argonautica.
Palephatus Athenienſis poeta ſcripſit de Situ orbis, & cōtentione Mineruæ cum Neptuno ad mille verſus. Veneris quoque, & Amoris ſermones quinque millibus verſuum. Item de crine Latonæ, & quædam alia.
Pamprepus Panopolita, floruit ætate Zenonis principis. Scripſit de Etymologijs & Iſaurico, ſoluta oratione.

Panolbus

Panolbus fuit Epicus poeta.
Parthenis Nicæus, poeta Elegiographus, captus à Cinna in bello Mithridatico, & ob ingenium manumiſſus. Vixit vſque ad Tiberium Cæſarem. Scripſit elegias in Venerem, & Epicedium in Aretem vxorem ſuam, deque eius laudibus lib. 3.
Parthenius Chius, Theſtoris filius, ſcripſit verſus in laudem patris.
Perſes Aſcræus poeta, frater fuit Heſiodi.
Phædimus Bizantius, fuit Elegiographus poeta.
Phærecrates Athenienſis comicus, militauit ſub Alexandro Mag. Docuit fab. 17.
Phidamus Epicuræus, poeta fuit admodum laſciuus.
Philemon Syracuſanus, poeta nouæ comœdiæ, tempore Alex. Mag. ſcripſit ſex fabulas. Vixit annos 90. Perijt nimio riſu.
Philemon iunior, eius filius, itidem comicus docuit fabulas 54.
Philetas Cous, floruit ætate Philippi & Alexandri Macedonum. Præceptor fuit Ptolemæi Philadelphi. Scripſit Elegias & Epigrãmata cõterraneus fuit Hippocratis medici. De eo & Callimacho ſic ſcribit Fabius: Elegiæ princeps habetur Callimachus ſecũdas cõfeſſione plurimorum Philetas occupauit. Prope. l. 7. Tu ſatius memorẽ muſis, imitere Philetã.
Philocles Athenienſis, filius ſororis Aeſchyli, Tragicus fuit poeta.
Philoxenus Cytherius poeta Lyricus, ſcripſit Dithyrãbos 24. Obijt Epheſi. Scripſit carmine Lyrico Aeacidarum genealogiam. Coniectus eſt à Dionyſio Syracuſano in Latomias quòd eius carmina & tragædias non probaret.
Philiſtus Cercyreus, Tragicus poeta. vixit apud Ptolemæum Philadelphum.
Philiſtion Nicæus poeta Comicus, floruit ætate Socratis.
Philipiddes Comœdiographus quum ætate iam prouecta in certamine poetarum præter ſpem viciſſet, inter illud gaudium repentè mortuus eſt; autore Gellio.
Phoclydes Mileſius, floruit poſt bellum Troianum, Olymp. 58. Scripſit elegias, & quaſdam Sententia ad vitæ inſtitutionem.
Phocinorides fuit comicus.
Phormus Syracuſanus Comicus, Geloni tyranno fuit familiaris, eiuſq. filios erudiuit. Docuit fabulas 7.
Phrynicus Athenienſis Tragicus. Theſpiadis diſcipulus, primus vultum mulierum protulit in Scænam, & Tetrametrum reperit. Filium habuit Polyphradmonem poetam tragicũ. Docuit tragędias nouem.
Phrynicus Athenienſis fuit Comicus.
Pigres Halicarnaſſæus frater Artemiſiæ vxoris Mauſoli, ſcripſit verſus elegios in Iliadẽ Hõ.
Pindarus Thebanus Lyricorum princeps, floruit Aeſchyli tempore. Scripſit lingua Dorica Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia. De pindaro ſic meminit Hor. Pindarum quis ſtudeat æmulari, Iule, cæteris ope Dædalæa Nititur pennis, vitreo daturus Nomina ponto. Primas meruit inter nouem Lyricos, quorum hæc ſunt nomina: Alcæus, Sappho, Steſichorus, Ibicus, Bacchylides, Simonides, Almam, Anacreon, & Pindarus ipſe.
Piſandrus Camyreus poeta antiquior Heſiodo, ſcripſit facta Herculis duobus libris.
Piſandrus Larãdæus poeta, ſub Alexandro Mammeæ, ſcripſit verſibus variã hiſtoriã li. 66.
Plato Athenienſis, poeta priſcæ comædiæ, floruit tempore Ariſtophanis & Eupolidis.
Polyzelus comicus fuit.
Poſidippus Caſſandræus comicus, docuit anno 3. poſt mortem Menandri. Scripſit fabulas 30. De Sappho poetria diximus in capite de mulieribus doctis.
Simonides Ceus, poeta Melicus floruit Olymp. 55. Vixit ãnis 79. ſcripſit Dorica lingua Cãbiſis & Darij res geſtas, & Xerxis bellum maritimum Præterea Threnos, Encomia, Epigrammata, Pæanus, Tragœdias, Nenias, & quędam alia. Primus etiam artem memorãdi fertur inueniſſe, quum cęnaret in Theſſalia apud Scopam opulentum hominẽ. Præcipuè eius virtus fuit in commendãda commiſeratione. Nam inter cæteras funebres laudationes ſingulari carminum commiſeratione proſecutus eſt conuiuas ſuos, apud Scopã illũ, de quo nunc diximus, cœnaculi ruina colliſos Catullus; Mœſtius lacrymis Simonidæis.
Simonides Teius Iambicus ſcripſit Græcorum apud Aulidem conuentum, & Trimetrorum libros duos.
Simonides Magnes, ſcripſit res geſtas Antiochi magni, & bellum aduerſus Galatas.

Sophocles Athenienſis Tragicus, coætaneus & collega Periclis in prætura, docuit Tragœdias 23. Deceſſit ſex annis poſt Euripidem. Appellatur Apis, ob linguæ dulcedinem Filij eum ab adminiſtratione rei domeſticæ ſummouerunt, vt delirantem: at ille Tragœdiam protulit coram iudicibus, vt viderent, an eſſet opus deliri ſenis. Propterea reſtitutus eſt, & ſapiens iudicatus.

Fuit & Sophocles alter ſuperioris nepos, qui docuit Tragœdias 4. Atque etiam ſcripſit Elegias.

Sophilus Sycionius fuit comicus.

Soſitheus Syracuſanus, æmulus fuit Homeri tragici.

Sotades Maronites, poeta fuit Iambographus impuriſſimus & plenus laſciuiæ.

Hinc Sotadicos verſus vocamus pathicos & libidinoſos.

Soteric' Aſites ſcripſit Encomium Diocletiani, & Dionyſiaca, & vitam Apollonij Tyanei.

Steſichorus poeta Lyricus ex Hymera Siciliæ ciuitate ſcripſit Helenæ vituperationem. Ob quam rem exoculatus palinodiam cecinit, & viſum recuperauit. Primus cum citharæ cantu chorum inſtituit. Vnde inditum illi nomen. In eius ore, quum infans eſſet, cantauit luſcinia.

Thales Cretenſis, fuit Lyricus poeta, qui quum Spartam veniſſet, Lacedæmoniorum animos ſuis verſibus adeò deliniuit, vt feritatem illam exuerint, quam ex ſeueris Lycurgi legibus imbiberant.

Tamyras Trex poeta, ſcripſit verſus in theologia ad tria millia. Eximia fuit pulchritudine, & amore puerorum deflagrauit. Theognetus Comicus.

Theogenes Megarenſis floruit Olymp. 59. Scripſit Elegias, & alia poemata. Fuit alter Theogenes Trag.

Theodectes Cilix, diſcipulus Platonis, ſcripſit fabulas 50. Præterea artem Rhetoricam verſibus, & quædam alia.

Theodoſius Tripolitanus, ſcripſit verſibus in Æſtatem.

Theocritus Syracuſanus patrem habuit Praxagoram, Philinam matrem Floruit ſub Ptolemæo Lag. Scripſit Dorica lingua Bucolicum poema.

Theophilus ſcriptor fuit priſcæ comœdiæ.

Terpander Lesbius poeta Lyricus. Heptachordum & Lyrici carminis canonem ſcripſit.

Theſpis Atticus, poeta Tragicus, primus inſtituit, vt Tragędiæ agerentur in plauſtris. Vnde Horatius: Ignotum tragicæ gen' inuexiſſe camœnę Dicitur, & plauſtris veniſſe poemata Theſpis, Quæ canerent agerentque peruncti facibus ora.

Timon Apolloniates, ſcripſit Tragœdias, Comœdias, Satyras & alia per multa.

Timolaus Lariſſæus, diſcipulus Anaximenis Lampſaceni, ſcripſit poema de bello Troiano.

Timocles Athenienſis fuit comicus.

Timotheus Mileſius ſcripſit verſibus de Muſica l. 17. præterea Hymnos, Encomia & Dithyambos.

Tyrteus Athenienſis poeta, quem quum Lacedæmonij certantes in Athenienſes principē ſibi delegiſſent, ita eorum animos inflammauit ſuis carminibus, vt omnes periculi & mortis immemores in hoſtem furioſi ſe coniecerint, eoque modò victoriam ſibi pepererint. Horat. in Arte. Tyrteusq; mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.

Triphiodorus Aegyptius, ſcripſit Marathoniam, excidium Ilij, & poema de laborib. Vlyſſis.

Xenophanes Colophonius ſcripſit poema de Pſyllis. Præterea Elegias & Iambos contra Heſiodum & Homerum, improbans quæ de dijs ſcripſerunt.

Xenophabes Lesbius fuit Iambographus.

Xenarchus fuit poeta comœdiographus.

Zenodotus Epheſius poeta diſcipulus fuit Philetæ. Floruit ætate Ptolemæi primi cuius liberos erudit. Primus Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

SYNONYMA QVÆDAM POETICA.

Achaia regio aliter vocatur Aegyalos, ab Aegyalo rege.

Achelous fluuius prius Thoas dicebatur. Mutauit nomen ſub Acheloo rege.

Achilles, Acaides, Pelides, Chironis alumnus, idem.

Aegina vrbs ad acens Peloponneſo, aliter vocatur Oenopia. Oui. l. 7. Met. Oenopiam veteres appellauere, ſed ipſe Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.

Ægyptus aliter vocatur terra Memphitis, tellus Nilotica, & Delta.

Aegyptij aliter vocantur Paretonij à Paretonio Aegypti vrbe. Mareotici à Mareotide lacu eiuſdem loci. Ouidius l.9. Iſi Paretonum Mareoticaque arua Pharonque, Quæ colis. Claſſis Mareotica, id eſt, Ægyptia, qua vehebatur Cleopatra. Iſiaci ab Iſi filia Inachi, quam pro dea coluerunt. Oui.l.1.de Ponto: Vidi ego Niligenæ numen violaſſe fatentem Iſidis Iſiacos ante ſedere focos. Memphei & Menphitici, à Memphi Aegypti vrbe. Ouid. l.1.de Arte. Ne fuge Niligenæ Memphitica ſacra iuuencæ. Lagæi à Lago primi Ptolemęi patre à quo Nilus vocatur Lagæus. Lucan.l.1. Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili. Idem l.6. Vltima Lagææ ſtirpis, perituraq; proles. Niliaci, Nilotici, Niſicolæ, & Niligenę, à Nilo fluuio. Luc.l.5. Te niſi Niliaca pro prius non vidit arena. Idem l. 9. Rege ſub impuro Miliotica regna tenēte. Peluſii & Peluſiaci, à Peluſio Nili hoſtio. Luc.l.8. Qua diuidui pars maxima Nili. In vada decurrit Peluſia ſeptimus annis. Ptolomæi à Ptolomæo Lagi filio, à quo deinceps Aegyptii reges omnes idem traxerunt nomen. Vnde & Pharō Ptolemæam poetæ appellant. Pharii à Pharo Aegypti inſula. Cleopatrici à Cleopatra regina. Vnde & Sidonius dapes Cleopatricas appellat.

Aeolia inſula dicitur etiam Aeolis. Bap. Pius: Vt Liparæus ager, vtque Aeolis inſula flagrat. Aeoliæ inſulæ prius etiam dicebantur Epheſtiades & Vulcaniæ.

Aelus Hippodates, id eſt, nepos Hippotæ cuiuſdam Troiani Ouid.l.11. Quòd ſocer Hippodates tibi ſit, qui carcere fortes Contineat ventos.

Aeſculapius, Epidaurius anguis, quoniam in Epidauro colebatur in forma colubri.

Aetna inſula, Ineſia.

Aetoli, populi Græciæ, Epyro & Acarnaniæ finitimi, aliter vocantur Calidonii à Calydonę vrbe. Hinc Calidones, eius loci mulieres. Stat.l.2. Thebaid. Centum ibi virgineis votæ Calydones aris. Oeneii, ab Oeneo rege Ætoliæ, & Deianyræ patre. Ouid.l.8. Et Oeneios vltorem ſpreta per agros Miſit aprum. Pleuronii ab eiuſdem loci vrbe, quæ dicitur Pleuron. Ouid.l.8. Talibus iratam. Venerem Pleuronius Acmon Inſtimulat verbis. De Pleurone Sta.l.2. Theb. Et reduci pateat mihi Martia Pleurō. Eadem ratione vocantur Pleuronis alumni: Idem Stat. l. 8. Nunc mœſtæ fundens Pleuronis alumnos. Naupactæi à Naupacto eiuſdem loci oppido. Hinc Achelous dicitur Naupactæus. Ouid.l.2 Faſt. Amphiaraides Naupactæo Acheloo.

Afri, ſeu Africani, aliter vocantur Tuniſei, à Tuneto, ſeu Tunitio Lybiæ ciuitate. Sidon. Torrida Tuniſeos infert mihi Birſa furores.

Arigentium, Agragas Ver. Arduus vnde Agragas deſpectat maxima longè Mænia.

Alemani aliter vocaretur Teutones, & Teutonici, à Teutone deo, quem venerabātur. Lucanus l.1. Vidimus & Martem Libyes, curſumque furoris. Teutonici. Idem l.6. Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis: Germani, quod vicini ſint Belgis. Idem & Germanici, Sueton. in Aug. Vt tamen in quibuſdam Pannonicis ac Germanicis aut interuenirent, aut non longè abeſſet. Rhenicolæ, quòd habitent ad Rhenum fluuium.

Allobroges populi, aliter vocantur Pedemontani Stroza pater. Et Pedemontagnum ſigna ſequuta ducem.

Ambracia vrbs Epyri, prius dicebatur Eponia, & Paralia Ambracienſes & Ambraciotæ idem ſibi volunt.

Anglia ipſa aliter vocatur Britannia, Caledonia, Albion, & Angliterra.

Angli ſeu Anglici, aliter vocantur Britanni. Virgilius: Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. Caledonii, Mart.l.1. Nuda Caledonio ſic pectora præbuit vrſo. Dicuntur & Brutigenæ, quoniam deſcenderunt à Bruto.

Anien fluuius, Aniens, Anſo.

Antiochia, Seleucia, à Seleuco rege.

Aquiſgranum, Vegerta.

Apollo, Pæon, Phœbus, idem.

Apulia vocatur Iapygia ab Iapyge Dedali filio, Meſeppa à meſappo, Daunia à dauno.

Appuli, Italiæ populi, aliter vocantur Meſappii à Meſappo reg. Ouid.l.14. Peucetiuſque ſinus Meſſappiaque arua reliquit Aetolidæ ab Aetolo Diomede, qui ibidem imperauit Syll.l.13. Aetolidas interfuit haud ignobile nomen Dauntii à Dauno patre Turni, qui ibid. regnauit.

Arabes

Digitized by Google

Arabes Nyſij,& Nyſiade. Hinc nymphæ Nyades à Nyſa oppido. Ouid. l.3. Faſt. Nyſiades nymphas puerum quærente nouerca.

Arar fluuius, influens in Rhodanum, ætate noſtra vocatur Sagona.

Arcadia aliter vocatur regio Mænalis, à Mænalo promontorio. Ouid. l.3. Faſt. Pinigeram Fauni Mænalis ora caput.

Arcades, Arcadij, Arcadici, aliter vocantur Tegęi, Tegęi, & Tegeatici à Tegęo Arcadiæ oppido. Virg. l.5. Aen. Alter ab Arcadia Tegeæ de ſanguine gentis. Idem l. 8. Tum lateri atque humeris Tegeæum ſub ligarenſam, id eſt, Arcadicum Parrhaſij è Parrhaſia Arcadiæ regione. Virg. l. 11. Qui Parrhaſio Euandro Armiger ante fuit. Lycæi, à Lyceo monte Arcadiæ. Ouid. l.2. Faſtorum Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Nonacris locus eſt in Arcadia, à cuius nomine Arcades vocãtur Nonacrini & Nonacrij Ouid. l.5. Faſt. Et matri & vati paret Nonacrius heros id eſt, Euander Arcus Idem l.2. Meta. Dum redit, itque frequens, in virgine Nonacrina Aſtit. Parthenij, à Parthenio mõte Arcadiæ. Ouid. l. 9. Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides vndæ. Partheniunq; nemus. Piſæ à Piſa oppido Arcadiæ prope Pipheum fluuium. Ouidius l.2. Triſt. Quid non Tantalides agitante cupidine currus Piſæam Phrygijs vexit eburnus equis? Piſæam, id eſt. Hippodamiam Arcadicam. Molorchæi à Molorcho Arcadiæ paſtore, cuius precibus Hercules leonem interfecit.

Argo nauis, aliter vocatur Pinus Theſſala & Pagaſæa, à Pagaſæa Theſſaliæ ciuitate.

Argos & Hippium, idem ſibi volunt: autore Plinio.

Ariadna, Minois, quod ſit Minois filia.

Aſcanius filius Aeneæ, aliter vocatur Iulus, & Ilus Virg. l.1. Aeneidos: At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo Additur, Ilus erat, dum res ſtetit Ilia regno.

Athenieſes in primis dicantur Attici, Athenæi, Actæi, Theſæi, Theſidæ, Cecropij, Cecropide, Munichij, Moſopij, Arcadiæ, Erichthæi, Erichthonij, Aegidæ, Marathonij, Cranai, Erichthidæ, Codridæ. Athenienſes, & Athenæi à Minerua, quæ Athena Græcè dicitur. Attici & Actæi ab Attione rege. Ouid. l.1. Met. Spectat Aonios Actæis Phocis ab aruis. Theſæi, & Theſeij, & Theſidæ, à Theſeo filio Aegei Athenarum regis. Virg. l.2. Georg. Præmiaque ingẽtes pagos & compita circum Theſidæ poſuere. Martial eadem ratione ſauos Theſæos vocat, id eſt, Atticos, vbi ait. Maſſica Theſæis tã bene vina fauis. Cecropide à Cecrope rege. Virg. l.6. Aen. Tum pendere pęnas Cecropidę iuſſi. Munychia erat Athenienſium nauale, vnde & Munychij dicti ſunt. Ouid. l.2. Met. Munychioſq; volens agros, gratamque Mineruæ Deſpiciebat humum. Mopſopij à Mopſo Athenarum rege. Ouid. l.5. Met. Mopſopium iuuenem ſacros agitare iugales. Aeacidæ ab Aeaco. Idem Ouid. l.8. Dant placidi curſum redeuntibus auſtri Aeacidis Erichthæi, & Erichthonij & Erichtheo & Erichthonio regibus. Ouid. l.8. Erichthæas Tritonidos ibat ad arces Eadẽ ratione vocantur Erichthidæ. Aegidæ ab Aegeo Athenarum rege. Ouid. in Epiſt. Inter & Aegidas media ſtatuaris in vrbe. Marathonij à Marathone Atticæ campo. Vnde Stat. l.5. Syl. Erigonem vocat Marathoniam. Sillius l. 14. Armaque fixa deis, aut quæ Marathonius hoſtis Perdidit.

Cranai, à Cranao rege Athenarum. Codridæ, à Codro rege, qui ſe pro patria deuouit.

Attica, Mopſopia, Ionia, Poſſidonia, Cecropia, Cecropis, Attis, Acte, idem ſibi volẽt. Athenienſis etiam dicuntur, Pandionij à Pandione rege Erichthonij filio.

Aurelia prius vocabatur Genabum.

Aurota Memnonis mater. Eos idẽ Seneca in Hercule Oetæo: Noſteſq; duas contulit Eos.

Auſter, Notus, idem. Plin. l.18 Hæc auſtrum ventum dabit, quem à Græcis Notum diximus vocari.

Bacchus, Liber, Iacchus, Euam puer Semeles.

Beleares, Gymneſiæ.

Belgæ, Belgici.

Belides, Danaides.

Bellona, Pallas, Enyo.

Bellouaci, Bellouacenſes.

Bithynia aliter vocatur Mygdonia, à Mygdono rege, & Brebrycia à Bebrice. Ouid. in Epiſt. Nunc quoque Mygdonia flabilis aſtat humo.

Digitized by Google

Bithynij aliter vocantur Bithynici, Tynniaci, Mygdonij, Bebriaci.

Biturici Bituriges. Sidonius: Spectabilem virum epiſcopum ſibi flagitat populus Biturix ordinari.

Bizantij, Bizantini, Bizantium, Ligos. Plin. lib. 4. In quo oppidum Bizantium liberæ conditionis, antea Ligos dictum.

Bononia, Felſina.

Boreas, Aquilo.

Briareus, Aegeon.

Burgundi, Burgundiones.

Bœotia, Ania, Ogygia, Hyantis.

Bœotij, aliter Bœoti. Lucanus li. 3. Bœoti coiere duces. Phocæi & Phocaici, à Phocide propinqua regione Hyanthæi à vetuſtis Bœotiæ populis. Sta. l. 1. Theb. Exul. Hyanthæos inuenit regna per agros Teumeſij à Teumeſo Bęotiæ, mōte. Stat. l. 2. Theb. nō alias tacita iuuenis Teumeſius iras. Mēte acuit Meleagri, a Meleagro. Vnde & Pleuron Meleagria vocatur à Statio. Theſpiaci à Teſpijs oppido eius loci. Sta. l. 2. Syl. Cētū Theſpiacis odora locis. Stent altaria; Helyconij ab Helycone monte Bęotiæ Muſis ſacro. Sta. l. 7. Horrent Tyrrhenos Helyconia plectra tumultus. Cyrrhæi, à Cyrrha oppido Phocidis. Idem Stat. l. 7. Mænia Cyrrhæa monſtrauit Apollo iuuenca Hippocriniſati, ab Hippocrene fonte. Vocabulum eſt Sidonij Apollinaris Aganippæi, ab Aganippe fonte eiuſdē loci. Aonij, & Aonidæ, quoniam Aonia pars eſt Bœotiæ. Caſtalij, à Caſtalia fonte.

Cantabri, Cantabrici.

Capitolinum, ſedes Tarpeia, Templum Iulium.

Cappadoces, Cappadoci.

Carmentis, Nicoſtrata.

Cares aliter Bubaſij. Ouid. l. 9. Bubaſides videre nurus.

Carteia vrbs Hiſpaniæ, Tariſſa.

Carthago ipſa vocatur Byrſa, & Calcedon. Virg. l. 1. Aen. Mercatiq. ſolum facti de nomine Byrſam. Claudianus in Eutropium; Bacchatus per opera tremor Chalcedona mouit.

Carthagineſes Vocantur Tyrij à Tyrijs colonis, quos illuc adduxit Dido poſt Sychæi mortem Virgilius; Vrbs antiqua fuit; Tyrij tenuere coloni, Chartago. Cadmæi quoniā Tyrii & Phænices deſcenderunt à Cadmo Syll. l. 1. Sacri quum fida pacti. Gens Cadmæa ſuper regna certamina mouit, Aſdrubaliani ab Aſdrubale duce: verbum eſt. Sidonii Eliſæi ab Elyſa Didone; Byrſici, quoniam Carthago prius dicebatur Byrſa à corio. Sidon. Spernus Eliſeæ Briſica tecta domus.

Colchi, Cholciaci, Phaſiaci, Aeætæi, Aætij Cytæi.

Corinthii, vocantur Corinthæi, & Corinthiaci. Ouid. lib. 15. Iamq. Corianthiaci carpebam littora ponti. Cyſelidæ, à Cypſedo Ixionis filio. Virg. in Cyri, Cypſelidæ magn. florentia regna Corinthi Ephyræi & Ephyrali, quoniā Corinthus primo vocabatur Ephyre Luc. l. 6. Inſedit caſtris, Ephyræaq. mænia ſeruat. Iſthmici & Iſthmii, ab Iſthmo terra anguſta prope Corinthum, quæ ſeparat Aegeum mare ab Ionio. Stat. l. 2. Syll. talis in Iſthmiacos ploratus ab æquore portus. Cenchræi à Cenchro portu Stat. l. 4. Theb. It comes, Inoas Ephyre ſolata querelas, Cenchreæque manus.

Corſica, Cyrnos Plinius: In mari Liguſtico & eſt Corſica, quam Græci Cyrnō appellauere.

Creta inſula aliter vocatur terra Curetis, à Curetibus, qui in ea habitarunt. Ouidius lib. 8. Vt egreſſus ratibus Curetida terram Contingit. Terra Gortynis vocatur etiam Aeria, & Macaros. Plin. l. 4. Maleotes Crates primum Aeriam dictam, deinde poſteri Curetim appellauere; & Macaron nonnulli à temperie cœli appellatam exiſtimauere.

Cretenſes aliter dicuntur Cretæi. Virgil. libro tertio Aeneid. Tertia lux claſſem Cretæis ſiſtat in oris Creſſi. Idem libro 4. Quam procul incautam nemora inter Greſſia fixit Paſtor agens telis. Creſſi. Idem libro 5. Creſſa genus Pholoe. Gnoſii à Gnoſo vrbe Cretæ. Virgil. libro 6. Aeneid. Gnoſius hæc Radamantus habet duriſſima regna. Gnoſiaci. Ouid. libr. 8. Gnoſiacæque hæret comes indiuiſa carinæ Dictæi à Dycte vrbe Cretæ Virgil. libro 3. Aen. Dictæa negat tibi Iupiter arua. Lyctii à Lyctio vrbe Cretæ. Virgil. lib. 3. Aen. Et Salentinos obſedit milite campos lyct. us Idomeneus. Cydonæli, & Cydoniaci, à Cydone vrbe Cretæ Ouid. l. 8 Armaque, equoq. habituſq. Cydoneaſq. pharetras. Stat. l. 4.

Theb.

Digitized by Google

Theb.Terga Cydoniaca Coritos arũdine pulſat.Ariadnæi ab Ariadne.Minois filia Minoti a Minoe rege.Oui.in epiſt.Phædræ,En ego nunc ne forte parũ Minoia credar.Androgeonæi ab Androgeo filio Minois Gortynij,& Gortyniaci,à Gortyna vrbe. Stat.l.4. Theb.Arbiter hoc dura verſat Gortynius vrna.Dorici & Doriēſes,quoniā tempore belli.Troiani Dorici venerunt in Cretam,duce Althemene,ibiq;decem vrbes cõdiderunt.

Cumani aliter Cumæi Chalcidici, Eboici.

Cynoſura Helyce,Arctos, Parthaſis vrſa.

Danubius, Iſter, adubanus.

Delos,Ortygia,à multitudine Coturnicum. Virg.li.3.Æn.Linquimus Ortygiæ portus.

Diana Cynthia, Luna.

Dido,Elyſſa,Phæniſſa.Dalmatæ,Dalmatici.

Dyrrachium,Epidamnum. Plin.Epidamnum colonia propter inauſpicatum nomen à Romanis Dyrrachium appellata.

Eduenſes, Edui, Auguſtudunenſes.

Elæi ab Elea oppido Archadiæ prope Tegeum,vbi Minerua fanũ habuit.Stat. l.4. Syl.Aut Eleę ducis vidit.Tegæa ſacerdos Erymantij & Erymantæi ab Erymanto mõte. Stat.l.5. Theb Affuit Hippomedon,rectorque Erymãtius,id eſt,Parthenopeus. Cyllenij,à Cyllene Arcadiæ monte,à quo Mercurius vocatur Cyllenius.Cleonij à Cleone oppidulo.Caliſtonij,à Caliſto filia Lycaonis,regis Arcadiæ.

Elis, Epia.

Elienſes,Elæi, Epei.

Euboia,terra Eubois.Statius in Achil. Quæritur naualibus Eubois ora.

Euboici, Capharæi, Abantij,Tanagræi, à Tanagreo.

Euphrates,Pixyrates autore Plinio.

Equus Troianus;equus Durateus,Epei machina.

Epyrotæ,Epyrotici,Leucadij, à Leucade promontorio: Actij & Actiaci ab Actio oppido; Phocæi.Phociaci,Chaonij,Dodonigenæ verbo Sidonij,Moloſſi,Pyrrhidæ, idem.

Epyrus,terra Chaonis.

Flora,Chloris,Zephyritis,dea florum,vxor Zephyri.

Gades,Gadera,Cotynuſa.

Galli,Gallicani,Galligenæ Galatæ,Sequanidæ,Sequanici.

Garamantes,Garamantici.

Gigantes,fratres Phlegæi, Titanes.

Gorgon, Meduſa, Gorgoris, Habis.

Gratiæ, Charites.

Græci,Graij,Graiugenæ,Argæi.Virg.in opuſc.Septima iam Argæis ſtabulis impenſa laboris, Argiui, Argolici, Dorici, Dorienſes,Pelaſgi, Pelopeij,& Pelopeiadæ, à Pelope filio Tantali.Virg.l.2.Æn.Vltrò Aſiam magnam Pelopœa ad mœnia bello Venturum. Stat. l.10.Ad patrias fuſæ Pelopeides aras.Achillæi, & Achillidę ab Achille: Argolæ apud Euripid.Achæi,Achiui,Achaici,Inachæi,Inachij,Inachidæ ab Inacho Argiuorũ rege,patre Iſidis Ouid. l. 5. Faſt. Littus ad Inachium puluis inanis eam. Stat.l.2.Theb. Qua noſtræ cecidere animæ ſtupet Inacha putes.Idem l.5.Lectique potẽtes Inachidæ.Agamemnonij,Agamemnonidæ ab Agamemnone.Virg.l.6.Æn. At Danuã proceres, Agamemnoniæque Phalanges.Acriſionæi ab Acriſio rege Argiuorum.Abantius filius.Oui.l.4.Met. Acriſionæas Prætus poſſederat arces. Abanthæi & Abantiadæ, ab Abante Argiuorum rege,patre Acriſij. Oui.l.15.Nuper Abãtæis templo Iunonis in Argis.Thyeſtæi à Thyeſte.Mycenæi à Mycenis vrbe.Ouid.in Epiſt. Briſ.Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum iuro. Menelai,à Menelao.Phoronidæ & Phoronæi,à Phoroneo Inachi filio,& Argiuorum rege.Stat.l.2.Syll.Iſi Phoronæis quondam ſtabulata ſub antris Perſæi,à Perſeo Acriſij nepote.Stat.l.1.Theb.Perſæos aliter in agros Scinditur.Danaæi.Idem: Tunc ſedet Inachias vrbes,Danaæaque regna.Dolopeij à Dolopibus Græciæ populis. Val. Flac. Vidiſſe putant Dolopeiaq;buſta.Iaſidæ,ab Iaſio Argiuorum rege.Tantalidæ,à Tantalo. Achillæi,Achillidæ,ab Achille.

Heraclæa,Tyris,Trachin.autor Plin.

Hiſpania, tellus Tarteſſia,Iberia, idem.

Digitized by Google

Hiſpani.Iberi.Iberici.Iberiaci.Virg.l.7. Tyrrhenoque boues in flumine lauit Iberas, Sidonius.Terrarum indigenas Ibericarum Syl.l.12 Omen Iberiacis victa Carthagine terris. Beticolæ,& Betigenæ. Syl.l.1.Beticolasque viros ſpacijs agitabat iniquis.Idem l.9. Betigenæq. viri celſus media ipſa coercent.Heſperij, Tarteſſij,& Tarteſſiaci,à Tarteſſo vrbe Gaudibus vicina.

Hyades. Suculæ.

Hyrcani, Caſpij.

Iaſon,Æſonides,ab Æſone patre.

Ilua inſula,Æthala.

Illyrici,Illyri,Taulantii.Syl.l.15.Quaq.per Illyricum Taulantius incola littus.

Illarime,Aenaria,Pythecuſa,authore Plin. Aenaria, à ſtatione nauium Aeneæ. Hodie vocatur Ischya.

India terra Gangetis, terra Euphratis, Euphratidis. Sidonius. Ripa Euphratide vix putat tuendam.

Indi,Indici,Gangetici,quòd prope Gangem habitent.Syl.l.3. Hinc laxos archus olim Gangetica pubes Summittet. Dicuntur etiam Nyſæi,à Nyſa vrbe indiæ. Idaſpæi, ab Idaſpe. Sidonius.Frangat Idaſpæas aries impactas Erithras.

Infernus, Infernalis, Auernus,Auernalis,Tartareus, Herebæus,Plutonius, Cocytius Acheruſius, Phlegetontæus,Stygius,Acherontæus, Letheus, Orcius.

Iphigenia, Iphinaſſa Lucretius, Iphinaſſæo turparunt ſanguine fœdæ.

Italia Heſperia maior,ab Heſpero Hatlantis fratre, Oenotria ab Oenotro rege Sabinorũ. Virg. Eſt locus,Heſperiam Graii cognomine dicunt, Oenotrii coluere viri, nunc fama minores Italiam dixiſſe ducis de nomine gentem.Idem l.7.Hinc Italæ gẽtes, omnisque Oenotria tellus. In dubiis reſponſa ferunt. Latium,quòd ibidem Saturnus lauerit, Arma Iouis fugiens & regnis exul.ademptis.Idem Virg.l 8.Latiumq.vocari.Maluit his quoniã latuiſſet tutus in oris.Saturnia à Saturno. Ouid.l.1. Faſt.Inde diu genti manſit Saturnia nomẽ.Dicta quoque eſt Latium terra latente Deo.Terra Auſonis,& Auſonia,ab Auſone Vlyſſis filio.Ouid.l.2.Faſt.Captaq.erat lyricis Auſonis ora ſonis.Terra Italis. Ouid.l.2.de Ponto,Mœſtisque cadentes.Excepit lacrimas Italis ora genis.

Itali,Italidæ,Italici.Ouid.l.14.Littore in Italico Meſſenia mœnia contra. Laurentes, Lauinii,Laurenti,Tyrrheni,Laurentii,Latiales.Auſones,Auſonii,Auſonidæ. Lucan.l.9.Grata vice mœnia reddent Auſonidæ,Phrygibus.

Iudæi,Iudaici,

Lacedæmon,Sparta idem.

Lacedæmones,Lacedæmonii,Tyndarei,à Tyndaro rege Oebaliæ, & Helenæ patræ.Vnde & Syllius Tarentum vocat Tyndarium. Spartani, Spartiaci, Spartiatæ; Sidonius Spartiatæ ruptum variatarum poſuere cruſtas.

Laconia prouincia in Peloponneſa,aliter vocatur Oebalia, & Tænarii à Tænario promõtorio.Ouid.in Epiſt.Paridis.Tenaris eas claſſi terra petita meæ.Idem in Epiſt. Helenæ. Excepit portu Tenaris ora ſuo.

Lacones,ipſi,ſeu Laconici vocantur Oebalij,& Oebalidæ.Ouid.l.1. Faſt. Protinus Oebalij retulit arma Tat'.Stat.l.5.Theb.Ambiguo viſus errore laceſſunt Oebalidæ gemini.Therapnæi à Therapnis vrbe Laconiæ,patria Helenæ. Ouid.l.5.Faſt.Prima Therapnæo feci de ſanguine florem.Thenarii,& Tenaridæ,à Tenato promontorio.

Latini,Faunigenæ.Syl.l.8.Faunigenæ ſonio in bello inuaſete Sicanos.

Leucadia peninſula,prius vocabatur Neritis.Idem autor.

Libya terra Libyſſa.Ouid.l.9 Terræq.in fine Libyſſe.

Libyci,Libyſſimi Marmarici,à Marmarica regione Africæ.Syllius l. 3.Marmaricis ales populis reſponſa canebat.Naſamonii,& Naſamoniaci,à Naſamonibus populis Libyæ.

Liguria ora Liguſtica,idem.

Ligures, Liguſtici, Liguſtii,Genuenſes.Idem Sidon.Qui Liguſtiis, Euganiisque montibus oriebantur.

Lipara inſula,prius Longonis & Meligunis vocabatur;Autor Plin.l.3.cap.8.

Locrenſes,Heſperii,Ozolæ.

Lucani,Tanagræi,à Tanagro fluuio Lucaniæ.Statius.Tanagræumque Phalantum.

Lucifer.

Digitized by Google

Lucifer, Veneris ſtella, Phoſphorus,Cythereius ignis.Syl.l.12.Haud ſecus Oceano rediens Cythereius ignis Veſper,Veſperugo, Heſperus, Sydus Veneris.

Leutecia, Parphiſii, idem.

Lyciis,Pataræi,quoniam Patara eſt vrbs Lyciæ.Stat.l.1.Theb.Seu te Lyciæ Præterea niuoſis Exercent dumeta iugis.

Lydia vocatur Tyrrhenia,Mœnia.Ouid.l.14.Concurrit Latio Tyrrhenia tota.

Lydi ſeu Lydii,populi maioris Aſiæ,aliter vocantur Mæonii,Mæones,& Mæonide.Vitru.l.8.O Mæoniæ delecta iuuentus Idem l.12.Ducis exemplum euentumq; ſecuti Mæonidæ recurrunt. Idem Mæonici. Oui. in Epiſt. Deianyræ: Mæonicas inter calathum tenuiſſe puellas Ethruſci,& Tyrrheni, quoniam Tyrrhenus Atys filiꝰ Coronos ex Lydia duxit in Italiæ regionem, quæ nunc vocatur Ethruria. Gygei, à Gyge rege, vt Crœſii à Crœſo. Stat.l.12 Si patrium Marathona metu,ſi tecta leuaſti Cræſia.

Macedones,Pallenæi à Pallede vrbe,vbi geſta eſt Gigantomachia.Stat.l.4.Syluar.Et Pallenæos Phębum laudare triumphos.

Mantuani,ſeu Mantoi,dicti ſunt à Mãto Tyreſiæ filia. Aliter vocantur Bianorei,& Bianoridæ,à Bianore Mantus filio,qui aliter vocatur Ocnus, Virg.in Buc. Namq; ſepulchrum Incipit apparere Bianoris.Ocnæi ab Ocno filio Mantus.Stroza filius: Orbita & Ocnæis euexit ad aſtra lacunis.Minciadæ, Mincigenæ à Mincio fluuio propinquo. Pontan. Vos Minciadæ,vos ò mihi manes Eſte boni.

Mare rubrum Erithræum.

Mars, Mauros, Marſpiter, Gradiuus.

Marſi, Celenæi. Stat.l.2.Theb. Fęda Celenæa committere prælia buxo.

Mediolani,Mediolanenſes,Inſubres.Placet hic obiter aperire etymum dictionis huius Mediolanum Nam non temerè reperias,qui hoc ediſſerat.Certum eſt imprimis vrbem hãc à Gallis conditam:cuius fundamentis iaciendis dum excauarentur foſſæ, ferunt in terræ viſceribus inuentam fuiſſe(mirum dictu) ſuam dimidiatim lanatam, à quò portento inditum ſit Mediolanæ vrbi nomẽ, ad quod alluſit Claudianus de nuptiis Honorii &.Nariæ ſcribens.Continuò ſublime volans ad męnia Gallis Condita. Lanigeræ ſuis oſtentãtia pellem peruenit.Item Sidõ Rura paludicolæ tenuis populoſa.Rauennæ, Et quæ lanigero de ſue nomen habet.

Megarenſes,Megarici,Lelegii.Ouid.l.8. Met. Interea Minos Lelegia littora vaſtat.

Mercurius, Hermes.

Meſſana, Zancle.

Meſſenii, Pylii.

Miletus, Lelegies, Phitiuſa, Anactoria. autor Plin.

Minerua, Pallas, Athena.

Moloſſi, Epyrotici, Chaonii, Leucadii, Idem.

Muſæ, Camœnæ.

Myſiii, Theutrantæi, Theutrantii.

Naſamones, Naſamonii, Naſamoniaci.

Naxos, Dia. Catullus; Namque fluenti ſono proſpectans littore Diæ.

Neapolitani, Parthenopæi.

Neapolis, Parthenope,Eubois. Stat.l.1.Syl. Nitidum conſurgat ad ætherea tellus Eubois:

Neptunus, Ennoſigæus.

Nilus, Melo.

Niobe, Tantalis,à Tantalo patre.

Normani, Neuſtrici.

Normania, Neuſtria.

Padus,Eridanus,Phaetontius amnis,à Phaetonte ibidem ſubmerſo.Syl.l.7. Nunquã Phaetontius amnis Sanguinea Põtum curuaſſet decolor vnda.Padoſa, Meſſanicius,Bondicꝰ. Vide cauſam horum nominum apud Plin.l.3.c.15.

Pannonia, Pannonis.

Parcæ, deæ fatales, fata.

Parnaſus, Larnaſus prius dicebatur.

Parthi,Parthici,Achæmenii & Achemenidæ,ab Achæmene rege.Ou.l.4.Met.Rexit Achę-

Digitized by Google

mænias vrbes pater Orchanus. Arſacidæ ab Arſace 1. Parthorum rege. Luc. l. 1. Plus illa vobis acie quam creditis, actum eſt Arſacidæ.
Pella vrbs Macedoniæ, Bunomus, Bunomea.
Peloponneſus, Apia, Pelaſgia, arx Helladis.
Penelope, Icaris, Icariotis.
Perſæ, Gazetici, nam Gaza Perſarum eſt opulentia. Sidonius; Vna mihi non ſunt Gazetica, Chia, Falerna.
Peſtum, Poſidonia, autor Plinius.
Petragorij, Petragorici.
Phaetontiades, Climenides, à Climene matre. Heliades, à patre Sole, qui helios Græcè dicitur. Ouid. ad Liu. Sic fleuit Climene, ſic & Climeneides altæ.
Phocæi, Phocenſes, Phocaici, Cyrrhæi, Caſtalii.
Phænices Pygmalionæi, Agenoridæ.
Pictones, Pictauenſes.
Puteolani, Dicharchæi, à iuſta adminiſtratione. Syll. l. 8. Prole Dicarchæa multo cum milite Grata.
Piratæ Cilices.
Occidentales, Occidui. Oui. Veſper & Occiduo quæ littora Sole tepeſcunt. Tarteſii à Tarteſſa vrbe Gadibus propinqua. Oui. l. 4. Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus. Tarteſſiaci. Syl. l. 6. Iam Tarteſſiaco quos ſoluerat æquore Titan. Heſperii.
Orientales, Eoi, Auroræ populi. Memnonii, à Memnone Auroræ filio. Nabathæi, à Nabathæa regione. Ouid. l. 1. Met. Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna receſſit.
Romani, Romulei, Romuli, Romulidæ. Æneadæ ab Aenea: Iulæi ab Iulo. Lucan. l. 1. Phrygiisque penates Gentis Iuleæ. Latiales, Romulares.
Sabini, Sabelli, Sabellici, Samnites.
Salamini, Salaminiaci.
Samos, Parthenia.
Sardinia, Ichnuſa. Syll. l. 12. Inde Ichnuſa prius Graiis memorata colonis, Mox Libyni Sardus generoſo ſanguine fidens, Herculis ex ſeſe mutauit nomina terræ. Sandaliotes.
Sardinii, Iolenſes.
Scythæ, Scythici, Riphei. Virg. l. 2. Georg. Gens effræna virum Riphæo tunditur, Euro, Mæotici à Mæotide palude. Thermodontei & Thermodontiaci, à Thermodōte fluuio. Stat. l. 12. Thermodontiaco lætum remeare triumpho. Boryſthenidæ ab eiuſdē regionis fluuio.
Mæotii, Tanatici à Tanai fluuio. Sidon. Telluris Tanaiticum rebellem Boſphorani. Idem: Plaudentes ſtupere Boſphorani, Sacæ, Aramei. Pli. l. 6. Vltra ſunt Scytharum populi. Perſæ illos Sacas vniuerſos appellauere à proxima gente, antiqui Arameos.
Sicilia, Sicania, Trinacria, Trinacris, Triquetra, Triquetris vocatur. Oui. l. 5. Met. Vaſta Gigantæus iniecta eſt inſula membris Trinacris. Stat. l. 2. Serm. Quid militibus promiſſa Triquetra. Lucr. l. 1. inſula quam Triquetris terrarum geſſit in oris.
Siculi, Sicani, Sicanii, Lilybæi à Lilybæo promontorio. Virg. l. 3. Æn. Et vada dura lego ſaxis Lilybæia cæcis Ennæi, ab Enna vrbe. Lyparei & Lyparēſes, à Lypara inſula. Sido Strauit ſub Lyparenſibus caminis. Taurominitiani à Taurominio monte Siciliæ, Arethuſii & Aretuſæi ab Arethuſa fonte Siciliæ. Syll. l. 14. Erigitur ſubitas in ſpes Arethuſia proles. Claud. l. 2. de Rapto. Quas Arethuſæi latices, quas aduena nutrit Alpheus. Agatoclæi ab Agatocle rege Siciliæ Syl. l. 14. Hic Agatoclæis ſedes ornata trophæis. Aeoli, Drepanitani, à Drepano promontorio iuxta Siciliam. Sidonius: Agonem Drepantianum Troianæ ſuperſtitionis imitari. Catanēſes a Catana vrbe Siciliæ, de qua Syll. l. 14. Tum Catinæ nimium ardenti vicinia Tiphœo.
Symplegades, Cyaneæ.
Syracuſani, Syracuſii, Arethuſidæ.
Syria, Palæſtina, Iudæa, Phœnicia.
Syrii, Paleſtini, Orontæi.
Strophages, Plotæ.
Tarteſſus, Carteia.
Taurus mons, Imaus, Edigis, Paropaniſus, Cricius, Cambades, Pharphariades, Choatras,

Oreges, Oroandes, Nyphates. autor Plin.lib.5.cap.27.

Tempſa, Temeſe.

Thebani,Echionii,Echionidæ,ab Echione Cadmi ſocio.Ouid.lib.5.Triſt.Victor Echionias ſi vir penetraſſet in arces Hiantii Hiantæi,Iſmenti,Iſmenidę,ab Iſmeno fluuio.Learchei à Learcho Athamantis filio.Ouid.6.Faſt.Mœſta Learcheas mater tumulauerat, vmbras Athamantæi,ab Athamante.Cadmæi, à Cadmo. Labdaci & Labdacidæ, à Labdaco rege patre Laij Statius libro 2.Theb.Labdaciumque ducem præmiſſæ conſona nocti.Ogygii, Ogygidæ,ab Ogyge rege. Teumeſii,à Teumeſo Bæotiæ monte. Statius; Subit ore cauo Teumeſia cornus. Eryphilæi, ab Eryphile Amphiaria vxore. Statius lib. 4. Theb. Sic Eryphilæos aurum fatale penates Irrupit, Oedipodionii, Oedipodionidæ ab Oedipo rege Laii filio. Stat.lib.7.Aſt.ego non proprio diros impono labori Oedipodionidas. Megarei,à Megara Creontis filia. Stat.lib.12.Magno Megareia præceps Arua capit paſſu, Agenoridæ ab Agenore patre Cadmi Stat. lib.12.Exanimes in terga reducit Pallor Agenoridas.Draconigenæ,dentibus ſerpentinis à Cadmo ſatis,quibus nati ſunt homines armati.Sidon.Quæque draconigenæ portas non clauſerat hoſti. Eadem ratione vocantur Ophionii. Nam ophis Græcè ſerpẽs dicitur Latinè.Senec.Cadmęa proles, atque Ophionius ciuis. Amphionii ab Amphione.

Theſſalia,Hæmonia, Pharſalia, Æmathia, Aemathis, Theſſalis ora, Driopis. Macedonia, Pyrrhea.

Theſſalici,Theſſalidæ,Iolchiaci, ab Iolcho Theſſaliæ ciuitate, Virg.in Cyri:Regis Iolchiacia animum defigere votis.Melibæi & Melibenſes, à Melibęa, vrbe Theſſaliæ. Pegaſæi à Pegaſa vrbe.Ouidius libro ſeptimo:Iamque fretum Minyæ Peſæa puppe ſecabant. Atracii, Atracidæ, ab Atracio, qui magicas artes ibidem, edocuit. Peneij, à Peneo fluuio. Ouidius lib.12.Exigit Atracides Peneiaque arua pererrat. Lapythei, à Lapythis populis Theſſaliæ Idem Ouidius:Et tum Lapytheia tecta Intrarant.Pelethronii,à populis eiuſdẽ nominis. Peliaci,à Pelliomonte. Ouidius libro 1. Faſtorum: Summaque Peliacus ſydera tangat apex. Pheræi. Senec. Paſtor Pheræos Delius pauit greges. Amphryſiaci ab Amphryſo fluuio. Statius libro primo Syluarum. Aut Amphryſiaco paſtor de gramine carpſit. Pharſalii, Pharſalici Lucanus l.ſexto. Qua iuga deuexus Pharſalica porrigit Hemus.Hæmonii,Hæmonidæ Magneſſi,Maſii Horatius li.3.Carminum.Magneſſam Hippolytem dum fugit abſtinens Flaccos lib.6.Stant littore fixi Hæmonidæ Lariſſæi,Lariſſa. Centauræi à Centauris Statius.Sperchusque minax,centaurusque Lycormas. Lapythonii, à Lapithis. Idem Statius;Confudere modos puerum,Lapythonia nympha; Oſſei, ab Oſſa, monte Statius l.12.Nec Oſſæi bello cecidere bimembres.

Pholoetici à Pholoe. Sidonius; Non ſic Pholoetica monſtra, Atque Peletronios Lapythas Semelius Euan Miſcuit Aemathii,Philipæi,à Philippis cadis Theſſaliæ Lucanus. Romanas acies iterum videri Philippi.

Thracia, Biſtonidis Sythonis, terra Ædonis.

Traces, Thracii, Traicii, Mantini, à Mantinis Thraciæ populis, Virg.in Cyri.Vos Mantina ſi qui de gente venitis. Iſmarii, ab Iſmaro monte. Pangæi, à Pangæo Thraciæ promontorio.Ouid.lib.3.Faſt.Iamque erat ad Rhodopen Pangæaque flumina vẽtum,Odriſii à populis eiuſdem nominis.Rhodopheij, à Rhodope monte Abderitani,ab Abdera vrbe Thraciæ.Mar.lib.10. Abderitanæ pectora plebis habes Biſtones Biſtonii,Biſtonidæ, à Biſtone fluuio. Oeagri,ab Oeagro fluuio Traciæ. Hinc Orpheus Oeagrius. Aedoni, ab Aedone Thraciæ monte.Boſphorani, Boſphorei.Sidon.Boſphoreis Elephas inglorius ora tributis.Boryſthenidæ, à Boriſthenes fluuio Thraciæ, Bap.Pius: Mitior ad ſeuos aura Boriſthenidas.

Thruſci Ethruſci, Tyrrheni.

Troia, Teucria, Ilion, Ilios. Dardania, Pergamus.

Troades, Iliades, Teucrides, Dardanides mulieres Troianæ.

Troiani,Troes,Troici,Troiugenæ.Erichthonii,ab Erichtonio filio Dardani Virg. in Cullice: Vrit Erichthonias oriens non ignibus arces. Idem. Erichthonias proſtrauit ignibus arces. Idæi,ab Ida monte Ilii,Iliaci,Iliadæ. Aeneadæ Hectorei.Hectoridæ.Dardani,Dardanii, Dardanidæ,S gei,Teucri,Teucrigene,Phryges,Phrigii,Rhæthei, Pergamei,Laomedontæi, Laomedontiadæ, Anchiſaiaide,Priamæi,Priamidæ.

Tyrii, Sar-

Tyrii, Sarrani.
Tyros, Sarra.
Tybris, Tyberis, Tyberinus, Albula. Ouid. lib. 2. Faſtorum. Albula, quem Tyberim merſus Tyberinus in vndis Reddidit.
Veneti, Eneti.
Zephyrus, Fauonius.

POETICA ARGVMENTA ab impoſſibili, ex diuerſis Poetis.

Virgilius. Aegloga prima.

ANtè leues ergo paſcentur in æthere cerui.
Et freta deſtituent nudos in littore piſces,
Ante peretracis amborum finibus exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Idem Aegloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; ſequenti
Cum canibus timidi venient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Ante lupos rapient, vituli ante leones.
Delphini fugient piſces, aquilæ ante columbas,
Et conuerſa retro rerum diſcordia gliſcet.

Idem ibidem.

Pallida flaueſcant æſtu ſitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala.
Deſint & ſyluis frondes & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas vaga flumina, retrò
Flectite, & aduerſis curſum diffundite campis,
Incurrunt amnes paſſim remeantibus vndis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius, fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua.
Migrabunt caſus aliena in corpora rerum.

Ouid. lib. 13. Met.

Ante retrò Simois fluet, & ſine frondibus Ida.
Stabit & auxilium promittet achaia Troia.

Idem lib. 14.

Prius, Inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ.

Idem lib. 15.

Deſines ante dies, Phœbus anhelos.
Aequore tinget equos.

Idem lib. 1. de Ponto.

Nam prius incipient turres vitare columbæ.
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hyberna ſolſtitialis erit.
Nec Babylon æſtum, nec frigora Pontus habebit,
Calthaq; Pæſtanas vincet odore roſas?
Quàm tibi noſtrarum veniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ ſegetis citius numerabis ariſtas,

Aliaq;

Digitized by Google

Aliaq; quàm multis floreat Hyblathmis;
Et quot aues motis nituntur in aere pennis.
Quotq. natem piſces æquore, certus erit.
Idem in eodem.
Nam caput è noſtra citius ceruice recedet.
Et patiar foſſis lumen abire genis.
Idem in eodem.
Nominis ante mei venient obliuia nobis.
Idem lib. 4. de Ponto.
Nam prius vmbroſa carituros arbore montes.
Et freta veliuolas non habitura rates.
Fluminaq. in fontes curſu reditura ſupino.
Gratia quàm meriti poſſit abire tui.
Idem in eodem.
Et prius hinc nobis nimium conterminus Iſter.
In caput Euxino de mare vertet iter.
Vtq. Thyeſtææ redeant ſi tempora menſæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.
Idem in eodem.
Sed prius huic deſint & bellum & frigora terræ.
Inuiſus nobis quæ duo Pontus habet.
Et tepidus Boreas, nec ſit præfrigidus Iſter.
Idem in Epiſt. Oenones ad Paridem.
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Idem in Epiſt. Helenæ.
Terra precor vultus obruat ante meos.
Idem lib. 3. Eleg.
Antè vel è membris diuidar ipſe meis.
Idem lib. 1. de Arte.
Vere prius taceant volucres, æſtate cicadæ,
Mænalius lepori det ſua terga canis.
Idem in Ibin.
Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor.
Iunctaq; cum Luna limina Solis erunt.
Parsq. eadem cœli zephyros emitet & Euros.
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus.
Et noua fraterno veniet diſcordia fumo,
Quam vetus accenſa ſeparat ira pyra.
Et Ver Autumno, Brumæ miſcebitur Aeſtas.
Atque eadem regio veſper & ortus erit.
Idem lib. 3. Triſtium.
Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras.
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo.
Idem lib. 4. Triſt.
Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas.
Poma per autumnum, frigoribusq. niues.
Idem lib. 5. Triſt.
Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hyblatimo,
Immemorem quam te quiſquam conuincat amici.
Lucanus lib. 1.
Omnia mixtis.
Sydera ſyderibus concurrent, ignea potum
Aſtra petent, tellus extendere littora volet.

Excutietq.

Digitized by Google

Excutietq; fretum. Fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi, totaq; diſcors
Machina, diuulſi turbabit fœdera mundi.

Horat. lib. 1. Carminum.

Sed prius Appulis
Iungentur caprea lupis.

Idem in Epodo.

Priuſq; cœlum ſidet in inferius mare
Tellure porrecta ſuper.

Idem ibidem.

Simul imis ſaxa reuarint vadis regnata.

Propert. lib. 1.

Nulla prius vaſto labentur flumina ponto;
Annus & inuerſas duxerit antè vices.

Idem lib. 2.

Nam citius pateret caput hoc dicedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabat equot:
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores:
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit.

Idem lib. 5.

Flamma per incenſas citius ſe detur ariſtas.
Fluminaq; ad fontis ſunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum & bona littora nautis
Prabeat haſpitio ſæua Malea ſuo.

Idem lib. 2.

Tu prius & fluctus poteris ſiccare marinos,
Altaq; mortali diligere aſtra ſono.

Perſius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuen. Sat. 10.

Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos
Quot Themiſon agros Autumno occiderit vno,
Quot Baſitus ſocios, quot circumſcripſerit Hylus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno.
Mauradie, quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot villas poſſideat nunc,
Quot tondente grauis iuueni mihi herba ſonabat.

Stat. lib. 13. Syl.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Idem lib. 15. Syl.

Potius fugientia ripas.
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obſtes
Quam miſeros lugere vetes.

Stat. lib. 17. Theb.

Antè hac excuſſo frondeſcet lancea ferro,
Inachus antè retrò noſterq; Acheloüs abibunt.

Idem lib. 8.

Citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aſpiciat

Idem

Idem lib. 3. Achil.
Sed pater antè igni ferroq. exciſa iacebit.
Scyros, & in tumidas ibunt hac verſa procellas Mænia,
Claud. in Conſ. Manlij Theodori.
Promptius imponam glaciali Pelion Oſſa.
Idem de victoria Stiliconis in Alaricum.
Irriget Aegyptium Tanaris, Mætida Nilus.
Eurus ab occaſu, Zephyrus ſe promet ab Indis.
Caucaſeisq; iugis calidoq. nigrantibus Auſtro.
Getulas Aquilo glacie conſtringat arenas.
Idem in Conſulatu Probi.
Antè dabunt hyemes Nilum, perflumina damæ
Errabunt, glaciaq. niger damnabitur Indus,
Ante Thyaſteis iterum conterrire menſis
Intercisa dies refugo vertetur in ortu.
Pamphilus Saxus Elegia 12.
Sydera quum radios ſpargent telluræ ſub ima.
Aera quum piſcis, cum colet æquor auis
Quum ceruus pauidus Maſſylla per arua leones.
Pellet, hyems tepidi tempore veris erit.
Stroza pater lib. 1. Eroticon.
Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi.
Et nouus Heſperio ſurget ab axe dies.
Antè Pado Tagus, atque Atheſi miſcebitur Iſter.
Idem lib. 5. Eroticon.
Ergo Scylla prius, Scyllæq. aduerſa Carybdis.
Præbuerint feſſis puppibus hoſpitium.
Antè ſuo Nereus gelidas admiſerit Arctos
Aequore, terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutata prius accipient noua corpora formæ.
Seneca in Hercule furente.
Prius extinguet ortus, referet occaſus diem.
Pax ante fida niuibus & flammis erit.
Et Scylla Siculum iunget Auſonio latus.
Priuſque & multo vicibus alternis fugax
Euripus vnda ſtabit Euboica piger.
Idem in Thyeſte.
Aethereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Conſiſtet æſtus vnda, & Ionio ſeges
Matura pelago ſurget, & lucem dabit
Nox atra terris. Antè cum flammis aqua.
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœduſque iunget.
Idem in Thebaide.
Ipſa ſe in leges nouas.
Natura vertet, regeret in fontem citas
Reuolutas vndas amnis, & noctem afferet
Phœbea lampas, heſperus faciet diem.
Idem in Hippolyto.
Ignibus iungens aquas,
Et amica ratibus antè promittet vnda
Incerta Syrtis. Antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidam attollet diem.

Et ora

Digitized by Google

Et ora damnis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.
Iungentur ante ſæua ſyderibus freta.
Et ignis vnda, tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris, roſcida nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.
Antè ab occaſu dies.
Naſcetur Indis, ante glacialem polum.
Scythaſue tepida Phœbus officiet rota.
Idem.
Deſcendat aſtris Luna deſertis licet.
Et bruma meſſes videat, & cantu fugax
Sit deprehenſum fulmen, & verſa vice
Medius coactis fugerit ſtellis dies.
Idem ibidem.
Antè naſcetur ſeges in profundo,
Vel fretum dulci reſonabit vnda.
Antè deſcendet glacialis vrſa.
Sydus, & ponto vetito fruetur.
Idem ibidem.
Mutetur vrbis, vallibus currat nouis.
Iſter nouaq; Tanais accipiat vias.
Eraſmus in Adagijs.
Acanthida vincet Cornix.
Calphurnius apud eundem.
Aſtyle credibile eſt, ſi vnicas acanthida cornix.
Vocalem, ſuperet ſi turpior adona bubo,
Prius teſtudo leporem præuerterit.
Calentius lib. 2. Eleg.
Antè per ignotos erabunt ſidera fluctus,
Paſcenturq; leues æquora lata boues.
Antè à ſquamiferis habitari piſcibus æquor.
Deſinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polos ſimilis populus inſidiauitur, antè
Proximus in vetitas corruet anguis aquas.

Pontanus lib. 1. de Stellis.
Sed prius Herculei torrentia ſidera monſtri.
Solſtitio vicina domus, locaq; edita cœli.
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris.
Antè & conſpicui ſummo de cardine mundi
Flamma Lycaonio ſurge Palantias axe,
Atque diem auerſo ſubteruet auſter Olympo,
Stabunt & cœli ſeptem labantia ſigna.
Baptiſta Pius.
Nam prius in colles rebor vaga flumina ferri.
Et mixto aripedi ſemine Gryphes equo.
Idem.
Sythonio prius orbes tepeſcere credam.
Memnonio, & tingi poſſe colore niues.
Excelſaq; magis vndabunt piſcibus Alpes.
Nullaq; Atlantæi gurgitis vnda fluet.
Heſperioq; nitens Phœbus conſurget ab exc.
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.

Idem.

Digitized by Google

Idem.

Ante caput Nili deprendet & ore Seſtoris.
Deponet vitus & Stygis vnda ſuum.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus ather.
Et quota in Oceani bellua mole natet.
Aſtra ſagittiferum pracedent fulgida miram,
Solis & obſcura nocte vehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum,
Lux & ethereos cinget vbiq; polos.
Et ſuperum iurare (licet metus vrgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per ſyluas volitare canes, volucreſq; ferarum
Cernemus dubi luſtra habitare ſols.
Comitent lupi dama ſua corpora roſtro,
Et lepus Arcadico roſtra habitata cani
Et Phaetontai cycnus non immemor axis,
Fulminias cupiet ſcandere poſſe domos.
Deſines aquoreis caput obiactare procellis
Aeſatus, & rapidi non petet in amaris.
Turbaq; Memnonidum canet exequi alia mitis.
Iuſta, neque hac tumuli tinget herilis humum.
Congeret aeriam dum ſuper arbore perdix,
Thysbeas linques blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dadaliona coturnix.
Fida gemelipara qua tulit auxilea.
Cui volueris ſubito data verſicoloris imago.
Dum fugit omniuoli dulcia fata Iouis.
Labilis audaci congro murena relinques,
Et cum ſquamigeris Barre feres odium.
Nilicolamq; feram cantus Crocodilon ichnemon.
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Scranus.

Deſinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent qua ſunt contraria dulci.
Duraque ſpectares mollia ſaxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient contraria dulci.
Mollia dura prius fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt ſemper redolentia, flores,
Paſcua, rura, domos, viuentia cuncta fouebunt.
Et piſces quin terra feret quam natura prudens
Sulcabit, tumidos fructus qua contita tollet.

Petrarcha.

Tum noſtro Galtatea tuum de pectore nomen
Exibit fugum propriys dum ſedibus aſtra.
Mellis apes ſtudium linquent nidoſque columba,
Coniugium turtur, pradam lupus, arbuta capra,
Cuſtodita dolor mulier, mendacia ſeruus.

Idem.

Validum prius agra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vixerit:

POETICA

POETICA DESCRIPTIO, QVA docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib.2.

VNde venit Titan, & nox vbi ſidera condit.
Quaque dies medius flagrantibus æſtuat horis.
Et qua bruma rigens, ac neſcia vere remitti.
Aſtringit Scythicum graciali frigore pontum.

Ouidius in ſine Metam.

Quaque patet domitis Romana potentia terris.

Horat.lib.3.Car.

Dicar, quà violens obſtrepit Aufidus.
Et qui pauper aquæ Daunus agreſtum
Regnator populorum.

Stat.lib.4.Syl.

Ibis, quà vagus Hercules & Euan
Vltra ſidara, flammeumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib.2.

Quà ſua de cœlo proſpicit arua Ceres.
Quaq; patent ortus, & quà fluitantibus vndis.
Soli anhelantes abluit amnis equos,

Seneca in Hercule furente.

Quà lucem premit.
Aperiſq; Tethys, quà ferens Titan diem,
Binos propingua tingit Aethiopes face. *Idem.*
Et quod occaſus videt, & quod ortus. *Idem.*
Auroram inter & Heſperum.
Et qua ſol medium tenens,
Vmbras corporibus negat,
Quodcunque abluitur cœlum,
Longas Tethys ambitu.

Idem Theba.

Qua læta terris ſpacia frugiferis iacent,
Et qua tranſiens opulenta Pactolus vada.
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quaq; naſcentem videt ora Solem.
Quaq; ad occaſus iacet ora ſeros.
Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt,
Si qua maiores glacialis vrſa,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Qui terra mari cingitur alto, quaq; æthereс
Candida mundo ſidera currunt.

Idem ibidem.

Quicquid Oceanus vagis
Complexus vndis, vltimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quicquid Sol oriens, quicquid & occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis.
Quicquid vel veniens, vel fugiens lauat,
Aetas pagaſeo corripiet gradu.

Idem in Media.

Quodcunq; placidis flexibus Phaſis rigat,

Digitized by Google

Pontuſq; huicquid Scythicus à tergo videt,
Paluſtribus quà maria dulceſcunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI, ET frequentis numeris, per ſimilitudines & comparationes.

Virgilius lib. 4. Georgicorum.

QVàm multa in folijs auium ſe millia condunt:
Veſper vbi aut hyber nus agit de montibus imber.

Idem lib.7. Aeneid.

Quam multa in ſyluis frigore primo
Lapſa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quam multa glomerantur aues, vbi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Idem lib.7. Aeneid.

Quam multi Libyco voluuntur marmore fluctus,
Saeuus vbi Orion hybernis conditur vndis.
Vel quum Sole nouo denſa torrentur ariſta,
Aut Hermi campo, aut Lyciae flauentibus aruit.

Idem lib.6. Aeneid.

Quantus ab occaſu veniens, pluuialibus hœdis
Verberat inde humum, quam multa grandine nymbi
In vada praecipitant, quum Iuppiter horridus auſtris
Torquet aquoſam hyemem, & cœlo cauanubila rumpit,

Ouid.lib.11. Met.

Somuia vana iacent, totidem quot meſſis ariſtas,
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.

Idem lib.4.Triſtium.

Meq; tot aduerſis cumulat quot littus arenas,
Quotq; fretum piſces, ouaq; piſcis habet.

Idem lib.4. Triſt.

Quot frutices ſylua, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet.
Tot mala pertulimus.

Idem ibidem.

Littora quot conchas, quot amœna roſaria flores,
Quotve ſoporiferum grana papauer habet,
Sylua feras quot alit, quot piſcibus vnda notatur,
Et tenerum pennis aera pulſat auis:
Tot premor aduerſis, quae ſi comprendere coner.
Icariae numerum dicere coner aquae.

Idem ibidem.

Quam multa madidae celantur arundine foſſa,
Florida quam multas Hybla tuetur apes.
Quam multa gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formica grana reperta ſolent,
Tam me circumſtat denſorum turba malorum.

Idem lib.4.de Ponto.

Quae numero tot ſunt, quot in horto fertilis aui
Punica ſub lento cortice grana rubent.
Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos.
Quot Sclyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Idem lib.1.de Arte.

Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos,
Aequore quot piſces, fronde teguntur aues.

Textoris Officina.

Quot cœlum ſtellas, tot habet tua Roma puellas.

Idem lib.1.de Arte.

Quot lepos in Atho, quot apes paſcuntur in Hyblæ,
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores.

Idem lib.3.

Sed neque ramoſa numerabis in Ilice frondes,
Neque quot apes Hybla, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum vere tepenti
Vitis ait gemmas, pigraque fugit hyems.

Stat.lib.5.Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres
Syluarumque comes.

Syllius lib.7.

Quam multa affixus cœlo ſub nocte ſerena,
Fluctibus è medijs ſulcator nauita ponti
Aſtra videt, quam multa videt feruoribus atris,
Quum Calabros vrunt ad pinguia pabula ſaltus,
Vertice Gargani reſidens, incendia paſtor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas.
Montes robora, ver habet colores.
Non tot triſtis hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis.
Non tot ſpicula Mœdicis pharetris,
Non tot ſigna micant tacente nocte.
Non tot æquora piſcibus natantur,
Non aer tot aues hebet ſerenus,
Non tot Oceano mouentur vndæ,.
Non tantus numerus Libyſſæ arenæ
Quot ſuſpiria, quot Neæra pro te
Veſanos patior die dolores.

Catullus.

Quam magnus numerus Libyſſæ arenæ.
Laſer piciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib.2.

Non tot Achæmenijs armantur Suſa ſagittis,
Spicula quot noſtro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quamuis incedit populus per vrbes
Ad noui ludos auidus theatri,
Qualis Eleum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æſtas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas fronde Oeta,
Nec vere flores Hybla tot mea creat.
Quum examen alto nititur denſum globo,
Fluctusque non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
Permutat hyems ales, & cœlum ſecans,
Torpente Nilo penſat Arctoas niues.

Baptiſta Pius.

Cærula quot piſces, quot Lesbi terra racemos,

Digitized by Google

Maſcula quot tellus thura Sabæa parit;
Plumiferas quot habet volucres agitabilis aer.
Gargara quot meſſes, vna Phalernus ager.
Idem.
Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota Oceani bellua molle natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEVISSIMI, & miræ celeritatis.

Virg. l.10. Æneid.

F*Vgit illa per vndas.*
Ocyor & iaculo & ventos æquante ſagitta.
Lucan. lib. 1.
Et torto Balearis verbere fundæ.
Ocyor, & miſſa Parthi poſt terga ſagitta.
Idem lib. 5.
Ocyor & cœli flammis & tygride fœta.
Idem lib. 9.
Calido non ocyus auſtro.
Nix reſoluta tepet.
Horat. lib. 2. Car.
Ocyor ceruis, & agente nymbos
Ocyor curro.
Stat lib. 6. Theb.
Quæ bello ſic tela vocant, quæ nubila cœlo
Amnibus hybernis minor eſt Iouis impetus igni.
Tardius aſtra cadunt, glomerantur tardius imbres.
Tardius in ſummos decurrunt flumina montes.
Idem ibidem.
Credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiliſſe ſagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum proculimpaſti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metuſq;
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.
Sidonius.
Non ſic fulminis impetus triſulci.
Non pulſa Scythico ſagitta neruo,
Non ſulcus rapide cadenti auſtri,
Non fundis Balearibus rotata.
Vnquam ſic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea gladium procella.
Seneca in Thebaide.
Sagitta qualis Parthica velox manu
Excuſſa fertur, qualis inſano ratis.
Delapſa cœlo ſtella, quum ſtringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam.
Idem in Hippolyto.
Fuit inſana ſimilis procella.
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor curſum rapiente flamma,
Stella quum ventis agitata longas. Corripit ignes,

Digitized by Google

PRÆCONES.

Archias præco,fuit,qui tres Olympiadas,vicit,& ſtatuam meruit.
Talthybius fuit Agamemnonis præco.teſtis Herodotus.
Aethalis fuit præco,cui quandoque inter viuos quandoq;inter mortuos eſſe cõceſſum eſt.

DE MVSICA ET INSTRVMEHTIS MVSICIS.

Apollinem & Mercuriũ muſicæ & citharę inuentores faciunt poetę. Vnde Ouid. Me fide conſpicuus Troiæ munitor amauit. Valer. Flach.Muſarum chorus, & citharæ pulſator Apollo.Plinius:Item Apollinem citharœdum,ſerpentemque eius conficit ſagittis.

Pana deum fiſtulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primas calamos cera coniungere plures Inſtituit Eandem ob cauſam Sidonius Panas vocat cicuticines, vbi ait. Alta cicuticines liquerunt Mænala Panes, Poſtque chelyn placuit fiſtula rauca Ioui.

Sambucam inſtrumentum muſicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præſtantiſſimi meminit Pacificus his verbis.

Orpheus Euridicem cithara reuocauit ab Orco,
Deque ſuis mouit ſaxa nemusque iugis.
Piſce fuit pelagus per longum vectus arion.
Hac etiam Amphion mœnia ſtruxit ope.

Porrò armoniæ rationem primus extulit in lucem Ariſtoxenus repertis etiam inſtrumentis,deinde Ptolemæus,Nicephorus & Gregoras.Commentatores in ea fuerunt Pappus, Theon,Alypius,Gaudentinus,Iſacius,Apuleius, Boetius.

Liram trium chordarum inuenit Mercurius Aegyptius Quintam chordam Corœbus Atys filius. Sextã Hiagnis Phryx.Septimã Terpander. Lyrã primus attulit in Græciã Cadmus Agenoris filius.Lyra plectro & digitis percutiebatur.Parũ antiquitus differebat à cithara, Hoc inſtrumentum factum in formam teſtudinis,vtramque nunc exigit manum.

Epigeneum inſtrumentum erat muſicum,ab Epigono inuentore dictum: hoc ſine plectro pulſabatur chordis 40. Toſinon chordis 35.

Monochordum fuit Arabum, Pentechordum Scytharum. Pſithyros Lybicorum Pſalteriũ exercebatur in hymnis, Barbyton tetrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen. Pſalterio canens vocatur Pſaltes & Pſalmicen à Sidonio.

Olim Magada vocabatur à Magado inuentore. Magades apud Anacreontem cithara eſt 30. chordarum.

Sambuca ſoni erat acutiſſimi, à Sambuco inuentore nominata. Ea vtebantur Parthi & Troglodytæ.

Tribus præbebat vſum trium cithararum,vt tres citharœdi concordes viderentur pulſare, Habebant enim triplicem harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manib.Fuit olim multiplex Tibia: Threnetica,qua vtebãtur ad luctus Thebani eam ex ceruinis oſſibus factitabant, Scythæ ex oſſibus aquilarum & vulturum, Aegyptij ex calamis. Antippus in tibijs reperit harmoniam Doricam & Lydiam,Nichophales Athenam tibiam ſacram Mineruæ.

Odontiſmus erat quatuor foraminum.

Parœniæ erant tibiæ,quibus vtebantur in conuiuijs vt Spondiacæ aptæ erãt hymnis. Choricæ,dithyrambis.Hipertelïæ,virorum choris: Parathretæ,threnis.

Nauilium erat muſicum inſtrumentum Organo ſimile, Monaulon erat conuiuiorum. Caulas poſuit Philemon.Volater eas putat,quas hodie cornumuſas vocãt. Phenix fiebat inſtar iconi galeæ,Fiſtula compingebatur ex cannis,lino & cæra.Cornibus,Tubis, Lituis & Buccinis vtebantur in bello.Nunc etiam Tympano.

Lacedæmonij inſtrumentis muſicis ſuorum animos ad bellum cuibrabant.

Pandura apud Lambridium,nomen eſt inſtrumenti muſici,quod qui pulſat, vocatur Panduros.Tibicines,Fiſtulicines, Cicuticines,Pſalmicines, Citharędi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Choraulæ,Tympaniſtæ dicuntur,qui his muſicis inſtrumentis vtuntur.

Iulius Pollux multa inſtrumenta ad hanc artem facientia: enumerat; Inter ea quæ pulſantur,inquit,ſunt Lyra,Cithara,Barbiton,Pſalterium,Phęnix, Spadix, Lyrophęnicium, Clepſiambus, Pariambus, Iambice, Scindapſus, Epigonæum, Hypoſpadius. Cælius ait Naulum alio nomine Pſalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum Cælius l.5.lec.au.cap.23.25.& 26.

MVSICI

Digitized by Google

MVSICI ET CANTORES.

Laſus Herminæus (qui floruit principante Dario) Primus de Muſica ſcripſit, & dithyramborum certamen primus protulit.

Nicomachus fuit etiam Muſicus quem Plinius ſcribit multas gemmas habuiſſe, ſed nulla peritia electas, ſed forte quadam.

Chryſogonus fuit modulator, qui tanta arte remigiũ manus dirigebat, vt quũ remorũ pulſum Chryſogoni cantib. accomodarent, delectabilẽ & iucundam redderẽt harmoniam.

Terpander Lesbius accerſitus à Lacedæmonijs, qui ſeditionibus inter ſe tumultuabantur ſuauitate cantus eorum animos adeo deliniuit, vt redirent in amicitiam, & à ſeditione deſiſterent. Vnde Lesbij cantores primas ſemper meruerunt Spartanorum iudicio.

Timotheus Mileſius muſicus decimam & vndecimã Lyræ chordam addidit, & antiquam muſicam in meliorem modum mutauit. Eius ſono excitatum ferunt Alexandrum, & ad res bellicas alacrius euibratum. Huius Timothei meminit Cicero l. 2. de Legibus.

Xenophilus muſicus fuit patria Chalcidenſis, qui annos 107. vixit citra vllum corporis incommodum, quæ magna eſt homini felicitas Plin.

Scylax Cariandæus mathematicus, claruit etiam arte muſica.

Simon Magneſius in ſignis muſicus neglecto ſuperiorum muſicorum more, Simodiam introduxit, ſicut & Lyſis Lyſiodiam.

Plutarchus ait Menedemum fuiſſe muſicum, & diſcipulum Ariſtotelis.

Ariſtocenus genere Italus, patria Tarentinus cognominatus eſt muſicus, propter peritiam eius artis. autor Plutarchus in Ariſtotele.

Ialemus Calliopes fuit filius, muſicus quidem, ſed infelix, & in cantu multum frigidus. Hinc Ialemi cantilenam, pro deſpicabili & abiecta poſuerunt.

CITHAROEDI INSIGNES.

Orpheum Apollinis & Calliopes filium poetæ faciunt principem muſæ Lyricæ, ed'eò vt fabularentur delinitas eius cantu arbores, ſuis ſe locis exeruiſſe, ſenſificatas cautes egiſſe chòros, fluuios curſum cohibuiſſe, exarmatas feras poſuiſſe feritatem, & alias id genus incredenda, Quod non fictum eſt, quoniam agreſtes & beluino propè ritu degẽtes homines ad meliorem vitæ cultum redegiſſet. Vnde Horat. in Arte Syluestres homines ſacer interpresque deorum Cædibus & fædo victu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tygres, rapidosq; leones, Fingitur etiam inferis cẽtu ſuo exortaſſe Euridicem vxorem, ea lege, vt ſequentem à tergo non proſpiceret, priuſquam ad ſuperas auras ambo rediſſẽt. Cui legi quum amor nimius ſtare non permiſiſſet vatem, Euridicem demum euanuiſſe dixit Virg. l. 6. Aene. Si potuit manes accerſere congiugis Orpheus Threitia fretus cithara, fidibusq; canoris, Ab Orpheo Lyra vocatur Hæmonia, Threicia, Orphea, Biſtonia & Biſtonis, quòd Thrax fuerit natione. Ouid. l. 4. Thriſt. Hemonia curas attenuaſſe Lyria Idem in Epiſt. Threiciam digitis increpuiſſe Lyram.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces ſecundam poſt Orpheum meruit palmam Val. Flac. l. 3. Argon. Protinus inſignem cithara cantuque fluenti Dorcea, qui dulci feſtis aſſiſtere menſis, &c.

Amphionem poetæ fabulantur Lyriæ adeo peritum fuiſſe, vt ſequentibus cantum ſcopulis Thebarum muros condiderit. Horatius in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ cõditor vrbis Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda Ducere quò vellet. Martianus Capella: Nam Orpheus, Amphion, Arionque doctiſſimi, aurata omnes teſtudine conſonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouid. l. 11. Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos) Carmine vocali clarus citharaque Philamon.

Linus Apollinis & Vraniæ filius, Lyricæ muſæ fuit peritiſſimus, in qua magni nominis diſcipulos habuit, Orphea, Thamiram & Herculem. De hoc Propert. l. 2. Tunc ego ſim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occiſum ferunt, dum eum ruſticus canentem acerbè nimis corripuiſſet. Cæl. cap. 64. l. 10.

Arion Methymnæus citharædus & poeta Lyricus, dum Lesbon patriam peteret, videretq. inſidias & coniurationem parari ſibi à ſocijs (quibuſq. nauigabat) propter opes, quas ferebat ſecum, rapta cithara, nonnihil prius modulans, in mare ſe conieceit, Cuius cantu illectus Delphin dorſo exceptum portauit ad littus, & exemit à periculo. In cuius rei

PRÆCONES.

Archias præco,fuit,qui tres Olympiadas,vicit,& ſtatuam meruit.

Talthybius fuit Agamemnonis præco.teſtis Herodotus.

Aethalis fuit præco,cui quandoque inter viuos quandoq;inter mortuos eſſe cõteſſum eſt.

DE MVSICA ET INSTRVMEHTIS MVSICIS.

Apollinem & Mercuriũ muſicæ & citharè inuentores faciunt poetę. Vnde Ouid. Me fide conſpicuus Troiæ munitor amauit. Valer. Flach.Muſarum chorus, & citharæ pulſator Apollo.Plinius:Item Apollinem citharœdum,ſerpentemque eius conficit ſagittis.

Pana deum fiſtulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primas calamos cera coniungere plures Inſtituit Eandem ob cauſam Sidonius Panas vocat cicuticines, vbi ait. Alta cicuticines liquerunt Mænala Panes, Poſtque chelyn placuit fiſtula rauca Ioui.

Sambucam inſtrumentum muſicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præſtantiſſimi meminit Pacificus his verbis.

Orpheus Euridicem cithara reuocauit ab Orco,
Deque ſuis mouit ſaxa nemusque iugis.
Piſce fuit pelagus per longum vectus arion.
Hac etiam Amphion mœnia ſtruxit ope.

Porrò armoniæ rationem primus extulit in lucem Ariſtoxenus repertis etiam inſtrumentis,deinde Ptolemæus,Nicephorus & Gregoras.Commentatores in ea fuerunt Pappus, Theon,Alypius,Gaudentinus,Iſacius,Apuleius, Boetius.

Liram trium chordarum inuenit Mercurius Aegyptius Quintam chordam Corebus Atys filius. Sextã Hiagnis Phryx.Septimã Terpander. Lyrã primus attulit in Græciã Cadmus Agenoris filius.Lyra plectro & digitis percutiebatur.Parũ antiquitus differebat à cithara, Hoc inſtrumentum factum in formam teſtudinis,vtramque nunc exigit manum.

Epigeneum inſtrumentum erat muſicum,ab Epigono inuentore dictum: hoc ſine plectro pulſabatur chordis 40. Toſinon chordis 35.

Monochordum fuit Arabum, Pentechordum Scytharum. Pſithyros Lybicorum Pſalteriũ exercebatur in hymnis, Barbyton tetrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen. Pſalterio canens vocatur Pſaltes & Pſalmicen à Sidonio.

Olim Magada vocabatur à Magado inuentore. Magades apud Anacreontem cithara eſt 30. chordarum.

Sambuca ſoni erat acutiſſimi, à Sambuco inuentore nominata. Ea vtebantur Parthi & Troglodytæ.

Tribus præbebat vſum trium cithararum,vt tres citharœdi concordes viderentur pulſare, Habebant enim triplicem harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manib.Fuit olim multiplex Tibia: Threnetica,qua vtebãtur ad luctus Thebani eam ex ceruinis oſſibus factitabant, Scythæ ex oſſibus aquilarum & vulturum, Aegyptij ex calamis. Antippus in tibijs reperit harmoniam Doricam & Lydiam,Nichophales Atheniam tibiam ſacram Mineruæ.

Odontiſmus erat quatuor foraminum.

Parœniæ erant tibiæ,quibus vtebantur in conuiuijs vt Spondiacæ apte erãt hymnis. Choricæ,dithyrambis.Hiperteliæ,virorum choris: Parathretæ,threnis.

Nauilium erat muſicum inſtrumentum Organo ſimile, Monaulon erat conuiuiorum. Caulas poſuit Philemon.Volater eas putat,quas hodie cornumuſas vocãt. Phenix fiebat inſtariconi galeæ,Fiſtula compingebatur ex cannis,lino & cæra.Cornibus,Tubis, Lituis & Buccinis vtebantur in bello.Nunc etiam Tympano.

Lacedæmonij inſtrumentis muſicis ſuorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura apud Lambridium,nomen eſt inſtrumenti muſici,quod qui pulſat, vocatur Panduros.Tibicines,Fiſtulicines, Cicuticines,Pſalmicines, Citharędi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Choraulæ,Tympaniſtæ dicuntur,qui his muſicis inſtrumentis vtuntur.

Iulius Pollux multa inſtrumenta ad hanc artem facientia: enumerat; Inter ea quæ pulſantur,inquit,ſunt Lyra,Cithara,Barbiton,Pſalterium,Phęnix, Spadix, Lyrophęnicium, Clepſiambus, Pariambus, Iambice, Scindapſus, Epigonæum, Hypoſpadius. Cælius ait Naulum alio nomine Pſalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum Cælius l.5.lec.au.cap.23.25.& 26.

Digitized by Google

MVSICI ET CANTORES.

Laſus Herminæus (qui floruit principante Dario) Primus de Muſica ſcripſit, & dithyramborum certamen primus protulit.

Nicomachus fuit etiam Muſicus quem Plinius ſcribit multas gemmas habuiſſe, ſed nulla peritia electas, ſed forte quadam.

Chryſogonus fuit modulator, qui tanta arte remigiū manus dirigebat, vt quū remorū pulſum Chryſogoni cantib. accomodarent, delectabilē & iucundam redderēt harmoniam.

Terpander Lesbius accerſitus à Lacedæmonijs, qui ſeditionibus inter ſe tumultuabantur ſuauitate cantus eorum animos adeo deliniuit, vt redirent in amicitiam, & à ſeditione deſiſterent. Vnde Lesbij cantores primas ſemper meruerunt Spartanorum iudicio.

Timotheus Mileſius muſicus decimam & vndecimā Lyræ chordam addidit, & antiquam muſicam in meliorem modum mutauit. Eius ſono excitatum ferunt Alexandrum, & ad res bellicas alacrius euibratum. Huius Timothei meminit Cicero l.2. de Legibus.

Xenophilus muſicus fuit patria Chalcidenſis, qui annos 107. vixit citra vllum corporis incommodum, quæ magna eſt homini felicitas Plin.

Scylax Cariandæus mathematicus, claruit etiam arte muſica.

Simon Magneſius in ſignis muſicus neglecto ſuperiorum muſicorum more, Simodiam introduxit, ſicut & Lyſis Lyſiodiam.

Plutarchus ait Menedemum fuiſſe muſicum, & diſcipulum Ariſtotelis.

Ariſtocenus genere Italus, patria Tarentinus cognominatus eſt muſicus, propter peritiam eius artis. autor Plutarchus in Ariſtotele.

Ialemus Calliopes fuit filius, muſicus quidem, ſed infelix, & in cantu multum frigidus. Hinc Ialemi cantilenam, pro deſpicabili & abiecta poſuerunt.

CITHAROEDI INSIGNES.

Orpheum Apollinis & Calliopes filium poetæ faciunt principem muſæ Lyricæ, edeò vt fabularentur delinitas eius cantu arbores, ſuis ſe locis exeruiſſe, ſenſificatas cautes egiſſe chóros, fluuios curſum cohibuiſſe, exarmaras feras poſuiſſe feritatem, & alias id genus incredenda, Quod ion fictum eſt, quoniam agreſtes & beluino propè ritu degētes homines ad meliorem vitæ cultum redegiſſet Vnde Horat. in Arte Sylueſtres homines facer interpresque deorum Cædibus & fœdo victu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tygres, rapidosq; leones, Fingitur etiam inferis cētu ſuo exortaſſe Euridicem vxorem, ea lege, vt ſequentem à tergo non proſpiceret, priuſquam ad ſuperas auras ambo rediiſſēt. Cui legi quum amor nimius ſtare non permiſiſſet vatem, Euridicem demum euanuiſſe dixit Virg. l. 6. Aene. Si potuit manes accerſere congiugis Orpheus Threitia fretus cithara, fidibusq; canoris, Ab Orpheo Lyra vocatur Hæmonia, Threicia, Orphea, Biſtonia & Biſtonis, quòd Thrax fuerit natione. Ouid. l. 4. Thriſt. Hemonia curas attenuaſſe Lyria Idem in Epiſt. Threiciam digitis increpuiſſe Lyram.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces ſecundam poſt Orpheum meruit palmam Val. Flac. l.3. Argon. Protinus inſignem cithara cantuque fluenti Dorcea, qui dulci feſtis aſſiſtere menſis, &c.

Amphionem poetæ fabulantur Lyriæ adeo peritum fuiſſe, vt ſequentibus cantum ſcopulis Thebarum muros condiderit. Horatius in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ cōditor vrbis Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda Ducere quò vellet. Martianus Capella: Nam Orpheus, Amphion, Arionque doctiſſimi, aurata omnes teſtudine conſonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouid. l. 11. Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos) Carmine vocali clarus citharaque Philamon.

Linus Apollinis & Vraniæ filius, Lyricæ muſæ fuit peritiſſimus, in qua magni nominis diſcipulos habuit, Orphea, Thamitam & Herculem. De hoc Propert. l. 2. Tunc ego ſim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occiſum ferunt, dum eum ruſticus canentem acerbè nimis corripuiſſet. Cæl. cap. 64. l. 10.

Arion Methymnæus citharœdus & poeta Lyricus, dum Lesbon patriam peteret, videretq. inſidias & coniurationem parari ſibi à ſocijs (quibuſq. nauigabat) propter opes, quas ferebat ſecum, rapta cithara, nonnihil prius modulans, in mare ſe coniecit, Cuius cantu illectus Delphin dorſo exceptum portauit ad littus, & exemit à periculo. In cuius rei

monumentum erecta ſtatua cum Græco epigrammate, quod volaterranus latinum fecit hoc modo: Cernis amatorem, qui vexit Ariona, Delphin, A Siculo ſubiens pondera grata mari. Ouid. lib. 2. Faſt. de eo abundè meminit. De hoc etiam loquuntur Gel. lib. 6. cap. 19. & Hero. in Clio. Ab arione lyra vocatur Arionia, idem Ouid. 3. de Arte: Quamuis mutus erat, voci fauiſſe putatur Piſcis Arioniæ fabula nota lyræ.

Carneus fuit Cithariſtes, qui Terpandrum viciſſe legitur.

Stratonicus fuit citharędus, qui habuit in ludo nouem Muſarum imagunculas, & Apollinis vnam, diſcipulos duos. Propterea interroganti cuidam, quot haberet diſcipulos, Cũ dijs, inquit, duodecim. Idem ridere ſolebat, & cauillis nonnumquam afficere duos alios ſua ætate cithariſtas, Propin Rhodium & quendam qui Bos vocabatur, quod imperiti eſſent & rudes in arte.

Conus fuit fidicen, quo præceptore hac in re vſus eſt Socrates, qui apud platonem de eo ſic meminit: Vnum tamen vereor, ne his dedecori ſim, quemadmodum Cono Metrebij filio cithariſtæ, qui etiam in fidibus docet. Pueri igitur condiſcipuli me quotidie rident, & Conum ipſum lenum magiſtrum nuncupant.

Epicles fuit cithariſta, magno quondam in precio apud Athenienſes, quem Themiſtocles ragrauit, vt apud ſe artem exerceret. Volebat enim domum ſuam à multis frequentari.

Pylades fuit citharedus, qui quoſdam Timothei verſus audiente Philopemene cantauit ad citharã. Quorũ ſequens citatur à Plutarcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat vrbes.

Philomelus nomẽ eſt citharędi apud Mart. l. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomel⁹ habet.

Ariſtonus citharædus fuit, qui quum ſexies Pythia viciſſet, vt Lyſandri amicitiam demereretur, pollicitus eſt ſeruum eius palam phoclamaturam, ſi denuò vinceret.

Hipparchion & Ruffinus præcipui fuerunt apud Græcos citharædi, qui quum ſolemnibus ludis inter ſe certauri eſſent, contingit vt theatri tumultu & ſtrepitu commotus & attonitus Hipparchion obticuerit. Vnde natum prouerbium, Mutus Hippachion: de his qui repente ſilent, à quibus tamen grande aliquid expectatur.

Clinias philoſophus fuit ſecta Pythagoreus qui ſi quãdo ad iram concitaretur motus animi ſumpta prothinus cithara leuabat, quod & Achillem feciſſe prædicant.

Corœbus filius Atys regis Lydorum in cithara quintam chordam inuenit.

Eumonius Citharędus Locrenſis ſtatuam meruit, quæ inſidientem citharæ cicadã habebat. Nam quum in certamine (quod cum Ariſtone regio muſico de cantu ſuſceperat) chorda vna fracta defeciſſet, cicadą ſuperuolans vocẽ fertur ſuppleuiſſe Phyrnis Mitilenæus diſcipul⁹ Ariſtoclidis, prim⁹ apud Atheniẽſes pulſauit citharã, & vicit Panathenea.

Nicoſtratus & Laodocus citharedi fuerunt, qui quum in certamen veniſſent, Nicoſtratus dixit, Laodocum eſſe in magna arte paruum ſe vero in parua magnum.

Aſpendius fuit cithariſtes, qui omnia ſibi intus ceciniſſe dicitur.

Moſchus citharędus fuit imperitus, qui citra reſpirationem diu & in longum producebat vocem, neque tamen ſonabat aliquid, quod ad ſtomachum auditorum faceret. Hinc adagium natum, Moſchus canens Bęoticum: in multiloquos & intempeſtiuos locutores. Bęoticum genus erat cantionis. Eraſmus.

Demodocus fuit citharędus, quem Homerus inducit canentem in conuiuio Alcinoi regis Phæacum, vbi Alcinoos ipſe Demodocum vocat diuinum cantorem.

Iopas nomen eſt citharędi apud Virg. lib. 1. Æn. ſcribentem: Cithara crinitus Iopas Perſonat aurata, docuit quæ diximus Atlas. Idem lib. 9. facit Cretea quendam Philomuſum & Lyricum, vbi ait: Et Clycium Aeolidem & amicum Cretea muſis, Creta Muſarum comitem, cui carmina ſemper. Et citharæ cordi, numeroſque intendere neruis, Semper equos, atque arma virum, pugnasque canebat.

Apud eundem Iapys nomen eſt auguris & citharędi lib. 12. vbi ait: Iamque aderat.

Phębo ante alios dilectus Iapys Iaſides, acri quondam cui captus amore Ipſe ſuas artes, ſua munera lætus Apollo Augurium citharamque dabat, celereſque ſagittas.

Thamyras citharędus fuit Thracius, Lini diſcipulus, quem poetæ à Muſis fabulantur excæcatum: quod eas ad certamen cantus irritaſſet.

Conna fuit citharędus, ſeu lyriſta, extremæ ſortis, qui deuorato patrimonio factus eſt pauperrimus, & homo nihili. Hinc adagium, Connę calculis, hominem nullius momenti, cuiusque opinio nihili æſtimatur.

Fortiſſimus

Digitized by Google

Fortiſſimus Græcorum Achilles muſicis cãtibus oblectebatur adeò, vt è Chirone Theſſalo harmoniam lyricam voluerit edoceri, qua mergentes animi curas diſcutere, & priſtinæ ſerenitati reſtituere ſe ſibi poſſet. Sciebat enim nihil eſſe vtilius mortalium vitæ, quam remedium habere ad abigendas ægritudines mẽtis, medullarum, & omnis lętitiæ populatrices. De Chirone & Achille, Horat. in Epodis: Nobilis vt cecinit grandi Centaurus alumno, vide caput de Pręceptoribus virorum illuſtrium. De Chirone, Sidõ. Apollinaris Hos inter Chiron ad plectra ſonantia ſaltans.

Achillem imitatus Alexãder Macedo citharæ dedit operam, vt haberet vnde ſerias de monarchia & principatu meditationes quandoque reprimere, aut exercitio maiore fatigatum corpus ſubleuaret.

Hermogenes fuit citharædus, qui Iulio Cæſari ſuauitate cantus admodum placuit, apud Martialem nomen eſt furis mapparum. Apud Horat. l. 1. Ser. nomen cantoris vbi ait. Vt quamuis tacet Hermogenes cantor, tamen atque Optimus eſt modulator.

Terpinus fuit citharædus, cuius cantu oblectatum. Neronem ſcribit Trãquillus his verbis. Statim vt imperium adeptus eſt, Terpinum citharædum, vigentem tunc, præter alios accerſit, diebusq; continuis poſt cænam canenti in multam noctem aſſidens, paulatim et ipſe meditari exercitariq; cæpit, nec eorũ quicquam omittere, quæ generis eius artifices vel conſeruandæ vocis cauſa, vel augendæ factitarent.

Fuit & Tarpeius citharœdus Veſpaſiani tempore. autor Tranquillus.

Diodorus citharistes fuit tempore Veſpaſiani, cuius arte princeps delectatus multis eum donis cumulauit Mar. Tarpeias Diodorus ad coronas Romã quũ peteret, Phato rel'cta.

Anaxenori citharœdo M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda conceſſit, propter eius artis peritiam.

Echion & Glaphyrus nomina ſunt citharædorum apud Iuuen. Sat. 6 vbi ait: Accipis vxorẽ, de qua citharædus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater Ambroſiusq; Choraules. Hic Choraules proprium eſt nomen fiſtulicinis.

Hydimeles nomen eſt etiam citharædi apud Iuuen. Sat. 6. ſcribẽtem. Quo tenet Hydimeles operam dedit, hunc tenet, hoc ſe Solatur, gratoq; indulget baſia plectro.

Amæbeas citharædus fuit caſtiſſimus, qui vxorem nunquam attigit.

Toinus nomen fiſtulicinis pagani apud Mantuanum, ſcribentem in Bucolicis Et cum multifori Tonius cui tibia buxo, Tandem poſt epulas & pocula multicolorem Ventriculum ſumpſit, buccasq; inflare tubentes. Incipiens oculos aperit, ciliiſq; leuatis. Multotiesq; altis ſtatu à pulmonibus hauſto. Vtrem implet, cubito vocem dat tibia preſſo. Nunc hinc, nunc illuc digito ſaliẽte vocauit. Pinguibus à menſis iuuenes ad compita canto. Saltidico, dulciq; diem certamine clauſit.

TIBICINES.

Philiſtus Mileſius, muſicæ primùm operam dedit, euaſitque clariſſimus tibicen. Ad oratoriam demum conuerſus, auditor fuit Iſocratis.

Olympius Myſius tibicen citharæ legem dedit, modosq; pulſandi reperit & docuit.

Marſias tibicen, Phryx natione, tibiis à Mineruа inuentis, auſus eſt Apollinem ad certamẽ prouocare, à quo victus & excoriatus eſt. De quo Ouid. l. 6. Met.

Mymnermus Colophon poeta fuit Elegiographus, & tibicen clariſſimus. Strab. l. 4.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexandrinus, vt eſt apud Cor. Tacitum.

Batalus fuit Epheſius tibicen, qui calceamentis fœmineis primus omnium inſcena vſus eſt, fractiſque cãtibus tibiarum artem emolliuit. Hinc Batalos vocamus mulieroſos, & parũ viros homines.

Agathon fuit tibicen, cantilenarum ſuauitate commendabilis, ſed mollicici nota famoſus. Ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quam fructuoſa.

Babys frater fuit Marſyæ, quem quum Apollo excoriato Marſya vellet quoque perdere, ſupplicium deprecata eſt Mineruæ, dicens: Babym abiectiorem eſſe, & infelicius canere, quam vt dignus eſſet ſupplicio. Quibus verbis pacatus Apollo Babym contempſit, ſuaque inſcitia grauiter ſatis punitum credidit. Hinc adagium, Peius Babys tibia canit.

Lamia mulier fuit ætate Demetrii formoſa, quæ tibiis optimè fertur ceciniſſe, & canendi ſuauitate magnã apud homines promeruiſſe gratiam. Qua arte ſic Demetrium ineſcauit vt ille nihil haberet charius, & quod maiore beneuolẽtia proſequeretur. autor Plut.

Digitized by Google

Hiſmenias tibicē fuit peritiſſ. Angenis diſcipulus, qui teſte Boetio, multis ægritudine laborantibus omnes animi moleſtias abſterſit. Solitus erat gemmis vti fulgētibus & precioſis vt ea oſtentatione artes Muſicæ pluris æſtimaretur. Antiſthenes quum audiſſet Hiſmeniam optimum habere tibicinem. At inquit, eſt homo nequam. Nō enim (ſi probus foret) tibicem eſſet. Quo dicto muſicos arguebat, vt vnguentarios & miniſtros voluptatum. Idē feciſſe fertur Philippus, qui cum accepiſſet filium ſuauius alicui ceciniſſe, tacitè eum obiurgauit. Non te pudet, inquiens, quòd tam bene canere ſcias?

Hiſmeniæ æqualis fuit Dionyſiodorus & æmulus. Plinio teſte.

Hippomachus fuit tibicen, qui quum videret à plebe laudari diſcipulum, quem tamē in arte peccare cognoſcebat, baculo tactum deſiſtere iuſſit, dicens, Maximum erroris argumentum eſſe, quòd ab ignara turba laudaretur.

Antigenides Thebanus fuit muſicus & tibicen, Philoxeni diſcipulus, qui calceamentis Mileſijs, & laſciuioribus primus vſus eſt. Huius meminit Plinius Idem (vt eſt apud Ciceronem in Bruto) diſcipulo frigenti ad populum, dixit. Mihi cane, & Muſis. De eo vide non nihil apud Gellium.

Pronomus tibicē fuit, qui barba vtebatur promiſſa, & veſtitu nimis accurato, adeò vt mollicici ſuſpectus haberetur.

Tellen fuit tibicen, qui ſuauitate cantus ſequenti prouerbio locum fecit. Cane ea quæ ſunt Tellenis, quòd optima fuiſſent.

Macrobium ſcribit Octauium Herenum fuiſſe quempiam prima adoleſcentia tibicinem, qui arti ſuæ diffiſus, mercaturam poſtea inſtituerit.

Canus fuit choraules & tibicē, qui multas pecunias accepit à Galba, quū eum in cœna delectaſſet. Mart. l. 10. Et concupiſcat eſſe Canus aſcaules. Tranq; autor. Cano autem choraulæ mirè placēti denarios quinque donaſſe, prolatos manu ſua peculiarib. loculis ſuis.

TVBICINES.

Miſenum Æolidem Vir. ait fuiſſe tubicinem Hectoris, mortuo demum Hectore, adhæſiſſe Æneæ comitem, & tandem à Tritone deo ſubmerſum, quod ad certamen tube deos marinos irritaret, Verba Virgilij ſunt hæc. Atque illi Miſenum, in littore ſicco. Vt venere, vident indigna morte peremptum, Miſenum Æolidens quo non præſtantior alter Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes, &c.

Triton fertur eſſe deus & tubicen marinus. Ouid. l. 2. Met. Cæruleos habet ūda deos Tritona canorum.

Stentor fuit tubicen in bello Troiano, cui Homerus ferream & inuictam tribuit vocem. Iuuen. Sat. 13. Tu miſer eſclamas, vt Stentora vincere poſſis. Homerus apud Eraſmum. Stentoris in ſpecie validi, cui ferrea vox, quinquaginta alios æquas clamore ſonoque.

Olympius Phrygius tubicen fuit ætate Midæ regis.

Aglais Megalis filia tubicino vitam fouit.

Agyrtes nomen eſt tubicinis apud Statium in Achil. l. 4. ſcribentem. Tecum lituo bonus adſit Agyrtes, Occultanſq; tubam tacitos apportet in vſus.

SYRENES.

Syrenes filiæ fuerunt Acheloi & Caliopes Muſæ, quarum primam voce, ſecundam cithara tertiam tibijs aiunt canere. Hæ cantus amœnitate dicuntur ſopire nautas, ſopitos demū ſubmergere, vnde & pro meretricibus accipi ſolent, quæ verborum lenocinijs blandiuntur, vt totum exugant hominem. Corpus habent ſupernè fœmineum ad vmbiculum vſque, infernè deſinunt in piſces. Earum autem nomina ſunt, Agaloſi, Thelcipoi, Piſno, Hiais, Sunt qui Parthenopen vrbem dictam velint ab earum vna, quæ ibidem tumulata ſit, nomenque habuerit Parthenopeia. Alii Lencoſiam & Ligiam nymphas faciunt.

HISTORIOGRAPHI PLERIQVE Græci & Latini.

Ablabius Gothus, ſcripſit de bello Gothorum.

Aeliodorus præſul Tricenſis, quæ ciuitas eſt Theſſaliæ, ſcripſit Aethiopicam hiſtoriam l. 11.

Aelius Lampridius ſcripſit de Geſtis Imperatorum ad Conſtantinum magnum.

Agathias Græcus hiſtoriam Francorum.

Ammianus Marcellinus vitam quorundam Imperatorum.

Anaſtaſius Lateranenſis, ſcripſit hiſtoriam Eccleſiaſticam vſque ad ſua tempora.

Andronicus

Andronicus ſcripſit res Alexandri.
Antipater Iolai filius, & Philippi Macedonis miles, ſcripſit hiſtoriã Perdicæ, & res Illyricas.
Appianus Alexandrinus 22. libros hiſtoriæ Romanæ compoſuit, & geſta Imperatorum.
Apollon. Aphrodiſeus, ſcripſit res Carias, de Trallib. de Orpheo, eiusq; miniſterijs.
Arrianus ſcripſit hiſtoriam Alexandri Magni 8 libris. Emicuit Romæ ſub M. Antonio, & Adriano principibus, à quibus ob literas conſularem meruit dignitatem.
Aſellius Sempronius, ſcripſit bellum Numantium.
Aufidius Baſſus, ætate Quintiliani ſcripſit bellum Germanicum.
Bairon hiſtoricus, ſcripſit breuiarium rerum ab Alexandro geſtarum.
Bemarchus Ceſarienſis, ſcripſit res geſtas Conſtantini principis, libris decem.
Blondus Foroliuienſis de Roma triumphante.
Boccatius ſcripſit de Caſibus virorum illuſtrium.
Cadmus Mileſius, ſcripſit hiſtoriam de Mileto, ac totius Ioniæ regione, libris 4.
Calinius Syrius, de geſtis Alexandri: vt etiam Calliſthenes Olynthius.
Caliſtus ſcripſit heroico verſu hiſtoriam Iuliani principis.
Capton Lycius, compoſuit hiſtoriam Iſauricam l. 8.
Charon Lampſacenus, ætate Darii primi ſcripſit Aethiopica libris duobus. Cretenſia item, & Græcanica.
Charon Carthaginenſis, ſcripſit tyranno quotquot in Aſia atque in Europa fuere. Item vitas clarorum virorum libris 4. Illuſtrium fœminarum libris totidem.
Charon Naucratica, ſacerdotes Aegypti, & reges quæ fuere ab initio in qualibet gente.
Chœribus Samius, ſcripſit Athenienſium victoriam cõtra Xerxem, & pro ſingulis verſibus ſingulos ſtateres aureos recepit.
Celearchus Solenſis ſcripſit, de varia hiſtoria.
Clitarchus comes fuit Alexandri, qui eius geſta conſcripſit.
Criſpus Salluſtius ſcripſit bellum Catillinarum, & Iugurtinum & Romanas hiſtorias inſtar Liuii, in quo opere citatur ſæpe numerò ab antiquis. De hoc Mart. Criſpus Romana primus in hiſtoria.
Crito Pieriota (ciuitas eſt enim Macedoniç Pieria) ſcripſit res Perſicas, Siculas et Macedonicas
Qu. Curtius ſcripſit de geſtis Alexandri Magni, ſed opus eius mãcum eſt, & imperfectum.
Damaſcius Sigiæus, ſcripſit de rebus in Græcia geſtis. Præterea de parentibus eorum qui ad Troiam profecti ſunt. Item de poetis & Sophiſtis.
Dares Phrygius, Græcè ſcripſit bellum Troianum, cui ipſe interfuit.
Dexter Barcinonnenſis, ſcripſit omnimodam hiſtoriam.
Dion Caſſius ſcripſit Romanam hiſtoriam l. 80. Præterea geſta Traiani principis, & vitam, Arriani philoſophi. Hiſtoriam eius integram non habemus.
Dion Pruſæus, ſcripſit de virtutibus Alexandri Magni libros decem.
Diogones Laertius ſcripſit de vita & moribus philoſophorum.
Diodorus Siculus ſcripſit hiſtoriam, quam Bibliothecam inſcripſit. Continet autem res Romanas, & varias libris 46. Floruit Auguſti ſeculo.
Dionyſius Halicarnaſſæus. Auguſti tempore Romanam ſcripſit hiſtoriam.
Dionyſius Mileſius ſcripſit res Perſicas, & quæ poſt Darium ſecuta ſunt.
Egeſippus ſcripſit hiſtoriam eccleſiaſticam libris quinque.
Ephippius Cumæus, auditor Iſocratis, ſcripſit hiſtoriam ab exilio Troiæ, vſque ad ſua tempora libris 30.
Ephorus Cumæus, ſcripſit Galeni principis hiſtoriam libris 27. Præterea Corinthiaca, & quædam alia.
Eumerus Meſſanus, hiſtoriam finxit titulus & inſcriptionibus ſacris.
Euſebius ſcripſit hiſtoriæ libros decẽ, de Præparatione Euangelica, & Epitomen tẽporum.
Euſtathius Epiphaneus, ſcripſit temporũ Epitomẽ ab Aenea vſque ad Anaſtaſiũ principẽ.
Eutropius Afer, diſcipulus Auguſtini, ſcripſit Epitomen Romanæ hiſtoriæ ab vrbe condita vſque ad Valentem principem & Iouinianum.
Feſtus Ruffus ſcripſit Epitomen rerum Romanarum.
Florus ſcripſit hiſtoriam Romanam ſuccincta breuitate. Item Epitomen in libros Liuii.
Fortunatus præſul Pictauienſis geſta ſanctorum partim pedeſtri, partim ſoluta conſcripſit oratione.

Digitized by Google

oratione. Gargilius Mart. vitas Imper. tempore Alexandri principis, cuius vitam diligentius perſecutus eſt.
Gennadius Maſſilienſis, ſcripſit de Viris illuſtribus Theodoſij tempore.
Herodianus Alexandrinus, ſcripſit Imperatorũ hiſtoriam, quæ ad nos integra nõ peruenit.
Herodotus ſcripſit hiſtoriam libris nouem, ex numero & nominibus Muſarum, incipiens à Cyro Perſarum rege.
Heſychius Mileſius compoſuit hiſtoriam libris ſex, in quibus complectitur Imperatorum, tyrannorum, & diuerſorum gentium res geſtas, vſque ad ſua tempora.
Hieronymus Rhodius, ſcripſit res geſtas à Demetrio Poliorcete.
Ibicus Rheginus hiſtoricus, vixit apud Polycratem Samiorum tyrannum.
Ioannes Scilax, ſcripſit de Imperatoribus Conſtantinopolitanis.
Ioſephus Iudæus conſcripſit Græcè antiquitatis Iudæorum hiſtoriam l. viginti, ab exordio mũdi vſque ad 13. annum Domitiani. Bellum verò Iudaicum cum Romanis geſtum l. 7.
Iræneus præſul Lugdunenſis hiſtoriam ſcripſit eccleſiaſticam.
Iſidorus præſul Hiſpalenſis, ſcripſit de viris illuſtribus, Hiſtoriam præterea ab Adamo vſq; ad ſua tempora & res Longobardorum, & breuem quandam Coſmographiam.
C. Iulius ſenatores Romanos Græcè ſcripſit.
Iulius Cordus ſcripſit vitas Imperatorum.
Iuſtinus fecit epitomen in Trogum tanta ſtyli felicitate, vt alienum propè inuentum ſibi vendicarit.
Iuſtus Tiberienſis, texuit hiſtoriam rerum Iudaicarum.
Leo Alabandæus, ſcripſit hiſtoriam de Caribus libris 4. De Licijs, duobus Artem Rhetoricam, bellum Phoſcenſium, & Bœotiorum.
Leo Biſantius, ſcripſit res Bizantij à Philippo geſtas.
Liuius Patauinus, ſcripſit hiſtoriam Romanam.
Marius hiſtoricus, ſcripſit principum Romanorum vitas.
Marſya Pellæus, ſcripſit res Macedonicas libris 10. à primo rege vſque ad Alexandrum. Itẽ de rebus Atticis l. 11.
Milliſandrus Mileſius, ſcripſit bellum Lapitharum & centaurorum.
Menechmus Sicyonius ſcripſit hiſtoriam Alexandri Magni.
Nicolaus Damaſcenus, ſcripſit hiſtoriam vniuerſalem libr. 20. & vitam Auguſti ſeparatim, apud quem in tanta fuit dignatione, vt Imperator ipſe placẽtas ab amicis acceptas vocaret Nicolaos.
Nimphis Heracleotes, ſcripſit hiſtoriam Alexandri, & eius ſucceſſorum, libr. 24. De Heraclea 13. vſque ad euerſionem tyrannorum.
Oneſcritus, Alexandri incunabula & originem ſcripſit.
C. Oppius commentarios Iulij Cæſaris continuauit, ſcripſitque bellum Hiſpanienſe.
Paſæphatus Abydenus ſcripſit Cypriaca, Attica & Arabica.
Paulus Foroliuienſis hiſtoriam ſcripſit Longobardorum.
Paulus Oroſius reliquit hiſtoriam ab initio mũdi vſque ad Honorii principis tempora deſcribens.
Pauſanias Cæſarienſis ſcripſit vniuerſæ Græcię geographiam, cum eius hiſtoriis.
Pherecydes Lerius, ſcripſit de Clero, de Iphigenia de feſtis.
Philo Herennius biblius genere grammaticus, ſcripſit de ciuitatibus, & viris claris, l. 30.
Philochorus Athenienſis ſcripſit libros Attidis 17. qui cõtinent res Athenienſium, & reges magiſtratus, vſque ad Antiochum, Deum cognomento.
Philiſtus Syracuſanus, propinquus Dioniſii tyranni, ſcripſit res Siculas libris 12.
Phlegon Trallianus libertus Auguſti, ſcripſit hiſtoriam Olympiadum libris 16. vſque ad Olymp. 229. De factis Romanorum l. 4. Item de nominibus locorum vrbis Romæ, & Epitomen Olympionicarum, libris duobus.
Piſandrus Larandæus, ſub Alexandro Mammeæ ſcripſit variam hiſtoriam verſibus & l. 4.
Pyſiſtratus Laryſſæus, fuit hiſtoriarum ſcriptor.
Plinius 11. ſcripſit hiſtoriam naturalem, opus apprime vtile, ſi careret mendis.
Plut. Cheronæus, ſcripſit vitas multorum illuſtrium virorum. Item Apophthegmata. Parallelos, & alia plurima.

Polemon

Polemon Helladicus,ſcripſit de origine ciuitatum Phocidis,Ponti,Lacedemoniæ Geographiam,de Curſu ſolis libros tres.
Polybius Scipionis Africi preceptor ſcripſit Romanam hiſtoriam libris quadraginta,quorum pauci ad nos peruenerunt.
Poſſidonius Olbiopolita, ſcripſit poſt Polybiũ hiſtoriam libris quinquaginta duobus vſque ad bellum Cyrenaicum,& Ptolomæi.Præterea declamationes rethoricas,& argumenta in orationes Demoſthenis. Floruit ætate Strabo. Priſcus Panites, magiſter epiſtolarum Theodoſij iunioris,ſcripſit hiſtoriam Conſtantinopolitanam & Athilæ libris 8. Præterea declamationes & epiſtolas.
Proſper præſul Rheginus, ſcripſit de vita ſolitaria, de temporibus ab Adam vſque ad ſuum ſeculum.
Prudentius quoque hiſtoriam ab Adam carmine exorſus eſt.
Ptolemeus Lucenſis, ſcripſit hiſtoriam pontificum vſque ad Celeſtinum quintum, cuius tempore ipſe floruit.
Robertus Gaguinus hiſtoriam Gallorum regum, quem noſtra ætate imitatur Paulus Æmylius.
Sabellicus hiſtoriam vniuerſalem ab exordio mundi ad ſua tempora.
Sabinus Maſarius,ſcripſit Faſtorum & rerum memorabilium libros.
Saxo Grammaticus ab hinc paucos annos ſcripſit hiſtoriam regum Danorum, magna verborum elegantia.
Secundus Tridentinus,ſcripſit Longobardorum hiſtoriam.
Socrates Conſtantinopolitanus, hiſtoriam eccleſiaſticam à tempore Apoſtolorum vſque ad Chryſoſtomum compoſuit.
Solinus de Mirabilibus mundi.
Sozomenus presbyter Piſtorienſis,hiſtoriæ vniuerſalis ampliſſimum volumen.
Steſimbrotus Tharſius,ſcripſit res geſtas Cimonis ducis Athenienſium.
Suetonius Tranquillus vitas duodecim Cæſarum.
Themiſtogenes Syracuſanus hiſtoriam Cyri regis Perſarum.
Theophanes Lesbine ſcripſit res à Pompeio geſtas.
Theocritus Chius ſcripſit hiſtoriam & epiſtolas quaſdam.
Theodorus Gothus ſcripſit hiſtoriam ſuorum temporum.
Theodorus Conſtantinopolitanus, ſcripſit hiſtoriam eccleſiaſticam à tempore Conſtantini vſque ad Iuſtinianum.
Thucydides Athenienſis patrem habuit Olorum,matrem Egeſipylam.Scripſit bellum Peloponneſiacum.Fuit adeò ſtudioſus inquirendæ veritatis hiſtoricæ, vt iis mercedem præberet,qui nunciarent quæ acta eſſent in bello.
Timagenas Mileſius ſcripſit de Heraclea ponti,& viris in ea claris libros tres.
Timæus Siculus,res Græcas & bellum Thebanum.
Timoſthenes præfectus claſſis Ptolomæi Philadelphi,ſcripſit de Portub.l.10.
Traianus patricius ſub Iuſtiniano principe ſcripſit temporum epitomen.
Val Antias hiſtoricus,plerumq, citatur ab antiquis autoribus.
Valer.Maximus ſcripſit dicta & facta memorabilia ad Tiberium Cæſarem.
Vincentius ordinis prædicatorum, ſcripſit hiſtoriam vniuerſalem, ab exordio mundi vſque ad Hieroſolymitanam expeditionem Ludouici regis Gallorum.
Volaterranus Geographiam, Anthropologiam & Philologiam.
Volcatius Terentianus,ſcripſit hiſtoriam Gurdianorum.
Vulcatius Gallicanus,ſcripſit vitas Imperatorum ad Diocletianum.
Xanthus ſcripſit hiſtoriam Lydorum libris quatuor.
Zeno Rhodius ſcripſit hiſtoriam Rhodiorum. Fuit & alter Zeno qui Pyrrhi geſta in Italia, Epitomenque Romanorum & Carthaginenſium compoſuit.
Zonatas ſcripſit hiſtoriam vniuerſalem ab exordio mundi vſque ad tempora Michaelis imperatoris Conſtantinopolitani.
Pontificum Romanorũ hiſtoriã ſcripſerunt Anaſtaſius, Paulus Diaconus, Gnida Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus,Sicardus præſul Cremonenſis Gotifredus Viterbienſis, Vincentius præſul, Martinus Carſulanus, Lamdulphus cannonicus Carnotenſis,

Digitized by Google

notenſis,Sozomenus,Geruaſius Ricobaldus,Ptolemæus Lucenſis, Antonius præſul Florentiuus,Platina.

Vitas Imperatorum ſcripſere Cor. Tacitus,Marius Maximus,Iulius Cordus,Tranquillus, Suetonius, Optatianus, Gargilius, Matrialis, Fabius Marcelus, Iul. Capitolinus, Aelius Lãpridius, Flauius Vopiſc⁹,Eutropius,Oroſius.ExGræcis Herodianus,Dion,Appianus.

MEDICI, PHARMACOPOLÆ ET CHIRVRGI.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philoſophatus eſt cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: ſcripſit de medicina librum vnum Suid.apud Volat.

Aceſis fuit imperitus medicus,qui dum cuidam podagrico mederi vellet,morbũ & dolorẽ auxit.Vnde natũ adagiũ,Aceſias medicatus eſt,vbi res in deterius vergit.Eram.inChil.

Aeſculapio Apollinis filio plerique inuentum medicinæ referunt acceptum , in qua adeò excelluit, vt mortuum Hippolytum fingunt ad vitam reuocaſſe & Androgeum Minois filium ab Athenienſibus interfectum.Propertius l.2.Et deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis,Reſtituit patrijs Androgeona focis.

Agron medicus fuit, qui peſtilentia Athenas paſſim occupante, affectorum pleriſq; opem attulit ſalutarem,accenſis in proximo ignibus.Cælius c.22.l.13.

Alcon ſeu Alcontius,medicus fuit vulnerum,centum ſeſtertijs à Claudio cõdemnatus, & exul miſſus in Galliam,demũ reſtitutus.Neſcio an is ſit,de quo loquitur Mart.l.6.Oſtẽdit digitum ſed impudicum Alconi, Daſioque Symmachoque.Auſonius de alio Alcone itidem medico loquitur,qui Diodorum aruſpicem vaniloquum fecit.AmythonMelampodis pater inter claros medicos olim habitus eſt.

Antonius muſa medicus fuit Aug.de quo Hor.meminit.l.1.Epiſt.dicens. Nam mihi Baias Muſa ſuperuacuas Antonius. Apollo Aeſculapij pater, medicinæ vſũ primus dicitur attuliſſe,ac propterea meruiſſe deitatem.Ouid. 1.Met. Inuẽtum medicina meum eſt,opiſexque per orbem Dicor , & herbarum ſubiecta potentia nobis. Idem l. 1.de Remedio. Apollodori duo fuerunt,Scyllæus & Tarentinus,Ambo medici.Plin.l.20.c.4.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis , quem Plin. l. 7. medicæ artis apud Aegyptios repertorem dicit.

Ariſtogenes Thaſius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis ad quem libros plurimos ſcripſit de medicina,Suidas apud Volat.

Ariſtogenes alter Gnydius,Chryſippi philoſophi ſeruus fuit,itidem medicus,qui magnam adeptus eſt famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Artemon fuit medicus,qui calua interfecti,igneque cremati,propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis: autore Plin.cap.1.l.28.

Aſclepiades Pruſienſis Cn.Pompei familiaris, rationem primus reperit,qua vinum ægris mederetur,relato è funere homine & conſeruato.Dicebat ſalutem conſtare cibi potuſq; abſtinentia:præterea geſtatione,ambulatione & fricatione.Scripſit ad Mithridatem volumina:autore Plinio.Mortuus eſt ſcalarum lapſu in extrema ſenectute.Idem blãdimẽta & lenocinia commentus eſt ad ægrotorum gratiam & iucunditatem Siquidẽ & balneorum conſuetudinem fecit,primuſque lectulos excogitauit ſuſpenſiles,quorum molli iactatione irritaretur & obreperet ſomnus autor Plin.l.7.cap.3.

Attatus medicus apud Plinium affirmat, ſcorpione viſo ſi quis dicat duo cohiberi, nec vibrare ictus.

Baſilius Ancyranus profeſſione fuit medicus.Floruitq;imperante Conſtãtino, apud Volat.

Caſſius Hemina apud Plinium teſtis eſt,Archagathum Lyſaniæ filium Peloponenſem,primum è medicis veniſſe Romam.L.Aemylio,& M. Liuio conſulibus. Eiq. ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam. Ob id publicè vulnerarium fuiſſe eum tradunt vocatum,mireq; gratum aduentum eius ab initio: mox à ſe vitia ſecandi vrendiq.nomen carnificis meruiſſe.Plin.c.7.l.25.& c.3.l 30.

Caſtor medicus docuit Piperitim herbam (quam alij Siliquaſtrum vocant) bibi contra morbos comitiales. autor Plin. l. 20. Idem ſcripſit ſuccum radicis ferularum, oculorum claritatis multum conferre.

Carmis ex eadem Maſſilia fuit medicus, qui priores medicos & Balnea damnauit. Frigidaque hybernis algoribus lauari perſua ſit.Merſit ægros in lacus adeò vt Plinius dicat, ſed vidiſſe capulares ſenes vſque in oſtentationem rigentes.

Cherias

Cherias Athenienſis fuit medicus,qui apud Plinium teſtis eſt,radicem cardui ex aqua decocta potatoribus ſitim facere ſtomachum corroborare, & vuluis aliquid conferre, vt mares gignantur.

Chiron Saturni filius ex Phillyra herbarum naturas primus inueniſſe,Achilleq; & Aeſculapiū docuiſſe fertur. Phęnici Amyntoris filio oculis capto viſum teſtuit. Prop. l. 2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon,Phænicis Chiron lumina Phillyrides. Virg. lib. 3. Georg. Quęſitæq. vocent artes, ceſſere magiſtri, Phillyrides Chiron, Amythaoniusq. Melampas. Ab eo nomen ſumpſit herba,quæ Centaurea dicitur. Plin. c. 6. l. 25.

Chryſermus fuit medicus, qui Bulbi radice in vino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. ſcribit fuiſſe medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli aſcripſerunt.

Cleophantus autore Plinio medicus fuit,qui vini rationem illuſtrauit. Hic apud Plinium ait ſemen paſtinacæ erraticæ dyſentericis prodeſſe.

Idem autor ſcribit, Chryſippum, Eraſiſtrati præceptorem, medicum fuiſſe,qui Hippocratis,Aeſculapij & Prodici medicorum placita ingenti gratulitate mutauerit.

Cornelius Celſus libros de medicina ſcripſit oratorio more Floruit paulo ante Fabium Quintilianum

Crinas Maſſilienſis fuit medicus, qui ad ſiderum motus ex Ephemeride & mathematica cibos dabat,horaſque obſeruabat. Plinius ſcribit,hunc centum ſeſtertia reliquiſſe, muris patriæ non minore ſumma extructis.

Critobolus medicus fuit, cui ſingularem deperit laudē ſagitta ex oculo Philippi Macedonis,citra oris deformitatem,euulſa. De quo abunde Curtius meminit. l. 8. de geſtis Alexandri. Plin. l. 7. cap. 37.

Daſius medici nomen eſt,cuius meminit Martialis l. 6. dicens: Oſtendunt digitum ſed impudicum, Alconi, Daſioq. Symnachoque.

Democides medicus Polycratem Samniorum tyrannum curauit talētis duobus, ſcripſitq. librum de medicina. Herodotus in Thalia ſcribit, Democidem Taliphontis Crotonienſiū principis medicum fuiſſe, atque duobus aurearum compedū paribus à Dario donatum.

Democrates Seruilius citatur à Plinio l. 25. Primusq; medentium herbam dicitur inueniſſe,quam appellauit Democraticam.

Idem l. 24 ait,Democritum fuiſſe medicum,qui in valetudine Conſidię,M. Seruilij conſularis filiæ,omnem curationem auſteram recuſantis,diu efficaciter vſus ſit lacte caprarū.

Dexippus Cous,Hippocratis fuit diſcipulus,qui ſcripſit librum vnum de medicina.

Diocles Caryſtius floruit temporibus Darij Hiſtaſpis,reliquit commentarios. Plinius multis locis.

Epicharmus Cous fuit auditor Pytagoræ. Scripſit de rerum natura ac medicina commentarios,quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana.

Eraſiſtratus medicus fuit,qui primus cognouit morbū Antiochi ab amore Stratonices nouercę. Plinius ſcribit hunc fuiſſe diſcipulum Chryſippi,ex Ariſtotelis filia genitū cui Antiocho rege ſanato,centū talenta donauerit filius eius Ptolemæus. Hunc citat Gel. l. 16.

Eribotes Teleontis fuit filius,medicinæ periti ſſimus,vt qui Oilei vulnus à Stymphalidibus illatam ſanauerit. Teſtis Orpheus apud Aegidium Maſerium in Argonauticis.

Euphorbus medicus,Euphorbiæ herbæ nomen impoſuit,autore Plin. l. 25.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Aſiæ,floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæteriq. omnes medicorum principem fatentur. Scripſit de medicina libros complures, & in opera Hippocratis Cæl. l. 19.

Glaucias medicus fuit in cognoſcenda cadauerum natura diligentiſſimus. Plinius & Cel. cap. 29. l. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, vixit in ſumma familiaritate apud Perdicam Macedonum regem. Suſcepit filios Theſalum & Draconem. Hunc Artaxerxes magna mercede ſummiſq. honoribus in familiam ſuā inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito,quem vt inſania curaret,plerunq ed eum ſcripſit. Amauit Græciam,ex qua nunquam egreſſus eſt Lariſſæ natus annos 104.

Hermogenes fuit medicus, qui Adriano Imp. ſe interficere volenti, circumſcripſit locum ſub mamilla,quo lathaliter percuſſo, celerius expiraret. autor Dion. Caſſius.

Iulianus

Digitized by Google

Iulianus fuit quiſpiam Pharmacopola herbariæ artis peritiſſimus, quem Volaterranus ętate ſua floruiſſe ſcribit.

Lucas Antiochenſis medicus fuit, Pauli Apoſtoli ſectator, à quo edoctus, ſcripſit Euangelium & Acta apoſtolo. Exceſſit natus annos 84.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen eſt herbæ) contra cantharidas bibendum cenſet, apud Plin. cap. 20. l. 20.

Machaon Aeſculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clariſſimus. Bapt. Pius l. 4. Eleg. Cura Machaoniam maior & illa manu eſt Hic Philoctecten Pæantis filium, Herculis ſagitta Hydræ veneno tincta vulneratum, ſanauit. Propert. l. 2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon.

Martion Mitylenus de ſimplicibus effectibus ſcripſit. Item apud Plinium rumpi ſcolopendras marinas ſputo, ruberas item, aliasq; ranas ſcribit.

Meges fuit chirurgus quiſpiam, quem Volat. citat in Philologia.

Melampus Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab inſania purgauit. De hoc Virg. l. 3 Georg. Ceſſere magiſtri, Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe. Et Plin. l. 25.

Menecrates Syracuſanus medicus, nullā ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum ſacrum hac lege, vt liberati ſe eſſe ipſius ſeruos faterentur, cumq; Iouem appellarent; Feruntq; in id tumoris fuiſſe euectum, vt quādoq; ad Ageſilaū Spartæ regem hoc modo ſcriberet: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem. Subridēs Ageſilaus reſpondit: Ageſilaus Menecrati ſanitatem. Plut. in Apoph. & Cæl. cap. 38 l. 6.

Mycon apud eundem teſtis eſt, aduerſus ſerpentes nihil eſſe efficacius hippomaratho.

Nicerotes vnguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis vocat Nicerotiana lib. ſexto, dicens: Quòd ſemper Caſia, Cynnamoque, Et nido niger alitis ſuperbæ, Fragras plumbea Nicerotina. Idem l. 10.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium veniens, promiſit ſe domino mortem illaturum. Quod flagitium auerſatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicū, literis monuit, vt à Nicia caueret. Gellius videtur hoc aſcribere. Timochari apud Gellium, Quadrigatius Niciæ. Vter vter fuerit, parum refert nomine. Claud. l. 3. in Ruffinum.

Nimachus Stagyrites Machaonis filius, & Aeſculapij nepos, ſcripſit de medicina libros ſex. Fuerunt eius nominis duo alij, pater & filius, ambo medici. Quorum filius ſcripſit Commentarios in Phyſicam patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. autor Volat.

Ocularius medicus fuit in Aegypto præſtantiſſimus, qui floruit ſub Amaſi rege. autor Herodotus in Thalia.

Oribaſius Sardianos, Iuliani principis familiaris, ſcripſit libros medicinæ 53. ad ipſum Iulianum. Suidas apud Volaterranum.

Pæon vir medicæ artis peritiſſimus, à cuius nomine Pæonia herba nomen ſumpſit. Architrenius l. 2. Pęonijs animo medicina potentior herbis.

Plinius ait. l. 20. Petriclium fuiſſe medicum, ubi Ophiaca ſcripſerit.

Philippus medicus fuit Alexandri, eique ſumma familiaritate & amicitia iunctus; nam cū Parmedio literas ad Alexandrum dediſſet, quibus eum monebat, vt ab inſidijs Philippi, velut ab hoſte Dario corrupti, ſibi in ægritudine caueret, Alexander exploratam habēs medici fidem, poculum ab ipſo Philippo datum hauſit, demum literas Parmenionis eidem legendas conceſſit.

Philiſtron Locrenſis fuit medicus, quem Gellius l. 17. c. 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis, qui quum medicamēta quædam ad medendi vſum exquiſitiſſima concinnaret, & regias quaſdam Alexipharmacas poteſtates, eas Deorum manus appellabat, velut diuinas & ſalutares. Cæl. l. 16. c. 10.

Podalyrius filius fuit Æſculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritiſſimus, qui cum Græcis ad Troiam profectus dicitur, Baptiſta Pius l. 4. Eleg. Depoſito non præſtat opem Podalyrius ægro.

Prodicus, Plin. autore, fuit medicus, Æſculapij diſcipulus, Selymbriæ natus; medici nam inſtituit, quam latralepticent vocant.

Sinalus fuit medicus quiſquam, de quo Syll. Ital. l. 5. ſic inquit. Ipſe olim antiquo primum Garamanticus Amnon, &c.

Themiſon

Digitized by Google

Themiſon medicꝰ fuit magni nominis Aſclepiadis diſcipulus, autore Plinio, quem pleriſq; in locis citat Plinius ipſe. Iuuenalis: Quot Themiſo, ægrotos autumno occiderit vno Bapriſta Pius l.4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxaque carebis, Contemneſq; piam ſic Themiſonis opem. Fuit eius nominis alter quem Martialis ſcribit cõſuetudinem Veneris habuiſſe cum ſorore, vbi libr.12. ait: Quare non habeat Fabulle quæris vxorem Themiſon, habet ſororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Magalenſibus ſacris donauit centum talentis, ſeruato Antiocho rege. autor Plin.l.7.c.37.

Theſſalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita tranſiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens adulterio Meſſalinæ Claudij Cæſaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ aſſectator, ſuo tempore nouam medicorum inſtituit ſectam.

Sunt & plerique alij quorum nomina & placita quandoque aduocantur à Plin. l.29.c.1. vt Ariſtogiton, Athamas, Callimachus, Clepolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius, Dorotheus, Dionyſius, Sall. Heſius, Hiceſius, Herpophilus, Icethidas, Iollas, Latis, Lenꝰ, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagores, Pliſtonice, Seſtius, Simus, Soſimenes, Sotacus, Q. Sterrinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porrò multiplex eſt medicina; Pharmaceutice, quæ medicamentis curat. Empyrice quæ ſolum experimentis conſtat. Itrapleticæ, quæ vnguentis. Clinice, quæ victu & venenis corporibus medetur.

VNGVENTA QVÆDAM, ET PHARMACA.

Amaracinũ Amaraco flore odoratiſſimo cõficitur. Vnde adagiũ natũ: Nihil cũ amaracino fuit Lucretiꝰ: Poſteſq; ſuperbos Iungit amaracino, & foribus miſer oſcula figit. Idem l.2. Porrò Sampſucinum aliter vocatur, quoniam Sampſucus eadem eſt herba, quæ & Amaracus de qua Virg.l.1. Aen. Vbi mollis Amaracus illum Floribus, & dulci aſpirans complectitur vmbra. Amaracus fuit puer regius vnguentarius, qui caſu lapſus dũ ferret vnguenta, maiorẽ ex cõfuſione odorũ creauit odorẽ, inquit Seruius. Vnde optima vnguẽta dicuntur Amaracina. Laudabile fuit hoc vnguentũ in Coo inſula. Poſtea eodẽ loco prælatũ eſt Melinũ. Optimũ eſt & Mitylenis & in Cypro, vbi plurima eſt ſãpſucus, aut. Plin.

Amomum etiã arbuſcula eſt venoſo frutice, palmi altitudine, cuius quoq; ſuccus inter magni precij vnguenta numeratur. Frequens eſt in Aſſyria. Vnde Vir. Aſſyriũ vulgo naſcetur Amomum. Syl.l.1. Nec crinem Aſſyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mant. in Catharina: Circumfluus aer Fragrat & Armento carcer luſtratur Amomo.

Apyron vocatur vnguentum ex auro autor Plin.l.21.

Atharis medicamentum eſt vtiliſſimum infantibus, quod fit Olyria herba decocta. Idẽ l.22.

Balanus herba eſt vnguentaria, cuius ſucco vnguentũ componitur Balaninum, quod expeditiſſimum olim fuiſſe, ſcribit Plin. Reſinaque ſolitum miſceri. Balanatus, à Perſio dicitur oleo delibutus, vbi ait. Tum cum maxillis Balanatum Gauſa pepectis Myrobalanum vocat Martial. vbi ait: Quod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus, Hoc ex vnguento conſtat & Balana. Glans autem qua conficitur, præcipuæ bonitatis eſt in Troglodytis, Thebaide, & Arabia.

Balſamum arbuſcula eſt ſoli Iudææ conceſſa, frequens in collibus viuit. Suſtinet ſe ſine adminiculis. Trima iam fructifera eſt. Proceritatem habet duorum cubitorum; Eius lignũ vocatur Xylobalſamum, ſuccus (qui habetur vnguenti loco) Opobalſamum, lac coagulans, & in veſte nullas faciens maculas, Carpobalſamũ vocatur eius arboris fructus. Hoc vnguentum viris conuenire ſcribit Martialis, quum Aſſyria vnguẽta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balſama me capiunt, hæc ſunt vnguẽta virorum, Delicias Nini vos redolere nurus. A balſamo fit adiectiuum balſamæus, quo vſus eſt. Sidonius.

Botryon erat medicamentum compoſitum ex cinere excrementorum, quo Aeſchynes Athenienſis Anginis medebatur & Tonſillis. autor Plin.l.28.

Cæroma erat vnguentum, ex oleo, & cœno, quo vtebantur iuuenes ad robur lacertorum. Hinc cæromatici eo delibuti vocantur. Mart.l.4. Seu lentum cæron ateris tepidũq; Trigona. Idem l.6. Vana nec iniecto cæromate brachia tendis.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius: Hic oculis ego nigra meis, collyria lippus illinite.

Crocinum

Crocinum ſpecies eſt vnguenti,quod efficitur Croci commixtione.Proper.Sit mēſæ ratio, voxque inter pocula currat,Et Crocino nares murrheus vngat Onyx.Alio nomine Crocomegma dicitur.Fiebat autem ex crocorrito,& vino dulci.Hoc Romani nō ſolum corpora delibuebant, ſed & ſpargebant pulpita . Vnde idem Propert. pulpita ſolemnes non oluere crocos. Crocinum, autore Plinio, in ſola Cilicia diu maxime fuit laudata, mox Rhodi.

Synnamomum vnguētorum omnium eſt craſſiſſimum. Vocatur ab eiuſdem nominis frutice: qui in Æthiopia, Sabæis & auſtrali India frequens eſt. Huic vnguento adiiciuntur Balanū oleum Xylobalſamū,Calamus,Iuncus, Balſami ſemina, Myrrha, Melodoratū ,

Cynnamum eadem eſt arbuſcula,quæ & cynnamomum,qua etiam conficitur vnguentum eiuſdem nominis.Hoc vidētur habuiſſe Thraces Clau-de Nu.Honorij & Mariæ Cynnama vocat Pangæa,à Pangæo Thraciæ monte. A cynnamo fit adiectiuum Cynnameus, quo vſus eſt Baptiſta Pius. Cynnameos nimium lacerare pharetriger artus,

Cyprinum, vnguentum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomo, Calamo, Aſpalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Aegyptum.

Diapaſmata dicuntur vnguenta ex ſiccis odoribus Mart.l.1. Quid quod olet grauius mixtum Diapaſmate virus.

Dropax vnguentum depilatorium,ſeu euellēdis pilis idoneum Mart.l.3.Pſilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Elaterium Plinius ait eſſe medicamentum,quod fit ex cucumere ſylueſtri,ſucco expreſſo è ſemine.

Epilima vnguentum eſt vtiliſſimum,quo paſſim vtebantur veteres.

Plin.l.12.ait, medicamentum eſſe,quod à Græcis Euhemon dicitur, ſingulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus.

Irium Plin. vnguentum fuiſſe ſcribit, quod diu Corinthi placuerit, poſtea Cyzici.

Magmata vero dicuntur fæces vnguentorum, vt ſcoria ferri, amurca olei.

Malobathum vnguentū eſt odoris fragrantiſſimi,quod afferebatur ex Aſſyria. Eo Romani ſuos capillos vngebant in deliciis, vt videtur innuere Horat.l.3.Carm.Ouid.7. Malobathrus à Sidonio vocatur,qui hoc vnguento delibutus eſt.Malobathrum, teſte Plinio,vrinam cit.Oculorum Epiphoris vino expreſſum vtiliſſimè imponitur,Item frontibus,dormire volentibus.

Megaliū ſucceſſit ex oleo Balanino,Balſamo,Calamo,Iunco,Xylobalſamo,Caſia, Reſina.

Melinum vnguentum fit è melis Cotoneis admixtis Omphacino,Cyprino,Samio, Balſamo, Iunco, Caſia, Ambrotano.

Mendeſium eſt vnguentum, quod fiebat in Mendeſo Aegypti vrbe.

Metopium fuit vnguentum,cuius præcipuam laudem meruit Aegyptus,mox abſtulit Phœnicia.

Mithridaticum, ſeu Mithridatios vocatur antidotum, quo Mithridates rex ponti aduerſus inſidias venenorum conſueuerat ſe tutari. Eius compoſitio fit è duabus nucibus ſiccis. Item ficis totidem, rutħæ foliis viginti ſimul tritis addito ſalis grano. Quod qui ieiunus ſumet, cum veneno ſecurum forè toto die promittit Plinius l.23.cap.8.Antidoti nomen adhuc manet ætate [illegible].

Myrrha per ſe vnguentum facit ſine oleo,Stacte duntaxat,id eſt,diſtillatione, Nam ſtacto verbum Græcum, ideſt, diſtillo. Vnde Cataſtagmos morbus à Græcis dicitur, quem nos diſtillationem dicimus.Et Luc.l.2.Myrrham appellat Stactam, i. diſtillaticiam, vbi ait: Sicut Amaricini blandum Stactæq;liquorem.Eſt autem Myrrha genus arboris odoriferæ,de qua ſuccus manat fragātiſſimus.Oui.l.10.& 1 Faſt.Hac abundant Arabia, Achaia, Orontes,Aſſyria.Propterea Virg.Myrrham vocat Arabam:Achaiam,Culumella:Orontidem,Sydonius:Oronteam,Bap.Pius. A Myrrha fit adiectiuum Myrrheus. Hor.l.6.Car.

Narciſſinum vocatur vnguentum,quod componitur ex Narciſſo flore delicatiſſimo.Conſtat generibus odorum. Sed iam componi deſiit, autore Plin.l.13.

Nardinum dicitur vnguentum,quod fit ex Nardo,quod alio nomine vocatur Foliarum. Eſt autem Nardus ſeu Nardum frutex odoris optimi.Tibullus: Illius puro diſtillēt tempora nardo.Frequēs eſt in Perſide.Vnde ab Horatio in Epodo vocatur Achæmenium,vbi ait: Nunc & Achæmonio.Perfundi nardo iuuat.Indicumq Plin.l.12.vocat: Inuenta nuper in

Thracia

Digitized by Google

Thracia herba eſt cuius folia nihil ab Indico nardo diſtāt. Pōt. Arabiū vocat. Hieronym. Balbus Aſſyrium, Lucr. l. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halat.

Alias Foliatum & Spicatum dicitur. Conſtat Omphacio, Iunco, Balano, Coſto, Nardo, Amomo, Myrrha, Balſamo.

Nicerotianum vocatur vnguentum odoratiſſimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopola. Mart. Egras plumbea Nicerotiana. Idem l. 10.

Odontoſtimma vnguentum eſt quo confricantur dentes, vt albeſcant, & Exuant rubiginē.

Oenanthinum vnguentum eſt, quod fit ex Oenante, id eſt, labruſæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Ægypto, præpoſitum autor Plin.

Oporice medicamentum eſt, quod fit ad Dyſentericos, ſtomachique vitia, in congio muſti albi, lento vapore decoctis malis Cotoneis quinque cum ſuis ſeminibus, Punicis cum totidem, & ſorborum ſecretario autor Plin. l. 24.

Panatheniacum fuit vnguentum Athenienſibus peculiare, à quibus nomen ſumpſit. Plin. li. 13. Panatheniacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Panchreſtum genus eſt medicamenti. De quo Tul. Cicero Actione 4. in Verrem, Quū (inquit) omnes eius comites iſte ſibi ſuo illo Panchreſto medicamento amicos redemiſſet.

Pardalium laudabile in Tharſo, cuius compoſitio & mixtura obliterata eſt. Dicitur autem à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Pſilothrum vnguentū erat ad depilandum corpus fiebatque ex varijs rebus modò ex thinī ſāguine, felle & iecore, modò ex ſanguiſugis coctis in vaſe fictili & aceto illitis. Prius tamen euellebantur pili, autore Plinio: poſt adhibebatur Pſilothrum ne renaſceretur, ac repullularent. Mart. ad Gargilianum; Pſilothro faciemq. lauas, & Dropace caluam, Numquid tonſorem Gargiliane times?

Regale vnguentum vocat Plinius, quo Parthorum reges vtebātur. Fiebat autem Myrobalano, Coſto, Amomo, Cynnamomo, Comaco, Nardi ſpica, Mario, Myrrha, Caſſia, Styrace, Ladano, Opobalſamo, Calamo, Iunco, Syrico Oenanthe, Malabathro, Sericatho, Cypro, Aſpalathro, Panace, Croco, Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.

Stomathice medicamentum eſt vtiliſſimum oris vitijs, narium, aurium, oculorum, caligni, Pterygiis, & genitalibus. Plin. l. 33.

Suſinum conſtat ex Liliis, Balano, Calamo, Mello, Cynamomo, Croco Myrrha, & eſt omnium tenuiſſimum.

Telinum fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fœnogræco, Melle, Mello, Oraro, Amaraco. Fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum.

Thalaſſomeli vnguentum, quod fit æquis portionibus Maris, Mellis, Imbris, fictilique vaſe & depicato conditur.

A V C T A R I V M.

Porro vnguenta quandoq. fiunt ex floribus vt Roſaceum, Leucanū, Suſinum; Aut ex foliis, vt Nardinum, Amaricinum. Vnguentis veteres multis modis vſi ſunt: Ad ſalubritatē, vt natantes, & lauātes: Ad neceſſitatem, vt certantes Ceromate vnguebātur. Ad luxuriā, vt delicati cauſa Veneris & menſarum Græci mixtum vnguento vinū bibere nō erubeſcebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi vnguentis madent, huius luxuriæ inuentū Perſis refertur acceptum. Vnde Horatius Perſicos odi puer apparatus. Eius rei fidē facit ſcrinium vnguētorum laudatiſſimorū, quod expugnatis Darij caſtris reperit Alexāder. Cyprii quoque, Cyziceni, & Corinthii eadem mollicie effæminati ſunt. Conſtat vſū vnguentorum, aliarumq. rerum ad delicias repertarum, vſq. ad Iulij Cæſaris tempora Belgis fuiſſe ignotū; cum Imperator ipſe Belgas fortiſſimos dicat, quod ad eos nō commeēt mercatores, qui quæ ad effœminādos animos pertinent, illuc comportent. Inuaſit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò vt M. Otho Neroni monſtrauerit veſtigia pedum vnguentis tingi hisq. balnearum parietes quandoq. aſperſi ſint. Caium quoque principem ferunt vnguento ſolitum lauari. Anno poſt vrbem cōditā 565 Licinius Craſſus, & Iulius Cæſar cenſores edixerūt, ne quis vēderet vnguēta exorica. L. Plotius, Plotij Cōſulis frater, proſcriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra vnguēti odore proditus eſt. In cōfeſſo eſt, Heliogabalum Imperatorem triclinia, quandoq. lectos & porticus, omni florū genere ſtrauiſſe, vt Liliis, Violis, Hyacynthis, & Narciſſis ac per eos ābulaſſe, ſeq. vnguētis

Digitized by Google

omnium fragantiſſimis nudum ſæpenumero perūxiſſe. Quem ſecuti Imperatores, propè nullam moliciem ſibi non permiſerunt, nullum voluptatis proculum reliquerunt ingustatum. Quod ego in Romanis principibus, quamuis damnem plurimum, non tamen admodum miror, cum etiam apud eos abiectiſſimi homunculi idem ſibi indulſerint.

DE OLEO.

Reperit & portentoſa hominum luxuries in Oleo voluptatem, quò plerique ad nitorē cutis, alij ad confirmandas corporis vires ſe perunxerunt. Fuit autem multiplex. Amygdalinum, quod ex amaris nucibus areſactis, & in offam cō uſis, aſperſum aqua, & iterū tuſis exprimebantur. Mollit corpora, cutem erugat, nitorē commendat. Varos cum melle tollit a facie. Prodeſt auribus cum Roſaceo & melle, & punici mali germine decoctū autor Plin. Vide alias virtutes apud eundem l.28.c.4. Oenantinum fiebat ex Oenanthe herba. Cicinum bibebatur ad purgationes ventris cum pari caldæ menſura. Laurinū vtilius eſt, quo recētius, & viridius colore. Illinitur Paralyticis, Spaticis, Iſchidiacis, & pleriſque alijs morbis. Cupreſſinum à Cupreſſo arbore, vt Myrteum à myrto. Citreum à citro. Balaninum ex Balano glande, de qua iam diximus. Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. Omphacinum prodeſt Gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium cuſtodit, magis quam aliud, & ſudores cohibet. Narciſſinum dicitur à narciſſo flore. Raphaninum à raphano: Phthiriaſes tollit, ſcabricies cutis, in facie emendat. Seſaminum aurium dolores ſanat, & vlcera, quæ ſerpunt. Balſaminum contra omnes ſerpentes eſt efficax Lilinum tenibus vtiliſſimū eſt, ſudoribusq; euocādis. Seleucrium neruis vtile eſt. Picenū prodeſt ad quadrupedum ſcabiem. Hæc omnia, & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSÆ.

Amyſtis erat quædam potio apud Thraces, quæ clauſis oculis bibebatur. Horat. l.1. Carm. Nec multi Damalis meri Baſſum Threicia vincat Amyſtide.

Bua infantilorum potio, à ſono fictum vocabulum. Cato: Quum cibum ac potionem Papas & Buas vocent, & matrem mammam, & patrem tatam. Ex frugibus inquit Pli.l.22. fiūt potus ſimiles, Zithum in Aegypto, Cælia & Cærea in Hiſpania, Ceruiſia & plura genera in Gallia, quorum omnium ſpuma cutem fęminarum in facie nutrit. Idem l.14. Aegyptus, inquit, è fruge ſibi potus ſimiles excogitauit. Nullaque in parte mundi ceſſat ebrietas. Bibitur Ceruiſia mera, non diluta inebriat inſtar vini.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex ſale & aceto recenti aduerſus ſerpentes.

Oxyſacaron potio ex ſaccaro & aceto. Saccarum autem eſt mel in arundinibus collectum, gummi inſtar candidum ac fragile.

Promulſis potio ex mulſu condita Cicero: Non eum quem tu es ſolitus promulſide conficere. Hinc Promulſidaria vaſa, quibus mulſum continetur.

Ptyſana eſt itidem potio à Græcis inuēnta, quæ ex hordeo fieri ſolet. Mar.l.12. Frumentum militum, ptyſanamq; fabamq. ſolebas vendere.

Pyratium fiebat ex pyris, & loco vini ſumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Timotheo dolenti ſtomachum vinum ſuadet bibere, non Pyratium.

Sabias eſt potus in Illyrico paupertinus ex hordeo & frumento in liquorem conuerſus. autor Ammianus Marcell.l.66.

FÆCES ET EXCREMENTA, diuerſarum rerum.

Acus acetis, purgamentum frumenti. Col.l.8. Nam ſuburbanis lactens porcus acere nutricandus eſt.

Analecta ciborum ſunt purgamenta, quę ſcoparij pauimentum verrentes colligūt, vel pro ipſis inſtrumentis ad colligendas cœnarum reliquias ex pauimentis. Nam vt ſcribit Plinius, purgamenta cęna euerri ſolent in pauimento veluti relicta.

Amurca fex eſt olei. Idem Plin.l.15.c.3. Oliuæ conſtant nucleo, oleo, carne amurca. Sanies eſt hæc eius amara. Columella: Palladia ſine fruge ſalis conſpergere Amurca. Idem: Nam eſt inimiciſſima oleo amurca, quæ ſi remanſit in bacca, ſaporem olei corrumpit.

Apluda vocatur purgamentum milij, panici, & ſiſamæ. Plin.l.13. Nat. Hiſt. cap.10. Milij & panici, & ſiſamæ, Apludam vocant purgamenta.

Boliton vocant ſtercus bubulum. Hinc adagium, Boliti pęnā luere id eſt puniri pro minimo delicto. Solon enim ſuis legib. eos puniri iuſſit, qui ſtercus bubulum furto ſuſtuliſſent.

Flaccs

Flaces purgamenta ſunt oliuarum. Plin. In amurca & flacibus, hæ ſunt carnes, & illæ feces.
Floces purgamenta vini & vuarũ. Cęcilius. Aedepol ego neq; florem, neq; floces volo mihi vinum. volo Romæ verus quidam homo & celebratus in cauſis (inquit Gellius) quũ apud præfectum vrbis verba faceret, & dicere vellet, quendam inopi miſeroq; victu viuere, & furfureum panem eſitare. Hic, inquit, eques Romanus apludam edit, & floces bibit.
Furfur farinæ purgamentum, Hinc panes furfurei. Varro l. 2. de Re ruſt. Commode paſcũtur farre, & furfuribus ordeaceis.
Graſum ſignificat lanarum ſordes in ouibus.
Magmata, vnguenti feces dicuntur: autore Plin. l. 13. cap. 2.
Oetys purgamentum eſt cæræ, quo partem aluei priorem apes illinunt.
Muccus, narium ſordes, Catullus: Muccus & mala pituita naſi.
Præſegmina & reſegmina, quæ ex vnguibus amputantur, à præſecando & reſecando. Plin. Omnia perſecuti ſumus vſque ad reſegmina vnguium.
Scoria ſpurcitia in omni metallo vocatur, inquit idem l. 23. cap. 4. Item l. 24. c. 11.
Et Scoria æris (inquit) ſimili modo lauatur, minor effectu quam æs ipſum.
Scidia fragmenta lignorum, quæ reijciuntur ab abietarijs.
Sciri dicuntur ſordes & ſpurcitiæ, caſei. Item fragmenta, quæ ex operibus deijciunt marmorarii, Aſſulas Vitruuius vocat.
Scoriam in argento Græci vocãt Helcyſma, cuius vis eſt aſtringere, & refrigerare. Pli. l. 33.
Spatylen hominis retrimenta Cæl. vocat, nos Merdam, ſed aliarum etiam rerum. Horat. Merdis caput inquit albis Coruorum.
Tartarum fex vini.
Aſini retrimenta Cælius ait dici Onida & Onthon: Suis, Hypeleuthron. Ouium. Oipoton: Apratum. Spyrada, & Spyrathiam: Murium, Myſceledra.

GRAMMATICI.

Acron Grammaticus Horatium poetam enarrauit.
Ælius Meliſſus librum edidit de Loquendi proprietate.
Ælius Præconius Grammaticus nobiliſſimus, orationes ad vnum quemque ſcribebat. Hic Metellum Numydicum in exilium comitatus eſt.
Alexander Mileſios Polyhiſtor cognominatus, libertus Corn. Lentuli Grammaticus fuit, qui docuit Romæ Syllæ temporibus.
Andromachus Grammaticus docuit Nicomediæ, Diocletiani tempore.
Apollodorus Athenienſis Grammaticus diſcipulus Panteii Rhodii, & Ariſtarchi Grammatici ſcripſit hiſtoriam Athenienſem.
Appion Alexandrinus, Didymi magni alumnus, docuit Romæ Tiberii & Claudii temporibus. Scripſit annales, & alia complura.
Apollonius Alexandrinus, ſcripſit de compoſitione partium orationis.
Arcadius Antiochenus, ſcripſit nonnulla in grammatica.
Archibus Alexandrinus, docuit Romæ ſub Troiano principe. Scripſit commentaria in epigrammata Callimachi.
Archimedes Trallianus, ſcripſit mechanica & commentarios in Homerum.
Ariſtarchus Alexandrinus, floruit ſub Ptolemæo Philometore cuius filium erudiit. Scripſit Commentarios ſupra mille. Diſcipulus fuit Ariſtophanis Grammatici.
Ariſtonicus Grammaticus Alexandrinus, ſcripſit in Theogoniam Heſiodi.
Ariſtophanes Bizantius grammaticus diſcipulus fuit Callimachi,
Aſclepiades Anazarbæus Grammaticus, ſcripſit de fluminibus.
Aſinus Capito Grammaticus, reliquit librum epiſtolarum.
Aſinus Pollio Trallianus, docuit Romæ tempore Pompeij magni, Succeſſit ſcholæ Timagenis. Scripſit etiam bellum ciuile Cæſaris & Pompeij.
Aul. Gellius tempore Traiani ſcripſit noctes Atticas. Fauorinum maximè coluit.
Calias Metymnæus Grammaticus, Alcei & Sapphus poemata enarrauit.
L. Cæcilius Ephyrota, Attici libertus, ludum Grammaticæ Romæ aperuit, primuſq; Vergilium, & alios nouos poeta cœpit profiteri. Vnde Domitius Marſus: Indicat Epyrota tenellorum nutricula vatum.

Digitized by Google

Craſſitius cognomento Paſcilles, Romæ ludum. Grammaticæ aperuit. Docuit Iulianum Antonium, Antonij Triumuiri filium.

Crates Malotes æqualis Ariſtophanis, floruit ſub Ptolomæo Philometore. Scripſit in Homeri Iliada & Odyſſeam l. 9. commentariorum. Primus ſtudium grammaticæ Romæ intulit eo, ferè tempore, quo mortuus eſt Ennius.

Demetrius Ixion Adramicus. docuit Pergami. Diſcipulus fuit Ariſtarchi. Scripſit Enarrationem in Homerum.

Demoſthenes Thrax Grammaticus, Iliada Homeri, & Heſiodi Theogoniam in ſolutam vertit orationem.

Dicæarchus Lacedæmonius Grammaticus, fuit Ariſtarchi auditor.

Didymus Calchentorus, Grammaticus Alexandrinus, ſcripſit lib. ſupra 3500.

Diogenianus ex Heraclea, Grammaticus ſub Adriano Principe, ſcripſit Dictionarium per ordinem literarum, & quædam alia.

Diomedes ſcripſit quædam in Grammatica, quæ adhuc extant.

Dioniſius Alexandrinus Grammaticus præfuit biblibthecæ & epiſtolis Traiani. Habuit præceptorem Chæremonem philoſophum.

Dioſcorius Mireus, Grãmaticus, præfectus fuit prætorij Leonis Imperatoris, & præceptor filiorum eius.

Domitianus inſanus Grammaticus in vrbe Roma, id cognomentum adeptus eſt, quòd eſſet intractabilis, & valde moroſus.

Donatus Grammaticus, præceptor Hieronymi, ſcripſit libellum, quem pueri habent in manibus Commentarios item in Terentium & Virgilium.

Ennius Grammaticus duos libellos de literis & ſyllabis, ac metris conſcripſit.

Epitherſes Bithynicus ſcripſit de Atticis dictionibus.

Eugenius Phrifius docuit Conſtantinopoli, imperante Anaſtaſio.

Helladius Grammaticus Alexandrinus, ſub Theodoſio, iuniore ſcripſit Lexicon ex ordine literarum. Item de Laudibus Theodoſij, & quædam alia.

Heracleon Ægyptius, docuit Romæ, ſcripſit enarrationem in Homerum, & Lyricos.

Hermolaus Conſtantinopolitanus Grammaticus ſcripſit ad Iuſtinianum Imp. Epitomẽ in librum Stephani Grammatici de Vrbibus.

Herodianus Alexãdrinus, Grammaticus, Apollonij Grammatici filius & diſcipulus, floruit ſub M. Antonio principe. Scripſit de Grammatica, & Imperatorum hiſtoria.

Hyperchius Alexandrinus Grammaticus, ſub Martiano Imp. ſcripſit de Verbis, & nominibus, & Orthographia.

Luctacius Daphnis. Q. Catuli libertus, profeſſus eſt Romæ.

C. Meliſſus Spoletinus, à Mecœnate ob ingenium libertate donatus eſt.

Mithecus Grammaticus ſcripſit de Obſonijs, & de Canibus.

Moſcus Grammaticus ſcripſit carmen bucolicon.

Naucratita Grammaticus docuit Athenis ſub Commodo principe, ad quem ſcripſit Onomaticon libris 10.

Neſtor Alexandrinus Grammaticus, Marcellum Auguſti ſororis filium erudijt.

Nicanor Alexandrinus Grammaticus, ſcripſit de Punctis & dictionibus, quibus vtimur in ſcribendo.

Nicias Grammaticus docuit Romæ, fuitq; familiaris Pompeio & Ciceroni.

Orbilius Beneuentanus profitebatur Romæ Ciceronis tempore, vir in diſcipulos plagoſus.

Pacatus Minutius, ſcripſit de Lingua Alexandrinorum. Item proprietate Atticæ & Doricæ linguæ.

Palamedes Eleates ſcripſit de Tragicis & Comicis dictionibus, & Commentarios in Pindarum.

Pamphilus Alexandrinus, ſcripſit Dictionarium, quod vocat Pratum.

Pamphilus Sycionius, ſcripſit de Pictura, & claris pictoribus.

Papia ſcripſit Dictionarium Latinum ex ordine literarum.

Pauſanias Cæſarienſis ſcripſit de Conſtrutione, vixit Romæ Adriani Principis tempore.

Philetas Cous Grammaticus fuit admodum Criticus, tempore Philippi & Alexandri, præceptor Ptolemæi Philadelphi. Scripſit elegias & epigrammata.

Philoxe-

Digitized by Google

Philoxenus Alexandrinus Romæ ſcripſit de Verbis monoſyllabis.& de Græciſmo, & de Genere linguarum.

Pompeius Leneus, Pompeij magni libertus, ſcripſit de herbis & plantis.

M. Populius Andronicus ſcripſit opuſculum Annalium.

Priſcianus Cęſarięſis, claruit Athenis tempore Iuſtiniani principis. Scripſit de arte grãmatica ad Iulianũ conſulem, & ad Coſroem Perſarum regem, de naturalibus quæſtionibus.

Rhennius Palemon, profeſſus eſt Romæ ſub Tiberio & Claudio principibus.

Scribonius diſcipulus Orbilij, docuit eodem tempore, quo Verrius.

Sophocles Grammaticus enarrauit Lycophronem & quoſdam alios poetas.

Soſibus Grammaticus fuit Laconicus.

Spurius Carbilius Romæ ludum grammaticæ aperuit mercede docens. Item G literam primus, inuenit, quum pro ea C litera prius vteretur.

Telephus Pergamenſis ſcripſit ferè omnia, quæ ad Grammaticam pertinent. Inter cætera collationes Epithetorum vnicuiq; rei congruentium ad paratam elocutionis copiam.

Terentius Scaurus floruit Adriani tẽporibus, ſcripſitq; librũ de Cæſelij vindicis erroribus.

Timagenes Alexandrinus ſub Pompeio Magno captiuus Romam ductus, à Gabinio eſt emptus. Docuit Romæ vſque ad Auguſti tempora.

Timotheus Gazeus floruit ætate Anaſtaſij principis.

Tryphon Alexandrinus Auguſti tempore ſcripſit de Copia orationis, de orthographia & quædam alia.

Tyrannion docuit Romæ ætate Magni Pompeij. Habuit tria librorum millia.

Val. Cato grammaticus Romæ docuit multos & nobiles, tempore Syllæ, tantumque nominis ſibi comparauit, vt ſequentes verſus in eius laudem vulgò prædicarentur: Cato grãmaticus Latina Syren.
Qui ſolus legit & facit poetas.

M. Val. Probus Romæ docuit. Scripſit Syluam obſeruationum Latini ſermonis.

Verrius Flaccus ſcripſit de verbis Græcis. Romæ docuit Auguſti nepotes Profeſſus eſt in atrio domus Catilinæ tanta omnium beneuolentia, vt ſtatuam meruerit.

Volcatius Epidius Grammaticus, ſcripſit res geſtas Pompeij Magni & eius patris. Ludum aperuit, docuitque M. Antonium & Auguſtum.

Zenodotus Epheſius docuit filios Ptolemæi primi, ac præfuit Alexandrinæ bibliothecæ: primus qui Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

Inter neotericos numerãtur Seruius, Valla, Nebriſsẽſis, Nicolaus Perottus, Calepinus Torrętinus, Bebelius, & Deſpauterius, & bonæ (ſi dijs placet) doctrinæ Alexãder Theopagita.

EXEMPLA ALIQVOT HIEROGLYPHICARVM, notarum, quibus Ægyptij vtebantur.

Serpens caudam ſibi mordens, Annum, aſtra, eorumque diſcurſus ſignificat.
Figura Leonis, Furorem Anteriores partes Leones, Fortitudinem denotant.
Muſca, Impudentiam.
Formica, Cognitionem, & prouidentiam.
Caput Leonis, Vigilantes, aut cuſtodes.
Cœlum pictum rorem eijciens, Diſciplinam vel artem. Apol. interp. Ber.
Pellicani forma Inſidiantem.
Cucuſæ effigies, Gratitudinem.
Ciconia, Parentum amantes deſignat.
Columba, Ingratitudinem.
Vipera. Mulierem viro inſidiantem.
Hyena picta, Inconſtantem hominem.
Pellis hyenæ, Fortunæ & calamitatis contemptorem.
Capræ figura, Optimè audientem.
Anguilla, Omnibus inuiſum Camelus, Pigrum.
Apis effigies, Regem indicat. Crinitus l.7.c.2.
Vultur, Genium & maieſtatem.

Idem eodem.

Bouis figura, Terram. Mac. l.2. cap.27.

Digitized by Google

Sceptrum oculi ſpecie, Oſyrim ſeu Solem.

Idem eodem.

Perdices, Contumelioſos homines. Cælius l. 16. cap. 25.

Hippotami vngulæ deorſum verſæ, Impium iniuſtumq. ſignificat. Idem autor eodem loco.

Accipiter, Rem denotat citò factam.

Oculus, Iuſtitiæ ſeruator, & corporis cuſtos interpretatur. Diodorus lib. 4.

Dextra manus paſſis digitis, Libertatem deſignat.

Siniſtra cõpreſſis, Tenacitatẽ, hæc tamẽ quatuor vltima de Aethiopib. Diodorus intelligit.

Crocodilus, Malum notat. Bap. in annotationibus prioribus.

Literarum hieroglyphicarum meminit. Luc. l. 3. his verſibus.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos.

Nouerat & ſaxis tantum volucresq. feræque.

Sculptaque ſeruabat magicas animalia linguas.

Et Apul. l. vlt. Aſin. aut his verbis. De opertis adytis quoſdam libros literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiuſcemodi animalium concepti ſermonis compendioſa verba ſuggerentes, partim nodis & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condẽſis ait curioſitate prophanorum lectione munitas. vide Bap. Pij annotat. priores.

DE HISTRIONIBVS AC FABVLARVM ACTORIBVS.

Hiſtriones vocantur Ludiones & geſticulatores, qui oculos ſpectatorũ ſuis oblectãt ludis. Theatricorum enim artificum alij vocãtur Gymnici, alij Scenici. De Gymnicis nõnihil dictum eſt in Athletis. Scenici vocantur qui ſcenicos agonas exercent, aliter Dionyſiaci velut patri Libero dicati. In his ſunt Comœdi & Tragædi, id eſt, fabularum actores Item Mimi, Pontamimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes ſignificãt alienę perſonę ſimulatores & hypocritas Latinè Hiſtriones vel ab Hiſtria ex qua primum venerunt, vel quòd Hiſter vocabulo Thuſco ſignificet ludionem. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta moresque hominum & naturas imitantur. Quamuis etiam Mimi dicantur poemata ſine reuerentia laſciuiam imitantia, vt apud Ouid. Scribere ſi fas eſt imitantes turpia Mimos. Pantomimi omium perſonarum imitatores & effictores. Suet. in Cali. Neſtore Pentomimum etiam inter ſpectacula oſculabatur. Bibaculus ſcriptor egregius ob eximiam imitationem Pontamimus vocabatur. Si Venus leporẽ in horoſcopo reſpexerit, faciet Pãtomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus, Archimimi ſunt hiſtrionum principes Ethologi ſunt effictores morum & affectuum cuiuſcũque perſonæ. Cic. l. 2. de Or. Mimorum eſt enim Ethologorũ ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcęnitas. Quibus verbis Cicero nimiam & velut Mimicam in Oratore culpat imitationem. Sũt & Ethopęi Hiſtriones, qui mores imitãtur eius perſonæ, quam ſuſtinent. Vnde Ethopęia, morũ, alienorum imitatio dicitur, quæ etiam aliter vocatur Mimeſis. Inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores, Chironomi. Thymelici ſunt Citharœdi, Chithariſtæ, Lyriſtæ, Tibicines, Thymelici actiones ſuas in Orcheſtra peragebãt. Comici & Tragici in ſcena. Thymelici autem dicũtur vel à Thymele muliere, quæ prima ſaltationem docuit vel quòd apud Græcos Hiſtrionicam ſignificet. Mart. l. 1. Chironomi ſunt geſticulatores & Chironomia, ſaltatio geſticulatrix. Iuuen. Sat. 6. Chironomon Lædam molli ſaltante Batyllo, vbi Læda nomen eſt ſaltationis, Batyllus hiſtrionis. Idem Sat. 5. Saltãtem ſpectas & Chironomonta volanti Cultello. Saltationis ſpecies antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & ænopolia à quibuſdam dicitur, ideſt, pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrriciſtæ dicuntur ſaltatores armati. Tranq. in Cæſare dictatore. Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & A. Calpenus ſenator quondam actorq. cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt, Nomen autem ſumpſit à Pyrrho inuentore. Cordax ſaltatio eſt obſcœna & comica. Tertium genus ſaltationis Sicinnis appellatur, quæ ſatyrica eſſe dicitur. Plin. l. 1. Saltationem armatam Curetes docuere, Pyrrhicem Pyrrhus, vbi armatam à Pyrrhica diſtinguit, quas tamen eaſdem eſſe ſentit doctiſſimus Budæus à quo bonam horum fragmentorum partem emendicaui. Eſt & alia ſaltatio, quæ Eumelia dicitur, id eſt pacata. Produnt hiſtoriæ Rom. hiſtriones pulſos Italia à Nerone, quum propter eos variæ factiones ortæ eſſent, & adeò vehemẽtes, vt ad compeſcendam fautorum contentionem milites theatro aſſidere iuberentur. Vnde & Tranquillus Pantomimorum, inquit, factiones ſimul cum ipſis relegatæ. Reſtituti ſunt demum per Neruam, ſed iterum poſtea ſublati à Traiano.

Digitized by Google

Fuit Theocrines primū tragœdiarum actor,deinde calumniator & ſycophāta. Vnde & Demoſthenis in oratione pro Creſiphonte, Æſchinem tragicum Theocrinem vocat. Eraſmus in Chil.

Cyliſcus nomen eſt tragœdi apud Plin.l.35.cap.10.

Thymele mulier prima ſaltationē docuit. Hinc Thymelici dicuntur ſaltatores mimi. Mart. Quæ Thymelen ſpectas,deriſorem;Latinum. Iuuen. Attendit Tymele, tunc ruſtica dicit.

Aſtydamas fuit hiſtrio Morſimi filius, cui ſtatua, in theatro ponenda decreta erat,quòd in agendo Partheneum ſeſe gnauiter ac in ſcitè geſſiſſet. Itaq; titulum conſcripſit,quo ſuas ipſe laudes complectebatur. Vnde natum adagium,Laudas teipſum Aſtydamæ in modū.

Nicoſtratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos qualis apud Romanos fuiſſe traditur Roſcius. Propter cuius artis peritiam reliquit locum ſequenti prouerbio, Ego faciā omnia more Nicoſtrati.

Fuit & Satyr⁹ apud Græcos hiſtrio,qui Demoſthenis lingua præpediti,ac propterea ingrati populo,ſic formauit vocem,vt non prior Demoſthenes,ſed alter videretur.autore Plur.

Cytheris fuit Mima,cum qua M. Antonius poſt Pharſalicam pugnam vectus eſt curru,quē generoſi ſpiritus leones trahebant. autor Plin.l.8.

Idem ſcribit M.O filium fuiſſe hiſtrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuiſſet natali die ſuo,conuiuiumq; haberet edita cœna calidam potionem in pultario popoſcerit,ſimulq; perſonam eius diei acceptam intuens,coronam è capite ſuo in eam trāſtulerit, taliq; habitu rigens nullo ſentiente expirauerit.

Saculio nomen eſt hiſtrionis apud Plutarchum,quem Brutius in bello contra Antonium captiuum cœpit.

Polus hiſtrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui geſtus & vocis claritudine & venuſtate cæteris anteſtabat. Egit tragœdias poetarum Athenis etiam Electram Sophoclis poetæ vrnam cum Oreſtis oſſibus geſtātem. Quem actum ſcitè adeò & doctè abſoluit, vt imagines rerum verbis exprimens, ſpectatores ad fletum & lachrymas concitauerit.

Fuit Callipedes geſticularius tragœdiarum hiſtrio inter Græcos clarus,qua in re plurimum ſe mirabatur. Itaque vbi Ageſilao regi occurriſſet,arrogantius eum ſalutauit,ſubinde illi ſe oſtentans,arbitratus fore,vt comitèr à rege exciperetur. Verùm quum ſerijs rex intēderet,nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum,inquit,noſſe me videris,ò rex. Tum ſubridens Ageſilaus: At non, inquit, Callipedes ille dicelictas? ideſt mimus Spartanorum vocabulo. Quibus verbis ludionis tumorem retudit. Fuit autem Callipedes adeò geſtuoſus,vt Simia geſticuloſiorem Græci eum dixerint. Quamobrem,pronunciatio illa tam elegans & arguta,reddebat hominem tardiorem.

Roſcius Gallus comœdus fuit vt omnium peritiſſimus,ita & notiſſimus, qui geſtus & pronunciationis exercitatione eò venit præſtātiæ,vt ſi quempiam in arte ſua perfectum velimus dicere, eum vocemus velut Roſcium in ſcena. Perſona primus vſus eſt in ſcena, quòd obliquis eſſet oculis turpiq; aſpectu. Scripſit librum quo hiſtoriam comparauit eloquentiæ. Cicero grauiſſima oratione populum obiurgauit,quòd agente Roſcio tumultū mouiſſet Idem l.2.de Oratore. Quam ſoleo,inquit,ſæpe mirari eorum impudentiam,qui agunt in ſcena geſtum ſpectāte Roſcio. Quis enim ſe commouere poteſt, cuius vitia ille non aduertat? Porrò autem fuit Roſcius L. Syllæ adeò charus, vt anulo aureo ab eodem Dictatore donatus ſit. Tanta præterea tum gratia,tum gloria, vt mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus acceperit. Horatius de eo ſcribit: Clament periſſe pudorem Cuncti penè patres,ea cum reprendere coner, Quæ grauis Æſopus,quæ doctus Roſcius egit. Macrob.l.3.cap.7.

Æſopus fuit tragœdius amicus Ciceronis, qui ex hiſtriona tantas opes ſibi comparauit, vt patinam haberet ſexcentis ſeſtertijs taxatam,filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigū vt vniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plinius ait patrem poſuiſſe in patina aues cantu aliquo aut humano ſermone vocales, millibus ſextertijs ſingulas coemptas, nulla alia inductum ſuauitate, niſi vt in his imitationem hominis mandaret, dignus prorſus filio, à quo deuoratas diximus margaritas.

Diō Caſſius prodit, Neruā Cocceium gladiatoribus theatris mimiſq; & ſaltatoribus maximè oblectatum,è quibus vnum præceteris (cui nomen erat Pylades) dilexerit. Fuit hic Pilades hiſtrionica clarus. Hylam diſcipulum vſq; ad æqualitatis contentionem eruditione

prouexit. De vtroque abundè meminit Macrobius lib. 2. Saturnalium: Auguſtus Cæſar, autore Tranquillo, Hylam. Pantomimum in antro domus ſuæ nemine excluſo flagellis verberauit, prætore licentiam Hiſtrionis culpante. Pyladem quoque vrbe atq; Italia ſummouit, quòd ſpectatorē (de quo exibilabatur) demonſtraſſet digito, conſpicuumq; feciſſet.

Stephanio etiam nomen eſt hiſtrionis, quem Suetonius Togatarium vocat, quòd primus togatus ſaltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus ſaltare inſtituit. Hunc Auguſtus per bina theatra virgis cæſum relegauit, quòd circuntonſam in puerilem habitum matronam ei miniſtraſſe comperiſſet.

Rubrius apud Plinium hiſtrio dicitur, cui L. Plancus cognomen impoſuit.

Paris hiſtrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amicæ, qui ſolitus erat luxus Neronis intendere tempore cœnæ, eiusq; animum de mulcere: autore Cor. Tacito, de hoc intelligit Iuuen. Eſurit, intactam Paridi niſi vendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occiſum, quaſi grauem aduerſarium. Idem ſcribit Domitianum repudiaſſe vxorem, Paridis hiſtrionis amore perditam.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Veſpaſiani Imperatoris perſonam eius tulit, viriquè (moris erat) facta & dicta imitatus eſt. Interrogatis itaq; ab eo procuratoribus exequiarum, quanti conſtaret funus: vt audiuit, ſeſtertium centies, exclamauit, centum ſibi ſeſtertia darent, ac ſe vel in Tyberim proiecerent. Quibus verbis taxabat Imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impenſam in funere ſuo factam fuiſſe.

Spinter fuit hiſtrio, à cuius nomine vocatus eſt Lentulus Spinter, quòd eius ſimilitudinem referret maximè.

Caſtor & Docilis hiſtrionum ſunt nomina apud Horatium in epiſtolis ſcribentem Ambigitur quid enim Caſtor ſciat, an Docilis plus.

Geneſius Arelatenſis patria, mimus fuit apud Domitianū, qui Chriſtianos turpiſſimis geſtibus irridebat. Tandem & ipſe ſub Imperatore paſſus eſt.

LVDORVM DIVERSA GENERA.

Aſtragalus latinè Talus ludus, ex Officulorum pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos & Tranſpadanos hunc adhuc ludum obſeruare. Homerus ſcripſit Elpenora lapſu ſcalarum exanimatum eſſe, quum fregiſſet Aſtragalon, id eſt iuguli coniunctarum.

Ludus pilæ repertus ab Anagali puella Cercyrça, vel à Pytho quodam ſecundum Plinium, aut Lydis ſecundum Herodotum. Vocatur aliter Sphæriſterium. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano: Valetudine proſpera vſus eſt, quamuis ad tuendam eam nihil amplius, quàm fauces cæteraque membra ſibimet ad numerum in Sphæriſterio defricaret Pila primum luſit Phacia iuuentus. De hoc ludo Homerus in Odyſſea locutus eſt cuius verſus latinos fecit Volaterranus, Ille pilam dextra miſſurꝰ ad aſtra reflectit Terga retrò, ruſusq; ad magnum protinus ictum Conſurgens terram procumbit pronus ad imam.

Eſt & Ludus Latronum ſeu Latrunculorum, de quo Mart. Inſidioſorum ſi ludis bella latronum, Gemmeus iſte tibi miles, & hoſtis erit Seneca: Latrunculis ludimus. Volaterranus ait Magiolinum Florentinum fuiſſe in eo ludo adeò exercitatum, vt memoriter per alium luderet, minimè reſpiciens, aduerſario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in caſtris Græcorum cōtra Troianos, dum eſſet in ocio. Luſoria tabula vocatur Phimium, ſeu Aleatorium Aleæ teſſera 12. habet puncta. Martial. Hic tibi biſſeno numeratur teſſera puncto, Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit. Aleatorium etiam quandoque pro aleæ ludo ſumitur. Sidonius: Atque illic Aleatorium laſſis conſumpto Sphæriſterio ſatiat. Qui alea ludunt, vocantur Aleatores & Aleones. Catullus: Niſi impudicus & vorax & aleo. Suetonius ſcribit, Domitianum Imperatorem (quoties ocium eſſet) alea ſe oblectaſſe. Alea Romanis legibus erat vetita. Horatius: Seu mauis vetita legibus alea. Hinc Cicero Lenticulum colluſorem Antonij, de alea condemnatu m fuiſſe ſcripſit. Quum autem Alea dicatur omnis ludus in varietate fortunæ conſiſtens, factum eſt, vt pro periculo periculique dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrum merſura caput. Plinius: Indubiam imperii ſeruitiique aleam imus. Cęſar dubitans antra iecturus eſſet copias vltra Rubiconem aduerſus Pompeium, tandem relicta cunctatione, Eatur (inquit) quò deorum oſtenta & inimicorum iniquitas vocat iacta eſt alea. Petronius Arbiter tradit Cæſarem dixiſſe: Iudice For-

ce Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur qui ſe periculis Fortunæque committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Auguſto: Aliquando vt vincat, ludit aſſiduè aleam.

Turricula ſeu Fritillus, id eſt, quod apud Græcos Pyrgus dicitur. Erat enim vaſculũ in modũ turriculæ, quo incluſæ teſſeræ iactabantur ad tollendam ludendis fraudem. Martialis. Quærit compoſita man⁹ improba mittere talos, Si per me miſit, nil niſi vota facit. Fritillus autem dicitur tabula luſoria, quo teſſeræ coniectæ agitatæque mittuntur in alueolũ. Iuu. Saty. 14. Paruoque eadem mouet arma fritillo. Mart. Dum blanda vagus alea decẽb. Incertis ſonat hinc & hinc fritill⁹. Mart. l. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc eſt mihi charta fritillus.

Ludere par impar moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano conſtat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus noſtri temporis puerili ab antiquis didicerunt. Nam & maiores hoc vſos fuiſſe ludo, docet illud Perſienũ. Et nucibus facimus quæcunque relictis. Quum ſapimus, paruos Nuces autẽ relinquere, eſt omiſſis ſtudijs & nugis puerilib. ad grauiora magisq. ſeria conuertit. Hinc etiam ortæ illæ dicendi figuræ, Numquam à nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces obijcere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, Sortium ac Diuinationis ludi à perditis hominibus inuenti ſunt, qui quamuis noſtro quoque ſeculo damnentur adeò, vt piaculum videatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum, maximè paſtorum, vt repentè porrectis digitis vterque numerum diuinet. Mantuanus Eglog. 1. Sortiri digitis res iniucunda voluptas, Magna prius tanti, dum mens erat inſcia morbi. Simile eſt illud: Micare digitis Cic. l. 2. de Diuinatione. Quid eſt enim fors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro Micandum erit cum Græco vtrum ego illius numerum, an ille meum ſequatur. Nemeſinus: Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, dignus quo cum in tenebris mices, id eſt, cui ſecurè credas, & in iurato fidem habeas. Is enim quo cum in tenebris micamus, poteſt nos fallere, ſi velit.

Porrò autem veterum monumentis proditur ſummos viros, & multa laude præſignes, luſu non abſtinuiſſe. Nam Herculem illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filiũ, ferunt cum puerulis ſæpius colluſiſſe, eoque modo curas animi remiſiſſe. Ab Alcibiade quandoque deprehenſus eſt Socrates, cum Lampocle infantulo colludẽs. Ageſilaus cum filio arundinem interdum equitabat, qui puerulis mos eſt, alludente Horatio: Ludere par impar, equitare in arundine longa, Tarentinus Archytas cum pueris de famolicio luſus agitabat, hisq; oblectabatur plurimum dum agitaret cõuiuia. Volaterranus ait Coſmum. Medicem iam ſenem & patriæ principem, nepotibus paruis colluſiſſe, & ex his cuidam auenam in medio foro aptaſſe.

SPETACVLORVM VARIA NOMINA.

Actia ludi fuerunt quinquennales, inſtituti apud Actium Epyri promõtorium ab Auguſto, poſt Antonium & Cleopatram ſuperatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Æacea fiebat de Æaco apud Æginam.

Bubetiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniam à veteribus gratia boum inſtituti ſunt. Vocantur etiam Boalia.

Circenſes ludi qui fiebant in circo, vbi loca erant, & ſubſellia equitib⁹ patribusque deſignata. Primus circum deſignauit Tarquinius Priſcus. Spectaculum faciebant equi, pugilesq; ex Ethruria maximè acciti. De his Tranquillus in Cæſare. Circẽſibus, inquit, ſpacio circi ab vtraque parte producto in gyrum, Euripo addito, quadrigas, bigas, & equos deſultorios agitauerunt nobiliſſimi iuuenes. Troiam luſit turma duplex maiorum & minorum puerorum. Troia autem erat equeſtre ſimulachrum, ſeu vmbratica equitum pugna, in qua equi in orbe ſe inuicem petebant. Huius ludi originem Virg. l. 5. deſcribit.

Dionyſia fiebant in honorem Bacchi, vbi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererant populus & Athletæ paſſim coronati. Omnium certaminum præcipua quatuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia, quorũ præmia erat Oleaſter, Laurus, apium, pinus. Fiebantque in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palæmonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Iſtmia referunt. Vnde Stat. l. 1. Theb. non aliter quam Piſæo ſua luſtra tonanti. Quum redeunt.

Gladiatorij

Gladiatorij inſtituti ſunt ad exercendam armis iuuentutem, vt iuuenes ipſi (ſi quando res poſtularet) aſſueſcerent non expaueſcere congreſſum hoſtilem.

Iuuenalium vocabulo Cor. Tacitus ſcribit Neronem inſtituiſſe ludos, in quibus non nobilitas vlla, non ætas, aut acti honores erant impedimento, quo minus Græci Latinique hiſtriones artem exercerêt vſq; ad geſtus modosq; patum viriles. Quin & fœminæ illuſtres deformia meditabantur. Fieri quoq; iuſſit conuenticula, & caupona vbi poſita erant irritamenta luxus, vnde corruptis moribus acceſſit libidinum colluuies poſt natos homines longè maxima.

Marathonea ob taurum à Theſeo interfectum, vbi phiala argêtea dabatur præmiû Thebis etiam fiebat Heraclea. Oenomaus primus apud Elidem ludorum ſpectaculum, equorûque curſum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouidius: Primos ſolicitos feciſti Romule ludos. Ad Certamina Gymnica non admittebâtur fœminæ Vnde Statius; Excluſæque expectant præmia matres; In ludis illis certabatur quinq; generalibus, Diſco, Haſta, Saltu, Iaculatione, Luctatione, qui omnibus vincebat, vocabatur Pentathlus.

Nemæa fiebant in honorem Archemori Lycurgi regis Thracum filij, quem ab Hypſiphile nutrice in herba relictum ſerpens interfecerat.

Olympia ludos in honorem Iouis conſtituit Hercules, apud Elidem & Piſam, Græciæ oppida vbi Gymnicum certamen fiebant, quinto quoq; anno. In his qui dimicabat, vocabatur Olympionices. Hic Hercules ſtadium fecit tanto cæteris maius, quanto menſura pedis eius cæteris præpollebat.

Plebeij inſtituti ſunt exactis regib. pro libertate plebis, quos poſtea L. Sylla inſtituit.

Pythia vocabantur ludi Apollinares, inſtituti in honorem Apollinis poſt interfectû Pythonam ſerpentem. Horat. Qui Pythia cantant Tibicen, didicit primus, extimuitque magiſtrû Sabellicus.

Scenici ludi dicuntur à ſcena, in qua celebrantur à theatricis actoribus, inſtituti ſunt ob peſtilentiam, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos ſaltantibus. Ludi ſcenici fiebant in theatris. Venationes & Gladiatorij in Amphitheatris. Ludicros & Scenicos actores Cenſoria damnauit nota, vt improbos mente & nihil homines.

Seculares ludi in honorem Apollinis, & Dianæ inſtituti, fiebant centeſimo quoq; âno, præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium vidit, neque viſurus eſt. Hos inſtituiſſe fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebrauit Philippus Imp. anno poſt Vrbem conditam milleſimo. In quibus fuerunt Elephanti 30. Alces 10. Tygres 10. Leones manſueti 40. Leopardi manſueti 30. Hyenæ 10. Gladiatorum fiſcalium paria mille. Hippotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri & Equiferi.

Taurii ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Venationes erant ſpectacula, in quibus poſitæ in theatro feræ, vt Tygres, Elephâti, & Leones Gladiatoribus congrediebâtur vſq; ad mortem & caſum alterutrius partis. Suet. Venationes editæ per dies quinque, ac nouiſſimè pugna diuiſa in duas acies, quingêtis peditibus Elephantis vicenis, trecenis equitibus hinc & inde commiſſis. In venationibus & Gladiatoriis ſoli conducti, aut damnati & ambitioſi ad oſtentationem ſuarum virium adhibebantur, quoniam maximum vitæ diſcrimen imminebat.

SPETACVLA VARII GENERIS à diuerſis edita.

Spectacula varii generis edita ſunt à diuerſis principib. Cæſar inhibuit munus Gladiatoriû. Ludos etiam regionatim vrbe tota & per omnium linguarû hiſtriones. Item Circenſes Athleta. Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & Q. Calpenus ſenator quondam actorque cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, ſublatis metis quo latius dimicaretur. Athletæ certerunt per triduum. Defoſſus eſt in monte Cælio lacus ad nauale prælium in quo biremes ac triremes Tyriæ & Ægyptiæ claſſis magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ ſpectacula tantum confluxit hominum, vt præ turba eliſi & exanimati ſint plurimi, & in his duo ſenatores.

De ſpectaculis Augusti ſcribit Tranquillus. Spectaculorum aſſiduitate & magnificêtia omnes antecesſit. Fecit nonnunquam vicatim Athletas quoque extructis in campo ſedilib9 ligneis, Nauale prælium circa Tyberim Aſcenicas quoq; & gladiatorias operas equitib9

Romanis

Romanis quandoque vſus eſt. Milites ſecreuit à populo. Multis è plebe ordinem aſſignauit. Prætextatis cuneum ſuum, & proximum pædagogis. Fœminis Gladiatores videre ſolũ ex ſuperiore loco conceſſit. Virginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatum cõtra Prætoris tribunal dedit. Voluit primum ſubſelliorum ordinem vacuũ ſenatoribus relinqui. Athletarum ſpectaculo muliebrum ſemouit ſexum. Athletis priuilegia confirmauit. Hiſtrionũ licentiã compeſcuit. In circo aurigas, curſoresq. confectores ferarum produxit. Troiæ ludum frequentiſſimè puerorum delectu edidit. Exhibuit Rhinocerotem apud ſepta, Tygrim in Scena, Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Nulli Græco certamini interfuit, quo non pro merito certaminum quemque honorauerit. Spectauit ſtudioſiſſimè pugiles, maximè Latinos, nec legitimos & ordinarios ſolũ, ſed & catervarios, oppidanos inter anguſtias vicorum pugnantes temerè ac ſine arte.

Caligula Imp. munera edidit gladiatoria, quibus inſeruit cateruas Afrorum & Cãpanorũ pugilum ex vtraq; legione electiſſimorum. Nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit, ſed interdũ magiſtratibus, aut amicis præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos varij generis fecit, quoſdam nocturnos accenſis tota vrbe luminibus. Panaria cum obſonio viritim dedit. Edidit & circẽſes plurimos à mane vſq; ad veſperã, interiecta modo Africanarũ venatione, modo Troiæ decurſione. Minio & Chyſocolla conſtrauit circũ. Haſticos ludos egit Syracuſis. In Gallia Lugduni Miſcellos, id eſt, multi iugis ludicris variiſq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæque facundiæ, in quo victoribus victi præmia contulerũt, & eorundem laudes componere coacti ſunt. Qui autem maximè diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpõgia linguave delere iubebãtur, niſi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluiſſent. Idem Imper. Mirmillionem rudibus ſecum dimicantem, & ſponte proſtratum non fodit ferrea ſica, & more victorum cum palma diſcurrit.

Cæſar Claudius fecit ſeculares ludos quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempore reſeruatos. Circo maximo marmoreis carceribus auratiſq; metis exculto, propria Senatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitis, & ſuper quadrigarum certamina, Troiæ luſum exhibuit. Exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpacia circi agebant, inſiliebantque defeſſos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, quas conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenſes, & Scenicos ludos. Item gladiatorũ munus Iuuenalib. ſenes quoque conſulares, anus, matroneſque recepit ad ludũ. Circenſibus loca equiti ſecreta, cæteris exhibuit & Camelorũ quadrigas. Ludos pro æternitate imperij ſuſceptos appellari maximos voluit, in quib. plerique ex vtroque ordine & ſexu partes ludicras ſuſtinuerunt. Nouiſſimus eques Rom. per Catadromum decurrit inſidẽs elephãto. Fabulã Afranij togatam, Incendiũ nomen (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, cõceſſitque ſcenicis, vt ardentis domus ſupellectilem diriperent, ac ſibi haberent. Sparſit & miſſilia omniũ rerum, id eſt, varij generis munera, quæ erant occupandũ. Singula quotidie milliã auium cuiuſque generis. Exhibuit etiam ad ferrum quadringẽtos ſenatores, ſexcẽtoſq; equites Rom. ad cõficiendas feras in arena. Item Naumachiam aqua ex mari proximo inducta in qua innabãt beluę. Itẽ, Pyrrhicas ſaltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ, ſingulis obtulit. Fecit etiam vt taurus Paſiphaen in ligneo iuuencæ ſimulachro abditam iniret, quod multi ſpectantiũ crediderũt. Inſtituit & quinquennale certamen more Græco triplex, muſicũ, gymnicum, equeſtre.

Domitianus ſpectacula edidit magnifica & ſũptuoſa in Amphitheatro & Circo, vbi præter bigarum & quadrigarum curſus duplex etiam commiſit præliũ equeſtre ac pedeſtre, et in Amphiteatro nauale quoque, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctib. etiã ad lychnos. Pugnas præterea non virorum modò, ſed & fœminarũ. Toto Gladiatorij ſpectaculi tempore habuit ante pedes ſuos puerulũ coccinatum, portentoſo paruoque capite, cum quo plurimum fabulabatur. Edidit nauales pugnas effoſſo circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres ſpectauit. Fecit & ludos ſeculares. Inſtituit quinquẽnale certamẽ Capitolino Ioui triplex, Muſicum, equeſtre & Gymnicum. Fecit certamen Græci Latinique ſermonis. Celebrauit & in Albano monte quotannis quinquaginta Mineruæ.

Adrianus Imper. fabularum recitationem omnis generis in theatro ad ſcenã & Orcheſtram dedit. Hiſtriones aulicos publicauit. In Circo multas feras, & ſæpe centum leones interfecit.

Antonius

Digitized by Google

Antonius Pius munera edidit,in quibus Elephãti,Crocutæ,Rhinocerotes,Crocodili, Hippotami,& omnia ex omni terrarũ orbe animalia,etiã Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit,vt cẽtũ leones vna miſſione ſimul exhiberet ſagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12.populo Rom. ſpectacula per ſingulos 12. dies dedit ita vt gladiatorum nonnunquam quinquaginta paria,& nunquam minus centũ quinquaginta feras Lybicas vno die,quandoque mille ediderit.Erat ei ſylua,in qua habuit ceruos ducentos,Britannos equos feros 30. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas quas inaurari fecerat,Strutiones Mauros miniatos 300.Onagros 30. Apros 150.Ibices 200. Damas 200. Quæ omnia populo diripienda conceſſit,die muneris,quod ſextum edebat.

Philippus Arabs Imp.ſeculares ludos & munera edidit Circẽſia. In quibus dati sũt Elephãti 32. Tygres 20.leones manſueti 60. Hyene 100.Gladiatorum fiſcalium patium mille. Rhinoceros vnus.Archoleõtes 10.Camelopardali 10.Equiſeri 40.Leopardi mãſueti 30.

Heliogabalus quaternos canes ad currum iunxit, eoque modo vectatos eſt Idẽ iũctis quaternis ceruis in publicũ proceſſit.Sed & leones coniunxit,ſe Cybelẽ appellans. Iunxit & Tygres,ſe Liberũ patrẽ vocãs.Iũxit etiã quaternas mulieres,nudusq;à nudis vectus eſt.

Firmus Imperator vectus eſt ab ingentibus Strutionibus, adeò vt magis volare,quàm geſtari videretur.

ATHLETARVM VARIA GENERA.

Athletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiaſtæ,à Pancratio ludo gymnico,de quo Propert. Et patitur duro vulnera Pancratio. Gellius ait vnum ex liberis Diagoræ Rhodi fuiſſe Pancratiaſtem. Athletarum nomine dicebantur, qui manibus pedibusque quaſi omni ope,omnibusq; (vt dicitur) vnguiculis connexi certabant.

Palæſtriæ vocantur etiam à palæſtra luctatione,de qua Virg.l.6.Æneid.Pars in gramineis exercent membra palæſtris.

Palæſtrici item dicuntur,qui motus geſtusq.formant,vt in palæſtris brachia recta ſint,nec indoctæ ruſticæve manus,ne qua in proferẽdis pedibus iſcitia,nę caput oculique ab alia corporis parte diſſideãt.Hæc ars Chironomia dicitur,quam veteres ingenuis liberis neceſſariam putauerunt,videturq. nonnihil ad hiſtrioniam ſpectare, & oratoriam.

A palæſtri,hanc qui non didicerunt,vocantur,quòd motu flexuq. corporis,ac omni habitu nullam omnino venuſtatem leporemq. præ ſe ferant.

Pictæ in Gymnicis artificibus ſunt etiam,id eſt pugiles,& Dromei, id eſt curſores,quales à Virg. ponuntur l.5. vbi ad patris Anchiſæ tumulum exequiales celebrat ludos. Sunt & alia permulta Athletharum genera, vt:

Diſcoboli,qui diſcum in ſublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus.

Haltici qui curſus pernicitate contendunt, qualis Virgilianus ille pedibus longè melior Lycus.

De antiqua puerorum inſtructione Plautus: Ante ſolẽ (inquit) exorientem niſi in palæſtrã veneras gymnaſij profectò haud mediocreis pœnas penderes.Ibi curſu, luctando,haſta, diſco pugilatu, ſaliendo ſeſe exercebant magis, quàm ſcorto. Sed hæc fuerunt Græcorum exercitia, quibus non vtebantur Romani.

Gymnici Agones dicebantur, in quibus nudi exercebantur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycaon.

Gymnaſia hinc vocãtur exercitij loca, quæ à corporis ad animarũ exercitia poſtea traducta sũt. Athenis tria fuerũt Gymnaſia,Lyceũ,Academia,Cynoſarges.Fuit.Lyceũ Ariſtotelis ſchola,Academię Platonis.Apud Cynoſarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebant. Porrò moris erat vt luctaturi cæromate, id eſt,oleo cærato perfũderẽtur,quos qui vngebãt vocabantur Cęromatiſtę. Vnde Lucanus liquidã vocat palæſtrã l.9. dicens: Arcados autoris citharæ,liquidæq;paleſtræ. Vnctam. Stat.l. 6. Theb. Ante alios erat vncta Pales. Eadem ratione madidam oleo palæſtram vocat Calẽtius Poſt vnctionem demum inſpergebantur puluere,vt corpora cæromate & ſudore lubrica mutuas luctantium prehenſiones admitterent. Hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactum: vbi dicimus rem aliquem ſiue diſcrimine & labore partam. Puluis ille vocatur Aphe Cæterum vbi Fabius l. 2. Inſti. ait bonũ eſſe,vt futurus orator Palæſtricis det operam:nõ de his loquebatur,quibus pars vitæ in oleo cõſumebatur,ſed de illa Chironomia,quæ eſt formandorũ geſtuum ac motuum norma,quam ab Athletica palæſtra multum

Digitized by Google

multum diſtare conſtat. Palæſtræ tamen appellatione rem athlaricam omnem complectimur. Pugilatus (qui Græcæ Pygmen dicitur) cæſtibus fiebat. Cuiuſmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virg. Qui ſaltu certabant, plumbeis quibuſdam pilis & maſſulis (Halteres Græci vocant) vtebātur, quibus vtraque manu ſe librabāt. Hoc adhuc noſtri temporis faciunt Hiſtriones funambuli, qui ne corporis mole in hanc vel illam partem rapiantur, præpilatis perticis vellationem impediunt. De his intelligit Iuuenal. Et lata manu crediderunt Brachia miſſa.

Curſorum alii Stradiodromi vocabantur, qui ſtadiū percurrebant, & quieſcebant in limite. Alii Diaulodromi qui peracta meta eo demum reuertebātur, vnde curſum inierant. Dolichodromi dicebantur, qui ſexies ſtadium curriculo obibant. Inter Athletas etiam erant Acrochiriſtæ, qui ſummis inter ſe manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabant generib. Lucta, Pugillatu, Saltu, Curſu & Pancratio, Penthali vocabātur. Xyſtici, qui per hyemem exercebantur in porticu. Nam Xyſtos latam porticum ſignificat. Sciamachi dicebantur, qui ſub tectis vmbratilem pugnam fingebant, non verā, quæ fiebat in ſole & puluere, qualis eſt Laniſtrarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quique numeros omnes impetendi, cædendi, inferendique & vitādi vulnera, atq; etiam vbi punctim cæſimque feriendum ſit, diſcipulos docent, vt ſi quando in puluerem prodeundum ſit, & vulnificum certamen, tutentur ſe melius, & inimicos inuadant cautius Panis quo vtebantur athletæ, dicebatur Colyphium.

ATHLETÆ AC PVGILES PRÆCLARI.

Nunc ad eorum nomina veniendum eſt, qui vel vnico palæſtræ genere, aut multis clari extiterunt.

Ouidius l. 5. Meta. facit Broteam & Ammonem pugiles cœſtibus claros, vbi ait.

Hinc gemini frates Broteasque & cœſtibus Ammon inuicti, vinci ſi poſſent cœſtibus ēſes.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter pugilatu. Idem Ouid. l. 8. Tyndaridæ gemini præſtantes caſtibus alter, Alter equo Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit Amyllus Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæſtibus clarus, quibus interficiebat Hunc occidit Pollux. Sidonius: Sparta Terapnæa pugilem cum Gymnade pinguem Stratum Bebryciis Amycum ſuſpexit arenis. Val. Flac. l. 4. Argo.

Cæſtibus ergo valuerunt Amycus à Polluce interfectus, Butes Amyci filius, & Eryx, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & Eryx Butæ, illuſtres fuerunt pugiles. Butem Dates interfecit. Eryx magiſter fuit Entelli, cuius cæſtus Entellus ipſe in Dareta certaturus protulit. Fertur et ā Eryx in Herculem certaſſe, victusque ſuccubuiſſe. De vtroque Virg. libro quinto. Victorem Butem immani corpore qui ſe Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat, Perculit & fulua moribundum extendit arena. Idem: Vbi nunc nobis deus ille magiſter Ne quicquam memoratus Eryx.

Eutimus Pyctes fuit patria Locrenſis, qui ſaxum miræ magnitudinis ad Locrenſium portas humeris vexit, vt iam diximus.

Neſtor (vt apud Homerum) quum ad huc iuuenis eſſet, vicit pugnis Clytomedea, lucta Ancæum, Iphyclum pedum velocitate, Phiica & Polydorum iaculatione.

Ageſidamus Locrenſis Olympionica, quem ab inimico prope vinctum, quum iunxiſſet illas focius, acrior ad conflictum rediens euaſit victor. In cuius laudem Pyndarus ſcripſit hymnum.

Fuit & Aegeſias Syracuſanus, Soſtrati filius, nobilis Olympionica.

Archias Hyblæus fuit preco, qui tres ordine vicit Olympiades, & Pythica ſtatua cum Epigrammate ob virtutem illam decoratus.

Asbilius Clympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua ſerie victor, quem perpetua virginitate fuiſſe præditum ferunt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiaſtes, cui ſtatua poſita eſt in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce digniſſimus, vbi iudices de negotiis republicæ pertractabant.

Cleomedes athleta Aſtypalenſis genere. De cuius robore iam diximus in capite de Viris prodigioſo robore.

Cleomachus

Digitized by Google

Cleomachus fuit pugil Magneſius, de quo nihil reperitur, præterquam quod in cuiuſdam Cinædi,& ancillæ amorem incidens corruptiſſimus euaſerit moribus.

Clitomachum Paleſtriam non tam cõmendant vires,quàm pudicitia,quòd etiam coeuntes canes ſine horrore non poſſet aſpicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere.

Æalinus apud Volat.

Corœbus patria Elienſis, primus curſu vicit in prima Olympiade.

Democratem athletam,facto in paleſtra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt,Demarchum Parrhaſium Olympionicam guſtatis pueri(qui immolabatur)extis in lupum fuiſſe commutatum. Decimo demum poſt anno priſtinæ formæ reſtitutum.

Diagoras Rhodius,victor in Olympia,quum eodẽ die tres filios victores coronati vidiſſet, expirauit gaudio, autor Gell.

Epitherſes Metrodori filius, vicit in quatuor certaminibus.

Ictio Tarentino palæſtritæ tanta fuit gloriæ libido, vt toto vitæ tempore caſtus vixerit, ne Venereo concubitu corpus eneruaret,fieretque propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretenſi Pyndarus Pymnum conſecrauit ob eximias vires. Curſu vicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo vicit.Marullus fuit athleta, qui relicta poſtmodũ phalæſtra ludum Romæ aperuit, fuitque Latini ſermonis exactor diligentiſſimus.

De Milone Crotoniata prodigioſisque eius viribus, ſtolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adoleſcentia totum ſe paleſtræ deuouit, vbi maximam promeruit laudem. Factus ſenior, cœpit philoſophari legibusque & inſtitutis conſulere. Polydamas Pancratiaſtes leonem occidit inermis,taurum apprehenſo pede retinuit,inſiluit in equos aurigis deiectis agitatos miro impetu detinuit curr⁹. ſaxo ad extremum in cauerna oppreſſus eſt,dum eius ruinæ ſeſe ſatisfacere poſſe confideret.Theagenes patria Thaſius 140.coronas è certaminib.retulit victor. Androgæus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæſtra ſuperaret ab Athenienſibus & Megarenſibus hanc gloriam inuidentibus,interfectus eſt. Cuius mortem Minos pater vltus eſt bello. Tort. Antæus gigas Lybycus,& egregius luctator,auſus eſt cum Hercule in certamen deſcendere: cui quum Terra mater vires tactus augeret conſtrictis in aere mẽbris & faucibus, & ab ipſo Hercule iugulatus eſt. Hanc eorum luctam deſcribit Politianus hoc modo:Incaluere animis dura certare palæſtra, Neptuni quondam filius,atque Iouis. Non certamen erat peroſo ex ære lebetes,Sed qui vel vitam,vel ferat interitum.Occidit Antæus, Ioue natum viuere fas eſt, Eſtque magiſtra Pales Græciæ, non Lybia.

Pythodemus luctator fuit egregius,cuius ſtatuam fecit Dynomenes. Plinius.

Daretem Virgilius finxit fuiſſe neſcio quem iactanticulum,ſuiſque viribus immodicè fidẽtem,qui in ludis illis(quos ad Anchiſæ tumulum celebrabat Aeneas) quum ſibi nimium blandiretur,vt vnumquenq;magnifico ſermone laceſſeret,ad extremum coegit Entellũ, quamuis capularem,& propè viribus effœtum,cæſtus arripere. A quo magna nominis infamia ſuperatus,vix opè ſemianimis in caſtra ſuorum relatus ſit.Vnde natum adagium à Hieronymo politum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator,quũ neminem reperiret priorem,aut parem cuiusq;viribus ſuccumberet etiã adagio ſequẽti fecit locũ,Luctari cũ Corico,de his qui aliquid ſupra vires moliũtur.

Patrobius libertus Neronis,tanto palæſtræ ſtudio tenebatur, vt arenam à Nilo vſque iuberet ſibi afferri in theatrum, qua ſpargeretur. Plin.cap.12.l.25.

De Hyla,Phegeo & Lyco Auſonius ad hunc modum ſcribit:Doctus Hylas cæſtu,Phegeus catus arte palæſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadijs, &c.

Ægles Olympionica dum in ſacro certamine ſortitio inter ipſos & aduerſarios non bona fide fieret,repentè(quum prius eſſet mutus)in eum qui id faciebat,ſeſe videre quid faceret,magnum inclamauit,oriſq; vinculo ſolutus rectè poſtea ſemper locutus eſt Gellius.

Fuit Glaucus Caryſtius Pyctes coronatus 25. Olympiade, quem Pythia ter viciſſe ferunt Iſtmia decies.Is in agro colendo vomerem(qui ab aratro caſu exciderat)manu loco mallei in ſuum locum reſtituit Ductus poſtea patre in Olympiam, quum ab aduerſarijs cõficeretur plagis, & iam ſuccumbens deficeret, inclamauit proſiliens pater, Percute qua aratrum.Quo ille ſtimulo concitatus irruenſque violẽtius,velut impetu capto, aduerſarium vicit, ſtatuamque meruit. Cæl. cap.28.l.6.

Fuit

Digitized by Google

Fuit Eurydamas Pyctes Cyrenæus patria qui aduerſarijs plagarum vi & frequentia dentes ſæpenumero excutiebat.

Ferunt Neraclidem fuiſſe pugilem infiniti prope cibi potusque capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cęnam alios poſtremos ad comeſſationem Recedentibus primis iungebantur ſecundi, omnibuſque ſufficiebat ſolus. Cælius l. 16. c. 16.

Lachus Epidamius fuit Pyctes, quem Cleomedes Aſtypalenſis ictu pugni interfecit ac demum interfecti lateribus apertis, inteſtina exeruit.

Iſchomachus Crotoniates victor fuit in ſtadio, quo tempore M. Valerius & P. Poſthumus Tubertus conſules Romæ creati ſunt.

Topſius luctator fuit egregius, Dionis Alexandri frater.

Butus athleta vicit in Pythijs ludis. Idem bouem integrum vno die deuorauit, quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherum Saxo Grammatius prodit athletam fuiſſe qui nulli mortalium ſuo tempore viribus & virtute ceſſerit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clariſſimus habitus eſt, adeò vt magno militaris pōpæ tripudio ductus ſit ad conflictum, & Starcathero, inter Danos fortiſſimo, ſed capulari oppoſitus. Quum ergo in conflictum ambo deſcendiſſent, aſtarentq. hinc & inde numeroſi ſpectatores, vt ſuæ partis victori gratularentur; Starcatherus primo quidem inſultu propter inualidas vires pene reſupinatus eſt Verum vbi pudore reſumpſit vires, & ſe ſibi reſtituit, medium Hamæ corpus diſſecuit Saxo lib. 6.

Phailus fuit athleta fortiſſimus, in cuius honorem Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis miſit.

Cylon fuit Olymphionices Athenienſis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Athenienſis tyranni Piſiſtrati inimicus in equorum curſu palmam obtinuit, in quadrigario fuit ſecundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Aetholus, qui Degmenum Epeum ſingulari certamine vicit. Herodot. lib. 6.

Auenicon fuit pancratiaſtes ex Anthedone vrbe.

Phrynon dux fuit Atheniēſium, pancratiaſtes clariſſimus, quem Pyttacus Mitylenæus ſingulari contendens certamine, rete ſub clypeo latente inuoluit, atq. hoc modo ſuperauit.

Glycon nomen eſt luctatoris fortiſſimi apud Hor. in epiſtolis ſcribentem; Et qua deſpe res inuicti membra Glyconis Nodoſa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti Archemori (qui filius fuit Lycurgis regis Thracum) annui Agones inſtituti ſunt. Stat. lib. 6. Theb. quoſdam enumerata ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc ſunt nomina; Hippomedon iactu diſci præſtans, Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Aetholus, Agylleus, Tydeus, & alii nonnulli.

GLADIATORVM DIVERSA GENERA.

Gladiatorum genera ſunt Retiarii, Secutores, Mirmilliones, Hopolomachi, Thraces Horū magiſtri dicuntur Laniſtæ; hi gladiaturā domi exercebant, inſtituebantq. tyrrones, quos vendebāt munerarijs. Erant Munerarij ſpectaculorum exhibitores, qu ludos gladiatorios populo exhibebant à Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis; Suſpectam velut emptor aut laniſta Retiarij pugnabāt in Mirmillonem, vocabulo à rete deducto, quod ſub ſcuto ferebant, vt inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerūt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo vtebatur. Retiarij tunica vtebātur & fuſcina, Iuuen. Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi. Suet. Retiarii tunicati quinq. numero gregatim dimicantes ſine certamine, totidem ſecutoribus ſuccubuerant: quum occidi iuberentur, vnus reſumpta fuſcina, omnes interemit. Secutor galeam ferebat, & clypeum falceinq. ſupinam, Retiarius galerum tantum, De hoc Iuuen. Sat. 8. Nec galea frontem abſcondit, mouit ecce tridentem, &c.

GLADIATORES PRÆCIPVI NOMINIS.

Inter gladiatores præcipui habentur Bithus & Bacchius, qui pares fuerūt arte, & pares audacia, Hinc natum adagium, Bithus & contra Bacchium quum duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe Horatius: Vt non compoſiti melius cum Bitho Bacchius. Nam quum multos interfeciſſent, tandem congreſſi mutuis vulneribus ſe confoderunt.

Erſenius

Digitized by Google

Erſenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerunt nobiliſſimi. A quibus natum adagium præcedenti ſimile. Erſenius cum Pacidiano. Cicero de perfecto Oratore; A me autē (quo maximis minima conferam) Gladiatorum par nobiliſſimum inducitur Æſchines tāquā Erſenius, non ſpurcus homo, ſed doctus & acer. Cum Pacidiano hic camponitur, optimus longè poſt homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præſtans, qui vna cum Chryſo & Oenomato, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum 70. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu, bellum ingens concitarūt, adeo vt mitti Craſſum oportuerit: qui perditos eorum conatus reprimeret. Hor. Aemula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer.

Turbo faciens genitiuum Turbonis, nomen eſt gladiatoris apud Horat. li. 2. Serm. Corpore maiorem rides Turbonis in armis.

Martianus nomen eſt gladiatoris apud Plutarchum in Galba.

Idem ait, Spiculum fuiſſe gladiatorem, quem Romani Neroni ſtatuis ſubiectum in foro perdiderit.

Horat. facit Veianium gladiatorem in principio epiſtolarum, vbi ait: Veianius armis Hercul. ad poſtem fixis latet abditus agro, Ne populum extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen eſt Retiarij apud Iuuen. Sat. 8. ſcribentem; Nec clypeo Gracchum pugnantem aut facile ſupina; Damnat enim tales habitus & damnat & odit.

CVRSORES VELOCISSIMI.

In ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchiſæ tumulum celebrauit Aeneas) ſtadriodomi, ſeu decurſores in ſtadio fuerunt Eurialus, Nyſus, Diores, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.

Camilla regina fuit Volſcorum, cuius celeritatem deſcribit. Virgilius in fine 7. libri dicens.

Illa vel intacta ſegetis per ſumma volaret.
Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas,
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti
Ferres iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De Acchile, Catullus; Náſcetur nobis expers terroris Achilles, Qui perſępe vago victor certamine curſu Flammea præuerteret celeris veſtigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimeram vſus eſt equo Pegaſo, ſanguine Meſæ nato.

Perſeus verò in Meduſam certaturus, accepit à Mercurio talaria & enſem, quibus adminiculis ambo per aerem ferebantur. Prop. l. 2. Non ſi Pegaſeo vertaris in aere dorſo; Nec tibi ſi Perſei mouerit ala pedes. Sidon. Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga vetuſtas Pennati largitur equi.

Poetæ fabulantur, Dædalum incluſum labyrintho, propter liberatum Theſeum, cum iudicium capitis expaueſceret, alas ſibi confinxiſſe, eoq. remigio periculum euaſiſſe. Virg. li. 6. Aen. Dedalus (vt fama eſt) fugiens Minoia regna, Præpetibus pennis auſus ſe credere cęlo, Inſuetum per iter gelidas enatauit ad Arctos.

De Atlanta venatrice Arcadica, Ouid. lib. 10. Metamorphoſeos; Forſitan audieras aliquem certamine curſus Veloces ſuperaſſe viros, nō fabula rumor Ille fuit; ſuperabat enim, nec dicere poſſis, Laude pedum, formæ ne bono præſtantior eſſet. Stat. l. 6. Theb. Quis Menaliæ Atlanteæ Neſciat egregium decus, & veſtigia cunctis Indeprehēſa procis. Hāc enim dicunt certaſſe curſu in Hippomenem, dum ab eo in vxorem peteretur. Vnde idē Ouid. Dum talia ſecum Exigit Hippomenes, curſu volat alite virgo; Quæ quāquam Scythica non ſegnius ire ſagitta Aonio viſa eſt, iuueni tamen ille decoris Mirator magis eſt, curſus facit ipſe decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis. Hāc curſus concertationē Sidonius deſcribit, dicens: Emicuit pernix populo trepidante virago, Nil toto tactura gradu, quum pallidus ille Reſpiceret medium poſt ſe decreſcere campum, Et longas ad ſigna vias ſtatuq. propinquo Preſſus in hoſtili iam curreret anxius vmbra, Donec ad anfractum metæ iam iamq. relictus Concitatet ſparſo fregit veſtigia pomo.

Mermeros centurus fuit pedum leuitate præſtantiſſimus. Ouid. l. 12. Quique pedū nuper certamine vicerat omnes Mermeros, accepto tum vulnere tardior ibas. De Phædimo & Dimāte, Stat. l. 6. Theb. Et ait in Iſtmiacæ victor clamatus arena Phædimus, alipedumq. fugam prægreſſus equorum Ante Dimas.

Claruit

Digitized by Google

Claruit Ophelt es nauta curſu velociſſimo Sidonius. Qui vigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantaſq; ſuperbas.

Thalus fuit quiſpiam, quem Iupiter æreis pedibus finxiſſe dicitur, cuſtodemq; Europæ adhibuiſſe ac celeritate ter quotidie Cretam obiuiſſe. De quo nõnulli volunt Catullũ intellexiſſe illo carmine; Non cuſtos ſi ego fingar ille Cretum quamuis alij ad Dędalũ referant.

Philippides 160. ſtadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Caniſtius curſor Lacedæmonius & Philonides Alexandri magni Sicyone Elin vno die 1200. ſtadia cucurrerunt.

Iuba apud Plinium teſtis eſt. Troglodytarum gentem miræ velocitatis eſſe.

Ladas curſor fuit Alexandri velociſſimus. Mart. l. 2. Quid ſi per glaciales vias petauri Innitum iubeas ſubire Ladam. Petauri autem dicũtur homines agiles, qui ſe per circulos immittunt, naſcunturq; ſub Delphine. Idem Mart. l. 12. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte fuſtra crure ligneo curres.

Atas puer Vipſano conſul à meridie ad veſperum 75. millia paſsuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mart. l. 4. Sic ut leuem curſu vincere quæris Atan.

Philippus Lyſimachi frater regem per ducenta ſtadia vectum pedes comitatus eſt, quum etiam lorica indutus arma geſtaret. autor Curt. l. 7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, vt curreret ſuper triticeas ariſtas, nec oblæderet. Demaratus verò etiam per mare inceſſiſſe prodidit. autor Cel. c. 5. l. 5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui conceſſum eſt, vt ſuper fluctus curreret perinde ac in terra ſuper ariſtas ferretur, nec eas comminueret. Higin.

Mithridates rex Ponti, ad vltimum vitæ tempus equitabat, iaculabaturq; & per mille ſtadia, diſpoſitis per interualla equis vna die diſcurrebat. Currus ſex & decem equos agitauit.

De Lycaſtæ Dianæ comite, Claud. Et curſu Zephiris nunquam ceſſura Lycaſte.

Echion Ouid. l. 8. Met. Impiger Eurytion, curſuq; inuictus Echion.

Tiberius Nero vehiculis tribus ad Druſum fratrem in Germania ægrotantem feſtinãs, ducenta paſſuum millia emenſus eſt.

Heraldus quidam nonnulla inuſitatæ agilitatis ſpectacula exhibuit; nam duobus equis in ſtadium admiſſis vtroque metam prior tenuit. Geminis ſiquidem bacillis inter currẽdũ innixus, crebris ſaltibus corpus concitabat. autor Saxo.

PICTORES DIVERSI.

Fuit Phidias initio pictor, pinxit Clypeum Athenis.

Caneus eius frater pinxit Ægidam Mineruæ.

Bularchus Magnetum prælium.

Hygiemon primus in pictura marem fœminamque diſcreuit.

Eumarus Athenienſis figuras omnes imitari auſus.

Cimon Cleonæus eius inuenta excoluit, obliquaſq; imagines inuenit, articulis membra diſtinxit, venas protulit, in veſte rugas & ſinus inuenit.

Pythis certauit in Timagoram Chalcidenſem de præſtantia picturæ.

Polygnotus Thaſius primus mulieres lucida veſte pinxit, inſtituit os adaperire, dentes oſtẽdere, vultum ab antiquo rigore variare. Pinxit Delphis ædem & Athenis porticum, cuius partem etiam mercede pinxit Mycon.

Mycon alter minor filiam habuit Timaretem pictricem.

Olympiade 90. fuerũt Aglaophon, Cephiſodorus, Phrylus, Euenor pater Parrhaſij pictoris.

Apollodorus Athenienſis primus ſpecies exprimere inſtituit, primuſq; gloriam penicillo cõtulit. Fecit ſacerdotem adorantem, & Aiacem fulminatum.

Zeuſis arte picturæ tantas opes ſibi comparauit, vt in earum oſtentatione Olympiæ nomẽ ſuum aureis intextum literis oſtentaret. Poſtea opera ſua donare inſtituit, vt Alcmenã Agrigentinis, Pana Archelao, quòd nullum precium putaret eſſe illis dignũ. Fecit & Penelopem & Athletam, adeoque, ſibi in illo placuit, vt verſum ſubſcriberet celebrem ex eo inuiſurum aliquem facilius, quàm imitaturum. Fecit & magnificum Iouem in throno aſtantibus Dijs, & Herculem infantem dracones ſtrangulantem, Alcmena matre coram pauente, & Amphytrione, tanta fuit diligentia, vt Agrigentinis facturus tabulam

Digitized by Google

(quam in templo Iunonis Laciniæ dicarent) virgines eorum nudas inſpexerit, & quinque elegerit, vt quod in quaque laudatiſſimum eſſet, pictura redderet.

Aequales eius, & æmuli fuerunt, Timanthes, Androcides, Eupompus Parrhaſius deſcendit in certamē cum Zeuſide, & quum Zeuſis detuliſſet vuas adeò ingenioſe pictas, vt ad eas aues deuolarent, Parrhaſius lintheum attulit, veritate adeò repræſentata, vt Zeſius alitū iudicio tumens flagitaret, remoto lintheo oſtendi ſibi picturā, & intellecto errore, palmā concederet: quoniam ipſe aues feſelliſſet, Parrhaſius verò ſe artificē. Idem Zeuſis poſtea pinxit puerum vuas ferētem, ad quas quum deuolaſſent aues, iratus eſt operi ſuo, quod vuas pinxiſſet melius, quàm puerum, nam ſi puerum conſummaſſet, aues timere debuerant. Pinxit quoque Helenam & Marſiam religatum. Parrhaſius primus Symmetriam picturæ dedit, primus argutias vultus, elegantiam capilli, venuſtatem oris expreſſit, & artificum confeſſione in lineis extremis palmam adeptus eſt. Vide alia eius opera quāplurima apud Plin. ſuperatus eſt tamen à Timante in Aiace.

Pinxit Timantes Iphigeniam aris immolandam, parentibus prodè lacrimantibus, velato patris eius vultu, quem dignè non poterat oſtendere. Item Cyclopem dormiētem, alij in hac arte celebres fuerunt, Euxinidas præceptor Ariſtidis, Eupompus Pamphili, Apellis Pamphilus, qui neminem minoris talento docuit annis decem. Quam mercedē ei dederunt Apelles & Melātius. Clari etiam extitere Echion, Terimachus, quos omnes ſuperauit Apelles voluminibus editis, quæ etiam doctrina continent. Cedebat tamē Amphioni de diſpoſitione, Aſclepiodoro de menſuris. Idem nauigauit Rhodum ad videnda opera Protogenis, pictoris excellentiſſimi. Apelli autem fuit perpetua conſuetudo nullū diem, quibuſcunque negocijs occupatum præterire, quin lineam aliquam duceret, ducendo exerceret artem. Ad eius officina frequenter ventitabat Alexāder, qui etiā edicto vetuit, ne ab alio pingeretur. Venerem Cois incœptam moriens reliquit imperfectam, nec repertus eſt qui tam egregio operi vellet ſuccedere. Pinxit Alexandrum M. fulmigerū in templo Dianæ Epheſiæ talentis 20. Numeroſa inſuper opera, quæ ponuntur à Plinio.

Ariſtides Thebanus æqualis fuit Apelli. Primus animum pinxit, & ſenſus omnes expreſſit. Vnam eius tabulam Attalus rex centum talentis emiſſe fertur.

Aſclepiodorum in Symmetria mirabatur Apelles. Et Mnaſon tyrannus pro duodecim Deis dedit in ſingulos Minas tricenas. Idē dedit Theomneſto in ſingulos heroes Minas centenas.

Nicomachus Ariſtodemi filius, pinxit raptum Proſerpinæ, item Vlyſſem pileatum, Apollinem, Dianam, Deum matrem leoni inſidentem, & nobiles vaccas arreptantibus Satyris, & Scyllam. Fuit in ea arte omnium velociſſimus. Diſcipulos habuit Ariſtidem fratrem, Ariſtoclem filium, & Philoxenum Eretrium, qui vltimus pinxit prælium Alexandri cum Dario. Item Laſciuiam, in qua tres Sileni comeſſantur.

Nicophanes fuit elegans & concinnus.

Apellis diſcipulus fuit Perſeus.

Ariſtidi diſcipuli fuerūt Niceros & Ariſtippus, qui pinxit Satyrum cum ſcypho coronatū, Ariſtippi Atorides & Euphranor.

Pyreicus humilia ſecutus, humilitatis tamen ſummam adeptus eſt gloriam. Pinxit tonſtrinas, ſutrinas, aſellos & obſonia.

Seſapion pinxit ſcenas, & homines pingere non potuit.

Dionyſius nihil præter homines pinxit, vnde & Anthropographus dictus eſt.

Callicles parua quædam pinxit.

Antiphilus Heſionem, Alexandrum & Philippum cum Minerua, Liberum patrem, Cadmū, Europen, Gryllum.

Aurelius floruit Romæ paulò ante Auguſtum.

Amulius Mineruam, quæ ſpectantem ſpectabat, quacunque aſpiceretur.

Poſt eum in precio fuere Cornelius, Pinus & Actius Priſcus.

Pauſanias Sicyonius, Brietis filius, diſcipulus fuit Pamphili, qui primus Lacunaria pingere inſtituit. Paruas pingebat tabellas, maximè pueros Pinxit; Gliceram coronatum inuētricem (quam amabat) ſedentem cum corona.

Euphranor Iſthmius fecit Coloſſos, & Marmora, ac Scyphos ſculpſit. Scripſit volumina de Symetria & Coloribus.

Euphra-

Digitized by Google

Euphranorus coætaneus fuit Cyclias,cuius tabulam Argonautas,Hortenſius orator mercatus eſt talentis 144. vt iam diximus.

Antidotus diſcipulus fuit Euphranoris, fecit Clypeo dimicantem,& Luctatorem,& Tibicinem.

Antidoti diſcipulus fuit Nicias Athenienſis, qui mulieres diligentiſſimè pinxit.Eius opera multum probabat Apelles.

Maronites Glaucionis Corinthij diſcipulus pinxit Achillem habitu virgineo occultatum Vlyſſe deprehendente,& alia quædam.

Metrodorus pictor fuit, & Philoſophus magnæ celebritatis quem Athenienſes miſerunt L.Paulo Aemilio, poſt Perſeum deuictum petenti probatiſſimum Philoſophum, ad erudiendos liberos,& pictorem ad triumphum excolendum.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæſari dictatori Aiacem & Medeam, tabulas octoginta talentis venundatas.Fecit inſuper Oreſtem,Iphigeniam & quædam alia.

Ariſtolaus Pauſicæ filius & diſcipulus, pinxit ædem Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum ignem conſtantem,& lanificium,in quo properabant omnium mulierum penſa,Satyrum cum pelle Pantherina,& alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratium vicerat in Olympia.

Creſilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & ingemiſcens muliebriter inter obſtetrices & dearum clamorem.

Teſtidemus fecit Oechaliæ expugnationem,& Laodomiam.

Cleſides reginę Stratonices iniuriam à qua nullo honore fuerat exceptus. Pinxit & voluptatem cum piſcatore,quem regina dicebatur amare.

Cratinus Comœdus athenis Pompeium pinxit.

Euchides bigam regis cum victoria.

Iphis Neptunum & Victoriam.

Habron Amicitiam, & Concordiam,& deorum ſimulachra.

Nicearchus Venerem inter Gratias, & Cupidinem Herculem triſtem inſaniæ pęnitentia.

Nealces Venerem,Naumachiam Aegyptiorum & Perſarum.Item Aſellum in litore bibẽtem,& Crocodilum ei inſidiantem.Aliorum nomina ſunt Oenias,Philiſcus,Phalerion. Simonides,Simus,Thedorus Leõtius,Theron,Tauriſcus,Erigonus,Paſias,Ariſtonides, Anaxãder,Ariſtobolus,Syrus,Arceſylas Tiſicratis filius,Coribas Nicomachi diſcipulus, Carmanides Euphranoris,Dioniſiodorus Colophonius,Diogenes,Eutymedes, Heraclides Macedo,Midõ Philomachi ſtatuarij diſcipulus,Mnaſitheus Sicyonius,Mnaſidemus, Neſſus,Polemon Alexandrinus,Theodorus Samius,Tadius,Xenon Neoclis diſcipulus.

MVLIERES PICTRICES.

Mulieres pictrices fuerũt Timarete Mycaonis filia, Irene Cratini pictoris filia & diſcipula, Ariſtarete. Nearchi filia & diſcipula Lala Cizicena. Mirtia M. Varronis Hæc omnia decerpta sũt ex Plinio,ne quis forte opinetur me ex aliena opera laudẽ promereri velle.

PIGMENTA.

Inter pigmenta numerantur Minium,Armenium,Cymbaris,Cryſocolla,Indicum,Purpuriſſum, Synopis, Rubrica, Parethonium, Melinum, Eretria, Auripigmentum Orchaceruſſa, Sandaraca, Sandix, Syricum, Atramentum, Appianum.

COLORES.

Colorum nomina ſunt Andricelon, Oſtreon, Braſinon, Crococides,Cyaneus, Cynabari, Xanthus Phæus,Philogoleucus Leucophæus.Genera colorum apud Gellium l.2.cap.25. ſunt,Ruffus,Ruber,Plautus,Fuluus,Rubidus,Phęniceus,Rutilus,Luteus,Spadix,Cęlius.

SCVLPTORES, CAELATORES,
Statuarij, & Marmorarij.

Phidias ſculptor Athenienſis claruit minoribus ſimulachris ſculpendis.Idẽ fecit ſtatuã Mineruę ex auro & ebore amplitudine 26. cubitorum; in cuius ſcuto cælauit prælium Amazonum, & Gigantomachiam; in ſoleis pugnam Lapytharũ & Centaurorum. Plinius eũ vocat artificem nunquam ſatis laudatum. Fabius; Phidias, inquit, diis quàm hominibus efficiendis melior. In ebore verò longè citra æmulum, vel ſi nihil niſi Mineruam

Athenis,aut Olympium in Elide Iouem feciſſet. Martial.l.3.Artis Phidiacæ toreuma
clarum,Piſces aſpicis:adde aquam,natabunt.Lyſippus Sicyonius adeò claruit ſculptura,
vt ab eo ſolo fingi voluerit Alexand.quemadmodum pingi à ſolo Appelle.Horat.Edicto
cauit,ne quis ſe præter Apellem Pingeret,aut alius Lyſippo duceret æra. hunc Plin. ait
feciſſe ad 610. opera.

Praxiteles marmore nobilitatus eſt,duplicique Venere,Coa,& Gnydia,ſed Gnydia præci-
puè,cui ob elegantem formam noctu congreſſus eſt puer,relictis maculis tantæ libidinis
indicibus. Quintianus: Cædat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem impulit ad
coitum iuuenem.Sunt tamen qui hoc dicant de alio ſimulachro. Scripſit quinque volu-
mina nobilium operum in toto orbe Speculum argenteum primus fecit.

Theodorus & Teladeus frater, Samij, Rœci filij, ſculptores celeberrimi fuerunt,quorum
Teladæus Pythij Apollinis ſignū in Samo incœpit, Theodorus Epheſi alio ſaxo abſoluit,
quibus ſimul compoſitis,ita cohæſit & conuenit,vt ab vnico artifice & eodem lapide
factum videretur. Fuit etiā Theodorus nobilis architectus,qui ſuaſit vt carbones ſubij-
cerentur fundamentis templi Dianæ Epheſiæ. Idem primus ferrum fundere docuit, &
ex eo ſtatuam fecit ferream.

Timotheus ſculptor vnus fuit eorum,qui Mauſolæum Arthemiſiæ celauerunt.

Arceſilas ſculptor fecit ſimulachrum Dianæ,in quod Simonides luſit epigramma.

Callimachus ſculpturam in tenuiorem exquiſitioremq;diſciplinam redaxit.Nam ipſe pri-
mus lapidem perforauit,minutatimq;tractauit.

Dipœnus & Scybis Cretenſis, Sicyonem ſe contulere,vbi fuit quondam præcipua omnium
metallorum officina,ibiq; ſculpendo marmori primi claruerunt.

Epitherſes diſcipulus fuit Lyſippi.

Alchimedon nomen eſt cælatoris & vaſcularij apud Vergilium dicentem: Pocula ponam
Fagina,cælatum diuini opus Alchimedontis.

Alcon nomen eſt argentarij,qui Aeneæ pateram cælauit.

Plinius ſcribit proximos à Mentore fuiſſe Bœtum & Agraganta. De Alcona & Bœto Virg.
in Culice: Nec pocula gratum Alconis referunt Bœotiq;toreuma.

Eurycion nomen eſt fabri argentarij apud Virg.l.10 Quæ bonus Eurycion multo celaue-
rat auro.

Polycletus ſtatuarius fuit, Ageladis diſcipulus,qui quantum reliquos ſuperauit in forma
Hominum ad veritatem effigianda,tantum abſuit ab autoritate reddēda formæ Numi-
num,quod Phidiæ & Alcameni datum eſt. Signa fecit ex ære nobilitata ſcriptorum præ-
conio,vt Aſtragalizontes,ideſt talis ludentes. De eo & alijs Mar.l.8.Quis labor in Phia-
la,docti Myos? an nè Mironis? Mentoris an manus eſt,an Polyclete tua?

De Euphranore Fabius l.12.ſic ait,Euphranorem admirandū facit,quòd & cæteris optimis
ſtudijs inter præcipuos & pingendi fingendique idem mirus artifex fuit. Iuuen. Sat. 3.
Hic aliquid præclarum Euphranoris & Polycleti.

Mentor primus claruit argento cælando,qua in re magnam promeruit laudem. Teſtimo-
nium laudis ei perhibuit capitolinus Iupiter & Epheſia Diana,quibus conſecrata fuerūt
artis eius vaſa,Iuuen.Sat.8.Multus vbi que labor,raræ ſine Mentore menſæ.

Inter omnium opera præcipuam laudem meruerunt Tabula Ariſtidis Thebani pictoris,
quam centum talentis licitatus eſt rex Attalus Medea & Aiax Timomachi,quas tabulas
Cæſar dictator emit talentis octoginta. Cādaulex rex Heraclidarum Bularchi picturā,
in qua erat Magnætum prælium,pari rependit auro. Rhodijs pepercit rex Demetrius,ne
Protogenis tabulam cremaret. Veſanus amor pueri Gnydiā Venerem maximè nobili-
tauit. Immortale nomen peperit Phidiæ Iupiter Olympius, vt Mentori Capitolinus &
Diana Epheſia,Diadumenus molliter iuuenis Polycleti centum talentis nobilitatus.
Cycliæ tabulam Argonautas talentis 144. mercatus eſt Hortenſius orator. Nicias Athe-
nienſis dictam Homeri nec romantiam vendere voluit Attalo regi talentis 60. Zeuſis
pinxit Archigallum,quam picturam 60.ſeſtertijs æſtimatam Tiberius princeps cubiculo
ſuo incluſit.

Myro ſtatuarius fuit numeroſior in arte quàm Polycletus Vtebatur ære Deliaco. Ageladis
fuit diſcipulus. Hunc maximè nobilitauit Bucula celebratis verſibus.
Fecit & Canem,& Diſcobolō,& Perſea & Priſtes,& Satyrum admirantē tibias,& Miner-
uam, &

Digitized by Google

nam,& Delphicos pentathlos Pancratiaſtas.Ipſe tamen corporum tenus curioſus,animi ſenſus non expreſſit.Iuuen.Sat.8.Et cum Parrhaſijtabulis ſignisque Myronis.

Calamis cælator fuit, cuius manu cælata duo pocula Germanicus Cæſar donauit Caſſio Syllano:Fecit & Apollinem poſitum in hortis Seruilianis.

Scopas cęlauit Mauſolęum cum Bryaxi,Timotheo,& Leocare.Ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Bryax,à Meridie Timotheus, ab Occaſu Leocares.

Pythys in faſtigio Mauſolæi quadrigam fecit marmoreā altitudine pedum 140.quæ totum opus incluſit.

Fecit meneſtratus Herculem, & Epheſi in templo Dianæ Hecatem,tanta marmoris radiatione, vt in eius contemplatione æditui admonerent parcere oculis.

Socrates ſculptor fecit Charites in Propyleis Athenienſium.

Papippus Praxitelis diſcipulus fecit Zetum & Amphionem Dircem & Taurum.

Eutychides Liberum patrem. Timarchides fecit Apollinem canentem cithara.

Philiſcus Venerem in Octauiæ porticu.Item Latonam,Dianam,Muſas nouem,& nudum Apollinem.

Polycles & Dionyſius filius Timarchidis Iouem in æde proxima.

Heliodorus Pana & Olympum luctantes.

Polycarmus Venerem lauantem ſeſe, & Dædalon aſtantem.

Lyſias Quadrigam, currum, Apollinem, & Dianam ex vno lapide.

Amphiſtratus ſimulachrum Calliſthenis hiſtoriarum ſcriptoris.

Ageſander,Polidorus & Athenodorus,Rhodij,ex vno lapide fecerunt Laocoōtem & liberos, draconumque mirabiles nexus.

Chatherus cum Pythodoro,Polydectes cum Hermolao,Pythodorus cum Artemone palatinas Cæſarum domos repleuere probatiſſimis ſignis.

Diogenes Athenienſis & Charſatides,decorarunt Pantheum Agrippæ.

Arceſilaus fecit Leęnam marmoream,quam Varro dixit ſe habuiſſe. Item aligeros ludētes cum ea Cupidines,quorum alij religatam tenerent, alij è cornu cogerēt bibere,alii bibere, alii calcearent ſoccos, omnes ex vno lapide.

Coponius fecit 13. nationes, quæ ſunt circa Pontum.

Canacus ſtatuarius ſimulachra fecit marmorea.

Sauros & Bathraces Lacones, fecerunt templa Octauiæ porticibus incluſa.

Myrmecides Quadrigam fecit cum agitatore, quam cooperuit alis muſcæ.

Callicrates Formicas, quarum pedes & alia membra videri non poterant.

Mys cælator fuit argentarius. Mart. Quis labor in Phiala? docti Myos annè Myronis?

Pyrgoteles ſculptor fuit gemmarius, à quo ſolo in gemma ſculpi ſe voluit Alexander.

Alcimenem Atheniēſem docuit Phidias,ſculptorem nobilem,cuius permulta opera Athenienſes in ſacris ædibus poſuere,præclaramquem Veneris imaginem extra muros, quæ appellatur Aphrodite Exapolis; huic ſupremam manum impoſuit Phidias.

Agoracritum Pariū docuit Phidias,quem adeò amauit,vt eius nomini pleraq; ex ſuis operibus donauerit.Certauit Agoracritus in Alcmanē de Venere facienda,vicitque Alcmanes non opere,ſed ciuitatis ſuffragiis contra peregrinum ſuos fauentis. Quare indignat⁹ Agoracritus ſignum ſuum vendidit,ea lege, ne Athenis eſſet, appellauitque Nemeſim. Quod ſimulachrum poſitum eſt in Rhamnunte pago Atticæ, quod M. Varro omnibus ſignis prætulit.

Antipater Satyrum in Phiala grauatum ſomno collocaſſe verius quam cælaſſe dictus eſt. Inter eos,& qui in argento cælando claruerunt,ſequentes numerantur à Plinio,Mētor. Acrages,Boetus,Mys,Antipater Stratonicus, Cyzicenus,Tauricus, Ariſton, Onichus, Hecateus,Praxeles,Poſſidonius,Epheſius,Lædus,Stratites,qui prælia & armatos cęlauit.

Zopyrus qui Areopagitas,& iudiciū Oreſtis cælauit in duobus ſcyphis 12.pondo æſtimatis.

Pyrrheas cuius duæ vnciæ viginti venierant: Vlyſſes & Diomedes erant in Phialæ emblemate Palladium ſurripientes.Fecit & iocos in paruulis potoriis.

Habuit & Teucer Cruſtarius famam.

Zenodorus Mercurii ſtatuam fecit in ciuitate Galliæ Aruernis.Item mandato Neronis coloſſum 110. pedum longitudine dicatum Soli.

Phidiæ æmuli fuere Alcamenes, Critias, Neſtocles, Hegleas. Deinde Ageladès, Calon,

Digitized by Google

Polycletus, Phragmon, Gorgias, Lacon. Mycon, Pythagoras, Scopas Perellus.

Polycletus diſcipulos habuit Argium, Aſopodorum, Alexim, Ariſtidem, Phrinonem, Dinonem, Athenodorum, Dameam, Clitorum, Myronem, Lycium. Olymp. 90. floruere Naucydes Dynomedes, Canachus, Patroclus. Olympiade 102 Polycles, Chephiſiodorus Leocrates. Eparodorus Olympiade 104. Praxiteles, Euphranor. Olympiade 107. Echion, Thermachus Olympiade 114. Lyſippus, Lyſiſtratus, Sthennis, Euphronides. Soſtratus, Ion, Syllanion nullo doctore nobilis factus, qui diſcipulos habuit Thenſim & Iadem. Olympiade 120. Eutychides, Eutycrates, Lahippus, Chephiſiodorus, Timarchus, Pytomachus. Olympiade 155. Antheus, Calliſtratus.

Pythagoras Rheginus Panacratiaſtem Delphis poſuit. Hunc vicit Leontius, qui fecit Stadiodromon Aſtylon, qui Olympiæ oſtenditur. Et Lybin puerum nudum tabellas tenentē & ferentem mala. Syracuſis autem claudicantem, cuius vlceris dolorem ſpectatores videbantur ſentire. Item Apollinem citharœdum. Priamus neruos, & venas & capillum diligentius expreſſit.

Pythagoras Samius Pythagoræ Rhegini diſcipulus fecit ſigna fortunæ ſemiunda.

Lahippus, Beda, Burycrates diſcipuli fuerunt Lyſippi. Eutycratis diſcipulus fuit Thyſicrates Sicionius.

Thelephanes Phocæus habitauit in Theſſalia, vbi opera eius latuerunt, Fecit Lariſſam, Spirarchum Penthathlon, & Apollinem.

Ariſtides Polycleti diſcipulus fecit quadrigas & Bigas.

Iphicrates Lenam meretricem, quæ Ariſtogitonem & Harmodium tyrannicidas nullis vnquam tormentis adacta voluit prodere.

Aliorum & Sculptorum & Statuariorum nomina ſunt Creſilas, Pericles Olympius, Cephiſidorus, Chereas, Creſilaus, Temetrius, Dædalus, Dynomenes, Eurychides, Hegias, Butyreus. Lycius: Myronis, diſcipulus, Menechmus, Nanireus, Niceratus, Polyces, Pyrrhus, Phœnix Lyſippi diſcipulus, Sypax Cyprius, Syllanion Theodorus author Labyrinthi Samij, Zenocrates Tyſicratis diſcipulus, Ariſtor, Callaſes, Deſias, Cantharus Sicionius, Dionyſiodorus Critiæ diſcipulus, Deliades, Euphorion, Eunicus, & Hecateus.

Argenti cælatores Lesb ocles, Prodorus, Pythodicus, Polygnotus, Scinus, Apollodorus, Androbolus, Aſclepiod orus, Antimachus, Anthenodorus. Alia ſunt in infinita huiuſmodi nomina apud Plin. l. 34.

FABRI, ET ALII ARTIFICES.

Vulcanum Poetæ faciunt fabrum deorum, & Iouialium fulminum artificem. Idem Solis currum feciſſe fertur. Ouid. l. 2. Metam. Genitor cunctatus ad altos Deducit iuuenem Vulcania munera currus. Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Per iuga chryſoliti, poſitæque ex ordine gemmę, Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.

Dædalus primus in formis animalium (quas veteres plaſtæ cæcas fingebant & immobiles) oculos induxit, & additis quibuſdam neruis effecit, vt huc & illuc mouerētur adeò ſcitè, vt ſpectantibus viuere & ingredi viderentur. Idem ligneam Venerem fabricaſſe dicitur, quæ argento viuo infuſo moueretur. Fecit inſuper Cretæ labyrinthum, quò incluſus, alis ſibi & nato confictis per viam mortalibus negatam periculū effugit. Hinc opera Dędalia vocantur ingenioſa. De eius Labyrintho Ouidius l. 8. Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis Ponit opus, &c.

Phereclus abietarius faber Paridis ad Helenæ raptum nauigaturi naues feciſſe dicitur. Hinc nauis Phereclea dici ſolet. Ouid. in epiſt. Paridis: Hac duce Sigæo dubiat à littore feci. Longa Phereclea per freta puppe vias.

Callicrates fuit minutorum opuſculorum fabricator, qui muſcam fecit alis quadrigam cū agitatore tegentem. Fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.

Myrmecides fecit formicas tam tenues, vt vix membra videri poſſent.

Myron artifex nobilis buculam fecit æneam, Græcis primum, deinde Auſonianis verſibus celebratam. Propert. Atque aram circumſteterant armenta Myronis, Quatuor artificis viuida ſigna boues.

Architas faber ſimulachrum columbæ fecis ex ligno libramentis ita ſuſpenſum, & aura ſpiritus incluſa atque occulta concitum, vt ipſum volaret. autor Gell. l. 10. c. 12.

Thele-

Digitized by Google

Thelephanes faber fuit lignarius, victum ſibi quæritans in factitandis curribus, quem tamen poſtea felix fortuna ad Lydorum regnum euexit.

Diphilus architectus fuit tardiſſimus in perducandis ad finem ſuſceptis operibus. Vnde factus adagio locus, Diphilo tardior.

Tericles calices torno faciebat ex Terebintho. autor Plin.

Ferunt Harmonidem. Troianum fabrum, fuiſſe vnum ex eorum numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerunt.

Epeus autor fuit illius machinæ, qua deliteſcentes Græci Troiam noctu ceperunt dolo. Virg. l. 2. Aen. Et Menelaus, & ipſe doli fabricator Epeus.

Didymaon autor fuit cuiuſdam clypæi, quem Aeneas dediſſe fertur. Niſo curſori peractis ludis, qui fiebant in Sicilia ad Anchiſæ tumulum. Virg. Et clypeum efferri iuſſit Didymaonis artes, Hoc iuuenem egregium præſtanti munere donat.

Lycaon Gnoſius faber fuit & artifex enſis, quem Aſcanius dedit Eurialo. Virg. l. 9. Humero ſimul exuit enſem Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon Gnoſius, atq; habilem vagina aptarat eburna.

Aceſæus natione Patarenſis, & Helicon Cariſtius, duo fuerunt celebratæ artis artifices, qui Peplum Palladis (quæ in arce Athenienſium colebatur) contexerunt. Hinc adagium natum, Aceſæi & Heliconis opera: de his quæ ſingulari fiunt artificio.

Glaucus Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus faber fuit lignarius, cuius operam priſcam illam & rudem ſimplicitatem præ ſe ferebant Hinc natum prouerbium, Sotherici lecti: de re vili, & minimè ambitioſa.

Elico faber fuit, qui autore Plinio ob artem fabrilem Romæ commoratus eſt.

Artemon faber fuit loripes: autore Plut. in Pericle.

Staſicrates fuit artifex Alexandro Macedoni gratiſſimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis ſtatuam formari exculpiq; poſſe.

Perillus reperit æneum taurũ, ad torquẽdos ſontes, vt eo ſuppoſitis flammis incluſi, mugitum bouis imitarentur. Quod genus tormẽti ipſe primus expertus eſt, mandante Phalaride. Prop. l. 2. Nõne fuit ſatius duro ſeruire tyrãno, Et gemere in tauro ſæpe Perille tuo.

Mamurius faber ærarius fabricauit Saliorum Ancylia, qui propterea nomen eius ſolebant canere ſuis carminibus. Vertumnus apud Propert. l. 4. ſimulachrũ ſuum à Mamurio ex ære formatum dicit: ideòque precatur, vt eius cineri terra ſit leuiſſima. Hæc autem Vertumni verba. Stipes acerbus eram properanti falce dolatus Ante Numam grata pauper in vrbe deus. At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ, tellus artifices ne terat Oſca manus, Qui me tam docilis potuiſti fundere in vſus, Vnum opus eſt, operi nõ datur vnus honos.

Vatinianus Beneuentanus fuit artifex Calicum vitreorum. Hinc Vatinia vocantur vaſa vitrea Mart. l. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in diſtichis. Vilia ſutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit diſtorti corporis Sutrinæ alumnus, ediditq; munus gladiatorium Beneuenti: autore Corn. Tacito.

Eligius Nouionenſis epiſcopus artem aurificum exercuit, in qua quicquid lucri faciebat, erogabat pauperibus.

ARCHITECTI NOBILES.

Spintharus Corinthius Delphicum templum conſtruxit.

Cteſiphon templum Dianæ Epheſiæ: vbi ſimulachrum ipſius deæ virgineum fuerat Plinius Operi, inquit, præfuit Cteſiphon architectus.

Meleagenes fanum Mineruæ Prienenſis.

Theodorus Phocenſis fecit Tholum Delphicum.

Philo Athenienſis armamentarium Pyrei.

Hermogenes ædem Doricam Iunonis Magneſiæ.

Sugilas mauſoleum Artemiſiæ.

Zenodotus nobile pauimentum Pergami.

Democrates Alexandriam metatus eſt.

Mneſicles architectus arcem Athenis ædificauit. autor Plut. in Pericle.

Nicon pater fuit Galeni, geometriæ & architecturæ peritiſſimus.

Eupalinus Megarenſis, filius Nauſtrophi, Rhœcus, Philei, filius, & Mandrocles, Samius, nomina ſunt Architectorum apud Herod.

Hermodorus nomen eſt Architecti,qui obeliſcum fecit.
Zmilus,Rholus & Theodorus architecti,fecerunt Labyrinthum Lamnium.
Valerius Oſtienſis architectus fuit,qui theatrum Romæ texit.
Apollodorus Traiani forum,Methoneum & Gymnaſiũ Romæ fabrefecit.Hunc interfecit Adrianus.

CONDITORES DIVERSORVM locorum,& ædificiorum.

Neptunus Muros Troiæ. Virg. l.9.Aeneid.An non viderunt mœnia Troiæ Neptuni fabricata manu conſidere in ignes?
Diomedes,Arpos,oppidum Apuliæ Virg.l. 10.Atque iterum in Teucros Aetolis ſurgit ab Arpis Tytides.Aliter vocatur Argyripa.Idem l.11.Ille vrbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis agris.
Cadmus Thebas Bœotias.Ouid.l.3.Met.Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes,Quum poſuit iuſſam Phœbæis ſortibus vrbem.
Amphion muros Thebarum. Hor.in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor vrbis.
Dido Carthaginem. Virg.4. Aen.Fœmina quæ noſtris errans in finibus vrbem Exiguam precio poſuit.Dido apud eũdem ſic loquitur.Vrbem præclaram ſtatui,mea mœnia vidi.
Dardanus Troiam Virg.l.9. Aen.& l.8.Et Troiæ Dardanus autor.
Danae Acriſij filia Ardeam vrbem Italiæ. Virg.l.7.Quam dicitur vrbem Acriſioneis. Danae fundaſſe colonis.Plin.l.3. Ardea à Danae Perſei matre conditæ.
Capys Capuam.Syll.l.11.Tum Capys vt primus dederit ſua nomina muris. Virg.Et Capys hinc nomen Campanæ dicitur vrbis.
Telegonus filius Vlyſſis,Tuſculum oppidum Italiæ.Proper.l.2.Quid petis Acæimœnia Telegoni.
Semiramis Babylonem.Pop.l.3. Perſarum ſtatuit Babylonia Semiramis vrbem.
Buſyris Thebas Aegyptias.
Ogdous Memphion vrbem Aegypti.
Archias Syracuſas.
Cleopes rex Aegypti Pyramidem magnificentiſſimam.
Maſſilienſes Niceam.
Alexander Alexandriam vrbem Aegypti. autoribus Plinio & Curtio.
Amazones, Epheſum.
Mithridates, Eupatoriam.
Alexander,Heracleam: Antiochus,Laodiceam: Darius,Suſas vrbem Perſidis.Phoroneus, Argos: Ninus,Niniuen.Sichem,Sidonem.Ocnus,Mantuam. Agenor,Tyrum. Amyclas filius Lacedæmonis regis,Amyclas vrbem Laconiæ.Neleus pater Neſtoris,Pylon.Ouid. in Epiſt.Nos Pylon antiqui Neleia Neſtoris arua Miſimus.Romulus Aſylum. Ouid.l.3. Faſt. Romulus vt ſaxo lucum circum dedit alto,Quilibet huc, dixit,confuge,tutus eris. Peranus Phœnicum dux, Maſſiliam. Pylij Metapontum. Iapygas, Iapyx Dædali filius. Coram,Dardanus,Agyllam, Pelaſgi Diomedes, Beneuentum.
Catillus Arcas, Tybur oppidum Romæ vicinum.Virg.l.7.Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt,fratris Tyburti dictam cognominæ gentem.
Ceculus Præneſte.Virg.l.7.Nec Præneſtinę fundator defuit vrbis.
Arcades Pallantæum oppidum,ſitum in monte Palatino Virg.l.8.Arcades his oris genus à Pallante profectum,Delegere locum,& poſuere in montibus vrbem Pallantis proaui de nomine Palanteum.
Antenor condidit Patauium vrbem.Virg.l.1.Aen.Hinc tamen ille vrbem Patani ſedesque locauit Teucrorum.
Piloctetes Petiliam vrbem Brutiorum.Virg. l.2. Aeneid.Parua Philoctetæ.ſubnixa Petilia muro.Romulus Romam.Virg.l.1. Aeneid.Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet mœnia, Romanosq; ſuo de nomine dicet. Aſcanius Albam.
Munatius Plancus,vir conſularis,& prætorius,& Ciceronis diſcipulus,Lugdunum vrbem.
Cæſar Auguſtus Nicopolim ciuitatem in memoriam victoriæ ſuæ de Antonio & Cleopatra,autor Suet.

Digitized by Google

Galli Mediolanum Claud. Continuo ſublime volans ad mœnia Gallis Condita lanigeræ ſuis oſtentantia pellem.

SEPTEM ORBIS MIRACVLA.

Septem fuerunt ædificia toto orbe cantatiſſima, quæ propter operis magnitudinem & sũptum incredibilem extitere loco miraculi, vt nihil diuinus ars humana poſſet confingere aut excogitare. Fuerunt autem hæc: Pyramides Nili, Turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Epheſiæ, Simulachrum Mauſoli, Coloſſus Solis apud Rhodios, & Simulachrum Iouis Olympici, quibus nonnulli addunt domum Cyri Medorum regis.

Pyramides in primis erant ſtructuræ, & moles lapideæ infernè quadratæ ſurſum verſum acutæ, quas Aegypti reges ſuperponendas tumulis erigebant, aut ad inanem diuitiarum oſtentationẽ, aut vt populi torporem excitarent. Earum vna ſaxo naturali fuit elaborata & rubrica, cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat, lõgitudo erat 143. pedum, altitudo 62. Alia fuit ex Arabicis lapidicinis, quã ſexcenta hominũ millia viginti annis conſtruxiſſe memorantur. Tres aliæ fuerunt annis 78. & mẽſibus quatuor factæ. Pli ſcribit 1800. talẽta fuiſſe erogata in raphanos, alliũ & cephas, quibus artifices veſcebantur in extiuenda earum vna. Quo argumento coniectare eſt quanta, quãq; prodigioſa fuerit aliarum rerum impenſa. Omniũ ãpliſſima continebat octo ſoli iugera quatuor ãgulorum paribus interuallis per 883. pedes, ſingulorum laterum altitudo pedes viginti quinqua. Secundæ ſingula interualla per quatuor angulos pares 737. pedes comprehendebant. Tertia erat minor prædictis, ſed multò ſpectatior, Aethiopicis cõſurgẽs, lapidib. trecentis ſexaginta tribus pedibus inter angulos Omnium minimã fecit Rhodope meretricula, Aeſopi fabulatoris cõſerua, diuitijs illis, quas meretricio quæſtu ſibi cõparauerat. Herodotus in Euterpe ſcribit, Cleopem Aegypti regem feciſſe Pyramidẽ ex Arabicis lapidibus, cuius lõgitudò erat quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum, altitudo octo paſſuum in qua decem annos fuiſſe conſumptos memorat. Fecit & aliam viginti annis abſolutam, in qua tãtũ profudit pecuniæ, vt nimio ſumptu attritus, filiam (quam habebat formoſiſſimam) coactus ſit proſtituere. Ea eſt in qua 1800. talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus. Herodotus alias complures memorat, quas volens omitto, quoniã prædictæ ſatis arguunt, quàm ocioſa fuerit illorum regum & opera & prodigentiæ. De Pyramidibus Lucan. l. 8. Quum Ptolemæorum manes ſeriemque pudendam Pyramides claudant indignaq. Mauſolea Martial. Barbara Pyramidum ſileat Miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolomæus fecit in Pharo inſula, non ad alium vſum quàm nocturno, ignes nautarum curſui oſtendendos. Hinc autem cõſtituit talẽtis 800. Soſtrato architecto, qui ſtructuræ tantæ ſuum inſcripſit nomen. His miraculis annumerantur Babylonis muri, quos Semiramis condidit, aut ſaltẽ ruinoſos reparauit, coctilibus lacterculis, & bitumine ferruminatis, ducentum pedum altitudine, latitudine verò quinquagenum pedum, vt adeò quadrigas inter ſe occurrentes reciperent, turesque haberent 300. plures multò habituri, niſi aliqua ex parte paludes pro mẽnibus fuiſſent. Huic autem operi portentoſo adhibita ſunt trecenta hominum millia. De Babylone Prop. l. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis vrbem, Vt ſolidum cocto tolleret agere opus, & duo in aduerſum miſit per mẽnia currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces, Iuſſit & Imperio ſurgere Bactra caput. Herodotus ſcribit muros, Babylonis habuiſſe craſſitudinem quinquaginta cubitorum regiorum, celſitudinem ducentorum. Per ambitum centum portæ ſtabant æreæ, omnes cum cardinibus.

Templum Dianæ Epheſiæ factum eſt à tota Aſia ducentis & viginti annis. Hoc autem in ſolo paluſtri fecere, ne terræ motum ſẽtiret, aut hiatus timeret. Et ne in lubrico & inſtabili tantæ molis fundamenta locarentur, antè calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, deinde velleribus lanæ. Templi longitudo erat 425. pedum, latitudo 220. Columnæ in eo centum viginti ſeptem a ſingulis regibus factæ, ex quibus 36. erant cælatæ. Operi præfuit Creſiphon.

Artemiſia regina Cariæ Mauſolo marito mortuo ſepulchrũ erexit inter orbis miracula annumeratũ, cuius altitudo attollebatur vigintiquinque cubitis, cingebatur columnis 36. Patebat ab auſtro & ſeptentrione 63. pedes Toto circuitu cõtinebat pedes 411. Ipſum ab oriente cælauit Scopas, à Septẽtrione Briax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leocrates.

Regina

Regina opere nondum abſoluto conceſſit fatis: Artifices tamen non receſſerunt, niſi eo conſummato. Ab hoc ſepulchro omnia regum & imperatorum monumenta, quæ precioſa ſunt vocantur Mauſolęa. De hoc Propertius l. 2. Nec Mauſolęi diues fortuna ſepulchri Mortis ab extrema conditione vacat. Mart. l. 1. Aere nec vacuo pendentia Mauſolæa Laudibus immodicis Cares ad aſtra ferant.

Coloſſus Solis apud Rhodios fuit 70. cubitorum altitudinis, qui poſtquinquageſimũ ſextũ annum terræ motu proſtratus, iacens quoque fuit miraculo. Paudi pollicem eius amplectabantur. Maiores erant digiti, quàm pleræque ſtatuæ. Vaſti ſpecus hiabant de fractis membris. Spectabãtur intus magnæ molis ſaxa, Factus eſt hic Coloſſus annis duodecim, trecẽtis talentis. Artifex fuit Chares Lyndius Lyſippi diſcipulus Soldanus Aegypti quum inſulam Rhodum inuaſit, ex ære huius ſtatuæ 900. camelos oneraſſe fertur. Ab hoc Coloſſo Rhodij vocantur Coloſſenſes, & Rhodos Coloſſicola.

Inter orbis miracula recenſetur ſimulachrum Iouis Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Propertius l. 1. Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti. Nec Iouis. Elei cœlum imitata domus.

Sũt qui addãt domũ Cyri Medorũ regis, quã fabricauit Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis, & alijs quibuſdam ædificijs Polit. in Manto ſic inquit: Nec vetus immẽſum fuerit quæ ſparſa per orbem Gloria ſeptena celebrat ſpectacula fama. Nam neque bellygeris Babylon pulſata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET ÆDIFICIA ſumptuoſa & magnifica.

Regiam Solis deſcribit Ouidius l. 2. Met. his verbis. Regia ſolis erat ſublimibus alta columnis, Clara micãte auro, flammasque imitante Pyropo. Cuius ebur nitidum, faſtigia ſumma tegebat, Argenti bifores radiabant lumine valuæ. Materiam ſuperabat opus vnam Mulciber illi Aequore cælarat medias cingentia terras, Terrarumque orbem, cęlumque quod imminet orbi.

Virgilius ſcribit Didonem feciſſe Templum Iunoni donis opulentum, Aerea cui gradibus, ſurgebant limina, nexæque Aere trabes, foribus cardo ſtridebat ahenis.

Eodem autore Iarbas rex Getulorum Templa Ioui centum latis immania regnis centum aras poſuit, vigilemque ſacrauerat ignem Excubias diuum æternas.

Idem l. 7. ſcribit, domum Latini regis centum columnis fuiſſe ſublimem, & cedrinis auorum ſimulachris ornatam.

Obeliſci vocantur ſtructuræ minores Pyramidibus, deorſum verſum ſpecie quadrata, in anguſtum verticem deſinentes, & paulatim gracileſcentes. Aegypti reges quatuor fecerunt obeliſcos 480. cubitorum longitudine.

Ramiſes rex Aegypti (cuius ætatem captum eſt Ilium) obelliſcum fecit quadraginta cubitorum & alium longitudine vndecenis pedibus, per latera cubitis quatuor, quem feciſſe dicuntur viginti hominũ millia. Cuius operis admiratione factum eſt, vt quum Syenem oppidum expugnaret Cambyſes rex, ventumque eſſet incendio ad crepidines obeliſci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliſcum poſuit Phius 45. cubitorum.

Ptolemæus vnum Alexandriæ 80. cubitorum.

Alij duo fuerunt Alexandriæ, quos excidit Meſphes rex, 42. cubitorum.

Alius fuit exciſus à rege Semneſerteo 125. pedum.

Neucoreus filius Seſoſtris vnum fecit 50. cubitorum.

Dædalus Labyrinthum fecit in Creta tanta viarum perplexitate, vt introeuntibus non pateret reditus. Virg. l. 6. Hic labor ille domus, & inextricabilis error.

Fuit & Aegyptius Labyrinthus, lapides è Paro columnis introitu, reliquis Syenitis Fuit & tertius in Lemno, quartus in Italia, omnes lapide polito, fornicibus tecti. Lenius habebat 150. columnas, quarum in officina turbines ita librati pependerunt, vt puero circũ agẽte tornarentur. Eius architecti fuerunt Emilus, Rholus & Theodorus, Ital cum ſibi fecit Porſena rex Ethruriæ loco ſepulchri, quò ſi quis improperaſſet ſine glomere lini, exitum inuenire nequiſſet. Suprà erant Pyramides quinque, quatuor in ãgulis, & in medio vna, in imo latæ pedum 70. altæ pedum 150. ita faſtigiatæ, vt in ſummo orbis æneus, & petaſus vnus omnibus ſit impoſitus, ex quo pendebant iuncta cathenis tintinnabula.

Aegyptiæ

Digitized by Google

Ægyptiæ Thebæ centum portis nobiles coniecturam miræ amplitudinis reliquerunt vniuerſæ poſteritati. Iuuen. Ecce vetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Pergama ſeu muri vrbis Troiæ feruntur habuiſſe in ambitu 40. millia paſſuum. Nec aliam ob cauſam aſcribuntur Deis autoribus, quàm propter magnificentiam. De his Lucan. l. 8. Nunc vetus Iliacos attollat fabula, muros Aſcribatque deis.

Nitocris Aſſyriorum regina (quæ multis annis poſt Semiramidem floruit) Euphratem fluuium, qui mediam Babylonem rectus præter fluebat, fecit tortuoſum, ſupraque ponto erexit trium ſtadiorum, difficilimum factu propter paludes quæ vrbem ambiunt. Fecit & ingentes cauernas ad excipiendum fluminis impetum, egeſſitque quicquid erat limi, adiacienda fundamenta. autor Herodotus & Curitus.

Supereſt magnificum illud Templũ, quod anno regni ſui quarto ædificare cæpit Salomõ, Dauidis filius. Triginta imprimis hominum millia cædendis arboribus vt cedris & cupreſſis, ſunt in Libanum deſtinatæ. Lapicidarum vero extiterunt octoginta millia. Latitudo templi fuit vicenum cubitorum, Sexagenom longitudo altitudo fornice diſtincta centenum & vicenum. Inferioris ſtructuræ materia erat excadẽti ſaxo. Amplitudo veſtibuli denum cubitorum. Celiæ erant vicenæ peruio inter ſe vſu, & aliæ his ſuppoſitæ. Trabes erant cedrinæ, cedrina cõcameratio auro illita, vt parietes omnes. Sanctior locus à reliquo templi corpore diſtinguebatur muro in quo erant ianuæ ſculptæ, vela ductilia, varijs mæandris & floribus intexta Duo cherubini (ita enim dici ſolent) ex puro auro. Pauimentum pedalis aureis inſtructum. Ianuæ vicenum cubitorum altitudine auro corruſcantes. Ante veſtibulum erant duæ columnæ æneæ 18. cubitorum altitudine ambituq; duodenum. Erat & vas æneum tantæ magnitudinis, vt ab re nominatum ſit mare quod vituli duodecim diuerſas mundi plagas terni ſingulas proſpectãtes circũſtabant. Fuit vas illud trium millium batorum capax. Erant & aliæ figuræ, quas longum eſſet recenſere. Altare fuit æreum denũ pedum altitudine, lõgitudine duplo maiore. Item menſa aurea. Phialæ et pateræ aureæ decem millia. Argenteæ, quadruplo maiore numero, Cãdelabra decem millia ex auro & argento fabricata. Circa templum aula capaciſſima in qua profanus populus conſiſteret: Hoc autẽ opus ſeptem ãnorum ſpacio ad finem perductũ eſt.

Fecit & Salomon ſibi regiam candenti pauimento, triplici intus materia, cedro, argento & auro. Quod opus abſoluit tredecim annorum ſpacio.

Fuit & Coloſſus Apollinis Tuſchanicus quinquaginta pedum à pollice, dubium ære mirabilior, an pulchritudine.

Ambitus Memphis vrbis Ægyptiorum ab Ogdoo rege ædificatæ fuit 150. ſtadiorum.

Alexander Macedo tabernaculum fecit, in quo centum lecti ſternebantur, aureæ columnæ ſuſtinebant verticem aureum varijs textum ornamentis. In eo conſiſtebant millæ Perſæ millia ſagittarij Macedones & quingenti cum ſcutis argenteis. In medio autem erat ſella aurea, ſuper quam ſedebat Alexander ſtipatus ſuis Sartiſſophoris.

Inter mirabilia hominum opera ſunt, Athos factus à Xerxe nauigabilis, Iſthmos cœptus à multis perfodi, nec abſolutus, Alpes aceto diuiſę, Lucrinus lacus vndecim ãnis à triginta hominum millibus exiccatus Luculliana villa vbi exciſo monte Euripus admittebatur.

Murus Byzanthij vrbis fuit olim Mileſio quadrato lapide, adeo indiſcreta laterum ſtructura, vt vna prope muri compages ſpectantibus videri poſſet.

Coloſſus fuit Tarenti, quadraginta cubitorum factus à Lyſippo.

Fuit in Capitolio Coloſſus Apollinis translatus à Lucullo ex Apollonia Ponti vrbe 30. cubitorum, factus talentis 150.

M. Æmylius. Scaurus, Syllæ priuignus in ædilitate ſua Theatrum fecit altitudine 360. columnarum. cuius pars ſcenæ erat è marmore, media è vitro, columnæ imæ 48. pedum. Erant inter columnas ſigna ærea 300. numer. Cauea capiebat hominum 70. millia. autor Plin. l. 36.

In M. Scauri villæ incendio bis mille ſeſtertium abſumptum legitur.

P. Clodius quem Milo occidit, domum habuit ſeſtertijs 147. millibus emptam.

L. Lepido viro conſulari, & Q. Catuli collegæ, fuit olim domus omnium in vrbe pulcherrima, quæ tamen intra annos 35. centeſimum locum non obtinuit.

Amphitheatrum Pompeij capiebat 40. millia hominum. Theatrum hoc Nero in vnum diẽ auro operuit, vt Tyridati regi Armeniæ illud oſtenderet.

Agrippa

Digitized by Google

Agrippa fecit in ędilitate ſua 700. lacus. Fontes 150. Caſtella 230. Signa 300. aerea aut marmorea impoſuit Columnas 400. ex marmore. Fecit & aquarũ ductus memorabiles: alios item incœpit Caius Cęſar, quos peregit Claudius in omnes montes vrbis leuatos in quos influebant Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus 555. millia ſeſtertia.

Cicero non minoris quinquaginta millibus aureis habuit. Quam pecuniam furto & rapina comparatam ſcripſit Salluſtius in ſua contra eum inuectiua.

Cæſar vno die pontem in Arari cõſtituit alium ſupra Rhenum mira celeritate, quem decẽ diebus abſoluit.

Iulius Cæſar circum fecit longitudine trium ſtadiorum, latitudine vnius, ſed cum ædificijs iugerum quaternum, ad ſedem 260. millium. Idem ſolum tantum foro extruendo ſeſtertijs mille ducentis emiſſe dicitur.

Aurea Neronis domus tanto ſumptu, tantoque rerum omnium apparatu conſtructa eſt, vt ad eam peragendum Otho quingenties ſeſtertium, id eſt, duodecies centena & quinquaginta millia aureorum noſtrorum attribuerit, quum tamen nihil deeſſet operi: atque hoc tam prodigioſum ædificium à Theatro M. Scauri victum contendit Plinius. Habebat illa Neronis domus ſtagnum inſtar maris, vineta, ſyluas cum omni pecudum genere & ferarum. Item aues argenteas, quæ in modum cœli mouebantur. In ſolarijs lapidem quendã Sphęgitem, quo perpetuus dies illucebat. De hac domo intellexit. Mart. l. 1. dicẽs: Hic vbi ſydereus propius videt aſtra Coloſſus. Et creſcũt media pegmata celſa via, Inuidioſa feri radiabant atria regis, Vnaq; iam tota ſtabat in vrbe domus. Hic vbi conſpicui venerabilis amphitheatri Erigitur moles ſtagna Neronis.

Ætate Plinij Zenodorus fecit coloſſum Mercurij in ciuitate Gallię Aruennis, ſeſtertijs 400. Idem quum veniſſet Romam ſimulachrum fecit mandato Neronis 110. pedum longitudine, quod poſtea Soli dicatum eſt.

Traianus lapideum pontem fecit in Danubio, in quo viginti ex quadrato lapide erant pillæ, quarum altitudo 150 pedum præter fundamenta extabat. Latitudo ſexaginta pedes cõtinebat. Diſtabant inter ſe 170. pedibus, fornicibus vero coniungebantur; quum tamẽ fluuius ipſe ſit ad modum præceps & impetuoſus, & nonnunquam imbrium mole concitatus ripas longius ſubmoueat, & vbi anguſtio eſt, ibidem ſit ferox, & verticoſus. Hac tamen poſtea molem ſeu liuore maligno, ſeu alia cauſa, diripuit Adrian⁹ autor eſt *Dion. Caſſius*.

Martialis l. 1. Domitiani Imperatoris Amphitheatrum omnibus miraculis, ſuperbisq; ædificijs ante ponit, dicens: Omnis Cæſareo cedat labor amphitheatro, Vnum procunctis fama loquatur opus.

Sabellicus ædificia quædam & magnifica loca ſequentibus verbis enumerat: Nunc vetus Ogygios attollat Græcia muros, Aſcribatq; deis Neptunia mœnia, laudent. Mirenturque ſuos Parthi Babylona labores, Nec ſileat Pharios iam barbara Memphis honores, Aeternumq; ſui memore pia buſta tyranni Caria diues opum, magnum vulgata per orbem Tercentum populi celebrent delubra Dianæ.

TEXTRICES, ET LANIFICÆ.

Pholoe Cretenſis fuit fœmina, lanificij & texturæ admodum perita. Ver. l. 5. Æn. Olli ſeruua datur operum haud ignata Mineruæ Creſſa genus Pholoe, geminique ſub vbere nati. Prima telas texere, casq; retorqueri inuenit in Co.

Pamphile mulier, Platis filia. autor Plin. l. 11. c. 22.

Arachne (vt fabulantur poetæ) quum eſſet lanificij peritiſſima, auſa eſt Mineruam eius artis inuentricem ad certamen prouocare. A qua victa in arenam mutata eſt, quæ nũc quoq; nere non deſinit, ſuisq; filijs hæret adhuc penſilis. Architrenius: Nobile ſurgit opus leuius quam torſit Arachne: Pollice Lyda manus & veſtibus impulit aurum, Pectinis ingenio nulli ceſſura.

Fuſos in lanificio reperit Cloſter, filius Arachnes. Linum & retia, Arachne ipſa autore Pli.

Fuit & optima textrix Penelope poetarum teſtimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti ſpacioſam fallere noctem, Laſſaret viduas ſedula tela manus. Vnde & Tela Penelopæa, & Icariotis dicitur, quod Icari filia fuerit Penelope. Idem Ouid. l. 3. de Ponto: Morte nihil opus eſt, nihil Icariotide tela.

TONSO-

TONSORES, AC VARII APVD VARIOS tondendi ritus.

Maxies Aphricæ populi dextram capitis partem comatam geſtāt, ſiniſtram verò tondent.
Machiles occiput crinitum geſtant, tonſa anteriori parte. Herod. l. 4.
Anſes (vel vt Strabo vult, Anaſes) anteriorem partem, crinitam habent, occiput vero tonſum.
Macæ ſummum capitis verticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atq. hinc in orbem.
Apud Athenienſes vetus fuit conſuetudo, vt qui ephebis exceſſiſſent, delati in Delphos de comis Deo primitias darent, anteriorem capitis partem abradendo. Plut. in vita Theſei.
Abantes, ne vllas hoſtibus ad capiendum anſas darent anteriorem capitis partem tondere conſueuerunt. Idem eodem.
Thraces quidam à re acrocomæ vocati, antias in frontem muliebriter demittuat. Cæl. lib. 4. cap. 23.
Euboici comam per tergum fuſam alunt, atque ideo Opiſthocomæ vocantur. Idem eodē.
Intonſi capitis cõſuetudo à Lycurgi legibus, vt multi arbitrãtur, proceſſit, qui dictitare ſolitus eſt, eorum qui honeſta facie forent, accedente coma, decorum magis augeri, at ijs qui deformes eſſent, ex ea plus terroris ineſſe Plutarchus in vita Lyſandri.
Romani ad 454. annum vſq. intonſi fuere, donec adducente. P. Ticinio ex Sicilia tonſores venerint. Plin. l. 7. c. 59.
Alexander in exercitu ſuo nihil aliud deſiderari dicebat, niſi vt Macedonibus barbæ raderentur. nullũ eſſe meliorē in pugna, quã barbæ captum aſſerens. Plut. in Apophthegmat.
Genas fęminis radi duodecim tabularum interdicto cautum eſt. Plin. l. 11. c. 37.
Tranquillus in vita C. Caligulæ, de eius inuidia contra omnes ſcribens, eum ait, pulchros & comatos, quoties ei occurrerent, occipitio raſo ſolitum deturbare.

FVLLONES.

Anaſtaſius Aquilienſis, qui ſub Diocletiano paſſus eſt, artem fullonicam prius exercebat.
Cleſippus fui, etiam fullo; cuius meminit. Plin. l. 34. c. 3.

FIGVLI.

Deburades Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusque perſonas tegularum extremis imbricibus poſuit. Vide Plin. li. 35. cap. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plaſticen inueniſſe Ideochum & Rethum, & Theodorum tradant. autor idem Plin.
Encirapus & Eugrammus Italiæ plaſticen tradiderunt. Hominis imaginem gypſo ex ipſa facie primus omnium expreſſit, eamq. in eam formam gypſi infuſam emendare inſtituit Lyſiſtratus Siconius, frater Lyſippi. Hic & ſimilitudinem reddere inſtituit, de ſignis effigiem exprimere inuenit.
Plaſtæ laudatiſſimi fuerũt Dimophil⁹ & Gorgaſus Cacoſthenes cruda opera fecit Athenis.
Thericles figulus fuit Corinthus, à cuius nomine fictilia quædam vaſa Thericlea dicta sũt.
Praxiteles plaſticē matrem ſtatuariæ, ſculpturæ & celaturæ eſſet dixit. Neq. vnquam aliud fecit, antequam finxit.
M. Varro tradidit, ſibi cognitum Romæ Poſſunium, qui tubas & piſces fecerit, quos aſpectu diſcere à ver s non potuiſſes.
Idem magnificat Arceſilaum, Luculli familiarem, cuius proplaſtice pluris veniebat ab artificibus ipſis, quam aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæſaris.
Turianus Iouis effigiem fictilem in capitolio dicauit, fecit & Herculem eadē materia. Tales enim effigies deum tunc erant laudatiſſimæ Hæc omnia habent. Plin. l. 35.
Vatinius Beneuentanus calices vitreos faciebat. Hinc vaſa Vatinia dicuntur vitrea Mart. li. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Diſtichis: Vilia ſutoris calices monumenta Vatini Accipe.

DE RE NAVTICA.

Nauem primi excogitarunt Riphys & Argonautæ: vel Tyrii, vt mauult Tybullus ſcribēs: Prima ratem ventis credere docta Tyros. Danaus nauem primus in Græciã ex Ægypto aduexit. Nã prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab Erithra repertis. Antiquitus fiebant ex corio circumſuetæ in Oceano Britannico. In Mylo ex papyro, ſcirpo & arũdine

Longa

Longa nauem primũ Iaſonẽ nauigaſſe, teſtis eſt Philoſteph. Egeſias hoc tribuit Parthalo, Creſias Samirę, Stephanus Semiramidi, Archimachus Aegeoni, Bibliographi Noæ. Onerariam Hippus Tyrius inuenit, Lembum Cyrenenſes, Cymbam Phænices, Celocem Rhodij, Cercurum Cyprij, Siderum obſeruationem in nauigando Phœnices, Remum Copæ, Latitudinem eius Plateæ, vela Icarus, Malum & Antemnam Dedalus, Tectas longas Thaſij, Roſtra Piſæus, Tyrrheni Anchoram Anacharſis Harpagones, nauicula Tiphys, Claſſe depugnauit Minos.

NAVTÆ NONNVLLI.

De Tiphy licet ſatis dixerimus adhuc tamen teſtimonia adijciemus. Virg. Aegloga 4. Alter erit cum Tiphys & altera quæ vehat Argo Delecto heroas. Ouid. in Epiſt. Quid mihi cũ Minyis, quid cum Tritonide pinu: Quid tibi cum patria nauita. Tiphymea. Seneca in Medæa: Quæque domitorem freti Tiphyn noua formare docuiſti ratem Idem Auſus Tiphys pandere vaſto Carbaſa, Ponto, legeſque nouas ſcribere ventis.

Mneſteus, Sergeſtus, Cloantes nautæ fuerunt Aeneę. Virg l. 4. Aene. Mneſtea, Sergeſtumque vocat, fortemque Cloantum.

Fuit & Palinurus gubernator nauis Aeneæ. Virg. l. 3. Ipſe gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Maſſilienſem Lucanus nauigandi, aſtrorumque peritia laudat l. 3. vbi ait. Dirigit huc puppim miſeri quoque dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux eſt notior illi Craſtina, ſeu Phœbum videat, ſeu cornua Lunæ, Semper venturis componere carbaſa ventis.

Idem commendat Phoceum quendam vrinatorem adeo natandi peritum, vt mergeret ſe, ac demum emergeret quũ vellet Hæc eius verba. Pugna fuit vnus in illa Eximius Phoceus, animam ſeruare ſub vndis, Scrutarique fretum ſi quid merſiſſet arenis, Et nimis affixos vncis conuellere morſus, &c.

Ophel tes fuit nauta & circumuentor ſceleſtiſſimus. Sidonius. Qui vigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte. Canopus, autore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hoſtium Nili Canopicum nomen ſumpſit, vbi ictu aſpidis mortuus eſt ille.

Fuit Saro quiſpiam nauta, qui moribus ſuis intelligentibus & inurbanis ſequẽti adagio locum fecit; Sarone magis nauticus. Simonides apud Plutarchum teſtis eſt, Amarſyadem Phereclum fuiſſe gubernatorem Theſei in Cretam ad Minotaurum nauigantis Philochorus vbi ait, Nuſitheum & Phæacem rectores fuiſſe eius nauis.

Idem in Themiſtocles ait, Ariomenem Xerxis fuiſſe nauarchum. Eodem teſte Petitius fuit gubernator nauis, in quam Pompeius poſt fugam conſcendit.

Aceſſæus fuit ignauus quiſpiam nauta, qui vt nauigationem prorogaret, dicebat ſe Lunam magis opportunam expectare. Vnde natum adagium. Aceſſæi Luna; in comperendinatores qui, ſemper cauſam comminiſcuntur, quo negotium differant.

Mandro fuit quiſpiam nauicularius, qui aſpirante fortuna, tandem factus eſt imperator, vnde etiam factus adagio locus, Fuit & Mandroni ficulna nauis; in eos, qui præter meritum ad opes euecti, priſtinæ conditionis non meminerunt.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis acceſſit Cæſar, vt ab eo tranſueheretur in Italiam. Luc. l. 5. Molli conſurgit Amyclas, Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait, Colæum fuiſſe gubernatorem cuiuſdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenę ituri fabricauit, vnde & nauis proprio epitheto Pherecläa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautę dicuntur Heroes illi, qui in Argo naui Colchos profecti ſunt ad rapiendũ vellus aureum. Sunt qui dicant fuiſſe duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addunt. Sed parum refert de numero. Val. Flac. l. 1 ſeriatim multos enumerat. De Zete & Calai. Ouid. l. 6. Met. Vellera cum Minyis nitido radiantia villo Per mare non notum prima petiere carina. Proper. l. 2. Hunc duo ſectati fratres, Aquilonia proles, Hunc ſuper & Zetis, hunc ſuper & Calais. Omnium ſummi & principes fuerunt Tiphis & Iaſon. Vnde Ouid. 1. de Arte; Tiphys in Æmonia puppe magiſter erat.

PERICV-

Digitized by Google

PERICVLA MARINA.

Charybdis periculum eſt marinum,in Sicilia,prope Taurominitanum littus , quod crebris aquarum vorticibus infremere,aſſiduisq;fluctuum concurſibus rapta abſorbere dicitur. Ouid.l.4. de Ponto ; Nec potes infeſtis conferre Carybdim Achæis,Ter licet epotet,ter vomat illa fretum.

Scylla, ſaxum eſt in mari Siculo, mare ipſum reddens importuoſum & plenum periculis , quod aſſiduis aquarum concurſibus latratum videtur emite. Poetæ fabulantur, Scyllam Phorci filiam mutatam in monſtrum supernè virgineum,infernè vero piſcem,& ſex caninis capitibus latrans,cum ſe lauiſſet in fonte,què Circe veneno infecerat. Oui.7.Met. Cinctaq;ſeuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin.l.3. In eo freto eſt ſcopulus Scylla Item Charibdis,mare vorticoſum, ambo clara ſæuitia. Cicero Actione 6.in Verrem;Non enim Charybdim tam infeſtam,neque Scyllam nautis, quàm iſtum in eodem freto fuiſſe arbitror.

Malea promontorium eſt Laconiæ ſcopuloſum, quod per quinquaginta millia paſſuum in mare protentum periculoſam reddit nauigationem, propter aduerſos ventorum ſtatus. Hinc natum prouerbium.Quum ad Maleam deflaxeris,domeſticos obliuiſcere.Eſt autē penultima dictionis indifferens.Virg.Ionioque mari,Maleæque ſequacibus vndis Stati' l.4.Theb.Item in Achillis.

Caphareus mons eſt Euboiæ altiſſimus, Helleſpontum verſus, importuoſus & formidoloſus propter ſcopulorum frequentiam, & crebros vndarum vortices. Hic Nauplius rex Euboiæ,mortem filij Palamidis Vlyſſis dolo interfecti, vltus eſt Nam cum Græci Troia redirent,Nauplius facem in vertice montis poſuit,vt locus fidem portus faceret.Quo cū veniſſent multi naufragium fecerūt;Statius in Achil.Quum reduces Danai, nocturnaq; ſigna Caphareus Exercet.

Syrtes duo ſunt loca in finibus Africæ Ægyptum verſus, vbi mare fertur eſſe vadoſum & importuoſum,propter aquas reciprocas Sen.Et amica nauis antè promittet vada Incerta Syrtis.Syll.l.17.Et ſemper naufraga Syrtis.

Ouid.l.12.Eleg.de quibuſdam ſic inquit:

Cum domina Lybicas auſim prærumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Nothis.
Non quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam veſtros curua Meleaſinus.
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & æſtuat terræ receptas aquas.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Acatium nauis erat actuaria Iulius ait, fuiſſe Pollus velum in naui maximum, ſicut minimum Dolonem.

Actuariæ naues dicuntur agiles,& præſtantes celeritate.Salluſt. His actuariæ naue circiter 30. Onerariæ decem erant.

Anchrinomachus nauigium eſt aptum ferendis anchoris,cæteriſque nauticis inſtrumētis.

Baris erat cymba,qua Ægyptij ſuorum cadauera ad tumulum comportabant. Proper. li.3. Romanamque turbam crepitanti pellere ſiſtro, Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. Herod.l.2.

Cataſcopium dicitur nauis exploratoria,vt Cataſcopus circumſpector,quod etymo dictionis cognoſcitur. Cæſar in Commentarijs:Literis celeriter in Siciliam conſcripſit, & per Cataſcopium miſſis.

Celox dicitur breue nauigium,à celeritate.Apuleius;Qui celocem rege,nequit,onerariam petit. Plautus in Aul. quò hanc celocem conferam? Varro: Nautæ remiuagam mouent celocem.

Corbita nauis eſt tarda & grandis Plaut.in Pœnulo: Tardiores quam Corbitæ ſunt in trāquillo mari Dicuntur autem Corbitæ, quòd in earum malo corbes pro ſigno ſuſpenderentur.

Cydarum Calepinus ait,eſſe nauiculæ genus: ſed quale, vt in pleriſque, tacet.

De Cymba Virg.l.6.Æn.Genuit ſub pondere cymba Sutilis.Oui.l.4.Met. Occupat hic collem,cymba ſedet alter adunca.

Cyrceus

Digitized by Google

Cyrcerus nauis eſt prægrandis Aſiana. Plaut.apud Nonium. Quum percontor portitores, ecquæ nauis venerit ex Aſia: negant veniſſe. Cõſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non vidiſſe cenſeo. Idem. Ædificat nauium Cyrcerum, & merces emit.

Damenam Plut. in vita Periclis ait, eſſe quandam nauim rotundam & concauam, & in vẽtris ſimilitudinem formatam, vt mare, percurrere, ac celeriter conuerti poſſit. Atque hoc illi inditum nomen, quòd in Samo primum reperta ſit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Embolum genus eſt nauigij velociſſimi; Alij ponunt pro roſtro æreo, quod ex prora nauiũ eminet.

Faſellus eſt nauigium Campanum, eodem Nonio teſte. Salluſt. l. 3. hiſt Et forte in nauigando cohors vna, grandi faſello vecta, à cæteris decrauit.

Geſeorta nauis eſt, quam nonnulli Proſumiam vocant.

Halius dicitur breuis ſcapha.

Hippago ſeu Hippagium nauis eſt lata & expanſa, qua equi, & currus tranſmittuntur.

Horiam Nonius ait, nauim eſſe piſcatoriam. Plautus in Rudente; Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola Idem; Malo hunc alligari ad horiolam, vt ſemper piſcetur, etſi ſit tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & velociſſima Plautus; Dum hæc aguntur: Lembo aduehitur tu⁹ pater pauxillulo. Virg. Lembum ſi fortè remiſit. Atq; illum in præces prono rapit alueus amne. Plin. l. 7. ait, Cyrenenſes fuiſſe repertores Lembi.

Lenunculus dicitur nauis piſcatoria. Salluſt. apud Nonium: Primo inducit forte per noctẽ in Lenunculo piſcantis.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & velociſſimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exẽplo fabricantur, vel quòd Liburni populi olim nauibus citiſſimis Ionium mare inſulasq; prædarentur. Hinc naues leuitate præſtantes Liburnicas dixerũt. Hor. in Epod. Ibis Liburnis inter alta nauium. Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Sueton. in Aug. Vtrobiq; parte Liburnicarũ demerſa. Dicuntur ẽt Liburnæ Luc. Ordine contẽtæ gemino creuiſſe Liburnæ. Veger. l. 4. Linter dicitur nauicula, cauatis arboribus facta. Hac vtebantur quõdã Germani Danubiũ habitãtes. Nonius ait, Lintres naues eſſe fluminares. Oui. ad Liuiã. Quẽ ſemel ũbrifera nauita lintre tulit. Sidoni⁹: In Pugnã Pirata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciſo in trabes, Monon enim vnum, et xylon lignum dicitur.

Myoparo genus erat nauigij, quo vtebantur piratæ, autore Nonio. Cic. l. 3. de Rep. Nam cũ quæreretur ex eo, quo ſcelere impulſus mare haberet infeſtum vno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Salluſt. l. 4. hiſtor. Marique placido à duo prædonum Myoparonibus circumuenta.

Oenariæ naues dicuntur negociatoriæ, & propter onera tardæ.

Parones erant genera quædam nauium Varro. Iamque duos Parones habebant inſtructos. Budæus ait, Paronem hodie vocari Brigantinum.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco vtimur in traijciendis fluuijs. Apul. Et ſi vado nõ poterunt, pontonibus tranſibunt.

Proſumia genus eſt nauigij ſpeculatorij Cæcilius apud Nonium, De nocte ad portum ſum profectus proſumia. Idem, Qui pro gubernatore ſe gerent prope vertit proſumiam.

Scapha nauicula eſt in ligno cauata. Hor. l. 3. Car. Tum me biremis præſidio ſcaphæ. Tutũ. Veget. Scaphas quoq; de ſingulis trabib. excauatas cũ Lõgiſſimis funibus, interdũ ẽt ferreis chatenis legio portat. Noni⁹ ait, ſcaphas nauiculas eſſe, quæ maiores naues cõſequũtur.

Schedia Nauigium eſt rude & impolitum, & trabibus inter ſe connexis factum cuiuſmodi ſunt rates.

Sorrillum nauigium eſt Iſtricum, quod lino & ſpatto conſeritur & condenſatur.

Stlata nauis eſt lata, quales forte ſunt, quibus equi & currus tranſuehuntur. Antiqui ſtlatã & ſtlites, pro ſatum & lites dicebant.

Trieris nauis eſt magna, quam remiges tribus vtrinq. remorum ordinibus impellunt. Latine Triremis dicitur, & trium ordinũ nauis quemadmodũ. Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus, & apud Græcos Epteres Enneres & Deceres, quæ naues ſeptenũ, nouenum, denumq; ordinum ſignificant Biremen primum fecere Damoſthenes

autore

Digitized by Google

autore, Plinio. Triremem, Ammocles Corinthius Quadriremẽ, Carthaginenſes. Quinq; remem inſtituit Neſichton Salaminus. Sex ordinũ, Xenagoras Syracuſanus. Decem remẽ, Neſigitõ inſtituit. Alexãder Magnus ad duodecim ordines. Ptolomæus Sother ad 15 Demetrius Antigoni ad 30. Ptolomæus Philadelphus ad 40. Ptolemęus Philopater ad 50

Nauium appellationes apud Gell. l. 11. cap. 25. ſunt Gaulli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cerculi, Celoces, Oxiæ, Remiculi, Actuariæ, Proſumiæ, Geſeoriæ, Orioles Cattæ, Scapha, Pontones, Nuctuciæ, Mediæ, Phaſelli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacide, Cydarum, Ratariæ, Cataſcopium.

PROPRIA QVÆDAM NAVIVM NOMINA.

Argo dicitur fuiſſe prima nauium, qua Iaſon, Tiphys, Caſtor, Pollux & alii (quos inde Argonautas dicimus) profecti ſunt Colchos ad rapiendum vellus aureum. Sumpſit autem nome ab Agro architecto. Vnde Val. Flac. l. 1. Ad charum Tritonia Argum, Moliri hunc puppem iubet & demittere ferre Robora, Peliacas etiam comes exit ad vmbras. Vel ab Argiuis, qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poetæ multis ornant epithetis. Vocãt imprimis, fatidicam & loquaculam, quod beneficio Mineruæ facta ſit ex quercu Dodonæa, quam Sophocles tradidit fuiſſe non tantum verboſam, at etiam futuri præſagam, vt in periculis Argonautas moneret. vnde Claud. Licet omnia vates. In maius celebrata ferãt, ipſumque ſecandis Argois trabibus iactẽt ſudaſſe Mineruam, &c. Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces. Val. Fla. prima demum magis canimus freta nautis, Fatidicãque rates. Vocatur præterea Pegaſea, à Pegaſa vrbe Theſſaliæ apud quam fuit ædificata. Itẽ Pelias à Pelio monte. Tritonis, quoniã beneficio Mineruæ & ingenio facta eſt. Magneſis ſeu Magneſias à Magneſia regione Macedoniæ proxima. Argoa & Argiua, ab Argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari poſſũt, vt Oui. l. 7. Met. Val. Flac. l. 1. & 8 Stat. l. 5. et Pont. l. 5 de Stellis, & Propert. l. 1.

Priſtis, Centaurus, Chimera, Scylla nomina ſunt nauium apud Vir. l. 5. Æn. de Priſti & eius rectore Mneſteo ſic inquit: Velocem Mneſtus agit acri remige Priſtim, de Chimera: Ingentemque Gygas ingenti mole Chimeram. De Centauro & Scylla; Sergeſtusq; (domus tenet à quo Sergia nomen) Centauro inuehitur magno, Scyllaque Cloanthus Cærulea.

Apud eundem l. 10. Tygris nomen eſt nauis, cuius rector fuit Maſſicus. Hæc eius verba; Maſſicus erata princeps ſecat æquora Tygri.

Eſt & Centaurus nomen alterius nauis, cuius rectorem vocat Cupauonem, vbi ait: Filius æquales comitatus claſſe cateruas, Ingentem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiuſdam Auleſtis. Idem: Hunc vehit immanis Triton.

Cælius ex teſtimonio interpretum Ariſtophanis ait, duas Athenis naues fuiſſe publico muneri deſtinatas, ex quibus Salaminia euocatos ad iudiciũ ſubueheret, Paralus vero eueheret Delphos ad rem diuinam.

VOCABVLA AD REM NAVTICAM SPECTANTIA.

Anchora ferrum eſt repandum, & vtrinque acutum, quo ſiſtuntur naues, vnde adagium; Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antemnę inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, viamque nauibus faciẽtia. Virg. Cornua velatarum obuertimus antemnarum.

Carbaſus linum eſt tenuiſſimum, quo vela nauium fiebant quondam, vnde & Carbaſa pro velis accipi ſolent.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Vir. Frondenteſque ferũt remos, natat vncta carina. Carinare, inſtar carinæ formare.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Claſſis capitur pro multitudine nauium, & quãdoque pro vnica naui Vir. Et Lyciæ ductorem claſſis Orontem.

Helciarij; qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduerſus vndas.

Nauis vocabulũ eſt generale. Naualia, nauium ſtationes Nauarchus, nauis princeps Nauclerus, ſeu Naucleriacus, ductor. Nauta & Nauita, idem.

Naulum & Portorium merces nautarum & portiorum.

Naumachia vocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium committunt. Suetonius in Claudio. Sed cum proclamantibus Naumachiarijs. Aue imperator, morituri te ſaluant.

Puppis pars poſterior nauis, Prora anterior, Proreta, rector proræ.
Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes, inter ſe connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouid. li. 4. de Ponto: Et freta velinolas non habitura rates. Ratiarij, ratis ductores.
Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare, remos agere.
Rudentes dicuntur funes nautici. Luc. l. 8. Ante laqueum collo, tortosque aptare rudentes.
Transtra tabulæ ſunt, in quibus ſedent remiges, vel per quas ad remigiū nauis deambulant.
Vela dicuntur vel cannabina tegmina quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, vt ventos recipiant. Hinc mare veliuolum.
Vrinatores dicuntur natatores ſubaquatiles. Vrinari, ſeu vrinare, ſed aquis natare.

PISCATORES, ET VRINATORES.

Ichthiophagos Plin. ait populos Troglodytis vicinos natare, ceu maris animalia.
Scyllam Herodotus ait, fuiſſe vrinatorē Sicyonium Themiſtoclis ætate, qui etiā in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauerit, plurimumque ſibi lucratus ſit.
Dyctis fuit piſcator quiſpiam, qui educauit Perſeum, de quo Sat. l. 2. Syl. Fluctiuagus voluerem cunctas Perſea Dyctis.
De Herminio, Syl. li. 5. Nec mirus Herminiū primis obtruncat in armis, Aſſuetum Thraſimene tuis prudentibus hamis Exhaurire lacus, patriæq; alimenta ſenectæ Ducere ſuſpenſo per ſtagna latentia lino.
Nicolaus quidam Calapiſcis cognominatus, ex Apulia oriundus, à puero aquis aſſuetus, degebat inter marinas beluas multos dies continuos illæſus, & profūda pelagi ſcrutabatur, futurasque tempeſtates prædicebat.

PISCINARII.

Piſcinarij dicuntur, qui piſcinas habēt refertas piſcibus, easq; magno ſtudio curāt. Oſtrearū viuaria primus omniū Sergius Orata inuenit, optimumq; ſaporem Lucrinis adiudicauit.
Licinius Muræna reliquorum piſcium viuaria primus inſtituit.
Lucullus ad piſcium receptacula montem excidit iuxta Neapolim, maiore impendio, quā villam ædificauerat, admiſſo mari.
Varro ſcribit, M. Catonem Vticenſem (cum hæres teſtamento Luculli ſeu Lucilij eſſet relictus) piſces de piſcina eius 49. millibus vendidiſſe.
Murænarum viuaria excogitauit C. Hirtius, qui cœnis triumphalibus dictatoris Cæſaris ſex millia murænarum mutua accepit, & dedit in pondus.
Vedius Pollio quum piſcinas magno ſtudio coleret, ſolebat ſeruos ſuos occidere, eosque piſcibus vorandos præbere, vt hominum cruore paſti delicatiores eſſent.
Curauit & piſcinas Hortenſius Orator, Murenamq; adeò dilexit, vt mortuam multos dies atratus fleuerit.
Antonia Druſi Murenæ quam diligebat, inaures addidit. Cochlearū viuaria primus inſtituit Fuluius Hirpinus.

VENATORES.

Dianā poetæ fingunt perpetuo venandi ſtudio deditam, quod ideò fabulantur, vt doceāt magnopere his cauendam eſſe deſidiam, quibus curæ eſt virginitas. Nam (vt inquit Seneca) quod infirmā gignitur luxu, Ocio nutritur inter lætæ fortunæ bona. Et Oui. Ocia ſi tollas, periere Cupidinis arc⁹. De Diana Oui. l. 2. Faſt. Mille feras ſyluis Phœbe venata cubabat.
Arethuſa virgo fuit venatrix Dianæ comes. Vnde Virg. 4. Georg. Et tandem poſitis velox Arethuſa ſagittis.
Orion venator (vt fabulantur poetæ) quum viribus fidens gloriaretur, nullam eſſe feram quam non conficeret, dijs inſolens verbum vlciſcentibus cōtigit, vt terra ſcorpionem pareret, à quo vulneratus occubuit. Pamphilus. Errauit, quoniam cecidit venator Oriō. Idem. Valle ſequebatur iaculis venator Orion, Sæpe vagas iſtam cetibus atque feras.
Hippolytum ferunt Theſei ſeſe in conſectandis feris exercuiſſe, ſtudio virginitatis & otij vitandi cauſa, Phædra apud Ouid. Si venerem tollas, ruſtica ſyluatua eſt. Et apud Senecā in tragœdijs.
Cranem Ouid. l. 5. Faſt. ait, fuiſſe nympham luſtrandis ſyluis deditam. Hæc eius verba; Inde ſata eſt, nymphe, Cranen dixere priores. Nequicquam multis ſæpe petita procis. Rura ſequi iaculisq; feras agitare ſolebat, Nodoſasq; caua tendere valle plagas.

Adonis

Digitized by Google

Adonis Cynaræ ex Matre filius, dum venaretur, ab apro interfectus eſt. Ouid. l. 3. de Arte: Cura deæ ſyluis aptus Adonis erat.

Cephalus Athenienſis, Procridis maritus, venator fuit, quem poetæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in Epiſt. Phædræ. Clarus erat Cephalus ſyluis, multæq; per herbam Conciderant illo percutiente feræ. Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandũ, Ibat ad hunc ſapiens à ſene diua viro, & l. 11. Met. inducit Cephalum ſic loquentem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædisq; ferinæ.

Eius quoq; vxor Procris venationi vacaſſe arguitur, teſtimonio eiuſdem poetæ ſcribentis: Montibus errabat ſtudijs operata Dianæ. De Cephalo Siroza paterq; Ae..ti Cephalo cura minor non fuit.

Atalanta mulier fuit Arcadica, quæ tumentes vteros fœminarum, laboresque conceptuũ peroſa, virginitati ac venationi ſe totam deuouit, adeò vt immanem aprũ tam formidoloſum Arcad æ prima percuſſerit cum Melagro. Ouid. 8. Venit Atalãta Schœnei pulcherrima virgo, &c.

Abas Centaurus inter venatores reponitur verbis Ouidij, l. 11. ſcribẽtis Et Pholus & Melanius, & Abas prædator aprorum.

Helymus & Panopes Aceſtæ regis Siciliæ comites, venatores fuerunt, teſte Virg. l. 5. Aen. Tum duo Trinacrij iuuenes Helymus Panopesq; Aſſueti ſyluis, comites ſenioris Aceſtæ.

Fuit & Lauſus Mezẽtij filius ferarum debellator maximus. Virg. l. 7. Aenei. Lauſus equum domitor, debellatorque ferarum.

Idem vocat Amycum ferarum vaſtatorem l. 9. vbi ait Inde ferarum Vaſtatorem Amycũ, quo non felicior alter Vngere tela manu, ferrumq; armare veneno.

Idem l. 11. Ornitum quendam inter venatores reponit, his verbis Procul Ornitus armis, Ignotis, & equo venator Iapigo fertur.

De Mopſo Cretenſi venatore diximus in cap. de Sagittarijs.

Caliſto Lycaonis regis Arcadiæ filia, venatrix fuiſſe dicitur quod docet Ouid. l. 2. Faſt.

Nota eſt Actæonis fabula, qui Ariſtæi filius, indignatione Dianæ (quam inter venandum nudam reperat) mutatus in ceruum, & à ſuis canibus dilaniatus dicitur, vt ſcribit. Ouid. l. 3. Metam.

Amimone Danai filia, & venatrix fuit, quæ dum in ſyluis iaculo ſe exerceret, Satyrũ læſit, & poſtmodum à Neptuno ibidem compreſſa eſt.

Britona Nympha, Matris filia, inter venatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poetæ dicunt venatorem fuiſſe, Muſtrum precibus in aſtra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Theſſaliæ monte ſeſe exercuit venãdo, vbi deorum commiſeratione in equam mutata eſt, cum patris indignationẽ expaueſceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes cum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen vitam aucupio ſagittarum configebat tardus celeres, ſtans volatiles, pennarumq; contextu corporis tegumenta faciebat: autor Cic. l. 5. de Finibus.

Nicias fuit venator quiſpiam, qui dum venandi ſtudio feras immiſſis canibus præceps inſectaretur, in fornacem carbonariam decidit, vbi canibus circumgannientibus, & rapta veſte conantibus dominum educere, crematus eſt. autore Cælio.

Perdix venator fuit; qui infanda correptus libidine matri congreſſus, fecit, vt Perdicis libido in prouerb. abiret. Cæl. cap. 15. l. 16.

Melanionem quendam ferunt odio mulierum, & ſeruandæ caſtitatis deſiderio, cõ ectãdis feris ſe totum deuouiſſe, nec vnquam à ſolitaria illa & vmbratili vita reuocari potuiſſe.

Endymionẽ paſtorem poetæ dicunt, quandoque in monte Lathmo vacaſſe conſectandis feris. Val. Flac. l. 8. Argon. Lathmius æſtiua reſidet venator in vmbra, Dignus amore deæ.

Mithridatem ferunt venandi ſtudio adeò intentum fuiſſe, vt ſeptem ãnis neq; vrbis, neque ruris tecto vteretur.

Carpophorus fuit Romanus quiſpiam, Imperatori Domitiano chariſſimus, propter venãdi peritiam. Nam imperator ipſe eo ſtudio delectabatur adeò, vt ſi quando eſſet ociũ, nihil curare ardentius, quam feras inſequi. De Carpophoro Mart. l. 1. Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Eſt quota Carpophori portio fuſus aper.

Idem l. 12. ad Priſcum venatorem hoc modo ſcribit: Parcius vtaris moneo rapiẽte verẽ-

Digitized by Google

do Priſté, nec in lepores iam violétus eas. Sæpe ſatis fecit prædæ venator, & aeri Decidit excuſſor, nec rediturus equo Aconteum venatorem fuiſſe docet Stat. l. 7. Theb. --Donec Animatus Aconteus Strage virum, cui ſueta feras proſternere virtus. Syll. l. 16.

Horatius l. 1. Epiſt. ait, Gargilium venatorem fuiſſe, qui ſpectãte populo ceruos cum plagis & venabulis per medium forũ iubebat tranſire, ac demum demptum aprum palam referre, vt cepiſſe aliquid videretur. Hæc eius verba: Venemur, vt olim Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſeruos Diſertum tranſire forum populumq; iubebat. Venus è multis populo ſpectante referret Emptum Muluenaprum.

Cæterum Caſſes, Plagæ, Retia Venabula, inſtrumenta ſunt venatoria. Eſt & Podoſtrabe, venatorium inſtrumentum capiendis feris concinnum.

AVRIGÆ, ET EQVORVM DOMITORES.

Phaeton Solis filius, dum currum patris regendum ſuſcepiſſet, equis ignotum aurigã excutientib. cecidit in Papum, cœlo paſſim conflagrante Hinc equi Phaetontis, pro equis Solis ſolẽt accipi. Virg. l. 5. Aen. Aurorã Phaetontis equi iam luce vehebant. Ouid. 12. Met. Hic ſitus eſt Phaeton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Vir. l. 7. Aen. Idæum etiam currus, etiam arma tenentẽ. Metiſcus Turni. Idem l. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiſcum Excutit. Auſonius Nec celeres mulas ipſe Metiſcus agas.

Naubolus Laij regis Thebarũ. Sta. Naubolus Hippaſides tuus ò mitiſſimè Laij Hoſpes adhuc currus ſecuraque lora tenebat.

Cirnus Melampodis, Durius Pelori, Athlas Camphaſi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. De Cirno Syl. l. 16. Quò Cirneruis (nã Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuocat moderatus habenas, Iberus ad Panchatem apud eundem ſic loquitur: Te ne Aſtur certante feret quiſquam æquore palmam Erepto? conſurge, vola, perlabere, campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quiſnam hic rabidi certaminis eſt mos?

Ferunt etiam, Iolaum Herculis fuiſſe aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuiſſe memorantur. Mortuo Arceptolemo, ſucceſſit Cabrion eius frater.

Myrtillus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrtoo nomen impoſuit. Ouid. in Ibin. Proditor vt ſæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait Menonem fuiſſe aurigam Idomenei, Maeſteum Diomedis, Mydonem Pylemenis, ducis Paphlagonum.

Amphitus & Telchius Caſtoris & Pollucis aurigæ ferunt, teſtimonio Plin. l. 6. ſcribentis: Sunt qu conditam eam ab Amphito & Telchio, Caſtoris & Pollucis aurigis, putãt. Ammianus, Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phaſis eſt nomine fluuii dictitata, & Dioſcrias nunc vſq; nota, cuius autores Amphitus, & Telchius Spartam tradũtur, aurigæ Caſtoris & Pollucis. Alii dicunt, Caſtoris & Pollucis aurigas fuiſſe nominatos Rhecam & Amphiſtratum. Strab. l. 11.

Legitur in Træzeniorũ hiſtoria, Spherum fuiſſe Pelopis aurigam, quanquam alii in Olympia fuiſſe Cyllam tradant. In Illyria ciuitas fuit Harpia, prope Enchelias, in quam Amphiatai auriga Baton abſorpto domino ſe contulit. autor Cel.

Cebares fuit equiſo, cuius aſtu Darius regnum Perſarum adeptus eſt. Nã quum magi inter ſe pacto conueniſſent, vt is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur: Cebares manum vuluæ equinæ prius admotam, naribus equi præbuit olfaciendam. Quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. Autor Herodotus.

Patyramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Poſt quẽ, inquit ipſe Xerxes vehebatur curru equorũ Niſeorũ præcedẽte auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poetæ Bellonam Martis aurigam faciunt, flagello armatum ſanguineo, vt docet Stat.

Antomedon fuit Achillis auriga. Virg. l. 12. Aen. Vna ingens Periphas, & equorũ agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid. l. 3. de Triſt. Nunquid Achillæus inter ſeta prælia fidi Deſeruit leuitas Antomedontis equos. Idem l. 1. & 2. de Arte amandi.

Picus fuit equorum domitor, dicente Virg. l. 7. Læuaſque Ancile gerebat Picus equum domitor.

Idem de Meſapo l. 7. Aen. At Meſapus equum domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyrenæus nobilis fuit equorũ agitator, qui artẽ Platoni oſtẽtaturus, ãte Academiam

Digitized by Google

miam curtus iunxit, ſepeque eundem curſum iiſdem veſtigiis nihil delirando repetiit.
Ericthonius Athenienſis quadrigas primus iunxit. Pont. l. 3. de Stellis. Qualis Erichthonius currus & quatuor auſus Iungere equos, rapidisq; rotis inſiſtere victor.
Aſtir Mennonis fuit auriga, à cuius nomine Auſtres populi Gallæcis proximi dicti ſunt.
Conſtat Felicem Ruſſatum fuiſſe aurigam, verbis Plinii l. 7. ſcribẽtis: Inuenitur in actis Felicis Ruſſati aurigæ, iam igne illato, in rogum eius vnum è fauentibus iecisse ſeſe.
Inter eos (qui equitatu claruerunt) Caſtor principem locum obtinuit. Poli. Vixque boum frenis Caſtora frater amet.

IANITORES.

Butes armiger fui Anchiſæ, & Ianitor. Virg. l. 9. Formatum vertitur oris Antiquum in Buten, hic Dardanio Anchiſæ Armiger antè fuit, fidusq; ad limina cuſtos.
Cerberum poetæ fingunt eſſe cuſtodem & ianitorem inferorum. Virg. l. 8. Æn. Te Stygii tremuere lacus, te ianitor Orci.
Ammianus Marcellinus ait, Eunum fuiſſe ergaſtularium quendam, quid ductauerit in Sicilia fugitiuos.

PORTITORES.

Cælius ſcribit, Phaonem fuiſſe portitorem, eoque ſe fouiſſe artificio. Hic quum Venerem tranſuexiſſet, vnguentum ab ea fertur accepiſſe, quo delibutus, factus eſt hominum pulcherrimus.
Phorcus Græcè Porthmæus, Latinè portitor dictus eſt, quòd per mare deferret colonias, teſte Beroſo.
Charon dicitur portitor inferorum. Virg. l. 6. Portitor ille Charon. Idem: Portitor has horrendus aquas & flumina tranat Terribili ſqualore Charon. Propter. l. 3. Portorium, Porthmeum, Telonarium, Mineruał, ſtips Charonica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte. Hinc ſeruat amnem cultu & aſpectu horridus, Pauidosque manes ſqualibus geſtat ſenex. Idem in Oedipo. Quinque capaci turbida cymba flumina ſeruat durus ſenior nauita Charon.

PASTORES, ET ARMENTARII.

Apollo priuatus deorum ambroſia ob interfectos Cyclopes, pauit armenta Admeti regis Theſſallæ. Tibul. l. 2. Pauit & Admeti tauros formoſus Apollo.
Crathis ſeu Chrathydes, paſtor fuit apud Sybarim, què infando amore, captæ exarxiſſe iã d ximus.
Sybotes fuit Suarius, qui Vlyſſem profugum & iam ſuis ignotum, in patriam deduxit.
Oebares fuit equiſo, & armẽtari⁹, Darii cuius aſtu Darius ipſe regnũ Perſarũ aſſecutus eſt.
Alſus nomen eſt paſtoris apud Virg. l. 12. ſcribentem: Sic rigido latus enſe ferit, Podalyrius Alſum Paſtorem.
De Amynta paſtore Mart. l. 11. Indulget pecori nimium dum paſtor Amyntas, Et gaudet fama luxuriaque gregis.
Tytornus fuit bubulcus mirandæ fortitudinis qui cum Milone certauit.
Mithridates apud Herodotum nomen eſt paſtoris, cuius vxor Spaco nomine Cyrum infantem (qui poſtea rex fuit Mœdorum) ab Aſtyage deuotum feris, aluit.
Daphnis fuit paſtor qui carmen Bucolicum reperit.
Gyges beneficio cuiuſdam anuli rex è paſtore factus eſt. autor Cic.
Sophi (qui poſtea rex fuit Turcarum) in edendis armentis victum puer quæritauit.
Philetius fuit bubulchus Vlyſſis, & Eumeus porcarius. De his intelligit. Oui. in Epiſt. Vlyſſis Hoc faciunt cuſtosq; boum, longæuaq; nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ.
Tilippus fuit paſtor, qui Lycaſtum & Sarthuſium à Philonomia matre expoſitos educauit. autor Plutar.
Tamburlanus primum fuit bubulcus. Demum tamen adeò fauentem reperit fortunam, vt ad imperium Scytharum conſcenderit.
Fauſtulus fuit paſtor cui Amulius dedit Romulum & Remum exponendos. Aliis placet, Fauſtulum eum fuiſſe, qui expoſitos nutriuerit. teſtis Plut. in Romulo.
Actius Nauius, augur clariſſimus ob paupertatẽ ſues pauit. autor Cic. l. 1. de Diuinatione.
Mirmillo fuit armẽtarius, cuius ſimilitudo obiecta eſt Caſſio Seuero celebri oratori. Teſtis Plin. l. 7.

Digitized by Google

Euthycus apud Suetonium nomen eſt Aſinarij, vbi ait: Apud Actium deſcendenti in aciē aſellus cum aſinario occurrit. Homini Euthycus, Beſtiæ Nicon erat nomen.

Primiſlaus è bubulco factus eſt Bohem. rex.

COCI.

Phyrnis Leſbius coquus fuit Hieronis Syracuſani, datus poſtea Ariſtoclidi.

Myſtillus & Taratalla, nomina ſunt coquorum apud Martialem ſcribentem. Si tibi Myſtillus coquus Æmiliane vocatur, Dicetur quare non Taratalla mihi.

Perdix fuit caupo quiſpiam claudus, qui ſequenti prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in homines diſtortis cruribus.

VESPILLONES.

Sunt autem Veſpillones tumulatores cadauerum, qui mortuos efferunt ad ſepulchrum. Suetonius de Domitiano loquēs. Cadauer eius populari ſandapila per veſpillones exportatum. Aliter dicuntur Libitinarij, & Sandapilarii.

Plutarchus in Phocione ait, Cympionem fuiſſe quendam inter Athenienſes homunculū, qui in tumulandis efferendiſque cadaueribus quæſtum faceret. Is interfectum Phocionem accepta mercede in Eleuſinam deportauit.

Diaulus nomen eſt Veſpillonis apud Martialem l. 1. ſcribentem. Chirurgus fuerat nunc eſt veſpillo Diaulus.

MANGONES, ET ALIÆ
profeſſionis homines.

Ganymedem poetæ faciunt Iouis prægustatorem.

Cadmus fuit quiſpiam notæ impietatis carnifex Horatius. Tunc Syridamæ, aut Dionyſi filius audes Deiicere è ſaxo ciues, aut tradere Cadmo?

Apud eundem Lycinus nomen eſt tonſoris, vbi in Arte ſcribit. Si tribus Antyciris caput inſanabile, nunquam Tonſori Lycino commiſerit.

Fuit Diadumenus pincerna Auguſti.

Secundus (id proprium eſt viri nomen) pincerna Nicomedis regis Bithyniæ.

Carpophorus magno fuit tēporibus Domitiani, alius ab illo venatore, de quo ſcribit Mar Eſt quota Carpophori portio fuſus aper.

Thoranius fuit mango, qui vendidit Marco Antonio duos eximia forma pueros, alterum Aſiaticum, alteru n Gallicum, vt geminos & vterinos, tanta erat formæ vnitas & ſimilitudo. De eodem ſic ait Macrobius. Delectatus erat Auguſtus inter cœnā ſymphoniacis Thoranij mangonis, atq; eos frumēto donauerat. Meminit & Suetonius. Qui matres familias, inquit, & adultas ætate virgines denudarent, atq; perſpicerent, tanquā Thoranio mangone vendente. Erant autem mangones ſeruorum & puerorum liberali forma diuenditores, quibus moris erat, medicamentis puerorum vænalium pubertatem & barbam coercere, vt formoſi ſemper apparerent. Hoc autem faciebāt Hyacinthi radice bulbacea, quæ vino dulci illita non patitur pilos erumpere. Mangonium, vocatur ipſum mangonis artificium. Plinius. Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.

Alphenus nomen eſt ſutoris apud Hora. l. 1. Ser. dicētem. Vt Alphenus vafer omni Abiecto inſtrumento artis, clauſaq; taberna Sutor erat ſapiens operis.

DENOMINATIONES A VARIIS ARTIVM
profeſſionibus, ordine literarum.

Abietarij dicuntur fabri lignarii, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores vocantur Phrygiones, qui aurum, & colores veſtibus intertexunt.

Actuarij ſiue ab Actis dicuntur notarii, qui veloci ſtylo acta actionesq; deſcribunt.

Acupedarii optimi curſores, à pedum acumine.

Agaſones equorum ductores. Horat. Si patinam pede lapſus frangat agaſo.

Aliptes corporū vnctor. Idem ferè ſignificāt Veſpillo, Sandapilarius, Labitinarius. Iu. Sat. 3.

Alutarii ſutores coriarii, ab aluta, id eſt pelle, quæ à luteo colore dicitur.

Amphoracii pincernæ, ſeu pocillatores, ab amphora vaſe vinario.

Apiarii qui curant apes. Aliter vocantur Mellatores.

Aquarii qui aquam circum ferunt venalem. Idem autor.

Arcarii arcarū fabri. autor Cælius. Appellātur & Scriniolarii. Apud autores paſſim obuiā.

Architectus primarius faber.

Arcula-

Digitized by Google

Arcularii arcularum & ſcriniorum fabri.

Argentarii dicuntur campſores ſeu numularii. Budæus; Argentarii Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. Aliter vocantur Menſarii. Menſularii, Trapeſitæ, Collybiſtæ, Monetarii.

Argyrognomones minutuli numularii: quaſi pecuniæ ſpectatores.

Aſinarii qui aſinos paſcunt, hoc vocabulo vtitur Cato de Re ruſtica.

Atrienſes cuſtodes atriorum, ſeu Veſtibularii.

Aucupes qui aues capiunt.

Auiarii qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamē illuſtria ſint loca. quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarii qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarii Aurificina aurificis taberna.

Aurigæ, curruum & vehiculorum ductores.

Balneatores, balneorū miniſtratores. Vnde & apud Eraſmū eſt adagiū, Aſinus balneatoris.

Bractearii qui Bracteas faciunt, quique aurum malleis tuſum, & ad quamuis tenuitatem ductile rebus inaurandis reducunt. Budæus.

Bubulci & Bubſequæ boum cuſtodes.

Calceolarii, qui calceos conſuunt & conficiunt. Vocantur aliter, Alutarii, Goriarii, Crepidarii, Sandaliarii.

Calones militum ſerui, qui clauas ligneas, baſtas & fuſtes ferunt à tergo dominorū Hor. Hunc perminxerunt calones atque caballi.

Capſarii capſarum & crumenarum cuſtodes, vel artifices.

Carnarii carnium venditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.

Carnicoctores qui coctas carnes exponunt vænales.

Carpentarii, fabri lignarii, qui carpenta conficiunt.

Caupones, eſculentorum proculentorumq. venditores.

Celeuſtes qui remiges hortatur, quaſi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur Budæus.

Cellarii qui aſſeruando penu præſunt.

Cæmentarij dicuntur Cæmentorum, ideſt, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) ſtructores Hieronym. vocat fabros murarios.

Ceroplaſtæ cerearum imaginum artifices.

Chirurgi medici vulnerarii.

Cinclidarii quibus atrii & veſtibuli committitur cuſtodia Cinclidas enim Græci appellant valuas duplices, aut foramen, quo immittitur clauis.

Cinerarii & Cinifiones dicuntur tonſores, à conflādis calamiſtrorum cineribus, in quibus calamiſtra ad iuuenum puellarumque capillos vibrandos calefaciebant. Catullus: Nunc tuum Cinerarius tondet os.

Ciniflones qui modum docent criſpandorum capillorum calamiſtris.

Ciſtiferi vaſculorum aut capſarum vectores.

Clitellarii qui ſarcinas ferunt clitellis, aliter vocantur Mulumariani.

Codonophori, ideſt, atrati ante ābulones & ferales pręcones tintinabula geſtātes. Budęus.

Collybiſtæ dicuntur nummularii. Nam Collybus dicitur nummus.

Conchyliarii, qui conchylia mari conquirunt.

Condi qui recondunt in cellam penuriam bona domeſtica.

Copiarii qui legatis foris profecturis pecuniam ſuppeditant neceſſariam.

Coronarii qui coronas conficiunt. Plin. l. 21. Coronarii quidem & ſpinæ flore vtuntur.

Coſmetæ dicuntur vnguentarii, à Coſmo medico, vt opinor, ſicut Coſmiani.

Crepidarii qui crepidas conficiunt. Aliter vocantur Calceolarii ſutores.

Crocatarii qui crocino colore veſtes inficiunt. Plautus: Qui incedūt infectores crocatarii.

Cubicularii cubiculorum famuli. Sueton. In Iulio. Manſitque apud eos non ſine ſumma indignatione prope 40. dies cum vno medico, & cubicularíis duobus.

Cupedinarii venditores ciborum lautiorum qui vocantur Cupediæ.

Dardanarii dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, vt carius poſtea vendant; à Dardanio quodam mago, qui hoc facere conſueuerat.

Decupa qui vinum quotidie minotatim vendit. Cicero. Vinum à decupa & propola quotidie ſumit.

Dulciarii dicuntur paſtores placentarii, quos Poſtillarios dicimus.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantum ſunt in naui, vt vehantur. autor Budæus.

Eſſedarii dicuntur fabri eſſedorum vehiculorum. Suet. in Auguſto. Quum eſſedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulſiſſet rudem.

Fartores qui farcimina faciunt ex inſecta carne & adipe. Terētius. Cupedinarij omnes, cetarii, lanii, coci, fartores.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferuntur) cum tintinabulis præcedunt.

Ferramentarius, ferramentorum confector. Iulius Firmicus vtitur.

Flamearii dicuntur infectores flamei coloris violæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei veſtimenta.

Fœniſecæ qui ſecant fœnum. Columella vtitur.

Fullones dicuntur qui maculas è pannis detergunt. Eorum ars vocatur Fullonica. Mar. l. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Teſta vetus.

Furnarii qui ex furno, paniſq. coctura quæſtum faciunt. Vocantur etiam Fornacarij.

Gangabæ à Perſis dicuntur, qui humeris onera portant. autor Curt. l. 3. de Geſtis Alex.

Gemmarii gemmarum venditores. Cælius Gemmarius quidam vitreas gemmas, vt legitimas veraſq. Imperatoris vxori magno pretio vendiderat.

Hamiotæ dicuntur piſcatores, ab hamis, quibus vtuntur ad capiendos piſces.

Helciarii qui naues deducunt, ſubducuntve ad officia inuicem adhortantes, & redentibus corpori ſuo inuolutis trahunt inſtar equorum. Mart. l. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor valet Helciariorum.

Herbarii qui vires herbarum noſcunt, aut ex his conficiunt vnguenta. Idem Plin. l. 13. Herbarii in vtraque pauca his & alia aliis miſcent. Item l. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione.

Horrearii appellantur horreorum cuſtodes.

Hoſtiarii cuſtodes hoſtiorum. Plin. l. 12 Nat. hiſt. c. 15. Sed præter has & cuſtodes, ſatellitesque, & hoſtiarii, & miniſtri populantur.

Inſtitores propriè dicuntur rerum delicatarum venditores & negociatores, quod gerendis inſtent negocijs. Prop. l. 4. Mundus demiſſis inſtitor in tunicis. Oui. Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem.

Inſularii, inquit Budæus, dicuntur ab inſula, qua lingua vernacula Conciergi vocantur. Eiuſmodi homines eſſe ſolent in domibus principum, quæ inſolæ plerunque ſunt, ideſt, à priuatorum domibus diſtinctæ.

Lactarii qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo. Dulciarios & Lactarios tales habuit.

Lachanopoles olerum, venditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lanarii qui lanas curant. Plaut. Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lanius, ſeu Lanio, qui carnes vendit in carnario. Aliter dici poteſt Bouicida.

Lathomi dicuntur lapidicæ, & Lathomiæ dicuntur lapidicinæ, vbi eruuntur & cædūtur lapides. Tomos enim Græcè, ſectio dicitur Latinè.

Lecticarii, lecticarum curatores. Seruius Sulp. Meiſque lecticariis eum in vrbem referre.

Lenobates appellatur vuæ calcator.

Lenones dicuntur illectatores, & productores meretricum, ab alliciendo. Et eſt communis generis, quamuis etiam dicamus lena.

Libitinarii dicuntur qui ex rebus funeralibus & exequiis quæſtum faciunt. A Libitina dea ſepulchrorum, aut ſepulchro ipſo. Vide Senecam.

Librarii qui libros vēdunt. Aliter Bibliopolæ. Cat. Nam ſi luſerit ad librariorū Curā ſcrinia,

Libratores qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theodoritus per Zenobium Acciaolum. Ille (inquit) qui ſcire amet, quot pondo cenſenda ſunt vel aurea vaſa, vel argentea, vel numiſmata quæpiam pendenda, & libratoribus defert.

Limborarii qui limbos conſuunt. Plaut. Textores limborarii. Eſt autem limbus veſtimentū purpuram infernè conſutam habens.

Lintheari

Linthearii qui linthea vendunt,& conficiunt,vt Lintheones.
Lintheones qui linthea conficiunt. Vocabulum eſt Vegetij.
Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humiliſque ſocerum lixa dominantem ſequar.Syl.Et in vtile Marti Lixarum vulgus.
Lucenarij ante ambulones & tædiferi.Appellantur & Lucerniferi & à Græcis Daduchi,& Dadurgi,Tædifices.
Machærophori dicuntur haſtiliferi. Cuiuſmodi ſunt regij ſtipatores. Cic.Q. fratrem: Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.
Macherópii dicũtur fabri gladiorum, quo nomine dictus eſt Demoſthenis pater, quòd cultellos factitaret.Machæra Græcè, Latinè dicitur ſica,ſeu gladius.
Mangones dicebantur magiſtri & conceptores formę puerorum & puellarũ, quos exponebant venales. Solebant enim artificio colore corporis pulchrificare, quo facilius venderent quos volebant Hinc Mangonizare,eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores.
Manſuetarii qui ſylueſtria animalia manſuefaciunt, & cicurãt, & ex feris domeſticos reddunt.Aliter Exarmatores dici poſſunt.Lampridius.
Margaritarii,margaritarum aliarumque gemmarum venditores & negociatores.Dicuntur & Gemmarij.
Mediaſtinus eſt mancipium abiectum, quod viliſſima & ſordidiſſima miniſteria obire domi cogitur: vt domum verrere, purgamenta efferre,ligna congerere, & huiuſmodi alia facere. Ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperium omnium, nutuſque excubare ſoleat.Hor.in Epiſt.Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.
Medicamentarii & medici,à medendo dicuntur,qui morbis afferũt remedia.Plinius Herbarias & medicamentarias artes dixit.
Mellatores qui curam mellis & apum gerunt. Aliter vocantur Apiarii.Volat. Ad hæc propelleanda diligens mellator remediis inſtabit.
Melliſones ſeu Mellarii,qui mella & apes curãt. Aliter Mellatores & Apiari,vt iã diximus.
Menſarii & Menſularii dicuntur collybiſtæ,ſeu monetarii & trapezitæ.
Mercenarii qui cauſa mercedis operam nobis præſtant,à mercede hoſtimento.
Meſonauta nomen eſt vtilis mancipii in naui: diciturque is,qui iubente Nauarcho quæque munia ſubire cogitur.
Metallici qui metella eruunt aut conficiunt Plin.lib.13 cap.16.
Mollitores vulgo molẽdinarii,qui frumẽta molũt in priſtino.Aliter Priſtinarii dici poſsũt.
Muliones qui mullorum habent curam.Apud Martial.Mulio capitur pro eſſedario vbi l.9. ait;Nec pigri rota quaſſa mulionis.
Myropola vnguentorũ venditor,& Myropolium, officina vnguentorum & pharmacorũ.
Nauta ſeu Nauita magiſter & ductor nauis. Eodem etymo vocatur Nauclerus.
Nouacularii qui nouaculas ſeu cultros raſorios conficiunt.
Obſtetrices & Obſtetriculæ, quæ parturientium curam habent,quod ſua peritia dolori obſtent.Obſtetricare,eſt partum adiuuare.
Odorarii qui odores conficiunt,& vendunt:à Græcis vocantur Aromatopolæ.
Oeconomi dicuntur cuſtodes & diſpenſatores frugum, pecuniæ, & omnium rerum quas dominus poſſidet.Vnde Oeconomia,rei domeſticæ adminiſtratio.
Oenopolita vini venditor.Oenopolium,taberna vinaria.Plaut.Tuum à piſtore panem petimus,vinum ex Oenopolio.
Olitores qui hortum oleribus conſitum exercent & curant. Aliter vocantur. Hortulani. Olitur etiam dici poteſt,qui vendit olera.
Organici & Organarii dicuntur organorum artifices. Lucret. lib. 2. Organici quę nobilibus digitis expergefacta figurant.
Oſtiarii cuſtodes Oſtiorum.Vocantur aliter Atrienſes.Æditui,Ædituenſes, Aeditipii,Claſtarij,Clauſtritimi,Ianitores,Liminarij,Liminarchæ; Veſtibularii.
Oxyporopoli, qui cibos vendunt, aceto confectos Plin.in eo vſus eſt.Et Oxyporopoli ſeruant, addito dulci ad crementum aceti temperantes:Et Oxypora dici poſſunt eſculenta aceto condita. Vnde idem Plin. lib.20.cap.23. Idipſum condimentis prope omnibus inſeritur,Oxyporis etiam aptiſſimè.
Panifices ſeu Panifici,qui panem conficiunt.Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarij

Digitized by Google

Decupa qui vinum quotidie minotatim vendit. Cicero. Vinum à decupa & propola quotidie ſumit.

Dulciarii dicuntur paſtores placentarii, quos Foſtillarios dicimus.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantum ſunt in naui, vt vehantur. autor Budæus.

Eſſedarii dicuntur fabri eſſedorum vehiculorum. Suet. in Auguſto. Quum eſſedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulſiſſet rudem.

Fartores qui farcimina faciunt ex inſecta carne & adipe. Terẽtius. Cupedinarij omnes, cetarii, lanii, coci, fartores.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferuntur) cum tintinabulis præcedunt.

Ferramentarius, ferramentorum confector. Iulius Firmicus vtitur.

Flamearii dicuntur infectores flamei coloris violæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei veſtimenta.

Fœniſecæ qui ſecant fœnum. Columella vtitur.

Fullones dicuntur qui maculas è pannis detergunt. Eorum ars vocatur Fullonica. Mar. l. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Teſta vetus.

Furnarii qui ex furno, paniſq. coctura quæſtum faciunt. Vocantur etiam Fornacarij.

Gangabæ à Perſis dicuntur, qui humeris onera portant. autor Curt. l. 3. de Geſtis Alex.

Gemmarii gemmarum venditores. Cælius Gemmarius quidam vitreas gemmas, vt legitimas veraſq. Imperatoris vxori magno pretio vendiderat.

Hamiotæ dicuntur piſcatores, ab hamis, quibus vtuntur ad capiendos piſces.

Helciarii qui naues deducunt, ſubducuntve ad officia inuicem adhortantes, & redentibus corpori ſuo inuolutis trahunt inſtar equorum. Mart. l. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor valet Helciariorum.

Herbarii qui vires herbarum noſcunt, aut ex his conficiunt vnguenta. Idem Plin. l. 13. Herbarii in vtraque pauca his & alia aliis miſcent. Item l. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione.

Horrearii appellantur horreorum cuſtodes.

Hoſtiarii cuſtodes hoſtiorum. Plin. l. 12 Nat. hiſt. c. 15. Sed præter has & cuſtodes, ſatellitesque, & hoſtiarii, & miniſtri populantur.

Inſtitores propriè dicuntur rerum delicatarum venditores & negociatores, quod gerendis inſtent negocijs. Prop. l. 4. Mundus demiſſis inſtitor in tunicis. Oui. Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem.

Inſularii, inquit Budæus, dicuntur ab inſula, qua lingua vernacula Conciergi vocantur. Eiuſmodi homines eſſe ſolent in domibus principum, quæ inſolæ plerunque ſunt, ideſt, à priuatorum domibus diſtinctæ.

Lactarii qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo. Dulciarios & Lactarios tales habuit.

Lachanopoles oleorum, venditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lanarii qui lanas curant. Plaut. Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lanius, ſeu Lanio, qui carnes vendit in carnario. Aliter dici poteſt Bouicida.

Lathomi dicuntur lapidicæ, & Lathomiæ dicuntur lapidicinæ, vbi eruuntur & cædũtur lapides. Tomos enim Græcè, ſectio dicitur Latinè.

Lecticarii, lecticarum curatores. Seruius Sulp. Meiſque lecticariis eum in vrbem referre.

Lenobates appellatur vuæ calcator.

Lenones dicuntur illectatores, & productores meretricum, ab alliciendo. Et eſt communis generis, quamuis etiam dicamus lena.

Libitinarii dicuntur qui ex rebus funeralibus & exequiis quæſtum faciunt. A Libitina dea ſepulchrorum, aut ſepulchro ipſo. Vide Senecam.

Librarii qui libros vẽdunt. Aliter Bibliopolæ. Cat. Nam ſi luſerit ad librariorũ Curã ſcrinia,

Libratores qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theodoritus per Zenobium Acciaolum. Ille (inquit) qui ſcire amet, quot pondo cenſenda ſunt vel aurea vaſa, vel argentea, vel numiſmata quæpiam pendenda, & libratoribus defert.

Limborarii qui limbos conſuunt. Plaut. Textores limborarii. Eſt autem limbus veſtimentũ purpuram infernè conſutam habens.

Linthearii

Linthearii qui linthea vendunt,& conficiunt,vt Lintheones.
Lintheones qui linthea conficiunt. Vocabulum eſt Vegetij.
Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humiliſque ſocerum lixa dominantem ſequar.Syl.Et in vtile Marti Lixarum vulgus.
Lucenarij ante ambulones & tædiferi. Appellantur & Lucerniferi & à Græcis Daduchi,& Dadurgi,Tædifices.
Machærophori dicuntur haſtiliferi. Cuiuſmodi ſunt regij ſtipatores. Cic.Q. fratrem: Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.
Machęropii dicũtur fabri gladiorum, quo nomine dictus eſt Demoſthenis pater, quòd cultellos factitaret.Machæra Græcè, Latinè dicitur ſica,ſeu gladius.
Mangones dicebantur magiſtri & conceptores formę puerorum & puellarũ, quos exponebant venales. Solebant enim artificio colore corporis pulchrificare, quo facilius venderent quos volebant Hinc Mangonizare,eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores.
Manſuetarii qui ſylueſtria animalia manſuefaciunt, & cicurãt, & ex feris domeſticos reddunt. Aliter Exarmatores dici poſſunt. Lampridius.
Margaritarii,margaritarum aliarumque gemmarum venditores & negociatores. Dicuntur & Gemmarij.
Mediaſtinus eſt mancipium abiectum, quod viliſſima & ſordidiſſima miniſteria obire domi cogitur: vt domum verrere, purgamenta efferre,ligna congerere, & huiuſmodi alia facere. Ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperium omnium, nutuſque excubare ſoleat.Hor. in Epiſt. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.
Medicamentarii & medici,à medendo dicuntur,qui morbis afferũt remedia. Plinius Herbarias & medicamentarias artes dixit.
Mellatores qui curam mellis & apum gerunt. Aliter vocantur Apiarii. Volat. Ad hæc propelleanda diligens mellator remediis inſtabit.
Melliſones ſeu Mellarii,qui mella & apes curãt. Aliter Mellatores & Apiari,vt iã diximus.
Menſarii & Menſularii dicuntur collybiſtæ,ſeu monetarii & trapezitæ.
Mercenarii qui cauſa mercedis operam nobis præſtant,à mercede hoſtimento.
Meſonauta nomen eſt vtilis mancipii in naui: diciturque is,qui iubente Nauarcho quæque munia ſubire cogitur.
Metallici qui metella eruunt aut conficiunt Plin.lib.13 cap.16.
Mollitores vulgo molẽdinarii,qui frumẽta molũt in priſtino. Aliter Priſtinarii dici poſſũt.
Muliones qui mullorum habent curam. Apud Martial. Mulio capitur pro eſſedario vbi l.9. ait;Nec pigri rota quaſſa mulionis.
Myropola vnguentorũ venditor,& Myropolium, officina vnguentorum & pharmacorũ.
Nauta ſeu Nauita magiſter & ductor nauis. Eodem etymo vocatur Nauclerus.
Nouacularii qui nouaculas ſeu cultros raſorios conficiunt.
Obſtetrices & Obſtetriculæ, quæ parturientium curam habent,quod ſua peritia dolori obſtent. Obſtetricare,eſt partum adiuuare.
Odorarii qui odores conficiunt,& vendunt:à Græcis vocantur Aromatopolæ.
Oeconomi dicuntur cuſtodes & diſpenſatores frugum, pecuniæ, & omnium rerum quas dominus poſſidet. Vnde Oeconomia,rei domeſticæ adminiſtratio.
Oenopolita vini venditor. Oenopolium,taberna vinaria. Plaut. Tuum à piſtore panem petimus,vinum ex Oenopolio.
Olitores qui hortum oleribus conſitum exercent & curant. Aliter vocantur. Hortulani. Olitur etiam dici poteſt,qui vendit olera.
Organici & Organarii dicuntur organorum artifices. Lucret. lib. 2. Organici quę nobilibus digitis expergefacta figurant.
Oſtiarii cuſtodes Oſtiorum. Vocantur aliter Atrienſes. Æditui, Ædituenſes, Aeditipii, Claſtarij, Clauſtritimi, Ianitores, Liminarij, Liminarchæ; Veſtibularii.
Oxyporopoli, qui cibos vendunt, aceto confectos Plin. in eo vſus eſt. Et Oxyporopoli ſeruant, addito dulci ad crementum aceti temperantes: Et Oxypora dici poſſunt eſculenta aceto condita. Vnde idem Plin. lib.20.cap.23. Idipſum condimentis prope omnibus inſeritur,Oxyporis etiam aptiſſimè.
Panifices ſeu Panifici,qui panem conficiunt. Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarij

Pecuarii pecorum cuſtodes,qui & Armentarii vocantur.Pecuariam rem facere; eſt armẽta gregesq;alere.

Pegaſarii dicuntur curſores,qui ſtat's locis manſiones ſuas poſitas habent, quorum diuerſoria Stathmi vocantur.debeo Budæo.

Pelliones qui veſtes pellicea, aut alia queuis opera pellibus conficiunt. Phrygioſtes dicuntur,qui acu pingitur, aut veſtes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Pharmacopolæ medicamentorum venditores.Et Pharmacopolium amuletorum officina.

Pigmentarii qui pigmenta vendunt,aut conficiunt.Hieron. in Exod.Compoſuit,& oleũ, & ſanctificationis vnguentum, & thymiamata de mundiſſimis aromatibus opere pigmentarii. Cælius inter eos, qui corporis curam agunt,recenſet Tonſores, Balneatores, Pilicrepos,Alipilos,Mediaſtinos,Mangones.Coronarios,Coſmetas,& id genus alios.

Piſcarii qui piſces vendunt.Var.Inter piſcarios nemo vendebat.

Piſcatores,qui piſces inquirunt.Aliter vocantur Hamiotæ, ab Hamis, quibus eſca opertis piſces decipiuntur.

Piſcinarii qui piſcinas curant,cuiuſmodi fuerunt Sergius Aurata & Licinius Murena, qui captorum piſcium lætabantur vocabulis. L. quoque Philippus & Hortenſius piſcinas habuerunt precioſiſſimis piſcibus refertas, quos propterea Cicero piſcinarios appellat.

Piſtores ſeu Piſſores dicuntur furnarii panifices,à pinſendo,qui proprio & decenti epitheto vocantur Farinulenti.

Placentarii qui placentas & cibos dulciarios conficiunt. Vocantur etiam Officinarij.

Plumarii qui acu pingunt.Aliter vocãtur Polymitarii. Opus plumariũ acu factũ. Vitruu. li.6.de Archit.c.6.Nõ minus,inquit,pinacotheca,& plumariorũ textrinæ,pictorũq; officinæ, vtri colores eorũ in opere propter cõſtãtiã luminis immutata maneãt qualitate.

Pollinctores dicuntur funerum curatores. Pollincere enim eſt mortem curare. Plautus in prologo Pęnuli: Eorum alter viuit,alter eſt mortuus. Propterea apud vos dico cõfidentius,quia mihi pollinctior dixit,qui eũ pollinxerint, & in Sticho: Hodie pollinctura eſt.

Pocillatores dicuntur pincernæ,& prægustatores,qualem poetæ fabulantur eſſe Ganymede aſſiſtentem Ioui aliter Propinatores dicuntur. Nã quamuis propinare ſignificet præbibere,aliquando tamen eſt dare bibere.Plin.21.cap. 20.Medici in vino decoquunt recens vel aridum, illinumq; vt Splenetic's propinent ex aceto. Idem lib. 18. Artemon propinauit aquã è fonte notu Comitialibus morbis Vbi(vt in pleriſque alijs locis)propinare pro dare bibere ponitur.Sunt tamen neſcio qui ridiculi,qui nihil probãt, niſi quod in putidis qu'buſdam autoribus legerint: quaſi verò linguæ Latinæ copiam debeãt, aut poſſint circumſcribere pomœrijs ſuæ ignorantiæ.

Popinones ſunt,quos Tabernarios dicimus,vel luxurioſi,qui popinas amant,qualem. Horat. villicum ſuum arguit, quod rure velit redire Romam,deſiderio popinæ Budæus decenti epitheto delicias vocat popinales.

Porcarii dicuntur porcorum cuſtodes. Alio nomine dicuntur Suarii. Porculatio porcorũ nutritio,& porculena merces ipſius.

Portitores dicuntur transfretatores, à portu Virg. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina ſeruat Terribili ſqualore Charon. Vocantur aliter Telonarij Portorium merces,& ſtips,quam merentur.

Præcones enunciatores publici,qui iuſſu magiſtratus publicè aliquid enunciant. Horat. Vt pręco ad merces turbã qui cogit emẽdas,domeſticus præco dicitur,qui ſe ipſum laudat.

Promi dicuntur, qui præſunt promendis cibariis, aliiſq; rebus domeſticis. Auſonius: Promus quam condus magis.

Popolæ à Græcis dicuntur,qui à nobis Reuẽditores,qui aliquid præemunt, vt carius poſtea vendant. Lampridius: Imitatus propola circumforaneos, equos curules ſibi comparauit. Vocantur aliter Dardanarii,vt iam docuimus.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus eſt.quemadmodum Gubernator, qui puppi Plautus in Rudente: Si tu proreta iſti naui es,ego gubernator fuero, Refero acceptum Budæo.

Proxenetæ licitatores vendendarum comparandarumq; mercium mediatores.

Purpurarij purpurarum piſcium piſcatores, qui Conchiliarii dicuntur: poſſunt etiam dici Infectores purpuræ.

Putearii

Digitized by Google

Putearii qui puteos excauant. Plin.l.31.c.3. Depreſſis puteis ſulphura, vel luminoſa occurrentia putearios necat: Puteorum excauatores Græci Phreorychos vocant. Eorũ inſtrumentum dicitur Teureſis. Organum quo ex puteo hauritur aqua, Coloniũ, vel Ciconia. Puteos aperire apud Iureconſultos eſt excauare. Cæl.l.6.c.17.

Quadrigarii qui quadrigas agunt, aliter vocantur aurigæ & Eſſedarii.

Quæſtores pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarii. Magiſtratus vocatur Quæſtura.

Ratiarii à rate, vt nauicularii à naue, dicuntur negociatores, qui ex ipſa rate quæſtũ faciũt.

Sagarii dicuntur, qui vendunt ſaga: Eſt autem Sagum veſtis militaris, vt poſtea docebimus.

Salarius qui cibos ſalſos vendit. Mart Quod viles pueri ſalariorum.

Salſamentarii dicuntur venditores ciborum ſale conditorum. Alio nomine Salarii.

Sandapilarii dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. Aliter vocãtur Veſpillones. Libitinarii, Necrophori, & Funerarii. Eſt enim Sandapila, autore Fulgentio, feretrum ſeu loculus mortuorum, quo non corpora nobilium, ſed Plebeiorum, atque damnatorum cadauera portabantur Sidonius: Hanc non Veſpillonum ſandapilariorũq; miniſteria ominoſa ſimulauere. Sueton. ſcribit, cadauer Domitiani popularii ſandapilã per veſpelliones exportatum.

Scoparii, miniſtri, quorum intereſt pauimenta ſcopis deuerrere, & mundare domum. Hinc Hieron. Aquilonem viarum ſcopã appellauit, quod difflando perpurget quicquid in via puluerulentum obiacet. Vlpi. Tit. de fundo.

Scripturarii dicuntur tabelliones, quos Clericos & Cõmiſſarios vocant: dicũtur & Scribæ.

Segmentarii qui aurum veſtibus intertexunt: à ſegmentis, id eſt, bracteolis, orbiculisq; variegantibus. Ouid.l.3.de Arte: Quid de veſte loquar? nam non ſegmẽta requiro, Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularii dicuntur, qui opus aliquod ſedendo conficiunt: qui & Sedentarii.

Sericarii textores ſericorum. Sericati homines, pannis ſericis induti.

Solearii ſolearum ſutores, qui & Crepidarii dicuntur. Plaut. in Aul. Solearii aſtant.

Sphæriſterici & Sphæriſtæ dicuntur ſtudioſi ludi pilæ. Sphærizo, ideſt, ludo pila. Sphæriſterium, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Poſt lectionem operam palæſtræ, aut ſphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Statuarii qui ſtatuas fingunt, Græcè Idoloplaſtæ vocantur. Quales fuerunt Lyſippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suarri qui ſues paſcunt. Aliter vocantur Porcarii, vt iam diximus.

Suffarranei dicuntur, qui ferra & frumenta in caſtra conuehunt, crebris & vilibus inſtitorum vecturis.

Sutores dicũtur calceolarii, aut veſtimentorũ artifices, qui melius Sarcinatores appellãtur.

Telonarii dici poſſunt tributorum collectores, qui & Telones vocantur.

Thermularii dicuntur, qui thermis præſunt & ex his quæſtum faciunt.

Tonſores lanæ aut capillorum dicuntur inciſores. Horat. in Epiſt. Si curatus in æquali tonſore Capillos Occurri rides. Hinc culter tonſorius dicitur.

Vaſcularii qui vaſa conficiunt, & vendunt, aurea & argentea. Nam inter Aurifices numerantur Vaſcularii, Cælatores, Inauratores, Bractearii.

Vehicularii vehiculorum ductores. Carrucarii carrucæ; Eſſedarii, eſſedorum.

Veſpillones dicũtur funeratores, & curatores cadauerũ. Suetonius in Domitiano; cadauer eius populari Sandapila per veſpillones exportatum.

Veſtiſpici famuli, quorum intereſt mundare veſtes dominorum. Veſtiſpicæ ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarii, dicuntur ſutores Crepidarij, qui veteres calceos reficiunt. Plaut. Euclio multa eiuſmodi commemorat in Aulo. vbi ait.

Stat fullo Phrygio, Aurifex, Lanarius.
Caupones, Patagiarii, Indusiarii, Flamearii,
Violarii, Carinarii, Manulearii, Myrobrecharii,
Propolæ, Linthcones, Calceolarii,
Sedentarii, Sutores, Diabathrarii,
Solearii aſtant, aſtant Molochinarii,

Petunt

Petunt fullones, Sarcinatores petunt.
Strophiarii aſtant, aſtant Semizonarii;
Terceni quum ſtant Phylaciſtæ in atriis.
Textores, Limborarii, Arcularii dicuntur.
Vexillarii qui in exercitu ferunt vexillum; dicuntur etiã Anteſignani, Primipili & Vexilligeri.
Vinari vini venditores, à Græcis Oenopolæ dicuntur. Sueton. Quum de vinariis, aut lamis ageretur, exclamauit in curi.
Vinitores ruſtici vinearum cultores. Virg. Aut cuſtos gregis, aut maturæ vinitor vuæ.
Viſceratores dicuntur carnium diſtributores. Et Viſceratio ipſa diſtributio.
Vnguentarii qui vnguenta exponunt vænalia, aut conficiunt. Plin. l. 12. Ipſique vnguẽtarii digerunt haud difficulter. Idem l. 21. Et vnguẽtarii propter colorem eo maximè vtũtur.
Vulnerarii qui vulneribus medentur, vt Chirurgi.

OFFICINÆ ARTIFICVM.

Laniena laniorum & bouicidarum.
Myropolium vnguentoriorum & pharmacopalarum.
Oenopolinm officina vinarii.
Pinotheca ſeu Pinacotheca pictorum eſt tabula in qua pictæ tabulæ reponuntur. Vitruuius l. 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumque officinæ vti colores eorum in opere propter conſtantiam luminis immutata maneant qualitate.
Sutrina dicitur Sutoris officina.
Textrina textoris. Plau. Ipſa per ſe tenax ratio textrinæ.
Theſmopolium officina, in qua eſculenta et poculẽta calido venduntur. Plau. Sẽper videas bibentes in thermopolio.
Tonſtrina tonſoris,
Vſtrina metallici. Pli. 36. c. 21. In vſtrinater ſiccantur, ita vt torreantur carbone puro.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

Armamentarium repoſitorium armorum & nauium.
Atramentarium atramenti.
Bibliotheca librorum.
Calamarium calamorum.
Caſteria inſtrumentorum nauticorum.
Dactylotheca gemmarum repoſitorium. Plin. l. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.
Granarium, id eſt, horreum, ſeu repoſitorium granorum. Varro de Lingua Latina. Panariũ, vbi panem ſeruabant. Granarium, vbi granum; in quo aliqua conduntur, horreum.
Myrothecium, vbi vnguenta conduntur.
Panarium panis repoſitorium. Stat. l. 1. Syl. Hi panaria candidasq; mappas Subuectãt, epulasq; lautiores.
Veſtiarium dicitur veſtimentorum repoſitorium. Plin. l. 15. Veſtiarium contra teredines ac noxia animalia, amurca aſpergi.

DIVERSORVM ARTIFICVM OPERA, ET primum quidem de ciborum diuerſis ſpeciebus.

Bellaria cibi dicuntur ſecundæ menſæ. Apponuntur ad irritandam gulam. Vocantur à Græcis Tragemata, & Pemmata.
Botulus, ſe Botellus, gen⁹ farciminis ex ſuilla carne. Mar. l. 11. Botellos imitatur & botulos. Fiebat Botulus initio hyemis gratus quidem omnibus menſis, ſed maximè celebratus in Saturnalibus. Idem Mart. Qui venit Botulus medio tibi tempore brumæ, Saturni ſeptem venerat ante dies. Buccellatum cibus erat militaris, ita dictus, quòd in bucellas et fruſta conſectatus eſſet. Ammianus, Frumẽtum ad vſus diuturnitatem excoctum, Bucellatum, vt vulgo appellant, humero impoſuit libentium militum.
Carica genus eſt ficcum, vel ficcus ſicca. Ouid. l. 1. Faſt. Quid vult palma ſibi rugoſaq; carica dixi. Caricas antiqui vocabant eſculentum lautum, & varijs conditum cupediis. Carica enim genus erat Cibi Lydii. multi Iugis lauticiis & ſanguine confectum.
Cariotydes dicuntur palmarum fructus, qui delicatis olim menſis adhibebantur. Statius; Et mu-

Digitized by Google

Eſt muſtaceus,& latente palma Prægrandes Caryotides cadebant. Nam Caryota ſpecie eſt palmæ.

Coccentum edulium erat ex melle & papauere.

Conchis edulium eſt ex faba,vel leguminis genus. Vocatur aliter Concha, vt Cõchus. Iuu. Sat.14. Alterius concham æſtiui cum parte lacerti Signatam.

Epidipnides appellantur dapes,quæ poſt dipnon. id eſt cœnam apponuntur. Idem Mart. Hic feras epidipnidas parabit, Hinc piſtor farreas facit placentas.

Epityrum genus eſt edulij,ſeu caſei Siculi.

Forbea erat quidam cibus,qui calidus abſumebatur.

Fritilla cibus erat ex pulte.

Irceus genus erat farciminis.

Matrya condimẽtum eſt carnium vnctum,à verbo Græco matao,ideſt, oblino Hoc genus edulij excogitauerunt Macedones Mart.l.10. Diues,& ex omni poſita eſt inſtructa macello Cœna tibi,ſed te matrya ſola iuuant.

Merenda vocatur cibus poſt meridianus Calphur. Seræque videtur hoc merendæ.

Minutal eſt genus edulij,quod Perſius Minutũ vocat. Fieba Ceto marino piſce liquamine oleo,vino,porris & coriandro Iuuen. Sat.14. Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal Septembri. Vocatur autem Minutal,quòd minutatim concideretur, & particulatim.

Lucanica genus farciminis,quod porcina carne fieri conſueuit. Mart.l.4. Et lucanica ventreque cum faliſco.

Obſonium dicitur omnis cibus,qui per ignem præparatur.

Ozimum edulium erat redolens,quod fiebat ex inteſtinis. Aliqui ozimum vocant ab eiuſdem nominis herba citò in hortis creſcente. Perſius Sat.4. Cùm bene diſcincto cantauerit ozima vernæ.

Pernam antiqui,& lardum,& Petaſonem ſumebant ex porco Idem Sat. Non lardum graue debilis ve perna.

Pulmentum capitur pro pulte,aut cibo aliquo facto inſtar pultis. Plaut. in Pſeud. Ego pulmento vtor magis vnctiuſculo.

Pulpamentum capitur pro cibo lautiore Terent in Eunu Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

Pulpa cibus eſt minutatim conciſus, qui & minutal dicitur. Apul. Quæ ſuis dominis parabat iuſcum fartim circumciſum,& pulpam fruſtatim confectam.

Sagina vocatur cibus pinguefaciens,& reddens obeſum corpus, Hinc Saginare verbũ Põtanus in pompa Lepidina; Ecce venit pingui multum ſaturata ſagina.

Tomacula edulia fiũt iecore porcino ſemi cocto,& minutatim cõciſo,permixtis ouis crudis, caſeo, liquamine, pipere, aniſo & gingibere,taguntur que omento ſuillo. Iuuen. Sat. 10. Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Tragemata,quæ Latini vocant bellaria, conſtabant ex Cocco,Faba,Chondro,Caſeo,Melle,Siſamide.

Tuceta vocantur cibi regij ſapore præſtantes, Apul. libro ſecundo Metam. Abacum paſcue vinulentum, & quidam naribus iam mihi ariolabar Tucetum perquam ſapidiſſimum.

Venter Faliſcus eſt genus farciminis,inuentum Faliſcis populis Stat.l.4. Syl. Non lucania, non graues faliſci.

PANES AC PLACENTÆ, diuerſi generis.

Panificij multa diſcrimina obſeruauit antiquitas,panis tamen vocabulũ à panodici Varro putat. Meſſapios redundantiam & ſaturitatẽ appellaſſe paniã teſtis eſt Athenæus. Vnde vt idem vult, Latini panis nomen deflexerunt. Erãt enim pani tunicæ cognomẽto facti.

Acerosus panis ſine paleis Feſto Pompeio dicitur,quos Græci vocant Achyra.

Acidus & ſquaroſus Græcè oxylepes vocatur ab Aetio, febricitantibus cum dante,quibus venter profluat. Hunc Aegyptij cylaſtin dicunt.

Album panem vocamus apud nos,furfure maxima ex parte excreto.

Aleurites à farina,gyrites apolline,chondrites ab halica ſiue zea,ignites & caminites à coquendi ratione vocatur.

Aboleti forma boletinus,accepto papauere & fumoſi caſei colore.

Artola-

Arnolagana genus eſt panis, ſeu placentæ, ex ſimila in oleo coctæ. Et infunditur modicũ vini cum pipere vel adipe. Hic panis quondam habebatur in delicijs.

Artocrea fiebat ex pane & carne. Nam artos panis, creos caro dicitur. Perſius Sat. 6. Ve niſi comminuit ſolennis artocreasque popello.

Artopiti ius panis à clibanite ac fornaceo differre eo videtur, quòd hic duriore fermento ſpleniticis conficitur, illi fermentum ſemper quam tenet minimum deſiderant.

Artoptesia panis erat quem faciebant Quirites, priuſquam vius piſtorum eſſet Romæ.

Attaragos vocant quas aliis Pſothia, ſed Polluci eſt ſuperior in pane cruſta.

Autopyri panes, ſiue quod idem eſt, autopyrites, qui furfure tantum leuiter ſucceręto fiũt, qualis ferè primarius & ſecundarius eſt. Fieri autem ſolet, vt Galenus ait, quoties triticũ generoſum non eſt. Firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, vt tradit Celſus: deinde cui nihil ademptum eſt, Autopyron Græci vocant.

Azymus panis non fermentarius, cuius Scriptura ſæpe meminit ab aliis daratos vocatur.

Baſiniæ placentæ apud Delios Iridi ſacræ, ex triticea farina cum melle cocta fiebant.

Bellarium in Gallia vulgatiſſimum fingitur è polline vel ſimila, cum lacte, ouis, & butyro ſubacta, conſperſis veteris caſei micis, hoc in circinate rotunditatis paſtillum colligitur, & furno mandatur excoquendum, Gallico ſermone Gaſtet nominatur, vel Gaſtellus.

Bloma candidus & egregiè ſubactus panis eſt.

Blomioli quadrati panes, ex oleo, anetho, & caſeo. Alio nomine Cubi.

Boues panes nuncupati, quòd cornua haberent præfixa. Offerebantur autẽ Apollini, Dianæ, Hecatæ & Lunæ.

Bromites idem eſt, qui furfuraceus, a quibuſdam eucanos appellatus. Alio quoque nomine Pityrites.

Buccellatus panis quem inter militaris annonæ genera nonnulli commemorant. Cuius mentionem faciunt Paulus & Aetius, bis coquitur, à bucca dictus. Eſt autem Buccea, vt ex Suetonio colligitur, idem ferè quod nunc bolus dicitur. Suntque qui Buccellatum panem fermento putant.

Caces Aegyptiorum panes, vt inquit Strabo, ad ſiſtendum aluum vtiles erant.

Canicaceus panis furfureus eſt Pacuuio.

Capyria ſunt placentæ, vt Athenæo placet, quæ alio nomine Tractæ dicuntur.

Catillus ornatus Romanorum, placenta, vt Athenæo placet, ita fingi ſolet: Lactucæ elotæ igni ferueſcunt, & iniecto vino in mortario teruntur, expreſſoq; ſucco cum ſiligine ſubiguntur, vbi conciderint paulatim inter terendum, nõ nihil ſuini adipis & piperis adijcitur: ea rurſum contra colliguntur in lagana, quæ placentaceas formas extracta, in feruenti ſimium conjecta coquuntur.

Chariſios Ariſtophani placẽta eſt, panis vero Fubolo, præmium hoc in peruigiliis dabatur. Suntq; qui putent, chaliſiones quaſi appellari, ex amygdalis, ſaccaro, nec alia ferè materia, quam Mazapenes, ſed oblongi faſtigiatique in medio, quaſi dehiſcẽte cruſta tumẽt.

Chondripos, vide Collabum, Ciuicum panem, quem cibarium & ſecularium à doctis audio appellari, cum albo conuenire ferunt.

Cherinæ placentà à ſuibus.

Chryſocollæ ex lino & melle fiebant.

Clibanites. Vide Artopitium.

Cneſtos panis habetur à nidore. Cuius mentionem facit Ioannes Rubellius de Natura ſtirpium l. 2. cap. 14.

Cocorra celebrantur mirum in modum, quorum meminit Demoſthenes in oratione pro Cteſiphone, continet autem ficos & nuces tres.

Calix panis, quem ſubcineritium nonnulli interpretantur.

Collabus, ſiue, quod idem eſt, collix, & per diminutionem Colliphion, ex caſeo recenti cõflat, hic & trimarias & Chondripos quoque dicitur. Sunt & Maconides vocati.

Collabi à ſimilitudine quadam Collaborum in cithara dicuntur. Sunt autem clauiculi, quibus circumnectuntur fides.

Collyriæ minutierant panes.

Coliphium genus panis. Plautus: Coliphia mihi ne incocta detis.

Conos fiebat ex vuis paſſis, & amygdalis.

Copta

Digitized by Google

Copta & Coptæ placentæ Samiæ & Rhodiæ placenta inſignis duritiæ, & accipit hæc papauer & mel.
Cotyliſcus ab hemina, qui ex tertia chœnicis parte fictus erat, vnde & nomen ſumpſit. Gręcè placenta erat quam apud Argiuos ſponſæ ad ſponſum ferũt, in carbone coquitur, veſcebantur & amici, & cum melle præſentabatur.
Cribanæ placentæ ſunt ſpecies mammoſa.
Cribanites præſentur ſeribus ſanitatis vſu à Galeno ſiue quod idem eſt, clibanites à clibano quem Attici clibanum appellant.
Crimnites è cribrario ſiue farinæ vtriculo fiebat.
Cubi ſunt quadranguli aut etiã quadrati ex oleo, anetho, caſeo quamquã Athenæus eos qui Romæ quadrati vocarentur, incifuris præcinctos & bleniolos appellat.
Cyllaſtis ex hordeo, vel vt Herodotus vult, ex ſiligine fiebat.
Cyllaſtis vocant Ægyptij panem acidum & ſquaroſum, qui Græcè Ocylepes vocatur ab Aætio, fabricitantibus cum dante, quibus venter profluat.
Cyribabæ Lacedæmonijs ſunt propriæ, in conuiuijs feminarum circumferri ſolitæ, cum virgo à choro muliebri commendanda laudibusque decantanda proueheretur.
Dipyros ſiue Dipyrites ab Hippocrate panis dicitur vocatus fuiſſe traditur. Verũ tũ dipyrites ad aquam inter cutem cibo vtilis exiſtimatur, coniectari licet pro bis cocto capiẽdum eſſe.
Domeſticum & familiarem nominant Galli tertiarium, qui proxime ſuccedit Ciuico.
Doratos panes vocant quidam non fermentatos, quod alij Azymos.
Echinus panis ab erinaceo nomen habet, qui ſecundis menſis offerebatur.
Elephos placenta erat ceruorum venatoribus dicata, ea pinſita farina & ſeſamo conſtructa, alij à nomine menſis, quo fingebatur, dictam putant, Septembre.
Elaphus placenta fiebat ex ſeſamo, & flore farinæ.
Empeptas triticeus panis eſt cauus, crepidæ non diſſimilis, in cuius ventrem caſei es placentulæ vt in thecam recondi ſolebat.
Eucryphia ſubcinericij panis in Saturnalibus præberi ſolita. Vide Laſgan. Idomenius eſt Eucryphi, qui & Agaræus id eſt forenſis & venalicius & Atticus vocari ſolet.
Enchris placenta oleo primum coquitur, mox accipit mel. Habetur & panis hoc nomine, vt paulo antè diximus.
Epicylios Syracuſanorum placentæ, nos verò Catonianas eſſe arbitramur.
Eriſ(?)teos vocant panem qui ex confracto, non excreto tritico fit.
Aſcharites à craticula, ſub finem cœnæ conuiuijs apponi ſolitus eſt, & intingi paſſo, quod ad obtiuſe legimus in Corinthia ratione colligi licet, id genus guſtiſici, quod à tenuitate & candore nebulas fere Galli vocant, Eſcharitem veteribus fuiſſe.
Eubonos idem quod ſubcinericius ... pyrites vel Brominos appellatur.
Farreum genus eſt libi ex farre. Plin. Nouæ nuptæ farreum præferabant.
Fertum genus eſt libi, ſacris adhiberi ſolitum Flauius Vopiſcus. Farratum vocat Perſius: Attamen hic extis & opimo viſcere fertum. Intendit.
Furfures ... magna ex parte ... quod extra tritici capitur, quæ Græci cyribia, aut etiam furfures, quos ijdem aphærema & pityra, nos etiã canicas & captaudas vocamus. Vnde Caniceus panis furfureus eſt Pacuuio.
Gaſtris placenta fit in Creta ex nuce, auellana, amygdalis & papauere, tritis omnibus, ſeſamo et opperto, quadratæ ... figura.
Glycinas ex paſſo, & melle, Cretẽſibus familiaris, eadem ferè cum muſtaceo, niſi quod illa ex paſſo, hæc mulſo factitabantur.
Hypotyrides ita finguntur, Atheneo teſte. Mel & lac coiectum expreſſumque fictile mittitur, & coaſcet ... finitur, & ... in ... ſubiecto vaſe mixta coijciuntur, vt ſcrium pro ... quibus ignis vertitur, ... in Argenteum vas transferenda.
Itrion, quod & Iſcon appellant Græci, ex his placentis e ſeſamo & melle ... fuminalo a Feſto dicta, forſitan, vt coniicio quod fumeret ... Græcè dicatur, qua propter nõ ſimplici ratione libum ... libum potius Latinis dicendum. Docet ſuadent, quod Cato libum ex caſeo & ouo condidit.
Laganum cibus eſt ex farina & aqua differtus in modum membranulæ. Cõdiebatur olim. cate oppipere, croco, cynamomo.

Lagunculi

Artolaganum genus eſt panis, ſeu placentæ, ex ſimila in oleo coctæ. Et infunditur modicū vini cum pipere vel adipe. Hic panis quondam habebatur in delicijs.

Artocrea fiebat ex pane & carne. Nam artos panis, creos caro dicitur. Perſius Sat. 6. Ve niſi comminuctà oleum artocreaſque popello.

Artopititius panis à clibanite ac fornaceo differre eo videtur, quòd hic duriore fermento ſpiſſatior conficitur, ſi fermentum ſemper quam tenet tenuius deſiderant.

Artoptesia panis erat quem faciebant Quirites, priuſquam vſus piſtorum eſſet Romæ.

Attaragos vocant quas aliis Pſothia, ſed Polluci eſt ſuperior in pane cruſta.

Autopyri panes, ſiue quod idem eſt, autopyrites, qui furfure tantum leuiter ſucerreto fiūt, qualis ferè primarius & ſecundarius eſt. Fieri autem ſolet, vt Galenus ait, quoties triticū generoſum non eſt. Firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, vt tradit Celſus: deinde cui nihil ademptum eſt, Autopyron Græci vocant.

Azymus panis non fermentarius, cuius Scriptura ſæpe meminit ab aliis daratos vocatur.

Baſiniæ placentæ apud Delios Iridi ſacræ, ex triticea farina cum melle cocta fiebant.

Bellarium in Gallia vulgatiſſimum fingitur è polline vel ſimila, cum lacte, ouis, & butyro ſubacta, conſperſis veteris caſei micis, hoc in circinate rotunditatis paſtillum colligitur, & furno mandatur excoquendum, Gallico ſermone Gaſtet nominatur, vel Gaſtellus.

Blema candidus & egregiè ſubactus panis eſt.

Blomioli quadrati panes, ex oleo, anetho, & caſeo. Alio nomine Cubi.

Boues panes nuncupati, quòd cornua haberent præfixa. Offerebantur autē Apollini, Dianæ, Hecatæ & Lunæ.

Bromites idem eſt, qui furfuraceus, a quibuſdam eucanos appellatus. Alio quoque nomine Pityrites.

Buccellatus panis quem inter militaris annonæ genera nonnulli commemorant. Cuius mentionem faciunt Paulus & Aetius, bis coquitur, à bucca dictus. Eſt autem Buccea, vt ex Suetonio colligitur, idem ferè quod nunc bolus dicitur. Suntque qui Buccellatum panem fermento putant.

Caces Aegyptiorum panes, vt inquit Strabo, ad ſiſtendum aluum vtiles erant.

Canicaceus panis furfureus eſt Pacuuio.

Capyria ſunt placentæ, vt Athenæo placet, quæ alio nomine Tractæ dicuntur.

Catillus ornatus Romanorum, placenta, vt Athenæo placet, ita fingi ſolet: Lactucæ elotæ igni ferueſcunt, & iniecto vino in mortario teruntur, expreſſoq; ſucco cum ſiligine ſubiguntur, vbi conciderint paulatim inter terendum, nō nihil ſuini adipis & piperis adiicitur: ea rurſum contra colliguntur in lagana, quæ placentaceas formas extracta, in feruenti ſartagine coniecta coquuntur.

Chariſios Ariſtophani placēta eſt, panis vero Eubolo, præmium hoc in peruigiliis dabatur. Suntq; qui putent, chaliſiones quaſi appellari, ex amygdalis, ſaccaro, nec alia ferè materia, quam Mazapenes, ſed oblongi faſtigiatique in medio, quaſi dehiſcēte cruſta tumēt.

Chondripos, vide Collabum, Ciuicum panem, quem cibarium & ſecularium à doctis audio appellari, cum albo conuenire ferunt.

Cherinæ placentæ à ſuibus.

Chryſocollæ ex lino & melle fiebant.

Clibanites. Vide Artopititium.

Cneſtos panis habetur à nidore. Cuius mentionem facit Ioannes Rubellius de Natura ſtirpium l. 2. cap. 14.

Cocorta celebrantur mirum in modum, quorum meminit Demoſthenes in oratione pro Cteſiphone, continet autem ficos & nuces tres.

Calix panis, quem ſubcineritium nonnulli interpretantur.

Collabus, ſiue, quod idem eſt, collix, & per diminutionem Colliphion, ex caſeo recenti cōflat, hic & trimarias & Chondripos quoque dicitur. Sunt & Maconides vocati.

Collabi à ſimilitudine quadam Collaborum in cithara dicuntur. Sunt autem clauiculi, quibus circumnectuntur fides.

Collytiæ minuti erant panes.

Coliphium genus panis. Plautus: Coliphia mihi ne incocta detis.

Conos fiebat ex vuis paſſis, & amygdalis.

Copta

Digitized by Google

Copta & Coptaplacunta Samis & Rhodia placeta inſigni duritia, & accipit hęc papauer [illegible] & mel [illegible]

Cotyliſcus ab hemina, qui ex tertia chœnicis parte fictus erat, vnde & nomen ſumpſit. Crelo placenta erat quam apud Argiuos ſponſæ ad ſponſum ferũt, in carbone coquitur, veſcebantur & amici, & cum melle præſentabatur.

Cribanæ placentæ ſunt ſpecies mammoſa.

Cribanites pręfertur õnibus ſanitatis vſu à Galeno ſiue quod idem eſt, clibanites à clibano quem Attici clibanum appellant.

Crimnites è crimno ſiue farinæ vtriculo fiebat.

Cubi ſunt quadranguli aut etiã quadrati ex oleo, anetho, caſeo, quanquã Athenæus eos qui Romæ quadrati vocarentur, inciſuris præcinctos & [illegible] appellari Græcis prodidit.

Cyllaſtis ex hordeo, vel vt Herodotus vult, ex ſiligine fiebat.

Cyllaſtis vocant Ægyptij panem acidum & ſquaroſum, qui Græcè Ocylepes vocatur ab Actio, fabricitantibus eum dante, quibus venter profluat.

Cyribabæ Lacedæmonijs ſunt propriæ, in conuiuijs feminarum circumferri ſolitæ, cum virgo à choro muliebri commendanda laudibusque decantanda proueheretur.

Dipyros ſiue Dipyrites ab Hippocrate panis deſcocatus fuiſſe traditur. Verũ cũ dipyrites ad aquam inter cutem cibo vtilis exiſtimatur, coniectari licet pro bis cocto capiẽdum eſſe.

Domeſticum & familiarem nominant Galli tertiarum, qui proxime ſuccedit Ciuico.

Doratos panes vocant quidam non fermentatos, quod alij Azymos.

Echinus panis ab erinaceo nomen habet, qui ſecundis menſis offerebatur.

Elephos placenta erat ceruorum venatoribus dicata, ea pinſita farina & ſeſamo conſtruebatur, alij à nomine menſis, quo fingebatur, dictam putant, Septembrem.

Elaphus placenta fiebat ex ſeſamo, & flore farinæ.

Empeptas triticeus panis eſt cauus, crepidæ non diſſimilis, in cuius ventrem [illegible] placentulæ vt in thecam recondi ſolebat.

Eucryphia ſubcinericius panis in Saturnalibus præberi ſolita. Vide Laſganã. Idem enim eſt.

Eucryphi, qui & Agaræus id eſt forenſis & venalicius & Atticus vocari ſolet.

Enchris placenta oleo primum coquitur, mox accipit mel. Habetur & panis hoc nominè, vt paulo antè diximus.

Epicylios Syracuſanorum placentæ, nos verò Catonianas eſſe arbitramur.

Eriſiteos vocant panem qui ex confracto, non excreto tritico [illegible]

Aſcharites à craticula, ſub finem cœnæ cõuiuijs apponi ſolitus eſt, & intingi paſſo vſque ad [illegible] & candore nebulas fere Galli vocant, Eſcharitem veteribus fuiſſe.

Eubonos [illegible] appellatur.

Farreum genus eſt libi ex farre. Plin. Nouæ nuptæ farreum præferabant.

Ferrum genus eſt libi, ſacris adhiberi ſolitum Flauius Vopiſcus. Farratum vocat. Perſius: Attamen hic extis & opimo viſcere ferto Intendit.

[illegible] cyribia, aut etiam furfures, quos iidem aphærema & pityra, nos etiã canicas [illegible] vocamus. Vnde Canicaceus panis furfureus eſt Pacuuio.

Gaſtris placenta fit in Creta è nuce auellana amygdalis & papauere itẽ [illegible] ſeſamo et pipere [illegible]

Glycinas ex paſſo, & melle, Cretẽſibus familiaris, eadem ferè cum muſtaceo, niſi quod illa ex paſſo, hæc mulſo factitabatur.

Hypotyrides ita finguntur, Athenęo teſte: Mel & lac cõiectum expreſſumque fictile mittitur, & coaleſcere [illegible] finitur, & [illegible] ſubiecto vaſe mixta cõijciuntur, vt ſerum profluat. Sin de [illegible] quibus ignis [illegible] ſatis videbitur [illegible] in argenteum vas transferenda.

Itrion, quod & [illegible] appellant Græci, ex his placentulis ſeſamo & melle [illegible] fuminalo a Feſto dicta, forſitan, vt conijcio quòd [illegible] Græce dicatur, quapropter nõ ſimplici ratione libum [illegible] potius Latinis dicendum. Docet ſuadetque quod Cato libum ex caſeo & ouo condidit.

Laganum libus eſt ex farina & aqua [illegible] in modum membranulæ. Cõdiebatur olim [illegible] pipere, croco, cynamomo.

Lagunculi

Digitized by Google

Lagunculi & Galoli cibi erãt delicia[illegible], in quibus ſigna & effigies Cai & Lagonis puerulorum repræſentabantur, vt nunc noſtro tempore, videmus placentas formari in roſas & lilia. Stat.l.1.Syluarum: Molles Gaioli, Laganculique.

Laſgana ſiue Laganum panis minimo pondere, quamquam lenior & tenerior, etiam num à carbone dictus epanthracias. Saturnalibus præberi ſolitus, nihil, vt quidam putant, ab encryphia differens, vterque ſubcineritus eſt.

Libum farreum à farre. Libum vero quod prius libaretur quam eſſet coctum, vt Varroni placet, dictum eſt.

Libum fiebat ex farre, melle & oleo. Ouid. Liba adeo fiunt, ſuccis quia dulcibus ille Gaudet, & à Baccho mellã reperta ferunt.

Libicirci ſiue circuli adempta farina, aqua & caſeo fiunt, quia circuitum æqualiter fũdebant. Hos quidam qui magis incendere faciebant, & lixulas & ſemixulas, vt Varro tradit vocant, Sabino vocabulo.

Libi genera Latina ſunt, & ſacris dicata, quæ fartum & ſtrues appellãtur. Vnde Struſecani qui ea ferre conſueuiſſet.

Maconides. Vide Collabum.

Magnos & ſordidos panes cilicios vocabant, & à calore ſubnigro phæus ſicut agelætos, qui Gallis Gregarij & ciberi dicuntur.

Maza vocatur rigidus panis, qualis eſt quo vtuntur nautæ, Plebecula Biſcoctum vocat. Fuit tamen ſpecies præſtantis edulij. Hinc adagium Græcis vſurpatum, Supra mazam, in eos qui diffluerent delicijs. Fiebat ex farina, oleo, aqua, & lacte.

Meliccrides à melle placentam vocant.

Mola ſalſa roſum far ſale cõſperſũ, quo victimæ perfundabãtur, Volochyton Græcè dicta.

Myllos Syracuſani celebrant, ſeſamo & melle, muliebris pubis ſpecie, quas fœminę dearum focis & altaribus circumferebant.

Myſtile vocabatur panis ſorbitionis gratia excauatus.

Muſtaceus ſeu Muſtaceum, erat libum, quod fiebat ex farina ſiliginis muſto cõſperſa. Iuuel. Cauſa nec eſt, quare cœnam & muſtacea perdas.

Nanos placentarius panis eſt, caſeo & oleo conſtans.

Naſti panes, ſeu Sacti, fiebant ex melle, vuis paſſis, & aromate, quorum artifices vocabantur Naſtocopi.

Naſtos è nucibus & inteſtinis & fertilibus adiecto melle fit, atque lacte, vnde naſtos quaſi fartum dicitur.

Nauticum panem intelligimus qui vetus ſit & ſiccus, fortaſſe bis coctus, quem Græci diephton vocant.

Obelicæ panes Baccho ſacri, ita dicti, vel quòd ab obolo Alexandriæ venirent, vel quòd in veru torrerentur.

Ordepaſſa Coi celebrant.

Orinda panis eſt factus ex orindio ſemine Ætiopico.

Ornides ab Oryza, ſiue ab ſemine quodam Æthiopico tam ſimili ſeſamo, vt difficile poſſit interpoſci.

Ortoſtrates erat ſacer panis.

Pancarpia Alexandrinis celebratur in modum rotæ papyro inuoluta, diuturnitatis gratia, ſed hæc ſunt cum melle trita, & poſt cocturam in orbem coacta, & tenui charta, quo diutius reſeruentur, obducta.

Pelani communes erant dijs omnibus. Fiebant ex tenuiſſima farina.

Phacinos panis fiebat de lente, popularis Alexandriæ.

Pityriæ panes ſunt viliores, vt furfurei. Triticei appellantur Pyrini. Sitanij qui fiũt ex quadrimeſtri tritico Calliſtei apud Ægyptios vocantur panes in acutum formati.

Petritos & bromites panis idem eſt, qui Furfuraceus, à quibuſdam Euconos appellatus.

Placentum libum farinaceum, caſeo & melle conditum, cuius piſtores vocantur Placentarii. Mars.l.4. Nec te liba iuuant, nec ſectæ quadra placentæ.

Placẽtarum ſpecies ſunt Ames, Ametidais, Pyramus, Sextamius, Erichytus, Erithrya, Strecta, Cotyliſcus, Phthœdia, Crepis.

Alia placentarum genera numerantur à Cælio, vt, Tarentinum, Craſſianum, Siculum, Cluſtrum,

Digitized by Google

ſtrum, Plicium, Montianum ex vino & caſeo. Erant & Tyrocoſcimon, Coptoplacus, Pſacarpia, Polton, Pyanoion. Ex caſeo fiebant hæ placentæ, Enchyros ſcribriſſus. Fit & ex Halita ſubitullus, ſpira ex caſeo.

Iam luculenta argyro trophymata, libi, circi ſiue circuli, æxaphæ, cruſtoplacuntes, oryzitæ, phthoes, quæ ita fiunt. Praſus caſeus teritur, & æneo cribro colatur. Dein mel & ſiliginis hemina in vnum ſubactæ coguntur.

Poltos ab Alexandrinus dicta placenta, quam nos vocamus pultem in Catone quidem punicæ fit plutis menatis inter placentas, fortè libro, nō diſſimilis ei quod punicum ea ratione vocabant, quòd ex Africa veniſſet.

Popanum erat lata placenta, quàm veteres offerebant dijs Iuuen. Sat. 6. Scilicet & tenui popano corruptus Oſyris.

Pſothia, ſiue vt aliqui, pſathyria, ſunt qui placentæ genus fecerūt, alij micas panis interpretantur, quas & Attarragos.

Punica placenta alij vocant Poltos, vt iam dictum eſt.

Pyramides placentæ erant, quæ in peruigilijs dabantur quaſi præmia, iis qui nocte tota inſomnes excubiabant. Fiebant ex torrefacto tritico & melle irrigato.

Pyramuntes à tritico nomen duxerunt, & ab ijs diuerſæ ſunt pyramides, quæ in peruigiliis dabantur.

Rubidum panem vocat Plautus, quem nos alio nomine nauticum appellamus, bis coctum.

Sauillum panis eſt, quem Athenæus Subityllum nominat.

Scribilita erat cibus omnino placentæ ſimilis, præterquàm quòd ſine melle coqueretur, & abſumeretur adhuc calida. Mart. l. 3. Circumlata diu menſis ſcribilita ſecūdis, Vrebat nimio ſæua calore manus. Secundarius ſeu Secundus Panis dicitur plebeius. Horat. Paſtus ſiliquis, & pane ſecundo Sueton. de Auguſto, Cibi minimi erat atq. vulgaris, ſecundariū panem, & piſculos minutos, & caſeum bubulum manu preſſum, & ficos virides biferas maximè appetebat. Semidalites panis è ſimilia fit Dictam verò ſimilam à Cerere putāt, quam Syracuſii Simalida nominant & Sytanam.

Seſamides panes ex melle & ſeſamo torre factis, adiecto oleo orbiculata pilariq. ſpecie formabantur.

Sordidus panis erat, quo Neronem vſum legimus. Idem ferè eſt panis qui Syncomiſtos, quamquam Paulus ſeparet.

Sordidos panes vocabant cilicios, alio nomine, vt diximus antè, Magnos.

Spodites idem videtur eſſe cum Branchylo.

Spoleta, vt Athenæus autor eſt, panem Græci vocant, quo neceſſarij duntaxat cognatique veſcuntur.

Sterites ex pinſita conficitur, quæ liquida in patellis fūditur adiecto melle, ſeſamo & caſeo vt Hierocles tradit. Sunt tamen qui in pingui melle, caſeo & ſeſamo factitari prodant.

Stilo ſublucum vocari ſcribit Aelius libi genus, ex halita oleo, atque melle, vt Feſt. inquit.

Strepitus ſiue Streptos ex lacte, oleo, pipere conficitur, aut olei loco adipe.

Strues dicebantur placentæ digitorum coniunctorum ſimilitudinem, qui ſuperiecta panicula in tranſuerſum continebantur.

Sumana erant liba farinacea facta in modum rotæ.

Syncomiſtos is eſt, quem alio nomine vocari autopyroo Galenus eſt autor, quòd ex omnibus ſuæ farinæ partibus citra vllam detractionem conſtet, inter furfuraceum, & ſimilagineum medius. Syncomiſtos quaſi confuſaneus dictus, quoniam caſtratus non ſit, ſed omnia ſimul tulerit, furfures, vtriculos & ſimilam.

Tabarites puſillus erat, Achenes pergrandis. quo Teſmophorijs vtebātur Atticæ mulieres.

Taganitæ à patellis & ſartagine dicuntur, quæ cum accepto melle coquuntur, ac tepentes bulliunt.

Tageniæ quos epichytas & amites vocari Pamphilus author eſt, ā idē ſi genus, quod apud Cratonem vocatur enchyton, in dubio eſt, Phocion nihil diſtinguit, Iulius Pollux diſtinguere videtur.

Teſtutaceus Varroni dicitur, quòd in teſto calido coqueretur, namq. quod clibanū Græci, Latini teſtum dixere. Vſas eo comitialibus matronas ſcribunt.

Thalyſius panis eſt, qui primus nouella meſſe fingitur. Alioq. nomine vocant Thargelos.

Thargelos qui & Thalyſius eſt, ita dici panem volunt, qui primus, vt iam diximus, nouella meſſe fingitur.

Thiagones in Aetholia dicuntur panes deo dicati.

Tractæ ſunt placentæ, quæ alio nomine Capyriæ dicuntur.

Triangularis placenta, à matronis Gallicis conficitur, ex ſimila, cum ouis, lacte & butyro, in panificium ſubacta, capaci intus ventre, quem per hiſcentem rimulam vere complent caſeo & furno, dum eliqueſcat & torreatur caſeus.

Tyrocolcinæ placentæ dicuntur à caſeo & vſu cribri.

Tyronites à caſeo nomen habet, Eucridi ſimilis eſt Phyſicillus, quo Spartani vtebantur in ſacris epulis rupi effigie.

Zymites, hoc eſt fermentatus, qui & naſtos dicitur, quamquam naſtos quibuſdam placētæ genus ſit.

AVCTARIVM.

Alia quoq; habentur genera Oracites, Attaciæ, Amylon, Thyroiſtinon, cuius parandi ratio hęc eſt. Preſſum bene caſeum in vas mittito, & per ęreum cribrum ſuperpoſitam cernito, cum offerendi tempus aderit, ſatis mellis ſuperponito.

Varia panis genera ponuntur à Pli. l. 8. vt Artolagani à delicijs. Speuſici à feſtinatione. Furnacei, vel Artopeſii à coquendi ratione. Picentini panes fiebant ex alicæ materia nouem diebus macerata, decimo ad ſpeciem facta, & ſubacta vuæ paſſæ ſucco.

Panes hi probantur Iulio Polluci, Cribanitę, Obeliæ, Collices, Collabi, Naſti, Amyli, Collyræ, Zymetes, Sigamitæ, Chariſis, Canclitidæ, Maza, Melictuti, Hyglea, Anthema, Thridacine, Phyſtæ, Oemita, Ephieras, Dandalis, Loledia, Comon, Iupe.

Artopteum officina coquendi panes.

Bucellam panis Pſomon, Entheſin, & Blomon vocant.

Arcani panariam Ariſtophanes Sypiam vocat. Inſtrumentum ſubigendæ farinæ idoneum Mactram.

Tripodes & Magades vocantur menſarum fulcra.

In caſtris menſas habebant quadratas, quas Cibilas vocabant, domi verò rotundas.

Monopodia dicuntur menſæ, quæ vnico pede fulciuntur.

Abacus menſa vaſcularia & vinaria.

Antiquitus tres tantum adhibebantur conuiuæ ex numero Gratiarum. Deinde nouem ex numero Muſarum.

Cyrus conuiuas ſiniſtro lateri admouebat, vt cordi propinquiores & chariores.

Antiquitus Prandere & Cœnare in propatulo verecundiæ non erat.

Conuiuii locus vocatur Sympoſium, Andron, Syſſition, Triclinium.

Conuiuas Græci Sympotas, Homoſitos, Syſſitos, Sinuſiaſtas, Thiaſotos, Thiſitas, Illa pinaſtas & Eraniſtas vocant. Sunt prouerbiales quædam locutiones, quibus delicatum cibum poſſumus exprimere, cuiuſmodi ſunt iſtæ, Deorum cibus, deorum ambroſia, Cœleſte manna, Iouis cerebrum. Qualia purpurei cumedunt obſonia regis, Pontificalis cœna, opipara, dapſilis, adiicialis, dubia, ſaliaris.

CIBI ELECTILES ET DELICATI.

Genera eduliorum aliis præſtantia hæc ponuntur à Gallio, ex teſtimonio Varronis. Panus è Samo. Phrygia Attagena, Grues Melicæ, Hœdus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonia, Helops Rhodios, Scari Cilices Palma Aegyptia, Glans Iberica.

Horatius electiles cibos enumerat his verbis; Nom me Lucrina iuuerint cōchylia Magisve rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc vertat mare. Nō Afra auis deſcendat in ventrem meum, non Attagen Ionicus iucundior.

Stat. l. 1. Syl. inter menſarum delicias ponit Adorea Bellaria, nuces Ponticas palmas. Idumæas. Pruna Damaſcena, Eboſiæ Zacharum, Gaiolos, & Lagunculos, Pyra Ametina, Muſtaceum, & Cariotydes.

His annumerandæ ſunt lauticię, quas habuit Vitellius in patina. Trāquillus ait, fuiſſe Scarorum iecinora, Phaſianorum & Pauonum cerebella, linguas Phęnicopterum, Murenarum lactes à Carpathio vſq; freto per Nauarchos petitarum.

In veterū quoq; luxu fuerūt Rhonbus, Placēta Samia. Murena Tarteſſia, Thynnus Tyrius, Ceſtreus ex Sciatho, Cōchæ Pelorinæ Mænidus ex Lipara, Rapæ apud Mantin[illegible] Cren[illegible]s

Methy-

Digitized by Google

Methymnæi, Galeus Rhodius, Piſæ Eleuſiniæ Cythinius & Siculus cęſeas, Sal Tragaſeus, à Tragaſeus, à Tragaſa Epyri loco, Faba Ægyptia.

Scriptorum monumentis probantur Rauennæ Aſparagi, Ægyptium acetum. Attilius Padi. Anguillæ, Bænaci, Gangis & Timaui Auratæ Actiacæ. Anthiacæ, Anthiamaris Rubri, Alloſæ Tyberis, Bulbi Megarici, Caſei Lunenſes & Veſtini, Lucrinæ conchæ, Cumarum capæ, Bænaci carpiones, Petragoricorum caſtaneæ, Gallinæ Numydicæ, Venetiarum Gobius, Circellarum lactucæ, lac Saſſinæ, Arcadiæ Muſculli, Melones, Oſtienſes, Auellanæ nuces & Tarentinæ. Napi Amiterni, oleum Venafranum, Velitrarum Oua, Poma Phæacum & Phaliſcorum, Porri Ariciæ & Tarentij, Placentę Picętinę, Capuæ Pepones, Rhombus Adriaticus, Germaniæ Raphani, rapa Nurſina, Salmo Aquitanicus.

CIBI QVIBVSDAM HOMINIBVS GRATI, cum diuerſo populorum victu.

Plato gaudebat ficubus, vnde & Philoſycon eum dixerunt nonnulli.

Philippus & Alexander dicti ſunt Philomeli, à pomis, quæ auidè eſitabant.

Gaudebat lupinis Protogenes.

Ante vſum frugum Arcades veſcebantur glandibus, Argęi pyris, ficubus Athenienſes, pyris ſylueſtribus Tirinthii, Palmulis Carmani milio Mæotici & Sauromatæ, Perſæ cardamo. Nomades, Æthiopiæ veſcuntur elephantis, vt Symbari Cynocephali populi lactæ: Agriophagi pantheris & leonibus: Anthropophagi humana carne: Mandi locuſtis, vt etiam Parthi. Solitæ piſcibus Ophiophagi ſerpentibus Apæi baccis: Æstate Hieronymi carnes humanas eſitabant Scoti.

Amazones lacertis olim veſcebantur, vnde & Sauropatidas Græci eas appellarunt, nam Sauras lacertas vocant.

Nero gaudebat porris, quibus vocis gratia omnibus æſtatis diebus permixto veſcebatur oleo, nihilque aliud præpter panem eſitabat. author Plin. l. 19.

Cladius Imper. gaudebat Scara piſces. Iulia quotidie inula herba veſcebatur.

VESTIMENTORVM GENERA.

Abolla veſtis erat tragica, & grauiorum perſonarum. Ea vtebãtur externi reges, erat enim magni ſplendoris & precii. Mart. l. 4. Græcæ quem nudi tegit vxor Abolla grabati. Idem l. 1. Neſcit cui dederit Tyriam Criſpinus abollam. Suet. ſcribit Pompeium quẽdam baculo percuſſum fuiſſe à Caligula, quòd ſpectacula ingreſſus, cõuertiſſet omnium oculos fulgore purpureæ Abollæ. De hac Iuuen. Sat. 3. Atque audi facinus maioris Abollæ.

Adaſus tunica erat ab humeris non conſutá.

Amictorium indumentum erat pectoris, quo dormientes ſe integebãt, ne nocturno frigore offenderentur. Erat autem ex lino, mulieribusq; maximè in vſu.

Amphitapæ dicuntur veſtes, villos vtrinque habentes. Lucilius apud Nonium Amphitapæ villis ingentibus molles, & ſi aliud quid deliciarum.

Anaxyrim Cælius ait indumentum fuiſſe Perſis peculiare. Nos Pileum dicimus.

Arſineum autore Feſto, ornamentum erat capitis mulieris.

Aulæa teſte Nonio, genus erat veſtis peregrinæ. Nos Aulæum dicimus velamen beluatis intextum Picturis Aliter dici poteſt Peripetaſma, Periſtroma & tapes ſeu Tapetum Vir. l. 1. Æneid. Aulæis iam ſe regina ſuperbis Aurea compoſuit ſpondæ.

Bardocucullus veſtis erat Gallica, vnicuique tempori idonea, cum qua milites imbrium tempore iacebant in caſtris, & in agris ruſtici. Lucan. l. 1. Vrbica Lingonicus, Tyriãt hina bardocucullus.

Batrachides veſtes erant viriles & floridæ, quæ nomen traxerũt à colorę ranæ, quæ Battachos Græcè dicitur. Similis propę erat Bardiacus, ſed ſine cucullo; ideſt capitis ligamẽto.

Birrigenus eſt veſtis Gallica, quo capita integuntur.

Braccha veſtimẽtum Gallis quondam peculiare. Vopiſcus: Gallicis, inquit, bracchis ornatus Tetricus in triumphum eſt ductus: Lamprid. ait Alexand. principẽ inter militaria veſtimenta bracchas donaſſe, his etiam vtebantur Sarmatæ. Bracchialia dicuntur bracchiorũ tegumenta, vt Tibilia tibiarium. Pli. l. 25. Nec vllo malo medicamento lædi poſſe, aut veneno (ſi quis in bracchiali habeat) arbitrantur magi.

Erat & Burrhanicum genus cuiuſdam veſtis,

Digitized by Google

Calantica tegmen erat capitis muliebre. Tullius in Clodium. Quum calanticam capiti accommodares.

Colaſiris fuit itidem Perſarum veſtis omnium pulcherrima. Herod. in Euter. Veſtibus amiciuntur lineis circa crura fimbriacis, quas Calaſires appellant, ſuper quas candida fertur amicula tanquam ſuperiecta.

Caliga tegumentum eſt tibiarum. Hinc Caligati, caligis induti. Imperator Caligula nomen ſumpſit à caligis, quas margaritis refertas primus portauit. Auſonius; Cuius cognomen caligæ cui caſtra dederunt.

Caltula veſtis nomen ſumpſit à Calta herba viola coloris lutei. Calyptra genus erat veſtimenti, quo mulieres integebant ſua capita.

Campeſtre dicitur lumbare, ſeu ſubligar, quo integuntur lumbi. Horat. l. 1. Epiſt. Penuli ſolſtitio, campeſtre niualibus auris.

Candys indumentum erat Perſicum, & regis quidem Haliporphyros. Plutar. in Alexandro Magno Nunquam tamen vt Mœdorum amictum barbarum nimis & ab ſe alienum aſſumeret, induci potuit, ſemper anaxyridas, candyn. Tyaramque repudians.

Capidulum idem ſignificat quod capitium.

Capitia dicũtur tegumẽta capitũ. Varro apud Noniũ Nec capitia, nec ſtrophia neq; zonas.

Capyris tunica erat, Perſarum manicata.

Carbaſus (inquit idem) pallium eſt, quo flumina amiciuntur, aut opulentiæ. Sericeum erat aut lino tenui Virg. l. 8. Eum tenuis glauco velabat amictu Carbaſus.

Caſiaca nomen eſt veſtis, qua vtebantur Græci milites Caſianam vocauit Euſtatius, à nomine Caſij montis.

Caſtula dicebatur pulliolum, quo puellę nudæ infra papillas præcingebantur. Varro caſtulam mulier ſumpſerat pro ſuccula Hæc etiam Perizonium & Pręcinctorium appellatur.

Cauſia ſeu caſea, tegmen eſt capitis ad calores. Valerius Maximus Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit Cauſia, qua velatum caput more Macedonum habebat.

Cæſitum linteolum erat purum & candidum ſic dictum, quod aras haberet circumciſas, autore Nonio.

Cento veſtis eſt craſſa, variiſq; pannis & partibus conſuta, ad quam alluſiſſe videtur. Hora. in Arte, dicens: Purpureus latè qui ſplendeat vnus & alter Aſſuitur pãnus. Iuue. Sat. 6. de Meſſalina Imperatrice: Intrauit calidum veteri Centone lupanar. Nomades autore Strabone, tentorijs vtuntur centonum inſtar pilo contextis. Centones per ſimilitudinem vocatur carminis genus, ex diuerſis carminum fragmentis, hinc atque illinc accerſitis, cõſutum, qualis eſt Auſonij cento nuptialis, ex Virgiliani carminibus concinnatus. Hinc natum adagium, Farcire centones: id eſt, commẽtitiis nugis auditores ludere. Plautus in Epidico: Quin tu, inquit, alium, quæras, cui centones farcias: id eſt, quem tu glorioſis mẽdaciis expleas.

Chaſalis tunica erat laxa & muliebris, vel (vt alii malunt) nodus tunicæ muliebris quo connexa circa ceruicem tunica ſumitur.

Chirodita vocatur tunica prolixa vltra brachia manus operiens. Peculiaris eſt Dalmatarũ genti Eius pannum Galli Damaſcum vocant.

Chitón veſtis erat prætenuis & ſimplex, quæ fiebat lino. Capitur etiã pro thorace: vnde & Homerus Chalcochitonas Achæos vocauit tanquam æneis præmunitos tunicis.

Chlamys dicitur veſtis militari pallio ſtrictior & breuior. Val. Flac. l. 6. Non auro dipicta chlamys, non flaua galeri Cæſaries. Plautus ad ornatum militis ait opus eſſe chlamyde, machæra & petaſo. Trãquillus in Tiberio accipit pro veſte puerili, munera, inquit, quibus à Pompeia, Pompeii ſorore, in Sicilia donatus eſt, chlamys & fibula. In Caligula verò poſuit pro veſte militari, dicens: Vt ſæpe chlamyde, peltaq; & galea armatam, & iuxta adequitantem militibus oſtenderit. Chlamydati dicuntur induti Chlamyde. Plautus in Pſeud. Quis hic homo chlamydatus eſt, aut vnde eſt?

Chlæna veſtimentum erat, quod aliis omnibus ſuperponebatur. Nos Lænam dicimus.

Cinctus Gabinus toga erat ſic in tergũ reiecta, vt lacinia eius reuocata hominem cingeret Ea vtebantur Romani conſules bellum inducturi. Vir. l. 7. Æn. Ipſe Quirinali trabea cinctuque Gabino Inſignis reſerat ſtridentia limina conſul. Porrò cinctus virorum erat, cingiſtum mulierum.

Colobium

Digitized by Google

Colobium tunica erat ſine manicis, qua vtebantur quondam Romani.

Conopeum genus erat tentorij ad culices prohibẽdos,quo maximè vtebantur Alexãdrini, qui Conopeis lectos operiebant, ne à culicibus infeſtarentur. Prop.l.3. Fœdaq; Tarpeio Conopea tẽdere ſaxo. Hora.in Epod.Interque ſina turpe militaria Sol aſpicit Conopeũ.

Crocoton genus eſt veſtis rotundæ ac fimbriatæ,qua vtebãtur diuites matronæ.Numeratur à Feſto inter delicatas veſtes.Hinc adagium natũ,Feli Crocoton dare:quum indignũ honor exhibetur.

Crocotula veſtis crocei coloris.Plau.Patagiatam,Caltulam,aut Crocotullam.

Cucullus veſtis erat quæ implicabatur collo. Noſtri monachorum geſtamen vocant quod relinquere planè ſit nefas.Cucullã tamen dicere malui. fratres heremitani. De Cucullo Mar.l.10.Pullo Meuius alget in cucullo.Iuu.Sat.6.Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos Georg.Valla ait,breue eſſet tegmen, & vile, quo caput humerique ad arcendã pluuiam conteguntur.

Culcitram Nonius ponit inter genera veſtimentorum. Eſt autem tela illa, ſeu lintheum; quod dormientibus nobis ad quietem ſupponimus, cuique plumam inculcamus Mart. Praudata tumeat facilis tibi culcitra pluma.

Cyclas veſtis eſt fœminea & in rotunditatem formata. Sidonius ait pronubã Cyclade honorari,ſic toga ſonator honoratur Alexander Roman.Imp.(aut Lampridio)dicere ſolebat,matronas regias contentas eſſe debere Cyclade,quę ſex vnciis auri,plus nõ haberet. De Cylade Iuu.Sat.6.Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in Cyclade. Cycladati dicũtur induti Cyclade.Trãquil.de Caligul.Sępe depictas gemmataſque indutus Penulas, manuleatus & armillatus in publicum proceſſit:aliquando ſericatus & Cycladatus.

Dalmatica genus eſt veſtis,quæ à Dalmatis populis(apud quos frequẽs fuit ei⁹ vſus)nomẽ ſumpſit.Hac dictione vſus eſt Lampridius Dalmaticus,inquit,poſt cœnam ambulabat.

Dextrocheria dicuntur dextrarum manuum ornamenta Alio nomine vocantur Dextratiola:Iulius Capitoli.ſcribit,Maximinum Imperatorem pollice fuiſſe ita vaſto, vt vxoris dextro cherio vteretur pro annulo.

Diphthera paſtoritium erat indumentum ex pellib. Herodotus ſcribit, Ionas Biblos dicere Dephtheras,quod aliquod Biblorum ſeu papyri penuria,pellibus vterẽtur tum caprinis, tum ouilis Alio nomine vocatur Beta.

Diplois dicitur duplex pallium, ut dictio monſtrat.Diplodion Cælius numerat inter veſtes mulierum proprias.

Endromis veſtis erat hirſuta & longiore villo,quibus vtebantur in gymnaſio & theatro ad munera arenæ exercenda. Mittebatur autem ex Gallia ob peritiam textorum, qui illic habebantur preſtantiſſimi.Mart.l.4.Dona peregrinã mittimus Endromidem,Hæc veſtis exigui erat precii,licèt à diuitibus tantùm vſurparetur:nã ſoli diuites in gymnaſiis ſolebant exerceri.Idem Martialis.Pauperis eſt munus, ſed non eſt pauperis vſus; Hanc tibi pro togumittimus Endromidem.

Epheſtris à Græcis dicitur, quam milites ſuperponunt.

Epitogium dicitur pallium,quod ſuperponitur togę Verbum eſt bigenũ, ex Græco & Romano compoſitum.

Exomides erant veſtimenta quædam quæ aliis tunicis ſuperponebantur.Sũt qui Comicorum eſſe putent.

Feminalia ſeu Femoralia dicuntur feminum ſeu femorum tegumenta. Femina enim pro femoribus capiuntur,Plin.Prioribus pedibus femina onerant, propter id natura ſcabra. De feminalibus.Suet.in Auguſto:Hyeme quaternis cum pingui toga tunicis & ſubucula & thorace laneo,& feminalibus & tibialibus muniebatur.

Flammea erant indumenta capitis,quibus matronæ & nubentes vtebantur ad velandum pudorẽ in nuptiis. De his videtur intellexiſſe Seneca Cui cõiugio corpora velas captiue pudor.Lucan.l.2.Lurea demiſſos velarunt flammea vultus.

Ferenſia veſtimenta erant,quibus Romani vtebantur in foro.Aliter vocãtur togæ forẽſes. Sueton.in Auguſto. Forenſia autem & calceos nunquam non intra cubiculum habuit.

Gabanium habitus eſt Græcanicus oblongis manicis, quo nunc vtuntur pleriq;Itali.

Galericulum capitis indumentum,quo crines operiebãtur.In vſu erat palæſtritis,ne capilli eorum cæromate contaminarentur Suetonius ſcribit, Othonem Galericulum capiti

propter raritatem capillorum adaptaſſe; vbi Galericulum accipit pro adulterina coma; quæ ex alienis capillis inſtar galeri compingitur, & ita graphicè capiti annectitur, vt à vera coma internoſci nequeat. De hoc Mart. Ne lutet immūdum nitidos ceroma capillos, Hac poteris madidas condere pelle comas.

Galerus dicitur capitis tegumentum, factum inſtar galeæ. Poetæ fingūt, Mercurium in ferendis Deum mandatis vti galero. Clau. l. 1. de Raptu. Cyllenius aſtitit ales Somniferam quatiens virgam, tectusque galero.

Gauſapina veſtis erat villoſa, non tamen oneroſa. Martialis: Et dolet, & queritur, ſibi non contingere frigus, Propter ſexcentas Baccara gauſapinas.

Hemitogium dicitur media pars togæ. Ratio dictionis nota.

Hypotichos dicitur ſubucula, eſtq; pontificum, autore Hieronymo.

Ianthina dicitur veſtis violacea. Mart. Coccina formoſæ donas & Ianthina mœchæ.

Ias nomen eſt veſtis apud Herodotum ſcribentē: In quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt.

Impluuia veſtis erat, qua ſacerdotes per imorem vtebantur. Varro: Salium quoque ſereno tempore Impluuia amictum fuiſſe criminabantur.

Induſium veſtis erat, quæ ſuper ſubuculam induebatur. Induſiatus, ideſt, induſio veſtitus.

Infulæ dicebantur faſciæ factæ inſtar diadematum, a quibus vtrinque dependebant vittæ. Virg. Nec te tua plurima Panthu Labentem pietas, nec Apollinis infula texit. infulati dicuntur infula operti. Inſtita erat faſciola, quæ partem vnam ſtolæ ambiebat. Hora. Sūt qui nolunt tetigiſſe niſi illas, Quarum ſubſuta talos tegit inſtita veſte.

Lacerna veſtis erat militaris, & coccinea. Erant & Lacernæ albæ apud veteres, quibus vtebantur in ſpectaculis, & ad vſus theatrales. His albentes togas (vt indicat Epigrammaticus) contegebant. De his intellexit Suet. in Auguſto, dicens: Ne quem poſthac de cætero paterentur in foro circoue, niſi poſitis lacernis togatum conſiſtere. Plin. l. 16. Statimque augent lacernarum precia. Prop. l. 3. Tu tamē iniecta tectus Veſane Lacerna tubide militari intelligit. Idem l. 4. Texitur hæc caſtris quarta lacerna tuis. A lacerna fit lacernatus Iuuenal Ipſe lacerna æquum ſe iactaret amicæ.

Latuſclauus veſtis erat ſenatorij ordinis inſignis, & Calceus lunatus. Tunicæ purpuram Plin. Latum clauum appellat. Suetonius in Auguſto: Sumēti virilem togam tunica latis clauis reſuta ex vtraque parte ad pedes decidit. Clauus etiam & Latuſclauus (quod etiā Lataclautum dicitur) capitur pro ſenatoria dignitate: vt Ius annulorum aureorum, pro equeſtri ordine. Oui. Curia reſtabat, claui mēſura coacta eſt. Tunica laticlauis texī cępit Plinij temporibus, qui latiore clauo Tullum hoſtilium è regibus primum vſum prodidit. Dictus eſt autem à textura, qua in mappis vſos fuiſſe docet. Mart. Et latu variata mappa clauo. Ab hoc veſtimento, Laticlauij dicūtur ſenatores & ſenatorū filij. Suet. in Auguſt. Binos plerumque laticlauos propoſuit ſingulis alis.

Læna veſtimentum erat, quod ſuperponebatur tunicis omnibus Virg. Tyrioque ardebat murice læna Demiſſa ex humeris. Græci Epigraphon dixere. Ab huius uſu nomē traxerunt Lænates Romani.

Leuidēſa genus veſtis vile raro tenuique textu. Hinc Munus Leuidenſe prouerbiali figura dicitur munus minimi precij. Cic. Dolab. l. 9. Epiſt. Sed ego hoſpiti veteri & amico munuſculum mittere volui. Leuidenſa, craſſo filio, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera.

Limbus erat veſtimentum muliebre, purpuram inimico cōſutam habens. Virg. l. 4. Æn. Sidonia picto chlamidem circundata limbo.

Lumbare quo integūtur lumbi Hieronymus: Sicut tu poſuiſti lūbare iſtud ad lumbos tuos.

Mamillare indumentum erat ad compeſcendas papillas mulierum mammoſarum. Mart. Taurino poteras pectus conſtringere tergo, Nam pellis mammas non capit iſta tuus.

Erat & Mandya veſtimenti genus, quo ſe vt lorica muniebant. Latini Mantellum dicunt.

Manica dicuntur manum tegumenta. Hinc Manicatæ veſtes quæ olim probro datæ ſunt, et molliciei. Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mytræ.

Mantile dicitur lintheum, quo terguntur manus. Virg. Tonſiſque ferunt mātilia villis. Dicimus & mantellum. Plaut Nec his ſycophantiis, nec fucis vllum mantellum obuiam eſt.

Maſtrugæ ſeu Maſtrucæ veſtes erāt Sardis peculiares. Plau. Maſtrugatus & pleus puluere.

Mollicina veſtis à mollicie nomen ſumpſit.

Myoton

Digitized by Google

Myoton Armamentorum fuiſſe veſtimentum dicunt,muricis figura,varie ornatum.
Muticia veſtes erant tenues & lucidæ delicatis aptiſſimæ. Fiebant ſerico Dicebantur autẽ Multicia quod ſuauitate ſua mulcerẽt.Iuu.Sat.2.Nõ facient alii quũ tu multicia ſumas.
Nebrides veſtes erant villoſæ,factæ pellibus ceruorũ quibus in ſacrificiis Bacchi vtebãtur.
Sidonius Rotat Enthea thyrſum Baſſaris & maculis Erithreæ Nebridos horrens.
Otho apud Homerum nomen eſt candidi amiculi ex lana,non ex lino Cælius.
Palla dicitur honeſte mulieris veſtimentum Stat.l.7. Theb Tenariam fulua mordebat Iaſpide pallam. In Gallia viri etiam vtebantur palla.Mar. Dimidiasque nates Gallica palla tegit.
Pallium veſtimentum erat Græcis peculiare.Hinc Palliatæ comœdiæ,quæ ſcriptæ ſunt ſecundum, ritus & habitus Græcorum palliatorum. Palliati & palliolati dicuntur induti pallio.Suet.in Cæſare Dictatore:Vno quo ſagati palliatiue,altero quo togati cũ illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent.Mart.Hinc volo quæ facilis,quæ palliolata vagatur. De pallio.Suet. in Auguſto: Togas inſuper & pallia diſtribuit. Idẽ in Cæſare Tiber.Redegitque ſe depoſito patrio habitu ad pallium & crepidas pallidum quoq;veſtimentum erat philoſophicum Herodes (vt eſt apud Gellium) quendam barbarum palliatumque (qui ex eo habitu philoſophus videri volebat)ita taxauit.Video barbam & palliũ,philoſophum nondum video Diminutiuum eſt Palliolum.Iuuen.Satyra 3.Vxorem comędias agit, vel Dorida nullo Cultam palliolo A Polliolo fit aduerbium Palliolatim. Plautus. Polliolatim amictus ſic inceſſi ludibundus.
Paludamenta ornamenta erant,& inſignia militaria.Ideo quum ad bellũ exijt imperator, Paludatus dicitur proficiſci.Cic.in Piſonem & Gabinium: Exierũt duo paludati vulturi. Paludamenta dicuntur à palam,quòd his induti palam conſpicerẽtur.Pli.ſcribit, Coccũ fuiſſe dicatum paludamentis Imperatoris Licet autem bellicum & caſtrenſe imperatoris eſſet indumentum,paludati tamen erant lictores. Liuius Cum paludatis lictoribus profectus ab vrbe Brunduſium venit.Paludati(vt iam exemplis docuimus) dicũtur paludamentis ornati. Iuuen. Sat.6.Cumq; paludatis ducibus præſente marito.Ipſa loqui recta facie, ſtrictisque mamillis Paludamentum hodie Cottam armorum vocamus, inquit Budæus.
Parnacides veſtes erant puellares.Teſtis apud Nonium Varro.
Patagium erat chlamys aurea,quæ precioſis tunicis ſuperindui ſolebat.Patagiarii dicũtur veſtimenti huius textores.Patagiati,eo induti.
Penulæ veſtes erant ſeruorum, & pauperum Optimæ texebantur ex lana Appula. Ea vtebantur ad arcendam pluuiam,ſed nunquam imperatores.Galba amico roganti Penulã, Non pluit,inquit,non opus eſt tibi:ſi pluet,ipſe vtar.De Penulis Lampridius in Alexandro Seuero. Penulis intra vrbem frigoris cauſa, vt ſenes vterentur, permiſit, quum id veſtimenti genus ſemper itinerarium aut pluuiæ fuiſſet. Matronas tamen intra vrbem penulis vti vetuit,in itinere permiſit.Horat. l.1.Epiſt Incolumi Rhodos & Mytilene pulchra facit, quod penula ſolſtitio brumali niualibus auris. Notatus eſt Caligula, quòd penulis vteretur,quæ imperatorem minime decebant.Sueton.Sæpe depictas,gẽmatasq; indutus penulas, manuleatus & armillatus in publicum proceſſit. Auguſtinus Penulam accepit pro grammaticorum indumento l.1.Confeſ.vbi ait:Quis penuleorum magiſtrorum,inquit,audit aure ſobria, ex eodem pluere hominẽ clamantem & dicentẽ fingebat hæc Homerus. Vulpianus iuriſconſ. inter communia veſtimenta (quibus vir & mulier promiſcue vtuntur) penulas numerat Penularium dicitur,penulæ repoſitoriũ, Penulati penulis veſtiti.Mart.l.2. Non ipſe codrus alpha penulatorum.
Peplum ſeu Peplus,veſtis erat ſolemnis,quæ viro vel fœminæ iniiciebatur.Plau.Nunquam ad ciuitatem veni,niſi quum infertur peplum hodie. Vir.Crinibus Iliades paſſis,peplumque ferebant.Lactantius grammaticus ait,peplum dici veſtẽ candore eximio, aureis diſtinctam clauis, ſine manicis, quam veſtitores deorum ſimulachris inijciebant,Peplum primo inſtituerunt Athenienſes,Texebatur matronarum manibus,intraque triennium numini offerebatur ſed Mineruæ in primis. Seruius ait, Peplum pallam eſſe femineam Mineruæ conſecratam. Xenophon ſcripſit, Peplum etiam conueniſſe viris. Lactantius Peplos dixit in maſculino genere His Peplos(inquit)& indumẽto precioſa, quibus vſus velaminis nullus eſt,his aurum & argentum conſecrat.

Digitized by Google

Perimeſa antiqui vocabant indumenta,quorum extremitatibus aſſuta eſſet purpura, quadam inſulæ imagine.

Periſcelis dicitur pectoralis mulierum faſcia ſeu ſimile aliquod indumentum puellare: aut (vt alii volunt)brachiorum ornamentum,quod aliter Dextrocherium vocatur.Horat l. 1. Epiſt. Nola refert meretricis acumina, ſæpe catellam. Sæpe Periſcelidem raptam ſibi flentis Menander ſcripſit,puellas geſtare periſcelidas.Gremialia uocat Cælius.

Perizonium pallium eſt præcinctum,quo nudę uirgines infra papillas præcinguntur. Aliter Præcinctorium uocatur.

Petaſus dici poteſt capitis tegmen,ſeu umbraculum ad inſtar pilei,formatum.Suet.in Auguſto. Domi quoque non niſi petaſatus ſub dio ſpaciabatur Cicero ad Caſſium: Sed tabellarii petaſati ueniunt,comites ad portus expectare dicuntur.Plin.l.36.ſcribit,in ſummo labirinthi Italici Petaſſum unum omnibus pyramidibus impoſitum fuiſſe.

Phelonem pro quodam tuniculæ genere accinit Cælius.

Pileus ſeu pileum,dicitur virile tegumentum.Perſius: Hanc nobis Pilea donant.Cæl.

Sabin iuriſperitus teſtis eſt apud Gellium, pileatos ſeruos uenum ſolitos ire: quo indicabãt ueteres,uenundandi legem non eſſe operiendam. Corona ſignum erat captiuorum uænalium. Pileus uero impoſitus demonſtrabat, eiuſmodi ſeruos uenundari, hinc Pileus interim pro libertate capitur,cuius inſigne eſt Liuius;Poſtero die ſerui ad pileum uocati, & carcere uincti,emiſſi Suet.in Nerone:Tantumque gaudium publice præbuit,ut plebs pileata tota vrbe diſcurreret Idem in Tiberio. Seruis ad pileum fruſtra vocatis in Siciliã profugit.Serui enim(qui manumittebãtur)accipiebãt pileum capite raſo Sex.Aurelius; Omnis(inquit)Roma adeò interitoNeronis exultauit,vt plebs induta pilei manumiſſione, tanquam ſæuo exempta domino triũpharet. Mart.l.1. Permittis puto pileata Roma. in Saturnalibus ad exprimendam libertatem pileata erat Roma;vnde idem Mart.Dumque decent noſtrum pilea ſumpta Iouem.

Poderis dicitur talaris tunica duplici ſyndone. Ioſephus Byſſinam vocat. Hæc adeo arcta eſt, & ſtrictis adeo manicis, vt nulla ſit in veſte ruga. Tales interdum habent milites, vt onere expediti aptiores ſint torquendis haſtis,aut vibrandis ſagittis.

Polimitus nomen ſumpſit à multiplici liciorum varietate: nam mitos Græce,filum dicitur Latine. Hinc Polymita veſtis dicitur multis licijs contexta Plinius Plurimis vero licijs texere,quæ Polymita appellant Alexandria inſtituit.Polymitarii dicũtur,qui huiuſmodi veſtimenta conficiunt.

Prætexta veſtis erat patriciorũ,ab eo dicta,quod purpura prætexebatur. Hinc prætextatus Papyrius dictus eſt,ob loquendi tacendiq;prudentiam in ætate prætexta.Et Prætextatus ſermo dictus ab antiquis,qui nihil haberet obſcœnitatis Pompeius Sexto l.16. de Verbis priſcis: Nefas,inquit, apud ueteres habitum eſt, vti prætextati pueri verbis obſcęnis vterentur,ideoque prætextatum ſermonem appellarũt,qui nihil obſcęnitatis referret. Quã ſententiam apud Macrobium videtur probare Vectius prætextatus: Nam toga inquit, prætexta ea ratione pueris additur,ut ex coloræ purpuræ ingenuitatis pudor regeretur. Diuquæ negatum libertinis fuit uti prætexta. Vnde etiam Prætextatæ fabulæ apud antiquos dictæ ſunt quibus præcepta & monitiones ad optimos mores pueris tradebantur. Horatius in Arte:Vel qui prætextas,uel qui docuere togatas. Cõtra tamen Suet.in Tito Veſpaſiano,verba pretexta,uocat impudica,qualibus ſolent uti laſciuientes pueri: Erat, inquit, dicacitatis plurimæ, & ſic ſcurrilis ac ſordidæ, ut ne prætextatis quidem uerbis abſtineret M. Tull. in oratione pro Murena ſcribit filios triumphantium maxime prætextatos ſedere conſueſſe in equis triumphatoris.

Puluinar,Puluinus,& Puluillus dicitur, quod dormientium capitibus ſupponitur,à plumis pullorum, quibus fit. Catullus poſuit pro plumeo lecto, & geniali thalamo in quo noua nupta quieſcit cum ſponſo, ubi ait: Puluinar uero diuæ geniale locatur.Idem; Puluinar complexa ſuo uelabat amictu.

Ralla ueſtis dicta eſt à raritate filorum; Plautus apud Nonium.Tunica Ralla, toga ſpiſſa.

Recinium ueſtis fuit ãtiquiſſima quadrata,cuius mediã partẽ iaciebãt poſt humeros Eadẽ Ricinus & Riciniũ dicitur à reiiciendo. Feſtus;Reciniũ eſt omne ueſtimentũ quadratũ.

Rechidimna ſeu Recidipna,ueſtes erant peregrinę,quibus utebantur in Gmnaſijs Iuuenalis Sat.2. Ruſticus ille tuus ſumit recidipna Quirine.

Regilla

Regilla veſtis erat regia, vnde etiam tractum nomen. Ea erat auro & pupura intexta & regibus peculiaris Plautus. Baſilicam an Regillam induam tunicam.

Reticulum capitis tegmen muliebre. Varro; Suisque ſuſpēdit laribus marinas molles pilas, Reticula & ſtrophia Capitur etiam pro quodam inſtrumento, quo antiquitus panes ferebantur. Iuue. Sat. 12. Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ.

Rhenones veſtes erant pelliceæ, quibus autore Cæſare, Germani vtebantur. Sidonius; Viridentia ſaga limbis marginata puniceis, penduli ex humeris baltei vel gladij balteis ſuper currentibus ſtruxerat clauſa bullatis latera Rhenonibus.

Richa veſtimentum erat, quod nos ſudarium dicimus. Serenus; Aut zonulam, aut aurem, aut richam.

Rhiza veſtimentum fuit Thracium.

Sagulum diminutiuum eſt à ſago. Virg. l. 8. Æn. Virgatis lucent ſagulis, tum lactea collo Auro inuectuntur. Hinc etiam Sagulati ſagulo induti. Suet. in Vitellio. Vrbem quoque ad Claſſicum introijt paludatus, ferroque ſuccinctus inter ſigna atque vexilla ſagularis militibus.

Sagum erat militare veſtimentum, quod teſte Cicerone, ſumi ſolebat in bello. Et quando in ſagis tota ciuitas erat, conſulares viri ſolebāt eſſe togati. Mart. l. 1. Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago. Plin. l. 27. Sacerdotes candida veſte cultus arborē ſcandit, Falce aurea demetit, Candido id excipitur Sago Iuu. Sat. 6. An ſaga vendenti nubat caupone relicto. Sagati dicuntur ſago induti. Sagarij dicuntur venditores ſagorum.

Semitogium vocatur breuis & dimidia toga. Vnde Semitogati dicuntur.

Singuliones genus erat veſtis barbaræ, inquit Baptiſta Egnatius.

Stola erat talaris tunica, qua matronæ vtebantur. Tibul. l. 1. Quamuis nec vitta ligatos Impediat crines, nec ſtola longa pedes. A ſtola, pudori dicitur Stolatus, id eſt, matronæ conueniens. Mart. l. 1. Et ſtolatum permittit meretricibus pudorem.

Stragulum veſtis erat, qua lecti ſternuntur, colorum & figurarum multitudine variegata. Tibullus l. 1. Nam neque tunc pluuiæ, nec ſtragula picta ſoporem, Nec ſonitus placidæ ducere poſſet aquæ. Martialis; Stragula purpureis lucent villoſa tapetis. Idē tamē accepit Stragulū pro ephippio, vbi ait; Stragula ſuccincti venator ſume veredi. Varro; Quicquid inſternebant, à ſternendo ſtragulum appellabant. Hieronymus poſuit pro veſte muliebri; Stragulatam (inquit) veſtem fecit ſibi, Byſſus & purpura indumenta eius.

Strigium veſtis erat Hiſpanica. Plaut. Nudus eſt, iurat ſe ſtrigium oppigneraſſe.

Strophium dicitur faſcia pectoralis ad deuinciendas puellarum mammas. Nonius ait, Strophium breuem eſſe faſciam, quę virginearum papillarum coercet errorē. Martialis Faſciam vocat pectoralem, vbi ait; Faſcia creſcentes dominæ cōpeſce papillas, Vt ſit quod capiat noſtra tegatque manus. De Strophio Catullus; Non tereti ſtrophio lactantes vincta papillas. Capitur etiam Strophium pro religioſa quadam corona, qua vtebantur antiqui ſacerdotes. Plin. Tenuioribus coronis vtebantur antiqui, ſtrophia appellantes. Diminutiuum eſt Strophium. Autor hymni (qui in honorem diui Ioannis Baptiſtæ canitur) poſuit ſtrophium pro villoſo corporis tegumento, vbi ait. Præbuit hirtum Tegumen Camelus Artubus ſacris Strophium bibentes.

Subarmalia ſaga erant & chlamydes, quibus arma ſuperinduebant.

Subligaria veſtes erant, quæ coxas vſque ad vmbilicum à genibus contegebant. His vtebātur Mimi in theatro. Mart. l. 3. Iuuen. Sat. 6. Aliter vocatur ſubligaculū. Cicero in Offic. Scenicorum quidem mos tantam habet vetere diſciplina verecundiam, vt in ſcena ſine ſubligaculo prodeat nemo. Imperitus ſubligaculum indutus omnibus id oſtentat. Adagium eſt in eos, qui propter inſolentiam etiam ineptiſſimis rebus efferuntur.

Subucula veſtis erat interior, quæ ſub alia induebatur. Varro. Poſtquam binas tunicas habere cœperunt, inſtituerunt vocare ſubuculam. Horat. l. 1. Epiſt.... Rides, ſi fortè ſubucula pexæ Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar.

Sudarium dicitur lintheum ad detergendum corporis ſudorem, & purgādas nares Suet. in Nerone. Neque quicquam ſerio iocove egerit, niſi aſtāte Phonaſco, qui moneret, parceretq. arterijs ac ſudarium ad os applicaret. Ex Strabi Hiſpaniæ vrbe mittebantur optima lin hea, quæ Sudaria dicebantur. Catullus. Nam ſudaria Setaba ex Iberi Miſerunt mihi munera Fabullus & Verannius. Diminutiuum eſt Sudariolum. Apul. Quanti ſudores

innocen-

Digitized by Google

innocentibus hoc vno ſuariolo afferantur, poſſum equidem pluribus diſputare.

Supparus ſeu Supparum dicitur leuis & anguſta toga. Feſt. ait, veſtimētum eſſe puellare ex lino. Nos Subuculam & Camiſiam dicimus. Nonius ait, Suppatum eſſe lintheum femorale vſq ad talos pendens, quòd ſubtus appareat. De ſupparo Afranius. Puella nondum, ſupparos ſi induta ſum. Luc. l. 3. Humeriſq. hærentia primis Suppara. Seneca pro velis accepit in Medæa. Et alto rubicunda tremunt ſuppara velo.

Syndones veſtes erant candidæ ex lino, quibus magi vtebantur. Erant autem ſubtiliſſimæ, & tenuiſſimis filis intextæ. Mart. l. 4. Nec ſic in Tyria ſyndone tutus eris. Syndones vero populi ſunt Mœotidis confinio, teſte Pomponio Mela.

Syntheſis genus eſt veſtis breuis, & negotijs aptæ, qua Romani omnes toga depoſita in Saturnalibus vtebantur. Conſuta erat & compoſita quadam compoſitione verſicolori, vnde inditum nomen. Mart. De noſtra praſina ſyntheſis empta toga. Syntheſiatus hac dicitur indutus veſte.

Syrma veſtis erat, quæ in recitādis grauioribus poematibus trahebatur ab hiſtrionib. Mart. l. 4. Muſa nec inſano Syrmate noſtra tumet. Ea veſte maximè vtebantur Tragœdi, quod etiam inuenit illud diſtichō Mar. l. 12. Trāſtulit ad tragicos ſe noſtra Thalia cothurnos, Aptaſti tracicum tu quoque ſyrma tibi.

Tapetum ſeu Tepes, vocatur tegmen diuerſis coloribus & figuris uariegatum, quō præcipuè aulæ & cubicula diuitum ornari ſolenn. Aliter uocatur Aulæum, periſtroma, peripetaſma. Verg. 7. Inſtratos oſtro alipedes, pictiſq. tapetis.

Tibialia dicuntur Tibiarum indumēta, atque etiā arma, quibus crura muniuntur. Sueton. in Auguſto. Subucula & thorace laneo, & feminalibus, & tibialibus Muniebatur. Paulus Iuriſ. Si tibiale, uel humerales miles alienauit, caſtigari verberibus debet.

Toga communis erat Rom. ueſtis, qua utriuſque ſexus homines utebantur. Accipitur interdum pro peculiari habitu clientum & ſalutatorum qui togati ſalutatum ibāt, ut ſportulam conſequerentur. Mart. Mane uel à media nocte togatus eo.

Toga prætexta ueſtis erat magiſtratuum. Togatæ fabulæ, quæ ſcriptæ ſunt ſecundum ritus & habitus Romanorum. Earum ſcenici actores uocantur Togatarii. Toga pura & utilis dicebatur, quam adoleſcentes tyrocinii die poſita prętexta puerulì, ſumebant in capitolio. De toga Mart. l. 3. Gallia Romanæ nomine dicta togæ. A toga Romani dicuntur togati Verg. Romanos rerum dominos, gentemq. togatam.

Trabea ueſtis erat togata purpura circunducta ſub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. Virg. Ipſe Quirinali lituo, paruoq. ſedebat Succinctus trabea. Ouid. 1. Faſt. Hoc igitur uidit trabeati cura Quirini. Trabeatus dicitur trabea indutus.

Tunica ueſtis erat breuior, & ſine manicis, qua utebantur uiri. Manicata decebat fęminas, ut arguit illud Vir. Et tunicæ manicas, & habēt redimicula mytræ. Plautus. Menuleatam tunicam habere hominem decet. Gæl. l. 7. Tunicis (inquit) uti uirū polixis ultra brachia, & vſque in primores manus, ac prope in digitos, Romæ atque omni in Latio indecorū fuit. Propterea Pub. Afric. Pauli filius, P. Gallo, homini delicato, probro dedit, quod tunicis vteretur manus totas operientibus. Diminutiuum eſt. Tunicula. Gell. l. 1. Elegans illa ueſtis & molles tuniculæ ab æmulis aduerſariiſque probro datum. Tunicati dicūtur tunica induti. Hor. l. 1. Epiſt. Vilia uendendum tunicato ſcruta popello. Tranquillus in Auguſto. Vt ſtaret interdum per totum diem iuberet ante prætorium tunicatos.

Tyara tegumētum erat capitis, Perſarum genti peculiare, quo reges & ſacerdotes utebātur Simile prope erat mytræ aut galero. Iuu. Sat. 6. Et Phrygia ueſtitur bucca tyara. Hieron. ad Fabiolam, Quartū genus eſt ueſtimenti rotūdum pileolum, quale pictum in Vlyſſæo conſpicimus, quaſi ſphæra ſit diuiſa, & pars una ponatur in capite; hoc Græci & noſtri Tyaram, nonnulli Galearum uocant: Non habet acumen in ſummo, nec totum uſque ad comas caput tegit, ſed tertiam partem à fronte in opertam relinquit. Atque ita in occipitio uitta conſtrictus eſt, ut facilè labatur ex capite. Eſt autem Byſſinū, & ſic fabrè operatum lintheolo, ut nulla acus ueſtigia forinſecus pateāt. Ouid. l. 11. Tempora purpureis tentat Velare Tyraris. Reperitur etiam in maſc. genere & frequentiſſimè. Virg. Sceptrumque ſacetque Tyaras.

Tyrianthinæ ueſtes erant purpureæ ſumpto nomine à Tyriis, qui vſu purpuræ claruerunt. Mart. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Venſica

Venſica tegumentum erat & mitella capitis ſubtiliſſima, qua Germanorum crines contegebantur.Mart.l.8.Fortior intortos ſeruas venſica capillos.

Ventrale,ventris tegumētum, vt femorale femoris,brachiale brachij, humerale humerorum,tibiale tibiarum Plin.Patris mei memoria cępere Amphimala noſtra, ſicut villoſa etiam ventralia.

Vmbella itidem erat indumentum capitis,quo radij ſolis arcebantur.Mart.l.11.Vmbellam luſcæ Lygde feras dominæ.

Xerapellinæ veſtes erant matronales, dictæ ab ampelino colore, qui medius eſt inter crocum & muricem,& Merula ait Atrabicas fuiſſe appellatas.Iuu.Sat.6.Xerapellinas veſtes donauerit ipſi.

Xyctis autore Cælio,dicitur talaris tunica & muliebris.Alij Tragicum putant indumentū.

Xyſtus verò appellatus lata porticus,in qua athletæ Hyberno tempore exercebantur. Vnde, & Xyſtici athletæ dicti ſunt.Suet.in Aug.Nec tamē eo minus aut Xyſticorum certationes,aut gladiatorum pugna ſeueriſſimē ſemper exagito.

Porro acu veſtes facere Phryges inuenerunt. ideoq;Phrygiones appellati Aurum intexere in Aſia inuenit Attalus rex Pergami,vnde nomē.Attalicis Colores diuerſos, picturę intexere Babylon celebrauit,& nomen impoſuit.Martialis Nō ego prętulerim Babylonica picta ſuperbæ Texta,Semiramia quæ variātur acu.Plurimis licijs texere, quæ Polymita appellant,Alexandria inſtituit:Scutulis diuidere,Gallia:autore Plinio l.8. capite quadrageſimo octauo.Veſtimētorum ſunt omnia aut lanea,vel linea,vel ſetica,vel bombicina. Omnia item aut virilia,aut puerilia, aut muliebria, aut communia, aut familiaria. Afri Mauri,Saracen,Scythæ,gaudent colorum varietate,Gręci crepidati incedebant. Fuerūt & priuatæ quorumdam veſtes.Adam & Eua priuſquam peccaſſent,degebant nudi, poſt peccatum texere folijs verenda,crudis pellibus humeros amictu.Ioannes Zachariæ filius in heremo vtebatur veſte camelorum ſetis cōtexta,ſcorteaque cingebatur zona. Vnica fuit Chriſto veſtis conſutilis, quæ nullo vſu detrita eſt: Pallium Bortholomæi per annos 20.neque ſordes vllas,neque vetuſtatem ſenſit. Iacobus Apoſtolus qui à corporis ſimilitudine frater Chriſti dictus eſt,lineo vtebatur amiculo.Idem intōſus vixit,nūquam cinctus,nunquam balneo vſus.Paulus primus heremita veſtem habuit palmaceis cōtextam folijs.Mortui exuuias induit Antonius abbas diebus ſolum feſtis,Capilli texerūt. Timotheum Anachoretam,& adeo deformarunt,vt à Panutio in ſolitudine repertus,fera primo aſpectu ſit creditus,non homo.Onophrius heremita cōſumpta veſte nudus egit, folijs verenda tegentibus.Franciſcus Aſſiſias craſſipanni tunicam induit,quam funiculo compreſſit,nudis pedib.ligneos ſubiecit ſocculos Maria Ægyptia conſumptis veſtibus, nuda egit in heremo. Hercule.Nemæi leonis exuuio indutum Græcia fabulata eſt Diogenes vnico pallio vixit contentus. Portius Cato nunquam toga vſus eſt pluris quam centum drachmis empta. Pytagoras alba vtebatur veſte, & coronam geſtabat auream. Empedocles Agrigentinus vtebatur veſte purpurea, æreiſque calceamentis. Hippias & Gorgias purpureis.Porphyrius à purpura nomē ſumpſit,quum Malchus diceretur. Fuit Ariſtoteles victu veſtituque delitioſus,& ob id Platoni aliquantulum infenſus. Cethegi excerto nudoq;erant brachio.Cæſar laxiore tunicā.Auguſtus hyberno tempore thorace laneo,tibialibus & qua ternis tunicis.Mecœnas mollioribus veſtibus,vnde & Malacinus ab Auguſto cognominatus eſt.Demoſthene Gellius ſcribit fuiſſe cultu corporis nitido,et nimis accurato:Hortenſium quoq;multa cum mundicia et circumſpectu fuiſſe indutū.

De coloribus veſtimentorum nunc aliquid adiiciamus. Cymatilem colorem dixerunt marinum & cæruleum.Glaucus pro viridi ponitur,habētque virori commixtum alborem. Hinc glauci oculi,glaucæ ſalices oliuæ. Impluuitas color,quaſi fumato ſtillicidio:Crocinus & Croceus à Croco Hinc croceata veſtis Cerinus à cerę colore.Ferrugineꝰ a ferro. Oſtrinus ſubruber, Murex fuit purpureus, Anthracinus niger. Anthrax Græcè dicitur carbo Amethyſton, vt viola propè purpureum Ponit Plin. Molochinum dixerunt colorem ſimilem maluæ,Luteum croceum à lutho herba.

VESTES GENTIVM PROPRIÆ.

Pallium Gabinium Caſiaca Græcorū Toga & Prætex a Romanorum Maſtruga Sardorū. Blaccæ Bordocuculus Gallorum.Germanorū Rhenoues Aulæa Brittanorum. Strigium Hiſpanorum.

Digitized by Google

Hiſpanorum. Arſineum, Tyara, Candis, Capyris Perſarum, Chorteus Maſſilienſium: coton Armeniorum. Dalmatica Dalmatarum: Peplum Troadum. Caunaces. Babiloniorum.

VESTES QVÆDAM MEMORABILES.

Antiſthenes Sybaria veſtem elaborauit, in qua variæ deorum effigies erant depictæ. Hæc quotannis in Liciniæ Iunonis templo ſuſpendi miraculi cauſa ſolebat.

Athenienſes magno precio eandem ſibi compararunt.

Lollia Paulina tunicam habuit ex margaritis æſtimatam quadrigentis ſeſtertiis.

Tranquinius Priſcus aurea triumphauit tunica teſtis Verrius apud Plin.

Habuit Nero tricilinaria Babylonica 400. millibus emptā. Syloſon veſtem habuit, quā quū Dario Hyſtaſpis filio dono dediſſet, totam ab eo & vrbem & inſulam Samiorū inhoſtimentum muneris accepit. autor Valer. Max. de Gratitudine. Saxo Grammaticus ſcribit, Frontoni cuidam veſtē fuiſſe, qua circumamictus nullo tellorum acumine lædi poterat.

CALCEAMENTORVM GENERA.

Calopodium genus eſt calceamenti lignei, alio nomine dicitur Soccus.

Carpatinæ calceamentum erat ruſticum, quod fiebat ex recētib. coriis bubulis, ſic appellatum à Caribus, vt ſcribit Iulius Pollux l. 9. ad Commodum Cæſarem Ariſtoteles in 2. de Animalium hiſtoria ſcribit, camelos calceari carpatinis, in exercitu longiore fatiſcant itinere. Catul. Cullos & crepidas lingere Carpatinas. Sunt qui Crepidas carpatinas dicāt eſſe calceamenta ſtercorata.

Carpicum ſeu Carpiſculum, genus eſt calceamenti, autore Flauio Vopiſco, qui ait Aurelianum abſentem à ſenatu vocatum fuiſſe Carpicum. Hodie quoque Itali Scarpos vulgò crepidas vocant.

Cothurnus aptus eſt vtriq; pedi; fiebatq; in modum crepidarum. Hinc adagium natū, Cothurno verſatilior in homines inconſtantes. Congruebat hoc calceamentū viris pariter & mulieribus. Virg. Purpureoq; alte ſutas vincire cothurno. Quòd interim pro tragico verſu accipiatur, varia docent exempla. Sta. l. 5. Syl. Terrifico ſuper intonuere cothurno.

Crepida Græcanicum fuit calceamentum coriaceis ſuperuinctum ligulis Perſius: Non hic qui in crepidis Graiorum ludere geſtit. Gellius l. 13. c. 20. ait Crepidas & Crepidulas eſſe, quas Romani ſoleas vocant Cic. apud eundem Gallicas vocat, dicens; Cum Gallicis & lacerna cucurriſti. Eius item ſutores. Crepidarios dixerunt.

Sempronius Aſellio lib. 14. rerum geſtarum, Crepidarium, inquit, cultellum à crepidario ſutore.

Cupreyia autore Cælio, tibicinum ſunt calceamenta.

Harpides calceamenta ſunt multiplici ſutura, ſimiles ſunt crepidis.

Hopiſto crepidæ genus eſt calceamenti fœminei.

Hypodeſis ſeu hypodema, calceum latinè ſignificat.

Mullei primum fuerunt calcei regum Albanorum, purpurei coloris qui poſtea patriciorum, Vopiſcus, Calceos mulleos, & hederaceos & albos viris omnibus abſtulit mulierib' reliquit.

Nympides calceamenta ſunt muliebria & ſponſalia.

Peronem Seruius ait eſſe ruſticum calceamentum è crudo corio. Virg. l. 7. Crudus tegit altera Iuuen. Sat. 14. Nil vetitam feciſſe volet, quem non pudet alto Per glaciem perone tegi. Peronatus dicitur perone indutus.

Phæcaſii dicebantur ſacerdotum calcei.

Sandalium genus eſt calceamenti Etruſcis peculiare, vt docet Iul. Pollux. Legimus in l. Iudith, quemadmodum illa induit ſandalia in pedibus ſuis, aſſumpſitq; dextrariola & inaures. De Sandalio Terentius, Comminuam tibi Sandalio caput.

Apollo Sandaliarius dictus eſt, à vico eiuſdem nominis, vbi Athenis colebatur.

Sandaliarii etiam dicuntur calceolarii.

Sulponeæ calcei ſunt ex lana confecti. Plautus. Qui quæſo potius, quàm Sculponeis quibus natuatur tibi os. Næuius. Sculponeis batuenda ſunt latera. Cato ſcribit Sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ ruſticæ.

Socci dicuntur calceamenta Comœdorum, vt Tragœdorū Cothurni Actores enim Comœdorum, proſcenium intrabant cum ſoccis, vt hi cothurnis. Hinc ſoccus plerumq; capitur

pro

Digitized by Google

pro verſu comico.Hor.in Arte.Hunc ſocci cepere pedem grandesq; cothurni. Diminutiuum eſt Socculus.Idem Sueton.in Vitellio, Pro maximo munere à Meſſalina petijt, vt ſibi pedes præberet excalceandos, detractumque ſocculum dextrum inter togam tunicasque geſtauit aſſiduè,nonnumqum obſculabundus.

Solea calceamentum eſt,quo calces plantarum obteguntur,cæteris pedum partibus propè nudis,ipſi tamen pedibus coriaceo vinculo ſupernè vinctis.Plaut.Date iam ſoleas, atque intrò me actutum ducite.Fiunt etiam ex ferreo,quæ pedibus equorum & mulorũ ſubijcitur.Solea interdum pro calceo ponitur.Proper Proſilit in lata nixa pedẽ ſolea. Soleati ſoleis induti.

Tantipellium calceamentum eſt ferratum, quo extenduntur Pelles.

Græganici calcei ex Polluce ſunt Baſilides, quibus vtebantur Athenis. Crepides geſtamẽ militare Empades ſumptuoſum calceamentum Crotopezium ligneum calceamentum, dictum à ſonitu. Sunt item Schiſtæ, ſingæ, Compodes, Aſircæ. Embades, vtrique ſexui communes.Hypoceſma virile calceamentum,Proſcheſma ſenile,Peribates ancillarum, Polearia & Aconita meretricum,Rhadia narium & circunuolutũ erat. Baucides ſumptuoſorũ.Rurſus Crocotides,Aphraſtra,Opitocrepides,Amphiſphyra, Acroſphyra, Canobia,Gynepodia,Nyclipedeces.Meſoperſicæ,Phytracides,Seleucides,Niſſides,Ambracides.muliebria fuerant.Vtrique ſexui communia,Phares,Legarium.Chiton, Xiſtis.

VASORVM DIVERSA GENERA.

Achana vas erat,quo recondebantur eorum cibaria,qui ad Theorias, id eſt, rem diuinam Delphos mittebantur.

Aconita Græcis dicuntur vaſa non illita,quæ calido diluta humore aquam in ſe trahunt.

Ahenum vas eſt ære factum, Horat. Sub noctem gelidum lignis calefactat ahenum. Virg. Aut folijs vndam tepidi deſpumat aheni.

Alabaſter ſeu Alabaſtrum,dicitur perlucidum marmor, quo antiquitus vaſa fiebãt vnguẽtaria.Interdum tamen pro ipſo vaſe capitur.Mart.l.11.Quod Coſmire dolent,alabaſtra, focique deorum. Cic.l.3. Quæſt.Acad.Quibus etiam alabaſter plenus vnguenti putere videtur.

Amphiterum fuit poculi genus,ita factum, vt quamuis ex parte poſitum ſtaret,nullumque certum haberet fundum. Hinc ſumptum eſt adagium, Ex amphiteto bibiſti;in eum, qui liberius potaret,ac meracius.

Amphora uas eſt vinarium,quod qui ferunt,vocantur Amphorarij.Hora.in Arte:Amphora cœpit Inſtitui,currente rota,cur vrceus exit?Mart. Amphora non meruit tã precioſa mori.Reperio etiam Amphoras dictas fuiſſe de vaſis aut foricis excrementicijs.Monumentis enim proditur, Romæ in Angiportis & angulis vicorum amphoras fuiſſe collocatas,in quibus tranſitores ebrij & vinolenti meiere ſolebant. Quod indicat Caius Titus Lucilij coætaneus,in oratione,qua legem Faniam ſuaſit;Cum meiũt(inquit)nulla eſt in angiportis amphora, quam non impleant, quippe qui veſicam vini plenam habeant.Ad hoc faciunt verba Suetonii ſcribẽtis.Vaſpaſianum nouum ſordidumque tributum repetiſſe,pro amphoris in vrbe reficiendas,quibus veſicæ commeantium exonarerentur.

Amphorum vas erat,vtrinque Anſatum.Ampulla vas erat olearium,quo in balneis vtebãtur.Apuleius in Floridis;Hippias prædicauit ampullam quoque olearium (quam geſtabat)ſemet ſibi fabricatum.Hoc genus vaſis turgidum erat,& ventroſum.Hinc Horatius in Arte ampullas vocat verba turgentia, vbi ait; Proiicit ampullas & ſeſquipedala verba Suetonius in Domitiano,Ampullã accepit pro vaſe vitreo,vbi ait.Quoties ocium eſſet, alea ſe oblectabat,etiam profeſtis diebus matutiniſque horis, ac lauabat de die,prandebatque ad ſatietatem, vt non temere ſuper cœnam præter Martianum malum, & modicam in ampulla potiunculam ſumeret.

Amula v ſculum erat,quo ferebatur aqua Luſtralis cauſa religionis expiandorum ſcelerũ. Sumpſitque nomen ab amoliendis,id eſt auferendis malis. Vnde & Amulerum remediũ aduerſus inuidiam & veneficia vocabatur.

Ancæſa dicebantur ab antiquis vaſa cælata à circuncidendo.Quæ ſignis erãt aſpera, vocabantur Aneglypha.

Antlia vas hauriendis aquis idoneum. Hinc exantlare verbum, id eſt haurire. Mart. lib.9. Curualoboratas antlia tollit aquas.

Ariſanas,

Ariſanas, Ariſteras, & Aryſticos pro cyathis inueniri ſcribit Cœlius facta ab hauriendo nomenclatura.
Ariſtophorum dicitur vas, quo prandium defertur. Latine vocatur Diſcus.
Armillum vas vinarium, aptum ſacris ita dictum, quòd armo, id eſt humero deportaretur. Varro apud Nonium: Etiam pocula, quæ vocant capulas & Capides, quod eſt poculi genus; item armillum, quòd vrceoli genus vinarium.
Baccbar vas eſt vinarium, quod & Bacchatum dici poteſt, à Baccho, vt etymum docet.
Eſt & Bacchium nomen vaſis vinarij, quo in ſacrificijs Bacchi vtebantur.
Baſcauda vas fuit peregrinū, & Britannis peculiare. Mart. Barbara de pictis veni Baſcauda Britannis, Sed me iam mauult dicere Roma ſuam.
Batris vas eſt longo manubrio, quod Trullam nonnulli vocant.
Eſt & Batiola nomen vaſis Plau. apud Nonium: Batiolam auream octo pondo habebat, accipere noluit.
Brochus vas eſt vinarium, Gallis peculiare, dorſum verſum rotundum & capax, ſurſum verſum vero anguſtum Brocchus (inquit Budæus) vas fundendo vino accommodatum, implendis, deplendiſque culeis & vaſis conditorijs.
Cacabus appellatur vas, in quo pulmentarium coquimus Nomē traxit à ſono, quem ſupra ignem poſitum facit. Apicius: Capita porcorum ſimul elixabis in cacabo nouo, vt aqua ad tertium deferueat.
Cadus vas eſt vinarium, quo vinum ipſum conditur. Virg. in Coppa: Eſt & Vappa cado nuper diffuſa picato. Oui. l. 5. Faſt. promit fumoſo cōdita vina cado Ruſtici cados ligneos circulis cinctos primi in Alpibus excogitauerūt. Diminutiuum eſt Cadiſcus, ſignificatq; vaſculum, quo ſuffragia colliguntur.
Calathus vas eſt vimineum, in quo mulieres ſuos fuſos & penſa reponūt, aut violas. Vnde; Virg. de Camilla: Non illa colo, calathiſve Mineruæ Fœminea aſſueta manus. Idem in Buc. Tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphæ calathis. A Calathus fit diminuitu calathiſcus eiuſdem ſignificationis cum primitiuo Catullus: Vellera virgati cuſtodiebant calathiſci. Polit. in Ruſt. Aut ciſta exportant aut raſi lib. calathiſcis.
Caldarium dicitur vas æneum, quo calida hauritur aqua. Nam Caldam, veteres calidam aquam dixerunt.
Calix vas eſt vinarium, licet Varro dictum velit ab aqua calida, quam veteres in eo bibebant; conuiuijs enim antiquitus calida & frigida adhibebantur. Iuuen. Calidæ gelidæque miniſter. De Calice Mart. l. 4. Prodat perſpicuus ne duo vina calix, Interdum Calix accipitur pro vaſe, in quo legumina coquuntur. Ouid. l. 5. Faſt. Stāt calices, minor inde fabas, olus alter habebat.
Calpar vas eſt fictile ſeu dolium Varro apud Nonium. Quia antequam nomen dolij prolatum, quum etiam id vaſorum Calpar diceretur.
Caniſtrum ſeu Caniſter, dicitur ciſta, ſeu fiſcella contexta vimine Ouid. l. 8. Met. Prunaque & in patulis redolentia mala caniſtris.
Cantharus proprium eſt Liberi patris poculum. Virg. de Sileno: Et grauis attrita pendebāt cantharus anſa. Nomen autem ſumpſit à ſimilitudine nauigij eiuſdem nominis. Nam Cantharum nomen eſſe nauigij, oſtendit Macrob. ex Menandri teſtimonio.
Capis capidis, nomen eſt poculi, dicti à capiendo. Diminutiuum eſt Capidula. Hac dictione vſus eſt M. Cato.
Caprunculum vas eſt fictile, detorto à capacitate etymo.
Capſa à capiendo dicitur, ſignificatque loculamentum ſeu vaſculum, quo aliquid includitur. Dominutiuum eſt Capſula.
Capſaces capitur pro Lecytho & oleario vaſe. Cyprianus l. 2. Epiſt. Fidelia farris non deficiet, & capſaces olei non minuetur.
Capula vas eſt vinarium, quo vtebantur veteres. Anſatum erat, & manu facilè capiebatur: vnde inditum nomen. Varro: Capis & minores Capulæ à capiendo nominantur, quod anſatæ ſint. Eſt & aliud eiuſmodi, quod Capiſterium dicitur.
Carcheſium poculū erat forma procera, & circa mediam partem compreſſa, āſis à ſummo ad infimum pertingētibus. Nomen & formā accepit à ſimilitudine cuiuſdam nauigij. Nā mediam veli partem Carchelon, ſummam verò Carcheſium vocabant veteres Macrob. ait, Car-

Digitized by Google

ait, Carcheſium poculũ Græcis tantummodo fuiſſe notum. Cui hac in re non eſt adhęrẽdum. Nam Liuius Andronicus, Latinorũ poetarum vetuſtiſſimus, hoc verbo vſus eſt, vbi ait: Floré anthlabant liberi ex Carcheſij. Pherecides apud eundem Macrobium ait, Iouẽ Alcmenę preciũ cõcubit⁹ Carcheſiũ aureũ dono dediſſe. De Carcheſijs. Vir. Cape Męonii Carcheſia Bacchi, Oceano libemus, ait. Idem, Hic duo ritè mero libãs Carcheſia Baccho.

Carthallum Hieronymus in Deuteron, poſuit pro caniſtro. Tolles (inquit) de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in Carthallo.

Catinus ſeu Catinum, vas dicitur, in quo virulentum aliquid ad eſcariam menſam reponitur Hor. l. 2. Serm. Anguſtoque vagos piſces vrgere Catino.

Chytra ſeu Chytron Latinè dicitur olla. Idem ſibi volunt Chytrapes & Chytrapida.

Ciboria propriè dicuntur Colocaſiæ folia, in quorum ſimilitudinem pocula facta, idẽ traxerunt nomen Hor. l. 2. Car. Obliuioſo leuia Maſſico Ciboria exple.

Cirneá vas eſt vinarium Plau. in Amphitrione, Cadus erat vini, inde impleui Cirneam.

Ciſſimbium dicitur ligneum poculũ ex hedera, quod Hom. Cyclopi ab Vlyſſe datũ ſcribit Huius poculi Euripides & Callimachus apud Macrob. meminerunt.

Ciſta vas erat myſticum, quo vtebantur in ſacrificijs Bacchi Catulus, Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis. Nunc pro capſa capitur, aut vaſe negociatorio. Iuuenalis: Iáque vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos, hinc Ciſtifer Mercenarius dicitur. Mart. l. 5. Nupſiſti Gellia ciſtifero. Diminutiuum eſt Ciſtella, capiturque pro vaſe, qua ſuffragia populi in creandis magiſtratibus, legibusque ferendis colligebantur. Cic. ad Heren. Saturninus legem ferre cœpit, collegæ intercedere; ille nihilominus ciſtellam detulit.

Clepſydra dicebatur vas vitreum modico foramine pertuſum, horas dimetiens, in cuius fundo erat canalis guttatim aquam emittens. Nũc Clepſydras plerique vocãt ea vaſcula multis ſubter foraminibus, pertuſa, quibus æſtiuo tempore horti irrorantur.

Cocilum vas æneum aptum cotionibus. Plautus: Aeneis coculis excocta eſt mihi omnis materia. Marcus Cato vtitur.

Colum vas eſt vinarius, contextum viminibus, dictum à colando. Virg. Colaque prælorum fumoſis diripe teſtis.

Concha ab eodem Horatio pro vaſe ponitur, vbi ait: Funde capacibus Vnguẽta de cõchis.

Cophinus Græca eſt dictio Corbé Latinè interpretatur Priſcian. Iuuen. Sat. 3. Iudęis quorum Cophinus, fœnumque ſupellex.

Corbis ciſta eſt viminea, qua vtuntur meſſores. Proper. l. 4. Corbis in impoſito pondere meſſor eram. Cic. in oratione pro Seſtio. Meſſoria ſe corbe contexit. Diminutiuum eſt Corbula. Cato dicit Corbulas amerinas quatuor villico neceſſarias eſſe, ideſt, ex amerina ſalice contextas. fuit enim Amerina vrbs Vmbriæ, quondam ſalicibus ferax, vnde Virg. Atque Amerina paret lentæ retinacula viti.

Cottabus vocatur phiala ſeu peluis ænea. Interdum capitur pro genere potionis.

Cotyla vas eſt aptum bibendę aquæ aut vino, quo Diogenem vſum fuiſſe ferunt. Capit autem ſex vncias. Mart. l 8. Poſt hunc in Cotyla raſa ſi libra data eſt. Capitur etiam Cotyla pro manus concauitate. Cotyla animalia dicuntur garrula.

Cratauion, Cranion, Cylichnides, pocula ſunt apud Cælium. apud Lacones fuit Cothon. Vnde Acrachothonas vocant merum vbertim haurientes. Et ebrietas. Cotoniſmus dicitur. Sunt & Cononiæ, de artificis nomine.

Crateram Nonius ait eſſe vas vinarium: Craterem verò olearium. Ego differentiam hanc credo nihili ab autoribus. Virg. Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant. Idem: Craterasq; duos ſtatuam tibi pinguis oliui. Ouid. 2. Faſt. Coruus inauratum pedib. cratera recuruis Tollit. Rariſſimè Cratera fæmineum reperitur, ſi reperiatur.

Cratera vas eſt aptum hauriendæ aquæ, nos ſitulam vocamus. Neuius apud. Nonium: Vidimus præter amnem cratere ſumere aquam ex ponte.

Croſſus vas eſt, cui oleũ & vnguenta imponũtur. Plut. in Ariſtide; Subſequũtur lactis & vini libationes iam amphoris; Olei quoq; ac vnguenti Croſſos liberi adoleſcentes deferũt.

Cucumæ vaſa ſunt ænea ad calefaciendum aquam. Ambroſ. Dij tui aut ænei ſunt, ex quibus Cucumæ melius fiunt ad vſus hominum.

Culigna vas eſt potorium. Cato, Culignam in fœno græco ponito, vt bene oleat. In eo vinũ tantum reponebatur.

Digitized by Google

Cululli calices erant fictiles, quibus pontifices, virginesq; Veſtales in ſacris vtebantur. Hora. l. 1. Carmin. Diueş & aureis Mercator exiccet Culullis Vina. Idem in Arte: Reges dicuntur multis vrgere culullis, Et torquere meo, quem peſpexiſſe laborant.

Cumera vas eſt frumentarium, ſeu quo frumenta reconduntur. Horat. l. 1. Ser. Cur tua plus cumeris laudes granaria noſtris.

Cuppæ dicuntur maiora vaſa ex ligno ad condiendum vinum, in quibus vinitores pedibus primùm vuas calcant. Luc. l. 4. Namque ratem vacuæ ſuſtentant vndiq; cuppæ.

Cyathus paruum eſt poculum vinarium. Hinc Cyathiſſare Plautinum vocabulum, ideſt, bibere. Stare ad cyathum dicuntur pincernæ & prægustatores, qui principibus vinum præminiſtrant Hora. Puer quis ex aula capillis Ad cyathum ſtatuetur vnctis? C. Memmius obiecit Iulio, quod ad cyathum & vinum Nicomedi ſtetiſſet. autor Tranq.

Cympium poculum eſt vinarium à cymbæ ſimilitudine nuncupatum. Alij Cymbion per ſyncopam dictũ putant, quaſi Ciſſymbium, vt eſt apud Macrobium. Varro apud Noniũ: Item erãt, inquit, vaſa vinaria, ſicut cymbium, Aquillinæ pateræ, gutti Sextarii Eſt tamẽ cymbium lactis quoque poculum. Virg. Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte.

Cypellum dicitur à Græcis poculum ad interna proclinatum. Vocatur & Amphicypellũ, velut vndique intrò inflexum.

Gyrtum vas eſt piſcatorium, quod in alucorum anguſtiis terræ infigitur, vt eò ſe intromittant piſces.

Decemmodiæ & Trimodiæ, vaſa ſunt ruſtica, quibus ruſtica in ſerendo frumento vtũtur. His vocabulis vtitur Columella.

Depeſta fuit poculi genus, quo utebantur uetuſtiſſimi.

Diota uas erat fictile, & utrinq; anſatum, aptiſſimum ſeruando uino. Hor. l. 1. Car. Atque benignus Deprome quadrimum Sabina O Taliarche merum diota.

Diſcus uas eſt eſcarium, in quo reponũtur carnes, & alia cibaria. Apul. Cenarum reliquiis diſcus ornatus. Capitur etiam pro ludo & rotundo lapide, quem in ſublime iaculabãtur iuuenes. Oui. l. 10. Splendeſcunt, latique ineũt certamina diſci, Quem prius acrias libratum Phœbus in auras Miſit, & oppoſitas diſiecit pondere nubes.

Dolia (inquit Nonius) vaſa ſunt grandia, in quibus uinum reconditur. Cato de Re ruſtica: Eos conculcatos in dolia picato indito.

Fideliam Nonius ait uas eſſe Samium ad plurimos uſus. Plaut. in Aulularia: Mulſi congialem plenam tibi faciam fideliam.

Fiſcina uas eſt uimineum, aut iunco textum. Plin. Frondarias fiſcinas quatuor implere fũdatorem, iuſtum eſſe autumat. Eſt autem propriè uaſculum illud, quo exiccantur caſei Virg. in Coppa, Sunt & caſeoli, quos iuncea fiſcina ſicca Diminutiuum eſt Fiſcella, itidẽ uaſculum uirgulteum ſignificans, quo lac colatur, dum caſeus imprimitur. Virg. Et gracili fiſcellam texit hibiſco. Tibul. l. 2. Tunc fiſcella leui detexta eſt uimine iunci. utraque etiã dictio capitur pro uaſe, in quo maioris ſummæ pecuniare ponitur, Aſconius: Sportæ, Sportulæ & Sportelle nummorum ſunt receptacula. Et Sacci, Sacciculi, & Saccelli, Crumenæ Manticæ & Marſupia. Item Fiſci, Fiſcinæ & Fiſcellæ.

Frixorium dicitur ſartago, in qua quid frigitur. Nomen à ſono deductum.

Furis vas erat aquarium, quo aqua in triclinium infundebantur.

Gabatæ vaſa erant concauata, in quibus reponebantur pulmentaria & edulia. Mart. lib. 7. Tranſcurrunt Gabatæ, volantq; lances, Has vobis epulas habete lauti.

Gaſte, genus eſt vaſis Gaſterium dixit Ariſtophanes. Quali eſſet forma, non reperi.

Gutturinum uas eſt gutturoſum, ex qua aqua guttatim manat ad lauandas manus Fluit autem ſtillatim propter oris anguſtias.

Guttus poculum erat, quo in ſacrificijs vtebantur, quòd fortè oris eſſet anguſti, & guttatim diſtillaret Plin. l. 16. c. 39. Manius Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe, præter guttũ faginum, quo ſacrificaret.

Heracleum dici volunt poculum, in quo enauigauerit Hercules, ac eſſe Solis proprium. In eo genere ſunt Ethanium & Hermitomus. Fuit & Holmõ poculi genus Creatio ſimile.

Hydriam Latinè vocamus vrnam aquariam Budæus: Lagena vas eſt ea forma, qua hydriæ fictiles hodie à Bellouacis importantur.

Iſthmus poculum erat Cypriis peculiare teſte Cælio.

Labrum

Labrus vas eſt aptum balneis aut thermis. Dictum à lauando. Cic.in Epiſt.Labrum ſi in balneo non eſt,fac vt ſit.
Lagena vas eſt fictile, ad formam hydriæ, à tereti enim collo diſtentam laxitas ſenſim ad imum gracileſcit.Mart. Nulla catenatis pila eſt præcincta lagenis.
Lans vax eſt latum & rotundum,minus excauatum quàm patina. Apta erat lanx rebus diuinis, Virg. l. 2. Georg. Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. Capitur etiam pro vaſe eſcario.Iuuen. Aſpice quàm magno diſtendat pectore lancem.
Larcos vas eſt,in quo feruntur carbones.
Laſanum vaſculum eſt ad euacuandum ventrem. Horat. Te pueri Laſanum portantes Oenophorumque.
Lecythus vocatur ampulla olearia. Hinc prouerb. Lecytho pinguior. Hieron.l.3.Reg. Hydria farinæ non deficiet,& lecythus olei non eſt imminutus.
Læbaſium & Lesbium Cælius reponit inter pocula,& Lyciurges inter phialas.
Lebetes dicuntur vaſa ænea apta coquendis carnibus,aut aliis rebus.

Ouidius libro 11.

Et prima pocula pugna.
Miſſas volant fragileſq;cadi,curuiq;lebetes.

Virg. l.3. Aeneid.

Ingens argentum Dodonæoſque lebetes.
Lepiſta vas eſt ampullæ ſimile.Varro de vita patrum apud Nonium. Aliqui venditāt oleū. Lepiſtæ etiam nunc Sabinorum fani,pauperioribus pleriſque aut fictiles ſunt,aut æneæ.
Linter genus eſt dolij ruſticani.

Tibullus libro 1.

Aut mihi ſeruabit plenis in lintribus vuas.
Eſt etiam lignum cauatum inſtar nauiculæ. Vnde & pro naui ſolet accipi.
Luter vas eſt,quo diluitur vinum,& immiſcetur aqua. Hieronimus in Iouinianum vtitur.
Malluuium ſeu malluuiæ,vas eſt,in quo lauantur manus.
Manſiſterna vrceus eſt aquarius.

Plautus. Effer manſiſternam cum aqua foras.

Maſtas à Paphijs nuncupatur poculum.
Matallides quoque eiuſdem ſunt vſus.
Matella vas eſt vrinarium,& in quod emittitur lotium.Mart.l.10. Diſpercam ſi tu Pyladi præſtare matellam Dignus es, aut porcos paſcere Pirithoi. Diminutiuum eſt Matellio eiuſdem ſignificationis. Varro. Poſtularet Trulleum matellionem,peluim.
Mergus mergoris,nomen eſt vaſis à mergendo dicti. Capitur fortè pro ſitula.
Metaniptrum calix erat,quo poſt cœnam vtebantur veteres,vbi lauiſſent.
Metreta nomē eſt menſuræ.Interdum accipitur pro amphora vinaria,ſeu alio vaſe. Mart. l.5.
Plurimus Hiſpanas mittet tibi nauta metretas.Iuu.Saty.3. At hic tignum capiti incutit,ille metretam.
Miſtarius vas quo vinū aqua miſcebatur. Lucil. Vrceus aut gemina longus miſtarius vrna.
Mortarium vas eſt in quo aliquid tunditur piſtillo. Plaut.in Aul. Cultrum,ſecurim,piſtillū, mortarium,quæ vtenda vaſa ſemper vicini rogant. Aquam in mortario tundere,adagiū eſt de inani opera.
Mulctra quandoq;capitur pro vaſe in quo mulgetur. Virg.l.3.Georg. Quam magis exhauſto ſpumauerit vbere mulctra, Læta magis preſſis manabunt vbera mammis.
Nanum vas eſt breue & latum. Calepinus ait,aliter dici Situlum barbatum.
Naſiterna vas eſt aquarium, anſatum ac patens. Varro de re Ruſtica: Vt es ære,ahenam, vrceos,naſiternam faceret.
Naſſa vas eſt piſcatorium,quo quum intrauit piſcis,egredi nequit.
Cic.ad Attic.l.15. Ex hac naſſa exire conſtitui,non ad fugam,ſed ad ſpem mortis meliorē.
Neſtorida Cælius ait poculum fuiſſe,quo ſit vſus Neſtor.
Obba genus eſt poculi Pont. in Leppidina. Obbam lactis,& hæc fumanti farta caniſtro.
Oenophorum vas eſt uinarium,aptum ferendo vino,Græca compoſitio docet. Iuu. Tandē illa uenit rudicundula totum Oenophorum ſitiens.

Olla genus eſt vaſis. Varro. Cato ait vuam vimineam in ollis commodiſſimè cōdi. Pli. l. 34. Quidam in ollis fictilibus tuſam vrunt, ac lauant in mortarijs, poſtea ſiccant. Aula in eadem ſignificatione poteſt accipi. Vnde Plautinæ Aululariæ inditum nomen.

Onyx calix erat ligneus.

Orca vas eſt capaciſſimum. Hiſpanis peculiare, quo ſalſamenta, vinum & oleum, & ſalgama condebantur. Nomen traxit ab Orcæ marinæ ſimilitudine. Perſius. Anguſtæ collo non fallier orcæ Item Varro apud Nonium.

Oxyibaphum dicitur vas acetarium. Cratinus poſuit pro poculo.

Panaria dicuntur vaſa viminea, quibus panes inferuntur ad menſam.

Statius lib. I. Syl.

Hi panaria candidaſque mappas,
Subuectant, epulaſque lautiores.

Diminutiuum eſt Panariolum. Martialis.

Cum panariolibus tribus rediſti.

Panatheniacum nomen eſt poculi, apud Poſſidonium, quo etiam in genere ſunt Pollicæ.

Paropſis vas eſt eſcarium. Mar. Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra Alecem.

Patellas vas eſt latum & aptum condendis obſoniis Horat. l. I. Epiſt. Nec modica cænare times olus omne patella.

Patera poculum eſt latum ac patens Virg. l. 4. Æn. Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Patina vas eſt, in quo dapes elixæ & iurulentæ feruntur ad menſam, à patendo, vt liquet.

Pellæ ſeu pellides, vaſa ſunt quibus excipitur lac dum mulgetur.

Peluis vas eſt aquariū, in quo propriè pedes lauantur, quamuis etiā dicatur de alijs rebus.

Pelluuium ſeu Peluuia vas quo lauantur pedes, à perluendo.

Perſillum vas erat picatum, in quo ſeruabantur vnguenta.

Phiala uas erant uinarium, aut aquarium. Iuuenalis Sat. 5. Virgo tenet Phialas, tibi nō cōmittitur aurum. Conflabatur enim auro. Noſtri Phialas uocant uaſa uitrea, in quibus, aut aliquid ſimile reconditur.

Poculum uas quo bibitur. Vir. Pocula bina noua ſpumantia lacte quotannis Idē l. 2. Geor. Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ Diminutiuum eſt Pocillum. Plautus, Tecum una poſtea, tecum æquè pocilla potitet. Hinc Pocillatores dicuntur pincernæ.

Inter pocula etiam numerantur priſtis, Prochytis.

Pollubrum uas aquatile ad lauādas manus. Fabius Pictor apud Nonium, Aquam manibus dato, pollubrum ſiniſtra manu teneto.

Præferriculum uas erat æneum ſine anſa, & patens, quod in ſacrificiis ſolebant præferre.

Pſycter uas eſt ad uſum menſæ celebre, teſte apud Cælium Polluce. Ipſum refrigerandi commoditatibus deſtinatum erat. Pſycteres tamen Nicander poſuit pro vmbroſis locis. Plus. pro uaſe, in uita Alexandri magni. Glaucum medicum (inquit) in Theatro nactus abſentem caprum prendit affarum, & ingentem uini Pſycterem hauſit.

Pyrſophorum uas eſt grandius, cui ſuccenſa imponuntur ligna. Pondoniptrum vas eſt, in quo pedes lauantur, vnde vocabulum inditum à Græcis.

Quallus vas eſt uimineum, per quod vinum è prelo guttatim defluit, quum calcatur uua. Virg. Tu ſpiſſo vimine quallos, Collaque prælorum fumoſis diripe tectis, capitur etiam Quallos pro calatho, in quo uirgunculæ ſuos reponunt fuſos.

Rhythium vas eſt lunati ſpecie. Mart. In Rhytio poteris Phœbe lauare pedes.

Sagana dicitur vas in quo aliquid teritur. Nomen eſt etiam ueneficæ apud Horat.

Salinū vaſculū eſt, in quo ſal reponitur, ad mēſæ uſum aut ſacrificia. Horat. Viuitur paruo bene, cui paternum Splēdet in menſa tenui ſalinun. Perſius. Purum & ſine labe ſalinum.

Sartago dicitur patella, in qua caro frigitur, aliter vocatur Frixorium. Hieronymus, Iuſſit ignem admoueri, & adhuc ſpirantem torreri in ſartagine.

Seleucides Athenæus pro poculis poſuit. Seria vas eſt oblongum & fictile. Liuius: Et in vico hiſtrio, fōtem tāta ui aquæ fluxiſſe, ut ſeries doliaque (quæ in eo loco erāt prouoluta) velut impectus torrentis tulerit.

Scaphium uas eſt excrementiciū, & ad recipiendam corporis fecē. Aliter vocatur Matella. Iuu. Saty. 6. Et ridē poſitis ſcaphium cum ſumitur armis Capitur quandoque pro omni vaſe

vaſe lati orificij. Luc. l. 9. Et ramenta ſimul ferri, ſurrexe intus ahenis In ſcaphijs.

Scutra ſeu Sutula, vas eſt forma rotunda, aliquādo minor diſco. Mar. accepit pro vaſe octo vnciarum, l. 8. dicens: Beſſalem ad ſcutulam longo peruenimus æuo. Nos etiam Scutellam dicimus.

Scutriſca vas itidem rotundū, quod à ſcuta videtur deduci. Conſule Catonē de Re ruſtica.

Scyphus vas eſt potorium Herculi dicatum quo veteres in conuiuiis & ſacrificiis vtebātur Cælius ait, Scyphos quaſi Scythos, à Scythis populis, quibus frequens eſt ebrietas. Hinc Scythiſſare, ideſt, inebriari. Inter Scyphos laudantur in primis Bæotii, quibus Hercules primum in expeditionibus vſus eſt. Deinde Rhodraci, ſequentibus Sycuſis. De Scypho Verg. Et ſacer impleuit dextram ſcyphus.

Sinum vas erat ſinuoſum, aptum condendo lacti: Virg. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis.

Sitarchia vas eſt repoſitorium cibi. Hieron. l. 1. Regum: Panis deficit Sitarchiis noſtris, & Sportulam non habemus.

Situla ciſta erat, qua ſuffragia populi colligebantur in creādis magiſtratibus legibusq; ferēdis. Dicimus & Sitella. Cic. pro Cornelio: Neq; maius eſt legere codicem, cum intercedatur, quam ſitellam ipſam ipſo cum interceſſore deferre. Situla etiā capitur pro vaſe, quo aqua hauritur. Plaut. Si hanc ſitulam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero.

Solium vas erat, quo lauabātur, qui nolebant in thermis ſudare Factum eſt olim tāto ſumptu, vt eſſet argenteum, quo mulieres lauabantur. Martial. l. 2. Zoile quid ſolium ſubluto podice perdis.

Sporta ſeu ſportula, vas eſt vimineum, caniſtro non diſſimile. Aliter poteſt vocari Corbis, Salluſtius l. 2. Hiſt. E muris canes Sportis demittebant. Capitur etiam pro diſtributione pecuniæ in poculum, aut cibis ipſis qui diſtribuebantur. Iuuen. Sat. 1.... Nunc ſportula primo Limine parua ſedet.

Stamnium à polluce numeratur inter vaſa vinaria.

Strigilecula eſt genus vaſis Apul. Iuxtaq; honeſtam ſtrigileculam recta faſtigiatione clauſulæ flexa tribulatione ligulæ, vt & ipſa in manu capulo moraretur, &c.

Suturnium vrceolus eſt, ſeu guttus, ex quo aqua in pelluuium diſtillat.

Sympiuium vas erat vinarium, quo vtebātur in ſacrificiis. Iuuen. Sat. 6. Sympiuium ridere Numæ, paruumque catinum.

Syntheſis vas eſt fictile, ex diuerſis vaſis compoſitum. Stat. l. 4. Syl. Vnam mittere ſyntheſin qui horres Alborum calicum, atque cacaborum.

Syriſcum vas erat plexile, in quod conijciebantur fici.

Sytropes Sytropedis, vas eſt fictile tribus fultum pedibus.

Talarus vocatur calathus, qui contexitur viminibus, in quo coagulatur caſeus.

Tepidarium vas eſt, in quo aqua temperatur.

Targelus dicebatur olla, in qua percoquebantur fructuum primitiæ in honorem Apollinis.

Thericlæum poculum eſt vinarium, in quo bibitur, à Thericle quodam inuētore nominatum. Hinc natum adagium, Thericlæi amicus: in paraſitos & amicos menſæ.

Tinnia apud antiquos vaſa fuerunt vinaria.

Tragelaphum Cælius numerat inter pocula.

Triental vas eſt, tertiam partem ſextarij capiens.

Trua, ſeu diminutiuū Trulla, genus eſt vaſis, dictum à terendo Eo vaſe aqua fundebatur in lauatrinam. Fiebat Trulla ex ære Corinthio, & argento. Mart. poſuit pro Scaphio l. 9. dicens: Clinicus Herodes Trullam ſubduxerat ægro. Horat. pro vaſe potorio, dicens: Qui Veientanum feſtis potare diebus Campana ſolitus Trulla, vappaque pro feſtis.

Trulleum vas eſt latum & aquatile, quo peluūtur manus Varro apud Nonium. Itaque ea ſibi modò ponere ac ſuſpendere, quæ vtilitas poſtularet. Trulleum, metallionem, peluim, naſiternam.

Vannus fœminei generis, vas eſt latum & vimine contextum, quo ſordes à frumentis auferuntur. Alii cribrum cereale vocant. Columela: Ipſæ autem ſpicę melius fuſtibus tundūtur, vannis expurgantur.

Vrceus uas, quo aqua effunditur in urnam. Diminutiuum eſt Vrceolus Cato de re Ruſtica de hoc & aliis compluribus ſic ait, Item in cella olearia hæc opus ſunt; Dolia olearia, &

Digitized by Google

opercula,& labra olearia 14.Conchas maioris duas,& minores duas Trullas æneas tres, Amphoras olearias duas,vrceum aquarium vnum, vrnam quinquagenariam vnam, ſeſtarium olearium vnum,Labellum vnum,infundibula duo,Spongias duas,Vrceo fictiles vrnales duos,Trullas igneas duas.

Vrna vas eſt fictile, quo hauritus aqua Pontanus. Non riui crepitantis opem, non fictilis vrnæ. In vrna etiam quandoque vinum & oleum reconduntur. Cato de re Ruſtica. Vrnæ oleariæ,vrcei aquarij,vinariæ vrnæ,& alia vaſa ænea Capuæ. Dicimus etiam Vrnarium. Teſtis apud Nonium Varro.

SACCVLORVM NOMINA.

Fiſci Fiſcinæ & Fiſcellæ dicuntur marſupia,in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. Vnde confiſcare verbum Iuuen. Sat. 3. Res fiſci eſt, vbicunque natat.

De Hippoperis Anneus. Seneca in Epiſtolis: Cantherio (inquit) vehebantur, impoſitis quidem hippoperis, vt ſecum vtilia portarent.

Loculus ſeu Loculamentum dicitur capſa,in qua ſeruatur pecunia. Mart. Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet,argentum vtilia ligna ferēt. Ouid. l. 6. Faſt. Gramina continuo loculis depromit eburneis.

Mantica dicitur pera viatoria.

Marſupium,Cato: Maiorem curam habere marſuppij noſtri, quàm vitæ.

De Paſceolo Plautus in Rudente: Nummi,inquit,octingenti auri marſupio inſerũt, præterea centũ denaria Philippea in paſceolo ſeorſum. Idem de Sacciperio & Vidulo: Quænã balæna, inquit, meum vorauit vidulum, aurum atque argentum vbi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marſupium, quod plenum argenti fuit in ſacciperio.

Pera capitur pro ſacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. l. 4. Cum baculo peraque ſenem. Idem in Diſt. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compoſitum eſt Hippoperá equeſtris capſa. Et Sacciperium,ex pera & ſacco.

Saccus in primis dicitur Culleus,ſeu maius marſupium,in quo frumentum,aut quid aliud reconditur. Diminutiua ſunt Sacculus & Saccellus Iuuen. Sat. 11. Saccullus è cœlo deſcēdit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabantur, vnde refrigerabantur vina. De hoc Mart. Attenuare niues norunt, & linthea noſtra.

Saccularij dicuntur latrones & inciſores marſupiorum. Plaut. appellat zonarios ſectores. Græci Balanti otomos Æſchinus apud Cælium. Adducent, inquit, illum veneficum, Balantiotomum,qui Rempub. incidit.

SVBSELLIORVM GENERA.

Subſelliorum vocabula ſunt Tripodes,Stratum,Hemicyclum,Trochus,Exhedra, Lectica, Cathedra,Hypodion,Thorus,Sigeſtria,Scabellum,vel (vt alij malunt) Scamellum, Silicaſtrum,Sella,Biſſellium,Scimpodium,Gellius Græcienſe vocat, quòd frequens fuerit in Græcia: Offendimus, inquit, Frontonem Cornelium in ſcimpodio Græcienſis cubantem, quum pedes grauiter ægrotaret. Erant & Stybadia,thori humi iacētes,ex lignis,ramiſve ſtructi Accubita,& Accubitæ,ſedilia ſunt accumbentium, vt etiam Spōda. Vir.... Aulæis iam ſeſe regina ſuperbis] Aurea Compoſuit ſponda.

VEHICVLORVM GENERA.

Arcirca paluſtrum eſt exile,aptum ferendis hominibus Blondus Arcetam vocat,aitq; ruſticum eſſe paluſtrũ, tectum vndique,quo ſenes & ægroti vectari ſolent. Phauorinus apud Gellium. Si homo in ius vocatus, morbo aut ætate æger ad ingrediēdum inualibus eſt, arcera non ſternitur, ſed ipſe auffertur, & iumento imponitur.

Baſterna vehiculum eſt itinerarium, quod mollibus ſtramentis compoſitũ à duobus equis, aut aliis animalibus deportatur. Ammianus Marcellinꝰ: Quo comitatu,inquit, matronæ complures coopertis capitibus & baſternis per latera ciuitatis cuncta diſcurrunt.

Benna vocabulum eſt Gallicũ ſignificans quoddam vehiculi genus,in quo qui vehũtur,dicuntur Combennones,id eſt,ſedentes in eadem benna. Biga currus dicitur duobus equis volubilis,vt Triga tribꝰ,Quadriga quatuor. Diciturq; Biga quaſi Biiuga. Pli. Bigas primũ iunxerunt Phrygii,Quadrigas Erichthonius. Auguſt. Vinctos duos equos bigas vocamus. Suet. in Tiberio: Natalem ſuũ plebeis incurrentē Circēſib. vix vnius bigæ adiectione honorari paſſus eſt: Nota argētei nummi fuerunt bigę atque quadrigę. inde Bigati & Quadrigati dicti. Grãmatici contendunt Bigas pluratiuo ſolum numero dici debere, quoniã multitu-

multitudinis numero tenentur. Nam ſicut quatuor equi iuncti quadrigas faciunt, ita iūctos duos equos bigas vocamus. Grammaticorum autem opinioni refragatur authoritas veterum, qui bigam & quadrigam ſingulari numero dixerunt. Statius: Roriferum gelida tenuauerat aera bigę Pli. In sūmo mauſoleo eſt quadriga marmorea A Triga fit Trigarium, id eſt trigarum certamen Pli. Ne equos quidē in trigarijs pręferri vllis vernaculis animaduerto. De Quadrigis ſic ait Gel. Quadrigas Cæſar (etiam ſi currus vnus equorū quatuor iunctorum agmen vnum ſit) pluratiuo ſemper numero dicēdas putat.

Britorum vehiculum eſt duas habens rotas, vt aperta dictionum monſtrat compoſitio.

Burdones fuerunt vehiculi genus, vnico homini ferendo idoneum.

Eſt & Cantheriū genus vehiculi Seneca epiſt. 3. M. Cato Cenſorinus, inquit (quē ē Repub. tam fuit naſci, quam Scipionem: alter enim cum hoſtibus noſtris bellum, alter cū motibus geſſit) cantherio vehebatur Aethiopico. Canthus verò ferrum eſt, quo rotæ vinciūtur, teſte Quintiliano. Perſius Saty. 5. Nam quamuis prope te, quamuis te mone ſub vno. Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere Canthum.

Carpentum vehiculum eſt Petorito propè ſimile, dictum quaſi Carmentum, mutatione vnius literæ, à Carmenta Euandri matre. Vnde Oui. l. 1. Faſt. Nā prius Auſonias matres Carpēta vehebant, &c. Corn. Tacitus, Suum quoque faſtigium, inquit, Agrippina altius extollere carpento Capitolium ingredi, qui mos ſacerdotibus & ſacris antiquis conceſſus venerationem augebat fœminæ.

Carruca vehiculum eſt, cuius actores dicūtur Carrucarii Spartianus de Alexādro Seuero, Carruceas Romę & rhedas ſenatoribus omnibus, vt haberent argēteas permiſit: intereſſe Romanæ dignitatis putās, vt his tantæ vrbis ſenatores vectarētur. Antiquitus Carrucæ ex argēto cęlabātur. Pli. Carrucas quoq; ex argento cęlari inuenimus. Nero nūquā paucioribus mille carrucis iter feciſſe dicitur. Ma. l. 3. Aurea quòd fūdi precio carruca paratur.

Ciſiū vehiculū eſt duabus rotis volubile. Vnde Ciſiatius, id eſt Carrucarius Cic. 2. Phil. Inde Ciſio celeriter ad vrbem aduectus, domū venit capite inuoluto. Vitruuius. Sūt innumerabiles moderationes machinamētorū, vt sūt rotæ, folles fabrorum, Rhedæ, Ciſia torni.

Comba Sabinorum lingua, ſignificat lecticam.

Couinus currus erat Britannicus, qui ſine auriga equis puſillis rahebatur. Mart. l. 12. O iucunda Coruine ſolitudo, Carruca magis, Eſſedoque gratū Sulpitius ait couinum currū eſſe cameratum Gallorum lingua vbi carmen illud Lucani ex l. 1. Pharſ. declarat, Et docilis rector monſtrati Bulga Couini.

Currus dicitur vehiculum, quo veteres ad curſum vtebātur. Hoc proprie veteres in bello, ruſticisque, & aliis neceſſitatibus vtebantur. Plut. tamen de Cæſare, Quum per Italiā, inquit, Cęſar curru veheretur, ſemper Antonium vna ſecū habuit Diminutiuū eſt Curriculus, vel Curriculum Curtius: Aliorum turbati equi in amnē præcipitauere curricula. Capitur ēt pro curſu Ci. pro Rabirio: Exiguū nobis vitę curriculū natura circūſcripſit.

Eſſeda currus erant Britannis peculiares, quibus vtebantur in bello. Vnde & Cęſar in Cōmentariis, Eſſedarios vocat milites Britannos, qui ex Eſſedis pugnabāt & ex his interim deſiliebant, rotarumq; ſtrepitu Cæſarianorum ordines conturbabant. Propert. l. 2. Eſſeda cælatis ſiſte Britanna iugis. Ouid. Paruaque quam primum rapientibus Eſſeda Mannis. Horum tamen curruum inuētum Gallis acceptum refertur. Propterea Virg. l. 3. Georg. inquit: Belgica vel molli melius feret Eſſeda collo. Interim Eſſedū promiſcue pro quouis curru accipitur. Tranquillus in Auguſto: Nos in Eſſedo panem & palmulas guſtauimus. Eſſedarii vocātur ductores eſſedorū. Idem in Caligula: Quum quodā die muneris eſſedario Porio ob proſperam pugnam ſeruū ſuum manumittenti ſtudioſius plauſum eſſet.

Lectica frequētiſſimū fuit apud priſcos vehiculum, quo nobiles viri & fœminę vtebantur. Integebatur velis oculos à puluere, ſole, & ventorum flatu defendētibus: quorum aliqua erant denſiora, ad arcendam pluuiam, grandinem, & alios rigores hyemis. Erat duorum capax, ea tamē vnicus homo quādoq; ferebatur Suet. de Nerone. Matris ſæpe Lectica per publicum ſimul vectus eſt. Ei ſuccollabant deni duodenique ſerui quibus lōgo in itinere vicarium in laborem, alij ſuccedebant, conficiebanturque eo vectationis modo & longa ſimul, & inquieta, & quam libuiſſet accelerat itinera Seneca. Non faciet te beatum turba ſeruorum, lecticam tuam per itinera vrbana aut peregrina portantium. Iuu Namque facit ſomnum clauſa Lectica feneſtra. Diminutiuū eſt Lecticula. Sueto. in Auguſt.

Digitized by Google

A cœna in lecticulam ſe lucubratoriam recipiebat. Lecticarij dicũtur ſerui,qui dominũ in lectica portant. Idem in Caligula; Ad primum tumultum Lecticarij cum aſſeribus in auxilium accurrunt. Curtius ait, Alexandrum magnum crure vulneratum, vſum fuiſſe Lectica militari in expeditione.

Octophorum fuit octo rotarum vehiculum,quo ſolus vſus eſt Caligula. Vnde Suetonius; Interdum ſegniter & delicate inceſſit, vt Octophoro veheretur Alij octophorum vocãt lecticam delicatam, quam octo ſerui humeris ſuis ferebant, tacentibus reſupinis ibidem magnatibus. Mart. Octophoro ſanus portatur Auite Philippus, Hunc tu ſi ſanum credis Auite,furis Vt etiam Hexaphorũ lectica, quæ ſex miniſtris ferebatur. Mart. l.2. Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit. De hac intellexiſſe videtur. Iuuen. ſcribens. Quum iam ſexta ceruice feratur, Hinc atque inde parens.

Petoritum Gallica vox eſt,autore Gellio,ſignificãs aliud quoddam vehiculi genus quatuor rotis ductile Plin.l.34. Cępere deinde & eſſeda,& vehicula,& petorita exornare. Horat. 1.Ser. Atque caballi Paſcendi,ducenda petorita,nunc mihi curto Ire licet mundo.

Pilentum vehiculum erat,quo ferebantur matronæ. Erat cõſimile Petorito. Varro,ſcribit, ipſum veniſſe in conſuetudinem ſua primum ætate. Ita autẽ fiebat, vt ibidem conſidẽtes in puluinis fęminæ penſiles eſſe viderentur, & in aere agitari. His aut ſimilibus adhuc vtuntur Italæ mulieres. Olim quatuor rotis voluebatur vnde nomen illi inditum lingua Oſcorum volunt. Nam impetora Oſci quatuor vocant Solæ caſtæ vtebantur. Pilentis. Penſilia geſtoria ſunt,quos tremulos currus vocamus.

Plauſtrum currus dicitur,in quo palam eſt & patẽs quicquid vehitur. Vnde tracta eſt origo nominis Sunt qui ploſtrum dicant propter cognationem,quæ eſt inter au,& o, vt Aulla & Olla, Lautus pro Lotus,& cõtra Auſculum, pro Oſculum, Cautes pro Cotes. Propterea Veſpaſianus (vt eſt apud Tranquillum) quum videret Florum velle emendare conſuetudinem priſcorum vocabulorum, & Plauſtrum dicere, quum prius Ploſtrum diceretur, die poſtero Flaurum ſalutauit Horat, Ploſtellum dixit l.2. Serm. vbi ait; Aedificare caſas, ploſtello adiungere muros.

Rheda vocabulum eſt Gallicum, ſignificans carrucam, vnde Rhedarius, ideſt, Auriga Erat Rheda duarum ſemper rotarum, ſed multiplicium quandoque iugorum qua omnibus etiam abiectiſſimis vti licuit,& multi ſimul ea commode vehebantur, dummodo mularum & equorum iuga adhiberentur, quæ ſufficere poſſent oneri. Cicero pro Milone; Quum hic Milo cum vxore veheretur in Rheda penulatus, magno & impedimento, ac muliebri & delicato ancillarum puerorumque comitatu. Porro mulis ad vehicula vſos fuiſſe veteres oſtendit Lambridius de Commodo Imp. ſcribens: Dedit & vehicula cum mulabus & mulionibus & iunctoris argenteis, vt ita à conuiuio redirent. A Rheda fit uocabulum compoſitum, & bigenum ex Græco & Gallico Epirhedium, ſignificans idẽ aut ſimile vehiculi genus. Virg. Tritoque trahunt Epirhedia collo.

Saracum vehiculum eſt, quo ligna & lapides vehi conſueuerunt. Iuu. Sat. 3. inſcindũtur tunicæ ſartæ, modo longa, coruſcat Sarraco ueniẽte abies, atq; altera pine Plauſtra uehũt.

Staticulum uehiculi genus fuit. Plinius: Cępere inde Eſſeda & uehicula & petorita exornari. Simili quoquemodo ad aurea quoque & argentea ſtaticula luxuria peruenit.

Thenſæ ſacra erant uehicula, quæ in Circenſi pompa deferebantur. Tran. in Aug. Accidit uotius Circenſibus, ut correptus ualetudine lectica cubans Thenſis deduceret. Ser. ait, Thenſam currum eſſe, quo Deorũ portantur ſimulachra. Cic. in ult. Verrin. Omnes Dij. qui uebicuis Tenſarum ſolemnes cætus ludorum initis. Thenſæ autem dicuntur, quod ante eas linthea tenderentur, quæ manu tãgere gaudebãt ductores. Aſc. Thenſę, inquit, ſunt ſacra uehicula pompa ordinum & officiorum. Sic hodie vocari poſsũt geſtatoriola, quibus Euchariſtia & ſanctorum reliquiæ in ſupplicationibus circumferuntur.

Traha uehiculum ſine rotis, quo utuntur coloni dictum à trahendo. Virg. Tribulaque trahæque,& iniquo pondere raſtri.

Tribula, ſeu Tribulum, uehiculum à tribus nuncupatum laterib. quo frumenta teruntur in area. Aug. Sub eadem tribula teſtæ comminuntur. Vectabulum à uectãdo dicitur, & accipitur pro lectica uolubili, qua circumferuntur mulieres Veha dicitur plauſtrum, quo quid uehitur: etymo ſatis noto.

Vehes etiam dicitur, ut placet nonnullis, qui apud Plin. legunt & ſcribũt l.36. cap.15. Amplitudinem

Digitized by Google

plitudinem cauis eam feciſſe proditor, vt vehem fœni largè onuſtam tranſmitteret. Idē ſibi vult Vehiculum.

INVENTORES DIVERSARVM RERVM.

Pan fiſtulam. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures inſtituit.

Minerua oliuam. Virg. 1. Georg Adſis ò Tegææ fauens, oleęq; Minerua Iuuentrix Syl. pater. Qua manet (vt fama eſt) bellatrix edita lymphea. Inuento primã Libyem perfudit oliuo.

Triptolemus, vel vt alij malunt, Oſyris aratrum. Virg. l. 1. Georg. Vncique puer monſtrator aratri. Sidon. Non cum Triptolemo verendam Eleuſim, Qui primas populis dedere ariſtas.

Ceres cultum terræ & fruges. Vir. 1. Geor. Prima Ceres ferro mortales vetere terræ Inſtituit, cum iam glandes, atque arbuta ſacræ Deficerent ſyluæ, & victum Dodona negaret.

Peletronij Theſſaliæ populi fræna Virg. Fręna Peletronij Lapithæ, gyroſq; dedere Impoſuit dorſo, atq; equitem docuere ſub armis Inſultare ſolo, & greſſus, &c.

Belgæ eſſeda vehicula. Virg. l 3 Æn. Belgica vel molli mellius feret eſſeda collo.

Ariſteus rex Arcadię apum & mellis vſus Virg. l. 4. Georg. Tempus & Arcadij memorãda inuenta magiſtri. Pandere, quoq; modo cæſis iam ſæpe iuuencis In ſinceras apes tulerit cruor. Ouid. inuentum meſſis Baccho tribuit l. 3. Faſt. Liba Deo fiũt, ſuccis quia dulcibus idem Gaudet, & Baccho mella reperta fuerunt.

Achates ignem ſilice excutere Virg. l. 1. Æn. Ac primum ſilicis ſcintillam excudit Achates Secundum Pyrodes Cilicis filius.

Ægyptij ſiſtrum. Virg. l. 8. de Cleopatra. Regina in medijs patrio vocat agmina ſiſtro. Oui. l. 3. Eleg. Quid nunc ſacra iuuant, quid nunc Ægyptio proſunt Siſtra.

Apollo medicinam. Vnde Ouid. l. 1. Met. ſic loquitur; Inuẽtum medicina meum eſt, opiferque per orbem Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.

Ægyptij linum. Ouid. l. 1. Met. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba Secundum alios Arachne.

Tales puer ferram. Oui. l. 8. Ferroque incidit acuto Perpetuos dentes, & ferræ reperit vſum Primus.

Iaſon & Tiphys nauium, ſecundum eccleſiaſticos Noe Oui. l. 1. Met. Primæque ratis molitur Iaſon. Tibullus hoc inuentum Tyrijs aſcribit dicens; Prima ratem ventis credere docta Tyros Mercurius lyram Stat. in Syluis; Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum Horat. l. 3. Carminum. Venarique timet, ludere doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis vetita legibus alea.

Archilochus vinum carnem. Hor. in Arte. Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Bacchus vinum. Ouid. l. 15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zeroaſtres artem magicam, Stroza pater; Nec Zeroaſtreas, magiciue requiram Carminis auxilium.

Purpuram Hercules Polit. in Ruſt. Aut bis in Herculea Mileſia vellera concha Verſantur.

Alman poeta carmen amatorium.

Anaximander Mileſius horologium & ſphæram.

Bizes Nazius tegulas.

Sp. Carbilius grammaticus G. literam.

Claudius Gentinianus R. literam.

Daphnis paſtor carmen Bucolicum.

Palamedes Nauplius ordinem literarum.

Corax & Cteſias Siculi, artem & præcepta Rhetoricæ.

Ibicus Rheginus Sambucam.

Perillus taurum æneum, qui propterea dicitur Perillæus. Ouid. Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus, & Bouis ore queri.

Pyſeus & Tyrrheus æneam tubam.

Phemonoe carmen hexametrum. Polit. Et Delphica longos Phemonoe commenta pedes.

Simonides Ceus artem memoriæ.

Amphion rationem muſicam.

Ariſteus lactis coagulum.

Atreus Solis eclypſim. Æſculapius dentium euulſionem.

Digitized by Google

Aregillus quadrigam in Græcia.
Amphitrion ſomniorum interpretationes.
Anagallis puella ludum pilæ.
Palamedes aleam.
Tages artem auriſpicinam.
Capaneus ſcalas.
Cadmus lapidicinas, auri & metallorum conflaturam.
Cyclopes ferrariam fabricam.
Cecrops coniugium apud Athenienſes.
Dædalus fabricam lignariam, aſciam, & perpendiculum.
Empedocles artem oratoriam.
Epimetheus ſtatuam ex luto.
Etholus iaculum.
Gorgoris mellis vſum apud Hiſpanos.
Anaximenes vmbrarum ratione.
Cadmus ſolutam orationem.
Belus ſcientiam ſyderalem.
Ethruſci prætextas veſtes.
Idæi Phryges acu veſtes facere, Aurum Attalus intexere, Alexādrini colores picturæ intexere, Galli ſcutulis diuidere.
Fuluius Hirpinus viuaria inuenit, L. Sergius Orata Oſtreatum, Licinius Murena reliquorum piſcium, C. Hirtius murenarum, Deliaci gallinas ſaginare.
M. Lelius auiaria.
Cn. Matius nemora tonſilia.
Argeus agrorum ſtercorationem.
Numa deorum cultum apud Romanos.
Mercurius Molyherbam: Hercul Heracleon herbam, Mercurius parthenion, Achilles Achillaon, Melampus Melampodion, Teucer Teucrion, Gentius rex Gentianam, Lyſimachus Lyſimachiam, Iuba rex Euphorbiam: Scythæ Scythicen, Traces, Iſchemonem, Vetones Betonicam, Seruilius Democrates Hiberidem Hirūdines Chelidoniam, Canes canariam, Ciruæ Elaphoboſcon, Sardonia Peucedanum herbas.
Ancus Martius Salinas.
Seruius rex æs ſignare.
Callias Athenienſis minium.
Aſinius Pollio bibliothecam apud Roman. Glycera coronas.
Dibutades plaſticem. Græci ſubdialia.
Annus Ægyptius vſus clibanorum, in quibus panes coquerentur.
Appollodorus pictor vmbrarum imitationem.
Staphilius vinum aqua diluere.
Glaucus ferruminationem.
Atracius artem magica in Tracia.
Attalus tapetes, qui propterea dicuntur, Attalici.
Dipelus, ſculpturam marmoris.
Dithirambos Thebanus verſus dithyrambicos.
Endymion curſum Lunæ.
Iphitus Olympiadem.
Meliſſus rex Cretenſis, deorum ſacrificia.
Paralus, longam nauem.
Pilumnus Iouis filius, & Dauni pater, pinſendi frumenti vſum.
Prometheus, ignem in ferula ſeruare.
Thon apud Ægyptios medicinam.
Thymele mulier ſaltationem ſcenicam Mart. Qua Thymelem ſpectas, deriſoremq́ʒ
Latinum illa fronte precor carmina noſtra legas.
Ægyptij vel Cleantes picturam.
Rhopij Clocem nauem.

Cinyrans

Digitized by Google

Cinyras tegulas.
Ægyptij ciuitatem regiam.
Hoſtilius rex latum, genus veſtimenti.
Craſſus coronas argenteas.
Danaus puteos.
Bacchus diadema. Nicias artem fullonicam. Cloſter fuſos.
Hanno Carthaginenſis leonum manſuefactionem.
Chiron artem herbariam.
Salaminij hyppagium.
Hortenſius paucos occidere.
Dædalus malum nauis.
Thraſon muros vrbium.
Typhis adminicula nauium.
Nero aquæ decoctionem.
Perſæ vnguenta Rhadamanthus leges.
Zeno Eleates & Alexamenes dialogos.
Sp. Coruinus diuortium. Prometheus oues occidere.
Boetius artem ſutrinam. Thales horologium apud Mileſios.
Bacchus triumphos. Cyclopes turres.
Phryges vehiculum quadrirorum. Icarus vela.
Lycurgus munus humandi. Oppidum Cecrops.
Rhadamanthus Aſſyrias literas; Anubis & Memnon Ægyptias: Phænices Græcas. Carmenta Euandri mater Latinas.
Copæ populi remum. Plateæ populi latitudinem remi.
Phælon nummum & menſuras. Vulcanus fabricam.
Minerua artes. Meſon comicus perſonam.
Damon Athenienſis remiſſam harmoniam. Clonas elegiographus tibicinicas regulas, & concentus. Terpander citharœdicas Polymneſtus Colophonius, carmina heroica, ſecundum alios Phemone, vt aliis placet, Delphici in honorem Apollinis poſt interfectum Pythonē. Sabel.... Heroica carmina Phœbo Delphica poſt cæſum cecinit Pythonia iuuētus. Olympius Phryx legem tibialem. Hyagnis tibiam lugubrē Cecrops ſimulachra. Pelaſgus tuguria. Lycaon Lycæa. Rhœcus, & Theodorus Samii, artem æris fundendi & conflādi ſtatuas Theuth numeros, ſupputationem geometricam, talorum & alearum luſum.
Artaxerxes Longimanus legem venationis.
Chalybes ferrum.
Combe puella, Aſopi filia armaturam Aeneæ.
Anacharſis folle anchoram, bidentem, figuli rotam.
Pyxodorus vſum marmoris.
Aſclepiades medicos lectos penſiles.
Archytas crepitaculum.
Cteſibius hydraulicas machinas.
Pollux palæſtram, ad quod alluſit. Stat. l. 2. Syl. Siue cathenatis curuatus membra palæſtris Starete Amyclæa conceptum matre putares.
Chus filius Cham, idololatriam. Ninus bellum.
Vulcanus fulmen. Pontanus. Tum deus ignipotens inuento fulmine primum Ipſe ſuum mirauit opus.
Lydi ludum teſſerarum. Darius tributa.
Amazones ſecurim, quæ Propterea Amazonia & Penthæſilea dicitur, & Thermodontia, quòd Amazones ad Thermodōtem fluuiū habitauerint. Hor. l. 4. Car. Amazonia ſecuri Dextras obarmet. Ouid. lib. de Ponto. Nec tibi Amazonia eſt pro me ſumenda ſecuris. Mant. in Alphonſo. Penthœſilæa non inferiora ſecuri.
Cottalus Siculus libare pocula.
Lycaon bellorum inducias.
Prætus & Acritus clypeos, authore Plin.
Loricam Mydias Medenius.

Gladium

Gladium, galeum, haſtam Lacedæmonij.
Ocreas & criſtas Carer. Arcum & ſagittam Scythas, Iouis Iaculum cum amento Ætolus Martis filius.
Lanceas Ætoli Haſtas velitares, & pilum Tyrrhenus. Piſeus venabula, ſcorpionem Cretes.
Catapultam Syri, Balliſtam & fundam Phœnices.
Teſtudines Artemon Clazomenius.
Arietem Epœus repertor machinæ Troianæ.
Turres ambulatorias Diades miles. Alexandri.
Equeſtrem pugnam Centauri. Bigas Phryges.
Ordinem exercitus, ſigni dationem, & vigilias Palamedes in bello Troian. fœdra Theſeus.
Sermonem primus de equitatu ſcripſit.
Corſes primus barbam ſibi raſit Alexandro ſeculo.
Alexander Citherius primus pſalterium implicauit chordis.
Aginetæ primi nummum cuderunt.
Maris Theſsalus primus equum aſcendit.
Gregorius Pont. Max. Primus ſe Seruum ſeruorum Dei appellauit.
Paulus heremita ſolitudinem heremiticam inuenit.
Caliſsus Pont. ieiunia quatuor temporum.
Sinon Græcus ſpecula Sidonius menſuras & pondera, regnante apud Solymos Hieroboā.
De literarum inuentoribus reperiti ſunt ſequentes verſus admodum vetuſti, quos Crinitus ait ſe legiſse in bibliotecha Septimana. Moyſes primus Hebraicas extraxit literas, Mente Phœnices ſagaci condiderūt Atticas Quas Latini ſcriptitamus, edidit Nicoſtrata. Abrahā Syras, & idē reperit Chaldaicas. Iſis arte nō minore protulit Ægyptias, Gulfila prompſit Getarum quas videmus vltimas.
Ægyptij Geometriam inuenerunt.
Dierum natalium obſeruationem Chaldæi.
Scapham Lybci.
Sunt & diſcipli næ quædam quarum inuentum Muſis tribuitur. Clio fertur hiſtorias inuenisse: Melpomene tragœdias, Thalia Comœdias, Euterpe tibias, Terpſichore pſalterium, Erato Geometriam, Calliope literas, Vrania aſtrologiam, Polyhymnia rhetoricam. De alijs rerum inuentoribus vide Plin.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

Thraſius ſeu Thraſſilus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Buſirim docuiſſet hoſpites immolare, interfectus eſt omnium primus. Oui. in Ibin: Vt qui poſt annos ſacri monſtrator iniqui, Elicuit pluuias victima cæſus aquas. Idem l. 1. de Arte: Dicitur Ægyptius caruiſſe iuuantibus arua, &c.
Perillus quoque in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combuſtus eſt. Ouid. in Ibin: Ære Perillæo veros immiſere iuuencos, Ad formam tauri conueniente ſono. Idem libr. 4. de Arte amandi: Et phalaris tauro violenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit author opus. Idem in Triſtibus Perillum primò, deinde Phalarim ſic inducit loquētes... Vt munus munere pēſes, Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, & Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipſe tuum præſens imbue dixit opus. Claudianus l. 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorumq; repertor.
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori.
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno.
Senſit opus, docuitq; ſuum mugire iuuencum.

Phalaris quoque tyrannus, eodem poſtea tauro incluſus, & crematus eſt, quo alios prius ſuffocauerat. Ouid. in Ibin: Vtque ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, More bouis Paphio clauſus in ære gemas.
Pygmalion frater Anthæi quum immolationem hoſpitum docuiſſet, deorum aras ſuo ſanguine inſtar cæterorum imbuit. Ouid. in Ibin; Frater in Anthæi, quo sāguine debuit aras Tinxit, & exemplis occidit ipſe ſuis.
Diomedes ab Hercule datus eſt in pabulū ſuis equis, quos humano prius ſanguine ipſe pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis, Impius humano viſcere

Digitized by Google

ſcere pauit equos. Scyrō latro in Attica, Theſeo in mare præcipitatus eſt, quo prius hoſpites ipſe deturbabat: cuius oſſa mutata dicũtur in ſcopulos. Icarus pater Erigones, quũ Atticos vſum vini docuiſſet, ab eis in ebrietatem lapſis interfectus eſt. Ouid. in Ibin: Muneribusque tuis lædatis, vt Icarus, in quem Intulit armatas ebria turba manus. Ageſta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus eſt Aemylius Cenſorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui quum Aruntius Paterculus equum ex ære factũ ad fontes perimendos excogitaſſet, eiuſdem iuſſu primus eo coniectus eſt, & ibidem enecatus. author Ariſtides Mileſius apuud Plut.

DE VARIIS VIRTVTIBVS AC VICIIS.

TITVLVS VII.

RELIGIOSI.

Pericles ſuggeſtũ aſcenſurus vota faciebat ne verbum aliquod inconſultè & imprudenter euomeret. Alexander Macedo mane ante omnia dijs ſacra faciebat.

Numa inſtituit deos fruge colere, & mola ſalſa ſupplicare.

L. Albius vxorem & liberos in via pedibus ire iuſſit, vt veſtales cum ſacris currui ſuo imponeret.

Tempore bellorum Sylla Apollinis imagunculam ferebat in ſinu, quam imminẽte diſcrimine oſculabatur, & velut adiutricem inuocabat. authore Plut.

Ludouicus Craſſus, Francorum rex, ſacerdoti Euchariſtiam afferẽti obuiam proficiſci voluit, quamuis grauiſſimo affectus morbo.

DE CHARITATE IN PATRIAM EXEMPLA.

Quum Lacedæmonij ob interfectum contra ius gentium Xerxis legatum peſte laborarẽt ad finem mali reperiendum vtile fore duxerũt, ſi quis ex Lacedæmone facinus indignũ ſua penſaret morte. Quod audientes Spartius & Bulides læti ſe obtulerunt, & ad Xerxẽ profecti cultris deuorauerunt iugulos, vt violato iuri ſatisfacerent.

Ageſilaus filium ſuum Pauſaniam inedio conſumpſit, quod quinquaginta auri talenta accepiſſet à Xerxe, vt Spartam proderet.

Eadem ratio impulit Caſſium ad inferẽdam Craſſo Bruto filio ſuo mortem, quòd is portas vrbis Romæ dicta mercede Latinis voluiſſet aperire. Vtriuſque exempli teſtis eſt Plutar.

Dion Syracuſanus vſque adeo patriæ ſtudioſus habitus eſt, vt animũ ſẽper adiecerit ad eã liberandam à Dioniſij tyrannide. Quod tandem fecit virtute, pulſo in exilium tyranno.

Demarathus Lacedæmonius patria pulſus, quum Athenis exularet, non potuit tamen ſuos non monere belli, quòd tacite parabant Athenienſes.

Aratus Sicyonius patriam liberauit à Tyrannide.

Erecteus in Eumolpum bello contendens, conſultis oraculis reſponſum habuit, futuram ſibi & patriæ victoriam, ſi filiam immolaſſet. Quod quum audiſſet, filiæ vitam abſtulit, vt afferret ſalutem patriæ.

Cleomenes dux Spartanorum, contracto cum Ptolomæo fœdere aduerſus Antigonũ & Achæos, in pignus fidei perpetuæ matrẽ eidem Ptolomæo dedit obſidem. Quæ cũ reſciſſet honeſtiſſimas pacis cõditiones Cleomeni filio offerri ab Achæis, literis eum monuit, ne propter carioſum vetulæ corpus pacem illam renueret, quã intelligeret vtilem patriæ.

Regnante apud Phrygios Myda, quum prope Celenas vrbẽ dehiſcens terra ſeſe aperuiſſet, erupiſſetque ex ea voragine vis aquarũ plurima, propinquas domos eruens rex oraculo conſulto, quid ea in re faciendum eſſet, reſponſum habuit, Hiatũ illum non prius clauſũ iri, quam quis intro ſe demitteret ad pacandam iram numinum. Quod videns Ancurus Midæ filius, dato patri & vxori oſculo in voraginem præceps deſiliit. author Plutarch.

Argiuis Thebas obſidentibus Mæneceus Thebanus pro patriæ ſalute ſe è muris præcipitẽ dedit, gladio iam perfoſſus. Stat. l. 16. Inſignemq; animam mucrone coruſco Dedignantem artus pridem, mœſtamque teneri Arripit, atque vno quæſitam vulnere rumpit. Sanguine

Digitized by Google

guine tunc ſpargi turres & mœnia luſtrat. Seque ſuper medias acies nódum ſe remiſſo iecit,& in ſæuos cadere eſt conatus Achiuos.

Vlyſſes apud Caliſo, patriã prætulit immortalitati. autor Cicero in orationibus his verbis: At ſi nos patria delectat, Quirites, cuius eſt tantus amor, ut Ithacam vir præſtantiſſimus, nidulumq; illum affixum ſaxis immortalitati prætulerit, multi tamen extra patriam melius rem geſſere.

Cretinus Magneſius bello Mithridatico aduerſus ipſum Mithridatem delegit Imperatorē Hermiam, quo cum tamen priuatas gereb at inimicitias, profeſſus ſe interim iturum in exilium, ne quis tumultus ob illam duorum factionem ſuboriretur. Quod ſi patria mallet Cretinum Imperatorem, quàm Hermiam, orauit vt interim exularet Hermias. Aduerſarii modeſtia permotus Hermias, ſponte exulauit.

Quum Athenienſes à Dorienſibus bello premerentur, adeo vt reſiſtere nō poſſent diffidétia humani auxilij ad Apollinis oraculum confugerunt. Conſultus deus ſuper futuro rerum ſtatu & victoriæ, reſpondit, Partem illam victricem fore, cuius rex occumberet in ipſo bello. Quod reſpōſum quum vtrique exercitui innotuiſſet, vtrinque edictum eſt, ne quis regem hoſtem interficeret. Id vbi cognouiſſet Codrus Athenienſium rex, depoſitis inſignibus imperij familiarem & abiectum cultum induit, diffuſis hoſt ibus ſe obijciens, vnum ex his falce percuſſum in cædem ſuam compulit. Quo facto victoriã ſuis reliquit. Horat l.3. Car. Codrus pro patria non timidus mori.

Thraſybulus tanta fuit in Athenas charitate vt parua ſtipatus militum manu animũ adiecerit ad eam liberandum à triginta tyrannorum teterrima dominatione. Cui intentum operi quum quidam interrogaſſet hoc modo: Quantas tandem tibi Athenæ per te libertatem conſecutæ gratias debebunt Traſybulæ? Reſpondit: Dij faciant, vt quantas ipſe illis debeo, videar retuliſſe.

Themiſtocles Athenis patria pulſus coactus eſt ſe recipere ad Xerxem Perſarũ regē, quem prius debellauerat. A quo mira exceptus beneuolétia & hoſpitalitate, quũ poſtea ſollicitaretur ad inferendũ ingratæ patriæ bellũ, mortē ſibi conſciuit, epoto ſanguine taurino.

Quum Carthaginenſes Cyrenenſes diſceptantes de finib. agrorum, mutuis bellorũ cladib. ſe attriuiſſent, ad dirimendam armorum cauſam in hoc fœdus coiuerunt, vt certo die vtrinque legati domo proficiſcerentur, & quo in loco obuii inter ſe fuiſſent, communis vtriuſque populi finis haberetur. Miſſi ſunt igitur ex Carthaginēſib. duo fratres nomine Phileni, qui quum ſeu feſtinantiſſima celeritate, ſeu greſtu citra horam cōſtitutam maturato in longius terminos promouiſſent: Cyrenenſium iuuenes de fallacia eorũ queſti optionem fecerunt Carthaginenſibus, vt uel illi quos fines populo ſuo peterent, ibi viui obruerentur, vel conditionem hanc ſibi relinquerent. Phileni conditione probata, vitam ſuam Reipublicæ condonauere, & viui obruti ſunt. Charthaginenſes in rei memoriam mortuis aras poſuerunt, hisque honores diuinos domi conſtituerunt.

Ariſtoteles Athenis in lectulo iacens non potuit tamen non eſſe ſollicitus de patria. Quã quum euertiſſet Alexander, ab eodem literis obtinuit, vt inſtauraretur.

Theſeus quamuis Aegei Athenarum regis (aut, vt placet Ciceroni & Plutarcho, Neptuni) eſſet filius, non grauatus eſt tamen deuouere ſe Minotauro, vt patriam ſeruitute eximeret. Catul. Ipſe ſuum Theſeus pro charis corpus Athenis Proijcere optauit, potius quàm talia Cretam Funera Cecropiæ, ne funera portarentur.

Protogenia & Pandora filiæ Erichthei Athenarum regis, ingruente Bœotico bello, ſe pro patriæ ſalute vltrò iugulandas obtulerunt, & immolandas. Quod factum eſt in pago Hyacintho, vnde & virgines Hyacinthides ſunt cognominatæ.

Quodam tempore quum annonæ caritas Atticam, premeret, cōſulta oracula cecinere fine malo nō prius futurũ, quàm aliqua immolaretur puella. Id vbi reſciuit Leos Orphei filius publico permotus bono filias ſuas, Phaſitheã, Theopem, Eubulen, exhibuit immolandas.

Macaria quoque Herculis filia pro incolumitate publica ſe deuouit.

M. Lepidus Pont. Maximus & M. Fuluius in cenſura collegæ priuatas inimicitias ad patriæ vtilitatem poſuerunt.

P. Seruilius & M. Lucullus priuata quoque odia reliquerũt in adminiſtratione Reipublicę.

Tres fuerũt Decij, qui pro ſalute patriæ ſeſe deuouere. Pater, quũ Latino bello Romanorũ aciem inclinatam penè, & iam proſtratã videret, ſeipſum deuouit, ac protinus concitato

equo

Digitized by Google

equo in medium hoſtium agmen, patriæ ſalutem, ſibi mortem petens, irrupit. Filius in quarto conſulatu. Q. Fabij collega aduerſus Gallos & Samnites profectus, pro patria fortiſſimè pugnans, occubuit. Nepos perijt in bello Pyrrhi, quod geſſit pro Tarentinis: De his Cic. l. 1. Quæſt. Tuſ. Si mors, inquit, timeretur, non cū Latinis pater Decius decertās, cum Ethruſcis filius, cum Pyrrho nepos hoſtium telis occubuiſſent. Idem in 1. Paradoxo de his & quibuſdam alijs.

Romanus populus Canenſi clade attritus, quū nihil niſi de fuga, & patriæ cogitaret exilio: Scipio Africanus adhuc admodum iuuenis ſtricto gladio mortem vnicuique minitans, iurare omnes, nunquam ſe relicturos patriam, coegit. De Attilio Regulo, Coclite, Fabijs, Epaminunda & Lyſandro variis in locis, vt res poſtulauit, locuti ſumus.

Quum in vrbe Roma hiatus terræ paulatim exceſcens accidiſſet, Curtius amore patriæ intrò ſe demiſit, ac patriam à crudeliſſima peſte liberauit.

P. Rutilium pulſum Roma, & exulantem, quum neſcio quis monuiſſet ad inferendū patriæ bellum, quo facilius reditum aſſequeretur: reſpondit, ſe ciuium ſalutem pluris facere, quā reditum ſuum, & malle vt exilii ſui puderet Romanos, quàm propter reditum deflèret patria Monitus in ſomnis. M. Marius conſul, ſe ex Cymbris victoriam reportaturum, ſi filiam Calphurniā ſacrificaſſet, arrepto cultro paruit nocturnis phantaſmatibus, & filiā immolauit. autor Plut. ex teſtimonio Doſithæi Græci. Quam Cæſar odio Pompei patriā vellet opprimere, M. Brutus ipſi Pompeio adhæſit, à quo tamen ſciebat patrem ſuum bello Syllano interfectum fuiſſe. Mutinæ, condonauitque priuatas iniurias patriæ.

Nihil Caſſium Cheream compulit ad inferendam Caligulæ ſanguinario principi mortem, præter charitatē patriæ, quam ille multis homicidijs, probroſisq; flagitiis contaminabat.

Petronius Granius, centurio octauæ legionis, ſub Cæſare Gallico bello militans, Gorgoniæ portus tantiſper ab hoſtili protexit impetu, dum ſocijs ad fugam tempus dederit. Reuertentibus demum iiſdem ad ſubſidium, vulneribus deficiens, Ite hunc, ait incolumes.

AMOR CONIVGALIS.

Idas auſus eſt in Apollinem certare, propter ereptam ſibi Marpiſſam vxorem.

Orpheus, vt fabulantur poetæ, deſcendit ad inferos, non alia cauſa, quàm ad repetendam Eurydicem vxorem, quam prius multis lachrymis defleuerat. Verg. l. 4. Geor. Ipſe caua ſolans ægrum teſtudine amorem, Te dulcis coniux, te ſolo in littore ſecum, Te veniēte die, te decente canebat.

Alceſtris maritum ſuum Admetum regē Theſſaliæ tanto amore dilexit, vt quū Admetus ipſe morbo laboraret, conſultaque oracula reſpondiſſent, futurum eum incolumē, ſi quis amicorum pro eo mori vellet; ſola vxor, recuſātib. pietatem illam cæteris amicis, pro viri ſalute morti ſe deuouerit. Propterea poeta fabulati ſunt, reuiuiſcendi munus ei à diis cōceſſum Admetus verò beneficij memor, perpetuas defunctæ nęnias inſtituit. Iuu. Sat. 6. Spectant ſubeuntem fata mariti Alceſtim.

Tantus fuit Penelopes in Vlyſſem amor, vt eo abſente per annos viginti caſtitatem ſeruauerit impollutam, nulliſq; procorum blandimentis ſuccubuerit. Proper. l. 2. Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſſis.

Capanei apud Thebas mortui dum celebrarentur exequię, vxor Euapne in rogū mariti ſe coniecit. Ouid. l. 3. de Arte, Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus, inquit Iphias, in medios deſiliuitque rogos Martialis: Arſerit Euadne flammis iniecta mariti.

Quum Belides omnes facta cōiuratione maritos interfeciſsēt, ſola Hypermneſtra pepercit marito Lino ſeu Linceo.

Proteſilaus, ſub cuius imperio fuerunt Antron, Phylaca & Lariſſa, vrbes Theſſaliæ, primus Græcorum interfectus eſt apud Troiam à Dardano quodam. Quod quum reſciuiſſet Laodomia, in ſolatium mœroris optauit, vt mortui vmbram videret. Quod quum impetraſſet, in illis amplexibus expirauit. Proper. Illic Phylacides iucundæ coniugis heros. Nō potuit cęcis immemor eſſe locis: Sed cupidus falſis attingere gaudia palmis, Theſſalis antiquam venerat vmbra domum.

Artemiſia Mauſolo marito ſuperſtes in perpetuo luctu & mœrore vixit, quo etiam cōfecta contabuit. Amoris eius fidem facit ſepulchrorū illud memorabile, quod erexit mortuo. Sunt qui velint eam cineres cadaueris vino mixto hauſiſſe, quorum opinio arridet Architrenio. Darius exiſtimans vxorem ſuam ab Alexandro victore fuiſse interfectam, eiulatibus

Digitized by Google

eiulatibus impleuit caſtra, atque hac verba prorupit. Quod ego tantum nefas commiſi Alexander? Quem tuorum propinquorum necaui, vt hanc vicem ſæuitiæ meæ reddas? Odiſti me nō quidem prouocatus. Sed finge iuſtum intuliſſe bellum. Cum fæminis ergo agere debueras; Quibus verbis conijcere eſt, quantus fuerit Darij amor in vxorem.
Panthea vxor Abradatæ viri Perſæ, quum audiuiſſet maritum in bello perijſſe, arrepto pugione ſeipſam interfecit.
Hipſicratea Mithridati marito in omni bellorum diſcrimine fuit adiutrix, eumque armata in expeditionibus ſecuta eſt, raſis etiam capillis, quo commodius vteretur galea, Stroza pater: Nec Mithridatæas quæ comitata vias.
Pericles Aſpaſiam vxorem adeò dilexit, vt numquam egrederetur domo, quin eam diſſuauiaretur. Vnde veteres comędiographi Deianyram & Iunonem eam vocabant.
Vxorem adeò dilexit Periander Corinthius, vt etiam mortuæ ſe commiſcuerit.
Antimachus poeta Græcus Lyſidicem vxorem adeò dilexit, vt eius mortem lamentabili defleuerit Elegia qua omnes Heroum calamitates enumerabat.
Portia Catonis filia, quum audiſſet maritum Brutum apud Philippos interfectum, hauſtis carbonibus ſe ſuffocauit. Pamphilus: Vixiſſet Brutus, tunc non tam clara fuiſſet Portia.
M. Plautius in Aſiam cum 60. nauibus proficiſcens, quum Tarentum veniſſet, Oreſtillam vxorem (quam ſecum duxerat) ibidem morbo abſumptam amiſit. Cuius dum celebrarentur exequiæ, impatiens mœroris Plautius pugione ſe confodit.
Publius Rubrius Celer vixit cū Caia Ennia vxore ſua āno 543. mēſes 8. ſine vlla querela.
Æmilius adoleſcens ſeipſum interfecit, quòd delitescentem in vepribus vxorem, pro fera interfeciſſet. autor Plutarch.
Idem quoque fecit Cyanippus Theſſalus propter vxorem à canib. dilaniatam. autor idem.
M. Lepidus Apulei vxoris charitate, poſt repudium obijt.
Iulia Cæſaris filia, & vxor Pompei, quum vidiſſet veſtem mariti ſui cruentam & infectam ſanguine quorumdam, qui iuxta Pompeium ipſum mutuis vulneribus ſe læſerant, ſubito pauore conſternata, & exanimis collapſa eſt, ex eaque turbatione partū edidit immaturum. Autor Plut. Albutius vixit in coniugio cum Terentiana Valeria annos 25. ſine vllo iurgio Antonius Pius vxorem Fauſtinam tanta dilexit fide, vt mortuæ diuinos honores inſtituerit, & ſtatuas erexerit.
Antonium quum ſuperaſſet Auguſtus Cleopatra animi dolore mortem ſibi conſciuit.
Saxo Grammaticus ait, Gunildam fuiſſe mulierem, quæ quum videret exequias Aſmundi mariti ſui, ſpiritum ferro ſibi ſurripuerit.

MARITI VXORVM INTERFECTORES.

Mithridates rex Ponti vxorem Laodicem (qua mortua Hypſicratem duxit) cū ſorore, matre, fratribus ac liberis interfecit autor. Herodotus.
Procris mulier exiſtimans Cephalum maritū alteram deperire puellam, eumdem in ſyluas profectum ſecuta eſt, vt obſeruaret quid faceret. Quū ergo in dumis deliteſceret, ac vepres concuteret, Cephalus opinatus eſſe feram, ſagittis eam confodit. Ouid. l. 7. Metam. Adagium apud Eraſmum, Procridis telum de certis iaculatoribus, aut ictu eſt ſententia iacto.
Miratur Sabellicus, nec ſanè mirum quòd miretur, Periandrum Corinthium inter eos numeratum, quos Grecia ſapientes appellauit, qui Lyſicem vxorem (alij Meliſſam ſcribūt) in pellicis gratiam interfecerit, ſciens volensque cum Cratea matre concubuerit, filium relegarit, & Corcyrenſium natos Haliarti excæcandos præbuerit, vt Herod. ait.
Plinius l. 14. ſcribit, Egnatij Metentini vxorem, quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à marito, eumque cædis à Romulo abſolutum. Egnatius.
M. Cęcilius apud eundem Plinium libro vigeſimo ſeptimo accuſat Calphurnium Beſtiam, quòd dormientes vxores veneno peremerit.
Nero Sabinam Poppeam vxorem calcis ictu, quamuis prægnantem interfecit, nulla impellente cauſa, ſed ſola bile & iracundia motus. autor Cor. Tac. l. 16.
Conſtantinus Imperator, Cōſtantini & Helenę filius vxorem Fauſtam (cuius ſuaſu Criſpū filium prius interfecerat) in balneas ardentes coniectam interemit. ait Sext. Aurel.
Dacianus præſes Alexandriam vxorem, à beato Georgio ad fidem conuerſam, ſuſpendi fecit, & interfici.

Chilpe-

Digitized by Google

Chilpericus Clotharij filius, Glonſindam vxorem Athanagildi Cothorum regis filiam, ſuaſu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

VXORES QVÆ MARITOS OCCIDERVNT.

Circe venefica mulier Sarmatarũ regem (cui nupſerat) veneno & idem fertur occidiſſe, arreptoque regno ſubditos multum oppreſſiſſe. Sabell.

Redeuntẽ ab expeditione Agammenonem Clytemneſtra vxor interfecit auxiliante Ægyſto, quo cum ſtupri conſuetudinem habebat. Virg. l. 11. Æn. Ipſe Mycenæus magnorum ductor Achiuum coniugis (infandum) prima intra limina, dextra Oppetit, deuicta Aſia ſubſedit adulter. Seneca in Agamemnone: Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius ſecutæ mille vexillũ rates, Iliaca velis maria texerunt ſuis, Poſt dena Phœbi luſtra deuicto Illio, Adeſt daturus coniugi iugulum ſuæ. Idem alibi. Adeſt cruenta coniugis victrix ſui. Iuuenal Sat. 6.

Donatus Beliſil: quinquaginta habuit filias, quæ totidem Ægyſti filijs nupſerunt, factaque ſimul coniuratione omnes maritos nocte vna interfecerunt, præter Hypermneſtrã, quæ Lynceo viro pepercit. Seneca in Hercule. Fuerunt nunc cruentæ regis Ægyſti nurus Adeſt multo ſanguine infectæ manus. Ouidius l. 1. de Arte.

Semyramis quũ à marito Nino impetraſſet, vt diem modò vnũ in regio ſederet tribunali, obiretque regium munus iuridicundo, faciendoq; quæ viderentur: exploratis ſatellitum animis, Ninũ ipsũ apprehendi iuſſit, & in vincula coniici, ac poſtremò interimi. ait Cæl.

Alexander Pheræus Theſſaliæ tyrannus, quum vxorem Thebem cuidam barbaro nudam plerumque oſtendiſſet, ab eadem factum ægrè ferente, dormiens iugulatus eſt Ouid. in Ibin. Inque tuo thalamo iuguleris more Phærei, qui datus eſt letho coniugis enſe ſuæ.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab vxore Laodice veneno interfectus eſt, ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi ſororem. Val. Max.

Scribit Volaterranus Albinam quandam Syriæ regi filiam duas & triginta habuiſſe ſorores, quæ totidem maritos interfécerunt: expulſasq; propterea à patre veniſſe in Britanniam, & à nominæ Albinæ inſulam vocaſſe Albionem.

Curtius l. 7. Ait Barbarum quemdam Spitamenem ſomno & vino ſepultum, ab vxore in caſtris Alexandri fuiſſe interfectum.

Fabia mulier Fabium Fabricianum interfecit, vt liberius poſſet laſciuire cum Petronio Valentino liberali forma adoleſcentulo, quo eum adulterij conſuetudinem habebat. Plut. in Parall. Agrippina Tiberium Claudium principem maritum ſuum veneno ſuſtulit. autor Plinius l. 32. cap. 22.

Antonius Verus Imperator perijt veneno à Lucilla vxore propinato, ob Fabiæ cõſuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volater.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium paſſus eſt) dum vxorem adulterii inſimularet, eiuſdem opera ab adultero interfectus eſt.

Albionus rex Longobardorũ, Cunimũdo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine Roſimundam ſibi copulauit. Cui quum aliquãdo inter pocula, patris caluaria per iocum propinaſſet, irata puella non prius machinari deſtitit, quam eum curauerit interficiẽdũ. Quo mortuo aliũ maritũ Helmigẽ nomine ſibito copulauit, quẽ poſtea veneno ſuffocauit.

Andræas filius Caroli Pannoniæ regis à Ioanna vxore, regina Siciliæ, interfectus eſt: quòd ignauus, & regno inutilis videretur. Volater.

Galeotus Foroliuii princeps Ioannis Bentiuoli filiam, duxit in vxorem. A quo dum ſperneretur puella, ſimulata ægritudine ſiccarios ſubornauit medicos, qui eum adorti cubiculo confoderunt. Volater.

AMOR, ET INDVLGENTIA parentum in liberos.

Niobe filios ſuos ab Apolline interfectos tantis defleuit lachrymis, vt in ſcopulum diriguerit. Propert. l. 2. Nec tantum Niobe bis ſex ad buſta ſuperba Sollicito lachrymas defluit à Sipylo.

Hecuba Polymeſtori regi Thraciæ genero ſuo oculos eruit, quod Poldyorum eius filium interfeciſſet.

Valerius Beſtius ſimili modo excæcatus eſt à L. Imbrico ſocero ſuo, quod eius filius Raſcium interfeciſſet.

Nauiganti

Digitized by Google

Nauigāti in Cretam Theſeo, quū Aegeus pater iuſſiſſet, vt ſi confecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis vteretur velis, at Theſeus verborum patris immemor, reuertēs nigrum cum tetendiſſet linteū pater eos procul viſo in mare ſe coniecit, quod putaret actum eſſe de filio. Fabulam hanc, ſeu ſi mauis, hiſtoriam fuſiſſimè deſcribit Catull.

Nihil magis curabat Aeneas, quam Aſcanium ſuum. Vnde Verg. 1. Aen. Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Confectus ſenio Priamus vbi vidit filium ſuum Polyten à Pyrrho Achillis filio interfectū, non potuit iræ aut voci parcere, quin homicidium inſectaretur conuitiis, licet in eadē eſſet alea, vt docet Virg. l. 2. Aeneid.

Auctolia Sinonis filia & vxor Laertæ, quum falſo nuncio intellexiſſet Vlyſſem filiū apud Troiam in bello decubuiſſe; impatientia mœroris vitam proiecit.

Iam diximus Niobem in ſcopulum diriguiſſe, propter liberos ab Apolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem ſibi conſciſcere. Ouid. in Ibin: Addidit vt fidicem miſeris ſua funera natis. Sic tibi ſint vitæ tædia iuſta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius, quum ſtupratorem filiæ Mapiſſæ Apharetum nomine comprehendere non poſſet ad ſupplicium, coniecit ſe in Lycormam fluuium, animi dolore. authore Plutarch.

Thomyris Scytharum regina filium ſuum Sargapiſem adeò dilexit, vt non prius ſibi cōſtiterit quam mortem eius vita ſit ſeueriſſimè Comprehēſum enim interfectorem Cyrū, cruci affixit teſte Diodoro, & ablatum mortui caput demerſit in vtrem ſanguinis.

Mycerinus rex Aegypti, filiam quam habebat vnicam, adeò dilexit, vt mortuæ cadauer incluſerit aureo bouis ſimulachro, quod in templis proxime deos poſuit, floribusq; ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna autor. Herod.

Anius Thuſcorum rex filiam habuit Saliam nomine, quam quum rapuiſſet Catheus adoleſcens, iratus pater, in fluuium Anienem, inde cognominatum, ſeſe proiecit. autor Plut.

Artaxerxes Derium filium adhuc viuens regem conſtituit, contra mortem Perſarum.

Pythius Bithynius animi dolore quem conceperat ex morte filiis, à Xerxe interfecti, relicto vxori regno in mortui monumentum ſe coniecit, atque illibi quod ſupererat vitæ, flebiliter compleuit.

Antiochus Soter, rex Syriæ, Stratonicem nouercam, cuius amore pruriebat, indulgentia patris Seleucci Nicanoris obtinuit.

Hippo & Miletia, filiæ fuerunt cuiuſdam Scedaſi inter Bœotios ditiſſimi, quas quū impudici adoleſcentes per vim conſtupraſſent, ac demum occultandi ſceleris cauſa in puteū demerſiſſent, pater impatiens mœroris ad earum tumulos ſeipſum confecit.

Attedius Melior duos habuit liberos Bleſum & Glauciā nomine, quos adeò dilexit, vt diem Bleſi mortui natalem ſingulis annis celebraret, Mar. l. 8. Preſtas hoc Melior ſciēte fama, Qui ſolemnibus anxius ſepulti Nomen non ſinis interire Bleſi. Et de munifica prorſus arca Ad natalicium diem colendum Scribarum memori pięque turbæ Quod donas, facis ipſe Bleſianum.

Mater Antiſtæ, quum vidiſſet filiam à C. Pompeio repudiatam, ſuperinducta Aemylia, mortem ſibi conſciuit.

Blanus quum audiſſet filium Triumuiris interfectum ab iiſdem impetrauit, vt interficeretur, & filio mitteretur comes.

Gordianus ſenior, audita filij morte, ſeipſum ſuffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum, vbi reſciuit Pacorum filium in bello contra Ventidium petiſſe, animi dolore uerſus in rabiem.

AMOR LIBERORVM IN PARENTES.

Icarum Erigones quum agreſtes Attici interfeciſſent, filia doloris impatiens laqueum implicuit collo: Ouid. in Ibin: Quodq; dolore necis patris pia filia fecit, Vincula per laquei fac quoque guttur erat.

Atys filius Cræſi quum eſſet natura mutus, vbi tamen vidit hoſtilem gladium imminentē paterno iugulo, ſolutis dentium clauſtris, prorupit in verba, quibus docuit affectum animi ſui. autor Gell.

Amphinomus & Anapius, Siculi fratres, quū Aetnæ incēdio Catana vrbs, & omnia propè Siciliæ loca deflagrarent, parētes humeri ſuppoſitos, periculo ſubduxerūt. Syllius. Tum

Catanæ

Digitized by Google

Catanæ nimium ardenti vicina Typhœo, Et glomeraſſe pios quondam celeberrima fratres. Autor Ætnæ: Amphinomus fraterq; pari ſub munere forte Quum iam vicinis ſtreperent incendia tectis Accipiunt pigrumq; patrem, matremq; ſenilem, &c.

Simili exemplo laudatur pietas Æneæ, quod flammis vniuerſam Troiam populantibus, inualido patri humeros ſubincuruauerit, relictisq; diuitijs, vnicum pignus redemerit ab incendio. Claudianus: Quod ſi notus amor prouexit in aſtra Lacones, Æneam Phrygio raptus ab igne pater.

Lauſus Mezētij Tyrrheni filius, patrem in bello aduerſus Æneam ſeruauit, eoque liberato ipſe ab Ænea interfectus eſt Statius.

Et Lydi pietas temeraria Lauſi.

Artaxerxes rex Perſarum patris ſui interfectorem dedit morti, mutata de induſtria cum eo lorica.

Antigonus quum ingenti prælio ſuperaſſet hoſtem, præmium belli traſtulit ad patrem, & imperium illi tradidit. Cypri.

Antigona patri ſuo Oedipo exoculato ducem ſe præbuit.

Cleobis & Biton fratres Agiam ſacerdotem matrem ſuam curruí inſidētem equorum penuria ab oppido traxerunt ad phanum, ſeque iugo alligarunt: quod ius eſſet ſacerdotem ipſam ad ſacrificium curru vehi. autor Cic. l. 1. Quæſt. Tuſc. Cla. Si vetus Argolicos illuſtrat gloria fratres, Qui ſua materno colla dedere iugo.

Scipio adhuc puer patrem Pœnis hoſtibus circumſeptum, liberauit apud Tycinum ſeu Trebiam. autore Liu. Stat. l. 3. Syl. Quinq; tenet ſæuis genitorem Scipio pœnis Abſtulit.

Oppium à triumuiris proſcriptum (dum ad ſupplicium quæreretur) filius humeris extulit, & incolumen peruexit in Siciliam.

Roſimunda filia Cunimundi Gepidarum regis, maritum ſuum Alboinum regem Longobardorum veneno ſuffocauit, quòd is Cunimundum bello victum interfeciſſet, & ex interfecti ceruice feciſſet ſibi poculum.

Leo iunior, quum annum vnicum præfuiſſet imperio, Zenoni patri manibus ſuis diadema impoſuit, ipſumq; deinceps imperare iuſſit.

Alphonſus patrem ſuum Ferdinandum ac ſeptem aureorum millibus funerauit, magno pietatis argumento.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

Tantalus (qui in Phrygia regnauit) dijs hoſpitio ſuſceptis, Pelopen filium coctū mēbratim comedendum appoſuit, vt eorum diuinitatem experiretur Seneca in Thyeſte: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad oſculum, Immatura focis victima concidit, Diuiſusq; tua eſt Tantale dextera, Menſas vt strueres hoſpitibus diis.

Progne Pandionis filia ægreferens ſororem ſuam Philomelam à Tereo marito fuiſſe ſtupratam, Itym filium eidem comedendum appoſuit. Ouid. 6. Met. Tendentemq; manus, & iam ſua fata videntem, Et mater, mater clamantem, & colla petentē, Enſe ferit Progne, lateri qua pectus adhæret. Idem l. 2. Eleg. idem l. 1. de Remedio. Sidonius: Siue prandia quis refert Thyeſtæ, Diſcerptum aut puerum, cibumq; factum.

Perimele puella vim & ſtuprum ad Acheloo paſſa, ab Hippodamante patre deteſtante facinus præcipitata eſt. Oui. 8. Met. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inq; profundum Protulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.

Althea ægrè ferens fratres ſuos à Meleagro filio interfectos, fatalem combuſſit ſtipitem de quo Parcæ prædixerant Meleagrum non prius periturum, quàm ſtipes ipſe igni fuiſſet abſumptus. Hoc itaque modo natum emori fecit. Ouid. l. 1. Triſt. Vtq; cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum Teſtias, & melior matre fuiſſe ſoror.

Aidona vxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum vnum ex filiis Amphionis (cuius vxori inuidebat) interficere vellet.

Artaxerxes Mermen cognomento, Perſarum rex, Darium filium cum quinquaginta filiis interfecit, quòd ab eis inſidiis peteretur Trogus l. 10.

Cambyſes Cyri filius, Perſarum rex, filium ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus quo prius fratrem & grauidam ſororem dederat morti. Sabellicus.

Medea ab Iaſone (quē hoſpitio ſuſceperat, & modū rapiendi velleris docuerat) reiecta, filios ex eo ſuſceptos Dyndimum & Theſſādrum interfecit. Virg. Aegl. 8. Sæuus amor docuit

natorum ſanguine matrem Commaculare manus. Idem in culice. Ouid. l. 7. Met. Vtroq ſanguine natorum perfunditur impius enſis. Idem l. 2. Elegia. Idem l. 2. de Arte. Propert. l. 3. Nam quid Medea referam, quo tempore matris Iam natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouid. l. 4. Metam. Deque ſinu matris ridentem, & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras More rotat fundæ, rigidosq; infantia ferro Diſcutit ora ferox. Idem l. 6 Faſtorum Stat. l. 2. Syluarum: Toruus adhuc Athamas inſanos flecteret arcus. Idem l. 1. Theb. Claudianus l. 1. in Ruffinum: Hæc Athamantheæ direxi ſpicula dextræ. Bapt. Pius 2. Eleg. Qualis ad abſumptum per tela paterna Learchum, Deſiluit lachrymis ſaucia facta parens Plin. quoque l. 34 capite 14 de hoc nonnihil meminit.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, vbi nihil habuit commeatus in caſtris, liberos cum vxore primùm, demum ſeipſum interfecit. autor Herod. l. 6.

Perſis Græciam infeſtantibus, Pauſanius Lacedæmoniorum dux 50. auri talenta, vt Spartã proderet, à Xerxe acceperat. Quod vbi reſciuit Ægeſilaus pater, filium in templo Palladis incluſum inedia conſumpſit: idem autor.

Idomeneus Deucalionis filius, & Cretenſium rex, quum voluiſſet ſe immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertam immolauit. Volat.

Darius rex Perſarum Ariobarſanem filium interfecit, quod is Alexandro promiſiſſet, ſe patri inſidiaturum, & mortem intentaturum. Plut. in Paral.

Læus Athenienſis ab oraculo monitus Athenas ipſas perituras, niſi tres filios immolaret, maluit oraculo, quàm ſuis parere? Volat. autor.

Agaue Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia deſpicientem, cum cæteris Menadibus interfecit. Virg. in Culice: Quo quondam victa furore, Venit Nyctileum fugiens Cadmæis Agaue. Infandas ſcelerata manus, & cæde cruenta. Ouid. l. 3. Metam Stat. l. 12. Theb. Seneca in Thebaide: Egit ſorores mater, & gaudens malo. Vibrante Thyrſo prætulit fixum caput. Idem in Oedipode.

Eriſthenes quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre Ouid. in Ibin; Obſtrictuſque necem patiaris lumine tecti, Ac legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Steſimbrotus ab Epaminunda patre Thebanorũ duce interfectus eſt, quòd contra mãdatũ patris manum cum hoſtibus Lacedæmonijs conſeruiſſet, quauis parta victoria. Idẽ Plut.

Apteras vetuſtiſſimus Græcorum Saturnus patrem caſtrauit, filios interemit, fratrib. bella & ferrum intulit. Annius in Beroſum.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futuram ſibi victoriam, ſi filiam dijs immolaret; paruit, & conſenſu Praxitheæ vxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutar.

Hippomeſies Athenienſium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehenſam, vnà cum equo feroci concluſit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagium à Diogeniano poſitum. Magis impius Hippomene Ouid. in Ibin.

Solaque Limone pœnam ne ſenſerit illam.
Et tua dente ferox viſcera carpat equus.

Pyreus inſula quum maxima laboraret peſte, propter interfectum ibidem ab Athenieñſibus aprum Dianæ ſacrum, conſultum oraculum reſpondit, Finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet Numini. Vnus autem repertus eſt Embarus, qui filiam ſolemni ritu ornatam ſacrificauerit. Eraſmus in Chiliadibus.

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline ſtupratam, viuam defodit. autor Domitius in Ibin. Ouid. item l. 4. Metam.

Lyſimachus rex Pergami Agathoclem filium fortiſſimum (cuius præcipua opera multa bella feliciter geſſerat) nouerca Arſinoe Ptolemæi ſorore inſtigante veneno ſuſtulit. autore Trogo. Ptolemæus Euergetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium quem ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiuſque caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit, Liu. lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum (quos Ægyptii in regnum aſciuerant) occidit. Strab. lib. 8.

De ſtatus

Deiotarus quum multos ſuſcepiſſet liberos omnes,excepto tantum vno, iugulauit: vt qui ſuper futurus erat,potentior fieret,& maieſtatis anguſtioris.Cælius.

Mithridates ſanguinolẽtus ac crudelis in omnes fuit.Nam matrem, fratrem,& filios tres impuberes,ac totidem filias interfecit.autor idem Cæl.

Arpiages filiam comedit. Oui. in Ibin: Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyeſtæ, Inque tui cæſus viſcera patris eas.

Etearchus rex Cretæ ſuaſu ſecundæ vxoris, Phronymã filiam per negociatorem quendã nomine Themiſonem,ſub mergi fecit.autor Herod.

Manlius Torquatus itidem filium ſecuri percuſſit: quod in Samnites contra edictum pugnaſſet,quamuis hoſte profligato ad ſuos victoriam retuliſſet.Vnde Virg.l.6. Sęuũq; ſecuri,&c.Liu.l 8

Brutum à Rom.expulſum,quum filius prodere voluiſſet,paterna cecidit manu.autor Ariſtid.apud Plut.

Romanis in Latinos certantibus,Caſſius ſignifer Craſſum Brutum filium occidit, quòd is patrem prodere,& hoſtibus portas aperire voluiſſet,autor Plut.

Virgineus filiam Virginiam Icilio deſponſatam ſpectante populo & palam interfecit, vt Appium Decemuirum (qui eam ſtuprare velut ſeruam tẽtauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum eſt Namque vt propter illatum Lucretiæ ſtuprum Romani reges deſierunt,ita quoque immoderate Appij libido finem fecit Decem virorum magiſtratui.autor Liu.& Syl.l.13.

Marius quoque Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet ſe fore victorem, ſi Calphurniam filiam dijs daret victimam,dedit,vt patriæ conſuleret.

Aulus Poſthumius Tubero filiũ ſecuri percuſſit, quod occaſione rei bene gerendę iniuſſus pugnam tentaſſet.autor Val.de Diſcip.mil. Liuius l.4.Mauult tamen hoc credere de M. Torquato,quam de Poſthumio.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in vxorem duxit, cuius filiam Getam nomine paulo poſt interfecit.autor Ælius Spartianus.

Conſtantinus Mag. Criſpum filium cum Licinio ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, morti dedit Sextus Aurelius prodit,hoc eum feciſſe ſuaſu Fauſtæ coniugis.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem,tres quoque ex liberis ſibi ſuſpectos,Alexandrum,Ariſtobo um & Antipatrem morti dedit.Macrob.l.2.

Dioſcorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormentis affectum,ad extremum ſupplicio capitis affecit,quod ad idololatriam flecti non poſſet.

Deuteria mulier timens ne filia ſua (quam nubilem & formoſam habebat) à Theodoberto rege corrumperetur,eam in flumẽ præcipitauit apud Viridunum ciuitatem. autor Gregorius Turonenſis.

Lenogildus rex Hiſpaniæ filium Hermogildum, quod à ſecta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxiſſet in vxorem,morte affecit.Vol.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

Ozias Amos prophetam patrem ſuum vecte per tempora transfixit, quod contra mandatum Hieroboam regis verbum Domini prædicaret.

Oreſtes Clitemneſtram matrẽ interemit,in vltionem patris Agamemnonis quem à Troia redeuntem illam cum Aegyſto adultero interfecerat.Ouid.l.1.Eleg.Et vindex in matre, patris malus Oreſtes.Auius in arcanas poſcere tela deas Horat.l.2.

Peliam ſenio confectum,dum filiæ à Medea perſuaſæ vellent ad iuuentutem reuocare, liberi feruenti impoſitum occiderunt.Eraſmus in Chil.

Alemæon Eriphylem matrem interfecit,quod illa Amphiaraum patrem(qui in bello Thebano terræ hiatu abſorptus eſt)Polynici prodidiſſet,accepto monili aureo. Virg.l 6.Męſtamq;Eriphylem Crudelis nati monſtantem vulnera cernit. Seruius & Diodorus l.5.

Ferrhæborum rex Triopas dum tyrannicè nimis imperaret, à Carnaba filio tantæ feritatis impatiente occiſus eſt Cælius.

Trogus ſcribit,Theſſaliconem ab Antipatro filio interfectam,quum tamẽ vitam per vbera materna deprecaretur:idque quod Alexandro fratris magis,quam ſibi faueret.

Semiramidem à Nino filio interemptam produnt, quod eius concubitum & congreſſum optaſſet,quæ prius equi amore conflagrauerat.Cæl.cap.37.l.2.& Iuſtinus l.1.

Digitized by Google

Ptolemæus Euergetes à Ptolemæo filio interfectus eſt, qui propterea (inquit Iuſtinus) Philopator, id eſt, patris interfector uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. Vnde & Philometor eadem ratione dictus eſt, qua præcedens Philopator.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem cōgreſſus ipſum neſcius interemit. Ouid. in Ibin. Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit. Expertus ſcelus eſt, cuius uterque parens. Seneca in Thebaidem. Genitorem adortus impia ſtraui nece.

Cyane puella patrem Cyanippum (quod ab eo per vim ſtuprata fuiſſet) gladio cōfodit. Medullina quoque ab Aruncio patre ebrio uiolata, eidem mortem intulit. Plut. in Paral.

Ouid. l. 5. Met. ait, Agyrtem fuiſſe quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; Thoactes Armiger, & cæſo genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyſſem Thelegonus filius ut ignotum occidit. Horat. l. 3. Car. Decline contempleris aurum, & Thelegoni iuga parricidæ.

Coſroes rex Perſarum ſenio confectus, dum Medorſem filium regni hæredem inſtituiſſet, ab altero Siroche natu maiore interfectus eſt. Idem Volat.

Ab Euandro quoque occiſum fuiſſe patrem quidam prodiderunt, ut ſcribit Cæl. l. 6. Lectionem antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regem Creonti prodidit, & occidit fecit, vt Nyſus à Minoe obſeſſus proditione Scyllæ filiæ crinem amiſit fatalem, atque ita interfectus eſt, autore Seruio.

Orodes rex Parthorum, amiſſo filio Pacoro, in furorem propè uerſus, ab altero filio qui in bello contra Ventidium occubuerat, Phraate occiſus eſt. Volat. in Geograph.

Nicomedes Pruſiam patrem, Bythiniæ regem dominandi libidine vita ſpoliauit.

Mithridates, autore Cælio, tantæ fuit impietatis, ut matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

P. Malleolus, teſte Liuio, matre interempta primus omnium inſuto culeo in mare præcipitatus eſt.

Poſt Annibalis bellum L. Oſtius fertur primus patrem occidiſſe. autor Plut. in uita Romuli.

Fabricianus matrē Fabiam interfecit, quod illa Fabiū Fabricianum maritū ſuū occidiſſet, vt liberius adulteriū cum Petronio adoleſcēte committeret. autor Doſitheus apud Plut.

Nero cum Agrippina matre facta ſua exquirente acerbiùs, & corrigente grauaretur, eam varijs modis perdere tentauit. primo veneno: ſed cum ſentiret, eam antidotis præmunitam, ſolutilem nauem (cuius vel naufragio, vel cameræ ruina periret) commentus eſt: ſimulataque amicitia, Baias euocauit. Quam nando euaſiſſet vt comperit, inops conſilij: eam interficit iuſſit, quam prius ſtupro contaminauerat. Suet.

Heraclius Imp. Phocam patrem multis prius contumeliis affectum, poſtremò interfecit, dominandi (vt credibile) libidine. Volat.

Federicus Imp. Panorum profectus, Manfredi filij dolo interfectus eſt, quum annos 32. præfuiſſet Bap. Egnatius.

Iul. Manſuetus ex Hiſpania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. Is mox inter ſeptimanos à Galba conſcriptus, oblatum fortè patrem, & vulnere ſtratum, dum ſemianimem ſcrutaretur, agnoſcens, cognoſcensque, & exanguem amplexus, voce flebili procabantur placatos patris manes, ne ſe vt parricidā inſectarētur. Cor. Tacitus.

Friſcus Actium Ferrariæ principem patrem ſuum in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, cum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi. Volat.

Guillermus Iacobi a Carrarienſis filius patrē occidit, quod ab eo ſpurius fuiſſet appellatus.

Ioannes Maria, Ioannis Galeatii filius, dum Mediolani, Catharinam matrem facta ſua acerbius obiurgantem, in turri concluſit, & ibidem mori fecit. Volat.

DE MVTVO FRATRVM & ſororum amore.

Hyama à leone deuoratū ſorores Hyades lamentatione miſerabili proſecutæ ſunt, adeo vt mœrore vitam finiuerint, Deorum demum commiſeratione relatæ ſunt in ſtellas. Pont. Mox Hyadū chorus Bois emerget ab ūdis, Fratris Hyę quas ꝑpetuus dolor indidit aſtris.

Sorores Phaetontis, quæ Heliades & Phaetontiades appellantur, fratrem cęlo deturbatum tantis lachrymis deplorauerunt, vt deorum commiſeratione in arbores cōmutatæ ſint. Virg. in

Virg. in Culice: At quibus inſigni curru proiectus in æquor Arbuſtos Phaeton luctu mutauerat artus, Heliades teneris amplexæ brachia truncis, Candida fundebãt lentis velamina ramis.

Anna apud Virg. cõqueritur, quod ſorori ſuæ Didonis comes nõ fuerit in morte, ad ſimile genus mortis ſibi conſciſcendum. Hæc autem Annæ verba ad Didonem ex 4. Æn. Comitemve ſororem Spreuiſti moriens? Eadem me ad fata vocaſses, Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora eſse tuliſset.

Antigone Oedipi filia fratrem ſuum Etheoclẽ in bello peremptum ſepeliuit, inuito Creõte tyrãno. Oui. l. 3. Triſt. Fratrem Thebana peremptũ Suppoſuit tumulo rege vetante ſoror.

Cleomenes Lacedæmonius fratrem Euclidiam ſecum regnare permiſit. authore Plut.

Contra vero mutuo conflagrarunt odio Romulus & Remus, Etheocles & Polynices; Atreus, & Thieſtes, Æta & Perſeus.

Fuit maximus amor inter Caſtorem & Pollucem, Oui. Stroza pater: Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum vita redemptas nece eſt.

P. Rutilius leui morbo impeditus, nunciata fratris repulſa in petitione cõſulatus, illico expirauit, autore Plinio.

Dagobertus Francorum rex, conſortem regni fratrem Aripertum conſtituit, donata ei Aquitania.

Ramyrus Veremundi filius, Hiſpaniæ rex conſortem regni aſsumpſit Garſiam fratrem adhuc impuberem.

FRATRVM ET SORORVM INTERFECTORES.

Inuidia (quæ alienam proſperitatem oculo irretorto neſcit proſpicere) fuit in cauſa, cur Cayn fratrem Abelem (cuius victimas domino videbat gratas) nefariè interfecerit.

Ioram rex Iudææ ſuaſu Athaliæ vxoris fratres interfecit, & nullum ſceleris genus omiſit, à nullo abſtinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quintus Hebræorum pontifex, fratrem Ieſum nomine, quẽ affectatæ dignitatis habebat ſuſpectum morti dedit.

Ariſtobolus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni conſortem fecerat) falſo poſtea inſimulatum interfici iuſſit. Volater.

Iſis demum Oſiridis fratris mortem vlta, Typhonem alterũ fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Beroſum.

Typhon Ægyptius fratrem ſuum Oſiridem peremit, inuidia accenſus. Autores Beroſus & Seneca de ſacris Ægyptiorũ. Didorus item: Compertum eſt (inquit) Oſiridem Ægyptio iuſtè regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptum Quem in 26. partes diſſectum, cuilibet eorum qui tanti ſceleris participes fuerant partem dedit, vt ipſos defenſores cuſtodesque regni fidos haberet.

Orta inter Dardanum & Iaſium contentione, Dardanus ſuperior fratrem peremit.

Adeò conſortem neſcit poteſtas, adeò rara eſt inter neceſsarios charitas, vbi illa dominãdi libido mentes hominum titillat.

Oedipus rex Thebarum moriens, filijs ſuis Etheocli & Polynici regnum alternis annis dimiſit regendũ. Verùm quum Etheocles maior natu peracto ãno fratri cedere noluiſset, moto propterea bello, contractis vtriuſque copijs ambo mutuis ſe vulneribus interfecerunt. Virg. in Culice: Ac diſcordantes Cadmeo ſanguine fratres, Iam truculenta ferunt infeſtaque lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduerſus vterq; Impia germani manat pro ſanguine dextra.

Helenus Priami filius dum venaretur, neſcio qua fortuna, Chaonẽ fratrem, à cuius nomine Chaonia dicta eſt, imprudens peremit. Seruius in 3. Ænei.

Medea cum Iaſone fugiens, Agyaleũ fratrem membratim diſcerpſit, diſcerptum per agros paſſim proiecit, vt Acetem patrem ſe perſequẽtem in colligendis filij oſſibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua ſic latos ſpargantur membra per agros, Tanquã per patrias detinuere vias Idem l. 3. Triſtium.

Menalippus Oenei filius, dum in ſyluis aprum Calydonium venaretur, à Typeo fratre imprudente occiſus eſt. Stat. l. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.

Polytes quoque fuit quiſpiam, qui fratrem peremit, Stat. l. 7. Theb. Cæſoque infamis fratre Polytes.

Digitized by Google

Cambyſes ſororem interfecit, quod illa Smerdis fratris ſui à patre occiſi mortem lugeret velut iniuſtam. autor Herodotus.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quòd ab eo inſidias & mortem parari ſibi intellexiſſet. autor Gell.l.4.cap.3.

Critolaus Tegeates ſororem interfecit, quòd ſibi è victoria redeunti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent. autor Demarathus apud Plut.

Cambyſi Perſarum regi viſus eſt per quietem nuncius adeſſe, dicens, Mergidem fratrem in ſolio ſedere regio. Qua ille viſione conſtratus, Perxaſpem Perſam ad eum interimendũ miſit. autores Trogus & Herodotus, Cui flagitio quoque mortem adiecit.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatẽ ſeſsilum fratrẽ ſuum Babyloniæ obſedit factaq; deditione in cõſpectu omnium quamuis ſupplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrũ viſcera, quæque Securũ à nato nõ ſinis eſſe patrẽ.

Learchus Archeſilaum fratrem, Cyrenæorum regem ægrotantem veneno potauit, & eo modo ſtrangulauit. Learchus demum ab Eryxo Archeſilai vxore lege talionis interfect⁹ eſt. autor Herod. in Melpomene.

Leucon ab Oxilocho fratre Ponti interfectus eſt, quòd cũ eius vxore adulterii & inceſtus cõſuetudinem haberet. Ouidius in Ibin: Aut pia te cęſo dicatur adultera ſicut Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia eſt.

Mamertes quum Siſaphonis Corinthi fratris ſui filios regnandi libidine peremiſſet, ab ipſo Siſaphone membratim laceratus eſt. Ouid. in Ibin. Trunca geras ſæuo mutilaris partibus enſe, Qualia Mamertis mẽbra fuiſſe ferunt.

Heſiodus poeta Aſcræus noctu iugulatus eſt ab Antipho & Crimeno fratribus: non tamen opera dedita, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfectorem eſſe putarent.

Rheſus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in venatione volens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum eſt. Ariſtides apud Plut.

Anacharſis philoſophus, Scytha genere, dum Athenienſium leges apud ſuos introducere conaretur, vt patriæ conſuleret, à Caduido fratre eius loci rege per liuorem ſagitta cõfoſſus eſt. autor Laertius.

Ptolemæus Philadelphus Argeũ fratrẽ (à quo inſidias parari ſibi intellexerat) interfecit & alteri fratri Magę nomine (qui Cyrenis imperabat) bellum intulit. Pauſanias apud Vola.

Ptolemæo Philopatori non ſatis fuit patrem interficere, niſi in fratrem quoque & amicos gladio ſæuiret.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrem ſenio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. autor Plato l.10. de Rep.

Iam diximus tantam in Mithridate rege Ponti fuiſſe feritatem, vt matrem, fratrem & ſex liberos interfecerit. autor Cæl.l.16. lectionum Antiq.

Antiochus Mag. Seleuci filius mortuo patre fratrẽ vita exuit, vt ſolus principaretur, & regno frueretur. Romulus cum ad extruendos vrbis muros, vallum aratro duxiſſet, vetuiſſetque, ne quis illum tranſiliret, Remus in ludibrium fratris auſus eſt tranſilire: Quod inique ferens animo Romulus, eidem eripuit vitam. Liu. vnde Luc. Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Ouid. in Ibin: Vtque Remo muros auſus tranſire recẽtes, Noxia ſint capiti ruſtica tela tuo.

Primus apud Romanos Horat. ob ſororem interfectam, per duellionis reus factus eſt dein abſolutus. autor Liuius.

Iugurtha Manaſtabalis filius nothus, fratres ſuos Adherbalem & Hiempſalem, Micipſæ patri ſui filios, interfecit, vt ſolus Numidis imperaret. Salluſt.

Lucilla, M. Antonii & Fauſtæ filia, à Commodo fratre, in quem coniurauerat, deprehenſa, ab eodem interfecta eſt. autor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiam ſororem gladio percuſſit, quòd relicta idololatriæ hæreſi, ad fidem ſe conuertiſset.

Henricus cognomento Clericus, Anglorum rex, Robertum fratrem hoſtem habuit, quem in bello captum, oculis primùm auulſis in carcerẽ detruſit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit. Volat.

Iſacius Angelus Imperator ab Alexio fratre (quem à Turcis captum redemerat) per ſummum ſcelus, oculis, Imperio, & vita priuatus eſt.

Digitized by Google

Frotho Danorum rex tres habuit liberos,Haldanum,Reon,& Scatonem.Quibus mortuo, patre æqua inceſſit regnādi cupiditas. Quo factum eſt, vt Haldanus natu maximus duos iuniores inter fecit,& regnum parricidio ſuſceperit.autor Saxo Gramm.

Feugo quoque Horuendilium Danorum regem fratrem ſuum inſidijs circumuenit:atque vbi parricidio datus eſt locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, vt eo mortuo regnaret.Idem l 3.

Idem Saxo l.6.hiſtoriæ Danicæ, meminit cuiuſdam Starchateri, quem inuſitata fortitudine viribusq; prodigioſis ait fuiſſe, vt qui nouem fratres Athletas ſimul pugnantes interfecerit,decem & ſeptem vulneribus acceptis,amiſſaq;maiori viſcerum parte.

Hermine fredus Bertarium fratrem vi oppreſſit, vt ſoli ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret regnare.autor Greg.Turonen.

Theodobertus Chilperici filius Francorū rex à Theodorico fratre bello petitus, & ad extremum interfectus eſt.Volat.

Fernandus rex Caſtellæ,Sanctij filius,Carſiam fratrē regem Nauarrę peremit,vt Nauarrā ipſam ſuo adiiceret regno. Vſque adeò libido principandj non præſcribit ſibi modum.

Athila rex Pannoniæ reuerſus è Gallia,Budam fratrem(qui regnum occupauerat) de medio ſuſtulit.

Bela rex Pannoniæ, Polonorum copijs inſtructus, Andræam fratrem bello aggreſſus eſt, partaque victoria interfecit victum.

Mempricus filius Maddan rex Britaniæ, Malym fratrem exuit vita, vt eo mortuo principaretur.Cunedagius quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit quo tempore Roma condita eſt,vt ſupputat Volat.

Franciſcus & Ludouicus Gonzagæ,Vgolinum fratrem,ſimulata amicitia,ad cœnam inuitatum adorti ſunt, & interfecerunt, ſola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Ganzagà pater,Mantuanorum dux,ei ſoli principatum reliquiſſet.Volat.

Boleslaus Vratislai Bohemorū regis filius, fratrē Vueceslaū æquitatis & religionis obſeruantiſſim. & Abeli iuſto perſimilē,interfecit,Draomitia matre ſceleris conſcia.Idē Vol.

Friola Alphonſi Catholici filius,rex Hiſpaniæ,ab Aurelio fratre interfectus eſt,cum annos duodecim regnaſſet.Volat.

Canſignorus Veronenſium princeps moriens Antonium & Bartholomæum filios reliquit hæredes.Quorum Antonius Bartholomæum fratrem de medio ſuſtulit quem in principatu conſortem aut parem ferre non poterat.Volat.

Canis grandis Veronenſium princeps, fratrem Eriganum (qui dum abeſſet, Veronam inuaſerat)foris reuerſus obſedit,obſeſſum vicit,victum dedit morti.

Henricus Alphonſi vndecimi filius, Petrum fratrem multis homicidijs famoſum, tandem interfecit magno omnium plauſu Volat.

Perinus Fregoſus Genuenſium princeps,Nicolaum fratrem,doctrina moribusq;inſignē, ob ſuſpicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuienſis, vt ſolus regnaret.Franciſcum fratrem trucidauit, eius liberis in exilium miſſis.autor Volat.

ALII PARICIDÆ.

Tydeus Oenei filius, Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

Thyeſtes Pelopis & Hippodamiæ filius Europam, ſeu Aeropem fratris ſui Atrei vxorem ſtuprauit, & ex ea duos ſuſcepit liberos, Tantalum & Plyſthenem, quos Atreus ipſe interfecit,interfectos fratri comedendos appoſuit.Seneca: Tantalus prima hoſtia eſt,&c.

Pygmalion rex Tyri, & frater Didonis, cum eſſet auri cupidiſſimus Sichæum ſororis ſuæ maritum, agri inter Phænicas diſſimum interfecit,vt mortui diuitias arriperet Virg.l.1. Aen....Ille Sichæum.Impius ante aras atque auri cæcus amore Clam ferro incautum ſuperat,ſecurus amorum Germanæ.

Pelops Tantali filius ex Hippodamia duos ſuſcepit liberos, Atreū & Tyeſtem.Ex Danaide puella Chriſippum patri cæteris chariorem. Quem quum nouerca Hippodamia odio proſequeretur,eius cruore manus impias contaminauit.Doſitheus apud Plutarchum.

Ægyſtus Thyeſtæ filius Atreum patruum ſuum vltus interfecit, mortemque Plyſthenis & Tantali fratrum ſuorum ab ipſo Atreo interfectorum vltus eſt.

Digitized by Google

Acriſius Abantis filius, cũ ab oraculo accepiſſet, ſe eius manu periturum, qui ex Dana filia naſceretur, natum poſtea ex ea Perſeum iuſſit exponi & ſubmergi. Compertus tamen in littore Perſeus, à piſcatore quodam nutritus eſt, inde vbi adoleuit, ſuamque reſciuit originem, Acriſium ipſum interfecit Volat.

Xerxes ob res inter feliciter in Græcia geſtas, adeò inter ſuos euiluit, vt Artabanus ſpem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Mamertes Corinthius, filios fratris ſui Siſaphonis regnam libidine interfecit maximo ſuo malo. Nam vbi Siſapho factũ reſciuit, cũ membratim diſcerpſit. Autor Ouidius in Ibin.

Nuceria vxor Hebij, cum Firmum priuignum maligno perſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta eſt. Autor Doſitheus apud Plutarchum.

Polymneſtor rex Thraciæ Polydorum Priami ſoceri ſui filium iugulauit. Mant. l. 1. de Cala. Virg. l 3. Aeneid.

Ptolemæus Auletes à Romanis regno Aegypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ ſuæ Cleopatræ maritum (quem Aegyptij regem ſibi delegerat) vnà cum ſorore interfecit. Strabo l. 17.

Proca rex Albanorum duos filios habuit Amulium & Numitorem, quibus regnũ alternis dimiſit regendum: Quum autem prior Amulius regnaſſet, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam Lauſum eius, filium interemit, & Iliã eius ſororem (ne qua inde maneret proles, quæ facinus vlciſceretur) inter Veſtales incluſit. Ouid. l. 4. Faſtorum.

Spoliante Campanos Annibale, L. Imbricus filium Roſcium cũ magno auri pondere Valerio Beſtio genero ſuo ſeruandum commiſit: quẽ tamen Valerius auaritia ſtimulante obtruncauit, vt auro potiretur. Plutarchus.

Conſtantinus Heraclij filius, quum annum vnũ imperaſſet, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperaret, veneno interfectus eſt. Bap. Egnatius.

Conſtantinus Magnus Licinium ſororis ſuæ maritum, pugna ſæpius oppreſſum, & tandem apud Nicodemiam victum interfici iuſſit. Eutr.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem ſuum (cuius filios etiam paruulos ſucceſſores palam diſtinauerat) interfecit.

Sextus. Aurelius ſcribit Aurelianum Imperatorem ſæuum fuiſſe & ſanguinarium, vt qui ſororis ſuæ filium interfecerit.

Albertus Imp. dux Auſtriæ, dum ſuaſu Bonifacij Pont. & Rodulphi Imperatoris exercitũ pararet in Gallos, à Ioanne fratris ſui filio interfectus eſt.

Orcanes rex Turcarum, Calapini filius à Moſe patruo (cuius fidei pupillum commiſerat) interfectus eſt, & regno ſpoliatus.

Draomitia Bohemorum regina Ludimilliam ſocrum religionis obſeruantiſſimã interfici iuſſit. Cuius ſuaſu Boleſlaus filius Vuenceslaum fratrem iam interfecerat. Autor Volat.

Io. Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectũque in carcerem mori coegit, vt eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero Caligulæ nepotis, imperandi libidine conflagrantis, aſtu & dolo periit anno 78. imperii vero 23. Egnatius.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris ſui Clodomyri filios pupillos & clientes ſuos ad ſe venire iuſſos, interfecit, vt eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarii filius bellum cum Chilperico geſſit, in quo Theodobertum eius filiũ poſt alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egebertus Sycoberti filius, rex Anglorum, fratres filios (quos patre mortuo educebat) impuberes occidit. Volater.

Eduardus ſecundus rex Anglorũ venatu rediens, ab Afrida nouerca venenato poculo interfectus eſt. Volebat enim ſcelerata mulier Eceldedrum filium ſuum ſeptennẽ principari. Volater.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regem, ſororis ſuæ Clotildis maritum bellum mouit, ac victum victor obtruncauit, quòd Clotildẽ ipſum iurgijs & verberib. propter cultum orthodoxæ fidei quotidie inceſſeret. Volater.

SERVORVM AMOR AC PIETAS IN DOMINOS.

Aſopus libertus Demoſthenis patronum ſuum adeo dilexit, vt nullo tormenti genere potuerit

Digitized by Google

tuerit cogi ad reuelandum adulterium domini. autor Macrobius.
Celeuci ſeruus quum ſeruiret amico eius, à quo dominus fuerat interemptus, cœnantem in vltionem domini confodit.
Mycithus ſeruus Anaxilai Meſſenij, acceptum à domino regnum eiuſdem liberis, vbi adoleuerunt, reſtituit, ſumptoq; exilij viatico cum ſumma tranquillitate cōſenuit Olympię.
Neæra & Charmione ancillæ fuerunt Cleopatræ regine, quæ ſpontaneam dominæ mortē imitatæ ſunt, ac ſemiuiuæ repertæ, dominæ iam mortuæ coronam capite delapſam reponentes.
Antium Reſtionem proſcriptum, & noctu fugientē ſeruus eiuſdem ſecutus eſt, abditumq; miniſterio ſuo aluit. Quum deinde perſequentes adeſſe ſenſiſſet, ſenem (quem caſus primum obtulit) iugulauit, & in conſtructam pyram coniecit. Eadem accenſa eis occurrit, qui Reſtionem inquirebant dicens damnatum ſibi pœnas luiſſe, multoque acrius à ſe vexatum, quam ipſe vexabat, Quo factum eſt, vt Reſtio liberatus effugeret.
C. Gracchum ex Auentino fugientem Europus ſeruus qua potuit ratione natus eſt Super occiſum deinde animam ſciſſis proprio vulnere viſceribus effudit.
Cluentium Pelignum Itali cenſem, comprehenſum ab inimicis, ſeruus occidit, ne traderetur Pompeio hoſti: ac ſe, ne domino ſuperſtes fieret, interemit.
Cepionem morti adiudicatum, quòd inſidias paraſſet Auguſto, ſeruus ad Tyberim in ciſta detulit, peruectumque Hoſtiam in agrum Laurentem ad villam patris nocturno itinere perduxit. Cuius deinde nauigationis naufragio vna expulſum dominum Neapoli diſſimulanter occuluit, exceptuſque à Centurione nec pretio nec minis potuit adduci, vt dominum proderet.
Vrbinum in agro Reatino deliteſcentem quum milites ad mortē inquirerent ſeruus eius domini ornamentis indutus in eiuſdem cubile ſe reclinauit, vt irruentes hoſtes Vrbinū eſſe ſuſpicarentur, & ita primo impetu iugularent. In cuius rei monumentum Vrbinus mortuo erexit ſtatuam, cum titulo & inſcriptione, quæ tam memorabilem teſtaretur fidelitatem.

AMICI ARCTISSIMI.

Inter paria amicorum numerantur etiam Hercules, Theſeus. Nam hic illius virtutem & facta ſemper imitatus eſt, & hunc in inferis captiuam redimere conatus eſt ille. Ambo in Amazones amati ſunt, in Scythiam, Phrygiamque vna profecti, eiſdem armis inſtructi, eodem telorum genere muniti, ſimilibus ſtudijs paribusque exercitationibus vſi, ex geminis ſi patribus geniti. Hercules ex Ioue, Theſeus ex Neptuno, ſecundum Plut.
Fuit & mutuus amor inter Herculem & Neſtorem. Nam Hercules Meſſentem dedit Neſtori, & Neſtor primum inſtituit iuramentum per Herculem.
Statius Dimanta & Hoppleum amicitia inſignes fuiſſe memorat. Syll. Mariū & Caſprum l.9. dicens. Sacro iuuenes Præneſte creati, M. ſeuerant ſtudia, & iuncta tellure ferebant. Velle ac nolle ambobus idem, ſociataque toto Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus, Occumberent ſimul, votiſque ex omnibus vnum, Id fortuna dedit iunctam inter prælia mortem.
Quum Oreſtes & Pylades veniſſent in regionem Tauricam ad deponendas furias, quibus Oreſtes laborabat propter mortem occiſam, eſſentq; à rege comprehenſi, quod ſimulachrum Palladis inde auferre voluiſſent, rex Oreſtem (quem audiuerat eſſe autorē furti) damnauit capitis. Quum vero neſciret vter eſſet Oreſtes.
Pylades eum ſe affirmabat, contendebatq; vt pro ſocio interficeretur Oreſtes verò volebat irrogari ſibi ſupplicium, nomen ſuum accuſans & furtum. Ciceroni Lælio. Quum ignorante rege, inquit, vter eſſet Oreſtes, Pylades ſe Oreſtem eſſe diceret, vt pro illo vocaretur? Oreſtes, autem ita vt erat, Oreſtem eſſe perſeueraret, ſtantes plaudebant in re ficta. Ouid. l. 4. de Triſt. & l. 2. de Ponto.
Damon & Pythias Pythagoræi condiſcipuli, arctiſſima inter ſe amicitia coaluerunt. Nam quum alterū eorū Dyoniſius Syracuſanus interficere vellet ſuſpicione proditionis, alter ſe mortis iadē præſtare non dubitauerit, tantiſper dum is qui rapiendus erat ad ſupplicium, reuerteretur à cōponendis rebus domeſticis. Quum autem adeſſet hora morti deſtinata, & iam obſes proximus eſſet ſupplicio, vnuſquiſque ſtultitia tā temerariū ſponſorem damnabat At is nihil ſe de fide amici dubitare prædicabat. Eodem autē momēto

quo

quo ſupplicium tyrannus indixerat, qui diſceſſerat, ſuperuenit obſidem liberaturue. De his Cicero in Officijs.

Metrodorus Lampſacenus annis 17. nunquam diſceſſit ab Epicuro.

Phydias ſtatuarius Agorantem Parium diſcipulum ſuum adeò dilexit, vt nomen eius ſuis operibus inſcripſerit plerumque.

Galetes puer vſque adeo amatus eſt à Ptolemeo, vt quum videret reos ad ſuppliciũ trahi, ſalutem eis & impunitatem exorauerit à rege.

Hiſpides Menedemo ſocio à Spitamene inimicis occidendum ſe præbuit, quum tamen liberum eſſet periculum declinare. Curtius.

Timagoras Meletem Athenienſium vſq; adeò dilexit, vt eo iubente ſe præcipitauerit.

Theſeus cum Pyrithoo amicitiã iureiurando confirmauit, autore Plutarcho, quę nunquã diuelli potuit. Propterea finguntur à poetis comitatu indiſſolubili ad inferos diſcendiſſe ad rapiendam Proſerpinam Ouidius; Pyrithoum Theſeus Stygias comitatus ad vmbras. Horat. Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere fido. Vincula Pyrithoo.

Solebant Spartiatæ & Meſſenii virgines ad ſeſe mutuo mittere, ad confouendas ſemper amicitias.

Amelius cum Plotino philoſ. annos ſupra viginti ſumma familiaritate vixit.

Darius vſque adeò amauit Megabyzum Perſam, vt diducto malo punico optauerit ſibi tot Megabyzos, quot illic eſſent acinorum. teſtis Herod.

Quanta in Xerxem regem Perſarum beneuolentia fuerit Boges, quoque modo eius cauſa ſuaque omnia morti & flammis deuorauerit, alibi diximus.

Conſtituerat Achilles nunquam redire ad bellum Troianum, propter ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem, vbi tamen intellexit Patroclum amicum ab Hectore fuiſſe peremptum, mutato propoſito bellum adiit, nec prius quieuit ex animo quam ſocii mortem vindicauerit. Vnde mortuo Patroclo, ſic apud Homerum loquitur, Nunquam pari dum viuam, dolore afficiat. Proper. l. 2. Stat. l. 4. Syl. Et laceram qui circa mœnia Troiæ Priamidem cæſo ſolatia traxit amico.

Nyſus Hyrtaci filius, & Euryalus, amici fuerunt arctiſſimi, qui pro Aenea certauerunt in Turnum quorum alterum Euryalum quum Rutili interfeciſſent, Nyſus qui periculum curſu euaſerat, rediit tamen ad vlciſcendã ſocij mortem Quod cũ feciſſet, ſuper mortui corpus ſe confodit, & exanimem proiecit. De his Virg. l. 9. His amor unus erat, pariterq; in bella ruebant. Idem de Nyſo, Tum ſuper exanimem ſeſe proiecit amicum Confoſſus, placidaque ibi demum morte quieuit.

Achates perpetuus Aeneæ comes & ſocius fingitur à Virg. ſicut alter altero ſemper comitatus abeat. Stroza pater. Nec minus hunc colui, quàm dux Troianus Acharem, Qui in rector Graiæ Neſtora militiæ. Nam & maxima fuiſſe fertur amicitia inter Neſtorem & Agamemnonem.

Caſtor & Pollux fratres fuerunt, filij Lædæ, hic ex Ioue, ille ex Tindaro Propterea poetæ fabulantur, Caſtorem fuiſſe mortalem, quem immortalis Pollux ſuo interim fraterna redemerit pietate. Quod ideo fingitur, quia eorum ſtellæ ſic ſe habent, vt vna occidẽte, oriatur altera, Seruio teſte. Virg. l. 6. Aen. Si fratrem Pollux alterna morte redemit, Itque reditque viam toties.

Alexander tanta fide coluit Epheſtionem, vt eo mortuo propugnacula vrbiũ dirui equos, mulos tonderi, plerôſque gregarios homines interfici ad mœroris argumentum iuſſerit, idque vocauerit Epheſtionis inferias. In eius quoque exequiis decem millia talentum profudit. autor Plut. & Arrianus.

Cyziceni adeò fideles Romanis extitere, vt in bello Mithridatico diutiſſimè obſeſſi, neque fama, neque tormentis vllis ad deditionem cogi potuerint. autore Plut.

Nicomedes rex Bithyniæ, tam propenſo fuit in Romanos animo, vt raſo capite pileum ſumpſerit, & ſe Romanorum libertum vocauerit.

Licinius Surra tanta familiarite & beneuolentia coniunctus fuit Traiano, vt Imperator ipſe poſt delationem domum eius venerit, pranſuſque cum illo eius medico oculos tentandos exhibuerit, tonſoriq; operam dederit. Mox ad amicos conuerſus, Ecquid accuſare Surram amplius poteſtis? inquit. Eidem mortuo ſepulchrum fieri, & ſtatuam poni iuſſit.

Quũ ſenatus Rom. Caiũ & Tiberium Gracchũ, ob grauiſſimas ſeditiones, quas in populo concita-

Digitized by Google

concitauerant,hoſtes patriæ iudicaſſet,iuſſiſſetq́;comprehẽdi, & interfici cum omnibus eorum aſſeclis:Bloſius,qui Tiberium ſecutus fuerat,in ſenatum venit,culpam deprecatur apud Lælium,quod tanti Gracchum feciſſet,vt quicquid ille vellet, ſibi faciendum eſſe putaret. Cui Lælius: Dic, inquit, ſi Gracchus te in Capitolium faces ferre voluiſſet, numquid defeciſſes? Tum ille; Numquam id quidem voluiſſet Gracchus; ſed ſi voluiſſet, paruiſſem. Quæ vox quantam vim amicitiæ promittat, vnicuique relinquitur coniectandum.

Pomponius & Lectorius tanta fide C. Gracho adhæſerunt, vt ad eius ſalutem morti ſeſe obtulerint. Nam quum L. Opimius Gracchum ipſum fugientẽ cum armata manu velut hoſtem patriæ inſectaretur, Pomponius & Lectorius perſequentium furori ſeſe obtulerunt,vt ille ſalutem fuga ſibi quæreret. Nec prius ceſſerunt impetu,quam telis & vulneribus vndique proſoſſi expirarent.

Seruilium Cepionem in vincula coniectum L. Rheginus,vi amoris impulſus,cuſtodia liberauit,& fugæ illi ſe comitem dedit.

Volumnius tam effuſis charitatis habenis M. Lucullum complexus eſt, vt quum Antonius Lucullũ interfeciſſet,quòd adhæſiſſet Caſſio & Bruto Cæſaris interfectorib. Volumnius amico mortuo noluerit ſupereſſe,cum tamen facile poſſet euadere.

Cælius à Cinna & Mario Placentiæ obſeſſus, ne in eorum poteſtatem veniret, Petronium amicum ſuum orauit, vt inferret ſibi mortem. Petronius quum ab ea ſententia amicum non poſſet auertere interfecit,ſeque ibi comitem dedit.

Non minora beneuolentiæ iudicia præſtitit. Terentius Decio Bruto:nam quum Antonius ſpiculatores miſiſſet, qui Brutum interficerent Seruius Terentius,vt eum à morte liberaret,ſeipſum interfectoribus obtulit,nomen Bruti mentitus Re tamen cognita Terentium dimiſerunt incolumen,tracto ad ſupplicium Bruto.

C. Lelius & Africanus Scipio inter raras amicitias numerati ſunt.

Pomponius Atticus tanta beneuolentia iunctus fuit Cic. vt Ciceronis Atticus diceretur.

Iulius Cæſar Syllanæ factionis inimicus, adeò fauit Mario,vt deiecta eius trophæa reſtituerit,ſtatuasque noctu erexerit in Capitolio.

Memorabilis eſt amicitia duorum hominum, quos Saxo Grammaticus Aſmundum & Aſuitum vocat, quo um quum Aſuitus morbo conſumptus eſſet, alter Aſmundus ob amicitiæ iuſiurandum viuus cum eo tumulari voluit.

Quædam amicorum paria numerantur Politiano,his verbis: Vt tibi collatus iuuenis Phoceus,Oreſtem Oderit & ſpernat Theſea Pirithous, Sicanium Pyladem credatur fallere Damon,Vixque bonum frænis Caſtora frater amet.

IVSTISSIMI.

Ariſtides ab incorrupta æquitate Iuſti cognomen apud Athenienſes meruit. Idem interrogatus,quid eſſet Iuſtitia;Nihil, inquit alienum deſiderare.

Aiunt Biblium fuiſſe virum tantæ integritatis & abſtinentiæ, vt cùm inter eundum reperiſſet aliquid alienum,omnino intactum prætæriret.

Philoxenus poeta maluit reduci ad fodinas lapidarias, quàm cõtra animi iudiciũ carmina Dionyſij probare.

Briantis Prienæi integritas in iudicandis cauſis ſequenti prouerbio locum fecit, Prienenſi pollere iuſtitia.

Prodicus fuit quiſpiam apud Græcos in iudicandis litibus & arbitrijs inter diſſentientes amicos acerrimi iudicij.

Ripheus Troianus fuit quiſpiam,quẽ Virg. l. 2 Æn. iuſtiſſimum fuiſſe ait his verbis: Cadit & Ripheus iuſtiſſimus vnus,Qui fuit in Teucris,& ſeruantiſſimus æqui.

De Emathione Ouid. l. 8. Met. Emathion æqui cultor,timiduſque deorum.

Idem l. 6. Met. de Erichtheo ſic meminit;Sceptra loci rerumq́;capit moderamẽ Erichtheus; Iuſtitia dubium eſt validiſne potentior armis.

Hermes Ægyptius tanta fuit æquitate & iuſtitia, vt quum quid emeret, iuſtum ſemper exolueret precium,cariusque emeret, quam venditor æſtimaret.

Bocchyris rex fuit Ægyptiorum adeò incorruptæ in iudicandis litibus iuſtitiæ, vt ſi quem magnopere iuſtum ſignificare vellent, Bocchyrim appellarent. autor Suidas apud Eraſmum.

Chiron

Digitized by Google

Chiron fuit Centaurorum iuſtiſſimus. Germanicus in Arato: Hic erit ille pius Chiron iuſtiſſimus omnes inter nubigenas,& magni doctor Achillis.

Ariſtophanes Meſſenius tāta fuit æquitate,vt quoſdam ex ſocijs interfecerit, quod puellas ſtuprare voluiſſent.

Maris philoſophus ex Laodicea fuit omnium ætatis ſuæ iuſtiſſimus.

De Zeleuci æquitate in capite de Seueriſſimis hominibus, quære.

Timoleon Corinthicum nullis precibus fratrem poſſet inducere ad exuendam tyrannidem eius interfectoribus adiutorem ſe præbuit.

Cambyſes iudicem ſibi chariſſimum, quòd perperam & iniquam ſententiam fuiſſet corruptus pecunia e veſtigio comprehendi iuſſit, & pelle ex toto eius corpore detracta tribunal iudicum inſterni, vt aliena fruerentur inſania, eoque periculo rectius iudicarent. erodotus ſcribit, Mycerinum Cleopis filiū omnes Ægypti reges æquitate & iuſtitia ſuperaſſe. Si quis apud eum conquerebatur de re aliqua furto ſibi ſublata, ſua ipſe pecunia iacturam conquerentis reſarciebat & iniuriam.

Darius Scythen Zanclæorum regem cenſuit omnium quos vidiſſet, iuſtiſſimum. autor Herodot.

Idem ait Glaucum Lacedæmonium Epycidis filium tam celebri & incorrupta fuiſſe iuſtitia, vt ad eum videndum multi alienigenæ Spartam conuenirent.

Timochares, ſeu vt alijs placet, Nicias, Pyrrhi Epyrotarum regis medicus, quum ad Fabricium acceſſiſſet, promiſiſſetq; ſe pacta mercede præminiſtraturum Pyrrho venenum: Fabricius non tantum auerſatus eſt facinus, at etiam Pyrrhum hoſtem literis monuit, vt à domeſticis caueret inſidiis. autor Valerius Antias apud Gell.

Quum Philippus in tribunali dormitans aduerſus Machetam quendam prenunciaſſet, vbi vigilantior factus cognouit factam Machetæ iniuriam, non reſcidit quidem iudicium, ſed iniuſtam ipſe exoluit mulctam.

Idem rogatus ab Harpalo, vt Crateta eius familiarem iudicio liberaret: Eum, inquit, rectius eſt, quam nos ipſum malè audire.

Alexander Seuerus Imp. tanta fuit æquitate, vt nullas vnquam ſanciret leges, nullam conſtitutionem ſacraret ſine viginti iuriſperitis, & doctiſſimis ac ſapientibus viris, nec vlla in re iudicium ferret, quin prius iret per ſentētias ſingulorum, & ſcriberetur quid quiſq; dixiſset. Quum de iure aut negotiis tractabat, ſolos adhibebat doctos & diſertos. Si de re militari, milites veteres & ſenes. Si vnquam furem vidiſſet iudicem, partum habebat digitum, vt illi oculum erueret. Tanto odio proſequebatur iudices, qui furtorum fama laboraſsent, vt ſi eos caſu aliquo videret, commotione animi choleram ſtomacho euomere, toto vultu inardeſcente. autor Lampridius.

Camillo Phaliſcos obſidenti ludi magiſter liberos Phaliſcorum, tanquam ſpaciandi cauſa extra murum eductos tradidit: dicens repetendis obſidib. ciuitatem imperata facturam. Camillus non ſolum ſpreuit perfidia, at magiſtrum reuinctis poſt terga manibus, pueris dedit verberandum, & ad parentes cum plagis reducendum. Phaliſci ob hanc iuſtitiam ſponte deditionem fecerunt. Claudianus in Ruffinum: Ductoſque Camillus Trans murum pueros obſeſsę reddidit vrbi.

Cato & Phocion præcipuis amicis quandoque aduerſabantur cauſa ſeruandæ æquitatis.

T. Manlius iuris pōtificalis peritus, iudex inter Macedonas accuſatores & filiū conſtitutus, audita cauſa, ita pronunciauit: Quum probatum ſi Silanū filium meum pecuniā accepiſſe, ipſum repudio, & prole mea indignum iudico io protinuſque à cōſpectu abire inbeo.

Tranquillus ait, Auguſtum tanta fuiſse æquitate, vt nulli vnquam gēti ſine iuſtis & neceſſariis cauſis bellum intulerit.

Vrſus Nolanus tanta fuit iuſtitia, vt ne lapis quidem vnus in Nolanas ædes (quas inchoauerat) niſi ſoluta mercede conuectus fuerit.

INIVSTI.

Pilatus Hieroſolymorum præſul autorem noſtræ ſalutis adiudicauit morti, ne in Cæſaris offenſionem impingeret.

Themiſtocles monitus à quadam, vt æqualem ſe præſtaret in iudicio: Abſit, inquit, vt ego dum poteto, non magis amicis faueam cunctis in rebus.

Fanis

Digitized by Google

Fanis rex Calcidis Heſiodum Homero prætulit, vt Midas agreſtem Panos catilenã Apollinis muſicæ.

Siſamnes nomen eſt illius iudicis, quem ob iniquam ſententiam à Cambyſe excoriatum prædiximus. Eius verò filius vocabatur Othanes, teſtis Herod.

Amulius Numitorem fratrem regno expulit, & paruulos nepotes perdendos in Tyberim deuouit. Ouid. l. 3. Faſt. Hoc vbi cognouit contemptor Amulius æqui Nam raptas fratri victor habebat opes, Amne iubet mergi geminos.

Vltimus regum Romanorum Tarquinius, vir fuit iniuſtus, vt docet Ouid. l. 2. Faſt. dicens. Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat Regna, vir iniuſtus, fortis ad arma tamen.

PRODITORES, PERIVRI ET PERFIDI.

Ptolemæus Iudæus, Abobi filius, ſocerum ſuum Simonem Iudæorum principem, conuiuio exceptum cum duobus filijs interfecit, regnandi cupiditate.

Laomedon Neptuno & Apollini murorum Troiæ cõditoribus pactam denegauit mercedem. Virg. l. 4. Laomedontææ ſentis periuria gentis.

Pelops filius Tantali periurio decepit Myrtillum in Hippodamiæ certamine, vt fabulantur poetæ. Catullus: Periuri Pelapis vaſtabit tertius hæres.

De perfidia Theſei in Ariadnam, Iaſonis in Medeam, Demophontis in Phillidem, Aeneæ in Didonem, iam diximus in capite de Ingratis.

Zopyrus Perſa benignè à Babylonii exceptus, vrbem eorum Dario prodidit.

Harpagus Aſtyagem dominum ſuum prodidit Cyro regi Perſarum.

Myrtilus Hippodamiam Oenomai filiam curuli certamine dimicantem prodidit, pacta mercede corruptus à Pelope Seneca: Deceptor dominæ Myrtillus.

Helena Deiphobum Troianum, cui poſt mortem Paridis nupſerat, dormientem Græcis prodidit, foribus eius apertis. autore Virgilio.

Iolas Alexandri pincerna dominum ſuum veneno ſuffocauit.

Eriphyle capta aureo monili, quod ferebat Adraſtus, maritum ſuum Amphiaraum deliteſcentem prodidit, vt prius dictum.

Qua Perfidia Paris Menelaũ hoſpitem eluſerit rapta eiuſdem vxore, iam diximus Horat. Paſtor quum traheret per freta nauibus Idæis Helenam perfidus hoſpitam.

Vlyſſes Calypſo nympham, cuius hoſpitio ſeptem annos fuerat vſus, fide violata deſeruit. Prop. l. 2. Sic à Dulychio iuuene eſt eluſa Calyſpo, Vidit amatorem pandere vela ſuum.

Qua perfidia Polymneſtor rex Thraciæ Polydorũ interfecerit, dictũ eſt in capite de Auaris.

Conuenit inter hiſtoriographos, Troiam ab Aenea, Antenore & aliquot alijs, qui poſtea profugi multis fuerunt annis, proditam fuiſſe Græcis.

Gillicon Milleſius prodita Prienenſibus Mileto patria, inhoneſtè dicatus.

Laſthenes Olynthum prodidit Philippo Macedoni.

Cleomenes Spartanus Argiuos induciarum fiducia conſpitos noctu inuaſit, aliosque contrucidauit, alios duxit captiuos.

Phrynicus fuit quiſpiam Lacedæmoniorum proditor.

Eurybatus miſſus à Crœſo cum multa pecuniarum vi, vt contraheret exercitum, ad Cyrũ Crœſi hoſtem defecit.

Apollonius, Samios, quibus erat præfectus, Philipo dedit occidendos.

Sinonem Virg. fabulatur fuiſſe Græcum neſcio quem periurum, qui ſuis mendacijs & perfidia Troianos eluſerit, & fatalem machinam vatibus nequicquam reclamantibus intra muros duxerit. Virg. l. 2. Talibus inſidijs periuriquo arte Sinonis Credita res, &c.

Dion Syracuſanus interfectus eſt proditione cuiuſdam Calicratis, quo cum ſumma familiaritate prius vixerat.

Anniba l ſenior appellatus Aſdrubalis filius, cum primo bello Punico totam Italiam vaſtaret, Corneliũ Aſiam conſulem ſpe pacis vocatum ad colloquiũ, punica fraude interfecit.

De Nicia Phyrri medico, eiusque in dominum proditione iam diximus.

Tarpeia puella Capitolium Tario regi Sabinorum tradidit.

Metius Suffetius, cum apud Albanos ſummam rerum teneret, à Romanis in auxiliũ contra Fidentes vocatus iure ſocietatis venit quidem, ſed in ipſo prælio ad hoſtes defecit. Propterea Tull. Hoſtilius parta victoria eum religauit ad binas quadrigas hisque diuerſa rapientibus membratim diſcerpſit.

Nilo Epy-

Digitized by Google

Nilo Epyrotarum vrbem Papyrio Curſori ſpe mercedis prodidit.

Cethegus Romanus cum Catilina in Remp. coniurauit.

Perpena conſul. Marianarū partiū Quintū Sertorium, quo cum prius magna amicitia dimicauerat, inter epulas nihil ſibi timētē interfecit, vt ſolus imperio potiretur in Hiſpania.

Aulus Poſthumius Albinus miſſus ab debellandū Iugurtham, pecunia ab eodē corruptus fœdiſſimam contraxit pacem.

De perfidia Septimuleii in T. Gracchum in capite de Auaris inuenies.

Cn. Domitius Bituitum Aruernorum regem ſpecie colloquij comiter inuitatum vinxit, ligatumque Romam miſit.

F. Fimbria Valerium Flaccum in Aſia curauit interficiendum corrupto exercitu.

M. L. Druſus Magulſum Mauritaniæ principem, quem hoſpitio ſuſceperat, Baccho prodidit, pecunia corruptus.

L. Magius, & L. Fannius legati à Mithridate ad Sertorium miſſi, defecerunt ad populum Romanum.

Curio cum prius eſſet inimiciſſimus Cæſari, mutata poſtea voluntate, factus eſt acerrimus eius propugnator, cum ab eo liberatus eſſet maximo ære alieno. Vnde Lucanus: Audax vænali comitatur Curio lingua. Et alibi de eodem; Gallorum captus ſpolij & Cæſaris auro. Seruius ait, Curionem vendidiſſe Romam Cæſari 26 millibus aureorum.

Boleslaus tertius rex Bohemorum Moſchonem regem Poloniæ ſimulatione colloquij exoculauit.

Cocalus rex Siciliæ Minoem regem Cretæ, qui Dædalum perſequebatur, ad colloquium prætextu amicitiæ inuitatum, per proditionem in thermis ſuffocauit.

Grimoaldus Pipini filius, Dagobertum, Sigiberti ſecundi filium fidei ſuæ poſt mortē patris eius commiſſum, interfecit, vt Auſtraſiæ regnum, cui præerat pupillus ſibi vendicaret.

Sedechias medicus Carolo Caluo regi ac domino ſuo venenum præminiſtrauit.

Io Galeaticus dux Inſubrium Barnabam ſocerum ſuum, quem ſimulabat ſe ſalutare velle, obuiam prodeuntem in itinere per proditionem cepit, coniecitque in carcerem.

FIDELISSIMI.

Maluit Attilius Regulus ad ſupplicum redire, quàm datam Carthaginenſibus fidem violare, vt iam docuimus. Sil. l. 6. Seranus clarum nomen, tua Regule proles, Qui longū ſemper fama gliſcente per æuum, Infidis ſeruaſſe fidem memorabere Phœnis.

De fide Penelopes in Vlyſſem, & Zopiri in Darium, ſuis locis iam diximus.

VERACISSIMI.

Pomponius Atticus nec mendacium dicebat, nec pati poterat.

Benius abbas, qui in Thebaidis ſolitudine vixit, nunquam uiſus eſt iurare, nunquam mentiri, numquam iraſci, nunquam uerbum ocioſum dicere.

Horabbas nunquam mentitus eſt, nunquam cuiquam maledixit.

ASTVTI ET FRAVDOLENTI.

Vlyſſem & Siſyphum uafros admodum fuiſſe pro comperto eſt unde Homerus apud Eraſmum Siſyphus in terris, quo non aſtutior alter.

Cyrus Maſſagetis in ſe irruentibus caſtra reliquit diripienda, vt cibo potuque grauis & ſomno deditos poſtmodum aggrederetur, & uinceret, ut accidit.

Iſmenias Thebanus legatus ad regem Perſarum miſſus, quum ſciret ex cōſuetudine gētis nihil ab ipſo rege impetrari poſſe, niſi quis prius adorans procumberent; ubi in eius fuit conſpectu, annulum de induſtria ad pedes cadere permiſit in eo colligendo reclinatus uideretur adoraſſe regem.

Athenienſibus in expeditionem Siciliæ nauigaturus, Meſon Aſtrologus inſaniam mētitus eſt, vt unus detrectaret.

Pyſiſtratus timens primores Athenienſiū, voluntariis affectus plagis in publicū proceſſit, ubi de principū crudelitate queſtus populum cōcitauit ad ulciſcendam factam iniuriā.

Quo aſtutula ſit Phryne meretrix in Apellem, iam diximus in capite de Meretricib.

Scyllis Sicyonius tanto aſtu claruit, ut quo tempore Xerxes imminebat Græciæ, Perſarum nauium rudentes & anchoris natando & urinando præſcriberet.

Dionyſius tyrannus citharœdo cuidam, ſibi plurimū grato, in ſpectaculis multa pollicitus eſt neq; tamen ſequenti die erogauit quicquam; mercedē verò repoſcenti hoc modo reſpondit,

Digitized by Google

ſpondit, Abundè tibi gratiam retuli citharœde. Quando enim tempore oblectaſti canens tanto etiam ſperans es oblectatus.

Hyperbolus fuit quiſpiã Chremidis filius, verſutia in fallendo pręſignis. Nam cũ lucernas factitaret, plumbum immiſcebat æri, vt ponderoſiores factæ maius demererẽtur preciũ.

Theopompus Lacedæmonius permutato cum vxore habitu euaſit è carcere, vt mulier.

Pyrrhander fuit ſycophanta quiſpiam egregiè verſutus, notæque malitiæ. Ariſtop. apud Eraſmum, Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica iſta techna.

Quum mortuo Cambyſe ſeptem Perſarum magi inter ſe conueniſſent, vt cuius equus primum ſoli orienti ad hinniret, rex ſalutaretur. Oeb ares (ſeu vt aliqui ſcribunt) Cebares Darij equiſſo admiſſum intra equæ genitalia manum naribus equi Dariani admouit. Quod odore irritatus equus, ante omnes hinnitum dedit.

Eucrates fuit verſutus quiſpiam, qui aliquo prætextu ſuffugiebat ſemper, ſi quando fides eſſet præſtanda Hinc adagium natum, Vias nouit, quibus effugit Eucrates.

Cantharus fuit quiſpiam impoſtor & maleficus apud Athenienſes.

Phrynondas fuit etiam verſutus maleficus, ſummusque malarum rerum artifex. Vnde quotieſcunq; hominem inſignem malum volebant innuere, Phrynondam appellabant, Ariſtop. apud Eraſ. Scelerate tu, ac Phrynonda, & impuriſſime.

Ciphiſſodorus, Pantoleon & Matreas impoſtores fuerunt apud Alexandriam, qui varijs quibuſdam commentis ſpectantes eludebant.

Alexander tertius Pont. Max. Venetias habitu ſerui fugiens, manus Frid. ſubterfugit.

Annibal Romanam Claſſem adortus ſerpentes fictilib. vaſis incluſos, in hoſtem nihil tale ſperantem eiaculatus eſt, & inſperata formidine concuſſos in fugam vertit.

Papyrius Pretexatus ductus à patre in ſenatũ, quum arcana quædam illic audiſſet, reuerſus domum, & interrogatus à matre quidnam actũ eſſet in ſenatu: ad declinãdas importunas eius preces, reſpondit, conſtitutum eſſe, vt vni viro duæ nuberent vxores. autor. Gel.

Sertorius, vt eſt apud Gellium, in temporibus difficillimis mentiebatur ad milites, ſi mendacium prodeſſet, & literas compoſitas pro veris legebat, & ſomniũ ſimulabat, & falſas religiones conſerebat, vt his rebus multum animos quoquò vellet, induceret.

Antonio Athenas intranti cum ciues vrbis obuiam proceſſiſſent, dixiſſentque, eſſe ſibi Mineruam nubilem, quam Libero patri (ita enim eum vocabant aſſentandi ſtudio) deſpondere vellent: arrepta occaſione ducturũ ſe reſpondit, ſed oportere futuræ nuptæ mille dari talenta nomine dotis.

Iulius Cæſar in obeundis expeditionibus exercitum nunquam duxit per inſidioſa itinera quin prius locorum ſitus experiretur; nec antè in Britanniam trãſuexit, quam portus & nauigationem, & acceſſum ad inſulam exploraſſet.

Boemundus Roberti regis Siciliæ frater ab expeditione Hieroſolymitana rediens, quum per fines Alexij Imperatoris inimici tranſire cogeretur, ſe clauſum in loculo, vt mortuũ ferri iuſſit, eoq; modo manum hoſtis euaſit.

Ladiſlaus rex Poloniæ, Cracouiam oppidum obſeſſum ad deditionem compulit opinione caſtrenſis copiæ, ſtratagemate deceptum, quum montes farina integi mandauiſſet.

CONSTANTES ET PATIENTES in rebus aduerſis.

Iob mortalium omnium patientiſſimus, amiſſis liberis omnibusque fortunis, ſatis habuit diſcere: Nudus exiui è matris vtero, nudus reuertor, Deus dedit, idem abſtulit: Sit eius nomẽ benedictum.

Eſaias propheta viuus in duas partes ſectus, tam conſtanti fuit animo, vt nihil patienti ſimilius videretur.

Ananias, Azarias & Miſael pueri in fornacem ignis coniecti, hymnum domino ibidem cecinerunt.

Excrementicia hirundinum fece excæcatus Thobias, ſiniſtrum illum caſum tulit conſtantiſſimè.

Quum Stephanus protomartyr lapidibus obrueretur, non potuit tamen de percuſſorum ſalute non eſſe ſolicitus.

Diuus Hieronimus in heremo degens, aſinum ſibi ablatum æquo animo tulit.

Fenella Amatriciana quum intellexiſſet filium demiſſo nimis animo ad ſupplicium trahi, eidem

eidem occurrens iuſſit, vt exuto periculi metu, cœlum & ſolem ſuſpiceret. Quod quum feciſſet, An, inquit, ignoras fili, te confeſtim in arces illas emigraturum.

Marcellinus martyr Diocletiani iuſſu ſtipitibus cum fratre affixus, Pſalmum illum cecinit, Eccequàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum.

Agathæ virgini Catanea cum mandato Quintiani Siciliæ proconſulis euellerentur mãmæ, puella tortori pauca hæc verba ſatis habuit dicere. An te non pudet Quintianæ me- laniaſſe, quod te in matre aluit?

Seuerianus Adriani iuſſu moriens, ignem petijt, & accẽſo thure, Vos, inquit, dij teſtes eſtote nihil à me morte dignum eſſe commiſſum. Tantum hoc precor, necũ mori vellit, poſſit.

Pigmenius presbyter Romanos Deo gratias egit, quòd vtroque captus eſſet oculo, ne eccleſiæ inimicos videret.

Symphoroſa Getulij martyris vxor mortem ſeptem filiorum pro catholica fide occumbẽtium patientiſſimè tulit, quinetiam ad martyrium animauit.

Parem filiorum numerum Felicitas mulier Romana pro religione Chriſtiana ſub Antonio emori læta conſpexit.

Sophia mulier tres filias ſub Adriano iugulari vidit cum gaudio.

Socrates vxoris ſuæ Xantippes conuicia & iniurias domi conſtantiſſime ferebat, vt aliarũ mulierum inſolentiam foris pati diſceret. Idem ſitim & famem tolerantiſſimè perferebat. Nudis pedibus glaciem & pruinas calcabat facilius, quàm calceati milites. Quantuſcumq, foret hyemis rigor, nihil addebat quotidianis veſtimentis.

Diogenes Cynicus in conuiuio quoſdam ab inſolenti iuuenũ cœtu cruentis affectus plagis contumelioſam illam iniuriam tolerauit conſtantiſſimè Idem in maxima vi frigoris æneam ſtatuam frigidiſſimam ſolebat amplecti.

Pericles duobus filijs intra quatriduum ſpoliatus, iiſdem diebus vultu priſtinum habitum retinente concionatus eſt.

Xenophonti philoſopho Grylli Athenienſis filio ſacrificante, quum nunciatum eſſet, alterũ ex filijs natu maiorẽ in acie cecidiſſe, coronã tantum depoſuit. Percõtatus demum, quonã modo occubuiſſet? vt audijt fortiſſimè pugnantẽ cecidiſſe, depoſitam capiti repoſuit, numina teſtatus, ſe maiorem ex filij virtute lætitiam, quam ex mortem mœrem ſentire.

Anaxagoras audita filij morte nuncianti: Nihil, inquit, nouum memoras. Ego enim illum ex me natum ſciebam eſſe mortalem. Stroza pater; Viderat hoc celeber Samiæ telluris alumnus, Hoc & magnanimus ſenſit Anaxagoras, Hoc Xenophon ſenſit, quem non reuocauit ab aris Filius extinctus, nec doluiſſe ferunt.

Zeno Eleates à Phalaride tyranno correptus, atque in foro cruciatus, vt cõiurationis participes apperiret, conſtantiſſimè reluctatus eſt, ſocioſque tyrãni amicos eius facti ſuſpectos reddidit.

Theodorus nullus verberibus aut tormentis ab Hieronymo tyranno cogi potuit, vt tyrannicidi conſcios proderet. Fingens tamen ſe cruciatibus tandem conuictum, Thraſonem tortorem coniurationis ignarum declarauit, qui protinus ad ſupplicium raptus eſt.

Anaxarchus quum in lapidea pila iuſſu Anacreontis Cyprij tũderetur ob veteres iniurias, nullum doloris prę ſe tulit indicium, quin conuerſus ad carnifices. Tundite, inquit, pilam Anaxarchi, nam Anaxarchum non tũditis. Oui. in Ibin. Aut vt Anaxarchus pila minuaris in alta, lactaq; pro ſolitis frugibus oſſa ſonent.

Ariſtippus cuidam, quid ob iram in verba venerat, dixit. Ne quæſo à verbis propter iam diſcedamus, ſed potius ab ira propter verba. Idem cuidam maledicenti ait. Tu maledicẽdi dominus, ego audiendi.

Ageſilaus Lacedæmoniorum dux, in caſtra Xerxis regis profectus, Mardoniũ Perſã occidit, putans ſe regem occidiſſe. Raptus igitur ad ſupplicium, quum poſt varia tormentorum genera nullum ſuſpirium prortus emitteret, conſtantia illa meruit impunitatem.

Thraſeas Stoicæ diſciplinæ ſtudioſus, cùm damnatus à Nerone ſolutis venis moreretur, magna conſtantia ſuorum fletum compeſcuit, libauitque ſanguinẽ Ioui liberatori. Hu⁹ meminit Mart. l. 1. dicens. Diuitior Criſpo, Thraſea conſtantior ipſo.

Plinius ſcribit, Gymnoſophiſtas Indorum Philoſophos ab exortu ad occaſum perſtitiſſe contuentes ſolem immobilibus oculis, atque etiam feruentibus arenis toto die alternis pędibus inſtitiſſe.

Phormio

Digitized by Google

Phormio dux fuit quiſpiam in perferendis militię incommodis notæ patientiæ Hinc natū adagium Eraſmo poſitum, Phormionis tori. De ſtratis minimè dellicias.

Phocion Athenienſis ruri ac militiæ nudis ſemper inceſſit pedibus.

Ariſtodemus Cydathenæus nudo itidem pede ſemper viſus eſt.

Lygus fœmina quum metu militum filium occultaſſet, & illi per cruciatus interrogarent, vbinam occuluiſſet? vterum oſtendens, ibidem reſpondit latere: nec vllis tormentis cogi potuit, vt conſtantiam vocis egregiæ mutaret. autor Cor. Tacitus.

Theramenes philoſophus iuſſu 30. tyrannorum in carcerem miſſus venenū cōſtantiſſimè hauſit, dicēs: Propino hoc Critiæ. Fuerat is cauſa mortis eius. Iocabatur in morte vir ille fortiſſimus. Thucydides Athenienſis hiſtoricus à ſuis in exilium miſſus ob proditionis ſuſpicionem, fortunam illam æquo animo tulit. Neque vnquam flere aut quæri viſus eſt neq; Braſidam exilij ſui autorem ſcriptis ſuis carpere.

Harpalo in conuiuium regis Perſarum accito quum appoſiti eſſent filij, finitaq; cæna, rex interrogaſſet, an cœna ipſa fuiſſet oppipara? vbi dolum & ſæuitiam agnouit Harpalus, lachrymas tamen tenuit, dolorem ſuppreſſit, vocem coercuit, atque etiam placido vultu & gratias agenti ſimilis, cœnam laudauit.

Albutius æquiſſimo animo Athenis philoſophabatur, Marcellus Mitylenis.

Ariſtidæ quum improbus quidam de ſputo coinquinaſſet, riſit hominis improbitatē, ſatiſq; habuit eum monere, ne poſtea ſimile quicquam feceret.

Ruditis Athenienſium legatis, & iam Athenas remigraturis, quum Philippus rex dixiſſet. Eſt ne aliquid obſequij, quod à me proficiſci valeat in ciuitatem veſtram Demochates legatorum vnus: Si te, inquit ſuſpenderis. Quod verbum procax & ingratiſſimus Philippus ipſe quieto pertulit animo, quum tamen poſset vlciſci, & deberet iure.

Quum Cambyſes rex Perſarum, filium Prexaſpis (à quo monitus fuerat vitādæ ebrietatis) ſagitta confodiſset, pater dolorem ſupreſſit, atque etiam regem laudauit, vt precium artis ſagittariæ.

Lycurgus à temulento quodam iuuene altero priuatus oculo, non tantum non permiſit eum à ciuibus puniri, at blande ſubmonuit.

Clitomachus Carthaginenſis non tantum forti animo tulit excidiū patrię, ſed ciues quoq; cohortatus eſt ad perferendum.

Stilbon Megarenſis, patria rapta ac direpta, interroganti Demetrio, quid perdidiſset, Nihil ſe amiſiſse, reſpondit.

Dion Alexandrinus in conuiuio probris cuiuſdam loquaculi, & infamibus verbis multum laceſſitudinis, per edictis nihil penitus reſpondit. Cæterū vbi redijt domum comitātibus pleriſque & conuiciorum contemptum ſuadentibus, reſpondit, Ne Gry quidem. Quòd ægrè ferens conuitiator iuuenis, laqueo ſe præfocauit.

Dion in cubiculo cum amiculis ſedens, vbi audiſset filium è ſummo culmine domus prolapſum & exanimatum, nullo ſigno mœroris dato, illum ad ſepulturam ferri iuſſit, ſermonemque inſtitutum continuauit.

Rex Antigonus mortē Alcionis filij adeò conſtanter tulit, vt diceret illum ſerius aliquāto, quàm putaſset, occubuiſse.

Leæna meretrix Attica nullis tormenti à Piſiſtrato cogi potuit, vt armodum & Ariſtogitonem tyrannicidas proderet.

Æſopo in neruo apud iudices captiuitas animi firmitatem non obſtulit.

Paſcaſius tyrannus quum Luciæ Syracuſanæ nunciari iuſſiſset, ſe illius amore captum, & oculorum pulchritudine illectum: nihil morata virgo, oculos ſibi eruit, ac tyranno miſit.

Manſimiſsa rex Numydarū, nonaginta natus annos, nudis pedibus inceſſit, nec imbre vllo aut frigore potuit adduci, vt operto eſset capite. autor Cic. de Senectute.

Mutius Scæuola tam pertinacis fuit conſtantiæ, vt in cōſpectu Porſenæ Ethruſcorum regis manum flammis dederit comburendam, quòd regem ipſum nō interfeciſset Luc. l. 2. Te quoque neglectum violatæ Scæuola dextræ. De hac conſtantia. Mart. l. 1. Dum peteret regem decepta ſatellite dextra, Iniecit ſacris ſe peritura focis, &c.

Scipionem Africanum tanta in exilio comitata eſt patiētia, vt audita fratris morte animū retinuerit.

Mors filij non deterruit L. Syllam, quo minus aduerſus hoſtem rem egregiè gereret.

Digitized by Google

Scriptorum monumentis, laudatur Attilii Reguli conſtantia, quòd ad ſupplicium redire maluerit, quàm Carthaginenſium captiuos redimi.

Qu. Fabius Maxima fraudatus pecunia, quam pro captiuis Annibali publicè numerauerat, publicè tacuit. Compluribus etiam laceſſitus iniuriis ſemper eodem vultu manſit.

Metellus in exilium ire, quam Saturnini tribuni plebis iniquiſſimas leges ferre, maluit.

Æmylia Scipionis vxor non modo diſſimulanter tulit ãcillam ſuam haberi à viro in delicijs: verum Scipione mortuo manumiſſam eam liberto ſuo dedit vxorem.

Horatius Puluillus pontifex, quum in capitolio Ioui ędē dedicaret, atque inter ſacra mortuum eſſe filium audiſſet: neque templi dedicationem interrupit, neq; vultum a publica religione ad priuatum dolorem flexit.

Paulus Æmylius quum quarto die ante triumphum ſuum Macedonicum alterum filiorũ amiſiſſet, alterum tertio poſt triumphum die, iacturam illam æquo animo tulit Progreſſusq; ad populum, fortunæ gratias egit; deosq; precatus eſt, vt ſi quid diſcriminis Reipub. immineret, ſua eſſet calamitate deciſum.

Cato quoque nullus caſibus vnquam mutatus eſt, nulli ſuccubuit calamitati.

Cornelia quũ poſt amiſſos duodecim partus, Tyberiũ & Caiũ cæſos & inſeputos miſera à matronis prædicaretur: Nũquã, inquit, me ego felicẽ non dicã quæ Gracchos pepererim.

Rutilæ poſt amiſſum filium Cattam (quem in exilium fuerat ſecuta) lachrimas nemo vidit.

Bibulus audita duorum filiorũ morte, ita ſeipſum vicit, vt die poſtero ad ſolita reip. officia proceſſerit.

Q. Martius rex amiſso magnæ ſpei filio, dolorem tanta animi magnitudine compreſſit vt peractis exequijs curiam ſtatim petiuerit, & vocauerit ſenatum.

C. Marius ruſticanus vir, quum ſecaretur, vetuit ſe alligari, tormentumque ſolutus pertulit conſtantiſſimè, nec vllo rigore ſupplicij corpus immutauit. Idem autor libro ſecundo Quæſt. Tuſc.

Gloriari ſolitum ferunt Sertorium, ducem Romanum, ob amiſsum in bellò cultum, quod (vt dicebat) cæteri fortes ſua ſpolia bellica domi relinquerent, ipſe ſua vbiq; haberet.

Aſinius Pollio intra quartum diem quam filium amiſerit declamauit.

Pompeius à Gentio rege interceptus, quũ ſenatus conſilia prodere cõminationibus tormẽtorũ ſolicitaretur, digitum lucernæ admouit comburendũ Qua patientia regi ſpẽ quicquam cognoſcendi abſtulit, & expetendæ populi Rom. amicitiæ cupiditatẽ ingenerauit.

Iugurtha regno amiſso Romam captiuus ductus ad carceris hoſtium iocatus dicitur.

P. Ouidius exilium non tantum fortiter tulit, at etiam multa in eo ſcripſit.

Auguſtus ſparſos de ſe in curia famoſos libellos nec expauit, nec eorumdem amatores requiſiuit. Ei etiam in ſenatu verba facienti quum à multis reclamatum eſset, id mãſuetiſſimè pertulit. Tiberius Cæſar auditis quibuſdam maledicorum conuiciis, reſpondit, In ciuitate libera liberas eſse linguas oportere.

M Antonius tanta fuit animi conſtantia, vt nullo vnquam affectu, nullis rerum fortunis vultum immutauerit.

Val. Homullus interrogatus ab Antonio, ũde columnas propheticas ſibi compar auiſſet? reſpondit. Imperator quum in domũ alienam veneris, & ſurdus & mutus eſto. Quod tamẽ inſolens verbum Antonius non tantum non moleſtè tulit, at etiam habuit præcepti loco.

Homullus quidam quum Romæ cauſam ageret, audita filii morte, inſtitutum nõ interrupit, ſermonem.

Herodotus ſcribit, Seuerum Imp. iter facere ſolitum ſine vlla intermiſſione neque labores vllos curaſsẽ. Fuiſse inſuper frigoris & æſtus patientiſſimum, media quandoque bruma, & agris omnibus gelu conſtrictis, aut niue, & pruina albicantibus, in montes altiſſimos iuiſse aperto capite, vt ſuo exemplo milites ad laborem & alacritatem induceret.

Adrianus ſeruum qui in ſe irruerat armatus, non ſolum non puniuit, verũ & curari iuſſit, quod eſſet furioſus.

Turbo præfectus prętorianorũ ſub Adriano tanta fuit conſtantia & animi magnitudine, vt nec morbo laborans domi ſe contineret, præpoſitos rerum ſtantes mori oportere dicẽs.

Galleno Imperatori tanta fuit in acceptis cladibus patiẽtia, vt in his etiam iocari nõ dubitauerit Nã quũ accepiſset, Aegyptũ à Rom. Imp. deſciuiſse: Quid, inquit, ſine lino Ægyptio eſse nõ poſsumus? Perdita Gallia ridẽs, Et non eſt, inquit, tuta eſt reſp. ſine atrebatis

ſagis?

Digitized by Google

ſagis? Aſia Alemanorum & Scytharũ incurſationibus vaſtata, Quid? inquit, ſine Aphronitis eſſe non poſſumus?

Carolus Malateſta victus, captusq; à Philippi Mariæ Mediolanẽſis militibus, ad mirabilem in captiuitate animi firmitatem retinuit.

Pallas Stroctia Florentia pulſus, Paduæ ita vixit, vt exilium ad ocium literarum conuertiſſe videretur.

Mauritius ſeruus quũ à Neapolitano prętore candenti forcipe conſideretur, traheretur q; per vrbem ad magius ſupplicium, quod liberum hominem occidiſſet, nullos vnquã eiulatus miſit, neque vultum mutauit, neque ſtatum corporis.

Petrus Clareuallenſis Abbas, amiſſo ob ægritudinem altero oculo, non ſolum non viſus eſt conqueri, imò verò plurimum lętari, quod ex duabus corporis patribus ſibi inimiciſſimis alteram amiſiſſet.

Ioannes Aragonię rex, candens chirurgi ferrum adeò conſtanter tulit, vt ſupra quã oportebat, veteretur. Alphonſus rex Neapolitanorum captiuus, ea fuit conſtantia, vt libertatem non videretur amiſiſſe.

Alphonſus Tarraconenſis, rex Siciliæ, nunquam viſus eſt iratus.

Gabriel Brixienſis, ordinis Minorum, & cardinalis præsbyter, iurare ſolebat, ſe annos 30. nulli mortalium ſuccenſuiſſe.

Federicus Vrbinas tam æquo ferebat animo alterum oculum ſibi deeſſe, vt interdum in deformitatem illam iocaretur.

Antonius Panhormiora multos annos tormina & vrinę difficultatem tam patienter tulit, vt etiam diſſimularet ægritudinem.

Franc. Foſcarus, Venetorum princeps, filium flagitioſis criminationibus infamem relegari conſtantiſſimè paſſus eſt.

MAGNANIMI.

Socrates accuſatus ab Anyto, nec patronum quæſiuit ad iudicium capitis, nec iudicibus ſupplex fuit, adhibuitque liberam contumaciam, à magnitudine animi inductam, non à ſuperbia. Et paucis antè diebus quum facilè potuiſſet educi è cuſtodia noluit. Quumque mortiferum in manu poculum iam teneret, ita locutus eſt, vt non ad mortem trudi, ſed in cœlum videretur aſcendere. autor idem Cic. l. 1. Quæſt. Tuſculanarum.

Epaminundas quum viciſſet Lacedæmonios apud Mantineam, vbi accepto ibidẽ vulnere Exanimem, & iam morti proximum ſe vidit, percontari cœpit, an ſaluus eſſet clypeus, & fuſi hoſtes. Quum autem audiuiſſet quod cupiebat, auelli iuſſit eam (qua erat trãsfixus) haſtam, & ita multo ſanguine profuſo in lætitia & victoria mortuus eſt.

Leonidas rex Lacedæmoniorum ſe in Thermopylis, trecentosq; alios, quos eduxerat Sparta, oppoſuit hoſtibus, quum propoſita eſſet aut fuga turpis, aut glorioſa mors. autor Cic. l. 2. de Finibus.

Antidonus Philippi regis miles fortiſſimus in obſidione. Perinti catapulta confoſſus, non prius eam euelli paſſus eſt, quam hoſtem fugatum intra męnia compuliſſet.

Mithridates rex Ponti tanta fuit animi magnitudine, vt filijs, præſidijs, & vniuerſo principatu deſtitutus, quum nec amplius Romanorum virtuti poſſet obſiſtere, nihil tamen humile aut abiectum conceperit animo. Quinimo Gadeitas profectum, cogitauit vna cum illis in Italiam irrumpere.

Ea fuit animi fortitudine Scytharũ regina Tomyris, vt amiſſo exercitu & filio quẽ Cyrus interfecerat, animũ tamen non remiſerit aut deſperauerit victoriam. Nam quo tẽpore lugendus erat filius, & exequijs vacandum, incredibili virtute fęmina victorem tã glorioſum, & nihil ſibi non promittentem, regno iuſſit excedere per legatos Quod mãdatũ quum nihili feciſſet Cyrus, non prius ſuos hortari, & ad profligandũ barbarũ deſijt animare, quàm ſimulata fuga hoſtẽ in meditullium regni ſui pellexerit, pellectũ numeroſa militũ caterua circumſepſerit, cumſpectum vicerit, victũ interfecerit, interfectũ coniecerit in vtrem plenum ſanguinis, vt eo ſe ſaturaret, quẽ tantopere ſitiuerat. Herod. hæc.

Boges Perſa Xerxi chariſſimus, quũ ab Atheniẽſib. & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Aſiam remeare: tamẽ abnuit, ne regi præ metu ſubterfugiſſe videretur. Propterea ad extremũ vſque perſtitit. Atqui vbi nihil męnibus cõmeatus reliquum fuit, rogum accendit, cui liberos, coniugem, cõcubinas, familiã iniecit.

totumque vrbis aurum & argentum è muris proiecit in Strymonem. Quo facto ſeipsũ poſtremum incendio dedit.
Hegeſiſtratus Elæus, captus à Lacedæmonijs, & vincula coniectus, rem fecit vniuerſæ poſteritati commendabilem. Nam quum ferratis ſoleis vinctus eſſet, dimidium pedem præcidit, vt ſe cõpedibus illis eximeret: demum ſubruto muro periculũ effugit, deceptis excubitoribus. autor Herodotus in Calliope.
Alcibiades Athenienſis, dum vna cum ſocijs in via luſitaret, accedentem cũ quadriga bubulcum monuit, vt plauſtrum ſiſteret tantiſper dum abſolueretur ludus. Quod quum ille recuſaſſet facere, Alcibiades in terram ſe ante boues ſtrauit, bubulco monito, vt ſi vellet ſupinum corpus boum pedibus & rotis quadrigæ cõculcaret. Idem quum à ludi literarij magiſtro Homericum aliquod opus petiuiſſet, atq; is reſpondiſſet, non eſſe ſibi: colaphũ eidem infregit, dictitans non oportere bibliothecam literati hominis tanti operibus eſſe immunem.
Cyrus adhuc puerulus, rex per iocum inter paſtores creatus, eos qui erraſſent, verberibus ſeuerè caſtigabat. Propterea accuſatus à quodam (quem acerbius depalmauerat) apud Aſtyagem regem Medorum quum ab eodem carperetur, quod in tã tenera ætate, vilibusque pannis iam imperium exerceret: reſpondit, regem intereſſe, vt delinquẽtes corriperẽt: vnde & ex eo tempore Aſtyagi factus eſt ſuſpectus. Ariarathes rex Cappadociȩ, à Pordica obſeſſus, quum iam deſperaret effugium, ne quid fructus aut trophæorum accederet inimicis, vrbem incendit, ſibiq; & ſuis omnibus conſciuit mortem.
Leonides Spartanus ad Thermopylas Perſarum expectans congreſſum, Eutychum militẽ domum remiſit, Propter cæcitatem, quam quodam oculorum orbo contraxerat. Diſcẽdens Euthycus pęnitentia & rubore cępit affici, quod ſociis periculum expectantibus ſolus ſubterfugium videretur inquirere. Propterea ſeruo ducere egreſſus in prælium, vt cunque poterat pugnando interijt.
Theleſis Argina mulier Argos oppidum Græcię, a Cleomene Spartanorum rege obſeſſum vna cum cæteris mulieribus, quum deeſſent viri, tutata eſt.
Iuba rex Mauritaniæ ſuperatus à Cæſare mortẽ ſibi conſciuit, ne in triumphũ raperetur.
Aſdrubal capta Sicilia Romanis bellũ induxit, in quo L. Glaucus præcipua nobilitate cõprehenſam Aſdrubalis nauem non prius dimiſit, quam vtrãque amiſerit manũ, teſtis Plut.
Horatius Cocles Porſenæ regis Tuſcorum tumultu repentino & inſperato Romam inuadentis, ſolus impetum ſuſtinuit, donec à tergo pons ſolueretur à ſocijs, quo ſoluto, armatus & vulneratus in Tyberim ſe coniecit.
Chlęlia eidem regi ad conditionem pacis obſes data, traiecto Tyberi Romam redijt, ſeque exemit captiuitate. De hac puella & Coclide Virg. l. 8. Aen. Pontem auderet quod vellere Cocles, Et fluuium vinclis innaret Chlęlia ruptis.
L. Poſthumius Albinus dum in conflictu contra Samnites accepto vulnere cecidiſſet, nocte concubia accepto ſpiritu ſurrexit, & ex interfectorum hoſtium clypeis trophæum erexit, tinctaque cruore dextra titulum inſcripſit. Romã de Samnitib. Ioui. in cuius poteſtate ſunt trophæa. autor apud Plut. Ariſtides.
Fabius Maximus dum in conflictu contra Pænos, ſuos omnes quingẽtos numero amiſiſſet ipſe mortifero accepto vulnere vehementi curſu irruit in Annibalẽ, eique diadema abſtulit, demum iacuit ſupinus.
Cn. Pompilius legatus ad Antiochum miſſus regem ipſum differentem reſponſum, virga circumſcripſit, & priuſquam egrederetur circullo illo, reſpondere compulit magno dubium fortitudinis an temeritatis argumento, autore Plinio.
Maluit Metellus exulare, vt iã diximus, quã in pernicioſas Apuleii Saturnini leges iurare.
M. Scæuæ Centurionis fortitudinem iam diximus in capite de Bellicoſis.
Quintus Sertorius accepto in bello vulnere deformatus gloriabatur, atque hoc ipſum tribuebat laudi, & æterno fortitudinis monumento. Alia fortitudnis & magnanimitatis exempla iam poſui diuerſis in locis. Super ſunt tamen plurima quæ omittenda putauimus, quoniam nullus eſt delectus, vbi de multitudine certatur.

CONTEMPTORES HONORVM ET DIVITIARVM.

Cimon dux Athenienſis ſpolia victis hoſtibus erepta ſuis ciuibus partitus eſt.
Phocioni quũ Alexãder ex Perſica gaza bello parta magnũ auri põdus miſiſſet, recuſauit, (ille.
Crates

Crates Thebanus non paruum auri & argenti cumulum proiecit in mare,quo melius philoſopharetur citra impedimentum.

Democritus agros ſuos reliquit,eoſque paſcua publica fieri paſſus eſt.

Lyſãder rex Lacedęmoniorũ,veſtiméta magni pcij filiab. ſuis à Dionyſio remiſſa recuſauit

Æneas militis cuiuſdam Turno adhærentis(cui nomen erat Magus)diuitias ſpreuit, quas offerrabat, vt veniam conſequeretur victus. Æneas apud Virg.l.10.Argenti atque auri memoras quæ multa talenta,Natis parce tuis.

M.Curium rapam in foco torrentem cum legati Samnitum reperiſſent, eique multũ obtuliſsent auri:Malo,inquit,hæc in fictilibus meis comeſse,& aurũ habentibus imperare

Legati Samnitum Fabricii domum ingreſſi, quum viderent multa ad ſplendorem & tanti viri deeſse maieſtatem, magnam vim auri eidem obtulerunt. Quam repudiauit vltrò, teſtis eſt. Gell.l.1.c.14.

Maior Scipio publicam rerum adminiſtrationem ſponte reliquit, vt priuatus ageret.

Sextum Ælium Catũ,virum conſularem,quum legati Ætholorũ vaſis fictilibus prandentem reperiſsent,eidem vaſa argentea miſerunt,quę tamẽ recuſauit.Neq; aliud argẽti ad extremum vitæ diem habuit,quàm duo pocula accepta à L.Paulo ſocero ſuo.autor Plin.

Maximianus princeps relicto Imperio vitam quoque priuatam elegit.

Diocletianus relicto ſponte Imperio proprijs agris conſenuit.

Theodoſius Atramytenus Imperator,poſt Artemium pertæſus belli ciuilis ceſſit imperio, monaſticamque vitam amplexus eſt.

Lotharius Imperator & rex Gallorum Imperio ſponte ſe abdicauit.

Meſſala prim⁹ oĩum Romę vrbis pręfectus cõſtitut⁹,die ſexta ab ea dignitate ſe abdicauit.

Berta Eugenia relictis opibus paternis cœnobio ſe incluſit.

Ethurga filia Eduardi ſenioris regis Angliæ, relicta itidem paterna domo clauſtrum ingreſſa eſt, in quo ad mortem durauit ſanctiſſimè.

Homobonus ciuis Cremonenſis opes nundinarijs & negociatorjis partas laboribus, reliquit, vt ſpirituali conſuleret lucro.

Nicolaus Pataræus Smyrnæ antiſtes patrimonium pauperibus impertiuit.

Raimundus, Io. Germanus, Vmbertus Vienenſis, Albertus magnus, ſe ſuis epiſcopatibus abdicarunt vltro.

Clotildis ſeu Batildis vxor regis Clodouei,dimiſſis opibus,& regno, cænobio ſe incluſit.

Ludouicus regis Britonum filius relicto principatu, cui poſt patrem erat ſucceſſurus, byſsũ & purpuram in pannoſas & viles commutauit tunicas.

Antonius anachoreta ne eligeretur epiſcopus, læuam ſibi auriculam ferro præſecuit.

Tuditanus patrimonium populo diripiendum ſparſit.

Michael Curoplates,Imperator poſt Stauratiũ,Leoni Armenio curã Imperij reliquit vltrò.

Manuel quoque habena Imperij Alexio reliquit, monaſticam ſecutus vitam.

Idem fecit Ioannes Catucuzenus Imperator,qui ſucceſſit Andronico iuniori.

In Tygris alueo oppidum eſt Babythace,cuius incolę mortaliũ ſoli aurũ in odio cõtrahunt.

Arſenius Romanus patricius, quum vocem hanc incerto autore audiuiſſet, Fuge, tace & quieſce:relicta paterna hæreditate ad cœnobium properauit.

Lach s Longobardorum rex regno ſe ſponte abdicauit, vt monachum ageret.

Placidia virgo,Valẽtiniani imperatoris & Eudoſiæ filia, repudiatis opibus nulli rei præterquam ſaluti inhiabat.

Agnes vxor Henrici tertij Imp.omnibus & diuitiis & honoribus ſe abdicauit, vt religioni daret operam.

Amurathes Turca dimiſſa filio regni cura priuatus egit.

Petrus rex Angliæ,dimiſſo ſuis regno Romam venit, vbi in paupertate priuatus vixit.

ARROGANTES, SVPERBI, GLORIOSI & ambitioſi.

Poetæ fabulantur Caſſiopem,Cephei filiam,Nereidibus ſe prætuliſse,vt Niobem Latonæ, Antigonam filiam Laomedontis Iunoni, Lychionem filiam Dædalionis,Dianæ.

Myxus fuit Dianæ ſacerdos glorioſus,& virtutum ſuarum eximius præco.

Narciſsus puer liberali forma tantæ fuit ſuperbiæ,vt pueros omnes & puellas à quibus adamabatur,nihili faceret.Ouid.lib.5.Metam. multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ;

Digitized by Google

Sede fuit in tenera tam dura ſuperbia forma. Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.

Martialis illudit cuidam Soſibiano, quòd patrẽ appellaret dominum, qui tamẽ erat ſeruus. Sic autem ait: Et ſeruo ſcis te genitum blãdeque fateris. Quum dicis dominum Soſibiane patrem.

Seſoſtris rex Ægypti, fuit adeò ſuperbus, vt domitos reges ad currum iũgeret, eoq; modo trimpharet.

Zeuſis adeò ſibi placuit in Helena, quam pinxit, vt non expectato aliorum teſtimonio, hos verſus ipſe adiecerit: Haud turpe eſt Troas fulgenteſque ære Pelaſgos Coniuge pro tali diuturnos ferre labores: Æternis facies nimis eſt æquanda duabus.

Senecio fuit quiſpiam, qui grãdia ſemper cupiebat dicere. Idem ſeruos nolebat habere niſi grandes & argentea vaſa non niſi grandia. Concubinã habebat ingẽtis ſtaturæ. Summis inſiſtebat digitis, quum diceret, quò grãdior videretur. Themiſon Cyprius Hercule dici Cyprius Hercules dici volebat, rem eoque nomine ſibi diuinam fieri patiebatur.

Callipedes Græcus fuit Tragædiarũ hiſtrio, qui in ea re plurimum ſe mirabatur. Propterea quum Ageſilao regi occurriſſet, arrogantius eũ ſalutauit, ſubinde illi ſe oſtẽtans, & inter aſtantes ſeſe intrudens, arbitratus fore, vt comiter à rege exciperetur. Verùm is quum grauioribus intẽderet, ac ne Callipidem reſpectaret, Non admodum, inquit, noſſe me videris, ò rex, nec qui ſim inaudiſſe. Ridẽs Ageſilaus, An nõ es, inquit, Callipides ille mim⁹?

Varus Pergeus fuit quiſpiam, qui verbis aſſentatorũ corruptus, perſuaſit ſibi, ſe eſſe omniũ formoſiſſimum, arte quoq; & robore in palæſtra omnes excellere, imò ne Muſas quidem cantare ſuauius.

Salmoneus tonitrua aſtutè finxit, vt Deitatis opinionem ſibi vendicaret.

Acco mulier ad ſpeculum ineptè ſibi blandiebatur.

Sabor rex Perſarum, vocabat ſe regem regum participem ſyderum, fratrem Solis & Lunę.

Appion Grammaticus Alexandrinus tanta fuit arrogantia, vt ei immortalitatem polliceretur, cui opera ſua nuncupaſſet.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, tanta fuit inſolẽtia, vt Athenieñſ. legatos biennium ſuſpẽſos tenuerit ſine colloquio, ac demum re infecta reuerti iuſſerit.

Marſyas tibicen notatur hoc vitio, quòd Appollinem ad tibiæ certamẽ prouocauerit, vt fabulantur poetæ.

Menecrates medicus nullam ab his mercedẽ ſolebat accipere, quibus medebatur. Sed hoc tantum petebat, vt liberati ſe ipſius ſeruos eſſe faterentur, eumque Iouem dicerent.

Dares, vt eſt apud Vergilium, fuit neſcio quis glorioſus, qui in ludis & certaminibus (quæ Æneas ad Anchiſæ patris tumulum celebrauit in Sicilia) inani brachiorum oſtentatione gloriabatur, & immodicis laudibus ſe predicabat, vnumquemque ad duellam prouocãs, & ſuam vnius virtutem extollens immodicè. Virg. l. 5. Æn. Nec mora, continuò vaſtis cum viribus effert Ora Dares, magnoque virum ſe murmure tollit.

Miſenum fuit Æneæ tibicen, qui deos marinos ad certamen tubæ auſus eſt irritare.

Numamus Remulus fuit quiſpiam Rutulus, qui quum multum ſibi tribueret, & immodice placeret, Troianos in Italia obſeſſos arguebat imbellię & molliciei. Verba Vir. ſunt hæc. Is primam ante aciem digna atque indigna relatu Vociferãs, tumiduſq; nouo pręcordia regno Ibat, & ingentem ſeſe clamore ferebat. Eodem teſte.

Murrhanus fuit quiſpiam, qui antiqua generis nobilitate gloriabatur. Sic autẽ ait l. 8. Murrhanum hic atauos, & auorum antiqua ſonantem Nomina per reges actum genus õne Latinum Præcipitem ſcopulo atque ingenti turbine ſaxi Excutit.

Polydamas athleta ea fuit animi confidentia & temeritate, vt ruinam ſcopuli, quem præuidebat caſurum, expectauerit, exiſtimans ſe poſſe reſiſtere: quo tamen obrutus eſt, vt iam diximus. Tamyras poeta, Thrax natione auſus eſt cum Muſis de cantu certamen ſuſcipere, ab eiſdem propterea exoculatus.

Iam diximus Theagenem Caprum pauperem fuiſſe, qui haberi volebat diues.

Timæus Siculus hiſtoricus gloriabatur ſeſe Thucydidem & Philiſtum in hiſtoria ſuperaturum, autor Plutarc.

Auſa eſt Arachne certare cum Minerua de lanificio, vt teſtantur Poetarum fabulæ.

Heraclides philoſophus Ponticus draconem aluit, quem feretro ſuo poſt mortem imponi iuſſit, vt ex hoc putaretur ad deos migraſſe.

Empedocles

Empedocles Agrigentinus poeta in Aetnam ſe coniecit, vt ad ſuperos euolaſſe putaretur.

Suffenus fuit ineptiſſimus poeta qui in ſuis operibus mirabatur ſe plurimum, ſibiq. blandiebatur & arridebat. Catullus: Quem non in aliqua re videre Suffenum poſſis.

Amulius Numitorem, Artabanus Xerxem, Athalia vniuerſum Dauidis ſemen interfecerunt vt apud ſuos dominarentur.

Heroſtratus nominis & famæ libidine templũ Dianæ Ephæſiæ incendio dedit. autor Gell.

Remnius Palæmon grammaticus gloriabatur ſecus natas eſſe literas, ac ſecum demum morituras. Idem M. Varronem porcum appellare non veritus eſt.

Alexander Macedo Iouis Ammonis filius dici voluit.

Annibal Cannenſis pugnæ ſucceſſũ elatus, neminem ſuorum ciuium admiſit in caſtra, nec vlli reſponſum dedit, niſi per interpretem.

Hanno Carthaginenſis aues capere ſolebat, quas hanc edocebat vocem, Deus eſt Hanno. Adultas demum & doctas quaqua verſum emittebat, vt eandem emitterẽt vocem. Hoc Eraſmus refert in quendam Pſaphonem.

Marcus Druſus tanta fuit arrogantia, vt L. Philippum Conſulem, quia ſe interpellare concionantem auſus fuerat, obtortragula per cliẽtem ſuum adeo violenter in carcerem detruſerit, vt multus è naribus eius cruor profũderetur. Quum ſenatus ad eum miſiſſet, vt in curiam veniret: Quare non potius, inquit, ipſe ad me venit? Cneius Pompeius alueo egreſſus ante pedes ſuos proſtratum Hiſpeum ambius reum, nobilem ac ſibi amicum, iacentem reliquit contumelioſa voce proculcatum.

C. Nenius Comœdiographus, ſuperbiam ſuã teſtatus eſt Epithaphio, quod ſepulchro iuſſit inſcribi. Erat autem tale: Immortales mortales ſi forte fas flere, Flerent diuæ camænæ Neuium poetam. Itaque poſtquam orci traditus eſt theſauro, Obliti ſunt Romæ Latina loquier lingua. autor Gellius.

Conſtantinus Imperator Irenem matrem expulit, vt imperaret ſolus.

Iulius Cæſar dicebat, debere homines pro legibus habere quæcunque diceret, eoq; arrogãtiæ progreſſus eſt, vt auriſpe triſtia & ſine corde exta quondam nunciante, futura diceret lætiora, quàm vellet.

Domitianus iactabat in ſenatu patri ſe & fratri Imperiũ dediſſe, illos ſibi reddidiſſe. Gaudebat appellatione Domini, atq. etiam Dei. Vnde Euſebius Primus, inquit, Domitianus Dominum ſe & Deum appellari iuſſit. Hinc fluxerunt duo verſiculi cuiuſdam poetæ aſſentatoris Edictũ Domini, Deiq. noſtri, Quo ſubſellia certiora fiunt. Vnde inſtitutum eſt ab eo, vt ne ſcripto quidem, aut ſermone cuiuſdam aliter appellaretur. Statuas ſibi in Capitolio non niſi aureas, & argenteas poni permiſit. Septembrem & Octobrem mẽſes ex appellationibus ſui Germanicum Domitianumq. tranſnominauit, quod altero ſuſcepiſſet imperium, altero natus eſſet.

Caius princeps ſeipſum inter Diuos retulit, & Iouis maximi nomine ſtatuas erigi ſibi imperauit.

Perpenna Conſul regnandi cupiditate Sertorium inter epulas incautum occidit, vt ſolus principaretur in Hiſpania.

Adrianus fuit adeo cupidus famæ & laudis vt libros à ſe ſcriptos de ſua vita, libertis ſuis literatis dederit, qui eos ſuis nominibus publicarent. autor Aelius Spart.

Ducebatur Nero æternitatis perpetuæq. famæ cupidine, vnde & menſem Aprilem Neronem appellauit, & Romam Neropolim conſtituit appellare. autor Suetonius.

Maximinus iunior tãta fuit arrogãtia, vt manus & pedes ſenatoribus præberet oſculãdos.

Heraclius Phocan interfecit, vt ſolus imperaret.

Iugurtha fratres ſuos Hiempſalem & Adherbalem morti dedit, vt Numydarũ regno ſolus potiretur.

Sellus fuit quiſpiam, qui quum eſſet pertenui fortuna, volebat tamen haberi diues.

Actius poeta in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuit, quum tamen breuis admodum eſſet. autor Plin. l. 34.

Solebat Caliphanes poeta diuerſorum carminũ & orationum initia conſcribere ad tres aut quatuor verſus, eaque pronunciare & oſtentare, vt commentum ignorantibus multiſcius & eruditus videretur.

Maricus quidam ex plebe Boiorum auſus eſt ſe Deum facere. autor Corn. Tacito.

Digitized by Google

Erat Athila rex Pannoniæ ſuperbo inceſſu, huc atque illuc oculis circumferens, vt elata potentia in ipſo corporis motu appareret.
Neſtorius hæreticus factus præſul Conſtantinopolitanus, orationem poſtero die habuit ad populum arrogantiæ plenam & ſuperbiæ, qua cœlum ſe vnicuiq; daturum promittebat.
Manes hæreticus prædicabat ſe natum virgine, deitatisq; nomen ſibi vendicabat.
Paulus Samoſatenus hæreticus, diues factus è paupere, excreuit in ſuperbiam intolerabilē. Nam incedens per vicos & compita, doctrinam & literas oſtentabat publicè, & notarijs in propatulo, quicquid primum in Buccam veniſſet, dictabat.
Spitigneus rex Bohemorum dominandi libidine bellum geſſit cum fratre Tratiſlao.
DE IRA ET ODIO.
Saul quū audiuiſſet, Dauidē ſibi odioſum ab Abimelecho in Nobea ciuitate hoſpitio ſuſceptum, ira & odio ciuitatem & hoſpitem incendit, hominibus vtriuſq; ſexus interemptis.
Anna ſororem Cayphæ pontificis, audita à Chriſto veritate, veſtem à pectore diſſecuit, quaſi blaſphemiam audiſſet.
Semiramidi circa cultum capitis occupatæ, quum nunciatum eſſet Babylonem defeciſſe ira feruens, altera crinium parte incompta ad eam expugnandam cucurrit.
Olympias Alexandrini mater, tanta fuit iracundia, vt Iolam pincernam (qui Alexādro venenum præminiſtraſſe ferebatur) mortuum, & iam tumulatum refodi iuſſerit, ac refoſſum minuatim diſcerpi.
Cleomedes Athleta, poſt interfectum & exenteratum Lachum Epidamnium pugilem quū à iudicibus in ius vocaretur, indignatus columnam, qua fulciebatur domus ludi literarij, diſiecit, eaq; ruina extinxit plurimos.
Etheocles & Polynices mutuo odio in tantum exarſerunt, vt mutuis quoque vulneribus, fruſtra renitente Iocaſta matre, ſe confecerint dominandi ambitione. Quin etiam pertinax ille odii tenor apparuit in cadaueribus: nam dum cremarentur, rogus ipſe in duas partes ſe diuiſit. Vnde Oui. Sciditur in partes, geminoque cacumine ſurgit, Scinditur in partes atra fauilla duas.
Aeſchinos orator Demoſthenem ſibi infenſum mordaciſſimis orationibns inſectatus eſt.
Chærephon Athenienſis philoſophus, impetuoſa fuiſſe fertur iracundia. Hinc adagium natum, In Palladis veſtigijs nihil Chærephontis gubernabis.
Hercules ob nimiam bilem ſacro morbo fuit obnoxius.
Bellerophon ob mœſticiam ſolus in campis vagabatur.
Socrates quoque & Plato atra bile dicuntur laboraſſe.
Malacho poetæ Syracuſano immoderata bilis plerumque vſum rationis auferebat: Eratq; tum præſtantior in abſoluendo carmine, dum erat alienatus mente.
Archelaus Macedonum rex ſic atra bile afficiebatur, vt ſpei plenus ſibi maiorem in modum confideret.
Philagrus ſophiſta Cilix, auditor Lolliani, fuit iracundus maximè. Nam & dormitāti quādoque auditori pugnum in malam fertur impegiſſe, & infregiſſe colaphum.
Cotys rex Thracū natura fuit præ rapidus ad iram, & ad vltionem præceps, & impetuoſus in ſeruorum delictis. Propterea accepta à quodam fictitia vaſa, precioſa quidem, & tornatili opere conſpicua, ſed tamen fragilia & obnoxia iniuriæ, penſauit collato precio: poſtea tamen fregit, ne ſi à miniſtris fracta eſſent, temperare non poſſet ab inferendo ſupplicio.
Eurilochum (qui Elienſem Pyrrhonem audiuit) tam bilioſum & iracundum fuiſſe conſtat, & quum in Elide varijs quæſtionibus agitaretur, eſſetq; reſpondendo fatigatus, abiecto pallio Alpheum flumen traiecerit: interdum quoque ſumpto cum carnibus verum ad forum vſq; cucurrerit, coquum ſuum perſequens.
Seuſippus Eurymedonis filius ira aliquando percitus catulum in puteum deiecit.
Perſeus rex victus à Paulo Aemylio, duos ex domeſticis victum ſolari volentes, ira & dolore præcipitantibus ſenſim morti dedit.
Alexander ira percitus Clitum nutricis ſuæ filium conuiuio adhibitum ferro confodit.
Hipponax poeta tanto odio Bubalum pictorem inſectatus eſt, vt eum ſuis ſcriptis ad laqueum perpulerit.
Promerus domeſticus Archelai regis Macedoniæ, Euripidem vſque adeò inſectatus eſt, vt eidem

Digitized by Google

eidem à regis cœna redeunti fuſtim canes immiſerit,qui poetam ipſum diſſiparunt.
Tantum fuit Annibalis in Romanos odium, vt annos octo natus,altaria tenens iurauerit, ſe quum per ætatem liceret,acerrimum hoſtem populo Romano futurum.
Martius Sabinus ægrè ferens Hoſtilium ſibi prælatum in regno,cui aſpirabat,tanto furore exarſit,vt tædio vitæ mortem ſibi conſciuerit.
Simili exemplo Val. Publicola, dolens Lucretium Collatinum collegam Bruto in cõſulatu fuiſſe deſignatum,ſenatoriæ dignitati,cauſarumq;patrocinijs & clientelis renunciauit.
Q. Metellus quum vtramque Hiſpaniam conſul,& demum proconſul,ſubegiſſet, ægrè ferens Q. Pompeium conſulem(quem ſummè oderat)ſibi ſucceſſorem mitti: ita percitus exercitum diminuit,commeatus & horrea militibus reliquit diripiéda,arcus & ſagittas confregit,elephantis cibaria vetuit,nihil denique(quo ſe tueretur Pompeius)dimiſit.
Cornelius Sylla C. Marij reliquias, apud Anienenſitas, diſſipari iuſſit, ſolo motus odio. Propterea moriens primus apud Rom.erumari voluit,talionem veritus.
Cottæ apud Romanos dicti ſunt ab iracundia & oris toruitate.
Vatinius propter flagitia adeò fuit odioſus Romanis,vt in prouerbium fluxerit,Odium Vatinianum. Catullus: Munere iſto odiſſem te odio Vatiniano.
Vedius Pollio fuit vſque adeò iracundus & præceps in choleram,vt ſeruum qui criſtallinũ fuperat,ad ſupplicium rapi iuſſerit,& murenis dari prædam.Et iam actũ erat de ſeruo, niſi ad Cæſaris pedes ſe prouoluiſſet,nõ mortem deprecaturus,ſed mortis genus.Demiratus crudelitatem Cæſar,veniam exorauit puero. Quanto Cic.odio deflagrauerint M. Antonius & Fuluia literarũ monumẽtis traditum eſt. Nero audita Galliarum defectione,diſcumbens præ nimio dolore mẽſam ſubuertit,fregitq;duo immẽſi precii pocula.
Comodus Imp. ira percitus balneatorem in fornacem ardentem coniecit, quòd balneum intraturus tepidiuſculum inueniſſet.
Septimus Seuerus Clodium Albinum prælio victum interemit. Nudum eius corpus pro palatio proijci iuſſit, ac poſtremò equum abhorrentem calcaribus ad actum coegit ſupinum cadauer conculcare.Qua rabie nondum contentus ipſum retinuit,quoad fœtore compulſus iuſſerit in flumen præcipitari.
Heliogabalum populus Rom. ita odit, vt mortuum proiecit in cloacam, mox in Tyberim cum matre Scenide traxerit,eiusq;nomen è publicis monumentis eraſerit.
Clotarius ſeruatis per decennium odij fauillis,Galterum Yuetorum Rothomagenſẽ, ſanctiſſima illa die & paraſceue (qua Chriſtus pro noſtra omnium ſalute mortem paſſus eſt)ad genua prouolutum,ira feruens interfecit,in ſacro illo ſacello,quod eſt Lutetiæ.
Horatius fatetur,ſe ſuapte natura iracundum fuiſſe,facilè tamen placabilem,vbi ait:Iraſci facilem,tamen vt placabilis eſſem.
Fuit Auſonius poeta in iram propenſus, quod ſuo ipſe fatetur teſtimonio, dicens: Iraſci promptus properaui condere motum,Atque mihi pęnas pro leuitate dedi.
Mortuo quoque Michaeli Palæologo Imp.populus Rom.ſepulturæ locum denegauit.
Ecelinus tyrannus tanto interdum furore correptus eſt,vt acceptum in bello vulnus,frendens in mortem ſæuientis feræ vnguibus dilaniauerit.
Machometes Othomanus quum duos cucumeres in horto pubeſcentes foris rediens decerptos inueniſſet,protinus duos iuuenes eleganti forma præd tos(quos ad vſum nefariæ libidinis domi enutriebat)ſe decerpſiſſe negantes,gladio traiecit.
Stephanus Sextus Pontifex Formoſum Pontificẽ (quem in petitione pontificatus aduerſũ habuerat) mortuum iuſſit erui è ſepulchro,ademptisq; Pontificis ornamentis extra eccleſiam ſepel'ri,abſciſſis prius digitis.
Pari odio Sergius tertius Põtifex Formoſum ipſum inſectatus eſt.Eius enim corpus denuò erutum palam in foro capite mulctauit, ac deinde in Tyberim proiecit, in gratiam Lotharij Gallorum regis,cui Formoſus ipſe odioſus fuerat viuus.
Quo die ſacra Cineritia celebrantur à catholicis, quum presbyteri Cardinales ad genua Bonifacij Pontificis de morte ſe reclinaſſent ad excipiendos cineres, Pontifex ipſe paropſidem cum cineribus proiecit in faciem Procheti Genuenſis Archiepiſcopi, cuius odio conflagrabat, verbiſque immutatis dixit: Memento homo, quia Habellinus es, & cum Gabellinis morieris.Erat autem Gabellinorum factio Guelphis(quos amabat Pontifex) inimica.

INVI-

Digitized by Google

INVIDI.

Cain videns Abelis fratris ſui fortunas feliciore ſemper in cremēto quàm ſuas augeri, eūdem gladio traiecit.

Dathas & Abyrus eodem morbo laborantes, Aaroni ſacerdotium adimere conati ſunt.

Ioſeph venditus eſt in ſeruum à fratribus, quòd patri eſſet charior illis.

Fecit liuor, vt Herodes multa puerorum millia morti dederit, ad intercipiendum virginis partum, futuræ cuius gloriæ inuidebat.

Hyacinthum Poetæ fabulantur liberali forma iuuenem, quem diſco luderet, à Borea interfectum, quod Apollinem charius diligeret, quàm ipſum Boream.

Simili figmento aiunt, fulminatū à Ioue Aeſculapium, quòd Hippolytum reuocaſſet. Vnde Quintianus in Cleopoli. Iuppiter Hippolyto ſtygia à fornace redempto. Ecquid Apollineam reſonanti fulmine prolem Opprimi?

Paridis iudicium, & Ganymedis raptus tantam Iunoni inuidiam conflauerunt in Troianos, vt eoſdem multis procellis naufragos ſemper agitauerit, & auerterit, ab Italia, vt fabulatur Maro.

Circe venefica inuidens Scyliam nimpham à Glauco amari, fontem (in qoo ſe lauabat) infecit veneno cuius virtute Scylla in monſtrum marinum mutata eſt.

Bauius & Meuias ineptiſſimi poetę, Virgilio ſuam inuiderunt gloriam. De quibus ipſe Vir. in Buc. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

Aiax Telamonius inuidens arma Achillis interfecti data præmiū Vlyſſi, verſus in furias ſe interemit.

Laboratus hoc morbo Zoilus Homerum poetarū Maximum conuiciis lacerare non deſtitit. Mar. Ingenium magni liuor detraxit Homeri. Quiſquis ex illo Zoile nomen habes.

Dædalus Telon diſcipulum ſuum interemit ob inuidiam, quòd figuli rotam & ſeram excogitaſſet.

Hyarbita Maurus, dum Timaginem philoſophū inter pocula declamantem vellet imitari, & non poſſet, inuidia crepuit. Horat. l. 1. Epiſt. Rupit Hyarbitam Timagenis ſtimula lingua, Dum ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi. Inter Xenophontem & Platonem tacitæ cuiuſdam æmulationis liuor extitit, quum hic illius nuſquam operum ſuorum meminerit. Contra verò Xenophon ipſius Platonis libros de Optimo ſtatu reipub. adminiſtrandæ mutuis ſcriptis impugnauerit.

Sunt qui dicant, Ariſtotelem præceptori ſuo Platoni adeò inuidiſſe, vt bonam eius operū partem flammis & incendio dederit.

Dranes fuit Rutilus, qui Turni gloriæ ſemper inuidit. Virg. l. 11. Tum Dranes idem infenſus, quem gloria Turni Obliqua inuidia ſtimuliſque agitabat amaris.

Cato Vticenſis victoriam Cæſaris ægrè ferens, eiusque principatui inuidiens, ſe occidit.

Mutius quit quiſpiam apud Romanos maleolus, & alienam poteſtatem adeò ægrè, ferēs, vt quum Publius cum ſolito triſtioré aliquando vidiſſet, ſtatim dixerit Aut Mutio neſcio quid incommodi acceſſit, aut neſcio cui aliquid boni.

Nec mutua caruerunt inuidia Salluſtius & Cicero, quum ille huic impingat, quòd eloquētiam pudicitiæ iacturam apud M. Piſonem perdicerit, vxoremque ſacrilegam, & filiam matris pellicem habuerit Hic verò illi, quòd impudiciſſimi corporis quæſtu victum ſibi paruerit, patrem mori coegerit, quòd eo nondum mortuo pro hærede omnia dexerit, bis item ad iudicium ſubſellia tractus in extrema ſteterit fortuna.

Aſinius Pollio adeò fuit infenſus nomini Ciceronis, vt eius leges audire nequiuerit. Nam quum Sextilius poeta carmen hoc retuliſſet, De Pendus Cicero, patriæq; ſilētia linguæ: Aſinius ea re permotus, audire noluit.

Didymus Alexandrino liuore motus ſex libros in Marcum Tullium edidit, dictus propterea Ciceromaſtix.

M. Varroni (quem Maurus Terentianus virum vndecumq; doctiſſimum appellauit) adeò inuidit Rhemnius Palemon grammaticus, vt eum porcum appellarit.

Catullus poeta inuidioſus fuit cuidam Siconio, quē his verſibus inſectatur; Siconi arbitrio populi tua cana ſenectus Spurcata impuris moribus intereat. Nó equidem dubito, quin primū inimica bonorū Lingua exerta auido ſit data vulturio. Effoſſos oculos forct atro gutture coruus, Inteſtina canes cætera membra lupi. Cęſar ægrè ferēs Catonem ſibi inviſum, à

Digitized by Google

viſum, à M. Tullio multis celebratum laudibus, duos libros in eundem ſcripſit, qui ea re Anticatones inſcripti ſunt, in quibus omnia propè Catonis vitia collegit, & inter alia ebrietatem, vt maximum probrum, illi obiecit.

Caligula inuidia motus Torquato torquem, Cincinnato crimen, & Cn. Pompeio ſtirpis antiquæ Magni cognomentum abſtulit. Eſium quoq; proculum formoſiſſimum adoleſcentem iugulari fecit.

Adrianus Traiani gloriam adeò inique tulit, vt Armenia, Aſſyriam, Meſopotamiam ab illo acquiſitas, Parthis conceſſerit, & pontem ſupra Danubium (quem ille magno conſtruxerat impendio) furioſus euerterit.

Illud porrò adijciendum eſt, multos patria ſponte exceſſiſſe, ad declinãdum inuidiam & in aliena terra vixiſſe, vt fecit Iphicrates in Thracia, Conõ in Cypro, Timotheus in Leſbo Chabrias in Ægypto, Chares in Sigæo. Apud Romanos Põpeius poſt tot triumphos & imperia, domi aut ruri ſe continebat, rarò in publico prodiens. Syll. 13. de inuidia hoc modo ſcribit: O dirum exitiũ mortalibus, ò nihil vnquam Creſcere, nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia. Ouid. l. 2. Met. Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto.

ALIENÆ LAVDIS AVT, virtutis æmuli.

Nihil maiore voto ſtuduit Theſeus, quam Herculis imitari virtutem. Quod vt faceret, mõſtra plurima confecit in terra Græcia: Scyronem, Procuſtem, & Scinin latrones, Cretonem tyrannum, Minotaurum bicorporem, & Centauros oppreſſit, Thebas domuit, ad inferos penetrauit.

Themiſtocli Athenienſi Milciadis trophæa ſomnum excutiebant.

Salmoneus apud Elidem Græciæ, & Alladius apud Albam Italiæ Iouis fulmen & tonitrua mentiri & confingere voluerunt. Alexander viſo Achillis ſepulchro, prope modũ collacrymari cœpit, ſtudio gloriæ & æmulatione virtutis: cumque felicem prædicare, cui cõtingiſſet habere laudum ſuarum præconem Homerum.

M. Craſſus apud Romanos æmulus fuit rerum à Pompeio geſtarum.

Iulius Cæſar quum veniſſet Gades, animaduerſa apud Herculis templũ Alexandri Magni imagine, ingemuit, & quaſi pertæſus ignauiam ſuam, quod nihil tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet.

LITIGIOSI.

Parnus fuit quiſpiam, qui ob amiſſam nauiculam, cum ijs quibusq; litigabat. Hinc adagium, Diſceptare ſcaphulam: ideſt, ob res minutulas, multum mouere litium & querelarum.

Solebat Patacion bonis viris calumnias ſtruere, eoq; turpi quæſtu rem domeſticam augere. Hinc adagium, Patacione calumnioſior.

Auus quæpiam fuit Ptolomeis, quæ quoad vixit, lites agitabat, nec vnquã ab agẽdis cauſis feriebatur. autor Diogenianus apud Eraſmum.

Eutymnus fuit calumniator, qui diſſidium inter Caſtorem & Polucem conatus eſt ſerere, alterum apud alterum inſimulans.

Hyperbolus fuit quiſpiã mirum in modũ appetens litium. Hinc adagiũ, Vltra Hyperbolũ.

Gellius ſcribit, Xãtippam Socratis vxorem moroſam fuiſſe admodum, & iurgioſam: quod etiam de altera eius vxore Myrtho Ariſtidis filia prædicatur. Ambæ enim in muliebres contentiones propter ipſum Socratem deueniebant.

Herodotus ſcribit, Heuriſthenem & Proclem fratres vbi adoleuerũt, per omne vitæ tẽpus inter ſe diſſenſiſſe, & eorum poſteros itidem perſeueraſſe.

Empedoclem aiũt ijs fuiſſe moribus, vt aſſidue ſimultatem cum aliquibus ſuſciperet, eaſq; pertinaciſſimè exerceret.

Notum eſt, quemadmodum Etheocles & Polynices fratres mutuo diſſidio ad certamen & mutuam mortem venerint regnandi libidine.

Cornelius Tacitus ait, Virginium ſeditionibus obnoxium fuiſſe.

Plinius ſcribit, diſcordiam ignotam eſſe Hyperboreis viritim, gregatimque de gentib.

Fuit Pomponius Atticus tanta erga domeſticos facilitate, vt iurauerit, ſe cum matre nonagenaria numquam in gratiam rediiſſe, cum ſorore pariter nullam geſſiſſe ſimultatem.

AVDACES ET TEMERARII.

Poetæ Phaetontis arguũt temeritatem, quod patris currum acceperit regẽdum, quum tamen non

men non eſſet idoneus auriga. Ouid. l. 1. Triſt. Vitaret cœlum Phaeton ſi viueret, & quos Optauit ſtultè, tangere nollet equos.

Gigantes auſi ſunt Iouem armis laceſſere, & in eum ſcopulos iaculari, vt volunt Mythologorum fabulæ. Autor Ætnæ: Tentauere (nefas) olim detrudere mundo Sydera, captiuiq; Iouis transferre Gigantes Imperium, & victo leges imponere mundo.

Theſeus & Pyrithous finguntur irremeabiles vmbrarum domos irrepuiſſe, vt dominam Ditis thalamo deducerent.

Icarus confictis à patre Dædalo pennis ſupra modum intumeſcens, auſus eſt mediocrem parêtis volatum deſerere, & in ſublime niti, donec liquefactis à ſole pennis, præceps deciderit in mare. Ouid. l. 1. Triſt. Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis Icarus, Icarijs nomina fecit aquis.

Bellerophon inſidens Pægaſo per medium aerem ferri voluit.

Iaſon & Typhis vitam ventis primi commiſerunt, & vias maris (quas natura negat, teſte Claudiano) aggreſſi ſunt, Triſtes Hyadas rabiemq; noti, infames ſcopulos, Acroceraunia & mare turbidum, vt ait ille, ſiccis oculis proſpicientes.

Fuit & in primis temerarium Sinonis facinus, qui fatalem machinam in medios Troianos duxerit ſolus in vtramque paratus aleam. autore Virg.

Milo Crotoniates nimia roboris confidentia tentauit arbores diducere.

TIMIDI ET METICVLOSI.

Iurauerat Petrus Apoſtolus, ſe non defecturum à Domino, etiamſi Apoſtoli omnes hoc feciſſent: vbi tamen ventum ad diſcrimen, ſubduxit ſe periculo, & ſecutus eſt à longe, captumq; ter ante gallicinium negauit, impietatis Iudaicæ metu.

Archilochus ſcripſit, ſatius eſſe clypeum abijcere, quàm interire. Vnde & Lacedæmonij ſuis eum finibus iuſſerunt excedere.

Cleonymus notatur apud Ariſtophanem, quod abiecerit clypeum.

Theagenes fuit adeò ſuperſtitioſè timidus, vt domi haberet Hecates ſimulachrum, nec vſquam pedem moueret, niſi illo conſulto.

Artemon apud Græcos metu fractus & ſtupidus, & diu intra domus ſepta ſe continuit, duobus ſeruis æreum ſcutum ſupra eius caput ſuſtinentibus, ne quid noxiũ supernè excideret. Si quando autem tecto egredi cogeretur, lectica tecto ad operta geſtabatur.

Piſander timebat, necubi animæ ſuæ occurreret, à qua viuus eſſet deſtitutus.

Dionyſius eo formidinis progreſſus eſt, ut cultros metuens tonſorios, candête carbone ſibi adureret capillum. Quin & tondere filias docuit, ferro tamen remoto: inſtituitque vt cãdentibus iuglandium putaminibus barbam adurerent.

Ariſtogiton fuit Athenienſis quidam ſycophanta, qui Martem habebat in lingua, & nunquam non loquebatur de bellis, vt propterea bellicoſus appareret, quum tamen re ipſa foret meticuloſus. Proinde quum die quadam intellexiſſet exercitũ parari, & cõuocari milites, ſimulata valetudine crus obligauit, & baculo innixus in publicũ ſe protulit clauditatem ſimulans. Quod vbi primum conſpicatus eſt Phocion, cognita primo intuitu hominis vafricia, exclamauit: Ariſtogiton claudicat.

Ariſtophanes & Lucianus induxerunt Plutum quendam omnia formidantem.

Demoſthenes pro ignauo & maximè timido accuſatus eſt, quod in propria cauſa dicturus, prius aufugerit, quàm deuenerit in iudicium.

Lycas furentem fugiens Herculem complexus aras tremebunda manu mortem metu cõſumpſit, vt nimio de metu exanimatus mortem ſenſiſſe non videatur.

Taurea Campanus, verbis quam re ferocior, Claudium Aſellum militum Romanum ſuperbis comminationibus ad duellum irritauit vltrò, vbi autem ventum eſt ad conflictũ repentè concitato equo fugam arripuit, & aufugit Capuam.

Perſes rex Macedoniæ fractis opibus regni, humiliter & abiectè prouolutus iacuit ad Æmilij pedes.

Cn. Vatienus ſiniſtræ manus digitos ſibi amputauit, ne bello Italico militaret.

Diocletianus quum multos idolis ſacrificare volentes morti dediſſet, vnus omnium Marcellinus Pontifex ad ſimulacra demonum, metu mortis immolauit.

Anaſtaſius Alexandrinus antiſtes, impar Arrianorum inuidiæ, ſex annos in profundiſſimo ciſternæ lacu metu mortis delituit.

MOLLES,

Digitized by Google

MOLLES, FOEMINATI & elegantes.

Syri olim malè audierunt ob morum molliciem. Vnde adagium, Syrus quum non ſis, ne Syriſſa.

Bacchi molliciem Seneca in Hercule furentes his exprimis verbis: Non erubeſcit Bacchus effuſos tener Sparſiſſe crines nec manu molli leuem Vibraſſe thyrſum, quum parum forti gradu Auro decor Syrma Barbaricum trahit.

Ariſtagoras quidam Mileſius quum in concionem prodijſſet, in ſolia apud Lacedæmonios veſtitus mollicie, quidam ex Ephoris hoc eum dicto ſubmonuit: Domi Mileſia.

Agathon fuit quiſpiam tibicen, cantilenarũ ſuauitate aures maiorem in modum deliniens, quem infamia mollicici laboraſſe, teſtis eſt apud Eraſmum Zenodotus.

Sardanapalus ob inſignem molliciem prouerbio locum fecit. Fuit delicijs vſq; adeò effœminatus, vt inter eunuchos & puellas ipſe puellari cultu deliteſceret.

Stratonem Sidonium Theopompus ſcripſit mortales omnes ſuperaſſe delicijs & mollicie. Ad quod alluſit Mirandula in hymnis: Quam quæ Sidonium velabat purpura regem.

Battalus fuit neſcio quis tibicẽ, qui laſciua & vinolẽta carmina cõplexus eſt, fecitq; adagio locum, Battali ſimius. Cæl. ait, hunc primum omnium calceis fęmineis in ſcena vſum fuiſſe artemq; tibiarũ omnino remoliuiſſe. A quo fluxos, exoletos, & parũ viros Battalos vocant. Nitarum quendam fuiſſe Cælius ſcribit, mollicie pluſquam muliebri infamem.

Dionyſius apud eundem Cęlium teſtis eſt Ariſtodemũ tyrannũ apud Cumas in Rom. ãtiquitatibus mollem fuiſſe cognominatum, quod parum vir eſſet ac pudicitiã ſubrauiſſet.

Andramytem Lydorum regem ferũt omnium primum fœminas eunuchas feciſſe, eiſque eunuchorum vice vſum.

Ariſtoteles gaudebat mundo cultu & elegante, comamque delicatius cõtendebat: annulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat ſibi nimium. Quo factum eſt, vt mollicici ſuſpectus haberetur.

Philoſtratum Ariſtophanes quendam laſciuiuſcule ſe ornantem Cynalopeca vocabat, vocabulo ex cane & vulpe concinatum.

Demoſthenẽ tradũt cultu corporis nitido nimis & accurato fuiſſe adeò, vt molles (quibus laſciuiebat) tunicula ab æmulis probro date ſint. Quinetiam notatus eſt vt parum vir, quodque polluto eſſet ore.

Lyſicrates abijt in vulgi fabulã, quod iã ſenio confectus capillos fucaret, vt ſpecioſus videretur & iuuenis Cuiuſmodi ridẽtur apud Mar. Ollus apud Horatiũ vxor pauperis Ibyci.

Maſſilienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur comis vnguẽto delibutis capilliſq; religatis. Hinc ortum adagium, E Maſſilia veniſti, in molles.

Argyrphius fuit dux quiſpiam effęminatus, nihil habens viri, præter barbam.

Diadumenus fuit quiſpiã elegãs iuuenis, cuius effigiẽ Polycletus expreſſit iuuẽta molliore.

Miracles neſcio quis fuit concinnatulus, qui vnguẽtatos auratoſq; capillos fertur habuiſſe. De hoc Val. Flac. l. 1. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens ſterilemque iuuentam.

Artemonem quendam aiunt fuiſſe mollem adeò & ſolutum delicijs, vt numquam pedibus itaret, ſed ſemper lectica circumferretur, haberetq; duos vtrinq. famulos peluim æream ſupra caput ferentes, ne quid ſupernè noxium excideret. Propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon verſatilis. Crin. l. 16. c. 11.

Fuit & Abron quiſpiam vitæ adeò corruptæ & effęminatæ, vt locum parœmiæ ſequenti reliquerit. Abronis vitam agens De molliter ac delicioſè viuentibus.

Cliſthenes comicorum conuicijs laceratus eſt, quòd parum vir haberetur, ſeq. cultu indecoro velut in mulierem transfiguraret. Quod feciſſe dicitur Aſſyriorum rex Sardanapalus, vt liberius inter fęminas laſciuiret.

L. Sylla Imp. chlamydato ſibi & crepidato Neap. ambulare de forme non duxit Val. M.

C. Duellius (qui de Pęnis triumphauit) quotieſcunq. epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine à cęna domum reuerti ſolitus eſt. autor Val. Max.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuenem egit, perditoq. amore vulgatiſſimæ meretricis infamis fuit.

Hortẽſius orator probroſi laceratus eſt Satyris, quòd circũſpectè & moroſe indutus eſſet, quodque

quodque manus eius inter agendum eſſent argutę & geſtuoſæ. Sed & L. Torquatus cũ Dionyſiæ ſaltatriculæ nomine appellabat. autor Gell.
Iulius Cęſ. fuit adeò effęminatus, vt Curio pater quadam eum oratione omnium mulierũ virum, & omnium virorum mulierem appellauerit.
Auguſtus ad Mecænatẽ ſcribens, eiuſdem molliciem & delicias multis expreſſit locis, ſed hoc maximè: Vale. Mœcenas mel gentium, ebur Ethruriæ, laſar Arretinum, Tyberinũ margaritum, Ciineorum Smaragde, Iaſpi figulorum, Berille, & carbunculum Porſennæ. Annæus quoque Seneca Mecœnatem vocat diſcinctũ, molliſſimasque eius delicias, & portentoſam orationem. Idem: Magnũ, inqit, Romanæ eloquentię daturus exemplũ, niſi illum eneruaſſet felicitas. Macrob. l. 2. & Crinitus l. 24.
Attidius Melior Domitiani temporibus tantæ fuit mollicei, vt nitidius appellari meruerit, vnde Statius: Stat quæ perſpicuas Nitidi Meliores opacet Arbos aquas.
Traditum eſt, Heliogabalũ (qui ſupra omnia prodigia fuit molliſſimus) verſatilia trichinia habuiſſe, in quibus amicos quãdoque ponere cõſueuit, eosq; violis & floribus opprimere, ſic vt aliqui animam efflauerint autor Lampridius. Idẽ quoque quaternos canes ad currũ iunxit, proceſſit & in publicum, iunctis quatuor ceruis: coniunxit etiã Leones & Tygres, Cybelem ſe & Liberum patrẽ vocans: habuit vehicula gẽmata & aurata: atq; vt inſaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; à nudis vectus eſt.

STVLTI, ET INSIPIENTES.

Pſylli populi, dũ Auſtrum ventus plus nimio haberent inuiſum, vt ſibi & ſuę terrę noxiũ, ſumptis armis in eum hoſtiliter profecti ſunt, ceu viuum aliquem hominem, & non rẽ incorpoream peterent. Herod. l. 4. & Gell. l. 4. & Gell. l. 16. c. 11.
Corœbi filij Mygdonis Phrygii ſtultitia vulgi fabulis celebrata eſt, qui maris vndas numerare conabatur, quum non poſſet vltra quinq. numerare, autores Euſtat. Lucianus apud Eraſmum. Bagas fuit quiſpiam ſtupidæ mentis & attonitæ. autor Plutar. in collectaneis. Vnde ortum adagium: Vt Bagas conſtitiſti.
Melitides fuit ſtultus, ab Homero celebratus qui euerſa iam Troia veniſſe legitur, auxiliũ laturus Priamo. Luciano apud Eraſmum: Melitidem aut Corœbum mè putas per deos.
Amphiſtitides tantæ fuit ſtultitiæ, vt ignoraret, vtro ex parente prognatus eſſet.
Accon vetulano laborauit delirio (ſicuti iam diximus) vt ſolita ſit ad ſpeculum cũ imagine ſua, perinde ac cum alia muliere confabulari. autores Cælius & Eraſmus, ex aduocatis Græcorum teſtimonijs.
Cippius ſimulabat ſe dormire, & ſtertere, quo facilius eius vxor mœcharetur. Quod arguit eum à zelotypia longè fuiſſe alienum. Vnde natũ videtur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallũ epiſtola poſitum: Non omnib. dormio. autor Lucillus apud Berroaldũ.
Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur, hoc ridebat profuſius.
Midas Gorgii filius, quum agreſtem Panos dici cantilenã Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abiit in riſum. Vide Ouid. l. 11.
Claudius princeps inter ſtultos numeratur, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quũ Britanniculum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.
Entuſiaſmus eſt quidam mentis ſtupor, quo laborauit Mammachutus quiſpiam ſola inſignis fatuitate. Vnde Mammachuti dicuntur hiantes & ſtupidi. autor Ariſtophanes apud Cæl. l. 9. c. 28.

CRVDELISSIMI HOMINES.

Saul rex Iudæorum, audita ab atatro ſuorum hominum legationem de Hammonitarum iniuria quærentiũ, bobus (quos præ ſe agebat) ſuccidit crura, præfatus ſic omnes perituros, qui ſibi eodem die ad Iordanem ffluuium preſtò non eſſent in armis.
Abimelech Gedeonis filius regnãdi cupiditate 70. fratres crudeliter occidit, vno dũtaxat excepto, qui fuga & pedibus ſalutem ſibi reperit. Idem Sichimitas (quòd ab his vrbem & tribu eiectus fuiſſet) noctu adortus, omnes trucidauit, nulla ſexus aut ętatis habita ratione. Vrbẽ vi captã diruit, & in eius area ſalem ſparſit pro ſemine. Eos verò qui ſpe ſalutis ad templa ſe receperant facta lignorum congerie ibidem flammis & fumo necauit.
Athalia fœminarum ſæuiſſima, omnem Dauidis ſtirpem ſuſtulit, ne quis ſupereſſet à quo prohiberetur dominio.

Herodes

Digitized by Google

Herodes multa puerorum millia occidi iuſſit,vt autorem noſtræ ſalutis interciperet.

Progne Pandionis Athenarum regis filia,Itym filium marito ſuo Tereo Thracum regi apposuit comedendum,quo ſtuprum intuliſſet Philomelæ eiuſdem Prognes ſorori.Virg.in Buc.Quas illi Philomela dapes,quæ dona parari.Vbi Philomelam poſuit pro Progne.

Medea fratrem Abſyrtam & alios Iaſone ſuſceptos membratim diſcerpſit.Ouid.1.in Ibin: Et tua ſic latos ſpargantur membra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere vias.

Tydeus arroſit caput Menalippi.Idem Ouid.Nec dapis humanæ tibi erunt faſtidia,quaque Parte potes,Tydeus temporis huius eris.

Gerion Mercurio natus patri hoſpites immolabat:autore Plut.

Eryx filius Veneris & Batæ, ſolebat hoſpites crudeliter enecare. Hunc Hercules occidit: Mart.l.5.Et grauis in Siculo puluere fuſus Eryx.

Diomedes & Buſyris equos humana carne pauerunt.Virg.l.3.Georg....Quis aut Euryſthea durum,aut illaudati neſcit Buſyridis aras?Oui.l.3.de Triſt.Sæuior es triſti Buſyride, ſæuior illo,Qui falſam lento torruit igne bouem.

Dirce Thebana mulier, qui ſenſit Lycum maritum captum amore Antiopæ Nictæi filiæ puellam tauri ceruicibus alligauit,ſuſpenſis à cornibus tædis ardentibus vt bos tormẽto furioſior,Antiopam ipſam per abrupta & ſcopulos tractam diſcerpſerit.

Damaſippus homo nulla præditus virtute,nobiliſſimos ciues(qui Syllanis partibus adhæſerant)inter victimas tanquam belluas crudeliter enecauit. Aruinæ tribuni plebis truncũ in ſublime elatum per ora vulgi deferri iuſſit,tandem à victore Sylla obtruncatus.

Scytæ exenteratis animalibus viuos homines includebant eminentibus ſolis capitibus, vt cibo capto diutius languerent,viuerentq; donec putrefactis animalibus excreſcerẽt vermes,à quibus conſumerentur.Præcedentia hæc exempla habet Valerius Maximus.

Tomyris Scytharum regina,quum Cyrum Perſarum regem ſuperaſset, caput eius abſciſſum demerſit in vtrem ſanguinis plenum,eique his illuſit verbis:Satia te ſanguine quem tantopere ſitiſti Cyre.

Apteras fuit quiſpiam,qui patri teſtes eruit,& filios occidit.autor Annius in Beroſum.

Cleomedes athleta Lachũm Epidamnium ictu pugni interfecti latera adaperuit,& iniecta manu in inteſtina eduxit.

Termerus fuit quiſpiam,qui humana capita cõfringebat.Hunc Hercules interfecit claua.

Hippomenes Athenienſiũ princeps,Limonẽ filiam in adulterio deprehenſam, equo feroci & famelico prębuit abſumendũ.Ouid.in Ibin:Solaque Limone pęnam ne ſenſerit illã. Et tua dente ferox viſcera carpat equus.Ortum eſt hinc adagiũ.Magis impius Hippomene.

Orodes rex Parthorum.Mithridatem fratrem, quamuis ſupplicem,in conſpectu omnium interfecit.

Oretes Perſa Polycratem Samniorum tyrannum affixit cruci.autor Herod.

Paryſatis mater Cyri iunioris,rationem commenta eſt,qua humana corpora ſibi gignerẽt vermes,à quibus demum lenta morte conſumerentur.

Cambyſes rex Perſarum blande ſubmonitus à Prexaſpe domeſtico,vt ab ebrietate, & potu nimio caueret,quòd id malum quandoq;rationis vſum auferat,ſtatim furore correptus, filium eiuſdem ſagitta confodit.Idem Cambyſes templa & leges ludibrio habuit, deorũ ſimulachris illuſit.Recluſis conditorijs mortuorum inſpexit cadauera.Amaſis cadauer è monumẽto reuulſum verberibus cædi iuſſit,& omnibus probris affici,demum cremari. Duodecim Perſarum primores nulla penitus cauſa interfecit, viuos in caput defodiens.

Cambyſes fratrem & duas ſorores occidit,Apim bouem ferro violauit. Captis inimicorũ vrbibus,neque pepercit templius,neque ſimulachris deorum.

Sapor rex Perſarum,quum Aurelianum Imperatorem bello victum cepiſset, equum aſcẽſurus curuatos eius humeros premebat ſuppedanei loco.

Xerxes maximum filiorum Pythij.Bithonij hominis ditiſſimi,à quo tamen cum toto exercitu fuerat hoſpitio ſuſceptus,medium diſſecari iuſſit.

Amaſtrix Xerxis vxor, vxorem Maſiſtæ Bactrianorum præſidis excarnificauit. Eius mamillas præcidit, quas obiecit canibus. Item nares, aures, labra,linguam inhoneſtiſſimis deformauit plagis.

Darius rex Perſarum conſtitutus,cũ populo iureiurando affirmaſſet,ſe nullũ ex ſeptẽ principibus(qui coniurauerant aduerſus Mages)veneno,ferro aut inedia oppreſſurũ,vt religione

gione ſolutus videretur, locum parietibus cinxit cineribus, plenum ſuperque ſuſpenſum impoſuit lignum, cui principes ipſo benigne cibo & potione exceptos inſidere iuſſit, vt ſomno ſopiti deciderent in inſidioſos illos cineres.

Ochus Artaxerxes Ocham ſororem, eandem & ſocrum, viuam capite defodit. Patruum cum tum liberis & nepotibus telis imperauit transfigi, quòd in his maximā apud Perſas probitatis laudem videbat conſiſtere. Creon tyrannus militum in bello mortuorum cadauera vetabat ſepelire, & inhumari. Hunc Teſeus interfecit. Ouid. in Met. Prohibentē buſta Creontem Atticus Ægides rupit Marathonide quercu.

Ptolomæus Philopator, rex Ægypti, patrem fratrem & amicos fere omnes interfecit.

Achilles interfectū Hectora currui, ſeu equitiæ caudę alligauit, & circū muros vrbis Troię ter exanimem pertraxit. Demum venale cadauer expoſuit parēti Priamo. Virg. l. 1. Æn. Ter circū Iliacos raptauerat Hectora muros, Exanimūq; auro corpus vēdebat Achilles.

Scinix latro Corinthius, arbores complicabat, hisq; alligabat hominum brachia, vt in ſublime redeuntes lacera membra diſcerperēt. Propert. l. 3. Arboreaſq; cruces Scinicis, & hoſpita Graijs Saxa, & curuatas in ſua fata trabes.

Atreus Pelopis filius vxorem habuit Meropem, quam quum ſtupraſſet Thyeſtes frater, & grauidam feciſſet, ſuſceptos ex ea liberos Atreus decoxit, & conuocato per ſpeciē beneuolentiæ fratri appoſuit comedendos. Quod facinus adeo Sol exhorruit, vt refugus matutinum repetiuerit cubile. Vnde Ouidium l. 1. de Ponto.

Therodamas fuit neſcio quis carnifex, qui leones paſcebat humano ſanguine. Oui. in Ibin. Therodamantæos vt qui ſenſere leones.

Phineps rex Arcadiæ, filios ſuaſu ſecundæ vxoris exoculauit: propter quod facinus vel tricō numinum vindictam paſſus eſt amiſſo paulo poſt viſu. Oui. l. 1. de Ar. Quid fodis immeritis Phineu ſua lumina natis?

Cleſomenes Lacedæmoniorum dux, ab Antigono victus profugit ad Ptolomæum, à quo benignè primum exceptus eſt, demum tamen Nicagoræ cuiuſdam calumnia ſuſpectus regi factus eſt, & ab eodem excoriatus.

Arpiages fuit, quiſpiam, qui filium comedit. Oui. in Ibin: Vt puer Arpiage referas exempla Tyeſtæ, Inq; tui cæſus viſcera patris eas.

Thrax fuit quiſpiam, qui filijs ſuis omnibus oculos effodit quòd neglecto patris mandato Xerxem ſecuti, aduerſus Græciam militaſſent.

Mamertes, Syſaphonis Corinthij fratris ſui filios interfecit cupiditate dominandi.

Dionyſius tyrannus Marſiam quendam interfecit, ea tantum cauſa, quod is per quietem iugulare ſe Dionyſium exiſtimauerat.

Phalaris tyrannus Agrigentinorum, non contentus exquiſitiſſimis cruciatibus, æneo vſus eſt tauro, quo miſeri mortales incluſi boum mugitus effingerent. Oui. Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri.

Alexāder Pheræus, binos homines obuerſis in ſe faciebus ſepeliebat, alios vrſorum pellibus inuolutos dabat conficiendos venatoribus, & feris confodiendos. Polyphronem auunculum interemit haſta, quam ſacrauit, & feſta præcinxit corona.

Athenienſes Æginetis adoleſcentibus, nauticarum artium peritis, pollices præciderunt, ne in certamen nauale ſecum deinceps deſcenderent.

Perillus excogitauit ęneum taurū, quo incluſi ſubditis ignibus lōgo & abdito cruciatu mugitum bouis imitarentur, ne eiulatus ſimiles humanæ voci Phalaridē tyrannū ad miſericordiam inducerent. Quod teterrimū artis ſuæ opus primus artifex incluſus expertus eſt Ouid. in Ibin: Aeræ Perillæo veros imitere iuuencos, Ad formam tauri cōuenientē ſono.

Ethruſci viuorum corpora ſanioſis & rabidis mortuorū cadaueribus alligabāt, ora oribus, manibus manus, & pedes pedibus componentes. Feritatem hanc in Mezētio notat Vir. l. 8. dicens. Mortua quinetiam iungebat corpora ſtiuis. Componens manibusque manus, atque oribus ora. Tormenti genus, & ſanie taboque fluentes Complexu in miſero lōga ſic morte necabat.

Mithridates rex ponti vna epiſt. 80. mil. Romanorū per Aſiam diſperſa mandauit interfici.

Cytenis filia Diogyridis Thraciæ regis, viuos homines diſſecabat medios, & parētibus comedendos apponebat liberos.

Ptolemæus Phiſco, rex Aegypti, filium ſuum Memphitem (quem ex Cleopatra vxore eadē & ſorore

Digitized by Google

& ſorore ſuſtulerat) occidi iuſſit. Interfecti demũ præciſos pedes, caputq; & manus ciſta concluſos pro munere natalitio matri miſit. Idem quum animaduerteret ſe ſuis omnib. odioſum eſſe, vt periculo poſſet obſiſtere, frequens iuuentute gymnaſium armis & igni circumdedit, incluſosq; omnes partim ferro, partim flamma necauit.

Carthaginenſes Attiliũ Regulũ palpebris ante reſectis in machina referta aculeis incluſerunt, ibiq; inaudito mortis genere necauerunt. Clau. Prorogat ęternã feritas tibi Punica palmam Regule. Interfecto demum duce, milites fundo nauiũ ſubſtratores enecauerũt.

Annibal hotum dux pontem humanis cadaueribus in Gelo flumine conſtruxit, ſuperque exercitum traduxit. Ouid. in Ibin. Vt quos dux pœnus merſit putealibus vndis, Et iacto canas puluere fecit aquas. Idem Annibal captiuos Romanorum itinere feſſos prima pedum parte ſucciſſa relinquebat in itinere: quos verò in caſtra perduxerat, ferro cogebat decernere, paria fratrum & propinquorum iungens.

Nec antè explebatur feritas, quam ad vnum victorem omnes redegiſſet.

Tullia filia Tarquinij currum ſuper faciem mortui parentis duxit, equis etiã refugientibus. Ouid. l. 6. Faſt. Filia carpento patrios initũra penates, Ibat per medias alta feroxq; vias: Corpus vt aſpexit, lachrymas autiga profuſis Reſtitit, hunc tali corripit illa ſono: Vadis, an expectas precium pitatis amarum? Duc inquam inuitas ipſa per ora rotas Certa fides facta eſt dictus ſceleratus ab illa Vicus, & æterna res ea preſſa nota eſt.

Manlius Torquatus conſul, dum cum Latinis bellum gereret, edictum eſt ne quis extra ordinem pugnaret, filium ſecuri percuſſit, quod à Genutio Metio Tuſculanorum equitũ præfecto laceſſitus manum conſeruiſſet, licet parta hoſti victoria.

Qu. Mutius Scæuola, Tribunuſplebis, nouem collegas duce Sp. Caſſio ad dominationem aſpirantes, viuos cremauit. autor Valerius de Seueritate.

Lucius Sylla, Romam & vniuerſas Italiæ partes, ciuilis ſanguinis fluminibus inundauit. Quatuor legiones contrariæ partis, miſericordiã implorantes, obtruncari iuſſit. Præneſtior (qui iuniorem Marium receperant) poſt factam P. Cethego deditioné extra męnia iuſſit occidi, & eorum corpora per agros ſpargi. Qua immanitate perierũt quinq; millia hominum. Quatuor millia & ſeptingétos diræ proſcriptionis edicto iugulatos in publicas tabulas referri voluit, ne tanti facinoris deleretur memoria. Virorum cædibus non ſatiatus ſęuijt in mulieres. Abſciſſa miſerorũ capita afferri ſibi iuſſit, vt diro illo aſpectu ſatiaretur feritas. M. Marium prætorem non prius vita ſpoliauit, quam oculos eidem erueret, & ſingulas corporis partes cõfringeret. M. Pletorium (quod ad ſupplicium Marij exanimis cecidiſſet) mactauit protinus. C. Marij erutos cineres in Anienem ſparſit.

C. Marius vrbes potitus poſt exilium, cum Cinna, Carbone & Sertorio ſtatim ad cædem principum animum conuertit. Octauij conſulis caput expoſuit pro roſtris. Antonij conſularis caput menſis appoſuit. Cæſarem & Fimbriam in penatibus domorum ſuarũ trucidauit. Craſſi pater & filius in mutuo alter alterius aſpectu iugulati ſunt. Bebius & Numitærius per medium forum vncis carnificum tracti ſunt Catulus Luctatius hauſtis carbonibus hoſtili ſe exemit ludibrio, Archarius & Metula flamen dialis confoſſi ſunt. Quæ omnia feritatis exempla à Ianuarij Caſ. intra Idus abſoluit.

Septimuleius exciſum C. Gracchi caput liquato plumbo reſperſit.

Auidium Caſſium Romani alterum Catilinam vocarunt, quod cruoris eſſet cupidus Is inauditum & nunquam prius viſum tormenti genus commentus eſt Trabem enim longitudine 80. aut 100. pedum infixam terræ erigebat, cui à ſummo ad infimas partes alligatos homines flamma & fumo ſuffocabat.

Æmilius Cenſorinus, Aegeſtę vrbis Siciliæ tyrãnus, multis muneribus eos perſequebatur, qui inauditum aliquod tormenti genus excogitaſſent. Spe igitur lucri commotus quidã Aruntius Patereulus, equum ex ære fabricatum ei dono dedit Ille autem muneris autorem primum ibidem concluſit, & emori fecit.

M. Antonius allatum ſibi Ciceronis caput in menſa apponi voluit, perq; diem illud aſpexit, quouſque tali ſpectaculo animam exſatiaſſet.

Eiuſdẽ Antonij vxor Fuluia caput ipſum maledictus ac diris execrata eſt, demum inſpuens gremio ſuo appoſuit, acrius inſpiciens linguam illi e faucibus euellit, eamq; frequenter confodit acicula, qua tunc ad ornamentum capitis vtebatur.

Vedius Pollio quum piſcinas magno ſtudio ac diligentia coleret, ſeruos ſuos occidebat,

Digitized by Google

eoſque piſcibus dabat in prædam, vt hominum cruore paſti delicatiores eſſent.

Numatius Flaccus, Pompeiani nominis deſertor, obſeſſus à Cęſare in Hiſpania, & incluſus Attinguętiũ męnibus, omnes eius oppidi ciues (quos Cæſari ſtudere intellexerat) iugulatos è muris præcipitauit. Fęminas quoq; virorũ (qui in contrarijs erant) cũ liberis infecit. Alios infantes in conſpectu parentũ humo infixit, alios ſuperiectos pilis excipi iuſſit.

Domitius Nero, domitij Aenobardi, & Agrippinæ filius, matrem interemit. Octauiam & Sabinam Poppeam in matrimonium duxit, viris earum trucidatis, ipſasque Demum vxores dedit morti. Petro & Paulo vitam abſtulit. Antoniam filiam Claudij, recuſantem ſibi nubere poſt Poppeæ mortem, occidit. Item Aulum Plancium iuuenem, quem ante mortem per vim conſtuprauerat Ruffum Criſpinum priuignum, Poppea natum, impuberem adhuc ſubmerſit. Tuſcum nutricis filium relegauit. Senecam præceptorẽ ad necẽ compulit. Pleroſque liberos diuites & ſenes (quos ſemper fautores inuenerat) occidit. Caſſio Longino iuriſconſulto oculos effodit. Polyphago cuidã Aegyptii generis, crudam carnem mandare aſſueto, viuos homines laniandos obijciebat, & abſumendos. Populo & męnibus patriæ non pepercit. Vrbem enim palam incendit, quaſi offenſus deformitate veterum ædificiorum: quod incendium lætis oculis proſpexit è Mecęnatiana turri. Inflammatis iam domibus nemini permiſit ire ad reliquias rerum ſuarum.

Tiberius nero, tertius Romanorum imperator, teſtamẽtum matris pro irrito habuit. Tres ex Germanico nepotes, Neronem, Druſum & Caium, varijs modis afflixit. Neronem ad mortem compulit, quum ei laqueos & vncos oſtentaret carnifex. Druſum in ima Palatij parte ſublatis alimentis adeo macerauit, vt ille tormentum è culcitra tentauerit mandare. Ex viginti viris patricijs (quos elegerat conſilij cauſa) vix duos aut tres incolumes requirit, cæteros diuerſis cauſis necauit. Seleucum Grammaticum ad mortem cõpulit. Piſcatori, qui ſibi ſecretum aliquid argenti nullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem piſce faciem iuſſit, & os locuſta lacerari. Militem prætorianũ ob ſurreptum è viridario pauonem capite puniuit. Nullus à pœna hominum ceſſauit dies, ne religioſus quidem ac ſeruus. Multos accuſauit & damnauit cũ vxoribus ac liberis ſuis. Interdixit, ne capite damnatos propinqui lugerent. Nemini delatorum fidem abrogauit. Plerique citati ab eo ad dicendam cauſam partim ſe domi vulnerauerunt, partim in media curia venenum hauſerunt, quos tamen colligatis vulneribus & ſemianimes in carcerem rapi imperabat. Puniti omnes in Gemonias vnco tracti ſunt. Viginti vno die abiecti tractiq; nulla ætatis aut ſexus habita ratione. Virgines pleræque prius à carnifice viciatæ, demũ ſtrangulatę ſunt. Mori volentibus, vim adhibebat viuendi. Mortem adeò leue ſuppliciũ putabat, vt quum audiſſet quendam Carnalium eam anticipaſſe, exclamauerit: Carnulius me euaſit. Furiatus dolore quem ex morte filij ſui Druſi conceperat, multos nulla cauſa interfecit. Rhodienſem hoſpitem quem benignis literis Romam euocauerat, vbi aduenit, torqueri iuſſit, & occidi. Carnificinę locũ habuit Capreis, vnde damnatos poſt exquiſita tormenta præcipitari coram ſe in mare iubebat, excipientibus deorſum claſſiarijs, & cadauera remis eludentibus.

Domitianus multa crudelitatis exempla exercuit. Diſcipulum Pantomini puberem occidit nullam aliam ob cauſam, quam quòd magiſtro ſimilis eſſet forma. Item Hermogenem Tarſenſem propter quaſdam in hiſtoria figuras. Interemit & multos ſenatores, in his aliquot conſulares, vt Ciuicam. Cerealem Aſiæ proconſulem Saluidienum Orfitum, Acilium Glabrionem. Ælium: Lamiam ob ſuſpicioſos iocos. Metium Põpoſianũ, quòd habere imperatoriam geneſim vulgo ferebatur, & alias quaſdam ob cauſas leuiculas. Præterea Salluſtiũ, Lucullum Britanniæ legatũ, & Iunium Ruſticũ Philoſophos omnes vrbe Italiaq; ſubmouit. Occidit & Eluidium filiũ, quòd ſub perſona Paridis & Oenones diuortium ſuum cum vxorem tractaſſet. Flauium Sabinum, quod cum præco non conſulem, ſed imperatorẽ ſalutaſſet. Aretinum Clementẽ conſularem capitis condemnauit.

Claudius Cæſar (qui interfecto Caligulæ ſucceſſit in imperio) tormẽta quęſtionũ, pęnasq; parricidarũ repræſẽtabat, & exigebat palam. Gladiatores retiarios gaudebat interfici, vt expirãtur faciem videret. Beſtiarijs meridianiſq; gladiatorib. ideò delectabatur, vt à prima luce ad ſpectaculũ deſcenderet, & meridie dimiſſo ad prandium populo perſederet.

Aulus Vitellius nobiles & cõdiſcipulos, omnibus blãditijs ad ſocietatem imperiis allice factos, vario genere fraudis occidit, & in his vnũ veneno manu ſua porrecto ĩ aquę frigidę

potione,

Digitized by Google

potione,quam is febre affectus popoſcerat. Portitorē quemdam nulla penitus culpa interfici iuſſit,velle ſe dicēs oculos paſcere. Duos item iuuenes patri ſupplicium auertere conantes.Quemdam equitē Rom.iugulari mandauit cum liberto.Itē plebeios quoſdam qui Venetæ factioni maledixerant.Venit & in ſuſpicionē matri venenū porrexiſſe,quod audiuiſſet à Cata muliere vaticina,diutiſſimè ſe imperaturū,ſi ſuperſtes parēti extitiſſet.

Caligula auiæ Antoniæ defunctæ nullum exhibuit honorem,proſpexitq́;ſiccis oculis è triclinio ardentem rogum. Fratrem Tiberium interemit. Syllanum ſocerum ad ſecandas nouacula fauces compulit.Cum omnibus ſororibus ſuis ſtupri cōſuetudinem fecit,easq́; (quod eſt omnium longè turpiſſimum) exoletis ſuis proſtrauit, Ptolemæum regis Iubæ filium,cōſobrinum ſuum,item Macronem & Enniam(quos habuerat imperij auditores) pro meritorum gratia penſauit morte.Multos ex ſenatoribus interfecit. Quæſtorē ſuū in cōiuratione nominatum flagellauit veſte detracta. Multos honeſti ordinis prius ſtigmate deformatos,ad munitiones viarum,ad metalla,aut ad beſtias cōdemnauit, aut beſtiarum more quadrupedes cauea coercuit,aut medios ſerra diſſecuit:idque ob leuiſſimā culpam,aut nullam potius. Parentes ſupplicio filiorum cogebat intereſſe, quorum vni valetudinē excuſanti,lecticam miſit.Curatorem munerum & venationū per continuos dies in conſpectu ſuo catenis verberatum,non prius occidit,quē offenſus putrefacti cerebri odore. Comædiographum quendam ob ambigui loci verſiculum igni cremauit in ipſo ſtatim amphitheatro. Equitem Rom. obiectum feris, cùm ſe innocentem proclamaſſet,reducit,abſciſſaque lingua induxit rurſus Quendam ab exilio reuocatum,cùm interrogaſſet,quidnam ibi facere conſueuiſſet:quum per adulationem hæc reſpondiſſet, Semper oraui vt periret Tiberius, & tu imperares, capta ex eo verbo coniectura exules ſuos mortem ſibi impræcari, miſit qui vniuerſos contrucidarent. Præter facta, verbis vtebatur feritatē immanem ſpirantibus. Dicebat omnia ſibi in omnes licere.Gallis Græcisque aliquot vno tempore condemnatis,gloriabatur Gallo græciam ſe ſubegiſſe.Quos torquebat,minutis ictibus plecti iubebat,quo diutius languerēt,addito etiam præcepto, Curate vt ſe mori ſentiant. Iactabat & illud tragicum: Oderint dum metuant. Optauit plerumque vt populus Rom.vnicam haberet ceruicem.Querebatur & dolebat ſua tempora nullis calamitatib.publicis inſigniri.Optabat exercituum cædes,famem,peſtilētiā, incendia,& hiatum aliquem terræ. Puteolis declinatione pōtis multos è littore ad ſe inuitatos,omnes præcipitauit. Quoſdam gubernacula apprehendentes, contis detruſit in mare. Publico epulo ſeruum ob detractam lectis argenteæ laminam carnifici confeſtim dedit,vt manib.abſciſſis & ante pectus è collo pendentibus, per cœtus epulātium circūduceretur,præcedente titulo,qui cauſam pœnæ indicaret. Mirmillonem ſecum rudibus certantem,ſponte proſtratum,confodit ferrea ſicca. Admota altarib. victima elato malleo cultrarium mactauit.Inſiſtēs Iouis ſimulachro,quum Apellem tragœdum interrogaſſet, vter illi maior videretur,cunctantem flagellis diſcidit.Vxorem aut amiculā quum oſculabatur,addebat,Tam bona ceruix,ſimul ac iuſſero,demetur. Hæc omnia, ex tranquillo.

Traiano imperante,Iudæi,duce Andræa, multos ex Græcis & Romani obtruncarunt.Qua cæde non contenti,humanis carnibus veſci cœpere,ſeque occiſorum inteſtinis, ſtillantē adhuc sāguine,incingere, eorumdem pellibus obuoluti Multos item per medium vſque ad verticem diſſecuerunt:multos obiecerunt beſtijs laniandos. Alios inter ſe digladiari coegerunt, vt ducenta & amplius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum,interierint.autor Dion.Caſſ.

Diocletianus paucis diebus 17.millia Chriſtianorum variis ſupplicijs affecit.

Antonius Commodus,gladiatorijs cædibus adeò Romanorū attriuit imperium, vt nomē gladiatoris vulgò meruerit.Idem,teſte Lampridio,homines qui pedibus debiles forēt,lagiitis ſolebat cōficere Claua multos etiā affixit.Herculē ſe fingēs.Sac. Mithriaca homicidio polluit.Irridentes ſe feris obiecit.Eum qui Tranquilli librū vitā Caligulæ continētem legerat,feris obiecit.Si quis ſe mori velle prædixiſſet,hunc inuitū iubebat præcipitari.Obeſi corporis hominem medio ventri diſſecuit,vt eius inteſtina ſubitò funderentur. Septimius Seuerus Imperator poſt Didium Iulianū, Clodium Albinū tumultātē interfecit,& capite eius Romā miſſo corporis truncum equo refugienti conculcandū præbuit.

Romanus Iunior Imp.matrem Helenam à ſe reiecit, & ſorores, quas ablatis imperialibus pannis incluſit cœnobio.

Digitized by Google

Baſilius huius filius, Imperator poſt Ioannem Zimiſcem, Bardam Silerum vnum ex ſuis ducibus rebellantem cùm viciſſet, oculis priuauit. Bulgaros tumultuantes cum in poteſtatem ſuam redegiſſet, quindecim millibus captis oculos effodit, vno tantùm incolumi relicto, qui excæcatos ad Samuelem eorum ducem dirigeret.

Macrinus Imp. prodigioſi fuit animi in exhibendis ſupplicijs. Nam geminos boues miræ magnitudinis aperiri iuſſit, hiſq; milites ſingulos (qui ancillæ hoſpitis pudorem violaſſe ferebantur) incluſit, capitibus boum exectis, vt facilius vnà colloqui poſſet.

Maximianus Imp. tam crudelis fuit animi, vt Cyclops, Buſyris, Gyges & Thyon diceretur: Vnde ſequētibus verſibus eiuſdem ſæuitiæ illuſum eſt. Et qui ab vno non poteſt occidi, à multis occiditur. Tygris acerrim⁹ eſt, et tamē occiditur. Caue multos, ſi ſingulos nō times.

Irene Imperatrix, vxor Leonis IV. Conſtantino VI. filio ſuo in carcerem coniecto, oculos eruit, quòd ab ipſo prius fuiſſet expulſa.

Spēdios fuit quidam Italici generis, Capua oriundus, qui captiuos in bello beſtijs laniādos obijciebat. autor Polybius.

Tamburlanus Scytharum rex, nihil habebat iucundius, quàm animi feritatem humano cruore oblectare. Cuidam rogāti cur in omnes vſque adeò ſæuiret, toruo aſpectu, retortiſq; oculis fertur reſpondiſſe, An tu me hominem putas, & non Dei iram potius, ad hominum perniciem in terris agentem?

Tamburlanus rex Scytharum, Pazaitem Principem Turcarum, bello captum caueis incluſit, & catenis vinctum, ſub menſa inſtar canis comedere, & mandare ciborum analecta.

Sanctius quartus Hiſpaniæ rex, patrem ſuum Alphonſum decimum, è Germania redeuntem, occupato regno non admiſit. Quatuor hominum millia trucidari iuſſit, quòd in tumultu quodam Alphonſum fratris ſui filium regem appellaſſent.

Atila rex Pannoniæ, vndecim virginum millia in expugnatione Coloniæ interfecit. Fratrem Budam morti dedit. Aquileiam diruit.

Tartari Pannoniam ingreſſi, Varidano oppido capto, fœminas templis incluſas cremauerunt, & Belam, quartum eius populi regem, ſic terruerunt, vt ad præſidium ſalutis, latebras inquiſiuerit.

Colomanus rex Pannoniæ, Almo fratri oculos eruit.

Totila rex Gothorum, capta Roma tertiam partem murorum diſiecit. Capitolium incēdit omnia diripuit. Et tanta paſſim feritate debacchatus eſt, vt Dei flagellum diceretur.

Vitoldus prīceps Lituaniæ, homines mortis deſtinatos mira crudelitate vrſinis includebat pellibus, eoque modo inuolutos canibus dabat concerpendos. In bellicis expeditionibus arcum ſemper habebat intentum, vt ordine aberrantem ſagitta configeret. Multi tantæ feritatis metu vltro ſine carnifice animas proiecerunt.

Eccelinus (qui circa Taruiſium, & in Euganeis exercuit tyrannidem) caſtrabat pueros, ſtupro viciabat virgines, matronis adimebat mammas, prægnantem ſecabat vteros, partus exertos in ignem mittebat. bis ſena Patauinorum millia ſub ſuo vexillo. mærentia ad vnum interfecit, audita Patauii defectione.

Othomanus Turcarum princeps, anno Salutis 953. Conſtantinopolim cepit. Conſtantini Imperatoris mortui caput ad ludibriū palo affixit, & totis caſtris geſtauit. Mares & fœminas illuſtres iugulauit, aut ad vſum nefariæ libidinis referuauit.

Egebertus Sicoberti filius, & poſt patrem Angliæ rex, fratris filios enecauit.

Clodomyrus Clodouei primi filius, Sigiſmundum, filium Gundebaldi regis Burgundiæ, bello captum vnà cum liberis & vxore in puteum coniecit.

Childebertus huius frater Almaricum regem Gothorum, ſororis ſuæ Clotildis maritum obtruncauit, & Toletum vrbem (in qua ille ſe tutabatur) diripuit. Duos item fratres Clodomyri filios ſimulata beneuolentia conuocatos interfecit.

Clotharius horum duorum frater, & Clodouei filius, Conabrum ducem Britonum interfecit, & Cromichum eius filium cum vxore & liberis igne cremauit.

Sigiprandus Ariſprandi filius, & Logobardorum rex. Ariperto (quo cum certabat) oculos eruit, vxorem eius naſo auribusq; truncis dehoneſtauit.

Alboinus Longobardorum rex, ex capite Cunimundi Gepidarum regis bello victi, craterem ſibi fecit.

Narſes Italiæ præfectus, Sindualdum Britonum ducem armis domitum trabe ſuſpendis.

Boleslaus

Digitized by Google

Boleslaus tertius Bohemorum rex, Moſconi regi Poloniæ ſuperato oculos, eruit, vt etiam Odoalricus Boleslai frater alteri fratri Iamiro.

Atelſtanus rex Angliæ, Edimum adoleſcentem in nauigio ſine remige fluctibus perdendum expoſuit.

Alphonſus tertius rex Hiſpaniæ, quatuor fratribus oculos eruit.

Alphonſus primus rex Luſitaniæ, matrem coniecit in vincula, quod mortuo primo marito ſecundas tentaſſet nuptias.

Amalaſuntha mater Atalarici regis Gothorum, mortuo filio adiutorem ſibi delegit Theodatum, à quo tamen in balneo ſtrangulata eſt.

Ioannes Maria, dux Mediolanenſis, quotidie nouo tormenti genere ciues opprimebat.

Idem matrem (à qua interim corripiebatur) in carcerem detruſit, & ibidem mori coegit.

SEVERISSIMI, ET MAXIME TETRICI.

Herodes Antipas filios ſuos Ariſtobulũ & Alexandrũ falſò accuſatos & ſuſpectos inſidiarum iuſſit interfici. Propterea dicebat Auguſtus, Malle ſe Herodis porcũ eſſe quam filiũ.

Socrates fuit eodem ſemper vultu, nec aut hilari magis, aut turbato.

Zeleucus legem ſtatuit Locris, vt in adulterio deprehenſis eruerentur oculi. Quam legem quum filius eius temeraſſet, eidem oculum excuti iuſſit, & ſibi alterum, vt eam probaret firmius. Hinc Zaleuci lex abijt in prouerbium de tetrico nimis edicto.

Æacum, Rhadamanthum & Minoa, poetæ fecerunt iudices inferorum ob incorruptam & inexorabilem ſeueritatem. Ouid. l. 9. Quum videat feſſos Rhadamanthon & Æacon annis, Et Minoa queri, &c.

Tenes fuit quiſpiam, qui legem induxit, vt à tergo iudicis aſtaret ſpiculator, ſecurim tenẽs, vt qui perperam aliquid in iudicio dixiſſet, eũ protinus ſecuri percuteret. Hinc orta parœmia, Tenedius homo.

Ælianus ſcribit, Anaxagoram Clazomenium nunquam riſiſſe.

Epaminundas victorem filium interfecit, quòd præter edictum congreſſus eſſet inimicis.

Artaxerxes rex Perſarum cum ſẽſiſſet parari ſibi inſidias à quinquaginta filijs, Darij ſuaſũ omnes extremo effecit ſupplicio.

Viſcũ caſſanus rex Perſidis & Armeniæ, filium ſuum Maſſubeum ſecum ſemper duxit catenatum, & ad extremum adegit ad mortem, quia cum fratre ipſius regis Gurlumonech (qui ab eo deſciuerat) ſenſiſſe videbatur.

Phœnix Amyntoris filius, matri gratificaturus patris interfecit pellicem.

Simili exemplo Oreſtes matrem Clitemneſtram interfecit, quod ille Agamemnonem eiuſdem Oreſtis patrem occidiſſet maritum ſuum.

Damatriona Spartana mulier filium occidit, quod eum ignauo eſſe animo: & inutilẽ bello accepiſſet.

Talantia alia Spartana, quum audiuiſſet filium ſuum Pedaretum iniquè apud Chios principari his ad eum verbis ſcribit: Aut te melius in Chij adminiſtratione gerito: aut iſtic maneto. Nam ſi Spartam redieris, non eſt quod vltra te ſperes victurum.

Tigranes rex Armeniæ, collapſus equo ſuo inter uenandum, ſtatim vt ſurrexit, alterum ex filijs maiorem natu interfecit, quod parenti dextram non porrexiſſet.

Mithridates rex Ponti, filium ſuum catenis vinctum mori coegit, quod eius opera Boſphóranos & Calchos putabat defeciſſe.

Lucius Brutus filios ſuos, Tarquinij dominationẽ à ſe expulſam reducẽtes, comprehenſos primum virgis cædi iuſſit, hinc ad palum ligatos ſecuri percuti. Virg. l. 6. Natoſq; pater noua bella mouentes Ad pœnam pulchra pro libertate vocabit.

Sp. Caſſius filium itidem verberibus affectum necari iuſſit, quòd cum eſſet Tribunuſple, legẽ agrariam primus tuliſſet, multaq; largitione animos hominum ſibi conciliauiſſet, ſenatui propterea & populo ſuſpectus affectatæ tyrannidis.

T. Manlius Torquatus filium Syllanum expilatæ Macedoniæ, quem habebat prouincia accuſatum & conuictum, ſua ſententia publicè damnauit, ac depuit morti.

Dum apud Atheſim Romani impetu Cimbrorum exterriti diffugerẽt, M. Scaurus filio ſuo vllius conſternationi & fugæ participi miſit, qui dicerent, ſe libentius in acie eius interfecti oſſibus occurſurum, quàm ipſum tam defotmis fugæ reum viſurum. Quo audito, filius animi dolore gladio ſuo ſe confodit.

Digitized by Google

Aulus Fuluius filium ſuum, prauo conſilio amicitiam Catilinæ ſecutum, & in eius caſtra temerario impetu ruentem, itinere abſtractum ſupplicio mortis affecit: præfatus, non ſe Catilinæ filium aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Catilinam genuiſſe.

M. Craſſus tanto fuit animi rigore, vt ſemel tantum in vita riſerit. Sidonius: Tam Ceſſorius haud fuit vel ille, Quem riſiſſe ſemel ferunt in æuo.

Auguſtus Herothen Ægypti procuratorem malo nauis iuſſit configi, quod coturnicem aliarum victricem comediſſet.

Peſcennius Niger quum Galliam regeret, imperante Septimio, tribunum quemdam lapidibus obrui iuſſit, quod is militum ſtipendia decimaret.

Sextus Aurelianus ſcribit Philippū Imp. (qui Gordiano ſucceſſit) tam ſeueri & triſtis fuiſſe animi, vt iam tum à quinquenni ætate nullo cuiuſquam commento ad riſum ſolui potuerit, aut ab inflexibili naturæ toruitate dimoueri.

Federicus Secundus Imp. filium ſuum Henricum peremit carcere, quod ſuſpicabatur eum fauere Gregorio Pontifici, quo cum bellum ipſe ſuſceperat.

Orbilius beneuentanus ludi magiſter fuit Romæ, tāta in diſcipulos ſeueritate, vt plagoſus appellaretur, & vulneratius.

Fuit in Tamburlano Scytharum rege tanta maieſtas, & in coercēdis militibus ſeueritas, vt gregarium militem (qui mulierculæ cuidam lac furto ſuſtuliſſe ferebatur) mandauerit interfeci, apertis inteſtinis, viſceribus lac equorum extrahi.

Apud Turcas Ioannis Huniadis ducis fortiſſimi nomen vſque adeo fuit terrificum, vt nutrices ac comprimendos infantulorum vagitus in Huniadem adeſſe ſemper configant.

Lenogildus Gothorum rex, & hæreſis Arrianæ ſectator quum reſciſſet filium ſuum Hermogildum ex Arriana catholicum effectum, eundem crudeliſſimè interfecit.

Matthias Coruinus, rex Hungariæ, tonſori ſuo barbam & naſum deſecuit quod vxoris ſuę poſteriores veſtium partes per iocum mutilaſſet.

CLEMENTES ET HVMANI.

Moſes Ægypto fugiens Ioſephi ſecum oſſa tulit.

Tobias ſepeliendis mortuis vacabat.

Machabæus poſt prælium in Gorgiē commiſſum, iuſſit vt occiſorum corpora ſepelirentur.

Iehu rex Iſrael hoſtem ſuum Iezabelem fecit ornari tumulo.

Pericles mortuos in bello Peloponneſiaco primus oratione publica laudauit.

Darius eos obiurgauit, qui Heſtici caput truncauerant. teſtis Herodotus.

Antigonus Alcioneum filium, Pyrrhi ad ſe caput deferentem, baculo percuſſum reiecit, vt barbarum & pollutum inclamans oculoſq; abduxit, ne lugubri fœdaretur aſpectu Multis inſuper lachrymis inimici mortem proſecutus eſt.

Demetrius claſſe Ptolemęi (qui prius fuerat victor) ſuperata, eorum qui ceciderāt, corpora ſepeliri iuſſit & captiuis omnibus liberum conceſſit reditum. Ptolemæus rex fugato Demetrio quoſcunque Demetrij amicos cepit, captiuos vna cum eius ſupellectile remiſit.

Antiochus rex captum Scipionis filium remiſit ſine precio.

Cydon Corinthius fuit hoſpitalis adeò inſignis, vt eius fores omnibus eſſent peruiæ Hinc adagium natum Semper aliquis in Cydonis domo.

Polycratres matres militū, qui in bello perijſſent, opulentioribus ciuibus dabat nutriendas.

Maras fuit quiſpiam apud Beræam Syriæ ciuitatem ditiſſimus, humanus & officioſus in omnes tum ciues, tum hoſpites.

Dromocheres Getarum rex, Lyſimachum hoſtem bello captum, mira clementia dimiſit illæſum.

Alexāder capto Dario Leonatum ex purpuratis ſuis miſit, qui eius matrem, vxorem, aliaſque fæminas cōſolaretur, & lachrymis auerteret, & impediret. Atque etiam matri Darij (cui nomen erat Siſigambis) permiſit, vt quos vellet bello extinctos milites patrio more ſepeliret. Eius verò vxorem (quam nulla ad ætatis fœmina corporis pulchritudine vicit) non ſolum non violauit: at ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet. Omnem inſuper cultum fœminis reddi iuſſit, nec quicquam ex priſtinæ fortunæ magnificentia adimi. Et (quod omnium maximum humanitatis argumentum) Darium ipſum amiſſo iure belli regno reſtituit.

Pyrrhus captiuos Romano populo reddidit.

Annibale

Digitized by Google

Annibale Capuam tenente, Faucula Clunia captiuis egentibus ſuppeditauit alimenta.
Annibal inuentum Aemylii Pauli conſulis, & collegæ Terētii Varronis cadauer, honorifice tumulauit.
L. Aemylius Paulus, huius Aemylii filius Perſeum Macedoniæ regem vinctum fleuit, & aſſidere ſibi iuſſit.
Scipio Hiſpanos captiuos ſine precio dimiſit.
Pompeius Syllæ cadaueri honorem exhibuit. teſte Plutarcho.
Fabricius Cornelium Ruffinum quem hoſtiliter oderat, iuuit in petitione conſulatus.
L. Craſſus orator tanta fuit clementia, vt murenam mortuam multos dies atratus fleuerit.
Lucius Albinus, quum animaduertiſſet virgines Veſtales ſub ſacrorum onere laborātes, & ope hominū deſtitutas: ſtatim exonerato ſarcinis curru, vxore & liberis iter pedibus facere iuſſis, virgines cum ſacris, conſcendere currum imperauit.
Cæſar captis apud Pharſaliam Pompei ſcriniis, epiſtolas omnes incluſa bona cremauit fide, nulla earum lecta. autor Plin. l. 7. Idem Imperator ſimultates contra nullos etiam graues accepit nunquam, vt non occaſione oblata deponeret lubēs. C. Memmio (cuius maledictis probroſiſq; verbis fuerat laceſſitus) fuit petitione conſulatus. C. Caluo poſt famoſa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, vltro & prior ſcripſit. Valeriū Catullum (cuius verſiculis ineludibile ſtigma receperat) ſatisfacientem eadem die adhibuit cænæ hoſpitioq; patris eius, ſicut conſueuerat, vti perſeuerauit. Cornelio Phagitæ (cuius inſidias vix effugerat) noceri non permiſit. Statuas & Pompeii inimicorum à plebe diiectas depoſuit. Si qua grauius in ſe dicerentur, inhibere maluit, quàm vindicare. Nocturnos coniuratores ſatis habuit monere, perſeuerarēt. Criminoſiſſimis Auli Cecinnæ & Pitholai ſcriptis laceratum ſuam famam ciuili animo tulit.
Fl. Veſpaſianus Vitelii hoſtis ſui filiam ſplendidiſſimè maritauit, dotauitq; & inſtruxit.
Nullius vnquam cæde lætatus eſt. Iuſtis etiam ſuppliciis illacrymauit, & ingemuit.
Traianus ſolebat ęgrotātes amicos viſere exinanita īperatoria maieſtate. autor Auſonius.
Titus Veſpaſianus duos in vrbe clariſſimos viros (quos habebat compertos inſidiarum in ſuam vitam) non tantùm non puniuit, at etiam ſibi aſſidere iuſſit. Fratrem Domitianum inſidias quoque parantem flens ſæpe obteſtatus eſt, ne parricidio exequi cuperet, quod breui eſſet habiturus. Idem laborantes morbo, & ægrotantes ſuis paſcebat manibus, & ſuorum moribus afflictos conſolabatur.
Antonius Pius fuit adeò mitis, vt quum ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit placere, quàm vleiſci ſeditionem.
Iulianus Imperator Nebridiam Conſtantii (in quem ille bellabat) fautorem ad genua ſua prolapſum paludamenta protexit, ne à militibus interficeretur.
Domitianus inter initia Imperii ſui adeo ab omni cæde abhorrebat, vt edicere deſtinauerit, ne boues immolarentur. autor Suetonius.
M. Aurelius Antonius Imperator Auidio Caſſio, aliiſq; compluribus (à quibus inſidias parari ſibi cognouerat) pepercit, immemor furoris & vindictæ, qua tamen ſummi principes debacchari ſolent, ſi vel fracta nuce, aut vngue prauè ſecto offendantur.
Probus Imp. Arradionem (quem ſingulari certamine pugnans confecerat) magnificentiſſimo honeſtauit ſepulchro.
Beatrix Romana virgo corpora martyrum occiſorum in agro ſuo furtim ſepeliebat, quod etiam feciſſe ferunt Bibianam virginem.
Cyprianus Afer diuitias omnes pauperibus erogabat.
Criſpus & Criſpianus quicquid lucri faciebant, arte ſutoria, quam exercebant, pauperibus impartiebantur.
Anaſtaſia Chryſogoni diſcipula ſanctis (qui in carceribus tenebantur captiui) tacitè victū miniſtrabat. Idem quoque fecerunt Praxedes & Pudentiana ſorores.
Lodouicus Pius, Gallorum rex quum quatuor liberos variis principatibus honoraſſet, ab his tandem incommoda multa paſſus eſt, atque etiam coniectus in carcerem. Quod tamen animo adeò ciuili & manſueto pertulit, vt cum his poſtea redierit in gratiam.
Lattiſlaus rex Pannoniæ, victum à ſe inimicum regnare permiſit. Quinetiam ſi per proceres licuiſſet, oblatum recuſaſſet principatum.
Alphonſus expugnatæ puerū Neapoli noceri vetuit, pepercitq; ciuibus, à quibus tamē fra-

tremſumm ſciebat interfectum fuiſſe. Protec cuidam homini verboſo (cui iure plurimũ ſuccenſuerat) non modò veniam petenti dedit, at quinque etiam talenta vltrò obtulit.
Philippus Maria Mediolanenſis captum nauali pugna Alphonſum cum duobus fratribus, non libertate ſolum, at etiam multis honeſtauit muneribus.
Petrus Vrſeolus Venetiarum Princeps pauperum ægrotantium cubicula ſolebat furtim viſere, & opibus ſuis iuuare. Idem Xenodochium ſuo vnius ſumptu extruxit.

MODESTI ET VERECVNDI.

Temiſtocles iacentem hoſtem armis pulcherrimis indutum ſequenti militi exuendum reliquit, quum ab eiuſcemodi facto ipſe abhorreret.
Quum Mitylæni Pyttaco multum agri offerrent gratuito munere, tantum ſumpſit, quantum haſta percurreret, vt apud Romanos P. Claudius, quantum vno die araſſet.
Cimon Athenienſis reip. munera caſtè ſemper, & incorruptè abiecit, & ab omni genere expilationis abſtinuit.
Peſcenius Niger ſic ſe ipſum & milites rexit, vt nihil à prouincialibus, non oleum, non lignum operamve extorſerint.
Agathocles rex Siciliæ nullo vnquam luxuriãtis fortunæ zephiro auerti potuit à recordatione figulinæ patris officinæ. Quamuis enim haberet auri & argenti abundè, ſemper tamen abacum vaſis fictilibus onerabat. Auſonius: Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem, Atque Abacum Samio ſæpe oneraſſe luto. Quærenti cauſam reſpondit: Rex ego qui ſum Sicaniæ, figulo ſum genitore ſatus. Fortunam reuerenter habe, quicunque repentè Diues ab exili progrediere loco.
Cato ob modeſtiam nullam ſibi ſtatuam erigi paſſus eſt, dicens: Se malle, vt poſteri percõtarentur, cur Catoni poſita non eſſet ſtatua, quàm cur poſita.
Fab. Gurges, Fab. Pictor, C. Numerius & Q. Vgolinus legati ad Ptolæmeum miſſi, accepta ab eodem munera in ærarium retulerunt.
Q. Cincinatus dictatura ſe ſponte abdicauit. Quod etiam L. Silla fecit vltrò.
Cn. quoque Plancus cenſuram volens exuit.
M. Fabius conſul deuictis Veiis oblatum triumphum renuit ob fratris & collegæ mortem.
Terentius Varro delatam ſibi ab vniuerſo ſenatu & populo dictaturam recuſauit, quòd rempub. confregiſſet Cannenſis pugnæ temerariæ congreſſu.
Cicerius quum prætoriis Comitiis Cn. Scipioni ſuperioris Africani filio cõpetitori omniũ ſuffragiis præponeretur, erubeſcens ſe tanti viri filio prælatum, ex competitore ſuffragatorem ſe fecit.
Pompeius oblatam ſibi ab Hebræorum rege menſam & ſedem auream, deferri iuſſit in publicum ærarium.
Pompeius in acie Pharſalica victus à Cæſare, quum poſtero die Lariſſam intraret, oppidiq; illius vniuerſus populus obuiã ei proceſſiſſet. Ite, inquit, & iſtud officiũ præſtare victori.
Iulius Cæſar tribus & viginti vulneribus coniuratorum mucronibus cõfoſſus à verecũdia abſtetieri non potuit. Nam eo tempore quo ſpiritus à mortali corpore ſecernebatur, togam vtraque manu demiſit, vt inferior pars corporis tecta collaberetur.
Spurina egregius adoleſcens, quum ſua forma complurium fœminarum ſolicitaret oculos, verecundia motus oris decorem vulneribus deformauit.

TACITVRNI.

Pythagoræ diſcipulorum nemo minus biennio conticuit.
Agatho lapidem in ore tenuit per triennium, vt ſilere diſceret.
De ſilentio Secundi philoſophi vide caput de Inceſtuoſis.
Zeno quum legatos Antigoni regis miſſos Athenas cum nonnullis philoſophis ad cœnam inuitaſſet, ac cæteri omnes verborum multitudine doctrinam ſuam oſtentarent, ſolus ipſe tacuit. Silentii cauſam percontantibus legatis reſpondit, difficillimum omnium eſſe, tenere ſermonem.
Paulus Simplex, Pauli primi Anachoretæ diſcipulus, magiſtro iubente, integrum trienniũ obſtinatiſſime tacuit.
Thomam Aquinatem condiſcipuli bouem appellabant, quòd ſemper taceret, audiretque tantùm.

HOMINES

Digitized by Google

HOMINES LIBERÆ ET IMPORTVNÆ loquacitatis.

Lara fuit nympha, cui Iupiter linguā abſtulit, quòd furtiuos eius amores Iunoni reuelaſſet Ouid.l.2 Faſ. Iupiter intulit, quaq; eſt non vſa modeſtè, Eripit huic linguam, &c.

Tantalum apud inferos damnatum aiūt, quod deorum ſecreta hominibus reuelaſſet. Oui. quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Anaxarchum ob petulantes iniurias Anacreon Cyprius in pila contundi iuſſit.

Calliſthenes liberius cum Alexandro locutus, eiuſdem mādato adiudicatus eſt morti. Hęc autem eius verba ad Alexandrum fuiſſe feruntur: Si Deus es, beneficia largiri mortalibus, non ſua debes eripere. Si homo, id quod es, ſemper te eſſe cogita.

Lacedæmonij libros Archilochi ob ſolam dicacitatem, & ingenii virulentiam ab vrbe ſua ſummouerunt, ne illorum lectione corruptum aliquid imbiberent lectores.

Dionyſio inquirenti, vbi nam terrarum exquiſitius haberetur æs: Antiphon Sophiſtes reſpondit, optimum ſe noſſe Athenis, vbi ſtatuas habebant Armodios & Ariſtogiton tyrānicidæ. Innuebat autem Antiphon, Dionyſium eſſe dignum, qui ab huiuſmodi omnibus interficeretur. Quæ petulans & verboſa dicacitas homini malè ceſſit.

Suſarion, Machnes, Cratinus, Ariſtophanes & Eupolis, Græci poetę, flagitia hominum tāta libertate inſectabantur, vt opus fuerit lege, quæ maledicā illam & effrenem mordendi licentiam cohiberet & comprimeret. De quibuſdam horum meminit Horat. dicens: Eupolis atque Cratinus, Ariſtophanesq; poetæ, Atque alii, quorum comędia priſca virorum eſt. Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus aut fur, Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui Famoſus, multa cum libertate notabant.

Daphitas grammaticus in Thorace monte cruci affixus eſt, quòd reges maledicis carminibus inceſſeret.

Zoili quoque mordacitas prouerbio locum fecit. Nam & poetarum principem Homerum auſus eſt ſuis ſcriptis laceſſere.

Nullum opus tam abſolutum eſſe poterat, quod non calumniaretur Momus. Idem Sandalium Veneris Praxitelicæ culpauit, quum Venerem ipſam non poſſet.

Oſcus fuit quiſpiam natus ad contumelias omnium ingenijs impingendas. Nulli non inuſſit notam. autor Seneca.

Medius fuit quidam ex Alexādri adulatoribus, qui calumnias in quemuis iactabat, & alios ad idem opus hortabatur.

Tymagenes hiſtoricus Auguſtum & vniuerſam eius familiā maledicis verbis, probroſisq; conuicijs auſus eſt denigrare. Benignus tamen Imperator ad vindictam ſatis habuit ei domo ſua interdicere.

Staterius ætate Marci Tullij, ob conuicioſa verba & mordaces ſermones à capitali iure damnatus eſt.

Theon fuit poeta quiſpiam rabioſæ loquacitatis, petulantiſſimæque maledicentiæ. Hinc adagium. Dente Theonis rodi.

Hipponax poeta fuit Iambographus amarulentus, & notę mordacitatis. Hinc Hipponacteum præconium ceſſit in parœmiam.

Antigonus rex Theocritum Chium occidit propter falſum & mordax ſcomma ab eo de ſe dictum. Quum enim quaſi puniendus ad Antigonum raperetur, ſolantibus eum amicis, ac ſpem pollicentibus, quòd omnino clementiam regis experturus eſſet cum ad eius oculos veniſſet, reſpondit, Ergo impoſſibilem mihi dicitis ſpem ſalutis. Quo verbo illudebat regem, quod altero orbatus eſſet oculo. autor Macrob.

Aeſophus Delphos profectus gentis illius iram in ſe conuiciis & contumelioſis apologis concitauit.

Neuius Metellos ac Scipiones ſuis verſibus auſus eſt proſcindere. Propterea Metellus cōſul hoc ei verſiculo reſpondit. Dabunt malum Metelli Neuio poetæ. Tandem autē propter nimiam illam in ſcribendo maledicentiam à triumuiris in vincula coniectus eſt, & in carcerem detruſus.

Audax fuit & licentioſum C. Memmii verbum, qui auſus eſt obiicere Cæſari tanquam pathico, quod ſtetiſſet ad cyathum Nicomedi regi inter exoletos.

APOPHTEG-

Digitized by Google

APOPHTEGMATA CONVICIA retorquentium.

Iphicrates Harmodio ignobilitatem exprobranti reſpondit: Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te deſinet, plutar. in Apoph.

Agathocles Siciliæ rex quum vrbem obſideret, & aliqui conuiciarent, dicentes: O figule, quomodo militibus ſtipendia ſolues? reſpõdit: Quum vrbem veſtram cepero. Idẽ eodem.

Androclidas increpatus à quodam, quod claudus in aciem deſcenderet: Pugnare, nõ fugere, propoſitum eſſe ſibi, reſpondit. Valer. de fiducia ſui.

Anacharſis exprobanti illi Attico, quòd Scytha eſſet reſpondit, Mihi quidem probro eſt patria, ſed patriæ tu. Diogenes l. 2.

Antagoras cõgrum quum coqueret, & Antigonus illi adſiſtens dixiſſet: Putaſne Homerũ Agamemnonis & Græcorum deſcribendis rebus intentum, quomodo congri melius ſaperent penſitaſſe? reſpondit, Opinarios (ò rex) Agamemnonem ſolicitus perſcrutatum, ac quis in exercitu congrum coqueret? Plut. in Apopht.

Diogenes olera lauant, Ariſtrippo dicenti, Si Dionyſio adulari velles, non iſta eſſes reſpondit, Imò tu ſi iſta eſſe velles, Dionyſio non adulateris. Valer. de contin.

Cato cuiuſdam probris vexatus reſpondit: Impar mihi tecum certandi cõditio eſt: nam vt male dicere, & male audire tibi facillimum eſt: ſic mihi malèdicere inſuaue eſt, & male audire inſuetum. Plutarchus in vita eius.

ADVLATORES, SCVRÆ ET PARASITI.

Tymagoras Athenienſis Darium regem Perſarum (ad quem legatus miſſus fuerat) adulãdo more Perſarum adorauit. Quod vbi reſciuerunt Athenienſes, eumdem ſupplicio capitis punierunt.

Darij Babylonem obſidione prementis fauorẽ & gratiam aucupari volens Zopyrus Perſa, Faciem & nares in honeſto vulnere ſibi deformauit, vt Babylonis (ad quos ſe receperat) fidem faceret & mentiretur ſe perpetuum Darium inimicum fore, a quo tam turpiter mutilatus eſſet. Quibus verbis moti Babylonij eum in ſuam vrbem admiſerunt, quam paulo poſt tradidit ſuo regi. Hinc adagium, Zopyri talentum: de his qui plurimum ſibi nocent, vt aliis afferant emolumentum.

Ariſtippus Cyrenęus, Socratis auditor, meruit nomẽ regii canis & aulici, quòd adularetur Dionyſio, & ſequeretur quaquauerſum iret ille, ſaginandi ventris cauſa. Vnde Horat. Si pranderet olus patienter, regibus, vti Nollet Ariſtippus.

Quum Alexãder Iouis filium appellari ſe voluit, & More Perſarum, poſtratis humi corporibus à Macedonibus ſalutari, talia concupiſcenti protinus acceſſerunt Gages Argiuus, peſſimus carminum autor poſt Cherilum, & Cleo Siculus quos maximorum exercituũ principatibus anteferebat. Hi cum intelligerent nutum domini, & quid creparet pollice cœperunt protinus plenis eum buccis immodice, predicare & iam tum ante mortem deum facere. Adiecerunt inſuper Herculem, Bacchum, Pollucem cum Caſtore nouo numini ceſſuros. Horum fumis permotus, Alexãder, conuiuium omni opulentia exornauit, cui non Macedones tantum, ſed & principes Græci interfuerunt. Quũ autẽ omnes vna cum rege dicubuiſſent, Cleo inſtitutum & præmeditatum ſermonem cum admiratione laudum eius exorſus eſt: enarratiſq; meritis, quibus eum noua Apotheoſi dignum prædicabat, iam vnum quemque cępit hortari, vt regem inter deos colerent. Quod ne quis recuſaret, obtulit ſeſe primum, qui proſtrato humi corpore regem adoraret. autor Cælius.

Philoxenus fuit paraſitus quiſpiam, qui cęna quadam vbi atriorem panem vidiſſet apponi, Ne multum, inquit, attuleris, ne tenebras nobis inducas.

Apollophanes Antigoni fuit adulator.

Cypriæ mulieres tranſlatæ in Syriam currum incenſuras regum vxoribus humeros ſubincuruabant, vt eis ſuppedanei loco gradum ſtruerẽt, & ſcalarem præberent vſum. Cælius cap. 13. l. 11.

Dromeas fuit paraſitus, à quo quum quæſiſſet neſcio quis in vrbe, ã apud Chalcidẽ lautius pararetur conuiuium: reſpondit, Iucundius ſibi videri Chalcidenſis cœnæ procemium, oſtreorum numero & varietate.

Patroclides aſſentator fuit Philippi.

Demagoram Athenienſes decem talẽtis mulctauerunt, quòd Alexãdrũ deum appellaſſet.

Euagoram

Euagoram vero interfecerunt,quòd eundem adoraſſet.

Cliſophus Philippi Macedonis paraſitus, claudumſe fingebant, quòd Philippus fractum crus haberet. Os & oculos eodẽ modo & iiſdem geſtibus cõtorquebat,quibus dominus.

Niceſias quum videret Alexandrum magnũ petitum à muſcis.Quanto,inquit,hæc cæteris preſtant,quæ ſanguinem tuum deguſtant Imperator.Idem quum vulneratum eum conſpiceret,illud Homericum ſtatim protulit, Qualis diuorum percurit corpora ſanguis.

Chariſophus videns Dionyſium(cuius erat paraſitus)ſeparatim cum amicis ridẽtẽ,procul quoque ridebat. Interrogatus autem ab ipſo Dionyſio, quid rideret. Quod, inquit, ea putem digna riſu,quæ dicitis.

Adromachus Carrenus fuit adulator Craſſi,quem tamen Parthis prodidit.

Cælio oratori quum quidam cliens omnia cõcederet,longa aſſentatione faſtiditus Cælius: Dic,inquit,contra, vt duo videamur.

Decius Laberius actor mimorum inuitatus à Cæſare vt in ſcenam prodiret, reſpondit, ſe neceſſario coactu,& nihil tanto viro denegare poſſe, cui & ipſi dij omnia tribuiſſent.

Venienti ab expeditione Galliarum Cæſari,& in Pompeium copias paranti, Curio ob viã appproperauit, multis eundem blanditijs confricans, Ait enim ſe inuito ſenatu Cæſaris partes fouiſſe,tantiſper dum coactus bello ſiluiſſent leges. Præualente demum Pompeio ſe expulſum Roma velut exulem, ſed tamen exilium nõ grauate perpeti,propter Imperatorem.Vnde ſic apud Lucanum inducitur l.1.Dum voce tua potuere iuuari Cæſar ait, partes,quamuis nolente ſenatu, Traximus imperium tunc quum mihi roſtra tenere Ius erat,& dubios in te transferre Quirites At poſtquam, &c.

Audita curionis oratione Lælius primipilus ſtatim Cæſari ad quæcunq; diſcrimina ſeſe obtulit,teſtatus nullum eſſe flagitium,quod non committeret lubens,ſi Imperator iuberet. Hæc eius verba ponit idem Luc.Iuſſa ſequi tam velle mihi, quàm poſſe neceſſe eſt Nec ciuis meus eſt,in quem tua claſſica Cæſar audiero.

Adulationes vero adeò & repreſſit & neglexit Auguſtus, vt ſe Dominum appellari ne à liberis quidem & nepotibus ſuis vel ſerio vel ioco ſuſtinuerit. Atque huiuſmodi blãditias inter ipſos etiam prohibuit.

Sarmenus fuit Romanus eques ſcurilitate notiſſimus ſub Auguſto.Cæſare.

Fuit & Apitius Galba nobilis ſcurra ſub Tyberio Cæſare.De vtroq; Iuue.Sat.5.Si potes illa pati,quæ nec Sarmentus iniquas Cæſaris ad menſas,nec villis Galba tuliſſet.De Sarmẽto Hora.in Serm.Nunc mihi paucis Sarmẽti ſcurræ pugnã Meſſiq;Ciceri Muſa velim memores,& quo patre natus vtriq;Contulerit lites Meſſi clarum genus Oſci.

Rhynton fuit vtiliſſimus nugator Tarentinus,de quo Var. & Galba meminerunt.

Tectius Caballus ſcurilitate claruit apud Romanos.De eo &(quem nunc diximus)Galba, Mart.l.1.Qu.Galbam ſalibus tuis,& ipſum Poſſes vincere Tectium Caballum.

Cæſar quoque Tyberius adulationes adeo auerſatus eſt,vt neminem ſenatorum aut officij aut negotij cauſa ad lecticam ſuam admiſerit. Conſultarem vero ſatisfacientem ſibi ac per genua orare conãtem,ita ſubfugerit,vt caderet ſupinus.Idem ſi quid in ſermone vel oratione blandius de ſe quicquam audiſſet, interpellabat & commutabat protinus Domini appellationem vt maledicum nomen exhorruit. Quendam dicentem ſacras eius occupationes, alium autorem eo ſenatu ſe adijſſe verbis mutatis iuſſit dicere pro auro ſuaſorem,pro ſacris occupationibus laborioſas.

Burra fuit quidam ſcura,natione Hiſpanus, quem Sigiſmundus Imperator in conuiuio argento onerauit,adeò vt ſub pondere iam fatiſceret.

LIBERALES ET MAGNIFICI.

Abdias centum Prophetas in ſpelunca metu Iezabelis vxoris Achab delitefcentes,occultẽ pauit.

Darius Hydaſpis filius inſulam Samon & omnes ex ea prouentus Syloſonti dedit ob acceptam ab eo veſtem quandam magni præcij.

Cimon Athenienſis hoſtiles exuuias ciuibus ſuis contulit.Parabat quotidie domi cõuiuiũ, quò pauperes turmatim conueniebant Famulis iubebat, vt ſi quem paupertate laborãtẽ animaduerterent,eum collata furtim pecunia adiuuarent. Agrorum ſuorum & prædiorum ſepes auferri iuſſit,vt omnes fructibus impunè veſcerentur. Hanc eius liberalitatẽ commendant Plut & Lactantius de Vero cultu.

Dido

Dido Troianis in Africam appulſis miſit viginti tauros, ſueſque totidem, totidem agnos cum matribus fides eſt. Virg.l.1.ſcribenti, Nec minus interea ſociis ad littora mittit Viginti tauros, magnorum horrentia centum Terga ſuum, pingues cētum cum matribus agnos,&c. Eoſdem quoque excepit epulo & conuiuio, cuius apparatum idem poeta deſcribit his verbis. Dant manibus famuli lymphas. Cereremq; caniſtris expediunt, tōſiſq; ferunt mantilia villis. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo Cura penum ſtruere,& flammis adolere penates,&c.

Idem l.4. Æn. ſcribit, Iarbam Getulorum regem centum Ioui delubra, & aras totidem poſuiſſe, ignemque vigilem & perpetuum ſacrauiſſe.

Alexander Magnus cuidam Perillo quinquaginta talenta numerari iuſſit, ad dotem paupereulæ filiæ, quum ille decem, non amplius talenta poſtularet.

Alexander Taxilæ regi mille talenta contulit, vaſa item conuiualia ex auro & argēto plurima: item veſtes Perſicas,&c. equos 30. ſuis inſignibus ornatos.

Idem Porum hoſtem ægrum curauit,& in amicorum numerū recepit,& ampliore donauit regno, quàm prius tenuiſſet. Bis Perſarum ciuitatē ingreſſus, toties mulieribus erogauit nummos, prægnantibusque munus duplicari iuſſit.

Africanus Scipio non prius è foro ſolebat diſcedere, quàm vnum aliquem ex his quibus cōgrederetur, beneuolum ſibi & amicū efficeret. Et quamuis eius poteſtate victa fuiſſet Carthago, moriens tamen argenti libras 33. auri duas duxtaxat reliquit, tanta in omnes extiterat munificentia.

Proculeius fratres ſuos Scipionem & Murenam impendijs bellorum ciuilium attritos & ſpoliatos partito iuuit patrimonio. Vnde Horat.li.2.Car. Viuet extento Proculeius æuo Notus in fratres animi paterni: Illum aget penna metuente ſolui Fama ſuperſtes.

M. Scauri magnificentiam iam docuimus in capite de Sumptuoſis ædificijs.

Pomponius Atticus fugientem è patria Ciceronem ſeſtertijs 240. millibus donauit. Cedēti Italia Bruto ſeſtertia centum millia muneri miſit. Tam multa in P. Volumnium cōtulit, vt plura proficiſci à parente non potuerint. Idem publicam Athenienſium inopiam ſuis opibus ſubleuauit.

L. Lucullus tanta fuit in omnes, eruditos præcipuè liberalitate & beneuolentia, vt domus eius Græcorum Romam venientium portus diceretur.

Auguſtus opera publica multa Romæ extruxit, vt forum cum æde Martis, templum Apollinis in palatio, ædem tonantis Iouis in Capitolio. Principes ſæpe hortatus eſt, vt monumentis vel nouis, vel refectis vrbem adornarent. Spacium vrbis diuiſit in vicos & regiones. Aduerſus incendia excubias nocturnas commentus eſt. Ad coercendas inūdationes alueum Tyberis laxauit. Ædes ſacras vetuſtate collapſas, aut incēdio abſumptas refecit, & donis ornauit. In cellam Capitolini Iouis 16. millia pōdo auri, gemmasque & margaritas quinqenties ſeſtertium vna donatione contulit. Tot denique ædificia vel erexit, vel diruta reparauit, vt gloriaretur, vrbem marmoreā ſe reliquiſſe, quam lateritiā inueniſſet.

Flauius Veſpaſianus fecit templum pacis foro propinquum. Item amphitheatrum in media vrbe. Expleuit cenſum ſenatorium. Conſulares inopes quingentis ſeſtertijs annuis ſuſtētauit. Plurimas per totum orbem ciuitates terræ motu aut incendio afflictas in melius reſtituit. Primus è fiſco Græcis Latiniſque Rethoribus annua centena conſtituit. Prĕſtātes poetas & artifices comit. Coloſſi refectorē magna mercede donauit. Cuidē ſumptū increpāti reſpondit, Sineret ſe plebeculam paſcere pane. Dedit Apollinari tragœdo 400. ſeſtertia. Tarpeio Diodoroque citharœdis ducēta. Apophoreta dabat viris in Saturnalibus,& fœminis calendis Martijs.

Fuit in Tito Veſpaſiano liberalitas adeò magnifica, vt die qua eā veſperi recordatus nihil ſe cuiquā præſtitiſſe, dixerit. Amici perdidimus diem. Monentibus domeſticis quòd plura polliceretur, quàm præſtare poſſet, reſpondit, Non oportere quemquam à ſermone principis triſtem diſcedere. Non ſolum nihil negauit petentibus, ac etiam hortatus eſt vltro, vt quæ vellent, peterent. Plebem quandoque admittebat in thermas, quibus lauabatur. Ciuitates incendio Veſeui in Campania dirutas reparauit. Afflictis morbo nullam non adhibuit opem & medelam, inquiſito omni ſacrificiorum remediorumque genere.

Iulianus Imperator aras multo victimarum ſanguine profundebat, & tantos quandoque immolabat centenos,& innumeros varij pecoris greges.

Gallienus

Digitized by Google

Gallienus Imp. Valeriani filius nihil vnquam cuiquam petenti denegauit.

Antoninus Pius (qui ſucceſſit Adriano) magnam theſauri partem amicis & millitibus impartiuit. Eutrop. teſte.

Traianus vrbes trans Rhenum in Germania reparauit. Nihil iniuſtum ad augendũ fiſcum egit. Publicè & priuatè õnes ſibi familiares muneribus cumulabat, & honoribus: multas immunitates ciuitatibus tribuit.

Plinius orator, Hiſtorici nepos, Quintiliano Rhetori dedit abundè pecuniæ, qua nubilem dotaret filiam. Quod ad ipſum ſcribens edocet his verbis. Et tanquam parens alter puellæ noſtræ confert quinquaginta millia nummorum.

Mecœnas eques Ethruſco de ſanguine regum omnes eruditos ſui ſæculi amauit plurimũ, multisque iuuit muneribus.

Theodericus qui mortuo Odoacres Serulo Imp. totius Italiæ adeptus eſt ditionem, Romanis ſingulis annis dedit viginti millia modiorum tritici. autor Paul. Diacon.

Caligula Imp. abſoluit templum Auguſti, & theatrum Pompeii. Inchoauit aquæ ductum & amphiteatrum Syracuſis. Collapſa vetuſtate mœnia, & deorum ædes refecit.

Cæſar Claudius Caligulæ ſucceſſor, perfecit aquæ ductum ab ipſo Caligula incæptum. Riuum Anienis lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitque implurimos lacus. Per tria paſſuum millia montem effodit, & excidit ad emittendum Fucinum lacum, quod opus egrè abſoluit poſt vndecim annos, quamuis triginta hominum millia ſine intermiſſione operantia adhibuiſſet. Congiaria populo ſæpiſſimè dedit.

Domitianus congiarium populo nummorum 300. ter dedit, & inter ſpectacula muneris largiſſimum epulum. Septimoniali ſacrorũ die ſenatui, & equitibus panaria & ſportellas cum obſonio diſtribuit. Sparſit & dona miſſilia in populum Multa opera incendio abſumpta reſtituit, vt Capitolium. Excitauit ædem in Capitolio cuſtodi Ioui, & forum.

Marcus Aurelius vocatus à matre ad diuidendum cum ſorore patrimonium, vniuerſum ſorori conceſſit.

Ageſilaus delata ad ſe Agidis bona, inter cognatos inopia preſſos diuiſit.

Probus Auguſtus plurimis victoriis nihil præter tela & arma ſibi retinuit. Cætera militib⁹ conceſſit liberè.

Aurelianus tunicas viritim per populum dedit. Item frumentum & oleum cum vino.

M. Antonius Triumuiri filius munerum magnitudine Philotam quemdam adeò terruit, vt ille capere reformidaret.

Nerua Imp. ad ſuſtentandam ciuium vitam decies & quinquages centena millia nummorum erogauit, & quoſdam Senatorii ordinis delegit, qui agros emerent eosq; egenis partirentur. Vnde inops pecuniæ factus, veſtes, vaſa & vniuerſam ſupplellectilem auctioni ſubiecit, agrosq; & domos vendidit. autor Dion. Caſſius Quicquid antea pęnæ nomine tributis acceſſerat, indulſit. Afflictas ciuitates releuauit Puellas & pueros natos parẽtib. egeſtoſis ſumptu publico per ſingulas vrbes Italiæ foueri iuſſit teſtis Aurelius Victor.

Adrianus nulli iniuſtè pecunias abſtulit. Multa publicè & priuatim multis elargitus eſt.

Otho tertius Imp. diuendito patrimonio, Germaniam multis ornauit cęnobiis.

Ludouicus Craſſus, Franc. rex cęnobium S. Victoris in ſuburbiis Luter.

Philippus Auguſtus cœnobium apud Syluanectum excitauit, & ciuitatem Andegauenſem dirutam reſtituit.

Alexius Comnenus orphanotropheion erexit, in quo puellas & pueros parentibus orbatos ſua pecunia refouebat. Fecit & Muſæum, in quo alios iubebat erudiri, pecunia ex regio vectigali data.

Apollonius confeſſor mendicis morbo laborantibus operam & paſtum ſuppeditabat.

Andoenus epiſcopus, qui floruit regnante apud Francos Lothario, cœnobium patrimonio ſuo erexit.

Innocentius tertius Xenodochium S. ſpiritus fecit in Saxia. Altare S. Petri Romæ exornauit. Sixti templum reſtuit, Turrim maximam erexit.

Anaſtaſius IV. Põtifex Max. pauperes pauit ſua pecunia, quum vniuerſam propè Europam publica torqueret fames.

Alexander V. Pontifex tanta erat munificẽtia, vt prædicaret per iocum ſe diuitem Epiſcopum fuiſſe, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem.

Alphonſus

Digitized by Google

Alphonſus 10. rex Hiſpaniæ in nuptijs filij ſui & Blanchæ, diui Ludouici filiæ congiarium populo dedit,& pauperes veſtimentis viritim ornauit, Imperatorem Conſtantinopolitanum à Saldano captum ingenti redemit pecunia.
Alfredus rex Anglorum permulta conſtruxit cænobia.
Batildis,ſeu Clotildis,Francorum regina,duo cœnobia conſtruxit.
Theodericus filius Clodouei,ædem ſancti Modeſti Artebatenſis.
Tiberius Secundus,qui ante Mauritium Cappadocem imperauit, Narſetis theſauros in puteo repertos egentibus impartiuit.
Clotarius rex Francorum condidit templum ſancti Medardi Sueſſionenſe.
Cunto Anglorum rex cænobia quatuor erexit. Tria ordinis ſancti Benedicti,Quartum in honorem diui Eduardi regis.
Dagobertus rex Francorum fecit cænobium beati Dionyſij in Francia.
Etharus rex Angliæ ſingula erexit monaſteria ſingulis quibus regnauit annis.
Cyprianus Afer facultates ſuas omnes pauperibus impertiuit.
Eligius Nouionenſis epiſcopus, quum antè aurifex eſſet, quicquid ea arte conſequebatur lucri,dabat pauperibus.
Epiphanius præſul Salaminiæ epiſcopatus ſui fructum dabat mendicis.
Egidius Athenienſis ſpoliauit ſe veſte,vt repertum in via pauperem operiret.
Paula Romana mulier,marito mortuo,ſuas facultates indigentibus erogauit.
Plato martyr,qui paſſus eſt imperante Maximiano,paternã hæreditatẽ conceſſit pauperib.
Nicolaus epiſcopus Pataræ ſua pecunia iuuit paupertatem cuiuſdam hominis, qui rerum penuria decreuerat formoſas quas habebat filias proſtituere in lupanaria, vt quæſtum facerent ſuo corpore,& victum ſibi compararent libidine.
Conſtantinus Monomachus Imp.templum inſtituit,in quo grauati ſenio, & ad laborem inutiles,fouerentur.
Lupus Senonenſis Archiepiſcopus, tanta erat in pauperes munificentia,vt nullum ſibi relinqueret theſaurum, ſed totum ſe hauriret.
Sedente in pontificatu Bonifacio. Ludouicus rex Pannoniæ Caroli regis filius,Romam ad annum iubileum profectus, quatuor aureorum millia ærario Petri obtulit.
Germanus præſul Antiſſiodorenſis,vas argenteum à Placidia Valentiniani matre ſuſceptũ pauperibus dono dedit.
Lucina virgo Rom.Chriſtianos ſuis iuuabat ſũptib. & affectos martyrio in agro ſuo ſepeliebat.
Baulia Buſa fœmina exercitum populi Romani ex fuga cladis Canenſis frumento iuuit, & viatico. Liuius.
Pudentiana & Praxedes virgunculæ pauperes Chriſtianos ſuis nutriebant ſumptib.
Valdo(à quo pauperes quidam Lugdunei Valdenſes appellati ſunt)vniuerſum patrimoniũ pauperibus erogauit,dictitans omnia inter Chriſtianos communia eſſe oportere.
Petrus Vrſeolus dux Venetorum, templum diui Marci incendio abſumptum reſtituit, & pauperum zenodochium extruxit.
Theolinda,Longobardorum regina,multas ſacras ædes erexit,multas ruinæ iam proximas reparauit.
Robertus Hugonis Capeti filius, Francorum rex, plurima religioſa loca excitauit, apud Aureliam:cœnobium S.Anniani, in ſylua Aquiliana S.Medardi, & ſancti Leodegarij in Viteraco caſtro,S.Regalis in ciuitate Syluanectenſi,apud Auguſtudunum ſancti Caſſij.
Vuenceslaus rex Bohemorum,regni ſui pauperes egregia fouebat munificentia.
Vſus Comes Nolanus,ſingulis annis, quibus Nolæ præfuit, auri & argenti vim non paruã contulit ad dotem paupercularum virginum.
Alphonſus rex, populorum, aut regum oratoribus publico, aut priuato nomine aduenientibus,ędes iubebat exornari, & gratuitas epularum delicias miniſtrari, nec ũquam abire permittebat indonatos.
Vide liberalitatem multorum in eruditos, in hiſtoria de precio literarum. Suppetunt mihi alia de liberalibus & magnificis viris,infinita penè exempla,quę ex induſtria miſſa facio quòd non ignorem,ex nimia quandoque abundãtia faſtidium prouenire; quodq;(vt inquit Horatius)Omne ſuperuacuum pleno de pectore manet. Qui alia id genus deſiderabit exempla videat.Val.Max.Sab.& Fulgoſium.

HOSPI-

HOSPITALES.

Ariadne ſuſcepit hoſpitio Theſeum profectum in Cretam,& Minotauro diſtinatum.

Phyllis Lycurgi regis Thracum filia,Demophoontem ab expeditione Troiana redeuntem & ventis pulſum in Thraciam. Prop. Paruo dilexit ſpacio Minoida Theſeus,Phyllida Demophoon,hoſpes vterque malus.

Hypſiphile Thoantis fil. & Medea filia Æta regis Colchorum,Iaſonem ſuſceperunt hoſpitio.Prop.Nec ſi Aeſonidem rapientibus anxia ventis,Hypſiphile vacuo conſtitit in thalamo.Hypſiphile nullos poſt illos ſenſit amores,Vt ſemel Hæmonio tabuit hoſpitio.

Alcinous rex Phæacum Vlyſſem Troia redeuntem ſuſcepit hoſpitio.

Molorchus paſtor, Herculem Martialis l. 4.Tam comi patet hoſpitalitate,Credas Alcinoi pios penates,Aut facti modo diuitis Molorchi.

Pholus Centaurus,fuit Herculis hoſpes.Luc.l.6.Hoſpes & Alcidæ magni Phole.

Fuit & Midas hoſpes Bacchi,teſte Ouidio.

Caliſpo naufragum Vlyſſem ſuſcepit in Ogygia inſula,Prop.l.1.At non ſic Ithaci digreſſu nota Calypſo Deſertis olim fleuerat æquoribus.

Eodem modo Ianus excepit Saturnum, Euander Aeneam, Canuſina Romanos à clade Cannenſi redeuntes Raab apud Hebræos Dei populum.

Contra verò inhoſpitales fuerunt Thraces,Polymeſtor,Diomedes,Buſiris,Scythæ.

ILLIBERALES, AVARI, ET FOENERATORES.

Simon fuit auarus,qui a Petro Spiritus ſancti gratiam mercari volebat.Vnde Simoniæ inditum nomen.

Pygmalion rex Tyri,Sichæum ſororis ſuæ Didonis maritum interfecit, vt eius auro potiretur.Virg.l.1.Aen.Ille Sychæum Impius ante aras,atque auri cæcus amore Clam ferro incautum ſuperat,ſecurus amorum Germanæ.

Achilles ductus auaritia,cadauer Hectoris Priamo expoſuit vænale.Virg.l.1.Aen.Exanimumq;auro corpus vendebat Achilles.

Polymneſtor rex Thraciæ, Polydorum Primi & Hecubæ filium, fidei ſuæ tempore belli Troiani commiſſum interfecit,vt eius auro potiretur.Virg.l.3.Aen.Fas omne abrūpit, Polidorum obtruncat,& auro Vi potitur.

Menippum philoſophum,genere Phœnicem,aiunt fœneratorem extitiſſe.

Carictes nomen eſt fœneratoris apud Plutarchum in Phocione.

Temeſeus fœnerator fuit quiſpiam,quem Etymus Locrenſis athleta coegit reddere quicquid illicito vſuræ quæſtu ſibi comparauerat.

Ochus rex Perſarū,auaritiæ non adeo laborauit,vt vrbem nunquam iniret, ne mulieribus congiarium impertiretur. Nam Cyrus lege ſanxerat,vt vbi primum Perſarum rex ingrederetur,mulieres quotquot adeſſent,ſingulos auri nummos ab ipſo rege aciperent.

Semiramis in monumento,quo poſt mortem erat recondenda,hæc inſculpi iuſſit:Quicunque regum poſt me futurorum pecunia indiguerit,recluſo conditorio ſumat inde quicquid viſum fuerit.Id quum perlegiſſet Darius auri cupiditate ſepulchrum iuſſit recludi, in quo tamen pecuniam inuenit nullam, ſed hoc tantum literis ſculptum : Niſi malus fores,& auarus,mortuorum loculos non moueres.autor Hero.

Condalus domeſticus Mauſoli regis Cariæ, tāta laborauit auaritiæ nota vt ſi qua arbor in vias procumberet,fructus ipſe decerperet,& exponeret vænales.Eidem regionem peragranti ſi quis ouem,aut vitulum attuliſſet dāri imperabat,vt domū referret,& nutriret. Longo demum poſt tempore ipſum repetebat,& ſi quid inde foret natum emolumenti.

Eriphyle deſiderio habēdi monilis aurei,quod ferebat Adraſtus rex Argiuorum, Amphiaraum maritum ſuum prodidit, qui ſe occuluerat, ne Thebas ab bellum raperetur,quod ex vaticinio præuideret ibidem ſe periturum.

Alcmæon,Megaclis filius,quum legatos Crœſi Lydorum regis, Delphos ad oraculum tātes humaniſſimè frequenter accepiſſet: Crœſus vt reſponderet tātæ humanitati,& beneficium reponeret,eum donauit tanto auro,quantum ille corpore ſuo ferre poſſet. Tū Alcmæon talarem tunicam, laxoſq; cothurnos induit quo ærarium ingreſſus impleuit pecunia.Quinetiam os referſit,& ramenta quædam alligauit ſuis capillis,adeò vt oneri ſuccūberet,homine conſpecto, Crœſus irrupit in cachinum, eumque tanto inſtructū munere dimiſit.Author Herod.

Apollo-

Apollonius Tyanæus arguebat Platonem auaritiæ, quòd pecuniæ cauſa ſecutus eſſet Dionyſium in Siciliam.

Huius ſceleris ſuſpectum ſe ſuis verbis fecit Simonides poeta, quòd rogatus à quodam, vt Encomium in eius ſcriberet laudem, gratiam loco muneris accepturus, reſpōderit, duas ſe habere arcas, vnam gratiarum, alteram argenti. Hanc quum aperiret, communem plenamque reperire, illam vero inanem & vacuam.

Demoſthenes habitus eſt auarus, quòd pecuniam à rege Perſarum acciperet ab Harpalo corruptus, vt ageret contra Philippum.

Achæus rex fuit Lydorum qui quum noua tributa à ſubditis vellet extorquere, ob auaritiā populari factione ſuſpenſus eſt elatis pedibus, & demerſo in Pactolū capite. Oui. in Ibin.

Morte vel intereas capti ſuſpenſus Achæi. Qui miſer aurifera teſte pependit aqua.

Arimaſpi populi Thraciæ, aſſiduum gerunt bellum cum Gryphis auri cupiditate.

Patroclum quemdam taxauit Ariſtophanes, quod in ſumma rerum opulentia ſordidè & immundè viueret, ne faceret ſumptum.

Quo tempore Annibal opprimebat Campanos bello, Valerius Beſtius Ruſcium, Imbrici ſoceri ſui filium, quem acceperat ſeruandū, auaritia ſtimulante morti dedit vt eius auro potiretur. autor Plut.

Quum Brennus Senonum dux, Epheſum obſideret, Demonica mulier auiditate moniliū, quibus ille ornatiſſimus enitebat, vrbem ipſam prodidit. Brennus verò vrbem ingreſſus, tanto auro fœminam onerauit, vt dedita opera oppreſſerit viuam, muliebrem illam pertæſus auaritiam. Eamdem ob cauſam Tarpeia virgo Romana, Capitolium Sabinorum regi Tatio prodidit.

Q. Caſſius in Hiſpania Syllium & Calphurnium occidendi ſui gratia cum pugionibus deprehenſos, quinquagies ſeſtertium ab illo, ab hoc ſexagies pactus dimiſit.

L. Septimuleis C. Gracchi (cui prius erat familiaris) caput abſcidit, & per vrbem palo fixum ferre ſuſtinuit, quia Opimius conſul auro id ſe repenſurum edixerat.

Non ſatis fuerunt Craſſo numeroſæ illæ (quarum iam meminimus) diuitiæ, niſi & aurum Parthorum eſuriret.

Gellius ait Cornelium Ruffinum, manu quidem ſtrenuum & bellatorē bonum fuiſſe, ſed furacem & acri auaritia.

Cato Vticenſis inſimulatus eſt auaritiæ à Cæſare, quum Martiam coniugem, Hortenſio amico roganti conceſſiſſet, eamq; poſtea Hortenſij recepiſſet hæredem. Dimiſit, inquit, vt locupletem reciperet.

Aulus poſthumius Albinus miſſus ab inferēdū Iugurthæ bellū, pecunia corruptus deſtitit.

Cæſar in Hiſpania proconſule & à ſocijs pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni. Et Luſitanorum quædam oppida, quamquam nec imperata detrectarēt, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hoſtiliter. Templa deū donis referta expilauit. Vrbes diruit ſæpius ob prædam, quam ob delictum. In primo conſulatu M. M. M. pondo auri furatus eſt è Capitolio. Societates & regna precio dedit. Sex milla talentorum ſuo & Pompeij nomine Ptolemæo abſtulit.

Tiberius Cæſar fuit adeò parcus & tenax pecuniæ, vt comites expeditionū & peregrinationum cibarijs tantum iuuerit, non ſalario.

Caligula ſororum ornamenta, & ſupellectilem, & ſeruos magno precio vēdidit. Vectigalia noua & inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omiſſo, cui non tributi aliquid impoſuerit. Pro eduliis (quæ tota vrbe vænibant) certum ſtatutumq; exigebat.

Nero tabernulas effringebat, & expilabat. Exhauſtus pecunia animū calumniis & rapinis intendebat. Matronam purpura cultam veſte & bonis omnibus exuit. Templis compluribus dona detraxit. Simulachra ex auro vel argento fabricata, conflauit.

Sergius Galba ciuitates Hiſpaniarum & Galliarum, quæ conſtantinus fecerant deditionē, grauioribus tributis puniuit. Iouis coronam auream librarum 15. conflauit. Milites aquilam & ſigna flagitantes decimauit. Germanorum cohortem, à Cæſarib. ad cuſtodiam corporis inſtitutam, diſſoluit, & ſine vllo commodo remiſit in patriā. Appoſita lautiore cæna ingemuit, quaſi ſumptum ægre ferens. Ordinario diſpēſatori, breuiarium rationū offerenti, nihil præter paropſidem leguminis pro ſedulitate ac diligentia porrexit.

Fuerunt in Flauio Veſpaſiano, de quo iam diximus, auaritiæ argumēta. Nā omiſſa ſub Galba vecti-

ba vectigalia reuocauit. Noua etiã & grauia addidit, & auxit tributa prouinciis, nõnullis etiam duplicauit. Auiditate lucri negotiationes, vel priuato homini pudendas, palam exercuit. Candidatis honores, reis abſolutiones venditauit Procuratorum rapaciſſimos ad ampliora officia promouebat ex induſtria, quòd locupletiores mox condemnaret. Quibus propterea dicebatur vti pro ſpõgiis, quòd quaſi ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Hæc Suetonius, Nec eum puduit vectigalia ex vrina colligere.

Eutropius ſcribit, Flauium Veſpaſianum auidiſſimum fuiſſe pecuniæ.

Domitianus operum & munerũ impenſis exhauſtus, nihil penſi habuit bona viuorũ prędari, & mortuorum. Si qualecunq; factũ aut dictũ aduerſus maieſtatẽ principis alicui obiectũ eſſet, confiſcabatur eius hęreditas. Stipẽdia ab his exigebãt, qui Iudaicã viuerent vitã.

Iuſtinianus iunior tanta fuit cupiditate, vt ciuibus & ſenatoribus aurum & argentum extorqueret, quod capſis ferreis ad hunc vſum factis includebat.

Didius Iulianus Imp. porcellum atq; lepuſculum ad ſe muneri miſſum in triduanas partiebatur cœnas: prandebatque interim, paucis oleris & herbulis contentus.

Ælius Pertinax Imp. dimidiatas lactucas, aut carduos cõuiuiis ſolebat apponere. Et ſi quid interdum vellet amicis mittere, binas tantùm offulas, aut paucala mittebat poma. Aut ſi quando lautius vellet facere, dabat lumbos gallinaceos.

Iulius Capitolinus ſcribit, Antonium Pium Imperatorem fænus trientarium, hos eſt minus vſuris, exercuiſſe, vt patrimonio ſuo plurimos adiuuaret.

Alphium Horatius fęneratorẽ vocat, vbi ait: Hæc vbi locutus fęnerator Alphius. Iamiam futuris ruſticus. Omnem redegit ibid. pecuniam.

Vnidii auaritiam deſcribit Horat. l. 1. Serm. dicens: Vnidius quidam (non longa eſt fabula) diues vt metiretur nummos, ita ſordidus, vt ſe Nõ vnquam melius ſeruo veſtiret, adusq; Supremum tempus, ne ſe penuria victus Opprimeret, metuebat, at hunc liberta ſecuri Diuiſit medium fortiſſima Tyndaridarum.

Fuſidium fœneratorem idem arguit his verbis: Fuſidius vappæ famam timet ac nebulonis, Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis, Quinas hic capiti mercedes exiget, atque Quantò perditor quiſque eſt, tantò acruis vrget.

Eodem modo Martialis notat auaritiæ Saleranum quendam, qui fingebat ſe triſtari de morte vxoris, quum tamen lætaretur plurimum, vt ſolus potiretur bonis.

Stroza pater eamdem mutit notam cuidam Scauro, vbi ait: Scaurus habebat villas, vrbana palatia, nummos, Pinguiaque innumeris prædia bobus arat Huic tamen aſſiduè maior ſuccreſcit habendi Nunquam diuitiis exatiata fames. Ditior eſt igitur patrio contentus agello, Qui viuit nullo fœnore Fabricius.

Martinus Pont. Maximus clanculum cereos in templis ſolebat extinguere, gratia nocturni numinis. Idem vt oleo parceret, inſtituit crudos piſces dari domeſticis à diſpenſatore.

Pontanus ſcribit, Angeloctum ſacerdotẽ Cardinalem particulam hordei ſingulis ab equis clam è præſepibus ſurripere conſueuiſſe, donec è magiſtro ſtabuli pro fure deprehenſus in tenebris vapulauit.

Philippus Auguſtus Gallorum rex, decimas imperauit, reclamantibus Innocentio IIII. & vniuerſe Galliarum clero. At hoc vitium nunc adeò frequens eſt, vt nemine iam obmurmurante tranſiuerit propemodum in legem.

Euclio apud Plautum nomen eſt auari, qui quum haberet ollam pecunia refertam, & abditam terra, domo non audebat egredi, ne quis ſuffuraretur. Omnes qui ad eum itabant, habebat ſuſpectos furti.

Claudianus auaritiam Ruffini his inceſſit verbis. Plenus ſæuitiæ lucrique cupidine feruẽs Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas precioſa Tagi, non ſtagna rubentis. Aurea Pactoli totumque exhauſerit Hermum, Ardebit maiore ſiti. Vol. ait, Leonardum Aretinum auaritiæ, maculam contraxiſſe.

PRODIGI.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius 250. talenta ſcortis dari iuſſit. autore Plut.

Agrigentinorum tantus fuit in omni re luxus, vt Plato diceret, eos ædificare, ac ſi victuri perpetuò forent. ita demũ conuiuari, velut ſemper morituri. Vtebantur lecythis & xiſtris argentei, habebant & lecticas totas ex ebore. Græci adeo ſibi indulſerunt, vt mixtum vnguento vinum (quod dicebatur Myrites) largius haurirent.

Bityllſi populi vnguentis madent, autore Plinio, vt Cyprij, Cyziceni, Corinthij & Parthi.

Alexander Macedo Promachum bibaciſſimum hominem, victorem in vini certamine, aurea corona donauit.

Agamencelus Alexandri magni præfectus aureis clauis ſuffigebat crepidas.

Belflorius Siculus, homo priuatus domum inchoauit tanto ſumptu, vt fundamētis modicè adhuc ob humo extantibus pecuniā ſic exhauſtus, quam tamen multis annis improbo labore ſibi comparauerat.

Cheopem Ægypti regem ſumptu Pyramidis eo redactum inopiæ, memoriæ traditum eſt, vt coactus ſit filiam exponere venalem ad metricium quæſtum.

Æſopi tragœdi filius tanta fuit prodigentia, vt vniones aceto liquefacto cœnis apponeret. Horat.l.2.Serm. Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ, Scilicet vt decies ſolidum exſorberet, aceto Diluit inſignem baccam.

Baſſam fœminam Mart.l.1.notat, quòd excrementa corporis aureo exciperet vaſe, vbi ait: Ventris onus miſero (nec tu pudet) excipis auro, Baſſa, bibis vitro, carius ergo cacas.

Cinnæ cuiuſdam luxum idem Mart.l.9. ita arguit: Nam tu dum metuis, ne quid poſt fata relinquas, Hauſiſti patrias luxurioſus opes.

Albidius fuit adoleſcens perditiſſimæ vitæ, qui decocto vniuerſo patrimonio, vnas (quæ ſupererant) ædes rerum deſperatione incendio dedit. Quod videns Cato, Hic, inquit, Proteruiam facit.

Phocus Phocionis filius quum paternas opes prodigio ſuis dilapidaſſet, Athenienſibus vſq; adeò factus eſt odioſus, vt occurrentes omnes, diffamatorem ſui generis illum nuncuparent.

Callias fuit quidam, qui conſectandis meretricibus vniuerſum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à ſcortis depulmatus.

Cleopatra vltima Aegypti regina cœnam parauit Antonio, in qua centies ſeſtertium id eſt 250. millia aureorum vno ferculo ſecundæ menſæ conſumpta ſunt. Vnde Sidonius Cleopatricas dapes vocat.

C. Curtio tribuni ſplebis ſexcenta æris alieni ſeſtertia debuiſſe fertur. author Valerius Maximus.

M. Liuius quum omnia per luxum dilapidaſſet, ſtultitiæ ſuæ per iocum illudebat, dicens: Se nihil cuiquam reliquiſſe, præter cœlum & cœnum, itaque quum pecunia egeret, multa per ſcelus commiſit.

T. Anium Milonem ſeſtertia 700. millia æris alieni debuiſſe, inter prodigia animi humani ducit Plin.l.36.

Licinius Craſſus quum omnia decoxiſſet, occurrentium tamē cachionis vocabatur diues, his verbis: Qui in Parthos militari, non fuit appellatus diues primus, ſed hic.

M. Tigellius Hermogenes fuit adeò prodigus, vt tibicines, hiſtriones, paraſiti, gnatones, mimi, epulones, balatrones, mendici, vnguentarij, caudones, reliquiq; ocioſæ & perditæ vitæ homines, mortem eius multis lachrymis defleuerint. Horat.l.1.Ser. Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ, Medici, mimi, balatrones hoc genus omne Mæſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat.

Rhemnius Palemō Grāmaticus luxuriæ ita indulſit, vt ſæpius ī die lauaretur, nec ſufficeret ſumptib. quāuis ex ſchola quagragenna ānua caperet, & nō multo minus ex re familiari.

Plinius ſcribit, felicem Arabiam non tantū Cynnomi, Caſiæ, aliorumq; odorum annuo fetu parere, quantū Nero princeps nouiſſimo pompæ ſuæ die concremauit. Idem ſordidos vocabat, & porcos, quibus ratio impenſarum conſtaret. Eos verò lautos ac magnificos laudabat, qui abuterentur & perderent. Mirabatur auunculū Caiū Caligula, quòd ingētes à Tyberio relictas opes in breui ſpacio pro degeſſit. In Tyridatē regē Armeniæ octoginta nummorum millia diurna erogauit. Abeunti ſuper ſeſtertium millies cōtulit. Menecratē citharœdum & Spiculum Mirmillonem triūmphaliū virorum patrimonijs ædibusq; donauit. Cercopithecum panerotem fœneratorē propè regio extulit funere. Nullam veſtem bis induit. Quadragenis impūctum ſeſtertijs aleam luſit. Piſcatus eſt reti aurato, purpura & cocco funibus nexis. Nunquam carrucis minus mille interfecit. Multos argēteis crepidabat ſoleis, & Canuſina operiebat lana. Theatrum auro totum operuit in honorē ipſius Tyridatis. Idem cubicula viatoria vnionibus cōſternebat. Annis 13. quibus

Imperio

Digitized by Google

Imperio præfuit, bis & vicies donationibus effudit: Id eſt, quingenties & quinquagies centena millia aureorum.

Poppea Neronis vxor iumentis ſuis ſoleas auro induebat.

Omnium ferè luxum & prodigentiam nepotinis helluationibus ſuperauit Apicius, de quo Mart. l. 3. Dederas Apici bis trecenties ventri, Sed adhuc ſuperaret centies tibi laxũ. Hoc tu grauatus, ne ſitim & famem feres, Summa venenum potione duxiſti. Quod ſic interpretatur Budæus: Apici ſexcenties ſeſtertium, id eſt, quindecies centena aureorũ coronatorum millia in explebili iſta ingluuie belluatus quũ poſſes adhuc 250. millibus (quod centies laxum appellat) vitam lauto & eleganti victu producere: tamen venenum miſet hauſiſti, ne patrimonio tanto ſuper eſſes, quod iamiam te deſerturum videbatur.

Catullus Formianum quemdam inceſſit vt decoctorem, & ęre alieno oppreſſum, vbi ait: Iſta turpiculo puella naſo Decoctoris amica Formiani.

Galienus Imp. Valeriani filius, gemmatas ferebat caligas, exemplo Caligulæ, qui inde traxit nomen.

Antonius Sopus in contumeliam naturæ, vilitatem auro fecit.

C. Caligula opes immenſas à Tyberio congeſtas, ac vicies ſepties millia ſeſtertium intra ãnum abſumpſit. Idem Liburnicarum nauium gemmatis puppibus vtebatur, & diuerſicoloribus velis, in quibus thermas, porticus & triclinia ſtatuit magna laxitate, diſpoſitis iam promiſeris arbuſculis.

Singuli Vitellij apparatus non minus quadringentis millibus cõſtituerunt. In cęna eidem à fratre data duo millia lectiſſimorum piſcium, ſeptem auium oppoſita traduntur. Idem Vitellius in ſuo principatus ducenus ſeſtertijs condidit patinam, cui faciendæ fornax in campis ædificata erat. Habuit autem in ea patina ſcatorum iecinora phaſianorũ & pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathia vſque fretoque Hiſpaniæ peritarum, autor Suetonius.

Heliogabalus inuitatis ad prandium ſummis viris, croco mẽſam ſternebat; dicẽs ſe fęnum pro eorum dignitate exhibere: Idem triclinia, lectos & porticus omni florũ genere ſtrauit, lilijs, molis, hyacinthis & narciſſis, quos flores pedibus conculcabat. Naues precioſis mercibus onuſtas mergi in portum iuſſit. Aureo vtebatur vaſe ad corporis excrementa. Gemmas ab optimis ſculptas artificibus in calceamentis ferebat, quæ nunquã iterabat. Precioſas veſtes ſæpe conſcidit Minxit etiam in Myrthinis & onychinis vaſis. Omnibus meretricibus ſine effectu libidinis multos quandoque dedit aureos nummos.

L. Neratius homo egregiè improbus, autore Gellio, quum pro delectamento haberet, os hominis liberi manus ſuæ palma uerberare: ſeruum comitem habebat, crumenam plenã aſſium portitantem. Et quemcumque depalmauerat numerari ſtatim ſecundum duodecim tabulas 25. aſſes eidem iubebat.

Cæſar Alexandri pontificis filius, quotianis epulis ducentos aureos dicauit. Paraſitis veſtes duorum millium donauit. Exercitum octo millium hominũ viuente patre ſemper aluit.

Galeatius filius Ioannis Galeatij primi Inſubriũ ducis, in filiæ nuptijs (quibus interfuit Petrarcha) ad centum mil. nummum erogaſſe fertur.

Petrus presbyter Cardinalis, ſedente in pontificatu Sixto, duobus annis trecenta aureorũ millia luxu prodegit, & vanitatibus.

Alphonſus, rex Neapolitanorum quum multa per luxum prodegiſſet, conflatoque ingenti ęre alieno, iam non haberet, vnde creditoribus ſatisfaceret, dolore & ira permotus pleroſque ſuis ſpoliauit bonis.

INGRATI.

Theſeum Ariadnam Minois filiam, cuius beneficio labyrintum euaſerat, reliquit in Chio inſula. Ouid. lib. 8 Comitemque ſuam crudelis in illo Littore deſtituit.

Paris Helenam rapuit vxorem Menelai, à quo tamen benignè ſuſceptus fuerat hoſpitio.

Athenienſes Milciadem pro Marathonijs tropęs carcere macerarunt.

Siracuſani Dionem, cuius opera libertatem receperant, eiecerunt; ac deinde reuocatũ interfecerunt.

Ariſtidem Athenienſes in exilium miſerunt, beneficiorum eius immemores.

Darius conſilium cępit de interficiendo patre Artaxerxe, à quo tamen rex per indulgentiam creatus fuerat.

Digitized by Google

Crœſus Lydorum rex, Cyprum Perſarum regem, à quo primam victus & impunitatem & veniam acceperat, armis iterum laceſſiuit.

Demophoon Theſei filius, Phyllidem reliquit, & ad laqueum impulit, cuius tamē hoſpitio fuerat vſus, quum ab expeditione Troiana rediens, delatus eſſet in Thraciam.

Iaſon quoque Medeam, cuius opera vellus aureum ſurripuerat, & draconem effugerat, abdicauit, ſuperinducta Creuſa filia regis Creontis.

Hercules adhuc puerulus præceptorem Linum interfecit, quum ab eo ob tardius ingeniū culparetur. autor Ioan. Annius in Beroſum.

Phraates patrem ſuum Orodem regem Parthorum interfecit.

Diomedes direpta Troia rediens in patriam ventis delatus eſt in Libyam, vbi Lycus rex Marti hoſpites immolabat. Calliri hoc vero Licy filia Diomedem, cuius amore flagrabat, liberauit ab inſidijs paternis. At ille ſpreto ſalutis autore enauigauit, vnde puella dolore animi ſe ſuſpendit.

Calphurnius Craſſus eodem modo Balſacciam puellam reliquit, cuius tamen beneficio mortem euaſerat in Maſſilia.

Xerxes filium Pythii Bithinij medium diſcindi iuſſit, quum tamen pater regem ipſum cū toto exercitu hoſpitio ſuſcepiſſet.

Alexander immemor primæ nutricationis & lactis, quod ab Hellanice nutrice infās biberat, eius filium Clitum interfecit.

Aeneæ in Didonem magna fuit ingratitudo, ſi poſt benignum eius hoſpitium, oblataque vltro nuptias eam reliquiſſet, vt Vergilius fabulatur.

Tatius rex Sabinorum, Tarpeiam puellam viuam defodit, cuius tamen beneficio Capitolium expugnauerat.

Quam ingrata fuerit Tullia in parētē atq. inhumana, iā in capite de Crudelitate diximus.

M. Portius Cato ſeruos ſeuio cōfectos tamquā bruta ſolebat eiicere, & exponere vænales.

Romani Scipionem illum Africanum, cuius auſpicio æmulam Imperii ſui Carthaginem ſub iugum redegerant, & Aſdrubalem ſuperauerant, accuſatum à Petilio in ius vocauerunt atq. proſcripſerunt, quod pecuniam Aſiaticam non totam in ærarium retuliſſet.

Pharnaces in amicitiam à Pompeio receptus Mithridati patri ſuo bellum intulit.

Cicero iuſſu M. Antonii Triumuiri interfectus eſt à Pompilio, quem tamen capitis reum defenderat.

Cæſar Tyberius toto triennio quo viuente patre abfuit ab vrbe Roma, & moram trahit in ſeceſſu Caprrarum, ſemel omnino matrem, nec amplius quam vno die pauciſſimis vidit horis. Mortuam demum quum intellexit, nō prius acceſſit ad exequias, quàm corrupto & tabido corpore: Funeratam prohibuit conſecrati, eiusq; teſtamētum pro irrito habuit, atque vnum ex his interfecit, quibus illa moriens funeris ſui curam demandauerat.

Decebalus rex Dacorum, victus à Traiano, & venia donatus, Imperatorem denuò ſollicitauit ad bellum.

Iuſtinianus Imp. Beliſarium ducem exoculauit, cuius tamen ductu Perſas in oriente, Vandalos in Affrica, & Gothos in Italia ſuperauerat.

Henricus quintus Imperator Henricum patrem macerauit carcere.

Ludouicus Pius, Caroli Magni filius, à filijs in carcerem coniectus eſt.

Commodus Imp. interfectus eſt inſidijs Martiæ concubinæ ſuæ.

Conſtantinus Leonis filius Irenem matrem Imperio deiecit.

Michael Calaphates Imp. Zoen matrem Imperio ſpoliauit.

Michael Thraulus Leonum Imp. de medio ſuſtulit, cuius tamen beneficio multas dignitates fuerat aſſecutus.

Romanus iunior matrem à ſe reiecit, & animi dolore, quem illa de filij ingratitudine conceperat, ad mortem compulit.

Lucius Oſtius tempore bellorum ciuilium patrem ſuum Annalium proſcriptum, quem triumuiri ad ſupplicium perquirebant, latentem prodidit, vt eius bona acciperet.

Amalaſuntha Gothorum regina interfecta eſt opera cuiuſdam Theodori, quem tamen regni conſortem delegerat.

Iſacius Angelus Imp. ab Alexio fratre, quem captum à Turcis redemerat, per ſummum ſcelus oculis, imperioque priuatus eſt.

Thraſimun-

Digitized by Google

Thraſimundus Pharoaldo patri ſuo,Spoletanorum duci, caput in modum presbyteri raſit, vt principatum arriperet.autor Paulus Diaconus.

Friſcus filius actij Ferrariæ principis, patrem in carcerem coniectum ibidem mori coegit, ob induram nouercam.

Alexins demum interfectus eſt à Murziphio quodam ignobili, quem tamen ad ſummum dignitatis gradum extulerat.

Alphonſus primus rex Luſitaniæ,Tireſiam matrem coniecit in vincula, quod poſt mariti mortem ſecundas tentaſſet nuptias.

LATRONES, ET SACRILEGI.

Mercurium furem poetæ faciunt,atq;etiam Deum furum.Lactantius:Fur ac nebulo Mercurius,quid ad famam ſui reliquit,niſi memoriam fraudum ſuarum? Mantuanus: Thetidosq;cubile Peleus inceſſat, rector Neptunus aquarum Phorcida Deucalidem fraudis furumque magiſter Mercurius.

Prometheus Deucalionis pater,& Iapeti filius poſt factos homines,auxilio Mineruę aſcendit cœlum, ignem ferula de rota Solis ſurripuit,quem hominibus indicauit.Quapropter irati dij febres & morbos terris immiſerunt. Prometheum autem per Mercurium Caucaſo alligauerũt adhibita aquila,quæ eius cor excederet.Vir.in Buco.Caucaſeasq;refert volucres furtumque Promethei.

Cadus Vulcani filius,boues,& armenta ſuffurabatur in Auętino mote, quę verſis veſtigijs cauda trahebat in ſuã ſpeluncam,vt furtũ non agnoſceretur,Hunc Hercules dedit morti Prop.l.4.Sed non infido manſerunt hoſpite Caco Incolumes,furto polluit ille locũ, &c.

Auctolius Mercurij & Lychiones filius, euaſit clariſſimus latro, imitatus patrem.

Procuſtes latro fuit inſignis in Attica,qui hoſpites interimebat Tandem & ipſe interfectus ab Hercule.Ouid.l.7.Vidit & immitem Cepheſias ora procuſtem.

Scinis latro fuit in Iſthmo Corinthiaco qui homines arboribus alligatos diſcerpebat in fruſta Hunc Theſeus interemit.

Scyron latro fuit prope Athenas,qui hoſpites è ſaxo præcipitabat in mare.Hunc interfecit Theſeus,& in mare deiecit,vbi eiuſdem oſſa mutata ſunt in ſaxa, quæ propterea vocantur Scyronia.

Autolycus Mercurij fuit filius,qui proxima Parnaſo loca furtis infeſtauit.Mar.l. 8. Nõ fuit Autolyci tam pietate manus.

Mart.l.12.inceſſit Hermogenem & Maſſam fures: hunc nummorum, illum mapparum, vbi ait. Hermogenes tantus mapparum Pontice fur eſt, quantus nummorum vix puto Maſſa fuit, &c.

Spartacus fuit latro quiſpiam,& gladiatorum princeps,qui collecta fugitiuorum & perditorum hominum manu,bellum Romanis intulit,Hunc vicit P.Craſſus.Luc.l.2.Vt ſimili cauſa caderes,qua Spartacus hoſtis.

Tytrigias latro fuit,& plagiarius in Arcadia,qui res alienas (quas furto abſtulerat)vendebat,eoque quæſtu diues factus eſt.

Cercyon Atticam regionem latrocinijs infeſtauit. Ouid. Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſis.

Capiton latro quum aliquandiu latrocinijs vacaſſet, pertæſus viæ illius, tranſiuit ad heremum,vbi annis quinquaginta durauit in quodam antro.

Siſyphus Æoli filius, latro fuit in Iſthmo,quem Theſeus occit.

Stammatus homo Cretenſis.Sancti Marci theſaurũ Venetijs expilauit.autor Volaterran.

Dauid latro fuit apud Harmopolim,qui cum aliis triginta prædonibus quæſtum ſolo parabat furto. Tandem meliore ductus ſpiritu,incluſit ſe monaſterio, vbi ad mortem vſque ſanctiſſimè vixit.

Argiui antiquitus furacitatis infamia laborarunt:vnde adagium, Argiui fures.

Eurybates latro fuit aſtutia ſingulari, quem deprehenſum quum cuſtodes vellet cogere, vt oſtenderet quibuſnam modis conſueſſet domos conſcenderet:ille aptatis ſpongiis,& ſtimulis ferreisq;retinaculis irrepſit in parietem & ſpectantibus illis artificijque nouitatẽ mirantibus prehenſo laqueari per tegulas effugit, eoque modo periculum euaſit. Hinc Eurybatiſſare verbum, ideſt, malis moribus vti.

Attabas & Numenius latrones fuerant famoſiſſimi, qui ſequenti adagio locum fecerunt,

Digitized by Google

Conuenerunt Attabas & Numenius quoties improbus aggregatus cum improbo. autor Diogenianus apud Eraſmum.

Dionyſius Siciliæ tyrannus ſana deorum expilauit, eoſdem iocularibus verbis irridens. Nam(vt eſt apud Valerium)quum fano Proſerpinæ. Locris ſpoliato, ſecundo vento veheretur,ridens amicis,Videtis ne,inquit,quam bona nauigatio ab ipſis dijs immortalibus, ſacrilegis tribuatur? Valer.Max.de Religione.

Pyrrhus è theſauro Proſerpinæ Locrenſis pecuniam ſuſtulit. Vlciſcente demum numine, ſaxis illiſus in mari naufragium fecit.

Harbalus fuit etiam inſignis & felix prædo,qui,autore Tul.l.3.de Natura deorum,dijs illudebat,quòd in illa fortuna tandiu viueret.

Sambicus latro templum Dianæ expilauit in Elide. Quod flagitium quum fateri nollet, annum perpetuum exquiſitiſſimis cruciatibus ad mortem vſq;tortus eſt.Hinc adagium, Sambico grauiora pati.

Bargulus nomen eſt latronis apud Ciceronem l. 2. de offic. qui propter æquabilem prædæ partitionem magnas opes aſſecutus eſt.

Fuit & Viriatus Luſitanus latro,cuius ferocitatem Lælius prætor fregit & comminuit.

Ammianus Marcellinus ſcribit,Arſacem Parthorum regem inter adoleſcentiæ rudimenta doctorem fuiſſe latronum,verùm mutato poſtea in melius propoſito, multa glorioſè & fortiter regiſſe,ſuperato etiam Nicanore Seleuco Alexandri ſucceſſore.

Amaſis Herodoto teſte,quum pecunia voluptati nō ſufficeret ſolebat circumeundo furari. Et quum repoſceretur ab his, quos expilauerat, eoſdem ad oraculum ſiſtebat, à quo tamen ſæpe conuictus eſt,& frequenter abſolutus.Neque tamen deorum templa habuit curæ,qui furtis eius pepercerant.

Brēnius dux Senonum,cupiditate prædæ inflammatus, Apollinis Delphici templum inuaſit.Propert.l.3.Torrida ſacrilegum teſtantur limina Brennum,Dum petit intonſi Pythia regna Dei.

Martial.l.6.Epigrammatum arguit furti Cilicem quemdam his verbis: Fur notæ nimium rapacitatis Compilare Cilix volebat hortum.

Fuluius Flaccus Cenſor tectum marmoreum Iunonis Laciniæ ſpoliauit,vt ædem(quam dedicauerat Equeſtri Fortunæ)tegeret. Liuius l.42.

Vatranus fuit Q. Luctatii Catulli furaciſſimus libertus, quem nummularius nummos de menſa ſubtrahentem,& in calceos infarcientem, deprehendit.

C.Verres Siciliam compilauit,ſublatis deorum ſimulachris,ornamentiſque fanorum. Eum propterea Cicero comparauit Dionyſio.

Nero expilauit prouincias,ſpoliatis etiam in vrbe templis,quòd triumphis & religioni vniuerſus populus Rom.in metu ſacrauerat. Per Aſiam & Achaiam non dona tantum, ſed ipſa etiam numinum ſimulachra quantuliſcunque ornata diuitiis abripuit.autor Cor.T.

Tetrinius,teſte Suetonio,fuit latro, qui quum poſtularetur,& qui poſtularēt Tetrinios eſſe ait Caligula Imper.hoc eſt, ipſos accuſatores latrones eſſe, & tales, qualis dicebatur Tetrinius.

Leo Imp.fil.Conſtantini Copronymi, coronam à Mauritio principe Deo dicatam, nefario capiti impoſuit,captus gemmarum & auri ſplendore.Bap.Egnatius.

Baliſta ludi magiſter quiſpiam ob infamiam latrociniorum lapidibus coopertus eſt, in quem Virg.hoc diſticho luſit: Monte ſub hoc lapidum tegitur Baliſta ſepultus, Nocte dieque tuum carpe viator iter.

Barrabam fuiſſe latronem docent ſacro ſancta Euangeliſtarum verba.

L.Tubulus fuit homo admodū flagitioſus & rapinator egregius,qui quòd multis ſacrilegiis & peculiatibus vitam infamaſſet,multamq;pecuniam malo cepiſſet dolo, Lucilii ſatyris notatus eſt Aſconius Pedianus ait virum fuiſſe prætorium ætate patrum Ciceronis, qui propter multa flagitia de exilio acceſitus,ne in carcere necaretur,venenum hauſerit.

Pamphilus veteris Comœdiæ conuiciis notatus eſt, quòd ærarium expilaſſet.

Diſmas fuit latro,qui ad Chriſti dexteram in cruce pependit,& ſcelerū veniam impetrauit.

Marclylam Tortellius ait fuiſſe latronem in ſylua Dodonæa.

P Y R A T Æ.

Pyratæ dicuntur prædones marini,qui nauigia cum mercibus inuolant, eoque furto quæſtum

Digitized by Google

ſtum faciunt. In his Baſilius à Lucano ponitur, vbi ait, Et Baſilium videre ducem noua furta per æquor.

Cerpalum Tortellius inter piratas numerat.

Icarion quoque nomen fuit ſæuiſſimi piratæ.

Minas quoque fuit pirata, qui ſub Sexto Pompeio oras Italiæ & omne circũ pelagus prędatoria claſſe infeſtabat.

Sextus Pompeius, Pompeij Magni filius, piraticam itidem exercuit. Idem Luc. Sextus erat magno proles indigna parente, Qui mox Scyllæis exul graſſatus in vndis, Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.

Rothonem quendam Saxo Grammaticus inter piratas numerat: Ea tẽpeſtate, inquit, Rotho Rutenorum pirata patriam noſtram rapinæ & crudelitatis iniurijs profligabat.

Thorias & Rero eodem teſte piraticum munus exercuerunt.

SOBRII ET TEMPERANTES.

Porus rex Indorum, aqua & pane viuebat contentus.

Maſiniſſa rex Numydarum iam nonagenarius, ſemel tantum interdiu veſcebatur, ſine pulmento.

Mithridates rex Ponti iam ſenex cibum capturus non accumbebat, verũ ſtans veſcebatur.

Viriatus Princeps Luſitaniæ, vbi verbum aliquod mente conceperat, nõ prius accumbebat menſæ, aut in lecto quieſcebat, quàm propoſitum abſoluiſſet.

Lacedæmonij nullam diſciplina abſtinentia habuerunt potiorem. Pinguis & obeſi ventris Aadoleſcentes inedia macerabant.

Aegyptia iuuentus Amaſius edicto non prius cibum capiebat, quam centum octoginta ſtadia percurriſſet.

Platonis frugales erant cænæ. Propterea dicebat Timotheus bene cum his fore, quos Plato excepiſſet conuiuio. Delicatiores epulas & opipara ſpreuit cõnuiuia. Viuebat contentus obliuis cademicis, pane item & aqua.

Auguſtus fuit breuiſſimi cibi. Ad medias interdum epulas ſatiatis iam conuictoribus accedebat, primusque ſurgebat menſa.

Socrates minimo viuebat ſumptu. Veſcebatur pane & lacte.

Socrates tanta fuit temperantia, vt omnia ferè vitæ ſuæ tempora valetudine inoffenſa vixerit.

Rogatianus ſenator ſemel tantum interdiu dabat operam cibo.

Epaminundas Thebanus erat obeſis & corpulentis adeò infeſtus, vt quemdam aqualiculo portentoſo ſummouerit ab exercitu, quòd ad tegendum eius ventrẽ vix clypei tres ſufficerent. Ipſe verò victu fuit adeò parco & tenui, vt à vicino ad cœnam inuitatus, quum dapſilem & affluentem delicijs menſam reperiſſent, iratus receſſerit, dicens Ego te opinabar rei diuinæ operam dare, non de contumelia cogitare.

Lycurgus dicebat non eſſe vtendum maiore cibo, quàm qui ad repellendam famem ſufficeret, amota crapula.

Aegyptiorum ſacerdotes perparci erant in victu vſque ad ſtuporem. Carnibus & vino abſtinebãt. Pane etiam rarò veſcebantur, ne onerarent ſtomachum Oleũ tantũ in oleribus nouerant. Ouum quoque & lac vitabant pro carnibus. Triduique inediam ſuſtinebant.

Perſarum Magi nihil in cibum præter farinam & olera recipiebant.

Indorum Gymnoſophiſtæ alebantur pomis aut farina.

Diogenes nunquam pendebat de craſtino, ſed in præſentem modo horam ſibi coerogabat cibum.

Pericles Athenienſis à cœnarum & conuiuiorũ apparatibus abhorrebat adeò, vt nec apud amicos cęnaret.

Anacharſis apud Ciceronem, Mihi, inquit, pulpamentum fames, cubile ſolum, veſtis Scytharum tegmen.

Epictetum ſunt qui putent delitiis & voluptati ſemper indulſiſſe, fuit tamen temperans.

Venerius monachus herbis diu victitauit.

Zeno crudis dũtaxat veſcebatur, & pallium pertenue ferebat. Aquam bibebat loco vini, vt diſcipulos ſuo exemplo ad temperantiam inuitaret. Hinc exiit prouerbium, Zenone temperantior.

Digitized by Google

Telemachus Acarnenſis victitabat fabis.
Demetrius Chidonius, vir Græcus abſtinentia ſingulari multos dies perſiſtebat ieiunus.
Iulium Cæſarem vini parciſſimum fuiſſe, nec inimici negauerunt. Vnde dicebat M. Cato, Vnum ex omnibus Cæſarem ad euertendam rempublic. ſobrium acceſſiſſe. Fuit & circa victum adeò indifferens, vt quondam ab hoſpite conditum oleum pro viridi appoſitum, aſpernantibus cæteris, ſolus largius acceperit, ne hoſpitem aut negligãtiæ, aut ruſticitatis videretur agere.
Conſtantium Imperatorem Marcellinus ſcribit numquam guſtaſſe pomum, nunquam nares in publico extersiſſe, nunquam ſpuiſſe. Idem ſuperatus à Perſis fruſto panis à quadam vetula porrecto inediam repulit.
Columba virgo Peruſina ſolis fructibus reprimebat famem.
Hieronymus annos fere 60. durauit incredibili abſtinentia.
Hilarion modicis ficubus aridis & exiguo pane decrepitam fouit ſenectutem.
Nicolaus quidam inter Heluetios, ſine vllo penitus cibo multis annis durauit inter vaſtas ſolitudines, incredibili ſanctitatis fama.

ALII HOMINES TEMPERANTISSIMI, vitæq; auſteræ ac ſolitariæ.

Timon Athenienſis congreſſus & ſocietatem hominum refugiebat. autor Cicero in libello de Amicitia.
Helias prope torrentem Carith. vixit in ſolitudine, paſtus coruorum miniſterio.
Maria Magdalena 30. annos heremum incoluit, cęleſti cibo refocillata. Nec interim hominem vidit, aut ab vllo viſa eſt.
Primus heremita Paulus annos 16. natus ſucceſſit in latebras nemorum, in quibus durauit annos 97. ſpelunca breui contentus Eſtabat fructus palmarum, bibebat aquam, palmacea tunica nudum contegebat corpus: nullum in ſolitudine hominem videre voluit, præter Antonium Vſus eſt miniſterio corui dimidiatum panem quotidie afferentis.
Antonius qui Paulum hunc tumulauit, vixit etiam in ſolitudine annos 20. pane & aqua famem refocillans.
Hilarion in deſertis Syriæ locis breuiſſimum habitauit tugurium, iunco & caricibus contextum: Denos demum annos arctiſſima cellula & ſepulchro ſimillimo vſus eſt. Onophrius adeo ſolitariæ vitæ fuit ſtudioſus, vt annos 60. homines non videret: Vnde & ex illa ſolitudine agreſtis adeo factus eſt, vt in ſuperiore corporis parte barba totus & capillis integeretur, verenda folijs & arborũ cortice adopertus. Vixit annos 30. herbis & baccis ſylueſtribus contentus. Eidem cęlitus quotidie dimidiatus panis afferebatur, vt Paulo: hunc quum reperiſſet Panutius, extimuit Satyrum eſſe ſuſpicatus.
Conuentus hominum & populi frequentiam Hieronymus habebat carceris loco, ſolitudinem vero pro paradiſo. Vnde ſacco amictus Syriæ latebras, feris & ſcorpionib. infeſtas numeroſis prætulit ciuitatib humi cubans herbiſq; victitans & aqua.
Maria Aegyptiaca heremi cultrix durauit etiam in ſolitudine incredibili vitæ abſtinentia, vbi cubitali altitudine inter orandum ſublimis à terra vacuo pendere viſa eſt.
Amomius tanta fuit abſtinentia, vt nunquam niſi panem aſſum ederit, nunquam iratus nunquam mentitus fuerit.
Hoſpitius apud Nicenſem vrbem antro ſe incluſit, perpetuo cilicio carnem macerans corpore ferreis catenis ligato. Veſcebatur pane. Tempore Quadrageſimæ ſolus herbarum radices eſitabat.
Patroclus Anachoreta vſque adeo quandoque ieiuniis corpus atterebat, vt diuturna inedia incideret in morbum Abſtinebat vino, bibebat aquam melle perfuſam. Cilicium ferebat acutiſſimum, & proximum corpori.
Menas inter Samnites natus, ſolitudinem mire amabat, in qua ne quid per ocium perperã faceret, apes curabat.
Amos Aegyptios, pater fuit 150. monachorum, quos ore operto menſæ iubebat accũbere, ne parce comedentium virtus appareret. Vxorem quam inuitus duxerat, nũquã attigit.
Agatho lapidem in ore triennio continuit, vt tacere diſceret. Dicebat tria eſſe neceſſaria ad Dei cultum: Silentium, orationem, manſuetudinem.
Andræas & Thadeus heremitæ durauerunt in ſolitudine annis quinquaginta.

Arnulphus

Arnulphus Metenſis epiſcopus, reiecto Lotharingiæ principatu, heremum ingreſſus eſt.
Alcippiades martyr omnem cibum auerſabatur. Aquam bibebat inſperſo ſale, ne corpori eſſet pernicioſa.
Tota virgo nunquam vti voluit noua tunica, nunquam nouis calceamentis.
Amara vero limen cœnobij (quo ſe incluſerat) annos 40. nunquam egreſſa eſt. Pane viuebat & oleribus.
Artebius præſul Pamphilienſis vitam ſolitariam in Epiſcopatu non deſeruit.
Amodene Hiſpanus, vnica opertus tunica nudis Ambulabat pedibus. Semel tantũ interdiu veſcebatur, contentus aqua & pane. Cauernam montis incolebat.
Baſolus abbas in finibus Rhemorum heremiticam egit vitam, habuitq; ſpeluncam montis annos 40.
Beniamin vixit in deſerta ſolitudine annos 80.
Timotheus in Aegypto ſpelũcam montis intrauit, in qua durauit ãnos 30. nulli cognitus.
Theremon abbas centenarius deceſſit in ſolitudine. Hinc aſſiduis orationibus adeo incuruauit ſibi humeros, vt in ætate decrepita repere magis videretur, quam ambulare.
Carilephus in deſerta ſolitudine omnem mulierum aſpectum refugit.
Coſmas Græcus toto ſuæ ſolitudinis tempore ieiuniis ſemper dedit operam.
Symeon Apud Anthiochiã annis quadraginta delituit in ãtro cuiuſdam cõcauæ cauernæ. Veſcebatur aqua, pane, & radicibus herbarum idq; ſemel tantum in hebdomade. Corpus vinculis & cathenis adeo conſtringebat, vt cicatrices ipſæ ſubter putreſierent. Quin etiã multis annis durauit in quodam puteo aqua vacuo, in quem ſe dimiſerat volẽs. Femora eius putruerunt, aut ex fœtore ſpeluncarum quas habitauit, aut inedia nimis pertinaci.
Stephanus Anachoreta ſolitarius manſit in heremo annis 60.
Sara mulier, imperante Theodoſio ſeniore, durauit ad ripam cuiuſdam fluminis annos 60.
Siſinnius monachus, diſcipulus Elpidij, ſepulchro ſe incluſit, in quo pane & aqua vixit contentus ad mortem vſque.
Serapion pater fuit decem millium monachorum, quos omnes tempore meſſis precio cõducebat, vt ſua opera iuuarent laborem pauperum. Viuebat ipſe pane & aqua, vnica veſte contentus.
Zozimas in regione Palæſtinæ 53. annos abſoluit in heremo, contentus cibo tenuiſſimo. Mariam Aegyptiam ad bonam frugem reuocauit, & mortuam tumulauit.
Pion 30. annis ſolitariam egit vitam ſub Hilarione, Comedens deambulabat, ne quam in cibo voluptatem preſentiſceret. Sororem morbo laborantem clauſis adiit oculis.
Helias Anachoreta fuit ſub Antonio, mira ſanctitate, qui vixit annis 116.
Moſes Aethiops latro ãnis 75. durauit in ſolitudine. Cellula ſua annis 7. nũquã egreſſus eſt.
Paſtor presbyter, matrem ad ſe venientem clauſa repulit cella.
Dorotheus Aegyptius ſex tãtũ panis vncias cum paucis oleribus quotidie eſitabat. Dicebat ſe nunquam dormiuiſſe, aut comediſſe ad ſaturitatem. Congeſtis lapidibus quotãnis extruebat habitaculum ad excipiendos peregrinos. Manſit in ſpelunca annis 68.
Elpidius Cappadox durauit in quodam antro annis 25. vbi bis tantum viſcebatur in hebdomade.
Horrabas præſtitit admiratione digna. Nunquam mentitus eſt, nunquam circa neceſſitatem locutus, nemini vnquam maledixit.
Gadanus apud Iordanẽ magna conſenuit abſtinẽtia, ſub dio degẽs, & nullo opertus tecto.
Epiſius interrogatus à Ioanne anachoreta, quid tota vita egiſſet memorabile Annis quadraginta, inquit, nunquam ſol vidit me comedentẽ. Tum Ioannes, Nec me ait, iraſcentẽ.
Auguſtinus Afer quum in quadam ſpelunca degeret, offenſus multitudine populi eo cõfluentis, remotiore antro ſe incluſit, vbi tugurium inter ſaxa ſibi breuiſſimum fecit, vixitque magna ſanctitate.
Alfranus Archiepiſcopatu Senonenſi ſponte ſe exuit, vt ſolitudini vacaret.
Hugo abbas Cartuſienſis annis quinquaginta faciem mulieris non vidit.
Domitianus Hiſpanus humi iacebat, annis decem abſtinuit vino.
Iordanes inſtituit ſilentium menſæ.
Adam felix fuit in ſolitudine, comitatus fœmina, factus eſt infeliciſſimus.
Abraham in ſolitariis tabernaculis & conuallibus Deum meruit Collocutorem.

Syluester

Digitized by Google

Syluester pontifex latuit in ſoractis monte.
Egidius Athenienſis ſolitudinis ſtudio genus, patriam & opes reliquit, blandientis ceruæ lacte in heremo nutritus.
Narciſſus Hieroſolymorum epiſcopus multos annos in deſertis locis egit.
Eucherius ordinis ſenatorij dignitate conſpicuus ſpeluncam dumis horridam & tutam nigro lacu habitauit in agro Lugdunenſi.
Vrſatius apud Niceam Bithyniæ ſolitarius egit.
Celeſtinus relicto ſummo pontificatu, ad ſolitariam vitam ſe contulit.
Ioannes Baptiſta adhuc infans, relictis hominum turbis, ad heremum perrexit, vbi pelle cameli opertus, ſanctitatem præſtitit, qualem nemo poſt homines natos.
Maiorus epiſcopatui ceſſit, vt in ſolitudine viueret.
Domitianus abbas ſolitariam egit vitam in agro Lugdunenſi.
Diogenes Antonii diſcipulus vixit & mortuus eſt in ſolitudine.
Euagrius presbyter annis 14. manſit in ſolitudine, cōtētus pane & oleo. Si quādo venereis titillaretur aculeis, demergebat ſe in puteū, vt aquę frigiditas libidinis feruorē cōpeſceret.
Ethbnius honeſtiſſimis parentibus inter Britannos natus, tugurium ſibi fecit in ſylua, in quo ad finem vitæ durauit conſtantiſſimè.
Paulus Simplex Antonij fuit diſcipulus cuius mandato tacuit triennium, nemini loquens.
Paulus abbas pater fuit quingentorum monachorum in Lybia, Numquā veſcebatur, quin prius 300. orationes exoluiſſet Domino.
Phyllorrhonius presbyter extruxit ſibi cellā in ſolitudine, in qua fortiſſimè conflixit aduerſus voluptates & illecebras corporis. Nā ānos 18. cathenis ferreis corpus macerauit, eoq; tempore abſtinuit pane cocto. Annos 32. nullo pomorū genere vſus eſt. Metu mortis per ſex annos ſepulchro ſe incluſit. Pauit pauperes, & affectos morbo, labore ſuarū manuū.
Syluia virgo, filia Ruffini præfecti, Alexādriæ annos 60. abſoluit in ſolitudine, quo tempore nullam corporis partem lauit, præter digitos. Non in lecto iacuit, ſed humi tantum.
Diocles heremū quandam Thebaidis habitauit, ibiq; multos annos cella concluſus delituit.
Capiton latro ſcelerum pœnitentia ad heremiticam vitam conuerſus antro latuit incluſus annos 80.
Vacchor's rex Aegypti, relictis diuitiis, humi iacuit.
Vuēceslaus filius Vratis regis Bohemorum per mediam brumam, & medias niues diſcalceatus petebat templum, horasque obibat canonicas.
Nicolaus Tollentinus abſtinentiſſimus omnium ſui temporis, pane & aqua ſemel tantum in die veſcebatur, procul ab omni ocio, & verborum vanitate.
Nathanael Anachoreta ſtudio vitæ ſolitariæ incluſit ſe cella, qua annis triginta ſeptem numquam egreſſus eſt.
Liberalis confeſſor ſingulis diebus Dominicis ſacram ſumebat euchariſtiam, qua refocillatus, nihil ferè, aut parum cibi capiebat tota hebdomade.
Maxentius abbas Pictauenſis pane ordeaceo tantum & aqua veſcebatur.
Federicus Eduenſis ſemel tantum in hebdomade cibum capiebat, & perpetuo cilicio carnem domabat.
Marinus confeſſor annum integrum in ſpelunca delituit, nec faciem hominis vidit. Aqua erat illi potus, agreſtes herbæ cibus.
Richarius confeſſor panem comedebat ordeaceū, quem aſpergebat cinere, ne præ ſe ferret ſuauitatem. Aquam lachrymis ſuis tepefaciebat eaque faciebat balnea, quibus abluebat lepros & ſe poſtremum.

ABSTEMII.

Iacobus minor vinum aut ſiceram non bibit carnes numquam manducabit, oleo nunquā vſus eſt, numquam vſus balneo, numquam nouacula raſus.
Locrenſes Zephiri vinum vti capitale ducebant.
Anchimolus & Moſchus ſophiſtæ Elienſes, tota vita hydropotæ fuerunt, ſoliſq; ficis deſiderio ventris ſatisfecerunt.
Apollonius Tyaneus à vino & carnibus, abſtinebat.
Fulgētius epiſcopus Ruſpenſis, nulla vmquam neceſſitate adduci potuit, aut cogi, vt eſitaret carnes, aut vinum biberet.

Emercius

Emercius filius S. Stephani regis Pannoniæ, vinum tota vita non deguſtauit.

GVLOSI, EDACES ET VINOLENTI.

Holofernes ebrius ab vxore Iudith interfectus eſt.

Ariſtippus Cyreneus ſummum bonum locabat in voluptate. Idem principes ſolebat comitari, vt paraſitus & amicus menſæ. Propterea Diogenes Canem regium eum appellabat.

Ariſtoxenus Cyreneus adeò gulę ſtudioſus extitit, vt hortẽſes lactucas veſpere mulſo irrigaret, quo luxurioſius creſcerent, & ſaporis eſſent delicatioris.

Sanctra nomen eſt guloſi, de quo Mart. l. 7. ſcribit: Nihil eſt miſerius, nec guloſius Sanctra.

Aſtydamas Mileſius à Perſa Ariobarzane vocatus ad conuiuium, ſolus deuorauit, quicquid conuiuijs omnibus fuerat præparatum.

Cambles rex Lydorum eo voracitatis euectus eſt, vt nocte quadam vxorem abſumpſerit.

Niſæus Syracuſarum tyrannus vbi ab aruſpicibus didiciſſet, breui ſe periturum, quicquid ſuperfuit vitæ, comeſſationibus impendit, & ebrietati.

Bitias apud Diodonem Vergilianum ſic hauſit merum, vt eo ſe totum proluerit.

Antiochus Magnus dies totos dormire ſolebat ob vinolẽtiam, pugnatus in Rhodios captus amore puellæ Chalcidenſis, nuptias etiam ipſo belli tempore celebrauit, & totam hyemẽ cum eo vino indulſit & Veneri.

Darium vinolentum fuiſſe arguit inſcriptio ſepulcri eiuſdem quæ talis erat: Potuit & multum vini potare, & hoc probe ferre.

Alcæus, Ariſtophanes & Cratinus, quum ebrij forent, erant tamen ad ſcribendum carmen idonei.

Timocreonti Rhodio propter cibi & vini auiditatem epithaphium ſequens inditum eſſe multa bibens tũ multa vorans, malè deniq; dicens: Multis, hic iaceo Timocreõ Rhodius.

Lacedæmonij eumdem calicem in conuiuijs circum agebant, vt ſitim & vini auiditatem irritarent.

Bizantios Manander poeta notauit vt ebrios.

Parthos Plinius ait, tantò magis ſitire, quantò plus biberint.

Promachus fuit homo bibaciſſimus, quem Alexander talenti corona donauit, quòd in vini certamine euaſiſſet victor. teſtis Plut.

Xenocrates vini choam hauſit, cum Dioniſius præmium obtuliſſet ei, qui hoc faceret.

Dionyſius iunior vſque ad oculorum vitium mancipatus eſt ebrietati.

Ariſtoteles tradit, ebrietatem in Syracuſanorum luxu diebus quandoque nonaginta non fuiſſe interpellatam.

Conna tibicen fuit vinoſus, qui in conuiuijs coronatus potabat aſſiduè.

Herculem & Vlyſſem polyphagiæ & edacitatis nota famoſos fuiſſe, ſcribit Cæl.

Theagenes athleta taurum vorabat ſolus.

Aglais tibicina, Meglacis filia, decem carnium minas, & quatuor panũ chœnicas abſumebat, Hauriebat & choam vini.

Theſſalis iniuſta voracitatis nota, vt etiam Pharſalis. Mneſimachus apud Cælium: Pharſalorum venit aliquis, vt menſas vorer ipſas.

Philoxenum Eryxidis & Gnathonem Siculum inter gulæ proceres & cupediuoros poſuit antiquitas, quòd conuiuijs adhibiti ſeſe in paropſides emungerẽt, vt abſtinentibus cęteris largius ſoli fruerentur. Aiunt & Philoxenum ipſum optaſſe ſibi collum gruis, quò maiorem in bibendo perciperet voluptatem Hoc tamen nonnulli tribuunt Melãthio, vt apud Cæl. Clearchus.

Philoxenus Dithyrambicus polypum edit duorum cubitorum.

Inter Polyphagos & edaces etiam numerantur Pityreus Phryx, Cleonimus, Piſãder, Charippus, Mithridates rex Ponti, & Eriſichthon, qui ſua ipſa membra corroſit.

Alcman poeta ſuis verbis ſeſe pamphagum nominauit.

Mithridatem ferunt illis certa conſtituiſſe præmia, qui plures cibos ventri deſtinaſſẽt, aut maiore ſe ingurgitaſſent vino, vt ſui ſimiles heberet. Idem omnes ſui temporis mortales hauſtu vini longè exceſſit.

Heraclides Pyctes infiniti propemodũ cibi, potuſq; fuit capax. Nec parem reperit in bibẽdo. Alios ad ientaculum inuitabat. alios ad prandium, quoſdam ad cęnam, quib. omnibus ſine interſtitio ſufficiebat ſolus.

Philoſtratus

Digitized by Google

Philoſtratus quum eſſet in balneis Sinueſſanis, tantum vini potauit, vt ebrius factus, ſcalarum lapſu penè extinctus ſit Mart.l.11. A Sinueſſanus conuiuia Philoſtratus vndis Conductum repetens nocte iubente larem. Penè imitatus obit ſeuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit vſque gradus.

Polyphęmus cyclops hauſto largius vino, dũ in ſomnũ concidiſſet, ab Vlyſſe excęcatus eſt.

Lauſellam Iuuenalis vt tumulentam inceſſit.

Videns Androcides Alexandrum procliuem in pocula, intemperantiam eius his verbis cohibebat, Vinum potaturus rex memento te bibere terrę ſanguinem. Nam ſicut venenũ eſt homini cicuta, ſic & vinum. Quibus præceptis ſi ille obtemperaſſet, amicos in temulentia non interemiſſet, vt fecit. Idem Alexander ex hac vinolentia biduum ſæpe obdormiuit integrum. Hinc prouerbium natum, Alexandrum bibendo regem præcellis. Inter pocula amicos indignatione rapida ferro tranſuerberabat.

Archeſilaus philoſophus immodico vini hauſti exceſſit.

Cleomenes rex Spartanorum, quum Scytharum vinolentiam imitari cuperet, in inſaniam redactus eſt. Solent autem Scythæ & Thraces liberius compotare vſq; ad certamen temulentiæ. Vnde Horatius: Natis in vſum lætitiæ ſcyphis Pugnare Thracum eſt.

Cambyſes quum per temulentiam quandoq; ratione excideret, monitus à Præxaſpe domeſtico, tantam caueret infamiam, eius filium percitus furore, iaculo confodit.

Lacydes philoſophus ex nimia compotatione concidit in paralypſim, qua mortuus eſt.

Armitus & Cyanippus Syracuſani potu nimio in ebrietatem lapſi, filios ſtupros contaminauerunt. autor Plut.

Demetrius Phalereus ducenta quotannis talenta abſumebat in luxu & compotationibus.

Famam apud Græcos ex ebrietate meruit Alcybiades. autor Plin.

Diotimus Athenienſis infundibulo ori admoto inceſſanter vinum hauriebat.

Xenarchus Rhodius ex bibacitate Metretes cognominatus.

Homerum vinolẽtum fuiſſe arguit. Horat.l.1.Epiſt. dicens: Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.

Ariſtoteles philoſophus ab initio opſophagus & decoctor fuit.

Hercules cum Leprea rege de gula contendit, vicitq; tauro paulatim deuorato.

Syri populi & Aſiatici continuo erant in conuiuijs, balneis & vnguentis.

Pruſias rex Bithyniæ popinas ſemper adamabat.

Elpenor vino largius hauſto impos animi factus, ſcalarum lapſu exanimatus eſt. Ouid.l.14. Eurilochumq; ſimul, nimijq; Elpenora vini.

Erycion fuit quiſpiã Centaurus, ebrietatis infamia notatus. Ouid.l.2.de Arte. Occidit Eurycion ſtultè data vina bibendo.

Anacreõ Teius poeta arguitur vt deditus vino, cui quum liberalibus indulgeret, vuę acino ſuffocatus dicitur. Ouid.l.3.de Arte: Sit quoq; vinoſi Teia muſa ſenis.

Hilæus Centaurus deditus fuit ebrietati. Horat.l.2. Carm. Nec ſæuus Lapithas & nimium mero Hilæum.

Bœotij ab Athenienſibus vocabantur fatui, pingues & rudes, propter inexplebilem edẽdi auiditatem.

Gathis regina Syriæ edicto cauit, ne quis piſcem comederet, quin ipſa adeſſet.

Theodorus ſcribit, Milonem Crotoniatam carnium minas 20. deglutiſſe, & panis totidem. vini choas perſiccaſſe tres. Idem in Olympia quadrimum ſolus abſumpſit taurum, quem per ſtadium retento anhelitu portauerat ſuis humeris.

Domitium Afrum Euſebius prodit, cibi præter modum accepit ſuperfluitate redundantẽ in cœna periſſe.

Abronis luxus & delitiæ trito vngariq; adagio locum fecerunt.

Gnoſippus hac voracitatis infamia adeò laborauit, vt Athenienſes liberis ſuis interdixerint, ne cum eo veſcerentur.

Vedius Pollios ſeruos cõijciebat in piſcinas, vt piſces ipſi humano cruore paſti delicatiores (eſſent.

Ennius poeta nunquã accingebat ſe ſcribendis carminibus, niſi multo madidus vino. Item Horat Ennius ipſe pater nunquam niſi potius ad arma Proſiluit dicenda, &c.

M. Varro apud Plinium teſtis eſt, Mezentium regem Ethruriæ auxilium Rutulis contra Latinos tuliſſe, mercede vini.

L. Piſo

L.Piſo maiorem noctis partem conuiuiis, & temulentiæ impendebat. Biduo per potationẽ continuauit, apud Tyberium principem.

M.Antonius librum edidit de ſua ebrietate, quo patrocinari ſibi voluit, vt ea probaret mala, quæ per temulentiam orbi intuliſſet.

Cato minor (qui proauum habuit Catonem maiorem) quamuis omni virtute eſſet cumulatiſſimus, interdum tamen cum amicis dabat operam cum potationibus tota nocte ad auroram. Horat. l. 2. Carm. Narratur & priſci Catonis Sæpe mero caluiſſe virtus. Hoc ebrietatis vitium præcipuè illi Cæſar duobus libris, quos vocauis Anticatones.

Pub.Gallonius homo fuit poſtremæ gulæ, in cupedijs aſſidue verſatus, vnde à Lælio gurges dictus eſt. Hunc præconem fuiſſe ſcribit Horatius. Cuius menſam acipenſere magno infamem notat Lucilius his verſis: Lælius præclarè & rectè Sophos illeq; vere, O publi Gurges Galloni, es homo miſer, inquit, Cœnaſti in vita nunquam benè, cùm omnia in iſto Conſumis ſquilla, atque acipenſere cum decumano. Tertullianus Curij aleam, Apicij gulam, Gallonij ſumptum, & Antonij ebrietatem inceſſit.

Qu.Hortenſius orator ſtudio gulę primũ omniũ Romanorum pauonem appoſuit menſis.

Cicero iunior M Tulij filius binos congios ſimul hauriebat.

Clodius Albinus tam profunda fuit ventris ingluuie, vt quingentas ficus centum Cãpana perſica, melones Oſtienſes decem, vuarum Labicanarum pondo viginti, ficedulas cẽtũ, oſtrea 40. vna deuoraret cœna.

Caligula maximam partem à theſauri Tiberio relicti cœnis & comeſſationibus cum lenonibus & ſcortis deuorauit.

Heliogabalus nunquam minus centum ſeſtertijs epulatus eſt.

Neronẽ ferunt quandoq; à meridie ad mediam noctem, vſq; epulas protrahere conſueuiſſe ad inexplebilẽ ventris ingluuiem Cænitabat inter ſcortorum ambubaiarũq. miniſteria.

M. Apitius nepotum omnium fuit altiſſimus gurges, vt iam diximus. Is cum audiuiſſet, grandes charicas naſci in Lybia, nauigauit illuc: quod demum quum falſum deprehendiſſet, Libyam, eiusq. inhabitatores diris imprecationibus deuouit. Hic omnium primus iudicauit, linguam phæn copteri eſſe optimi ſaporis. De Apitio Mart. l. 2. Ipſe quoq. ad cęnam gaudebat Apitius ire, Quum cęnaret, erat triſtior ille domi. Hic & congiaria principum, & ingens Capitolij vectigal comeſſationibus hauſit.

Nouellius Tricongius Mediolanenſis meruit cognomen à tribus vini congijs quos vno impetu hauriebat ſpectante miraculi cauſa Tiberio principe. Autor Plin. l. 4.

Tiberius Nero propter nimiam vini auiditatẽ in caſtris pro Tiberio Liberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero vocabatur. Idem cum Pomponio Flacco, & L. Piſone noctẽ continuumq. biduum epulando potandoq; conſumpſit. Aſellio Sabino ſeſtertia ducenta donauit pro dialogo, in quo Boleti, & Ficedulę, & Oſtreæ & Turdi certamen induxerat.

Cladius Cæſar conuiuia celebrauit palam, tanta populi frequentia, vt plerumque ſexcenti ſimul diſcumberent. Cibi & vini fuit appetentiſſimus Sedens in tribunali cum olfeciſſet nidorũ prandii, quod in proxima Martis æde parabatur à Salis deſerto foro commeauit ad Salio ipſos, & vna diſcubuit. Nec vnquã à triclinio abſceſſit, niſi diſtentus & madẽs.

Vitellius epulas trifariam aut quadrifariam partiebatur. In ientacula, prandia cęnas & comeſſationes, ſolus omnibus ſufficiens vomitandi conſuetudine. Suetonius teſtis eſt, eum fuiſſe non profundæ modò, ſed & intempeſtiuæ & adeò ſordidæ gulæ, vt carnes holocauſtorum non peractis ſacrificiis ante aras abſumeret. Sidonius: Mihi fœda Vitelli Intulit ingluuies ventrem.

Bonoſus bibit, autore Flauio Vopiſco, quantũ hominũ nemo De hoc Aurelianus dicebat: Non vt viuat natus eſt, ſed vt bibat. Si quãdo legati barbarorum ad eum veniſſent, ipſis propinabat, vt eos inebriaret, & ab his per vinũ omnia cognoſceret, & extorqueret veritatem. Quantum libet bibiſſe, ſemper ſecurus videbatur & ſobrius. Præterea tantum mingebat, quantum biberat, ſicut eius veſica nunquam grauaretur. Poſtea cum à Probo ſuperatus laqueo vitam clauſiſſet, emanauit iocus, amphoram perdere, non hominem.

Feſcenniam Mart. l. 1. arguit vt vinolentam, dicens: Ne grauis heſterno fragres Feſcennia vino, Paſtillos Coſmi luxurioſa voras.

Myrtale vinolenta mulier vino commiſcebat folia lauri, ne vinum oleret. Mart. l. 3. Fętore multo Myrtale ſolet vino: Sed fallat vt nos, folia deuorat lauri.

Panaretum

Digitized by Google

Panaretum potorem, idem lib. 6. arguit, quod ſolus ampliſſimam vini lagenam exiccaſſet.
Maximinus iunior bibebat vini amphoram carnis libras vndecim comedebat.
Heterognatus ob voracitatem vtraque mandibula alternatim commendebat.
Phago fuit quiſpiam adeò guloſus, vt adhibitus menſæ Aureliani, aptum integrum cent panes, veruecem, & porcellum vno die comederit, biberitque Orcam vini. autor Flauius Vopiſcus.
Galba erat Imperator cibi plurimi, quem hyberno tempore capiebat ante lucem. Inter cęnam verò vſque eo abundanti, vt congeſtas per manus reliquias circumferri iuberet, ſpargiq; ad pedes ſtantibus.
Bela ſecundus Almi filius, Pannoniæ rex, corruptiſſimæ fuit temulentiæ.
Nicolaus quintus Pontifex maximus nimio bibēdi ſtudio tenebatur. Exigebat enim diuerſa vinorum genera, & quæ magis ad palatum facerent, eligebat.
Andebuntus rex Anglorum, conuiuio quodam tantum cibi deglutiuit, & vini, vt eo ſuffocatus repente animam efflauerit.

CASTISSIMI.

Iudith mulier vidua, cum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatum prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, vigilias ſomno & ocio laborem, inquit Sabellicus.
Anna Phanuelis filia poſt ſeptimum connubij annum vidua facta, ad quartum vſque & octogeſimum caſtè vixit. Idem in exemplis.
Abſalon Ammon fratrem occidit, quod immodeſte Tharma ſororem communem deperiebat, eique vim intulerat.
Eſſeni populi Syriæ, vitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata, inquit Plin. lib. 5. c. 17.
Penelope Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, vt abſente per viginti annos marito Vlyſſe caſtitatem corrumperet. Vnde Propert. li. 3. Hæc etiam clauſas expugnant arma pudicas. Quæque terunt faſtus Icariote tuos. Idē: Nec fida Euadne, nec dia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos ſalua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. lib. 3. Ele. Penelope manſit (quamuis cuſtode careret) inter tam multos intemerata procos.
Daphne Penei filia fuit ſeruandæ caſtitatis adeò ſtudioſa, vt procos omnes reiecerit inſīque Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, intōſiſq; crinibus ſpecioſum. Ouid. li. 1. Met. Multi illam petiere, illa auerſata petentes Impatiens, expersq; viri nemora auia luſtrat, Nec quid hymen, quid amor, qui ſint connubia curat.
Plato de Republica teſtis eſt, Asbylum athletam Crotoniatam perpetua virginitate præditum fuiſſe ob ſtudium curſus.
Cyane virgo Syracuſana violatam ab ebrio patre pudicitiam ægreferens, apprehenſum capillis ſtupratorem ad aram traxit, eumq; pro victima occidit, ad pacandam peſtem, quam propter facinus Syracuſæ laborabat. autor Plut. in Parall.
Medullina quoque virgo Romana ab ebrio patre in tenebris violata, vt ſtupri autorem agnoſceret, digito eius annullum detraxit: Vbi ex pignore patrem eſſe comperit, eundē ad aram gladio confodit. Idem.
Alexandrum Macedonem ſunt qui libidinis arguant. Contra tamen reperiuntur exēpla, quæ hoc ipſum refellant, & in eo doceant caſtitatem. Nam & victi Darii vxorē, filiaſq; captiuas non ſolum nō corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter vxorem & Berſanem Damaſchi viduam, regiam mulierem, nullam aliam complexus eſt. Puerorum inſuper abſtinentiſſimus, quorum viginti millia ad militarem diſciplinam iubebat erudiri, quum tamen ætatis illius homines maſcula & præpoſtera libidine paſſim obruteſcerent. Curt. lib. 3. & Gell. lib. 6. & 8.
Democles puer dubium maior pudicitia, an forma corporis elegantiore, quū videret ſe ad ſtuprum ſolicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter vim tyranni importunam poſſet effugere, in proximum ferventis aquæ lebetem ſe coniecit, ibique ad mortem durare maluit, quam quid inhoneſtum perpeti. Plutarch.
Amœbeas citharędus tanta fuit caſtitatem, vt vxorem (quam habebat formoſam) nunquam attigerit. Ælianus apud Volater.
Apollonius Tyaneus phyloſoph⁹ à puero titillationes Venereas adeo repreſſit & cōtudit, vt præ ſignis

Digitized by Google

præſignis in eò naſceretur: caſtitas à qua numquam poſtea declinauit. Gel.l.8.cap.6.

Fuit in athleta Clitomacho tanta caſtitas, vt ſi fortè canes vidiſſet coeuntes, ſtatim vultum auerteret.

Diogenes Tragœdus ab vxoris congreſſu perpetuò abſtinuit.

Hippo Græca mulier, capta à nautis, cum pudicitiæ ſuæ ſtupruũ & inſidias parari ſenſiſſet, noctu ſe in aquas præcipitem dedit, maluitq; mori pudica, quam impudica viuere. Val.

Syritha Synaldi regis Danorum filia, tantæ fuit pudicitiæ, vt quum ob elegantiam formæ procorum frequentia peteretur, neminem tamen inſpexerit. Saxo l.3.

Dryas Fauni filia aſpectum virorum vſque adeo refugit, vt in publicum prodire numquã viſa ſit. Quo factum eſt, vt veritum ſit ne eius ſacris intereſſent mares. autor Plut.

Chiæ mulieres tanta fuerunt caſtitate, vt neque adulterium, neque illegitimus concubitus apud eas numquam prodatur accidiſſe. Plut. de Virtutibus mulierum.

Melanio quidam odio mulierum ſolitudinem demigrauit, perque auia montium & nemorum cane vno feras inſectari ſolitus eſt, nec vmquam domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione caſtior.

Rhodogune Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti ſecundas nuptias ſuadentẽ.

Xenocrates philoſophus, quum magnam caſtitatis opinionem ſibi comparaſſet, acceſſit ad eum Phryne meretrix, petijtq; partem lecti, quam conceſſit. Nec tamen vllo noctis tempore attigit puellam, quamuis formoſiſſimam. Hinc illa manè rediens, dixit ſe nõ à viro, ſed à ſtatua venire. Quod argumentum eſt magnæ caſtitatis: nam proximæ voluptates magis titillant, & multo (quorum mores in tuto poſiti videntur) ſeducunt & euerberãt. Laertius, & Val. de Continentia.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò ſciret corporis vires eneruari libidine, toto vitæ tempore durauit expers veneris, vt palæſtricis ludis eſſet accommodatior. Volater.

Hippolytus Theſei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur ſupra fidem, nullis tamen præcibus adduci potuit vt ei congrederetur. Seneca: Exoſus omne fœminæ nomen fuit Immitis annos cœlibi vitæ dicat.

Zenobia regina Palymireorum tanta fuit caſtitate, vt ne cum viro ſuo quidem, niſi prolis cauſa congrederetur. Trebellius Pollio.

Euripides fertur perpetuo mulierum odio conflagraſſe, ſiue quia natura eſſet talis, abhorreretq; à mulierum cœtu, ſiue quod duas haberet vxores ſimul, pro Athenienſium decreto: quarum matrimonii quum pertæ duiſſet, toti ſexui bellum indixit. Cel.l.13.c.10.

Triptolemo Cereris filio, quum pleræq; virgines ampliſſimam offerrent dotem, vt cum eo nuptias contraherent, aſpernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin: Filius Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas vſque petitus opes.

Bellerophon Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobea vxore Prẹti Argiuorum regis afflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, vt cum ea ſtuprum cõmitteret. Tortellius.

Pauſanias Macedo per vim ſtuprum paſſus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non ſine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eoque riſu probantem conſpiceret, iram in eum conuertit, exegitq; vltionem ab iniquo iudice, quã à ſtupratore non poterat. Trogus l.9.

Sophronia Romana mulier, quum vim & ſtuprum Decii principis non poſſet effugere, gladium mariti conſenſu arripuit, eoque corpus ſibi confodit. Euſeb. teſte.

Cæſti pueri caſtitatem & formam Mart.l.8. commendat his verbis: Quanta tua eſt probitas quanta eſt præſtantia formæ, Cæſte puer, puero caſtior Hippolyto. Te ſecum Diana velit, doceatque matre, Te Cybele ſecum vellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum à Tarquinio ſtuprum, temeratamq; pudicitiam, facinus ſua morte vendicauit.

Pudiciſſima fẹmina ſemel matronarum ſententiã iudicata eſt Sulpitia Paterculi filia. autor Plin.l.4. Val. vlt. c.8. l.1.

Publius adoleſcẽs, L. Papirii cliens & libertus, quum domini ſtuprum pati nollet, in vincula & carcerem coniectus, & multis poſtremò plagis effectus eſt. Maluit tamen egregius adoleſcens omnia tormẽta corporis experiri, quàm præpoſtera illa venere contaminari.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hiſpaniæ ciuitate, virginem tempeſtiuam forma egre-

ma egregia, & nobilis viri filiam productam ad ſe, patri inuiolatam reddidit autor Gel. lib.19.cap.8.
C.Gracchus quandiu Sardiniam prouinciam adminiſtrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum ſteterunt. Idem Gell.
Trebonius pudicę ſanctitatis miles Luſium Marii ex ſorore nepotem, caſtitati ſuæ ſtupri & inſidias molientem dedit morti Plut.in Apopht.
Biblia vxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ vt ſuo ſeculo caſtitatis norma & ſpeculum videretur.
Theutonicorum coniuges captiuæ, Marium victorem ornarunt, vt ab eo virginibus Veſtalibus dono mitterentur, affirmantes æquè ſe, atque illas virillis cōcubitus expertes futuras. Quare non impetrata, laqueis ſibi noctæ proxima ſpiritum eripuerunt. Valerius & Hieron.in epiſt.ad Gerontiam.
Pontius Aufidianus vbi reſciuit filiam à Faunio Saturnio pędagogo ſuo corruptam, vtrūque puniuit morte. Val.Max.
Publius Meuius libertum (quem vnicè diligebat,) propter illatum filiæ iam nubili oſculum interfecit. Idem de Pudicitia.
Q.Fabius Seruilianus quum ſuſpectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit, demum voluntario ſeceſſu conſpectum patriæ vitans exulauit Valer.
Pub.Attilius Philiſcus, filiam ſuā interemit, quod ſtupri ſe crimine coinquinaſſet. Idē Val.
Iulianus Imperator tāta enituit caſtitate, vt poſt amiſſam coniugem nihil vnquam Venereum attigerit. autor Ammianus Marcel.l.25.
Cōſtantinus Imp. Criſpum filiū capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri cōpellaſſet.
Henricus primus Imp. perpetuam in matrimonio ſeruauit caſtitatem cum vxore Sinegunda. Bap. Egnat.
Cor.Tacitus ſcribit, Pontiam quandam Romanam fœminam nullis verborum lenociniis, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committēdum impelli potuiſſe, quin ab eodem interfici maluiſſe.
Spurina adoleſcens, quem egregia ſua forma decoroq; aſpectu viros & mulieres ad libidinem concitaret, faciem & pulchritudinem oris ſpōte vulneribus deformauit. autor Val. Max. de Verecundia.
Veturius carcerem, plagas, diuerſaq; tormenta maluit pati, quàm Cælio Plocio ſtuprādum ſe committere. Valer. de Pudicitia.
Noluit beatus Auguſtinus habitare cū ſorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus ſuboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum videre fœminam peius alloqui, peſſimum attingere.
Baldraca puella generis obſcuri, peregrinæque conditionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem eſſet indiga, noluit tamen corporis ſui copiam facere Othoni Imperatori, quamuis montes & maria (quod aiunt) promittenti.
Iſacius Conuenus Imp. tanta fuit continentia, vt vxorē nunquam inire voluerit poſt prolē ſemel ex ea ſuſceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici conſulerēt, vt coitu frequentiore vteretur.
Origenes Adamantius virilia ſibi amputauit, ne moleſtam ſibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophantas Athenienſium ſacerdotes, qui ſorbitione cicutæ ſe caſtrabant, quo mundius in ſacerdotio viuerent.
Iulianus martyr, & Baſiliſſa vxor impolluti quoque manſerunt in coniugio.
Amos Aegyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congreſſus, eſt quin etiam eidem amorem virginitatis in animum induxit.
Amianus Alexandrinus epiſcopus, beati Marci Euangeliſtæ diſcipulus, oculum ſibi perforauit, quòd intuitu parum pudico tranſeuntes fęminas aſpexiſſet. Sabellicus in exemplis.
Chryſanthus Alexandrinus, eiusq; vxor Daria nomine, virgines manſerunt in coniugio.
Nulla vmquam fęmina à Ioanne Anachoreta viſa eſt, nec ab vlla videri voluit.
Arſenius abbas viros omnes iuxta & fęminas ad ſanctiorem vitæ cultus refugiebat.
Pion Auſonii abbatis diſcipulus, dū congreſſum quo mulierum ſolicitè declinaret, precib. expugnatus, vt ſororem morbo laborātem inuiſeret, alieno ducta clauſiſque oculis eius domum ſubiit, ac retrò abiit. Sabellicus.

Digitized by Google

Vrſinus Nurſiæ presbyter moriens, quum vxorem (quam multis antè annis ad ſe venire nulla de cauſa permiſerat) admotam ſibi cognouiſſet, Faceſſe, inquit, mulier nōdum penitus extinctus eſt Ignis. Idem.

Hilario abbas ingenitam corpori concupiſcentiam alloquens, dicere ſolebat: Conficiam te inedia, vt de cibo cogites, non de voluptate.

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, varia tormenta membris ſuis irrogauit. Nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerumque noctes in puteis egit, vt Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanenſis in vepribus, Franciſcus Aſſias in hybernis niuibus, autor Sabellicus.

Hieron. Syracuſanus Epicharmū poetam mulctauit, quòd præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet verſus

Marcia Varronis filia, quum ſuo ſeculo ſculpendi pingendiq; inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda virili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia virgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, cum ab Imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, Monachi habitum mentita eſt, & nomen.

Ioannes Malateſtas vxorem nomine Franciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui deprehenſam, gladio transfixit vna cum adultero.

Ludouicus quoq; Normanidæ ſeneſchalcus Carlottam vxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iuſſit.

Rudulphus quoque Gonzaga, quum vxorem adulterij compertam haberet, eam vna cum adultero in concubitu deprehenſam occidit.

Paſtor presbyter & Anachoreta, matrem ad ſe venientem cella clauſa repulit, cauſa ſeruādæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos 15. mulieris faciem numquam videre voluit.

Dula maluit à milite quodam interfici, quam ab eodem violari.

Euphroſyna virgo Alexandrina, virum mentita domum patris Pannutii reliquit, vt ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, caſtitatem ſemper illibatam ſeruauit, vtroque ad pudicitiam inducto.

Eduardus tertius Anglorum rex vxorem (quam duxerat) numquam attigit. Matrem Euinam (quam adulterii ſuſpectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrſeolus dux Venetorum, poſt ſuſceptum filium, vxorem numquam attigit. Quod vtriuſque voto factum eſt. Volat.

Vādegiſillo Comiti Palatino (qui ſub Dagoberto rege floruit) cum per vim data eſſet vxor eam ad amorem caſtitatis induxit. Quo factum eſt, vterque in cœnobio ſe incluſerit.

Fata virgo fuit Gallica, clariſſimis orta natalibus, Heraclie Imperante: quam dum parētes, Hagerricus & Leodegunda per vim cogere vellent ad matrimonium in tantas prorupit Lacrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceſlaus filius Burſioni regis Bohemorum perpetuam ſeruauit caſtitatem.

Cazimirus quoque rex Poloniæ perpetuò celebs & caſtus manſit.

Amator (qui poſtea Altiſſiodorenſis fuit antiſtes) quum vxorem eleganti forma clariſque natalibus ortam duxiſſet, eam tamen ad ſtudium caſtitatis induxit, tantum aberat, vt ei congrederetur. Sabel.

Leo Pontifex manum (qua aliquando oſculum matronæ cōtigerat) vltro ſibi abſcidit, quòd inde ſecuta eſſet tacita quædam libidinis appetentia. Sabell.

Benedictus abbas ad inceſtam recordationem mulieris à ſe viſę caſtigandam, vſus eſt creba corporis volutatione ſuper ſentes. Idem.

Timoclia mulier Thebana, ſtuprum à quodam Barbaro Thracum principe per vim paſſa iniuriam hoc modo vita: Odio enim diſſimulato, dixit ſtupratori ſe ſcire locum, vbi plurimum eſſet auri, perductuſque eſt ab ea ad profundiſſimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. Quo cum thrax explorabundus veniſſet, & iamiam pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo ſtabat) deiectus eſt in præceps, & ſaxis eſt obrutus. autor Sabellicus.

Damon Peripolta inſigni forma adoleſcens, videns Romanū quemdam præfectū Cherotē

ſtuprum ſibi per vim machinari,quia prius blandiẽdo nihil profeciſſet, ad pudicitiæ munimen aliquot ſocios conuocauit,qui omnes fuligine tincti,ne agnoſcerentur,præfectũ in foro ſacrificantem obtruncarunt.

Ludouicus epiſcopus Toloſanus,Caroli,ſecundi Siciliæ regis filius,ea fuit caſtitate vt nulli prorſus fœminæ,præter quam matri & ſororibus, verba faceret: ne colloquio ſanctitatem corrumperet.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum caſtitas, vt nõ niſi operta facie prodirẽt in publicum,Cæl.7.c.27.Vnde Mart.Tu quoque nequitias noſtri luxuſque libelli Vda puella leges,ſis Patauina licet.

Alphonſus ſecundus,Alphonſi Catholici nepos,& Hiſpaniæ rex,nunquam vxori congreſſus eſt.Vnde & caſti meruit cognomen.Volat.in Geograph.

Etelfrida Angliæ regina poſt primum partum abſtinuit à viro.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

Orpheum ferunt Thraca deteſtandæ in mares libidinis principem & repertorem fuiſſe, quum tamen aſpernaretur fœminas Ouid.l.10.Met.Cæl.cap.30.l.8.

Xerxes rex Perſarum eo laſciuiæ ſe demiſit,vt Spintriis nouarumque voluptatũ repertoribus præmia conſtituerit autor Valerius Maximus.

Semiramis Aſſyriorum regina, quæ maſculam virtutẽ ſemper ferè præ ſe tulit, & omniũ calculis laudata eſt ad extremum tantis delicijs, tantoque pruritu libidinis incaluit, vt mortuo marito,nõ admiſerit ſolum,at etiam prouocauerit pleroſque ſuis militibus, qui forma eſſent elegantiore, quos poſtea crudeliter necabat. Produnt & nonnulli, eam à Nino filio interemptam,quum eius congreſſum appeteret.Et(quod omnium longe turpiſſimum eſt)equum ab ea adamatum vſque ad coitum,Iuba teſtis eſt apud Plin,

Amython, Theleſippa, Megara, Arthys, Cidno, ancillæ fuerunt Sapphus, quibus Sappho ipſa ad libidinem vtebatur.Eas enim ſubagitabat,& mutuo ab eis patiebatur. Vnde in eius epiſtola ad Phaonem legitur.Vilis Amython,vilis mihi candida Cidno. Non oculis grata eſt Athys,vt ante,meis.

Paſiphae Solis filia, & vxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum vſque fertur adamaſſe ex quo & biforme illud monſtrum Minotaurum ſuſceperit.Proper.Vxorem quamdam magni Minois (vt aiunt)
Corrupta torui candida forma bouis Idem l.3.

Fuit in Aiace Oilei filio tantus libidinis feruor,vt temperare ſibi nequiuerit,quin Caſſandram Priami filiam in templo Palladis oppreſſerit.Quo factum eſt, vt Dea iniuriam vlciſcente fulminatus ſit in mare cum aliquot alijs Græcis.vt docet.Verg.l.1.Aen.

Immoderatam Cæliæ libidinem notat Mart.l.7.

Das Catis,das Germanis,das Cælia Dacis,
Nec Cilicum ſpernis,Cappadocumque toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus vrbe futurus
Nauigat,a rubris & niger Indus,aquis
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum,&c.

Celmis vnus fuit ex Idæis Dactilis,qui matrem deorum Rheam violauit ſtupro.Suet.apud Eraſ.Omnes libidinum voluptates experiri voluit. Aſſyriorum rex Sardanapalus, dum viriles peroſus tunicas in mulierem ſe transformauit, relictaque regni cura laſciuiæ ſe totum deuouit,ac perdendum commiſit.Trogus l.1.& Cic.l.5.Quæſt.Tuſcul.

Quid iam mirum debet videri,ſi concinna & elegãs puellarum forma viros torreat, & ad Venerem titillet,quum etiam reperiãtur, qui inanimatarum rerum amore & deſiderio intabuerint: Aiunt enim Pygmalionem quẽdam fuiſſe,qui ſtatuam formoſam dilexerit, eamq.cum egregiam aliquam Nympham,& frequentibus oſculis ſuauitatus ſit,& lecto dignatus.Vnde Quintianus in Cleopoli Concedat honori Pygmalion licuit cui eburnea membra puellæ Complecti,& pulchro componere corpora lecto.

Athenienſis adoleſcens quoque ſpecioſum Fortunæ ſimulachrum ad tantam adamauit inſaniam,vt ipſum & arctiſſimè complecteretur,& ſuauiaretur blãdiſſimè.Quo deſiderio quum in dies acrius intabeſceret, impatiens amoris perrexit ad ſenatum, extenſiſque precibus rogauit fieri ſibi ſtatuæ poteſtatem,largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quum repulſam paſſus eſſet,ad ſtatuam ipſam corpus contudit. Cæl. l. 3 c.7.

Eſt &

Eſt & aliud ſimile exemplum apud Plin de puero,qui Praxiteles ſimulachro cōgreſſus ſit. Cuius concubitus relictæ maſculæ fuerunt indices. De hoc quintia. Cedat Praxiteles, cuius mulicbris imago proceam Impulit ad coitum iuuenem.

Æſchinas criminoſa & virulenta oratione Timarchum de Impudicitia accuſauit, apud Athenienſes.Gell.cap.3.l.18.

Conuenit inter multos,Socratem(qui tamen Apollinis oraculo mortalium ſapientiſſimus eſt habitus)Athenis in ius vocatum, & ab Anyto accuſatum, quod puerorū mores corrumperet Quod etiam Tertulianus confirmat.

Ariſtō Epheſius genus fęmineum peroſus cum aſina concubuit,ex eoque cōcubitu genita eſt puella,cui à curibus aſininis nomen inditum eſt Onoſceli.autor Plutarch.in Parall.

Idem ait Publium Stellum(quem Fuluium alii vocant)mulierū odio equæ ſe commiſcuiſſe,ex qua formoſam ſuſceperit puellam,Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes Antigoni filius, Democli laudabilis formæ adoleſcentulo ſtuprum inferre voluit.Quod cum per inualidas ætatis vires puer non poſſet aliter effugere, in proximum feruentis aquæ leberem ſe cōiecit,ibique mortuus eſt. Idē Demetrius Lamię alijsque ſcortis talenta 250.erogauit.autore Plut.

Sunt qui dicant Thamyram primum flagitioſis puerorum amoribus,ac præpoſteri concubitus fęditate pollutum,quum cæpiſſet afflictum deperire Hymenæum,Calliope & Magneris filium.Alii tamen Thaloni Cretenſi rei tam probroſæ initia contribuūt,qui Rhadamantum adamarit Cæl.l.8.cap.30.

Ariſtoteles prodit,permiſſam fuiſſe in Creta maſculam Venerem, lata quoq. de hoc lege. Traditū eſt & Chalcidenſes in Eubbia,pueriles amplexari ad ſtuporem vſque. Cæl.ibid.

Ariſtoteles fuit ī amore tā infelix,vt pellici ſacra faceret.autor eſt Mirādula ſuper hymnos.

Hercules tanta in fæminas licentia fuiſſe fertur, vt quinquaginta virgines vna nocte dicatur ſtupraſſe.autor Io.Franciſ.Mirandula.

Periander Corinthus(qui tamen inter ſemptem ſapiētes Græciæ numeratus eſt)rē habuit cum Mileſia vxore,vel(vt alijs placet)meretrice mortua,autor eſt.Her.l.5.

Alchidas Rhodius formoſo cuidam ſimulachro ſe commiſcuit, reliquitque indices tam immoderatæ libidinis maculas.autor Plin.

Anthia vxor Præti regis Argiuorum Bellerophontem ad ſtuprum voluit inducere.

Teſtatum eſt Græcorum monumentis, Pindarum nouem Lycorum principem in gremio dilecti pueri mortuum gymnaſio repertum.Val Maximus de mort bus non vulgaribus

Ferunt & Agathoclem Siciliæ tyrannium,forma & venuſtate corporis præ eminētem,diu vitam ſtupri patiētia exegiſſe. Propterea Timeus dixit illum primæuo ætatis flore ſcortum promiſcuum impudentiſſimo cuique expoſitum.Iuſtinus l.22.

Crathis paſtor,quum in Venerē eſſet procliuior,capram omnium formoſiſſimam deperire cœpit,cui congrediebatur frequenter,demumque vti amicam gratè amplexabatur,cum multa ſuauitatione. Quod contemplatus hircus zelotypiæ æſtro concitatus, dormientē Carthim cornibus inuaſit,& interfecit Hoc ex Græcis aduocant Cæl.& Volat.

Pauſanias dux Lacedæmonius Argillum forma conſpicuum adoleſcētem mirè dilexit,ſed amore Venereo Habebat enim puerum pro ſcorto.Cæl.cap.62.l.16.

Hipparchus Piſiſtrati filius, quum Armodium & Ariſtogitonem excellenti forma pueros per vim prædicaſſet,coniurationem in ſe concitauit.Iuuenes enim probrum ægreferentes,non prius finem inſidiis fecerunt, quàm eū de medio ſuſtulerint, libidinem hominis magis quàm tyrannidem pertæſi autor apud Volaterranum Thucydides.

Dionyſius iunior quum ſe in Locrenſium vrbem contuliſſet,per ſummam lætitiam virgines eius loci conſtuprabat,quas pulſo paulò poſt in exilium tyrāno ciues peremere, impactis ſub vngues acubus oſſibusque in mortario attritis.autor Cæl.

Philippus Macedo habuit Alexandrum adoleſcentem,Olympiadis vxoris ſuæ fratrem,non ad alium vſum,quàm ad ſtupri conſuetudinem Trogus l.8.

Herodotus apud Cæliū teſtis eſt,Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti.In quos debacchari ſolitum Alexandrum ſcripſit Athenæus,quum etiā Bagoam inſpectante theatro vniuerſo ſuauiari plerumque non erubuerit. Contra tamen plerique ſentiunt, ferumque tanta caſtitate præditum fuiſſe, vt præter vxorem & Borſanem è Damaſco viduam mulierē, nullam aliam complexus fuerit.

Digitized by Google

Bagoſa Spado deuinxit ſibi Alexandrum, nec alio obſequio, quam impudica ſui corporis copia. Propterea quum Orſines Perſa nobiliſſimus Alexandrum eiusq; amicos munerib. cumularet ſoli Bagoliſæ nihil honoris detulit Rogatus cauſam, reſpondit, ſe amicos regis non ſcorta colere. Cel.l 8.cap.30.

Sotades poeta fuit Iambographus impuriſſimus, qui verſus adeò Pathicos, Cinædicamque Venerem ſpirantes conſcripſit, vt ab eius electione caſti abhorrerent oculi. Quo factum eſt, vt Sotadica poemata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoque Sotadicos ceu proſtituere Cinædos.

Surinas Parthorum ditiſſimus & ſecundus à rege, ducẽtas pellices habebat in caſtris. autor Plutarch.

Sophocles & Æſchylus hac peſte famam ſuam corruperunt, non tacentibus theatris.

Palemonem Grammaticum flagraſſe libidinibus in mulieres vſq; ad oris infamiam, ferunt.

L. Papyrius Publium adoleſcentem in vinculis tenebat, & afficiebat, plagis quòd eius ſtuprum pati nollet. Re ad ſenatum delata, damnatus eſt Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Liu l.8.

Idem in M. Vatinium adoleſcentem feciſſe dicitur C. Plotius. Valerius Maximus.

P. Clodius præter ſtupratas ſorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ ceremonias ad Pompeiam Qu. Pompeij filiam furtim penetrauit, eamque adulterauit. Plutar. in vita Ciceronis.

Qu. Flaminius vir conſularis, puerum impudicè deperijt, adeò vt quocumque proficiſceretur, numquam ab eius latere diſcederet. Quoque magis inſeruiret amaſio, quendam in conuiuio ſecuri percuſſit, cum puer aliquem ſe præſente optaſſet interfici: licèt hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli, Volat.

Craſſus Romanorum ditiſſimus, vno è fratribus mortuo, illius vxori congreſſus eſt, & ex ea filios aliquot procreauit. autor Plutarch.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellam plebeiam, ſed forma excellentem (quam Virginius pater L. Icilio Tribunitio viro, & expertæ virtutis homini deſponderat) per vim ſtuprauit, quum nec precio, nec ſpe poſſet allicere. Quæ fuit cauſa abrogandi magiſtratus decemuirorum, quemadmodum reges prius obſtupratam Lucretiam eiecti fuerant. autor Liuius, & Cic. l. 2. de Finibus.

L. Torium Balbum Cic. l. 2. de Fin. ait ita vixiſſe, vt nulla tam exquiſita poſſet inueniri voluptas, qua non abundaret.

Gemellus Tribunitius lupanar domi ſuæ inſtituit, in quo Mutiam & Fuluiam fœminas illuſtres, nobilemq; puerum Saturninum proſtituit.

Catilina fecit multa ſtupra cum virgine nobili, & cum ſacerdote Veſtę. Poſtremò, vt Aurelia Oreſtilla frueretur, filium eius veneno ſuſtulit: quòd is iam adultus terrori eſſet matri, ne ſecundum nuberet. Salluſt. & Val. autores.

Ciceronis Salluſtius impingit, quòd filiam habuerit pellicem matris. Sed inimici verba fidẽ non capiunt.

Cæſari nihil propè, quod virum perfectum decet, defuiſſet, ſi pudicitia famam ſeruaſſet tenacius. Verum ſeu malis artibus ſiue natura hoc cacoethes peſtileñsq; virus vſque adeò inhæſit, vt Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum virum, & omniũ virorum mulierem appellauerit. Quod (vt cætera taceamus exempla) portentoſam eius libidinem ſatis arguit. Sueton.

Nicomedes rex Bithyniæ ſtuprum Cæſari intulit, non ſine maxima vtriuſque nota, theatriciſq; conuiciis. Extant enim C. Licinii verſus: Bithynia quicquid & prædicator Cæſar vnquam habuit. Dolabella quoque Cæſarem ipſum pellicem reginæ vocabat. Curio ſtabulum. Nicomedis, & Bithynicã fornicam. Et Bibulus proſcripſit collegam ſuum Bithynicam, cui dicebat regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum. Et C. Memmius obiecit ad ciathum & vinum Nicomedis ſtetiſſe, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantius. Gallico deniq; triumpho milites eius cythara carmen illud pronunciauerunt: Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem. Sueton.

Auguſtum ferũt inter duodecim Catamitos, totidemq; puellas accubare ſolitũ. Idem abiecta vxore Scribonia, amore alieni cõiugis poſſeſſus, & Liuiã quaſi marito concedẽte ſibi coniunxit. Quumque eſſet luxuriæ mancipium eius tamen vicij ſeueriſſimus fuit vltor.

Teſtis Sextus Aurelius M.Antonius dicebat,eum adoptionem auunculi ſtupro meruiſſe. Fertur & Aulo Hircio in Hiſpania trecentis millibus nummum ſe ſuprauiſſe.Idem ſolitus eſt ſuburere crura nuce ardenti,quo mollior pilus ſurgeret.Sueton.

Coactus eſt Auguſtus Iulias filiam & neptem , omnibus libidinum probris contaminatas relegare.Conſtat filiam infamem fuiſſe vulgatis per orbem adulterijs.

Hoſtius princeps quidam fuit obſcœnitatis perditiſſimæ, præſeruidæq; libidinis Auguſti tẽporibus vtriq; Veneri, maſculæ ſcilicet & muliebri,deditiſſimus: qui fecit ſpecula eius notæ,vt imagines multo redderent maiores.Quum ergo Veneri ſe daret,eam ita diſponebat,vt quum virum pateretur omnes admiſſarij ſui motus in ſpeculo videret,ac deinde falſa ipſius membri magnitudine tamquam vera gauderet.

Tiberius Cæſar,autore Tranquillo, cellariam excogitauit ſedem arcanarum libidinum, in quam accerſit puellarum & exoletorum greges,monſtruoſiq;concubitus repertores triplici ſerie connexi inceſtarent ſe coram ipſo. In ſyluis quoq; Venereos locos excogitauit commentusq.eſt quib. impenetrabat proſtantes.Inſtituit & pueros primæ teneritudinis (quos piſciculos vocabat)vt natanti ſibi interfemina verſarentur ac luderẽt,lingua morſuq.ſenſim appetentes,eosq.quaſi infantes firmiores,necdum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admouebat. Fertur & in ſacrificando quondam facie miniſtri acerrã præferentis nequiuiſſe abſtinere, quin penè vix dum re diuina peracta ibidem ſtatim ad ſe ductum conſtupraret, fratremq. eius tibicinem, quibus tamen poſtea crura infregit, quòd flagitium mutuò exprobrabant.

Quum multa ſint exempla crudelitatis in Nerone,libidinis quoq.non pauciora turpiſſimã quis vitam infamant.Quorũ hæc præcipuæ.Rubriæ Veſtali virgini vim intulit. Puerum Sporum exectis teſtibus in muliebrẽ naturam transfigurare conatus eſt,quẽ & ſolemni nuptiarum officio ad ſe cùm dote perductũ pro vxore habuit. Propterea emanat iocus, bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius eius pater talem habuiſſet vxorem. Præterea matris cõcubitum appetijt,cum qua(dum in lectica vna veheretur)libidinatus eſt.Viros & fœminas ad ſtipites quandoque deligauit,vt eorum inguina & inuaderet,et delamberet. Doryphoro liberto(ſicut ipſi Sporo fecerat)denupſit, voces & eiulatus vim patientium virginum imitatus.Hæc.Tranquillus.De hac eius portentoſa libidine Corn. Tacit.abundè ſcribit.

Caluia Criſpilina fuit magiſtra libidinũ Neronis,digna diſcipulo magiſtro. Idẽ Tacit.l.17.

Agrippina filij Neronis concubitum deſideraſſe fertur.Plin.apud Tacit.l.4.

Tigillinus fuit quiſpiam inter Romanos vitæ corruptiſſimæ qui per impudicitiam multa à Nerone conſecutus eſt,quem ad omne corruperat.Corn.Tacit.l.17.

Meſſalina Claudii Cæſaris coniunx ad certamen Veneris elegit nobiliſſimam eſt proſtitutis ancillam mercenariæ ſtipis,eamq.die ac nocte ſuperauit quinto ac vigeſimo concubitu.autor Plin.l.19.cap.62.

Idem Plin. ſcribit Aurelium celebrem fuiſſe Romæ pictorem paulo ante diuum Auguſtũ qui ſemper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Aufidius crebis fuit adulterijs famoſus, & matronarum frequentiſſimus corruptor apud Romanos Iuuen.Saty 9.Notior Aufidio mœchus celebrare ſolebat.Mar. Procuratorem vultu qui praeferat ipſo.Acrior hoc vnus non erit Aufidius.

Non erubuit Imp.Caligula ſororibus ſuis congredi,quarum ambas exoletis ſuis proſtrauit, quo facilius eas in cauſa Æmylij condemnaret,tamquam adulteras.Liuiam Horreſtillã, C.Piſon.nuptam,ſibi iunxit, & intra biennium repudiauit,repudiatam relegauit. Lolliã Paulinam C. Memmio ablatam coniunxit ſibi,breuiq miſſam fecit,interdicto cuiusq.in perpetuum coitu.Ceſoniam adamauit,quam amicis plerumque oſtendit nudam,M.Lepidum & M. Neſtorem pantominum dilexiſſe fertur commercio mutui ſtupri.Val. Catullus conſulari familia iuuenis, ſtupratum ſe ab eo,& latera ſibi contubernio eius defeſſa vociferatus eſt.autor Sueton.

Commodus Imperator ſorores conſtuprauit,ſuasq.concubinas videns,ac volens,ab amicis conſtuprari paſſus eſt. Adoleſcẽs infamauit omne genus hominum,quod erat ſecum, & ab omnibus eſt infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos nominibus verendorũ vtriusque ſexus,quos libentius oculis ſuis applicabat.autor Lamprid.

Idem Commodus cum 300. concubinis,quas ex matronarum,meretricumque delectu ad

Digitized by Google

formæ ſpeciem conſtituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & laſciuiebat. Idem Lampridius.

Exercuit Imperator Domitianus aſſiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalem, id eſt lecti palæſtram vocabat. Inter vulgatiſſimas meretrices quandoque nataſſe dicitur Fratris filiam adhuc virginem alteri collocatam viro corrupit. Sueton.

Heliogabalus collegit naturæ monſtrum lenones, meretrices, exoletos & ſubactores propè innumeros, quibus adiecit naſatos homines, ideſt mutoniatos, quoniam his ad libidinē & flagitium vtebatur ſceleſtiſſimè. Quo circa Lampridius ad Conſtantinum Imperatorem, de prodigioſa eius venere ſcribens, ait. Quis ferre poſſet principem per cuncta caua corporis libidinem recipientem, quum ne belluam quidem talē quiſquam ferat Romę? Habuit inſuper emiſſarios, quibus nihil aliud erat negocij, niſi bene naſatos perquirerēt, eoſq; ad aulam perducerent, vt illis ſe compollueret.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulieroſus, ac libidini deditus. Cōcubinas habuit 22. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & Priamus ſui ſeculi vocatus eſt, & à nonnullis per cauillum Priapus. autor Capitolin.

Antonius cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Aelius Spartianus.

Proculus Imp. cētū Sarmatas virgines bello captas diebus 15. (vt ipſe gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. Flaccus Vopiſcus & Sabellicus in exemplis.

Luſius Marii ex ſorore nepos, quum Trebonio pudicæ ſanctitatis militi vim & ſtuprum vellet inferre, ab eodem interfectus eſt.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) cauſa libidinum in matronas interfectus eſt apud Agrippinam. Trebell. Pollio.

Ruffi cuiuſdam Bononienſis libidinem Catullus amarulentè lacerat, quòd mulieris magæos irrumaret.

Satyrus felle aſpergit quendam Gellium patrui ſui irrumatorem, matriſq; & ſororis ſtupratorem.

Gallum quemdam conuiciis quoque proſcindit, qui vt facilius poſſet fratrum ſuorum liberos & vxorem in ſuam libidinem alliceret, ipſe leno eos ſtupra committere docuit. Hæc autem Catulli verba: Gallus homo eſt bellus, nam dulces iungit amores Cum puero, vt bello bella puella cubet. Gallus homo eſt bellus, nec ſe videt eſſe maritum Qui patruus patrui monſtret adulterium.

Papilium quendam Mart. l. 7. taxat velut cunilingum & irrumatorem.

Auſonius inuehitur ſuis carminibus in quemdam Eunum, quem liguritorem & irrumatorem taxat.

Childericus Francorū rex ob libidinē in matronas regno pulſus eſt, demū tamē reſtitutus.

Vgutius Princeps Florentinus interfectus eſt à ciuibus, ob procliuem in fœminas libidinē. Volaterranus.

MERETRICES QVÆDAM.

Mintham fingunt fabulæ Plutonis fuiſſe pellicem, quam Proſerpina dolis circumuenerit, & in hortenſem mentam commutauerit. Huius meminerunt Strabo l. 8. Cæl. c. 22 l. 6.

Rhodope meretrix fuit Aegyptia, quæ tantas opes meretricio quęſtu ſibi cōparauit, vt ſuperbam & magnificam in Aegypto pyramidē conſtruxerit. Eā Sappho Doricam vocat & fratris ſui Charaxi amicam, his verbis, Arſit inops frater victus meretricis amore Mixtaque cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alterā fuiſſe Rhodopen Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit, itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Aeſopi fabulatoris Phrygii conſeruam. Cui opinioni aſtipulatur Plin. l 13 Natur. Hiſt. De hac etiam meminit Plut. in Nicia, & Herod. in Euterpe.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quam propter formæ elegantiā Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenum flāmis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari, Ariſtippo Cyrenaico cū ea fuit cōſuetudo, quod tamen flagitiū philoſophus ſic defendebat, vt diceret multū inter ſe & cæteros Laidis amatores intereſſe, quod ipſe haberet Laidē, alii vero haberētur à Laide. autor Lactantius, qui etiā hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philoſophus ad meretricem famoſiſſimam commearet, quum eū populus & riuale, fuiſſe viderēt omnibus perditis nequiorē? Ab hac meretrice quum

quum Demoſthenes periiſſet, vt ſui copiam faceret, & illa decem drachmarum millia pro concubitu popoſciſſet, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philoſophus, Pœnitere, inquit, tanti non emo. autor Gell. & poſt hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ Atticam iuuentutam in ſui amorem pellexit. Hanc ſuis carminibus celebrauit Menāder poeta Græcus, vnde & Menādræa dicta eſt Prop. Turba Menandreæ fuerat nec Thaidis olim Tanta in qua populus luſit Ericthonius.

Phryne meretrix Theſpienſis (quæ ciuitas eſt Bœotiæ) olim in iudicium vocata, dum ſibi timeret à ſententia iudicum, ſublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiſerunt. Neque tam pro fuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm venuſtas formæ, autore Quintil.

Eidem quum Praxiteles dediſſet optionem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ nec tamen ipſe prodere voluiſſet, quæ nam eſſet pulcherrima, hoc fabricauit commentum. Subornauit enim qui Praxiteli nunciaret officinam cum ſignis & tabulis conflagrare, quo triſti nuncio permotus Praxiteles percontari cœpit, Eſſet ne ſaluus ſuis cupido Hoc itaq; dolo explorauit meretrix, quænam eſſet tabula omnium ditiſſima. De hac meminit Proper. l. 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Glycerium Theſpienſis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam à Praxitele gratis acceperat) Theſpienſibus quoque dono dedit.

Leontium Gellius ſcribit fuiſſe meretricem, quæ Theophraſti liberis doctiſſimē reſpōderit.

Sinope ſcortum fuit nobile, celebrataq; laſciuiæ hinc Sinopiſſare verbum, eſt libidinari & laſciuire. Eraſmus in Chiliad.

Eriſichthon quidam Theſſalus, quum abſumptis facultatibus ab extremā deueniſſet inopiā, coactus eſt filiam (quam habebat liberali forma) Metram nomine proſtituere. Ad quam qui commeabant adoleſcentes corporis copiam non aſſequebantur, niſi equos, boues ampliſſimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmatum vſus Porrò Theſſali per iocum dicebant, Metram Eriſichthonis verti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus donabantur. Vnde fluxit prouerbium, Mutabilior Metra Eriſichthonis.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poeta Græcus ſuis carminibus lacerauit.

De hac etiam meminit Mart. l. 7.

Verrius apud Lactantium teſtis eſt, Faulam Herculis ſcortum fuiſſe.

Alcen quamdam fuiſſe meretricem, palam eſt ex verbis Gellii l. 4. ſcribentis. Dicebat Pythagoras ſe Euphorbum primò fuiſſe, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Ferunt ſcortorum quoddam fuiſſe nomine Cyrenem, quæ in peragenda Venere duodecim figuris vſa ſit. autor Eraſ. in explanatione illius adagii, Duodecim artium homo.

Aſpaſia meretrix fuit, cuius gratia & ſuaſu Pericles Samios expugnauit. aut. Plut.

Phitonicam idem in Phocione ſcribit fuiſſe meretricem, quam Harpalus Alexandri domeſticus ſupra modum adamauerit.

Eodem teſte Alcibiades Athenienſis meretricem habuit chariſſimam, Tymandram nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus ſuis magnificum erexit. Cum hac oppreſſus eſt Alcibiades ipſe à Lyxandro.

Plinius ſcribit Campaſpen meretricem fuiſſe forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Autorum monumentis celebratur Leæna meretrix, quæ nullis tormentis cogi potuit, vt Armodium & Ariſtogitonem tyrannicidas proderet, in hoc Anaxarchum imitata, qui quum ſimili de cauſa torqueretur, præciſam dentibus linguam in tortores expuit, autor Plin. & Lactantius, & Crin l. 9. cap. 8.

Pandemus meretriculæ cuiuſdam fuit nomen. autore Cælio.

Ariſtophanes in comœdiis ſcripſit Cynnam Salauacham, & Caſauriam fuiſſe Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen eſt, quàm Themiſtoclis fuiſſe matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illuſtribus.

Anticyra fuit meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus furentibusque diſcumberet, vel quòd Nicoſtratus medicus moriens hellebori vim ei magna reliquerit, Cælius cap. 6 l. 13.

Digitized by Google

Heremia fuit meretrix, cui præ nimio amore ſacra fecit Ariſtoteles,eiq; laudibus hymnos dicauit, vnde ab Eurimedonte ſeu Domophilo accuſatus, relictis Atnis (vbi 30. annos docuerat)Chalcidem ſe recepit.autor Origenes.

Herodotus in Euterpe ſcribit,archidicem Grecam fuiſſe meretriculam, cuius amore inſaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenem redierit.

Inter Corinth.meretrices nominantur Lais,Cyrene,Leæna,Sinopæ,Pyrrhine Sicyone.

Apollodorus prodit,meretriculas quaſdam fuiſſe Aphias,ideſt Apuas cognominatas, quòd minutulæ forent albæque oculis grandioribus Nomina eis fuere Stagonium & Anthis, Cælius c.19.l.5.

Scribit Cælius, Sapphon è Lesbo maretricem fuiſſe, ſed non poetriam, quoniam Lyricæ Scandronymi fuit filia,altera à ſcorto.

Faucula Clunia meretrix fuit alioqui tamen pientiſſima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim ſuppeditabat.Liuius l.26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum conſtituit hæredem. Vnde Floralia ſacra eidem conſecrata ſunt alio nomine Larentia vocatur. De hac vide Gellium l.6 c.7.

Mannulia fuit meretrix,cui Hoſtilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus eſſet.autor Gell.

Baryne Romana fuit meretrix, quàm Horatius ſuis carminibus illuſtrauit, dicens. Vlla ſi iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuiſſet vnquam.Simili modo Mart.de Spatale ſcribit. Nouit Loturos Daſius numerare, popoſcit Mammoſam Spatalem pro tribus, illa dedit.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ vnà cum tribus ancillis, Dimna Eugenia & Eutropia, cunctis ſe proſtituebat.Tandem tamen à Narciſſo Hierololimorum epiſcopo ad bonam frugem reuocata, voluptati repudium miſit, & Chriſtianam ſecuta eſt religionem, pro qua etiam martyrium paſſa eſt.

Eodem modo Maria Magdalena,Syri & Fucbariæ filia, Lazariq; & Marthæ ſoror aliquotannis voluptatibus indulſit,adeò vt peccatricis meruerit nomen.Demum tamen vbi ad Chriſti in Simonis Leproſi domo recumbentis, pedes ſe prouoluiſſet, ſuiſq; rigaſſet lachrymis,capilliſq;abſterſiſſet,& delibuiſſet vnguento,veniam impetrauit.

Niceta & Aquilina ſorores, quum corporis quæſtu mererent miſſæ ſunt à rege Dagnæ ad corrumpendum Beatum Chriſtophorum, inculcandumq;ei falſæ religionis cultum. Verum aliter res ſe habuit.Nam & ipſæ ad fidem conuerſæ ſunt, & iuſſu regis interfectæ.

Chione nomen eſt ſcorti apud Mart.l.1.dicentem.A Chione ſaltem, vel Laide diſce pudorem,Abſcondunt ſpurcas hæc monuméta lupas.Lyciſca apud eumdem notatur vt ſelatrix & lupa,his verbis.Facere in Lyciſcã Paule me iube verſus,Quib.illa lectis rubeat, & ſit irata O Paule malus es,irrumare vis ſolus.Item apud Iuuen.Nomen mẽtita Lyciſcæ.

Cæliam Mart.l.7.Epigram.notat,quòd cuicumque petẽti corporis ſui copiam faceret. Vide verſus in hiſtoria de libidinoſis.

LENONES ET LENÆ.

Dipſas nomen eſt lenæ,quam Ouid.1.Eleg.ſuis carminibus inſectatur,quòd puellam ſuam meretricia arte inſtrueret.Sic autem ſcribit,eſt quædam(quicumq;volet cognoſcere lenam Audiat)eſt quædam nomine Dipſas anus,&c.

Crobylus leno fuit ſceleſtiſſimus, is duo ſcorta domi alebat, quorum lenocinijs quam plurimos adoleſcentes in perniciem all'ciebat allectos compilabat furto. Vnde natum adagium, Crobyli iugum, quod de conuentu & ſocietate duorum hominum,qui pari ſunt improbitate,dici conſueuit. Eraſmus in Chalidibus.

Timeus apud Eraſmum teſtis eſt, Cinarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte Lenonem,qui quoad viuebat pollicebatur ſe facultates omnes Veneri cõſeruaturum. Cæterum moriens populo diripiendas expoſuit.

Catullus inuehitur in quemdam Silonem,quem vt lenonem arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narciſſo Hieroſolymorũ epiſcopo à turpi & immundo quæſtu reuocatam fuiſſe) matrem habuit Hylariam, quæ ſolis lenocinijs victum ſibi comparabat.

HOMINVM AMASII.

Minos rex Cretenſium ſuſceptas cum Athenienſibus inimicitias, ob mortem filij ſui Androgei,lubens depoſuit,amore Theſei (quem deperibat) inceſcatas.

Laius

Laius à Pelope hoſpitio ſuſceptus filium eius Chryſippum ita adamauit, vt ſecum Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud Cælium teſtis eſt, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges Lydorum Magnentem Smyrneū, eximia pulchritudine clarū vſque adeò dilexit, vt bellū in Magneſios mouerit, quòd puero capillos totondiſſent, quo videretur deformior.

Ariſtogiton Athenięſis Armodium inſigni forma adoleſcętem etiam deperijt, autor Thucydides l.6.

Philoclem eximium adoleſcentem amauit Epicurus, ad quem ſolitus erat hoc modo ſcribere. Conſumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingreſſum ſuſtinens.

Argilium Pauſianas Lacedæmonius, autore Cælio, ſpecioſa pulchritudine adoleſcentem amore Venereo dilexit.

Cælius l.19.cap.11. citat hos Platonis verſus amatorios de ſuo Agathone, quē vti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipſe in l bra tenebam, Ægra etenim properans tamquam abitura fuit. Amauit quoq; Stellam ob ingenij ſuauitatem & elegantiam, de qua, autore Plutarcho, ſequentes verſus luſit: Ardentes ſtella lucens mea Stella tueris Cœlum vtinam fierem, te vt multo lumine cernam.

Item: Stella prius ſuperis ſurgebas Lucifer, at nunc Heſperus ab fulges manibus occiduus. Hæc nouiſſima ſcripſit poſt eius mortem.

Batyllus fuit Anacreontis poetæ delicium. Vnde Horat. in Epod. Non aliter Samio dicunt arſiſſe Batyllo Anacreonta Teium. Ab eodem quoq; adamatus eſt Megiſtheus puer. De vtroq; Polit. in Ruſtico: Nunc Samium celebras (iubet Adraſtæa) Batyllum. Nunc tenerā Eurypilem, tenerumq; Megiſthea laudas, Tandem acino paſſæ cadit interceptus ab vuæ.

Aſinius Gallius poeta, filius Aſinij Pollionis viri cōſularis, pari quoque affectu dilexit Hippolytum liberali forma adoleſcentem.

Voconius victor poeta, habuit in delicijs Teſtylum puerum elegāti forma. Vnde Mar. Teſtyle victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo eſt toto notior orbe puer: Sic etiam poſitis formoſus amere capillis, Et placet vati nulla puella tuo.

Ligurinus Horatij fuit deliciū. Vnde l.4. Car. ſcribit. Sed cur heu Ligurine, cur manat rara meas lachryma per genas? Cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua ſilentio? Nocturnis ego ſomnijs iam captum teneo, iam volucrem. Amauit & Lyciſcum, de quo ſic ſcribit in Epodo. Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollicia amor Liciſcime tenet. Arſit Euripides tragœdiographus Agathonem puerulum, quem adultiorē quoque amplexabatur arctius, ſuauiabaturq; etiam ſpectante populo, & in conuiuijs.

Aratus poeta Cilix Philinum adoleſcentulum deperijt, pro cuius reditu è Chio inſula, ad eos multa precatus eſt.

Catullus ſuos amores in Iuuencium his exprimit verbis. Surripui tibi (dum laudis) mellite Iuuenci, Suauiolum dulci dulcis ambroſia. Verum id non impunè tulit namq; amplius horum Suffixum in ſumma me memini eſſe cruce. Quæ carmina plena ſunt pruritus, multamq; præ ſe ferunt laſciuiam.

Antinous puer fuit elegātiſſimæ formæ ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam vſque admauit, vt etiam mortuò ciuitatem conſtruxerit, templumq; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartianus ait puerū illum ab Imp. mulibriter defletum. Dion. Caſſius.

Roſcium adoleſcentem amauit Qu. Catullus Epigrammatiſta, de cuius forma hunc in modum ſcripſit. Conſtiteram exorientem auroram fortè ſalutans, Quum ſubito à læua Roſcius exoritur, Pace mihi liceat cœleſtes dicere veſtra, Mortalis viſus pulchrior eſſe deo. Amauit & Theotimum de quo ſic ſcribit: Aufugit mi animus, credo vt ſolet, ad Theotimum Deuenit, ſic eſt, perfugium illud habet.

Lycum puerum adamauit Alcæus poeta Lyricus, de quo Hora. l.1. Car. Liberum & muſas, Veneremq; & illi Semper herentem puerum canebat, Et Lycum nigris oculis, nigroſque Crines decorum. Polit. in Nutritia.

Amauit Valgius poeta elegiographus Myſten, cuius mortem multis lachrymis defleuit, dicente Horat. Tu ſemper vrges flebilibus modis Myſten ademptum, nec tibi veſpero Surgente decederunt amores, nec rapidum fugiente Sole.

Habuit imprimis Val. Flacc. poeta Setinus in delicijs Amazonicum puerum, cuius formam commendat Martial.

Tibullus

Digitized by Google

Tibullus ſuum Cherinthum,de quo l.4.ait:eſt qui te Cherinte dies dedit hic mihi ſanctus, Atque inter ſanctos ſemper habendus erit. De quo l.2.ſic ait: Heu heu quam Marathus lento me torquet amorem. Lygdum adamauit Pamph. Saxus,vnde l.4.ait: Sed peterent Lygdum, Lygdus mea vita,meum cor, Lux mea qui facie vulnera mille gerit. Eius quo formam multis locis magnopere extollit.

Catullus facit Auſilenum Cælij cuiuſdam Veronenſis amaſium,vbi ait:Cęlius Auſilenum, & Quintius Auſilenam Flos Veronenſium depereunt iuuenum Inter meritorios pueros etiam ponuntur Eurialus Virgilian.Parthenopæus Statian.Cottalus Siculus Anacreontis.Harmedius Hippiæ,Aſter Platonis,Piſo Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM AMASIÆ.

Daphnen Penei fluminis filium adamatam Apollini teſtatur Sapho ad Phaonem:Et Phębis Daphnem,& Gnoſida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata eſt à Neptuno,& ab eodem compreſſa.Prop.l.1.Non ſic Aemonio Salmonida miſſus Enipeo Tenarius facili preſſit amore deus.

Herben Deam iuuenturis amauit Hercules.Idem Prop.l. 1. Nec ſi cæleſtem flagrans amor Herculis Heben Senſit in Oæteis gaudia prima iugis. Amauit quoque Iolen & Omphalem reginam Lydorum. Idem Prop.l.3.

Aliæ Deorum & hominum amaſię fuerunt,Ariadne Minois filia,Bacchi:Syrinx Nympha, Panos,Ero,Læandri:Phillis filia Lycurgi regis Thracū,Demophoontis:Ariadne,Theſei. Atalanta,Meleagri:Cydippe,Aconthij:Iphis,Patrocli:ſimilax,Croci,autor Plin.l.16.cap. 36.Glycero,Pauſiæ Sicionij pictoris.Plin.l.21.c.2.& l.35.c.10.Papho,Phaonis.

Campſace,Alexandri,quam Alexander ipſe muneri dedit Apelli pictori,Plin.l.35. cap. 10. Philace,Statoclis,autore Plu.Rhoxane,Alexādri Plu.& Curti⁹Echo Narciſſi.Auſonius. Cōmoritur Narciſſe tibi reſonabilis Echo.Calētius. Riſit Liriopes flagrantē filius Echo.

Thyſbe Pyrami. Stroza pater: Non magis infelix Thyſbe dilexit amantem.

Tyro Salmonei filia,Enipei.Prop.l.1.Teſtis Theſſalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe Caſtoris,Ilaria Pollucis,quæ fuerunt Leucippi filiæ. Pro.l. 1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phæbe,Pollucem cultu non Ilaria ſoror.

Cloris ſeu Flora,dea florum,Zephyri,à cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galathea nympha Polyphemi. Prop.l.3. Quinetiam Polypheme fera Galathea ſub Ætna Ad tua rotantes carmina flexit equos.

Berſabea Dauidis Idem Stroza:Ille ſacri vates operis Ieſſeia proles, Præfecit populo quem Deus ipſe ſuo,Berſabeæ captus forma tibi magne cupido Ceſſit.

Helena Paridis.Prop.l.2.Ipſe Paris nuda fertur perijſſe Lacæna,Quum Menelaço ſurgeret è thalamo.

Acme Septimij;Catullus,Acmen Septimius(ſuos amores)Teneus in gremio,mea,inquit, Acme, Nite perdite amo,atque amare, porro omnes ſum aſſiduè paratus annos, Solus in Lybya Indiaq;toſta Cæſo veniam obuius leoni.

Auſilena Quintij .Catullus.Cælius Auſilenum,& Quintius Auſilenam Flos Veronenſium depereunt iuuenum.

Atalanta Mimalionis Arcadici Proper.Mimalion nullos fugiendo Tullo labores Sęuitiam duræ contulit Iaſidos,&c.

Antigone Hæmonis Bœotij quam quum iugulari feciſſet Creton, Hæmon ad mortuæ tumulum ſe interfecit.Prop.l.2.Quid?non Antigones tumuluo Bœotius Hæmon Saucius ipſe ſuo corruit enſe latus?

Briſeis Achillis Horat.Prius inſolentem Serua Briſeis niueo colore Mouit Achilem Prop. l.2.Omnia formoſam propter Briſeida paſſus,Tantus in erepto ſæuit amore dolor.Idem Nec non exanimem amplectens Briſeis Achillem,Candida veſana verberat ora manu.

Rhodope Charxi,fratris Sapphus Sappho ad Phaonem:Arſit inops frater victus meretricis amore,Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.

Adromeda Perſei.Sappho ad Phaonem; Candida ſi non ſum,placuit Cepheia Perſeo Andromede,patriæ fuſca colore ſuæ.

Heſperie,Nympha,Æſaci.

Lesbia Catulli.Catullus Nulla poteſt mulier tantum ſe dicere amatam Vere,quātum à me Lesbia amata mea eſt.Hæc vero nomine vocabatur Claudia Amauit etiam Ipſithitiam.

Quintilia

Quintilia Calui Licinij. Catullus Certe non tanto mors immatura dolori eſt Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo. Prop.l.2. Hoc etiam docti confeſſa eſt pagina Calui, quum caneret miſeræ funera Quintiliæ.

Lyde Callimachi: Batthis Philetæ. Ouid. l.1.de Triſt. Nec tantum Clario Lyde eſt dilecta poetæ, Nec tantum Coo Batthis amata ſuo.

Beatrix Dãtis Aligeri, Aureta Petrarchæ. Lycinia Horatij. Hor.l.2.Car. Me dulcis dominę muſa Lyciniæ Cantus, me voluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & bene mutuis Fidũ pectus amoribus Amauit & Glyceram. De qua l.3. Car. Me lentus Glyceræ torret amor meæ. Stella Platonis. autor Plut.

Violantilla Stellæ poetæ Hæc Græce Hiantis dicitur. Mart.l.6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida vati, Læta Venus dixit, plus dare non potuit. Aliter vocatur Aſteris. Vide Statium in Syluis.

Leucadia Terentij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud diſtichon: Hæc quoq; perfecto ludebat Iaſone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma ſuæ.

Dælia, Sulpitia, Nemeſis, Neæra, Tibulli. De Nemeſi notum eſt illud. Vrit amatorem Nemeſis laſciua Tibullum, In tota inquit quem nihil eſſe domo.

Hoſtia ſeu Cynthia, Propertii. Prop. ipſe lib. Illa vel anguſta mecum requieſcere lecto, Et quoque modo maluit eſſe mea. Quàm ſibi doratæ regnum vetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes ante pararat equis. Idem l. 1. Cynthia prima ſuis miſerum me cœpit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Mart. Cynthia facundi carmen iuuenile Prop. Accepit famam, nec minus ipſa dedit.

Milenes Domitij Marſi. Martialis. Nota tamen Marſi fuſca Melenis erit.

Ceſennia Cn. Getulici epigrammatiſtæ. Biſſula Auſonij Galli. Metella Ticidæ epigrammatiſtæ Cyteris, ſeu Lycoris Cornelij Galli. Hinc illud manauit: Gallus & Heſperiis & Gallus notus Eois, Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit. Pãphilia Valerii Aeditui. De qua ſic apud Gellium ſcribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid ni abs te quæram? membra labris abente. Per pectus miſerum manat ſubito mihi ſudor, Sic tacitus, ſubitus, duplo ideo pereo.

Cryſis Q. Trabeæ comœdiographi, de qua ſic ſcripſit. De improuiſo Chryſis vbi me aſpexerit, Alacris obuiam mihi veniet complexum exoptans meum, mihi ſe dedet, Fortunã ipſam anteibo fortunis meis.

Neæra Lycinii Imbricis, idẽ Comœdiographi; de qua afferuntur hi verſus Nolo ego Neæram te vocent, ſed Nerienem, Quum quidem Marti es in conubium data. Propertius l.2. de pleriſque Poetarum amaſiis ſcribit.

Item Sidonius Apoll.l.2. de aliis meminit; Siſque oppidò meminens, quòd olim Martia Hortenſio, Terentia Tullio, Calphurnia Plinio, Prudentilla Apuleio, Ruſticana Symmacho, legẽtibus meditantibuſque candelas, & candelabra tenuere. Reminiſcere quod ſæpe verſum Corynna cum ſuo Naſone compleuit, Lesbia cum Catullo, Ceſennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delio cum Tibullo.

His addi poſſunt Lamia Demetrii, Phryne Timothei, Flora Pompeii, Aſpaſia Periclis, Rhodope Pſamnitici, & Antonij Cleopatra.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

Hippoclides Tyſandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonii filiam ambiuit. autor Herodotus, qui filiam illam Agariſtam vocat, alioſque eius procos enumerat, Smyndridem, Sybaritem Syritanum, Damnaſum, quo ab Italia ad certamen veniſſe ſcribit. Venerũt eodẽ ex Ionio ſinu Amphimneſtrus, Epidamnius, Aetolus, Meges, E Pelopponeſo Leocides Phidonis Argiuorũ tyranni filius, Aemianthus, Archus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alcmæonis filius. Ex Ethruria Lyſanias. E Theſſalia Diactorides, Cranonius. Ex Moloſſis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, vt Olympico certamine vires ſuas oſtentarent, quoniam pater puellæ Cliſthenes Vriſtonymi filius proclamauerat, ſe daturũ filiam, quem in certamine præſtantiſſimũ repeciſſet.

Proci Hippodamiæ Oenomai filię numerãtur Marmax, Alcathus Parthaonis filius Euryalus Eurymachus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Laſius, Chalcodus, Tricolonus, Ariſtomachus, Prias, Pelagus, Aeolius, Cromius, Erythus Leuconis filius. Alii tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus,

chus,Eurylochus, Automedon,Laſius,Chalcon, Tricoronus, Alcathus, Ariſtomachus. Crocalus Cælius ſcribit, Marmaca omnium primum veniſſe Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum.Equasq;eius tradunt vocatas Parthenim & Eripham: quas quum iugulaſſet Oenomatus,iuſſit ſepeliri.

Abſente Vlyſſe proci ex diuerſis locis conuenerũt,vt caſtitati Penelopes inſidiarentur fueruntq;Dulichij 52.Samij 24.Zacynthij 20.Ithacẽſes 22.ex quibus hi ab Homero nominantur,Antinous,Eurinous,Eurymachus,Leocritus,Neſo,Pyſander, Heſippus Agalus, Leocles,Ampinomus Demotholomęus,Medon præco,Euphemus citharædus.Quos oẽs reuerſus Vlyſſes occidit. Ouidiana Peneloppe nonnullos his verbis enumerat: Dulichij, Samijq;& quos tulit alta Zacynthos Turbarunt in me luxurioſa proci. Quid tibi Pyſandrum, Polybum, Medontaque dirum, Eurimachiq;auidas,Antinoiq; manus Atq; alios referam?quos omnes turpiter abſens Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis Irus egẽs,pecoriſq;Melanthius autor edendi,Vltimus,accedunt in tua danna pudor De Antinoo Prop. l.4.meminit:Penelopen quo neglecto rumore mariti,Nubere laſciuo cogeret Antinoo.

Hippomenes fuit vnus ex procis Atalantæ virginis Arcadiæ,quæ cũ amatoribus certabat curſu.Vnde Stat.l.1.Syl.Vidi ego & immitti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus l. 1. de Raptu, facit Martem & Appolinem Proſerpinæ(priuſquam à Plutone rapta fuiſſet)procos,vbi ait:Perſonat aula procis,pariter pro virgine certant:Mars donat Rhodopen,Phębus largitur Amyclas:Mars clypeo melior,Phęb.præſtantior arcu.

Virgilius,Ouidius & Auſonius inter procos Didonis numerãt Hiarbam Getulorum regẽ. Propterea Dido ipſa apud Auſonium ſic loquitur,Sed furies fugiens atque arma procacis.Hiarbæ,Seruaui,fateor morte iudicitiam.

Otharum quemdam Saxo Grammaticus facit fortiſſimum, procum Sirithæ virginis pudiciſſimæ: Hildiſſeum vero Theutonicum Sygnis puellæ,Sigari cuiuſdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLÆ AMATORES.

Anauſis(de quo meminit Val.Fla.l.6.Argon.)riualis fuit Stiri Albani.

Excandeſcit Catullus in Raudum riualem,vt puellæ ſuæ furem,vbi ait. Quæ nam te mala mens miſelle Rhaude Egit præcipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægre fert Lesbium riualem ſibi ob pulchritudinem à Lesbia propoſitum vbi ait:Lesbius eſt,pulcher,quid ni,quem Lesbia malit,Quàm te cũ toto gente Catulle tua.

Idem Catullus vocat Mamurram Phormianum & Cæſarem ſocios riuales. Quàm durum ſit autem,& intolerabile riualem pati,Propertius docet illis verſibus.

The ſocium vitæ,te corporis eſſe licebit.
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te ſolum,lecto te deprecor vno.
Riualem poſſum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM PVELLARVM.

Acreſte nutrix fuit filiarum Adaſtri.Stat.l.1.

Apollo rapuit Marpiſſam Eueni filiam, & Idæ vxorem. Idem Proper Non Idæ & cupido quondam diſcordia Phębo, Auecta externis Hippodamia rotis.

Rapuit Pluto Proſerpinam Cereris filiam,vnde à Claudiano infernus raptor dicitur. Ouidius Raptor agit currus & nomine quemq;vocando Deortatur equos.Syll.l.14.

Axus Oceani filius rapuit Perbibiam,Iupiter Europam.Seneca: Modo per fluctus raptam Europam,Taurum tergo portaſſe trucem.

Hercules Augen.Idem Seneca.Arcadia nempe virgo Palladios choros Dum nectit Auge, vim ſtupri paſſa excidit.

Dryope Nympha Hylam.

Caſtor Pheben, Pollux Ilairam ſorores,Leucippi filias, Prop.l.1. Non ſic Leucippi ſuccẽdit Caſtora Phæbe,Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Euritus Centaurus Hippodamen rapuit.Ouid.l.12.Euritus Hippodamen,alii quam quiſq; probabat,Aut poterat,rapiunt.

Theſeus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipſam prius quam Paris, non offenſa tamen eius virginitate.Oui.Te quoque qui rapuit,rapuit Minoida Teſeus Idem l. 1. de Arte.Forma viros neglecta decet,Minoida Theſeus Abſtulit,à nulla tẽpora cõptus acus.

Paris Helenã, vnde fax belli Troiani ſecuta eſt. Oui.l.12. Victus es à timido Graiæ raptore maritæ.

Digitized by Google

maritæ.Idem in Epiſt.Hermiones:Tydaris.Ideò trans ęquora ab hoſpite rapta,Argolica pro ſe vertit in arma manus.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianam, & Achilles Briſeida Ouid. in Epiſtola Acontii,Heſionem Telamon,Briſeida cepit Achiles, Vtraq; victorem nempe ſecuta ſuũ Idem:Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam à Leſbo.

Boreas Orithyam filiam Erithei Athenarum regis. Ouid. l.1. Eleg. Si fatis es raptæ Borea memor Orithyæ.Prop.l.2.Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Iaſon Medeam,Æetæ Colchorum regis filiam quam poſtea reliquit ſuperinducta Creuſa.

Hercules Pyrenem virginem Bebryciam,à cuius nomine monte Pyrenæi nomen ſumpſerunt.Syllius:Nomen Bebrica duxere à virgine colles,Hoſpitis Alcidæ crimen,&c.

Pyrrhus Achillides Lauaſſam Herculis neptem,& Andromachen.

Aiax Telamonis filius Tegmeſſam.Horat.Mouit Aiacem Telamone natũ Forma captiuę dominum Tegmeſſæ.

Aiax Oilei filius Caſſandrã.Ouidius in Ibin:Vtq;ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram Herculis vxorem,vt ſcitè docet idem Ouid.l.9.

Euenus Martis & Stropæ,filius,ex Alcipa Oenomia filia Marpiſſam ſuſcepit,quam Apharetus viſam ex chorea rapuit.autor Plut. in Parall.

Simili modo Catheus nobiliſſimus adoleſcens Saliam virginem, Anii Tuſchorum regis filiam,adamauit vſque ad raptum.Idem teſtis.

Tlepolemus Aſtyoihiam ex Ephyra Peloponneſi vrbe rapuit.

Romulus Sabinas, & Hereſiliam. Ouid.de Arte; Primus ſolicitos feciſti Romule ludos. Quum iuuit viduos rapta Sabina viros Pamphil.Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Tranquinius Sextus Lucretiæ virginis Humanæ pudicitiam per vim expugnauit,cuius rei dolore manum ſibi intulit puella Hunc raptum graphicè deſcribit Ouid.l.1 Faſt.Seneca in Octauia:Nata Lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

ZELOTIPI.

Cyrce filia Solis, venefica, ægrè ferens Scyllam nimpham amatam è Glauco deo marino, fontem(quo illa ſe lauare conſueuerat)infecit veneno.Quo factum eſt,vt Scylla in monſtrum marinum ſit conuerſa.

Phanus quum vxorem haberet adulterii ſuſpectam, atrii fores ſic occluſit,vt non niſi cum ſtridore ſonituq;poſſent aperiri Verũ quũ illa per tegulas adulterũ intromitteret, vicini per iocum diſcebant,Phani hoſtium.Quo prouerbio innuebãt aliquid ſeruatum fruſtra.

Procris ſuſpicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in ſyluas ſecuta eſt delituitq;in dumis,vt obſeruaret clanclum,quid maritus faceret.Quum autem vepres(in quibus latebat)aliquantũ mouiſſet,Cephalus arbitratus eſſe feram, eam iaculo cõfodit.Plut.in Parall.Idẽ memorat de vxore Cyanippi,& vxore Æmilii adoleſcẽtis.

Dirce vbi ſenſit maritum ſuum Lycum amore Antiopæ captum, puellã raptam tauri ceruicibus alligauit.Quo tormento cruciata Antiope,tantiſper vociferata eſt,dum à vicinis ſit concurſum Eraſ.in adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracinæ, deperiebat in quandam mulierculam non ſine Largio quodam riuali. Cum hoc igitur quum aliquando rixa incidiſſet, eò iracundiæ prouectus eſt Memmius, vt ipſi Largio brachum mordicus attribuerit: vnde fluxit adagium in vulgus.Lacerat lacertum Largii mordax Memmius.

Helena poſt mortem Menelai à Megapentho & Nicoſtrata filiis Oreſtis fugata in Rhodũ, ad Polyzo vxorẽ Tlipolemi peruenit,quæ iuſſit eam arbori ſuſpẽdi ob viri zelotypiam.

ADVLTERI, ET ADVLTERÆ.

Dauid lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum Berſabea vxore Vriæ adulterium commiſit,cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem,quem bello perdendum expoſuit.

Paris quod Helenam Menelai vxorem rapuerit, & Helena quod maritum reliquerit, inter adulteros numerantur.Ouid.in Epiſt.Sit facie quamuis inſignis,adultera certè eſt,Deſeruit ſocios hoſpite capta deos.Idem Quid petitur tanto,niſi turpis adultera,bello?Horat. Iam nec Lacenæ ſplendet adulteræ famoſus hoſpes. Clytem neſtro amore Ægyſti, quo cum mœchari conſueuerat,maritum Agamemnona Troia redeuntẽ interfecit.Prop.l.3.

Homerus poetarum max.natus eſt ex adulterio matris Critheidis,virginis Cumanæ,autor Plutarch.

Hippo-

Digitized by Google

Hippomenes filiam Limonem in adulterio deprehenſam equo famelico deuorandam expoſuit Ouid.in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam, Et tua dente ferox viſcera carpat equus Idem Vtq; nouum paſſa eſt genus Hippomenеia pœnæ.

Alcibiades Athenienſis cum Thimea Agidis regis vxore libidinari ſolitus eſt. Plut.

Phonem is Cælius ſcribit, ſpectabili forma adoleſcentẽ à Mitylenęorum mulieribus ardenter adamatum. Vnde factum, vt in adulterio deprehenſus iugularetur.

Molurum quendam Hyettus vir quidam Argiuus, in adulterio cum vxore deprehenſum interfecit. autor idem Cæl.

Phauorinus Philoſophus, quum eunuchus foret & Androgynus, adulteraſſe tamen vir Conſularis vxorem creditus eſt. Idem teſtis.

Fabia Fabii Fabricani vxor, dum Petronium Valentianum, liberali forma adoleſcentẽ (quocum adulterii cõſuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, vt adultero frueretur ſecurius. Plut. in Parall. Scribit Macrobius, Aeſopum libertum Demoſthenis cõſcium adulterii (quod cum Iulia patronus commiſerat) tortum diutiſſimè perſeueraſſe non prodere patronum, donec aliis conſciis coarguẽtique Demoſthenes ipſe fateretur.

Plato in 2. de Rep. ſcribit, Cygem ſtupraſſe Candaulis Lydorũ regis vxorem, quod & confirmat Herodot.

Suetonius ſcribit, Iul. Cæſarem diuortium feciſſe cum Pompeia vxore, Q. Pompeii filia, & Syllæ neptem, quòd fama ferret, eam à P. Clodio inter ſacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulius Cæſar corrupit plurimas illuſtres fęminas, Poſthumiam Seruii Sulpitii Lolliam Auli Gabini, Tertul. M. Craſſi, & Cn. Pompeii Mutiam. Sed ante alias dilexit M. Bruti Seruiliam matrẽ, cui ſexagies ſeſtertium gemmam mercatus eſt Corrupit quoq; Seruiliæ filiã Iuniam tertiam M. Craſſi vxorem, Dilexi & Reginas vt Etriem Muram Bogudis vxorẽ, ſed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem ſæpe protraxit, & eadẽ naue thalamoque pene Aetiopia tenus Aegyptum penetrauit. autor eſt Suetonius.

Exercuit & Auguſtus adulteria, vt cum Liuia, quam quum grauidam reddidiſſet, regendi ſceleris cauſa nuptias feſtinauit, vt obiecit Antonius. Abduxit & fęminam conſularem è triclinio, viro coram, quam rurſus ad conuiuium rubẽtibus oculis & incomptiore capillo reduxit. Rem quoque habuit cum Tertullia, Terentilla, Druſilla, Saluia, & Citiſcenia. autor Suetonius.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterii conſuetudinem fertur habuiſſe cum Domitiano Iuuen. Quum tot abrotius fęcundam Iulia vuluam Solueret.

Qui Imperatorum vitas ſcripſerunt, teſtantur Phocam Imperatorem diuerſis adulteriis infamem fuiſſe.

Zoe imperatrix Romanorum Argylopylum maritum interfecit, quo libertius męcharetur cum Michaele Paphlagone, qui Imperio ſucceſſit. Bap. Egnat.

Conſtantinus Nonomomachus Imp. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ vxoris habuit, quam effictim deperiit: Idem Egnat.

Meſſalina vxor Claudii Tiberii primo clam, mox Paſſim, quaſi iure, adulteriis vtebatur. Ex facto plures metu abſtinentes extincti ſunt. Dehinc atrocius accẽſa nobiliſſimas quaſq; nutas & virgines turpitudinis ſuæ comites delegit, coegitque mares vt adeſſent. Quòd ſi ſuis recuſaret, ficto crimine in ipſum omnemq; eius familiam iubebat ſæuiri. Quinetiam (quod turpius eſt multo prouocauit ad lecti palæſtram vnam ex ancillis, quæ meretricio quæſtu victum ſibi quæritabat. De hac Iuu. Sat. 6. Claud. audi quæ tulerit, dormire virũ quum ſenſerat vxor, &c. Vide Sextum Aurelium.

Plinius l. 29. ait, Victum Valentem medicum fuiſſe adulterio Meſſalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait, adulteria fuiſſe in domibus principum, vt quidem in Liuia, Druſi Cæſaris & Valentis medici in Meſſalina.

Neuinam mulierem Martialis arguit, quod caſta venerit Baias, & adultera redierit. Hæc eius verba: Incidit in flãmas, Veneremq. ſecuta relicto Cõiuge, Penelopule venit, abiit q. Helena. Idem quoque arguit adulterii Paulam aliam fęminam.

Idem l. 2. de Theleſina ſcribuit: Vxorem nolo Theleſinã ducere. quare? Mæcha eſt. Sed pueris dat. Theleſina, volo. Idem l 6. (ſulena.

Proculina quoq. Lectoria & Gallia ab eodẽ notãtur vt adulteræ; vt à Catullo notatur Au-

Hippia.

Digitized by Google

Hippia. Iuuen. Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

M. Varro apud Gellium teſtis eſt, C. Salluſtium hiſtoriarum ſcriptorem deprehenſum in adulterio ab Annio Milone, & lori, cæſum, dataq. pecunia dimiſſum. Cicero improperat ipſi Salluſtio, quod paternam domum vendiderit, vt adulterii pœnam declinaret.

Conradinus Imp. Conradi filius, vt vxore comitis Caſertani potiretur, virum honoris ſpecie ablegauit.

Aripertus Clotarij filius, Francorũ rex, ob amorem in ancillas, cum vxore diuortium fecit.

Quum turpiſſimum ſit ab his virtute nos ſuperari, quos antecellimus dignitate, nihilominus Ioannes 12. Pont. Max. exuta morum honeſtate, relegataq; verecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit vltio. Ad extremum enim deprehenſus in adulterio, ibidem interfectus eſt Platina.

Vgolinus Gonzaga, Princeps Mãtuæ cum Iſabella vxore Luchini, Vicecomitis Italiæ mœchatus eſt. Volat.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehenſum, Mantuani capite punierunt.

Saxo Grammaticus ait, Frigam Othimi Danorum regis vxorem cuidam familiarium ſe ſtupro ſubieciſſe.

Gregorius Turonenſis ſcribit, Deuteriam quandam fœminam à Theodeberto Franc. rege adulteratam. Idem ait Dagulphum abbatem in adulteria admòdum procliuem fuiſſe.

Egica rex Hiſpaniæ Faſillam ducem Tudenſem (vt eius vxore potiretur) interfecit.

Solon ſuis legibus voluit, fas eſſe deprehendenti mœchum interficere in ipſo adulterio. Adulterij pœnam apud Romæ. vide Gell. l. 10. c. 23.

Zaleucus legem tulit, vt quiſquis mœchus aut adulter deprehenſus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

INCESTVOSI.

Fuit Ioui deorum maximo ſtupri frequens cõſuetudo cum Cerere & Iunone ſororibus, vt volunt poetæ: qui quum Deorũ furta carminibus ſuis detegunt, nihil aliud faciunt, quã quod indicant, non eſſe iis credendum, quos ſtupris, inceſtibus & adulteriis contaminatos eſſe docent.

Fabulantur poetæ, Nereum maris deum iacuiſſe cum Doride ſorore, & ex ea ſuſcepiſſe Nymphas, quas Nereides vocant.

Aruntius quum Bacchi ſacra deſpicaretur, vlciſcente numine in ebrietatem lapſus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægrè ferens puella, patrem ipſum interfecit. Plut. Parall.

Idem quoq; contigit Cyanippo, qui vlciſcente Baccho (cuius ſacrificia itidem ſpernebat) lapſus in ebrietatẽ, Cyanem filiã ſtuprauit, à qua poſtea interfectus eſt. autor Plu. in Parall.

Valeria Tuſculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod vbi reſciuit. Valer. intulit ſibi mortem. Idem autor.

Tereus rex Thracum Martis filius ex Biſtonide nympha, Philomelem filiam Pandionis regis Athenarum, vxoris ſuę Prognes, ſororem ſtuprauit. Ouid. l. 6. Metam. Faſſusq. nefas & virginem vt ſuperat, fruſtrà clamato ſæpe parente. Auſonius: Intulit inceſtã tibi vim Philomela ferus Trax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. l. 7. Meta. Dextera Cyllene eſt, in qua cum matre Menophon Concubiturus erat, ſæuarum more feratum Quintianus in Cleopol. Flagret ſi matris amore Menepron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum eſſet forma liberali, adamatus eſt, ſorore Biblide ad inceſtum vſque, cuius pœnitentia poſtea ſe interfecit. Ouid. l. 9. Biblis Apolline correpta cupidine fratris, Non ſoror vt fratrem, nec qua debebat, amauit Idem l. 1. de Arte.

Myrrha Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu ſuſcepit Adonidem. Oui. l. 10. Accipit obſcœno genitor ſua viſcera lecto, Virgineosq; metus leuat hortaturque timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Semina fert vtero, conceptaque crimina portat.

Macareus filius Aeoli rem habuit cum ſorore Canace: Ouid. l. 2. Triſt. Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. Idẽ in Epiſt. Canaces: Cur vnquam plus me frater quam frater amaſti? Et tibi non debet quod ſoror eſſe, fuit? Idẽ in Ibin: Vtque ſua Macareus, ſic potiare tua.

Oedipus mortuo patre Laio (quem ignotum occiderat) neſcius & imprudẽs duxit Iocaſtã matrem ſuam, ex qua ſuſcepit Etheoclem & Polynicem. Stat. l. 1. Theb. Scãdere quinetiã

talamos

talamos his impius hæres Patris,& immeritiæ gremium inceſtare parẽtis Appetijt,proprios monſtro reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin: Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit,Expertus ſcelus eſt cuius vterque parens.Claudium in Eutropium.
Thyeſtes rem habuit cum Europa fratris vxore,& cum Pelopeia filia.Ouid.Filia ſi fuerit,ſi quod Pelopeia Thyeſti: Myrrha ſuo patria Nictimeneq;ſuo.
Hypermeſtra concubitum fratris,quem deperiebat,nocturno tempore aſſecuta eſt.Oui.in Ibin:Quæq; ſui Venerem iunxit cum fratre matri Loctis in ancillæ diſſimulata necem.
Phenix Amyntotis filius rem habuit cum patris pellice. autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidii.
Hæmon Rhodopem filium pro vxore habuit. Dijs inceſtum vindicantibus ambo in mõtes cõuerſi sũt.Ad quod alluſit Ouid.in Ibin:Nec tibi ſi quid amas,felicius Hæmone cedat.
Anchemolus filius Rheti, Marrhuliorum regis,nouercam ſuam Caſperiã ſtuprauit. Virg. l.10.Hinc Sthenelum petit, & Rheti de gente vetuſta Anchmolum thalamos auſum inceſtare nouercæ.
Perdix venator fuit infando matris Polycaſtis amore correptus, quam & contaminauit. Vnde Perdicis libido abiit in prouerbium,pro efferata,turpi ac infami.autor Cæl.
Artaxerxes puellam Atoſſam perditiſſimè adamauit,quo factũ eſt, vt poſt frequẽtẽ Veneris conſuetudinẽ,eam in matrimoniũ duxerit contemptis Grecorũ legibus. autor Plut.
Syſimithritas Perſarum ſatrapa,duos ex matre liberos ſuſcepit.Nam,autore Curtio, apud Perſas parentibus ſtupro coire liberis fas eſt.
Cambyſem regem Perſarum Herodotus ſcribit, vni ex ſororibus ſtuprum intuliſſe, eaque mortua,alteram iuniorem itidem violaſſe,& vxorem duxiſſe,quam poſtea interfecit.
Scythes rex Scytharum,Opæam nouercam duxit in matrimonium.autor idem Herod.
Ptolemæus Euergetes Berenicem ſororem adamatum in matrimonium duxit.
Ptolemæus Philadelphus ſtupri conſuetudinem fecit cum Arſinoe ſorore,vt Herodes Antipas cum Philippi fratris vxore.
Secundus Philoſophus quum matri neſcienti eſſe filium ſe commiſcuiſſet, & illa facto cognito,ſceleris horrore intuliſſet ſibi mortem: ipſe quoque quum inceſtus pænitẽtia,tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, vt vlciſceretur vocem, qua concubitu matri innotuerat.autor Diog.
Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit.autor Volat.
Cleopatra fratre(quẽ pro marito habebat)polluta eſt.Vnde Luc. l.6. Degener inceſtæ ſceptris ceſſure ſororis.Et l.10.Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemæida noſtris.
Phineus duos habuit filios qui nouercam Cleopatram Dardani Scytarum regis filiam violarunt.Vnde & à patre excæcati ſunt.autor Ouid.in Ibin.
Nicteus rex Aethiopiæ cum Nictimene filia concubuit.
Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem ſuum,vt eius vxore frueretur.
Martialis ſcribens ad Fabulam l. 12.arguit Themiſonem quendam inceſtus cũ ſorore, vbi ait:Quare non habeat Fabulæ quæris vxorem Themiſon?habet ſororem.
Tuciam virginem Veſtalem inceſtam fuiſſe,teſtis eſt Plin.l.28.cap.2.
Copronia virgo veſtalis comperta inceſtus,laqueo ſuffocata eſt.
Papytius Romanus nomine,Papytii Volucris filius,ſororem nomine Canuſiam grauidam fecit.Rei certior factus pater,vtriq;gladium miſit,quo ſe interfecerunt.
M. Antonius Imperator conſuetudinem veneris habuiſſe dicitur cum Fauſtina ſorore, ex qua Lucillam genuit,quam L. Antonio fratri copulauit.
M.Tullius Cicero poſtulauit P.Clodium inimicum inceſtus cum ſororibus.Ait enim,cum non pluris feciſſe bonam deam,quàm tres ſorores.
Claudius Cæſar Agrippinam Germanici fratris filiam nouercam duobus liberis ſuper induxit,cuius inſidiis & venenis poſtea interfectus eſt.Sextus Aurelius.
Scribit Corn.Tacitus,Agrippinam ſe plerumq;ad inceſtum obtuliſſe Neroni filio,cum per vinum & epulas incaleſceret.
Caligula tres ſorores ſuas ſtupro contaminauit: ob quem inceſtũ Iouẽ ſe vocabat. authore Sex Aurelius,& Tranquillus,cuius verba ſunt hæc:Cum omnibus ſororibus ſui ſtupri conſuetudinem fecit, plenoque conuiuio ſingulas infra ſe viciſſim collocabat, vxore

ſupra

Digitized by Google

ſupra cubante. Ex his Druſillam vitaſſe virginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imp. (qui natus eſt eo die quo Caligula) ſorores conſtuprauit, concubinasque ſub oculis ſuis conſtuprati ab amicis iubebat. Lamprid.

Antonius Caracalla Imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, ſi liceret. Quibus verbis oſtendebat, ſe eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, reſpondit. Leges dat Imp. non accipit. Quibus verbis audacior factus Caracalla, nouercam ipſam ſibi copulauit, cuius filium Getam paulo antè interfecerat. authores, Sextus Aurelius, & Ælias Spartian.

Cydonem quandam Stat. l. 9. Theba. ait adamatum à ſorore. Eius verba ſunt hæc. Et malè dilectum miſeræ Cydona ſorori.

Aufilena quædam proſcinditur à Catullo, quòd patruo ſe proſtituiſſet, & ex eo genuiſſet liberos. Hæc ſunt eius verba. Aufilena viro contentam viuere ſolo Nuptarum laus eſt laudibus eximiis. Sed cuius quamuis potius ſuccumbere fas eſt, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Gidica Pominii Laurentini vxor, Cominium priuignum adamauit vſque ad incæſtum. A quo repulſam paſſa, laqueo ſe ſuſpendit. Quo mortis genere periit Phædra ab Hippolyto priuigno itidem ſpreta.

Theodoricus Francorum rex, fratris à ſe interfecti filiam duxit in vxorem.

Ioannes Ariminenſis ſororem ſuam duxit vxorem. autor Pontanus de Obed.

Phillippus frater Alphonſi, decimi Hiſpaniæ regis, Chriſtianũ Daciæ regis filiam & fratris ſui vxorem ſibi per vim copulauit, ſpreta religione ac ſacerdotio, quum eſſet abbas & præſul Hiſpalenſis.

CINOEDI, PÆDICOMES, ET PATHICI.

Iupiter, vt poetæ fabulantur, Ganimedem ob formam præſtantiſſi. fœdo amore complexus eſt, vt Naſo cecinit l. 10. Rex ſuperum quondam Phrygii Ganimedis amore Arſit, &c.

Cretenſes adoleſcentum & puerorum amores primi videntur vſurpaſſe, atque his deditũ eſſe, nihil apud illos turpitudinis atque ignominiæ habebat. Hera. in Politiis.

Laium aiunt primum formoſorum puerorum ac iuuenum amoribus arſiſſe, & Chryſippũ filium Pelopis rapuiſſe, ex quo factum eſt, vt honeſtum apud Thebanos haberetur, ſpecioſos & elegantes amare. Ælian. l. 13.

Phædon philoſophus quum adoleſcentulus Athenis eſſet in ſeruitute, à domino in lupanari conſtitutus eſt, vt proſtaret, & corpore faceret quæſtum.

Demetrus Democlem pulcherrimum adoleſcentem, eius ſtuprum abhorrentem, in balneũ proſecutus eſt, vt eius amore potiretur. Verum Democles cum eius libidinẽ aliter effugere nequiret, ſe in proximum feruẽtis aquæ lebetem præcipitauit. Volat. l. 10. Anthrop.

Chariton Agrigẽtinus pulchritudinis amator, & circa formam iuuenum infeliciter verſatus, ardenti deſiderio Menalippum amauit adoleſcentem honeſtum, ac pulchritudine in primis inſignem. Ælian. de varia hiſt. l. 2.

Ageſilaus Lacedæmoniorum rex Magabetam perſam formoſiſſimum adoleſcẽtem, Spartanorum more turpiſſimè amaſſe dicitur. Fulgoſus l. 4. cap. 3.

Bacchus Ampolon puerum formoſiſſimum, vt poetæ fabulantur, amauit.

Melanthius ob gulam at turpiſſimos amores in maſculos notatur apud Suidam.

Hipparchus Piſiſtrati filius, ſtuprato Armodio Ariſtogitonis puero, vtriuſque coniurationem in ſe concitauit.

Libanus Sophiſta antiochenus Conſtantinopoli ob impudicos amores puerorum pulſus eſt Demum Nicomedia (quo ſe receperat) eamdem ob cauſam detruſus.

Agathoclem poetam fœdo amore Pauſanias figulus amauit, de quorum amatoriis contentionibus lege Ælianum l. 2. de varia hiſtoria.

Cleomenem nefando illo omnibusque modis deteſtando amori operam dediſſe, ex eius ad Nicagoram reſponſo colligimus apud Polybium l. 5. Nam poſtquam Nicagoras ad eum in Alexandriam nauigans, equos generoſos ac ad bellandum vtiles ſe aduehere dixiſſet, Cleomenes reſpondiſſe dicitur. Mallem cinędos ſambucas quo nobis aduexiſſes.

Attalus Pauſaniæ adoleſcenti ſtuprum per vim intulit, in conuiuiis etiam pro ſcorto vſus eſt. Trogus.

Pauſanias Lacedæmonius habuit ſtupri conſuetudinem cum Argilio adoleſcentes.

Digitized by Google

Eraſmus in adagijs ait, Cleocritum veteris Comœdiæ ſcriptorem maledictis proſciſſum, quòd Cinædus eſſet. Quam notam Argyrrhio cuidam inurit.
Armodio & Ariſtogitoni apud Athenienſes mutua erat Veneris conſuetudo.
Cratinus Athenienſis Comœdiographus notatus eſt etiam Pæderaſtiæ, ſeu obſcæni in pueros amoris.
Sotades Meronites Cynedus & poeta ſcripſit iamborū libro, quos appellauit Cinædicos, eo quòd varios amorū modos in his deſcriberet. Huius meminit Mar. & Vol. l. 9. Anthrop.
Pindarus poeta laborauit hac infamia, qui in gremio pueri adamati obdormiſcens vitam efflauit. teſte Valerio.
Alexander Abonotichites copiam ſui corporis mercede faciebat. autor Lucian.
Theophraſtus philoſophus Nicomachū Ariſtotelis filiū ad præpoſterā vſq; ad venerē adamauit. Ferunt, Ibycum hiſtoricum patria Rheginum, inſano puerorum amore exarſiſſe.
L. Quintus Flaminius vir conſularis, puerum ardebat, à cuius latere nunquam diſcedebat. Quinctiam ad eius votum hominem quemdam ſecuri percuſſit, dum ille corā ſe aliquē optaſſet interfici.
L. Papyrius Publium adoleſcentem in vinculis tenuiſſe, plagisque & cōtumelijs (quòd ſtuprum pati noluiſſet) affeciſſe dicitur. Quare ad Senatum delatus, damnatus eſt, lege lata, nequis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Volebat enim hoc ſibi liceret Papyrius, quòd Publius eidem eſſet debitor.
Cælius Plotius cum T. Veturinum adoleſcentem propter æs alienum vinculis ligaſſet verberibusq; (quòd fœdo amori conſentire nollet) tractaſſet: à Veturio accuſatus, pœnas dedit, ſtatimque lex lata eſt, ne quis ob æs alienum quempiam ligaret in poſterum. Valer. Max. de Pudicitiā. Volater. l. 20.
Romani Alceum & Philiſtum & Epicureos ex vrbe eiecerūt, eo quòd multarum flagitioſarumque libidinum autores eſſent. Ælianus l 9.
Æmylij cuiuſdam cinœdi obſcænos amores, mollesque delicias, poſtremo infinitas libidines notat Catullus.
Idem in Naſonem quemdam pathicum his inuehitur verbis: Multus homo es Naſo neque tecum multus homo, ſed Deſcendis Naſo, multus es & Pathicus.
Gargilianum quemdam Mart. l. 3. arguit, vt Cinœdum mollem, quem depilatorijs vnguētis faciem lauare conſueuiſſe dicit.
Catullus in Thallum adoleſcentem impudicū his verbis inuehitur: Cinœde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel anſeris medulla, vel hinnula molli cella. Idem quoque Portium & Socrationem ſuis verſibus infamat, quòd ſtupri meritis à Piſone Prætore præpoſiti ſint duobus alijs adoleſcentulis, ſcilicet Veraniolo & Fabulo.
Mamurram, Formianum, & Cæſarem idem notat vt Cinœdos & Pathicos, dum ait.
Pulchrè conuenit improbis Cinœdis, Mamurræ pathicoque, Cæſarique: Nec mirum maculæ pares vtrisque: Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæſaris læſiſſe, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.
Nero Imperator Sporum puerum in muliebrem conatus eſt naturā vertere, exectis teſtibus. O Imperatorem Romanum ac gentium dominum inſignem qui rerum naturæ tā nefariè inſcius, marem in fœminam tranſmutare ſtimulante fęda libidine tentare auſus æs, magna ac perpetua Romani Imperij Ignominia, Pontanus lib. De immanitate, c. 17.
Sigiſmundus Malateſta, qui Romandiolæ dominus fuit, Robertum filium ſuum ad nefarium concubitum ſæpe numero tentare auſus eſt. Pontanus de immanitate.
Huc aliqua ex parte referri poſſunt, quæ annotata sūt titulis de deorū ac hominū amaſijs.

ANIMALIVM, ET ALIARVM rerum amatores.

Semiramis adamauit equum, vt diximus. Paſiphae dilexit taurum. Ariſto Epheſius aſinæ ſe commiſcuit. Fuluius equæ.
Hortenſius orator amauit murenā, quam atratus multos dies fleuit. Ariſtomachus Solenſis tanto apum amore captus eſt, vt duo de ſexaginta ānis nihil aliud fecerit. Hiliſcus quoq; Thaſius apes coluit in deſertis. Morum arborē ætate Plinii adamauit Paſſienus Criſpus bis conſul, oſculari complectique tam ſolitus, atque etiam cubare ſub ea, vinumq; illi affundere. Multorum quoq; literis proditum eſt, amatum à Xerxe platanum. Iam diximus

Chratidem

Digitized by Google

Chratidem paſtorem amore capræ exarſiſſe, puerum Athenienſem & Pygmaleonem ſtatuas adamaſſe, Alchidam Rhodiū ad ſtatuā ſe polluiſſe. Iunius piſciculus ſimulachrum vnius à Teſpiadibus pari feruore complexus eſt. Antonia Druſi murenam adeò dilexit, vt & in aures & monilia addiderit. Cypariſſo tantus fuit in ceruam amor, vt ea mortua præ dolore quoque expirauerit P. Pylatus legatus Cai principis, imagines Atalentæ & Helenæ nudas à Cleophanto Corinthio pictas, earū libidine captus, rapere conatus eſt.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

Egeſidemus apud Plinium teſtis eſt, Hermiam puerum adamatum à Delphino, vectūque per maria, quumque tempeſtate perijſſet Hermias, amaſij perditi dolore piſcē in ſicco expiraſſe. Varia ſunt ibidem exempla de pueris ab huiuſmodi piſcibus adamatis. Argis puer Olenus nomine, adamatus eſt ab āſere. Glauce quædā cithariſtria ab ariete. Lacydi philoſopho anſer adhæſit perpetuus comes, nuſquā ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digreſſus. Plinius cap. 22. l. 10. Apud Ciliciæ ſolos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cælius l. 7. Spartæ quoque adoleſcentem graculus. Nicander apud Cælium teſtis eſt gallo gallinaceo eſſe amoris intellectum in hominem. Quod ne cui videatur fabuloſum ait. Secundum (qui Pincerna regius fuit in Bythynia) à Gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomē fuit Amphilochus, genere Olenius. Inter Leucadia virginem in tantum adamauit Pauo, vt ea mortua commoreretur. Educata à virgine apud Seſton vrbē Aquila retulit gratiam, aues primò, mox deinde venatus aggerens. Quin dum mortuæ virginis cremarentur oſſa, in defunctæ rogum ſe coniecit volucris, ſimulque conflagrauit. autor Plin. l. 10. cap. 5.

Vrſus filiam cuiuſdam patris familias in agro Suetico cum ancillullis luſum egreſſam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq; vnguibus præ ſe leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. Cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggreſſus, petitam laniatu prædam in vſum nefariæ libidinis vertit Effectus enim ex raptore amator, famē concubitu ſoluit, ardoremque gulæ Veneris ſatietate pēſauit. autor Saxo Grammaticus l. 10. Hiſtoriæ Danicæ.

OCIOSI.

Solon eos qui ocio ac malis artibus hominibus moleſti erant, grauiſſima ſemper pęna afficiendos putauit. Alex. l. 3.

Draconis lege cauebatur ocium, in quo deprehenſus capite luebat. Alex. ab Alex. l. 3. c. 13.

Sardoa lex in ocioſos cōſtituta eſt, quæ pęnas ignauię & ſocordiæ infligebat, & vnū quēq; laborum, victus, totiuſque vitæ rationē reddere cogebat. Aelianus l. 4. de varia hiſtoria.

Apud Athenienſes homines ignaui & inertes, non aliter mulctabantur, quàm ſi delictum aliquod magnum perpetraſſent. Val. Max. l. 2. de Inſtitutis antiquis. Stobæus ſerm. 42.

A Nabathæis ſeruatum legimus, vt negligens, remiſſus & ocioſus, ac is qui paternas opes ignauia minuiſſet, pœna mulctaretur. Alex. ab Alex. l. 3. cap. 13.

Lucani vt aliorum criminum, ſic etiam ocij cauſas agunt, & ſi quis homini ocioſo ac voluptatibus dedito mutuaſſe aliquid vincatur, priuatur apud eoſdem mutuo dato. Nicolaus de moribus gentium, & Stobæus ſerm. 42.

Maſſilienſes eos omnes, qui per religionis ſimulationem alimenta inertiæ quærebāt, ſuoq; ocio cæteris oneri erāt, è finibus ſuis ambigebant. Val. Max. l. 2. de Inſtitutis antiquis.

Apud Perſas & Indos, vt Socrates autor eſt perpetuò liberi in ocio degūt: at cōtra negociis intenti ſunt Lydi & Phryges, qui perpetuò ſeruiunt, vt eſt apud Aelianum & Volat. l. 19.

Herrudas quidam quum Athenis ocij damnatus eſſet, noluit eum ſibi oſtendi, qui in cauſa liberali conuictus fuiſſet Plut. in Apophtegmatibus Laconicis.

Attalus Eumenis frater, ocio adeo ſolutus eſt, vt ſagine traditus, imperii ocius in Philippomenem è familiaribus vnum reiecerit, Cæl. cap. 23. l. 6.

Herondas, quum Athenis quidam ocii damnatus foret, iuſſit eum ſibi oſtendi, qui in cauſa liberali conuictus foret. Plut. in Apopht. Laconicis.

Vatia Seruilius, vir prætorius, nulla alia re, quàm ocio notus conſenuit. Propterea à trāſeuntibus dici ſolebat. Vatia hic ſitus eſt. Seneca in Epiſt. & Cæl. 29.

Domitianus. Veſpaſiani, & Domicillæ filius, & Titi Germanus, cum in Cæſarē Rom. electus eſſet, ſummo ocio vitam agens, muſcas ſtyllo hinc inde confodere ſolitus erat. Eutropius l. 9. Vide prouerbium: Ne muſca quidem.

Digitized by Google

Conſtantinus Romanorum imp. licet liberalis in pauperes, & templa fuerit, tantæ tamen erat ignauiæ, vt propter eius ſocordiam Romanorum imperio maxime peſſum ire cœperit. Volat. lib. 23.

Alexāder Baſilii Macedonis Romanorum Imperatoris filius, Imperator & ipſe, viginti annorum iuuenis, ſingulari deſidia, rebus grauioribus omiſſis, tantum, venationis, equis, & canibus operam dedit. Volat. lib. 23.

Romanus iunior, nepos Romani Laucapeni ſenioris ex filia, vir fuit omnium ignauiſſimus vino tantum, ocio ac voluptatibus omnibus deditus. Vnde cuidam Ioſepho Bringæ præfecto Imperii cura ob Cæſaris ignauiam tradita eſt. Volat. lib. 23.

Carolus Ludouici Carloni Francorum regis filius, & ipſe quoque poſt obitum patris rex declaratus, ob inſignem ignauiam dictus eſt Maleſeriatus, cum ſeriū nihil ageret; vnde ex ocio contabuit, & propere fato functus vacuam filio reginam relinquit. Ritius Neapolit. li. 1. regum Franciæ.

Venceslaus Romanorum Imperator tam ignauus fuit, vt propter pigritiam adminiſtrādi, ab imperio deiectus ſit. Volat.

SOMNOLENTI.

Poetæ fabulantur Endymionē beneficio Lunæ (à qua adamabatur) impetraſſe, vt perpetuū dormiret ſomnum immortalis & expers ſenij: Hinc adagium natū, Endymionis ſomnū dormire: in homines ſomnolentos & deſides Cicero lib. 1. Quæſt. Tuſ. Endymion vero (ſi fabulas audire volumus) quādo in Lathmo obdormiuit, qui eſt mons Cariæ nōdum opinor eſt experrectus. Mart. lib. 10. Quid tibi dormitor proderit Endymion? poetæ propterea Somnum & Soporem vocant Endymionæum. Auſonius: Qualis per Lathmia ſaxa Endymonæos ſolita affectare ſopores.

Epimenides Gnoſius annis 62. dormiuiſſe fertur in ſpelunca Hinc adag. Vltra Epimenidē dormire.

Scipio ſomno nimium deditus fuiſſe traditur & adeo quidem, vt populus Romanus ſmnolentiam ei ſubinde exprobaret Plut. in Polit.

Maximianus, Malchus Martianus, Dyoniſius Ioānes Serapion, Conſtantinus, nomina ſūt eorum quos Eccleſiaſtici ſeptem dormientes appellant. Dormierunt autem annos 196.

MINISTRI SOMNI.

Poetæ omnium deum faciūt (vt videre eſt in fine quinti Æneidis Herebi filiū cui & miniſtros aſſignant quorum hæc ſunt nomina, Morpheus, Icelon, ſeu Phabetor, & Panthus.

Morpheus ille eſt, qui dormientibus varia phantaſmata, & multiplices rerū imagines obiicit. Ouid lib. 11. At pater è populo natorum mille ſuorū Excitat artificem ſimulatorēq; figuræ Morphea, non illo iuſſos ſolertior alter Exprimit inceſſus, vultumque ſonumque loquēdi: Adiicit & veſtes, & cōſuetiſſima cuique Verba ſed hic ſolus homines imitatur.

De Icelone ſeu Phabetore, Idem: .. At alter Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens; Hunc Icelone ſuper, mortale Phabetora vulgus Nominat.

De Phanto ſeu Phātaſo, idem; Eſt etiā diuerſę tertius artis Phantaſos ille in humū, ſaxumq; vndāq; trabemque, Quęque vocant anima fallaciter omnia tranſit, Regibus hi, ducibusque ſuos oſtendere vultus nocte, ſolent, populos, alii plebemque peretrant.

DE SOMNI AC MORTIS.

affinitate atque cognatione.

Anaxagoras aiebat duas eſſe mortis doctrinas alteram tempus antequam nati ſumus, alteram ſomnum Stobæus ſermone 117.

Gorgias Leontinus iam morti vicinus omnibus viribus deficiēs, ſenſim in ſomnū delapſus iacebat. At quum à familiaribus interrogaretur, vt valeret, reſpōdit: Bene quidem valeo, ſomnus enim iam me incipit fratri ſuo tradere. Stobęus ſermone 115.

Diogenes Cynicus cū periculoſe ex morbo grauiſſimo decūberet, lethali iā ſomno experrectus, ac à medicis interrogatus, quomodo ſe haberet: Recte īquit habeo, nā frater fratrē iamiam amplectitur: alludēs ad homerū, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit. Lac. l. 6.

Socrates dicere ſolebat, mortem eſſe ſimilem profundo ſomno, aut diutinę peregrinationi. Somnus enim profundior adimit omnem ſenſum & animum, à corpore digreſſus aliquando ſuum domicilium rediturus eſt.

FINIS.

Digitized by Google

CORNVCOPIAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOMAE.

Quæ res quibus orbis locis & undè proueniant alphabetico ordine complectenti.

R. F.

AMphitryoniadem monui Calydonius amnis,
Fortia pro molli prælia Marte gerens.
Non tulit Alcides inuictum tam malè uinci.
Quàm benè uictori Deianira fuit.
Dum ſugit in formas, tauriq; in imagine pugnat,
Et uictus mugit trux Achelous humi,
Iam ſimul & pulchram cum cornu perdit amicam:
Nonnihil at laudis frons lacerata dedit.
Fudit opes varias pleno bona copia cornu,
Et ſacrata ſuis pendit aduſque tholis.
Quam reparat Textor totum dum permeat orbem.
Omnia perluſtrans vt meliora ferat.
Hos texit flores ſolus quos nouit Apollo,
Quoſque ſuis hortis clara Minerua legit.
Victor Alexicacus domitor virtute laborum.
Pandit textori quò via laudis erat.

Digitized by Google

AD DOCTISSIMVM VIRVM

BLASIVM MADRONETVM RAVISII TEXTORIS EPIGRAMMA.

NVlla ne librorum poterit ſatiare ſuppellex,
Nulla tuam Blaſi bibliotheca ſitim?
Non adeò ſeruet, quem læſit aquatica dipſas,
Aut bibitis Hydrops inſaturatus aquis;
Vt tibi perpetuis ſtudijs furioſa cupido.
Creſcit, & ad Muſas impetuoſus amor.
Si facis hoc, multo vt poſſis diteſcere lucro,
Magnarumq; tibi creſcat aceruus opum.
Deſine: te noſter poterit ſaturare libellus,
Sis licet immani Craßus auaritia.
Omnia munifico dabit hæc tibi copia cornu,
Et Phrygio poteris ditior eße Mida.
Vis aurum & gemmas? Eſt gemmis diues & auro.
Vis ferrum & chalybem? ferrum habet, & chalybem.
Fingere vis ſtatuas? Bimaris dabit æra Corinthi.
Quæris habere roſas? floret vbique roſis.
Vis armenta? dabit Spartani armenta Galeſi.
Quæris mella? dabit quicquid Hymettus habet.
Vngere uis crines, uel corpus aromate? plena eſt.
Quæris aues? auibus plena & operta ſonat.
Quæris opes alias? Rhodium tibi proferet imbrem,
Vis ceraſos? ceraſis plurima ubique rubet.
Vis menſas? Mauri citrum tibi mittet Atlantis.
Pruna? dabit quicquid priſca Damaſcus alit.
Dat cedros Libani, dat quas parit Ida, cupreſſos.
Cinnama, quæ mittet diues odoris Arabs.
Lucrini conchas, Graiæ Sicyonis alutam.
Hic dabit Argos equos, India diues ebur.
Electrum Aethiopes, fruges Cerealis Eleuſis,
Hybla fauos: flores Enna, uetusq; Samos.
Oſtram antiqua Tyros, lanas imbelle Tarentum,
Saſſina lac, Memphis ſtamina, Sparta canes.
Ne tua maiores remorentur ſeria nugæ,
Hoc licet exiguo, munere diues eris.
Non tot opes habuit Babylon, non priſca Corinthus,
Non tot ſceptriferi poſſidet arca Iouis.

CORNV-

CORNVCOPIAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.

PRAEFATIO.

NON video, vnde ſequens opuſculum (quod à rerum multitudine Cornucopiæ appellare libuit) commodius, ac decenter magis auſpicari liceat, quàm ab Auro. Scribit Plinius, Senatum Romanum longo tempore exiguum habuiſſe aurum: adeò, vt quum à Gallis capta vrbe pax emeretur, non plus quàm mille pondo dari potuerint. Homerus ſcribit, Viros olim crinibus aurum implicuiſſe: vt nunc frequens eſt, & peculiare Anglis, aureas catenas collo inuolutas oſtentare. Gallos cum auro pugnare ſolitos, Torquatus eſt in indicio. In Quintiorum fam lia aurum nec fœminas quidem habere moris fuit Romani, auxiliares externos torquibus aureis donauere, ciuicos non niſi argenteis. Creuit paulatim omnium rerum luxuria, quum homines guſtato voluptatis ſucco lapſi ſunt in ebrietatem. Nam Bruti temporibus, mulieres pedibus aurum geſtare cœperunt, nedum collo & digitis. Poppea Neronis vxor ſoleas aureas ſuis equis feciſſe legitur. Antonius Triumuir corporis excrementa non niſi vaſis aureis excipiebat. Ferunt Agomencelum, Alexandri Magni præfectum, aureis clauis crepidas ſuffixiſſe. Aureus nummus poſt annum 62. percuſſus eſt, quàm argenteus. Spartiacus interdixit caſtris ſuis, ne quis aurum haberet, aut argentum. In Tygris alueo oppidum eſt Babytace, cuius incolæ mortalium ſoli aurum in odio contrahunt. Eſſeni quoque (vt idem teſtatur lib. 5.) ab occidentali littore ſine vlla fœmina & ſine pecunia degunt. Quod vtinam imitarentur noſtrates. Non tot inſidijs humana vita circumueniretur. Non eſſet tam frequens venenorum vſus. Omnesque maiore animi tranquillitate viuerent, & profundiore dormirent ſomno. Ceſſarent, litesquæ inde enaſcuntur, belli contagia. Neque aliena proſperitas retorto limaretur oculo. Sed ſurdis cano. Si me rupero, quod iam inualuit malum, non ſolùm non aboleuere, ſed nec minuam quidem. Auro nihil ignis dederit. Propterea tutum eſt ab incendijs & rogis, durante materia. Quinimò quo ſæpius arſit, proficit ad bonitatem. Aurum vbi ignè probatum eſt vocatur obryzum & purum. Si auro liqueſcenti gallinarum membra miſceantur, conſumunt illud in ſe, ita hoc venenum auri eſt, inquit Plinius. Verrius apud eumdem teſtis eſt, Tunica aurea triumphaſſe Tarquinium Priſcum. Nunc ueniendum eſt ad inſtitutum, dicendum de ijs locis, in quibus plurimum auri quondam repertum eſt.

Digitized by Google

LOCA DIVERSIS REBVS ABVNDANTIA.

Auro & Aurifodinis.

HIſpaniam metallis omnibus, nedũ auro abundare docet Plinius. Metallis, inquit, plumbi, æris, argenti, auri tota fermè Hiſpania ſcatet. Et l. 33. Vicena, inquit, millia pondo auri, ad hunc modum annis ſingulis Aſturiam atque Galleciam & Luſitaniam præſtare quidam crediderunt, ita vt plurimum Aſturia gignat.

Item Strobo; Aurum, inquit, argentum, æs ferrum, nuſquam terrarum, neque tam probatum generari ad Tyberij vſque tempora compertum eſt.

Iberia pars eſt Hiſpaniæ, quæ intra Iberum fluuium continetur, quam aurifodinis claram eſſe, præter quæ iam diximus, docet etiam carmen Papinij l. 3. Syl. ſcribẽtis; Quicquid ab auriferis eiectat Iberia foſſis.

Poſidonius ſcribit M. Marcellum exegiſſe tributum ex Celtiberia Hiſpaniæ parte ad talẽta 600. Ex quo coniecturam facere eſt (inquit noſter Budęus) Celtiberinam gentem numeroſiſſimam fuiſſe, & pecunia abundantẽ. Eandem ob cauſam Catullus Celtiberiã vocat Cuniculoſam, id eſt Cuniculis, ſeu fodinis refertam, vbi ait. Cuniculoſæ Celtiberiæ fili.

Quis inficiabitur Toloſam Galliæ oppidum auri plurimum habuiſſe, quum Trogi teſtimonio, in eo reperta ſint auri centum & decem millia pondo, argenti quinquies decies cẽtena millia? quæ ſumma quanti ſit æſtimanda, hinc licet obſeruare, quod ſingula pondo minoris centum aureis ſolatis æſtimari nequeant. Hoc autem oppidum quũ Qu. Cepio conſul diripuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurũ attigit, miſero cruciabiliq. exitu perijt, inquit Gellius. Vnde natum Adagium, Aurum habere Toloſanum, in calamitoſos.

Dalmatia regio eſt Illyrica, in qua aurum inuentum eſt principatu Neronis, tanta quidem copia, vt quinquagenas quotidie libras effunderet. Stat. l. 1. Syl. Robora Dalmatico lucẽt ſatiata metallo.

Dardæ populi ſunt Indiæ, auro fertiliſſimi, vt Sætæ populi argenti. Autor idem Plin. l. 6 In eorum regione formicæ aurum ex cauernis egerunt cuius raptores ſi corripiãt, lacerãt.

Pangæus mons eſt Traciæ, quem auri fertilem eſſe docet Herodotus in Polyhymnia Hac iter (inquit de Xerxe loquens) præter eos montes à manu dextra relinquens montem Pãgæum, magnum atque excelſum, in quo aurea ſunt & argentea metalla. Plin. ſcribit, Auri metalla & conflaturam à Cadmo Phœnice in Pangæo monte reperta.

Capitalia mons eſt Indiæ, auri itidem ferax Plin. l. 6. de Indo loquens. Narcæ, inquit, deinde quos laudat mons altiſſimus Indicorum, Capitalia. Huius incolæ alio latere auri & argenti metalla effodiunt.

Italiam auri fertiliſſimam fuiſſe contendit Vir. l. 1. Georg. dicens. Hæc eadem argenti viues, ærisq. metalla oſtendit venis, atq. auro plurima fluxit.

Clitarchus apud Plinium teſtis eſt, Aethiopici maris inſulas adeò fuiſſe opulentas, vt in earum vna incolæ equos talentis auri permutarent.

Laureo eſt regio Atticæ, auri venis frequens. Vnde natum adagium, Noctuæ Laureoticæ, de pecuniarium copia, quoniam nummiſmatis Laureoticis Noctuarum figura inſculpebatur. Hoc debemus Eraſmo.

Plin 33. c 3. ſcribit, Suanorum gentem auri copia vſq. adeò abundare, vt regnum ipſum velleribus aureis, trabibusq. & columnis aureis & argenteis vbiq. ſcateat.

Dathus fuit Thaſiorum colonia, quæ quod auri venas habuerit, prouerbio ſequenti locum fecit, Dathus bonorum, de conferta rerum opulentia, inquit Eraſm.

Thaſus inſula (cuius incolæ Thaſij dicuntur) aurea quondam vocata eſt à copia auri, quod ibidem effodiebatur.

Inter loca auri feracia, nonnulli etiã fluuii numerantur, vt Tagus Hiſpaniæ, Pædus Italiæ, Hebrus Thraciæ, Pactolus Aſiæ, Ganges Indiæ. authore Plin. l. 33. cap. 4. Quibus adduntur Hermus, Iberus, Idaſpes. De Gãge, Pãphilius Saxus de laudibus Veronæ. Sic Benace

tuos

Digitized by Google

tuos æquāt pater optime piſces, Diuitijs vt fuluas marmora Gangis opes Benacus nomē eſt lacus. De Hermo, Mar. l. 8. Non illis ſatis eſt turbato ſordidus auro Hermus, & Heſperio qui ſonat amne Tagus. Hinc opes Hermææ dicuntur à poetis De Tago, Claud. l. 1. in Ruff. Non Tarteſſiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas precioſa Tagi. Item Plin. l. 4. cap. 22. Tagus, inquit, auriferis arenis celebratur.

De Pactolo, Claudian. de Conſulatu Probi: Quantus per Lydia cultu Deſpumat rutilas diues Pactulus arenas.

Iberus quoque Hiſpaniæ fluuius auri ramenta quandoq; fertur habuiſſe. Vnde Claud. de Conſulatu Manlij Theodori: Lentus Arar, Rodanusq; celer, & diues Iberus.

De Idaſpe, Sta. l. 8. Thebaid. Ceu modò gemmiferum Thyrſo populatus Idaſpem.

Hytanis flumen eſt Carmeniæ, portuoſum & auro fertile, inquit Plin. l. 6. cap. 23.

Strabo ait, Turpitanorum, Hiſpaniæ populorum, gentem opulētiſſimam, vt quæ à Carthaginenſibus quondam iuuenta ſit præſepibus argenteis.

Aſtures populi ſunt Hiſpaniæ, Calæcis proximi aurifodinis quondam nobilitati. Syllius: Sed ſcelerum cauſas aperit deus improbus Aſtur, Viſceribus laceræ telluris mergitur imis, Et redit infelix effoſſo concolor auro.

Argento, & argentifodinis.

Præter quæ iam diximus loca, ſunt & alia venis argenti memorabilia Strabo ait, Alyzones populos eſſe iuxta Pharnaceam inſulam, qui habent venas argenti, & ferri. Interpres Strabonis: Hinc & Alyzonas Odiusq; & Epiſtrophus vna longinqua ex Alyba ducunt, argenti vbi vena eſt.

Alyba regio eſt non procul a Myſia, in qua Homerus ait eſſe argentifodinas.

Sætas Indiæ populos argento abundare docet Pli. l. 6. Fertiliſſimi (inquit) ſunt auri Dardæ, Sætæ argenti. Sed omnium in India propè, non modò in hoc tractu, potentia claritatemque vincunt Praſi, ampliſſima vrbe, ditiſſimaque Palibotra.

Chryſas & Argyras idem Plin. Indiæ populos facit auro & argento fertiles. Quod etiam vtriuſque dictionis etymologia comprehenditur.

Sardiniam argento fertilem eſſe, docet Architrenius illo carmine: India ebore, argento Sardinia, & Attica melle.

In Saxonia, ſalinæ ſunt vberrimæ Præterea argentifodinæ apud Goſtardam oppidum, ab Othone primo inuentæ. autor Volater.

In Auguſtunorū, ſeu Eduorum Diœceſi pagus eſt Cithriacum nomine, frequentibus argētifodinis clarus. Sunt & loca eidē agro vicina, itidē argenti venis laudatiſſima, vt Mayerium, Calcimōtium. Eſt & ibidem alius locus argenti feraciſſimus, Boquinium nomine.

Aere.

Politianus in Nutricia Amyclas vocat Aeriſonas, quod ære (vt coniicio claruerint. Sic autem ſcribit.

Ceu maximus ille Aeriſonas pedibus, qui quondam inductus Amyclas.

Themeſe oppidum eſt Cypri, in quo præſtantiſſima æris metalla fuiſſe, docet carmen illud Papinii l. 1. Syluar. Et quis ſe totis Theme ſe dedit hauſta metallis.

Fuit & eiuſdem nominis oppidum in Brutiis Italiæ, conditum ab Auſon. Latinis Templa dicitur, cui hanc metallorum laudem aſcribunt nonnulli.

Corinthus vrbs Achaiæ, à Siſypho latrone condita, vſq; adeò æris præſtantia nobilitata eſt, vt eo facta vaſa in deliciis haberentur, auriq; & argenti precium tranſcenderent. Vnde Corinthiarius à Tranquillo in Cæſare Auguſto, vocatur amator huiuſmodi vaſorum immodicus Ouid. l. 6. Orchomenoſq. ferox, & nobilis ære Corinthus. Plinius ait, celebritatem æris eſſe in Aſia, fuiſſe quondam in Campania, nunc eſſe in Bergomatium agro.

Idem Plin. ſcribit, in Caryſto inſula, marmoris optimi ferace, æs primum repertum fuiſſe.

In Dodona Moloſſorum ciuitatem fuit oraculum, & officina æris præſtantiſſimi: quod cum optime reſonaret, fecit locum prouerbio, Aere Dodonæo loquacior.

Armentis.

Galeſum, fluuium Calabriæ, armentis abundare arguit Stat. l. 2. Syl. dicens. Et lacædemoni pecuaria culta Caleſi.

Britāniæ (quæ nunc Anglia dicitur) terra eſt frugifera, pecore abundans, auro, argēto, ferro, plumbo, pellibus, mancipiis, canibus etiam venaticis, vt inquit Strabo Cicero tamen in

Epiſt.

Epiſt.ad Threb.ei tantam ſterilitatis notam inurit, vt ne ſcrupulum quidem argẽti in ea reperiri dicat. At nunc res aliter ſe habet.

Gellius lib. 10. Noct. Atti. Coniectare (inquit) ob eandẽ cauſam poſſumus, quòd Italia olim eſſet armẽtoſiſſima, mulctamq; (quę appellatur ſuprema) inſtitutã in ſingulos dies duarum ouium, & 30. boum, pro copia ſcilicet boum, proque ouium penuria.

De Calabria Horat. lib. 1. Ode 3. Non æſtuoſæ grata Calabriæ Armẽta non aurum, aut ebur Indicum.

Traciam abundare armentis docet Seneca in Troade: Meliorque fœtu fortis armentis lapidioſa Thrace.

Augies Apollinis filius fuit Armentorum multitudine ditiſſimus. Vnde natum adagium. Augię ſtabula repurgare.

Habuit Iob Idumæus ſeptem millia ouium, tria camelorum, quinquaginta boũ iuga, quingentasque aſinas.

Erithræa inſula eſt Hiſpaniæ, quam Strabo ait tantæ fœcunditatis eſſe, vt pecudes pabuli copia ſit neceſſe excreatione ſanguinis purgari.

Aſparages.

Aſparagus dici poteſt virgultum ſeu herba in virgulta & caulem creſcẽs, ab aſperitate: vel Aſparagus extrema lingua ſignificat fruticem. Hoc autem frutice Rauennã & Germaniã abundare docet Plin. lib. 19. De Rauẽna Mar. in Xeniis: Mollis in æquorea quæ creuit ſpina Rauenna: Non erit incultis gratior Aſparagis. Sueton. ſcribit Cæſarẽ ad exprimendam rei alicuius velocitatem conſueuiſſe dicere, velocius quam aſparagi coquãtur. Hic frutex à Plinio vocatur Corruda.

Aſinis.

Aſinos optimos Arcadia, & in Italia Reate mittũt autore Plin. Quos propterea Peloponeſici illinc ſibi emebant. Varro lib. 2. de re Ruſt. cap. 1. Hoc enim (inquit) nomini Aſini Arcadici in Græcia nobilitati, in Italia Reatini, vſq. eo, vt mea memoria aſinus vænierit ſeſtertijs millibus 60 & vnæ quadrigę Romę conſtiterint quadringentis millibus.

Antron fuit Theſſalię ciuitas, nomen inde ſortita, quod cauernis & ſpecubus abũdaret. Illic aiunt aſinos inſigni quondam magnitudine fuiſſe. Vnde prouerbium effluxit, Antronius Aſinus.

Plinius lib. 8. cap. 30. ſcribit, in Africa multitudinem eſſe Aſinorũ ſylueſtrium. Idem ait aſinos cornu armatos in India reperiri.

Aluta.

Sicyon vrbs fuit in Achaia, non procul Corintho, in qua teſte Cicer. calcei molles & muliebres fieri ſolebãt. Vnde Aluta Sycionia dicitur. Bapt. Pius lib. 4. Eleg. Aut ſibi ſi modicos Sicyonia iunget Aluta, Æthereos pellis aut heredoſa pedes. Eſt autem Aluta coriũ, quo calcei fiunt. Hinc Alutarii dicuntur calceolarii.

Amomo.

Amomũ herba eſt ſeu arbuſcula odoris ſuauiſſimi, in Aſſyria frequens & Armenia. Virg. Aeglo. 4.... Aſſyrium vulgo naſcetur Amomum. Amomum Armenium eſt optimũ, deinde Medicum, poſtea Ponticum. Plin. Naſcitur (inquit) in Armeniæ parte, quæ vocatur Otena, & in Media, & in Ponto.

Arboribus.

In Fortunatis inſulis arbores ſunt tantæ proceritatis, vt ad 144. pedes inoleſcãt. Teſtis Plin. lib. 6. cap. 23.

Sunt & in India arbores adeò proceræ, vt ſagittis ſuperari nequeant. Hæc facit vbertas ſoli, temperies cœli, aquarum abundantia. Plin. lib. 7.

Idem lib. 5. ait, imas Atalantis radices denſis altiſque repletas ſyluis, incognito genere arborum, quarum enodi nitore ſpectabilis ſit proceritas Frõdes cupreſſis ſimiles, tenuique lanugine opertæ, quibus addita arte veſtes Bombyci ſimiles confici valeant.

Cyrenaicus quoque ager arboribus fertilis habetur inquit Idem Plin. lib. 5.

In Hercynia ſylua tanta eſt arborum multitudo, tanta roborũ vaſtitas, vt idem Plin. lib. 16. dicat, colles occurſantium inter ſe radicum attolli repercuſſu.

Caucaſum montem arboribus abundare innuit Prop. li. 1. Et nemus omne ſatas intendat vertice ſyluas, Argetur quantis Caucaſus, arboribus.

Aprbus.

Digitized by Google

Apibus.

Peruulgatum eſt lex lectione poetarum, Hyblam Siciliæ, Hymettum Atticæ mõtes apibus & mellis optimi copia abundare. De Hybla Oui. Quot lepores in Atho, quot apes paſcũtur in Hybla, Mart.l.7. Paſcat & Hybla meas, paſcat Hymettus apes. Eadem ratione Hymettus Florens Lucretio, Dulcis Iuuenali & Valer. Flacco, Olens Statio dicitur.

Apris.

Hoc argumento poetæ Erymantum Arcadię montem apris abundare dicunt, quòd ibidem Hercules furioſum illum & memorabilem aprum interfecit. Vnde Stroza filius Inuenatione: Amphitryoniades in monſtrifero Erymantho Fulmineum ſic preſſit aprum.

Auibus.

Sribit Plin.l.6. Fortunatas inſulas & copia pomorum, & auium omnis generis abundare. Vide cap.32.

Peneus fluuius eſt Theſſaliæ, vndis lucidis amœnus, viridante riparum gramine & canoro auium contentu.

Arcubus.

Omnes ferè populi Orientales arcu & ſagittis claruerunt, quibus annumerantur Scythæ, Cetæ, Cretenſes. De Armenia Luc.l.8. Armeniosq; arcus Scythicis intendite neruis.

De Ityra vrbe Parthiæ, in Tauro ſita, idem Luc.l.7. Tunc & Ithyræi, Mædiq; Arabesq; ſoluto Arcu turba minax, nuſquam rexere ſagittas.

De Cydone vrbe Cretæ, Horat.l.4.Car. Primusve Teucer tela Cydonio Direxit arcu. Item Virg. in Bucol. Ire libet, Partho torquere Cydonia cornu Spicula.

De Gortyna vrbe Cretæ, Ouid.l.7.Met. Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.

Arenis.

Æthiopia ſcatet arenis, iuxta Marulli teſtimoniũ, dicẽtis: Nec te peruſti minuit aut feruor ſoli. Diuesq; arenam Æthiops.

Hammanientes Cyrenaicæ regionis populi, vndiq; arenis circundãtur. autore Plin.l.5.c.5.

Arundibus.

Ouid.l.5. vocat Tybrim Arundiferum, ab Arundinibus, vbi ait. Tybris arundiferum medio caput extulit alueo Eadem ratione Catullus vocat Gnydon arũdinoſam. Quæq; Ancona Gnydonque arundinoſam Colis.

Scribit Plin.l.7. in India eſſe arundines tãtæ proceritatis, vt ſingula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Idem. Arundini, inquit, Indicæ arborea nauigiorum etiam vicem præſtant ſingula internodia. Circa Aceſinem amnem maximæ naſcuntur. Diodorus in tertio oſtendit, Indorum regis Saturabatis potentiam in nauigijs non paruam conſtitiſſe, quæ ad quatuor millia ex arundinibus fluuio accommodanda aduerſus Semiramidis vires confecit Ferunt enim (inquit idem autor) flumina, locaque paluſtria arundinum copiam ita craſſarum habere, vt nequaquam eas homines vlnis amplecti queant. Ex his naues optimæ fiunt, propter arundinum robur.

Aulæis.

Babylonij primi omnium diuerſos colores picturę intexuerũt, vnde & Plautus Babylonica vocat Peripetaſmata. Et Ioſephus Aulæum Babylonicum. Mar. quoque l.8. Non ego prętulerim Babylonica picta, ſuperbè Texta, Semiramia quæ variantur acu.

In Sarra Pœniciæ vrbe (quæ alio nomine Tyros appellatur) claruit vſus purpuræ, vnde & Virg. Sarranum vocat Oſtrum l.2. Georg. Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat Oſtro Eadem ratione Iuuen. Aulæa vocat Sarrana.

Claruit & Aulæis Pergamus vrbs Aſiæ, quæ eius loci rex Attalus reperiſſe dicitur. Vnde et Attaliæ dicuntur Syll.l.14. Quæ radio celat Babylon, vel murice picto Leta Tyros, quæq; Attalicis variata per artem Aulæis Scribuntur acu aut Memphitide tela De his intellexit Hor. dicens, Attalicis conditionibus numquam dimoueas, vt trabe Cypria Myrotum pauidus nauta ſecet mare.

Augurio, & Aruſpicio.

Apud Ethruſcos Augurij primum, & Aruſpicij diſciplina fertur claruiſſe, eiusq; inuentor extitiſſe Tages. Quam poſtea Romani ab eiſdem ſuſceperunt, Sidon. in 3. Paneg. Quid rogo biſſeno mihi vulture Thuſcus aruſpex portendit? Vitru.l.1. de Architectura. Id autẽ Ethuſcis arũſpicib. diſciplinarum ſcriptis ita eſt dedicatum.

Aceto.

Aceto.

Acetum in Ægypto ex Mareotico vino fiebat, tanta quidem præſtantia,vt in maiore precio,quam ipſum vinum eſſet.Mart.Amphora Niliaci non ſit tibi vilis aceti,Eſſet cum vinum,vilior illa fuit.Eandem ob cauſam Codrus Vrceus l.2.Syll.acetum vocat Phariũ, dicens.Hic ſal's,hic Pharij ſeruantur copia aceti.

Attagenis.

Attagena,ſeu Attagen,auis eſt inter raras quõdam epulas habita, ſed præcipui in Ionia ſaporis. Autore Plin. Vnde Mart. Inter ſapores fertur alitum primus, Ionicarum guſtus Attagenarum Fuit autem hæc auis frequens in Ionia Plinius. Attagen maximè Ionius celebratur,vocalis aliàs captus verò obmuteſcens quõ iam exiſtimatus inter raras aues. Hor.in Epod.Non Afra auis deſcendat in ventrẽ meum Nõ Attagen Ionicus iucundior.

Aromate.

Abundant Perſarum regna Aromate.Vnde Quintianus in Cleopoli. Perſica Aromatibus, validis Germania febris.

Abſinthio.

Abſinthium herba eſt amara, vim habens calidam & ſtypticam. Potum ſtomacho prodeſt ad dolores corporis. Laudatiſſimum naſcitur in Ponto. Ouid.lib.5.de Triſt.Cana prius gelido deſint abſinthia Ponto.

Abſinthus vrbs eſt Thraciæ, quæ nomen ſumpſit à copia abſinthij ibidem creſcentis, quo oues paſcuntur in regione Pontica telle carentes.

Naſcitur quoque abſinthium laudatum in Macedonia,& Tauromonte.

Eſt & vnum genus,quod Santonicum dicitur,à Galliæ ciuitate. De quo videtur intellexiſſe Mart.Santonica medicata dedi mihi pocula virga Plin.ait laudatiſſimum reperiri in Thapoſyri Ægypti.

Aſpicibus.

Aſpides ſerpentes ſunt frequentes in Ægypto, hebetibus oculis, eiſdemque in temporibus finxit.Venenum habẽt quo ſi quis percuſſus fuerit,numquam euadit,niſi vulnere altius reſciſso.Eorum imagine vtebantur Ægyptij reges in ſuis Diadematibus.Vnde Val.Flac. l.4. Argon. Iamq; Aſpide cincta comas, & ouanti perſona ſiſtro Luc. l. 4. Pharias vocat Aſpidas,id eſt Ægyptias,vbi ait.Aſpidas vt Pharias cauda ſolertior hoſtis Ludit,& iratas incerta prouocat vmbra.

Attilis piſcibus.

Attili ſunt piſces,qui inertia pingueſcunt.Sunt autem frequentes in Pado,adeò vt ad mille quandoque libras capti ſint,qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Anguillis.

Anguillæ piſces ſunt admodum lubrici & volubiles,qui octonis viuunt annis, durantq; ſine aqua ſenis diebus Aquilone ſpirante.Capiuntur plurimæ in lacu Bænaco hyemato,& in tãtum mirabili multitudine,vt in excipulis eius fluminis,ob hoc ipſum fabricatis,ſingulorum millium globi reperiantur.

Scribit Plinius, Anguillas in Gange reperiri tam inuſitata magnitudine, vt tricenos pedes impleant.Cuius teſtimonium confirmat Solinus.

Ælianus apud Volaterranum ſcribit,in Timano optimas ac præpingues capi.Alij palmam lacui Vulſinienſi tradunt.

Scribit Plutarchus in Timoleone, in limoſis locis iuxta Syracuſas ingentem anguillarum multitudinem paſci,adeò vt piſcari volentibus lara adſit præda.

Auratis piſcibus.

Aurati piſces ſunt, qui à Græcis Chryſophries appellantur. In maris refluxus frequentes veniunt ad actium Epyri oppidum,ibiq; in locis arenoſis ad ſubnaſcentium arborum radices & latebras occultantur,& paretis facile capiuntur.Horum piſcium viuaria primus inſtituit Sergius Orata,nomen inde conſecutus.

Anthijs piſcibus.

Anthiæ ſunt piſces naſo adunco,teſtudineo corpore,qui pennas habent,quas auium more, & volanti ſimiles pandunt. Repetriuntur autem in mari lupi magnitudine. Sunt & frequentes prope Chelędonias inſulas Aſiæ.

Aſteriadibus.

Aſterias auis eſt docilis humanæ vocis,& verborum imitatrix, quam habet Aegyptus.

Aſpala-

Digitized by Google

Aſpalacis animalibus.

Aſpalacus eſt animal, quod ſola Bœotiorum terra fert. Aqua translatum ſtatim perire dicunt, frequens eſt tamen apud Orchomenius.

Alcibus.

Alces ſunt animalia, figura & pellibus capris ſimilia, verum maiora aliquanto Crura habẽt ſine nodis & articulis, quare arboribus ſtantes adhærent in ſomno. Reperiũtur in ſyluis Germanorum.

Alumine.

Alumen dicitur terræ ſalſugo, alumine, quòd lumen colotibus tingendis præſtet Inuenitur nigrum & album, liquidum & ſpiſſum Inuenitur in Aegypto, ac in Melo inſula, & Macedonia. Volat. ait, fodi in Ethruria, in agro Maſſano & Volaterrano.

Acacia herba.

Acacia herba eſt membris medens laxatis, quæ naſcitur in Aegypto, Cappadocia & Ponto.

Aconito.

Aconitum herba eſt, quæ (vt fabulantur poetæ) ex Cerberi ſpuma venenum contraxit efficaciſſimum, quo tempore Hercules mõſtrum ab inferis ad ſuperos eduxit. Aliqui dictũ putant ab Acone portu Heracleæ, qui prouentu malorum graminum vſque adeò celebris fuit, vt noxiæ herbæ Aconita illic nominata ſint, licet alias deriuationes ponãt plurimi. Volat. ait, naſci in Italia.

Allypio herba.

Alypium herba eſt fruticoſa & ſubruffa, flore nigro, quæ naſcitur in maritimis Africæ.

Aneſo herba.

Aneſum ſemen eſt Apio ſimile, vim habens calefactoriam. Frequens eſt in Syria.

Arinea fruge.

Arineam Volaterranus inter fruges enumerat, quam ait frequẽtem eſſe in Gallia & Italia.

Aloſis.

Aloſæ piſces ſunt oblongi, de genere Clupearum, qui alio nomine Chryſſę dicuntur. Ferũt laudatiſſimas eſſe in Tyberi.

Aloe.

Aloe herba eſt ſucci amariſſimi. Vnde Iuuenalis. Plus aloes, quam mellis habet. Naſcitur in India plurima. Eius quoque Gummum venit etiam ex Arabia & Aſia, ad conglutinanda vulnera vtiliſſimum.

Aſphalto frutice.

Aſphaltos frutex eſt ſpinoſus & odoratus, quo vtuntur vnguentariis, ad vnguentorum ſuccum. Naſcitur apud Iſtrum & Niſyrum in Syria & Rhodo.

Agarico.

Agaricum frutex eſt itidem odoratus, frequens in Cilicia, & apud Sarmata.

Achate gemma.

Achates gemma eſt vario colore, partim retinens Iaſpidis vitreum, partim Sardi ſanguineum, partim Smaragdi fulgidum. Dedit autem nomen Achati fluuio Siciliæ, quòd frequens ibidem reperiatur.

Artificibus.

Plin. l. 6. de Meroe loquens. Cæterum (inquit) quum potirentur rerum Aethiopes, inſula ea magnæ claritatis fuit. Tradunt, armatorum 200. millia dare ſolitam, Artificum quatuor millia alere.

Alabaſtro.

Alabaſtrum genus marmoris perlucidi, quo antiquitus vaſa faciebant vnguentaria. Naſcitur autem in India, circa Thebas Aegyptias, & Damaſcũ Syriæ Habebat & Sparta viri de cunctis hilarius Dicimus & Alabaſter Cic. l. 2. Quæſt. Acad. Quibus etiam Alabaſter plenus vnguenti putere videtur. Item Alabaſtrides Plin. l. 36. Hunc aliqui lapidem Alabaſtridem vocant, quem cauant ad vaſa vnguentaria. De Alabaſtro Mar. l. 21. Quod Coſmi redolent Alabaſtra focisq. deorum.

Auripigmento.

Auripigmentum foditur in Syria ad vſum pictorum, in ſumma tellure, auri colore, ſed fragili, lapidum ſpecularium modo. autor Plin. l. 33. cap 4.

Alijs.

Digitized by Google

Aliis rebus.

Amaranthum Plin.l.17.ait,laudatiſſimum naſci in India,& in Syria.
Arctionem herbam reperiri in Creta.
Amophitenem gemmam in India.
Acerem arborem in Iſtria.
Abietem in Vogeſo mõte,Corſica,Bithynia,Ponto,Macedonia. Sunt & Abietes in Cypro 130.pedum longitudinis,craſſitudinis verò ad trium hominum complexum Germaniæ prædones ſingulis abietibus cauatis nauigant,quarum quædam 30.homines ferunt.
Alica ſpecies eſt,panis,quam ex Piceno probat Plinius.
Ambrotonum herbæ,laudatiſſimum habet Sicilis,deinde Gallia.
Amaracum Cyprus.
Accipitres Maſſilia.
Aſſarum vnguentum,Pontus & Phrygia.

Buxis.

Cythorum Paphlagoniæ Olympum Macedoniæ, Pyrenæos item & Corſicam Buxis abũdare docet Plin.l.6.c.17.Buxus,inquit,plurima Pyrenæis,ac Cytorio montibus,ac Berecynthio tractu Craſſiſſima in Corſica florem non ferẽdo. Hæc in Olympo Macedoniæ gracilior, ſed breuis.De Cytoro, Virgilius l.2. Georg. Et iuuat vndantem Buxo ſpectare Cytorum,Propterea pecten(quo diſcernuntur & comũtur capilli)proprio Epitheto appellatur Cytoriacus, quòd Buxo fiat,quam in Cytoro frequentem eſſe diximus.Ouid.l.4.Met.Sæpe Cytoriaco diducit pectine crines.
Aſpagones populi ſunt in India,quos Plin.l.6.cap.2.ſcribit Titis,Lauri,Buxi, & pomorum omnium eſſe fertiles.

Baccis fructibus.

Bacca dicitur fructus Lauri, Oliuæ,Myrti & aliarum eiuſmodi arborum,quo Sicyonem vrbem Achaię abundare docet Oui.l.4.de Ponto,dicens.Africa quot ſegetes,quot Tmolia terra racemos, Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos. Virg.l.2.Georg.Venit hyems,teritur Siconya bacca tapetis.
Idume vrbs Syriæ,baccis,& arboribus baccas ferentibus,abundat.Pontan.de hortis Heſperidum.Quæq;& Idumæas mittunt pulmaria baccas.
Aripæi populi ſunt vltra Riphæos montes, apud quos tanta eſt baccarum copia, vt illis etiam viuant.

Baccis gemmis.

Eſt & Bacca nomen Hemmæ frequentis apud Gangem Indiæ fluuium. Pontanus in Lepidina.Dona ferunt auro grauida & Gangetide bacca.

Bombyce.

Bombyx dici poteſt ſubtiliſſima tela, quam eiuſdem nominis vermes in India conficiunt Aranearum more. Reperitur autem apud Orontem fluuium laudatiſſima. Salmonius, Aliter Orontæa radita ceruice decorus,alterius roſea fronte coruſcat Onyx.Bapt. Pius l.3.Eleg.vſus eſt in maſculino genere,dicens. Protegit obſcurus radiantia tempora Bõbyx.In hoc Propertium imitatus.
Plinius laudat Bombycem Aſſyriam,qua viri fœminis ceſſerunt, quum viros etiam non puderet has veſtes induere propter onera æſtiua.In tantum(inquit ille)à lorica geſtandæ diſceſſerunt mores,vt oneri ſint veſtes.
Arabia(quam ob omnium deliciarum vbertate felicem vocamus) Bombyce quoque abũdat.Prop.l.2.Nec ſi quę Arabia lucet Bombyce Puella. Hinc Bombycinę vocãtur veſtes illæ moliſſimæ.Iuuen.Cuius delicias panniculus Bombycinus vrit.

Beluis.

Horatius l.2.Car.vocat mare Belluoſum,à belluarum(quibus abũdat) multitudine, vbi ait, Te Belluoſus,qui remotis obſtrepit Oceanus Britannis.
Diyardenes fluuius(inquit Curtius l.7.de Geſtis Alexand.)minus celeber audito,quia per vltima Indiæ currit. Cæterùm non Crocodilos modò, vt Nilus, ſed etiam Delphines, ínotasq,aliis gentibus belluas alit.

Bobus.

Celduſam Plin.l.2.cap.26.facit inſulam Meſiæ intra Surium, bobus & capris laudatam.

Tauromi-

Digitized by Google

Taurominium mons eſt Siciliæ, bobus plurimis abundans, qui propterea Taurominitiani dicuntur, vt Charybdis Taurominitiana.
Ælianus apud Volaterranũ ſcribit, boues eſſe in Phęnicia tanta magnitudine, vt à ſtantibus mulgeantur. Idem ait, apud mare rubrum boues cornibus flexibilibus eſſe: apud Myſos ſine cornibus naſci: in India curſu cum equis contendere publico ſpectaculo. In Lybia boues eſſe agreſtes, equis nõ inferiores curſu Apud Crathera, item Clitumnum Vmbrię fluuium armenta ex nigris alba fieri in Euboia omnes ferè boues albos naſci. Tauros Æthiopum agreſtes cornua aurium modo mouere.
Campania albos & exiles gignit. Vmbria vaſtos Ethruria albos, & ad opera fortes.
Apœninus vegetos, ac labori aptiſſimos.

Balſamo.

Balſamum arbuſcula eſt aromatica, cuius lignum Xylobalſamum, ſuccus Opobalſamum dicitur Plin. l. 12. Omnibus (inquit) odoribus præfertur balſamum vni terrarum Iudeæ conceſſum Producitur, & in valle Syriæ, arbore malis Punici magnitudine, ramis folio-rutæ ſimili, candido tamen & perpetuo virente, fructu ſimili Terebintho.

Bitumine.

Is, vrbs eſt diſtans à Babylone itinere octe dierum, apud quem fluuium eſt eiuſdem nominis: ex quo Bitumen toti Babyloni quondam ſubminiſtrabatur.
De Aſphaltite Syriæ lacu Pli. l. 27. Quin & Bituminum inquit, ſequax alioqui, & lenta natura, in lacu Iudææ, qui vocatur Aſphaltites, certo tempore anni ſupernatãs, nequit ſibi auelli, ad omnem contractum adhærens, præterquam filo, quod tale virus infecerit. Idẽ l. 2. Nihil, inquit, in Aſphaltite Iudææ (qui bitumen gignit) mergis poteſt. Et l. 5. Aſphaltites nihil præter bitumen gignit.
Ammianus Marcell. l. 22. Citra omnes, inquit, propinqua eſt nobilis Aſſyria. Nunc omnis appellatur Syria, vbi inter baccarum, vulgariumq; abundantiam frugum, Bitumen naſcitur prope lacum Soſingitem, cuius aluco Tygris voratus fluenſq, ſubterraneus percuſſus ſpacij longis emerg t.
Inter cætera laudatur Bitumen illud quo Semiramis coctiles Babylonis muros conſtruxit Ouid l. 4. Met. Vbi dicitur alma Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis vrbem.
Nympheus mons eſt ardens, cuius crater Bitumen egerit omni bitumine dilutius.

Berillis.

Betyllus lapillus eſt pallidus & tranſparens, Smaragdo ſimilis, qui ſemper ſexangula figura, artificũ opera politur, quoniam hebeſcit, niſi color repercuſſu angulorũ excitetur. Vnde Iuu. Sat. 5 Berylos inæquales vocat, vbi ait... Ipſe capaces Heliadum cruſtas, & inæquales Peryllos. Varro tenet Phialas. Beryllos India gignit, rarò alibi repertos, præterquam in Phœnicia, vbi etiam aduehiuntur.

Byſſo.

Byſſus dicitur genus lini ſubtiliſſimi, equo precioſiſſimæ fiunt veſtes, quæ Byſſinæ appellantur. Bryſsus in Iudæa precibus naſcitur, teſte Ioſepho. Secundus in Elide Græciæ ciuitate, colore inferior Iudaico, ſed tenuitate præſtantior.

Bulbis.

Bulbus à Romanis dicitur Allium agreſte: alij allium marinum vocant. Caulem & folia habet Lilio ſimilia. Venerẽ excitare fertur Martialis in Diſtichis: Quum ſit anus coniũx, & ſint tibi mortua membra. Non aliter Bulbis quàm fatur eſſe poteſt. Nec aliam ob cauſam bulbos ſalaces vocat l. 3. dicens. Sed nihil erucæ faciunt, bulbiq; ſalaces Columella l. 11... Quæque vires accuunt, armantque puellas, Iam Megaris veniant genitalia ſemina bulbi.
Bulbi Megarenſes præcipuam obtinent palmam, quos propterea Cato Megaricos vocat, & multum celebrat, teſte Plin. l. 19. cap. 5.
Idem Plinius ibidem ait, Bulbos ſponte naſci, & copioſiſſimè in Balearibus, Ebuſoq; inſulis, ac per Hiſpanias Poſt hos in Africa nati maximè laudãtur. Sed & in Præneſtinis campis ſponte naſcuntur, ac ſine modo in Rhemorum aruis.

Balani.

Balænas alit Indicum mare quintuplo Elephantis magnitudinem excedentes. Plin. l. 9. cap. 3. ait, quaſdam reperiri iugerum.

Digitized by Google

Balano.

Balanus arbuſcula eſt,ſeu herba vnguentaria & aromatica,frequens in Troglodytis,Thebaide & Arabia.

Biſontibus.

Biſon animal eſt deforme iubarũ prolixitate,& reliquo corpore.De quo Mart.l.1.Illi ceſſit atrox Bubalus atq;Biſon.Et alibi:Turpes eſſe ad quod trahũt Biſontes,hoc animal gignit Scythia & Germania, quæ tamen fructuum inopia pauciſſimis abundat animalibus.

Bubalis.

Bubalus animal eſt ceruicem habens vitulo ſimilem,vnde & nomẽ ſumpſit.Reperitur autem in Africa.

Bonaſus animal eſt iuba equina,cætera tauro ſimilis,cornibus inter ſe adeò reflexis,vt pugna ſint inutilia,gignitur hoc animal in Pœonia, & mõte Meſapo.Volaterra.ait,Bonaſorum venationem hodie cerni in Luſitania.

Habuit Buccardiam gemmam Babylon.

Buteones aues,Baleares inſulæ.

Bedelium arborem Scanthrum mons Scythiæ.

Croco.

Corycus oppidum eſt Ciliciæ,vbi Crocus naſcitur rara bonitate & felicitate,qui propterea Corycius vocatur.Horat.l.2.Serm.Corycioq;croco ſparſum ſtetit.Plin.l.21.Prima nobilitas,inquit,Cilicio croco,& ibi in Coryco mõte:deinde Lycio mõte,Olympo, mox Cẽturipino Siciliæ,aliqui Phlegræo ſecundum locum dedere. Virg.in Battarum....Et hic Cilicio Crocus editus aruo. Luc.l.9. Vtq; ſolet pariter totis ſe effundere ſignis Corycij preſſura Croci Mart.l.11.Vltima Corycio quæ cadit aura Croco.

In Tmolo quoq;monte Ciliciæ, vel (vt aliis placet) Lydiæ,Croci & quidem optimi copia eſſe memoratur Virg.l.1.Georg.Nonne vides,croceos vt Tmolus odores.

India mittit ebur,molles ſua thura Sabæi?De hoc intellexit Lucret.l.2 dicens:Et quum ſcena croco Cilici perfuſa recens eſt.

Habet & Sicilia Crocum præſtantiſſimum, licet Corycio fortaſſe viliorem, vnde Stat. l.2. Syl.Et tenues Arabum reſpirant gramine ſyluæ,Sicaniſq;crocis.

Canibus.

Canaria vna eſt earum inſularum,quas fortunatas,à rerum copia, vocamus.Hæc à multitudine canum ingentis magnitudinis nomen ſumpſit.autore Plin.l.6.

Amyclis(quæ ciuitas eſt Laconiæ)canes optimi fuiſſe dicuntur Virg. l. 3. Georg. Amaque Amyclæumq;canem, Creſſamq;pharetram.

Moloſſia quoque,& Epyrus partes ſunt Laconiæ optimis canibus abundãtes. Virg. in Cul. Illum Scylla rapax canibus ſuccincta Moloſſis.Item Horat. l.2. Serm. Simul domus alta Moloſſis Perſonuit Canibus.De Epyroticis Varro l.2. de re Ruſt. cap. 9. Itaque à regionibus,inquit,appellantur Lacones,Epyrotici,Salamantini. Tanta fuit huius loci canum bonitas,vt apud ſuos ſepulchra meruerint.Vnde Stroza filius:Suos de morte Moloſſa vetuſtos condit terra canes,cineres nec lædit apertos.

Celebrantur & canes Vmbriæ,quæ eſt pars Italiæ:Syllius l.3.Ceu pernix quum denſa vagis latratibus implet Venator dumeta Lacon,aut erigit vmber Nare ſagax è calle feras.

Seneca in Hippolyto commendat Spartanos,vbi ait: At Spartanos (genus eſt audax Auidumq. feræ)Nodo cautus propiore liga.

In Melita inſula(quæ eſt inter Corcyram & Illyricum ſita)canes ſunt admodum parui,qui habentur in deliciis, adeò vt mulieres maiorem illis, quàm maritis, habeant honorem. Hinc adagium,Canis Melitæus,quum quis ad voluptatem nutritur,non vtilitatem Plin. in fine tertii.Inter Corcyram,inquit,& Illyricum Melita.vnde Catulos Melitæos appellari Callimachus autor eſt.

Creta.

Creta dicitur tenax quædam terra, qua fullones in abluendis maculis vti conſueuerunt, omnium præſtantiſſima fuit in Creta inſula, à quo nomen traxit. Hoc etiam abundat Cymolus inſula,quæ propterea Cymolia dicitur. Cuius duo eſſe genera ſcribit Pli. l. 39. c.16 candidum ſcilicet,& ad purpuriſſum inclinans.

Creta quandoque vtũtur Figuli,vnde Varro l.3.de re Ruſt.Figlinam vocat, At quod extat

vlcus

Digitized by Google

vicus(inquit)figlina illiniunt creta.Figularem Colum.l.7.& Cymoliam.Creta Gymolia ex aceto lina,inquit,Idem.Solet etiam ipſum animale viuum creta figulari circundari.

Crocodilis.

Crocodilus animal eſt quadrupes,ex ouo in miram excreſcens magnitudinē, vt qui duos & viginti cubitos impleat.Quatuor menſes hyemales non comedit,lingua caret,viuit in terra, & in aqua.Crocodilis autem abundat imprimis. Nilus.Vnde Plin. l.8.Crocodilū (inquit)habet Nilus,quadrupes malum,& terra pariter, ac flumina infeſtum. Mart. l.3. Cui comparata rictibus tuis ora,Niliacus habeat Crocodilus anguſta.

Ombitæ opuli in Aegypto hoc animal adorant, eique ſacros dies faciunt, lætantur liberos ſuos ab eo deuorari.

Habet Indus fluuius Crocodilos.Vnde Herodotus,Is,inquit,cupidus cognoſcēdi, vbi nam Indus,qui ſecūdus omnium fluminum Crocodilos præſtat,mare influat.Plin.l.5.cap. 1. ait, Mauritaniæ flumen Bamborum Crocodilis & Hippotamis refertum. Idem quoque teſtis eſt,in flumine(cui Darat nomen)Crocodilos gigni.

Cannabe.

Cannabis herba eſt, qua fiunt funes, qui propterea Gannabini dicuntur Columellæ. Hac abundat Scythia vnde Herod. Naſcitur(inquit) apud Scythas cannabis Lino ſimilima, præterquam craſſitudine & magnitudine. Plin. l.16.ait, Cannaben agri Sabini, æquare arborum altitudinem.

Capris.

Capraria inſula (quam Græci Aegilon dixere, autore Plinio) à multitudine caprarum nomen adepta eſt.

Iuxta Cinyphem fluuium,Capras eſſe inuſitatæ magnitudinis docet Plin. Vnde etiā Pōt. Iure cui.Marſi inuideant,& ipſi Cinyphes hirci Capras optimi lactis feraces habēt Fortunatę inſulæ.Hoc.Illic īiuſtę veniūt ad multa capellæ,Refertq;tēta grex amicus vbera.

Calliſthenes apud Volaterranum teſtis eſt , capras eſſe in parte Africæ, vllis tonſilibus ex quibus nautæ rudentes conficiant.

Capræ Syriæ magnam vim lactis egerunt, vnde natum adagium, Capra Syria, de eo qui multam affert vtilitatem.

In regione Caſpia naſcuntur Capræ equi magnitudine, ſine cornibus,colore albo, quæ lōgo villo ac mollicie lanis certant Mileſiis,Vnde ſacerdotes,& Caſpiorū ditiſſimi veſtes conficiunt. Nymphodorus apud Volaterteſtis eſt, in Sardinia tantam eſſe caprarum multitudinem, vt earum pellibus, pro veſtimentis vtantur incolæ, conuerſis introrſum hyeme villis,æſtate,verò auerſis.

Corylis.

Corylis (quæ ſunt arbores vociferæ) abundat vrbs Campaniæ Auella nomine, vnde nuces Auellanæ dicuntur,quæ & Ponticæ.Cato de re Ruſt.Nuces caluas Auellanas,Præneſtinas & Græcas.

Cupreſſis,& Cypariſſis.

In India monte Phrygiæ multas eſſe Cupreſſos docet Plin.l.15.cap.34.Idem ait,Cupreſſos in Creta optimè naſci.Mant.in Epig.Ida funebrem peperit Cupreſſum.

Cyllenæ mons Arcadiæ eadem ratione Cupreſſifera vocatur ab Ouid. l. 5. Faſtorum, vbi ait.Hæc enixa iugo Cupreſſiferæ Cyllenes.

Habet & Cupreſſos Erymantus mons Arcadiæ. Ouid. in Epiſt. Deianiræ. Tegræus aper Cupreſſifero Erymantho Incubat.

De Lycæon monte itidem Arcadiæ. Sidonius. Quantum non Cypariſſifer Lycæus, Quantum non nemoroſa tulit Oſſa.

Cypariſſus ciuitas eſt in Parnaſſo iuxta Delphos, quæ ab eius arboris frequētia meruit nomen Homerus apud Volater.

Cypero arbore abundat Aſcalon vrbs Iudææ & Canopus hoſtium Nili, ſeu vrbs Aegypti. Naſcuntur etiam cupreſſi in Co inſula autore Plinio.

Coſto.

Coſtus in fœmineo, ſeu coſtū in neutro genere, arbuſcula eſt quædā aromatica. Reperitur & in Maſculeo.Excellit autē Arabicus albus exiſtens & leui pōdere probi odoris. Secūdā laudē habet Indicus,quis leuis eſt. Tertiā Syriacus,colore Buxeus, odore graui. Luc.

Digitized by Google

l.9.Et Tamarix nō læta comis,Eoaque Coſtus. Laudatur & Perſicus,vnde Hor. l.3. Nec Phalernæ vites,Achæmeniumque Coſtum Plin.l.12.ait,optimum Coſtum reperiri in Patale Indorum inſula.

Caſeis.

Lunæ vrbis Ethrur'æ caſeos commendat Mart.in Apoph.dicens:Caſeus Etruſcæ ſignatus imagine Lunæ,præſtabit pueris prandia mille tuis.

Apud Veſtinos Italiæ populos caſei quoque fiebant laudatiſſimi. autore Pli.& tanto quidē precio,vt carnium loco haberi poſſent Mart.Si ſine fruge voles ientacula ſumere frugi, Hæc tibi Veſtino de grege maſſa venit.

In Trebula agri Reatini oppido caſei itidem fiebant optimi.De quibus Martialis: Trebula nos genuit,commendat gratia duplex,Siue 'leui flamma,ſiue domamur aqua.

Culicibus.

Ammianus l.18. At vbi(inquit) Solis radijs exarſerit tempus in regionibus, æſtu ambuſtis, vapore ſideris,& magnitudine culicum agitantur,quorum agminibus per eas terras referta ſunt omnia.De Meſopotamia.

Cynnamis.

Cynnamū arbuſcula eſt aromatica,odore præſtans,& ad vnguenta mirè efficax Frequens eſt autem in Panchaia. Ouid. l.10 Metam. Sit diues Amomo, Cynnamaque Coſtumq; ſuam,ſudataque ligno Thura ferat,floreſque alios Panchaia tellus.

Abundat & Arabia Cynnamo: vnde Proper.l 3. Et Tyrus Oſtrinos præbet Cadmæa colores,Cynnamon & multi paſtor odoris Arabs.

Pangæus Thraciæ itidem Claudianus de nuptiis Honorii & Mariæ: Hic Caſiæ matura ſeges,Pangæaque ſurgunt Cynnama.

Calamis.

Calami apti chartis ex Aegypto mittebantur,qui cognationem quandam cum papyro habebant. Sed Gnidij ex Creta præſtantiores ſunt,autore Plin. quamuis hoc Gnydo inſulæ Veneri ſacræ nonnulli tribuant Naſcebantur item ad eumdem vſum in Aſia ad Anathecum lacum.De Aegyptiis Martialis:Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus.

Nigri Aethiopum fluuio,eadem natura,quæ Nilo,calamum & papyrum & eaſdem gignit animantes,iiſdemque temporibus augeſcit.Plin.l.5.cap.8.Calami Aromatici naſcuntur in India. Commendantur qui ſunt fuluo colore, valdè geniculati & viſcoſi. Plinius ait, itidem reperiri calamos arboreæ amplitudinis.

Idem autor ait, nullum eſſe calamum ſagittis aptiorem, quā qui naſcitur in Rheno Bononienſi fluuio,cui plurima ineſt medulla.

Commendantur & Cretici,& qui circa Aceſinem fluuium maximè naſcūtur.Vide Pli.ipſum l.16.cap.17.

Cera.

Hymettus mons Atticæ,& Hybla Siciliæ,propter aptum ibidem mellificantiū multitudinē cera abundant.Ouid.l.10.Met..... Vt Hymettia ſole Cera remolleſcit, tractaque pollice multas Flectitur in facies.Politianus in Ambra. Gaudebat camos Hiblæis iungere ceris.

Pontanus in Eridano commendat Ceram Mantuanam,vbi ait;Electro felix,felix Mantoide cera Eridanus.

Columbis.

Chaoniam partem Epyri, & Dodonam Chaoniæ ſyluam, columbis abundare ſequentia docent teſtimonia.Ouidius l.2.de Arte;Quaſque colat turres, Chaonis ales habet.

Vſus columbarum apud Syrios olim fuit prohibitus. Ideò illis in locis tanta fuit earum copia,vt accedentium mercatorum ora peruolarēt.Tibul. l.1.Quid referam,vt volucres crebras intacta per vrbes,Alba Palæſtino ſancta columba Syro.

Tanta eſt apud Pęonios & Illyricos columbarum multitudo, vt contra eas ordine militari in bellum exeant,quemadmodum Magneſii & Epheſii contra locuſtas.

Conchis, & Conchylijs.

Lucrinus Campaniæ lacus delicatiſſimas habuit Conchas. Mart.l.5. Concha Lucrini delicatior ſtagni.Horatius in Epodo.Non me Lucrina iuuerint Conchylia.

E Bibaga Indiæ eſt inſula, quam Plin.l.6.ait,Oſtreis & Conchilijs eſſe refertiſſimam.

Eſt & in rubro mari.Concharum multitudo. Vnde Polit. in Ambra. Donat Erithæis hæc plena monilia Conchis.

Cochleis.

Digitized by Google

Cochleis.

Cochlea dicitur teſta Limacis, ſeu limax ipſa. Cocleas habet Mare rubrum maximas & rubentes. Illirycis magnitudo præcipua. Africanis fœcunditas. Balearibus naſcuntur in ſpeluncis, Laudatæ in inſulis Caprearum.

Cedris.

Libanus mons Phœniciæ Cedris abundat. Sedulius l.4. Mirab. diuin. Semper habens frondes, & tanquam Libana Cedrus Multiplicantibus adeſt.

In Ægypto & Syria reges inopia abietis, Cedro ad Claſſes feruntur vſi. Plin.l.16.

Cycnis.

Cayſter fluuius eſt Lydiæ, Sardibus proximus, abundans Cycnis. Ouid.l.5. Triſt. Vtq; iacens ripa deflere Cayſtrius ales dicitur ore ſuam deficiente necem.

Volaterranus in Geographia, vbi mores Britannorum deſcribit, ait. Cycnos ad Tameſis ripam non minus quatuor millibus continuò nutriunt.

Chalybe.

Norci incolæ ſunt Alpium, apud quos, autore Plinio, laudabiles ſunt Ferri & Chalybis fodinæ. Hinc Horatius enſem Noricam appellat, vt Bap. Pius Chalybem l.4. Eleg. Noricus aut tenero ſtat tibi corde Chalybs.

Ceraſtis.

Ceraſtis ſerpentibus quadrigemina præferentibus cornua Libyam abũdare, docet Luc.l.6. dicens. Aut viuentis adhuc Libycæ membrana Ceraſtæ.

Chelydris.

Chelydrus ſerpens eſt, qui per terram ſe conuoluit, moraturque tam in aquis, quàm in terra. Frequens eſt autem in Calabria. Vnde Virg. l.3. Georg. Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis, Spuma conuoluens ſub lato pectore terra, Atque notis longam maculoſus grandibus aluum.

Coloſſis.

Coloſſi dicuntur grandes & corpulentæ ſtatuæ, quæ antiquitus dijs erigebantur. Præcipuæ autem magnitudinis fuerunt Rhodijs, & ille omnium maximus, qui Soli ſacer habitus eſt, de quo in ſeptem orbis miraculis diximus. Quintianus Cleopoli. Clara Rhodos proprium non amiſſura Coloſſum eſt.

Crateribus.

Iam docuimus quãta fuerit olim Corinthij æris præſtantia. Propterea Mantuan.l.2. Parth. Mar. Craterem vocat Corinthium, dicẽs. Vbi purpura cingit vaſa Corinthiacis crateribus æmula.

Citro.

Citrus arbor eſt frequens in Atlante monte Mauritaniæ, qua precioſæ admodum menſæ fieri conſueuerunt. De his intellexit Lucan.l.10. Dentibus hunc niueis ſectos Atlanthide ſylua Impoſuere orbes. Et Mart.l.10. Mauruſiaci pondera rara Citri. Plin.l.13. Atlanti confines ſunt Mauri, quibus plurima arbor Citri, & menſarum inſania.

Cæpis.

Cumas cæpis abũdare docet Col.l.10. ſcribens, Quæ pariunt veteres Cępoſo littora Cumę.

Colocaſia.

Colocaſia herba eſt Ægypto peculiari, vnde Mart. Niliacum ridebis olus, lanasque ſequaces, Improba quum morſu fila manuque trahes.

Corruda.

Corruda herba eſt quædam ſylueſtris, qua ſuperioris Germaniæ campos refertos eſſe ſcribit Plin.l.16.cap.8.

Carduis.

Volaterranus ait, Carduos Hiſpanos miræ magnitudinis eſſe, præſtantisque ſaporis. Plin. eos commendat, qui apud Carthaginem & Cordubam naſcuntur.

Cappari.

Capparis frutex eſt humi ſparſus, ſpinoſus, hami inſtar, naſcens in locis aſperis, & grana habens mali punici granis ſimilia. Optimus & Alexandria.

Conſerua.

Conſerua herba eſt à conſeruando nomen adepta, frequens in fluminibus Alpium.

Digitized by Google

Caſia.

Caſia herba eſt ſuauiſſimi odoris, & eiuſdem cum Cynnamo virtutis. Naſcitur autem in Felici Arabia.

Coraſis.

Cerafus cerafuntis, oppidum eſt Ponti, quod à ceraſorũ arborum multitudine nomen ſuũ traxit. Reperiuntur etiam in Luſitania, & ripis Rheni, inquit. Plin.

Cotoneis malis.

Cotoneis malis abundat Cydon, Cretæ oppidum, à cuius nomine Cydonia aliter dicuntur.

Cancris.

Phęnicia Cancros habet littorales, tantæ velocitatis, vt vix comprehendi poſſint.

Cuniculis.

Plinius ſcribit, tantam olim fuiſſe cuniculorum in Belearibus inſulis multitudinem, vt populatis & corroſis meſſibus, famem incolis attulerint.

Calceamentis.

Sicyon vrbs fuit inter Corinthum & Achaiam, in qua fiebant calceamenta, quę in delicijs apud eos habebantur, qui cultui corporis ſtudebant, & elegantiæ.

Chryſocolla.

Chryſocolla humor eſt in puteis, per venam auari defluens Laudatior autẽ habetur in Aurarijs Cypri. Laudatiſſima eſt in Armenia. Secunda in Macedonia: Largiſſima in Hiſpania, inquit, Plin.

Coticula gemma.

Cotticula gemma eſt, arguẽs cuiuſmodi & quã parum ſit aurum. Aliter Heracliſus, ſeu Lydius dicitur. Reperitur in flumine Tmoli Armeniæ. Carbunculus lapillus eſt, ignis fulgorem proferẽs, laudatiſſimus aduehitur ex India, licet Carthagine & Maſſiliæ reperiatur.

Calce.

Volaterranus ait, in Tybure oppido ingentes eſſe fornaces, vbi Calx effoditur.

Cotono.

Cotonũ verbo Gallis peculiari, eſt lana, ſeu lanugo tenuiſſima, mollicia & cãdore excellẽs, qua delicate veſtes Ægyptijs ſacerdotibus quondã fiebãt. Aliter Goſſipium vocatur. Naſcitur in Calabria: in inſula item Maltha prope Siciliam: ſed optimum venit ex Syria.

Carpionibus.

In Bænaco lacu (quem ab anguillarum multitudine commẽdat, Plin.) nunc frequẽtes inueniri Carpiones, teſtis eſt Volater.

Cocco.

Coccus pro purpura ſumi ſolet: vnde veſtes Coccinæ Martialis. Coccina famoſæ donas, & Ianthina mœchę. Quintil. lib. 1. Nondũ verba exprimit, & iam Coccũ intelligit. At Coccum in neutro genere granum eſt, ſeu frutex, quo fullonum tinctura cõficitur. Naſcitur optimum in Aſiæ partibus: Nunc omnium optimũ è Valentia Hiſpaniæ oppido aduehitur. Eſt & Eliberis vrbs Hiſpaniæ, quæ ab eius grani copia Granata dicta eſt.

Chalbana.

Chalbana frutex eſt odoris, ſeu liquor ferulæ, Thuris ſpecie, Metopion aliqui vocãt. Reperitur in Syria.

Cercopythecis.

Cercopythecei animalia ſunt de genere Simiarũ, cauda quinum cubitorum, barba propẽſa, coma humana, alba facie, reliquo corpore nigrantes. Verſantur in montibus Indiæ apud Taxilam ciuitatem, copia quidem tanta, vt Alexandro illac traſeũti terrorẽ incuſſerint.

Callitrichibus.

Callitriches etiam ſunt de genere Simiarum. Barbam habẽt in facie, & lata ſunt cauda, neque viuunt in altero, quàm Æthiopico ſolo.

Cynoproſopis.

Cynoproſopi animalia ſunt eiuſdem ferè ſpeciei, capite, dentibus ac pelle canibus propè ſimiles, hominibus reliqua. Reperiuntur in deſertis Indiæ Æthiopiam verſus.

Catoblectis.

Catoblectũ Africa gignit, tauro propè ſimilem, aſpectu terribilem, ſupercilijs altis, extantibus oculis, in receſſu ſanguineis, & in terram ſemper depreſſis, iuba aquina, quã ad certamen erigit.

Chenalo-

Chenalopecibus.

Chenalopex auis eſt minor Anſere, ex Vulpis & Anſeris forma, aquilæ & Feli inimicus, fætum mira complectens charitate. Plin. ait, hãc autem frequentem eſſe apud Britannos in menſarum delicijs.

Cinnamulgis.

Cinnamulgus auis eſt in Arabia, quæ in Arabia, quæ in furculis ſui nominis nidificat.

Cephalis piſcibus.

Cephalus piſcis eſt à cuius frequentia Cephalenides inſulæ iuxta Actium oppidum nomen traxerunt.

Citharadis piſcibus.

Citharœdum piſcem habet mare rubrum, cui inde nomen datum, quòd à cauda ad verticẽ lineas habeat inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas.

Coronis.

Elis vrbs fuit Græcię, prope quam celebrabantur ludi Olympici: varijsq; coronis donabãtur pugiles & athletæ. Seneca in Troade: Pharin, aut Piſam Iouis & Coronis Elida Claram.

Caſtaneis.

Habent Petragorici, Galliæ Aquitanicæ populi, tantam Caſtanearũ & glãdium multitudinem, vt earũ arboribus & ſyluis plena ſit regio, quibus porcos pingue faciunt, & ſaginãt. Laudatiſſimum caſtaneis putatur Tarentum, & in Campania Neapolis.

Cetis piſcibus.

Plinius lib. 32. ſcribit, Cœtos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorũ ſexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intraſſe.

Coracinî piſces peculiare ſunt Nilo.

Ceruſam habet Rhodus.

Cotes Taygetus & Creta.

Cryſtallum India.

Calindro gemmas India.

Coralochatem Creta & Oetha.

Cacopyritem gemmam Cappadocia.

Choaſpitem Choaſpes.

Cytiſum herbam, Cyclades.

Caprificos arbores Cea inſula.

Cucumeres Africæ copioſiſſimi ſunt & grandiſſimi. Præcipui naſcuntur in Arabia; mox Cyrenis. In Arcadia ſimiles Heliotropio.

Cimimum herbam habet Ætiopia Coriandro abundat Ægyptus. Camelos inter armenta paſcunt Orientales. Plin.

Draconibus.

Frequentes ſunt in Maſſylia Africæ Dracones, qui propterea Maſſyli dicũtur à poetis. Pãphilus Saxus: Aurea Maſſylis vincunt quæ poma Draconis.

India fert Dracones tantæ magnitudinis, vt Elephantes (quibuſcum certant) circũflexu facilè ambiant, nexuque nodi præſtringant. autor Pli. l. 8. c. 11. Apuleius lib. 11. Hinc dracones Indici. Inde Gryphes Hiperborei.

Generat Dracones Æthiopia, Indicis pares, vicenum cubitorum.

Aſachei quoque populi ſunt in Æthiopia, apud quos maximè naſcuntur, ita vt cratium modo impliciti erectis capitibus velificẽt ad meliora pabula Arabiæ. autor idem Plinius.

Diſciplinis.

De Athenis Cicero lib. 1. de Oratore: Atque vt omittam Græciam, & illas omnium doctrinarum inuentrices Athenas, in quibus ſumma dicẽdi vis & inuẽta, & perfecta eſt. Vnde & Ouid. in Epiſt. Atq; aliquis doctas iam nunc eat (inquit) Athenas.

Diuitiis.

Fama eſt Syracuſanos opibus olim adeo creuiſſe, vt ſequẽti prouerbio fecerint locum, Vobis, ne decima quidem Syracuſanorum adeſt, quũ diuites alloquimur. Eſt & aliud argumentum miræ eius vrbis opulentiæ, quod die quodam terreſtre & maritimum cõtraxerit exercitum.

Non aliam ob cauſam poetæ fingunt imbrem aureũ olim in Rhodum pluiſſe quam ob immẽſas eius vrbis diuitias. Quintianus in Cleopoli, Sit fertilis auro Magna Rhodos, quõdam deſcenderit aureus imber In Rhodon.

Digitized by Google

Dictamo herba,

Dictamus ſeu Dictamũ,herba eſt,qua lacerti cum ſerpentibus pugnaturi ſe refouent. Frequẽs eſt autem in Ida monte Cretæ. Virg.lib.12.Dictamũ genitrix.Cretæa rapit ab Ida.

Dipſadibus ſerpentibus.

Dipſas ſerpens eſt minor vipera,qua demorſi ferueſcunt ſiti, & tandem emoriuntur. Frequens eſt apud Garamantes.Vnde Syl.l.13.quippe atro rapidas efferueſcẽte veneno Dipſadas,immenſis horrent Garamantes arenis; reperiuntur etiam in Lybia & Arabia.

Equis.

Argos ab equorum præſtantia commendat Hor.lib.1. Carm.dicens: Plurimus in Iunonis honorem Aptum dicet equis Argos,ditesq;Mycenas.

Equo pugnare,Theſſalorũ eſt inuẽtum.Et primum in Theſſalia equi vſus repertus eſt Lucanus: Theſſalicus ſonipes, bellis feralibus omen. Antiquitus prima laus fuit equarum Theſſaliæ.Hinc adagium Eraſmo poſitum,Decernitur equa Theſſalica: de ſummo præmio Cæſar equorum Theſſaliæ in tauros dimicantium,eosq;perimentium,ſpectaculum Romæ exhibuit. Strabo ait,Theſſaliam paſcendis equis eſſe commodiſſimam,qui Arcapicos & Epidauricos maximè præcellant.

Aſturia vrbs Hiſpaniæ,equos habuit(qui Tollutarij dicuntur)greſſus molliter glomerãtes, alterna crurum explicatione.Mart Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit vngues, Venit ab Hiſpanis gentibus Aſtur equus.

Agragas ſeu Agrigẽtum,Siciliæ oppidum habuit optimos equos.Virg.lib.3.Æneid.Arduus Inde Agragas oſtendat maxima longe Mœnia,magnanimũ quondã generator equorũ.

De Bilbili Celtiberiæ ciuitate.Mar. Videbis altam Liciane Bilbilim Equis & armis nobilem.

Niſæus mons eſt in Media, in quo pulcherrimi itidem naſcuntur equi.

De Elide Græciæ vrbe, Prope.lib.1.Et quas Elis opes antè pararat equis. Tibul. Qui prior Elæo eſt carcere miſſus equus.

De Argæo Cappadociæ monte Claudianus li.2.in Ruffin.Volucrũq;parens Aræus equorũ

In Olyſippo Hiſpaniæ vrbe equæ Venerẽ ſibi figurantes,hauſto Fauonio dicũtur cõcipere.

Equis abundat Scythi,Aſinis carens,propter immẽſũ frigus, Sunt in eadem regione populi,equorum carnibus veſcentes,quos Ptolemæus Hippophagos vocat.Scythæ(inquit Plinius) equitatus & equorum gloria ſtrepunt.

Neſi populi sũt in Scythia Europæa,optimis quondã equis abũdãtes,quibus reges vtebãtur.

Irlandiæ regio equos habet victorios, præcipua bonitate, quos Vbinos vocant, celeriores Anglicis.

De Sacriano vrbe Apuliæ.Horat.Me Satriano vectari rure caballo.

Tunis vrbs Africæ,habuit præſtantes curſu equos quos Barbaros vocãt, quales in Maſſylia Numidiaque paſſim reperiuntur.

Ex Tyrrheni maris inſulis,pręſertim Corſica & Sardinia,adducũtur breues admodum,ſed animo generoſo atque audaci ingreſſu,& irrequieto.

Ex Germania grauiores,qui Succuſſarij dicũtur Feſto,Nonio Tortores, Plauto Cruciãtes.

Herodotus ſcribit in Paremitana regione Ægypti equos eſſe fluuiales,ũgulis bouinis,ſimo naſo,equina iuba eminentibus & cancelatis dẽtibus, fulgida cauda, magnitudine maximè tauri,craſſo corio,vt ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Idem ait circa Mœotis paludẽ (vnde profluit Hypanis)equos eſſe ſylueſtres,& candidos.

Elephantibus.

Corſellæ oppidum eſt in Africa,vbi pergrandes ſunt elephantes, quorum etiam multitudo eſt in tota ferè Africa. Plinius.

Sala quoque oppidum Mauritaniæ,greges habet,plurimos Elephantum.

Plinius de Tingitani, à Africæ prouincia ſcribens, Ipſa(inquit)prouincia ab Oriente mõtoſa fert Elechantes.

Herodotus in Thalia ait,Æthiopiam terrarum habitatarum vltimã vaſtos ferre Elephãtos, prominentibus vtrimque dentibus.

Libya Syllius lib.2.Bellua nec retinet tardante Libyſſa timore.

Plinius ſcribit in India gentem eſſe, cuius rex quadraginta millia Elephãtorũ in armis habeat. Alios item ibidem eſſe populos Palybotros nomine, qui Elephãtorum nouem millia regi ſuo per omnes dies ſtipendientur Vnde(inquit ille)coniectatio ingens opum eſt?

Idem

Digitized by Google

Idem l.8.ſcribit,Indicum Elephantum Afri poneat,nec contueri audent.Nam & maior Indicis magnitudo eſt.

Sunt & alii,populi Oraturæ,quorum rex habebat decem millia Elephantorum.

Automelæ oppidi rex Elephantes habent 1600.Pauperior Charmorum rex Elephãtos. 65.

Pandigens ſola indorum regnata fęminis, quingentos habent Elephantos. Galterus lib. 1. Alexandreidos.Nobilium multa regionum laude ſuperbit, Hæc diues gemmis Elephantibus India barrit.Hinc decenti Epitheto poetæ Indicum vocant Elephantem Martianus Capella.Indicos(inquit)Elephantos organica permulſos detineri voce compertum.

Habet Marmarica regio Africæ Elephantos.Sidon.Non ſi quis eboris trabes refractis Roſtris Marmarici dedere Barri.

Oneſicritus apud Plin.l.9.teſtis eſt,Elephantes in Taprobane inſula maiores,bellicoſioresque,quàm in India gigni.

Trogloditæ contermini Aethiopiæ ſolo Elephantum venatu nutriuntur.

Ebore.

India.Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi. Horat.1.Cat. Non aurum,aut ebur Indicum Ouid.Sectile deliciis India præbet ebur.

Aſſyria Idem Ouid.l.2.Elegiarum,Mæonis Aſſyrium fęmina tinxit ebur.

Echinis piſcibus.

Frequentes eſſe iuxta Miſenum promontorium Echinnos,docet Hor.l.2 Serm.dicēs Miſeno oriuntur Echinni,Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum.

Electro.

Electro Meſiæ ſunt inſulæ(quas alij Gleſſatias vocant)dictæ quòd in his proueniret ſuccinum,quod illi Electrum vocant.Gignitur etiam in Aethiopia.

Ebeno.

Ebenum arborem nigri coloris,itidem habent Eethiopes.

Eruca.

Eruca herba eſt Venerem excitans.Vnde Ouid.de Reme. Nec minus Erucas iubeo vitare ſalaces.Colum.l.11.Exciter vt Veneri tardos Eruca maritos.Frequens eſt in Hiſpania.

Exocœtis piſcibus.

Exocętus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens.Hunc habet Arcadia.

Exercitu.

Quo tempore Aethiopes rerum potiebantur,Neroe inſula ducenta armatorum millia regi ſuo ſuppeditabat.

Aliis rebus.

Eupatorium herbam mittit Arcadia.

Euphorbiam Atlas.

Eumetridem gemmam Lesbos.

Equos penatos Aethiopia.

Formicis.

In ſolitudine Indiæ arenoſa, formicæ gignuntur canum quidem magnitudine minores, vulpium vero maiores.Earum nonnullæ apud regem Perſarũ viſuntur in venatu captæ, inquit Herodotus.Aurum è cauernis ibidem eruunt.Propert.l.2. Ida cauis aurum mittit formica metallis.

Apud Dardas Indorum populos, mons eſt trium millium ſtadiorum ambitu, & ſub eo aurifodinæ,in quibus formicæ vulpibus non minores aurum effodiunt.

Plinius l.11.ſcribit,in Aegypto formicas eſſe magnitudinis luporum.

Frumentis.

Cremona frumenti ferax eſt.Vnde Mantuanus: Frumentiferæ cultiſſima rura Cremonæ. Plinius ſcribit,Siciliam & Boeticam frumenti adeo fęcundas eſſe,vt ariſtas centum granorum egerant.

De babylonia Herodotus in Clio.Hæc regio, inquit, omnium (quas vidimus) optima eſt dumtaxat ferendo frumento.Nam in arboribus ferendis,vite,olea,nequaquam de principatu contendit.Cæteris autem fructu procreando,adeò ferax eſt, vt nunquã non ferè ducenta reddat.Et vbi præſtans bonitate ſeuit, etiam ad tricēta quaternum fere digitorum latitudine,triticeis atque hordeaceis folijs.

Frumentifera etiam eſt Eleuſis vrbs Atticæ. Mantuanus in Dionyſio. Miſit & altricē frugum Cerealis Eleuſim.

Digitized by Google

Africa Horat.l.2.Serm.Frumenti quantum metit Africa.Idem l 1.Carm. Quicquid de Libycis verritur areis.

Appulia.Idem Horat.l.3.Carm.Quàm ſi quid arat impiger Appulus,Occultare meis dicéret horreis.

Gargarus mons ſeu Gargara in plurali.Ouid.Gargara quot ſegetes, quot habet Metymna racemos.

Morauia regio Bohemiæ vicina,pabulo,frumento & pecore abundat.

Frugibus.

Siciliam frugibus eſſe fęcundiſſimam conſtat. Stroza pater: Auraque frugiferæ pinguia Sicaniæ. Hinc orta eſt fabula de Cerere, quæ ibidem fruges, & modum arandæ, terræ commonſtraſſe dicitur. Et Cicero Siciliam horreum populi Romani vocat, quæ ſæpè maximos pauerit exercitus.

Strepit etiam hac vbertate Italia. Virg. l.2. Georg. Salue magne parens frugum Saturnia tellus Plin.l.3.cap.4.Italiam vocat terram omnium terrarum alumnam.

Idem l.5.de Africa loquens,Ita(inquit)appellatur regio fertilitatis eximiæ,cum centeſima fruge agricolis fęnus reddente terra.Hor.3.Car.Fulgentem Imperio fertilis Africæ.

Hiſpania.Martianus Capella:Europæ(inquit)lumen Hiſpanię contributum, fertili frugū, optimæque prouinciæ, metallorum aurique fętura, & meri marmoris gemmarumque muneribus prædicandæ.

Sardinia.Claud.Humanæ ſpeciem plantæ ſe magna figura Inſula, Sardiniā veteres dixere coloni,D ues ager frugum.

Plinius l. 11. cap. 15. ſcribit Aegyptum frugum eſſe fertiliſſimam. Vnde Priſcianus, ſeu Rhemnus in Dionyſij Geographia. Hinc Nilus currens ad partes flumine pingui Fertilis Aegypti terras fęcundat opimas.

De fortunatis inſulis Horatius in Epodo: Petamus aura, diuites & inſulas, Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis.

Homerus ſcribit,tēplū Cereris fuiſſe in Pyraſo vrbe Phthiæ,propter copiā frugū eius loci.

Aroa vrbs Achaiæ,nomen ſumpſit ab Aratro,quod ſit pariter ferax frugum.

Eſt fertil.s Tracia frugum & frigore & æſtu,vt Africa & Aegyptus,inquit Plinius.

Fructibus.

Plinius l.5.ſcribit Atlantem Mauritaniæ montem,opacum numeroſumq; eſſe & ſcatebris fontium riguum,qua ſpectat Africam,fructibus omnium generum ſponte ita ſubnaſcētibus,vt numquam ſatietas voluptatibus deſit.

Cicero de lege Agraria contra Rullum.Campania(inquit)ſemper ſuperbit bonitate agrorum,& magnitudine fructuum,ſalubritate aeris,& pulchritudine regionis.

Viuareſium prouincia eſt ſuperior linguæ Oxitaniæ,Rhodano contermina, qua proſpicit Orientem,terra quidem montoſo,tubentibusque impetu miro torrētibus vbiq.irrigua, frequens & velut turrita montium multitudine, præter cæteras Galbæ partes. Quod tamē de bonitate & fertilitate loci nihil adimit, imò verò auget inuſitata quadam natura. Nam (quod eſt præcipuum) vina profert laudatiſſima, omniumq.laudibus, nemine reclamante longis interuallis anteferenda.Qua parte reſpicit Occidentē,montes habet, electiſſimis, raraque bonitate caſtaneis adeò ferax, vt nec pyra Calabriæ, nec hortos Heſperidum,nec Phæacum pomaria conferre liceat. Grauis,herbis,floribus, violis,fructibus in tantum fęcunda, vt in ea pingenda, omnibusque dotibus ornanda, vires ſuas exercuiſſe natura videatur. Vbertatem & copiam leguminum ſi videres, rapereris in admirationem,tibique iucundum eſſet illic relicta patria exulare. Nec immerito Viuareſium à vita,aut viuariorum multitudine nomen meruit. Habet enim leporaria,ornithones,auiaria & cætera quæ villaticam decent paſtionem.

Fagis.

Plinius l.16. ſcribit & Cornelii Alexandrini teſtimonio, dulciſſimas eſſe fagos in Chio inſula,earumq.glandibus obſeſſos ibidem homines diu duraſſe.

Feris.

Polybius apud Plinium prodit, ab Atalante Occaſum verſus ſaltus eſſe plenos feris, quas generat Africa.

Scythia feris abundat propter ſolitudinē hominū eius regionis,qui nullis certis ſedib. viuitur, ſed

tur,ſed vagi feruntur in Paluſtris. Vnde Scytharum ſolitudo tranſijt in prouerbium.

Ferro.

Chalybes populi ſunt in Ponto,prope Thermodoontem,qui optimo abundant ferro.Virg. l.1.Georg.India mittit ebur,molles ſua thura Sabæi: At Chalybes nudi ferrum.

Norici Alpium populi,venas ferri laudabiles habuerunt.Hinc Horatius enſem vocat Moricum,dicens.Quas neque Noricus deterret enſis.

Melita quoque Siciliæ inſula præſtantes habuit ferri fodinas.

Bilbilis fluuius eſt Hiſpaniæ,apud quem optima ferri temperatura fiebat. Hinc Horat.l. 1. Car. Loricas vocat Iberas dicens: Quum tu coemptos vndiq; nobiles Libros Paneri, & Socraticam domum mutare loricis Iberis,Pollicitus meliora tendis.

Fundis.

Baleares quæ ſunt inſulæ in mari Hiſpano,apud quas vſus fundæ repertus eſt,& adeò celebratus,vt matres filios ſuos alijs auibus olim veſci nō paterentur,niſi quas,funda fuiſſēt adepti. Florus,Cibum(inquit)puer à matre non capit, niſi quid ipſa monſtrāte percuſſerit.Lucanus lan.Et torto Balearis verbere funda Ocyor.Plin.l.3.Baleares(inquit)funda bellicoſas Græci Gymneſias dixere.Virg.l.1.Georg.Stuppea torquētur Balearis verbera fundæ.

Fauis.

Fauis abundat Hybla & Hymettus Syl. l. 14. Tum quæ nectareis vocat ad certamen Hymettum,Audax Hybla fauis.

Faui cera ſpectabiles reperiuntur in Pelaginis, Sicilia, Creta, Cypro, Africa. Plin. ſcribit viſum in Germania 8.pedum longitudinis fauum.

Floribus.

Cilicia Statius l.2.Syll.Quid Cilicium flores,quid munera graminis Indi?

Enna vrbs Siciliæ.Stroz.par.Non tu floriferis in odores vallibus Ennæ.

Saba.Stat.l.4.Syl.Verg.Arabum,Cilicumq;fluit,floreſque Sabæi.

Aethna.Auſon.Qualis floritoma quondam populator in Aethna.

Hybla.Ouid.l.5.de Triſt.Florida quàm multas Hybla tuetur apes.

Paphos.Crinitus:Seu tu floriferam concelebrās.Paphon.

Turia fluuius Hiſpaniæ Claudian.Floribus & roſeis formoſus Turia rupis.

Plin.l.21.ſcribit,Cyrenis ſemper flores laudatiſſimos.

Tritum adagium eſt apud Eraſ.Samiorum flores: vbi quis extremam decerpit voluptatē, quòd ea inſula florum vbertate claruerit.

Fabis.

Plin.l.4.ait,Burcanam inſulam eſſe Ponti,quæ Fabia dicatur Latitudinis,à multitudine frugis inibi ſponte prouenientis.Eſt autem inſula Oceani ſeptentrionalis.

Fraxinis.

Ida mons Fraxinis abundat tantæ bonitatis, vt Citro ſint ſimiles, & abieto cortice plerūq; ementes decipiant.Naſcuntur & in Co inſula.autore Plin.

Ficubus.

Plurima ficus exit in Theſſalia & Macedonia.teſte eodem Plin.l.6.

Horatius in Epodo ait, Fortunatas inſulas abundare ficubus, ſcribens: Suamq; pulla ficus ortis arborem.

Credibile eſt maximas eſſe ficus Indiæ,& valde ſpacioſas,quum ſub earum vna turmæ cōdantur equitum.

Figulinis officinis.

Pythecuſa autore Plin. li. 3. dicta eſt non à Simiarum multitudine, ſed à figulinis, Pythos enim dolium dicitur.

Fontibus.

In Ida monte multi ſunt Fontes: Ex quorum duobus Scamāder & Simois ſcaturiunt. Oui. l.2.Met. Et tum ſicca, prius creberrima fontib. Ida Thomas Rhadianus Ida multifons, Cyridum Romanis honora, Propterea aquoſam eam vocat Hor.l.3.Car.dicens:Qualis aut Nereus fuit,aut aquoſa Raptus ab Ida.

In Tomaro monte Epyri centum eſſe fontes docet. Plinius l.4 Tomarus(inquit)mons cētum fontibus,circa radices Theopompo celebratus.

Flammis.

Veſæuus mons Campaniæ, flammas quandoque proiecit. Mantua. in Brixia: Et quæ flammiuomi pariunt arbuſta Veſæui.

Felibus.

Felibus.

Tarteſſij ſunt in Iberia, apud quos Feles maximè vafri dicuntur. Vnde natum adagium, Feles Tarteſſia.

Fluminibus.

In India mira fluminum vaſtitas. Proditur Alex. Mag. nullo die minus ſtadia 600. nauigaſſe in Indo fluuio, nec potuiſſe ante mẽſes, quinque enauigare, adiectis paucis diebus. Et tamen minorem Gange eſſe conſtat. Megaſthenes apud Plin. 60. eius amnes prodit.

Ferulis.

Ferulas in Aegypto præcellere ſcribit Plinius l.13.cap.22.

Gallinis.

Varro lib. de re Ruſt. Gallinæ, inquit, Africanæ ſunt grandes, quas Meleagrides appellant Græci. De his loquitur & Mart. Anſer Romano quamuis ſatur Annibal eſſet, Ipſe ſuas numquam barbarus edit aues: Suetonius in Caligula. Hoſtiæ erant Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, Numidicæ, Meleagrides.

Gallinaria inſula eſt in mari Liguſtico, nomen inde ſortita, quòd Gallinis abũdet. Aelianus apud Volat. teſtis eſt, Meleagrides eſſe in Leto inſ. quas fabula vult Meleagris Oenei filij natas, luctu patris in aues fuiſſe conuerſas.

Gemmis.

Plinius l.6. ait, in Tapiobane inſula aurum & argentum eſſe in precio, Marmor teſtudinis ſimile, Gemmas Margaritasq; in honore multo præſtantiores.

India variis abundat gemmis. Sabell. Cernere erat, quicquid gemmarũ prodiga mittit India, quicquid opum pelago ſeruatur Erithra. Propert. lib.2. Indica quos medio vertice gemma tenet.

Erithra rubri maris inſula. Claud. Talis Erithreis intextus Nebrida gẽmis liber agit currus.

Idaſpes fluuius Claudianus. Ciues Idaſpæis augeſcat purpura gemmis.

Garamantes populi Orientales. Syllius l.15. Ardebat gemma Garamantide cærula veſtis.

Habet & mare rubrum gemmas varij coloris, magniq; precij. Seneca in Hercule Oetæo. Geſtat pelagi dona rubentis, Nec gemmiferas detrahit aure lapis Eoa lectus in vnda. Tibull. l.3. Quidve in Erythræo legitur quæ littore concha.

Sunt & fluuii nonnulli gemmis nobiles, inter quos Aoaxis & Ganges numerãtur à Plinio.

Glandibus.

In Dodona Chaoniæ ſylua primum repertus eſt grandis vſus. Virg. l.1. Georg. Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.

Gruibus.

Apud Strymonem fluuium, & Biſtonem lacum Thraciæ, grues maximè per æſtum morantur. Luc. l.3. Deſeritur Strymon, rapido committere Nilo Biſtonias conſuetus aues.

Gazis.

Gazæ dicuntur diuitiæ Perſarum, quos auro, gemmis & vnguentis refertiſſimos fuiſſe cõſtat. Stat. l.1. Syl. Digne Mide, Cræſique bonis & Perſide Gaza. Sabil. Regia quod Crœſi cœpit, quod Perſica regum Gaza vetus.

Griphibus.

Gryphes habent Hyperboreis ſeptentrionales. Politianus. Gryphes Hyperboreos Nemeſis. Cytheræa columbas.

Gobiis.

Gobijs Venetiæ. Mart. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœna Gobius eſſe ſolet.

Glaniis.

Glanii piſces ſunt, equos Vola. ex teſtimonio Stephani grammatici, ait naſci apud Glaniũ Cumarum fluuium.

Gruibus piſcibus.

Grus piſcis eſt habens os & ceruicem grui aliti ſimilem, & ſquammas inſtar pennarũ eius Nutrit Hunc piſcem Corinthium pelagus, magnitudine pedum 15.

Galgulis.

Galgulus auis eſt magnitudine turturis, toto corpore viridis, frequens in Pelopponeſo.

Graculis.

Ventorum Adriam incolentium regio tot habet graculos, vt fruges populentur, & iactæ abſumant ſemina.

Glaſco.

Digitized by Google

Glaſco.

Glaſcum herba eſt, qua Plinij temporibus Britanni ſe inficiebant, atro colore terrorem oſtentantes. Vnde Martia. Barbara depicti veni Baſcauda Britannis. Bapt. Pius: & Galatæ Heluetijque truces, pictique Britanni.

Glaucione.

Glaucion herba eſt folijs ſimilibus Papaueris, frequens in Syria.

Gagate.

Gagates lapillus naſcitur in Lycia, iuxta oſtium Gagatis fluuij, vnde nomen traxit.

Gypſo.

Gypſum Tympheticum laudat Pli. à Tympho oppido. Plurimum quoq; effoditur in Epiro. Fit etiam in Phœnicia, Turijs & Perrhebia.

Alijs rebus.

Gentianam herbam habet Phœnicia & Illyricum: Galeſtitem gemmam Achelous. Galbanum herbam, Syria.

Hircis.

Cinyphus fluuius eſt Aphrycæ apud quem grandes naſcuntur Hirci, villoq; tonſili. Virgilius. Nec minus interea barbas, incanaq; menta Cinyphij tondent. Hirci.

Hydris.

Nilus fluuius. Mantuanus in Aprili. Niligenas abigens ab ouilibus Hydros.

Helleboro.

Plurimum hellebori naſcitur in Oeta monte Plinio.

Supra Anticyram quoque montes ſunt petricoſi, in quibus copioſe prouenit helleborum. Hac autem herba purgantur inſaniæ. Propterea Liuius Druſus Tribunus pleb. quum morbum comitialem pateretur. Anticyram dicitur nauigaſſe, in eaque inſula helleborũ bibiſſe, atque ita morbo liberatum. Vnde etiam Horat. in Arte. Si tribus Anticyris caput inſanabile, numquam Tonſori Picino commiſerit.

Apud Helyconem Bœotiæ montem; naſcitur quoque optimum, & cerebro vtile, purgandæque inſaniæ itidem efficax.

Herbis.

Homerus apud Pli. l. 15 gloriam herbarum Ægypto tribuit. Diodorus de Ægypto loquẽs. Terra (inquit) inculta relicta pecori ad paſtum adeò exuberat herbis, vt oues bis anno pariant, bisque præbeant lanam.

Æſchylus apud Plin. Italiam herbarum potentia referram prodit.

De Aci fluuio Ouid. l. 4. Faſt. Præterit & ripas herbifer Accituas.

Epyrus. Idem Ouid. l. 8. Metam. Miſit aprum, quanto maiores herbida tauros Non habet Epyrus.

Herbis veneficis.

De caucaſo & Scythia Claudianus l. 1. In Ruff. Funeſtarumq; poteſtas Herbarum, quicquid lęthali gramine pellens Caucaſus & Scythicæ vernant in gramine rupes.

Colchos & Iberio. Horat. in Epod. Herbasq; quas Colchos atque Iberia mittit venenorum ferax.

In Ponto quoque prouentus eſt malorum graminum. Virg. in Bucolicis. Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto.

Theſſalia. Tibull. l. 2. Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni, quicquid & herbarum Theſſala terra dedit.

Hortis.

In Phæacia horti fuerunt memorabiles, & pomaria varia varijs referta fructibus. Quæ quũ magno ſtudio coleret rex eius loci Alcinous, Deus hortorum creditus eſt. Stat. l. 1. Syll. Quidbifera Alcinoi laudem pomaria, voſque, Qui numquã vacui prodiſtis in aere rami.

Syria fuit in hortis operoſiſſima autore Plinio Inde quoque eſt prouerbium Græcis, Multa Syrorum olera.

Hyacyntho.

Hyacynthum florem mittit Æthiopia. Frequens etiam naſcitur in Thermis Diocletianis. Eximiè quoque prouenit in Gallia. autore Plin.

Hyſopo.

Hyſopum montanum & hortenſe optimum naſcitur in Cilicia, Tauro monte. Deinde probatur Pamphilum & Smyrnæum.

Helenio.

Digitized by Google

Heleno.

Helenia flos eſt, quem lachrymis Helenæ fabulantur natum. Reperitur in Helena inſula.

Hippice.

Hippice herba eſt, qua paſti equi diuturnam famem ſuſtinent. Vnde nomen ſumpſit. Frequens eſt in Scythia. Prædulcis circa Bœotiam.

Herodijs.

Herodij aues ſunt prope flumina degentes, frequentes in Dyomedæa inſula.

Hircis piſcibus.

Hirci piſces circa Cyrenaicum Sardoumq; mare oberrantes viſuntur cum Delphinibus.

Alijs rebus.

Heliotropium herbam mittit Æthiopia.
Hephæſtitem gemmam, Corycus.
Hexecontalithum gemmam, Troglodítæ.
Hematitem, Æthiopia.
Hydromellem, Phrygia.
Hyænas animalia, Africa.
Hematopodes aues Ægyptus.
Hammoniacum, Africa.
Hyacynthos gemmas Æthiopia, atque etiam Chryſolitos, aureo colore tranſlucentes. Quibus præferuntur Indicæ, & (ſi variæ non ſint) Bactrianæ.

Ignibus.

Æthna inter montes igniferos numeratur. Lucan. l. 1. Et ardenti ciuilia bella ſub Aethna.

Iaculis.

Gnoſos vrbs eſt Cretæ, cuius incolæ Iaculis claruerunt. Luc. l. 3. Gnoſoſq; agitare pharetris Docta, nec Eois peior Gortyna ſagittis.

Iuncis.

Inter Iuncos præſtantiſſimus eſt Nabathæus, deinde Arabicus, quem quidam Babylonicum vocant. Tertius Lybicus propè inutilis. Laudatur & Hiſpanus, quo fiunt funes.

Iri herba.

Iris herba eſt odorata, Raphano ſimilis, vnguentiſque & medicinæ aptiſſima. Frequens eſt in Cizyco inſula.

Iridi gemma.

Iris gemma (quam crematam, tuſamque ad Ichneumonum morſus remedio eſſe. Horus apud Plinium prodit) naſcitur in Perſide.

Iſati.

Iſatis herba eſt fullonia, rubro colore, quam mittit Syria.

Iuniperi.

Scribit Plin. l. 6. vaſtas eſſe iuniperos in Hiſpania.

Inſulis.

Idem l. 3. ait, Illyrici oram mille amplius inſulis frequentari, propter naturam vadoſi maris.

Ichneumonibus.

Ichneumon ſerpens aſpidi infeſtiſſimus, frequens eſt in Aegypto.

Ibidibus.

Ibis auis circa Peluſinum tantùm nigra eſt, cæteris omnibus locis candida.

Lanis.

Miletos Aſiæ fuit ciuitas præſtantia Lanarum (quæ ibidem inficiebantur) memorabilis. Vir. l. 3. Georg. Quamuis Mileſia magno Vellera mutentur Tyrios, &c.
Tarenti quoque optimæ inficiebantur Lanæ. Horat. l. 2. Serm. Lana Tarentino violas imitata veneno.
In Cannuſio Appuliæ oppido, & Caledonia, ſeu Britannia, fuit eximia lanarum bonitas. Quin. in Cleo. Fama Caledoniæ ſileat miracula Lanæ, Et Canuſina ſimul.
Lingonicas lanas probat Mart. l. 11. dicens. Lingonicis agedum tumeat tibi culcitra Lanis.
De Melita inſula maris Siculli, Syll. l. 24. Telaque ſuperba Lanigera Melite, & littus piſcoſa Melacte.
Luceria vetus fuit Dauniorũ oppidum, vbi ſacrũ Mineruæ fanũ extitit Eius Lanas probat

Horat.

Digitized by Google

Horat.lib.3.Carminum; Te Lanæ prope nobilem Tonſæ Luceriam, non citharæ decet
Plin.lib.26.commendat Galaticas,Tarentinas,Atticas,Mileſias.
Plinius lib.8.de lanis & ouib.loquens: Hiſpania(inquit)nigri velleris præcipuas habet, Polentia iuxta Alpes,Cane aſia rutili,quas Erythras vocant,item Bytica Canuſium, Fului Tarentum.

Laſerpicio.

Laſerpicium genus eſt herbæ precioſiſſimæ,& in medicinis optimæ(Silphion Greci vocāt) cuius ſuccus laſer, folium Maſpetum dicitur. Naſcitur hæc herba in diuerſis locis, ſed omnium laudatiſſ. eſt apud Cyrenem Libyæ vrbem. Catul. ad Lesbiam: Quam magnus numerus Libyſſæ arenæ Laſerpici feris tacet Cyrenis.

Lentiſco.

Linternus Campaniæ fluuius Lentiſco arbore abundat. Ouid.lib.15.Hinc calidi fontes,lētiſci ferumque tenetur Linternum.

Lactucis.

Plin.lib.19.ait,Lactucas in binos pedes aliquando ſe pādere, ſed in Circelenſi agro ampliſſimas prouenire.

Lauris.

In Olympo monte(inquit idem.lib.16.cap.33.)nulla eſt arbor Lauro copioſior.
Idem.lib.15.Laurus(inquit)non quia perpetuo viret,nec quia pacifera eſt, preferenda vtique Myrto & Oleæ eſt:ſed qua ſpectatiſſima in monte Parnaſo,ideoq; etiā Apollini grata.Ouid.11.ille caput flauum Lauro Parnaſide vinctus Virg.li.2.Georg.Et iam Parnaſia laurus Parua,ſub ingenti matris ſe ſubijcit vmbra.
Laurum Peneiam plerumque appellant poetæ, à Peneo Theſſaliæ fluuio, iuxta quem frequens eſt hæc arbor.Val Flac.lib.1 Et in ſummo Lauris Peneia Cono.
Permeſſum Bœotiæ fluuium lauros habere docet Pont.lib.2.de hortis Heſperid.dicens,Bænaci de fonte ferat Permeſſida Laurum.
Phocis Sabell.in Eleg.Phocaicæ Laurus,Libethridumque chori.
Sichyon quoque vrbs Oleo & Lauro abundat, vnde Sicyonia bacca dicitur.
Plinius lib.15.ait,plurimam Laurum in Ida,& circa Heracleam Ponti prouenire.

Lacte.

Saſſina vrbs Vmbriæ,Plauti patria,Lacte abundat.Mart.Metamq;lactis Saſſinate de ſylua.
Lituania tantam habet lactis copiam,vt eius regionis incolæ ſemper ferè lacticinijs vtātur & melle.
Habent & Fortunatæ inſulæ magnam vim lactis Vnde Horat.in Epod.Illic iniuſtæ veniūt ad multra capellæ,Refertque tanta grex amicus vbera.

Leonibus.

Africa.Ouid.lib.4.Triſt.Tempore Pœnorum compeſcitur ira Leonū.Idem de omnib. propè Africæ partibus memoratur.
Getulia.Hora.Atqui non ego te,Tigris vt aſpera, Getulus ve leo, frangere perſequor.
Libya.Mar.lib.7.Iam cernes Libycum vallo aſſultare leonem.
Caſpia Stat.lib.8.Theb.Cæde redit, ſic Hircana leo Caſpius vmbra.
Marmarica Seneca in Agamemnone:Marmaricus leo Morſus cruentos paſſus audacis leg.
Maſſylia.Codrus:Antè pauens capiet Maſſyllum.
Habet & Parthia leones Marull. Quos fera tygris,quos leo Parthicus.
Mauritania. Pont. Sed prius aut Mauro veniam fera præda leoni.Horat.lib.1.Carm. Nec Iubæ tellus generat leonum Arida nutrix.
Plin.lib.8.ſcribit ſolam Syriam leones nigros.

Lente.

Lens legumen eſt, quo qui veſceretur, olim æquiori animo fieri crediti ſunt. Frequens eſt Ægypto & Peluſio Nili hoſtio.Mart.Accipe Niliaceā Peluſia munera lentem. Virg.li.1. Georg.Nec Peluſiacæ curam aſpernabere lentis.

Lino.

Abundat Aegyptus lino tenuiſſimo. Syll.lib.3.Et Peluſiaco filum componere Lino. Argumētum maximæ tenuitatis eſt,quòd ſingula fila 365.filis conſtare dicātur,eiuſmodi viſa ſunt in thorace Amaſis regis, qui Rhodi videbatur: autore Plin. Aethiopes & Indi ex malis.Arabes ex cucurbitis Aſiatici ex geniſta Lina demetunt.

Et

Digitized by Google

Et ſua gloria Cumano in Campania,quo ad piſcium capturam vtuntur eius vrbis incolæ.
Carbaſinum Linum apud Tarraconem repertum eſt, quo nautica vela conficiuntur. Ex quo & Carbaſus nomen habet.
Naſcitur Linum in deſertis Indiæ,apud Caryſtum inſulam,tanta bonitate & excellentia,vt margaritarum adæquet precium. Carbaſinis veſtibus Indi & Arabes corpora velant,quę ſunt auro,purpuraq;diſtinctæ,vt ſcribit Curt. Vnde Propert.l.4. Raptaue odorat Carbaſa lina duci.
Setabis vrbs Hiſpaniæ aptum habet nomen Spartarium, à Sparto lini genere. Plin.quoque ſcribit, citeriorem Hiſpaniam habere ſplendorem lini præcipuum. Setabica lina probat Catullus,dicẽs. Nam ſudaria Setaba ex Iberis Miſerunt mihi muneri Fabullus & Veran.

Larice.

Laricem arborem frequentem eſſe in Ida docet Plin.l.16.

Luto fictili.

Simon & Saguntum Luto fictili ad vaſa aptiſſimo abundare certum eſt. Mar.l.8. Ficta Saguntino Cymbia malo Luto Eandẽ ob cauſam Lagœna vocatur Saguntina à Iuuenale.

Lenis veſtibus.

Pellene vrbs fuit Achaiæ,à Pellene Titane condita,apud quam optimæ fiebant lenæ veſtes, quæ egregie bellantibus dabantur in præmium virtutis.

Lapide ſpeculari.

Lapis ſpecularis in Hiſpania reperitur, & in Bononio Italiæ, quem quidam humore terræ glaciari modo criſtalli dicunt.

Ladano.

Ladanum frutex eſt odoratus,quo abundant Arabes & Nabathæi Syriæ contermini.

Lacertis.

Naſcuntur in Arabia Lacertæ duorum cubitorum. In Nyſa verò monte Indiæ 24. pedum longitudine. Volat. ſcribit in Æthiopiæ inſulis captam à regib. Luſitaniæ lacertam octo cubitorum longitudine,tanto oris rictu,vt ſolidum infantem deuoraſſet.
Capraria vna ex Fortunatis inſulis,itidem Lacertis referta eſt. autore Plin.

Locuſtis.

Incolæ Caſij montis adeò quandam locuſtis infeſtati ſunt, vt contra eos Iouis auxilium implorauerit, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum.
Graculi à Theſſalis, Illirijs & Lennijs nutriuntur contra locuſtas, quorum vi maxime obruuntur,vbi certa mẽſura eſt pręfinita,quã ſinguli enectarunt ad magiſtratus deferãt.
Magneſij & Epheſij contra locuſtas ordine militari ad bellum exeunt,tanta eorum animalium ſcatent multitudine.
In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita: autore Plinio. In India ternum pedum longitudinis eſſe traduntur,cruribus & femorib. ferratum vſum præbentes,cum inaruerunt.
In Cyrenaica regione lex eſt ter in anno debellandi eas.
Necari & in Syria militari Imperio coguntur,quæ tamen Parthis in cibo gratæ ſunt.

Lucis piſcibus.

Lupum piſcem laudatiſſimum capi Romæ Tyberi fluuio ſcribit Plin.l.9.

Lupis feris.

Celius ſcribit,Lupis apud Crotoniatas maximè ſcatere,à quibus Milonem ibidem deuoratum ſcribit.

Lagnibus.

Lagnis diſcus apud Mæandrum & Lycum Aſiæ, item apud Strymonem Europæ fluuium cernitur.

Loto.

Loton arborem gignit Africa, ſed præcipua eſt circa Syrtes atq;Naſamones. autor Plin.

Lilio.

Lilium laudatiſſimum eſt in Antiochia & Laodicea Syriæ,mox in Phaſelide.
Quartum locum obtinet in Italia naſcens.
Suſa vrbs Perſarum à Memnone condita, nomen ſumpſit à Liliorum multitudine.
Nam Perſæ Suſam vocant Lilium.

Leporibus.

Paleares inſulæ tot quondã leporibus obrutę ſunt,vt eius loci habitatores aduerſus prouentum

Digitized by Google

tum eorum,auxilium militare ab Auguſto periuerint. Nam prius famem regioni populatis meſſibus attulerat. Leporem marinum tactu peſtilentem habet Indicum mare.

Lyncibus.

Lynces frequentes generat Aethiopia autore Plinio l.8.cap.12.

. Habet Ledonem herbam Arabia,Lesbidem gemmam Lesbos.

Melle.

Hybla mons Siciliæ optimo abundat melle.Mart.l.11.Mella iubes Hyblæa tibi,vel Hymettia naſci.

Sicilia. Varro l. 3. de re Ruſt. Propter hoc Siculum mel fert palmam, quòd ibi thymum bonum & frequens eſt.

Hymettus mons Atticæ.Stat.l.6.Theb.Strident & Hymettia mella.

Attica.Ouidius: Adiice de flauis Attica mella fauis.Plin. Mellis Attici in toto orbe ſumma laus exiſtimatur.

Calydna vna eſt Cycladum,mellis itidem ferax.Ouid.l.8.Dextra Lebynthos erat,fęcundaque melle Calydna.

Scribit Plin. Sabæos eſſe ditiſſimos ſyluarum fertilitate odorifera, auri metalli, agrorum, rigui mellis,ceræque prouentu.

Calabria Horatius: Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes.

In Fortunatis inſulis copia eſt optimi mellis.Horatius: Mella caua manant ex ilice montibus altis.

Cyrnus inſula eſt abūdans melle,ſed illaudato.Vir.Sic tua Cyrnęas fugiant examina taxos.

Torini populi Indiæ victitant melle quo afluunt.Val Flac.l.6. Mellis honos Torinis.

Strabo ait, in India arundines ſine apum auxilio mel ferre ſuauiſſimum.

Mellaria oppidum Hiſpaniæ meruit nomen à copia mellis.

Marmore.

Sinada oppidum Phrygiæ, ad 60. ſtadia proximum habet vicum Decimum, vbi marmor naſcitur,quod incolæ Docimitem,Romani Sinadicum vocant. Hoc.Quod ſi dolētē nec Phrygius lapis,Nec purpuratū ſydere clarior Delinit vſus.Hac ratione Pontanus Idæas vocat columnas,dicēs Hinc etiam templa Idæis innixa columnis.Stat.l.1.Syl.Sola cauo Phrygiæ mittit quam Sinados antro,Ipſe cruentauit maculis lucentibus Atys.

Commendatur & marmor Numidicum,quod M.Lepidus primus omnium Romę oſtēdit maculis quidem purpureis variatum:Nam hunc lapidem Atys,quum in Phrygia Cybelem fugeret,cruentaſſe dicitur.Vocatur autem Porphyrites Plinius ait,præter marmoris Numidici,ferarumque prouentum,nullum aliud eſſe regionis inſigne. Mart. Marmore picta Numas.

Laconicum marmor viride erat,& cunctis hilarius,omniumq;precioſiſſimum.Sta.in Syll. Hic cura Laconum Saxa virent.

Tænarus Laconiæ promontorium marmor habuit laudatiſſimum. Tibul. Quidve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis,Tænare ſiue tuis,ſiue Caryſte tuis?

Thaſos Cycladum vna marmor habuit maculoſum,quod Thaſium dicitur.

Caryſtos vrbs Euboiæ, marmor habuit laudabile, quo primus in columnis Romæ vſus eſt Mamurra.Plinius:Caryſtos(inquit)nobilis,nobilior tamen marmore.Lucanus.

Qua maris anguſtat fauces lapidoſa Cariſtos.

Luna vrbs Ethruriæ marmor habuit candidum & lucidum, quam propterea metalliferā, ideſt Marmoris feracē,vocat Statius,dicēs:An me metalliferæ reperit iam mœnia Lunæ.

Euroras Laconiæ fluuius, ab eiuſdem rei præſtantia commendatur.

In Syene Aegypti vrbe fodiebatur etiam maculoſum marmor, quod Pyropecidos, ideſt, igneis maculis variatum dicitur.Eo faciebant obeliſcos Aegypti reges.

Paros quoque Aegei maris inſula marmor habuit laudabile,Plinius ſcribit,Aegyptiū Labyrinthum lapideis è Paro columnis fuiſſe factum Hora.Vrit me Glyceræ nitor, Splēdētis Pario marmore purius.Ou'd.l.3.Met.Hæret vt è Pario forma tum marmore ſignum.

Apud Sicyonem marmorum fuit nobilis vena vbi Dipænus & Scyllus cælatores patria Cretenſes claruerunt.

Chios quoque maris Aegei inſula, Taygetus, ſeu Taygetum mons Laconiæ, Hymettus Atticæ,Doniſa,Liguria,Dalmatia marmoris eximij laudem meruerunt.

Meretricibus

Meretricibus.

In Suburra vico vrbis Romæ fuerunt meretricum domicilia, quæ propterea Suburranæ dicuntur: Pamphilus. Deq; Suburranis Thaida fornicibus Martialis. Famæ non nimium bonæ puellam, Quales in media ſedent Suburra.

Corinthus vrbs tantis delicijs eneruata eſt, vt Veneris templum ibidē fuerit, vbi mille circiter elegantes meretrices paratæ erant venientibus ſe proſtituere, inter quas numerantur præcipui nominis, Lais, Thais, Cyrene, Leæna, Synope, Phryne Sycione. Vnde natum prouerbium, Corinthiari, ideſt, Laſciuire.

Mirtis.

Sparta. Virg. in Battharum. Et violæ genus omne hic eſt, & Spartia Myrtus.

Orontes. Salmonius. Non Thabet horum, animos, non myrtifer angit Orontes.

Eurotas. Catullus. Quales Eurotæ perpingunt flumina Myrtos.

Metallis.

Ilua inſula Thuſciæ, adiacens, clara eſt Metallis. Virg. l. 10.... Aſt Ilua trecētos, Inſula inexhauſtis Chalybum generoſa metallis. Plin. Venaria Ilua, cum ferri metallis.

De Amathonte Cypri ciuitate, Ouid. l. 10. At ſi forte reges fœcundam Amathūta metallis.

De Themeſe Cypri vrbe, Stat. l. 1 Syll. Et quies ſe rotis Temeſe dedit hauſta metallis. Ouid. l. 15. Hippotadæq; domos regis, Temeſesq; metalla.

De Luna vrbe Ethruriæ, Stat. l. 4. Syl. An ne metalliferæ repetit iam mœnia Lunæ?

Poſidonius dicebat, Plutum deum opulentiæ habitare ſubterranea Hiſpaniæ; tanta eſt in eo terrarum tractu metallorum fęcunditas.

Italia (inquit Plinius) metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris.

Murice.

Murex piſcis eſt, cuius humore fit color purpureus, & quādoque pro purpura capitur. Murice autem claruerunt loca ſequentia: Tyros Virg. Tyrioq; ardebat murice lana.

Africa Horatius: Tebis Afro murice tinctæ Veſtiunt lanæ.

Baiæ Idem l. 2. Ser. Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Getulia. Idem: Argentum, veſtes Getulo murice tinctas.

Phocis. Ouid. l. 6. Met. Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Tarentum Sidonius Muricis Tyrii, ſeu Tarentini conchiliato ditat indutu.

Secon. Luc. Et Tyros inſtabilis, oreciosaque murice veſtis.

Laconia. Pamphilus: Picta, nec Oebaleo fulget quæ murice veſtis.

Aſſyria. Sidon. Aſſyrius murex nec tibi ſigna dabit. Idem dicendum de locis Oſtro & purpura claris.

Muribus.

Coſæ vrbs. Italiæ, murium quotidie erumpentium multitudine obruta eſt.

Tanta eſt in Ægypto murium abundantia, vt ſegetes populentus hisque litatione & votis reſiſtere oporteat.

Argillus mons Thraciæ dictus eſt à multitudine murium, qui in terra ibidem reperti ſunt concertantes. Argillus lingua Thracum mus dicitur.

Scribit Plinius, rex Gyaro Cycladum inſula incolas à muribus fugatos.

Plurimi & ad Troadem peruenitunt, vnde iam magno prouentu fugauerunt accolas.

Tantus fuit apud Perſas murium prouentus, vt repertę ſint pręgnantes in vtero parentū: teſte Plinio.

Meſſibus.

Habet Aegyptus binas in anno meſſes, ac totidem æſtates. De Africa & Aegypto, Stat. li. 5. Syl. Quod meſſibus Afris Vertitur, æſtiferi quicquid terit area Nili. Aegyptus ab antiquis orbis horreum vocata eſt, quo Dei animi gratia & ſalutis confugere ſoliti ſunt.

Libya Horatius. Quicquid de Libycis vertitur areis. Martial. Poſſideat Libycas meſſes Hermumque Tagumque.

Coronia vrbs Theſſaliæ. Stat. l. 7. Theb. Exilem Gliſanta, Coroniamque feracem, Meſſe Coroniam, Baccho Gliſanta colentes.

Gargarus mons in Ida. Claud. Iam flaueſcentia centum, Meſſibus, æſtiuæ detondent Gargara falces.

Mercibus.

Orientales populi variarū rerum mercibus, vt gemmis, auro, argento, thure, balſamo, cæterisque

riſq; rebus aromaticis abundant. Hinc Stroza filius merces Eoas vocat, dicens: Ille det Eoa lectos de merce lapillos.

Thebæ vrbs cẽtum portarum fama nobilis, copioſa fuit Indicarum Arbicarumq; merciũ.

Minio.

Minio pigmento abundat Minius Iberiæ fluuius, nomen inde adeptus. Propert. Vt Mæotica vix Minio ſi certet Iberio.

Siſapo locus Hiſpaniæ optimum habet Minium. Plinius: Celeberrimum Minium ex Siſaponenſi regione Betica Miniario metallo.

Reperitur & Minium apud Colchos, in rupe quadam inacceſſa. Optimum vero ſupra Epheſum.

Margaritis.

Margaritis lapillus abundat Indiã. Plinius. Quantum apud nos Indiacis margaritis preciũ eſt. Idem l. 9. Principium ergo, culmumque omnium rerum precij, margaritæ tenent. Indicus maxime has mittit Oceanus. Bap. Pius: Indæq; gemmiferis margaris acta vadis.

Habet etiam margaritas Taprobanæ Arabiæ inſula: item Perimula promontorium Indiæ Laudatur circa Arabiam Perſico ſinu maris rubri.

Scribit Plin. Caſcandrum inſulam eſſe deſertam in Oceano Indiã verſus, margaritis quęſtuoſam.

Tilos quoque Arabiæ inſula, celeberrima eſt margaritis.

Palægones incolæ ſunt Taprobanes inſulæ, auri margaritarumque grandium fertiliores, quam Indi.

Cacitus ſcribit, Britanniam aurum & argentum, aliaq; metalla gignere, & Oceanum margaritas, ſed ſubfuſcas & liuentes. Suetonius ait, Cæſarem in Britanniam nauigaſſe, cauſa margaritarum.

Mulis.

Hiſpania. Stroza pater: Hiſpanasque ſimul mulas, mannosq; Britannos Adde.

Murenis piſcibus.

Mare Syculum Mart. Quæ natat in Siculo grandis murena profundo.

Plinius probat lupum Tyberijs, Rhombum Rauenæ, Murenam Siciliæ, & elopem Rhodi.

Sunt & prope Tarteſſum Hiſpaniæ vrbem delicatæ Murenæ. Quintianus: Traxit & Tarteſſa Murena quoſdam.

Magalibus.

Magalia, ſeu mapalia dicuntur Getulorum caſæ, quæ calamis teguntur. Martialis: Tecum ego, vel ſicci Getula mapalia Pœni, Et poteram Scythias hoſpes amare caſas.

Ad hunc locum facere videtur, quod Salluſtius ſcribit de Numidis, quos ait habuiſſe alueos nauium inuerſos pro tugurijs.

Scythæ quoq; non alias domos habuerunt, quam volubiles, & clauſtris ductiles. Vnde Hor. Campeſtres melius Scythę. Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos Viuũt & rigidi Getæ.

Myrrha.

Myrrham arbuſculam aromaticam ſucco diſtillantem habet. Arabia Virgilius in Cyri. Ille Arabis myrrhæ quondam qui cepit ocellos.

Habet Myrrham Orontes. Prop. Aut quid Orontea crines perfundere myrrha? Aſſyria. Pont. Et Aſſyriam redolentia pectora myrrham.

Excellit & Troglodytica Myrrha, quæ lucida eſt ſubuiridis & mordax.

Muſculis.

Muſculi piſces naſcuntur in Stymphali Arcadiæ.

Muriis.

Antipolis vrbs Aſiæ. Muriis & Thynnis piſcibus abundat. Mart. Antipolitani fateor ſum filia Thynni.

Monilibus.

India. Stat. l. 1. Syl. Huic Inda monilia Glaucum, Protheaq; atque omnem Nereida quærerę iuſſi. Vbi loquitur de forma & cultu Violantillæ vxoris Stellæ, poetæ Patauini.

Murra gemma.

Murrham gemmam (qua fiebant murrhea, ſeu murrhina pocula precioſa) multis in locis mittit Parthia. Prop. Murrheaq; in Parthis pocula cocta focis.

Montibus.

Macedonia perpetuis montibus cingitur. Habet ab Oriente Oſſam & Pelion, ab occaſu Pindum, ab Aquilone Olympum à Meridie Othryn.

Digitized by Google

Corſica quoque montibus,tanquam verticibus,abundat. Vnde & nomen ſumpſit. Corſas enim tempora Græci vocant.

Molaribus.

Antrō vrbs eſt in Theſſalia,cauernis & cuniculis abundans, quibus optimi lapides ad molas eruuntur.Gell.vocat molas illius truſatiles, vbi loquitur de Plauto, quem ait operam piſtori locaſſe,& feciſſe quæſtum in agendis molis,quas truſatiles vocant.

Melino.

Melinum pigmentum nomen ſumpſit à Melo inſula, vnde exportatur.

Magnete.

Magnes lapis eſt argento ſimilis, ferrum ad ſe attrahens. Reperitur in India, & in Siphnō inſula maris Aegei.

Melonibus.

Melones(quas veteres Melopepones dicebant) fructus ſunt hortenſes, qui humi rotundātur.Spartian.Oſtienſes probat.

Muſcis.

Plinius Cyrenaicos Achorem deum contra multitudinem muſcarum inuocare eiq; litare conſueuiſſe. Muſcarum multitudo depopulata eſt quondam Megatenſes.

Myrica.

Myrica arbuſcula,naſcitur domeſtica in Aegypto,& alibi agreſtis.

Myrobalano.

Myrobalanum arbor eſt frequens apud Troglodytas Aethiopiæ,Aromaticam ferens glandem, qua fit vnguentum precioſum. Palma quæ fert myrobalanum, probatiſſima eſt in Aegypto.

Malobathro.

Malobathrum vnguentum eſt odoriferum, Syri regioni peculiare. Horat. Cum quo morantem ſæpe diem mero Fregi,coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos.

Meliloto.

Melilotos herba eſt ſuauis & mellea, de qua Ouid. Pars thyma, pars rores, pars meliloton amant.

Melilotos optimus eſt Atticus.Naſcitur & in Campania circa Nolam mellini coloris,odoriſque vehementis.

Mantichora.

Mantichoram feram India gignit magnitudine leonis, pelle villoſa, & purpurea, vultu & auribus propè humanis,triplici dētium ſerie in vtraque maxilla,vtrimque aculeis cuſpidatam,quos in certamine pro telis iaculatur.

Manope.

Monopem animal tauri magnitudine habet Pæonia.

Muribus Araneis.

Muribus Araneis(quos Herodotus Mygdalos vocat)ſcatet Britannia.

Monocerote.

Monoceros fera eſt ſæuiſſima,capite ceruino,pedibus elephantinis, cauda aprina, reliquo corpore ſimilis equo, vno in fronte cornu duorum cubitorum armata, naſcitur in Aethiopia.

Margaris.

Margari piſces ſunt ſpecie rotunda,& gregatim natantes, ac regem ſectantes more apum Repeiuntur in mari rubro.

Membranis.

Membranæ Pergami primum repertæ ſunt.

Malis punicis.

Malum punicum,ſeu grauatum,frequens eſt apud Carthaginem,vnde cognomē ſumpſit.

Malis Cydoneis.

Malis Cydoneis (quæ & Cotonea dicuntur) nomen dedit Cydon vrbs Gretæ, in qua magnus fuit eorum prouentus.

Milio.

Milio gaudet Campania,pultemque candidam ex eo facit.

Sarmatorum quoque gentes hac maximè pulte aluntur.

Aethiopes non aliam frugem,quam millij hordeique nouere.

Habent

Digitized by Google

Habent & Niuerni agros milio, perinde ac frumento, aut alijs ſegetibus refertiſſimos, quo etiam contrito, & in farinam redacto pultem conficiunt.

Malua.

Maluas Plin. ſcribit in Arabia ſeptimo menſe arboreſcere, quod eſt argumentum magnæ fertilitatis.

Moly herba.

Moly herba à Mercurio reperta, maximæ contra venena efficaciæ, naſcitur in Cyllene Arcadiæ.

Militibus.

Plin. ſcribit Italiam nunciato Gallico tumultu ſolam ſine externis vllis auxilijs armaſſe peditum octogința millia, equitum ſeptingenta millia.

Mulis piſcibus.

Mulos piſces Septentrionalis gignit Oceanus, & prima pars occidentis.

Merulis albis.

Merulæ circa Cerſeuem Arcadiæ nec vſquam alibi candidæ naſcuntur.

Aliis rebus.

Mithridanion herbam generat Pontus. Molichryſim gemmam, India. Magudarim caulem, Syria Maſtichem arborem, Chios inſula.

Niuibus.

Taurus, Othrys, Rhodope, Scythia, Thracia, nullo ferè tempore non rigent niuibus, gelu, ac glacie. Taurus Temacl. Nubibus impono Taure niuoſe tuis. Scythia. Lucanus ſolibus & nullis Scythicæ quũ bruma rigeret, Dimaduere niues. Thracia. Stat. l. 11. Biſtoniç tepuere niues. Ouid. Brachia Scythonia candidiora niue. Othrys. Claud. Laſſa per Othryſias fundere membra niues Rhodope. Oui. in Epiſt. Quà patet vmbroſum Rhodope glacialis ad Hemum.

Scribit Plin. Atlantis verticem, altis etiam æſtate niuibus operiri.

Nemoribus.

Zacynthos inſula non procul Corintho. Virg. l. 3. Æne. Iam medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos.

Egaleos mons Atticæ Stat. l. 12. Diues & Egaleos nemorum, Parneſq; benignus Vitib.

Atlas (inquit Martianus Capella) nemoroſus eſt, ſcatens fontibus ſed rupibus infœcundus.

Nucibus.

Auella vrbs Campaniæ, nuces habuit præſtantiſſimas Plin. Nuces auellanæ capitis dolorem faciunt. Virg. Et quæ maliferæ deſpectant mœnia Auellæ.

Plin. laudat Tarẽtinas amplitudine, & putaminis mollicie. Colum. Nucem Grçcam Auellanam, & Tarentinam hoc modo facere poteris.

Thaſię. Quintiã. Thaſia nux quoſdam, Cilix & piſces aliquos. Varro apud Gellium, Scaros Cilices, nuces Thaſias, palmas Ægyptias, glandes Ibericas inter cibos electiles reponit.

Optimum genus nucum fuit Perſicum, autore Plinio Politianus in Ruſt. Cornaque cum Ceraſis duroq; ſ ut amine clauſa Perſica nux.

Plin. laudat Ponticas Vnde Stat. l. 1. Syl. Quicquid nobile Ponticis nucetis.

Nardo.

Nardus ſeu nardum frutex eſt aromaticus, quo India & Perſica abundant. Hor. Nunc & Achæmenio perfundi Nardo iuuat. Plin. Cuius folia nihil ab Indico nardo diſtant.

Nymphis.

Oceanus Nympharum omnium pater eſt Catul Non genitor Nympharũ abluat Oceanus.

Napis.

Amiternum vrbs Campaniæ Napis abundat. Mart. Hos Amiternus aget felicibus educat hortis. Plin. Napi vero Amiternini (quorum eadem ferè natura) gaudent æquè frigidis. Napus in Ægypto mire celebratur propter olei celebritatẽ, quod de ſemine eius faciunt.

Nebridibus.

Nebrides dicuntur damarum ſeu ceruorum pelles. His abundat mons, Nebris nomine, authore Solino.

Nitro.

Nitrum lapis eſt ſulphuri commixtus, & natura ſali proximus Apud Epyrum fit eodẽ quo ſal modo. Optimum creſcit in Macedonia, quod vocant Coleſtricum. In Ægypto con-

ficitur multo abundantius, ſed deterius. Nitrariæ egregiæ Ægyptijs circa Mamphium eſſe conſueuerunt.

Naſturcio.

Naſturcium herba eſt, torporem & hebetudinem excitans, Frequens eſt apud Babylonem.

Neadibus.

Neades animalia ſunt, quorum voce abrumpitur terra. Reperiuntur in Samo inſula.

Narciſo.

Plinius ait, probatiſſimum Narciſum creſcere in Lyciæ montibus.

Oſtro.

Lemanus lacus, Gebennæ propinquus, colore muricis abundare arguitur dicto Ricardi Bartolini: Oſtrifero madidum caput obiectare Lemano.

Sarra, ſeu Tyros, Virg. Vt gemma bibat, & Sarramo dormiat oſtro.

Sidon. Ouid. Hic qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro.

Aſſyri. Virg. in Cyri. Non Libys Aſſyrio ſternetur lectulus oſtro.

Phœnicia Ruff. Feſt. Agenoreo color h.nc mentirier oſtro.

Tænarus mons Laconiæ Ægidius Maſcrius, Commendant oſtrum Tænarus atq; Tyros.

Chalcedon. Lucan. l. 9. Pontus & oſtriferam dirimat Chalcedona curſu.

Oleo, & Oliuis.

Vrnafrum Campaniæ oppidum præcipuam olei laudem meruit. Martialis lib. 13. Hoc tibi Campani ſudauit bacca Venafri Vnguētum. Hor. Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit Oliuæ. Plinius. Et vulgo (inquit) principatum hoc bono obtinuit Italia toto, maximè agro Venafrano.

Picenum regno Italiæ. Mart. Si mihi Picena turdus palleret oliua. Oliuam Picenam commendat Plinius.

Sycion vrbs Achaiæ. Ouid. in Ibin. Aut vt oliuifera quondam Sycione profecto.

Trebia ſeu Trebula vrbs Italiæ (quæ prius Nitiſca dicebatur) etiam claruit oliuis, Virg. l. 7. Ereti manus omnis, oliuiferæque Nitiferæ.

Peparethos inſula. Ouid. l. 7. Met. Et Glaros nitidæque ferax Peparethos oliuæ.

Ager Sabinorum. Ouid. l. 3. Faſt. Primus oliuiferis Roma deductus ab aruis.

Eurotas fluuius Laconiæ. Stat. l. 5. Theb. Thaigetiq; phalãx, & oliuiferi Eurotæ Dura manus.

Licabeſos mõs. Atticæ. Stat. l. 12. Parneſq; benignus Vitib. & pingui melior Lycabeſos oliua.

Betis Hiſpaniæ fluuius. Mart. Betis oliuifera crinem redimite corona Plinius, Glareoſum oleis ſolum aptiſſimum Venafrano, pinguiſſimum Betica. Idem, Betica quidem meſſes vberrimas inter oleas metit.

Paropotamia, Proxima Tygri regno, non palmetis modò verum & oleo, pomiſque & alijs arbuſtis nobilis eſt.

Oliuis etiam abundare Fortunatas inſulas, oſtendit Horat. dicens. Germina & numquam fallentis termes oliuæ.

Taburnus mons Campaniæ. Virg. Iuuat Iſmata Baccho Conſerere, atque olea magnum veſtire Taburnum.

Ouis.

In Velitris Volſcorum oppido, fuit ouorum ingens abundantia. Mant. Iam Latij Romam caput, ouiferasq; Velitras.

Pygmæorum caſas luto, pennisq; & ouorum putaminibus cõſtrui, ſcribit Plin. l. 7.

Oonæ, eodem teſte, inſulæ ſunt Ponti, in quibus ouis auium & auennis viuunt incolæ.

Ouibus.

Galeſus. Calabriæ flumen, ouium multitudinem quondam fertur habuiſſe. Horat. l. 2. Car. Dulce pellitis ouibus Galeſi flumen.

Canuſium vrbs eſt Appuliæ in qua lanæ erant rutili coloris, Iuuen. Sat. 6. Paſtores, & ouem Canuſianum, vlmosq; Falernos.

Gallia. Horatius. Nec pinguia Gallicos creſcunt vellera paſcus.

Calabria & Appulia. Colum. l. 8. Generis eximij Calabras, Appulaſq; milites noſtri exiſtimabant, earumque optimas Tarentinas. Nunc Galliæ precioſiores habentur, earumque præcipuæ Altinates.

Altinum autem oppidum eſt in palude poſitum, ſimilem Rauennæ ſitum habens. Martial.

Velleri-

Digitized by Google

Velleribus primis Appulia prima, ſecundis Nobilis Altinum, tertia laudat ouis, Plinius; Lana autem laudatiſſima Appulia, & quæ in Italia Græci pecoris Appellatur, alibi Italica, Tertium locum Mileſiæ oues obtinent. Appulæ breues villo, nec niſi penulis celebres. Circa nuſium, Tarentumq; ſummam nobilitatem habent.

Tibareni populi Trapezunti imminentes, Chalybibus vicini, ouium præſtātiſſimi cultores. Priſcianus, ſeu Rhemnius in Dioniſij Geographia. Hic pecorum eſt diues nimirum gēs Tibarenum. Hanc prope ſunt Chalybes duriſſima regna colētes, Quos labor exercet ſęuus, ferriquę metalla.

Ægyptus adeo herbis exuberat, autore Diodoro Siculo, vt oues bis anno ibidem pariant, biſque præbeant lanam.

Herodotus ait in Arabia eſſe oues cauda trium cubitorum quam per humum trahunt.

Sunt & minutiſſimæ oues in Chio pabuli inopia, quarum tamen lacte caſeus cōficitur laudatiſſimus. Ibidem agni ſtatim à partu matrem paſtoremq; agnoſcunt, & circa petulca laſciuia ſubſiliunt.

Ornis.

Pelon mons Theſſaliæ. Val. Flac. lib. 1. Argon. Quantum Peliacas in vertice vicerat ornos.

Odoribus.

Arabia propter varias herbas, fruticesque aromaticos, tota eſt odorifera. Stat. li. 1. Syl. Odoriferis Arabum quod doctus in aruis. Tibullus... Vrātur odores, Quos tenet è terra diuite mittit Arabs.

Saba. Colu. lib. 11. Cœlitibus templiſq; Sabæum miſcet odorem Stat. lib. 3. Syl. Odoriferos exhauſit flamma Sabæos. Plin. ſcribit, Sabæos ditiſſimos ſyluarum fertilitate odorifera.

Perſis. Syllius lib. 15. Altera Achœmenium ſpirabat vertice odorem. Ad hoc alluſit Horatius; Perſicos odi puer apparatus.

Aſſyria. Catullus: Fragrantem Aſſyrio venit odore domum.

Panchaia & Idaſpes: Claudianos; Quicquid thuriferis ſpirat Pāchaia ſyluis, Quicquid odoratus longè blanditur Idaſpes.

India Syllius lib. 17. Qualis odoratis deſcendit Liber ab indis.

Armenii, Tibullus lib. 1. Iactat odoratos vota per Armenios.

Oraculis.

Apud Delphos, oppidum Phocidis dabantur Apollinis oracula. Plin. Subeunt, in hac reputatione Delphica oracula, velut ad caſtigandum hominum vanitatem à deo miſſa.

Oſtreis.

Oſtrea, ſed Oſtrææ appellantur aquatiles cōchæ, quarum olim vſus erat in deliciis. Optimę fuerunt in lacu Lucrino. Mar. Ebria Baiano veni modo concha Lurino. Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchilia. Sergius Orata (qui primus oſtrearum piſcinas habuit) optimum ſaporem Lucrinis adiudicauit.

Gerardaſca ſtagnum eſt agri Volaterrani, optimis oſtreis refertum.

Baiæ, Adrianus Cardin. Baiana oſtrea, murices luposque.

Circei. Horat. Oſtrea Circeis, Miſeno oriuntur echini.

Abydus Mantuanus: Vnus & oſtriferam Seſto qui iunxit Abydon.

Oppidis.

Alexandri Magni comites in eo tractu Indiæ, quem ſubegerant, ſcripſerūt quinque millia oppidorum fuiſſe. Indiamque tertiam partem eſſe terrarum omnium, & multitudinem gentium innumeram probabili ratione, Indi enim propè gentium ſoli numquam emigrauere ſuis finibus.

Betica olim habuit oppida 175.

Oneribus.

Syria in hortis operoſſima oleribus abundauit. Vnde natū Adagium, Multa Syrorū olera.

Onagris.

Onagri ſylueſtres aſini præcipui ſunt in Phrygia & Lycaonia.

Sunt & Mauritania curſu pernices, citoque deſiſtentes, quos anhelos venatores propterea facilè capiunt.

In India reperiuntur agreſtes ęqui magnitudine, capite penè rubenti, oculis cæruleis, vno in fronte cornu.

Digitized by Google

Onocrotalis.

Onocrotalos aues olerum ſimilitudinem habentes, Gallia Septentrionalis, Oceano proxima mittit.

Onychite.

Onychitem gemmam in Arabiæ montibus nec vſquam alibi naſci, veteres putauerunt.

Aliys rebus.

Othonem & Oenanthem herbas habet Syria,Opalos gemmas,India. Ocram pigmentum, Topazonos inſula.Obſidiarum lapidem,Æthiopia,Oryges feras,Africa,Origanum herbam,Bœotia.

Pice.

Plinius Aſſapicem Indicam maximè probat Græcia Piericam,Naryciam.Virg. li.2.Georg. dicens.Et iuuat vndantem buxo ſpectare Cytorum. Narciæque picis lucos.Eſt autem Narycia, ſeu Narycium oppidum Volſcorum.Col.lib. 11.Sobolem dabit illa capacem Naryciæ picis aut Actæi mellis Himetti.

Eſt & circa Idam in Trode pix plurima. Virg. li.3.Georg.Idaſque pices,& pingues vnguine cætas.

Illyrium, ſeu Illyria Epyri regio, Italiæ propinqua,pice quoque abundat Ouid. Nigrior Illyrica cui pice ſanguis erat.

Theopompus apud Plinium teſtis eſt, in Apolloniatarum agro picem foſſilem nō deteriorem Macedonia inueniri.

Piceis arboribus.

Picea arbor frequens eſt in Pado:vnde impoſitum fluuio nomen.Pades enim Picea Gallice vocantur,inquit Plinius.

Palmis.

Apud Heſſenos populos vrbs eſt Eggada nomine, fertilitate & nemoribus palmetorum nobilis.

Ægyptus Plinius: Palma(inquit)quæ fert Myrobalanum, probatiſſima eſt in Ægypto, Quintian.Iuuenta menſis palma mox Ægyptia.

Idume prouincia Syriæ palmis luxuriat.Lucanus:Et arbuſto palmatum diues Idume.Vir.l. 3 Georg.primus Idumæas referam tibi Mantua palmas.

Hiericus oppidum eſt Idumææ,in cuius agro Strabo ait palmetum eſſe centum ſtadiorum Plinius Hericuntem palmetis conſitam,& fontibus irriguam vocat. Idem: Sed vt copia (inquit)ibi atque fertilitas,ita nobilitas in Iudæa:nec tota,ſed Hiericunte maxime.

In Babylonia per omnem regionem palmæ ſunt ſua ſponte naſcentes,pleræq; fructiferè.

Arabia Ouid.lib.10.Palmiferos Arabes,Panchæaq; rura relinquam.

Pharos Aegypti inſula.Ouid. lib.2.Eleg.Quæ colis & Memphin, palmiferamq; Pharon.

Selinis vrbs iuxta Lilybæum. Syllius: Audax Hybla fauis, palmis quoque onuſta Selinis. Virg.lib.3.Aen.Teq;datis linquo ventis palmoſa Selinis.

Plin.ſcribit Iudæam eſſe inclytam palmis.

Eſt & in Lyguria caſtrum S.Romuli palmis nobilibus refertum.

Canaria vna Fortunatis inſulis abundat palmetis,cariotas,id eſt,palmarum fructus ferentibus Mart.Notæ cariotides theatris Statius:Prægrandes cariotides canebant.

Tylos inſula maris Perſici,palmas,oleas,vites,ficos,& varia pomorum genera profere.

Thebæ Aegyptiæ palmis itidem fœcundæ fuerunt Statius: Seu quæ palmifera mittunt venalia Thebæ.

Pomis.

Tybur oppidum non procul Roma, pomis abundauit: Colu.lib.11.Et turris,lacu & pomoſi Tyburis arua.

Phæacum regio tanta pomorum vbertate claruit, vt præmaturis fructibus noui ſtatim ſuccederent.His autem præfuit Alcinous.Stat.l.1. Syl. Quid bifera Alcinoo laudem pomaria,voſq;Qui numquam vacui prodiſtis in aera rami?Iuuen.Sat.1. Illa iubebit Poma dari,quorum ſolo paſcaris odore.Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat.

Anio fluuius Tyburi propinquus,etiam pomis abundat.Propert.Ramoſis Anio qua pomifer in cubat aruis.

Phaliſci Volſcorum populi,etiam abundant pomis Ouid.lib.3.Eleg.Quum mihi pomiferis coniux foret orta Phaliſcis.

Aſpago-

Digitized by Google

Aſpagones Indiæ populos vitis, lauri, buxi, pomorumq;omnium in Græcia naſcentiũ fertiles ſcribit.Plinius.
Omnes Furtunatæ Inſulæ copia pomorum & auium omnis generis abundant.

Plumbo.

Mictis inſula candidum generat Plumbum,Plin.l.4.cap.16.Timæus hiſtoricus à Britannia introrſus ſex dierum nauigatione abeſſe dicit inſulam Mictim, in qua candidum plũbũ proueniat.
Ex Caſſiteride inſula,ait Plin.l.7.cap.56.plumbum primus apportauit Midacritus.
Cantabria nigro abundat plumbo.

Pantheris.

Hyrcania Scythiæ pars Pantheris,Pardis & Tygribus abundat.

Pinis.

Atlas mons.Auſonius:Nec pinifer Atlas Amphitryoniadem puerorum.
Ida Stat.l.3.Syl.Pergame pinifera multo precioſior Ida.
Lycæus mons Arcadiæ.Stat.7.Theb.Nec ſua pinigero magis adnatet vmbra Lycæo.
Simois fluuius Phrygiæ.Stat.l.12.Pinigeri rapitur Simoentis ad amnem.
Mænalus.Vir. Pinifer illũ etiã ſola ſub rupe iacẽtẽ Męnalis, & gelidi fluxerũt ſaxa Lycæi.
Oſſa mons Theſſaliæ.Luc.Quantus Piniferæ Boreas cum Thracius Oſſæ Rupib.incubuit.
Othrys.Val.Flac.Parnaſi lateant iuga,ceſſerit Othryus Piniger.

Portis.

Aegyptiæ Thebæ centum portis nobiles fuerunt. Iuue. Ecce vetus Thebæ centum iacet obruta portis Plin.Et Dioſpolis magna, eadem Thebæ, portarum centum nobilis.

Piſcibus.

Aulis vrbs,ſeu portus Bœotiæ,piſcibus abundat.Ouid.l.12.Bæotaq; tellus Aulide piſcoſa puppes tenuiſſet ituras.
Bęnacus lacus Petrarcha:Carmine piſcoſo referens accepta Benaco. Vbi primã corripuit, quæ à Virgilio producitur.
Gnydos Lyciæ ciuitas Ouid.l.10.Piſcoſamq; Enydon,grauidamq; Amathunta metallis.
Multa ſunt in Nilo piſcium genera,inter quos numerantur Lepidotus,Coracinus,Porcus, Phagenus,Silurus,Citharus,Aloſa Ex teſtaceis Dilichius,Phiſcus, Boſites.
Tanta eſt in Thulæ inſula piſcium multitudo, vt ligni loco comburantur ab incolis.
Gedroſi Indiæ populi (qui Arbim amnem incolunt) fores in domibus maxillis piſcium & belluarum faciunt,& oſſibus tecta contignant.

Populis arboribus.

Sperchius fluuius Theſſaliæ. Ouid.l.1.Met.Populifer Sperchis,& irrequietus Enipeus.
Padus.Ouid.l.2.Eleg.Frigidus Eurotas,populiferq;Padus.
Populos nigras,efficaciſſimas habet Creta Inſula.

Papyro.

In Lacunis Nili naſcuntur iunci, ex quorum tenuiſſimis fiſſuris contexeruntur chartæ & vela,& veſtes & ſtragulæ. Eſt autem Papyrus frutex naſcens in paludibus Aegypti, aut quieſcentib.aquis Nili Papyrum oſtendit primus in Aegypto Alexãder de Papyro, Luc. Nondum flumineas Memphis contexere Biblos cœperat. Ouid. lib.15.Perq; Papyriferi ſeptemflua flumina Nili.Mart. Perdite Niliacas Muſæ mea damna papyros. Plin. l. 13. Papyrum inquit, naſcitur in paluſtrib.Aegypti,aut quieſcentib. Nili aquis, vbi euagatæ ſtagnant,duo cubita non excedente altitudine gurgitum.Et paulo poſt.Nuper & in Euphrate naſcens circa Babylonẽ,Papyrum intellectum eſt eũdẽ habere,vſum quẽ chartę.

Prunis.

Damaſcus vrbs Syriæ optimis abundat prunis,quæ Damaſcena vocantur.Col.l.11.Armeneisq;& Cæreolis,prunisq;Damaſci.Plin.l.15.In peregrinis arborib.dicta sũt Damaſcena, à Syriæ Damaſco cognominata.

Pyris.

Plin.ait.Cruſtumina Pyra cunctis eſſe gratiſſima.
Abundant & Pyris Calabri,quæ conſueuerunt hoſpitibus apponere.Horat.Non quo more Pyris veſci Calaber iacet hoſpes.Hinc adagium,Celabri hoſpitis Xenia.
Cruſtuminis proxima ſunt Falerna à potu: quoniam tanta vis ſucci abundat.

Ll 4 *Porris.*

Digitized by Google

Porris.

Aricia vrbs Italiæ porris abundat. Mart. Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros.
Tarentum Idem Mart. Fila Tarentini grauiter redolentia porri.
Plinius ait, Laudatiſſimum porrum eſſe in Aegypto, mox Orchiæ atq; Ariciæ.

Phaſianis.

Phaſiani à Phacide Colchorum fluuio dicuntur, quòd ibi ſint frequentes Lactantius, Cernitur & mixta Phaſiades inter autem Mart. lib. 13. Argiua prima ſum deportata carina, Antè mihi notum nil niſi Phaſis erat.

Paludibus.

Nilus Stat l. 5. Syl. Vnde paludoſi fęcunda licentia Nili.
Rauenna Syl. l 8. Lenta paludoſæ proſcidunt ſigna Rauennæ.
Sicambri populi Germaniæ Rheno proximi, in Paludibus habitant, Propert. Ille palud oſo memoret ſeuire Sicambros.

Portentis.

Nilius. Stroz. fil. Et potentiferi noſſet vada noxia Nili.

Pruinis.

Scythia, Ciphęi, Caucaſus, Srtimon fluuius Thraciæ, perpetuis rigent pruinis, Vir. l. 4. Geor. Aruaq; Riphæis numquam viduata pruinis. Claud. Caucaſeas captiua bibunt armenta pruinas.

Pharetris.

Creta Virg. l. 3. Georg. Armaque Amyclæumq; Canam, Creſſamq; Pharetram.
Gnoſos & Gortyna vrbes Cretæ. Luc. 3. Creta vetus populis, Gnoſoſq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna ſagittis.
Cydon vrbs Cretæ. Ouid. l. 8. Met. Armaq; equoſque, habituſq. Cydonæaſq. Pharetras.
Lycia. Stat. l. 6. Theb. Cætera pars Lycijs gaudet contenta pharetris.
Mędia Marullus, Non tot ſpicula Mędicis pharetris.

Purpura.

In Melibęo, vrbe Theſſaliæ, claruit vſus purpuræ, Virg. l. 5. Aen. Purpurea Męandro duplici Melibęa cucurrit.
Plinius ait, in Laconia purpuram optimam fieri conſueuiſſe. Horat. Nec Laconicas, mihi trahunt honeſtæ purpuras clientes.
Bombycina veſtem texere Pamphila Platis filia in Coinſula prima docuit. Mart. Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ.
Tyros. Tibullus, Illi ſelectos caueant præbere colores Africa puniceum purpureumque Tyros. Idem. Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros.
Sidon & Ancon. Syll. l. 8 Stat. fucare colus, nec Sidone vilior Ancon.
Plinius de Carthagine loquẽs: Nũc omnis (inquit) nobilitas cõchylio atq; purpura conſtat.
Purpuras piſces habent Sigæum & Lectum Idæ promontoria.

Placentis.

Picentes pane laudantur, quem conficiebant ex alice materia acerata Hinc ob duriciam frangi non poterat, niſi lacte, mulſo ve mollitus. Mart. Picentis Ceres niueo ſic nectare creſcit, Vt leuis accepta ſpongia turget aqua Pamph. Non Alicæ panes, non quas tibi terra placenta Picentina dedit.

Pyramidibus.

Pyramides lapideæ fuerunt ſtructuræ in Aegypto, quas reges ſumptu maximo erigebant, aut in oſtentationem diuitiarum, aut in vſum ſepulturæ, aut ad excitandum populi torporem. Earum vna trecentis ſexaginta millibus hominum, viginti annorum ſpacio conſtructa fertur, tanta quidem rerum prodigentia, vt in raphnos, alium & cæpas (quibus operarii veſcebantur) 1800. talenta erogata ſint. Martialis, Barbara Pyramidum ſileas miracula Memphis.

Procellis.

Syrtis, Carybdis, Sicilia, Malæa, Caphareus, marina dicuntur pericula, procellis frequentibus agitata Pamphilus, Perq. procellas, Syrtes per ſaxa Maleæ. Per mare, quod rapido vortice Scylla trahit.
Pectines piſces ſunt lati, quibus abundat Tarentum Horatius, Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum Plin. ait, laudatiſſimos eſſe pectines Mytilenis, in Aegypto pectunculos.

Pecore.

Digitized by Google

Pecore.

Phyllos,regio Arcadiæ Stat.l.4.Theb.Aptior armentis Mydea,pecoroſaq;Phyllos.
Tartari populi,cum frugibus careant pecore tamen abundant. Et quoniam aquarum ſunt paoperes,equinum ſanguinem bibunt.
Sclaui regionem habitant adeo feracem, vt bis in anno grauidas habeant pecudes quæ quater tondentur.
Volaterranus ait,Pannoniam pecoribus & vitibus abundare, ſed olei pauperem eſſe.
Orchomenos vrbs Arcadiæ Polymelos à pecoris cōpia nomen meruit.
Angli pecore abundant,laniſq;mollíſſimis,quoquo verſus exportatis. Viuaria animalium ad tria millia in Tota inſula ſeruuntur, inquit Volaterranus.

Pabulis.

Morauia ſterilitatem olei & vini,pabulorum,frumenti,pecoriſq; copia abundè penſat.
Erythrea inſula Hiſpaniæ tantæ eſt fœcunditatis,vt oporteat pecudes pabuli copia excreatione ſanguinis purgari.Cuius rei cauſa ea fingũtur,quæ de Geryonis armẽtis dicũtur.
Plinius ait,nihil eſſe laudatius Germaniæ pabulis.

Pernis.

Pernæ piſces de genere concharum,frequentes ſunt circa Pontias inſulas.

Pſymmythio.

Pſymmythium, ſeu Ceruſſam parit Rhodos inſula.
Pumices dicuntur lapides eroſi amne,leuigandis corporibus aptiſſimis.Laudantur in Melo,Scyro & Aeolijs inſulis.Reperiuntur & in Sicilia nigri coloris.

Perſicis.

Perſica dicuntur à Perſide regione his abundante.Habet Aegyptus Perſicum arborem ſimilem pyro.

Paliuro.

Paliuro arbori Cyrenaica regio ſuam poſtpon t Loton.

Ptiſana.

Ptiſana potioni(cuius laudibus Hippocrates volumẽ vnum dicauit) bonitas præcipua Vticenſi,in Aegypto fit ex hordeo.

Panico.

Panico cibo præcipuè vtitur Aquitania. Ponticæ gentes nullum panico præferunt cibum.

Portu.

Aulius vrbs Bœotiæ portum habuit quingentarum nauium capacem.
Strabo ait,Anthedonem Bœotiæ vrbem portuoſam eſſe.
Munychia vrbs Atticæ habuit ſtationem 400.nauium capacem.
De Lycia Seneca in Theb.Tutamquemque crebris portubus Lyciam videt.

Pardis.

Pardos in Africa Syriaque eſſe celeberrimos, ait Plinius. Capiuntur & in regione Mauritaniæ. Sunt in Caria ac Libya prælongi admodum, animo imbelles, ſaltu agiles, pelle adeo dura,vt ferro non cedat.

Periſtibus.

Periſtes piſces ſunt in mari Indico 200 cubitorum.

Plataniſtis.

In Gange reperiuntur Plataniſtæ piſces quindecim cubitorum.

Phœnice.

Phœnicem auem annis 690. viuentem ſola fert. Arabia. Claud. Hæc fortunatus nimium Titanius ales Regna colit, Soliſq;plaga defenſus iniqua Poſſidet intactas ægris animalibus oras.

Palumbibus.

In agrum Volaterranum palumbes quotannis aduolant è mari.

Pſytacis.

India pſytacum mittit, auem humanæ vocis docilem. Clandianus.... Et ſi qua loquendi Gnara,coloratis viridis defertur ab Indis. Nunc etiam aduehuntur ex Luſitania,inſuliſque Aethiopicis.

Phaleridibus.

Phalerides aues habet Parthorum Seleucia.Aquaticarum laudatiſſima Aſia.

Phalo-

Phalocrocorates aues Belearium inſularum ſunt peculiares.

Pellibus.

Ex Tana Venetorum caſtello exportantur pelles & mancipia, quæ Sarmatæ mercātur, uocantque Carcaſos.

Panibus.

In Scolo Bęotiæ uico laudatiſſ. fiebanţ panes.

Pelamidibus.

Pelamidum piſcium copiam habent Alyzones populi. Strabo ait, etiam reperiri in āguſtiis Byzantij. *Peloridibus.*

Pelorides piſces dicuntur à Peloro promontorio, ubi ſcatent.

Peponibus.

In Campania pepones optimi ſponte proueniunt.

Petroſelino.

Optimum petroſelinum ueniebat quondam ex Macedonia.

Pœphagis.

Habet India pęphagum animal duplo magnitudinem equi excedens.

Perdicibus.

Theophraſtus dixit, perdices eſſe in Paphlagonia duplici corde.

Palæſtra.

Fuerunt Spartani clariſſimi pugiles & paleſtritæ. Propertius, Multa tuæ Spartæ miramur iura palæſtræ. *Alijs rebus.*

Parthenium pigmentum habet Aegyptus.

Purpuriſſum colorem India.

Panacem herbam Clitorus mons.

Panacem unguentum Arabia.

Philoginon gemmam, Porphyritem lapidem, Perſeam arborem Aegyptus.

Phattagam animal, Porphyrum ſerpentem India.

Parnopum auem, Galatia.

Pardialum & Perſeum piſces Mare rubrum.

Populo & diuerſis rebus abundet Parrhiſiorum Lutetia.

Quercubus.

Chaonia pars Epyri, glandibus abundat, & quercubus. Ouid. l. 10. Vmbra loco venit, non Chaonis abſuit arbor.

Dodona ſylua Epyri. Val. Flac. l. 1. Argon. Dedonida quercū Ingredior. Syl. l. 3. Implet fatidico Dodonida munere quercum.

Oſſa mons Theſſaliæ. Val. Flac. Fleuit vbi Oſſeæ captaret munera quercus.

Racemis.

Cæcubum oppidum in ſinu Caietano terras habet optimi vini feraces. Horat. Cæcubū, & prælo domitam Caleno Tu bibis vuam.

Tmolus mons Lydiæ Ouid. l. 4 de Ponto, Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos, Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Methymna Ouid. Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos.

Rhombis.

Adria, ſeu mare Adriaticum. Iuue. Sat. 4 Indicat Adriaci ſpacium admirabile Rhombi.

Rhombitem Ptolemæus ait eſſe fluuiū poſt Mæotidem, Rhomborū frequentia nominatū.

Plinius, ait, Rhombum Rauennæ eſſe laudatiſſimum.

Roſis.

Pæſtum oppidum in Lucania bis in anno fructus quoſdam, & in his roſas parit. Virg. l. 4. Georg. Biferiq; roſaria Pæſti. Idem de Roſa. Vidi præſtano gaudere roſaria cultu.

Pangæum quoque montem roſis feracem eſſe docet Plin. l. 21. cap. 4.

Abundat & Campania optimis roſis, quibus præcipua dignatio. His Pli. addit Præneſtinam & Mileſiam: eſt etiam Cyrenis odoratiſſima roſa.

Reſina.

Reſina humor eſt fluens ab arboribus, etiam in eiſdem reſidēs. Plautus Aegyptiam probat, in Mercatore dicens: Reſiam ex melle Aegyptiam vorato, ſaluum feceris.

Raphanis

Digitized by Google

Raphanis.

Raphanus herba eſt ſeu radix cumeſtibilis,tam frequens & nobilis apud Delphos,vt ex auro diceretur,Beta ex argento,Rapum ex plumbo.Æquat in Germania infantum puerorum magnitudinem.In Ægypto Raphani ſparguntur nitro, vbi ſunt ſuauitate præcipui.

Lacidæ quoque populi Atticę raphanorũ habent copiam.Apud eos moris erat, vt qui fuiſſet in adulterio deprehenſus, ignominioſas pœnas daret impactis in pudẽdam corporis partem raphanis,qui ibidem creſcunt mira magnitudine.

Rapis.

Plinius lib.18.dat palmam rapis, in Nurſino agro naſcentibus.

Reſeda.

Reſedam herbam,collectiones,inflammationesque decutiẽtem, habet Ariminum magno prouentu.

Riuis.

Methone vrbs riuis abundat Seneca in Troade: An frequens riuis leuibus Methone?

Serpentibus.

Ophiuſa inſula dicta eſt à multitudine ſerpentum, Ophis enim Græcè ſerpentẽ ſignificat: Vnde Ophiogenæ populi in Helleſponto, qui ſerpentum ictus tactu leuant, & impoſita manu,corporis venena extrahunt.

Mauritania.Horatius:Nec Mauris animo mitiori anguibus.

Libya.Syllius:Terga damus,Libycisq;parem non eſſe fatemur Anguibus Auſoniam.

Africa Horat.lib.1.Ser.Candida afflaſſet peior ſerpentibus Afris.

Sinneſſa vrbs Campaniæ.Oui.lib.15.Vulturnus,niueisq;frequens Sinneſſa colubris.

Cinyphis flu.eſt Libyæ inter duas ſyrtes,capris & ſerpentibus, abundans. Pamphil. Affer Cinyphij caput colubri.

Candei populi Orientales ſerpentibus veſcuntur. Vnde & Ophiophagi vocãtur Neque eſt alia regio earum fertilior,autore Plinio.

In India ſerpentes in tantã adoleſcunt magnitudinem, vt ſolidos hauriant ceruos taurosq;

Tanti ſunt & apud Rhindacum amnem in Ponte, vt ſuperuolantes,quamuis alte perniciterq;alites hauſtu raptas abſorbeant.

Conſtat apud Baragadam fluuium ſerpentem centum & viginti pedum lõgitudinis à Regulo interfectum.Quod eſt argumentum,maximos ibidem naſci.

Sulphure.

Naſcitur(inquit Plinius)ſulphus in inſulis Æolijs, inter Siciliam & Italiam. Sed nobiliſſimum in Melo inſula in Italia quoque inuenitur in Neapolitano Cãpanoque agro & collibus,qui vocantur Leucogabi. Volat.ait, nunc foſſile ſulphur eſſe in agro Volaterrano. Narquoque fluuius aquas habet Sulphureas:Auſonius: Fluminibuſque Italis præpollens ſulphureus Nar.

Segetibus.

Apud Cinyphem Libyæ fluuium magna eſt frugum copia.Vnde Oui. Cinyphiæ ſegetis citius numerabis ariſtas.

Multis teſtimonijs conſtat Libyam & Africam ſegetibus ãbundare. Mantuanus in Syluis: Vbi Lybicæ ſegetes vbi Gnoſia Vina.Ouid.l.4.de Ponto;Africa quot ſegetes,quot Tmolia terra racemos.Ab hac rerum copia, Cererem Agr. Libyſſam vocant autore Feſto.

Gargarus mons Phrygiæ.Ouid Gargare quot habet Methymna racemos.

Scaris piſcibus.

Scaros piſces habet Carpathium mare.Horat,Non me Lucrina iuuerint cõchylia, Magisve Rhombus,aut Scari:Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc vertat mare Eois fluctibus dixit,ideſt,Orientalibus,propter mare Carpathium. Hũc piſcem Optatus Helipertius præfectus claſſis ſub Claudio principe,è Carpathio aduexit. Numeratur autem inter cibos electiles.Varro apud Gellium teſtis eſt,Sacros Cilices omnium eſſe præſtantiſſimos.

Sagittis.

Sequentia loca incolas habuerũt perititiſſimus ſagittarum. Creta.Verg.à Cyti;Attica Cretea ſternebat rura ſagitta.

Lycia,Ver.lib.8.ille mihi inſignem pharetram Lyciasque ſagittas Diſcendẽs, Pharetramque auro deait intertextam.

Cydon

Cydon vrbs Cretæ.Stat.lib.7.Theb.Cydonæas anteiebat veſa ſagittas.
Gortyna,Luc.lib.6.Dictæ procul ecce manu Gortynis arundo. Idem Nec Eois peior Gortyna ſagittis.
Dicte Syll.lib.13.Dactæa per auras Tranat,& in medium perlabitur vrbis arundo.
Parthia. Mantuanus in Alphonſo. Nec Parthica tanto Agmine per cæli nubem ſe fundit arundo.Hæc ratione Catullus Pathos vocat Sagittifero.5.
Erithra ſeu Erithræ.Sidonius.Fortè ſagittiferas Euani populatus Erithras. De Oriẽtalibus populis Val.Flac.lib.5.Quos neque Iber,neque tuta ſuis aurora ſagittis Suſtinet. Per auroram intelligit Orientales.

Sariſſis.

Sariſſæ dicuntur haſtæ Macedonum.Ouid.li.12.Qui clypeo gladioque,Macedoniaq;Sariſſa Luc.l.8.Primi Pellæas arcu fregere Sariſſas.

Smaragdis.

Smaragdo gemma viridi, & oculorum aciem recreante abũdant Erithra & Scythia Claudian.Inter Erithræos ſurgentia colla Smaragdos.
Reperitur etiam in India, & Cypri ærifodinis. Plin.ait Ægyptorum Schyticorumque ſmaragdorum tantam eſſe duriciem, vt nequeant vulnerari. Ait & Scythicos omnium eſſe nobiliſſimos.

Siſtris.

Siſtrum tinnulum eſt inſtrumentum ab Ægyptijs repertum, quo vtebantur in ſacris iſidis,vnde Siſtrati Ægyptij dicuntur.Mart.Linigeri fugiunt calui,ſiſtrataque turba.Ouid. li.3.Eleg.Quid nunc ſacra iuuant, quid nunc Ægyptia proſunt Siſtra.

Saccaro.

Saccarum dicitur mel in arundinibus collectum inſtar gummi candidum, & dentibus fragile. Saccarum autem fert Arabia, ſed laudatius India.

Stanno.

Caſſiterides decem ſunt inſulæ in Hiſpania, ex quibus effoditur Stannum quod Caſſiterũ appellatur.Diodorus ait,venam ſtanni eſſe in Britannia,iuxta Helenum promontorium, quod nunc Cornubiam vocant.

Saxis.

Mantuanus Æpeninum ſaxoſum, Pamphilus Ceraunia ſcopuloſa, Calentius Pelion lapidoſum vocant, quòd ſaxis abundent.
De Eryce monte Siciliæ,Seneca in Medæa. Quæcunque generat inuiſos ſaxis Eryx.

Stamine.

Pergamus Attali regia Nemphis & Babylon vrbes ingenioſæ fuerunt in texendis ſtaminibus, politianus in Ruſt. Textile nec tenero ſub tegmine fulgeat aurum, Spirantes referent vultus,quæ Pergamus olim Artifici deſcripſit acu,quæ ſtamina Memphis,Quæ Tyros & Babylon radio cinxere ſonanti.

Sale, & Salinis.

Hammanientes Cyrenaicæ regionis populi,domos ſale montibus ſuis exciſo,ceu lapide conſtruunt.
Sunt etiam in Saxonia Salinæ vberrimæ,& argenti fodinæ ab Othone primo inuentæ.
Alos vrbs Achaiæ, à ſale ibidem reperto meruit nomen.
In Ormeno monte Indiæ quum ſal eruitur, & inſtar lapidum cęditur,fertur poſtea renaſci mira vbertate.
Apud Cyprum ſal hammoniacum dicitur, quod in arena reperitur.
Biſuntium vrbs eſt Burgundiæ, in cuius agro duo ſunt fontes; alter aquæ dulcis,alter vnde ſal igne denſatum conficiunt,candore præſtans,& maximum eius gentis vectigal.
Tarentini ſale abundant candidiſſimo atq;foſſili,quem Plin. ait eſſe omnium ſuauiſſimũ.
Apud Bactros amnis Ochus & Iaxartes ex appoſitis montib.deferunt ſalis ramenta.
Sunt & in Africa lacus turbidi ſal ferentes.
In Carus Arabiæ oppido muros domoſque maſſis ſalis faciunt,aqua ferruminantes.

Salicibus.

Ameriã vrbs Vmbriæ fuit quondam ſalicibus ferax. Virg. Atque Amerina parat lentæ retinacula viti.

Salici-

Digitized by Google

Setabo.

Setabum genus eſt lini,ſudarijs aptiſſimi,& tenuitate præcipui,quo abundat Hiſpaniæ vrbs Stabis nomine. Catul. Nam ſudaria Setaba ex Iberis miſerunt mihi muneri Fabul. & Veran.

Sparto.

Spartum herba eſt in Hiſpania frequens,qua optimum etiam conficitur linum.Strabo ait, in Hiſpania campum eſſe Spartarium,à Sparti multitudine nuncupatum.

Scombris.

Scombaria inſula eſt, vel promontorium contra Africam, ſcombris piſcibus abundans. Vnde nomen tractum.

Saliunca.

Saliuncam herbam breuem & folioſam multæ ſuauitatis gignit Pannonia & Norica.

Suebus.

Sues in Arcadia adeò ſaginantur, vt Plinius ſcribat,Soricem in corpore cuiuſdam præpinguis nidificaſſe.

Struthio camelis.

Struthio cameli aues ſunt in Africa & Æthiopia, tantæ magnitudinis, vt altitudinem hominis inſidentis equo ſuperent, & celeritate vincant.

Salmonibus.

Salmo fluuiatilis in Aquitania, præfertur marino.

Sampſuco.

Sampſucus herba eſt. Mitylenis plurima, qua optimum conficitur oleum, quod Sampſucinum dicitur.

Speculis.

Optima ſpecula olim fiebant Brunduſij, ſtanno & ære mixtis. autor Plin.

Signis.

Rhodi 73. millia ſignorum fuiſſe, Mutianus apud Plin.teſtis eſt.

Sinopide pigmento.

Sinopis primùm inuenta eſt in Ponto. Inde nomen à Sinope vrbe. Naſcitur in Ægypto, Balearibus,Africa,ſed optima in Lemno & Cappadocia.

Siliqua.

Siliqua arbor naſcitur frequens in Syria Ioniaq;& circa Gnydon, atque in Rhodo ſemper comatibus folijs.

Syluis.

Mare rubrum & totus Orientis Oceanus refertus eſt ſyluis.
Tylos quoque inſula maris Perſici,quà ſpectat Orientem.

Subere.

Suber præcipuè naſcitur circa Elidem,aut Spartam.Plinij temporibus naſcebatur in Italia.

Scirpis.

Mauri mapalia ſua tegunt ſcirpis,tanta eorum multitudine affluunt.His & nautæ in Pado velificant.

Stipulis.

In Leboriuo Campaniæ agro tanta eſt ſtipularum craſſitudo, vt eis ligni vice vtantur.

Serpillo.

Plin.lib.19.ait,montes Thraciæ ſcatere ſerpillo.

Spongiis.

Spongiæ molliſſimæ ſunt circa Lyciam,in Helleſponto aſperæ,denſæ circa Malæam.

Aliis rebus.

Sarcocollam paruæ arboris lachrymam habet Perſis.
Sandaracum pigmentum. Topazos ſiue Topazonos rubri maris inſula.
Selenitem gemmam Arabia.
Seſamum frugem India.
Syroperdicem auem perdice minorem, Antiochia.
Scythicem herba Bœotica.
Stœchadem herbam odoratam Stœchades inſulæ.
Syderitem gemmam Arabia.

Silurum

Digitized by Google

Silurum piſcem Nilus.
Scorpiones Africa.

Terebinthis.

Oricos, ſeu Orithos, ciuitas eſt iuxta Epyrum abundās Terebintho arbore, quæ propterea vocatur Orithia. Virg. l. 10. Incluſum buxo, aut Orithia Terebintho Lucet ebur.
Tyria quoque habet Terebinthum, maximè in Damaſco.

Talpis.

Talpis ſcatet tota Bœotia, præterquam Coronea vrbs, vbi nec gignuntur, nec alla ta viuū
Plinius ait, talpes in Orchomeno cuncta ſubruere.

Thure.

Sabæa regio Arabiæ, & tota fermè Arabia abundat thure. Pli. Sabæi Arabum propter thura clariſſimi Val. Flac. li. 6. Argō. Hac quoque thuriferos felicia regna Sabæos Vir. l. 1. Aen. Centumq; Sabæo Thure calent aræ. Idem. India mittit ebur, molles ſua Thura Sabæi.
Minæi Arabiæ populi, primi commercium thuris fecere, maximæq; exercent.
Abundat etiam thure Panchaia regio Arabiæ. Lucr. l. 8. Araque Panchæos exhalat propter odores.
Thure quoque nobilis eſt Libanus, mons Phœniciæ. Auſonius Florum ſpirat odor, Libani ceu montis honor thus.

Topazio.

Topazio lapide precioſo abūdat Topazios inſ. maris rubri, à quo & nomen ſumpſit. Reperitur & in Arabiæ inſula, quæ Chytis vocatur.

Teſtudinibus.

Scribit Plin. in Taprobane inſula tantam pleriſque in locis teſtudinum reperiri multitudinem, vt earum ſuperficie contegantur habitant uni familiæ.
In Carmaniæ angulo ſunt Chelonophagi (inquit Pli.) teſtudinum ſuperficie caſas tegētes. & carne veſcentes. Sunt & in Africa plurimæ.
Teſtudines tantæ magnitudinis habet Indicum mare, vt ſingularum ſuperficie habitabiles caſæ integantur, atque inter inſulas, rubri præcipuè maris, his nauigent cymbis.
Troglodítæ cornigeras habent, vt in Lyra annexis cornibus latis, ſed mobilibus, quorum in natando remigio ſe adiuuant.

Tædis.

Tæda arbor, nuptijs quondam ſacra frequens eſt in Calabria.

Thapſia.

Thapſita ferula ſylueſtris, nomen ſumpſit à Thapſo inſula, in qua abundat.

Tigribus.

Reperiuntur tigres in India apud Praſios populos, magnitudine duplici, quam ſit Leo. Iuu. Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem.
Sunt & frequentes in Hyrcania & Armenia, quæ propterea Hyrcanæ & Armeniæ dicuntur à poetis. Virg. Daphnis & Armenias curru ſubiungere Tigres Iuſtituit.
Dicuntur & Gangeticę à Gange. Ouid. l. 6. Met. Nec mora, traxit Ityn, veluti Gāgetica ceruæ Lactentem fœtum per ſyluas Tygris opacas.
Eadem ratione dicuntur Caucaſeæ, a Caucaſo monte Scythiæ. Syllius, Caucaſeam luſtrans virgato corpore Tigrim.
Et Caſpiæ a Caſpia Scythiæ regione. Claud. Si tu ſancta Ceres, & te nō Caſpia tigris Edidit.
Parthicæ a Parthia. Idem, Quem Parthica tigris velat.
Prope Niphatem Scythiæ fluuium ſunt etiam tigres. Sidon. Aut tigriferi pharetrata per arua Niphatis.

Tarandis.

Tarandum animal tauri magnitudine, & pelle verſi coloris (qua ſcuta fiunt) fert. Scythia.

Torſionibus.

Torſio piſcis eſt ſimilis Delphino, præterquam roſtro. Hunc gignit mare Ponticum.

Thriſſis piſcibus.

Thriſſas in Tyberi flluuio laudatiſſimas reperiri ſcribit Plinius. Has in Ægypto circa Meroæ magnum, coloni flebilibus numeris eſcæ vice deceptas epulantur.

Thymnis.

Strabo ait, thymnos piſces mirę magnitudinis ī Hiſpania reperiri, eosq; grāde veſci prodit.

Thricys.

Thriciis.

hriciæ piſces ſunt frequentes in Iſtro, ex quo quum in mare venerunt, nunquam poſteà remeant.

Thymallo.

Thymallum piſcem magnitudine cubitali gignit Ticinus Italiæ fluuius.

Tuberibus.

Tubera poma, ſeu cibi in magnis olim deliciis fuerunt. Aſię nobiliſſima extitere circa Lãpſacum & Alopeconeſum. Græciæ verò circa Elidem. Præſtant Africana. De his Martialis, Rumpimus altricem tenero de vertice terrã Tubera: Boletis poma ſecũda ſumus.

Tela.

Auſonius telam commendat Perſicam, vbi ait: Laudet Achæmenias Orientis gloria telas Molle aurum paliis Græcia texe tuis.

Commendatur Aegyptia ob præcipuam lini bonitatem, vel quod multi licijs (quæ polymita dicuntur) texere docuerint Lucanus l. 10. Vt mos eſt Pharii miſcendi licia telis.

Setabis vrbs Hiſpaniæ tela claruit. Syllius l. 3. Atque altrix celſa mittebat Setabis arce, Setabis & telas arabum ſpreuiſſe ſuperbas Et Peluſiaco filum componere Nilo.

Tauris.

Clitumnus fluuius eſt Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues (qui ibidem ſunt frequentes) reddit. Stat. l. 1. Syl. Aut præſtent niueos Clitumna noualia tauros.

Meuania oppidum eſt Vmbriæ, Clitumno fluuio propinquum, ferax taurorum & armentorum. Luc l. 1. Eſt qui tauriferis vbi ſe Meuania campis explicat.

Taxis.

Taxus arbor eſt feralis, baccas proferens venenatas, à quo taxicum velut toxicum appellatur. Frequens eſt in Hiſpania & Corſica. Vnde Vergilius, Sic tua Cyrneos fugiant examina taxos. Plinius ait, Arcadiæ taxos tam præſentis eſſe veneni, vt ſi quis ſub ijs dormiat, cibumue capiat, ſtatim moriatur.

Tapetibus.

Alexandria & Aſſyria tapetibus claruerunt, qui inde Aſſyrii & Alexandrini vocãtur. Stat. l. 2. Theb. Fuderat Aſſyrijs extincta tapetibus alto Membra thoro.

Thermis.

Baiæ ciuitas eſt Campaniæ, in cuius agro calidæ ſunt aquæ ad voluptatem, & varios morbos aptiſſimæ. Vnde & thermæ Baianæ celebratæ ſunt.

Tragoni & Trogete.

Tragonis, ſeu Rhagion, herba naſcitur in Creta tantum inſula in maritimis, Iunipero ſimilis, & ſemine, & folio, & ramis.

Troges arbor naſcitur in inferiore Gyrenaicæ parte.

Thymo.

Thymus, ſeu Thymum herba eſt apibus gratiſſima, qua abundãt Hybla & Himettus. Vergilius in Bucol. Nerine Galatæa, thymo mihi dulcior Hible. Mart. lib. 5. Hyblæis madidas thymis placentas.

Tritico.

Plinius ait, Byzantium Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, atq; miſſa Auguſto ex vno grano quadringenta paucis minus germina, & 349. ſtipulas Neroni ex vno grano.

Tribulis.

Cum centeſimo quidem & Leontini Siciliæ campi fundunt. Sunt in primis feraces tritici tota Betica & Aegyptus.

Thracia tantam habet tribulorum copiam, vt eorum foliis equos ſaginẽt, qui ad Strymona habitant.

Tragelaphis.

Tragelaphi animalia iuxta Phaſim Colchorum amnem, nec alibi naſcuntur.

Turdis.

Idem ait, turdos frequentes in Germania cerni maximè hyemis tempore.

Vaſis.

Habet Samos inſula figulinum lutum, conficiendis vaſis (quæ in eſculentis laudantur) aptiſſimum. Vnde Tibullus l. 2. At tibi læta trahant Samiæ conuiuia teſtę.

Cumæ quoque ciuitas Campaniæ vaſis olim terreis gloriabatur. Idem Tibullus, Fictaque Cumana lubrica terra rota.

Corin-

Digitized by Google

Corinthus vrbs Græciæ, prima toreumatum, vaſorumque luxuriam commenta eſt, quæ Corinthia propterea dicuntur, & eorum amatores Corinthiarij. Suetonius in Auguſto, Pater argentarius, ego Corinthiarius. Statius, Araque ab Iſthmiacis auro potiora metallis.

Venenis, & herbis venenatis.

Abundat venenis & herbis veneficis Theſſalia. Tibullus lib. 1. Quicquid & herbarum. Theſſala terra dedit. Propert. l. 1. Et bibere è tota toxica Theſſalia. Luc. l. 6. Theſſala quinetiam tellus herbasq; nocentes Rupibus ingenuit. Ouid. lib. 3. Nam mea Theſſalico languent deuota veneno Corpora.

Pontus quoque veneficijs abundat herbis. Verg. in Buc. Has herbas, atq; hæc pōto mihi lecta venena, Ipſa dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto.

Colchos & Iberia sūt etiam feraces veneni. Horat. Herbasq. quas Colchos & Iberia mittit venenorum ferax.

Scythia. Stat. l. 4. Theb. Et Scythicis quoties armata venenis Colchis aget.

Athrax vrbs eſt Theſſaliæ, itidem veneni ferax. Val. Flac. l. 6. Athracio Lunam ſpumare veneno ſciret.

Citæa fuit vrbs veneficijs famoſa. Propertius lib. 1. Tunc ego crediderim vobis & ſidera & amnes Poſſe Citæinis ducere carminibus. Vnde & maga Citæis ab eadē vocatur li. 2. vbi ait, Non hic herba valet, nō hic nocturna Citæis, Nō per Medeæ gramina cocta manus.

Phaſis fluuius Colchorum. Ouid. Quid te Phaſiacæ iuuenerunt gramina terræ?

Vellere.

Seres populi ſunt orientales, apud quos arbores ſunt non folia ſolum, ſed lanam quoque tenuiſſimam proferentes, ex quarum frondib. caniciem depectunt aqua perfuſam, & ex vellere veſtimenta conficiunt, quæ vocantur Serica. Virg. l. 2. Georg. Velleraq. vt folijs depectunt tenuia Seres. Prop. l. 1. Quid releuant varijs Serica textilibus?

Milætus vrbs ioniæ, lanarum & vellerum præſtantia magnam quoque meruit laudem. Mar. Nec Milætus erat vellere dignatus Horat. l. 1. Epiſt. Alter Milæti textam cane peius & angue Vitabit chlamydem. Virg. l. 3. Georg. quamuis Mileſia magno Vellera mutentur, Tyrios imitata colores.

Veſtibus.

In Pellene Achaiæ ciuitate diuerſæ veſtimentorum formæ fieri conſueuerunt. Veſtes Pellenicæ adeò nobiles fuerunt, vt in Iunonis ludis ac certaminibus, victori Lacerna Pellēnica præmij vice daretur.

Vlmis.

Pteleon vrbs Theſſaliæ, nomen habuit ab vlmorum frequentia.

Vitulis.

Sunt qui velint, Italiam à taurorum, boum, vitulorumq. multitudine & præſtantia nominatam Græci enim (inquit Gellius) Italos vocant vitulos.

Vrbibus.

In Creta inſula centum fuerunt vrbes Ouid. l. 6. Fama noui centum Cretæas forſitā vrbes Impleſſet monſtri. Idem in Epiſt. Non ego te Cretæ centum digeſta per vrbes Aſpiciam.

Aegypti regnante Amaſi viginti millia vrbium habitauerunt. In Bactrianis mille vrbes fuerunt, in Italia ſeptingentæ.

Tarraconenſis Hiſpania continet oppida 293.

Polybius ſcribit, trecentas Celtiberorum vrbes à Tiberio Graccho expugnatas.

Viuarijs.

Viuaria animalium (inquit Volat.) ad tria millia in tota Britanniæ inſula cernuntur.

Vrtica piſce.

Vrtica piſcis adhærens ſcopulis frequens eſt in Chalcide Euboïæ.

Vnguentis.

Vnguentum roſaceū optimum eſt apud Phaſelidem. Neapolim & Capuā Crocinū in Cilicia & Rhodo Nardinum apud Tharſum. Oenanthinum & Omphacinū apud Cyprum. Adramictinum, Amarāthinum, Coum, Melinum, Metopium, Mendeſium, in Aegypto. Iridis optimum apud Elidem. Fuit & Agathuſa inſula vnguento nobilis, vna earum quæ Sporades dicūtur. Item Syria Propertius l. 2. Quum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Antiquitus laudatiſſimū fuit vnguentum in Delo inſ. Terrarū omnium accōmodatiſſima vnguen-

vnguentis eſt Ægyptus. Ab ea Campania eſt proxima as copia roſæ. Bathylli populi, Cyprij, Cyziceni, Corinthii, vnguentis madent.

Vrſis.

In Meſia vrſi ſunt alibi tanto interfecti veneno, vt canes venantes ſolo afflatu perimant. Apud Rhoxolanos & Lituanos maximi capiũtur vrſi, qui mãſuefacti regibus sũt in delicijs.

Vris.

Vri animalia ſunt magnitudine tauri, quæ in Germaniæ ſyluis reperiuntur.

Vlulis.

Vlulæ in Borſippa Aſſyriæ ciuitate, miræ magnitudinis, ac cibo expetitæ inueniuntur.

Ventis.

Gonoeſſa Ætoliæ ciuitas, perpetuis ventis agitatur. Seneca in Troade, An carens nũquam Gonoeſſa vento.

Vnionibus.

Vniones gemmæ reperiuntur in Gange Mant. Vnioq; ingenti candens Gangeticus orbe.

Vitro.

Plinius ait, Sidonem vitri officinis quondam fuiſſe nobilem. Idem l.5. Sidonem vocat vitri artificem.

Vitra fiunt in India è criſtallo & ob id nullum comparatur Indico.

Vnedonibus.

Iuba apud Plinium teſtis eſt, vnedones arbores eſſe in Arabia quinquagenum cubitorũ altitudine.

Vicis.

Habuit inſula Taprobane vicos 700. quos pagos dicimus.

Vulturibus.

Vultures non aliorſum dicuntur Caucaſei, quàm quòd in Caucaſo abundent Vir. in Buc. Caucaſeaſq; refert volucres furtumq; Promethei. Hinc Torta poetarum fabula de Prometheo, quem ibidem rodi à vulture fabulantur.

Vlua.

Paduſa fluuius Rauennæ vicinus plurimum habet vluæ. Mantuanus, Et vlniparæ tellus vicina Paduſæ.

Vino & vitibus.

Tmolus mons Lydiæ, Falernus & Maſſicus Campaniæ, Aulon Calabriæ, optimo abundãt vino Tmolus: Syl. lib.7. Atq; ex illo tempore diues Tmolus Ouid. lib.6. Met.

Deſeruere ſui Nymphæ vineta Tmol. Fal Varro, Quod far comparãdum Campano? quod triticum Appulo? quod vinum Falerno? Tibullus: Nũc mihi fumoſos veteris proferre Faler. Maſſicus; Hor Eſt qui nec veteris pocula Maſſici. Virg. lib.7. Vertunt felicia Baccho Maſſica Aulon; Hor. Et amicus Aulon Fertilis Baccho minimum Falernis Inuidet vuis.

Martialis Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon, Det pretioſa tibi vellera, vina mihi.

Gaurus quoque mons Campaniæ, vinum habuit laudabile, vt Falernus.

Commendatur & vinum Lesbium Proper. l.1. Lesbia Mentoreo vina bibas opere. Hor. Hic innocentis pocula Lesbij Duces ſub vmbra. Ariſt. (vt ſcribit Gell. li. 12) ægrotanos guſtato vino Rhodio, inquit, Firmum hercle vinum, & iucundum. Deguſtato inde Lesbio, Vtrũque inquit, oppido bonum, ſed ſuauius Lesbium.

Methymna ciuitas fuit in Lesbo, vini bonitate nobilis Virg. li.2. Georg. Quam Methymneo carpit de palmite Lesbos. Syll. l.7. Ac Methymna ferax, Latijs ceſſere Falernis.

Cæcubum oppidum Campaniæ commendat etiam vini bonitas. Mart. Cæcuba Fundanis generoſa coquuntur amicis Hor. Cæcubum, & prælo domitam Caleno. Tu bibes vuam.

Fuit & in Caleno vrbe Campaniæ vinum generoſum. Iuuen. Quæ molle Calenum Porrectura viro miſcet ſitiente Rubetam.

Formæ vrbs iuxta Caietam, antiqua Læſtrigonum ſedes, fuit nobili vino. Hor. Mea nec Falernæ Temperent vites, neque Formiani Pocula colles.

Setina vrbs Campaniæ ſuperbit etiam vini bonitate. Mart. l.4. Tu Setina quidem ſemper, vel Maſſica ponis.

De Surreno Campaniæ oppido, Mar. Surentina libris, nec Myrthina picta, nec aurum Sume dabunt calices hæc tibi vina ſuos.

Digitized by Google

Habuit & ſpræſtiſſes vuas Alba vrbs Italiæ, Mart. Hoc de Cæſareis mitis vindemia cellis Mittit, Iulæo quæ ſibi monte placet.

Fundarum etiam commendatur à Fundis oppidò Campaniæ Martial. Hæc Fundana tulit felix Autumnus opimi.

Meſſana vrbs Siciliæ à Mamertinis Campaniæ populis habitata optimum ferebat vinũ. Mar. Amphora Neſtoreo tibi Mamertina ſenecta. Si detur, quoduis nomen habere poteſt. Plinius. Quartum curriculum obtinuere publicis epulis à diuo Auguſto Mamertina circa Meſſanam in Sicilia genita.

Chios inſula mari Ægei, & Aruiſium in ea promontorium laudantur vini præſtantia. Syll. l.7. Et ambroſijs Aruiſia pocula ſuccis.

Veientum Ethruriæ oppidum. Hor. Qui Veientanum feſtis potare diebus. Martil. 2. Veientana tuam ſi domat vua ſitim.

Aminæi populi fuerunt, vbi nunc eſt Falernus, quorum regio Aminæa dicebatur vini feraciſſima. Virg. lib. 2. Georg. Sunt & Aminææ vites firmiſſima vina.

Thaſus inſula maris Ægei vinum habuit laudabile. Virg. l. 2. Georg. Sunt Thaſiæ vites ſunt & Mareotides albæ.

Mareotis pars Ægypti itidem. Horat. Mentemq; lymphatam Mareotico Redegit in veros timores Stat. l. 3. Syl. Sparſit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ. Hoc vinum durat in longam vetuſtatem.

Naxos inſula maris Ægei à fertilitate vini Dioniſia dicta eſt. Vnde Pont. vitigenam eam appellat, dicens: Hanc poſt vitigenæ ſpaciantem littora Naxi Bacchica. Stat. lib. 4. Achil. Lennos, & à tergo decreſcit Bacchica.

Maronea vrbis Ciconum laudata eſt vino, quo Vlyſſes inebriauit Polyphemũ. Tibull. Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho.

Methone quoq; vrbs in Thracia nomen habuit à vini copia Methis enim ebrietas.

Tarraco in Hiſpania, etiam vino claruit Syll. lib. 3. Dat Tarraco puben Vitifera, & Latio tantum ceſſura Lyæo.

Vina apud Græcos celebrata fuere Prannium Cereri ſacrum, Chium Thaſium, Lesbium Creticum, & apud Syracuſanos Polium, Coum, denique & Rhodium.

Celebrantur & alia pleraq; loca vini bonitate, quæ omnia longum eſſet recẽſere. Propterea ſummatim ſubijciamus, quòd in compẽdium redegimus ex Plin. l. 14. c. 16. Auguſtus (inquit) Setinum prætulit cunctis. Antea Cæcubo erat generoſitas in paluſtribus populetis. Secũda nobilitas agro Falerno. Naſcitur Gauranũ in ſummis collibus medijs Fauſtinum, imis Falernũ Albanæ vuæ ſunt prædulces Surrentina in vineis tãtum naſcuntur, cõualeſcẽtibus maximè probata propter tenuitatem, ſalubritatemque. Nam quæ ſpiſſa ſunt, non adeo proſunt morbis. Surrentino medici nobilitatem dabant. Certant Maſſica æque ex monte Gaurano. Proponuntur Galena, & quæ in vineis arbuſtiſque naſcuntur, Fundana Auguſtus probauit Mamertina circa Meſſanã Siciliæ genita. Poſulana ab autore dicta etiam laudantur. Rhetica Falernis tãtum poſt habentur à Virgilio. Ethruriæ palmam Luna habet, Liguriæ genua, inter Pyreneum Alpeſq; Maſſilia, Hiſpaniarum Laletana, copia nobilitantur. Elegantia vero Tarraconenſia, atq; Lauroneſia, & Balearica ex inſulis Italiæ, primis conferuntur. In ſumma gloria fuere Thaſium Chiũque. Ex Chio quo Aruiſium vocant. Item Lesbiũ, quod ſponte naturæ ſuæ mare ſapit. Gratia eſt & Clazomenio.

Quid autem de Gallicis dicendum? De quibus veteres nihil ferè ſcriptum reliquerunt, ne alienæ gentis gloria, ſuam ipſi deprimerent. Exiſtimabant, fuliginem & tenebras ſuis inductum iri, ſi de noſtratibus verba fecerent. Sciebant enim terram Gallicam populi virtute omnium præſtantiſſimam, vini quoq; gloria nòn eſſe inferiorem, imò & feliciorem multo. Propterea hoc velut conniuentes prætermiſerunt, quum tamẽ ſit in confeſſo, Belnenſibus, Niuernis, Andegauenſibus, Aurelianis, Parrhiſinis meliora nõ reperiri, etiamſi exotica omnia conferre libeat.

Sed iam noſtræ Copiæ finem faciamus. Nam tametſi curſim omnia, & velut per traſennã attigerimus, remque omnẽ leui (quod aiunt) brachio excuſſerimus, ſatis tamen hæc ipſis etiam literarum helluonibus fore confido. Quòd ſi quis rem parũ accuratè dicat curatam, curiet curioſius. Habebit ſaltem, vbi doctrinæ ſuæ, & eloquentiæ neruos exerceat.

LOCA

LOCA DIVERSIS REB. CARENTIA.

CONgruum videtur, vt rerum copiam ſubſequatur penuria. Propterea paucis narrare conſtitui, quibus locis quæq; res deſint, vt animi paſcantur varietate, quæ tantum voluptatis conſueuit parere, quantum ciborũ diuerſitas, menſis. Sed iam hanc rumpamus glaciem, & iter aperiamus lectori.

Inſula eſt Charthaginẽ verſus, Gauleegalata nomine, cuius terra Scorpionem dirum animal Africæ necat.

Dicuntur & in Clupea emori ſcorpiones.

Nilus vnus omniũ fluuiorum nullas expirat auras, autore Plin. Sigaros Arabiæ eſt inſula, quam canes non intrant. Expoſitique circum littora, errando moriuntur. Tetyræ inſulæ Crocodili non adnatant, olfactusque incolarum, ſerpentes fugatur. Ceruos Africa propemodum ſola non gignit, nec etiam vrſos. Aſinis (quòd ſint frigoris impatientes) caret Pontus & Scythia regiones frigidiſſimæ. In Arabia Suillum genus non viuit in vllo genere, maximè in regione & Scænitarum populorum; Muſtellæ in Bœotiam Lebadiã illatæ ſolum ipſum fugiunt. In Thaca lepores illati moriuntur extremis quidem in littoribus. In Ebuſo Cuniculi non ſunt. In Olympo Macedoniæ monte non ſunt lupi. Lupos quoque non gignit Anglia, nec aliunde aduectos nutrit. In Creta inſula nõ ſunt vulpes nec vrſi, nec vllum omnino maleficum animal præter Phalangium. Itẽ non ſunt Cerui, nec Apri, nec Attagenæ, nec Erinacei. Plin. ait, in Africa, nec eſſe apros, nec capros, nec vrſos. Idem ait, cornicem numquam Athenis aſpici. Hirundines Thebarum tecta non ſubeunt, quoniam vrbs illa ſæpius capta ſit. Nec Biziæ in Thracia cernuntur, propter ſcelera Theſei. In Creta inſula non ſunt noctuæ, & ſi qua inuecta ſit, emoritur. Rhodos aquilam non habet, Latius locus eſt Italiæ tranſpadanæ, ad quem Ciconiæ non tranſmeant. In Fidenate agro iuxta Romam Ciconiæ nec nidum faciunt. Picus Martius negatur eſſe in agro Tarentino. Perdicens non tranſuolant Bœoticæ fines in Attica. Nõ eſt vllas auis in Ponto inſula, in qua ſepultus eſt Achilles. Cetaſi in Ægypto nulla cura vnquam potuere gigni. Hedera non naſcitur in India, niſi in mõte Mero. In Ægypto & Syria, reges in opia abietis, cedro ad claſſes feruntur vſi. Magudaris nõ prouenit Cyrenaica regione. Thymnum herbam apibus gratiſſimam non habet Arcadia. In Carina monte Cretæ, mures non reperiuntur. Templum quoq; Herculis Romæ non ingrediebantur. In Aegypto non naſcitur Hebenus arbor. Tineæ in Thracia & Phrygia nõ naſcuntur. India neq; æs, neq; plumbum habet, ſed gemmis ſuis, ac margaritis hæc permutat. Mures non ſunt in Paro inſula. Daulis oppidum eſt non procul Delphis, vbi Luſcinia nõ parit. Herodotus ait: nullos mulos gigni in Scythia, propter immenſum frigus. Montes non habet Luſitania, teſte Strabone. Cic. ait. Anglos oleo carere, & vino, pro quo ceruiſia vtantur. Gaulcon regio Lybiæ ſerpentes non nutrit. In Coronea Bœotiç vrbe Talpa nõ gignitur.

AD ILLVSTRISS. MAGNAEQVE SPEI ADOLESCENTEM, & regio prægnatum ſanguine Franciſcum Cliuenſem, Rauiſij Textoris carmen.

CVr ego nunc laudum, præco tibicẽq; tuarum
Has tibi primitias, atq; hæc monumenta laboris
Offero, et inculta fabricatũ incude volumen,
Lauligeris Frãciſce, puer gratiſſime Muſis?
Hoc fecere tui mores, & cuncta virtus;
Quæ quãtum ſurgit numeroſis mẽſibus ætas,
Tãtũ hẽt augmẽti, creſcitq; augentib. annis,
Tãta tibi in niueo, tam clara eſt gratia vultu
Tãtus in ore lepos, tã claræ in corpore dotes,
Vt triplex habeat lapidoſo ĩ pectore marmor?
Qui tantum ſpecimẽ pleno ſibi prædicet ore?
Quo fit, vt hos noſter numeros tibi mittat Apollo.

IOAN. RAVISII TEXTORIS NIVERNENSIS

NON VVLGARIS ERVDITIONIS EPISTOLÆ, NVNC RECENS A QVOPIAM ACCVRATIVS caſtigatæ, & propè innumeris mendis abſterſæ.

EPISTOLA PRIMA.

HABVI iampridem in votis mutuis te verbis conuenire, & Paucis admodum, quæ in rem tuam ſint, amicorum precibus hortari. Cœnabamus pridie huius diei domi meæ, ego & aliquot parentum tuorum, qui te à paruuſo ſemper ſibi demeruerunt. Inter cęnandum quum variis de rebus vnà loqueremur, acceſſit inſperatus neſcio quis nuncius, tuus(vt dicebat)familiaris. Protinus (vt liberorum curioſi ſunt parentes) mater tuo percũctari cæpit quomodo eſſet filio ſuo, quam proſperè valeret quantumque in literis profeciſſet? Reſpondit ille, bene quidem tibi eſſe, teque parentum monitis vbique ſemper acquieuiſſe, præterquam quod literarum ſtudia non amauiſſes. Quod vbi accepit pauperrima illa muliercula, miſerum me, quantum indoluit. Verba mea apud te fidem non caperent, ſi eiuſdem de tua hac negligentia querimonias tibi aperirem. Indoluit ſi quidem vehementius, quam vt credi valeat. Te oro, ſi hactenus dementaueris, nunc reſipiſcas, & ad literas animum conuertas. Si enim tuæ ſemper negligentiæ Epimenidis(quod aiunt)ſomnum indormires, eſſe ei cauſa mortis, quæ tibi fuit vitæ. Vale.

EPISTOLA II.

AMicorum tuorum permulti ſatis ægrè tulerunt, quod quotidianis pene cõuiciis tui te honoris ampridẽ monuerint, neque tamen aſſiduis eorum clamoribus locum reliqueris. Volebant, & ita ſperabant futurum, opera tua, quæ iam diu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti, quum vt ex ea editione aliquid tibi laudis accederet, tum etiam vt inde fructum caperent ſtudio ſi adoleſcẽtes. Quam quæſo iacturam faceres, ſi noſtris omnium votis reſponderes? Exiſtimaſne parentibus eſſe permoleſtum repulſam abs te pati, à quo omnia ſibi promittebant? Non ſum adeo imprudens rerum, vt non facilè videam nihil non maturum & concoctum curioſis hominum iudiciis committi oportere. Quinetiã ſummorum quoque ſcriptorum opera, & labores, criticis lectorũ vnguibus & lituris, plerumque vapulant. Nihilominus quum multos annos tu (hoc eſt, homo doctiſſimus) vigilias tuas ad vnguem elimaueris, ſecurè(mea quidem ſententia)potes parere, quod iampridem parturis: Ego enim iſta omnem liturarum & obeliſcorũ aleã eſſe dijudico, neque iacturam vllam inde futurã video, pręterquã quod docilem tibi iuuenẽ demereberis, & amicorum præcibus ſatisfacies. Quibus ſi non pareas, quamdiu certè viues, tãdiu male audies.

EPISTOLA III.

PVdet me noſtri huius ſęculi, quo iam ea inoleuit conſuetudo, vt ſi quis, vel proletarius, vel ſemidoctus opus aliquod rudi(quod aiunt) Minerua compegerit, magis quam fabrè fecerit; dignum ſtatim exiſtimemus, quod nihil non vellicantibus hominum iudiciis committatur, quodque lecturiant omnes, & empturiant. Quaſi verò non eſſet nobis compertum, nihil eſſe vſque adeo elimatum, quod nõ interdum lectorum vnguibus & graphijs expugnetur ſeueriſſimis. Quorſum uero hæc roget aliquis. Hortabaris me paucis ab hinc diebus, ut ego friuolas quaſdam nugas, à me tumultuato & interrupto plerumque ſtudio congeſtas curarem imprimendas; quinetiam me ſtulticiæ arguere uidebaris, quod tamdiu hoc ipſum facere ſuperſediſſem. Ne tu ipſe multum deliras, qui Horatii non perpendis cõſilium monentis, ne præcipitetur, æditio nouum prematur in annum. An uerò non uides, pleroſq; primæ in dicendo celebritatis viros, deletiles Cenſorum ſpongias pertuliſſe? Si ergo has

go bas mei laboris primitias euentilare, quid ille futurũ diceres, quũ nihil dũ cõmẽdatione dignum ſcripſerim, nihil quod marcentem lectoris ſtomachum non magis ad ſomnũ prouocet, quam ad amplius legẽdum euerberet? Quicquid habeo, parentibus referro acceptũ, magis tamen nitar honori meo cõſulere, quã incautis eorum iudiciis temere aſſentiri. Val.

EPISTOLA IIII.

QVum propter voluptates eo tui te parentes miſerunt, quo ſolent qui bonas amãt diſciplinas, da operam quam quæſo, vt eam quam de te cæperunt omnes, nõ fallas opinionem. Dicebam nouiſſimis quas ad te dedi literis, quantũ matri tuæ doluiſſet, quod accepiſſet te parum adhuc aut nihil omnino in bonis literis promoſuiſſe. Eſſes malignæ conditionis, ſi amicorũ (qui tibi honeſta & profutura conſulunt) precibus nihil cõdonares. Tuũ eſt nobis obedire vt noſtrum te hortari, Aliquid ne tibi ſuademus, quod factu nõ ſit vtile? Nos, ſi neſcis, tuæ, non noſtræ vtilitatis ſatagimus. Negligẽtiam tuam & inertiam ſuſquedeque ferremus, niſi eam ſciremus futurã dettimẽto. Fac ergo quod monemus, & proſperè tecum agetur. Si enim feceris omnia ex animi ſententia, abundè tibi ſuppeditabimus. Vale.

EPISTOLA V.

QVum certo videas, ad nullius rei ſummam niſi præcedẽtibus initiis peruenire poſſe, miror maximè, quod minores diſciplinas (ſine quibus tamẽ nõ eſt maioribus locus) adeo ſpreueris, vt earum ſtudio tibi omnium interdiceris. An quia procul ab oſtẽtationẽ poſitæ ſunt, inutiles propterea & infrugiferè tibi videntur? Vſu venit, vt qui minoribus primum elementis exerceri vel recuſant vel erubeſcunt in his quæ ſublimiora ſunt, infirmũ ingenii ſui captũ præbeant & experiantur. Neque enim credibile eſt, firmum fore ędificiũ, quod inualidis ruinoſiſque nititur fundamentis, aut eos magno oneri non ſuccubituros, qui permodico fatiſcũt. Si ſaperes, altiora molireris, ſed potius imitareris auiculas, quæ nidis ſuis nunquam egrediuntur in plumes, neque prius aeri corpuſcula committunt, quam facto primum periculo ſe idoneas ad volatum didicerint. Vale.

EPISTOLA VI.

EMergunt quotidie nouæ mihi anxietates, quæ animum meum ſupra quam cuiquam credibile ſit, variè diſtorquent. Sed nihil eſt quod dolorem meũ magis adaugeat, quã quum turpiſſimæ tuæ vitæ venit in mentem. Effluxit iam triennium, ex quo ſumptu non modico tui te parentes in ſcholis nutrierunt, tibique omnia ex animi tui ſententia abundè ſuppeditarunt. Fuere tamẽ receptæ fidei homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrarunt, te parum adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promouiſſe, ita vt tertio quoque vocabulo barbariſmum committas. Egeris, vt voles: viue tuis legibus: ego te miſſum faciam. Sciueris tamẽ rebus tuis peſſimè conſultum iri, niſi vitam in melius commutaueris.

Diſtichon.

Tot fortunati ſine morbo ſint tibi menſes.
Tempore quot verno parturit Hybla fauos.

EPISTOLA VII.

NIhil facis (vt audio) amicorum conſilia, qui tuæ tamen ſtudẽt vtilitati. Neq; laboro, neque grauatè fero, quòd verba mea ſuſque deque habeas. Doleo tamen, quòd his non pareas, qui tibi nocere non minus quàm prodeſſe valeant, Peſſimè (vt video) rebus tuis cõſuletur, ſi ſolitæ ſemper dementiæ inſtiteris, neque apud amicos culpam deprecabere, niſi eis acquieſcas, quibus & animam debes. Vale, & me ſerio; non ioco loqui exiſtemes. Nam niſi feceris quod moneo, periclitaberis parum tibi frugis accidere. Iterum Vale.

Diſtichon.

Non prius incurras duri contagia morbi.
Quàm ſeſe immiti copulet agna lupo.

EPISTOLA VIII.

SI exiſtimarem literas meas aliquid ad ſtomachum tuum facturas, tibique fore plauſibiles, ego te non minus ſcribendo ſatiarem, quam tuis ipſe clamoribus ad hoc agẽdũ me iampridem compuliſti. Culpam enim deprecari, aut noxe me eximere non poſſem, ſi repulſam à me patereris; cui te hactenus totum deuouiſti, queque tuis ſemper opibus iuuiſti & conſiliis. Sed quum videam, eorum nomen periclitari maximè, qui ſuas ineptias viris ſaltem eruditis tuiſque ſimilibus, non tam legendas, quàm ridendas exponunt & euentilant; ego infirmitatis meæ deterritus conſcientia, nugas meas tanti viri iudicio non

Digitized by Google

auſim exponere. Nam ſi ſcriberem, riſum (certo ſcio) mouerent tibi mei batiſmi, & te ab amore mei fortaſſe diuerterent. Quare noſtrę vellem deprecationi veniā non deroges. Vale decus literarum.

Diſtichon.

Sint tibi tot num mi, tot opes, auriq; talenta.
Pomaquot Alcinoi inobilis hortus alit.

EPISTOLA IX.

EX quo tempore ad bonā frugem te recepiſti, cauiſtiq; ab eorum commercio, quos more pecudum Veneri & voluptatibus non pudet indulgere: tantam vbiq; locorum famam tui nominis concitaſti, vt iam vicatim compitatimque te prædicent omnes, ac deum penè faciant. Quòd ſi eo, quo cœpiſti, pede pertexeris, certo ſcio tantam amicis futuram inde lætitiam, vt ne digitum quidem tranſuerſum à nominis tui commendatione receſſuri ſint. Pater tuus (nihil comminiſcat) tantam ex ea recedit voluptatem, vt iam ſe totum tibi deuouiſſe, relictisq; omnibus alijs quos habet liberis, in tuam vnius iuraſſe vtilitatem videatur. Quare prudenter mea quidem ſententia feceris, ſi à ſcopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem ſequere.

EPISTOLA X.

CRedebas (vt opinor) te tuis verbis fore mihi formidoloſum: quum nuper iraſcereris, euomeresq; quicquid in buccam veniret. Non ſum is qui fulgura ex vitro reformidē, cuique terrori futiles & importunæ, (qualibus tunc temporis ſtrepebas) comminationes conuicia tua nullo me detrimento afficiunt. Si tamen ſolita ſemper loquacitate ſtomachū mihi moueris, faciam tuæ ſtultitiæ pœnitere: ſecus enim illatæ ibi iniuriæ culpam præſtarem: quum tamen rebus tuis, perinde ac meis, hactenus ſemper conſuluerim. Vale.

EPISTOLA XI.

NEſcio quàm odioſa mihi ſemper fuerit ſuperba & impudens hominum arrogātia, eorum maximè, qui quum ex humili & peregrina conditione ad præpinguem cōſcéderunt, adeo protinus inſoleſcunt, primæque paupertatis obliuiſcūtur, vt neminem præ ſe ducāt hominem. Cuiuſmodi morbo, quoniam tota laboras ceruice periclitari mihi libuit poſſem necne, aliquo velut helleboro, contagioſam hanc cerebri tui expurgare dementiā. Qui vtinam preſſus paulo generis tui virilitatem examinares ac reminiſcereris, quoties pater tuus hoſtiatim domeſticamq; ſtipem emendicauit. Tu pridie quàm huc veniſſes, ne obolum quidem habebas, vnde teſtim emeres. Nudus eras tamquam ex matre. Si benignior tecum fortuna luſerit, & vtramque (quod dicitur) mammam dederit lactendam, debes propterea tantum tibi arrogare, tuoq; indulgere ſupercilio, vt iam pauonis flagellum, & exuuium leonis præ te feras? Si diuitias illas tuæ virtuti magis quàm fortuito caſui aſcribas, tota erras via nam ſi fortuna ex hominum meritis opes diſpenſaret & largiretur, multi certè emendicarent, & inedia conſumerentur, qui bonorum habent myrmecias: multi contra (in quos nouercatur eadem fortuna) opuleſcerent, & dragmæ grandine operirentur. Quare noſce teipſum, & tuorum natalium, qui ortu Nili ſunt obſcuriores, reminiſcere. Vale.

EPISTOLA XII.

NOn deſiſto literis ferè quotidianis aures tuas onerare, teq; hortari, vt verbis ātiquarijs & inuſitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen quotieſcūque ſcribis, tota tua oratio obſoletis adeo ſcatet vocabulis, vt coniectare plerumque me oporteat, quid ſibi velint tua verba. Neſcio an inuſitatum eiuſmodi ſermonem gratū cuiquam exiſtimes: ſciueris tamen tantum mihi diſplicere, quātum literatis placet Cicero. Pluris multo facerem proculcatas dictiones, quàm priſcas illas: quæ nec tibi frugem afferunt, nec eruditis voluptatē. Proinde (ſi me ames) Phauorinum ſequere, conſulentem vt verbis vtamur præſentibus, & moribus priſcis viuamus. Vale.

EPISTOLA XIII.

NVper mihi quidam retulerunt, eo te impudentiæ conſcendiſſe, vt iam non erubeſcas cum ganeonibus, perditiſſimiſque patrimoniorum decoctoribus cōuerſari, qui ōnia prandiorum gurgitibus abſumunt & abliguriunt. Quod vbi primum accepi, non potui à lachrymis temperare, adeò me tuæ calamitatis miſeruit. Quid autē de patre tuo loquar: vix certè fidem impetrarem, ſi verbis vellem conſequi quantum te dictu queat & excruciet. Miror, quòd te non pudeat tuæ immanitatis: qui decrepitum illum morti & capulo

vicinum,

vicinum, & iam in Proſerpinæ, (quod dicitur) peculio annumeratum, ſic affigas, qui ab amore tui nunquàm ne latum quidem vnguẽ receſſiſſe viſus eſt egeris vt voles, nũquã tamen ſatyras & virulenta linguarũ verbera declinabis, tantiſper ad bonã frugẽ te receperis. Vale.

EPISTOLA XIIII.

QVi miſeriam ſibi fabricant, & aſciam cruribus ſuis illidunt, ſi fortè fortuna in diſcrimen aliquod impegerint: nõ eſt quod cuiquam iraſcantur, aut in alios quam ſeipſos acerbitatis ſuæ virus euomant. Tu, vbi ſatis Veneri & gulæ indulſiſti, virtuteſque omnes, reclamantibus ne quicquam amicis, à te relegaſti: eo tandem miſeriæ redactus es, vt quorſum te verras, aut quẽ implores, neſcias. Quis quæſo in culpa? Nonne certatim omnes hoc ipſum prædixerimus tibi futurum? Verba noſtra contemptui tibi fuerunt & ludibrio. Nunc ſi tua vnius cauſa in fortunium feras patienter patere. Vale.

EPISTOLA XV.

INcredibilis me tenet admiratio, quòd creſcentibus annis nihilo plus ſapias quam quum in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo eſt adeo delirus animi, quem ſuæ tandẽ ſtultitiæ non pæniteat. Te verò nec piget nec pudet, rebus tuis etiam peſſum eũtibus, cunctiſque naſore ſuſpendentibus, & poſtica eludentibus ſanna, quòd nuces nondum reliqueris. Dic quæſo, quonam modo apud parentes ſuper vita rationabere, niſi his ignorantiæ tenebris emergas? Fuerat nobis in ſumma votorum, bene ſemper de te mereri, teque nullo nõ honoris genere proſequi. Videretur ne tibi vacantis operæ, ſi his obedires, qui tuæ ſatagũt vtilitatis. Hactenus quanta maxima potui beneuolentia, te monui. Verum niſi blandis huiuſmodi verbis animus tuus remolleſcat, preces in conuicia mutabo: tuiſque (quod dici ſolet) te pingam coloribus. Vale.

EPISTOLA XVI.

NEſcio quid in patrem deliqueris; tamen nudiuſquartus, quum epiſtolam tuam, me præſente, legeret, viſus eſt mihi frontem caperare. Eſt enim credibile, aut barbariſmũ aliquem repperiſſe, aut aliquod aliud ignorantiæ tuæ feciſſe periculum. Da operam quæſo, vt eum in amore tui contineas, eiuſq; indignationem exarmes. Quod erit tibi factu facile, ſi quid in bonis literis te profeciſſe viderit. Hæc ego iampridem tacitè, & in aurẽ tibi dixeram, iterum dico, ne poſt hac excuſationis veniam fore tibi confidas. Obſeruare debes quantum hactenus te dilexerit, quum nihil vnquam tibi deeſſe permiſerit. Niſi feceris quod moneo, peſſimè rebus tuis video cõſultum iri: nam præter ludibrium, quo afficieris, amici tui omnes te deſerent, quòd ſi fiat, quomodo viues, nullo manum porrigente? Vale.

EPISTOLA XVII.

EO foras, quando rediturus neſcio, quam citiſſimè tamen potero, redibo. Commẽdo tibi rem domeſticam. Suffragium meum demereberis, ſi me abſente ſine tumultu omnia & citra pulueris iactum ſeſe habeant: ita viuas, vt nihil in te nota dignum percipiant liberi mei. Habent enim naſum, & hæc propius obſeruant, quæ deteriora ſunt. Si cui flagitio ſuccumbas, reminiſcentur, nec te poterunt reuereri, quem crimini obnoxium cognouerunt. Quod ſi inculpatam tuam vitam perceperint, nõ ſolum mandati tui aſſurgent, ſed & aſpectum reformidabunt.

EPISTOLA XVIII.

PVerum habeo eleganti forma, & ingenio facili, quem (quoniam magnam ſpem futuræ virtutis pollicetur) ſtudio literarum deuouere conſtitui, & tuæ primum committere diſciplinæ. Si quid ſub te profecerit, faciam vt tui te laboris non pæniteat. Si quid fortaſſe tibi offerat, nolo vt aſſem quidem aut eo plus in muneribus ab illo ſuſcipias. Laboribus tuis cumulatè & largo fœnore ſatisfaciam; ſi modo eum talem reddas, qui aliquando ſua doctrina amicos omnes ab iniuria mortalitatis aſſerat, & obliuionis. Quod faciet, ſi tantũ docendi illius deſiderium te teneant, quanto diſcendi ille trahitur.

EPISTOLA XIX.

NEſcio quo pacto alienæ ſemper calamitatis teneat me commiſeratio quotieſcũque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiũtur, eorum iactura non minus animum meum exerberat, quàm ſi ipſe naufragium facerẽ, aut meis quoque rebus peſſimè viderem conſultum. Proptérea quum videam famam tuã in dies periclitari me oportet (vt dolori ſatisfaciam, & animus meus conquieſcat) rebus tuis manum dare. Omnes magnopere triſtamur, quod perditiſſimis quibuſdam & libidinis

Digitized by Google

comperte nebulonibus adhæreas, qui neque Deum timent, neque homines reuerētur, Qui ſi corruptis ſuis moribus aliquando diutius te inebriauerint, iam nullam tui liberādi ſpem relinques, actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc morbo tuo mederi poterimus. Et quamuis primi tui mores patri ſtomachum mouerint, tamen velit nolit, ab eo veniam extorquebimus, modo morari prima longa deſinas & meam expectationem non deſtituas. Per me non ſtabit, quo minus in parentum amorem redeas. Dij faciant, vt noſtra hæc exhortatio aliquem tuæ menti relinquat Aculeum. Vale, & verborum meorum reminiſcere.

EPISTOLA XX.

AMo te plus quàm capiat humanæ mentis cōiectura, Corneli ſuauiſſime, neq; eſt mihi frequentius votum, quàm vt tuæ ſemper voluntati reſpondeat fortuna, & omnia ex animi ſententia conſequare, & ſi ſcirem opera mea tibi eſſe opus accōmodarē tuis rebus, vel vſque ad aras, Quum tamen venit in mentem capillaris illius & decrepiti parentis tui, quem non ſine nota & poſtica multorum ſanna turpiſſime reliquiſti; nequeo mihi temperare, quo minus ingratitudini tuæ iraſcar, vel (vt verius dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm ſi trementem ſenio, & morbis affectum parentem filius grauatim videat, nedum non adiuuet? quum ratione carentibus brutis, modicisq; animantibus hoc ipſum ſit odioſum? Ciconiæ genitricem ſenectam inuicem educant. Glires genitores ſuos feſſos ſenecta, alunt inſigni pietate. Quid autem hæc teſtimonia exemplis præpono domeſticis ac vernaculis; Canes ipſi alumnos ſua morte tutantur ſæpenumero, à quib. tamē nihil præter viliſſimam ſtipem, (vt pote modica panis, idq; ordeacei, fragmenta) ſuſpiciunt. Neq; moueris, tuam ipſius naturam videri brutis deteriorem? Quis hoc exercitio tēperet inuectiuis; Pater tuus aſſidue languet, nulla non hora laborat morbo & capris ipſis (quod aiūt) eſt febriculoſior, neq. tamen morienti dextram porrigis. Dij immortales, vt iam exulat probitas, vt peſſum iere boni mores, quum iam natos nihil parētum miſereat. Dic bona fide, ſi nunc epulari lautè, ſi abundè rerum omnium tibi ſuppetit, id ipſum cui acceptum referri conuenit, niſi patri, cui vitam ipſam debes & animum? Meditariſne impudentiſſime, quid de te vicatim prædicetur, aut quāto tibi crimini vertatur. Quàm nitida & bene curata cute ac probè ſaginato corpore incedis āpulloſus patre tuo iam ſemimortuo? Mortuam murenam fleuit Hortenſius orator multos dies atratus. Tu patris morientis non miſerebere. O mala tempora, ò perditam ætatem. Velim, nolim taceam oportet. Plura enim dicere non permittit animi ægritudo. Supereſt tātum, vt reſipiſcas, aut non ægrè feras, ſi ab amore tui receſſero. Vale.

EPISTOLA XXI.

QVàm bene decipiuntur, qui domus veſtræ ruinā ſperāt propediem tua virtute reſtauratū iri, quum tu (cuius intereſt aſſiduo labore lucrū venari, & domeſticarum rerū ſatagere) non ſolū nihil acquiras, ſed iam & parta deuores, ludasque & cōuiuiis omnia abſorbeas, quæ pertinaci, & improbo ſudore parentes tui collegerūt. Hæccine eſt illa tui expectatio; Sic amicorum opinioni reſpondes? Neſcis (me miſerum) neſcis, quàm grauem tibi tuisq; facias plagā? Pigritate quamdiu voles, porrectisq; (quod aiunt) pedibus, & in vtramuis aurem quieſcas: timeo tamen, ne vbi diuturnum ſtultitiæ tuæ indormiueris, ad reſipiſcendum ſero conſurgas & expergiſcare. Demum, ſi caſu aliquo infortunium feras, & nouercam tibi. Nemeſim experiare, quis cachinnis temperabit? quis te naſo non ſuſpendet? quis de te ocioſa gratulitate non fabulabitur? Scin verbā nullum menti tuæ aculeum relictura: ne tamen cauſeris tuæ te vtilitatis nunquam monitum fuiſſe, neu iacturam tuam cuiquam improperes, & impingas, docere volui, per me nō ſteiſſe, quo minus bene & prudenter vixeris Vale, & deſertam omni ornatu verborum lautitiam epiſtolā boni conſulas.

EPISTOLA XXII.

MIrum non debet videri, ſi noſtræ ætatis liberi ab omni morum honeſtate receſſerint, & velut impudentes ac inuerecundi ganeones vnicuiq. iā virtuti dixerint extremū vale: neque enim fieri poteſt, quin quū à nobis infantuli & ab ipſis quidem ſerperaſtris corruptelam & improbitatem imbiberunt, adulti quoq. tenaciſſimè retineant. Nos, autore Fabio. (quum adhuc repunt) infantiam delicijs ſoluimus. Gaudemus, ſi quid turpe & impudicum dixerint. Verba ne abiectiſſimis quidem porcariis aut mulionibus permittēda riſu & oſculo excipimus, aut etiam (quod turpius eſt multo) aliis dicenda in aurem ſuſurramus. Quid huic innutriti contagio, vbi adoleuerint, flagitiis non ex experientur? qui priuſquā hiſcere

ſcere

ſcere aut recte proloqui poſſint, turpiſſimis & impurgabilibus maculis iã ſe totos, & auriũ tenus immerſerunt, voluptatumq; delicias concitauerunt priuſquam, quid eſſet voluptas, cognoſcerent. Demum quam illis mercedem rependent, à quibus licenter adeò & molliter ſunt enutriti? Eos, vt ſuæ turpitudinis autores, arguent & inſimulabũt, nedum eis nõ aſſurgent. Prudenter quocirca fecerit, cui aliena iactura melioris conſilij ſuggeret argumẽtũ.

EPISTOLA XXIII.

QVoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimentum afferat mollis illa educatio, quam indulgentiã dicimus efflagitaſti, vt aliquanto vberius tibi aperirẽ, quibuſdam inſtitutis & moribus liberos tuos formare debeas, Quod quamuis ægrè feram, ſtudia mea quibuſcumque negotiis interpellari, facere tamen nõ recuſabo; ne nihil omnino amicitiæ noſtræ videar condonaſſe. In primis, quod ad mores ſpectat, caue ne corruptis iuuenibus adhæreant, qui pernoctant in alea, dies integros compotant & laſciuiunt. Nam ſi huiuſmodi maculas ab infantia contraherent, nihil eſſet de futura probitate ſperãdum. Compara tibi præceptorẽ ſanctiſſimum, cuius sãctitas teneriores ab iniuria tueatur; prouectioresq; à licentia deterreat grauitas. Neque enim, ſi me audis, eorũ doctrinę magis quàm moribus cõſulas: abſit enim, ſtudijs magis quàm virtuti ſcholas prodeſſe. Secus enim bene viuendi ratio potius eſſet eligenda, quàm vel optimè dicendi. Laboribus paulatim ſũt aſſuefaciendi, non tamen pondere, cui ſupereſſe nequeant, opprimendi. Si delinquãt, ſi mẽdacij conuincantur, ſi iugum detrectent, ſi vel tantillũ quidem remurmurent aut muginẽtur, acerrimè vapulẽt; neque prius parcatur flagellis, aut animaduerſioni temperetur, quã & arrogantia cognoſcatur emollita, & trãquilliores oleo, aut pepone emolliores facti ſint. Quòd ſi verborũ lenociniis irã præceptorũ velint examare, adulabilis eorũ ſermo omninò dandus eſt ventis. Ante omnia cauendum puto maximè, ne in eorũ delictis cõuiuant, neu conſultò diſſimulentur errata, vbi palàm ſceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoq; non eſt ſupprimenda, vt eo velut glorioſæ fumo perlecti, acriùs ſolito virtuti dent operam. Importuna redeuntis ad te nuncij feſtinatio plura ſcribere non permiſit Vale.

EPISTOLA XXIIII.

SI eſſem ex eorum numero, qui criminatorias amicorũ epiſtolas cum bile & ſtomacho excipiunt, non paterer tamdiu tuis me literis obiurgari; aut enim deſidiam meã culpas aut arrogãtiam criminaris, aut in voluptates reclamas. Sed quum nõ ignorem te hec alio-uerſum facere, quàm vt nomini meo maculam inuras; quicquid ſcribis, boni conſulo, tantũ abeſt, vt aures tuis cõſilijs velim occludere. Sit vita mea moribus nõ vſquequaque probatis, adhuc tamen dabitur mihi laudi, ſi probè monenti aſſurrexero. De his hactenus. Porrò ſi qua ex tuis illis monumentis ad incudẽ iam ſatis reuocata maturuerint, fac in lucẽ prodeant, & euentilẽtur cùm vt nos pleniore obſequio tibi demerearis; tum etiam vt teipſum ab omni incommodo mortalitatis & obliuionis aſſerat. Vale.

EPISTOLA XXV.

NEſcio certè, ſi exiſtimes, te operæ preciũ facere, aut multum haurire lucri, dũ ſeuerè adeò, & Stoico velut ſupercilio vitam meam criminaris; at vt intelligas te nec hilum proficere, ego verba tua nihil penitus duco. Nam quũ tetrici nimium cẽſores mihi diſpliceant, hi omnium maximè, qui ſe erratis alienis ingerunt Ariſtarchos, & alijs prædicant bene viuendum, quum ipſi turpiſſimè viuant. Si audiueris me vel minimũ peccaſſe, exclamas protinus, & naſo non aliter ſuſpendis, quam ſi vel parricidij vel ſtupri me compertum haberes. Quaſi verò mores tui intus & in cute vnicuique non eſſent explorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contriuiſti ludo, vniuerſum ferè patrimonium latrũculis & alea prodegiſti; nihilominus, tamen ſimulata & quadam vulpina ſanctitate alienis illatras delictis. Dices non mea intereſſe, quod agas obſeruare. Certè non video, cur pluris tua referat mores obiurgare, quam me ſceleribus tuis iraſci. Propterea vel alienã vitam culpare deſinas, aut ipſe ducas inculpatam. Secus tuæ cenſuræ nec vnius aſſis æſtimabuntur.

EPISTOLA XXVI.

FIeri nequit, vt miſſum te faciam, niſi prius culpandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris te culpa carere, ac nihil commeruiſſe, dicto citius & ſub manũ mendacii te cõuincam. Nuper quũ vna cœnaremus, ſuaſeram tibi, vt relictis quibuſdã nugis, Græcas amplectereris literas, quòd ab his fluxerint Latinæ, & ad imponendũ bonis ſtudiis colophonẽ plurimum cõducant, & adeò quidem, vt ſine his perfectus dici debeat nemo. Fidẽ dederas, facturum te quod dixeram. Neque omnino quidem ſteriliſti promiſſis, nam primis elemẽtis

dediſti biduum. Verum mutata poſt paulo ſententia, alio negotij animum conuertiſti, ſola (vt credibile eſt) leuitate ductus & inconſtantia, quæ te Prophteo mutabiliorem arguit facilè. Si dicas terrori tibi fuiſſe eius rei difficultatem, non diffitebor amaras eſſe ſtudiorum radices, verum hoc moleſtiæ dulciſſimorum inde fructum comes, pēſat vtilitas. Propterea ſi quid loci apud te habent noſtræ exhortationes, eo reuertere, vnde impudenter deſiluiſti, neque primo labore terrearis, nā quas in portu credis tenebras, tibi poſtea ſole clarius eluceſcant: ſi annum integrum ſub hoc iugo durare non graueris, nullius poſtea deſiderabis operam. Salus poteris ſine cortice natare. Vale.

EPISTOLA XXVII.

VBi pater tuus ſumptu domeſticæ charybdis rem omnem vſque ad aſſem & puluiſculū prodegit, ne hoſtiatim liberos ſtipem oporteret emendicare, coactus eſt omnes mechanicis artibus collegare, præter te vnum, quem meo vnius beneficio accademijs deuouit, ea expectatione, vt proficeres, & veſtræ omnium conſuleres paupertati. Cæcutis plurimum, ſi non vides tecum melius quàm cum cæteris actum eſſe. Fratum tuorum alter eſt alutarius, alius lapicida, alius inſtitor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius pegaſarius. Omnes quotquot ſunt, in paupertate nocturno diuturnoque labore dimicant. Nulli omnium melius quàm tibi conſultū, modo fortunam ſequaris ducem, & occaſionem nunc capillatam effugere, & caluam fieri non permittas. Si vis euadere in virum magnę & recōditæ literaturæ, prius oportet, vt ab ipſis ſtatim principio te totum labori deuouens. Ante omnia, ſolida iacite fundamenta, ne corruat quicquid ſuper ſtruxeris. Nullam de te mihi ſugem polliceor, ſi remiſſus primum videreris, & in ipſo (quod aiunt) portu impingeres. Quum te ſtudiorū tenebit ſatietas, non offendent me aliquantula ſudoris remiſſio, parcè tamen hæc tibi indulgeas: nam qui diu nimia ab inſtituto opere deſueſcunt & feriātur, ocij conſuetudinem plerumque induunt. Conſtitui de te mereri quam optimè, nec ſententiā mutabo, aut calculum reducam, modo ſpem meam non fefelleris. Dura parere, futurū eſt enim, vt te laboris tui non peniteat, quum ſatis olei conſumpſeris. Vale.

EPISTOLA XXVIII.

VVlgo dicitur, eorum facilæ emergere, quorū virtus paupertate caligat: quod adeo verum eſt, vt paucis ad nodum pauperibus liceat opuleſcere, niſi vel vtramque fortunæ mammam ſuxerint, aut prodigioſum aliquid ſua cōmiſcātur induſtria. Cui infortunio ſupremum illud accedit malum, quòd vbique ferè gētiū miſeris illudant felices, & ſcarabeos contemnant aquilæ. Neq; tamen propterea meliori tibi conditio deſperanda eſt: nam quāuis hoc ſeculo ſufficiens virtuti merces non exoluatur, neq; tamen vſque adeò exulauerunt literæ, quin quandoq; principibus placeant & familiareſcant literati, pinguioremq; fortunā ſibi ipſi faciant. Quod ſi nihil melius tuis vnquam votis acceſſerit, adhuc futurum eſt, vt te ſtudiorum tuorum non pæniteat; hoc ſaltem lucri feceris, quod ſcientia & multarum rerū cognitione à brutis differens.

EPISTOLA XXIX.

NVnquam ferè ad me ſcribis quin opinionem meā roges, quid de ſtilo tuo mihi videatur. Sed ſanè quid reſpondeā, nihil dum certum habeo, quòd certum & ſui ſimilem ſcribendi modum non habeas. Nunc enim impendio te delectat laconiſmus, nunc varia verborum ſupellectile orationē locupletas. Nihil tamen (vt vere dicam) adhuc reperi, quod abhorreat à caſtimonia linguæ Romanæ, neque eſt vllus qui ſermonis tui puritatem non deoſcularetur, niſi quibuſdam moleſtum & graue eſſet auditu, quòd pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & operæ collocaſti. Hac oſtentatione ſi cares, nihil daretur tibi probro; at dum ingenij gratiam ſtudes demereri, ocioſam lectorum in te garullitatem excitas, ſuſcitaſque & facis vt immodicis nugis obſtrepmat arrogātiæ tuæ. Quare vide, ne dum tibi places, multis diſpliceas.

EPISTOLA XXX.

HActenus aures tuas verbis onerare non deſtiti, vt corpore deſineres, & tandem aliquando vt virtute expergeſceris. Quod te facturum deierauetas, ſi vetus tibi condonaretur culpa. Condonata eſt, & puerilem ſtultitiam omnes cōniuente oculo diſſimulauimus, neque tamen experimur te factum aliquanto meliorem. Si tui ſceleris te non pudeat periculum eſt, ne mea mali ſuboriatur cōſuetudo, cui quum velis mederi, nequeas. Interrupi interim negotia mea, vt honori tuo cōſulerem, nec me quidē pigebit hoc feciſſe, modo reſipiſcas tandē, ac demētire deſinas. Sin pergas ſemper facere, vt cœpiſti, finem faciā exhortatio-

hortationibus. Liberum tibi relinquetur, vtram ſequatis viam voluptatis, ne'ā virtutis. Demum ſi caſu aliquo infortunium ſaras, aliorum eſto iudicium, quis fuerit in culpa. Vale.

EPISTOLA XXXI.

QVum ea ferè ſit omnium natura, vt ſuarum potius rerum quàm alienarum ſatagant, adeò tamen vtilitas tua ſemper mihi fuit curæ, vt vix effluxerit mométū, quo me receperit tui obliuio. Quare non ægrę feras, aut ab amore tui me receſſiſſe arbitreris, ſi interī vitijs tuis iraſcar. Reclamauit fateor, quòd illiteratis quibuſdam fabulis tempus cötereres. Sed hoc ipſum feci, vt aliud ſtudium complecteretis, vnde plus frugi aliquanto referres. Et ſi non putarem tibi probatum iri, quæ dico, ſanè miſſum te facerem. Hoc vnū tibi perſuades, me tui ſemper ſtudioſum, fuiſſe, & qui ardentius amet eſſe neminem: ſed quum video famam tuam apud verboſas hominū linguas periclitari, tacere nequeo, neque (ſi vellē) permitteret tuæ laudis deſiderium quo diſperarem ſi quid vnquam ardētius cupiuerim. Vale.

EPISTOLA XXXII.

QVatuor abhinc annos frequentibus literis te ſalutauimus: neque tamē certiores ſum' facti rerū tuarum. Quid ſit in cauſa, coniectare non poſſumus. Credibile non eſt, tantis te negotijs diſtrictum fuiſſe, vt tanto tempore nullum omnino ſcribendi ocium potueris tibi ſuſſurari: aut ergo noſtri te cępit obliuio, aut negligentiæ culpa non caras: Quam pridem enim te monuimus, vt non ſolum ſcriberes, ſed ad nos ipſe reuerteris, & matrem capulo vicinam reuiſeres. Si venires, amici omnes (quos longa tui fatigat expectatio) animi curas diſcuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obuijs te manibus exciperēt, & lōga ſalutarent præfatione. Meditare quanto ſpectandi tui deſiderio ardeant omnes. Nulla non hora de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quòd tandiu cōſuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea (ſi nos amas) fac nobis aliquan'ulam videndi tui copiam. Vale.

EPISTOLA XXXIII.

LAudabilis mihi videtur Gymnoſophiſtarum conſuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferant cibus denegatur. Nec minus probanda eſt Amaſis regis Ægypti ſanctio: qui edicto iuſſit, vt ſinguli quotānis apud cuiuſque præfecturæ præſidem ratiocinarentur, vnde viuerent: eisq; mors inferretur, qui non facerent: Quod vtinam noſtro quoque ſæculo obſeruaretur. Non tot paſſim, nequam & nihil reperirētur, nebulones, quot vbique ferè gentium, reperiuntur, quibus nullum eſt aliud negotium, quā vt prona & obedientia ventri pecora toto die crapulari, aut alienæ inſidiari vitæ. Quorū perditos mores quotieſcunque memoria repeto, videre videor deſolatam & multis madētem lacrymis iuſtitiam: quæ & principum negligentiæ iraſcatur, & ſenatum iam ſepultum ſomno, & conniuentem arguat. Et niſi obuiam ab omnibus properè eatur, reſiſtaturq; pullulantibus abunde flagitijs, in tantum ſe propagabit iniquitas, vt nullus ſit futurus virtuti locus. Actū erit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbitati ius relinquetur ſedendi in Orcheſtra. Proinde Corneli, ſi me amas, (vt amas) caue, ne eorum numero adſcribatis, qui naturā ſui partus pœnitere faciunt, & antiquiſſimum illud chaos confuſis adhuc, elementis appetere. Da operam, vt quum parētes tui perrogabūt quid profeceris, dignus reperiare qui viuas & quem ament. Hoc ſi feceris, neque te pigebit feciſſe, neque illos bene de te meruiſſe. Vale.

EPISTOLA XXXIIII.

NAtura ferè comparatum eſt, vt quo quiſque maiore doctrina, hoc & ſuperbias magis, & ſuperciliū ſeueritus contrahat. Nec ſanè mirū Nam & volucribus quo plures ſunt plumæ, hoc ſublimius in auras efferuntur. Et pauones hoc ſeſe mirantur magis, quo latius flagellū proferunt: ſed eſt hominū genus, qui quum ſint elemētarij, & bonas litteras ne à limine quidem ſalutarint, ſe tamen omniū primos (ſi dijs placet) haberi volūt. Ferūtque ęgrè quòd non æſtimentur pluris, & quod quaqua verſum tranſieunt, tranſeūtibus nō aſſurgatur. Cuiuſmodi erat neſcio quis magiſtellus, & grammatiſta, qui audiēte nuper idiotarū & vetularum turba, multis fabulis ſtrepebat immodicè: vt importunis illis commētationibus populo eſſet admirationi, & magnam doctrinæ opinionē ſibi mereretur. Huc ergo quū ei' videndi cauſa certatim omnes conuolarent, cœpi protinus percontari quid illud eſſet. Eodem omnes reſponderunt, alterum eſſe mundo redditum Ciceronē Tūc ego cum reliquis acceſſit, vt percontarer, verū eſſet, necne, quod de nebulone ſibi perſuaſerat vulgus. Sed dij boni quàm nihil inueni, quàm acceſſi proximè. Vix orationē proferebat, in qua nō tot eſſent barbariſmi, quot dictiones. Quum ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertæduiſſem

temperare

Digitized by Google

temperare mihi non potui,quin eum ſua ſede diſturbarem:quod quum feciſſem,parum abfuit,quin meluſa nugis plebecula in me ſaxis irrueret: tot iam ille fumos vendiderat turbę: tot veneficijs vniuerſum excãtauerat theatrũ. Quod quotieſcunque memoria recepto, nõ poſſum noſtro ſeculo non iraſci Cur non ſit aliud in doctorum literis diſcrimem. Vale.

EPISTOLA XXXV.

PLerumq; mihi doluit,quòd conueniendi tui nulla ſeſe offerret opportunitas. Erã enim neſcio quæ tibi dicturus in rem tuam magnoperè ſpectãtia. Paucis abhinc diebus, pater audiuit te voluptatibus irretitum vſque adeò, & illaqueatum, vt iam virtutes omnes aſpernatus fueris, ac æſtimaueris nihil. Vale.

EPISTOLA XXXVI.

ESt genus hominium,quorum vtilitati dum conſulitur,ſe præbere grauantur dociles,ita vt videantur habere minus cerebri,quàm cimex ſanguinis. Nihil tibi blãdiar, nec oleũ (quod dicitur) in auriculam tibi inſtillabo:ſed mihi videris vnus,qui nec ſcelera ſua vellicari,nec viſcera ſibi tangi volunt. Nouiſſimè quum me conſuleres, ad quem vitæ ſcopum arcum intenderes: vetueram tibi,ne inſectareris aulicos iſtos palpones,qui pellace vulpe beginiores, & in hoſtio tãtum formoſi, aureos mõtes pollicẽtur,& à tertio vſque iugere manus porrigunt: his tamen ſæpenumero fucum faciunt, à quibus ampliſſima ſuſpiciũt munera. Neſcio qua diluendi tui ſceleris fiducia conſilium meum nauci feceris:hoc ipſum tamen eſt tibi maximo malo futurum. Neſcis quam auſterum ſit inculpatè viuere,vbi probitas & virtus exulant. In aula qui arabicè olent, & in cute ſunt purpurati,intus vlceribus & lepra ſcatẽt. Poſtremo videtur ne à virtute alienum in multam noctem pergræcari, in alea pernoctare,ære alieno obrui,nihil nõ inhoneſtum audire. Et ne multa, nihil eſt nõ probroſum. Oportet in primis ab alterius iuſſu pẽdere. Religioſè & ad anxietatem vſque obſeruãdum eſt,non tantum quid verbis iubeat dominus,aut imperet;ſed quod nutu ſignificet,aut digito crepet. Aliena viuendum quadra. Bullaribus nugi aures ſunt præbendæ,vnicuiq; virtuti mittendum repudium. Nihil dicendum eſt,quod aures tyranni grauet. Si caleat,æſtuãdum eſt: ſi frigeat,tremendum; & plerumque quùm diuturnam ſeruitutem ſeruiueris ſi in ipſius iram impingas, ob rem nihili,ob floccos,ob vitioſam nucem te relegabit, perinde ac vtiliſſimum Canopi vernam;nec primorum laborum ſtipendium extorquere poteris. Iampridem te huius rei monueram, tamen verba mea nihil feciſti. Si tui infortunij fueris author,æquanimiter feras. Æquum eſt enim,vt faber quas fecit compedes,ipſe geſtet. Vale.

EPISTOLA XXXVII.

MOris eſt mihi,vbicumque locorum vixerim,eorum ſemper reminiſci, quorũ beneficio bonæ literæ iniuria temporum prius ſepultæ reuiuiſcunt paulatim, & repullulãt. Nec ſane mirum,nam mea quidem ſententia non minoris (minoris autem? imò verò lõgè pluris) æſtimandi ſunt,qui linguam latinam à mortem vindicant,& priſtinæ reſtitũt dignitati,quam qui ciuitatibus ampliſſimis iugum ſeruitutis excutiunt,reddita libertate. Sed eſt hominum genus,qui quum rudere magis quã loqui nouerint, probis eruditorum votis & conatibus renituntur,timentque ne optimæ ſe propagẽt diſciplinæ. In quos ſi reclamet aliquis,deus bone,quibus verborum tonitribus fulminabant,quot plauſtra conuicijs onuſta reuoment? Non tantum ne aſſurgent authoribus renaſcentis eloquentiæ, ſed facta velut coniuratione in eos certatim confertimq; dimicabunt,neq; prius cõcutere parietes theatrorum verbis ve obtundere deſiſtent, quam ſui ſimiles ad latrãdum in laudabiles illos linguæ latinæ candidatos & rediuiuos eloquentiæ Camillos excitauerint. Diceres eſſe Gothorum Vandalorumq; reliquias,quæ in Romanorum Rempublicã arma parare, reſarcire copias, ſuiſque barbariſmis togatum ſermonem corrumpere velint. Quare autẽ velint,non video, niſiquòd fortè verentur,vt ne qui ſuis nugis idiotas prius eluſerunt,& agreſtibus impoſuerunt ingenijs,redeunte Mineruæ principatu ridiculi fiant,& ipſis etiam cõtemptibiles,quibus fuerant admirationi. Sed longè ſua ſpẽ falluntur;nã ſi ſuſcitãdæ ſemper eloquẽtiæ animũ adiecerint eruditi,tãtũq; operæ,quantũ iã cœperũt barbaris huiuſmodi retrudẽtis collocauerint:non eſt mihi dubiũ,quin pudore deterriti hoc genus Gotthi,cauſa ſua caſuri, ac arena ceſſuri ſint,et ad extremũ ſeſe ĩ pedes daturi. Quòd ſi ſuis ineptijs cõtẽti viuerẽt,neq; cæteros hominũ eodẽ cuperẽt ſordere lutto,eſſent quidẽ ridendi,non tamẽ tãto odio habẽdi. Verũ (quod omniũ multo turpiſſimũ) quũ nullo nõ verbo ſolleciſſent, indignãter ferunt non omnes eadẽ inſẽtia, iiſdemq; barbariſmis iuuenari & ineptire. Et (quod magis rideas)

Digitized by Google

ſacras literaſ ĕo eſſe fato arbitrātur, vt cum his ſtare nequeat regina rerũ eloquētia, quaſi Hieron. Ambroſ. Lactan. Athanaſ. & alij plus ſexcenti, barbare ſemper ſint locuti, aut eloquentiam cum theologia non ita coniunxerint, vt neſcias vtri duarũ magis debeas. Quieſcite, quieſcite philoſophaſtri, noſtræ omnium aures veſtris iam delicijs calēt. Magno vobis malo futurum eſt, niſi à ſuſcepto in literas bello pedem retuleritis. Nam vt numeroſas Xerxis copias pauciſſimæ Grecorum turmæ pepulerunt; ita & pauculæ eruditorum cēturiæ infinitas veſtræ gentis Vandalicæ myriades nullo negotio & victoria expugnabunt incruenta. Ridiculum eſt, quod publico exclamatis theatro renaſci hæreſes, antichriſtos ſurgere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (malum) religionis hoſtes reuiuiſcũt? hinc quã ex græcis ad verbum docent latinaſ Quieta erat fides, quis eam commouit. Vos plebeculã in re nihili concitatis, vt eruditis terrori ſitis; monſtra confingitis, quæ nec fuerunt, hactenus, nec poſthac ſunt futura; neq; eſt quiſpiam cui à ſatyris veſtris ſecuro eſſe liceat, quique loquacitatis veſtræ retia poſſit declinare, quum audiēte vetularum turba ſermocinamini; ceu verò ad ferendum ocymum ſitis nati, & maior quædam maledicendi libertas vobis, quam cæteris mortalium ſit conceſſa. Quod ſi quiſquam reluctari ſatagat, aut eadē tragula vos referire, tātiſper illa traditis, dum rudi vulgo perſuaſeritis, eum vel ceruicem matris rupiſſe, vel in patrios minxiſſe cineres. Et (quod peius odi) neminem putatis dignũ, qui veſtra veſtigia (ſi diis placet) lābat & oſculetur, quaſi verò legitimis ſitis naturæ filii, nos ſpurii tantum: aut ſit aliquid in vobis doctrinæ, quod nemo quiſquam ſperare audeat. Si eloquentiam creditis vtiliorem, quã cui vacari debeat, reſpondeo vos ſimiles eſſe procis Penelopes; qui quum dominam alloqui non poſſent, ad ancillas diuertebant. Vos quoq; infirmitatis veſtra conſcientia deterriti (quoniam ad eloquentiam, vt ad ſolũ noctuæ, caligatis) ad quæſtiones quas Fabius Ceratinas vocat, crocodili voſq; diuertitis ſyllogiſmos. Quos tametſi veſtrum pleriq; inutiles fateantur, neminem tamen habēdum in precio putabitis, qui futiles hoc genus nugas neſciuerit. Nunc (ne multis agam) ſi ſapitis, ueteris inſolentiæ criſtas retundite. Secus non deerunt, qui tanti faſtus pertæſi, acutas ſibi ſagittas eſſe, ſuis vulneribus ſanguinem ſequi, ſe domi vrbinam habere (vt vos machæram) doceant, teneanturque, non eſſe defendendam glandem, reperto iam tritico.

EPISTOLA XXXVIII.

EGo quum rerum tuarum ſtudioſus, tuique longè amātiſſimus ſemper fuerim nec vllũ obſequioſi hominis officiũ tua in me prætermiſerim; ſperaui, imò verò intrepidè mihi ſępe numero pollicitus ſum, te mei perpetuo fore memorem; ac quādo nouercantis fortunæ Boreas mihi inſultaret, eum te fore, qui in accepti beneficii hoſtimentũ primus adiutricem manum mihi porrigeres. Sed dij boni; quam longè mea me fefellit opinio, dum te mei memoram expectaui, qui tui dememineris, dum inquam te rebus meis adiutorē ſperaui; qui tuarum pleriſq; mirantibus, imò uerò illudentibus, nunquam ſatagas, quin omnia (quæ multo parentum ſudore tibi parta ſunt) auidè conſumas, & cum flagitioſi hominum corruptiſſimorum gregibus uniuerſum patrimonium ſtultiſſimè profundas, & (quòd longè deterius, & ab humanitate magis alienum uidētur) patris defuncti obliuiſcare, cuius viuētis labor omnia tibi peperit; qui te ſuauiſſimè educauit; effuſis caritatis habenis amauit; tibique omnia, quæ ad bene & beatè viuendum pertinebant, ubertim ſemper & ambabus ſuppeditauit manibus. Cui iam capulo inſtanti, & (quod diei ſolet) alterum pedem in cymba Charonti habenti fidem dederas, te annuis parentalibus ac ſacrificiis, Deo immolaturum. Quinetiam dũ mortui cadauer per ſandapilarios efferretur, eiulabas, uociferabaris, & ad rauim uſque clamitabas, ita ut pro eo uitam paciſci uelle uidereris Nunc autē ubi fides uiuenti præſtita? ubi ſimulata pietas cadaueri exhibita? O ingratæ mentis iuuenem, ò perditiſſimum adoleſcentem! Nihil ſanè iam conquerer, quod mei dememineris, quem parentis cępit obliuio. Iam quoniam in nequitia tua ita occalluiſti, vt lapideā magis, quàm humanam uidearis effigiē indutus, pluribus te uerbis hortari deſiſtam. Viuo ut iubet, egeriſque ut uolueris, profundas, perdas, pereas, nihil ad me futurum. Siuer's tamen ex Pittaci ſapientis dicto, tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præſtiteris. Vale.

EPISTOLA XXXIX.

MElioris literaturæ uiri, multaque lectione exerciti, qui de liberis educādis libros ediderũt, bene & doctè mihi inſtituiſſe uidētur, ut infātib. adhuc uagiētib⁹ ſtudioſę adhiberetur nutrices, quã eos cibis mollioribus, vt pocte lacticiniis ſuauiter paſcerēt, ne ſi duriu-

ſculos

ſeulos ori tenero fortaſſe inculcaſſet, flaccidæ adhuc bulla fragiliores maxillæ dẽtibus immunes non frangerent, aut molliores pepone ſtomachi non decoquerent. Cautè ſi quidẽ obſeruarunt, tenellum corpus vix benè cõpactũ eſculenti paulo aſperioris non eſſe capax. Hunc ritum qui de erudiendis pueris aliquid repoſuere itidem obſeruari voluerunt, vt videlicet rudibus crudisq; ingenijs (quæ ſunt veluti tabula raſa, in qua nihil depictũ eſt) præficerentur viri moribus non minus quam doctrina cõſpicui, qui nutricibus nihilo aſperiores, ipſos primis literarum eduliis, vt pote minutulis elementis imbuerent, atq; animum virtutibus perinde ac doctrina formarent excollerentq; non ignorãtes, eos arduis oneribus non ſufficere, quorum vires modicis etiam rebus ſuccũberent: eos præterea maioribus diſciplinis non eſſe idoneos, qui in ipſo veſtibulo deficerent. Cognitis demũ elementis liminatibusque literis, grammatices rudimenta ſtuderent his inculcanda, quo facilius orationem grammaticam, licet ornatu & cultu immunem, contexerent. Quod vbi facere iam probè ſciuiſſent, orationibus partim ſolutis, partim pedeſtribus, leporum: & venuſtatis ſucco affatim delibutis, componendos voluerunt, vt imitatricis inſtar ſimiæ, alienis inhærerẽt veſtigijs, quodque ab aliis factũ inſpicerent, ipſi facere, aut ſaltem æmulari, à tergo & eminus conarentur. Hoc vno motus argumento, quum pridie huius diei audiſſe, Petroni chariſſime, te ad artis dialectices ſtudia remis veliſque aſpirare: non potui, vt vtilitatis tuæ ſẽper ſtudioſus, quin id deſiderium literis conarer excutere, difficilimum factu ſuſpicatus, te illius ſuccos ebibere, qui aliarum artium parentis riuulos vix bene labellis primoribus deguſtaueris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia, quorum debile fundamentum extiterit. Agedum ergo priuſquem immaturis cõdeſcendas affectibus, ſagaci examine perpẽdas quid tibi ſit vtile, neque quidquam pares extruere, priuſquã ſtabili fulcro illud ſolidaueris. Futurumque dubio procul expecta, te à cunctis artibus longe exulaturum, ſi hanc à te flocci factam proſcripſeris, proſcriptam flocci feceris. Cui enim per deos immortales idoneus videberis diſciplinæ, ſi hanc (grammaticem dico) ignores? Quid ad ſtomachum tuum faciet riuus, cuius fons tibi odioſus fuerit? Et is iuris ciuilis aut canonici peritus, qui Latinarum dictionum ſẽſus ignoraueris? Callebis phyſicas rationes, qui verborum etymologiam neſciueris? Extricabis difficiles ſophiſmatum mæandros, qui apertiſſima quæque explanare nequiueris? Scrutaberis cœleſtes & altiſſimas Aſtrologiæ aut Theologiæ cauſas, qui quæ infima ſunt & pedibus tuis vicina cõtemplari neſciueris? Deguſtabis arborum, herbarum, vnguentorum ac radicum ſuccos, cui odioſa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos vnguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantiæ remediũ adhibere neglexeris? Declamabis in ſenatu, aut agẽs in theatris, priuſquã in ſchola loqui didiceris? Aliiſne perſuadebis, qui quæ tibi præuides vtiliã, ſuadere nequiueris? Perpende velim & in memoriam aliquantiſper reuoca ex maiorum annalibus, quàm frugifera, quàm vtilis quàm iucunda ſit artium humanitatis lectio: cuius amœnitas, lepos, ſuauitas, Italos (à quorum ſcatebris linguæ Latinæ rorem primum conſtat emanaſſe) ita pellexit, vt parum grauatè tulerint cæteras omneis diſciplinas à ſe reiici & criminari, vt has obuiis vlnis amplectarentur, harum odore aſſiduis naribus olfacerent, ſaporem lingua inexplebili deguſtarent, venuſtatem labellis rectiſſimè compactis deoſcularentur. Quotuſquiſque enim philoſophus aut ſophiſtes in ipſis etiam Italiæ penetralibus competitur? Quot illic medicos, quot Aſtrologiæ peritos, quot Iuriſconſultos inuenies? nullo ſanè, aut paucos. Contra verò poetarum nominibus ciuitatum compita ebulliunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra ſufficiunt. Grammaticos non capiunt ſcolæ. Hiſtoricorum verbis paſſim locorum compita fulminant. Nouus quotidie Seruius, nodoſos enodat. Nouus aſſiduo Valla, muſcoſos emungit; & (vt ſemel dicam quod ſentio) laudãda videtur Italorum Latini ſermonis parentum conſtantia; qui (quod has artes cæteris iucundiores ſemper crediderẽ) ab earum caſtris numquam defecerint. Legimus oratorum principem prouectæ iam ætatis Tullium, Rhodiis præceptoribus ſeſe recoquẽdum tradidiſſe; quin & eaſdem artes à priſcis regibus tantopere excultas, vt liberos ſuos præceptorum ferulis ac flagris perinde ac infimæ ſortis aut conditionis peregrinæ puerulos ſubmitti voluerint, ipſosq; inſtitutores ampliſſimis plerumq; muneribus cumulauerint. Sic M. Antonius Imperator Frõtino philoſopho, quem dicendi præceptorem habuerat, ſtatuam erexit. Sic Scipio Africanus Enni ſtatuam ſepulchro ſuo imponi: ſic Archelaus Euripidem ſibi cuidã adeſſe: ſic Traianus Romam ingrediens Dionem Prulium curru ſuo donatũ honorauit: ſic Ptolemæus Phi-

meus Philopater templum Homero dedicari voluerunt: ſic deniq; (vt à peregrina ad domeſticam tranſeamus hiſtoriā) Clotharius Sadrageſiliū ludi magiſtrū (quòd Dagoberti filij ſui pedagog⁹ eſſet) ducā Aquitanico donauit. Hęc & alia permulta quæ adduci poſsūt teſtimonia (vt opinor) ſufficiūt, quā artes humanitatis attētius excolēdas in animū (niſi lapide⁹ fueris) inducāt. Verbis meis igitur acquieſcas velī, qui nihil tibi, nō vtile, nō frugiferū cōſulā. Id vbi feceris, meo in te amor, licet infinitus propè fuerit, plurimū incremēti adiectū periclitabere. Val.

EPISTOLA XL.

REm à me tibi frugiferam, necdum iucūdam ſemper factum iri opinatus, ſi parentis, inſtar, quod ad animi tui cultum & morū honeſtatem pertineret, dietim tibi ſequendū, ac pro ſuauiſſimo delibandum eſculento proponerem: ſtatui apud me breuiſſimis ſæpe numero codicillis (quoniam id etiam, quotidiano, penè conuicio efflagitabas) quid tibi laudi, quid tibi vtilitati futurum, cōtra quid honori tuo fulginem & tenebras inductorum, aperire, quo certius meæ in te beneuolentiæ, licet tibi tuis vnguiculis notioris, periculum adhuc facias. Feciſſe autem operæ præcium videbor, ſi prius omnes in te vitiorum fauillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis ſtudium inflammare ſtudeam: ſi inquam, docti agricolæ inſtar, prius tribulos, lolium, carduos & vrticas radicitus extirpauero, quàm purgatiſſimū ac purum tritici granum ſulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officium, primas ſibi vendicat ebrietas: quam ideo primum eliminandam cenſui, quòd ea rationis vſum hominibus excutiat, vitijs omnibus incrementum præſtet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eo facilius clauſtris tui corporis interdicere ſperaui, imo & mihi ſum pollicitus, quòd non ignores violentiam tabificum multis venenum fuiſſe. Quis enim neſcit, florentiſſimis ciuitatibus & opulentiſſimis earum incolis pernicioſam & exitialem fuiſſe? Quis enim neſcit, Troiam multis ante temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem, ſepultis vino Phrygibus, captam fuiſſe? Quis ingentes Rutulorum copias a Niſo & Euryalo præter vindictam iugulatas? Romam à Brenno Senonum duce, brutis Bacco ciuibus, incendio datam? Fuit ne & cōtagioſa ſummis etiam principibus hæc temulentia? qua authore Antiochus magnus hyeme tota in vino & Venere contrita profligatus, Olofernes à Iudith muliere interēptus, Polyphemus ab Vlyſſe excæcatus. Deiphobus à Menelao interfectus, Alexād. ab Iola pincerna veneno potus, ac ſuo ſibi laqueo iugulatus. Athamas, Learchi, Aganæ, penthei, filiorum ſanguine pollutus: Anacreon acino vuæ paſſæ ſuffocatus, Lacides philoſophus nimio hauſtu obrutus Cyambus à Cyane, Armytus à Medullina filiabus occiſi creduntur. Infinita prope teſtimonia, quæ inexhauſto orationis ſtylo mihi ſuppeditantur, in me piam euocarem: niſi hæc ſatis eſſe arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut ſaltem aliqua ex parte refrigerarent. Perpende velim, & apud te ſagacius paulo contemplare, quid inde veneni pullulet, quanta exhaletur mephytis. Obruti vino ſenſus hominum gliribus ſomnolentiores efficiunt, ē gradu mentis deijciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Reſipiſce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam reuoces: aut ſi factu tibi videatur difficile eo prorſus abſtinere, quod tamdiu tantopere dilexeris, ne ſaltem ſcytbiſes: id eſt, Scytharum morem imitere, qui nectar vel meraciſſimam Acheloio poculo numquam diluunt: quin (vt ſcribebat Androcydes philoſophus ad Alexandrum) memēto quum vinum potas ſanguinem te bibiturum quam cicuta homini venenum eſt cicutæ vinum: hoc eſt, conſidera, quanta vini vix ſit vt veneni ſit venenum. Vale, Datum ex ædibus noſtris pridie Calendas Decembres.

EPISTOLA XLI.

FAcit tua in omnes vel ignotos comitas, ne dum in liberos humanitas, pater colendiſſime, vt quamuis præter hoc corpus & quicquid in eo eſt, tanta ſemper abs te ſuſcepérimus obſequia, plura ſemper dietim appetere non erubeſcamus. Quin etiam ita nam comparatum eſſe non ignoramus, vt (authore Virgilio) omnis in Aſcanio char ſtet cura parentis. Contra verò liberorum ſpes omnibus in parentibus, velut namæ refugium in anchora conſtituta permaneat. Audaciores igitur paulo in his quæ vtiliora nobis fore cōſpicimus, vel ob id vnum facti ſumus, quod pictorem in excolendis morticinijs, imaginibus, ſimulachris fictilibus ſenſu & anima vacuis, non auro, non argento, non deniq; precioſiſſimis parcere pigmentis conſpiciamus. Validius igitur argumentum quo nobis viſum ſit, nec patrem in excolendis ſuis animatis imaginibus, debere facultatibus parcere; intrepidè quæ ad ingenij noſtri, nedum corporis cultum, pertinent, expoſcimus, te nihilo in his

quæ

quæ ad ornatum noſtrum ſpectant pectore tenaciorem expectantes. Ne autem diutius te pendulum remoremur, lucidius quid verba hæc noſtra velint aperiemus. Deferimus à primo præceptore, quem dum ruſtica remur, menſę tuæ conuiuam adhibuiſti, nunc ſub alio militamur primę itidē claſſis præfecto, quin diſcipulus ſolutæ partim orationis venuſtate, hiſtoriæ partim floſculis expolire ſatagens Fabium. Quintilianum, & Cæſaris commentarios aſſumpſit legendos, nec tamen ita aſſumpſit, quin reuocato calculo facilè recantet, ſi alios ad ſtomachum tuum & palatum magis facientes idem legendos iniunxeris. Hos tamen præ cunctis elegit, quod Quintilianum, licet mendoſum & maculis ſcatentem, ab ōnibus laudari, Cæſarem vt hiſtoriæ domeſticæ ſcriptorem à paucis, imò nullis reprobari videat. Ne autem à maiorum veſtigijs aberrare, & (quod triuiali fertur adagio) cornicum oculos configere, & ſexagenarios de pōte deijcere videretur; ſex nouiſſimos Æneidos Vergilianæ libros explanandos, & ad finem ſuperis arridentibus de ducendus occępit, teſtatus Lucanum, Syllium & Statium vt duriuſculos, Mantuani carmen vt paulo flaccidius à pleriſq, non vſque quaque probari, vnum Maronem heroici carminis ſcriptorem ab omnibus nullo reclamante laudari, amari, deoſculari. Nunc igitur pater æquiſſime perpendas, videatur ne vtilis horum authorum lectio; quam ſi probaueris, da operam, vt condiſcipulis proficientibus oſcitantes non pigritemur, pigri nō oſcitemus, ſed emptis actutum codicibus, cæteros omneis curſu & lectione præuertamus. Vale.

EPISTOLA XLII.

STomachum mihi aliquantiſper mouit, ac bilem excitauit, multicida illa verborum tuorum licentia, qua me vt merulentum & vino marcentē, &(quod dicitur) ad ābas vſque aures ingurgitatū, ſeuerius inceſſuiſti: mouiſſetque acerbius paulo, niſi indubitata fide mihi compertū eſſet, te non morbo animi, aut liuoris ſtimulo ductum id egiſſe, quin potius, vt iampridem obnoxium, ampliori ſemper obſequio demereris. Ego ſanè inficias neutiquam iero, me præter modum vinolentiæ deditum fuiſſe, ea tamen in te culpæ meæ veniam eo facilius me exoraturum ſpero, quod non ignores neminem tantæ eſſe probitatis hominem (fuerit licet dijs ipſis proximus) cuius vita aliquantulis vitiorum tenebris nō obnubiletur: Æneam ſua commendat pietas, dedecorat proditio, Alexandrum bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Salomonis prudentiam quiſque laudat, laſciuiam nemo non vituperat. Neque tamen propterea licere mihi exiſtimo, vt ſceleratis aliorum veſtigijs impunè adhæream: verum id vnum ſummopere abs te oratum vellem, vt conuicijs aliquāto mitioribus me increpares. Non ſum pectoris adeo obtuſi, vt verbis humanis non molleſcam Cæterū quoniam me à potu nimio multis & immodicis ſermonibus deterreuiſti, te deprecabundus poſtulo, vt prolixiore orationis ſtylo mihi adaperias & enarres, quid contraria ebrietati & crapulæ temperantia vtilitatis afferat. Secus haud facilè mihi perſuaſero, fugiēdā eſſe prorſus vinolentiā, quā ſemper (abſit tamen verbis tuis contra niti) nō ſolum iucūdā, ſed & vtilem mortalibus exiſtimaui: nec exiſtimaui tantum, ſed ex receptæ fidei authoribus, in omni doctrina locū facilè principem obtinētibus collegi. Ennius imprimis, ſi Horatiano teſtimonio ſuccinere & calculum adijcere voles, mero deſpumās ad carmen promptior extitit: quin & Cratinus aſſerit nulla placere diu, nec viuere carmina poſſe, quæ ſcribūtur aquæ potoribus. Mneſtheus quoq; vinū animę & corpori robur addere teſtatus eſt. Quod ſi horū teſtimonia, quod ꝓphani fortaſſe authores illi videātur, ſuſq; deq; tuleris, Chriſtianæ religionis cultorem Baptiſtam Mantuanum tibi obijciam, qui Fauſtum paſtorē ita loquētem inducit:

Vina ſitim minuunt, animiſq; doloribus obſtant:
Vina vt amicitias, vires ita corporis augent:
Funde iterum potare ſemel guſtare, ſecundus.
Collutus potus, calefacta refrigerat ora.
Tertius: arma ſitim bellumq; inducere quartus.
Aggreditur: quintus pugna; victoria ſexti eſt;
Septimus (Oenophili ſanis doctrina) triumphat.

Nec igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc deneges, quin vbi craſtina fulſerit hora, ei epiſtolam ad me remittas, qua lucidius omnia verbis cōplectare. Cæterū pridie huius diei ad aures meas peruenit, te libris affluere compluſcolis: quos vt minime tibi idoneos nunquam reuoluas, ſed in ſcrinijs putreſcere, cūblatis ac tineis rixari permittas: hos velim propere ad me cura deferendos, ne non ſit quo corporis & ingenij mei vires exerceam. Vale.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XLIII.

Vix ſatis (vt opinor) verbis exprimi poſſet, in quàm profugum ac vehementem riſum me vel inuitum traxerit nouiſſima, quam ad me dediſti, epiſtola: notiſſimũ ſane tuæ cæcitatis argumentũ præferens longeque notius ex hibitura, ſi ita ſemper cæcutire, hallucinari ac deſipiſcere, vt cœpiſti pergas. Ego verbis quam fieri potuit humanis ſatis vt opinabar ſtudueram te à vinolẽtia cæteriſq; permultis id genus flagitijs deterrere: quod certo ſcirem, nullum ad virtutes non eradicatis à ſtirpe vitiorum fomentis aditum mortalibus patere: mihique adeo præter ſcrupulum pollicebat, te in meam ſententiã non pedibus modo, ſed manibus quoque ac toto corpore deſcenſurum. Verũ quis me oleum & operã perdidiſſe non fatebitur? dum te ab his quæ perniicioſa fore tibi coniiciebam, diuertere ſtudui; ad ea quæ profutura opinabar, hortatus ſum: cui verbis meis vt aliquanto aſperioribus, ac conſilio vt oppottuno, parum fuit non acquieuiſſe, niſi & reproba nda quorumdã Epicureorum teſtimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimẽtum adduceres; quaſi vero delicti cauſam expurget erroris alieni teſtimonium, cæcique viſum reſtituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Chriſtianæ religionis cultor Mantuanus vinolentiam probauit, qui ſe primum etiam hauſtum non deneget. Perpende velim prius quàm quicquam crudũ & impræditatum euomas, quem nam paſtorem his verbis inanibus effutientem induxerit, nonne quæſo vt idiotam & conſilij prorſus immunem? quòd ſciuerit quæ à ruſticis nihil præter aratrum redolentibus efferuntur, à ſapientibus non pluriſquam ventris crepitum æſtimari. Videberis igitur agreſti plus quam ingenio natus, ſi ruſticis perinde ac grauiſſimi Catonis frõtis rugoſæ viri, probaueris dictum; eo quòd ad nequitiam ampliorẽ (quod dici ſolet) feneſtram tibi pateſeceris. Quoniam autem efflagitas, vt amplioribus verbis tibi aperiã quid contraria crapulæ & corporum voluptatibus temperantia vtilitatis aut laudis afferat; notius id vt opinor tibi fuerit, ſi prius apud te mediteris, quid infamiæ, quod probri, quid ignauiæ afferant turpiſſimæ ac mellitæ voluptates; quas (vt ait Cicero) qui ſequitur, nomine tantũ homo, re autem bellua dicendus eſt; cuius ſit proprium corpori inſeruire, & his ſolum voluptatibus quas tum è paſtu, tum è ventris quærit rebus. Turpiſſimũ enim eſt genus hominum illorum, qui in ventrem proiecti ac libidinem, veluti ſues cœno volutantur. Nihil eſt ergo quod ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam efferendũ, quanto probro ob voluptates illas quibus ſemper pænitentia ſubſequitur comes, deprimendum eſſe cõſpicis. Temperantiam (niſi cornea fibra, aut iecur adamantium, roburque & æs triplex circa pectus fuerit) vt laudabilem probabis, ſi diligentius obſerues quantam pleriſq; mortalium celebritatem, aut (vt verius loquar) immortalitatẽ peperit. Non ignoras communi omniũ ſuffragio perpetuis laudibus efferri Maſſiniſſam regem Numidarum, quòd centeſimum ſuę ætatis annum agens ſemel tantum in meridie cibum ſumpſerit? vt milites ſuos ad temperantiam ſuo induceret exemplo. Romanorum hiſtorijs Gurium cælo tenus efferri conſpicis, quod olluſcullis contentus viueret. Lycurgum nonne regem ubique gẽtium nominari, quòd abſtemius vixerit? Alios item prope infinitos per ora hominũ uolitare, quòd ſibi hac peſte interdixerunt? Cogant te igitur ad reſipiſcendũ virtutis præmia, aut à flagitio deterreant ſcelerum opprobria. Non me præterit difficile ad modum eſſe, contemnere voluptatem, nam nobis viſitam, & quæ affectuum noſtrorum ſemper ſequatur comes. Poſſunt tamen ſenſim uitiorũ fomenta extingui, quæ momento uno extirpari nequeunt. Sed de his hactenus. Expetiueras nuper, vt libros quos in ſcrino putreſcentes cum blattis tineiſq; rixari permittebam, ad te curauerim perferendos. Curaui quod etiam, licet ab oſtẽtatione procul poſitos, vtiles tamen tibi fore ſuſpicabar. Ego vbi maiorem paulo ſtudijs meis quietem impetrauero, ad te maiora dare conſtitui. Hoc tu iterũ boni conſulas. Vale.

EPISTOLA XLIIII.

Aſsiduis (vt accepi) lachrymulis faciẽ humectas, curis mordacib. animũ corrodis, verberib. inſanis faciem deformas, quod natũ eximio litterarum amore flagrantẽ (cuius prima ætas iter ad ingenij lumẽ manifeſtum oſtendebat) fatali iaculo percuſſum amiſeris. Quod ſanè audire, nedum perpeti, difficilè admodum mihi uiſum eſt; tantũq; abſuit (ita me ſtimulabat noui doloris rabies) quin interdũ vulnerib. inhoneſtis me mordicus mutilauerim: idq; (ut opinor) feciſsẽ, ni muliebrem quandam eiulationem olim parentum & amicorum obſequijs interdictã, lege cautum fuiſſe me monuiſſet Cicero. Ad id me urgebat indoles pueri eximia, mores probatiſſimi & ingenuus pudor. Verũ cũ apud me ſagacius pau-

lo conſideraui, vultum eſſe ex Senecæ dicto id timere, quod vitari nequeat, lachrymis temporaui: quod vt facias mon tum te velim. Noſti certius quam vt moueri debeas, mortales omnes etſi ſeriùs morituros; tamē Parcarum ordo ſtat immobilis, factum ineluctabile, immutabilis rerum diſpoſitio. Surdas eſſe mortis aures, ſaxeum pectus, ineuitabile telum conſpicis. Nihil eſt ergo quòd te diutius animi excrucies, nihil quòd vehementius indoleas, nihil quod amplius deos & aſtra voces crudelia. Eſſet hercle quod merito poſſes conqueri, ſi mitius cum cæteris mortalium, quam cum nato tuo factum conſpiceres. Eſſet quod iuſtè mortem vt iniuſtam accuſares; verùm (vt ait Tragicus) eſt omnibus æqua, non ſuperbificis regum diuitiis magis quam lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentius caſas & tuguria, quam turres & caſtra ingreditur & expugnat; nec magis Iro quàm Crœſo, Curio quàm Auguſtis ſe præſtitit inimicam. Non hanc fucatis declamationibus oratores, ſuauidicis carminibus poetæ, promiſcuis pharmacis aut vnguentis medici ac myropolæ, teretibus lanceis æquites, pennatis miſſilibus ſtrictis ve mucronibus pedites, gemmatis coronis imperatores, non deniq; cuncti mortales rebus vllis mortem effugiunt aut terrent, neque ſanè honeſtius aut ſublimius regi quàm paſtori domicilium præparat.

Quantum quiſque ſui metitur corporis vmbra.
Impendet terra maiorem non parat vrnam.
Principibus quàm pauperibus rudibusve bubulcis.

Quin & vrbes fortiſſimis munitas propugnaculis, templa varijs extructa marmoribus aulas Attalicis decoratas tapetibus funditus demolitur, euertit diſſipat. Quū nihil igitur intactū relinquat, cui ſuæ acerbitatis virus non propinet, quod ſuo non fodicet telo, furorē moderarem, bilem cohibe. Erat (fateor) quem luges facili natus Minerua, multaque iā lectione exercitus, ita vt proſperè cum Latinis actū eſſet literis, ſi ſuperuixiſſet. Quum tamen fatalis neceſſitas ita exigat, vt vnumquemque alio migrare expediat: eius trāſitū vultu ſereno ac minimè ſuperciliofo perferre debes, quinetiam felicem illum cenſere, quòd nō repētino (vt plerique à Plinio enumerati) obitu deceſſerit, ſed diluta ac expurgata lōgo examine conſcientia: quanquam nihil, vt conijcio, ſeuera dignum ſcutica, breuibusque gyaris, & vmbrarum carcere dignum perpetrauerit. Quod ſi tantus animi tui dolor nullis verborum aggeribus queat manſueſcere, alienæ ſaltem conſtantiæ exemplare moueant. Anaxagoræ in primis, qui audita filij morte, nihil ſibi ignotum nunciari aſſeruit, quòd ex ſe natū mortalem ſciret. Pericles item, qui duobus filiis intra quatriduum ſpoliatus, iiſdem diebus vultu nō magis moto, quàm ſi fuiſſet dura ſilex, aut marpeſia cautes, cōcionatus eſt. Æmilij Pauli & Xenophontis poſtremò, quarum huic ſacrificium agēti cum nunciatum eſſet, alterum ex filiis natu maiorem in facie cecidiſſe, coronam tantum depoſuit, percunctatus demum quonam modo cecidiſſet: vt audiuit fortiſſimè pugnātem interijſſe, depoſitam capiti coronam repoſuit, nomina teſtatus ſe ampliorem ex filij virtute voluptatem, quàm ex morte amaritudinem ſentire. Ille dum quarto ante triumphum ſuum Macedonicū die alterum filium amiſiſſet, alterum demum tertio poſt triumphum, iacturam illam æquo animo tulit. Id erat quod te monitum volebam, & à te precario factum expetabam. Vale.

EPISTOLA XLV.

SÆpe & multum apud me dubitaui, liceret, necne, ad eos velut ad anchoram & aſylum ſemper in aduerſis confugere, quorū ſuppetijs & patrocinio iam plerumque fuerimus adiuti, atque eo magis, quòd beneficium qui dare neſcit (inquit Seneca) iniuſtę petit, ſitque ingratæ & minimè generoſæ mentis, accipere ſemper, largiri nunquam. Fecit ea res, vt nouo emergēte ſcrupulo, qui male me habet, conſilij tui ſuppetias adhunc emēdicare diutius, & cunctanter erubuerim: quum iam tua beneficia in me tanta extiterint, vt ſi vitā pro tua vnius dignitate profunderem, vix partem minimam videret aſſequutus. Quū tamen monuit me. Tullius grati eſſe animi, ei multum velle debere, cui tam plurimum debeas: tanti tāque prudentis viri dicto audacior paulo factus, timorem exui, neque adhuc turpe exiſtimaui, ad te ueluti Mecænatem beneficiū recurrere: qui ſi meritis tuis reſpondere aut gratiam referre nequeam, agere ſaltem non deſiſtam: eoſque imitabor mendicos, qui quū acceptæ ſtipis mutuū referre, nequeūt, beneuola verborum actione rependūt. Is autem ſcrupulus, qui me cordicitus vulnerat, nocturnum ſomnum mihi adimit, ſeueram faciē mihi exaſperat, meq; propè dixerī de gradu deiicit, talis eſt. Inſurgit in me rabioſæ loquacitatis, & contagioſæ uirulentiæ clamoſus quiſpiā detractor, ac peſtifer libitina ſatyricis armatus

aculeis,

aculeis,telaq;vipereo ſanguine tincta gerēs.Quem nec verbis à me læſū, nec iniuriæ affectum(teſtes verborum meorum deos inuoco)putauerim,ſed(quod nūquam ſibi perſuaſit) plerumq.miris extulerim præconijs,meiſq;rebus ac modica ſupellectile, quātulacunq;fuerit,ſi eguiſſet,vti voluerim:is tamen,vt norunt omnes,paſſim locrū canina vtens facundia nomini meo illudit,genuino dente me mordicat,indelebile ſtigma mihi inurit Hūc die tres quotidie totū per legere Archilochū:quòd ſanè perpeti difficili⁹ ac moleſtū magis videtur quam qua me accuſauit culpa ipſe vacē,ſimq;eorum,quę mihi impingit,minimè conſcius. Si vlla verborū petulentia à me præter hanc fuiſſet irritatus,immerito ſanè viderer cōqueri,qui paterer telis vulnera facta meis. Quum præſertim. Lacædemonius Chilo præceperit, proximo nō maledicas,ſi non vis malè audire,verum(repetere cogit doloris rabies)nūquā quicquā vſquā à me factū dictumue exiſtimo quare ita in me ſtomachari,ſuccēſere, inuehi ac ſæuire debeat. Id tolerandum necne fuerit,non ſatis ſcio. Tolerarem, niſi tacēdo culpā prętare videret,niſi etiam ab hoc me diuerteret Publij mimographi poetè verbū ſcribētis: Veterem ferendo iniuriā,inuitas nouam. Te igitur plus quàm dici queat oratum velim, vt vbi primum negotijs quib.nunc diſtrictus es, quietem impetraueris, aliquam conſilij tui ſcintillam mihi porrigas,quodq;imponitur oneris ſponte ſuſcipias, ſimul vt pleniore obſequio me tui amantiſſimum demerearis,ſimul ne id ſuffragii mihi denegāns,ſis delicti mei (quòd alioqui fortaſſe perpetrarem)autor conſcius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter,& me ſemper ama,vt ſemper feciſti. Datum ex ædib.noſtris,quarto nonas Ianuarij.

EPISTOLA XLVI.

SÆpe & multum dubitaſſe te aſſeris,eſſe necne,ſi quando ſiniſter ſcrupulus animū tuum preſſius vulneraret,ad me velut anchoram præſidii cauſa confugiturus. Miror ſanè,ūde perplexa iſta fluctuatio,& anxietas tibi irrepſerit: qui amicitiæ iure omnia tibi polliceri debuiſſes,quæ aut corporis aut ingenii mei vires non exuperant. Eſſet quod cūctātius paulo hæſitares,ſi vlla in re quæ amicum poſtulaueris, te repulſam apud me paſſum teſtareris, aut ſi in præſtando vulneribus tuis medicamine,tardiuſculum me aliquando amicum præſtitiſſem. Verum(niſi fallor)eum me ſemper probaſti, qui (vt Periclis verbum mihi vendicē) paratus ſum me rebus tuis accōmodare,ſed vſque ad aras:quique conſeruandi tui cauſa,de via declinare cum Chilone nō dubitauerim: Digniſſimum enim hoc mutuæ inter nos charitatis pignore te ſemper iudicaui. Hæſitare igitur quieſcas moneo,tibique perſuadeas,me (vt cum Terentio loquar) pedibus manibuſque omnia ſemper facturum, quo rebus tuis conſulam. Quòd autem ſcribis malignum quendam ac rabioſæ loquacitatis zoilum in te contagioſæ virulētiæ dietim quicquam vbiuis locorum euomere, quem nec verbis à te lęſum,nec iniuria affectum putes, vis quid in ea re vtile factum ſententiam,tibi adaperiam? Socraticæ patientię tibi loricam aſſumas,frontem baccare cingas,incōcuſſoque vultu omnia perpetere, patere & abſtine, eiuſque verba non pluris quàm ſaturi ventris crepitus facias. Nō ignoro,ideò durius bilem tibi ac ſtomachum mouiſſe, quòd quorum te inſimulat, minimè ſis conſcius. In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ ſapientiæ,ſi vbi clamoſa comminatione verbiſque turgoſis ita oblatrat, ita cornicatur, elinguem Seryphicanam te præſtiteris. Quid enim huic homini bombilio litem diſſuadeas? Quid ſerpentinæ linguæ venenū excutere ſatagas? Patere,patere, ac priuſquā temerè quicquam eructes. Tyberii Cæſaris modeſtiam in memoriam reuoces,qui(vt teſtatur ille)poſt conuicia, maloſque rumores,ac famoſa de ſe ac ſuis carmina,firmus ac patiens,dicere ſatis habuit: In ciuitate libera liberas eſſe linguas oportere. Ad id te omnia philoſophorum apophthegmata ac ſententiæ inuitant. Cleobuli in primis,cum cauillantibus non eſſe inſaniendum præcipientis. Quid quæſo te lucri conſequuturū ſperas,ſi cum iurgioſo litiges, &(quòd fertur)cum puteolum cane pugnes? Nihil ſanè malè dicit, qui benedicere non nouit. Eius igitur verba zephyris cōmittas. Clamet,obſtrepet,increpet,nihil eſt quod tibi dari queat vitio,ſi pertuleris. Vale.

EPISTOLA XLVII.

MAgni,vt videò verba mea æſtimaſti,magni conſilia feciſti,hominum ſtultiſſime: qui quod tibi perniciosum ſemper fore prædicaui,excæcatus,& ſtultitię tenebris inuolutus perpetraueris. Parum tibi viſum fuerat,iuuentutem innumeris propè flagitijs contaminare,niſi & ſummum tuis miſeriis impoſiturus,vxorem duceres,quaſi verò odioſa tibi fuerit libertas,infantium clamor iucundus,quaſi multorum curam appetas,qui tui tātum excurioſus eſſe poteras. Quid dicet homo antiqua virtute ac fide pater tuus,ſi reſciuerit, qui

Digitized by Google

dediſti biduum. Verum mutata poſt paulo ſententia, alio negotij animum conuertiſti, ſola (vt credibile eſt) leuitate ductus & inconſtantia, quæ te Prophteo mutabiliorem arguit facilè. Si dicas terrori tibi fuiſſe eius rei difficultatem, non diffitebor amaras eſſe ſtudiorum radices, verum hoc moleſtiæ dulciſſimorum inde fructum comes, pēſat vtilitas. Propterea ſi quid loci apud te habent noſtræ exhortationes, eo reuertere, vnde impudenter deſiluiſti, neque primo labore terrearis, nā quas in portu credis tenebras, tibi poſtea ſole clarius eluceſcant: ſi annum integrum ſub hoc iugo durare non graueris, nullius poſtea deſiderabis operam. Saluus poteris ſine cortice natare. Vale.

EPISTOLA XXVII.

VBi pater tuus ſumptu domeſticæ charybdis rem omnem vſque ad aſſem & puluiſculū prodegit, ne hoſtiatim liberos ſtipem oporteret emendicare, coactus eſt omnes mechanicis artibus collegare, præter te vnum, quem meo vnius beneficio accademijs deuouit, ea expectatione, vt proficeres, & veſtræ omnium conſuleres paupertati. Cæcutis plurimum, ſi non vides tecum melius quàm cum cæteris actum eſſe. Fratum tuorum alter eſt alutarius, alius lapicida, alius inſtitor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius pegaſarius. Omnes quotquot ſunt, in paupertate nocturno diuturnoque labore dimicant. Nulli omnium melius quàm tibi conſultū, modo fortunam ſequaris ducem, & occaſionem nunc capillatam effugere, & caluam fieri non permittas. Si vis euadere in virum magnę & recōditæ literaturæ, prius oportet, vt ab ipſis ſtatim principio te totum labori deuouens. Ante omnia, ſolida iacito fundamenta, ne corruat quicquid ſuper ſtruxeris. Nullam de te mihi ſugem polliceor, ſi remiſſus primum videreris, & in ipſo (quod aiunt) portu impingeres. Quum te ſtudiorū tenebit ſatietas, non offendent me aliquantula ſudoris remiſſio, parcè tamen hæc tibi indulgeas: nam qui diu nimia ab inſtituto opere deſueſcunt & feriātur, ocij conſuetudinem plerumque induunt. Conſtitūi de te mereri quam optimè, nec ſententiā mutabo, aut calculum reducam, modo ſpem meam non fefelleris. Dura parere, futurū eſt enim, vt te laboris tui non peniteat, quum ſatis olei conſumpſeris. Vale.

EPISTOLA XXVIII.

VVlgo dicitur, eorum facilæ emergere, quorū virtus paupertate caligat: quod adeo verum eſt, vt paucis ad nodum pauperibus liceat opuleſcere, niſi vel vtramque fortunæ mammam ſuxerint, aut prodigioſum aliquid ſua cōmiſcātur induſtria. Cui infortunio ſupremum illud accedit malum, quòd vbique ferè gētiū miſeris illudant felices, & ſcarabeos contemnant aquilæ. Neq; tamen propterea meliori tibi conditio deſperanda eſt: nam quāuis hoc ſeculo ſufficiens virtuti merces non exoluatur, neq; tamen vſque adeò exulauerunt literæ, quin quandoq; principibus placeant & familiareſcant literati, pinguioremq; fortunā ſibi ipſi faciant. Quod ſi nihil melius tuis vnquam votis acceſſerit, adhuc futurum eſt, vt te ſtudiorum tuorum non pæniteat; hoc ſaltem lucri feceris, quod ſcientia & multarum rerū cognitione à brutis differens.

EPISTOLA XXIX.

NVnquam ferè ad me ſcribis quin opinionem meā roges, quid de ſtilo tuo mihi videatur. Sed ſanè quid reſpondeā, nihil dum certum habeo, quòd certum & ſui ſimilem ſcribendi modum non habeas. Nunc enim impendio te delectat laconiſmus, nunc varia verborum ſupellectile orationē locupletas. Nihil tamen (vt vere dicam) adhuc reperi, quod abhorreat à caſtimonia linguæ Romanæ, neque eſt vllus qui ſermonis tui puritatem non deoſcularetur, niſi quibuſdam moleſtum & graue eſſet auditu, quòd pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & operæ collocaſti. Hac oſtentatione ſi careres, nihil daretur tibi probro; at dum ingenij gratiam ſtudes demereri, ocioſam lectorum in te garullitatem excitas, ſuſcitaſque & facis vt immodicis nugis obſtrepmat arrogātiæ tuæ. Quare vide, ne dum tibi places, multis diſpliceas.

EPISTOLA XXX.

HActenus aures tuas verbis onerare non deſtiti, vt corpore deſineres, & tandem aliquando vt virtute expergeſceris. Quod te facturum deieraueras, ſi vetus tibi condonaretur culpa. Condonata eſt, & puerilem ſtultitiam omnes cōniuente oculo diſſimulauimus, neque tamen experimur te factum aliquanto meliorem. Si tui ſceleris te non pudeat periculum eſt, ne mea mali ſuboriatur cōſuetudo, cui quum velis mederi, nequeas. Interrupi interim negotias mea, vt honori tuo cōſulerem; nec me quidē p gebit hoc feciſſe, modo reſipiſcas tandē, ac demērire deſinas. Sin pergas ſemper facere, vt cœpiſti, finem faciā exhortatio-

hortationibus. Liberum tibi relinquetur, vtram ſequatis viam voluptatis ne, ā virtutis. Demum ſi caſu aliquo infortunium ſaras, aliorum eſto iudicium, quis fuerit in culpa. Vale.

EPISTOLA XXXI.

QVum ea ferè ſit omnium natura, vt ſuarum potius rerum quàm alienarum ſatagant, adeò tamen vtilitas tua ſemper mihi fuit curæ, vt vix effluxerit momētū, quo me ceperit tui obliuio. Quare non ægrę feras, aut ab amore tui me receſſiſſe arbitreris, ſi interī vitijs tuis iraſcar. Reclamauit fateor, quòd illiteratis quibuſdam fabulis tempus cōtereres. Sed hoc ipſum feci, vt aliud ſtudium complecteretis, vnde plus frugi aliquanto referres. Et ſi non putarem tibi probatum iri, quæ dico, ſanè miſſum te facerem. Hoc vnū tibi perſuades, me tui ſemper ſtudioſum, fuiſſe, & qui ardentius amet eſſe neminem: ſed quum video famam tuam apud verboſas hominū linguas periclitari, tacere nequeo, neque (ſi vellā) permitteret tuæ laudis deſiderium quo diſperarem ſi quid vnquam ardētius cupiuerim. Vale.

EPISTOLA XXXII.

QVatuor abhinc annos frequentibus literis te ſalutauimus: neque tamē certiores ſum⁹ facti rerū tuarum. Quid ſit in cauſa, coniectare non poſſumus. Credibile non eſt, tantis te negotijs diſtrictum fuiſſe, vt tanto tempore nullum omnino ſcribendi ocium potueris tibi ſuffurari: aut ergo noſtri te cępit obliuio, aut negligentiæ culpa non raras: Quam pridem enim te monuimus, vt non ſolum ſcriberes, ſed ad nos ipſe reuerteris, & matrem capulo vicinam reuiſeres. Si venires, amici omnes (quos longa tui fatigat expectatio) animi curas diſcuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obuijs te manibus exciperēt, & lōga ſalutarent præfatione. Meditare quanto ſpectandi tui deſiderio ardeant omnes. Nulla non hora de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quòd tandiu cōſuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea (ſi nos amas) fac nobis aliquan'ulam videndi tui copiam. Vale.

EPISTOLA XXXIII.

LAudabilis mihi videtur Gymnoſophiſtarum conſuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferant cibus denegatur. Nec minus probanda eſt Amaſis regis Ægypti ſanctio: qui edicto iuſſit, vt ſinguli quotānis apud cuiuſque præfecturæ præſidem ratiocinarentur, vnde viuerent: eisq; mors inferretur, qui non facerent: Quod vtinam noſtro quoque ſæculo obſeruaretur. Non tot paſſim, nequam & nihil reperirētur, nebulones, quot vbique ferè gentium, repetiuntur, quibus nullum eſt aliud negotium, quā vt prona & obedientia ventri pecora toto die crapulari, aut alienæ inſidiari vitæ. Quorū perditos mores quotieſcunque memoria repeto, videre videor deſolatam & multis madētem lacrymis iuſtitiam: quæ & principum negligentiæ iraſcatur, & ſenatum iam ſepultum ſomno, & conniuentem arguat. Et niſi obuiam ab omnibus properè eatur, reſiſtaturq; pullulantibus abunde flagitijs, in tantum ſe propagabit iniquitas, vt nullus ſit futurus virtuti locus. Actū erit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbitati ius relinquetur ſedendi in Orcheſtra. Proinde Corneli, ſi me amas, (vt amas) caue, ne eorum numero adſcribatis, qui naturā ſui partus pœnitere faciunt, & antiquiſſimum illud chaos confuſis adhuc elementis appetere. Da operam, vt quum parētes tui perrogabūt quid profeceris, dignus reperiare qui viuas & quem ament. Hoc ſi feceris, neque te pigebit feciſſe, neque illos bene de te metuiſſe. Vale.

EPISTOLA XXXIIII.

NAtura ferè comparatum eſt, vt quo quiſque maiore doctrina, hoc & ſuperbias magis, & ſupercilium ſeueritus contrahat. Nec ſanè mirū Nam & volucribus quo plures ſunt plumæ, hoc ſublimius in auras efferuntur. Et pauones hoc ſeſe mirantur magis, quo latius flagellū proferunt: ſed eſt hominū genus, qui quum ſint elemētarij, & bonas litteras ne à limine quidem ſalutarint, ſe tamen omniū primos (ſi dijs placet) haberi volūt. Ferūtque egrè quòd non æſtimentur pluris, & quod quaqua verſum tranſieunt, tranſeūtibus nō aſſurgatur. Cuiuſmodi erat neſcio quis magiſtellus, & grammatiſta, qui audiēte nuper idiotarū & vetularum turba, multis fabulis ſtrepebat immodicè: vt importunis illis commētationibus populo eſſet admirationi, & magnam doctrinæ opinionē ſibi mereretur. Huc ergo quū ei⁹ videndi cauſa certatim omnes conuolarent, cœpi protinus percontari quid illud eſſet. Eodem omnes reſponderunt, alterum eſſe mundo redditum Ciceronē Tūc ego cum reliquis acceſſit, vt percontarer, verū eſſet, necne, quod de nebulone ſibi perſuaſerat vulgus. Sed dij boni quàm nihil inueni, quàm acceſſi proximè. Vix orationē proferebat, in qua nō tot eſſent barbariſmi, quot dictiones. Quum ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertæduiſſem

temperare

Digitized by Google

temperare mihi non potui,quin eum ſua ſede diſturbarem:quod quùm feciſſem,parum abfuit,quin meloſa nugis plebecula in me ſaxis irrueret: tot iam ille fumos vendiderat turbæ: tot veneficijs vniuerſum excãtauerat theatrũ.Quod quotieſcunque memoria recepto, nõ poſſum noſtro ſeculo non iraſci Cur non ſit aliud in doctorum literis diſcrimem . Vale.

EPISTOLA XXXV.

PLerũmq; mihi doluit,quòd conueniendi tui nulla ſeſe offerret opportunitas.Erã enim neſcio quæ tibi dicturus in rem tuam magnoperè ſpectãtia.Paucis adhinc diebus,pater audiuit te voluptatibus irretitum vſque adeò, & illaqueatum , vt iam virtutes omnes aſpernatus fueris,ac æſtimaueris nihil.Vale.

EPISTOLA XXXVI.

ESt genus hominium,quorum vtilitati dum conſulitur,ſe præbere grauantur dociles,ita vt videantur habere minus cerebri,quàm cimex ſanguinis.Nihil tibi blãdiar, nec oleũ (quod dicitur)in auriculam tibi inſtillabo:ſed mihi videris vnus,qui nec ſcelera ſua vellicati,nec viſcera ſibi tangi volunt.Nouiſſimè quum me conſuleres, ad quem vitæ ſcopum arcum intenderes: vetueram tibi,ne inſectareris aulicos iſtos palpones,qui pellace vulpe beginiores, & in hoſtio tãtum formoſi, aureos mõtes pollicẽtur,& à tertio vſque iugere manus porrigunt : his tamen ſæpenumero fucum faciunt , à quibus ampliſſima ſuſpiciũt munera.Neſcio qua diluendi tui ſceleris fiducia conſilium meum nauci feceris:hoc ipſum tamen eſt tibi maximo malo futurum.Neſcis quam auſterum ſit inculpatè viuere,vbi probitas & virtus exulant.In aula qui arabicè olent, & in cute ſunt purpurati,intus vlceribus & lepra ſcatẽt.Poſtremo videtur ne à virtute alienum in multam noctem pergræcari, in alea pernoctare,ære alieno obrui,nihil nõ inhoneſtum audire.Et ne multa, nihil eſt nõ probroſum.Oportet in primis ab alterius iuſſu pẽdere.Religioſè & ad anxietatem vſque obſeruãdum eſt,non tantum quid verbis iubeat dominus,aut imperet;ſed quod nutu ſignificet,aut digito crepet.Aliena viuendum quadra.Bullaribus nugi aures ſunt præbendæ,vnicuiq;virtuti mittendum repudium.Nihil dicendum eſt,quod aures tyranni grauet.Si caleat,æſtuãdum eſt: ſi frigeat,tremendum; & plerumque quùm diuturnam ſeruitutem ſeruiueris ſi in ipſius iram impingas, ob rem nihili,ob floccos,ob vitioſam nucem te relegabit, perinde ac vtiliſſimum Canopi vernam;nec primorum laborum ſtipendium extorquere poteris.Iampridem te huius rei monueram, tamen verba mea nihil feciſti . Si tui infortunij fueris author,æquanimiter feras.Æquum eſt enim,vt faber quas fecit compedes,ipſe geſtet.Vale.

EPISTOLA XXXVII.

MOris eſt mihi,vbicumque locorum vixerim,eorum ſemper reminiſci , quorũ beneficio bonæ literæ iniuria temporum prius ſepultæ reuiuiſcunt paulatim, & repullulãt. Nec ſane mirum,nam mea quidem ſententia non minoris(minoris autem?imò verò lõgè pluris)æſtimandi ſunt,qui linguam latinam à mortem vindicant,& priſtinæ reſtitũt dignitati,quam qui ciuitatibus ampliſſimis iugum ſeruitutis excutiunt,reddita libertate.Sed eſt hominum genus,qui quum rudere magis quã loqui nouerint , probis eruditorum votis & conatibus renituntur,timentque ne optimæ ſe propagẽt diſciplinæ.In quos ſi reclamet aliquis,deus bone,quibus verborum tonitribus fulminabant,quot plauſtra conuicijs onuſta reuoment ? Non tantum ne aſſurgent authoribus renaſcentis eloquentiæ , ſed facta velut coniuratione in eos certatim confertimq;dimicabunt,neq;prius cõcutere parietes theatrorum verbis ve obtundere deſiſtent, quam ſui ſimiles ad latrãdum in laudabiles illos linguæ latinæ candidatos & rediuiuos eloquentiæ Camillos excitauerint. Diceres eſſe Gothorum Vandalorumq;reliquias,quæ in Romanorum Rempublicã arma parare, reſarcire copias , ſuiſque barbariſmis togatum ſermonem corrumpere velint.Quare autẽ velint,non video, niſiquòd fortè verentur,vt ne qui ſuis nugis idiotas prius eluſerunt,& agreſtibus impoſuerunt ingenijs,redeunte Mineruæ principatu ridiculi fiant,& ipſis etiam cõtemptibiles,quibus fuerant admirationi.Sed longè ſua ſpè falluntur;nã ſi ſuſcitãdæ ſemper eloquẽtiæ animũ adiecerint eruditi,tãtũq;operæ,quantũ iã cœperũt barbaris huiuſmodi retrudẽtis collocauerint:non eſt mihi dubiũ,quin pudore deterriti hoc genus Gotthi,cauſa ſua caſuri, ac arena ceſſuri ſint,et ad extremũ ſeſe ĩ pedes daturi.Quòd ſi ſuis ineptijs cõtẽti viuerẽt,neq; cæteros hominũ eodẽ cuperẽt ſordere luto,eſſent quidẽ ridendi,non tamẽ tãto odio habẽdi.Verũ(quod omniũ multo turpiſſimũ)quũ nullo nõ verbo ſolliciſſent, indignãter ferunt non omnes eadẽ inſẽtia, iiſdemq; barbariſmis iuuenari & ineptire.Et(quod magis rideas) ſacras

Digitized by Google

ſactas literaſ eo eſſe fato arbitrātur, vt cum his ſtare nequeat regina rerū eloquētia, quaſi Hieron. Ambroſ. Lactan. Athanaſ. & alij plus ſexcenti, barbare ſemper ſint locuti, aut eloquentiam cum theologia non ita coniunxerint, vt neſcias vtri duarū magis debeas. Quieſcite, quieſcite philoſophaſtri, noſtræ omnium aures veſtris iam delicijs calēt. Magno vobis malo futurum eſt, niſi à ſuſcepto in literas bello pedem retuleritis. Nam vt numeroſas Xerxit copias pauciſſimæ Grecorum turmæ pepulerunt; ita & paucule eruditorum cēturiæ infinitas veſtræ gentis Vandalicæ myriades nullo negotio & victoria expugnabunt incruenta. Ridiculum eſt, quod publico exclamatis theatro renaſci hæreſes, antichriſtos ſurgere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (malum) religionis hoſtes reuiuiſcūt? hinc quā ex græcis ad verbum docent latinā? Quieta erat fides, quis eam commouit. Vos plebeculā in re nihili concitatis, vt eruditis terrori ſitis; monſtra confingitis, quæ nec fuerunt, hactenus, nec poſthac ſunt futura; neq; eſt quiſpiam cui à ſatyris veſtris ſecuro eſſe liceat, quique loquacitatis veſtræ retia poſſit declinare, quum audiēte vetularum turba ſermocinamini; ceu verò ad ferendum ocymum ſitis nati, & maior quædam maledicendi libertas vobis, quam cæteris mortalium ſit conceſſa. Quod ſi quiſquam reluctari ſatagat, aut eadē tragula vos referire, tātiſper illa traditis, dum rudi vulgo perſuaſeritis, cum vel ceruicem matris rupiſſe, vel in patrios minxiſſe cineres. Et (quod peius odi) neminem putatis dignū, qui veſtra veſtigia (ſi diis placet) lābat & oſculetur, quaſi verò legitimis ſitis naturæ filii, nos ſpurii tantum: aut ſit aliquid in vobis doctrinæ, quod nemo quiſquam ſperare audeat. Si eloquentiam creditis vtiliorem, quā cui vacari debeat, reſpondeto vos ſimiles eſſe procis Penelopes; qui quum dominam alloqui non poſſent, ad ancillas diuertebant. Vos quoq; infirmitatis veſtra conſcientia deterriti (quoniam ad eloquentiam, vt ad ſolū noctuæ, caligatis) ad quæſtiones quas Fabius Ceratinas vocat, crocodili voſq; diuertitis ſyllogiſmos. Quos tametſi veſtrum pleriq; inutiles fateantur, neminem tamen habēdum in precio putabitis, qui futiles hoc genus nugas neſciuerit. Nunc (ne multis agam) ſi ſapitis, ueteris inſolentiæ criſtas retundite. Secus non deerunt, qui tanti faſtus pertæſi, acutas ſibi ſagittas eſſe, ſuis vulneribus ſanguinem ſequi, ſe domi vrbinam habere (vt vos machæram) doceant, tenenturque, non eſſe defendendam glandem, reperto iam tritico.

EPISTOLA XXXVIII.

EGo quum rerum tuarum ſtudioſus, tuique longè amātiſſimus ſemper fuerim nec vllū obſequioſi hominis officiū tua in me prætermiſerim; ſperaui, imò verò intrepidè mihi ſępe numero pollicitus ſum, te mei perpetuo fore memorem; ac quādo nouercantis fortunæ Boreas mihi inſultaret, eum te fore, qui in accepti beneficii hoſtimentū primus adiutricem manum mihi porrigeres. Sed dij boni; quam longè mea me fefellit opinio, dum te mei memoram expectaui, qui tui dememineris, dum inquam te rebus meis adiutorē ſperaui; qui tuarum pleriſq; mirantibus, imò uerò illudentibus, nunquam ſatagas, quin omnia (quæ multo parentum ſudore tibi parta ſunt) auidè conſumas, & cum flagitioſi hominum corruptiſſimorum gregibus uniuerſum patrimonium ſtultiſſimè profundas, & (quòd longè deterius, & ab humanitate magis alienum uidētur) patris defuncti obliuiſcare, cuius viuētis labor omnia tibi peperit; qui te ſuauiſſimè educauit; effuſis caritatis habenis amauit; tibique omnia, quæ ad bene & beatè viuendum pertinebant, ubertim ſemper & ambabus ſuppeditauit manibus. Cui iam capulo inſtanti, & (quod dici ſolet) alterum pedem in cymba Charonti habenti fidem dederas, te annuis parentalibus ac ſacrificiis. Deo immolaturum. Quinetiam dū mortui cadauer per ſandapilarios efferretur, eiuslabas, uociferabaris, & ad rauim uſque clamitabas, ita ut pro eo uitam paciſci uelle uidereris Nunc autē ubi fides uiuenti præſtita? ubi ſimulata pietas cadaueri exhibita? O ingratæ mentis iuuenem, ò perditiſſimum adoleſcentem! Nihil ſanè iam conqueret, quod mei dememineris, quem parentis cępit obliuio. Iam quoniam in nequitia tua ita occalluiſti, vt lapideā magis, quàm humanam uidearis effigiē indutus, pluribus te uerbis hortari deſiſtam. Viuo ut iubet, egeriſque ut uolueris, profundas, perdas, pereas, nihil ad me futurum. Siueris tamen ex Pittaci ſapientis dicto, tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præſtiteris. Vale.

EPISTOLA XXXIX.

MElioris literaturæ uiri, multaque lectione exerciti, qui de liberis educādis libros ediderūt, bene & doctè mihi inſtituiſſe uidētur, ut infātib. adhuc uagiētib' ſtudioſę adhiberetur nutrices, quā eos cibis mollioribus, vt pocte lacticiniis ſuauiter paſcerēt, ne ſi duriu-

ſculos

Digitized by Google

ſculos ori tenero fortaſſe inculcaſſét, flaccidæ adhuc bulla fragiliores maxillæ dẽtibus immunes non frangerent, aut molliores pepone ſtomachi non decoquerent. Cautè ſi quidẽ obſeruarunt, tenellum corpus vix benè cõpactũ eſculenti paulo eſperioris non eſſe capax. Hunc ritum qui de erudiendis pueris aliquid repoſuere itidem obſeruari voluerunt, vt videlicet rudibus crudisq; ingenijs (quæ ſunt veluti tabula raſa, in qua nihil depictũ eſt) præficerentur viri moribus non minus quam doctrina cõſpicui, qui nutricibus nihilo aſperiores, ipſos primis literarum eduliis, vt pote minutulis elementis imbuerent, atq; animum virtutibus perinde ac doctrina formarent excollerentq; non ignorãtes, eos arduis oneribus non ſufficere, quorum vires modicis etiam rebus ſuccũberent: eos præterea maioribus diſſe plenis non eſſe idoneos, qui in ipſo veſtibulo deficerent. Cognitis demũ elementis liminatibusque literis, grammatices rudimenta ſtuderent his inculcanda, quo facilius orationem grammaticam, licet ornatu & cultu immunem, contexerent. Quod vbi facere iam probè ſciuiſſent, orationibus partim ſolutis, partim pedeſtribus, leporum: & venuſtatis ſucco affatim delibutis, componendos voluerunt, vt imitatricis inſtar ſimiæ, alienis inhærerẽt veſtigijs, quodque ab aliis factũ inſpicerent, ipſi facere, aut ſaltem æmulari, à tergo & eminus conarentur. Hoc vno motus argumento, quum pridie huius diei audiſſe, Petroni chariſſime, te ad artis dialectices ſtudia remis veliſque aſpirare: non potui, vt vtilitatis tuæ ſẽper ſtudioſus, quin id deſiderium literis conarer excutere, difficilimum factu ſuſpicatus, te illius ſuccos ebibere, qui aliarum artium parentis riuulos vix bene labellis primoribus degustaueris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia, quorum debile fundamentum extiterit. Agedum ergo priuſquem immaturis cõdeſcendas affectibus, ſagaci examine perpẽdas quid tibi ſit vtile, neque quidquam pares extruere, priuſquã ſtabili fulcro illud ſolidaueris. Futurumque dubio procul expecta, te à cunctis artibus longe exulaturum, ſi hanc à te flocci factam proſcripſeris, proſcriptam flocciferis. Cui enim per deos immortales idoneus videberis diſciplinæ, ſi hanc (grammaticem dico) ignores? Quid ad ſtomachum tuum faciet riuus, cuius fons tibi odioſus fuerit? Et is iuris ciuilis aut canonici peritus, qui Latinarum dictionum ſẽſus ignoraueris? Callebis phyſicas rationes, qui verborum etymologiam neſciueris? Extricabis difficiles ſophiſmatum mæandros, qui apertiſſima quæque explanare nequiueris? Scrutaberis cœleſtes & altiſſimas Aſtrologiæ aut Theologiæ cauſas, qui quæ infima ſunt & pedibus tuis vicina cõtemplari neſciueris? Deguſtabis arborum, herbarum, vnguentorum ac radicum ſuccos, cui odioſa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos vnguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantiæ remediũ adhibere neglexeris? Declamabis in ſenatu, aut agẽs in theatris, priuſquã in ſchola loqui didiceris? Aliisne perſuadebis, qui quæ tibi præuides vtilia, ſuadere nequiueris? Perpende velim & in memoriam aliquantiſper reuoca ex maiorum annalibus, quàm frugifera, quàm vtilis quàm iucunda ſit artium humanitatis lectio: cuius amœnitas, lepos, ſuauitas, Italos (à quorum ſcatebris linguæ Latinæ rorem primum conſtat emanaſſe) ita pellexit, vt parum grauatè tulerint cæteras omneis diſciplinas à ſe reiici & criminari, vt has obuiis vlnis amplectarentur, harum odore aſſiduis naribus olfacerent, ſaporem lingua inexplebili deguſtarent, venuſtatem labellis rectiſſimè compactis deoſcularentur. Quotuſquiſque enim philoſophus aut ſophiſtes in ipſis etiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illic medicos, quot Aſtrologiæ peritos, quot Iuriſconſultos inuenies? nullo ſanè, aut paucos. Contra verò poetarum nominibus ciuitatum compita ebulliunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra ſufficiunt Grammaticos non capiunt ſcolæ Hiſtoricorum verbis paſſim locorum compita fulminant. Nouus quotidie Seruius, nodoſos enodat. Nouus aſſiduo Valla, muſcoſos emungit; & (vt ſemel dicam quod ſentio) laudãda videtur Italorum Latini ſermonis parentum conſtantia; qui (quod has artes cæteris iucundiores ſemper crediderẽ) ab earum caſtris numquam defecerint. Legimus oratorum principem prouectæ iam ætatis Tullium, Rhodiis præceptoribus ſeſe recoquẽdum tradidiſſe; quin & eaſdem artes à priſcis regibus tantopere excultas, vt liberos ſuos præceptorum ferulis ac flagris perinde ac infimæ ſortis aut conditionis peregrinæ puerulos ſubmitti voluerint, ipſosq; inſtitutores ampliſſimis plerumq; muneribus cumulauerint. Sic M. Antonius Imperator Frõtino philoſopho, quem dicendi præceptorem habuerat, ſtatuam erexit. Sic Scipio Africanus Ennij ſtatuam ſepulchro ſuo impoſuit: ſic Archelaus Euripidem ſibi curiã adeſſe: ſic Traianus Romam ingrediens Dionem Prutium curru ſuo donatũ honorauit: ſic Ptolemæus Phi-

meus Philopater templum Homero delicati, voluerunt: ſic deniq; (vt à peregrina ad domeſticam tranſeamus hiſtoriã) Clotharius Sadrageſiliũ ludi magiſtrũ (quòd Dagoberti filij ſui pedagogꝰ eſſet) ducã Aquitanico donauit. Hęc & alia permulta quæ adduci poſsũt teſtimonia (vt opinor) ſufficiũt, quã artes humanitatis attẽtius excolẽdas in animũ (niſi lapideꝰ fueris) inducãt. Verbis meis igitur acquieſcas velĩ, qui nihil tibi, nõ vtile, nõ frugiferũ cõſulã. Id vbi feceris, meo in te amor, licet infinitus propè fuerit, plurimũ incremẽti adiectũ periclitabere. Val.

EPISTOLA XL.

REm à me tibi frugiferam, necdum iucũdam ſemper factum iri opinatus, ſi parentis, inſtar, quod ad animi tui cultum & morũ honeſtatem pertineret, dietim tibi ſequendũ, ac pro ſuauiſſimo delibandum eſculento proponerem: ſtatui apud me breuiſſimis ſæpe numero codicillis (quoniam id etiam, quotidiano, penè conuicio eſflagitabas) quid tibi laudi, quid tibi vtilitati futurum, cõtra quid honori tuo fulginem & tenebras inductorum, aperire, quo certius meæ in te beneuolentiæ, licet tibi tuis vnguiculis notioris, periculum adhuc facias. Feciſſe autem operæ præcium videbor, ſi prius omnes in te vitiorum fauillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis ſtudium inflammare ſtudeam: ſi inquam, docti agricolæ inſtar, prius tribulos, lolium, carduos & vrticas radicitus extirpauero, quàm purgatiſſimũ ac purum tritici granum ſulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officium, primas ſibi vendicat ebrietas: quam ideo primum eliminandam cenſui, quòd ea rationis vſum hominibus excutiat, vitijs omnibus incrementum præſtet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eo facilius clauſtris tui corporis interdicere ſperaui, imo & mihi ſum pollicitus, quòd non ignotes violentiam tabificum multis venenum fuiſſe. Quis enim neſcit, florentiſſimis ciuitatibus & opulentiſſimis earum incolis pernicioſam & exitialem fuiſſe? Quis enim neſcit, Troiam multis ante temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem, ſepultis vino Phrygibus, captam fuiſſe? Quis ingentes Rutulorum copias a Naſo & Euryalo præter vindictam iugulatas? Romam à Brenno Senonum duce, brutis Bacco ciuibus incendio datam? Fuit ne & cõtagioſa ſummis etiam principibus hæc temulentia? qua authore Antiochus magnus hyeme tota in vino & Venere contrita profligatus, Oloſernes à Iudith muliere interẽptus, Polyphemus ab Vlyſſe excæcatus. Deiphobus à Menelao interfectus, Alenxãd. ab Iola pincerna veneno potus, ac ſuo ſibi laqueo iugulatus. Athamas, Learchi, Aganæ, penthei, filiorum ſanguine pollutus: Anacreon acino vuæ paſſæ ſuffocatus, Lacides philoſophus nimio hauſtu obrutus Cyambus à Cyane, Armytus à Medullina filiabus occiſi creduntur. Infinita prope teſtimonia, quæ inexhauſto orationis ſtylo mihi ſuppeditantur, in me pium euocarem: niſi hæc ſatis eſſe arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut ſaltem aliqua ex parte refrigerarent. Perpende velim, & apud te ſagacius paulo contemplare, quid inde veneni pullulet, quanta exhaletur mephytis. Obruti vino ſenſus hominum gliribus ſomnolentiores efficiunt, è gradu mentis deijciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Reſipiſce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam reuoces: aut ſi factu tibi videatur difficile eo prorſus abſtinere, quod tamdiu tantopere dilexeris, ne ſaltem ſcyxbiles: id eſt, Scytharum morem imitere, qui nectar vel meraciſſimam Acheloio poculo numquam diluunt: quin (vt ſcribebat Androcydes philoſophus ad Alexandrum) memẽto quum vinum potas ſanguinem te bibiturum: quam cicuta homini venenum eſt cicutæ vinum: hoc eſt, conſidera, quanta vini vix ſit vt veneni ſit venenum. Vale, Datum ex ædibus noſtris pridie Calendas Decembres.

EPISTOLA XLI.

FAcit tua in omnes vel ignotos comitas, ne dum in liberos humanitas, pater colendiſſime, vt quamuis præter hoc corpus & quicquid in eo eſt, tanta ſemper abs te ſuſceperimus obſequia, plura ſemper dietim appetere non erubeſcamus. Quin etiam ita nam comparatum eſſe non ignoramus, vt (authore Virgilio) omnis in Aſcanio char ſtet cura parentis. Contra verò liberorum ſpes omnibus in parentibus, velut nauiæ refugium in anchora conſtituta permaneat. Audaciores igitur paulo in his quæ vtiliora nobis fore cõſpicimus, vel ob id vnum facti ſumus, quod pictorem in excolendis morticinijs, imaginibus, ſimulachris fictilibus ſenſu & anima vacuis, non auro, non argento, non deniq; precioſiſſimis parcere pigmentis conſpiciamus. Validius igitur argumentum quo nobis viſum ſit, nec patrem in excolendis ſuis animatis imaginibus, debere facultatibus parcere; intrepidè quæ ad ingenij noſtri, ne dum corporis cultum, Pertinent, expoſcimus, te nihilo in his

quæ

EPISTOLA XLIII.

VIx ſatis (vt opinor) verbis exprimi poſſet, in quàm profugum ac vehementem riſum me vel inuitum traxerit nouiſſima, quam ad me dediſti, epiſtola: notiſſimũ ſane tuæ cæcitatis argumentũ præferens longeque notius ex hibitura, ſi ita ſemper cæcutire, hallucinari ac deſipiſcere, vt cœpiſti pergas. Ego verbis quam fieri potuit humanis ſatis vt opinabar ſtudueram te à vinolẽtia cæteriſq; permultis id genus flagitijs deterrere: quod certo ſcirem, nullum ad virtutes non eradicatis à ſtirpe vitiorum fomentis aditum mortalibus patere: mihique adeo præter ſcrupulum pollicebat, te in meam ſententiã non pedibus modo, ſed manibus quoque ac toto corpore deſcenſurum. Verũ quis me oleum & operã perdidiſſe non fatebitur? dum te ab his quæ perniciosa fore tibi coniiciebam, diuertere ſtudui; ad ea quæ profutura opinabar, hortatus ſum: cui verbis meis vt aliquanto aſperioribus, ac conſilio vt oppotruno, parum fuit non acquieuiſſe, niſi & reproba nda quorumdã Epicureorum teſtimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimẽtum adduceres; quaſi vero delicti cauſam expurget erroris alieni teſtimonium, cæcique viſum reſtituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Chriſtianæ religionis cultor Mantuanus vinolentiam probauit, qui ſe primum etiam hauſtum non deneget Perpende velim prius quàm quicquam crudũ & impræditatum euomas, quem nam paſtorem his verbis inanibus effutientem induxerit, nonne quæſo vt idiotam & conſilij prorſus immunem? quòd ſciuerit quæ à ruſticis nihil præter aratrum redolentibus efferũtur, à ſapientibus non pluriſquam ventris crœpitum æſtimari. Videberis igitur agreſti plus quam ingenio natus, ſi ruſticis perinde ac grauiſſimi. Catonis frõtis rugoſæ viri, probaueris dictum; eo quòd ad nequitiam ampliorẽ (quod dici ſolet) feneſtram tibi patefeceris. Quoniam autem efflagitas, vt ampl oribus verbis tibi aperiã quid contraria crapulæ & corporum voluptatibus temperantia vtilitatis aut laudis afferat; notius id vt opinor tibi fuerit, ſi prius apud te mediteris, quid infamiæ, quod probri, quid ignauiæ affe-rant turpiſſimæ ac mellitæ voluptates; quas (vt ait Cicero) qui ſequitur, nomine tantũ homo, re autem bellua dicendus eſt; cuius ſit proprium corpori inſeruire, & his ſolum voluptatibus quas tum è paſtu, tum è ventris quærit rebus. Turpiſſimũ enim eſt genus hominum illorum, qui in ventrem proiecti ac libidinem, veluti ſues cœno volutantur. Nihil eſt ergo quod ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam efferendũ, quanto probro ob voluptates illas quibus ſemper pænitentia ſubſequitur comes, deprimendum eſſe cõſpicis. Temperantiam (niſi cornea fibra, aut iecur adamantium, roburque & æs triplex circa pectus fuerit) vt laudabilem probabis, ſi diligentius obſerues quantam pleriſq; mortalium celebritatem, aut (vt verius loquar) immortalitatẽ peperit. Non ignoras communi omniũ ſuffragio perpetuis laudibus efferri Maſſiniſſam regem Numidarum, quòd centeſimum ſuę ætatis annum agens ſemel tantum in meridie cibum ſumpſerit? vt milites ſuos ad temperantiam ſuo induceret exemplo. Romanorum hiſtorijs Gurium cælo tenus efferri conſpicis, quod olluſcullis contentus viueret. Lycurgum nonne regem ubique gẽtium nominari, quòd abſtemius vixerit? Alios item prope infinitos per ora hominũ uolitare, quòd ſibi hac peſte interdixerunt? Cogant te igitur ad reſipiſcendũ virtutis præmia, aut à flagitio deterreant ſcelerum opprobria. Non me prætertit difficile ad modum eſſe, contemnere voluptatem, nam nobis viſitam, & quæ affectuum noſtrorum ſemper ſequatur comes. Poſſunt tamen ſenſim uitiorũ fomenta extingui, quæ momento uno extirpari nequeunt. Sed de his hactenus. Experiueras nuper, vt libros quos in ſcrino putreſcentes cum blattis tineiſq; rixari permittebam, ad te curauerim perferendos. Curaui quod etiam, licet ab oſtẽtatione procul poſitos, vtiles tamen tibi fore ſuſpicabar. Ego vbi maiorem paulo ſtudijs meis quietem impetrauero, ad te maiora dare conſtitui. Hoc tu iterũ boni conſulas. Vale.

EPISTOLA XLIIII.

ASſiduis (vt accepi) lachrymulis faciẽ humectas, curis mordacib. animũ corrodis, verberib. inſanis faciem deformas, quod natũ eximio litterarum amore flagrantẽ (cuius prima ætas iter ad ingenij lumẽ manifeſtum oſtendebat) fatali iaculo percuſſum amiſeris. Quod ſanè audire, nedum perpeti, difficilè admodum mihi uiſum eſt; tantũq; abſuit (ita me ſtimulabat noui doloris rabies) quin interdũ vulnerib. inhoneſtis me mordicus mutilauerim: idq; (ut opinor) feciſsẽ, ni muliebrem quandam eiulationem olim parentum & amicorum obſequijs interdictã, lege cautum fuiſſe me monuiſſet Cicero. Ad id me urgebat indoles pueri eximia, mores probatiſſimi & ingenuus pudor. Verũ cũ apud me ſagacius pau-

aculeis,telaq;vipereo ſanguine tincta gerẽs.Quem nec verbis à me læſũ, nec iniuriæ affectum(teſtes verborum meorum deos inuoco)putauerim,ſed(quod nũquam ſibi perſuaſit) plerumq.miris extulerim præconijs,meiſq;rebus ac modica ſupellectile, quãtulacunq;fuerit,ſi eguiſſet,vti voluerim:is tamen,vt norunt omnes,paſſim locrũ canina vtens facundia nomini meo illudit,genuino dente me mordicat,indelebile ſtigma mihi inurit Hũc die tres quotidie totũ per legere Archilochũ:quòd ſanè perpeti difficili⁹ ac moleſtũ magis videtur quam qua me accuſauit culpa ipſe vacẽ,ſimq;eorum,quę mihi impingit,minimè conſcius. Si vlla verborũ petulentia à me præter hanc fuiſſet irritatus,immerito ſanè viderer cõqueri,qui paterer telis vulnera facta meis.Quum præſertim.Lacædemonius Chilo præceperit, proximo nõ maledicas,ſi non vis malè audire,verum(repetere cogit doloris rabies)nũquã quicquã vſquã à me factũ dictumue exiſtimo quare ita in me ſtomachari,ſuccẽſere, inuehi ac ſæuire debeat.Id tolerandum necne fuerit,non ſatis ſcio.Tole rarem , niſi tacẽdo culpã pręſtare videret,niſi etiam ab hoc me diuerteret Publij mimographi poetẽ verbũ ſcribẽtis: Veterem ferendo iniuriã,inuitas nouam.Te igitur plus quàm dici queat oratum velim, vt vbi primum negotijs quib.nunc diſtrictus es, quietem impetraueris, aliquam conſilij tui ſcintillam mihi porrigas,quodq;imponitur oneris ſponte ſuſcipias, ſimul vt pleniore obſequio me tui amantiſſimum demerearis,ſimul ne id ſuffragii mihi denegãs,ſis delicti mei (quòd alioqui fortaſſe perpetrarem)autor conſcius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter,& me ſemper ama,vt ſemper feciſti.Datum ex ædib.noſtris,quarto nonas Ianuarij.

EPISTOLA XLVI.

SÆpe & multum dubitaſſe te aſſeris,eſſe necne,ſi quando ſiniſter ſcrupulus animũ tuum preſſius vulneraret,ad me velut anchoram præſidii cauſa confugiturus.Miror ſanè,ũde perplexa iſta fluctuatio,& anxietas tibi irrepſerit: qui amicitiæ iure omnia tibi polliceri debuiſſes,quæ aut corporis aut ingenii mei vires non exuperant.Eſſet quod cũctãtius paulo hæſitares,ſi vlla in te quæ amicum poſtulaueris, te repulſam apud me paſſum teſtareris, aut ſi in præſtando vulneribus tuis medicamine,tardiuſculum me aliquando amicum præſtitiſſem.Verum(niſi fallor)eum me ſemper probaſti, qui (vt Periclis verbum mihi vendicẽ) paratus ſum me rebus tuis accõmodare,ſed vſque ad aras:quique conſeruandi tui cauſa,de via declinare cum Chilone nõ dubitauerim:Digniſſimum enim hoc mutuæ inter nos charitatis pignore te ſemper iudicaui.Hæſitare igitur quieſcas moneo,tibique perſuadeas,me (vt cum Terentio loquar) pedibus manibuſque omnia ſemper facturum , quo rebus tuis conſulam.Quòd autem ſcribis malignum quendam ac rabioſæ loquacitatis zoilum in te contagioſæ virulẽtiæ dietim quicquam vbiuis locorum euomere, quem nec verbis à te lęſum,nec iniuria affectum putes, vis quid in ea re vtile factum ſententiam,tibi adaperiam? Socraticæ patientię tibi loricam aſſumas,frontem baccare cingas,incõcuſſoque vultu omnia perpetere, patere & abſtine , eiuſque verba non pluris quàm ſaturi ventris crepitus facias.Nõ ignoro,ideò durius bilem tibi ac ſtomachum mouiſſe, quòd quorum te inſimulat, minimè ſis conſcius.In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ ſapientiæ,ſi vbi clamoſa comminatione verbiſque turgoſis ita oblatrat, ita cornicatur , elinguem Seryphitanam te præſtiteris.Quid enim huic homini bombilio litem diſſuadeas?Quid ſerpentinæ linguæ venenũ excutere ſatagas? Patere,patere, ac priuſquã temerè quicquam eructes. Tyberii Cæſaris modeſtiam in memoriam reuoces,qui(vt teſtatur ille)poſt conuicia , maloſque rumores,ac famoſa de ſe ac ſuis carmina,firmus ac patiens,dicere ſatis habuit:In ciuitate libera liberas eſſe linguas oportere.Ad id te omnia philoſophorum apophthegmata ac ſententiæ inuitant . Cleobuli in primis,cum cauillantibus non eſſe inſaniendum præcipientis . Quid quæſo te lucri conſequuturũ ſperas,ſi cum iurgioſo litiges, &(quòd fertur)enim puteolum cane pugnes? Nihil ſanè malè dicit, qui benedicere non nouit. Eius igitur verba zephyris cõmittas.Clamet,obſtrepet,increpet,nihil eſt quod tibi dari queat vitio,ſi pertuleris. Vale.

EPISTOLA XLVII.

MAgni,vt videò verba mea æſtimaſti,magni conſilia feciſti,hominum ſtultiſſime: qui quod tibi pernicioſum ſemper fore prædicaui,excæcatus,& ſtultitię tenebris inuolutus perpetraueris.Parum tibi viſum fuerat,iuuentutem innumeris propè flagitijs contaminare,niſi & ſummum tuis miſeriis impoſiturus,vxorem duceres,quaſi verò odioſa tibi fuerit libertas,infantium clamor iucundus,quaſi multorum curam appetas,qui tui tãtum excurioſus eſſe poteras . Quid dicet homo antiqua virtute ac fide pater tuus,ſi reſciuerit , qui

tã ſacris myſteriis & cultui diuino ab incunabilis te deuouerat? Teſtor deum atque hominum fidem, ad inſaniam redigetur, vix ſui erit compos, ita ardebit iracundia. Et cui dubiũ poteſt eſſe, quin ſicubi locorum te reperit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi diminuat, aut te verberibus cæſum in piſtrinum dedat? Quibus autem verbis ambire furentem conabor? Quæ prima exordia ſumam? Quo afflatu lenire ſtudebo? Vociferabitur ſcio, & me erroris tui conſcium protinus exclamabit, arguet, deteſtabitur. Quum enim interdum apud me iuuentutis tuæ iugum, libidinem, prodigentiam biloſius increparet, atque adeò execraretur, vt penè in capillos tuos vellet inuolare, apud eum te ſemper excuſatum habui, dixique iuuenile id eſſe vitium, ac primæuis omnibus commune, quod creſcẽtibus annis facilè extirparetur, promiſiq; perditos illos mores me tibi facilè excuſſurum. Dii boni, quid in quam picet? Vtri noſtrum grauius excandeſcet? vtri durius cõuicium euomet? Vtrumque ſanè (vt opinor) pari cultro dignum putans furcis deuouebit. Miſerum me, quid agam? Hoccine etiam hominum perditiſſime feciſſe debueras, quin prius amicorum cuiquam verba faceres, mihi ſaltem, qui te ſemper pari loco habui, quo & parentem, cui nihil ũquam tam arcanum intus latuit, quod tibi adaperire dubitauerim? Quid eſt quod in erroris tui fulcimẽtum adducas? Quod huic malo remedium inuenies? Quid quum te arguet, referes? Si prius quàm quicquam molireris, amicorum neminem cõſiliis tuis adhibere voluiſti, cautis ſaltem præmeditari debuiſſes quid oneris ſubibas, cui iugo ceruicem inclinabas, iugo dico, quod cum vel cornibus excutere placeat, non liceat: id auribus tuis inculcatum ſi profundius voluas, ademptã tibi libertatẽ comperies. Te ſolum tui curioſum prius eſſe oportebat. Vxoris poſthac & liberorum cura erit habenda. In diem ãte hac viuebas; in cœpto vix prandiculo matutino, cœnẽ ſequentis anxium te eſſe tunc expedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in vtramque prius aurem dormiebas; nocturnum ſomnum tibi poſt hac auferet domeſtica neceſſitas. O hominem inconſultum, ò tribus antyciris caput inſanabile. Erit, polliceor, tempus, in quo ſtultitiæ tuæ pœnitentia ductus vnguibus faciem tibi deformes, & matrẽ quum te pepererit, abortũ malles peperiſſe. Quid quæſo ſi amicorum verba nequiuerunt, ſuis aureis ſentẽtiis philoſophi ab hoc nõ deterruere? Quid primũ omniũ tibi non ſuccurrit Alexandrides, qui dicebat, diem nuptialem malorum initiũ? nam aiebat. Si pauper diuitem duxeris, dominam, nõ vxorem acceperis. Si pauperem, onus vitę ferre non poteris, quum pro vno duos ſis nutriturus. Si turpem, delebis. Si pulchrã, habebis communem. Quid inquam Hypponactes & Cheremon non dixerterunt? quorũ ille duos dixit vxoris dies dulciſſimos, nuptiarum videlicet & mortis. Hic, ſatis vxorem efferre, quã ducere: Cæterùm quantum veteri fertur prouerbio, ſerò Phryges ſapere, tuo nunc fortunio ſapias; & quam in te cudiſti fabam, propetere. Quod tibi propinaſti, venenum bibe. Vale.

EPISTOLA XLVIII.

QVid cauſæ eſt, quòd nouiſſimis tuis literis tantoperè mihi ſuccenſeas, in me tam grauiter exclames, tam acriter inueharis, tam furioſe ſæuias. Sumne incendiarius, pirata, ſacrilegus, homicida? nihil hercle (vt ſuſpicor) peccaui, nihil commerui, nihil denique tanto dignum conuicio perpetraui. At vxorem (dicis) parentibus (qui iam ſacris myſterijs ab incunabilis me deuouerant) ignorantibus aut inuitis potius duxi. Quid ni duxerim? Quis à protogamia hominem diuertat, quum nec hominus nec diuinis legibus cautũ ac vetitũ fuiſſe vnquam reperiatur? Tu ſicubi legum, locorum, gentium, authorumue eminẽtiſſimorum contra factum probaueris digniſſimus cenſeri velim, cuius in exitum & mortẽ nõ vna paretur ſimia, non ſerpẽs, vnus nõ culeus vnus, ſed quicquid ab ingenioſis ad hominũ tormenta & miſerias tyrannis vnquam repertũ eſt. Vis meſenio tenus (quę miſera eſt laſſitudo) ſolitarium ac cęlibem conſeneſcere; Vis breuiſſimam hãc vitam inſtar lachrymoſi turturis præterire? Fruſtra igitur moneret. Tragicus, læti vt viuamus dum fata ſinunt, quum præſertim propterea curſu vitæ citato, volucrique die rota præcipitis decidat ãni. At veterum quidem philoſophorum multos & caſtè viuendum præcepiſſe, & vt præceperunt, vixiſſe, facilè conceſſerim. Non eſt tamen diſſimulandum, pleroſque non barbatenus philoſophos, ſed verè ſapientes, non tantum nuptias commendaſſe, ſed ad eas quoque acceſſiſſe. Summi enim philoſophi Pythagoras, Socrates, Crates etiam, qui ſine ſupellectile fuit, vxores duxerunt, eiſque cohabitauere, neque philoſophiæ impedimento putauerunt. Quid enim (vt arguebat) magis officium philoſophi, quàm ſecundum naturam viuere? quid autem magis ſecundum naturam viuere quàm vxorem ducere? Tu te ipſe noſti animal

plenum

Digitized by Google

plenum rationis(quem hominem dicunt)ſociale eſſe,atque ex philoſophorum teſtimonio, ſocietatis illius principium eſſe coniugium,ſine quo neque ciuitas cõſiſtere, neque domus perfecta eſſe poteſt.Illud enim vinculum(quę iucunda eſt animi requies)vtrique curas adimit,in vtroq;amicitiam conſtat,ac ſi quod acerbitatis virus in altero enaſcatur,patrem alter ebibit. Non ſum ætatum adeo imprudens, vt cui vel reiectis ſtatim crepundiis id licere contenderim:vbi tamen ætas firmius aliquando maturuerit,nõ video quare id commode fieri non poſſit; aut ſi poſſit,debeat, cur mihi quoque non liceat,quum neceſſarium videatur matrimonium ex triplici Lacedæmoniorum lege; quarum prima, Qui vxorem nõ duceret;ſecunda,Qui tardius;tertia,Qui non bene, damnabitur. Apud Romanos quoque Valer. Maximus & Iulius Brutus Bubulcus cenſores, bona eorum qui ad ſenectutem cœlitus peruenerant,fiſco adiudicaſſe creduntur. Sed qui deformem(inquies)duxerit, moleſtiam feret.Qui diuitem,non vxorem,ſed dominum acceperit.Qui pulchram, habebit communem. Duxi ego vxorem forma liberali,& vultu adeo modeſto,vt nihil ſupra;neq; enim (ſpero)communis erit,quæ nullum adulterio capitalius eſſe flagitium ſibi numquam perſuaſit;ſed eos,qui aliquid tale perpetraſſent.Perylli tauro,& Buſyridis ara digniſſimos ſemper aſſeruit.Quid quæſo melius facerem eo,quo qui laborum partem ſuſtineret, parẽ voluptatis & lætitiæ mecũ ebiberet,reperirem?Faciam enim aliquid oportet, ſacris me addicerem myſteriis,qui id vtile fore vt crederem,adduci numquam potui. Solus belluæ inſtar viuerem,cui ſolitaria vita nihil numquam magis odioſum viſum eſt? Fornicarer,aut adulteriis me contaminarem,cui aliter cõcupiſcentiæ præter ſcelus parere liceat Fornicatione & adulteriis abſtinerem,cui ſtimulo carnis reluctari,impoſſibile magis quàm difficile extitit?Quũ igitur ſecus fieri nequiuerit,quieſcas porrò moneo,ac deſiſtas mihi velut ignominioſum aliquid connubium obijcere.Egeo tua & parentum opera,quam ſi facta huius pertyſi mihi denegaueritis,ſolus rerum mearum vtcunq;potero ſatagam,quando etiam id efficere, mea propius quàm aliorum intereſt. Quòd ſi aſſiduus corporis mei ſudor minor fuerit,quàm vt noſtrum vtriq;victum cõferre valeat,certum eſt domeſticatim potius manus,ad ſtipem porrigere, quàm inedia miſere conſumi. Vale, habes animi nuncia verba mei.Datum ex meo & ſponſæ tugurio Calendis Martij.

EPISTOLA XLIX.

HOminum barbaris & incultis moribus præditorum compluſcula belluinæ propè feritatis exempla hiſtoriarum paſſim reperire eſt; nec vſquam tamen annalium legiſſe aut vidiſſe tam lapideæ ceruicis, tam agreſtinatum ingenio quemquam memini,quem pepone molliorem, & oleo tranquiliorem non redderent mei vitia tua deteſtantis inclamatione,quæ te cordicitus non ſolum nõ pupugere,ſed ne incute quidem titillarũt.Quod me animi ſuſpenſum ita reddidit,vt quotieſcumq;rei huius in mẽtem venit(autem per ſingulas horarum minutias)mihi vix ipſe temperem,quin vitæ longioris pertæſus,nouũ aliquod & inauditum mortis genus miſero mihi comminiſcar, quo paſſim inuiſam quam primum abrumpere lucem. Feciſſemque iampridem(vt opinor)niſi ferreum hunc animi tui rigorẽ humaniſſimis verbis ſẽſim excuti poſſe mihi perſuaſiſſem. Quis enim perferat probris alienis ſe infamem fieri? At puerorum flagitia ſæpenumero parentibus impinguntur,quòd hanc peccandi occaſionem,mollemque educationem (quæ omnes corporis & animi neruos frangit)liberius illis videantur indulſiſſe. Videbor igitur mea ſocordia: aut formandi tua negligentia ad nequitiam feneſtram tibi pateſeciſſe, atque quum nihil aliud perpetrauero, quàm quòd talem genuerim; magnam tamen reipublicæ iniuriam videbar intuliſſe, quaſi vero omnem operam,curam, induſtriam,diligentiam denique omnem, vt te quàm optimis formarem inſtitutis,non adhibuerim. Quando enim quæſo rerum tuarum negligens viſus ſum? quando tardus aut fugiens laboris,eius præſertim quem tibi vſui fore credidi? nonne à puero paruulum eduxit nonne pecuniarum aliarumq; rerum tibi vtilium affatim ſemper miniſtrauit? nonne ſub præceptoribus latinas Literas haud incurioſè doctis (quos intra priuatos non modico retinuiſti ſtipendio)erudiendum curaui? Abundè lignorum(ſi quando vehemens eſſe frigorum intemperies)præbui,mundius cæteris fratribus veſtiui.Sperabam itaq;his in te meritis,te quocunque terrarum miſiſſem iturum, nihil eorum quę præcepiſſem moroſa ceruice detrectaturum;ſed pedibus manibusq;in meã ſentẽtiam deſcenſurum neq;tamen te pudet hominum nequiſſime ea facere,quæ & me ad inſaniam redactura,& te(ne dubitaueris)aliquãdo ad furcas & ſcalas gemonias ductura ſint.

Digitized by Google

Nam ſi lucidius aliqua ex his quæ infinita ſunt verbis complecti liceat, quæ nam ſcelerum ſpecies reperiri queat,qua te non inquinaueris?quis in tota Gallia ſicarius,quis ganeo,quis adulter,quis parricida, quis nepos,quis aleo,qui ſe tecum familiariſſimè vixiſſe non fateatur?Taceo pueritiam tuam,quam delicijs ſoluiſti,verba impudica,ne Alexandrinis quidem permittenda delicijs in ore tuo frequẽtia,alia item grauiſſima, quæ ab omnibus perpetraſſe vtinam falſo diceeris: quæ tametſi dictu pudẽda ſunt,feciſſe tamẽ te non puduit. Acciuerunt me ad cœnam nudiuſquartus amicorũ nonnulli,vbi cum in tui mentionem mutuis incidiſſemus colloquijs, cæpit quidam immodicus alioqui virtutum meatum æſtimator, me ſiniſtris auibus natum prędicare, qui filium genuiſſem effigie tenus hominẽ, ſpurciſſimis autẽ moribus porco ſimillimũ,cui iucũdius ſit in cæno & ſtercore volutari, quã aqua puriſſima dilui. Nec defuere,qui te ipſum perinde ac ſpuriũ ſemine meo genitum inficias irent, qui virtutum mearum me minimam quidem referres ſcintillam, nec mea te mouẽtis,verba pluris quam eminulos lanarum floccos æſtimares.O quanta quæſo,quamq;accita doloris cuſpide pectus meum tunc perfoſſum fuiſſe exiſtimas? O quãta ita ſic cũ iecur arſiſſe opinaris?Vidiſſes(ita me dij ament)excuſſos oculis meis lachrymarum riuulos vbertim erumpere.Vidiſſes capillos ventis diffuſos extrahi. Dixiſſes,aut me dentium ſtridorem perpeti, aut quibuſdam numinũ intemperijs morbo vt comitiali miſerrimè agitatũ diſtorqueri,ita me ſtimulabat rabies,ita comprimebat dolor.Quem dum qui aderãt verbis lenire (fruſtra tamen)conarentur, aggraueſcebat ita, vt perendie videret moriturus. Dij boni ſi te talem futurum ſperaſſem, te hercle(vt opinor)nutricis ab vbere raptum feris deuorandũ obiecisſem.Idq;in rẽ vtriq;fuisſet,vitijs ſaltẽ caruiſſes ego miſerijs iſtis, quas perditiſſimi tui mores glomeratim mihi cogruunt.Tu ob ſcelerum ignominiam, ego ob eam(quã præbuiſſe dicor)peccandi occaſionem,deſpectui & ludibrio non haberemur.Mirabar, mirabar quod tui videndi copiam neque nobis, neq;amicorum cuiquam iampridem feciſſes, Tuæ enim turpiſſimæ vitæ conſcius reformidabas, de noſtris omniũ clamoribus(vt criminoſi eſt)argueres. Timebas licentiam tibi adimi,& iugum ſeruile imponi. O quam inopes mẽtis meo vnius periculo eos predicauerim,qui dum ætas,metus,magiſter prohibẽt, quodam velut præſagio putant ſibi compertũ, quales ſint futuri iuuenum mores:his nihilo ſagaciores,qui ab vnguibus leonem iudicant. Tu cum adhuc puerulus eſſes, eminentiſſimũ futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omneſq;(vt eos iuuenum qui verecundi ſunt laudare mos eſt)modeſtiſſimum te prædicabant, nec erãt qui ſpem de te quam optimam non conciperet.Sed heu hominum ignaræ mentes,ignara futuri Pectora,dum validos ætas tibi contulit ãnos. Virtutum radijs ſcelerum prçferre tenebras Cępiſti, & miſeræ præſagia fallere turbæ.Iam vt aliquando verbis iſtis nihil apud te lucri facturis, nullum(vt ſcio)pondus habituris,finẽ adijciam:ad ea quæ nũc dicã,aures aduerte.Non ſi(vt cum Terentio loquar) ex capite menſis natus,itidem vt aiunt Mineruã eſſe ex Ioue, ea cauſa magis patiar flagitiis tuis me infamen fieri: aut igitur vitam in melius commutes, aut de te literam longam facturus,iugulum pares laqueo. Niſi enim te reſiduiſſe audiero,ego velut ſpurium,& puerum me patre minimè dignum,te exhæredabo,exhæredatum breuibus gyaris,perpetuis tenebriis,aut furcis potius deuouebo. Vale,& verborum meorum(ſi ſapis)noli dememiniſſe.

EPISTOLA L.

VIx audeo hercle poſtulare,vt verbis meis fidem adhibeas, nõ quod commentitia quædam, aut hyperbolica ſcripturus ſim: ſed quod factu difficillima fortaſſe viderentur, niſi ſincera fide tibi perſuaderes,cum me eſſe quem amicorum abſentia nõ minus torqueat & exulceret,quam delectet prçſentia,& enutriat,Poſtulabo tamen(ſcio)multa intempeſtiuè & illepidè meo more dicturus: ſed quæ omnia meæ imperitiæ tua cõdonet & indulgeat humanitas. Iamprimum omnium litere te nolui, ex eo quo Lutetianas mythologia,violareſque iſtas(quibus impalleſcimus)nænias reliquiſti. Aureliamq; profectus es, vt ibidem in meliores diſciplinas,& magis quæſtuoſas te totum impenetrares:animum meum tui abſentis deſiderio ita intabuiſſe,ita ſomnolentis quibuſdam cogitationibus emarcuiſſe,vt Socratis non longè abſimilis videret, qui ſtare ſolitus dicitur pertinaci ſtatu perdius atque pernox à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem inconniuens, immobilis, ſedem in veſtigijs,ore atq;oculis in eumdem locum directis cogitabundus. Dixiſſes me inſtar Niobes in lapidem obriguiſſe, aut præſtigijs quibuſdam laruiſque buſtuariis ſtupefactum obmutuiſſe. Quinetiam Agelaſtus, ac velut irriſibilis lepis factus ſum. Teſtes collegæ noſtri

Digitized by Google

qui vbi attenuatã prorſus faciem & oſſa ipſa cute tenus protuberãtia contuẽtur, morbo, & quidem acerbo ac diuturno me laboraſſe coniectant: qui tamen mutuæ noſtræ beneuolẽtiæ certiores fiunt, id tui cauſa mihi contigiſſe, non ambigunt, ægrum propterea ſolantur, aut ſaltem ſolari contendunt; cauſati nullum eſſe tam pertinax & indiſſolubile amicorum contubernium, quod aliquando alio iſtuc, alio illuc profecturo ſeparari non oporteat. Vellem nihilominus à dijs immortalibus ita comparatum fuiſſe, vt mori tecum mihi licuiſſet, quo cum tam beneuole viuerem: quid viuere? imo iocari ſemper, & iocari licuerat. Sed ò fortuna (exclamat Plautus) vt nunquam es perpetuo bona. Eo me amico priuari oportuit, quo cum omnia vt mecum libere loqui poteram? Qui dolorum meorum partem ebibebat? ſine quo iucundum nihil mihi videbatur? qui acerbitatis meæ virus vtcunque peſtilens inexhauſta verborum magniloquentia repellebat? Facundo tibicini perſimilis, quem ſcitè & modulate adhibitũ viperarũ morſibus mederi, teſtis eſt Theophraſtus illę Gellianus. Quæ omnia qui adulandi ſtudio à me dicta ſuſpicaretur, is hercle tibi non minus q̃ mihi eſſẽt iniurius, me videlicet paraſiti ſimilẽ exiſtimas, te Thraſoni Terẽtiano auris popularibus gaudenti comparans, qui inadulabilis es, & iudicij tui nõ prodigus; quique palpum obtrudere, ſi lenocinium eſſet, cautè nouiſti. Stultum eſſet & inconſultè factũ, hoc aſtu ad tibi cõgratulãdum velle irrepere, quem nuda & infucata delectat veritas, quemque (vt cũ Aulo Gellio loquar) hominem eſſe noui ſcientia nihil de verbis laborãtẽ. Etſi aũt ea animi ægritudine ſemper fuerim, ſcribendi tamen cupido mihi nunquã defuit, neque.n. deeſſe permiſiſſet inſopita mutuæ inter nos amicitię recordatio, quæ audacẽ ſuggerebat animũ, & hortabatur licet timidiuſculũ faceret imperitia, eoq; audacior fidã, quo opinarer ſtylũ meũ inſulsũ & ruſticum ſolæciſque (vt tecum & cum Gellio loquar) vbiuis ſcatentem, non multum ab eorum abhorrere facundia, qui vel Cæſareo vel Pontificio iuri vacarent, non quod eis linguæ cultum derogem; ſed quòd mihi dicendi peritiam vindicatum nolim. At vbi reddita eſt nobis à Triſmegiſto tuo verè (vt opinor) leguleio epiſtola, dii boni, quantum ſtupui, quantum inquam miſſi admirationis attulit rei nouitas, qui bellè in animũ meum induxeram ſermonis cultum non magis cum legum ſtudio coniunctum eſſe, quàm maturã cum infantia prudentiam. Putabã ego philonomos omnes barbarè, aut ſaltem non multum lepidè loqui; pleroſque non Latinæ linguæ inſcitia, ſed oſtendendæ doctrinæ tædio; aut odio potius. Video tamen, ſi modo tui ſimiles multi cõperiantur, peritiã & facundiã cum legib. adeò coniunctam eſſe, vt difficillimum ſit iudicare, magis ne legibus artes humanitatis, an artibus ipſis leges debeant. Qua in re maximum mihi ſtuporem attuliſti, quòd eas cõtemptui nedum derelictui habeas, ſine quibus leges ipſæ vel ſanè rudentibus Arcadiæ pecuarijs diſpliceant, aut ſylueſtribus ruſticis noteſcant facillimè. Gaudeo tamen quicquid dicas earum amœnitate & ſucco te oblectari, quarum ſtudio coactus tibi interdixiſti. Dij faciãt, vt ſemper animo, etſi diſſimules perdures, vt palatinam mephitim & cauſidicorium iſtic latrantium barbariem tua eruditione, ſimul & doctrina venuſtes, & Budeũ (quem doctiſſimum eſſe vel frequentibus cuiuſque teſtimoniis, & inter Lutetianos velut monſtrum prius inuiſum, nemo inficias ire audeat) omnimodo inſectetus doctrine, eiuſq; aliquando caſtiges patronos ineptientes, qui nullum vtrique iuri ſermonẽ aptum exiſtimant, niſi eũ qui inornatus ſit maximè quaſi verò ex induſtria barbarè loquãtur, quos Latinè loqui vetat imperitia. Quod autẽ multis verbis artes noſtras deſpicari viſus es, te ſanè felicem prædico: cui tandem aliquando ex his garrientibus diſciplinis, nihil homini præter pauperiem comparantibus, emergere ac pedem reuocare licuit. Nos aũt male feriatos, qui in his conſeneſcimus, ac penè Pherecydis inſtar phthiriaſi, & morbo Syllano inter pediculos collegiales emarceſcimus, & tabe lenta conſumimur. Nos impendio loquaciores theorematibus tantũ nugalibus puerilibuſq; cõtentationibus dilatrantes, & captionũ garãmaticarũ laqueis, ſtrepentes, ſtipulas & culmos ſteriles colligimus: vos (abſit verbis meis inuidia) grana relictis manibus paleis vbertim meritis. Nos (vt verè dicis) herborũ & argutiarũ fuligine obcæcati præſentia tantùm conſpicimus, futurorũ immemores. Vos & præſentium & futurorũ ſoliciti, poſthabitis diſciplinarũ nihil crumenæ pro futurarũ ſtudiis, proſpicientes nobis et reipublicæ conſulitis. Quare mirum ſi ad magiſtratus ãplioreſque dignitates euicti fortunã veſtro temperetis arbitrio; nos verò veluti pulli inuolucres & implumes, è nido ſurgere nunquam poſſimus, ſed quid aliud faciamus? Non cuiuis homini contingit adire Corinthum: Vnũ eſt quod me ſolatur maximè Securius ego me in infima cõditione victurum ſpero (ſi

modo paupertate mea fuero contentus) quàm ſi ampliori hians, me ſemper animi excruciatem miſere,& ſi hoc eorum ſit dictum,qui quum nihil aſſequi poſſunt, deſperantes ſuis contentos rebus aſſerunt;quod quidem velint nolint,faciant oportet. Cæterum in re nihili vtramque paginam feciſſe videar, conditionis meæ certiorem paucis te velim facere; vt mihi ſi ſiniſtra ſit,condoleas;ſi proſpera,congratulere.Diſcipulorum in primis numerus in eodem ſtatu permanens, præterquàm quòd vno florido diminatus eſt, qui patrē mala valetudine laborantem viſurus abijt, vt vel atratus interſit exequijs, vel conualeſcentē lætus videat:venturus ſit,necne,latet: neq;ſanè multum laboro.Eam enim à diſceſſu tuo,cōſtātię loricā indui,vt iam friuolis id genus rebus contriſtari nō decreuerim.Ego proſperè valeo. Id vnum me ſemper malè habuit,quòd abſentiæ tuæ impatientiſſimus fuerim:dolorem tamen hunc lenijt proſpera tua(quam ex literis cognouit)cōditio.Nihili iſtic noui agitur.In regum feſto tria aut quatuor tantū collegia, mimos aut comœdias recitauere, & eas quidam ſatyricis immunes aculeis;timuit enim capiti ſuo vnuſquiſq;quorumdam periculo factus cautior,qui(quod regiæ maieſtati & muliebri perduelles ſtigma inuſſiſſent)cathenati ad regem non tam ducti quàm tracti ſunt. Magiſter Durādus,cui doleo,adhuc in vinculis eſt;dolorem tamen ſperato reginæ aduentu, vbi ſe liberum fore confidit, ſolatur.Fatis (vt multa plerumq;cadunt inter calicem ſupremaq;labra)conceſſerunt magiſter Ioannes Tylli,olim Nauarrici templi ſacellanus,& N.hic Lutetia,Niuernis ille;miſereatur vtriuſq;Dominus. Salutaui omnes quos literis tuis ſalutādos iuſſeras,qui te pariter reſalutāt.Supereſt etiam , vt verbis vtcumque fieri potuit humanis dominos meos Amoncurianos (quorum ego obſequiis ad aras vſque ſum paratiſſimus)meo nomine ſalutem dones.Item M. Xantonenſem, & vtrumque Garſonerium. Itidem magiſtros, & (quos omiſiſſe fuiſſet inciuilis & ruſtici planè hominis)diſcipulos noſtros. Rutilium Pedianum,& Mirandulanum ingenuos adoleſcentes,mei(vt opinor)amantiſſimos,quibus quoque in amore reſpōdeo.His plurimum gratulor , gratulaborque quàm diu vixero ; quòd (vt ſcribis) contentioſa quadā æmulatione ſtudio auidiſſimè incumbant, & à ſimili hęro mores imbibant , ſintq; vt morū tuorum,ita & ſtudiorum ingenioſi ſectatores,& ſolertes ſimij. Spero rem noſtram publicā tua & eorum doctrina ac prudentia tandem maximè auctum iri, & prudentiſſimè gubernatum.Dij faciant,vt ea res falſum me non habeat. Si quid eſt,quod mea ars iſtic in tua & eorum cauſa efficere valeat , aut patrocinari , non parcas laboribus. Inuenies me non ſegnem,neque tui abſentis immemorem. Vale tu Nomophage,& illi Nomophyli,& excuſatam habere,vt ſermonis,ita & formandorum compingendorumq; debite elementorum inſcitiam. Datum ex cubiculo noſtro, decimo octauo Calend.Feb.Vnum eſt quod omiſeram.Cauete quæſo mei animuli,ne ingeniola veſtra & corpuſcula tātis laborib.aut peruigilijs,frequentioriq;ſtudio ita fatigetis, vt propterea immedicabile morbum incurratis. Id dico,quoniam iampridem compertum eſt,vos hac re frænis,non calcaribus indigere.

EPISTOLA LI.

NVdiuſtertius hora poſt meridiē circiter quarta,eas ego ſuſcepi literas, quas tabellario noſtrati pridie Calend.Octob.ad me dederas,quibus ego lectis notiſſimum prudētiæ tuę feci periculum,notius longè facturus,ſi in ea perſtiteris animi modeſtia, quā hactenus tibi vendicaſti.His autem me conſulabas,ſub cuius præceptoris ferula tibi doctrinam comparandam eſſet militandum.Quod etſi inquiſitius exactius,ac magis ſolicitè quæſitum reposceret iudiciū coactus ſum hac epiſtola raptim & tumultuariè ſcripta, tibi paucis aperire, quid ſuper ea re mihi ſit animi, idque facere propter deſperatam abituri nuncij celeritatem, qui antelucano ſequentis diei quo venerat tempore ſibi properè redeundū eſſe teſtabantur Conſulerem in primis,vt eum præceptorem tibi eligeres,cuius virtus nō minus animum excoleret, quàm doctrina ingenium vegetaret. Nam ſi ſtudiis (vt cum Fabio loquar) ſcholam profuturam,moribus autem nocituram cōſtaret,potior mihi honeſte viuēdi ratio,quàm vel optimè dicendi videretur.Eſt ludi magiſtrorū genus,qui rudimenta illa (ſine quibus quicquid ſuperſtruxeris,corruet)neglectui habent & faſtidiunt,quòd ab omni oſtētatione aliena ſint: ea tamen maximè curant,quæ cenodoxiam,id eſt,vanam gloriā afferant. Sub his te mærere nolim, tum quòd plura in fronte promittāt,quàm præſtēt in receſſu;tum quòd impendio loquaciores,ac nugalibus quibuſdam nenijs dilatātes,pueris fumos venditent ; nihil doctrinæ ſolidæ eorumdem animis ſuggerant & inculcent; ſed inani verborum & argutiarum fuligine perbellè deludāt ; ita vt quum quinquennio eoſdem habuerint

buerint diſcipulos abecedarios & primorum elemẽtorum ignoros, ſi interrogaſſes, comperias, quod quàm moleſtum ſit parentibus, qui pecunias nõ modicas his nutriẽdis profuderunt, quam perniciosum illis ipſis, qui illic pueritiam in nugis contriuerũt, dictu eſſet difficile. Huiuſmodi præceptores verbis interdũ piperatis ſtrepunt, prę ſe cæteros rudes eſſe & agreſtes prædicant, inanes flant glorias, ac falsã ſcientiæ perſuaſione ſibi induunt, dignosque penè dixerim ſe indicant, quibus vicatim aſſurgant omnes. Verũ ſi propius cõſideres, quid vtilitatis habeat eorum doctrine, nihil ſanè reperies, quod vel fracta nuce tibi putes emendum; horum igitur ſcholis tibi maximè interdicas præſtabilis ſapientiæ virum elige, cuius ſanctitas teneriores puerorũ animos ab iniuria cuſtodiat, ferocientes à licentia grauitas deterreat; hæc ſi feceris, nec te ſub eo meruiſſe, nec conſilijs noſtris acquieuiſſe pęnituerit. Vale datum ex ædibus noſtris 16. Cal. Nou.

EPISTOLA LII.

VItam meam nec vnius aſſis æſtimandam putauerim, niſi te rebus meis ac ſaluti totum deuoueas? qui nullũ amãtiſſimi homines officiũ in me prætermiſeris imminet enim capiti meo diſcrimen, quod niſi tuo vnius patrocinio ac præſidio vitare non liceat. Ne autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio ſtrictim aperire cõſtitui. Celebrabatur nuper conuiuium, perdicibus, phaſianis, cõturnicibus, panis, lepuſcul s, ferina, tantisque alijs omne genus delicijs & eſculentis ſuperfluẽs, vt huius reſpectus memorabilem Cleopatræ cęnam ſordere dixiſſes. Aderat & trimum nectar, quòd iam in ſubterraneis ęnopolijs pene emmarcuerat. Huic ego interfui, aſſiterunt & plerique multi noſtrates non obſcuri nominis viris. Saturis iam omnibus, vbi depoſitæ epularum reliquiæ, cępe- runt protinus (vt moris eſt) citharistæ & tibicines peramęnis inſtrepere cantiunculis, atque omnium ita aures delinire, vt iam diuotum, ne dum regum, felicitati inuideret; Neniæ ſurrexerunt, hiſtriones, funabuli, qui multiformi corporum volutatione plurimum oblectabant, venerunt, interdum, qui pruriẽtum animos titillarent. Aderat (vt ſemel finiam) omne genus voluptatis, grataque omnia & iucunda ſupra modũ viſa ſunt, præterquam quod comatuli cuiuſdam vno digito caput ſcalpentis molliceis plerisq; tædioſa viſa eſt. Erat enim qualem fuiſſe Demoſthenẽ ſcribit Gellius, veſtitu, cæteroq; cultu corporis nitido, uenuſto, nimisq; accurato, talarib. tuniculi more Lydi cauponãtis circumſpectè & compoſitè induebatur. Erant eius manus inter agendũ argutæ & geſtuoſæ, ita vt Dyoniſiæ ſaltatriculæ cognomento dignũs cum Hortenſio videretur: Quum igitur id omnibus moleſtũ eſſe cõſpicerem, multum tum eſſe, qui eius rei tædium uerbis auderet exprimere iuſta obiurgatione ſuperfluentem tantis rebus hominẽ inceſſui, quod ægrè ferens animo colaphum mihi protinus infregit: ego contra gladio uagina excerpto, hominẽ cordicitus vulneraui, quo facto, ſalutem mihi fuga quærere coactus ſum: uiuãtne adhuc an mortuus ſit, neſcio. Quærũt me ſatellites ad furcas, ut ſicubi locorũ me reperirẽt, de me propediem actum ſit uenio igitur tè oraturus, ut me uel domi tuæ occulas, aut ſaltem uiſum tibi, ſi iſtac tranſierint inficieris. Iniquum eſt, fateor, mendacium perpetrare. Parua tamẽ (inquiũt Theophraſtus, Gellianus & Liuius) uel turpitudo, uel infamia ſubeũda eſt, ſi ea re magna utilitas amico quęri poteſt. Et Chilo ſapiens conſeruandi amici cauſa de uia declinauit; falſum enim cõſilium pro eius ſalute dedit. Pericles quoque rogatus, ut pro amico falſum deieraret: opus eſt (reſpõdit) me amicis commodare, ſed uſq; ad aras Hinc igitur precib. meis locum relinquas uelim. Tãtũ enim tibi debere fatebor, quãtum patri ſi tuo unius præſidio periculum hoc effugero. Val.

EPISTOLA LIII.

DEmoſthenes Græcorum eloquentiſſimus, apud Philippum regem Amyntę filiũ uerba facturus, in ipſo ſtatim orationis limine ſtupefactus obmutuit maieſtate (ut credibile eſt) tãti uiri perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudiuſtertius mihi cõtigiſſet, dum me colloquio tuo dignatus es, niſi ſtuporẽ hunc exploratã mihi iampridem excuſſiſſet humanitas tua, nam quũ paruulus eſſes, & in re militari militares, tantam morum facilitatem præ te tuliſti, tantã in omnes abiectiſſimos & gregarios inopes benignitatem, ut iam tum primũ qui ſpem de te quàm optimam futuræ uirtutis non ceperit, fuerit nemò: Quod mihi ampliori laude cumulãdus uideris, quì prouectior factus tibi ſemper conſtiteris, neque ampliſſimis honorũ culminibus euaſeris arrogãtior, aut magis inſolẽs quod qui faciãt, albis ſanè coruis rariores comperiuntur uſu enim uenire conſpicimus, ut à teneris ãnis permulti dociles uideantur pueri. qui ubi collum iugo ſubtraxerũt tandẽ uelut priſtinæ cõditionis immemores ſtatim ſuperbiant, eosque aſpernuntur, quibus cum puerili familiariſſimè uixerunt:

runt: quodque multo deterius eſt virtutes omnes abrogant. Neroni hercle perſimiles, qui licet ephebus optimæ videretur indolis, vbi tamen virum egit, tantis tamque probroſis vitam flagitijs commaculauerit, vt eius in exitum & mortem non vna parari ſimia, non ſerpens vnus, non culeus vnus debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cœco appareat: qui quanto prouectiores annos attingis, amplioribus animum virtutibus exornes, nam vt exemplo contentus, vnico reliqua innumera, quæ ſeſe vbertim mihi offerunt, & ingenium penè obruunt, omittã: quis manſueti ac modeſti hominis factũ non indocit, quòd me in ludo (quem prius yronem agnoueris? abiectiſſimum homunicionem, è quercubus (vt dicitur) ac ſaxis natum, vixque ſatis dignum, qui pedum tuorum veſtigia deoſculer, ſimul & iterum in familiam tuam euocaueris, nunquã de te bene meritũ; Quid enim benè mereri poſſet is, cui nihil eſt, de eo, cui nihil de eſſet? Quid ſi vllo genere obſequij laceſſitus fuiſſes? Credibile eſt ſanè te magis paupertatis meæ & laborum miſereri, quam opera & famulitio indigere. Nunc ne paraſiti inſtar verbis titillantibus aures tibi demulcere, aut caput blandiendo confricare videar, ea nunc primum literis aperiam, quæ mutuo reualere colloquio tua deterruit maieſtas: vbi heri me tecum loquentẽ timidiuſculum vidiſſes, conceſſiſti (quæ tua fuit humanitas) vt id ſcriptis facerem. Faciam igitur. Percunctatus es me, vellẽ necnè à regendis puerorum gregibus abſtinere, atque iſtic domum tuam migrare. Nolo hercle iſtic conſeneſcere; conſenui tamen hactenus, expectans quo iſtinc euocaret, ac de me bene mererer, non doctrinæ meæ (quæ nulla eſt) gratia, ſed paupertatis quæ magna eſt intuitu. Hanc ſpem mihi ſuggerrebant plerique, quibus nõ vſquequaq; ſiniſtrè prouiſum eſt. Nam vt cæteros omittam, præceptor meus doctiſſimus, magiſter Ioannes Clauimontius, vbi totam aliquandiu iſtinc volutauit familiæ Domini Laudunenſis adſcriptus eſt. Alii eſſe permulti, quorum nominibus parco, ne quis me oculis obliquis alienam proſperitatem liminare dicat, fortunam ſatis pinguem ſibi fecerunt. Eamdẽ ego aleam dietim expecto; nullius tamen quantũcunque opulenti domum intraturas, quẽ imperitiæ meæ ac morum non commouerim. Quoniam igitur tuæ fuit modeſtiæ me euocare, id iam primum omnium non ignores velim, nihil eſſe in me doctrinæ aut eloquẽtiæ, quod tibi vſui vel honori eſſe poſſit. Si quod tamen ſit in hac re miniſterium, non negligẽs tibi polliceor, & (vt vires ſupeditabunt) frequens & laborioſum, nam nullum aliud officij genus ab ipſa infãtia exercui, in quo operam tibi poſſem promittere, quàm ſi pollicerer, & te tua ſpe fallerem, & mendacij conuincerer. Noueris adhæc, me & his moribus præditũ, vt holuſculis agreſtibus liber malium victitare, quam ſeruus lautiſſimus eſculentius. Quocirca tibi ſoli & vni obnoxius eſſe velim, nec ſubiectus, omnibus tamen obſequioſus. Præterea nudus ſum tanquam ex matre, vixque (vt adagio dicitur) obolum habeo, vnde teſtim emam. Si tecum fuero, omnia mihi ſuppedites oportet, quæ ad honeſtè viuendum videbũtur vtilia & neceſſaria. Et quoniam ex famulorum immundicia & ſorditate domini plerũque arguitur inopia, veſtimentis (vt clericũ decet) honeſtis indui peto, non verſi coloribus, aut hiſtrionicis, quæ ſi meo emenda arbitrio voles committere, ſtipendio quantumcunque modico mihi opus eſt ſcio te munificum, & qui famulos terſe, neque tamẽ compoſite & venuſtè nimis indutos malis, quam crumenam immodicis auri ponderibus tumentem. Equum præterea velim ſuis ephippijs ornatum, tuis ſumptibus nutritum, & quoniam, teſte Ouidio, carmina ſeceſſum ſcribentis, & ocia quærunt, vellem vt tãdem aliquem locum mihi deſtinares, vbi muſis ac tibi liberius vacarẽ. Impoſſibile eſt enim, quæ tumultuario fiunt ſtudio, ac frequẽtibus interrupto diſcurſionibus, multum eſſe decocta ac elimata. Hæc omnia et ſtudioſè appetam, nihil tamen ardentius & obnixè magis tua beneuolentia quã vbi fuero conſequutus, digito cælum videbor attigiſſe. Hæc omnia eo ardentius tibi aperui, quo me intrepidum in his detegendis prius eſſe iuſſiſti. Poſtularem ſi me ſuſciperes, vt nõ cito deſereres, niſi iam diu mihi compertũ eſſet ea te conſtantia præditum, vt quos tecum euocaueris, nunquam niſi volentes deſeras. Perpendes igitur, ſi adhuc mihi hoc cõdonare libet, placeat necne hæc tibi conditio, quæ ſi diſpliceat, fortunæ adhuc prioris cõtentus viuam: ferrens tamen ſum, vtcunque contigerit, & lapideus, ſi vnquã tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus. Vale.

EPISTOLA LIIII.

Vix licet per ocium in menſe ſemel tantum feriari, tot meæ ceruici incumbũt negotia, tot vltro citroque curis agitor. Quod ſi aliquãdo poſſum aliquid ſuffurari ocij, mor is

eſt mihi

Digitized by Google

eſt mihi aliquo me loco recipere, vbi fatigatum labore ſpiritum reuocem, & huius ſeculi vanitates & miſerias conſiderem. Quod nudiuſtertius feci. Sed vbi ſatis apud me ſagaci velut trutina perpendi, nihil in toto mundo reperi, quod ſuos non patiatur manes. Reges venenum reformidant, domeſticasq; metuunt proditiones. Senatores ſunt auari & lucri cupidi, nunquam ſecurè degunt milites, mors propius inſtat quam vita, in perpetuis viuunt miſerijs agricolæ. Ne multa, nihil eſt quòd ſuos non patiatur manes, quodque non ſit calamitatibus obnoxium. Quocirca ſi me conſulas quid in hac re ſis facturus, te monebo, vt poſthabito omni diutino ſtudio exitum vitæ perpendas. Nam apertè conſtat, nihil hac vita eſſe fragilius; prudenter igitur feceris, ſi tuæ ſaluti inuigiles. Vale.

EPISTOLA LV.

NIhil peius odi, quam iſtos hypocritas & philoſophaſtros, qui in opinionem ſanctitatis venientes, Catonicam ſeueritatem capillis ſupercilio breuioribus paulatim promittunt. Expertus loquor, multos reperias verborũ tenus zelos, qui multa de virtutibus publico theatro exclamant: quiq; omnia vitio dant, aut digna putant incendio: intus tamen ſunt pellace vulpe nequiores. Volo, ſi religionem imitari decreueris, vt ſis aperto pectore, & infucatis moribus. In primis ad operam, vt talis ſias, qualis cupis videri. Non eſt quod in me ſuccenſere debeas, ſed potius ames, quòd nullam nomini tuo maculam inuri permittam: inſuper quod dicas, te velle amicũ habere, cum quo libere omnia, vt tecum, audeas loqui. Nullũ (ſi me audias) tibi cõparabis, niſi prius cũ eo tres modios ſalis comederis. Multi ſunt in hoſtio tantum formoſi, & verbis palam amici qui tamen clãculum ferunt inſidias. Vale.

EPISTOLA LVI.

NEſcio quid ſit in cauſa, quamobrem mihi ſuccẽſeas: nihil enim me puto feciſſe, aut dixiſſe, aut cogitaſſe quidem, quod tibi detrimẽto ſit futurum. Culpaui fateor, nonnunquam ignauiam tuam. Obſeruaui quibuſcum verſabaris, tuarum rerũ ſategit: ſed alioucrſum hoc feci, quam vt tibi nocerem. Tute olim mei in te amoris periculum feciſti. Niſi velis in tua vitia reclamari, alio te diuertas, nam quandiu ſimul viuemus, nullam tuo nomini maculam inuri permittam: mihi etiã (ſi ſecus agerem) ſummo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquieſcas, & bene tibi vertet: omnia ad votum tuum faciam. Nõ parcas pecunijs meis, atque adeo omnibus domeſticis rebus, hauries à me, velut ab ipſo horreo. Sed ſi cuiquam detrahere velis, vt genialibus tibi indulgeas: nullum à me ſperes auxilium. Val.

EPISTOLA LVII.

MOneo te plerumque tuæ vtilitatis, & ab omni ſcommatum iniuria nomẽ tuum vindicare ſatago: ſed dum aliquantiſper mihi tecum loequi licet, alio diuagaris, & (vt dicitur) extra meũ ſermonem, tuæ peregrinantur aures. Nõ admodum habereris in precio, ſi eo quo cœpiſti pede ſemper perrexeris: vt enim vicatim compitatimq; eos iuuenũ prædicãt omnes, qui rectè conſulentibus dociles ſe præbere non ingrauantur: ita & maximo probrio datur his, qui amicorũ conſiliis aures occludunt, aut prudentum exhortationes nihil penitus ducunt. Et cũ vnuſquiſq; ſibi perſuaſerat, te eſſe ingenio facili & benigno, in ſpem venerã te nihil detrectaturũ, quod ſuaſiſsẽ, at (vt video) ſi roſas loquerer, verba mea nec hili quidem duceres. Neſcio quid ſit cauſæ, quamobrẽ id ipſum facias. Tãtiſper. n. dum tua cõſuetudine mihi frui licuit, intimũ te ſemper habui; ſed (vt conijcio) illud ipſũ eſt. Nemo nõ nouit arduũ eſſe hominem natura diſtrictum corrigere. Nequitiæ tuæ diuturnũ indormiuiſti ſomnũ, & in pectus ſemper obduruiſti. Quare difficilimum eſt te noua pelle induere. Vale.

EPISTOLA LVIII.

LAudabile fuit Amaſias Ægypti regis inſtitutum, qui lege ſanxit, vt ſinguli quotannis apud cuiuſque præfecturæ præſidem profiterentur vnde viuerent, quod qui non facerent, extremum illis ſupplicium eſſet pœna; cui ſanctiſſimè legi conformis propemodum videtur Gymnoſophiſtarum mos, apud quos impranſi abibant, qui nullum diurni laboris fructum parentibus afferebant, & apud Baleares Hiſpaniæ inſulas, puer antiquitus cibum à matre non capiebat niſi quem ea moſtrãte ſagitta percuſiſſet. Nã vt in Olimpia nõ meretur coronã, niſi qui legitimè certauerit ita nec dignus eſt vita, qui nihil parturit, quo teſtetur ſe vixiſſe. In omnibus elemẽtis ita vel Deo placuit vel naturæ, vt nihil penitus torperet in ocio. Cœlum, quo integũtur omnia, cyclo, & orbiculari motu ſe mouet. Sol & Luna alternatim ſuos meatus peragunt, & ſibi cedunt. Hæc noctem illuminat, ille diei præeſt. Venti ſuas tenent regiones, vnde flatu ſpirant immobili. Signa zodiaci alternatum ſolis flexum

amittunt.

Digitized by Google

amittunt. Mare quieſcentibus ventis tranquillum, iiſdem reflantibus agitatur, & ſuos piſces nunquam non eiecit. Terra ſterilis & infœcūdia hyberno tempore, vernis & æſtiuis frugibus ocium penſat hyemale, Arbores & plantæ & tempus aptū fructui ferendo perſentiſcūt, egerunt botros, & virum induunt: ilices & quercus concipiunt glādes, laurus, & oliua baccas, Corylus nuces, Meſpilus corna. Nec aculeatis quidem dumis, ſpinis & vepribus ceſſatio eſt, nam & rhamnum & alios fructus minutiſſimos pariunt. Sed obſeruemus nobiles vinearum gemmas. Conſideremus quanta fidelitate rerum omnium mater & parens terra ſemen ſibi commiſſum regerat, refundat, rependat; quanto fœnore agricolam ſuum ditet, triticum ſiliginem, hordeum, auenam, milum, fabas, piſa, lentes, ferinum, lupinum, & alia id genus frumenta & legumina cumulatiſſimo prouentu generans. Quid annus ipſe, quem rerum noſtratum & vitæ demenſorem cognoſcimus, quando à ſua deſiit natura? Quis vidit ver ſine violis, æſtatem ſine granis & calore, ſine pomis autumnum, hyemem abſque niuibus & pruinis? Nonne ſuccedentes ſeriatim menſes ſuis officiis manent; Quis inuerſum vidit ordinem? Quod ſi hæc omnia naturæ legibus & inſtitutis parēs, ſuos ſemper emittant fœtus, pudeat ne hominem ſolum (quem tamen præeſſe omnibus creaturiis dii voluerunt) quieſcere, ſolum putreſcere in ocio ſolum ſine fruge conſeneſcere, effœtam ſolum ætatem prętерire, ſolum ſine vllo vitæ ornamento emori? Quis hoc probaret, niſi deſioculus, niſi qui cucurbitas lippit, & inops eſt rationis: quum bruta ipſa cæteraquæ animātia quibus deeſt ratio, ratiocinentur vnde viuant, & quātulumcumque laboris ſui teſtimoniū nobis omnibus videndum proponant? Alia hominibus proſunt, ſibiq; charum & nobis vtilem præferunt partum: pauciſſima admodum reperiuntur ſterilia, & quæ nihil omnino in publicum afferant emolumētum. Si quis in aquatilibus fidem requirat & exemplum, parit Baiena, partumque lacte nutrit. Oua gigni Cephalus. Delphini egerūt fœtus, quos fœmina vberibus & lacte paſcit copioſo. Agunt vere cōiugia, pariunt catulos æſtiuo tempore. Echini ferunt oua hippocāpus contra canis rabioſi morſum prodeſt. Sed ad hominis vſum nōnihil operantur. Nec minor eſt in auibus ſedulitas. Aquila pullos probat ad ſolem, qui eum ſuſtinere nequeant, & degeneres repellit. Columbi bina oua pariunt, maſculum primum, ſecundum fœminū. Concipiunt diebus quadragenis. Galli longa edunt oua, rotunda fœminæ, nunciant lucem, & pigros ad laborem excitant. Pauones incubāt oua duodecim Hirūdo quinque pullos parit, quos magna paſcit æquitate, incipiēs ab eo qui maximus eſt natu, & ita in cæteris ortus habens ratione. Vſque ad cætera deſcendā animantia. Tauri laborē iuuant mortalium, & agricolæ ſunt, aramque terram, ex qua fruges demetimus. Oues ſuis lanis nos induunt lacte vagientes paſcunt infantulus. Aues nobis mellificāt. Sues ſe ſagināt ad eſum noſtrum. Canes pro foribus noſtris excubant, greges à lupis, domos à latronibus tutantur. Feles cubicula purgant muribus. Dum oculos circumfero paſſim, nihil inuenio, quod in re aliqua non exerceat naturam: nihil, quod ocium non refugiat. Quid ergo (vt ad inſtitutum aliquando deueniam) faciendum nobis putamus? volumus vinci à brutis, quæ ratione, anima, dignitate, forma & nobilitate præcellimus? Imitemur potius Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat ſine linea. Caueamus ne ſimiles illi videamur vernæ pigro & ignauo, qui ruri degebat vt mortuum cadauer id ſepulchris Reuolutus eſt annus, arbores ſua poma pepererunt: Ceres agricolæ votis reſpondit, horti ſuos carbunculos, ſuas violas, ſuos dederunt flores: racemis ſuis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumuerunt. Soli ſuperſumus, qui animam nōdum frugem protulimus. Reminiſcamur opprobrij, quod paritura eſt nobis ignauia, ſi conuincamur deſidiæ. Reminiſcamur iacturæ, quæ noſtris omnium ceruicibus impendet, ſi conuincamur ignorantiæ. Expergiſcamur ſocij ſurgamus ab ocio, ad aratrum conuolemus ad burim, ad ligones, ad vomeres, allatremus in aula ceruicam pellem, vt tandem in ſyluis militemus. Declamemus inter domeſticos & priuatos parietes, vt in ſenatu cauſam Milonis agamus. Relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio, pupillis obſequamur, explodamus oppreſſores, conſulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenij vires, purgemus linguæ vitiliginem, priuſquam eo veniendum ſit, vbi ſupercilioſi ſedent cōſules, naſuti tribuni, oculati prætores, acuti cauſidici, quæſtores vafri, cæterique emunctæ naris homines. Ecce gymnaſiarcha aures arrigit, in expectando eſt, qui dicamus: paratas eſt excipere, quod offeremus, paratos audire, quòd recitabimus; nec fauorem aut patrocinium nobis recuſat modeſtus comes & ingenioſus hypodidaſcalus: cæteri inſuper doctrina,

Digitized by Google

per doctrina, & moribus clariſſimi præceptores noſtri aduertunt, fauorem, vultum pollicentur, & ridibundis oculis beneuolentiam: neque porrò nobis verendum eſt, ne ſi quid ornatè parum aut inconcinnè protulerimus, idipſum protinus criſpanare ſubſannent, & auerſentur. Non eſtis doctiſſimi viri ætatum adeò imprudentes, vt nō cognoſcatis facilè cum Marco Fabio ſuam eſſe ſtudijs infantiam. Fortiſſimus quiſq; edidit aliquando vagitū, & qui coram principibus aut ſenatoribus magna ſui gloria in omnium admiratione cauſas ornauerunt, prius tamen fuerunt rudes, & alphabetarij. Vultis exigere ab adoleſcentulo, quod parētem eloquentiæ Ciceronem deceat? Vultis ſarcinam dare infantulo, cui Demoſthenes ſuccumbat? Habenda eſt ætatum ratio. Nos habet ſenectus vires, iuuentus conſiliū ſenectutis, & eloquentiam. Vale.

EPISTOLA LIX.

SAtis certaſti pater, ſatis militiam ſequutus es, tempus eſt vt conquieſcas, & ferieris: tempus vt ſubtrahas te periculo, & ſolita profeſſione tibi interdicas, tempus in quam vt ī doneris rude, & imiteris Horatianum illum Veianium, qui armis ad Herculis poſtem fixis domi ſeſe continebat, ne in arenam denuò traheretur Non eſt tibi formidandum, ne non habeas vnde viuas. Tu non es vt plerique gregarij milites, quibus quum ſtipendia detrahūtur, tenuiſſime viuunt, (& vt eſt in adagio) digito plerumque ſalinum terebrant. Patri tuo (quod dijs haboo gratiam) abundè eſt auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim diuitiarum. Propterea ſi me amas (vt amas) remigra domum, vt & tranquillius viuas, & votis amicorum reſpondeas. Vale.

EPISTOLA LX.

DOlūit mihi, quod noſtrates aliqui nuper retulerunt, eſſe ſcilicet neſcio quem nebulonem, qui quotidie me mordet, & famam meam paſſim compitorum velli cat. Eum quæſo moneas, vt (ſi ſapiat) alio ſuas conuertat ſatyras, & me miſſum faciat, nam ſi cerebrū mihi mouerit, ego illum à vertice capitis ad plantam pedis ſuis pingam coloribus. Scio non eſſe ſapientis iuueniles curare nugas, aut anſerum moueri ſtrepitu. Quis tamen non grauetur iſtum furioſum (qui adhuc quotidie brachas, & fœmoralia percacat, & culcitras omnes cum lodicibus ſtercorat) ſic vnicuique obſtrepere, nulla præſertim laceſſitum iniuria, nullo euerberatum ſtimulo. Hoc ego ſuſque dequeferrem, ſi poſtularet ratio. Verùm quoniam fama nec etiam ludum recipit, malo meis vt oppedat naribus, quàm me naſo ſuſpendat, ac poſticis eludat cachinnis. Vale.

EPISTOLA LXI.

REm nouam & auribus tuis non prius auditam affero, Marce Tulli. Scribit Fabius, eos fractum iri potius quàm poſſe corrigi, qui in peius obduruerunt. Tortellius tamē ille, ille inquam homicida Tortellius in quo futuram probitatem deſperabant omnes, ad bonā frugem ſe recepit, & vitam commutauit in melius. Quod in tātam me rapit admiratione, vt hac in re quid dicam, neſciam; niſi Euripum tandem poſito requieſcere curſu, mutatūque vna conſiſtere Prothea formæ, Numquid enim mirum videtur, hominem illum momento, & præter omnium expectationem reſipiſcere, qui ab adoleſcentia (adoleſcentia autem? imò pueritia, adhuc laſpuſſum) ab ipſis cunis morum improbitatem & corruptelam cum lacte imbiberat, & nulli non vitio fuerat innutritus: idque adeò, vt iactam de ille aleā prædicarent omnes, vtque videretur Neronem propediem induturus. Quod quoniam accidit, redijt in beneuolentiam parētum. Plura ſcriberem, ſi per comparationes liceret quoniā autem, nunc non licet, mittam ad te cras aut perendie meum mulionem, qui quæ ſuperſunt, tibi aperiat interim. Vale.

EPISTOLA LXII.

DVrum eſt mihi ſtudia mea interrumpere, quoniam tamen multis iam argumentis periculum feci, te eſſe ex eorū numero, qui accepti ſemel beneficij nūquam nō reminiſcuntur volo adhuc pleniore obſequio te mihi demeri: Ante omnia ſtudijs tuis conſule, in quibus ne oleum, & operam ludas, dicā quid opus facto mihi videatur. Primum omniū eorū lectione tibi interdico, qui ſeſqui pedalibus, & antiquarijs quibuſdam verbis ab Euandri ſeculo repertis ampullantur: quique nihil dicunt pulchrius aut potius, quàm vt affectata obſcuritate, & permixtis dedita opera gryphis, hiantem & ſuſpenſum teneant lectorem, & crucem figant ſtudioſis. Pœniteret te lectionis huiuſmodi autorum, quādiu viueres, quī ſe operæ precium feciſſe putant, ſi inuolucra quædā compegerint, quæ Oedipo coniectore,

& nata-

Digitized by Google

& naratore Delio (vt deſcriptis Heracliti dicebat Socrates) indigeāt quibusq; Gordii nodus, labyrinthus Dædali, Sphyngis enibmata. Numeri Platonici. Lycophroius tenebræ, & Saliorum verſus ſuis ſacerdotibus(autore Fabio) vix bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc ſcriberem, inſperata quædam moramenta me auocarunt quibus implicitus inter turbabam epiſtolam in diem ſequentem coactus prorogare. Vale.

EPISTOLA LXIII.

EPiſtola quam heri ad vmbilicum traxeram, nunc ad calcem perduceda eſt, quandoquidem ocium ſcribendi liberius ſeſe offert. Quod etiam ſi non adeſſet adhuc tamen rerum tuarum vellem ſatagere, partim amore tui, partim parentū. Quorum precibus expugnatus promiſi me aliquid quotidie ſcripturum, quod eſſet tibi vſui. Quare vt intelligant me ſtetiſſe promiſſis, hominemq; eſſe, quo cum ſecute in tenebris micent, plura præſtabo quam promiſerim. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui dedita opera antiquarijs ſtrepunt vocabulis. Nunc te hortor, vt abſtineas à librorum copia, neq; tam varijs autoribus ingenium, & memoriam confundas. Nam quod ſcribit Fabius. Lectionum varietate refici ſtomachū, & pluribus cibis minore ali faſtidio, non ibo inficias, modo tamen intelligamus hominem iam adeo in literis profeciſſe vt huic labori nō ſuccumbat, & ſub huiuſmodi onere vires non ſatisfiāt. Hinc vero labori quomodo poteris ſupereſſe, qui nihil adhuc aut parum in bonis literis promouiſti? Commodius multo feceris, ſi poſthabitis illis, ex quorū paleis paulū colligitur fructus, vnum tibi deligas Ciceronē, quem ſemper velut archetypum feras, cuiusq; ſuccum imbibas & doctrinam. Nam & Cicero ipſe Terentium(quem familiarem ſuum vocat)ſemper habebat præ manibus. Et Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione præteribat. Scipionem Africanus. Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quod ſi imitareris, rem faceres tibi vtilem, & mihi iucundam. Vale.

EPISTOLA LXIIII.

QVantū me pudeat puerorū noſtri ſeculi, nec tu credere, nec ego ſatis exprimere poſsē, Fabuline. Permultos enim reperias inuerecundos adeo & impudentes, vt(quāuis adhuc ſint elementarii, & abecedarii)iam tamen plurimum ſibi tribuant: neq; aſſurgant illis, qui veteres omne genus ſcriptores multis vigilijs magnaque olei impenſa iam excuſſerūt. Nolo putes deeſſe mihi in hac re teſtimonia, aut me aliquid comminiſci. Nam quum nudiuſquartus redirē Nucerio, vbi metus peſtis nullibi non ſeuientis duos & amplius menſes fueram ruſticatus, obuiū habui quēdā puerulū, quē quū rogaſsē, quo iret, vnde veniret & cuius eſſet; dicere nō erubuit, indignū me eſſe, quo cū verba faceret. Causā percōtari reſpōdit eſſe ſibi circulū & encyclopediā illarū artiū, quas in oratore perfecto requirit Fabius: mihi vero tantū eſſe inſcitiæ, quātū ſibi doctrinæ, ac propterea nō oportere, vt inter Arcadiæ pecuaria & muſas, vterq; graculos & olores aliquid eſſet cōmercii Pueri inſolētiā demiratus, ſatis habui cōſulere, vt Antycirā nauigaret, ibique ſumpto helleboro repurgaret inſaniam. Val.

EPISTOLA LXV.

IAm annis plus minus decē grammaticus ſequutus es Pauline, neq; tamen ab inſcitiæ tenebris pedē eduxiſti. Nā quū ſcribis aliquid, aut loqueris, tertio quoque verbo incidis in ſolœcū, neſcio quis excuſationis locus tibi ſit relictus, culpā nō potes deprecari, ſi per te ſteterit, quo minus profeceris. Credo tamē partē culpæ tuis præceptoribus aſcribēdā, qui prima rudimēta memoriæ tue nō inculcauerūt, quiq; te adhuc implumem ad volatū prouocarūt, & Dædalū fecerūt priuſquā eſſes Icarus. Supereſt tantū, vt quāuis ſero, diſcas tamen, & ad prima redeas fundamēta. Noli putare hoc tibi futurū probo, ob ætatem iā prouectam præſtantiā in ipſa etiamnum ſenectute reſipiſcere, quā ad capalū vſque delirare. Nō puduit eloquentiæ parentē Ciceronē, poſt multas in ſenatu declamationes dare ſe Apolonio Miloni decoquendū, neq; octogenariū Socratē muſicæ vacare: nec tibi quoq; turpe videri debēt in ipſa adoleſcentia, atq; adeo virili ætate proficere, eaq; iacere fundamenta, ſi e quibus corruet, quicquid ſuperſtruxeris. Quòd ſolito breuius ad te ſcribo, dabis veniam nam quū has à me literas nuncius poſtularet, non erat mihi ocium ad mungendas nares. Deinceps plura ſcribam, interim ſaluebis ab amico, qui comendat ſe tibi de meliore nota. Vale.

EPISTOLA LXVI.

MAgna poſteritati fit iniuria, grauemq; iacturam faciunt bonæ literæ, dum ea ſupprimuntur: quæ ſi prodirent in lucem, & euentilarentur vt omnes inde frugerē caperēt. Omnibus.n.exploratum eſt & compertum, quantū ſtudioſi detrimētum acceperint in operitum

ribus Ennij Lucillii, Cecilij, Quadrigarij, aliorumq; plurimorũ, ex quibus nihil nobis præter nomen relictum. Non placet mihi eorũ ſcripta circũferri aut exponi vænalia, qui temere & ſine iudicio ſcribunt, quicquid in buccam venerit, neq; aliquid vnquam ad incudem reuocant De his loquor, qui quod rupe primum pariunt, frequenter poſtea lambunt, vrſorũ more, frequenter incudi reddunt, & ſeuerã vbiq. apponunt limã: quiq; refrigerato inuentionis amore perpendunt poſtea, nõ tanquã autores, ſed lectores. Quod te multis iã lituris feciſſe quoniam in confeſſo eſt, & cõſtans vbiq; prædicat fama, cur tamdiu eos retines ſuſpenſos, qui de re multa ſibi pergunt polliceri, quiq; opera tua lecturium ſtatim & empturiunt? Nõ eſt quod iudiciorũ aleã aut maledicorũ graphia reformides. Certo ſcio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex officina tua prodibunt, quum etiam quas tumultuariè ſcribis epiſtolas omnes mirentur plurimum, atq; adeo tanti faciãt vt roſas loqui videare, & omnia calamiſtris eloquentiæ compta dicere, Quare non minimo tibi darentur probro, ſi omniũ expectationem fraudares ac deſtitueres. Opus eſt ergo vt parias, quod parturis iampridem. Val.

EPISTOLA LXVII.

MIratus ſum plerumq; cur nunc bonæ literæ peſſum erant, quæ ſuperioribus annis tanto in precio habitæ ſunt, cur nunc literati nihili fiant, qui quondam æſtimabãtur maximi, & habebantur numinum loco. Sed nihili eſt quod mirari debeam. Quondã enim, artes precio & honore fouebantur, neque erat in non aſſurgeret eruditis, adeò vt maximi quiq; principes lucri loco ducerent in Oratorum, & Poetarum amicitiam venire, & eorũ ſcriptis famam ſuam ad poſteros propagari, & vindicari à mortalitate. Nunc vero quam mutata ſint omnia, vident omnes. Sic enim ſordent & vileſcunt literæ, vt non ſolũ faueatur ſtudioſis, ſed illudatur etiamnum multo pluris æſtimatur (cur hoc relinquis inultum Iupiter) lenones, & paraſiti, qui principum aures verbis deliniant, quiq; fumos vendunt, qui oleum in auriculas inſtillant, quam qui plus olei quam vni doctrinæ ſtudio conſumunt, Quare non eſt mirum literas ipſas in ruinam cecidiſſe noſtro tempore, quo nec ſeritur literatis, nec metitur. Vale.

EPISTOLA LXVIII.

AVdio eſſe nonnullos, qui crudelitatem multarum rerum tibi inſinuant, quique maria & montes promittunt, vt ampliſſimis pollicitationibus te trahant in ſuam familiam. Quorum verbis deluſus iam adeo inſoleſcis, vt te alumnum fortuna, & partum exiſtimes. Caue, mi Lentule, ne eorum verbis qui hunc tibi faciunt fucum, ſiniſtre tibi cadit, ſi quid tua authoritate feceris. Neſcis philoſophorum permultos cum Diogene olera lauare maluiſſe, quam cum Ariſtippo epulas ſectari regias. Cur ita quæſo: numquid libertatis cauſa? Vtinam periculum feciſſet, quam acerbum ſit & importabile aliena viuere quadra, & alterius pendere arbitrio. Si hoc eſſes expertus, tu liberam paupertatem opulentæ ſeruituti ãteponeres. Vide, mi Lentule, ne in eorum offenſionem impingas qui ſibi negotiũ inſinuant de rebus eius. Malè audies ſi quid feceris inconſultè. Nihil patimur tibi deeſſe, nemo iſtic te obiurgat. Tu es tui iuris. Viuis tuis legibus. Vadis dormitum, & expergiſceris quando iubet. Ludis, cænas, prandes cum placet. Quæ omnia tibi auferentur, ſi te feceris mercenarium. Adde etiam qui te accerſunt, multum fortaſſe de doctrina tua ſibi promittunt: quã ſi opinione repererint minorem, occaſionem protinus inquirent, qua te detrudent ſua domo, & ſi nullam repererint, fabricabunt tamen, & comminiſcentur. Vide qua fronte hoc perferes, tu dico, qui ad libertatem natus es, & ægrè ſeruitutem pateris. Vale.

EPISTOLA LXIX.

NOlebam tibi aperire, quam funeſta ſint omnia demi veſtræ, quum tamen eius rei gratia aures meas precibus onerare nõ deſinis, deſiderium tuum explebo. Pater tuus inteſtatus mortuus eſt. Calend. Ianuarij. Mater morbo quartanæ laborat. Fratres tui ſunt podagrici adeò, vt pedibus nequeãt ſubſiſtere. Soror tua Lucretia eſt paralytica. Patruus Lentulus laborat morbo comitiali, Statius famulus eſt calculoſus. Neptis Eugenia venit in ſuſpicionẽ lepræ, quã arguunt luens paulatim caro, raucendo ſcebræ vocis, articulorũ cõtractio, & rubri quidam næui membris omnibus inſtar botrorum innaſcentes. Matertera tua Iulia incidit in tantam phreneſin, vt fanatico neſcio quo horrore dulci, & fœnũ in cornu concluſum gerere videatur. Auus tuus intus & in cute paſſim corroditur cãcro, neque reperiri poteſt, qui eius morbo medeantur. Famulorũ tuorum partim ſunt cardiaci, alij ſtomachici, alij cœliaci, nullus eſt quẽ præ anguſtia non tædeat vitæ, Si percunteris vt valeat

nume-

tuus coquus Tatrala,actum eſt de eius vita,& conclamatū eſt cadauer viuens,iam numeratu s eſt in peculio Proſerpinæ, & naulum Charonti præparat. In eo ſi quidē plurima cogno ui, quæ euidens mortis argumentum promittunt, nam tragulam complicat, dentes in ſom no collidit,membra præter decorem detegi non curat.Præterea eius labra contrahuntus: oculi glaueſcunt,dentes albeſcunt plus ſolito,oculi eius fiunt profundiores quam prius extit erant,aſpectum auditumq; ſine cauſa reformidat, & ſemiapertis dormit oculis. Quæ omn ia ſigna eſſe mortis recepti fidei authores dicunt. Vide ergo quomodo tam triſti ſpectac ulo ſiccis oculis & ſine lacrymis intereſſes. Supereſt, vt horum deſtituto auxilio, prudentes tibi conſulas. Vale.

EPISTOLA LXX.

NOn parua dignus es nota, qui aſpectum amicorum ſine cauſa refugias, & videndi tui copiam nemini facias. Quod ſi ſemper feceris, præſtabis culpam ſceleris alicuius, & grandis flagitijs cōſcius tibi videbere,cuius horrore diſcedas è medio,& latebras inquiras. Quoniam in ſuſpicionem veniſti, relictis literarum ſtudiis vxorem duxiſſe. Quod ſi falsū eſt,caue ne fiat,te pœnitere matrimonii quam diu viueres.Nam quomodo parares tibi victum,neque arare,neque literas noſti.Erraras.ſic quicquam ſperares à patre. Si te videret manum ad ſtipem porrigere,ſi ſanguine flere,cui non tamen miſereretur,neque obolū tibi daret ad emendam reſtim.Non eſt diſſimulandū,quin ſit aliqua in coniugio voluptas: ſed ſi proſpicienter,obſeruaueris quam ſit breuis,quot eā dolores,quanta ſequatur pænitētia, nuptias vitabis cane peius & angue.Conſule Hypponactem,qui duos dixit uxoris dies dulciſſimos nuptiarum uidelicet,& mortis. Refer ad Alexandrum, qui dicit nuptiarum diem multorum malorum initium. Nam ſi pauper diuitem duxeris, dominam non uxorē acceperis. Si pauperē, onus uitæ ferre non poteris.Si turpem,dolebis.Si pulchram,habebis cōmunem. Audi quid ſuadet Cheremon,Vxorem(inquit)præſtat efferre,quā ducere. Interrogatus Simonides,quid eſſet uxor:Vir(inquit)naufragium,domus tempeſtas, quietis impedimentū,uitæ captiuitas,pœna quotidiana,pugna ſumptuoſa, beſtia cōtubernalis, canis ornata malū neceſſarium. Horum conſilio ſi oculos animumque admoueris,mutabis ſententiā,& cito calculum reduces. Debes etiam apud te cogitare,multas puellas ſurſum uerſum uideri formoſas,quę deorſum uerſū næuis & ulceribus crurum ubique ſcatent. Vale.

EPISTOLA LXXI.

NOn uideatur tibi mirùm,ſi nūc præ letitia oculus dexter mihi ſoliat,qui nudiuſquartus eram totus irriſibilis & agelaſtus. Acceſſit mihi quod frequenti uoto ſēper cupiueram. Pater conſtituerat annos plus quatuor me in ſcolis captiuum tenere, ſed precibus amicorum (quos ſemper meæ calamitatis miſeruit) expugnatus libertatem & exitū mihi promiſit,pridie natiuitatis Domini.Quod ſi præſtiterit,deus ſum. Fortunam ipſam ãteibo fortunis meis.Numquid enim ſeruile & miſerum tibi uidetur in hac languere carnificina, in qua nullus niſi de inferendis uerberibus ſermo? Quales putas qui nos erudiunt præceptores:diceres eſſe plagiarios,carnifices & tortores uulnerarios,īter leænas,inter lupas & tygres educatos. Si quid fortaſſe aberrauerimus, ſi tantillum oculos deiecerimus, ſi vel vnguem latum receſſerimus ab eorum mandato, tota vi conſurgunt in pœnam. Denudāt nos à calcaneo ſcapularum tenus,lacerant,tundunt,mutilant,pedibus conculcant,parietibus illidunt. Nullum in miſeriam noſtram non comminiſcuntur impietatis genus. Sola oculorum toruitate & contractione ſuperciliorum nos adeo plerumque terrent, vt mallemus in orciculum incidiſſe. Quodque ſummè infelicitatis & extremæ crucis eſt argumētum, quum in nos ita ſæuiunt & debaccantur, non auderemus præ metu hiſcere, nec my quidem aut gry facere. Quòd ſi addiderimus verbum, ictibus pluunt, & colaphis grandinant, Tam perimus, quàm qui iugulo implicatam iam habent reſtim. Excuterem tibi lachrymas, ſi cætera infortuniæ ad vmbilicum tantum perducerem. Vale.

EPISTOLA LXXII.

MVlti habent me ſuſpectum latrocinij, quòd nunc ſericatus appaream & purpuratus, qui prius eram mulio & auriga,neq; poſſunt perſuadere tantas ſine furto accreuiſſe mihi diuitias,quibus vtinam explorati eſſēt labores,quos pertuli,priuſquam eo rerū peruenerim,non enim tam facile de me iudicarent,neque mirarētur me tam cito erectū è ſtercore. Quaſcunque habeo fortunas,dijs acceptas refero auſim tamē iuramēto cōtēdere,uc meis laboribus plures multo meruiſſe Nam ex quo tēpore exceſſi ex ephebis,non recordor

diem

diem vllam ſine linea præterijſſe me, quod ſemper ſubiret in mētē Portij Catonis, qui deteſtari ſolebat, ſi qua dies per incuriā inanis effluxiſſet. Natus ānos quindecim ſeruiui cuidam Trapezitæ moroſo ſupra quam ſit credibile. Nā iraſcebatur obrē nihili, ob flocos, ob vnguem praue ſectum. Imperabat ad nictum oculi. Coniectare plerũque me oportebat, quid digito creparet. Si vitrũ rupiſſem, comminuiſſet mihi caput ſandalio. Iratus quandoque aqua & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia neq. me piguit, moriēs enim hæredem me conſtituit, meorum memor obſequiorũ. Quas ego diuitias non temere prodegi, vt ſolent plerique. Nā cōuerti me ad ſtudia, vbi quamuis adultus breui tempore adeo profeci, vt ſocios meos relinquerem a tergo, & multis præceſſiſſem paraſanguis. Quũ adhuc eſſem rudis, aliquid quandoque dabam numeris doctoribus, neque me pudebat conſulere iuniores; cur enim puduiſſet, quum Socrates Philoſophorum optimus, a mulieribus doceri indignum philoſopho non duxerit? Diotinam appellare magiſtram, & Aſpaſiā frequentare? Hæc ad te ſcribo Ligurine, vt exemplo mei dominum tuũ tantis obſequijs tibi demerearis, vt tuæ conſulas paupertati. Vale.

EPISTOLA LXXIII.

QVid habes Pauline: quid frontem caperas? videris mihi triſtior ſolito, facies tua meroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam Tu in primore frōte geris affectum animi. Non cōſuetas hoc modo me præſente triſtari. Securè potes acerbitatis tuæ virus mihi euomere. Quicquid dixeris, perinde ac theſaurum continebo, & fortaſſe dolori tuo medebor, ſi modo capita medicinam. Priuſquam occurrēdā tibi, mihi arridebas, & a tertio vſque iungere porrigebas dextram, Cur ſic te mutatum video? Neſcio ā verba mea nuper cum ſtomacho exceperis, quibus te inſimulabā pigritiæ, at ego aliouerſum loquebar, quam vt bilem tibi excitarem. Propterea non agrees amicum, ſi hoc ipſum mali conſuleres. Quicquid dixi, præter propter mouendam tibi choleram dixi ſemper dedi operā, ne quid detrimenti vlla in re caperes. Amaui te à puero, & molliter educaui fouiq. ſemper mitius, quam alumnum ſuum nutricula, neque grauatus ſum ſtudia mea ſæpenumero interpellare, vt facerem, quæ in rem tuam eſſent. Quare errares vehementer, ſi aliā perſuaſionem indueres. Fac ſemper mei in te amoris periculũ, non inuenies me verbo tenus amicũ. Si qua in re opera mea tibi fuerit opus, ad me ſemper, velut ad anchoram confugias, qui te amet vehementius, habebis neminē. Verùm & volo, vt me ſemper candidum amicum & infucatum iudices. Non ſum ex ea hominum nota, qui in oſtio tantum formoſi palàm blandiuntur, & clanculum mordent. Vale.

EPISTOLA LXXIV.

CRedo horam illam fuiſſe mihi fatalem & inauſpicatā, quā primùm Lutetiā veni. Antea nihil deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoterico, byſſo, & darmatico. Ne multis agam, totus ſericatus. Nunc vero incidi in tantā paupertatem & penuriam rerum, vt me oporteat domeſticatim & hoſtiatim victum emendicare, & manũ da ſtipem porrigere Vale.

EPISTOLA LXXV.

NVlla non hora mihi caueo ab inſidiis tuis, nam te ſuſpectum habeo furti, & aliorũ ſcelerũ, quæ ſunt turpiſſima relatu, & caſtas aures offendunt. Nullũ fuit mihi frequentius votum, quam vt virtutem amplecteretis; nunc verò de te nullam ſpem mihi promitto; omnē in te deſpero probitatē Nihilominus, quicquid ages, caue ne inſoleſcas, & (vt eſt in prouerbium) exuuiũ leōnis induas. Erunt enim, qui retundent tibi arma, ſi ſecus egeris. Va.

EPISTOLA LXXVI.

QVoniam auriculari nuper digitulo te percuſſi, nullo non die (vt multorum verbis ad me perlatum eſt) maledicere mihi deſiſtis vbique locorum. Quod quare facias, miror ſummopere. Ea non ſunt humani ingenij manſuetiq. animi officia. Conuiciare tamē vt voles Si inſimulaueris me ſuperbiæ, latrocinii, & aliorum id genus ſcelerũ non verterim manum: Si animus eſſet iniuriam reponere, & hanc tuam petulantiam retaliare, pateret āpliſſimus dicendi campus. Vale.

EPISTOLA LXXVII.

SAtis ſuperque conſpicio veriſſimā eſſe paræmiam, qua aduerſis fortunæ flatibus non eſſe deſperandũ fertur, aut in proſperis minimè ſuperbiēdũ. Cōpluſculos enim videre eſt, grauibus īfortunijs exagitatos, quos molli gremio poſt paulo eadē cōplectitur fortuna.

Digitized by Google

Contrà verò perplures non deſunt, quos ab immenſis opibus ad humilem paſtoris cōditionem compellit. Quocirca noſce teipſum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

EPISTOLA LXXVIII.

QVandiu fuiſti probatis moribus, & ſpem bonæ indolis præ te tuliſti, rebus tuis ſemper conſului: nunc vero quoniam ablegaſti virtutem, & hominum expectationem de te feſelliſti, interdico tibi domo mea. Quod minaris mihi ſatyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro. Si quid in me audiu parturis, paria ſquæſo. Tanti facio verba tua, quanti nugas obſtetricum, & delirantium iam vetularū. Si nihil pendis quod dico, multo minoris æſtimo quod facis. Vale.

EPISTOLA LXXIX.

MAlè agis & iniquè, ſi habes me ſuſpectum inſidiarum, aut alicuius in te cōiurationis. Hoccine eſt credibile, me in eum inſidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ, acceptū referre debeo? Nutriuiſti me à puero, feciſti ex ſeruo, vt eſſem libertus, & quod habuiſti ſummum precium, perſoluiſti mihi. Ne inhumanus eſſem, & plane inciuilis, ſi tanta beneuolentia excideret animo meo. Parce quæſo furori, tantiſper dum rei veritas innoteſcat tibi clarius. Demum ſi talem me reperias, qualē ſuſpicaris, interdicas mihi domo tua, ipſaq. adeo conſuetudine & familiaritate, nam & ero dignus tanta nota. Vale.

EPISTOLA LXXX.

DEmeruiſti me tibi multis obſequiis; Dij faciant, vt mihi liceat aliquādo gratiam referre, & agnoſcere beneficium. Si velis fieri certior rerum mearum, contineo me domi, neq. amplius ſequor militiam, partim quòd hæc profeſſio nō videatur mihi magnæ frugis, partim etiā quòd præſenio iam ſim emeritus & donatus rude Quod rogas, vt de fratre tuo bene merear, eumque ad viam virtutis reducam, illud factu perdifficile eſt: iam enim adeò occaluit in ſua nequitia, vt nulla ſit ſpes eius reuocandi. Adhæc aſpectum meum reformidat ac refugit, quanta maxima poteſt opera. Vale.

EPISTOLA LXXXI.

OMnes habent te ſuſpectum eius homicidij, quod perpetratum eſt in ſuburbiis, horam circiter nonam. Si res ita ſe habet, vitæ tuæ non parum timeo. Non ſolùm enim vapulabis à carnifice compitatim, at quod longè deterius eſt, traheris ad furcam. Vide quonam modo effugium tibi reperies Non poteris enim deprecari mortem ſi quis aduerſum te ſētentiam tulerit. Præterea iudices inſtabunt, vt ratiocineris vſque ad aſſem de pecunia, quā vno abhinc anno temerè prodegiſti. Vale.

EPISTOLA LXXXII.

NOn eſt mirum, ſi parentes ignauiam tuam pertæſi, omni ope te deſtituerint: quoniā, ut accepi, tu quotidie pernoctas malea, præterea inſidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenam: à quibus niſi caueas, non habebis tandē vnde ſatisfacias tuis creditoribus, & ab eorum ærè te eximas. Vale.

EPISTOLA LXXXIII.

SAepe numerò multis periculis vitam obieci, vt ab his te redimerem, quæ videbātur imminere tuo capiti. Nihilominus, ſi quādo opus eſt mihi opera tua, ſubterfugis aſtutè. Viue tuis aſtutiis vt voles; futurū enim ſpero, vt nihil inde fructus cōſequare. Ad extremū dabis pœnam tuæ ingratitudinis; nā non eſt credibile, deos hoc ſcelus multū relicturos. Vale.

EPISTOLA LXXXIV.

MIrari quidem ſatis nequeo impudētiam tuā. Vides corruptiſſimā tuam vitam probatiſſimis quibuſq. viris diſplicere, tu tamē nihili facis. Quū adhuc eras puerulus, omnes grāde aliquid ſibi promittebant de tua indole: nūc verò ſpem omnē futuræ ante uirtutis ademiſti. Viue tuis legibus. Scies tādem parum frugis ex hac uiuēdi ratione tibi futurū. Longè prudentius faceres, ſi eorum conſilium ſequere, qui tuæ proſpiciunt utilitati. Vale.

EPISTOLA LXXXV.

DOlenter & ægrè fero quod non facias frequentius videndi tui copiā; quū exploratiſſimū habeas meū in te amorē. Quotuſquiſq. amicorū tuorū proſpexit reb. tuis vigilantius, quā ego; Te oro, amico tuo familiarius: Nullā in re, q̄ petiueris, repulsā paſſurus es. V.

EPISTOLA LXXXVI.

DIj immortales, quam diuerſa eſt hominum natura. Qui hac tempeſtate uolunt rē augere domeſticam, eos oportet aſſentatores eſſe maximos, multa diſſimulare, habere

animum

animum à labiis diſſentientem: ſecus non dabitur locus aut ratio augendæ facultatis. Proinde ſi facilem acceſſum velis tibi patere ad principes, in primis dicẽdum erit vale virtuti, reaudianda veritas, atque etiam probandum gratante & plauſibili vultu, quicquid illi dixerint aut fecerint, vel ſi hominem interfecerint. Vide apud te, an iniuſta paupertas malis viuere, an per nefas diteſcere: potior tamen mihi videtur honeſta paupertas, quam congregatæ per ſcelus diuitiæ. Vale.

EPISTOLA LXXXVII.

Adiunam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, quum quid tibi dixero, quòd à receptæ fidei hominibus intellexit. Pater tuus conſtituerat te exigere ſua domo, exoraui tamen meis precibus, vt propoſitum hoc immutaret. Da operam, vt eum in amore contineas. Nemo eſt mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De re (ſcio) benè merebitur, ſi hominum expectationem non deſtituas. Vale.

EPISTOLA LXXXVIII.

Vſu plerumq. accidit, vt illiterati grammatiſtæ multo pluris æſtiment ſeſe quàm homines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ interpretes. Quod in te expertus ſum. Luce clarius eſt, & vero verius, te adhuc eſſe elementarium, vixq. à tenebris ignorantiæ pedem eduxiſſe; adeò tamen tibi places & blandiris, vt neminem præ te ducas hominum. Quæſo, priuſquã amplius inſoleſcas, metire te ſuo modulo. Putas te dignũ grãmatici nomine, quòd ineptas quaſdam differentioſas, friuolasq. etymologias didiceris. Hallucinaris plurimum, ſi tam breui gyrogrammaticem concludas, quum oporteat perfectum grammaticum Philoſophos, Oratores, Poetas, Iuriſconſultos, omne deniq. ſcriptorum genus exceſſiſſe. Vale.

EPISTOLA LXXXIX.

FRequens fuit mihi votum ac deſiderium, vniuerſam vitam in bonis literis conſumere, atqui nimia, aut (vt verius dicam) Orbiliana præceptoris mei ſeueritas vſque adeo me diuertit & abſterruit, vt certum ſit mihi porcarium potius aut mulionem agere, quam diutius tam ſuſtinere crucẽ. Hoc ſi grauatè & dolenter ferat pater tuus, cõſule quonam modo potuerit occurri, aut iri obuiam. Sum enim imparatus neque cõſilij locum habeo, neque auxilij copiam, vt ait Terentianus ille Pamphilus. Nec ſatis compertum habeo, quod remediũ huic malo inueniã. Si ratione vlla fieri poſſit, cauere volo, ne ea res ſit mihi iſamię. Val.

EPISTOLA XC.

QVoniam percontaris ſæpenumerò, quomodo res noſtrę ſeſe habeãt, volo explere animum tuum. Illud primũ omnium ſcito, nobis omnibus proſperè eſſe, lautè & genialiter ſat s viuimus. Vnum eſt tamen quod malè nos habet, quia frequens eſt tibi cõſuetudo cum perdita neſcio qua muliere, quæ facultates tuas omnes inſtar hyrundinis exugit, & te ipſum radit vſque ad cutem. Vtinam conſultè & recta reputares via, quàm fraudulentæ ſint diobolares huiuſcemodi meretriculæ, animum tuum (vt conijcio) ad aliud negotium appelleres. Erit quòd ſuccenſeamus tibi, ſi in re nihili tantum ſemper feceris ſumptum, proinde mediare huic malo, & quam poteris certiſſimè. Vale.

EPISTOLA XCI.

IN morte patris fingebas te plurimum dolere: verum ea ſollicitudo bidui ſolum extitit, aut tridui: fuitque ficta & ſimilis perſicatum lachrymis, demum deſiſti dolere. Tu nõ refers par pari, filiam patris oblitus es, qui tamen tibi vnquam nil deeſſe paſſus eſt. Dabitur tibi magno probro, ſi hæc ingratitudo ad aures hominum peruenerit, fac vt probum deceat adoleſcentem. Vale.

EPISTOLA XCII.

PVtas te feciſſe precium operæ, quod triuiales quoſdam verſiculos conſcripſeris: hiſque perinde tibi places, ac ſi arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum edidiſſes. Te oro per amicitiam noſtram (quæ incæpta à paruis cum ætate accreuit ſimul) caue ne ſis tibi Suffenus, aut ſimias imiteris: quæ ſuos fœtus quamlibet deformes, pro formoſiſſimis admirantur. Non monerem te huius rei, niſi certo viderem, plus inde futurum detrimenti, quam vtilitatis. Cæterum audio te quibuſdam flagitijs deditum eſſe & proclinem, à quibus pedem reuoces, te quæſo. Admodum enim difficile eſt, ab eo ſe malo extricare, cui quis ab ineunte ætate inſueuerit & inutritus eſt. Vale.

EPISTOLA XCIII.

PEtiui abs te decẽ aureos ſolatos muneri, nulla quidem coactus neceſſitate aut indigẽtia: ſed vt animum tuum pertẽtarem, nam (quod dijs habeo gratiam) auri & argẽti eſt

 mihi abun-

mihi abundè paſſus ſum abs te repulſam: quod in magnam me traxit admirationem. Hoc enim ſcio me meis in te beneficijs meruiſſe, vt fortunas tuas, ipſamque adeò vitam pro me exponeres. Quid? pollicebaris montes & maria, dicebasq; me eſſe tibi chariorem tuis oculis. Hæccine eſt illa beneuolentia? Qua fiducia id audes recuſare, quod paulò ante promiſeris; Nunc quoniam explorata eſt mihi fides tua, caue deinde ne conſpectui noſtro offeras, facilè carebo opera tua. Vale.

EPISTOLA XCIV.

NEſcio vnde tibi creuerit hic faſtus, vt abiectiorem me putes, quam quo cum verba facias. Primum omnium (quantum coniicio) nō ſunt tibi plures animi, & naturæ dotes, quam mihi. Sed vt ſint, debes propterea eo arrogantiæ conſcendere, vt neminem præire ducas hominem? Diuitiæ tuæ (vt coniectura colligo) hoc ſupercilium tibi non induunt. Nam licet patrem habueris vt omnium hominum ſapientiſſimum ita locupletiſſimum: rem tamen domeſticam iuxta & vniuerſum patrimonium ſic prodegiſti, vt parum abſit, quin te oporteat victum emendicare hoſtiatim. Proinde te oro, noſce teipſum; nec tantum tribuas, quantum conſueuiſti. Vale.

EPISTOLA XCV.

NEſcio quanam ratione factum ſit, vt in odiū tuum impegerim: nihil me omiſiſſe puto, quod amicum fidelem deceat. Si fortè cōquereris, quod nihil pecuniarū pridie ad te miſerim non eſt quod conquerаris, nam ego & noſtrates ferè omnes tanta rerum omnium penuria laboramus, vt pauci admodum reperiantur, qui habeant vnde vel mediocriter viuāt. Præterea non eſt credibile te iam prodegiſſe, quod pridie Dominicæ Natiuitatis ad te miſimus. Si quod aliud mœroris argumentum te pupugerit, maximè vellem cognoſcere vt poſſem reſarcire, & reparare, ſi qua per me iactura tibi contigiſſet. Vale.

EPISTOLA XCVI.

NVllo ferè non die te moneo, atque vehementius inſto, vt proficias in bonis literis, quo tua doctrina modum aliquem reperias viuendi. nam parentes tui omnes vix habent vnde ſeipſos nutriant vel tenuiſſimè. Itaq; longè tua expectatione falleris, ſi eorum fiducia iuuentutem in torpore conſumeres, & (quod dici ſolet) in vtramque aurem dormires ocioſus. Si nihil promoueris, tu ſolus eris in culpa, neque enim tibi deeſt ingeniū, nec item boni præceptores, qui te bonas artes doceant. Vale.

EPISTOLA XCVII.

NIhil vnquam mihi reſpondes ex animi ſententia, nec compertum habeo, vnde inauſpicatum hoc malum me ſemper conſectetur, niſi quòd aurem præſtat nonnullis impoſtoribus, qui amicitiam vultu promittentes, furtim me decipiunt & verbis lactant; à quibus quum volo me extricare aut reuocare, nequeo, acrius tum nituntur, & dant operam vt me trahant in ſuas pedicas. Quod non adeò grauate ferrem, niſi deciperer à quibuſdā, pro quorum ſalute vitam meam multis quādoque periculis expoſui. Te oro, ſi quod huic malo remedium queat inueniri, exhibere amicum, nullum etenim habeo præter te vnum à quo ratio meæ vtilitatis dependeat. Vale.

EPISTOLA XCVIII.

COnſulo tibi frequentiſſimè, quonam modo te oporteat viuere, quibus cū verſari, quos refugere, quos imitari. Videris tamen parui facere, quod moneo, nam numquam reminiſceris verborum meorum. Hoc vnum certò ſcio, neminem vnquam extitiſſe, qui proſpexerit rebus tuis vigilantius quàm ego. Dij deæq; omnes illum perdant peſſimè, qui primùm te diuertit, ne virtutem amplectereris, nam (vt videre eſt) adeò te corrupit, & perditis inebriauit moribus, vt liberandi tui nulla ſpes omnino relicta ſit. Vale.

EPISTOLA XCIX.

VIderis tibi fœlix (quòd quædam) cœlum digito attigiſſe, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam ab eo mercedem habiturū, cuius nomini opus ipſum nuncupaſti. Noui hominem intus & in cute, eiusq; mores mihi ſunt exploratiſſimi. Eſt opulentus quidem, verum etiam adeò tenax & illiberalis, vt facilius ſit elicere aquam ex punice, quàm ex eius crumena plumbeum nummum extorquere. Si ſperas blandis verbis ipſum ambire & ineſcare, nihil agis. Aurem facilè præſtat adulatoribus & paraſitis, ſed ſemper palpum obtrudit. Vale.

EPI-

EPISTOLA C.

QVid habes Nucerine? diſſimulas & ſupprimis dolorem tuum quàm potes maximè, & adulterino quodam riſu lætitiam promittis: eſt tamen aliquid quod intus te torquet peſſimè. Vbi primùm te aſpicio, arguo protinus animum tuũ ex ipſa fronte. Mi animule (ſi me amas) noli te macerare. Quum te video vultuoſa facie & obductis ſupercilijs, lachrymas nequeo temperare. Potes citra metum arcanum mihi tuæ mentis committere. Nõ eſt enim (quantum conijcio) in tota mortalium vita, qui magis honori tuo & famæ timeat. quàm ego. Quod ſi nondum ſatis exploraſti, experire certius quum voles. Vale.

EPISTOLA CI.

VErba tua atque etiam mores magnoopere mihi placent, adeò inquam placẽt, vt incredibilis voluptas accreſcat animo meo, quum iucundiſſimo tuo aſpectu frui licet. Aliquantulum tamen diſplicet immoderata loquacitas: nec mihi tantùm, at etiã pleriſque magnæ celebritatis hominibus. Si velles aurem præſtare meo cõſilio, parcius loquereris. Nam magna eſt heroica homini virtus, linguam cohibere, in conuiuijs maximè, vbi quum quis impudenter loquitur al quid aut inconſultè, non caret ebrietatis ſuſpicione. Apertè õnia dico: bene enim mihi promitto de tua beneuolentia iuſta & humanitate, vt exiſtimem te æqui boniq; conſulturum, & non laturum ægrè, vel ſi acerbiſſimè te obiurgauero. Vale.

EPISTOLA CII.

DIci profectò nequeat, quàm dolenter & ęgrè tulerim, quòd toto triennio quo Lutetiã habitas, ternas tantùm literas ad me miſeris, & eas quidem breuiſſimas. Quid? quo tempore diſceſſiſti à nobis, iurabas te ſcripturum vno quoq; menſe: vide quomodo cõſtiteris tibi. Næ tu es egregiè malus, dignusq; multis plagis & cicatricibus quòd iã memoria tua exciderint, qui rerum tuarum ſemper & vbiq; ſatagerunt; Emoriar, niſi te pæniteat tuæ ingratitudinis. Si vnquam videro te ad eam rerum inopiam redactum, qua aliquando elaboraſti, ne miſerebor tui vel ſi ſanguine fleueris. Vale.

EPISTOLA CIII.

NEmo eſt qui te nimiæ temeritatis non arguat, quòd adeò ſuperbè & elatè reſpõdeas ſenatoribus. Nec ĩiuria ſanè. Periculoſum eſt enim in eos temerè mur murare & obloqui, penes quos vitæ noſtræ iuſta & mortis pendet poteſtas. Iam hoc idem tibi prædixeram antè paulò, quam diſcederes à me. Te oro, ſi ante hac imprudenter vitã inſtitueris, vt poſthac in teipſum deſcendas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, ſine felle dico; nam quamuis infra meritum & citra quàm debuiſti meæ in te beneuolentiæ reſponderis, non poſſum tamen non beneuolè te hortari. Quum nuncius tuus ad me literas deferet, non pergat amplius ad antiquum meum domicilium, nam habito è regione Gymnaſij Natarienſis, vbi nemo eſt, qui à ſecundo iugere mihi non aſſurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

EPISTOLA CIIII.

FVit neſcio quis apprimè tibi familiaris, qui vitam tuam omnem ab ipſis, quod aiũt, crepundijs mihi enarrauit. At nihil vel modica dignum de te gloria intellexi, præterquam quòd abſtemius viuis. Nullo ferè non diè aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & meſſem tuam ſumptũ facis, & vltra quàm tui parentes opinẽtur. Fieri nequit quin peſſimè tibi vertar, ſi voluptatibus ſemper indulgeas, vt hactenus conſueuiſti. Nõ ignoras te Lutetiam profectum eſſe, præter propter voluptates & ludos. Non reſpondes parentum de te opinioni, & meam ipſius ſpem fefelliſti maximè. Huc vſque merui de te ſupra quàm debui, amaui te vltra quàm tibi perſuadeas. Verùm niſi ab huiuſmodi vanitatibus pedem reuoces, ego relinquam te omni ope deſtitutum, & interdicam tibi domo mea. Vale.

EPISTOLA CV.

VTinam eſſet mihi ocium ab his occupationibus, quæ me nulla nõ hora interturbant, & ferè obruunt: facerem, vt intelligeres, quantum nomini tuo tribuam Aliquot ab hinc diebus miſi ad te nonnihil pecuniarum, plus multò propediem miſſurus. Vtrum autẽ acceperis, nec ne, clam me eſt. Si non acceperis, per me non ſtat: dedi enim cuidam homini, qui probatæ admodum fidei mihi videbatur, atque etiam dignus, quo cum in tenebris tutò & citra ſcrupulum micare poſſem, Porrò deſine quæſo litigare cũ Ligario. Certius & exploratius noſti hominem, quam vt depingi tibi debeat. Mores eius domeſticè tamquam tuos vngues tenes. Præterea vulgo dici ſolet, gallinaceos in ſuo ſterquilinio plurimum Vale.

Digitized by Google

Si vnico verbo factionem cum eo ſuſceperis, fretus parentum fiducia interficiet te. Cæterùm ſi Codrus demum tuam ſe contulerit, caue maximè ne eum intromittas. Secus ſi feceris, te pigebit facti. Nam prima, qua mecum iacuit, nocte pannos, culcitram, puluinar, lodicem, ſuppedaneum, bracchas, cothurnos, ſoccos, cæteraq; id genus veſtiměta, honor, ſit auribus tuis, turpiſſimè percacauit & ſtercorauit. Vale.

EPISTOLA CVI.

PVtabam cum animi candorem eſſe tibi congenitum, vt nunquam velles aliquid in me fraudis comminiſci. Vbicunque enim occurrebam tibi, tu pellace vulpe benignior blãdiebaris mihi & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem eſſe fraudulentum, & nigra, quod aiunt, cauda, atque animum habere à lingua & labijs diſſentientem, & procul remotũ. Nam quum pericula multa me circunſteterunt, non ſolum non ſubueniſti amico: at etiam de induſtria nocuiſti. Numquam per deum Herculem quieſcam ex animi ſentẽtia quin te cumulatiſſimè, & cum multo fœnore retaliauero. Quinque anni iam præterierunt ex quo abundè, & ambabus, vt aiunt, manibus omnia tibi ſuppeditauimus; at ſi te oporteret, victum emendicare, nõ extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam teſtim. Val.

EPISTOLA CVII.

QVotidie ferè conuertis omnium in te oculos, quòd ſericatus appareas, ſuperbiuſque inſuaris, quàm vt fortunam tuam & facultatem deceat. Et (quodam eſt extremum dementiæ) quod omnes vertunt crimini, tu laudi tribus. Legiſti ne vnquam hominum inconſultiſſimè, probo datũm eſſe Quinto Hortẽſio oratori, quòd compoſitè circumſpectèque & multa cum mundicia indutus eſſet? Tu capilos vnguento delibutos pectis ad ſpeculum, vnico digitulo, vt aiũt, caput ſcalpis: inſueſcis lecticæ, & plumis Sardanapali. Oculi tui ſunt ludibundi & ebrioſi, manus inter agendum geſtuoſæ. Putas hæc omnia carere ſuſpicione mali, quòd per fœditatẽ nominare non licet. Si me amas, & honori tuo vis proſpicere, abſtineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

EPISTOLA CVIII.

SOlus ſum quem diligunt dij immortales, ſi nulla ęgritudo voluptatibus meis interceſſerit. Pater meus (quòd diis habeo gratiam) proſperè ſe habet & pugilicè. Mater abundè pecuniarum mihi attulit. Quid queã expectare maius aut felicius? Si fortè fortuna aliquis memoribus inuaſerit, ſub manu & dictu citius preſtò adeunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Vnum tamẽ eſt dumtaxat, quod me excruciat miſerrime. Ego ſum planè ignarus, literas ne à limine quidem ſalutaui, aut primoribus deguſtaui labijs: hoc ſi carerẽ infortunio, cæteros mortalium præ me vno infeliciſſimos crederem. Vale.

EPISTOLA CIX.

DVm quod ſcribit, opera tua tibi rident adeò, & blandiuntur, vt digna protinus exiſtimes, quæ euentilari, & in lucẽ prodire debeant. Qua in re non parum timeo, ne ſis tibi Suffenus, ac ſimias imitere, quæ ſuos fœtus quamlibet deformes pro formoſiſſimis admirantur. Si ſaperes, ab alieno potius arbitrio penderes, quàm tuo Cane ne his autem præbeas qui te magnis laudibus palam efferunt, omneſque Latinæ linguæ principes pie te vno rudes & agreſtes eſſe prædicant, clam vero meliore monſtrant digito Fallaces hoc genus paraſiti perbellè tibi imponunt, & te molliter ineſcant, vt aliquid ſemper trahant in ſuam naſſam. Finem faciam huic epiſtolæ, ne verbis meis defatigatus pertædeas, quamuis iuxta te obiurgatione incenſum. Si percontaris vt valeã, bene ſanè. Nulla eſt ægritudo, quæ animi mei ſeueritatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem: Hoc ſi abeſſet malum, cætera lætus eſſe. Vale.

EPISTOLA CX.

ANtea cum acceſſebam te domum meam à tertio, quod dici ſolet (iungere ſtadio mihi arridebas, eorum omnino ſimilis, qui in oſtio tantum ſunt formoſi, videnturque pellace vulpe benigniores. Ne multis agam, adeò blandiebaris, vt indubitata fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video te ex eorum eſſe numero, qui mõtes & maria pollicentur: demum vbi res ipſa poſtulat, nihil omnino par eſſet. Abhinc paucis diebus te oraui, vt aliquid contra ius & æquitatem ageres, vt eximeres me à periculo quodam, quod imminebat capiti meo Reſpondiſti, nulla omnino de cauſa declinandum eſſe de via etiamſi amici crebris efflagitarint conuicijs. Sed dic mihi hominum æquiſſime, ũde noua iſthæc religio in te inceſſit & ſuborta eſt; Chilo præſtabilis homo ſapientiæ, nunquid conſeruandi

Digitized by Google

ſeruandi amici gratia falſum dedit conſilium? Nunquid & pericles præmiſit ſe accommodaturum amicis vſque ad aras. Sed de his hactenus. Si quando acciderit tempus, quo indigeas opera mea, tu talionem accipies. Vale.

EPISTOLA CXI.

LOngè tua te fallit opinio, ſi putes nos aulicos cæteris mortalibus eſſe falliores. Nos quidem laute & elegāter viuimus. Habemus affatim diuitiarum induimur byſſo, purpura. Superbè & plus quàm tragicè incedimus palam populo. At multi forinſecus magnam præ ſe ferunt & promittunt opulentiam, quibus res eſt āguſta domi & curta ſupellex. Alii eo vſque obruuntur ære alieno, vt ipſam quoque debeant animam. Præterea putas ne ſub elegantiſſimis noſtris tuniculis multam ſordem quādoque peliteſcere? Plerique intus & in cute, à calce ad verticem capitis ſunt ſcabioſi; Alii omnino podagrici, & membrorū impotes, & (quod in maxima miſeriæ parte repono) viuendum eſt nobis non arbitrio noſtro, ſed aliena (vt aiunt) quadra. Si quis noſtrum in morbum quamlibet grauem inciderit, nullo penitus indicio dolorem ſuum audebit exprimere, ne rideatur vt mollis & effœminatus. Propterea (ſi me audis) noli commutare ſolitam tuam profeſſionem. Vale.

EPISTOLA CXII.

COnquereris, & plus nimio, quòd nudiuſquartus breuem quādam pecuniam amiſeris, quod me maximè redit mirabundum, cùm præſertim leuis & impenitēda ſit iactura, & quæ nullo ferè labore compenſari queat & reſarciri. Studerem tibi dolorem hunc excutere, niſi vererer mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reuerteris ad priſtinam profeſſionem, quum præſertim ea ſit quæſtuoſæ & exploratiſſimæ commoditatis. Aliud eſt quod te monitum velim. Quum quis in odium tuum impegit, in eum protinus ructas & euomis quicquid in buccam venit. Contra verò quum quempium amicum tibi delegiſti, prima ſtatim fronte patefacis intima tuæ mentis arcana. Te oro ex conſilio Chilonis, ſic amnes, inquàm aliquandò oſurus, hactenus demum oderis, tamquam poſteà amaturus. Vale.

EPISTOLA CXIII.

IN aprico nuper quieſcebamus ego & pater tuus. Quum autem vnà fabularemur, acceſſit protinus neſcio quis nuncius agreſtis planè & inelegans, qui prædicabat ſe familiariſſimum tibi fuiſſe, & eidem præceptori operam dediſſe. Propterea percūctati ſumus, vt valeres atque in literis profeciſſes. Reſpondit ille, te mortalium omnium pigerrimum, & (quod aiunt) Epimenidi ſomnum tuæ indormire negligētiæ. Id vbi primum pater tuus intellexit, turpibus in te verbis & indignis relatu temperare non potuit. Si vis vt eum in amorem tui reuocem, expergiſcere, & ab huiuſmodi nota quàm maximè poteris caue. Vale.

EPISTOLA CXIIII.

COntrahis tibi peſſimum nomē, quòd nihil habebas frequentius in ore, quàm verba obſcœna, & quæ caſtas aures offendunt maximè: & (ut nihil diſſimilem) non deſunt qui ex ea procacitate linguæ, & illoto ſermone mores tuos arguant & metiantur, dicātque vitam ipſam orationi reſpondere. Non eſt quod mihi ſuccēſeas, ſi te beneuolè & amicè corripiam: quoniam noſtræ omnium aures iam calēt turpiſſimo illo rumore, qui paſſim de te circumferunt. Caue tibi: nā ſi nota illa diutius increuerit, nunquā eluetur, & tu ipſe vix poteris in bonā vulgi opinionē introrepere. Nemo eſt parentum tuorum, quem tantæ nō pudeat turpitudinis. Et certè periculū eſt, ne turpiſſima tua vita deſinat heberi ī precio. Vale.

EPISTOLA CXV.

PAter tuus grauiter & iniquo animo tulit, quòd audierit nullum eſſe tibi frequētius votum, quàm ut uxorem ducas: nec dubito quin peſſimè tibi uertat, niſi enitaris qualicūque aſtu irrepere ad demerendam eius beneuolētiam. Sed dic per deos omnes, unde natura tibi inceſſit mutandæ conditionis deſiderium. Nō ignoro multas eſſe in tua profeſſione miſerias: uerum hæ maioribus emolumentis pēſantur, & obliterantur. Ea cauſa ad te ſcribo, vt te à propoſito diuertam & abſterream; certius enim quàm tu uide, quātam facturus ſis iacturam, ſi ab eius mandato uel ad unguem latum receſſeris. Vale.

EPISTOLA CXVI.

OLim quum quid ad me ſcribebas, epiſtolæ tuæ legebātur palam, & ſine ulla uitii ſuſpicione circumferebantur. Nūc uerò quū quid ſcritis, manifeſtarius error tertio quoque uerbo deprehenditur. Qua in re hominē non ſolū multas lectiones exercitati, ac etiā

tenues & obſcuro loco nati te derident; neque eſt quiſquam aure adeo ſurda & inſceti, quin facile perſpiciat & animaduertat hanc inſcitiam. Timeo ne longa ſtudiorum deſuetudo, hac barbarie te contaminauerit. Si velis redire ad intermiſſum interruptũq; & interpolatũ calorem, erit quòd ſperemus te non nihil profecturum; at ſi diuitijs inſueueris huic negligentiæ, iacta eſt alea, nos de te omnino deſperamus. Vale.

EPISTOLA CXVII.

MVlti & ſapientia & authoritate præditi, cõqueruntur ſæpenumero de quibuſdã ſciolis, ineptuliſq; & diobolarib. grammatiſtis, qui pedibus (quod aiunt) illotis ad ſacroſãctas legum & philoſophiæ diſciplinas diuertunt, aut frequentib. auditoriis palam profitentur, quum tamen nihil vnquam bonarũ literarũ, niſi forte in traſcurſu deguſtauerint. Sunt etiam (proh Iupiter) qui Platonem legere velint, non vitæ ornãdæ, ſed linguæ orationiſq; comendandæ gratia; nec vt modeſtiores fiant, ſed lepidiores. Vtinam iactanticuli iſti nebulones nugarum tenus docti inniterentur veſtigiis diſcipulorum Pythagoræ, quorum nemini prius licebat, aut commentari, aut verba facere, quàm factus eſſet eruditus ſiletio. Horum igitur periculo tibi magnopere cauendum eſt ne, conſcẽdas altiores diſciplinas, quę & ingenij & doctrinæ captum longe exuperant. Vale.

EPISTOLA CXVIII.

DOlui iampridem, atq; in dies ingrauuſcit animi mei ægritudo, quòd vniuerſum patrimonium vix toto vertente anno prodegeris Pater tuus numquam minoris cœnauit quàm decem aureis, numquam minoris habitauit quàm decem millibus aureorum. Tamẽ ex tot tantiſque opibus, quas reliquit moriens, vix ſupereſt vrceus, aut fictilis lagena. Sed certè nil mirum; vili enim vendidiſti, quod magno emerat Multi me præſente ſtultitiæ te in ſimularunt; ſemper tibi patrocinatus, ſed noli, deinceps expectare patrocinium meum, dum te videro immutatum. Vale.

EPISTOLA CXIX.

VIderis ex eorum eſſe numero, qui quum nihil refert pudent, vbi vero pudendũ eſt tunc eos deſerit pudor, Nudiuſquartus quũ inſimulauimus te ignorãtiæ protinus demiſſa fronte tribuiſti. Vbi vero adulteria tua in medium protulimus, culpæ tuæ patrocinari cœpiſti, tantũ abeſt, vt pœnitentia ducereris. Miror qua fronte tot proboſas de te cõtumelias perpeti poſſis. Bis ad ſubſellia iudicum tractus, extrema ſteſiſti fortuna, & ita diſceſſiſti, nõ quòd innocens crederetis, ſed ne iudices peieraſſe dicerentur. Caue ne diuina vltio (quæ lento gradu ad vindictam ſui procedit) ampliori exitio te reſeruet, tarditatemq; ſupplicii grauitate compenſet, multis enim fortuna parcit in pœnam, & quem ſæpe caſus tranſit, aliquando inuenit, vt inquit ille. Vale.

EPISTOLA CXX.

FRater tuus publice profitetur Aeneidem Vir, magna doctrinæ ſuæ oſtẽtatione; vtinam tanto auditorũ fructu & plauſu. Nõ ſatis ſcio, quam gratiam inde relaturus ſit; nihilominus tanta eſt diſcipulorum noſtri tempor ingratitudo, vt vbi primũ diſceſſerunt à conſpectu præceptorum, ſtatim obliuiſcantur veteris beneficijs, neque agnoſcãt per quos profecerint. Expertus & ſciens loquor. Multi enim ex officina & vmbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo pluris æſtimãt quàm procatium aut mulionem abiectiſſimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugis referunt. Cæterum, quòd me conſulis, an debeas aulicã ſequi vitam, ſi me audis immorare ſolitæ tuæ profeſſioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melior eſt enim libera paupertas, quàm vel opulentiſſima ſeruitus. Vale.

EPISTOLA CXXI.

QVum te obiurgo, & impietatis, inſimulo, quòd rariſſimè proficiſcaris ad templũ culpã tuã excuſas, cauiariſq; te eſſe pædagricũ. Eo morbo proxime atq; tu aut etiã æquè (vt iuxta mecum ipſe noſti) laboro: neq. tamen mihi ſatisfacio, aut apud me conquieſcere poſſum, quin tertio quoq; die templum adeam, votiuas preces Deo immolaturus, perſolaturus & oblaturus. Nemo eſt æquè ſpernẽdus, quàm quũ pietatis obliuiſcitur, & religionis. Amore te plurimum, nec hodie viuit quiſquã mihi amicior actu, N. ſi tamẽ perſpexero te alio ingenio atq. olim fuiſti, fieri vix poterit, quin amicitia noſtra refrigeſcat & minuatur. Vale.

EPISTOLA CXXII.

VErum eſt quod ſcribit Lucanus Neſcit plebs ieiuna timere. Quoniam magna eſt rerũ omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, mihi qui labore & quæſtu ſuæ profeſſionis

feſſionis quæritare ſibi victum nequeunt, coguntur ad latrocinia & expilationes diuertere, aut viatoribus inſidias moliri; licet certo videant ſe ſuſpenſum iri ſi corripiantur. Sed quid facias; fames eſt adeo intolerabilis, & maleſuada, vt ad quod vis diſcrimen vitæ perferendum perpellat. Ego & aliquot alij nuper ibamus ruſticatum colligendi animi gratia; vix aberramus à Lutetia iter quinque ſtadiorum, quum ibi protinus quatuor ſanguinarii graſſatores in dumis & vepribus deliteſcentes, in nos præter ſpem impetum fecerunt animo maleuolo & gladiatorio, quibus niſi intrepide & aperto marte reſtitiſſemus actum erat de noſtra omnium vita; nec tamen vſq; adeò vitam tutari valuimus, quin vnuſquiſq. noſtrum aliquod vulnus acceperit. Hoc innuit eos non ſatis prudenter ſibi conſulere, qui foras proficiſcuntur ſoli, niſi ſuprema quædam neceſſitas adurgeat. Vale.

EPISTOLA CXXIII.

INcredibile videndi tui deſiderium iampridem me tenuit, adeo vt nulla nox prætereat, quin imago tua oculis meis obſeruetur & oberret. Et ſi liceret citra vllum diſcrimen ad te commigrare, commigrarem protinus, viamque ipſam (quod aiunt) raptim deuorarem. Sed multa ſunt, quæ ab hoc animi mei deſiderio me remorantur & euocant. Nam præter quam quod egre hodie & difficulter viuitur ob magnam annonæ caritatem multi vbiuis locorum reperiuntur milites, aut (vt verius dicam) graſſatores Literis tuis ſcire velim quonam modo viuant veſtrates. Nam qui apud nos degunt, multis miſeriis & calamitatibus obruuntur. Et niſi dij immortales res noſtras clementius intueantur & cuſtodiant, periculum eſt, ne iniquiſſimè nobiſcum agat fortuna. Vale.

EPISTOLA CXXIIII.

LIberares hanc vrbem magna fece & perditorum hominum colluuie, ſi eos tecum foras duceres, qui nullo non diede noſtro omnium interitu cogitant & machinantur, atque etiam eorum ſaluti fortaſſe proſpiceres, nobiſcum enim diutius verſari nequeunt, qui vitæ omnium & ceruicibus parant inſidias. Et ſi qui fortè fortuna remanſuerint, obſeruabũtur vigilantiſſimè, multiſque præſidiis opprimentur, ne commouere ſe contra rempubl. poſſint. Nemo te babet ſuſpectum coniurationis Si alienus eſt animus tuus ab hominũ expectatione, muta mentem, mihi crede. Etenim tenebris vndique & luce clariora nobis erunt conſilia tua omnia. Vale.

EPISTOLA CXXV.

QVod ad me tribus abhinc diebus miſiſti opus, formoſum ſatis & elaboratum ſuperne mihi viſum eſt, ipſumq. (ni fallor) grande aliquid profiteretur, & inauditum. Vereor tamen, ne non ſis vbique ſimilis tui Si me audis, caue ne quid facias Horatiano monſtro ſimile, ne ue vnum & alterum aſſués pannũ, ad intempeſtiuas digreſſiones prodigaliter euageris. Lectores enim riſum tenere nequeũt, quũ quis ab ipſo principio uerbis fex qui pedalibus ambulat, demiſſo & languente paulatim ſtylo ſerpit humi. Stude breuitati quanta maxima poteris diligentia, modo tamen propterea non fias obſcurus. Caue ab ampulloſis illis & confragoſis dictionibus, ſed eatenus vt propterea nerui & animi non deficiãt. Vale.

EPISTOLA CXXVI.

TAntorũ ſcelerum te notant omnes, vt ſi vera ſunt quæ de te paſſim prædicantur, ſperem te propediem damnatum iri capitis. Nemo eſt quem tuæ turpitudinis corruptiſſimæque vitæ non pudeat, ubi tamen tuæ ſalutis quis te monet, uerba fiunt mortuo, nihil mea refert ſatagere rerum tuarum, quum tamen reminiſcor periculi ceruici tuę imminẽtis, non poſſum non miſereri. Quum ad iudicum ſubſellia protraheris, tuorumq. vitiorum accuſabere, inficiare quantum uoles, uerba tua non habebunt fidem, præterea facillimum erit te conuincere pridem enim facta tua turpiſſima omnibus innotuerunt, & uenerunt in apricum. Vale.

EPISTOLA CXXVII.

PAter tuus ægrè ſatis & indignanter tulit, quòd audierit te bonam ætatis partem cõtriuiſſe in humanis & politioribus literis, in quibus nihil eſt omnino frugis, nullum penitus emolumentum, ſed illectatrices tãtum, & uelut quædã uerborũ meretriculæ, quæ nihil aliud proſunt, quam aures titillant & inebriant Certiùs noſti, quàm ut moneri debeas, quã curta ſit domus ueſtræ ſupellex. Non eſt quod à patre ampliſſimas diuitias tibi pollicea re, niſi tua unius induſtria tibi ipſe fabriceſ fortunam. Quare ſi ſapis, conuerte animum ad alias artes. In his enim tibi nec ſeritur, nec metitur. Quod autem ſcribis, de prodigo quodã

nebulone

Digitized by Google

nebulone, qui paſſim tibi detrahit, vis audire quid ſentiam? Bibe ſurdis auribus omnia eius cõuicia, parere etiam ſi tuis oppedat naribus. Si enim velles cum re taliare, & eadẽ repercutere maledicentia, periculum eſſet, ne in ſanum eum redderes, qui tantum deſipit. Vale.

EPISTOLA CXXVIII.

PRidie quum rediiſti Lutetia, putabas amicos meos obuijs vlnis tibi gratulaturos, tuũq; aduentum admodum plauſibilem fore. Nihilominus nemo omnium repertus eſt, qui tibi arriſerit: imò verò cachinnum ſuſtulerunt omnes. Cauſam ſi percontaris, non pudebit dicere. Eo te miſeramus, vt in bonis literis proficeres, quam tamen de te conceperamus opinionem, fefelliſti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormiuiſti pedibus, & in vtrãuis aurem, nec prima elementa didiciſti. Si hoc feceris fiducia noſtri, erras, haud dubiè. Non enim mouebimur tuis infortuniis, vel ſi fleueris ſanguine. Vale.

EPISTOLA CXXIX.

POllicebaris mihi mercedem ampliſſimam, ſi doctrina mea ab ignorantiæ tenebris te educerem: non peperci labori, docui te quanta potui maxima diligentia, adeò vt iam prę lectore nõ indigeas, poſſiſq; aut aiunt, nare ſine cortice. Antea diſtuli mercedem meam repoſcere, quòd fortuna tua videretur mihi exilis & modica. Nũc verò opes tuæ creuerũt, omnia tibi ſuppetunt ad votum, & virgula, quod fertur, diuina. Quid igitur cauſæ eſt, quem ob rem nõ reponis beneficium? Arrogas ne tuæ vnius virtuti, ſi quid in bonis literis profeceris? Iſta tua ingratitudo non adeò eſſet intoleranda, ſi quam rerum patereris penuriam: at, vt iam dixi, habes omnia ex animi ſẽtẽtia, tu es velut bos ad aceruum, metris citra arationem, citraq; ſementem, Nõ ſatis apertè video quonam modo culpæ patrocinari poſſis. Vale.

EPISTOLA CXXX.

NOn parum mihi diſplicuit, quòd heri in quodam conuiuio iuuentareris verbis impudicis, creparesq; immunda & relatu turpiſſima. Sed tua iſta culpa non omnino caret venia putabas enim fortaſſe id ab omnibus laudatum iri, quodã quibuſdam abiectiſſimis homunculis, citeriſque & fractæ nucis emptoribus comprobatur. Diu ſatis deſipuiſti mea quidem ſententia, nunc tibi relinquendæ ſunt nuces. Sudabis fateor non parum priuſquã illum priſcum viuendi modum dedideris: at vbi deſieris aliquandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

EPISTOLA CXXXI.

MOnui te frequentiſſimè, vt relicto ſtudio poetico ad orationem ſolutam animũ cõuertas. nam verſus tui, quotquot ſcribis prodeunt inuita (quod aiunt) Minerua, & Muſis collachrymantibus Nihil eſt penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi comparet: quin potius facis te publicam & communem vulgi fabulam, adeò vt iam notiſſimus apud omnes inualuerit rumor, te eſſe velut aſinum ad lyram. Multò prudentius ageres, ſi tuo te pede metireris, nihilq; non æquum viribus tuis aſſumeres. Vale.

EPISTOLA CXXXII.

INſolentiam tuam ſatis ridere nequeo. Pater tuus parenteſque omnes pauperrimi ſunt, nudi tanquam ex matre (vt apertè noſti) victum emendicant hoſtiatim manum ad ſtipẽ porrigunt (paucis) non habent vnde reſtim emant: Tu tamen loci natalis nullã penitus habens rationem, ſuperbis, non aliter quàm ſi eſſes rex tragicus. Cui animi & capitis tui morbo quomodo poſſit occurri, non ſatis video. Quum enim viri prudentes rerum tuarum volũt ſatagere, & ſuadere quid factu ſit vtile, aures occluſis, perinde ac ſi per te ſatis ſaperes, eſſeſque remotus ab omni vitio. Non adeò vitiis tuis offenderemus, ſi pauca eſſent: attamẽ multæ flagitiorum ſpecies vitam tuam contaminant, vt nullus relinqui poſſit veniæ locus. Vale.

EPISTOLA CXXXIII.

SEmper de te bene merui, ſperans te aliquando fore frugi hominem, cenſoremque omnium: at ſpes omnis futuræ in te probitatis omnino adempta eſt. Nam (vt audio) bonã iuuentutis partam ſtolidè contriuiſti, dilapidaſtique vniuerſum patrimonium in alea, fritillis & ſphæriſterio. Si eſſem liber laborum, qui me nunc circumſtant & opprimunt, ad te quàm citiſſimè conuolarem, via ipſa (vt cum Sidonio loquar) deuorata; idque ſum facturus dum per occupationes licebit. Quòd ſi rem ita comperero, vt communis prædicat fama, ſcias animum meum fore multo remiſſiorem, ſegniuſque in tui amorem quam prius irritatum iri. Vale.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXIIII.

QVam quid ſcripſiſti,ſoles me adhibere iudicem tuis operibus dum ſuadeo ambitioſa recidas ornamenta,reddasque incudi,quæ non bene ornata ſunt,& polita,mauis defendere delictum,quam inuertere,propterea ames te & tua ſine riuali, nullum enim verbum aſſumam vltra. Quod autem percontaris, quid hic rerum agatur,res creditu difficilis & maximum riſum tibi excitatura nouiſſimis diebus accidit.Lentulus qui genialiter adeo, & luxurioſè prius viuebat, qui omnia prodigebat per luxum, nunc auarus vſque adeo factus eſt,vt in explebilis ſit eius cupiditas.Nunc quoniam non ſuppetit ocium ſcribẽdi pluribus verbis,qui has ad te defert literas,totum hominem ſuis coloribus graphicè depinget. Vale.

EPISTOLA CXXXV.

NOn parum mihi diſplices,nec mihi tantum;ac his omnibus,qui tecum aliquando verſati ſunt, quod ſis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipſius laudem propenſus & procliuis.Ante omnia,peſſimè audis,& magno probro tibi vertitur,quod palã te prædices bellicoſum. Comminaris egregie,verba tua nihil non maritum ſpirant,at ſi quis te aggrederetur,fugam protinus arriperes,totus animus tibi in pedes decideret. Quod qui norunt, temperare nequeunt à riſu,quum audiunt has inanes de te gloriolas. Vale.

EPISTOLA CXXXVI.

NOn ſatis ſcio,quę cauſa amicitiam cõtraxeris cum Cornelio Dolabella, aut vnde frequens adeo familiaritas tibi cum perditiſſimo illo nebulone, & quod aiunt,terræ inteſtino interceſſerit.Qui,vt apertè noſti,& patrimonio,& gẽtilicijs hæreditatibus mulctatus eſt ob infinita flagitia,quibus ab ipſa iam tum infantia fuit innutritus.Corruptam adeò egit iuuentutem, vt ſæpenumero ad ſubſellia iudicum detractus eſſet,& in extremam ſtetiſſet fortunam,niſi pecunia ſe redemiſſet ab inquiſitoribus. Vbi verò ad virilem peruenit ætatem,nihilo ſecundiore,imò verò deteriore fama vſus eſt.Vnde nũc, quoq;(vt planè vides)diſcedere è medio,& quamquam morbo quartane aggrauante per ſingulas noctes latebras commutarè cogitur.Potuiſſem verſari cum eo,ſi libuiſſet,at ſemper ab eius ſocietate abſtinui,licet quotidianis ferè precibus inuitaret.Vale.

EPISTOLA CXXXVII.

QVòd è patria Lutetiam te contuliſti,ſimul ad declinandam perditiſſimum quorũdam nebulonum inuidiam,qui te oderant,quiq;per locum nonnumquam tibi comminabantur: partim etiam, vt per ocium & requitem Apollonio Miloni clariſſimo dicẽdi magiſtro operam dares,factum tuum probo.Nihilominus,velis nolis,redeas oportet:nam res veſtræ domeſticæ peſſimè ſe habent,& iam eunt peſſum,niſi per te vnũ tantæ occuras calamitati. Turpiſſimum tibi eſſet, in amicorum diſcrimen decidere, patris præſertim, cui fortunas tuas omneis,ipſamque adeo vitam debes cum anima. Vale.

EPISTOLA CXXXVIII.

FAmiliaris ille tuus Gellius,mortalium auariſſimus,diues, eſt quidem,at eius omnes diuitiæ & occulto fœnore creuerunt,& rapinis. Vt paucis omnia complectar, eſt bipedum omnium nequiſſimus quoſque terra ſuſtinet ſceleratiſſimus,vt de iugurtha ſcribit ille. Vſque adeò tamen hominem ipſum diligis,vt in eius verba iuraſſe videaris. Si velis autem commodare culturæ,facilè te diuertam & reuocabi at ſi õnia priuata authoritate velis agere,ego te relinquam, & miſſum faciam,vt adoleſcentem prædium,& mihi deſperatum. Vale & probè monentem ſequere.

EPISTOLA CXXXIX.

NIhil vnquam tentaui & molitus ſum,quin optimates & ditiſſimi quique frequẽtes & oſtinati confluxerint ad reſiſtendum mihi,nec vnquam defecerunt præpedire, quicquid quod mihi eſſe voluptiferum,perſpexerint. Proinde conſtitui in reliquum tẽpus abſtinere curia.Nam etiam lites illæ forenſes macrum me faciebant,& extenuabant penitus. Præterea quid amplius optandum eſt mihi,cui iam contigit abundè, quod ad viuẽdum ſatis ſatis eſt? Qui ſunt inexplebiles,& nullum ſuis votis finem præſcribunt, pauperrimi videntur,hiſque multo infeliciores,qui victum emendicant. Vale.

EPISTOLA CXL.

SI fortuna ad animi votum mihi arriſiſſet, ab humili priuataque conditione ad ampliſſimos honores potuiſſem peruenire.Nam populi multitudo ſemper mihi fauit,& ad me con-

conduxit, vltro operam ſuam in omni re promittens: ſoli diuites aduerſarios & propugnatores ſe præſtiterunt. Quorum decreto, vt primum comperi paratos eſſe, qui vi ac per arma me corriperent, ſententia mutata pro temporum conditione quieturus. Erat in manu meã terrorem maximum eis inijcere: at ſi hoc feciſſem, incredibilis inuidia me in poſterum manſiſſet. Vale.

EPISTOLA CXLI.

CОrnelius, quo cum tibi familiaritas eſt & frequens conſuetudo, nuper tractus fuiſſe in carcerem, niſi ſponſorum interuentu ſe à creditoribus redemiſſet. Qui, vt eum eriperent, ſuas omnes fortunas, & ipſam & adeo vitã cum tota ſupellectile voluerunt oppignorare. Heri tamen abijt per poſticum furtum & inſalutato quidem hoſpite. Incertum metu noui diſcriminis, quo maturiùs ſubueniret imploranti patri, qui in repentinum quendam morbum fertur incidiſſe. Porrò frater tuus apud õnes ſuſpectus habetur cuiuſdam homicidij, propterea ſicubi gentium tibi occurrat, dic ei tacitè in aurem, vt maturè ſibi præcaueat. Nam ſi corripiatur, nullis precibus quamlibet importunis conſequi poterit, vt legibus ſoluatur in homicidas conſtitutis. Dic ſalutem meo nomine noſtratibus amicis, atque etiã ſi qua ratione fieri poſſit, reconcilia me patri mihi irato, quod literis eius cunctãtius paulo reſponderim. Vale.

EPISTOLA CXLII.

OMnia tibi contigerunt ex animi ſententia: idque adeò, vt nihil maius queam vouere? Vnum eſt tamen in quo non vſquequaque mihi places, quod interim excrucies teipſum. Si fomenta iſta curarum poſſes relinquere, viueres multo diutius. Nihil enim eſt quod magis vitam imminuat, quam moleſtæ illæ animi ægritudines. Propterea da operam, vt medearis & occurras huic malo. Ante omnia caue, ne adeo immoriaris lucro, vt propterea nolis te quandoq; laboris ſurripere. Nam nihil eſt in rerum natura, quod exemplo dierum ac noctium alternas vices feriarum quandoque non deſideret. Vale.

EPISTOLA CXLIII.

AD miror ingenium tuum atque etiam plurimi facio paratam tuam in ſcribẽdo celeritatem, quod priuſquam veſtigio pedem educas, multos ſub manu verſus euomas inſtar illius Chryſippi, cuius meminit Valerius Hoc tamen non eò valet, vt protinus euẽtilare debeas, quæ raptim adeò & tumultuariè componis. Nam quo quæque res eſt acceleratior, eo minus perfecta. Contra verò, quo lentius incremẽtum ſuſcipit, eò quoq; tardius deſinit. Saluta meo nomine Hermodorum, eum que diuertas, ne à ſcholaſtica vita ad aulicã ſe conuertat. Principes iſti ſunt admodum liberales & prodigi verborum, ſuiſque famulis montes & maria promittunt, ac verborum inducunt crudelitatem: at vbi diu ſatis eorum opera vſi ſunt, verba emittunt pro forma. Vale.

EPISTOLA CXLIIII.

NOn parum mihi diſplices, nec mihi tantum, at omnibus etiam, quibuſcum aliquando fuit tibi frequens & familiaris cõſuetudo, quod vnumquemque crimineris palam, & vituperes: quum tamen hodie ſceleratior te viuat nemo. Conſultius multò & prudentius ageres, ſi tuam ipſius carperes vitam. Nam (vt in Salluſtium ſcribit Cicero) carere debet omni vitio, qui in alterum dicere eſt paratus. Fateor neminem eſſe mortalium, qui omnibus horis ſapiat. Nihilominus id intolerabile eſt, quum quis pergit malè ſemper agere. Cæterum ſcis quid in aurem tibi nuper dixerim. Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito, à quo niſi deſueſcas, tandem veniet in lucem. Veritas enim filia eſt temporis, & dies omnia reuelat. Neque eſt quicquam tam arcanum, quin aliquando euentiletur, & à tenebris prodeat in apricum. Vale.

EPISTOLA CXLV.

ERam vegetis viribus, & expidito corpore, priuſquam ad perdiſcendas literas animum appuliſſem, nihil penitus dolebat mihi, at nocturnæ lucubrationes vſq; adeo me attenuerunt & confecerunt, vt pedibus infirmis ſubſiſtere nequeam. Deſinas ergo mirari, ſi ægre & inuitus ferè repeto ludum literarum. Nam quotieſcũque illuc redeo, videor locũ mœroris & triſtitiæ plenum, & quamdam (vt aiunt) Teophoni ſpeluncam. Præterea toto ferè triennio oleum & operam luſi. Nam dedi operam ſemitario cuidam & pœnitendo magiſtello, ſub quo parum aut nihil omnino profeci: quod tamen negligentiæ meæ non eſt aſcribendum, at potius eius ignorantiæ. Erat enim planè rudis & illiteratus, nec vnquã

bonas

Digitized by Google

bonas literas,nè à limine quidem,ſalutauerat.Vt finiam vniuerſam eius doctrinam vitioſa nuce non emerem. Vale.

EPISTOLA CXLVI.

MIrantur,nonnulli vitam ruſticam tantis à me commendare laudibus,&(quod aiunt) ad cœlum ferri: qui ſi cognoſcerent, quantum in ea ſit voluptatis, relictis vrbibus vellent ruſticari,viſco in primis cõuenienter naturæ,nihil eſt quod diuellat mihi ſomnum. Nihil quod ſtudium interpellet.Sed fac nobis ruſticis non multum eſſe diuitiarum quid inde?Num tamen propterea damnum certius aut propius medullis accipimus,quàm vel maximè numerari? Vos vrbani,& qui ſeruitis diuitibus, genialiter quidem & laute viuitis; at careris libertate,quam omnibus Arabum diuitiis longe præpono,perpetuam ſeruitis ſeruitutem, vobis obſeruandum eſt, quod domini digito crepent. Si vobiſcum immaniter & centaurice loquantur,ſurdis auribus preferendæ ſunt omnes contumeliæ, nec licet hiſcere præ metu. Nolim te incaſtigatum relinquere. nam videris mihi attentior ad rem, quam ſatis eſt. Quod autem dicis, me quibus ridiculum eſſe & contemptibilem ob meam iſtam pænam & paupertatem non verterim manum. Si procontaris vt valeo, ſum lætus omnia, excepto quòd durum eſt mihi tandiu carere fructu iucundiſſimæ tuæ conſuetudinis. Vale.

EPISTOLA CXLVII.

OPeram meam ipſamque adeo pecuniam tibi puero gratuitam ſemper contuli,nec minore ſtudio adultum proſecutus ſum.Non memini me vmquam abrogaſſe tuis mandatis.Si quid in me beneficii contuleris,abunde,aut etiam cum fænore rependi. Propterea finem facias tuis calumniis, neque pergas me fraudulentum & impoſtorem dicere. Nemo eſt omnium,qui non fateatur me hominem apertum ſine fuco,& extra omnem doli ſuſpicione m. Et ſi facultas ſufficeret ab ſubleuandam & reſarciendam iſtam tuam pœnam, faceres adhuc periculum manifeſtius amoris erga te mei, & paupertas tua maior eſt multo quàm quæ opibus meis ſubleuari poſſit.Æqui bonique conſulas hæc mea verba.nam alior. ſum tendunt,quàm vt bilem & ſtomachum tibi moueant. Vale.

EPISTOLA CXLVIII.

FAlleris plurimum, ſi quid expectas gloriæ ex eo opere quod in lucem nuper edidiſti: nã præter plurima (quæ deprehenduntur paſſim)errata, peccaſti in ipſo quoque operis ingreſſu,& inſulsè adeò, vt nullus pareat excuſationis locus. Fefelliſti plurimum quam de te ceperant omnes expectationem.Publicus erat rumor,te iam in literis abunde promouiſſe; at res longe aliter ſe habet, vt video. Si animus tuus aſpirat ad diuitias, te oportet conſultius rerum tuarum ſatagere.Hac enim via non peruenitur ad honores & magiſtratus.Si me audis,diſſueſce ab antiqua illa morum conſuetudine.Vale.

EPISTOLA CXLIX.

QVum culpæ impunitas,& liberior peccandi licentia,atque etiam lenitas pœnæ augere ſoleant vitia,non conſtitui in delictis veſtris conuiuere.Si boni eritis amabo vos vnicè, nulli rei magis ſtudebo quàm vtilitati veſtræ. Et quamdiu mihi pecuniæ ſuppetent, non permittam vobis deeſſe quicquam. Contra verò, ſi poſt habita virtute, diuertaris ad corruptiſſimos mores, & degeneretis à parentibus, quorum inculpatiſſima fuit vita, augebo pœnas facinorum: tantum abeſt, vt eas imminuere velim. Si deſidereris proficere in ſchola mea, fores apertæ ſunt. Nullum penitus laborem detrecto, dummodo videam vos beneuolos,& animo in me propenſo. Vt ſpero non pigebit vos meæ doctrinæ, nam (quod de Iſocrate fertur) innumeri linguæ Latinæ principes ex meo ludo literario tanquam ex equo Troiano prodierunt.Nemo veſtrum propter adultam iam ætatem debet erubeſcere, quo minus proficiat. Nam & Cato iam octogenarius operam dedit literis Græcis. Et parens eloquentiæ Cicero poſt ampliſſimos in rempubl.magiſtratus, adhuc ſe dedit recoquẽdum Apollonio Miloni, clariſſimo tunc dicendi magiſtro. Vale.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

gized by Google